

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XVII
UNIVERSITAT DE GIRONA

FÈLIX BRUGUERA LIGERO

Recull de noms d'Osor

BARCELONA
2010

Recull de noms d'Osor

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XVII
UNIVERSITAT DE GIRONA

FÈLIX BRUGUERA LIGERO

Recull de noms d'Osor

BARCELONA
2010

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Bruguera i Ligeró, Fèlix, 1964-

Recull de noms d'Osor. — (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica / Institut d'Estudis Catalans ; 17)

Bibliografia

ISBN 9788492583935

I. Prats, Modest, 1936- ed. II. Rabella i Ribas, Joan Anton, ed. III. Institut d'Estudis Catalans

IV. Universitat de Girona V. Títol VI. Col·lecció: Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 17

1. Topònims — Osor

804.99-311(467.1 Sl Osor)

L'edició d'aquesta obra ha estat a cura
de Modest Prats, membre de l'Institut d'Estudis Catalans,
i de Joan Anton Rabella

© Fèlix Bruguera Ligeró

© Institut d'Estudis Catalans i Universitat de Girona, per a aquesta edició

Primera edició: maig de 2010

Tiratge: 550 exemplars

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL

Imprès a Limpergraf, SL

ISBN: 978-84-92583-93-5

Dipòsit Legal: B. 13143-2010

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

*A la Laura i en David
Als meus pares i germans
I al poble d'Osor que m'ha vist néixer i créixer*

Taula

PRÒLEG	9
1. INTRODUCCIÓ	11
2. METODOLOGIA	15
2.1. La recerca	15
2.2. La llista	16
2.3. Consideracions ortogràfiques	17
2.4. La transcripció fonètica	21
2.5. L'ordenació i l'alfabetització	21
2.6. L'etimologia	22
2.7. Comentaris lingüístics	24
3. PROCEDÈNCIA DELS TOPÒNIMS	25
3.1. Arxius i fons consultats	25
3.2. Fonts primàries consultades ordenades cronològicament	26
3.3. Fonts primàries consultades ordenades alfabèticament per abreviacions	41
3.4. Cartografia	46
3.5. Informants orals	47
MAPES	49
4. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I PERÍMETRE D'OSOR	59
5. EL NOM D'OSOR: ETIMOLOGIA, DOCUMENTACIÓ I GRAFIES	65
6. GENÈRICS I INTRODUCTORS	73
7. LLISTA DE NOMS	81

ANNEX I. CLASSIFICACIÓ DELS TOPÒNIMS	1073
1. Topònims provinents d'un altre topònim	1073
2. Topònims provinents d'un llinatge	1073
3. Topònims provinents d'un prenom	1074
4. Topònims provinents d'un malnom o nom de casa	1074
5. Topònims originats en un ofici o una dignitat	1074
6. Topònims provinents de l'orografia	1074
7. Hidrònims	1075
8. Fitotopònims	1075
9. Zootopònims	1075
10. Topònims originats en la composició del terreny (color, tipus...)	1076
11. Topònims formats a partir de la forma i la mida	1076
12. Topònims originats en la situació a l'espai	1076
13. Topònims originats en l'actuació de l'home (construccions)	1076
14. Topònims originats en l'actuació de l'home (conreu i ramaderia)	1076
15. Topònims originats en relacions jurídiques o fets polítics	1077
16. Topònims originats en fets o episodis anecdòtics	1077
17. Hagiotopònims	1077
18. Topònims originats en l'ús del lloc	1077
19. Topònims amb referències temporals	1078
20. Topònims d'origen desconegut o incert	1078
ANNEX II. ETIMOLOGIES POPULARS: TRADICIONS TOPONÍMIQUES.	
EXEMPLES OSORENCES	1079
1. El noms d'Osor i del coll de Nafré relacionats amb un ós	1080
2. El Coll relacionat amb una ferida al coll	1081
3. El nom de la Petja de Sant Martí i la Cadira del Dimoni	1083
4. El nom de Sant Miquel de les Formigues	1084
5. El nom del pla o camp de Llancers	1085
ANNEX III. LLINATGES OSORENCES EN EL DECURS DEL TEMPS	1087
ANNEX IV. MALNOMS INDIVIDUALS	1103
BIBLIOGRAFIA	1109

Pròleg

La llengua catalana té la sort de poder comptar amb un bon nombre de reculls onomàstics, sovint d'abast municipal, unes monografies que, més enllà de l'estudi i la recopilació dels noms propis del terme, mostren un ric patrimoni cultural, no solament lingüístic, sinó també històric i geogràfic. En el cas de la nostra llengua, però, molta d'aquesta feina es concentra fonamentalment en una àrea determinada, el Camp de Tarragona, sobretot mercès a la benemèrita feina de Ramon Amigó, tant pel que fa als treballs que ha realitzat personalment com per tots els que ha impulsat amb el seu cercle de col·laboradors i amics. Encara que no és l'única zona en què trobem reculls onomàstics i que hi ha més persones que també han portat a terme una feina valuosíssima en aquest camp arreu del territori de parla catalana, generalment s'ha remarcat que a les comarques de Girona s'han realitzat molt poques monografies onomàstiques, malgrat que seria injust no tenir en compte, a més del recull pioner de Vilallonga de Ter fet pel mateix Ramon Amigó l'any 1979, el coneixement i la feina d'estudiosos com Joan Badia i Homs o Arnald Plujà en aquest camp. Com a conseqüència d'aquest dèficit, resulta encara més important i meritori el treball del doctor Fèlix Bruguera sobre el terme, municipal i parroquial, d'Osor. Tanmateix, seríem molt injustos si centréssim la valoració del treball que ara proloquem en la seva adscripció geogràfica, perquè el que realment resulta més destacable del Recull de noms d'Osor és l'exhaustivitat i el rigor de la tasca realitzada. Ens trobem davant d'una recerca científica exemplar, en què s'ha combinat modèlicament el treball de camp —la recerca toponímica trepitjant el terreny, el coneixement directe del terme— amb l'anàlisi de la documentació històrica, i que ha donat com a resultat un estudi extens i molt complet.

El treball que ara finalment apareix publicat correspon a la tesi doctoral de Fèlix Bruguera titulada Onomàstica osorenca. Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parroquial d'Osor (la Selva), dirigida pel doctor August Rafanell i

que l'autor va defensar a la Universitat de Girona el novembre de l'any 2006. Aquesta tesi culmina de manera brillant la tasca iniciada per Fèlix Bruguera des que, al començament dels anys vuitanta, en què es va fer soci de la Societat d'Onomàstica, va començar a estudiar, des del punt de vista onomàstic, la documentació històrica del terme d'Osor, que va donar lloc a diverses publicacions i posteriorment al treball de recerca, llegit també a la Universitat de Girona, l'any 2002, sobre l'Antroponímia osorenca pretèrita i present. Tota aquesta tasca ens permet avui poder gaudir d'un estudi sòlid i completíssim d'Osor, dels seus topònims, dels seus noms, dels seus documents, de la seva història, de la seva geografia, humana i física. Un treball molt important no solament perquè, com indica l'autor, l'abandonament de les zones rurals fa que molts noms vagin caient en desús, i a curt termini es puguin acabar perdent, sinó també pel seu valor intrínsec, és a dir, per la rica informació que la toponímia i l'antroponímia ens dóna del terme d'Osor en molts i ben diversos àmbits (vegetació, fauna, clima, economia, poblament, etc.). I en aquest sentit resulta molt remarcable la tasca realitzada en el camp de la hidronímia, en una zona precisament amb una gran concentració de rieres, sots i torrents.

Aquest Recull de noms d'Osor es publica conjuntament amb la Universitat de Girona i reflecteix la necessària connexió dels estudis onomàstics amb el món científic i universitari i amb l'àmbit de la lingüística. Hi ha molts models possibles a l'hora de fer recerca sobre onomàstica i a l'hora de realitzar una monografia d'un terme (amb documentació històrica o sense, amb la transcripció fonètica, etc.), però resulta fonamental que, a més de la tasca importantíssima que han fet i que fan molts i molt bons onomasiòlegs de formació autodidacta, les nostres universitats contribueixin i incentivin aquests tipus d'estudis com s'ha procurat fer des de la Universitat de Girona. I en aquest sentit, cal felicitar l'autor per la feina de tots aquests anys i pel resultat final, i també els ciutadans d'Osor, que a partir d'aquest moment compten amb una obra molt valuosa, que enriqueix al mateix temps el seu patrimoni cultural i la toponímia i l'antroponímia catalana.

MODEST PRATS
JOAN ANTON RABELLA

1. Introducció

El recull toponímic que aquí es presenta és fruit de la tesi doctoral titulada *Onomàstica osorenca. Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parroquial d'Osor (la Selva)* que vaig defensar a la Universitat de Girona el novembre de l'any 2006 i que, dirigida pel doctor August Rafanell, era la finalització de la tasca iniciada amb el treball de recerca defensat a la mateixa Universitat el maig de l'any 2002 i que portava per títol *Antroponímia osorenca pretèrita i present*. Es tracta d'un recull i estudi toponímic de noms de lloc del terme municipal i parroquial d'Osor, a la comarca de la Selva i, més concretament a les Guilleries. Òbviament, els dos estudis s'interrelacionen i, per aquest motiu, sovint haurem de fer referència als dos àmbits, no en va tant l'antroponímia com la toponímia formen part de la ciència onomàstica, que, com va definir Enric Moreu-Rey, és «la ciència que té per objecte l'estudi dels noms propis».¹

Les motivacions que em portaren a la realització d'aquesta tesi cal cercar-les, en un primer moment, l'any 1983 quan una conversa amb el doctor Moreu-Rey, acompanyat del professor Modest Prats, em va engrescar a fer-me soci de la Societat d'Onomàstica. Després d'uns anys de lectura de textos d'aquesta mena i arran de l'estudi d'un llevador de delmes d'Osor del segle XVIII riquíssim en noms de lloc i de persona, juntament amb el bon company i amic Xavier Escorihuela vàrem participar en tres col·loquis de la Societat d'Onomàstica, a Barcelona, Girona i Vilafranca del Penedès, en els quals presentàrem tres comunicacions fruit del document esmentat i, en un d'aquests, concretament al de Girona de l'any 1993, vàrem formar part del comitè organitzador i vàrem tenir cura de la publicació de les actes. Aleshores, arran dels consells que em varen donar els senyors Albert Mament i Ramon Amigó —president i vicepresident de la Societat d'Onomàstica—

1. E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*, Palma de Mallorca, Moll, p. 7.

en diverses converses informals, vaig decidir de tirar endavant aquest recull i estudi en forma de tesi doctoral, cercant més documentació escrita i realitzant més entrevistes orals.

Un treball toponímic de les característiques del present creiem que es justifica pel recull de noms que implica, ja que en els darrers temps, potser pel ritme de vida actual i per l'abandonament de les zones rurals, molts noms de lloc estan caient en desús i, evidentment, si no es recullen per escrit, es perdran en la memòria del temps; aleshores, tot recull d'aquesta mena pot evitar aquesta pèrdua lingüística que podria esdevenir irreversible i, alhora, amb la recerca en documentació escrita pretèrita pensem que s'hi facilita la recuperació d'alguns termes actualment caiguts en desús, tant específics —noms propis— com genèrics —noms comuns. De fet, tot estudi toponímic es valida per la mateixa definició de la ciència que dóna el doctor Moreu-Rey quan afirma que:

Ciència vol dir coneixement: per això la Toponímia recerca aquests noms de lloc, n'estableix les llistes, els classifica i estudia, provant de resseguir-ne la història, la raó de llur creació, el significat, les modificacions sofertes (adaptacions, traduccions), i la desaparició, quan aquesta ha tingut lloc.

El coneixement desemboca en l'interès i finalment en l'amor. Per això la Toponímia implica també la protecció dels noms de lloc, llur preservació, la lluita per llur conservació, i llur restitució quan aquesta esdevé necessària.²

Així mateix, considerem que aquest recull exhaustiu pot servir de guia i motivació per a d'altres estudiosos gironins dels noms de lloc, si tenim en compte que a les comarques gironines es produeix un dèficit molt notable de reculls municipals ja que, a hores d'ara, només en tenim constància de l'existència de sis, Vilallonga de Ter (Ripollès), de Ramon Amigó i Anglès (1979); la Selva de Mar (Alt Empordà), de Jaume Quintana (1983); Vilablareix (Gironès), de Pilar Gispert-Saüch (1986); la Vall d'en Bas (Garrotxa), d'Albert Noguera (inèdit); Pals (Baix Empordà), d'Anna Maria Corredor (2008), i la Bisbal d'Empordà (Baix Empordà), de Moisés Selfa (2010, en impremta). Si això fos així, ens donaríem per molt satisfets.

La present obra, com dèiem més amunt, parteix d'una tesi doctoral que, tal com es publica, s'ha pogut enriquir de les observacions realitzades pel tribunal que la jutjà el novembre de 2006. Era format pels professors Josep Moran (Universitat de Barcelona), Xavier Terrado (Universitat de Lleida), Francesc Feliu (Universitat de Girona), Joan Anton Rabella (Institut d'Estudis Catalans) i Joan Ferrer (Universitat de Girona). Els hem d'agrair la seva lectura atenta i alhora la precisió, l'exactitud i la justesa dels seus comentaris.

2. E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*, p. 11-12.

També volem agrair l'impuls i l'ajut inicial que el treball de capacitació investigadora va rebre del professor Modest Prats així com l'orientació i els suggeriments del director de la tesi, el doctor August Rafanell, que, a més, ens encoratjaren a tirar endavant la tasca.

I, en fi, l'interès per la ciència onomàstica i l'estimació a la zona estudiada —som fills del petit poble d'Osor— són les dues eines que ens han ajudat a arribar fins aquí després de molts anys; tanmateix, sense el suport de la família, d'aquells que ens van animar a realitzar el doctorat, dels consells dels estudiosos que diverses vegades hem hagut de consultar quant a aspectes informàtics —sobretot els professors i amics Lluís Esteve Mercader i Lluís Xifra—, onomàstics, científics o de recerca —professors universitaris, especialment de la Universitat de Girona; estudiosos, sobretot de la Societat d'Onomàstica; amics; companys de feina; arxivers...— difícilment hauria pogut tirar endavant; serveixin aquestes línies d'agraïment a tots ells.

Finalment, volem anotar que el fet que l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat de Girona hagin volgut publicar el present estudi representa per a nosaltres tot un honor.

2. Metodologia

El present estudi, des d'un punt de vista metodològic, recull diversos aspectes que, malgrat que s'interrelacionin, convé presentar independentment. D'aquesta manera, ens haurem de referir a la metodologia de treball seguida quant a la recerca i recopilació dels topònims, la llista, l'ortografia, la transcripció fonètica, l'alfabetització i l'etimologia.³

2.1. LA RECERCA

Una vegada triat l'espai geogràfic per treballar —que es descriu àmpliament—, el territori dependent del municipi i de la parròquia d'Osor, present i passat, iniciarem la recollida de noms de lloc per poder-los inventariar i estudiar. El coneixement de l'espai va facilitar-nos molt les coses i així no ens va ser gaire difícil de seguir els cànons remarcats per tots els toponomistes per arribar a assolir una recopilació àmplia, rica i rigorosa: l'enquesta oral i el buidatge de documentació escrita, és a dir, el treball de camp i la consulta d'arxiu.

L'enquesta oral es va realitzar durant tot el desenvolupament del treball i a un bon nombre d'informants que tenen en comú el fet d'haver residit sempre a Osor i d'haver treballat o viscut en alguna zona concreta del terme municipal, d'altres foren elegits pel seu coneixement de l'espai, per haver treballat a bosc o haver es-

3. Les obres i els autors que hem seguit són els següents: J. MOLL i J. TORT (1985), *Toponímia i cartografia: Assaig de sistematització*; R. AMIGÓ i ANGLÈS (1999), *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*; A. DOMINGO i PALAU (2001), «Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics», BISO, núm. 85; IEC (2002), *Criteris per a la redacció i la publicació de reculls de toponímia* —document intern—; E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*; X. TERRADO (1999), *Metodologia de la investigació en toponímia*; J. COROMINES (1965), *Estudis de toponímia catalana*, vol. I.

tat caçadors.⁴ De tot plegat apuntàvem el nom, la pronúncia si era particular, la situació —a partir d'indrets coneguts propers—, les característiques del lloc i aquells aspectes que ens podien arribar a interessar o a ser-nos útils.

Per a l'obtenció de la toponímia urbana —especialment noms de casa— ens servíem d'informants que havien viscut —i sovint treballat— al nucli urbà. El resultat fou una llista notable de malnoms de casa i d'altres topònims urbans.

La recerca de documentació escrita ha estat l'altre gran pilar de l'estudi. El problema, però, consistí a saber destriar la documentació interessant quant a onomàstica d'aquella més prescindible i a això cal afegir que els documents referits a l'espai que ens ocupa es troben molt dispersos. Amb aquestes premisses ens iniciàrem en els arxius locals, seguírem en els comarcals, provincials i episcopals i des d'aquí a aquells que d'una manera o una altra ens portaren les circumstàncies, com ara l'Arxiu Municipal de Sils, l'Arxiu de Protocols Notarials de Barcelona, l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar, l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm o l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Quan fou possible, també visitàrem i buidàrem documentació de fons particulars.

I encara seguírem una tercera via de recollida. Concretament, anotàrem els topònims localitzats en obres cartogràfiques de la zona i en obres o articles ja publicats, especialment treballs d'història local; en aquest sentit foren especialment útils alguns treballs d'Antoni Pladevall i de Jaume Pladelasala, ja que feien referència a antics manuals parroquials de principi del segle XIV i mitjan segle XVI, actualment perduts.

Al final de la recerca, ens hem trobat amb un total de 3.565 noms dels quals 838 només ens han arribat per via oral, 1.959 per via escrita i 768 que els hem trobat oralment i per escrit, de tal manera que un 54,95 % dels termes recollits provenen exclusivament de la recerca en textos escrits, un 23,51 % només de les entrevistes orals i un 21,54 % que els hem recollit per ambdós camins.

2.2. LA LLISTA

Com en tot estudi d'aquestes característiques, una de les dificultats més importants amb la qual ens hem trobat ha estat com presentar l'estudi des d'un punt de vista alfabètic i ortogràfic i quina informació havia d'incloure cadascuna de les

4. R. AMIGÓ (1999, p. 33) afirma: «Els caçadors tenen fama de saber-ho tot. Però cal malfiar-se'n una mica. Els caçadors saben anar des de qualsevol punt a qualsevol altre, per camí fressat o sense camí, però van de pressa darrere el conill o la perdiu; pertot arreu passen rabents i, a vegades, entre ells s'inventen noms d'ús com si diguéssim particular, uns noms que no interessen, perquè no són populars». Creiem que això no és del tot desencertat i ho hem evidenciat en alguns noms; per aquesta raó procuràrem que a més de ser caçadors disposessin d'altres vies de coneixement del país, per exemple haver viscut o treballat a pagès.

entrades; ara bé, la recerca a les fonts primàries era òbvia i evident, l'anàlisi etimològica era necessària, malgrat els riscos que comporta, i en l'apartat lingüístic ens vàrem decantar per la transcripció fonètica dels topònims recollits oralment, també decidírem de comentar la tipologia del topònim —simple, derivat, compost, plural...— i la seva estructura —genèrics, introductors, connectors...— i, finalment, mostrar les diferents peculiaritats gràfiques, tot incidint en la seva possible justificació i els diferents fenòmens lingüístics que s'hi poden produir: monofongació, diftongació, iodització, palatalització, aglutinació...

Finalment, també vàrem considerar fonamental la situació del topònim quan això fos possible, evident en els noms de lloc encara vius actualment, pel context quan ho assenyali la documentació pretèrita i no situat quan res ens ho evidenciï. Per tal d'aconseguir-ho, ens basem en topònims actuals i els situem a diversos mapes.

La informació i l'ordre de cada entrada varia segons el cas.

Si el nom és viu s'acompanya de la transcripció fonètica a la seva dreta, sota s'afegeixen els comentaris, sobretot referits a la situació i les particularitats del lloc; així mateix, si es dona el cas, hi afegim el que n'hagin pogut dir altres estudiosos. Tot seguit, si escau, els esments documentals en què és present, amb el terme en cursiva. S'hi afegeixen, quan és pertinent, les particularitats orals o escrites i les hipòtesis etimològiques. Finalment, si escau, s'hi anota una remissió a una altra o unes altres entrades; en alguna ocasió, la remissió pot constituir l'únic contingut d'un article.

Si el topònim no és viu, s'hi anoten els extractes documentals, més o menys abundants en funció de la seva presència escrita, i el topònim que ens ocupa apareix en cursiva. Quan sigui possible, a sota s'anota un comentari referit a la seva situació així com referències d'altres estudiosos, si és pertinent. Tot seguit, els comentaris lingüístics i les hipòtesis etimològiques. Finalment, si escau, s'hi anota una remissió a una altra o unes altres entrades; en alguna ocasió, la remissió pot constituir l'únic contingut d'un article.

2.3. CONSIDERACIONS ORTOGRÀFIQUES

Sempre que ha estat possible, hem seguit les normes de l'Institut d'Estudis Catalans, és a dir, el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*; i en els casos en què el topònim no hi és present el cercàrem a l'*Onomasticon Cataloniae* o bé al *Diccionari català-valencià-balear*; si tot i això persistia el dubte, intentàrem de proposar una grafia coherent amb la proposta etimològica que hi presentem. Partint d'aquestes premisses, però, encara es plantegen tot un seguit de dubtes que hem intentat resoldre seguint els criteris que ara desenvoluparem.

2.3.1. *Majúscules i minúscules*

Seguint les consideracions de l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans, quan un topònim és precedit d'un article, aquest s'escriu en minúscula: *el Clascar, la Codina, el Sobirà...*

Els genèrics s'escriuen en minúscula, la *plaça Vella*, fins i tot en casos de genèrics no omissibles, tal com assenyala Domingo i Palau (2001, p. 27) i a diferència de Moll i Tort (1985, p. 62). Però es grafien en majúscula quan passen a formar part d'un específic compost, *carrer de la Plaça Vella*.

Els adjectius numerals davant d'un nom propi com a designador d'un lloc s'anoten en majúscula, tal com ho esmenten Amigó (1999, p. 46) i Domingo i Palau (2001, p. 27); així trobarem *carrer dels Quatre Cantons, les Quatre Carreteres* o bé *els Tres Pins*.

En casos de locucions adverbials o prepositives especificatives, l'adverbi o la preposició l'escriurem en majúscules, tal com assenyalen els mateixos Amigó i Domingo i Palau; així, *carrer de Dalt, feixa Sota la Barraca* o *l'Altra Part de la Riera*.

Els connectors entre genèric i específic, tant si són preposicions, articles definits o personals o bé contraccions, són en minúscula, com indiquen tots els estudiosos consultats; així trobem *pla de la Illeta, font d'en Carlos* o *sot del Senglar*.

Com podem observar, doncs, anotem en majúscules la inicial de tots els elements especificatius dels topònims, siguin de la categoria gramatical que siguin, i en minúscula els connectors entre genèric i específic o entre específics quan es tracti d'un topònim compost no aglutinat.

2.3.2. *Les aglutinacions*

Seguint Moll i Tort (1985, p. 85), en els possibles casos d'aglutinacions, hem tingut en compte «la importància que té en aquesta qüestió la tradició gràfica». Amb això volem dir que anotarem amb la forma aglutinada aquells topònims que —sense aparèixer recollits ara de manera normativitzada— tinguin un predomini important en l'escriptura aglutinada en els documents escrits consultats. Quan s'hi produeixin dubtes, consultarem altres estudis toponímics on apareguin recollits noms de lloc homònims o semblants, començant per l'*Onomasticon Cataloniae* i el *Diccionari català-valencià-balear*. Així es justifiquen grafies com *Puigjugador* al costat d'altres com *puig de Frou* o *d'Afrau*; tanmateix, hem usat el guionet en casos en els quals l'aglutinació sembla evident però que escrivint units els elements es podria produir un error de lectura, així es justifiquen grafies com *Puig-rodon, Puig-oriol, Puig-angelats* o *Puig-agut*, al costat d'altres com *Puigbell, Puigborrell, Puigcaulí* o *Puigferran*. Òbviament, si apareixen normativitzats, res-

pectem la grafia proposada per l'IEC, així es justifica una forma com *Collsacodina* al costat d'una altra com *coll de Nafré* o bé *mas la Casa Nova del Coll* al costat de *mas Casanoves* (de fet, Moll i Tort, 1985, p. 95, parlant del mot *casa* ja ens indiquen que «en plural se sol aglutinar a l'adjectiu *noves* i dóna les formes *Casanoves* i *Casesnoves*» en contrast amb la forma singular, que no aglutina).

En els casos d'aparició davant o a l'interior del topònim de l'article salat derivat del llatí *īpsu*, és aglutinat, ja que aquest article no resta viu a la zona dialectal que ens ocupa, seguint els plantejaments de l'IEC (2000, p. 52) quan diu: «A les zones on és viu l'article derivat *īpsu* (l'article *salat*), aquest serà aplicat amb minúscula inicial als topònims de què vagin acompanyats (*Sant Llorenç des Cardassar, es Mercadal, sa Tuna*), mentre que s'empra amb majúscula inicial i aglutinat on l'article salat ja no és viu (*Sant Martí Sarroca, Sant Esteve Sesrovires*)»; indicacions que, de fet, reafirmen les que ja havien presentat anteriorment Moll i Tort (1985, p. 86). En els casos de topònims que poden haver evolucionat i apareixen en algun cas amb l'article definit substituint el salat arcaic, tenim en consideració la tradició documental més estesa, a excepció, lògicament, d'aquells casos que puguin haver perviscut fins als nostres dies i que oralment s'anomenin sense fer ús de l'article salat, ja que aleshores respectem la forma viva present.

2.3.3. Les formes dialectals

Quan es dóna el cas de pronúncies locals en la toponímia menor, com es recull en aquest llibre, bona part dels estudiosos es posa d'acord que cal respectar aquelles peculiaritats en la grafia del nom. Així ho afirmen Moll i Tort (1985, p. 65): «Com a principi general, cal ser més respectuós amb les formes i grafies dialectals com més es tracti de toponímia menor» —afirmació que comparteix Domingo i Palau (2001, p. 26). Ara bé, en casos dubtosos ens regirem per les indicacions dels esmentats Moll i Tort:

- Tenir present la tradició escrita.
- Tenir present les grafies normativitzades.
- En els casos en què es produeixi iodització etimològica $Y < LY, C'L, G'L$: *paia* < PALEA, *ui* < OC'LU; *reia* < REG'LA, és costum de superar el fet dialectal i escriure *palla, ull, rella*.

- En casos de vocalització de la *-l* implosiva davant labial, *al* < *au*, es recomana de superar la tendència dialectal. Així ho fem; malgrat tot, respectarem les formes de *font* i *sot de Ca n'Aubreda* per la seva àmplia tradició oral i escrita, encara que siguin originades a partir de la forma *Albereda*.

Els genèrics, contràriament a això, sempre apareixeran escrits segons la forma normativitzada de l'IEC.

2.3.4. *Els castellanismes*

Quan es tracta d'un castellanisme evident, es respecta la forma gràfica originària, tot i que hi pugui haver desviacions fonètiques que, si escau, ja queden anotades en la transcripció fonètica. Aleshores, tal com ho aconsella l'IEC (2002, p. 7), el nom de lloc s'escriu entre cometes a l'entrada: «*Lavadero*», *el*, o «*Parque*», *el*, per exemple.

2.3.5. *Grafia dels llinatges*

Amigó (1999, p. 40-42) s'estén en el comentari a la grafia que cal aplicar als topònims formats a partir de llinatges. Seguint el seu punt de vista, presentarem normativitzats aquells topònims provinents de llinatges o cognoms que no resultin lingüísticament conflictius.⁵ Així mateix, en casos de cognoms poc freqüents o dubtosos, ens guiarem per l'obra de Francesc de Borja Moll *Els llinatges catalans*, pel *Diccionari català-valencià-balear* o per l'*Onomasticon Cataloniae*; si no hi apareixen recollits o si hi ha més d'una opció, ens regirem per l'origen etimològic, per la tradició escrita o bé per la seva pronúncia.

Ara bé, quan la referència sigui específicament antroponímica, respectarem la forma escrita actual, si el llinatge continua vigent, o bé la pròpia de cada documentació en el cas de la inexistència del terme en els nostres dies, seguint, de fet, la línia assenyalada per la Secció Filològica de l'IEC (2000, p. 52): «Respecte dels cognoms, sovint apareixen registrats en formes prenortatives, que són d'ús legal. Com que la potestat d'esmenar-los correspon a l'individu, puix que es tracta d'un dret privat, aquest pot mantenir la forma que li plagui, és a dir, que pot mantenir una forma prenortativa com *Farré* en lloc de *Ferrer*. Però si un cognom del tipus *Farré* passa a formar un topònim o s'hi relaciona, aleshores ja no es tracta d'una denominació individual particular, sinó d'un ús públic general, i en aquest cas s'hi haurà d'aplicar la normativa general». És per aquesta raó que en el nostre estudi podem trobar grafiat *Sarsanedas* quan es tracta pròpiament d'un llinatge al costat de *Cercenedes* quan es refereix a un nom de lloc.

5. En aquest sentit ja s'havia expressat la Secció Filològica de l'IEC (1996), «La forma gràfica de la toponímia menor», a *Documents de la Secció Filològica, III*, p. 165, on llegim: «Els noms de lloc, tant els que pertanyen a la toponímia major com a la toponímia menor, són unitats lingüístiques i, per tant, s'han d'escriure amb la normativa vigent del català. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que els topònims menors que estan en relació amb un antropònim —bé sigui un prenom, un cognom o un malnom— no en són una excepció; d'aquesta manera, cal diferenciar el nom propi de persona del nom propi de lloc». En aquest mateix sentit es reafirma la mateixa institució en un document de l'any 2000, p. 52.

2.4. LA TRANSCRIPCIÓ FONÈTICA

En els casos de topònims existents actualment, és a dir, recollits oralment amb tradició escrita o sense, hem decidit d'annotar-hi la transcripció fonètica per mostrar la seva pronúncia a Osor. Per a realitzar aquesta transcripció fonètica, hem seguit les indicacions fetes per l'Institut d'Estudis Catalans (1999) a l'obra *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional* i matisades seguint la línia de transcripció aplicada per Moran, Batlle i Rabella (2002) a *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*.

A la zona que hem treballat s'ha perdut la diferència entre la *o* oberta i la *o* tancada, amb la qual cosa sempre apareixerà com a [o]. Així mateix, no es diferencia l'alveolar fricativa sonora [v] de la bilabial oclusiva sonora [b], per tant, sempre la transcriurem com a oclusiva tant si la grafia és amb *v* com amb *b*.

2.5. L'ORDENACIÓ I L'ALFABETITZACIÓ

El mètode d'ordenació seguit ha estat, com àmpliament s'accepta entre els estudiosos de la toponímia, a partir de l'específic sigui quina sigui la seva categoria gramatical (substantiu, adjectiu qualificatiu, numeral...).

Al final del llibre es recullen uns annexos en els quals es presenten els llinatges pretèrits i presents recollits a Osor així com els malnoms individuals, ja que alguns dels topònims s'expliquen a partir d'aquesta informació antroponímica.

En les diferents possibilitats estructurals (topònim de caràcter simple o compost) amb les quals ens podem trobar, els criteris aplicats a l'hora d'ordenar i alfabetitzar són els que segueixen.

En els casos de topònims simples formats per un específic simple, apliquem les formes següents: si el topònim és format per un nom precedit només per un article, anotem nom propi + coma + article, coincidint amb el plantejament que han manifestat tots els estudiosos consultats. Així, *Torre, la*. Si es tracta d'un topònim simple precedit d'un genèric, anotem nom propi + coma + genèric. Així, *Merder, torrent*. Si és un topònim simple precedit d'un genèric i un o més d'un connector, anotem nom propi + coma + genèric + connectors. Així, *Osor, riera d' o Horta, torrent de n'*.

En els casos de topònims compostos, si el primer element té un origen genèric i coincideix amb la realitat que descriu, el continuarem considerant com a tal i, per tant, com un topònim simple: *Nafré, coll de*. Si el genèric, però, ha perdut el seu sentit inicial, considerarem que aleshores forma part de l'específic. El problema, però, sorgeix en els topònims pretèrits que no han arribat fins als nostres dies, ja que sovint no disposem d'evidències de fins a quin punt el genèric coincidia amb la realitat que referenciava; en aquests casos, si la documentació escri-

ta no ens demostra el contrari, els considerarem com a específic precedit de genèric.

Aleshores, quan hàgim d'anotar aquests compostos els ordenem així: en cas d'aglutinació gràfica, el nom es considerarà a efectes d'ordenació com a simple, independentment que aparegui amb genèric o amb article. Així, *Puig-rodon, partida de terra de* o bé *Collsacodina, el*. En els casos de no aglutinació en topònims que consten de més de dos substantius o substantius i adjectius, ens hem decantat per fer l'entrada pel primer element de l'específic i solament considerarem com a genèric un únic element que seria el que descriu la realitat a la qual ens referim.

En casos de topònims simples o complexos en els quals fins a la coma hi hagi igualtat total entre dues entrades, per establir l'ordre hem recorregut a la prelación alfabètica a partir del genèric.

2.6. L'ETIMOLOGIA

L'estudi etimològic dels topònims és un dels aspectes més interessants de tot treball amb les característiques del present. En aquest sentit ja es va pronunciar Coromines (1965, p. 7) quan afirmava que «...el que sempre ha interessat més en els noms de lloc és la seva etimologia», plantejament que encara continua vigent, com demostren Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 5) quan escriuen que «els noms propis dels llocs, és a dir, els topònims, són lingüísticament molt conservadors, perquè, quan s'aplica un nom a un lloc, aquesta denominació sol perdurar encara que desaparegui la llengua o els elements lingüístics d'origen. Per aquest motiu l'estudi de l'etimologia dels topònims presenta molt d'interès des del punt de vista lingüístic i també històric en general».

Ara bé, quan intentem d'obrir-nos camí en les investigacions etimològiques, les dificultats amb les quals ens hem d'enfrontar són sovint complexes, de vegades insalvables. De fet, amb el dibuix que Coromines (1965, p. 10-21) feia dels coneixements que, segons ell, havia de reunir un etimòleg, ens adonem de les limitacions amb les quals ens trobem: cal conèixer la parla de la zona, perfectament la gramàtica històrica del català, a fons el vocabulari de la nostra llengua, l'aspecte del lloc designat, les llengües emparentades amb el català i la lingüística romànica en general, saber llatí a fons, saber grec, ser un bon germanista, disposar d'un bon nombre de mencions antigues, conèixer la història de la zona... És a dir, com afirmava l'eminent estudiós, «...si els estudis etimològics són sempre difícils, la dificultat augmenta encara quan es tracta de noms de lloc».

Ateses les dificultats esmentades i les nostres pròpies limitacions, les aportacions etimològiques es desenvoluparan en aquells casos en els quals sigui possible —per coneixement de la zona, per abundància de la documentació escrita, per la

terminació, per relació amb algun topònim proper... A la resta de casos, partirem de les hipòtesis que n'hagin presentat els millors estudiosos en aquest àmbit.

Aleshores, podrem observar tres grans grups de topònims quant a l'estudi etimològic:

— En un primer grup haurem d'anotar aquells noms de lloc clars, que presenten una etimologia òbvia, evident. En aquestes ocasions, les dificultats són escasses, malgrat que sempre cal anar en compte perquè es poden produir sorpreses. D'aquesta manera, un topònim que sembla absolutament clar com és el *carrer de l'Arbreda*, en realitat no ho és tant, ja que originàriament no es tracta d'un derivat col·lectiu de *arbre* sinó que prové d'una mala interpretació del llinatge i nom de casa *Albereda*, que, pronunciat habitualment *Aubreda*, es va grafiar inadequadament com a *Arbreda*; és a dir, que en realitat hauria de ser *carrer Albereda*.

— En un segon grup situaríem aquells topònims que actualment s'han de considerar fòssils o opacs però que dels quals es pot presentar alguna hipòtesi versemblant. En aquests casos, procurem ser prudents i raonables, és a dir, que considerem i remarquem aquell plantejament com una simple hipòtesi que no pot considerar-se definitiva ni tancada, en certa manera seguim el que plantegen Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 6) quan diuen que «si alguna d'aquestes propostes ens ha semblat versemblant o raonable, l'hem inclosa sempre amb aquest caràcter de proposta, afegint-hi la consideració de “probablement”, “potser” o “possiblement”...» De fet, això ve determinat per la idea que sovint les nostres propostes, ni que parteixin de grans etimòlegs, corresponen a això, hipòtesis de treball que per raons diverses no poden considerar-se com a definitives ja que, com explica Amigó (1999, p. 85-113), el risc de desencert en hipòtesis etimològiques és evident.

— Finalment, en un tercer grup situaríem aquells topònims opacs que, per manca de formes escrites o, simplement, per desconeixement total del mot, ens és impossible de desxifrar-ne el possible origen etimològic. En aquests casos indiquem que no en coneixem el possible ètim, que el seu significat etimològic és incert o desconegut.

Com es pot observar, hem procurat mantenir una situació d'equilibri entre les posicions que han pres els diversos toponomistes, uns de molt desconfiats i prudents envers l'estudi etimològic dels noms de lloc, com Amigó, que ha arribat a titular una part de la seva obra de metodologia de recerca onomàstica «Que les etimologies quedin per als etimòlegs», i d'altres que s'hi entusiasmen fins a arribar a realitzar afirmacions com les de Coromines quan diu: «Quan sabrem l'etimologia dels nostres noms de lloc, es dirà, haurem satisfet la nostra curiositat i aquests noms hauran deixat d'ésser un enigma provocatiu i, en certa manera, mortificant».

2.7. COMENTARIS LINGÜÍSTICS

En el decurs de les diferents entrades dels topònims, també recollirem les particularitats lingüístiques que es poden detectar a l'escriptura d'alguns noms de lloc. Tanmateix, només assenyalarem aquelles que es puguin considerar pròpies d'aquell terme i prescindirem de les que es puguin relacionar amb el dialecte al qual pertany.

D'aquesta manera, tenint en compte que Osor s'inclou a l'espai geogràfic del català central, en general no esmentarem confusions gràfiques com ara les que són fruit de la neutralització vocàlica en posició àtona (*a-e, o-u*), fruit de casos d'homofonia (*b-v*, per exemple), fruit d'emudiments (*-r, -t* finals), l'ús d'alguns dígrafs (*x-ix, s-ss, r-rr...*), etc.

No esmentarem sempre aquelles fórmules escrites que siguin només una conseqüència de l'homofonia, dialectal o no, és a dir, aquells casos en què, potser com a fruit de la inexistència o del desconeixement de la normativa ortogràfica del català, s'aplica l'ús d'una grafia o dígraf que es pronunciaria de la mateixa manera, com per exemple *s-ss-c-ç*, oclusives sordes o sonores a fi de mot, *l-l*, l'ús de l'accent i la dièresi, etc.

Tampoc assenyalarem les formes gràfiques que són conseqüència de la castellanització, entre altres coses perquè és molt freqüent que no es puguin diferenciar algunes formes escrites causades per un procés de castellanització de l'escriptura, per raons dialectals i fins i tot de desconeixement o mal ús de la normativa de la llengua.⁶ Seria el cas de fórmules com *ñ-ny*, vocal accentuada final o *-r* final muda, plural *-es* o *-as*, etc.

Així doncs, allò que comentarem serà la tipologia del mot (simple, derivat o compost) incloent-hi, quan s'hi reculli, alguna singularitat, una anàlisi de la seva categoria gramatical, les formes arcaiques o llatinitzades, els casos d'aglutinació, l'ús de grafies prenortatives (com ara la *-ch* final), les variacions conseqüència de fenòmens fonètics (ioditzacions, metàtesis, diftongacions...), els canvis que són fruit d'aspectes morfològics (pluralitzacions, feminitzacions...), l'ús i la tipologia dels connectors (ús de l'article amb pervivència o no de formes arcaiques com l'article salat o l'article neutre, utilització de l'article personal, aparició de preposicions o contraccions...) i tots aquells altres aspectes que creiem interessants depenent del nom propi de lloc davant del qual ens trobem.

6. Fixeu-vos, doncs, que en general deixarem de comentar allò que es produeix per una idèntica fonètica amb diferent grafia, ja que algunes vegades es faria força complex de saber quina és la raó que n'origina la grafia, perquè, per exemple, la diferència entre dues formes com *Cisteller* i *Cistellé* pot ser deguda a una homofonia dialectal, a un desconeixement de la normativa o bé a una castellanització.

3. Procedència dels topònims

3.1. ARXIUS I FONTS CONSULTATS

ACA	Arxiu de la Corona d'Aragó
ACSCF	Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners
ACV	Arxiu Capitular de Vic
AEG	Arxiu Episcopal de Girona
AFF	Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar
AHG	Arxiu Històric de Girona
AMG	Arxiu Municipal de Girona
AMO	Arxiu Municipal d'Osor (parcialment a l'ACSCF)
AMS	Arxiu Municipal de Sils
APAS	Arxiu particular d'Àngel Serradesanferm de Sant Hilari Sacalm
APER	Arxiu particular d'Emili Rams d'Anglès
APJO	Arxiu particular de Josep Oller de Banyoles
APMC	Fons del mas can Badia de Mariano Coll d'Osor
APN	Arxiu de Protocols Notarials de Barcelona
APO	Arxiu Parroquial d'Osor
APSET	Arxiu Parroquial de Santa Eugènia de Ter (a l'AEG)
APSHS	Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm
ASEV	Arxiu de la Secretaria Episcopal de Vic
FI	Fons del mas Iglésies (a l'ACSCF)
FM	Fons Massaneda del mas la Coma (a l'ACSCF)
FP	Fons del mas Pidevall d'Osor
FPS	Fons particular del mas Sobirà
FS	Fons del mas Soler del Coll (a l'ACSCF)
Rip.	Fons del mas Ripoll d'Osor (a l'ACSCF)

3.2. FONTS PRIMÀRIES CONSULTADES ORDENADES CRONOLÒGICAMENT

Documents del Fons de Sant Benet de Bages referents a Osor

Es tracta d'un total de disset documents, fonamentalment vendes, datats entre els anys 914 i 984, resumits per Antoni Pladevall a l'article «El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i de la vall d'Osor (s. x)» i provinents del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona (BUB) i de l'ACA (Fons Monacals Universitat, lligall 75). Concretament, es tracta dels documents del BUB números 174 de l'any 914, 8 del 919, 173 del 922, 88 del 927, 5 del 927, 135 del 928, 10 del 930, 4 del 933, 9 del 937, 12 del 949, 11 del 958, 157 del 958, 159 del 959, 45 del 963, 93 del 970 i 98 del 984. De l'ACA es reproduïxen dos, un de l'any 960 amb el número 12 i l'altre, amb el número 176, de l'any 924. Es referencien com a SBB amb l'any corresponent.

Pergamí de Ramon Borrell núm. 3 (ACA)

Document datat el gener del 933 referit a la venda que els comtes Ramon Borrell i Ermessenda feren al prevere Sanç de l'alou que posseïen a la vall d'Osor. Estudiad per Antoni Pladevall i Font l'any 1979. PRB 933

Epistólogo Vicense de Moncada, p. 184

Bula del papa Benet VII de l'any 978. Assenyala els límits parroquials de Sant Pere d'Osor recollits a partir de les afrontacions entre els bisbats de Vic i Girona. Són recollits per Pladelasala el 1960. *Vic. x-xi*

Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda (ACV)

Document que data de l'11 de desembre de 1068. Ens informa dels indrets que limiten amb la parròquia de Sant Pere d'Osor. Apareix transcrita per Antoni Pladevall i Font al vol. iv de *Catalunya romànica. Sus. 1068*

Liber Feudorum Maior

Document núm. 394 que data del 29 de desembre de 1068 i es refereix a la venda que Arnau Sala i la seva esposa Constança feren al comte Ramon Berenguer I i la seva muller Adalmodis de propietats de la vall d'Osor. Fou publicat a Barcelona l'any 1945 per F. Miquel Rossell. LFM 1068

Certificació de la sentència confirmada pels presents, donada davant la porta de l'església parroquial d'Osor, entorn de la mesura legal del vi que s'importa de Tona

Document del qual hem pogut consultar la transcripció realitzada per Josep Perarnau a l'article «Pergamins de Girona a Copenhague». Segons aquest estudiós, es tracta d'un pergamí de 148 x 222 mm en el dors del qual hi ha anotat «OZOR 22» i «1200» i que data de l'any 1234. Cop. 1234

Memorial dels Actas se son trobats hauerhi vuy als 26 del mes de octubre en la casa de Joseph Ripoll pages senyor util y propietari del mas Ripoll de la parroquia de sant Pera de ozor bisbat de Vich (Fons del mas Ripoll de l'ACSCF)

Document de 31 folis de paper de 207 × 155 mm datat els anys 1639 i 1640 que reproduïx documents referits al mas el Ripoll d'Osor entre 1242 i 1639 (vendes, establiments, sentències, permutes, lluïcions, precaris i capbreus). Es recullen com a Rip. amb l'any corresponent.

Anónimo. Notario de S. Pere d'Ossor. 1285-1289 y 1292 (APN). Registre 79/1

Manual notarial en força mal estat de conservació. Té 57 pàgines escrites i alguns fulls solts. Escrit en llatí i enquadrat en pergami. *Not. 1285*

A la banda interior de les cobertes de pergami d'aquest document hi ha una llista de llinatges i masos que semblaria una mena d'índex possiblement posterior al text interior. Aquests esments els anotem com a *Not. c 1285*

Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1316-1318 (APO)

Manual actualment perdut que hem pogut conèixer i esmentar gràcies a l'article realitzat per Antoni Pladevall i Font «La Vall d'Osor dels anys 1316 al 1318», publicat a *Ausa*, vol. iv (1961-1963), i *Programa de la Festa Major del Terç d'Osor* dels anys 1980 i 1981. Pladevall assenyala que es tractava d'un petit manual de paper amb 94 fulls —els cinc últims en blanc— relligat amb coberta de pergami. *Man. 1316*

Escripcions provinents d'Osor conservades l'AHG

Volum que inclou diverses poblacions entre les quals Osor a partir de la p. 639 del vol. 1, núm. 111. Inclou escriptures d'entre 1318 i 1779, la majoria, però, posteriors a 1717. *Escrip.* amb l'any corresponent

Bernat de Romegueres requereix Jaume de Sant Hipòlit, procurador de Sibilla de Saga, senyora d'Osor, a certificar-se dels drets d'ell, demanant, abans de pronunciar sentència en la qüestió que l'enfronta amb Arnau de Reig

Document que hem pogut consultar a partir de la transcripció realitzada per Josep Perarnau a l'article «Pergamins de Girona a Copenhague». Segons indica l'estudiós esmentat, es tracta d'un pergami de 207 × 162 mm en el dors del qual es lleïx «OZOR 25» i «1200». És de l'any 1319. *Cop. 1319*

Anónimo. Notario de Sant Pere d'Ossor 1334-1343 (APN). Registre 79/2

Manual notarial escrit en llatí de 86 pàgines i relligat amb pergami però només parcialment pel seu mal estat; de fet, està molt ratllat i les darreres pàgines no són senceres. *Not. 1334*

Capbreu d'Osor i Susqueda 1342 (AEG). Monestirs 61

Capbreu realitzat per ordre de Ramon de Rocasalva, prior de Santa Maria del Coll. Inclou un índex per parròquies. Relligat en pergamí, es tracta de trenta-cinc documents inclosos en el llibret que fa 220 × 160 mm. Estudiat per Josep Maria Rodríguez Burch en un treball de llicenciatura presentat a la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 1975, en va realitzar un article l'any 1981 publicat a la *Miscel·lània del desè aniversari del Col·legi Universitari de Girona*, núm. 1, vol. 1. *Capb.* 1342

Capbreu del priorat de la Verge Maria del Coll de les rendes sun a sancti possedon (ACA)

Volum sense data de 280 × 180 mm en el qual en dues ocasions apareix l'any 1342, fet pel qual considerem que és d'aquell moment. Conservat a l'ACA, Monacals HAC, vol. 1093. *Capb.* b 1342

Capbreu de Monsoliu en quant a la 3^a part del Priorat del Coll y las restants des Exm Compte de Solterra (ACA)

Capbreu inclòs en el volum MON 1071 de l'ACA que porta anotat a les cobertes *Quatre capbreus del Priorat de N. S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó*. És un petit manual de 150 × 100 mm de 8 fulls, els dos darrers en blanc. Es tracta d'un document posterior a 1613 i és un resum realitzat a partir d'un capbreu de 1343, ja que a la primera pàgina podem llegir «O per millor dit resumen de la capbreu faheda y de lo que se capbreuá al Abril de 1343». Els topònims que hi apareixen pertanyen a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí i, per tant, municipi de Sant Hilari Sacalm, però parcialment dependents del priorat del Coll. Aquest document fou estudiat per Fèlix Bruguera en un article publicat l'any 2004 al *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*. *Capb.* 1343

Còpia de 28 pergamins del Patrimoni de la Coma (ACSCF)

Volum procedent del FM realitzat entre els anys 1700 i 1800 i en el qual es transcriuen diferents documents d'entre 1343 i 1610. Consultat amb fotocòpia a l'ACSCF del Fons Massaneda, Fons Complementari, caixa 7, lligall 4. Es recullen els esments com a PFM amb l'any corresponent.

Capítols del terme d'Osor al Comú de Vic (ACV)

Pergamí que data d'abril de 1355 recollit al calaix 28, lligall 9, número 386, de l'Arxiu Capitular de Vic. *Com.* 1355

Escriptura de renúncia a un contracte de parceria (Fons Ripoll de l'ACSCF)

Pergamí de 16 × 36 datat el 15 de març de 1396 i referit al mas el Ripoll d'Osor. *Rip.* 1396

Llevador de rendes de St. Hilari Çacalm (1399...) (ACSCF)

Volum, o més aviat lligall, en pergami de 170 × 220 mm amb 32 fulls, el darrer en molt mal estat. Fons: col·lecció de documents solts de l'Arxiu Comarcal de la Selva. Consultat a partir d'una transcripció d'Elvis Mallorcaí. *Llev. 1399*

Sis prohoms de la Vall d'Osor pronuncien sentència arbitral sobre la resclosa construïda en la riera, davant la plaça de la Sagrera d'Osor

Document consultat a partir de la transcripció feta per Josep Perarnau per a l'article «Pergamins de Girona a Copenhague». L'estudiós esmentat assenyala que es tracta d'un pergami de 286 × 388 mm en el dors del qual es llegeix «OZOR 54» i «1400» i data de l'any 1421. Cop. 1421

Còpia notarial de les escriptures de venda del castell d'Anglès i de la vall d'Osor (AEG)

Esriptures originals signades a Barcelona el 1439, se'n conserva una còpia de l'any 1561 en llatí a l'APSET, actualment a l'AEG; és un document molt pobre quant a referències onomàstiques. Escript. 1439

Primer llibre memorial de Sança de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor

Conservat a l'Arxiu Capitular de la SE Catedral Basílica de Barcelona a la secció «Llegats de Llibres Extravagants», número 6/389. És d'entre 1440 i 1443. Transcrit a l'obra *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle XIV*, per Josep Canela, Jordi Andreu Daufi i M. Àngela Serra. LLC 1440

Capbreu a favor de Violant de Vilanova d'Ossor (AMG)

Volum relligat que data de l'any 1446. Recollit a Capbreus 3.1.5, lligall 1 de l'Arxiu Municipal de Girona. En general es troba en força bon estat de conservació, malgrat els problemes de lectura en algunes de les 66 pàgines de què consta. *Capb. 1446*

Manual de 1450-1460 (APO)

Antic manual actualment perdut que hem pogut consultar a partir de la transcripció i l'estudi que en va fer Antoni Pladevall l'any 1984 a l'article «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (6). La reconstrucció de la Vall, inicis de l'Edat Moderna». *Man. 1450*

Possessió del Castell d'Anglès y del lloch de Osor de la Família Çarriera (APER)

Document de 8 fulls de l'any 1473 i escrit en llatí. L'hem pogut consultar a partir d'una còpia acompanyada d'una traducció al català realitzada pel pare Joan Sidera. PLO 1473

El fogatge de 1497

Transcrit per Josep Iglésies i publicat l'any 1991 per la Fundació Salvador Vives i Casajuana. *Fog. 1497*

Tralat de les rendes que la catllania de Solterra pren en los termes e parròquies davall descrites axí com deval per manut ça contén

Document buidat a partir de la transcripció feta per Josep Perarnau per a l'article «Pergamins de Girona a Copenhague». Segons l'estudiós esmentat, es tracta d'un pergami de 720 × 423 mm en el dors del qual es llegeix «OZOR 45» «Llevador de las rendes de la castllania»; sense data, pel tipus de lletra sembla que és del segle xv. *Cop. xv*

El fogatge de 1553

Transcrit per Josep Iglésies i publicat l'any 1979 per la Fundació Salvador Vives Casajuana. La part referida a Osor s'encapçala per «Villa i terme de Osor fogajat a 5 de octubre 1553 per Miquel Bayer balle com apar a cartes 223». *Fog. 1553*

Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1553

Manual actualment desaparegut que havia transcrit Josep M. Pericas entre els anys 1926 i 1931. Segons Antoni Pladevall, la transcripció es guarda a l'ACA però allà ningú ens el va localitzar i, per tant, s'anota seguint els treballs de Pladevall a diversos programes de la Festa Major del Terç d'Osor esmentats a la bibliografia. *Man. 1553*

De las capbrevacions de est capbreu pertañent al Priorat del Coll y Abadia de Amer sen ha tret copia autentica per Don Manuel Ferrer Nott. De Amer a Juliol de 1830 (ACA)

Manual amb coberta de pergami de 280 × 180 mm de 53 pàgines en llatí, excepte de la pàgina 49 a la 52, que resten en blanc. Procedent de l'ACA com a Monacals 1093. *Capb. 1560*

Capbreu del Priorat de N. S. del Coll de Osor que conté trenta una capbrevacions essent las quatre ultimas a favor de la Dt Abacial de Sta M. de Amer a la cual unit dit Priorat del Temps del Rtn Miquel Mercader, Prior, en lo juny de 1560. Noz lo Dt Serra domiciliat en la Ciutat de Gerona. Original de Dn Jaume de Llanza y de Valls de la Abadia de Sta Maria de Amer, copia de Dn Manuel Ferrer y Clará (AEG)

Còpia idèntica a l'anterior conservada a l'AEG amb el número 84, de 46 folis *Capb. b 1560*

Esriptura de precari y nou establiment atorgada per Miquel Sariera y de Gurb senyor de la vila i vall d'Osor i de la casa i honors de Recs i de Puig Farran a favor de

Salvi Ripoll pagès i altres familiars seus de tot el mas Ripoll i de diverses peces de terra (Fons del mas Ripoll de l'ACSCF)

Pergamí de 395 × 360 mm datat el 14 de juliol de 1562 i referit al mas el Ripoll d'Osor. Rip. 1562

Capbreu del mas la Coma d'Osor (ACSCF)

Datat els anys 1562 i 1563, es tracta d'un document original del FM del qual hem pogut consultar una còpia de l'ACSCF, del Fons Massaneda, Fons Complementari, caixa 2, carpeta 1. FM 1562

Capbreu de Susqueda y Ozor del any 1562 apud Paulum Serra Notm. Regm. Gerunda (transcumptat p.t. Clara en 1832) (ACA)

Còpia autèntica realitzada el 1832 pel notari Manuel Ferrer per ordre de l'abat d'Amer Jaume Llanzas i de Valls del capbreu de 1562. Es tracta d'un manual de 300 × 190 mm de 51 pàgines, 15 de les quals en blanc, escrit en llatí i en força mal estat de conservació. Procedent de l'ACA, Monacals HAC, vol. 1072. Capb. 1562

Capbreu de Susqueda y Ozor del any 1562 del Priorat de N. S. del Coll Apud Paulum Serra Notm. Rgm. Gerundy. Còpia autèntica de 1838 (AEG)

Document molt semblant a l'anterior conservat a l'AEG amb el número 85, de 56 f. Capb. b 1562

Escripures notarials mas la Coma d'Osor (ACSCF)

Recull de diversos documents notarials (concordies, àpoques, rendes...) datats entre els anys 1568 i 1818. Es conserven al Fons Massaneda i s'han consultat a l'ACSCF, al Fons Massaneda, Fons Complementari, caixa 6, carpeta 1. Es recull com a FM amb l'any corresponent.

Capbreuatio Raphaelis Coll parrochie Osor in favore Illm domini Prioris Beate Marie de Colle (ACA)

Manual de 270 × 200 mm de 20 pàgines, 8 de les quals en blanc, que data de l'any 1622. Es troba inclòs dins el volum *Quatre capbreus del Priorat de N. S. del Coll y dos Precaris y una sentència suelta del Mas Planas de Osó.* Capb. 1622

Cabreo del Priorato de N. S. del Coll de Osor unido a la Dignidad Abacial del Monasterio de Sta María de Amer y Rosas, de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich, seguit de l'expressió «Este cabreo se ha hecho a expensas del M. S. Sr. D. Jayme Llena y de Valls en 1829» (AEG)

Molt semblant a l'anterior però més extens. És de 1622, malgrat que s'hi recullen referents anteriors i posteriors; es conserva a l'AEG amb el registre número 83, de 51 f. *Capb.* b 1622

PLANES I ALBETS, Ramon (1993). «La brega de la quadrilla d'en Serrallonga a Osor (1630): el procés per la mort del bandoler Cristòfor Madriguera». *Arxiu de Textos Catalans Antics* (Barcelona), p. 374-394. Mad. 1630

Llibre de matrimonis d'Osor (APO)

Hem consultat el primer volum perquè es tracta del llibre més antic dels conservats actualment a l'Arxiu Parroquial d'Osor, datat entre 1669 i 1761, és a dir, anterior al primer llibre de baptismes. S'esmenta com a LM amb l'any corresponent.

Llibre de visites de la parròquia de Sant Pere d'Osor (APO)

Datat a partir de 1685, és especialment significativa quant a onomàstica la llista de confirmacions de 1685. Es referencia com a LV amb l'any corresponent.

Al Fons del Mas Pidevall d'Osor hem pogut consultar dos lligalls de documents notariais i comercials molt diversos (èpoques, capítols matrimonials, lloguers, vendes, factures...) que daten entre 1688 i 1983 però sense cap mena d'ordre. Les referències es recullen com a FP amb l'any corresponent.

Caputbreve de aliquibus quos recipit Abatia Monastery Ameries (cum Prioratus V. M. de Collis est unitus) In Parrochiis de Ozor, Susqueda, St Andreu de Bancells, St Llorens des Monts dies vicens factum in annis MDCXCIX (ACA)

Manual de 260 × 190 mm enquadrnat en pergami de 33 fulls el darrer dels quals funciona com a índex. Es troba inclòs dins el volum MON 1071 de l'ACA titulat *Quatre capbreus del Priorat de N. S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó. Capb.* 1699

Llibres de baptismes de la parròquia de Sant Pere d'Osor (APO)

Es tracta d'un total de 9 volums conservats a l'Arxiu Parroquial d'Osor: 1700-1746, 1747-1797, 1798-1851, 1852-1867, 1868-1900, 1901-1927, 1928-1960, 1961-1976 i 1976 endavant. Es referencien com a LB amb l'any corresponent.

Llibres d'actes de l'Ajuntament d'Osor (AMO, ara a l'ACSCF)

Es tracta d'un total de 26 volums datats entre 1701 i 1963 i corresponents a l'Arxiu Municipal d'Osor que es conserva a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners: 1701-1740 (vol. 245), 1740-1815 (vol. 246), 1816-1854 (vol. 244), 1864-

1900 (llogall 278), 1901-1902 (vol. 109), 1902-1905 (vol. 110), 1905-1908 (vol. 111), 1908-1912 (vol. 112), 1912-1915 (vol. 114), 1915-1917 (vol. 115), 1917-1921 (vol. 113), 1921-1923 (vol. 117), 1923-1925 (vol. 119), 1925-1931 (vol. 120), 1932-1935 (vol. 122), 1935-1937 (vol. 123), 1937-1942 (vol. 124), 1943-1947 (vol. 125), 1947-1950 (vol. 126), 1950-1953 (vol. 127), 1953-1955 (vol. 128), 1955-1957 (vol. 129), 1957-1958 (vol. 130), 1958-1960 (vol. 131), 1960-1961 (vol. 132), 1962-1963 (vol. 133). Es referencien amb LA i l'any corresponent.

Capbreuacions tretas de orde y instancia de Narcis Çarçanedas Monjo y del Monastir de Sta Maria Amer (ACA)

Manual de 270 × 200 mm de 7 pàgines, les dues darreres en blanc. És de 1707 i s'inclou dins el volum MON 1071 de l'ACA *Quatre capbreus del Priorat de N. S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó. Capb. 1707*

Manual notarial de Josep Falp (APSHS)

Volum enquadernat en pergami datat entre el 23 de juny de 1710 i el 24 de desembre de 1713, que es tracta d'un manual notarial conservat a l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm. MN 1710

Llibre d'actes del Mas Sobirà (FPS)

Llibre mestre de la documentació conservada a l'arxiu particular del mas el Sobirà. Volum amb un pany amb 245 folis numerats alguns dels quals, 1-29 i 112-113, estan arrancats. És de l'any 1710 i hi trobem esments a documents d'entre el segle XIV i el segle XVIII amb un parell d'esments del segle XIX. És l'element fonamental que serví a Elvis Mallorquí l'any 2005 per realitzar el seu article «El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna». S'esmenta com a FPS amb l'any corresponent.

Llibre dels consells y demes cosas de política del terme de Osor (ACSCF)

Llibre d'actes municipals que data entre 1701 i 1740 i que recull una talla amb una llista de propietaris de 1715 realitzada per Francisco Subirà, Joan Masgrau i Carbonell, Salvi Rosell i Francisco Masferrer. Provenent de l'AMO, es troba a l'ACSCF, vol. 251. LA 1715

Aclaració de las terras, del delme y primicia del Coll, feta entre lo rector de Susqueda y Joan Quer, procurador de l'Abat d'Amer

Document transcrit per Mn. Joan Vilaró i Pont a l'obra *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll* en el qual es dibuixen els límits del priorat del Coll amb la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda l'any 1723. *Acl. 1723*

Prima termus Ville et termino de Ozor anno 1731 (AFF)

Escrit en llatí, es tracta de l'original del *Llev.* 1731, del qual no discrepa. Es conserva a l'AFF d'Arenys de Mar consignat com a Capbreus, número 6. Capb. 1731

Capbreu del mas la Coma d'Osor (ACSCF)

Document de 1731, que semblaria una còpia corresponent al mas la Coma extreta del *Llev.* 1731. Provenint del FM, l'hem pogut consultar a partir d'una còpia de l'ACSCF, Fons Massaneda, Fons complementari, caixa 2, carpeta 1. FM 1731

Rúbrica del present Llavador de St Pere de Ozor y Sta Creu de Horta Bisbat de Vich (AMO)

Volum de plec de paper blanc relligat amb cobertes de pergamí de 240 × 140 mm realitzat entre el 17 de juliol i el 4 d'octubre de 1731, de 261 pàgines amb índex inicial. Document de l'AMO, avui a l'ACSCF, vol. 251. *Llev.* 1731

Còpia simple de la capbreu del Mas Ripoll feta l'any 1731 (Fons del mas Ripoll d'Osor de l'ACSCF)

Quadern de 7 folis de paper, 5 d'escrits i 2 en blanc, de 205 × 150 mm datat el 22 de juliol de 1731, possiblement relacionat amb el *Llev.* 1731. Rip. 1731

Venda perpetua de tot integrament Lo mas Badia terras, honors y possessions de aquell situat en la parroquia de Sant Pera de Ozor Bisbat de Vich feta y firmada per Miquel Badia y Coll Pages de dita parroquia de Ozor a favor de Joan Romaguera també Pages de la matexa parroquia (APMC)

Document de 8 pàgines en el qual amb la venda del mas can Badia es fa esment d'altres llocs, fonamentalment de peces de terra i les seves afrontacions. És del 10 de maig de 1735. CB 1735

Al fons documental del mas can Badia (APMC) hem pogut consultar un total de catorze documents notariais (vendes, lluïcions, conciliacions, testaments i escriptures) d'entre 1735 i 1916 a més dels dos que referenciem individualment pel seu notable interès onomàstic, CB 1735 i CB 1861. Els recollim com a CB amb l'any corresponent.

Llevador de rendas a favor de MN Jaume Iglesias de 1750 (Fons Iglésies de l'ACSCF)

Es tracta del lligall 12, caixa 1, del Fons del Mas Iglesias en el qual es recullen diversos noms de lloc. FI 1750

Nota de las terras que tenen franquesa i las que no mas Iglesias Sta Creu d'Horta (Osor) 1750-1800 i Censals que paga el mas Iglesias de Sta Creu Horta (Fons Iglésies de l'ACSCF)

Es tracta, respectivament, dels lligalls 56 i 54 de la caixa 2 del Fons del Mas Iglésies de l'ACSCF. Es recull com a FI amb l'any corresponent.

Precari que s'inicia amb la fórmula *Universis fidem facio ego Josephus Feliu y Arenas auctibus aplica et Regia Nott. Publicam Villa et termini de Amer Gerundensis Dis. Pro Domino utili ejusdem quod in quodam manuali di tempore Pauli Serra Nott Regy Civis Gerunda in dicta Nott^a recondito Invesitur quoddam Instrum. Thenoris sequentio* (ACA)

Manual de 300 × 200 mm de 14 fulls, 4 dels quals en blanc, escrit en llatí i que data de 1766, encara que sembla que s'origina en el Capbreu de 1699. Pr. 1766

Aclaració dels bens del Coll, feta entre Gaspar de Queralt abat d'Amer y lo Marqués de Aytona

Document transcrit per Mn. Joan Vilaró i Pont a l'obra *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll* i en el qual es ressegueixen els límits del priorat del Coll i el marquès d'Aitona l'any 1767. Acl. 1767

Masos referits al marquesat de Rupit de l'any 1771. MR 1771

Documents notariais del mas Soler del Coll (Fons del mas Soler del Coll de l'ACSCF)

Recull de diversos documents d'entre els anys 1773 i 1877 referits al mas Soler del Coll. Consultats en una còpia de l'ACSCF al Fons del mas Soler del Coll, Fons complementari, caixa 2. Es recullen les referències com a FS amb l'any corresponent.

Catastro y repartimento por menor de San Pedro de Osor, del corregimiento de Vique (ACSCF)

Volum realitzat pels geòmetres Mariano Carbonell i Mariano Cherta l'any 1785. Provenent de l'AMO, es pot consultar a l'ACSCF consignat com a vol. 154. Cad. 1785

Llevador de les rendes de la vila y terme de Osor, sa sufragànea de Sta Creu de Horta y algunas parroquias vehinas, extret del capbreu general que se formá per ordre de S. Excma desde lo mes de febrer de 1792 fins al maig de 1793, en poder de Pere Catalá y Serra, notari de Vic (Fons Cardona-Medinaceli de l'AMS)

Volum que conté un índex alfabètic a l'inici, consta de 229 folis i està enquadernat en pergamí. S'assembla al Llev. 1731 però és més pobre quant a informació toponímica. Forma part del Fons Cardona-Medinaceli amb el número 30 de l'Arxiu Municipal de Sils. Llev. 1792

Protocols notarial de Sant Hilari Sacalm (ACSCF)

Hem consultat un total de 46 volums datats entre 1799 i 1858, tot i que no hi ha presents els del període comprès entre 1806 i 1814. Els volums són: 1799-1800, 1800-1801, 1801-1802, 1802-1803, 1803-1805, 1815-1816, 1817, 1818, 1818-1819, 1819-1820, 1820-1821, 1821-1822, 1823, 1823-1824, 1825, 1825-1826, 1826-1827, 1828, 1828-1829, 1829-1830, 1831, 1831-1832, 1832-1833, 1833-1834, 1834-1835, 1835-1836, 1837-1838, 1838-1839, 1840, 1841-1842, 1843, 1844, 1844-1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1850-1851, 1851-1852, 1852-1853, 1854, 1854-1855, 1855-1856, 1857, 1858. Es referencien com a FN amb l'any corresponent.

Protocols notarial de l'Anglès (ACSCF)

Hem consultat un total de 35 lligalls datats entre 1799 i 1833. Són: 1799-1800, 1800-1801, 1801-1802, 1802-1803, 1803-1804, 1804-1805, 1805-1806, 1806-1807, 1807-1808, 1808-1809, 1810 (gener a maig), 1810 (juny a novembre), 1810-1811, 1812, 1812-1813, 1813-1814, 1814-1815, 1815-1816, 1816-1817, 1817-1818, 1818-1819, 1819, 1820, 1820-1821, 1821-1822, 1822-1823, 1823-1824, 1824-1825, 1825-1826, 1826-1827, 1827-1828, 1828-1829, 1829-1830, 1830-1831, 1831-1832, 1832-1833. Es referencien com a FNA amb l'any corresponent.

Volum que recull un resum de documents solts del mas la Coma numerats i amb un índex alfabètic final (Fons Massaneda de l'ACSCF)

Document realitzat entre 1802 i 1818 que forma part del Fons Massaneda. L'hem consultat en una còpia de l'ACSCF del Fons Massaneda, Fons Complementari, amb la signatura caixa 7, lligall 3. Es recull com a RFM amb l'any corresponent.

Libro de acuerdos del ayuntamiento 18 agosto 1816 a 12 mayo 1854

Llibre d'actes municipals d'Osor que inclou dues llistes antroponímiques amb noms de casa i persona datats un de 1817 i l'altre de 1818. Provenent de l'AMO, es pot consultar a l'ACSCF consignat com a vol. 244. LA 1817 i LA 1818

Nota on es trobaran anotats els papers del patrimoni del mas Coma (ACSCF)

Document datat el 1818 i que es tracta d'un volum relligat amb l'inventari de la documentació referida al mas la Coma del Fons Massaneda. Consultat en una còpia de l'ACSCF del Fons Massaneda, Fons complementari, amb signatura caixa 7, lligall 2. Es recull com a IFM amb l'any corresponent.

Cabreo del Priorato de N. S. del Coll unido ala Dignidad Abacial del Monasterio de Santa María de Amer y Rosas de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich (AEG)

Còpia de 1829, recull de capbreuacions corresponents a capbreus anteriors, dels anys 1560, 1622 i 1727. Conservat a l'AEG, registre número 83, de 41 f. *Capb.* 1829

Demarcación de la Parra de S. Margarita de Vellors Obispado de Vich (còpia de l'APAS)

Límits parroquials de l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, que limitava amb la de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor, presentats en un full i redactats per Juan Coll, prevere, l'any 1844. SMV 1844

Rústica y urbana Osor (AHG)

Es tracta del llibre número 54 del Registre d'Hipoteques de Santa Coloma datat entre 1846 i 1862. El volum conté un índex inicial i 200 fulls numerats i està enquadrernat en pergami. Es recull com a Hip. amb l'any corresponent.

Traslaciones de dominio. Pueblo de Osor. Pago o distrito de Sta Coloma de Farnés (AHG)

Volum de 300 pàgines de les quals n'hi 101 d'escrites. Datat entre 1856 i 1862, es registra com a Llibre número 55 del Registre d'Hipoteques de Santa Coloma de l'AHG. Es recull com a Hip. amb l'any corresponent.

Escritura venda pública de venda judicial de la Casa o Manso Buscá junto con sus tierras honores y posesiones derechos y pertenencias situada en el lugar de Susqueda (APMC)

Document datat l'any 1861 del Fons del Mas Can Badia referit al mas el Boscà, de la seva propietat, situat en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor. CB 1861

Còpia del Amirallamiento de S. Pedro de Osor (AMO)

Document de 50 fulls realitzat per una junta pericial formada per Salvador Gros, Narcís Sala, Juan Sarsanedas, Juan Serbé i Ramon Pidemunt datat el 22 d'agost de 1862 i que recull un total de 167 declarants. Provenent de l'AMO, es conserva a l'ACSCF, vol. 151. *Amill.* 1862.

Nomenclàtor 1863 (APER)

Text que hem consultat a partir d'una fotocòpia i en el qual es recull el nom dels masos d'aleshores, excepte els pertanyents a Santa Creu d'Horta. *Nom.* 1863

Demarcación de la parroquia de Santa María de Mansolí perteneciente al arciprestazgo de San Hilario Sacalm (còpia de l'APAS)

Document de 3 fulls que reproduïx els límits de l'antiga parròquia de Santa

Maria de Mansolí que afrontava amb la de Sant Pere d'Osor. Està realitzat pel prevere José Homs i data de l'any 1868. SMM 1868

Padrons municipals (AMO)

Lligall 165 del Fons Municipal d'Osor, actualment a l'ACSCF. S'hi troben diversos padrons municipals de la segona meitat del segle XIX; els que hem consultat i anotat són de 1871 (Pad. 1871), 1880 (Pad. 1880), 1884 (Pad. 1884) i 1885 (Pad. 1885).

Delimitació de parròquies de 1885 (ASEV)

Document consultat a partir de la transcripció feta per Jaume Pladelasala a l'article «Parroquia de San Pedro de Osor». Del. 1885

Actes de delimitacions i fitacions del terme d'Osor (AMO)

Lligall 248 del Fons Municipal d'Osor, actualment a l'ACSCF. Consta de set documents que assenyalen els límits municipals entre Osor i els municipis veïns: «Actas de deslinde y amojonamiento con arreglo al Real Decreto de 1889» formats entre Osor i Brunyola (OB 1889) i Osor i Sant Hilari Sacalm (OSHS 1889). Així mateix, s'hi recullen documents semblants però datats el 1927 entre Osor i Susqueda (OS 1927), Osor i la Celler de Ter (OLCT 1927), Osor i Anglès (OA 1927) i Osor i Brunyola (OB 1927). A part, encara s'hi pot consultar un altre document solt sense datar que es titula *Linea divisoria de los terminos municipales de Osor y la Sellera* (OLCT s. d.).

Deslinde y amojonamiento terminos municipales Anglés y Osor (APER)

Document de 3 pàgines que esmenta vuit punts de límit entre els municipis d'Osor i Anglès. És del 12 d'octubre de 1889. OA 1889

Deslinde y amojonamiento término municipal S. Hilario Sacalm (APAS)

Document de 6 pàgines que esmenta divuit punts de límit entre Osor i Sant Hilari Sacalm (sense tenir en compte el vessant de Querós). És del 22 d'octubre de 1890. OSHS 1890

Inscripciones estrahidas de la antigua contraduría de hipotecas de la ciudad y Partido de Vich correspondientes a la Villa de San Pedro de Osor del partido Santa Coloma de Farnés (AHG)

Es tracta del Llibre 112 del Fons Registres d'Hipoteques de Santa Coloma de Farners i que inclou documents del segle XIX. Es recullen com a Hip. amb l'any corresponent.

Concesiones mineras hasta 1978 (APER)

Document que recull el nom de les mines, el número de concessió minera, el

mineral que se n'extreia, el terme municipal en el qual se situaven i el nombre d'hectàrees que ocupaven de la zona compresa entre Osor, Anglès i la Celler de Ter en el període que va de 1898 a 1978. Es recullen com a *Min.* i l'any corresponent.

Carpets de cal Sastre d'Osor (APJO)

Es tracta de dues carpets amb diferents documents comercials (comptes, deutes i factures) referits a la sastreria Sala d'Osor, datats entre 1918 i 1970 i notablement rics quant a noms de casa i malnoms de persona. Es referencien com a LLC amb l'any corresponent.

Acta de la operación practicada para reconocer la línea del término y señalar los mojones comunes a los términos municipales de Osor y Susqueda (AMO)

Text en castellà realitzat per l'Instituto Geográfico y Catastral l'any 1927. Recull trenta termes que es numeren en un total de 5 folis escrits a dues cares. En poguérem consultar una còpia que es conserva a l'Ajuntament d'Osor feta a partir de l'original de l'Institut Geogràfic Catastral, registrat amb el número 1039. IGCOS 1927

Llibre de comptes de cal Sastre de 1929 endavant (APJO)

Volum amb deutes, factures i comptes referits a la sastreria Sala d'Osor, ric en noms de casa i malnoms de persona que apareixen sense datar. LLC 1929e

Padrón municipal, municipio de Osor, provincia de Gerona

Document de 40 pàgines a dues cares les dues darreres del qual resten en blanc. És del 31 de desembre de 1930. Pad. 1930

Declaraciones juradas sobre fincas forestales de este término municipal. Presentadas por sus propietarios (AMO)

Es tracta del lligall 351 de l'AMO i són declaracions de propietats datades entre els anys 1939 i 1967. Es recullen com a DFF amb l'any corresponent.

Amillaramiento 1944 de Osor (AMO)

Escrit en castellà, es tracta del vol. 150 procedent de l'AMO i conservat a l'ACSCF. *Amill.* 1944

Nueva ordenación de la contribución territorial rústica y pecuaria amillarada (AMO)

Document escrit en castellà a partir de l'*Amill.* 1944 amb el qual mostra petites diferències. Acabat el 28 de gener de 1948, recull un total de 402 declaracions fetes a partir de cada possessió, encara que siguin del mateix propietari. Es tracta del vol. 151 del Fons de l'AMO, conservat a l'ACSCF. *Amill.* 1947

Amillaramiento refundida Osor (AMO)

Datat el 1953, es tracta d'una mena de síntesi o resum de l'*Amill.* 1947 del qual pràcticament no divergeix. Recull un total de 163 declaracions realitzades, una per propietari. Es tracta del vol. 152 del Fons de l'AMO, conservat a l'ACSCF. *Amill.* 1953

Guardería rural de Osor. Itinerario de las rutas que ha de seguir el guarda que preste el servicio (AMO)

Document mecanografiat datat el 2 de gener de 1956. Recull quinze rutes que permeten de conèixer els masos habitats aleshores. Provenent de l'AMO, caixa 428. GR 1956

Les fonts del poble d'Osor (APER)

Es tracta d'una cara de full mecanografiada en la qual es recull un poema anònim que sembla que data de mitjan segle xx, de poca qualitat literària però amb una vintena de noms de fonts d'Osor. PAF

Catastro de la riqueza rústica. Término municipal de Osor (AMO)

Document mecanografiat escrit en castellà de l'any 1960 que divideix per zones el municipi i ens n'indica les diferents propietats. Només es conserva parcialment a l'AMO, caixa 428. *Cad.* 1960

Pla tècnic de gestió del mas el Sobirà (FPS)

Pla realitzat l'any 2000 i aprovat el 2002 en el qual es recullen les explotacions forestals per perxades del mas el Sobirà a la zona de Santa Creu d'Horta. PSOB 2002

Padró municipal d'habitants 2002 (AMO)

Document recent útil per poder conèixer els llinatges existents actualment a Osor. Pad. 2002

Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya (AMO)

Document datat el 2002 i que recull la proposta de seixanta-set topònims del Servei de Demarcacions Territorials seguint els presentats per la Comissió de Toponímia pertanyents al municipi d'Osor que, posteriorment, s'incorporaren al *Nomenclàtor* editat en llibre i DVD de l'any 2004. *Nom.* 2004

Hem pogut buidar diversos documents datats entre els anys 1286 i 1958 provinents del Fons de Ca n'Iglésies d'Osor de l'arxiu particular familiar, resumits o transcrits íntegrament pel senyor Joan Iglesias Matabosch a l'obra *Els Iglésies, de pagesos a burgesos*. Es referencien com a FI amb l'any corresponent.

Lo Molt Iltre Abat del Monastir de Amer y de Sta M. del Coll com a Prior de N. Sra. del Coll dintre los limits de la Prra. De Ozor del Bisbat de Vich rep y acostuma de rebre delme y primeria de diferents masos y terras de dit Priorat encarregue estigan dins los limits de la Parr. De Ozor y per fer veurer lo bon dret que lo Molt Iltre Sr Abat se fan los titols següents (ACA)

Precari que forma un petit manual inclòs dins el volum MON 1071 de l'ACA amb diverses dates; inclou un apartat titulat «Nota dels masos que pagan delma y primicia al priorat de N. S. del Coll». Es recull com a *Coll* amb l'any corresponent.

En els diversos capbreus recollits a l'ACA i l'AEG es troben diferents documents annexos amb dates d'anys diversos. Els anotarem, quan apareguin, amb l'expressió Capsolt amb l'any corresponent.

També hem consultat diversos documents del Fons Borrell de Santa Maria de Mansolí a l'APAS. En general hi ha molt poca presència de noms de lloc osorencs. FB amb l'any corresponent.

3.3. FONTS PRIMÀRIES CONSULTADES ORDENADES ALFABÈTICAMENT PER ABREVIACIONS

<i>Acl.</i> 1723	<i>Aclaració de las terras, del delme y primicia del Coll, feta entre lo rector de Susqueda y Joan Quer, procurador de l'Abat d'Amer</i>
<i>Acl.</i> 1767	<i>Aclaració dels bens del Coll, feta entre Gaspar de Queralt abat d'Amer y lo Marqués de Aytona</i>
<i>Amill.</i> 1862	<i>Còpia del Amirallamiento de S. Pedro de Osor</i>
<i>Amill.</i> 1944	<i>Amirallamiento 1944 de Osor</i>
<i>Amill.</i> 1947	<i>Nueva ordenación de la contribución territorial rústica y pecuaria amillarada</i>
<i>Amill.</i> 1953	<i>Amillaramiento refundida Osor</i>
<i>Cad.</i> 1785	<i>Catastro y repartimento por menor de San Pedro de Osor, del corregimiento de Vique</i>
<i>Cad.</i> 1960	<i>Catastro de la riqueza rústica. Término municipal de Osor</i>
<i>Capb.</i> 1342	<i>Capbreu d'Osor i Susqueda 1342</i>
<i>Capb.</i> b 1342	<i>Capbreu del priorat de la Verge Maria del Coll de les rendes sun a sancti possedon</i>
<i>Capb.</i> 1343	<i>Capbreu de Monsoliu en quant a la 3^a part del Priorat del Coll y las restants des Exm Compte de Solterra</i>
<i>Capb.</i> 1446	<i>Capbreu a favor de Violant de Vilanova d'Ossor</i>
<i>Capb.</i> 1560	<i>De las capbrevacions de est capbreu pertañent al Priorat del Coll y Abadia de Amer sen ha tret copia autentica per Don Manuel Ferrer Nott. De Amer a Juliol de 1830</i>

- Capb. b 1560 Capbreu del Priorat de N. S. del Coll de Osor que conté trenta una capbrevacions essent las quatre ultimas a favor de la Dt Abacial de Sta M. de Amer a la cual unit dit Priorat del Temps del Rtn Miquel Mercader, Prior, en lo juny de 1560. Noz lo Dt Serra domiciliat en la Ciutat de Gerona. Original de Dn Jaume de Llanza y de Valls de la Abadia de Sta Maria de Amer, copia de Dn Manuel Ferrer y Clará*
- Capb. 1562 Capbreu de Susqueda y Ozor del any 1562 apud Paulum Serra Notm. Regm. Gerunda (transcumptat p.t. Clara en 1832)*
- Capb. b 1562 Capbreu de Susqueda y Osor del any 1562 del Priorat de N. S. del Coll Apud Paulum Serra Notm. Rgm. Gerundy. Còpia autèntica de 1838*
- Capb. 1622 Capbrevatio Raphaelis Coll parrochie Osor in favore Illm domini Prioris Beate Marie de Colle*
- Capb. b 1622 Cabreo del Priorato de N. S. del Coll de Osor unido a la Dignidad Abacial del Monasterio de Sta María de Amer y Rosas, de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich, seguit de l'expressió «Este cabreo se ha hecho a expensas del M. S. Sr. D. Jayme Llensa y de Valls en 1829»*
- Capb. 1699 Caputbreve de aliquibus quos recipit Abatia Monastery Ameries (cum Prioratus V. M. de Collis est unitus) In Parrochiis de Osor, Susqueda, St Andreu de Bancells, St Llorens des Monts dies vicens factum in annis MDCXCIX*
- Capb. 1707 Capbrevacions tretas de orde y instancia de Narcis Çarçanedas Monjo y del Monastir de Sta Maria Amer*
- Capb. 1731 Prima termus Ville et termino de Osor anno 1731*
- Capb. 1829 Cabreo del Priorato de N. S. del Coll unido ala Dignidad Abacial del Monasterio de Santa María de Amer y Rosas de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich*
- Capsolt Documents annexos als diversos capbreus recollits a l'ACA i l'AEG*
- CB Catorze documents notarials (vendes, lluçions, conciliacions, testaments i escriptures) d'entre 1735 i 1916*
- CB 1735 Venda perpetua de tot integrament Lo mas Badia terras, honors y posesions de aquell situat en la paroquia de Sant Pera de Osor Bisbat de Vich feta y firmada per Miquel Badia y Coll Pages de dita parroquia de Osor a favor de Joan Romagueras tambe Pages de la matexa paroquia*
- CB 1861 Escritura venda pública de venda judicial de la Casa o Manso Buscá junto con sus tierras honores y posesiones derechos y pertenencias situada en el lugar de Susqueda*

- Coll* *Lo Molt Iltre Abat del Monastir de Amer y de Sta M. del Coll com a Prior de N. Sra. del Coll dintre los limits de la Prra. De Ozor del Bisbat de Vich rep y acostuma de rebre delme y primeria de diferents masos y terras de dit Priorat encarrergue estigan dins los limits de la Parr. De Ozor y per fer veurer lo bon dret que lo Molt Iltre Sr Abat se fan los titols següents*
- Com. 1355* *Capítols del terme d'Osor al Comú de Vic*
- Cop. 1234* *Certificació de la sentència confirmada pels presents, donada davant la porta de l'església parroquial d'Osor, entorn de la mesura legal del vi que s'importa de Tona*
- Cop. 1319* *Bernat de Romegueres requereix Jaume de Sant Hipòlit, procurador de Sibilla de Saga, senyora d'Osor, a certificar-se dels drets d'ell, demanant, abans de pronunciar sentència en la qüestió que l'enfronta amb Arnau de Reig*
- Cop. 1421* *Sis prohoms de la Vall d'Osor pronuncien sentència arbitral sobre la resclosa construïda en la riera, davant la plaça de la Sagrera d'Osor*
- Cop. xv* *Tralat de les rendes que la catllania de Solterra pren en los termes e parròquies davall descrites axí com deval per manut ça contén*
- Del. 1885* *Delimitació de parròquies de 1885*
- DFE* *Declaraciones juradas sobre fincas forestales de este término municipal. Presentadas por sus propietarios*
- Escrip.* *Escriptures provinents d'Osor conservades l'AHG*
- Escrip. 1439* *Còpia notarial de les escriptures de venda del castell d'Anglès i de la vall d'Osor*
- FB* *Diversos documents del Fons Borrell de Santa Maria de Mansolí*
- FI* *Els Iglésies, de pagesos a burgesos*
- FI* *Nota de las terras que tenen franquesa i las que no mas Iglesias Sta Creu d'Horta (Osor) 1750-1800 i Censals que paga el mas Iglesias de Sta Creu Horta*
- FI 1750* *Llevador de rendas a favor de MN Jaume Iglesias de 1750*
- FM* *Escriptures notariales mas la Coma d'Osor*
- FM 1562* *Capbreu del mas la Coma d'Osor*
- FM 1731* *Capbreu del mas la Coma d'Osor*
- FN* *Protocols notariales de Sant Hilari Sacalm*
- FNA* *Protocols notariales d'Anglès*
- Fog. 1497* *El fogatge de 1497*
- Fog. 1553* *El fogatge de 1553*
- FP* *Lligalls de documents notariales i comercials molt diversos (àpoques, capítols matrimonials, lloguers, vendes, factures...) datats entre 1688 i 1983*

- FPS *Llibre d'actes del Mas Sobirà*
- FS Documents notarial del mas Soler del Coll
- GR 1956 *Guardería rural de Osor. Itinerario de las rutas que ha de seguir el guarda que preste el servicio*
- Hip. *Rústica y urbana Osor*
- Hip. *Traslaciones de dominio. Pueblo de Osor. Pago o distrito de Sta Coloma de Farnés*
- Hip. *Inscripciones estrahidas de la antigua contraduría de hipotecas de la ciudad y Partido de Vich correspondientes a la Villa de San Pedro de Osor del partido Santa Coloma de Farnés*
- IFM *Nota on es trobaran anotats els papers del patrimoni del mas Coma*
- IGCOS 1927 *Acta de la operación practicada para reconocer la línea del término y señalar los mojones comunes a los términos municipales de Osor y Susqueda*
- LA *Llibres d'actes de l'Ajuntament d'Osor*
- LA 1715 *Llibre dels consells y demes cosas de política del terme de Osor*
- LA 1817 *Libro de acuerdos del ayuntamiento 18 agosto 1816 a 12 mayo 1854, amb noms de casa i persona datats de 1817*
- LA 1818 *Libro de acuerdos del ayuntamiento 18 agosto 1816 a 12 mayo 1854, amb noms de casa i persona datats de 1818*
- LB *Llibres de baptismes de la parròquia de Sant Pere d'Osor*
- LFM 1068 *Liber Feudorum Maior*
- LLC *Carpets del cal Sastre d'Osor*
- LLC 1440 *Primer llibre memorial de Sança de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor*
- LLC 1929e *Llibre de comptes de cal Sastre de 1929 endavant*
- Llev. 1399 *Llevador de rendes de St. Hilari Çacalm (1399...)*
- Llev. 1731 *Rúbrica del present Llavador de St Pere de Ozor y Sta Creu de Horta Bisbat de Vich*
- Llev. 1792 *Llevador de les rendes de la vila y terme de Osor, sa sufragànea de Sta Creu de Horta y algunas parroquias vehinas, extret del capbreu general que se formá per ordre de S. Excma desde lo mes de febrer de 1792 fins al maig de 1793, en poder de Pere Catalá y Serra, notari de Vic*
- LM *Llibre de matrimonis d'Osor*
- LV *Llibre de visites de la parròquia de Sant Pere d'Osor*
- Mad. 1630 *«La brega de la quadrilla d'en Serrallonga a Osor (1630): el procés per la mort del bandoler Cristòfor Madriguera» per Ramon PLANES I ALBETS. Arxiu de Textos Catalans Antics (Barcelona), p. 374-394*
- Man. 1316 *Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1316-1318*

<i>Man. 1450</i>	<i>Manual de 1450-1460</i>
<i>Man. 1553</i>	<i>Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1553</i>
<i>Min.</i>	<i>Concesiones mineras hasta 1978</i>
<i>MN 1710</i>	<i>Manual notarial de Josep Falp</i>
<i>MR 1771</i>	<i>Masos referits al marquesat de Rupit de l'any 1771</i>
<i>Nom. 1863</i>	<i>Nomenclàtor 1863</i>
<i>Nom. 2004</i>	<i>Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya</i>
<i>Not. 1285</i>	<i>Anónimo. Notario de S. Pere d'Ossor. 1285-1289 y 1292</i>
<i>Not. c 1285</i>	<i>Cobertes del document Anónimo. Notario de S. Pere d'Ossor. 1285-1289 y 1292</i>
<i>Not. 1334</i>	<i>Anónimo. Notario de Sant Pere d'Ossor 1334-1343</i>
<i>OA 1889</i>	<i>Deslinde y amojonamiento términos municipales Anglés y Osor</i>
<i>OA 1927</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i d'Anglès</i>
<i>OB 1889</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i de Brunyola</i>
<i>OB 1927</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i de Brunyola</i>
<i>OLCT 1927</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i de la Celler de Ter</i>
<i>OLCT s. d.</i>	<i>Linea divisoria de los términos municipales de Osor y la Sellera</i>
<i>OS 1927</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i de Susqueda</i>
<i>OSHS 1889</i>	<i>Actes de delimitacions i fitacions entre el terme d'Osor i de Sant Hilari Sacalm</i>
<i>OSHS 1890</i>	<i>Deslinde y amojonamiento término municipal S. Hilario Sacalm</i>
<i>Pad. 1871</i>	<i>Padró municipal de 1871</i>
<i>Pad. 1880</i>	<i>Padró municipal de 1880</i>
<i>Pad. 1884</i>	<i>Padró municipal de 1884</i>
<i>Pad. 1885</i>	<i>Padró municipal de 1885</i>
<i>Pad. 1930</i>	<i>Padrón municipal, municipio de Osor, provincia de Gerona</i>
<i>Pad. 2002</i>	<i>Padró municipal d'habitants 2002</i>
<i>PAF</i>	<i>Les fonts del poble d'Osor</i>
<i>PFM</i>	<i>Còpia de 28 pergamins del Patrimoni de la Coma</i>
<i>PLO 1473</i>	<i>Possessió del Castell d'Anglès y del lloch de Osor de la Familia Çarriera</i>
<i>Pr. 1766</i>	<i>Precari que s'inicia amb la fórmula <i>Universis fidem facio ego Josephus Feliu y Arenas auctibus aplica et Regia Nott. Publicam Villa et termini de Amer Gerundensis Dis. Pro Domino utili ejusdem quod in quodam manuali di tempore Pauli Serra Nott Regy Civis Gerunda in dicta Nott^a recondito Invesitur quoddam Instrum. Thenoris sequentio</i></i>

PRB 933	Pergamí de Ramon Borrell núm. 3
PSOB 2002	<i>Pla tècnic de gestió del mas el Sobirà</i>
RFM	Volum que recull un resum de documents solts del mas la Coma numerats i amb un índex alfabètic final
Rip.	<i>Memorial dels Actas se son trobats hauerhi vuyj als 26 del mes de octubre en la casa de Joseph Ripoll pages senyor util y propietari del mas Ripoll de la parroquia de sant Pera de ozor bisbat de Vich</i>
Rip. 1396	Esriptura de renúncia a un contracte de parceria
Rip. 1562	<i>Esriptura de precari y nou establiment atorgada per Miquel Sariera y de Gurb senyor de la vila i vall d'Osor i de la casa i honors de Recs i de Puig Farran a favor de Salvi Ripoll pagès i altres familiars seus de tot el mas Ripoll i de diverses peces de terra</i>
Rip. 1731	Còpia simple de la capbrevació del Mas Ripoll feta l'any 1731
SBB	Documents del Fons de Sant Benet de Bages referents a Osor
SMM 1868	<i>Demarcación de la parroquia de Santa María de Mansolí perteneciente al arciprestazgo de San Hilario Sacalm</i>
SMV 1844	<i>Demarcación de la Parra de S. Margarita de Vellors Obispado de Vich</i>
Sus. 1068	<i>Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda</i>
Vic. x-xi	<i>Epistólogo Vicense de Moncada</i>

3.4. CARTOGRAFIA

El mapa del Montseny, les Guilleries i el Collsacabra

Realitzat per Juli Serra l'any 1890, prové de l'Archivo Cartográfico, Centro Geográfico del Ejército, Ministerio de Defensa. Escala 1:20.000. Hem consultat l'edició de Gràfiques Alzamora per a Competium SL publicada l'any 2004 a Girona. De la mateixa col·lecció, també hem consultat l'escala 1:50.000. MAPA 6

Santa Coloma de Farnés

Mapa realitzat per la Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral i posat al dia pel Servicio Geográfico del Ejército en l'edició de l'any 1951 a escala 1:50.000. Conté molts errors en l'anotació de topònims. MAPA 2

Les Guilleries. Collsacabra

Realitzat pel doctor Salvador Llobet per a l'editorial Alpina en l'edició de l'any 1990 a escala 1:40.000. MAPA 1

Mapa comarcal de Catalunya. La Selva-34

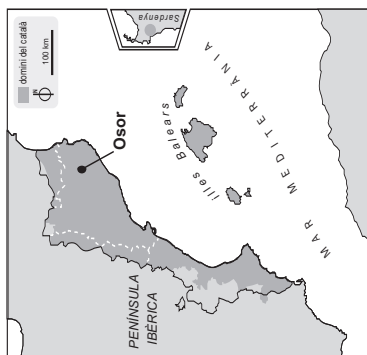
Realitzat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya en la seva edició de l'any 1992 i a escala 1:50.000. MAPA 3

També hem consultat de manera secundària diversos mapes a escala 1:100.000, un de titulat *Les Guïlleries*, del Centre Excursionista de Catalunya, de l'any 1924 (MAPA 5); un altre amb el mateix títol de l'editorial Miquel Arimany, de l'any 1952 (MAPA 7), i un darrer, del terme d'Osor, realitzat per STV European Grup i l'Ajuntament d'Osor l'any 2001 (MAPA 4).

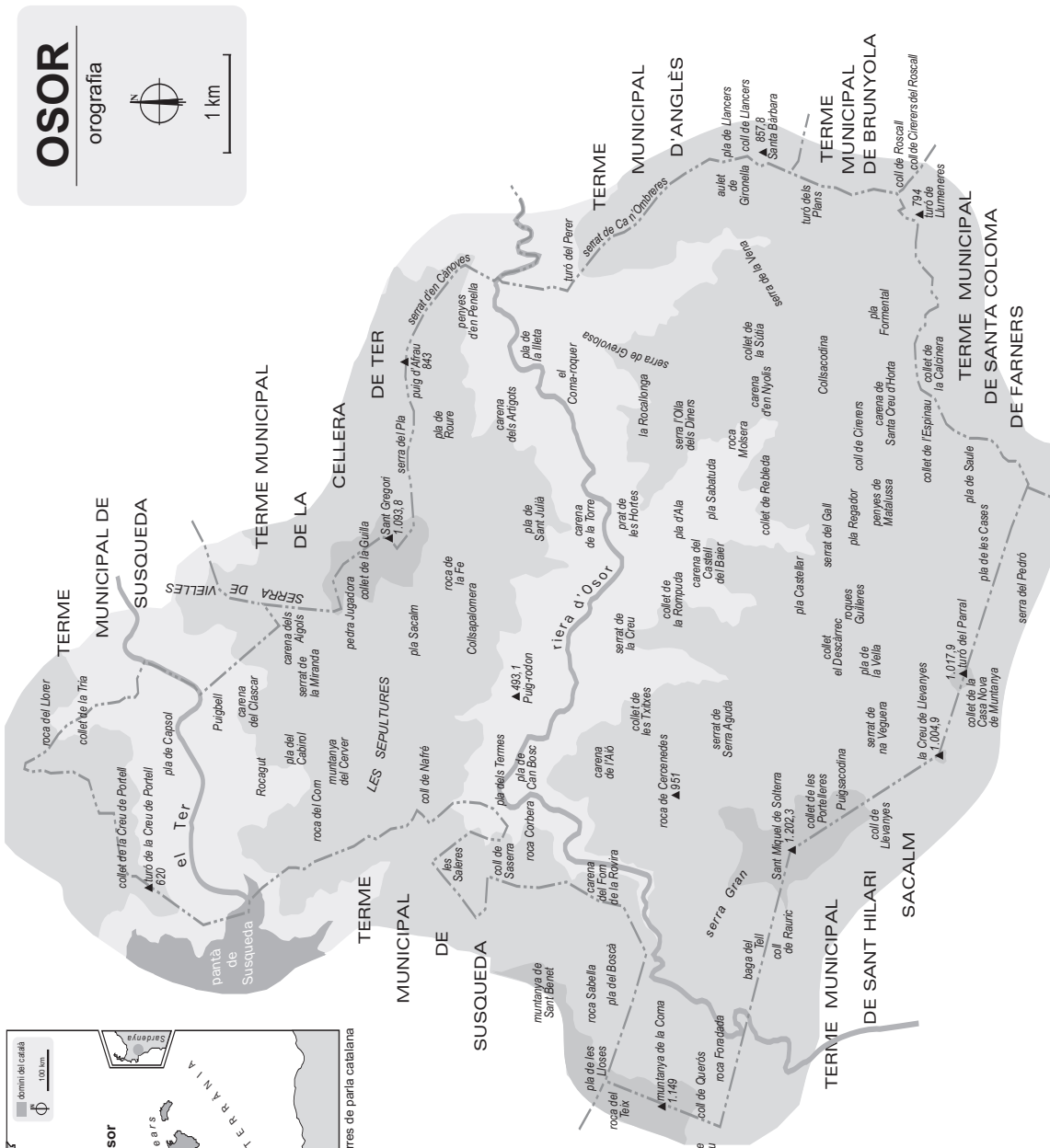
3.5. INFORMANTS ORALS⁷

Francisco Arias, *Xico Mariner*, 99 anys (difunt)
 Joan Arimany del Pasteral, 68 anys (difunt)
 Àngela Bosch, *Angeleta de can Barraca*, 91 anys (difunta)
 Antoni Bruguera, *Ton Sastrellarg*, 72 anys
 Joan Busquets, *Joan de can Nanot*, 54 anys
 Ramon Busquets, *Ramon de can Barraca*, 94 anys (difunt)
 Narcís Canaleta, *Siset del Pidevall*, 80 anys
 Maria Garolera, *Maria de ca la Pepeta*, 68 anys
 Mariano Coll, *Mariano de can Badia*, 75 anys
 Isidre Font, *Sidro de l'Assanya*, 54 anys
 Ponci Horra, *Ponci de la Palmira*, 82 anys (difunt)
 Felip Hortal, *Felip de l'Estanc*, 67 anys (difunt)
 Lluís Hossa, *en Masferrer*, 78 anys
 Carolina Moriscot, *La Caro*, 35 anys
 Antoni de Planell, *Toni del Sobirà*, 44 anys
 Lluís Quer, *Lluís de can Quelic*, 43 anys
 Marçal Rocasalva, *Marçal de mas Coll*, 53 anys
 Ramon Rocasalva, *Ramon de mas Coll*, 85 anys
 Dolors Soler, *la Lola Masferrera*, 72 anys
 Josep Tomàs, *Pep de les Romegueres*, 70 anys
 Mariano Torrent, *Mariano del Clascar*, 86 anys
 Pere Torrent, *Peret de can Bosc*, 74 anys
 Ramon Vila, *Ramon del Gall*, 57 anys

7. Les característiques i particularitats d'aquests informants es poden consultar a l'apartat 2.1 referit a la metodologia de la recerca.



Situació d'Osor dins el conjunt de terres de parla catalana

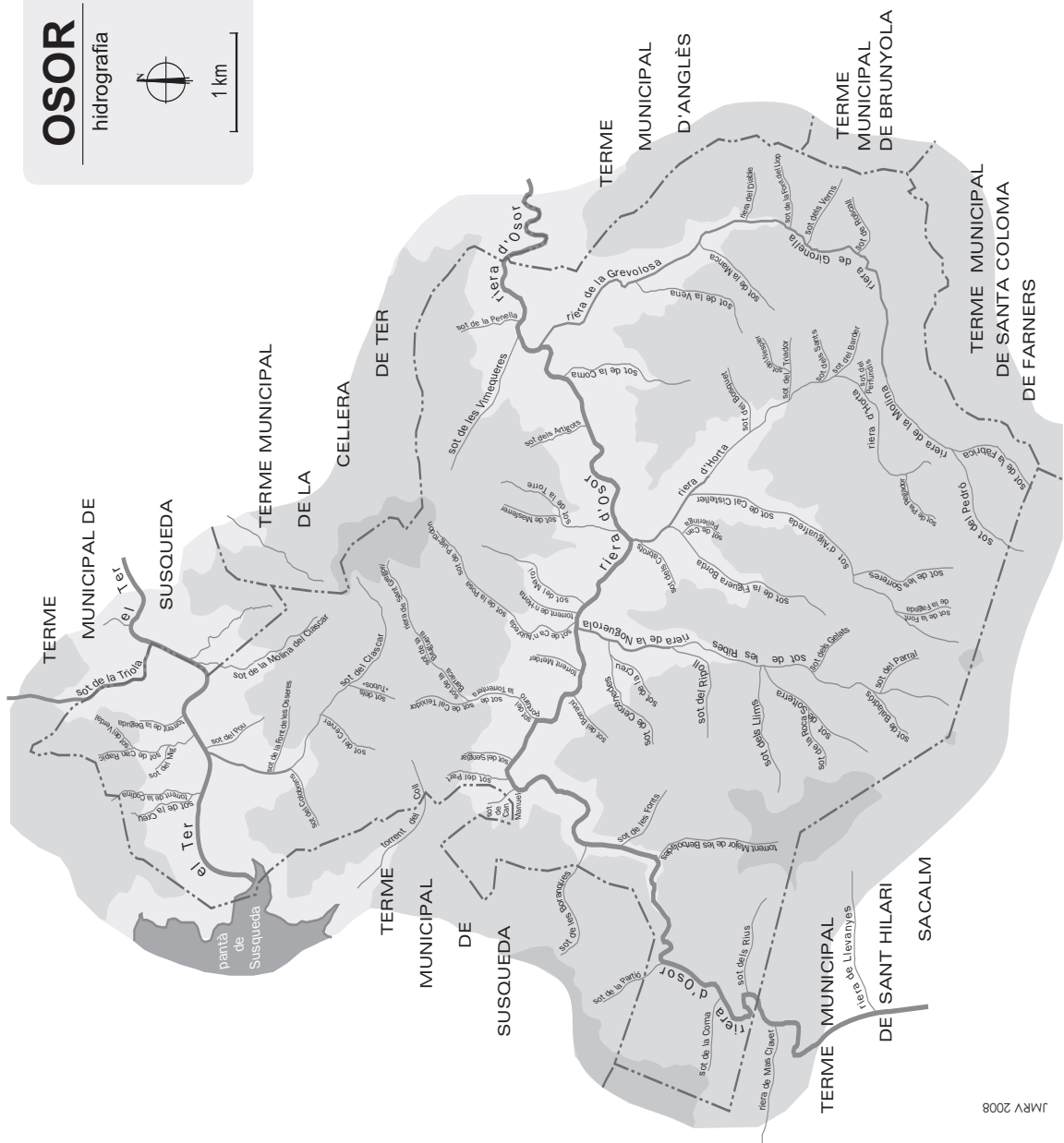


OSOR

hidrografia



1 km

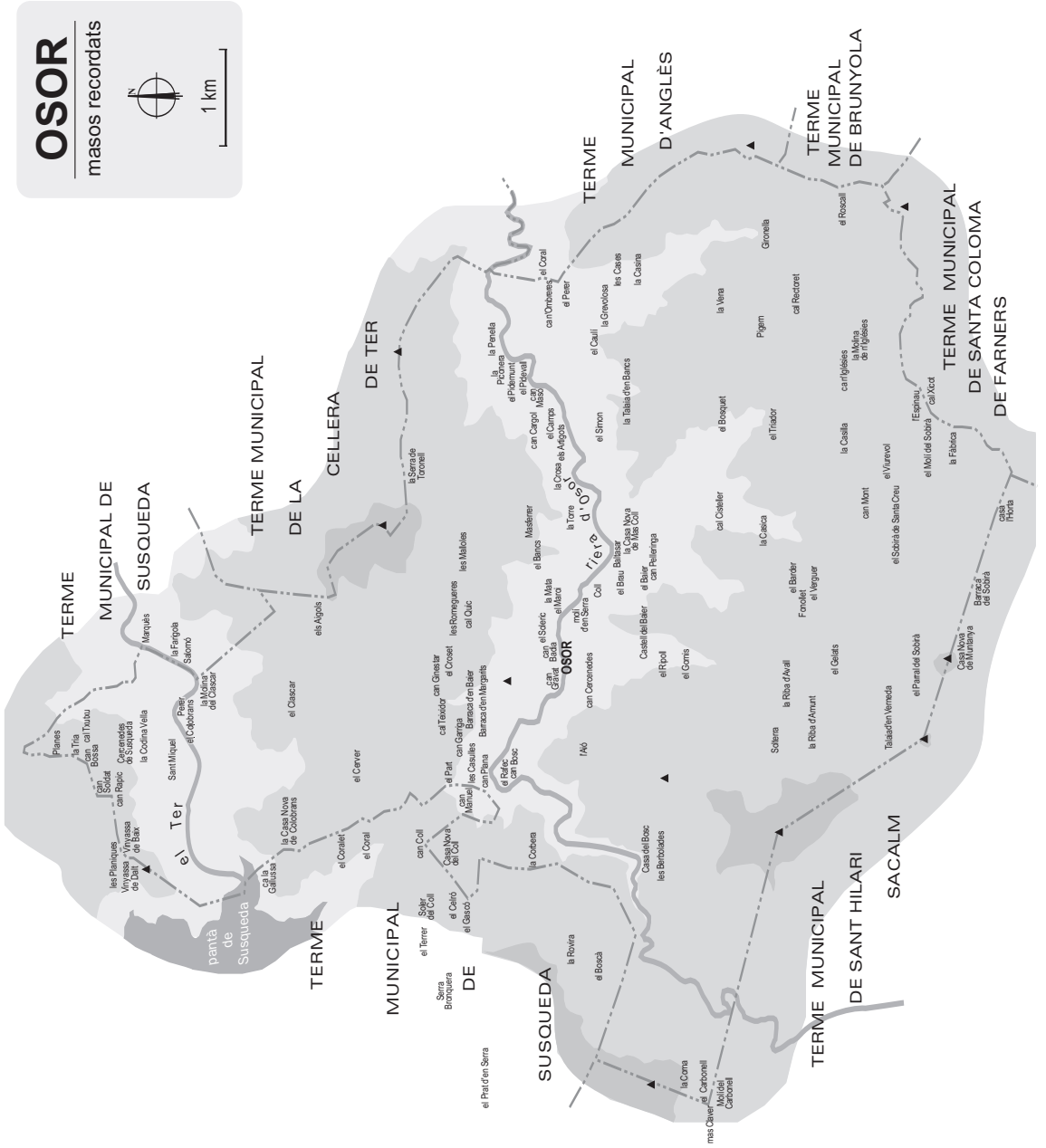


OSOR

masos recordats



1 km

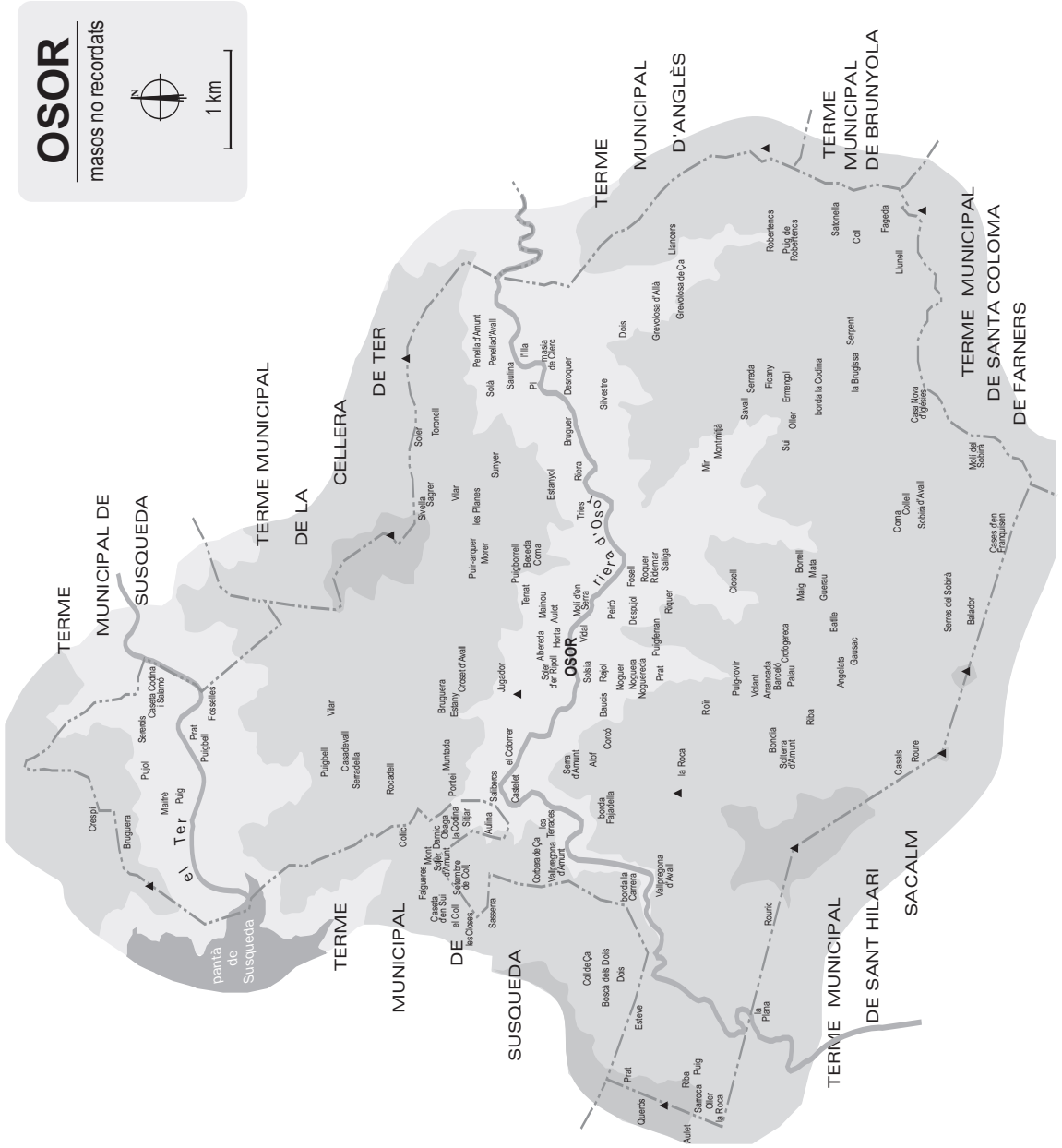


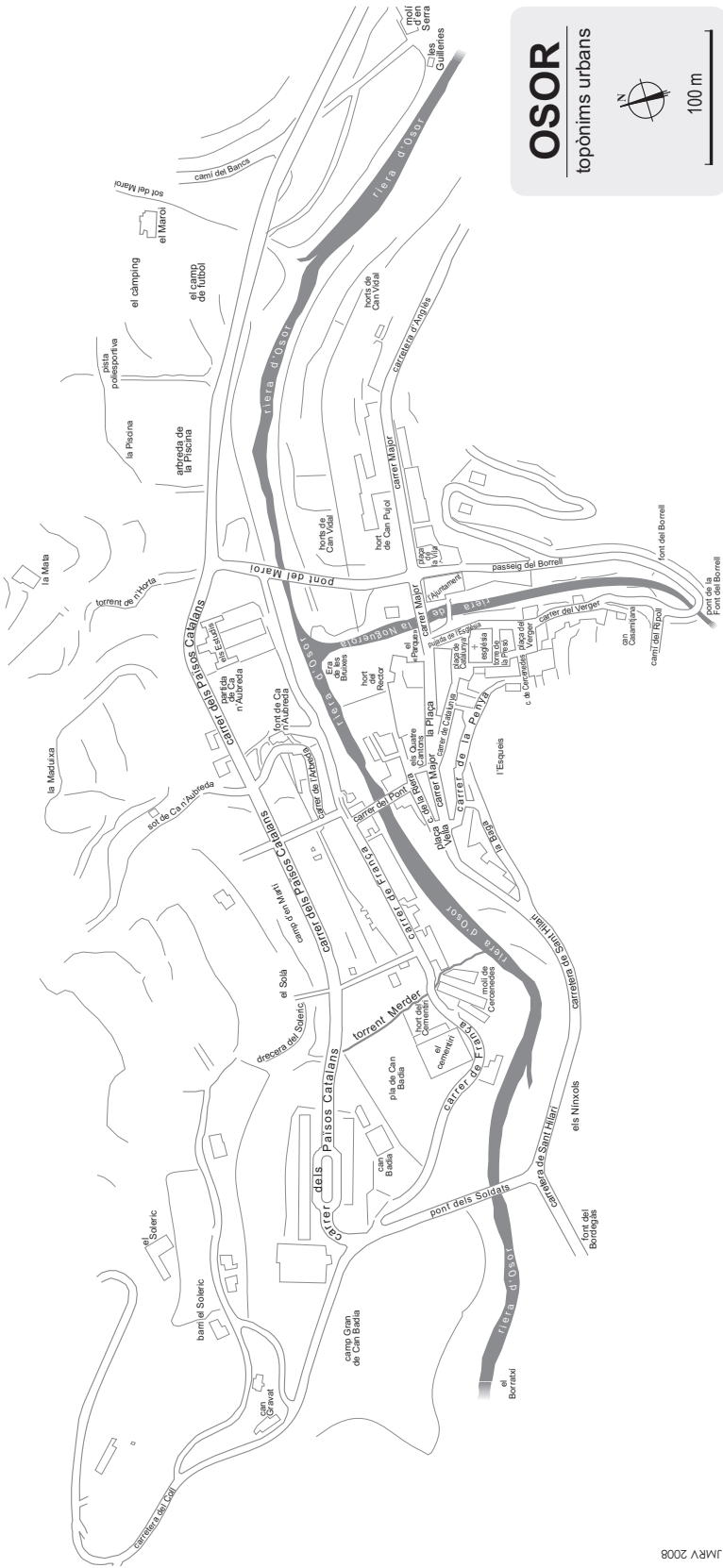
OSOR

masos no recordats



1 km





OSOR

topònims urbans



100 m

4. Situació geogràfica i perímetre d'Osor⁸

El municipi d'Osor es troba situat al fons d'una vall homònima envoltada per les serres de Porta Barrada, de Sant Benet, del Coll i de Sant Gregori, pel massís de Solterra i els seus contraforts, i encerclada pels punts més alts de les Guillerries: Sant Gregori (1.093,8 m), Sant Benet (1.149 m) i Sant Miquel de Solterra o de les Formigues (1.202,3 m), que és el punt més elevat de la zona. Malgrat això, la vila és només a 340 m sobre el nivell del mar. A més, s'estén a banda i banda de la riera del mateix nom, afluent del Ter mitjà al límit municipal entre Anglès i la Celler de Ter.⁹

El terme municipal d'Osor limita amb Susqueda pel vessant nord i nord-oest, amb la Celler de Ter pel nord, amb Anglès i Brunyola per l'est —incloent-hi Plantadís, actualment entre Anglès i la Celler de Ter—, amb Santa Coloma de Farners pel sud i sud-est —incloent-hi Castanyet, avui de Santa Coloma de Farners— i amb Sant Hilari Sacalm pel sud-oest —incloent-hi Querós, que avui forma part de Sant Hilari Sacalm. A més de la població, aquest ampli terme de 52,62 km² inclou la caseria de Sant Gregori —formada per diversos masos—, el santuari de la Mare de Déu del Coll —que entre 1878 i 1948 havia estat parròquia rural—, la colònia de les Mines d'Osor —on hi havia hagut una indústria tèxtil i una important explotació minera d'espata de fluor—, una part de l'embassament de Susqueda —incloent-hi la presa, per tant, travessa el riu Ter— i les antigues parròquies sufragànies de Santa Creu d'Horta¹⁰ i Sant Miquel de Maifré. Històricament, tam-

8. Per una informació més àmplia, podeu consultar la *Gran enciclopèdia catalana*, vol. xvi, i F. BRUGUERA i N. RAMIÓ (1997), *Osor*.

9. A la ciutat de Girona existia una dita «venir d'Osor» que tenia el significat de ser una persona rústica, tancada, poc sociable; una dita que també recull Joan Coromines (*OnCat.*, VI, p. 96).

10. Sobre aquesta parròquia, i concretament els masos que la formaven, podeu consultar la llista que en va fer E. MALLORQUÍ (2005), «El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna», p. 96-97.

bé havia termenejat amb les possessions del castell de Solterra, del castell de Rupit i del terme de Sau.¹¹

El terme parroquial de Sant Pere d'Osor —incloent-hi el de les sufragànies indicades— és molt similar al municipal, tot i que pel vessant nord i nord-oest trobem espais en els quals no es produeix la coincidència i així hi ha masos que pertanyen a un municipi que no coincideix amb la parròquia.¹² El límits parroquials eren amb la parròquia de Sant Miquel d'Anglès —incloent-hi Santa Bàrbara i Sant Amanç—, el Roser de la Celleria, Sant Vicenç de Susqueda, Sant Martí de Querós¹³ —avui de Sant Hilari Sacalm—, Sant Hilari Sacalm, Santa Maria de Mansolí —sufragània de Sant Hilari—,¹⁴ Sant Miquel de Cladells —sufragània de Santa Coloma—, Santa Margarida de Vallors —sufragània de Sant Hilari—¹⁵ i Sant Andreu de Castanyet —avui de Santa Coloma de Farners.

Osor pertany al partit judicial de Santa Coloma de Farners, és la darrera parròquia per aquesta banda del bisbat de Vic,¹⁶ a la comarca de la Selva i a la subcomarca natural de les Guilleries —a la qual pertany tot l'espai geogràfic que tractem. En total, se situa a nou quilòmetres d'Anglès, setze de Sant Hilari Sacalm —els dos pobles més propers amb els quals s'uneix per una carretera local—, vint-i-cinc de Girona i cent dos de Barcelona.

Aquest és l'àmbit geogràfic al qual es refereix el recull: els actuals termes municipal i parroquial —amb les parròquies sufragànies— sense exclusió d'aquells espais que per la documentació consultada en algun moment també n'hagin format part. El més significatiu d'aquest territori és, sens dubte, la presència d'un notable nombre de masos escampats arreu —molts dels quals avui deshabitats o rònecs.

Localitzat i caracteritzat l'espai que ens ocupa, tot seguit descriurem el seu perímetre total, és a dir, sense diferenciar els límits municipals dels límits parroquials, d'aquesta manera, podrem conèixer els topònims que se situen com a fi de

11. Com hem pogut llegir en un document, «la serra ahont es la divisió de térmens de Sau y Osor» (*Llev.* 1731).

12. Podem assenyalar-ne alguns exemples segons la documentació consultada: «Mas Buscà de la parroquia de Sant Pere de Osor terme emperó de Rupit» (FN 1833); «lo mas Salró de la parroquia de Osor terme emperó de Rupit» (*Llev.* 1792); «Mas Codina parroquia de Susqueda terme emperó de la vila de Sant Pere de Osor» (FN 1824); «mas Coll y Badia parroquia de Osor y terme de Rupit» (Escrip. 1779); «mansorum Colobran, des part et desfozellas parrochia Sancti Vicenty de Susqueda et termino Ozor» (*Capb.* 1699), o bé «Mansi Solerdevall in parroquia de Osorio et termino de Susqueda» (*Capb.* b 1562).

13. Llegim: «lo ayguavés que allí se divideixen las Parroquias de Osor y Querós» (*Llev.* 1731).

14. Per conèixer les antigues parròquies de Sant Martí de Querós i Santa Maria de Mansolí, podeu consultar l'article d'A. PLADEVALL (2005), «L'antic municipi de Querós-Mansolí unit al de Sant Hilari Sacalm», *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm 2005*, p. 22-26.

15. Per conèixer més aquesta parròquia històrica podeu consultar A. PLADEVALL (1958), «Parròquia de Santa Margarida de Vallors», *Ausa*, vol. III, p. 125-134.

16. Històricament, Osor formava part del comtat d'Osona.

terme i que ens han d'ajudar a anar situant la resta de noms de lloc.¹⁷ Al final, també concretarem les terres que pertanyen a cada parròquia sufragània i d'aquesta manera també podrem conèixer aquelles zones que poden pertànyer a termes municipal i parroquial diferents.

Situats a la zona est, a la riera d'Osor en direcció a Anglès, prop de la font del Coral (250 m), iniciem gairebé en línia recta en direcció SE una ascensió que passa prop del mas el Perer, arriba a l'aulet de Gironella (700 m) i a la muntanya de Santa Bàrbara (857,8 m), espai més a l'est del terme, que limita sempre amb el municipi d'Anglès. Seguint al SO, entrem als límits amb Brunyola i passem pel turó dels Plans (812 m), el coll de Roscall i el turó de Llumeneres (794 m) a partir del qual, en direcció oest, limita amb Castanyet, municipi de Santa Coloma de Farners, passa pel collet de la Calcinera (732 m), prop de can Xicot i l'Espinau fins a arribar al collet de l'Espinau (783 m), on es desvia en direcció SE fins a l'alçada de les Corbes (Sant Hilari Sacalm), al camí que va des de l'Espinau fins a l'ermita del Pedró; aquí ens endinsem en els límits amb Sant Hilari Sacalm, amb l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, la zona més al sud del terme. Des d'aquí, l'orientació és NO passant pel pla de les Cases, el Campdelarít, el coll de la Casa Nova de Muntanya (950 m) fins a la Creu de Llevanyes (1.005 m); s'enfila vers el coll de Llevanyes fins al cim de Sant Miquel de Solterra (1.202,3 m). Sempre en direcció NO, i seguint per la baga del Tell (800 m), el límit descén fins a la carretera i la riera d'Osor (600 m), prop del quilòmetre setze en direcció a Sant Hilari Sacalm. Es travessa l'esmentat curs d'aigua i, seguint la mateixa direcció, s'enfila fins al coll de Querós (950 m) prop dels masos la Coma i el Carbonell, a la zona més a l'oest del terme. Des d'aquí, s'orienta vers el NE, passa per la muntanya de la Coma (1.149 m) i la roca del Teix (1.139 m) i arriba als antics límits de Querós, actualment municipi de Sant Hilari Sacalm, i entra en els límits amb Susqueda. Continua vers el NE fins a prop de can Mariner (Susqueda), passa prop de Serra-bronquera i el mas Prat d'en Serra, vers el cim de Sant Benet (1.149 m). Des d'aquí s'orienta al SE fins a trobar el santuari de la Mare de Déu del Coll (823 m) i d'aquí cap a l'est al coll de Nafre, passa prop de can Coll. A partir d'aquí, en direcció NO, la línia descén fins a l'embassament de Susqueda (300 m), no gaire lluny de la presa, passa pel bosc de Torrents i a prop de la Casa Nova de Colobrants. Seguint la mateixa direcció, es travessa el Ter i s'arriba al Sotjar del Llop, prop de can Massaguer i can Bort (Susqueda), i es desvia a NE fins a sobre la Plana (600 m), indret

17. Per realitzar aquesta delimitació ens hem servit bàsicament del mapa topogràfic excursionista de S. LLOBET (1990), *Les Guilleries. Collsacabra*, esc. 1:40.000; del mapa de l'INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA (1992), *Mapa comarcal de Catalunya. Selva-34*, esc. 1:50.000, Generalitat de Catalunya, i de l'article de J. PLADELASALA (1960), «Parroquia de San Pedro de Osor», *Ausa*, vol. III, p. 364-376, on a més de fer una descripció de les diferents parròquies osorenques dibuixa un mapa senzill però que ens ha estat de gran utilitat.

més al nord del terme, passa a prop de can Rapic (Osor) i pel turó de la Creu de Portell (620 m). A partir d'aquí, es gira vers SE i, seguint el sot de la Triola, s'arriba novament al Ter (260 m) prop del Rabionet, el Campàs i el Terrats (Susqueda); segueix el riu en direcció SO fins a prop de la Molina del Clascar (Osor), s'orienta a SE fins a la serra de Vielles (800 m), on desvia cap a SO fins a tocar dels Aigols (990 m, Osor) ja en el límit amb la Cellera de Ter. Torna a ascendir cap al NE fins a sobre el torrent de Montglòs (1.000 m, la Cellera de Ter) i d'aquí pren una direcció SE fins a pedra Jugadora (950 m) i el pla i cim de Sant Gregori (1.094 m). Continua en direcció est fins al puig d'Afrau (843 m), passa pel pla dels Roures i can Serra de Toronell, des d'on a SE arriba al sot de Becdejú Vell (600 m) i d'aquí cap a NO arriba al punt inicial, a la riera d'Osor, prop de la font del Coral, a uns tres quilòmetres d'Anglès (250 m).

Dins d'aquest ampli espai, tot un seguit de puntualitzacions ens han d'ajudar a configurar la geografia esmentada i, alhora, ens seran molt útils per a alguns dels comentaris que apareixeran a l'entrada dels diferents topònims.

Primerament, cal referir-nos a la parròquia sufragània de Santa Creu d'Horta. Dins de la línia que hem dibuixat més amunt, aquesta parròquia se situava entre el camp de Llancers, prop de l'aulet de Gironella, i la Creu de Llevanyes; des d'aquí, segueix el camí que condueix fins a cal Cisteller, passa pel costat de la Talaia d'en Verneda, el Parral del Sobirà, el Veguer, Fonollet i la Casica —masos pertanyents a Santa Creu—, d'aquí s'orienta vers SE fins a la Sútia, sobre el Bosquet, torna a orientar-se al NE fins a trobar el torrent de la Grevolosa o de Gironella, passa prop de la Vena i torna a orientar-se a SE fins al pla de Llancers i l'aulet de Gironella, i passa molt a prop de la Casina. Al centre de la parròquia localitzem l'església de Santa Creu i el mas el Sobirà. Aquests límits parroquials afronten amb el municipi i la parròquia d'Anglès, amb el municipi de Santa Coloma, parròquia de Castanyet, i amb el municipi de Sant Hilari Sacalm, parròquia de Santa Margarida de Vallors.

En segon lloc, cal esmentar l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll, que se situaria des de la riera d'Osor, a nou quilòmetres de Sant Hilari Sacalm, sota la baga del Tell, fins a pedra Jugadora. Ara bé, el camí exacte que segueix no coincideix amb el que hem dibuixat parlant del perímetre total. A la zona interior, segueix la riera d'Osor fins a can Bosc i el sot de Coll de Nafre fins a la capella del Part i d'aquí ascendeix en direcció NE fins a pedra Jugadora. El seu perímetre exterior es dirigeix des de la riera d'Osor fins a coll de Querós, molt a prop dels masos el Carbonell i la Coma, i travessant el torrent de Mas Claver o del Carbonell, segueix en direcció NE fins al pla de les Lloses, on gira, primer a NO i després a NE formant una mena de llengua fins al Terrer —de fet, la línia antiga passava pel cim de Sant Benet i aquesta zona, amb els masos Serrabronquera i Prat d'en Serra, que havien estat de Susqueda i Querós, respectivament, s'integraren a la parròquia més moder-

nament.¹⁸ Des d'aquí, continua a NE fins a cal Mariner —Susqueda—, on gira a SO fins al camí de can Coll, des d'on a SE arriba al mas i al coll de Nafré i des d'aquí segueix en paral·lel per la banda de sota, la carretera que condueix al Cerver i al Clascar, on gira vers l'est fins a serra de Vielles, d'on, cap al sud, arriba prop de pedra Jugadora sobre el mas els Aigols, que és de terme parroquial osorenc. En aquest recorregut, es limita amb Sant Hilari Sacalm, amb les parròquies de Santa Maria de Mansolí i Sant Martí de Querós, i amb Susqueda i la seva parròquia de Sant Vicenç. El centre de la parròquia és el santuari de Santa Maria del Coll i una part pertany al terme municipal de Susqueda, en concret la que va des del pla de les Lloses fins al coll de Nafré, des d'aquí, cap al sud fins a sobre can Plana (Osor), d'aquí vers el NO fins a can Coll (Susqueda), ascendeix al santuari del Coll (Osor), on el límit se situa al mig de la plaça (l'hostal que hi ha al costat del santuari és de Susqueda); continua al SO fins a can Serra (Susqueda) i la Corbera (Osor), i d'aquí ascendeix a NO fins al pla de les Lloses i passa prop del Boscà (Susqueda).

En darrer terme, ens queda encara la zona que està situada vers el Ter i en la qual localitzem l'església de Sant Miquel de Maifré. Aquesta extensió del terme municipal d'Osor vers el nord, es considera que forma part de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. La seva línia divisòria s'inicia al coll de Nafré en direcció NO fins a arribar a l'embassament de Susqueda, travessa el Ter i arriba fins al turó de la Creu de Portell, s'orienta cap al NE fins a la casa de la Plana (Osor), passa prop de can Vinyassa, les Planiques i can Bosses Vinyes (Susqueda) i de can Rapic (Osor); d'aquí baixa en direcció SE seguint el sot de la Triola i fins a trobar novament el Ter a l'alçada del Terrats (Susqueda), segueix el riu en direcció SO fins a la Molina del Clascar (Osor) i d'aquí fins a serra de Vielles. Tot aquest territori limita amb el municipi de Susqueda.

La resta d'espai que no queda recollit dins d'aquests dibuixos és el que històricament ha format part de la parròquia de Sant Pere d'Osor que, tret de la zona de Maifré, limita amb les altres dues parròquies a més de la de la Celleria de Ter, la d'Anglès i la de Santa Maria de Mansolí i la de Sant Hilari Sacalm.

Com hem pogut veure, el terme que tractem és força diversificat i a voltes complex, tant per l'orografia —hi podem veure grans diferències d'alçada, per exemple— com per les qüestions administratives —diverses parròquies, espais en una parròquia però d'un altre municipi... —; tanmateix, el que hem recollit, tant pretèrit com present, se situa dins d'aquest àmbit perquè poc o molt s'ha relacionat amb Osor.

18. Així ho esmenta J. PLADELASALA (1960), «Parroquia de San Pedro de Osor», *Ausa*, vol. III, p. 371: «Hay que notar también que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación entre ésa y el Coll, agregándose a la segunda los mansos Prat d'en Serra y Serrabronquera que pertenecían a Querós y Susqueda, respectivamente».

5. El nom d'Osor:¹⁹ etimologia, documentació i grafies

El fet que avui el terme *Osor* no tingui cap significat concret, que es tracti, segons Anna Domingo i Palau, d'un «topònim opac»²⁰ —és a dir, d'un topònim del qual s'ha perdut la consciència de la motivació i, per tant, és exclusivament referencial— i que no gaire lluny existeixi el nom de Sant Sadurní d'Osomort, ha provocat que, al llarg del temps, la imaginació popular creés una història relacionada amb un gran ós que atemoria la contrada, que fou divísat a Osor i mort a Sant Sadurní d'Osomort, cosa que explicaria els dos topònims, però que, òbviament, no té res de real ni de científic.²¹

El topònim es refereix a un dels indrets de les Guillerries documentats més aviat, ja que la seva primera datació és de l'any 860: «et in loco qui vocatur Auzor»,²² i té força continuïtat documental. Diversos autors han estudiat o assenyalat amb més o menys encert el seu possible origen etimològic i sentit i s'ha arribat a la conclusió que és, molt possiblement, d'origen preromà, encara que, com presentarem tot seguit, no tots ho creuen de la mateixa manera.

19. El present estudi és una revisió i ampliació dels que Fèlix Bruguera havia realitzat el 1988: «El nom d'Osor», a *Programa de la Festa Major del Terç 1988*, p. 31-32; el 1996 dins la comunicació presentada al XVII Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica celebrat a Vilafranca del Penedès; «Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII (i III), BISO, núm. LXXVII (juny 1999), p. 150-151, i el 1997 dins la monografia *Osor*, p. 8-9.

20. «Quan es perd la consciència de motivació del topònim, el nom esdevé opac. Podem anomenar aquesta classe de topònims *topònims opacs* [...]. El topònim opac és el que més fàcilment prescindeix de l'article, ja que, com que no conserva cap valor descriptiu, no requereix en absolut cap marca de referencialitat: és exclusivament referencial per ell mateix». A. DOMINGO I PALAU (2001), «Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics», p. 16-17.

21. Recollirem aquest relat —en el qual també es justifiquen altres topònims de la zona— a l'anex II, dedicat al recull d'algunes llegendes o tradicions relacionades amb noms de lloc.

22. MONTSALVATGE (1916), *Nomenclátor*, XI, 22, 116.

Pere Balañà i Abadia,²³ per exemple, és un dels homes que discrepa d'aquesta possibilitat ja que li dóna un origen àrab, en concret de l'àrab clàssic (*al-)* *auzúr* 'les ciutadelles o torres enlairades'. Creiem que aquesta teoria no té gaire raó de ser ja que Osor forma part de la Catalunya Vella —en la qual els arabismes són poc freqüents—, en una zona de difícil accés i, precisament, en una vall regada per un riu homònim, un indret al qual difícilment varen arribar els àrabs, com afirma Antoni Pladevall: «Sembla que en aquest racó de món, conegut segles enrera per la Muntanya d'Osona, no s'hi establiren mai els àrabs i que fou un lloc de refugi quan les seves razzies assolaven les planes».²⁴ Endemés, l'autor el classifica com a «milícia», és a dir, com a edificació militar (castell, torre de defensa, ciutadella...); doncs bé, les dues torres que localitzem al municipi són de temps posteriors, la de Recs, del segle xv, i la de Sant Joan, dels segles xii-xiii, a banda que «...confessem que no se'ns representa documentalment l'existència de cap castell en el terme d'Osor».²⁵ Aleshores, per la situació orogràfica, perquè és molt possible que els àrabs no arribessin en aquesta contrada, i per la inexistència de construccions militars anteriors al segle xii, difícilment pot resultar adequada la proposta de Balañà.

El sentit que donà al topònim Enric Moreu-Rey fou divers, inconcret. Per una banda, des d'un punt de vista semàntic el relaciona amb l'orografia, tot i ja manifestar-hi els seus propis dubtes i incerteses: «D'entre els topònims d'origen incert, no seria descabellada la inclusió en el paràgraf present d'*Osor*, provinent **potser** d'un arcaic "ausor", elevació, en cas de no haver estat generat per un antropònim ("Auzor")».²⁶ L'orografia no facilita aquesta possibilitat, ja que les primeres documentacions no es refereixen a cap elevació sinó a la riera i la vall. El mateix autor insinua una altra possibilitat mitjançant un origen antroponímic quan es refereix a topònims d'origen animal on inclou, curiosament, *Osormort*, que, com veurem més endavant, altres estudiosos relacionen amb Osor, afirma: «Per a *Osor*, per exemple, la hipòtesi més probable accepta una procedència antroponímica ("Vall Ausore", el 994)».²⁷ Fixeu-vos, però, que l'anomena com un topònim d'origen incert del qual ens comenta el possible origen semàntic però no pas l'etimològic.

Manuel de Montoliu classifica el topònim com a «nom fluvial» sense concretar res més, una classificació que Joan Coromines titlla com a «vaga i frívola».²⁸

23. P. BALAÑÀ I ABADIA (1989), *Els noms de lloc de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, p. 219.

24. A. PLADEVALL I FONT (1979), «La Vall d'Osor. Síntesi històrica», *Programa de la Festa Major del Terç 1979*, Osor, Ajuntament d'Osor, p. 7.

25. *Els castells catalans* (1971), vol. III, Barcelona, Rafael Dalmau editor, p. 476.

26. E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*, p. 32. La negreta és nostra per remarcar els dubtes del mateix estudiós.

27. E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*, p. 70.

28. J. COROMINES (1996), *Onomasticon Cataloniae*, vol. VI, Barcelona, Curial, p. 96.

Des d'aquesta possibilitat, però, parteix Antoni M. Alcover, que dona al mot una etimologia incerta i esmenta Montoliu: «ETIM: desconeguda. En l'any 860 es troba documentada la forma *Auzor* (Montoliu, «Noms fluvials», 17).²⁹

Francisca Navarro Colás recull el topònim com a preromà però no hi aporta cap explicació: «Etim.: nombre de origen pre-romano, de la misma raíz que Ausona; los tres primeros testimonios documentales se refieren a la villa de Osor, llamada también “Vallis Ausor u Osor” porque el enclave de la población ha estado siempre en el valle que forman las montañas de “El Coll”, San Gregorio y San Miguel de Solterra siguiendo por el este el curso de la Riera de Osor hasta llegar a la comarca de la Garrotxa».³⁰

I també, possiblement des d'aquest mateix plantejament, presenta la seva hipòtesi etimològica sobre el topònim *Osor* Jaume Dalmau i Casanovas afirmant que el nom del poble prové del de la riera i és d'origen tautològic degut a pobladors preromans —fixem-nos que ja se situa dins l'àmbit del substrat preromà— que no entenen el sentit del terme i hi afegiren un segon element per comprendre's. Per realitzar aquesta hipòtesi, parteix de les formes arcaïques *Auzor* (860), *Ausor* (1068) i *Ousor* (1280). Reproduïm la seva argumentació ja que és complex de resumir-la:

Probablement, al poble d'Osor el nom li ve del de la riera [...].

Per de prompte aquest nom es pot clarament aparionar amb el de **AUSER-IS**, nom antic d'un riu d'Etrúria (Itàlia), avui anomenat «Serchio», al nord de Pisa.

Philipon en estudiar els hidrònims en els quals es percep un sufix **-arus-ara** (relacionable amb la base pre-indoeuropea *«AR» («correntia»)) hi inclou un **Auzara**, forma antiga que es creu que correspon al nom de dos rius francesos: **Oze** (Côte d'Or) i **Ozerain** (Aquest darrer es creu que amb més seguretat, com a derivat d'una forma declinada *«Ausara-ne»).

D'altra banda, semblaria que el diftong llatí «au» pot representar en formes llatinitzades de paraules celtes un antic diftong gal «ou».

Atès això, esdevé suggestiu d'observar que aquesta forma «ou» rebrollaria curiosament en la versió medieval intermèdia **Ousor** del 1280, que ja hem esmentat.

Quant a la possible significació del radical «AUS» de les formes antigues **AUZ-OR** i **AUS-OR** [...] s'hi podria veure, potser, una base gal·la o pre-gal·lica «OS» o «OUS», (cf. bretó **gwazh** = «riera» i verb anglès **to ooze** = «Fluir», «rajar», «treure aigua») de contingut hidronímic [...].

Osor, en aquesta hipòtesi, compost de dos elements de sentit anàleg (**OUS** = «riu»; «AR» = «correntia») seria, doncs, un cas més de composició tautològica,

29. A. M. ALCOVER i F. de B. MOLL (1988), *Diccionari català-valencià-balear*, vol. 8, Palma de Mallorca, Moll, p. 70.

30. F. NAVARRO COLÁS (1963), *Toponimia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor*, p. 64.

indicador d'una denominació doble deguda a pobles de parla diversa assentats successivament en un mateix territori.

Arribat el moment en què una d'aquestes paraules, la del poble més antic, ja no significava res per als nou-vinguts [*sic*], restà fossilitzada com a nom propi, mentre se solia acompanyar de la menció «riu», en la llengua aleshores parlada.

Immigrats a llur torn nous pobles, i passant a no ser entesa tampoc la menció ella mateixa, s'aglutinà amb l'antiga paraula, formant ambdues un compost que restà com a nom propi de la riera.³¹

Es tracta d'un plantejament atractiu encara que difícilment demostrable,³² ja que s'hi complementen elements molt diversos provinents del substrat, del superstrat, moviments migratoris... Això sí, intenta d'explicar el sentit ple del topònim i la seva evolució al llarg dels segles.

Finalment, Joan Coromines ens obre una darrera possibilitat, allunyada de l'anterior i, creiem, més factible. D'entrada, Coromines ja rebutja els plantejaments que s'havien fet sobre l'etimologia de *Osor*: «I tanmateix ningú havia dit res seriós de l'origen del nom *Osor*».³³ De fet, ell mateix s'hi havia referit ja el 1965 indicant, sense més comentari, que es tractava d'un nom de lloc d'origen preromà.³⁴ I, partint d'aquesta base, va aprofundir-hi a l'*Onomasticon Cataloniae*, i el va relacionar amb Sant Sadurní d'Osormort —coincidint, curiosament, amb l'imaginari popular. Concretament, ens relaciona els dos termes amb el poble preromà *AUSO* en el sentit de límit dels ausetans, partint del fet que «el nom d'*Osor* havia estat comú als dos llocs, la vall i poble d'*Osor* i la vall (o riu) i parròquia d'*Osormort* — que estan en línia, de Nord a Sud, de les Guillerries i a la vorera oriental d'*Osona*, territori dels *Ausetans*. Ja s'hauria hagut de veure, doncs, perquè salta a la vista, que hi ha un radical *AUS-* comú entre aquests i el poble d'*Osor*».³⁵ Així, es tractaria d'una forma estructurada en un radical *AUSI-* i una forma de tipus derivatiu *-ORUM*.

I, en aquest mateix sentit, s'han manifestat Jordi Bolòs i Víctor Hurtado quan afirmen que *Osor* és un topònim preromà: «*Osor*» (del preromà *Ausona*, que trobem en genitiu plural) es refereix a la frontera dels ausetans³⁶ i «d'acord amb el significat dels topònims, ja en èpoques molt remotes, *Osor* i *Osormort* eren el límit de la terra dels ausetans»³⁷ i, encara, «els noms de lloc esmentats als docu-

31. J. DALMAU I CASANOVAS (1969), *Notes per a un estudi sobre els noms de lloc a Girona*, p. 33.

32. Fixeu-vos en expressions com «possiblement», «semblaria», «esdevé suggestiu», «potser», que ens manifesten els dubtes de Dalmau i Casanovas.

33. J. COROMINES (1996), *Onomasticon Cataloniae*, vol. VI, p. 95-96.

34. J. COROMINES (1965), *Estudis de toponímia catalana*, vol. I, p. 225.

35. J. COROMINES (1996), *Onomasticon Cataloniae*, vol. VI, p. 96.

36. J. BOLÒS I V. HURTADO (2001), *Atles del comtat d'Osona (798-993)*, p. 32.

37. J. BOLÒS I V. HURTADO (2001), *Atles del comtat d'Osona (798-993)*, p. 8.

ments d'època carolíngia ens acosten a l'organització del territori al comtat d'Osona, fins i tot d'etapes precedents: per exemple, als límits possibles de les terres dels ausetans, fossilitzats en els diversos topònims *Ausore*, *Osor*, que sembla que tenien el significat de *finis Ausorum*.³⁸

En relació amb aquesta hipòtesi també s'han expressat Moran, Batlle i Rabella quan, referint-se a Sant Sadurn d'Osormort, afirmen que «...potser podria estar relacionat amb *Osor* (la Selva)», tot i això, consideren els dos topònims com a mots d'origen incert.³⁹

Creiem que aquestes darreres aportacions són les més properes a la realitat ja que, a part d'*Osor* i *Osormort* com a límit dels ausetans i del comtat d'Osona, just al límit municipal d'*Osor* amb Anglès i, per tant, del comtat i bisbat de Girona, existeixen encara avui la riera i el mas de Gironella, documentats també en el segle IX, *Rio Gerundella* (933) i *Gerundilia* (978), que podrien acabar de confirmar la hipòtesi de límit d'Osona i inici de Girona.

A part de l'estudi etimològic, també creiem interessant d'assenyalar l'evolució i la diversificació gràfica que hem pogut observar a l'hora de referir-se al topònim des de la primera documentació al segle IX fins a la resta de primers documents en els quals es recull. D'aquesta manera, el 860 trobem «et in loco qui vocatur *Auzor*»⁴⁰ com a lloc d'on es va donar un alou al monestir d'Amer per un privilegi del rei franc Carles; el 898, «*Ribulo Ausore*» (Bolòs i Hurtado, 2000); el 914, 919 i 927, «in valle *Ausore*» (SBB, 174, 8, 5);⁴¹ el 930, «flumine *Ausore*»; el 933, «valle *Hausore*» (SBB, 4); el 962, «*Ausor*»;⁴² el 963, «valle *Ossore*» (SBB, 45), i el 980, «valle *Ausore*».⁴³

Als segles XI i XII localitzem per primera vegada la grafia actual, «parrochia *Sancti Petri de Osor*», entre 1131 i 1145,⁴⁴ i el 1067⁴⁵ i 1126⁴⁶ «*Osor*», al costat d'altres com «*Sancti Petri Osorio*»⁴⁷ i el terme pres com a nom de família «*Poncius de Osore scriba regis*».⁴⁸

38. J. BOLÒS i V. HURTADO (2001), *Atles del comtat d'Osona (798-993)*, p. 36.

39. J. MORAN, M. BATLLE i J. A. RABELLA (2002), *Topònims catalans: Etimologia i pronúncia*, p. 113 i 152.

40. MONTSALVATGE (1916), *Nomenclátor*, XI, 22, 116, i Manuel de MONTOLIU, «Noms fluvials».

41. Documents del Fons de Sant Benet de Bages transcrits per Antoni Pladevall i dipositats a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona (BUB).

42. Ripoll Vallmajor, monografies, XXIV, 1, esmentat per Coromines a l'*Onomasticon*.

43. *Diplomatari de la catedral de Vic*, 393 i 470.

44. Cartulari de Sant Cugat, III, 178.

45. Llist. Lgd, V, 456, esmentat per Coromines a l'*Onomasticon*.

46. MONTSALVATGE, *Inventari*, XI, 412.

47. FONT RIUS, C.d., p. 61.

48. Apareix el 1116 al *Liber feodorum maior*; el 1171, al Cartulari de Sant Cugat, i el 1188, al Cartulari de Poblet.

Encara en el segle XIII, el 1280, localitzem «*rectore de Ousor*» i el 1285, «*Sancti Petry de Osorio*» (Not. 1285); i al segle XV, el 1359, la «*Vall Dosor*»,⁴⁹ i el 1368, «*Sancti Petri de Ossorio*».⁵⁰

Entre els segles XV i XVIII, es van alternant diverses formes com les que hem presentat, tot i que, lentament, es va imposant l'actual al costat de la grafia *Ozor*, ja datada al segle XIV, «*rivo de Ozor*» (Com. 1355), i que és deguda a l'homofonia que es produeix en relació amb l'alveolar fricativa sonora tant si s'escriu amb *s* o *z* entre vocals. Com a noves formes gràfiques, cal esmentar l'aparició de la forma *Ossor*⁵¹ (CB 1751, IFM 1787), però que localitzem per primera vegada al segle XVII, en un document del virrei de Catalunya i bisbe de Solsona, Miguel de los Santos de San Pedro, realitzat arran de la persecució del bandoler Serrallonga;⁵² «*rivo de Osoryo*» (Capb. 1446); *Hosor* (LLC 1440); *Osó* (1451);⁵³ «*Osoriu*» (Capb. 1560); «*termini de Ozorio*» i «*rivo Osoris*» (Capb. 1622).

Durant els segles XIX i XX, les formes més habituals, fins a 1932, són *San Pedro* o *Sant Pere d'Ozor - Osor* i, després de la proclamació de la Segona República, la forma simple actual *Osor*. Altres formes possibles són degudes a errors de grafia o bé a pronúncies particularitzades, com ara «*Ausó*» (FNA 1813).

Si concretem, ens podem adonar que les formes gràfiques amb què hem pogut documentar el poble, la parròquia, el terme, la vall o la riera són les següents —amb la primera datació al costat—: *Auzor* (860), *Ausore* (898), *Hausore* (933), *Ausor* (962), *Ossore* (963), *Osor* (1067), *Osore* (1116), *Osorio* (1141), *Ousor* (1280), *Ozor* (1355), *Dosor* (1359), *Ossorio* (1368), *Hosor* (1440), *Osoryo* (1446), *Osó* (1451), *Osoriu* (1560), *Osoris* (1622), *Ozorio* (1622), *Ossor* (1629) i *Ausó* (1813).

49. Cens de Catalunya de 1359.

50. F. CARRERAS CANDI (1911), *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*.

51. «parroquia de *Ossor*» i «lo riu de *Ossor*» (Llev. 1792) o bé «parroquia Sant Pere de *Ossor*» (IFM 1787). Aquesta forma, que actualment no respon a la mateixa fonètica que la normativa s'ha vist usada, sovint, a alguns mitjans de comunicació i en algunes institucions on, a hores d'ara, sembla que ja s'ha produït la correcció.

52. Aquest interessant text apareix transcrit íntegrament a J. FUSTER i J. REGLÀ (1961), *Joan Serrallonga: Vida i mite del famós bandoler*, Barcelona, Aedos, p. 242, datat a Barcelona el dia 8 de març de 1629 i es conserva a l'ACA, Reg. 5518, f. 180. Comença dient: «Per quant havent-se fet diverses diligencies en la persecució de Joan Sala Serrallonga y demes lladres de sa quadrilla que vuy vant continuant lo batlle de Ossor amb vint soldats...»; aquesta és, de fet, la primera ocasió en què hem documentat aquesta grafia que, com hem vist, apareix més freqüentment a partir de la segona meitat del segle XVIII.

53. Forma recollida en el document 125 de G. JULIOL I ALBERTÍ (2001), *Llibre vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Lleida, Fundació Noguera. Es tracta d'un privilegi atorgat per la reina Maria de Castella, lloctinent del rei Alfons IV, als síndics de la ciutat de Girona, on disposa que tots els menestrals que habitin fora de les muralles de la ciutat, però dins una demarcació més àmplia, que el mateix privilegi estableix, hagin de pagar les imposicions igual que els habitants de la ciutat; esmenta: «...tots los poblats en los térmens dels castells d'Anglès e de Osó...», p. 305-308.

Un bon nombre de formes escrites més o menys divergents entre si que són degudes, en bona part, a l'evolució de la llengua, per exemple, del diftong *au-* a *o-*; a formes llatinitzades, arcaiques, o, simplement, a dubtes gràfics pel desconeixement de la forma adequada d'escriure (*s-z-ss*; *r* final muda - accent...).

Finalment, cal afegir que fonèticament el topònim es pronuncia [u'zo], malgrat que també hem pogut oir en alguns parlants la forma [əw'zo], tot i que ara no és habitual entre els osorencs.⁵⁴

54. Malgrat que no és una forma gaire freqüent, també l'esmenta Joan COROMINES a l'*Onomasticon Cataloniae*: «*auzó* oït en el poble mateix i a Santa Coloma i Susqueda, Casac., 1920...», vol. VI, p. 94, i la recullen MORAN, BATLLE i RABELLA (2002) com una pronúncia popular. Així mateix, un dels informants orals, en un parell d'ocasions ho va esmentar així.

6. Genèrics i introductors

En aquest apartat volem mostrar aquells noms comuns, genèrics, o bé elements introductors que tenen alguna particularitat semàntica o lingüística.

Aulet. Mot encara viu a la parla osorenca, tot i que freqüentment es pronuncia amb la forma monoftongada [u'let]. Designa un bosc majoritàriament d'alzines (sovint anomenades *aulines*) i expressa un col·lectiu. Amb aquest sentit el recullen Moreu-Rey (ENL, p. 57, 67), el DECat i la GEC. Contràriament, el DGLC i AlcM —que en localitza l'ús a Osor— en matisen el significat i afirmen que es refereix a «alzineda tendra», cosa que —si més no a hores d'ara— no és exacta; de fet, Coromines (DECat, I, p. 246)⁵⁵ també corrobora aquesta afirmació dient que «crec que són més aviat (en tot cas secundaris) els matisos de 'tendre' o de 'carbó' que hom li ha atribuït». Així doncs, es tracta d'un derivat col·lectiu provinent del llatí *ILICĒTUM*.

Aulina. Mot dialectal que apareix en singular i en plural, sinònim de l'estàndard *alzina*. El mot té plena vitalitat a la zona, tal com havia assenyalat Coromines: «la Garrotxa, Osona i les Guilleries, i que en lloc d'*alzina* es pronuncia *aulina*».⁵⁶ Col·loquialment, es pronuncia sense diftongar, [u'linə].⁵⁷

Baga. Genèric referit a una zona boscosa, on no hi toca gaire el sol. En el cas d'Osor, cal afegir que funciona lingüísticament com a sinònim de 'bosc de castanyers de fins a cinc anys', un sentit al qual s'aproximen Alcover i Moll i que, de

55. Aquest mateix autor, a l'obra *Lleures i converses d'un filòleg*, p. 216, també dedica una part al genèric *aulet* del qual explica l'evolució fonètica i etimològica.

56. J. COROMINES (1989), *Lleures i converses d'un filòleg*, p. 216.

57. El DGLC recollia el mot en el sentit de 'alzina jove', cosa no del tot precisa com hem pogut veure, i apareix esmenat al DIEC, que la defineix com a 'alzina', ras i curt.

fet, situen a la subcomarca natural de les Guilleries: «Bosc de castanyers que es crien per a fer cescles de bota» (AlcM, 2, p. 207); actualment, però, l'ofici de roder —qui fa cescles de bota— ha desaparegut, tot i la seva importància pretèrita, tanmateix, el terme es manté vàlid amb referència a un 'bosc de castanyers joves' al costat de *perxada*⁵⁸ però amb la particularitat que a la бага els castanyers tenen com a màxim cinc anys i s'aclarien per aprofitar els bastons per fer rodells i se'n deixaven dos o tres brots que amb el temps, entre deu i quinze anys després, eren aprofitats com a perxes. El DLC dona el mot *baga* com a sinònim de *obac*, però en el nostre cas, l'*obac*, i més freqüentment el *bac*, es refereix a un terreny boscos poc assolat en el qual predominen altres espècies arbòries que no siguin el castanyer.

Bauma (balma). Genèric que funciona com a sinònim de 'cova', ja que l'indret al qual es refereix se l'anomena indistintament *bauma* o *cova* i, per tant, no n'és simplement una variant, com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 283). El mot és una pronúncia diftongada dialectal de *balma* que no apareix recollida als diccionaris normatius, encara que sí per Alcover i Moll (AlcM, 2, p. 239) i Moreu-Rey (ENL, p. 41), tot i que no esmenten el caràcter sinonímic indicat anteriorment.

Borda. Genèric arcaic que creiem, com Moreu-Rey (ENL, p. 76), que tenia com a sentit antic el de 'masia de fusta' o 'estable' però que, en alguna ocasió, podria haver-se tractat d'una casa habitada de petites dimensions que depenia d'algun mas.

Cal-ca l'. En el sentit de 'casa del', raó per la qual introdueix noms de casa, urbans o de fora vila, que freqüentment responen a un malnom masculí. De vegades s'alterna amb la contracció *can*.

58. Emili Rams, un estudiós de les Guilleries i de l'explotació forestal dels seus boscos, diferencia entre *baga* i *perxada*, diu: «**Baga.** Bosc plantat en un lloc bac i, per extensió, bosc de castanyers que es planta per a rodells (feixos de bastons de castanyer, esberlats per la meitat i allisats o per un costat, tot procurant que tinguin un gruix regular)»; «**Perxada.** Bosc plantat de perxes de castanyer (castanyer obtingut després d'esporgar els tanys d'una soca». Aquests dos termes els diferencia d'un altre genèric relacionat amb el castanyer, la *castanyeda*, la qual defineix com al bosc «de castanyers empeltats o de llevar —arbres més grossos que les perxes—, destinades a la producció de castanyers», E. RAMS (2004), «Essència boscana», *Descobrir Catalunya*, núm. 83, p. 58-61. Aquesta idea ja l'havia expressada anteriorment el mateix estudiós diferenciant a més de *baga* i *perxada* la *castanyeda*, afirmava: «Popularment s'anomenen castanyers aquells arbres que no han estat podats, però sí empeltats de joves perquè donin fruit. Els boscos dedicats al cultiu de les castanyes són anomenats *castanyedes*. Els castanyers que es tallen en cicles d'entre 16 i 20 anys s'anomenen *perxes*, i el bosc on es crien, *perxades*. La producció que donen aquestes explotacions forestals es destina a fusta o bé a cairats. Els llocs on creixen els rebrots petits mentre tenen 3 a 4 anys s'anomenen *bagues*. Els tanys que donaven aquestes plantacions anaven principalment per a la producció de rodells o cèrcols, i de bastons», E. RAMS (2002), «Els oficis perduts dels bosquerols de les Guilleries», *Revista d'Etnografia de Catalunya*, núm. 20, p. 169-170. Actualment, de vegades es confonen els termes *baga* i *perxada*, les antigues castanyedes, pràcticament han desaparegut ja que l'explotació comercial del seu fruit ara és inexistent, malgrat això, en algunes zones encara es poden observar notables exemplars de castanyer.

Ca la. Amb sentit de ‘casa de la’, introdueix noms de casa, normalment urbans, originats en un llinatge, prenom o malnom femení que comença per consonant o semiconsonant.

Ca les. Introducitor de noms de casa urbans, femenins i plurals, poc habituals a la zona.

Can. En el sentit de ‘casa d’en’ introdueix noms de casa, de dins del poble o —més tardanament— de fora vila. És molt freqüent que aquells noms siguin antropònims, malnoms individuals, prenom o llinatges. Tanmateix, en algun nom de casa es produeix alternança entre *can* i *cal*, sobretot quan el nom de casa prové d’un sobrenom individual.⁵⁹

Carena. Part superior d’una muntanya, on s’uneixen dues vessants; en algunes ocasions, pot ser sinònim de ‘cim’.

Castanyeda. Col·lectiu de *castanyer*, quan s’introdueix un topònim amb aquest genèric es fa referència a un bosc de castanyers grans i antics, habitualment aprofitats per a recollir-ne el fruit. És a dir, que a Osor s’usa el genèric quan el castanyer d’aquell indret és silvestre i d’una certa dimensió i antiguitat, raó per la qual, malgrat l’abundància de l’espècie, a hores d’ara queden poques castanyedes, ja que hi predominen els arbres joves i fruit de replantacions que s’esmenten com a *baga* —amb arbres fins a cinc anys— o *perxada* —amb arbres d’entre cinc i vint anys aproximadament.

Castanyer. Arbre per excel·lència, a hores d’ara, de la zona,⁶⁰ i com a genèric de via introduir arbres singularitzats per alguna raó.

Castell. Atès que en el terme estudiat no hi ha hagut mai cap castell pròpiament dit, quan apareix aquest genèric és per extensió, és a dir, que es refereix a una construcció isolada en un punt elevat (castell del Moro o bé el Castell de la Torre) o bé a un antic mas fortificat (el Castell del Baier). També és possible que funcioni com a un sinònim de *torre*, en el sentit de «torre de moros: Nom popular de les torres de gaita o de defensa» (DGLC, p. 1552, i DIEC, p. 1784).

Coll. A Osor, aquest genèric es refereix, fonamentalment, a un pas entre muntanyes o, com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 97-98), «suggereix això de rebaix pronunciat en la línia d’una carena, que permet traspasar més fàcilment a l’al-

59. L’alternança d’aquestes formes *cal*, *ca l’*, *cal* i *can* no ens ha d’estranyar, ja que aquest és el funcionament dialectal de l’article personal a la zona treballada.

60. E. RAMS (2004), «Essència boscana», «Les Guilleries. Amagatall de llegendes», *Descobrir Catalunya*, núm. 83, p. 59, afirma, però, que «Actualment, la tinya i el xancre són dues greus malalties que fan estralls a les perxades; tant que en un futur relativament curt es tem per la desaparició d’aquest arbre, que és el més popular i representatiu de les Guilleries».

tre vessant o pas elevat entre muntanyes», amb ell compartim la idea que, quan apareix com a topònim, ho fa en un camí o en un accident d'una via de comunicació i, fins i tot, en un «replà a mig aire d'una serra on conflueixen dos o més camins, com ocorre en el coll de Nafre. Malgrat que no ho puguem descartar del tot, no creiem que indiqui en cap cas una «muntanyola o puig de poca alçada» (AlcM, 3, p. 288).

Collet. Aquest genèric, diminutiu de *coll*, a Osor sovint actua, en el mateix sentit que recull Domingo i Francàs (1997, p. 100), «Com a sinònim genèric de *coll*, tant o més que com a 'coll petit' tenim **collet**». Aquest terme, molt viu a la zona estudiada, no apareix a cap dels diccionaris normatius actuals.

Comarc. Terme orogràfic que fa referència a un sot pel qual només discorre aigua quan plou i que, a més, és d'una grandària considerable. *Comarc* no és recollit per cap de les obres consultades i sembla que es tracta d'una masculinització de *comarca* amb el mateix significat.

Esquei. En el nostre estudi, aquest genèric es refereix a un 'clap de roca que presenta una superfície clivellada, cantelluda' (DIEC, p. 796) i es relaciona amb cursos d'aigua, ja que s'hi situen a sobre; així mateix, sol particularitzar-se pel color.

Feixa de terra. Malgrat que en alguna ocasió apareix com a sinònim de *peça de terra*, tal com esmenten algunes obres com el DGLC, és habitual que el terme —encara viu a la llengua parlada de la zona— es refereixi a una peça en forma de terrassa que, com concreta el DGLC, sol ser allargada i de fondària irregular. De vegades també s'aplica a diverses parts d'un espai boscos que gaudeixin de les mateixes característiques de les feixes de conreu. Atesa l'orografia de la zona, amb pocs espais planers d'una certa extensió i molts desnivells, és un genèric molt freqüent.

Hort. Mot molt freqüent i habitual que designa petits trossos de terra de regadiu en comparació amb el *camp*, en els quals es conrea especialment hortalisses, verdures, llegums i fruiters (DGLC, p. 853). Habitualment, es localitzen prop d'una zona habitada, d'una casa o d'un poble i en un cas apareix en diminutiu com a *hortell*. Es tracta d'un genèric molt viu en el llenguatge col·loquial que origina expressions conegudes per la majoria de la població com ara «venir de l'hort» o «treballar l'hort».

Horta. Substantiu genèric que es refereix a terres de regadiu regular, sovint properes a algun sot, torrent o riera, de més extensió que els horts (AlcM, 6, p. 555) i en les quals es conreen verdures, llegums i arbres fruiters.⁶¹

61. Fixeu-vos en el fet curiós que, si més no, l'aparent feminització de *gorg* a *gorga*, de *hort* a *horta* i, més endavant, de *pla* a *plana* té connotacions lingüísticosemàntiques diferents. Així, una *gorga* és més petita que un *gorg* i, en canvi, l'*horta* és de més extensió que l'*hort* i la *plana* també semblaria més gran que no pas el *pla*.

Palomeres. Genèric arcaic esdevingut específic simple o formant part d'un topònim compost després d'haver-se, per tant, fossilitzat. Coromines (DECat, VI, p. 209) esmenta que amb aquest terme es feia referència a les «parades i parances dels caçadors de tudons [...] i coloms silvestres o ensalvatgits», aspecte amb el qual coincideixen Moreu-Rey (ENL, p. 68), Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 145) i Carreras Candi (1911, p. 90)⁶² entre d'altres.

Partida de terra. Terme amb el qual s'anomena la 'porció de terreny d'alguna extensió i designada amb un mateix nom' (DIEC, p. 1360). Tanmateix, sovint es fa difícil de delimitar aquesta porció de terreny, com indica Ramon Amigó (1999, p. 61); així mateix, no és estrany que dins d'una partida àmplia se'n reculli més d'una de menor, per exemple la Maduixa i el Sot de la Maduixa. També és freqüent que el nom de la partida de terra coincideixi amb el d'un mas que s'hi localitza, fins i tot en casos en els quals no tota aquella porció de terreny sigui de possessió de la casa. Cal afegir que es tracta d'un genèric que oralment se sol ometre i s'introdueix el topònim només amb l'article i que en l'escriptura, si no és que hi ocorre el mateix que a l'oralitat, és habitual que se substitueixi per noms com ara *propietat, possessió, llocdit, finca...*

Peça de terra. Genèric molt freqüent i que, a diferència del que indica Moreu-Rey (ENL, p. 81), no només es refereix a petits trossos de terra que s'inclouen dins d'una peça de terra de conreu sinó també a parts d'un bosc —encara que llavors és freqüent que s'especifiqui com a *peça de terra de bosc* o *boscosa*. De vegades s'omet la segona part del terme i s'esmenta amb la forma simple *peça*. És habitual que actui com a sinònim de *tros de terra, hort, camp* o *feixa de terra*, malgrat que en aquest darrer cas implica una forma del terreny determinada; també podem trobar esments de peces de terra considerades com a partida, possiblement perquè són d'una notable extensió, o bé que, per metonímia tingui com a nom el mateix que el de la partida de terra a la qual pertany.

Perxada. Substantiu genèric molt viu en l'ús col·loquial que fa referència, en mots d'Emili Rams, a un «bosc plantat de perxes de castanyer», i es tracta d'una perxa, seguint el mateix estudiós, del «castanyer obtingut després d'esporgar els tanyes d'una soca».⁶³ Sovint apareix com a sinònim de *baga* però la *baga* és l'espai de terreny boscós en el qual hi ha castanyers de fins a cinc anys mentre que a la

62. Aquest estudiós desglossa en un capítol de la seva obra *Notes històriques de Sant Hilari Çacalm* titulat «Montanyes, boscuries y palomeres» (p. 90-101) la importància i l'antiguitat de les palomeres en aquesta zona de les Guilleries. Del mateix autor, també es pot consultar l'article «Palomas y palomares en Catalunya en la Edad Media», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, vol. I, p. 201-381.

63. E. RAMS (2004), «Essència boscana», p. 61.

perxada els castanyers tenen entre cinc i vint anys. Per tant, a Osor, el genèric es particularitza segons l'edat dels arbres tot allunyant-se, en certa manera, de la generalització que localitzem al DIEC (1995, p. 1400), que el defineix com a «planació densa d'arbres joves i prims, esp. de castanyers i d'avellaners», una definició que segueix la d'AlcM, 8, p. 506, que, a més, situen aquest sentit a les Guillerries. Coromines (DECat, VI, p. 463) també localitza el mot a la Selva i a les Guillerries com un col·lectiu molt freqüent i li dona un sentit molt proper al que hem recollit nosaltres: 'bosc de castanyers joves i esprimatxats, que encara no fan castanyes, però sí les llargues perxes, de les quals treuen els *cescles* tan explotats en aquells vessants».⁶⁴

Pla. Genèric que es refereix a petites zones amb pocs desnivells. Malgrat que les planes solen ser més grans, de vegades es tracta d'un sinònim de *plana* potser per l'absència de grans espais planers en el territori que es caracteritza per una abrupta orografia.

Puig. Creiem que el mot que inicialment tenia el significat de 'muntanya' (AlcM, 8, p. 967), en la majoria dels casos que l'hem recollit opinem que es tracta d'un cim o turó més o menys elevat però que és vistent, destaca a l'espai circumdant en el sentit que recull Domingo i Francàs (1997, p. 33-34), i el DGLC, un significat que encara concreta més Moreu-Rey (ENL, p. 36) quan afirma que «Entre els mots utilitzats per a definir una eminència menor, *El Puig* és el més corrent i el que ha estat punt de partida d'un nombre major d'expressions toponímiques». Per altra banda, és força habitual que el terme s'hagi unit al nom de lloc pròpiament dit formant un topònim compost en molts casos aglutinat.

Quintà. En la majoria de les ocasions, el quintà vol dir 'camp, pastura, immediat al mas' (DIEC, p. 1520); tanmateix, hem pogut constatar la certesa d'allò que esmentava Moreu-Rey (ENL, p. 84) sobre el fet que aquest mot «ha vist ampliar-se el seu contingut semàntic» i que, com ens comentava un informant, pot indicar qualsevol zona de conreu i, esporàdicament, els «camps de conreu afeixats o conreats cinc anys després d'una rompada del terreny» (AlcM, 9, p. 62). Sobre la forma plural, destaca la terminació *-ns*, *quintans* i no pas en *-s*, que és la que predomina.

64. Tanmateix, Coromines comet algunes inconcrecions: per una banda, els castanyers sí que donen castanyes però són petites ja que l'arbre és jove, tanmateix les perxades són explotades per la seva fusta i no pas pels seus fruits, i aquí és on torna a relliscar l'eminent filòleg, ja que els *cescles* s'obtenen de les bagues, quan els castanyers tenen menys de cinc anys i s'esporguen i aclareixen aprofitant els bastons per als antics rodells i *cescles* i es deixen dos o tres bastons que seran les futures barres o perxes, que s'obtenen quan els arbres aproximadament tenen vint anys, que s'aprofitaran per a la realització de mobles, bigues, cairats, etc. És a dir, que Coromines no diferencia entre *baga* (dóna la fusta per als *cescles* o rodells), *perxada* (dóna les perxes i barres) i *castanyeda* (amb els arbres més vells i dels quals a banda de la fusta se'n recollia el fruit, és a dir, les castanyes).

minaria a la zona, segons Coromines (DECat, II, p. 708); així mateix, apareix en un cas en diminutiu, *quintanic*.

Riera. Malgrat que algunes vegades és sinònim de *sot*, *riu* o *torrent*, la riera, com recullen Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 482), és un «corrent d'aigua menys important que un riu perquè sol portar aigua només en temps de pluges, però és més important que un torrent». Tanmateix, a Osor, a la riera sempre corre aigua, no només en temps plujosos, com esmenten els estudiosos indicats i també es recull a la majoria de diccionaris, «riu per on s'escolen intermitentment les aigües pluvials d'una conca» (DIEC, p. 1602, i DGLC), encara que el DGLC, p. 1378, concreti assenyalant que es tracta d'un «curs d'aigua generalment intermitent, per manca d'aigua a l'estiu, de vessant d'extensió comarcal i de cabal inferior a un riu». És a dir, en el nostre cas, una *riera* és de poca extensió i grandària però de curs continuat d'aigua, de fet, col·loquialment, *la Riera* és com s'anomena *la riera d'Osor*, la de més cabal, continuat i constant, de les Guillerries, en la línia recollida per Coromines (DECat, VII, p. 341) de «corrent d'aigua més important que un torrent i menys que un riu».

Sot. Domingo i Francàs (1997, p. 225) assenyalen que és a la comarca de la Selva on *sot* «pren més intensitat, el mot sembla que tendeixi a l'expansió». En el nostre estudi, són molts els topònims introduïts per aquest substantiu genèric, un bon nombre dels quals s'ha recollit per informació oral. En general, *sot* pot funcionar aquí com a sinònim de *torrent*, tanmateix es diferencien pel fet que en el *sot* l'aigua discorre habitualment, tot i que pot arribar a assecar-se de manera excepcional en un període continuat de sequera i, contràriament, en el *torrent* l'aigua discorre en períodes de pluja, és a dir, que hi és menys contínua. Per tant, el més habitual és que aquest mot designi un curs d'aigua que, a més, sol discórrer per zones ombrívols, obagues, com afegia algun informant; malgrat això, ocasionalment, també pot fer referència a una depressió.

Torrent. Malgrat que de vegades aquest terme funciona com a sinònim de *sot*, el *torrent*, segons diversos informants, es refereix a l'indret en el qual tant pot discórrer l'aigua com no i, a més, quan hi baixa sovint ho fa amb força pel fet que creix molt amb la pluja, tanmateix, quan es tracta d'un torrent en el qual només hi ha aigua quan plou i amb molta força, se'l sol anomenar *torrent pregon*. És a dir, que el mot freqüentment pren el sentit que li dóna Domingo i Francàs (1997, p. 233), de «curs d'aigua temporal, de règim irregular, de forma que només porta aigua quan plou molt de temps seguit o després d'un fort xàfec, en què aleshores és un corrent impetuós».

Turó. Aquest substantiu genèric es refereix, en general, a una elevació del terreny no gaire enlairada però tampoc de poca alçària, més en la línia que esmenta Co-

romines (DECat, VIII, p. 936) que no pas Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 583). És a dir, en certa manera es tracta d'un sinònim de *puig* però amb menor alçada i agudes, força usat, no en va es tracta d'un mot, en paraules de Domingo i Francàs (1997, p. 55), que és «usat més que enlloc en el català central». El mateix estudiós afegeix encara que «[e]n la llengua antiga i en certs reductes dialectals *coll* significa *turó*» (Domingo i Francàs, 1997, p. 98), és possible que aquesta relació es produeixi en algun dels nostres topònims ja que hem localitzat tres *turons* genèrics relacionats amb tres *colls* específics.

Vall. Com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 217), aquest substantiu ens remet a un fet orogràfic que té tres característiques, és una depressió de forma allargada, situada entre muntanyes i és eminentment planera, tot i que no vol dir que no hi puguem trobar desnivells. Desconeixem si en el cas de *vall de Fembra Morta* es pot relacionar amb un sot o torrent ja que allà deu discórrer un sot o torrent amb el mateix nom, cosa que l'aproparia al nom masculí, tal com assenyala Coromines (DECat, IX, p. 27).

Viver. A la zona treballada, aquest substantiu es refereix a un «safareig gran, que serveix principalment com a dipòsit d'aigua per a regar» (AlcM, 10, p. 854), és a dir, una mena de dipòsit d'aigua artificial per a regar que se sol prendre d'algun sot, un sentit que no apareix recollit a la majoria de diccionaris consultats. Amigó (1999, p. 123), en canvi, indica que està relacionat amb un naixement d'aigua: «*el Viver*, originàriament significat 'aquari de peixos' però també equivalent a 'bassa', 'font', 'toll on neix aigua'», és a dir, que al costat d'altres sentits, també anota el que a nosaltres ens ocupa.

Xaragall. Substantiu, freqüent com a nom comú, que en el cas en què l'hem recollit es refereix a un *sot* o *comarc* pel qual discorre aigua en èpoques de pluja. Es pronuncia ioditzat i es tracta d'un límit municipal, d'una notable grandària, molt superior als xaragalls corrents provocats pel corrent de l'aigua de pluja.

7. Llista de noms

Abel, ca n'

«*Casa Abel* hi viu Josep Ripoll» (LA 1817); «*Casa* nombrada *can Abel*» (Escrip. 1949).

Nom pretèrit de casa no recordat, però que, segons unes escriptures de 1949, correspondria a l'actual *can Pere Manuel*, entre els carrers de l'Arbreda i de França.⁶⁵ Probablement, el nom de la casa provenia del prenom masculí.

Abell, roca de l'

«en honor del Mas Crosa mitjançant un Torrent fins a la *Roca del Abej*» (Llev. 1731).

Topònim avui desaparegut que indicava un lloc situat prop del mas la Crosa.

Com podem observar per la grafia, devia pronunciar-se amb iodització. Malgrat coincidir, etimològicament, amb el nom de l'insecte *abella* en el sentit de 'rusc', creiem que l'origen del topònim es deu trobar en la forma de la roca, possiblement una pedra foradada, imitant un rusc, com explica Coromines (*OnCat.*, II, p. 8) referint-se al topònim *Abella*; tot i això també s'hauria pogut donar el cas d'un sentit literal o bé relacionar-se amb alguna espècie abedosa d'arbre. Malgrat l'existència d'un llinatge homònim,⁶⁶ el fet de no trobar-lo documentat a Osor al llarg de la història, ens allunya de la possibilitat d'un origen antroponímic.

65. Ens hem pogut assabentar d'aquest fet a partir de la consulta a una escriptura de compravenda de la casa, datada l'any 1949, que ens han fet arribar els actuals propietaris de can Pere Manuel, la família Sivit-Gravalosa, i que diu: «Una casa de bajos y tres pisos denominada "Can Abel" sita en el pueblo de Osor calle de Francia hoy Aubreda número 33». Amb aquest esment queda clar que, tot i que cap informant ens ho va comunicar, *can Pere Manuel* i *ca n'Abel* són una mateixa casa.

66. F. de B. MOLL (ELC, p. 59).

Abell Solà

«Loco vocato *abell solan*» i «petia terra vocata *Abell solan* in loco vocato era cremada afrontatur mansi Plana, Serra Era Cremada» (*Capb.* 1342); «loco vocato *Abell solan*» (*Capb.* 1560).

Nom de lloc pretèrit situat prop del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll, entre can Plana i Sant Benet, antigament *Era Cremada*.

Topònim compost, ja que no va precedit d'article i, per tant, el primer element no és un genèric.

Etimològicament, deu tractar-se d'un nom semblant a *Abell* i *Abells*, malgrat que, a diferència dels anteriors, aquí no apareix mai ioditzat, possiblement perquè és d'una datació anterior. El segon element, *Solan*, deu referir-se a la situació, a la zona més assolellada, possiblement perquè devia existir algun altre indret amb el nom de *Abell*; a part, apareix escrit, a causa de la seva antiguitat, amb la *n* final etimològica.

Abella, perxada de l' [pər'jaðəðələ'βejə]

Peça de terra boscosa de castanyers situada prop del Sobirà.

«*Perxada de la Abella*» (PSOB 2002).

No creiem que tingui relació directa amb l'insecte sinó amb la forma, com indica Coromines (*OnCat.*, II, p. 8): «I heus aquí com s'acaba d'aclarir l'ús toponímic d'aquests congèneres del nom de l'insecte. Es tracta de paratges, tots més o menys penyalosos, on les roques apareixen amb múltiples foradets o covetes o sécs i badalucs; a la manera de les bresques dels ruscs d'abelles»; de fet, la zona és força pedregosa. Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 21) esmenten un sentit semblant en referir-se a *Abella de la Conca*, «probablement relacionat amb el mot del llatí tardà APĪCŪLA, 'abella'».

Abells

«Un tros de terra part vinya y part bosch situat en dita Parroquia en lo lloch dit Maymir o *Albeys*» (*Llev.* 1731); «Tros de terra de viña a la sufraganea de santa Creu de Horta territori anomenat Lo Maymir o *Abells*» (*Llev.* 1792).

Indret situat sobre el prat de les Hortes, a Maimir, en parròquia de Santa Creu d'Horta, ja que és un topònim documentat al segle XVIII com un altre nom d'aquest lloc que, a més, devia pronunciar-se amb iodització, car apareix escrit en un cas amb *y*.

Etimològicament, deu provenir del genèric *abell*, 'rusc, eixam', tal com indiquen AlcM, 1, p. 25, però en el sentit esmentat a l'entrada anterior.

Abeurador, font de l' [ˈfɔŋdələβəwrəˈðo]

Font localitzada a la pista forestal que es dirigeix del mas el Sobirà a Sant Hilari Sacalm, població dins de la qual s'inclou, molt a prop de la Casa Nova de Muntanya i, per tant, dels límits municipals. Apareix situada al MAPA 1 i esmentada per Serradesanferm i Pladevall (1986, p. 108) i Ramió, Bruguera i Catalán (2002, p. 31), entre d'altres, com una font visitada freqüentment en excursions per la zona.

El topònim prové de l'antiga existència d'uns abeuradors per a bestiar.

Abeurador, perxada [pərˈʃaðəβəwrəˈðo]

Espai boscos de castanyer localitzat vers Sant Miquel de Solterra, al límit entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm, no gaire lluny de la font homònima.

«*Perxada Abeurador*» (PSOB 2002).

El topònim s'originà a partir de l'antiga existència d'abeuradors per a bestiar al camí forestal que des del mas el Sobirà es dirigeix fins a Sant Hilari Sacalm. Es tracta, per tant, d'un derivat del verb *beure* en el sentit de 'lloc per a abeurar-hi el bestiar' (DIEC, p. 4).

Adelaida, ca l' [ˈkaləðəˈlajðə]

Casa situada al carrer del Verger també anomenada *can Pardalet* i *can Dep*, el nom de la qual prové del prenom femení.

Adelaida, ca n' [ˈkaɲdəˈlajðə]

Amb elisió de la vocal inicial i masculinitzat, aquest nom s'usa per anomenar una casa del carrer de la Penya.

Inicialment, el mot havia actuat com a malnom individual, *en Delaida*, referit al marit d'una dona que es deia *Adelaida*, i d'aquí sorgí el nom de la casa. L'origen és, doncs, antroponímic, en el prenom femení.

Adroguer, ca l' [ˈkaləðruˈɣe]

Nom de casa pretèrit encara recordat originat per l'ofici. L'habitatge es troba a l'actual carrer Major.

Adrovera

V. **Serra A.*

Afrau, puig d' [ˈpuɖɜdəˈfrow]

Cim de muntanya situat a 843 metres d'altura, límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter. Es tracta del que per les dues bandes municipals, s'anomena *puig de Frou*, i que antigament s'hauria pogut dir *muntanya de Ribafeta*.

Aquesta grafia del topònim, si més no des d'un punt de vista oral actual, és discutible. De fet, normativament, la Secció Filològica de l'IEC recomanava el 1996 la forma *puig d'Afrau*,⁶⁷ tanmateix, al *Nom*. 2004, referit a Osor, es recull com a «*puig de Frou*». Així mateix, el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) i el de l'editorial Alpina (MAPA 1) recullen la forma *puig d'Afrau*, el de Juli Serra de 1890 (MAPA 6)⁶⁸ i el de l'Instituto Geográfico y Catastral (MAPA 2) anoten *puig de Frou* i un mapa realitzat per l'Ajuntament d'Osor recull la forma mixta *puig d'Afrou*.

D'entre aquestes diverses possibilitats, Bruguera i Escorihuela (1999, p. 152-153) vàrem reflexionar-hi arran de la decisió de l'IEC de 1996 i assenyalàrem:

Sense ànim de polemitzar, allò que ens sorprèn d'aquesta decisió no és l'ús de l'apòstrof únic (aspecte al qual es refereix la resolució), que consideràrem correcte, sinó el canvi de *-o-* per *-a-* (*Afrau* per *Afrou*). Tenint en compte el significat del mot *afrau* o *frau*, 'congost', hem de concloure que no s'avé amb la situació del topònim, que en aquest cas és el punt més alt d'una muntanya, on fins i tot hi ha una creu. Per altra banda, ja que *Frou* existeix com a cognom (documentat per Alcover-Moll a Amer —població veïna—) i tenint altres exemples de topònims semblants formats per un cognom (Puig de Jalats, Puig de Jaume, Puigborrell, Puigferran...), seria molt arriscat concloure que es tracta d'un topònim del mateix tipus que els esmentats? Sens dubte, la troballa d'un document més antic ens aclariria la qüestió.

A hores d'ara, considerem que estem en disposició de presentar datacions més antigues d'aquest indret: «*mont de Frou*» (*Com*. 1355) i «*Monte Fraudo*» (SBB 984).⁶⁹ Sembla força clar que ens hem de regir pel document del segle x i que, aleshores, des d'un punt de vista etimològic, la grafia més adequada seria *Afrau*, potser pel fet de tractar-se d'un pas dificultós entre la vall d'Osor i les de la Cellera i Anglès, és a dir, en el sentit que apunta Domingo i Francàs (1997, p. 245): «La capçalera d'un torrent en el punt on el pendent de l'aiguavés és més pronunciat, o tot un barranc o petita vall que es despengi amb una forta davallada pel vessant [...] un indret que ofereixi notables dificultats al pas [...] és una **afrau** o **frau**»,⁷⁰ un sentit que parcialment també li donen Moreu-Rey (ENL, p. 39), «*L'Afrau, Frau* (Fondalada, valleta)», i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 172-175); molt allunyat, en canvi,

67. IEC (1996), «Sobre toponímia», a *Documents de la Secció Filològica, III*, Barcelona, p. 163, diu: «**Afrau, puig d'** (puig situat entre els municipis d'Osor i la Cellera de Ter, Selva). El nom propi comença per la vocal *A-*, per la qual cosa la preposició ha d'anar apostrofada».

68. Curiosament, però, en el text del llibre que va escriure el mateix militar anota «las vertientes del Puig Frau», com podem observar a E. RAMS i J. TARRÉS (2002), *Un viatge per les Guillerries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l'any 1890 per Juli Serra*, Barcelona, Rafael Dalmau editor, p. 143.

69. Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, original número 98, còpia del 1159, número 695 i una altra còpia, número 162, tal com esmenta PLADEVALL (1993, p. 76). A aquest mateix document ens remeten BOLÒS i HURTADO (2001, p. 27, 52 i 107) indicant que es tracta del *puig de Frau*.

70. De fet, orogràficament, és un petit pla dalt de tot d'una muntanya amb pendents molt importants, forma que facilita que sigui un punt molt usat per llançar-se en parapent.

del que esmentava Balari (1964, p. 131) parlant de Bosch de la Trinxeria, «*Afrau*, en francès *couloir*, esberla, trench; es lo pas entre dues timbas, pas no gayre llarch y molt estret [...] L'*Afrau* sol esser emboscat y apenas hi penetra'l sol». ⁷¹

Etimològicament, el mot, a partir de tot el que hem anotat, creiem que prové del llatí hispànic FRAGUM, 'país trencat, afrau', mot afí al llatí FRANGERE, 'trençar', encara que no es pot descartar que sigui un derivat format per una llengua preromana indoeuropea amb la mateixa arrel que aquest verb llatí (DECat, IV, p. 172).

Aguda, roca

«Finca Manso Server. Límites N. *Roca Aguda* de las minas del Colobrán» (DFE 1939).

Homònima de la de Santa Creu, aquesta es tractava d'una eminència rocosa situada vers el Colobrans, al nord d'Osor, no lluny de les mines que allà s'havien explotat.

El topònim prové de l'adjectiu en el sentit de 'punxeguda', del llatí ACŪTU, participi del verb llatí ĀCŪĒRE, 'esmolar', derivat de ĀCUS, -US, 'agulla' (DEM, p. 25).

V. **Rocaguda*.

Aguda, serra

«Una pessa de terra anomenada Planellas [...] afronta [...] a ponent ab la Riera de la Nogarola y a tramuntana ab lo Serrat de *Serraguda*» (Llev. 1731).

De situació incerta i grafia aglutinada, possiblement es tracta d'un topònim que té el sentit de 'punxeguda', i prové del llatí ACŪTU, participi del verb ĀCŪĒRE, 'esmolar', derivat de ĀCUS, -US, 'agulla' (DEM, p. 25), i probablement fa referència a la forma d'alguna de les muntanyes que constitueixen la serra.

V. **Serra Aguda*.

Agudera, roca

«Loco la *Rocha Agudera*» (Capb. 1446).

Topònim documentat a la zona de Santa Creu d'Horta.

Tal com indicava Balari (1964, p. 93) a partir del terme *Aguda*, els estudiosos coincideixen a assenyalar que el mot es refereix a «forma punxeguda», del llatí ACŪTA. La particularitat és que cap dels autors i de les obres consultats recullen la forma *Agudera* ni com a adjectiu ni com a topònim, la qual cosa ens portaria a considerar el nom de lloc una primera documentació del mot, possiblement un derivat de *agut* amb el sufix femení *-era* en el mateix sentit de *Aguda* o *Agudes*.

71. Extret per Balari del *Butlletí de l'Associació d'Excursions*, XIII, p. 232.

Àguila

V. **Posa de l'À*.

Agustí, perxada de l'

[pər'jaðəðələγus'ti]

Peça boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, a tocar del Fonollet; també se la coneix com a *perxada de les Raons*.

Documentat oralment, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent del prenom, del llatí AGUSTINUS, derivat de AUGUSTUS (DNP, p. 41) o, més possiblement, del llinatge que se'n deriva i que documentem a Osor des de principi del segle XVIII fins a aquests moments, que es manté com a primer i segon cognoms.⁷²

Agut

V. **Puig-agut*.

Aigols

V. *Saleres dels A*.

Aigols, els¹

[əlzi'γols]

Mas situat al nord d'Osor, a la serra de Vielles, a tocar del límit municipal amb la Cellera de Ter. Segons Pladelasala (1960, p. 372), data del segle XVIII: «*Els Igols* ("Aygols", s. XVIII)». Malgrat que pertany al municipi d'Osor, tradicionalment es considera que forma part del veïnat del Plantadís de la Cellera de Ter. Apareix esmentat en una guia excursionista com a «*La casa dels Aigols*» (CEC 1924), i situat en la cartografia com a «*Els Aigells*» (MAPA 1),⁷³ «*Els Igols*» (MAPA 4) i «*Els Aigols*» (MAPA 5).

«Isidro Triola habitant als *Aygols del Clascar*» (LB 1816); «Jaume Guell masover dels *Aygols*» (LB 1849); «*Manso Yguals* unit al manso Clascar» (Hip. 1859); «*Iglós*» (*Nom.* 1863);⁷⁴ «*Ygols*» (Pad. 1880); «*Mas Igols*» (Del. 1885); «*Igols*» (Pad. 1930).

Gràficament, podem observar que les formes responen a l'evolució que pateix el mot fins a arribar a l'actual forma oral *Igols*, monoftongant ambdues síl·labes: *Aygols* - *Yguals* - *Aigols* - *Igols*.

Creiem que, etimològicament, el topònim prové del mot *aigual*, 'aiguamoll, bassal', del llatí AQUALE, com assenyala Coromines (*OnCat.*, I, p. 35), que encara

72. El 2002, el cognom *Agustí* era el cinquè llinatge osorenc amb onze ocurrències, deu com a primer cognom i un com a segon (Pad. 2002).

73. Evidentment, amb error de còpia.

74. Amb error de còpia causat, possiblement, per una metàtesi.

afegeix: «La forma *aigual* alterna amb les variants *aigòl*, *agòl*, *eigòl*, *igòl*, *aigal* i àdhuc *igal*». També Moreu-Rey (ENL, p. 49) segueix aquest camí: «L'Agol, Igol, Aigol, Aigols podrits, al Pirineu, són riuets». De fet, prop del mas discorren dos sots que, possiblement, són a l'origen del nom.

Aigols, els² [əlzi'γols]

Partida situada vers el mas que n'origina el nom, entre Sant Gregori i el Clascar.

«Pago o paraje *Els Igols*» [inclou noranta-tres peces de terra a més del mas homònim] (*Cad.* 1960).

V. *Aigols, els*¹.

Aigols, els³

«Perras de terra anomenadas lo Rafech y los Aigols» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de terra situada entre el Rafec i can Bosc. Destaca el fet que aparegui en el document en plural i acompanyat de l'article arcaic *los*.

El terme és una variació de *aigual*, 'aiguamoll, bassal', del llatí AQUĀLE (*On-Cat.*, II, p. 35), segons Alcover i Moll monoftongada (*AlcM*, I, p. 337). Per això, no creiem que mantingui relació amb el mas homònim, que, a més, té una situació geogràfica molt allunyada d'aquesta peça. Les referències geogràfiques que ens en donen Coromines⁷⁵ i Moreu-Rey,⁷⁶ els quals en limiten l'ús a les zones pirinenques, són inexactes ja que, malgrat que ara el terme no s'usi com a nom comú, l'existència de diferents topònims ens mostren que, almenys en el passat, no devia pas tractar-se d'un mot estrany en aquest espai guillerienc.

Aigols, carena dels [kə'renəðəlzi'γols]

Carena sobre la qual es localitza el mas que n'origina el topònim i en què es troba un aulet i una pineda que havien estat terres de conreu.

V. *Aigols, els*¹.

Aigols, carretera dels [kərə'terəðəlzi'γols]

Pista forestal que des del mas el Cerver s'enfila fins als Aigols i d'aquí a pedra Jugadora i Sant Gregori.

V. *Aigols, els*¹.

75. «...mot quasi només usual en els dos vessants pirinencs des del Cadí fins a mar» (*DECat*, I, p. 94).

76. «L'Agol, Igol, Aigol, Aigols podrits, al Pirineu, són riuets, o bé naturals, o també derivacions artificials per al regadiu...» (ENL, p. 49).

Aigols, font dels [ˈfoŋdəlziˈɣols]

Font a tocar del mas que origina el topònim, al costat del sot que prové de la font de Toronal, vers Sant Gregori, que hem oït esmentar *sot de la Font dels Aigols* en el seu pas per aquesta zona.

V. *Aigols, els*¹; *Font dels Aigols*.

Aigols, noguera dels [nuˈɣerədəlziˈɣols]

Documentat oralment, aquest topònim es referia a un petit espai proper al mas que n'origina el nom en el qual hi havia hagut diverses nogueres, és a dir, que no indica la presència d'un sol arbre sinó d'un petit col·lectiu; això vol dir que ens trobem davant d'un genèric simple usat com a col·lectiu, com indica Maria-Reina Bastardas (1994, p. 17-20); l'explicació d'aquest fet pot ser que aquest arbre no abunda en aquella zona —de fet, actualment ja no hi ha nogueres, com va reconèixer un informant—, i l'excepcionalitat de la seva presència seria, doncs, la causa de l'ús en sentit col·lectiu del nom de l'arbre.

V. *Aigols, els*¹.

Aigols, pineda dels [piˈneðədəlziˈɣols]

Bosc de pins situat sobre el mas que n'origina el nom, a la partida homònima, en un espai que antigament havia estat de conreu, sobretot de patates.

V. *Aigols, els*¹.

Aigols, quintà dels [kiŋˈtaðəlziˈɣols]

Amb aquest terme, diferents informants es referien als antics camps de conreu situats davant del mas que origina el topònim. Actualment, es tracta d'una zona amb espais erms o bé boscosos.

V. *Aigols, els*¹.

Aigols de la Feixa, els [əlziˈɣolzɔləˈfeʃə]

Topònim que designa un indret situat sota les Sepultures i que fa referència a una zona propera als Aigols; per tant, hem de considerar que es tracta d'una forma composta de referir-se a la partida localitzada entre els Aigols i les Sepultures, al nord d'Osor, que es caracteritza per la seva forma afeixada, de terrassa.

Aigua

V. *Rec de l'A*.

Aiguafreda, sot d' [ˈsodˈdajɣwəˈfreðə]

Forma oficial del *torrent de Fontfreda* o *torrent de Fembra Morta*, que es localitza a Santa Creu d'Horta, neix prop de la Casa Nova de Muntanya i discorre en direcció

NNE fins a unir-se amb la riera d'Horta. Apareix recollit per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) i pel *Nom.* 2004, malgrat que no és un terme d'ús popular.

Es tracta d'un hidrònim aglutinat de *aigua* i *freda* relacionat amb la temperatura de l'aigua del sot, certament baixa perquè neix a uns 1.000 m d'altitud, per tant ve de l'adjectiu provinent del llatí vulgar FRĪGĪDU, del clàssic FRĪGĪDUS, -I, 'de temperatura baixa' (DEM, p. 205).

Aigual, l'

Nom que es referia a diferents indrets, en singular o plural: «*los Ayguals*» (*Llev.* 1731), prop del Fonollet; «honor llur anomenat *Algual*» (*Llev.* 1731), prop del mas Serra del Toronell, i «loco vocato *lagual*» (*Llev.* 1731), a la zona de Sant Miquel de Maifré.

Tots tres llocs tenen en comú que hi ha pròxims un sot, un torrent o una riera, per tant, queda clar que es refereixen a espais amb presència d'aigua. També és destacable l'aparició de tres formes gràfiques diferents: l'arcaica *aygual*, la no diftongada *algual* i l'aglutinada i amb síncope *lagual*. Tanmateix, aquestes dues darreres podrien tenir l'origen en *gual*, ja que és curiós que no portin un article que els precedeixi com en el primer document. Un *gual* és un «indret d'un riu en què l'aigua és prou baixa i el fons prou bo perquè s'hi pugui passar caminant» (DIEC, p. 979). Malgrat això, tant si es tracta de *aigual* com de *gual*, hi ha present l'esmentada relació amb cursos d'aigua.

Aiò, l'

[lə'jo]

Llocdit situat sobre Osor a l'oest de can Cercenedes que fins i tot ha generat una dita popular: «Trons a l'Aiò, pluja sobre Osor».

En aquest indret, temps enrere, encara es podien veure restes d'un antic mas, potser el *mas Aiolf*, que probablement n'origina el nom.

«*Alayo*» (LA 1710).

Gràficament, apareix amb aglutinació de l'article i el nom propi.

V. **Aiolf*, *mas*.

Aiò, carena de l'

[kə'renəðələ'jo]

Zona planera situada al cim del llocdit homònim. Es tracta d'una zona boscosa fonamentalment de castanyers i d'alzines.

V. **Aiolf*, *mas*.

Aiò, perxada de l'

[pər'ʃaðəðələ'jo]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers situada al llocdit homònim on, suposadament, hi havia hagut el mas Aiolf.

V. **Aiolf*, *mas*.

Aiolf, feixa de terra

«*Fexa vocata Ayolf*» (Not. 1285).

Feixa que devia trobar-se prop del mas Aiolf, no gaire lluny de can Cercenedes.

En la toponímia existeix l'*Aió* com a nom de perxada i llocdit.

V. **Aiolf, mas*.

Aiolf, mas

«*Mansi Ayolf*» (Not. 1285); «*Lo mas de ça Serra Nayolff*» (Cop. xv); «Un Mas molt temps ha dirruhit anomenat *Mas Ayof*» i «una pessa de terra que antigament era construït lo Mas Serrademunt alias Moix [...] Afronta asolixent en honor de llur *Mas Ayof*; a mitg dia així mateix; a ponent en honor de llur *Mas Ayof*, y part en honor del Mas Bosch que posseïx Verneda de Sant Hilari y part en honor del Mas Sarsaneda y á tremuntana part en honor de dit *Mas Ayof* y part en honor del Mas Sarsaneda» (Llev. 1731); «Altres mas dirruit dit vulgarment *mas Ayof*» (Llev. 1792).

De propietat de can Cercenedes, aquesta casa se situava a l'*Aió*, on encara es poden veure runes que possiblement són d'aquest mas. Es trobaria relativament a prop d'Osor, a l'oest de can Cercenedes i al sud-oest de can Bosc. No esmentat per Pladevall en el seu estudi referit al segle XIV, sembla que depenia del castell de Solterra; Pladelasala (1960, p. 373) assenyala que correspondria a les Terrades, «Les Terrades, (s. XIV. Conocido ahora por la Io)»; tanmateix, no creiem que això sigui exacte, ja que en diversos documents (Cop. xv, Llev. 1731 i Llev. 1792) apareixen esmentats els dos masos clarament diferenciats; endemés, sembla que el mas que ens ocupa es localitza a l'*Aió* mentre que el de les Terrades és prop de la riera d'Osor, vers el gorg de les Terrades.

Gràficament, podem observar l'evolució *Aiolf* - *Aiof* - *Aió*, a part d'una forma aglutinada *Nayolf*, que semblaria que va amb article personal, cosa que podria concretar el possible origen antroponímic.

Etimològicament, com assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 183), és un topònim complex. Creiem que es tracta d'un nom de lloc d'origen germànic, possiblement de caràcter antroponímic —de fet, hem documentat un «Josep Ayolf» (LA 1706)— perquè no són estranys els noms d'aquesta procedència amb la terminació *-olf*, com mostren Moreu-Rey (ENL, p. 23) i Paul Aebischer (1928, p. 40).⁷⁷ Així mateix, al Pla de l'Estany, a Sant Miquel de Campmajor, trobem el

77. Esmenten antroponims germànics com *Adalwolf*, *Stadolf*, *Sigiwolf*, *Ansolf*, *Aristolf*, *Wisolf* o *Wistrolf*, tots dels segles X i XI.

veïnat anomenat *Brió* o *Briolf*,⁷⁸ que, segons Coromines (1965, p. 16), Moreu-Rey (ENL, p. 115) i Moran (1995, p. 25), és d'origen germànic, concretament del nom personal *Breulf* (*OnCat.*, III, p. 121); doncs bé, en aquest topònim, a part del paralelisme en la terminació *-olf* es produeix el fenomen que les formes escrites són *Briolf* i *Aiolf*, mentre que les orals són *Brió* i *Aió*; tot plegat ens fa creure que el nostre topònim pateix una evolució semblant a la de *Briolf* i que, per tant, com dèiem més amunt, possiblement s'originà en un nom propi germànic.

Ajaguda, noguera [nu'yerəzə'yuðə]

Antic exemplar de noguera de dimensions notables que es va tallar durant la Guerra Civil. Es localitzava en una peça de terra a la qual donava nom entre el Borratxí i la font de Can Bosc; se'n guarda record, malgrat que ja no existeix.

El nom té caràcter metafòric, ja que es relaciona amb la forma, gruixuda i de relativament poca alçada, amb les branques obertes i amb força amplada i no gaire allunyades de terra, per tant, conté l'adjectiu provinent del participi del verb *ajeure*.

V. *Noguera Ajaguda*.

Ajuntament, l' [ləʒuŋtə'men]

Edifici en el qual es troben situades les oficines municipals, el casal de la gent gran i el consultori municipal. Actualment, es localitza al carrer Major, tot i que també havia estat al carrer de França, a l'actual ca la Mansueta, i a la plaça del Verger, a la casa de les Monges.

Ajuntament, partida de terra de l' [ləʒuŋtə'men]

Antiga partida situada on avui trobem el local polivalent, al passeig del Borrell.

«*Finca del Ayuntamiento*» (*Amill. 1944*); «*Finca del Ayuntamiento*» (*Amill. 1953*).

Rep aquest nom perquè es tractava d'una partida de terra de propietat municipal.

Ala, pla d' ['pla'dalə]

Petit pla que es localitza a la carretera forestal que des d'Osor es dirigeix fins a Santa Creu d'Horta, entre els masos can Pelleringa i cal Cisteller, travessant la riera d'Horta.

Desconeixem quin podria ser l'origen del nom de lloc.

78. «Brió o Briolf. Poble (25 h. [1960]) del municipi de Sant Miquel de Campmajor (Gironès —actualment Pla de l'Estany—), a la riba esquerra del Ser, aigua amunt de Serinyà. És esmentat ja al segle x» (*GEC*, 3, p. 837).

Albereda¹

V. **Camps de n'A*, **Casa de n'A*.

Albereda²

«Una pessa de terra situada [...] en lo lloc anomenat *Albareda*» (*Llev.* 1731).

Partida de terra que es trobava entre la riera d'Osor i el mas can Cercenedes.

Possiblement, devia tractar-se d'un bosc d'àlbers; l'origen del topònim, per tant, es trobaria en el nom de l'arbre i en seria un derivat col·lectiu.

Albereda, baga de n'

«Partida la *vaga den Albareda*» (*Hip.* 1862); «peça *baga den Albareda* (*Amill.* 1862).

Antiga partida que devia ser de castanyers joves. Documentat durant el segle XIX com a peça o partida, devia formar part de les propietats del mas Albereda, com remarca l'ús de l'article personal *en* i la preposició *de*, que indica propietat o pertinença.

V. **Albereda, mas*.

Albereda, ca n'¹

[¹kanəβə'reðə]

Antic nom d'una casa del carrer de França, diferent del mas, únicament recordat per un informant, si bé no sap concretar a quina casa actual es feia referència.

«*Casa Albareda* de Joannes Albareda y Josephus son fill» (MN 1710); «*casa de Albareda*» (*Escrip.* 1754); «*La casa den Albareda*» (FNA 1804); «*La casa den Alvareda* de dita Vila» (FNA 1809); «*casa Albreda*» [hi viuen Martí Albereda i Josep Basela] (LA 1817); «*Can Albareda*» (LA 1818).

Gràficament, cal destacar la forma sincopada que hem trobat en el document de 1817, que devia respondre a la forma oral.

El nom s'originà en el cognom del propietari, com mostra la documentació de 1710 i 1817.

Albereda, ca n'²

[¹kanuβə'reðə]

Partida situada entre el torrent de n'Horta i el sot de Ca n'Aubreda, entre el carrer de França, a la pujada de les Escoles, i el dels Països Catalans.

«*Partida Mas Albareda*» (*Hip.* 1855); «*Partida Albareda* linda al N. Con riera Mayor, al E. Con torrente de Horta» (*Amill.* 1944); «*finca Albareda*» (*Amill.* 1953).

El topònim s'originà en el fet que devia tractar-se de les antigues propietats de conreu del mas del mateix nom.

V. **Albereda, mas*.

Albereda, mas

«Segimon Suñer Albareda qui per causa de nupcias ha entrat en lo *mas Albareda*» (LB 1730); «*Manso Albareda* de Juan Collell Albareda qui hi ha entrat per causa de nupcias» (Escrip. 1778); «Mariano Albareda y Collell roder hereu y pocessor del *mas Albareda*» (FN 1801); «*mas Albareda* de Mariano Albareda» (FNA 1815); «Joseph Pidevall Flequer poceheix dit *mas Albareda* de Rosa Albareda y Sitjar viuda de Mariano Albareda ab titol redimible» (FNA 1819); «*Mas Albareda* de Rosa Albareda Sitjar y Marti Albareda Sitjar mare y fill» (FNA 1831); «*manso Albareda*» (Hip. 1850).

Mas que devia trobar-se prop de la font de Ca n'Aubreda i del carrer de l'Arbreda.

Documentat abastament durant els segles XVIII i XIX, el nom s'origina en el llinatge *Albereda*, que localitzem a Osor des del segle XVII fins a mitjan segle XX. Pertanyia a una família de propietaris i el cognom es va mantenir, malgrat la descendència femenina que podria haver comportat la desaparició de la coincidència entre el nom de la propietat i el nom familiar.

L'edificació, anteriorment, s'havia conegut com a *casa de la Timoneta*, ja que també recollim «Tot lo *mas Albareda* antes la casa de la Timoneta, de Maria Albareda y Collell viuda de Joan Collell⁷⁹ pages que fou de Osor y Mariano Albareda y Collell també pagès, mare y fill» (*Llev. 1792*).

Podem observar que la grafia més habitual no és la normativa sinó *Albareda*, deguda a la neutralització vocàlica en posició àtona pròpia dels dialectes orientals.⁸⁰

Etimològicament, es tracta d'un topònim provinent d'un antropònim que, al seu torn, és un derivat col·lectiu del nom d'arbre *alber*, del llatí *ALBARETA* amb el mateix significat (AlcM, 1, p. 430), i no pas de l'àrab, com havia insinuat com una possibilitat Moreu-Rey (ENL, p. 129): «Topònims citats en les línies que precedeixen es veuen atribuir una etimologia aràbiga discutible [...]. Esmentem, entre els implicats més manifestos, *Albareda* o *Albereda*...». A part, com indica Coromines (DECat, I, p. 144), es tracta d'un antic genèric col·lectiu, «...el col·lectiu *albereda*, que és tan antic com la llengua i s'ha usat pertot on es parla, no sols amb valor de nom propi [...], sinó amb caràcter apel·latiu».

V. **Mas Albereda*.

Albereda, vinya de n'

«Pessa de terra de vinça y altres fruyters plantada situada en lo lloch anomenat Puigrodon sobre lo mas Soler de la mateixa parroquia de Ozor anomenada la *vinya den Albareda*» (CB 1761).

79. Observeu que l'abans esmentat «Juan Collell Albareda» (Escrip. 1778) i aquest «Joan Collell» (*Llev. 1792*) són la mateixa persona, cosa que demostra l'indicat manteniment del llinatge, ja que el fill recull *Albareda* com a primer element i, en canvi, el llinatge patern, *Collell*, com a segon.

80. De fet, Alcover i Moll només recullen aquesta forma com a llinatge i com a topònim.

Tros de terra de vinya que formava part de la partida de terra de Puig-rodon, situada al nord del poble d'Osor, sobre la propietat del Soleric.⁸¹

L'origen del topònim semblaria antroponímic, del llinatge, com mostraria l'ús de l'article personal com a connector entre genèric i específic i el fet que aquesta vinya fos de propietat de Josep Riera i Albereda, un cognom osorenc contemporani al document.

Albereda de Coll de Cabanyes

«Una feixa de terra anomenada *Albereda de Colldecabanyas*» (Llev. 1731).

Tros de terra que devia trobar-se a la zona de Santa Creu d'Horta.

Topònim compost, el primer element del qual, *Albereda*, indicaria un 'bosc d'àlbers' i el segon, *coll de Cabanyes*, n'indicaria la localització en aquest indret de Santa Creu.

V. **Cabanyes, coll de les*.

Alberic, mas

Antic mas de situació desconeguda, malgrat que Antoni Pladevall (1980, p. 6) esmenta que «sembla vers can Pellaringa». Històricament, es tracta d'un dels masos que el 21 de gener de l'any 933 els comtes Ramon Borrell i Ermessenda varen vendre al prevere Sanç com a part dels béns que posseïen a la vall d'Osor i que, al seu torn, Arnau Sala i Constança varen revendre el 29 de desembre de l'any 1068 al comte Ramon Borrell i la seva muller Adalmodis.

Documentat de molt antic, el 933 com a «*Abarigo*»⁸² i el 1068, «*ipsum mansum ubi habitabat Albaricus cum suis heredibus*» (LFM 1068).

Etimològicament, el prenom *Alberic*, com ens mostra el document del segle XI, és originat en un nom propi germànic, *Alberich*, com coincideixen a afirmar Aebischer, Alcover, Moll, Albaigés i Coromines, entre d'altres.

Albó, l'

«Lloc *el Albó*» (Escrip. 1731).

Lloc que podria estar relacionat amb el mas homònim de Castanyet, en terme de Santa Coloma de Farners, però el document no ens permet d'afirmar-ho amb certesa.

81. Podem observar que en el document es produeix una confusió en anotar *mas Soler* i no pas *mas Soleric* si no és que se'n tracta d'un precedent que després es va substituir per evitar la confusió amb altres masos *Soler* de la zona.

82. ACA, Pergamins de Ramon Borrell, núm. 3. Treballat i transcrit per Antoni Pladevall i Font.

L'origen etimològic no és clar; Coromines (*OnCat.*, I, p. 79) indica que podria formar-se a partir de *Albu(ni)*: «aquests *Albu(ni)* poden ser la base del nom de *L'Albó*, nom d'un mas gran i antic al caire de les Guilleries (1970, 1975, etc.) damunt Castanyet, te. Sta. Coloma de Farners»; Alcover i Moll (*AlcM*, I, p. 438), sense allunyar-se d'aquesta possibilitat, en proposen d'altres: «ETIM.: incerta. Tal vegada d'un nom propi llatí **Albōne**, derivat de *Albius*; però aqueix derivat no està testificat en els documents llatins, que en canvi duen **Albōnius** (cf., *Th. Ling. Lat.*, I, 1496) ¿Vindria d'un nom germànic com **Athalbodo** (cfr. la var. **Albod** en documents alemanys antics, ap. Förstemann, *Altd. Nb.* I, 164)?». Per altra banda, el terme apareix documentat a Osor com a llinatge ja en el segle XIV, «*Bernat Albó o Albus*» (*Man.* 1316), i amb més freqüència entre el segle XVII i mitjan segle XX; en aquest sentit antroponímic, Moll (*ELC*, p. 61) el recull com a provinent «Probablement del nom personal llatí *Albinus*». Malgrat això, no creiem que el topònim tingui el seu origen en el llinatge, ja que no hi ha cap aspecte (preposició, article personal...) que ens ho pugui fer pensar.

Albó, dreuera de l' [drə'serəðə'lə'βo]

Petit corriol que des de prop del Sobirà es dirigeix fins al mas l'Albó i que, per tant, discorre en municipi d'Osor i de Santa Coloma de Farners.

V. **Albó, Dreuera de l'Albó*.

Alemanya, casa de n'

«*La casa den Alemanya*» (FN 1806).

Antic nom d'una casa que es trobava situada a la plaça Vella.

Per l'ús de l'article personal hem de creure que el malnom no prové directament del gentilici sinó del llinatge homònim; tanmateix, també podria tractar-se d'un malnom de persona, ja que el cognom, segons la documentació consultada, només apareix esmentat a Osor a principi del segle XX, després de la datació del nom de casa.

Àliga, roca de l' ['rokəðə'laliγə]

Eminència muntanyosa i rocosa situada al nord-est de Susqueda, als límits municipals amb Osor, al nord-oest de la Creu de Portell i prop de cal Bord i el Sotjar del Llop, a la zona més septentrional d'Osor.

«*La divisoria de dicho Codina con la finca Bort y por el Serrat de la Roca del Àliga*» (OS 1927).

Coincidim amb Danés (1986, p. 7), que, quan esmenta aquest nom, assenya-la que prové del nom de l'au *àguila*, del llatí *AQUILA* (DE, p. 49), i amb metàtesi.

V. **Roca de l'Àliga*.

Allà

V. **Bac d'A.*, **Coll d'A.*, **Part d'A.*

Alls, feixó dels

[fə'ʃoðə'l'zaʎs]

Petita feixa de terra de propietat del Pídevall situada a uns 300 metres de la casa en direcció oest, on es pot veure un forat de l'antiga explotació minaire.

Deu el nom al fet d'haver estat una peça de terra en la qual es conreava fonamentalment aquesta planta de la família de les liliàcies, *Allium sativum* (DIEC, p. 80), per tant, es tracta d'un fitotopònim en plural que prové del llatí *ālīu* (DEM, p. 29).

Alom, casa

['kazə'lom]

Antic nom d'una petita casa que hem recollit oralment, que es localitzava prop del Clascar.

Hem de considerar que es tracta d'un topònim d'origen desconegut, ja que el fet que no aparegui documentada no ens permet de saber si es podria referir a l'arbre, a un llinatge, *casa a l'Om* < *casa de l'Om*, o si es tracta d'alguna altra possibilitat.

Alou de l'Església, l'

«*Lalou de l'Església*» (FI 1562).

Tros de terra que devia estar exempt de càrregues i drets senyorials, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, ja que *Església* es refereix al temple parroquial.

El nom s'origina en el llatí tardà *ECLĒSĪA*, provinent del llatí tardà *ECCLĒSĪA* -AE, i aquest, del grec *EKKLĒSĪA* (DE, p. 339).

Alou dels Enferms, l'

«*Loco nomynato lo alou des Enferms* Afrontatur ab ory. In honore mansi monmyan et partim in honore mansi mir, a meridie in honore mansi de sa Serrada ab occidente in rivo vocato Serradella et circio my mansi mir» (*Capb.* 1446); «Tot llur dit Mas Montmitja alashoras dirruhit vuy anomenat per ells erigit y radificat, situat es a saber hont eran antes construhits los casals de dit Mas en la Parra de Sta Creu de Horta; la restant empero part de dit Mas hont vuy esta construit lo casal en la dita Parra de Ozor [...] Afronta [...] a tremuntana en altre honor llur anomenat *los Alous dels Enferms*» (*Llev.* 1731).

Situat en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Santa Creu, devia tractar-se d'una propietat territorial lliure vers Maimir, entre el Bosquet i cal Cisteller.

El topònim compost sembla originat en el nom arcaic plural *enferms*, 'malalts', del llatí *ĪNFĪRMUS* (DECat, III, p. 978), i se l'anomenava així possiblement

perquè formava part de la partida homònima i es tractava d'un espai lliure de serveis reals i personals.

Alous, els

«Pessa de terra territori vulgarment dit *los Alous* contigua mas Monmitjà» (*Llev. 1792*).

Partida situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Bosquet. Destaca que sigui en plural, i té el mateix origen etimològic que la *feixa de Salou*. V. **Salou, feixa de*.

Alous, sot dels

«honor den Pidemunt anomenat *Sot dels Alous*» (*Llev. 1731*).

Antic nom d'un curs d'aigua que se situava entre les pertinences dels masos Silvestre i Baier, no gaire lluny de la vila en direcció a Anglès.

V. **Salou, feixa de*.

Alpins

«Pessa de terra ab diferents arbres fruyters situada territori dit lo Hort en Vila o *Alpins*» (*Llev. 1792*).

Partida de terra actualment il·localitzable.

Amb aquesta grafia, no hem trobat cap altre topònim a tot el domini lingüístic, la qual cosa ens fa creure que es tractava d'una antiga pineda que en aquells moments havia esdevingut una peça de terra amb fruiters, com ens especifica el document. Seria el cas d'un antic genèric que va perdre el seu sentit descriptiu i va esdevenir un topònim. Partint d'aquesta possibilitat, es tractaria d'una aglutinació de l'article *els* i el nom *pins*,⁸³ amb pèrdua de la essa plural de l'article per assimilació, però el fet de no disposar de més citacions que ens puguin corroborar aquesta hipòtesi ens ha portat a entrar-lo amb la grafia històrica. Tampoc creiem que pugui tractar-se d'un plural del llinatge *Alpi*, recollit per Moll (ELC, p. 171),⁸⁴ ja que no l'hem localitzat com a tal en el terme d'Osor.

Alta, roca

«La *Roca Alta*» (FN 1833); «Manso Coma pasando por la *roca alta* hasta roca sabeya» (CB 1861).

83. El pi no és un arbre estrany en aquestes contrades i, a més, el trobem present en altres topònims com «el *rost de Pi*» (Escrip. 1782), «el *puig de Pi*» (*Llev. 1731*) o l'actual *els Tres Pins*, entre d'altres.

84. També és a AlcM, 1, p. 543.

Topònim que devia designar alguna de les eminències orogràfiques que es localitzen entre el mas la Coma i el coll de Querós, al sud-oest d'Osor, prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

El nom es degué originar en l'alçada de la roca que devia sobresortir en relació amb la resta d'elements de la zona, aleshores, es tractaria d'un topònim format per l'adjectiu *alt*, del llatí *ALTU*, 'que té una certa alçada, a una certa alçada' (DEM, p. 30).

Alta, vinya ['bi'ɲaɫə]

Antiga peça de terra de vinya, actualment zona boscosa, situada sobre el mas el Clascar, possiblement per contrast amb una *vinya Baixa* que, tot i això, no hem recollit.

Es tracta, doncs, d'un topònim format a partir d'un adjectiu que assenyala situació a l'espai, del llatí *ALTU*, 'que té una certa alçada, a una certa alçada' (DEM, p. 30).

Altra Part de la Riera, l'

«Partida *altra part de la Riera*» (Cad. 1785).

Partida que devia estar situada a la banda esquerra de la riera d'Osor mirant en sentit est-oest, ja que pertanyia a Valentí Masferrer Sobirà, que era el propietari del mas Masferrer, que es troba a l'altra banda de la Riera —terme amb el qual es coneix col·loquialment la *riera d'Osor*.

Es tracta d'un topònim, o potser pseudotopònim, que pren el nom de la situació espacial del lloc partint de la propietat a la qual pertany.

Altra Part del Pont, carrer de l'

«Casa situada en lo *carrer de la altre part del Pont*» (Llev. 1792).

Topònim o pseudotopònim d'un carrer que, possiblement, es tractava d'una de les dues bandes del pont medieval —que, col·loquialment, es coneix com *el Pont*— que es localitza al centre del nucli urbà i que fou durant molts anys l'única via de comunicació entre les dues bandes de la riera d'Osor tot enllaçant la Sagrera amb l'actual carrer de França, des d'on es podia anar cap a Susqueda o al santuari del Coll.

Alzinar, l'

«Finca La Viñasa. Parcela *L'Alzinar*. Encinas de José Quer Muntada de la casa de campo La Viñasa» (DFE 1951).⁸⁵

85. Sabem que es tracta de la partida de terra de la Vinyassa de Dalt perquè l'any 1960, segons el Cad. 1960, era de propietat de José Quer Muntada, el mateix que apareix en aquest document anterior cronològicament, mentre que la Vinyassa de Baix, segons el mateix document de 1960, era propietat de Pedro Soler Minobas.

Peça de terra boscosa d'alzines situada a la partida de la Vinyassa de Dalt, a la zona més septentrional d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

Fitotopònim derivat de *alzina* amb el sufix col·lectiu *-ar*, del llatí *-ARE*, que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 235), «és, sens dubte, el sufix per excel·lència per a formar col·lectius vegetals en el territori català».

Amàlia, ca l' [ˈkaɫəˈmaɫiə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'originà en el prenom de la seva antiga propietària. Amb elisió de la vocal inicial, es va masculinitzar en el marit de l'Amàlia com a malnom personal, *en Màlia*.

Amer, camí d'

«*Camino quod va ad Mer*» (*Capb.* 1446); «*Camí d'Amer*» (*Llev.* 1731).

Camí que passava prop dels masos Beceda i Bancs i es dirigia a la població d'Amer amb dues possibilitats, o bé descendia des de puig d'Afrau cap a la Celler de Ter o bé passava per Sant Gregori vers Susqueda.

Etimològicament, malgrat alguns dubtes, bona part dels estudiosos⁸⁶ consideren el mot provinent de l'antropònim llatí *AMARIUS*, derivat de *AMARUS*. El terme també apareix documentat com a llinatge osorenc, amb poca presència i continuïtat, a mitjan segle xx.

Anant a Mas Coll, camp d' [ˈkamdəˈnanəˈmasˈkoʎ]

Antiga peça de terra situada entre el Molí d'en Serra —al qual pertanyia— i el mas Coll.

Es tracta d'un topònim compost pel gerundi del verb *anar* i el nom del mas prop del qual es trobava pel fet que hi discorria un camí que unia els dos llocs.

Andreu, ca l' [ˈkaɫəŋˈdrew]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca l'Horra* o *ca l'Asserrador*.

El nom s'origina en el llinatge d'un antic llogater.

Ànec, gorg de l' [ˈgoryðəˈlanək]

Hidrònim referit a una gorga de la riera d'Osor localitzada entre el Rafec i can Fenci, concretament entre el gorg de l'Esquei Vermell i la gorga d'en Xica.

L'origen del nom es desconeix, però com que no es tracta d'una au estranya a la riera d'Osor, possiblement es relacionaria amb algun fet anecdòtic que devia te-

86. Entre d'altres, Antoni Maria Alcover, Francesc de Borja Moll, Joan Coromines i Pere Balaña.

nir com a protagonista un ànec, silvestre o no.⁸⁷ Etimològicament, el mot prové de l'antic *anet* i aquest, del llatí *ANAS*, *ANĀTIS* (DECat, I, p. 311). No hem localitzat entre els estudis consultats cap altre topònim que reculli aquest nom.⁸⁸

Anelan, feixa de l'

«Fexe terre castanyeriis vocata *fexa del Anelan*» (*Capb.* 1342).

Homònim de la *Coma de l'Anelan*, devia trobar-se a la mateixa zona, a la muntanya del Coll.

El fet que es tracti d'un topònim del segle XIV, amb la preposició *de* i l'article *el*, semblaria indicar l'origen en un nom comú i no en un antropònim.

Anelan, serra de l'

«*Serra des Anelan*» (*Capb.* 1342).

Contemporani de l'anterior, només és destacable l'ús de l'article salat a la contracció.

V. **Anelan, feixa de l'*; **Coma de l'Anelan*.

Àngel de la Guarda, mina

«*Mina* nombrada *Angel de la Guarda* en tierras del mismo Sarsanedas» (*Hip.* 1852).

Topònim ara inexistent i de caràcter molt esporàdic. Potser, quan a l'únic esment documental es fa referència a en Cercenedes, es parla de la zona de Sant Miquel de Ter on localitzem el mas Cercenedes de Susqueda i hi havia hagut, durant el segle XIX, explotacions minaires, prop del mas Colobrans que, a més, pertany a can Cercenedes d'Osor.

Es tracta d'un topònim gens popular, fruit de les persones encarregades de desenvolupar l'explotació de les mines, de caràcter hagiònim, és a dir, un nom d'origen religiós.

Angelats, mas

Mas que documentem des del segle XIV fins al segle XIX. Es trobava prop de la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, és a dir, a la zona sud-est del terme municipal, per tant, es podria tractar de la forma arcaica de l'actual mas *el Gelats*. Per les primeres

87. L'escriptor casat a Osor, Narcís Ramió, va titular un conte seu amb aquest nom, com podem comprovar a N. RAMIÓ (1982), «El gorg de l'ànec», a *Contes de l'oncle*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 36-53.

88. Només MOREU-REY (ENL, p. 71) recull un «*Saganta* (nom d'un ànec silvestre)».

documentacions, semblaria que hauria estat més d'un mas, «los masos de Sengelats» (Cop. xv) o «Mansi vocato den Sangelats-Santgelats» (Capb. 1446), un dels quals podia conèixer-se com a *Puig-angelats*, «mansi Podio Angelats» (Com. 1355).

El topònim prové, possiblement, d'un antropònim, ja que els propietaris que en coneixem portaven el mateix llinatge, que a més existia a Osor almenys des del segle XIII, «Angelats» (Not. c 1285, 1288),⁸⁹ «Guillem de Angelats» (Not. 1334) i «Narcisi Angelats dominos utilis et proprietary Mansi Angelats» (FM 1579). Gràficament, l'hem documentat com a «des Sangelats o des Zangelats» (APO 1316), és a dir, amb aglutinació de l'article salat; també l'hem trobat com a «Santgelats» (Capb. 1446), amb aglutinació de l'article salat fossilitzat.

Les darreres aparicions escrites són menys freqüents; tenim entre el final del segle XVIII i mitjan segle XIX «Isidro Busquets masover dels Angelats» (LB 1795), «Albert Coll masover del mas Angelats» (LB 1840) i «Juan Coll masover de Angelats» (LB 1847 i 1849); fixem-nos que en aquests casos es tendeix a eliminar el genèric *mas* i, fins i tot, l'article, cosa que ens permet d'afirmar que el nom estava plenament establert com a topònim allunyat de l'antropònim inicial.

Etimològicament, com queda demostrat, el nom de lloc és d'origen antropònimic, del llinatge *Angelats* provinent d'un nom propi germànic *Angilhard*⁹⁰ i no pas d'alguna forma preromana incerta, com havia esmentat Antoni Maria Alcover (AlcM, 1, p. 685).

V. **Puig-angelats*.

Anglès

V. **Cellera d'A*.

Anglès, camí d'

[kə'miðəŋ'gles]

Antic camí ral que anava paral·lel a la riera d'Osor, passava pel pla de la Illeta, fins al prat de les Hortes, per sota el Brau fins a sobre el molí d'en Serra, entrava al nucli urbà pel barri de can Vidal i travessava el pont Vell sobre la Noguerola —avui en desús per la construcció de l'edifici de l'Ajuntament. Juli Serra, el 1890, l'esmentava com «el camino carretero de Anglés a Osor» i també es recull en una guia excursionista, «Lo camí de carros que porta a Anglés» (AAEC 1882). Actualment, encara es recorda aquesta via de comunicació que es coneix com a la *carretera Vella d'Anglès*.

«Via publica qua va de Osoryo a la villa de Angleso» (Capb. 1446); «lo camí que va de Auso a Angles» (FNA 1813); «camino de Anglés» (Hip. 1846); «Cami-

89. En el mateix segle XIII documentem «Pere Gofau de Angelats Y Narbona sa muller ha favor de Pera de Angelats» (Rip. 1242), possiblement propietaris del mas o dels masos.

90. Com assenyalen COROMINES (*OnCat.*, II, p. 194) i MOLL (ELC, p. 94).

no vecinal que de la villa de Anglès conduce a la de Osor» (OA 1899); «camino que dirige a Anglès» (DFE 1939); «camí real qui va de Osor a Anglès» (Amill. 1947).

També s'ha anomenat així el camí que, des del coll de Roscall passant per l'aulet de Gironella, es dirigeix fins a Santa Bàrbara i des d'aquí arriba fins a Anglès, passant pels masos Bellvei i Perernau, en direcció nord, o bé pel mas can Figueres, en direcció est.

«Lugar conocido por Turó de Coll de Ruscalt en medio de la bifurcación de los dos caminos que conducen el uno a Bruñola y el otro a la villa de Anglès (OB 1889); «se ha seguido la línea divisoria de los términos de Osor y Bruñola, siguiendo camino de Anglès a San Hilario Sacalm» (OB 1927).

El topònim s'origina en el nom de la localitat veïna on es dirigeix. Etimològicament, *Anglès* sembla que prové de «ECLĒSIS, 'a les esglésies', referint-se a les dues: la de la Celler d'Anglès i la d'Anglès».⁹¹ Aquesta tesi, però, no coincideix amb les propostes de Manuel de Montoliu (BDC, X, p. 18), que l'esmenta com a provinent de IN AQUIS LEVIBUS, ni amb les d'Alcover i Moll (AlcM, 1, p. 689), que esmenten que prové de ANGLENSIS, «nadiu o propi d'Anglaterra», ni amb la que s'havia imposat popularment, «vall dels Àngels»⁹² ni amb la presentada per Dalmau i Casanovas (1969, p. 12), que indiquen que prové «segurament d'una forma **angulensis** del llatí ANGULUS, «**angles**».

Anglès, carretera d'

[kərə'terəðəŋ'gles]

Nom amb què es coneix la via de comunicació que uneix Anglès amb Sant Hilari Sacalm en els nou quilòmetres que hi ha entre Osor i Anglès.

V. *Anglès, camí d'*.

Ànimes, hort de les

«*Hort de las Animas*» (Hip. 1854); «finca *Hort de las Ànimas*» (Amill. 1953).

Partida de terra el nom de la qual ja no es recorda. Podrien haver estat més d'una, ja que a l'*Amill. 1944* apareix com a límit de la partida del Rafec i la partida de sota la Mata; ja que no sembla que es tracti d'un sol element, ja que la distància entre aquests dos llocs és molt notable.

91. COROMINES (DECat, I, p. 315, i *OnCat.*, II, p. 195). Aquesta mateixa tesi és acceptada per E. RAMS (1998), *Anglès de la pagesia a la industrialització*, Ajuntament d'Anglès i Diputació de Girona, p. 13, i P. BALANÀ I ABADIA (1989, p. 217).

92. Denominació extreta d'una llegenda que afirma que el topònim prové d'una expressió de l'emperador Carlemany, de l'any 778, que digué, observant la vall d'Anglès des del puig d'Afrau: «Quina Vall tan bonica, sembla la Vall dels Àngels», tal com recull P. FIGUEREDA I CAIROL (2001), *Llegendes de la Vall d'Anglès I*, Anglès, Ajuntament d'Anglès, p. 6.

L'origen del topònim, en ser desconegut actualment, és força complex, malgrat que sembla evident que és de caire religiós, com coincideixen a indicar Coromines (*OnCat.*, II, p. 199): «Noms que s'inspiren en obres devotes (ermita, capella de les Ànimes), o d'un que va captant 'per les ànimes'»; Moreu-Rey (ENL, p. 94), malgrat que hi inclou la possibilitat de relacionar-lo amb alguna superstició: «Així, *Les Ànimes*, si pot referir-se a “mals esperits” nocturns que destorbaven la pau d'unes cases; en d'altres llocs és simplement el resultat de l'existència d'una capella dedicada a les Ànimes del Purgatori», i Ramon Amigó (1999, p. 6): «El barranc de les Ànimes, que no ens dirà res si no sabem que hi havia hagut la capella de les Ànimes, vora Castellvell». El problema és que no disposem de cap constància de l'existència d'una capella de les Ànimes, per això només podem esmentar aquestes propostes com a simples hipòtesis.

Antoni Maria Claret, plaça d'

Nom que va rebre la *plaça de Catalunya* en el període de 1954 a 1979.⁹³ Abans se la coneixia per *plaça* o *placeta de la Rectoria* o, simplement, per *la Placeta* —forma encara usada pels veïns—; és on, fins a 1872, hi havia hagut el cementiri.

L'origen del nom, és clar, ve de l'eclesiàstic de Sallent de Llobregat, canonitzat el 1950.

Antònia, ca l'

[ˈkaləŋˈtoniə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *cal Cu-cut*, *ca la Pepa* i *can Casulles*.

«*Ca l'Antònia*» (LLC 1929e).

El nom s'origina en el prenom femení.

Aparcaments, els

[əlzəpərkə'mens]

Situats al carrer Major, a l'entrada d'Osor provenint d'Anglès, reben el nom pel fet que es van arranjar amb la finalitat de construir-hi un espai reservat a aparcar-hi cotxes, el primer amb aquesta finalitat. El nom data de principis dels anys seixanta del segle xx.

Aquí, prat d'

[ˈpraddə'ki]

Espai planer en forma de prat situat prop de l'Espinau, a Santa Creu d'Horta. El fet que ens esmentessin aquesta forma quan no ens hi trobàvem davant de-

93. L'acord municipal de posar aquest nom a la plaça data del 21 de març de 1954 i diu: «A propuestas del propio sr. Alcalde por unanimidad se ha acordado dar el nombre de don Antonio M^a Claret a la Plazuela existente ante la casa Rectoral de esta villa» (LA 1954). L'alcalde era aleshores Lluís Obiols Taberner.

mostraria que no es tracta d'una simple apreciació espacial sinó, efectivament, d'un nom de lloc.

Tractant-se d'un topònim amb un adverbi —si no és que s'ha produït alguna alteració lingüística en el decurs del temps, cosa que desconexem per manca d'informació escrita—, hem de creure que, possiblement, la zona en la qual se situa no és gaire abundosa en espais amplis i planers com aquest (prats) i, per tant, anomenant-lo així, per l'excepcionalitat, el receptor ja reconeix a quin indret es refereix.

Aragonès, casa de l'

«*Casa del Aragonés*» (Escrip. 1673).

Nom de casa no recordat, que possiblement s'originà del gentilici en el sentit de 'provinent d'Aragó' o bé del llinatge que, tanmateix, no documentem a Osor.

Aràgots, els

«Tot aquell tros de terra part conreu y part herm vulgarment dit *Los Aràgots*» (Llev. 1792).

Situat prop del Pidemunt, sobre les Mines d'Osor, es tracta d'un topònim avui inexistent i sense sentit, opac.

Arbocer, bosc de l'

[¹bosgdəlerβu'se]

Zona boscosa situada entre els masos Masferrer i els Artigots, a l'est d'Osor.

Només recollit oralment, es tracta d'un indret en el qual abunden els arboços, per tant, ens trobem davant d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de l'arbut, del llatí *ARBUTUS* (DE, p. 79) amb el sufix *-er*, sentit col·lectiu que no recull Maria-Reina Bastardas en el seu estudi sobre la formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana.

Arbocet

V. **Damià A.*

Arbocet, l'

«Afronta asolixent en honor den Crosa anomenat *lo Arbosset*» (Llev. 1731).

Indret situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop dels masos el Bosquet i el Triador. Solament apareix en un document com a afrontació del mas Montmitjà.

Documentem el terme com a llinatge entre els anys 1726 i 1861, segons els llibres de partides baptismals, però en aquesta ocasió no creiem que el nom de lloc tingui origen antroponímic, ja que el trobem al costat del llinatge *Crosa*, amb l'ar-

ticle personal *en*; tot seguit apareix l'expressió «anomenat lo Arbosset», on el topònim s'acompanya de l'antic article *lo*, que en aquesta zona no funcionava com a article personal sinó com a article definit introductor de genèrics o topònims. Aleshores, hem de pensar que es tracta d'un derivat, amb el sufix *-et*, del nom de l'arbre *arboç*, provinent del llatí *ARBUTEU*, amb sentit, però, col·lectiu, tal com assenyala Coromines: «colle. amb *-ETUM*: un *Arbocet* a Amer...» (*OnCat.*, II, p. 218); de fet, un cas paral·lel a *aulet*, 'bosc d'aulines'.

Arbreda, carrer de l'

[kə'rew'βɾeðə]

Carrer datat el 1920, encara que el nom original era *calle Aubreda*:⁹⁴ «*Calle Aubreda*» (Pad. 1930, LA 1934).⁹⁵ Aquest carrer, quan el 1979 es van catalanitzar els noms, va passar-se a anomenar *carrer de l'Arbreda*,⁹⁶ forma poc documentada, tot i que existent (LA 1938).

Pensem que en aquest cas es va produir un canvi erroni de nom fruit de la incomprensió del terme *Aubreda*.⁹⁷ A part d'aquestes primeres documentacions, són diversos els aspectes que demostren aquesta afirmació: el primer és de caràcter fonètic, ja que encara actualment se l'anomena *carrer de l'Aubreda* o *Ubreda* i no pas *Arbreda*, i el segon és determinat pel fet que aquest carrer condueix a la font de Ca n'Aubreda, que és el que li dona el nom, ja que l'ús de l'article personal ens fa pensar en un antropònim que, per la situació espacial, es relacionaria amb el *mas* o *casa Albereda*, que, a més, documentem com a llinatge grafiat «*Aubareda*» (LB 1839) i «*Albreda*» (LB 1817). I encara, també hem trobat el terme com a «*Calle Albareda*» (LB 1966). Vist això, creiem que el nom del carrer s'origina en el de casa o del *mas Albereda*, documentat des del segle XVIII, fet no gens estrany.⁹⁸ En la pronúncia es produeixen dos fenòmens, diftongació d'*-Al-* a *Au-*, *Aubereda*,⁹⁹ i síncope en esdevenir *Aubreda*, que, alhora, sovint perd el so vocàlic

94. En una acta municipal datada el 17 d'abril de 1920 llegim: «...en vista que la calle que hay sobre la de Francia carece de rotulación y de nombre [...] se acuerda dar el nombre de *calle Aubreda*» (LA 1920).

95. En concret, el nom del carrer apareix amb aquesta forma als lligalls 27 i 253 de l'Arxiu Municipal d'Osor, actualment a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners.

96. Llegim a l'acta municipal d'1 de juny de 1979: «Calle Aubreda es denominarà carrer de l'Arbreda» (LA 1979).

97. Els dubtes i les vacil·lacions, de fet, apareixen sistemàticament en documents municipals en els quals es recullen els noms de carrer per alguna qüestió; així, trobem «*calle Aubreda*» (LA 1934, lligall 253 i 27) al costat de «Font del *carrer de l'Arbreda*» (LA 1938, lligall 252).

98. A Osor mateix, en diferents documents trobem «el carrer dit den Folgueras o Falgueras» (*Llev. 1792*) o «el carrer anomenat den Margarits» (FN 1825), entre d'altres de provinents de noms de casa o llinatges.

99. Com succeeix fins i tot en noms comuns com ara *albercoc* o *albergínia*, que es pronuncien *aubricoc* i *aubergínia*. A més, MOREU-REY (ENL, p. 58) també recull com a topònims derivats de *alber* formes semblants com *Auberola* i *L'Aubereda*.

neutre per esdevenir *Ubreda*. En conclusió, ja que l'origen es trobaria en l'antropònim *Albereda* i no pas en un col·lectiu derivat de *arbre*, la grafia actual del carrer hauria d'ésser *Albereda* o *Albreda*.¹⁰⁰

Arç, collet de l'

«Mojón nº 9. Situado en el punto conocido por *Cullet del Ars* en la heredad del manso Juanhuix» (OSHS 1889, 1890).

Collet situat al límit entre Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el coll de la Casa Nova de Muntanya, el Puigsacadira i la Creu de Llevanyes, al SSO del terme.

Creiem que és un fitotopònim relacionat amb l'arbre, gens estrany en toponímia menor; *arç* possiblement prové d'un terme preromà originari *artea* o *artio* (DE, p. 80).

Arnau Rajol, peça de terra d'

«Pessa de terra de Arnau Rejol» (Llev. 1792).

Peça de terra que respon al prenom i al llinatge, possiblement, del seu propietari, que, a més, es relaciona amb l'antic *mas Rajol*, situat prop de can Cercenedes d'Osor.

Arquer, mas

«Lo mas Arquer» (Llev. 1792).

Possiblement, es tracta d'una forma simple esporàdica per referir-se al *mas Puig-arquer*.

V. **Puig-arquer, mas*.

Arrancada, l'¹

«Honore den gomir vocatur *la arrencada*» i «*la arrencada* den Gomis que poceheix en Ribademont» (Rip. 1562); «*Lloch dit la Arrencada*» (Llev. 1731); «*Partida Masarrencada* de Juan Collell y Albareda» (Cad. 1785).

Partida situada vers el Gomis, possiblement on hi havia hagut el mas que n'originaria el nom, com mostra un esment de 1785, quan la casa ja restava derriuïda.¹⁰¹

El nom de la partida provindria, doncs, del del mas.

V. **Arrancada, mas*.

100. MOREU-REY (ENL, p. 58) indica que *L'Albreda*, en alguns casos, podria derivar de *àlber*; en aquesta ocasió, s'hauria originat en el llinatge *Albereda*, que, això sí, és un derivat de l'arbre.

101. També en un esment documental anterior: «Mas anomenat *Arrencada*, dirruit, a dit Mas Gomis unit» (Llev. 1731).

Arrancada, l²

«Una *pessa de terra* situada en dita Parra anomenada *la Arrencada*» (Llev. 1731); «Dos feixas plantadas de castanyers y avellaners vulgarment dita *la Arrancada* que fou de pertinencias del Mas Gomis» (Llev. 1792).

Peça de terra que o bé se situava prop del mas homònim o bé provenia del derivat de *arrancar*, en el sentit de ‘la primera crescuda dels arbres’ (AlcM, 2, p. 6).

Arrancada, mas

«*Mansi de Ranchada*» (Not. 1285); «*Mas Ranchada*» (Man. 1316); «*Mansi de la Arrencada*», «*Mansi de la Arrenchada*» i «*Mansi de Ranchada*» (Capb. 1446); «*Mas* anomenat *Arrencada*, dirruit, a dit Mas Gomis unit ab la terra de aquell; Afronta asolixent ab lo torrent que devalla del Mas Gelats; a mitg dia en altre honor llur y part en honor den Ribadevall; a ponent en honor del Mas Gomis y a tremuntana en honor de llur Mas Barceló» (Llev. 1731); «*Manso Arrancada*» (Escrip. 1775); «*Partida Masarrencada*» (Cad. 1785); «Tot lo Mas Riba de Vall al qual son agregats los *masos Arrencada* y *Barceló* dirruits» (Llev. 1792).

Antic mas que se situava entre el Gomis i la Riba d’Avall, entre el sot del Gelats i el de la Noguerola, al sud d’Osor. Pladelasala (1960, p. 374) el data al segle XIV i esmenta que devia localitzar-se prop de la Noguerola, malgrat que en desconeix la situació exacta. Pladevall (1962b, p. 285) l’anota vers els masos Ferran i Solterra i assenjala que el 1316 era habitat per «*Guerau de Ranchada*».

Grafiat *Arrancada* o *Rancada*, en una ocasió amb la forma aglutinada amb el genèric *mas*, desconeixem quina hauria de ser la grafia correcta del topònim, atès que tampoc és clar l’origen del nom. Podria tractar-se d’un antic llinatge medieval que documentem a Osor als segles XIV i XV amb sentit de pertinença al mas, «*Guerau de Ranchada*» (Man. 1316) o «*Pery de Arrencada*» (Capb. 1446).¹⁰² La segona possibilitat és que s’originés en el nom comú *arrencada* o *arrancada*, recollit per Coromines (DECat, I, p. 421) i Alcover i Moll (AlcM, 2, p. 6), possiblement en el sentit de ‘arrancar la primera crescuda dels arbres’, una activitat forestal habitual a la zona, com demostra l’existència d’imatges antigues en què es realitza aquesta tasca, en aquest cas, es tractaria d’un derivat del verb *arrencar* o *arrancar*. Una darrera possibilitat, assenyalada per Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 184), és la que es relacionaria amb *arregat*, ‘ordenar en reng’, poc probable.

V. **Mas Arrancada*.

Artiga d’en Ton, perxada

[pərˈʃaðələrˈtiγəðəŋˈton]

Zona boscosa de castanyers que antigament havia estat de conreu, situada darrere el mas el Sobirà, part integral de l’Artiga de l’Aulet.

102. Llinatge que no recull Moll a ELC.

Es tracta d'un topònim compost pel nom *artiga* i l'antropònim *Ton*, hipocorístic del prenom *Anton* o *Antoni* amb afèresi.

Artiga d'en Xico Laura, l' [lər'tiγəðəŋ'fiku'lawrə]

Zona ara boscosa i erma, antigament de conreu, situada vers el mas Solterra, sota les Portelleres i sobre el Bac del Ripoll.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *artiga*, 'tros de terra arrabassat profundament i amb l'arbúcia cremada, en preparació per a ésser sembrat de bell nou' (AlcM, 2, p. 50), un mot preromà d'origen incert (DE, p. 86), i el sobrenom masculí *Xico Laura*, que era el seu propietari, una forma composta que significa 'en Xico fill de la Laura', per tant, amb l'hipocorístic masculí *Xico* del prenom *Francisco* amb palatalització i afèresi, *Sisco* > *Xico*, i el nom femení *Laura*.

Artiga de l'Aulet, perxada l' [pər'ʃaðələr'tiγəðəlu(əw)'lɛt]

Zona boscosa de castanyer però que en temps pretèrit havia estat d'alzina. Es localitza darrere del Sobirà del qual és propietat, en direcció sud, i encara hi veiem bosc sobretot de castanyer al costat d'alguns exemplars d'alzina.

«*Perxada artiga de l'Aulet*» (PSOB 2002).

A partir de l'esment oral podem resseguir la més que probable evolució de l'indret; inicialment devia ser un tros de bosc que s'artigà, es convertí en un tros de terra de conreu; posteriorment, es degué plantar d'alzina —d'on ve *aulet*, del llatí *ILĪCĒTUM*, 'alzineda'— i més endavant, de castanyer, per aquesta raó es tracta d'una perxada.

Artiga del Forment, l'

«Lo Dret de lluir y quitar una feixa de terra anomenada *la Artiga del forment*, que posseheix a carta de gracia dita Gertrudis Subirá» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra pertinencias del Mas Gausach ab lo nom de *la Artiga del Forment*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de terra artigada que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Fonollet i el Gelats, on havia existit el mas Gausac.

Tractant-se d'una peça de terra, potser el topònim es forma a partir de *forment*, 'blat', que prové del llatí tardà *FROMĒNTUM* o *FORMĒNTUM*, que substituï el llatí clàssic *FRŪMĒNTUM*, 'blat', 'gra, cereal' (AlcM, 5, p. 988, i DECat, IV, p. 218).

Artigots, els¹ [əlzurti'γots]

Mas situat prop de les Mines d'Osor, entre el Pidevall i la Crosa, i que actualment es coneix per *els Ortigots*. Malgrat aquest darrer fet, ens decantem per aquesta grafia perquè creiem que es tracta d'un derivat de *artiga* —genèric encara usat en aquestes contrades—, que ha generat un bon nombre de topònims a tot el domini

lingüístic,¹⁰³ més que no pas de *ortiga*, poc habitual en toponímia, malgrat que aquesta planta és freqüent al terme; tanmateix, Navarro Colás (1963, p. 76), creiem que, inadecuadament pel que hem anotat, es decanta per aquest origen etimològic: «derivado despectivo del latín URTICA “ortiga”». El més particular, però, és que aquest mot només és recull com a llinatge¹⁰⁴ i no pas com a genèric o topònim.

«Miquel Garruset masover dels *Urtigots de Masferrer*» (LB 1759); «*Casa Artigots*» (Cad. 1785); «Narcís Sarsanedas masover dels *Ortigots*» (LB 1811); «*Casa, mas y heretat anomenada Artigots*» (FN 1823); «*mas Artigats*» (Amill. 1862); «*Urtigots*» (Pad. 1880); «*Urtigots*» (Pad. 1885); «*Els Artigots*» (LLC 1924); «*els Urtigots*» (Pad. 1930).

Gràficament, el documentem sovint amb formes curioses com ara «*Els Ortiguets*» (MAPA 4) o «*Els Ortiguers*» (MAPA 1); Pladelasala, recollint la forma oral, l'esmenta «*els Ortigots*», com Juli Serra, tot i que aquest en singular, «*el Ortigot*» (MAPA 6). Per tant, podem observar-hi escriptures molt diverses. Sabem que era propietat del mas Masferrer, raó per la qual el 1759 apareix compost com «*els Urtigots de Masferrer*». També és destacable el fet que, amb alguna excepció, s'hi omet el genèric *mas* o *casa* i s'introdueix simplement per l'article *els*, com succeeix actualment.

Etimològicament, com hem assenyalat més amunt, es tracta d'un derivat de *artiga* amb el sufix augmentatiu o pejoratiu *-ot* i en forma plural.

Artigots, els²

[əlzurti'ɣots]

Partida situada entre el mas els Artigots i les propietats del Camps i el Masferrer, al nord-est d'Osor, una zona actualment boscosa de castanyers, d'alzines i de pins.

«*Pago o paraje Hortigots*» [inclou vint-i-tres peces de terra i una bassa a més del mas homònim] (Cad. 1960).

Grafiat segons la pronúncia oral i amb *h-* inicial, el nom de la partida s'origina en el del mas.

V. *Artigots, els*¹.

Artigots, els³

«*Pessa de terra los Artigots*» (FP 1777).

Peça de terra de propietat del Pidevall de situació incerta, tot i que possiblement prop del mas o a la partida homònims. Si fos així, el mas o la partida podrien haver originat el nom de la peça de terra. Ara bé, també es podria haver do-

103. Per exemple, *L'Artiga*, llogarret del municipi de Llesp; el *mas Artigues*, de Susqueda, o *S'Artiga*, del terme d'Alaior, a Menorca.

104. Moll (ELC, p. 222) i AlcM, 2, p. 50.

nat el cas que es tractés d'una zona artigada per a conrear, és a dir, que derivés directament del nom comú *artiga*.

Artigots, carena dels [kə'renəðəlzurti'ɣots]

Topònim que fa referència a l'indret on localitzem el mas homònim, que origina el nom, com indica el genèric, de la carena.

V. *Artigots, els*¹.

Artigots, sot dels [ˈsoddəlzurti'ɣots]

Petit sot d'aigua que discorre en direcció sud fins a arribar a la riera d'Osor. Es troba prop del mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Artigots, els*¹.

Artigots del Pidevall, els

«Territori anomenat *los Artigots del Pidevall* afronta Manso Pidevall y Manso Masferrer» (FP 1769); «lloch *Los Artigots den Pidevall*» (Escrip. 1769).

Partida que devia trobar-se al nord dels Artigots de propietat del mas el Pidevall.

Topònim compost per *Artigots*, ja que deu ser pròxima al mas o a la partida o bé tractar-se d'una zona artigada, i *Pidevall*, que indica propietat; els dos elements s'uneixen mitjançant la preposició *de*, que indica possessió, i l'article personal *en* o el definit *el*, depenent de si pensaven en el propietari del Pidevall o bé, simplement, en el mas.

Artigues

V. *Mas A*.

Artigues, les [ləzə'r'tiɣəs]

Tros de terra de conreu situat prop del mas Sobirà.

Es tracta d'un plural provinent del genèric *artiga*, 'terra novament conreada, terra erma rompuda per treballar-la'. Lingüísticament, destaca per l'ús sistemàtic de l'article salat. A part, *Artigues* és un llinatge que documentem a Osor des de la fi del segle xvii fins al present, encara que sigui amb la forma castellanitzada —potser per neutralització vocàlica— *Artigas*;¹⁰⁵ malgrat això, no creiem que l'origen del topònim sigui antroponímic ja que la datació del nom de lloc és anterior a la del llinatge. S'usa sense genèric, només amb l'article definit femení plural.

Artigues, coll les

«Serratu del *Coll ses artigues*» (*Capb.* 1562); «Serratum del *Coll ses Artigues*» (*Capb.* 1622); «Serrat del *coll ses artigues*» (*Pr.* 1766).

105. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència com a primer cognom.

Orònim no recordat que devia situar-se prop del Santuari del Coll.
L'origen etimològic del terme *Artigues* és el mateix que el de l'entrada anterior.

Assecador, horts de l'

«Dos horts parroquia Santa Creu en un dels quals hi ha porció de prat nomenats los *Horts del Mas Maig vuy del Secador*» (*Llev.* 1792).

Situats en parròquia de Santa Creu d'Horta, possiblement vers el mas el Bar-der, desconeixem si el nom es relaciona amb el *mas l'Assecador d'en Martí*.

Tanmateix, l'origen del nom deu ser el mateix, un derivat postverbal del verb *assecar*.

V. **Assecador (d'en Martí), mas*.

Assecador (d'en Martí), mas

«*Casa dita Secadó de Martí de Martín Sala que murió al concluirse el Apeo*» (*Cad.* 1785); «*Manso Sacadó de Narciso Sala*» (*Amill.* 1862).

De situació desconeguda, trobem la forma simple o composta, amb el pre-nom *Martí* precedit de l'article personal i la preposició *de*, que indica propietat, com era abans de 1785, quan, com diu l'esment documental, pertanyia a Martí Sala, que devia ser qui el va fer construir. El primer element, *Assecador* o *Secador*, deu fer referència a un lloc on es posen coses a secar, possiblement, fusta, un derivat postverbal de *assecar*.

Assecador, perxada de l' [pər'ʃaðəðələsəkə'ðo]

Tros de terra de castanyer situat prop del mas el Clascar.

Recollit oralment, el nom és originat pel fet que allà hi havia hagut un espai destinat a assecar-hi la fusta provinent de l'explotació forestal de la zona; és, doncs, un derivat substantiu del verb *assecar* amb el sufix *-dor*.

Asserrador, ca l' ['kalsərə'ðo]

Casa del carrer de França també coneguda com a *ca l'Asserradora*, *ca l'Horra* o *ca l'Andreu*.

«*Casa cal Serrador*» (LB 1949).

El nom s'origina en el fet que en aquest edifici hi havia hagut una asserradora.

Asserradora, ca l' ['kaləsərə'ðorə]

Casa del carrer de França que també es coneix com a *ca l'Asserradora*.

El nom s'origina en el fet que a la casa havia existit una asserradora i hi residia la muller de l'home que era serrador.

Assorrador

«Pessa de terra ab lo nom de *Assurador*» (Llev. 1792).

Topònim pretèrit d'una partida de terra de localització desconeguda i que només hem vist en un document.

No hem trobat tampoc a les obres consultades cap nom de lloc amb aquesta forma, però atès que *sorra* n'ha originat de diversos,¹⁰⁶ és possible que aquest en sigui un cas: de *sorra* es deriva *assorrar*, 'posar sorra', i d'aquí *assorrador*, amb el sufix *-dor*, que indica 'lloc del qual es treu sorra per assorrar'.¹⁰⁷

Astúries, mina

«Concesión 3073 *mina* fluorita titulada *Asturias* de 19-2-1968, término municipal Osor-Anglés-Sellera» (Min. 1978).

Nom de mina sense arrelament popular que s'origina en el nom de lloc.

Aubreda

V. *Ca n'A*.

Aulet¹

V. *Artiga de l'A*.

Aulet²

«*Petia terra vocata Auleto*» (FM 1568).

Peça de terra pretèrita situada entre els masos la Coma i el Carbonell.

L'origen es troba en el genèric i no pas en l'antropònim, com demostraria el fet que no s'hi utilitzi l'article.

Aulet, l'

«*Lloc l'Aulet*» (FI 1568).

Devia tractar-se d'un bosc d'alzines situat a Santa Creu d'Horta de propietat de ca n'Iglésies.

L'origen creiem que es troba en el genèric homònim.¹⁰⁸

106. Com esmenta MOREU-REY (ENL, p. 55), «Més importants i nombrosos que els precedents s'arreglaren els noms originats per la presència de la sorra o arena».

107. El DIEC (1995, p. 1701) només recull el mot *sorrar*, 'cobrir de sorra (un caminal, etc.)'; en canvi, Coromines i Alcover i Moll sí que recullen *assorrar*, 'posar sorra'. Cap dels tres, però, recull *sorrador* o bé *assorrador*, cosa que podria implicar que es tractés d'una primera documentació.

108. Per saber més sobre el nom comú genèric *aulet*, podeu consultar l'apartat 6 «Genèrics i introductors» d'aquest mateix llibre.

Aulet, camp de n'

«*Camp den Aulet*» (Hip. 1857).

Pessa de terra de la qual es desconeix la situació.

El nom de lloc s'origina en el llinatge, com demostra l'ús de l'article personal *en*. De fet, a la segona meitat del segle XIX el llinatge *Aulet* pertanyia a una família de propietaris, «*Agustín Aulet propietario*» (LB 1874), i aquesta peça de terra devia formar part de les seves possessions.

Aulet, mas¹

«*Mansi Aulet* que habita Guillem de Zaulet» (*Man.* 1316); «*Manso Ouleto* de Felicis de Ouleto» (*Not.* 1334); «*el Mas Aulet*» (*Llev.* 1731).

Nom antic d'un mas de prop del Maroi, de propietat de les Romegueres. Pladelasala esmenta el «*Mas Saulet* abans Sauliga (s. XIV)» —referint-se al de la parròquia d'Osor.

El terme és documentat com a llinatge entre el segle XIV i la segona meitat del segle XIX, incloent-hi una família de propietaris: «*Agustín Aulet propietario*» (LB 1874).

Gràficament, cal esmentar la forma *Saulet*, una aglutinació de l'article salat més el nom de lloc: *Es Aulet*, *S'aulet*, *Saulet*.

Davant la informació escrita que recollim, semblaria que el nom del mas té origen antroponímic, però es fa complex d'esbrinar si el primer ús va ser toponímic o antroponímic. Etimològicament, el terme prové del llatí *ILICĒTUM*, 'alzinar', tal com recullen Moll (ELC, p. 228), Alcover (AlcM, 2, p. 148-149) i Coromines (*OnCat.*, II, p. 278).

Aulet, mas²

«Guillelmi de Olleto et eius uxor Eliessendis, *Mansum* meum vocatum *de Aulet*» (*Capb.* 1342); «*mas s'Aulet*» [indica que depenia del castell de Solterra] (*Cop.* xv); «*Mas Aulet* de Guillem Aulet» (*Capb.* 1622).

Mas homònim de l'anterior, que tampoc no existeix ni és recordat, però situat vers el Coll i la parròquia de Santa Maria de Mansolí, limita amb el mas la Coma.

L'origen del nom semblaria que és el mateix que el de l'altre *mas Aulet*.

Aulet, perxada de l'

[pər'ʃaðəlu(əw)'lət]

Tros de bosc de castanyer jove situat al costat del mas el Sobirà en direcció est, una continuació de la perxada l'Artiga de l'Aulet.

«*Perxada castanyeda de l'Aulet*» (PSOB 2002).

El nom prové del fet que, tot i que ara és un bosc de castanyers, molt possiblement en altres temps havia estat un bosc d'alzines. Per tant, es tracta d'un fitotopònim col·lectiu format de *aulina* i el sufix *-et*, del llatí *ILICĒTUM*, un terme encara viu ara en aquesta zona, com afirmen Coromines i Maria-Reina Bastardas,¹⁰⁹ que afegeix que «és un dels pocs que, amb la forma masculina del sufix *-ETUM*, té encara una certa vitalitat en català». En el document escrit cal destacar l'ús de *perxada* i *castanyeda*, ja que mantenen un cert caràcter tautològic, malgrat que el primer terme sol referir-se a un bosc de castanyers joves i, en canvi, el segon, a un bosc de castanyers d'una certa edat.

V. *Castanyeda de l'Aulet*.

Aulet, torrent de l', o sot de l'Aulet

Hidrònim no recordat que responia a dos cursos d'aigua diferents, «camí de la font del *sot de l'Aulet*» (FI 1613),¹¹⁰ situat a la parròquia de Santa Creu, i «*Torrente del Aulet*» (*Capb.* 1446); «*Torrente vocato de Saulet*» (*Capb.* 1446), situat prop del mas Bancs, al vessant de puig d'Afrau.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb l'article salat en el capbreu de 1446.

L'origen del topònim, com en casos precedents, es troba en el genèric homònim, com demostraria la utilització de l'article definit masculí *el* i no pas el personal precedint el nom propi.

Aulet del Coll, font de l'

«*La font del aulet del Coll*» (FI 1750).

Hidrònim de situació desconeguda el nom del qual es tracta d'una forma composta del fitotopònim col·lectiu i *Coll*, no sabem si referit a un pas de muntanya, al santuari o a la muntanya del Coll o bé a un antropònim.

Aulet Gran, l'

«*Lloch lo Aulet gran*» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra boscosa de alsinas y arbosos nomenada Lo Aulet Gran*» (*Llev.* 1792).

Es tractava d'una porció de bosc situada prop de can Bosc avui no recordada.

Topònim compost del genèric *aulet* i de l'adjectiu *gran*, que indica mesura, possiblement per diferenciar-se d'altres peces amb el mateix nom. Podem observar que el nom comú *aulet* és un important generador de topònims, sens

109. J. COROMINES (1989), *Lleures i converses d'un filòleg*, p. 216, i M.-R. BASTARDAS (1994, p. 77).

110. Fixeu-vos en la curiositat del topònim perquè amb voluntat de concreció s'hi usen fins a tres genèrics: *camí*, *font* i *sot*.

dubte perquè s'usa molt oralment i per l'abundància d'alzines en els boscos osorencs.

Lingüísticament, cal assenyalar l'ús de l'article *lo*, ara dialectal.

Aulet Xic, perxada l'

[pər'ʃaðəlu(əw)'lɛt'ʃik]

Espai boscos de castanyer prop de can Cercenedes d'Osor en direcció sud.

Es tracta d'un topònim compost només documentat oralment, format per *aulet*, del llatí *ILICĒTUM*, 'alzineda', i l'adjectiu descriptiu *xic* en el sentit de 'petit'.

Auletsacosta, peça de terra

«Pessa de terra Auletsacosta» (Escrip. 1594).

Espai situat entre els masos la Corbera i can Coll, el santuari del Coll i el torrent del Gascó.

Aglutinació formada per *aulet sa costa*. El primer element respondria al gènere en el sentit de 'bosc d'alzines'; el segon, a l'arcaic article salat, i el tercer, a la situació d'aquest aulet amb la finalitat de diferenciar-lo d'altres boscos amb el mateix nom, en el sentit de 'terreny abrupte i amb pendent'.

Aulina, mas

«Mansi de Ollina» (Not. 1285); «Mansi de Aulina» (Capb. 1342); «Mansi sa aulina» (Not. 1334); «Mansi Alzina» (Capb. 1446); «Mansi Olyna-Ollina» (Capb. 1560); «Mansi Aulines» (Capb. 1562); «mansi de Oulina» (Capb. 1622); «mansi de Oulina» (Capb. 1707); «Tot lo mas Aulina dirruit y al Mas Plana agregat» (Llev. 1792).

Nom de dos masos actualment desapareguts, un que se situava prop de can Manuel i can Plana —del qual era una propietat—, en parròquia del Coll, i l'altre, prop del Pidemunt i que sovint apareix escrit *Saulina*, és a dir, amb l'article salat aglutinat.

Coneixem el nom de diversos propietaris o residents del mas: «Bernardus Aulina» (Capb. 1342), «Salvio Sanglas alias Plana»¹¹¹ (Capb. 1560), «Gaspar Hilary Planas» (Capb. 1699) i «Francisco Garrosset y Plana»¹¹² (Llev. 1792).

111. La forma *alias* apareix aquí amb la finalitat de mantenir el nom de la propietat que era el de can Plana, en consonància amb l'afirmació feta sobre aquesta partícula per MOREU-REY (1981, p. 18): «Quant a la funció més antiga, cal posar en guàrdia els investigadors sobre el veritable ús de la paraula principalment als segles xv, xvi i xvii, quan era l'única fórmula per a marcar el canvi de nom del cabaler casat amb pubilla —que tenia l'obligació d'adoptar el cognom de la seva esposa, però que sovint feia comptar el seu propi cognom en alguns documents...»

112. La conjunció *y* fa la mateixa funció que l'esmentat anteriorment *àlies*: «L'ús de "i" prové de la necessitat de preservar la continuïtat paral·lela dels noms de família d'hereu i pubilla» (Moreu-Rey, 1981, p. 19).

És interessant d'observar la diversitat gràfica amb què l'hem localitzat: *Ollina*, sense diftongar i palatalitzat; *Alzina*, una forma sinònima; *Olina*, sense diftongar; *Oulina*, amb diftong però mantenint la vocal *o*, una evolució de l'anterior; *Aulines*, en plural, i *Saulina*, amb aglutinació de l'arcaic article salat. De manera progressiva es perd la preposició d'enllaç *de*, potser per l'allunyament entre topònim i llinatge dels propietaris, cosa que el va consolidant com a nom de lloc.

El terme *Aulina* també el documentem com a llinatge entre els segles XIII i XVII, incloent-hi, en el segle XVI, un cap de casa, «Roch *Aulina*» (*Fog. 1553*). Malgrat això, no creiem que el topònim s'origini en el llinatge sinó en el genèric *aulina*, 'alzina', que va evolucionar: *Ollina* - *Olina* - *Oulina* - *Aulina*; el fet que en el segle XV el trobem com a «*Mansi Alzina*» i que l'ús de l'article quedi restringit a alguns casos amb *es* o bé no hi sigui present, ens permet de creure-ho així. Pladelasala (1960, p. 372) indica que el *Mas Aulina* també es podria haver anomenat *Sauleda*; aquest fet no queda demostrat ni evidenciat per la documentació consultada, a part que també esmenta com un mas diferenciat el *mas Saulina*, cosa inexacta car, com ja hem indicat, aquesta forma no és res més que una aglutinació de *sa Aulina*; a més, per exemple, a *Fog. 1553*, apareix com a cap de casa l'assenyalat Roch *Aulina* al costat d'un Bertomeu *Sauleda*, cosa que implica dos llinatges diferents i, òbviament, dues propietats diverses.

Aulina del Forn, serra

«*Serra vocatam la Aulina del Forn*» (Capsolt 1560); «*Serra vocata la Serra de la Aulina del Forn*» (*Capb. b 1562*); «*Serra vocata de la Aulina del Forn*» (*Capb. 1699*).

Aquesta serra és la situada entre els masos la Rovira i la Corbera, al límit amb el terme de Susqueda, amb un grup de muntanyes d'entre 600 i 700 metres.

Gràficament, destaca la doble aparició del genèric *serra* en el segon document.

Es tracta d'un topònim compost per *Aulina*, 'alzina', i *Forn*, que semblaria referir-se a un forn de calç que devia haver existit en aquesta zona.

Avellana, hortes de l'

«*Alia petia terra molendum de la avallana*», «*Loco vocato las ortas de la Vallana*» i «*Orta molí de la avellana*» (*Capb. 1446*); «*territori dit Las Hortas del molí de na Avellana*» (*Llev. 1792*).

Devia tractar-se de terres de conreu localitzades prop del molí homònim, com demostraria la primera citació de *Capb. 1446*.

Lingüísticament, cal esmentar l'elisió de la vocal inicial en el segon document de *Capb. 1446* i l'ús de l'article personal femení en el quart.

V. **Avellana, molí de l'*.

Avellana, molí de l'

«*Molenuy vocato de savellana*» (*Capb.* 1446); «un Molí fariner ab tots sos arreus situat prop dita vila de Ozor anomenat lo *Molí de la Avallana* y vuÿ den Casamitjana» (*Llev.* 1731); «*molí den Avellana*» (*Escrip.* 1769); «lo *molí dit de la Avellana*» (*Llev.* 1792); «*Molí Fariner dit den Vidal y antigament de la Avellana* situada molt cerca de la vila de Sant Pere de Ozor» (*FP* 1805).

Antic nom d'un molí fariner del qual avui pràcticament no resta res, que es trobava al costat de la Noguerola, prop de la font del Borrell, i que se'l recorda amb el nom de *molí de la Pe*. També se l'havia anomenat *d'en Casamitjana*, perquè havia estat de propietat d'aquesta casa, i, sembla, *d'en Vidal*, perquè se situava al barri Vidal.

L'ús en algunes ocasions de l'article personal *en* com a enllaç ens podria fer pensar en un origen antroponímic, però el fet que la forma més antiga porti el salat *sa* i la més habitual sigui amb *la* ens indica un origen diferent i que potser l'ús de l'article personal prové del fet que s'apliqués el topònim com a malnom de la persona que posseïa o treballava en el molí —de fet, documentem com a malnom individual «Margarida alias *Ballana*» (FNA 1806)—, aspecte, com ja va demostrar Moreu-Rey, no gens estrany en la malnominació.¹¹³ L'origen, per tant, es trobaria en l'arbust, força abundant en aquest indret i que, a més, és un habitual generador de topònims, com també diu l'estudiós esmentat (ENL, p. 61): «No parlem ja de l'avellaner, amb un fort seguici, ben normal, de noms de lloc a totes les comarques on el cultiu n'és implantat i on creix salvatge».¹¹⁴

V. **Molí de l'Avellana*.

Avellana, torrent de l'

«*Torrente de auellana*» (*Not.* 1285).

Devia tractar-se d'una part de la riera de la Noguerola desviada o usada per facilitar el funcionament del molí de l'Avellana; si fos així, aquest molí ja existiria en el segle XIII.

V. **Avellana, molí de l'*.

Avellaneda

«*Pieza Vallaneda* de Manuel Prat» (*Amill.* 1862).

Peça de terra de situació desconeguda el nom de la qual deu ser un fitotopònim derivat col·lectiu de *avellana* amb el sufix *-eda*.

113. MOREU-REY (1981, p. 177-188) en recull un bon nombre d'exemples.

114. Caldria afegir que les avellanoses formen part de la flora osorenca i que, a més, ha estat i encara és actualment una espècie conreada.

Avellaneda, l'

«Aygua que cada semmana li devia donar de aquell Viver que se construhir al peu de aquella pessa de terra sita territori dit *la Avellaneda* de dit Joseph Prat» (FNA 1803).

Devia ser alguna partida en la qual predominaven les avellanoses, per tant, un derivat collectiu de *avellana* amb el sufix *-eda*, del llatí AVĀLLANĒTA, 'lloc poblat d'avellaners' (AlcM, 2, p. 168). Es tracta, doncs, d'un fitotopònim collectiu.

Avellaner, feixa de l'

«Petiam terra loco vocato *feixa del avellaner*» (Capb. b 1560); «*Fexa* vocata *del avallaner*» (Capb. 1622).

Peça de terra afeixada que es localitzava prop de la Corbera i en què hi devia haver un avellaner o avellaners que destacaven per sobre de l'espai o bé, simplement, estava conreada d'aquest arbust.

L'origen del topònim, per tant, es trobaria en l'arbust.

Avellaners, els

«Lo lloch anomenat *los Avallaners*» (Llev. 1731); «Pessa de terra [...] territori dit *Los Avellans*» (Llev. 1792).

Partida situada entre les propietats dels masos Maroi i Bancs.

El nom prové de la presència d'avellanoses; en el segon document, segurament, es produeix un error de còpia.

Avellaners, serra dels

«In *serra* dictis *dels avelaners*» (PFM 1343); «*la serra de las avellanedas*» (FM 1563); «*Serra* voccata *del avallaner*» (Capb. 1622).

Sorprèn el fet de trobar tres formes gràfiques diferents per referir-se a un grup d'arbres d'aquesta espècie: sense palatalitzar i en plural, amb el derivat collectiu i en singular i simplement en singular.

Ja que l'origen sembla clar en l'arbre, el topònim sempre apareix enllaçat amb l'article definit.

Avi, font de l'

[ˈfoŋdəˈlaβi]

Situada sobre el Ginestar, entre cal Teixidor i el Croset, es tracta d'una font que fou arranjada per un home a qui s'anomenava *l'avi Peix*, tal com ens ha comentat un informant.

Desconeixem quin nom devia tenir abans i es fa evident que l'origen de l'actual és fruit de la persona que la va condicionar.

Bac

V. **Bosc del B.*

Bac, el

[ə'lβak]

Són diversos els camps, les feixes i les peces de terra amb aquest nom; hem recollit oralment la *feixa del Bac* sobre la Casa Nova de Colobrans —que contrasta amb la *feixa del Solell*— o bé el *camp del Bac* prop del mas el Clascar.

«*Petia terra vocata bachs*» (*Capb.* 1560); «*petia terra voccata as bach*» (*Capb.* 1622).

Possiblement, es tracta de més d'un lloc perquè en el primer esment és sense determinar i situat prop de la Codina, a Sant Miquel de Maifré, mentre que en el segon apareix amb l'article salat i localitzat prop de can Plana. No existeix avui cap propietat en aquestes zones que reculli el nom, en canvi sí que s'usa encara com a nom comú.

Documentem també el mot com a llinatge osorenc des del segle XVII i es manté fins al Pad. 2002, pluralitzat a *Bachs*; tot i això, per la diferència cronològica, no creiem que l'origen del topònim es trobi en l'antropònim sinó que deu provenir de *obac*, tal com afirma Coromines (*OnCat.*, II, p. 291): «fou mutilat de la *o* que això es confonia amb l'article *lo, lo Bac* > el Bac». ¹¹⁵ Aquesta forma s'origina en el llatí *OPĀCUM*, 'fosc', aplicat a terrenys ombrívols, sovint orientats al nord, en oposició a *solell*¹¹⁶ —com hem pogut observar al topònim actual situat a cal Gall— amb molt poques excepcions.¹¹⁷

Gràficament, és destacable l'aparició d'un plural, la terminació de la velar oclusiva sorda amb el dígraf arcaic *ch* i la confusió *b-v* pròpia del català central.

Bac, castanyeda del

«*La Castanyeda dita del Bach*» (*Llev.* 1731).

115. En aquest mateix sentit s'expressen ALCOVER i MOLL (*AlcM*, 2, p. 191), MOLL (*ELC*, p. 194) i AMIGÓ (1999, p. 120). Sorpren, però, que en una de les documentacions anotades s'acompanyi de *as* i, tanmateix, continuï apareixent sense la *o* inicial.

116. En toponímia, l'exposició d'un terreny al sol és una font de creació de noms prou significativa; en paraules de DOMINGO I FRANCÀS (1997, p. 127): «Un aspecte molt important a considerar en tot vessant és la seva posició respecte al sol»; malgrat que els topònims que recullen això es limiten a *Solà* —orientat a migdia— i *Bac* —orientat al nord—, són molts els derivats, a voltes dialectals, que n'apareixen: *Baga, Obaga, Bagueny, Aubagues, Solell, Solella...*, com recullen MOREU-REY a *Els nostres noms de lloc*, COROMINES a *l'Onomasticon Cataloniae*, ALCOVER i MOLL al *Diccionari català-valencià-balear* o el ja esmentat DOMINGO I FRANCÀS a *Els noms de les formes de relleu*, entre d'altres.

117. J. MORAN (1995, p. 90) ens esmenta un topònim en el qual no es produeix això: «si bé se li diu de l'Obaga, la seva entrada és a migdia».

Bosc de castanyers situat al límit municipal amb Susqueda que deu el seu nom a l'orientació cap al nord, com demostraria la contracció *del*.

V. *Bac, el*.

Bac, quintà de

«El *quintà de Bach*» (FPS 1635).

Tros de terra que se situava prop de la casa del Sobirà, a ponent, a Santa Creu d'Horta.

V. *Bac, el*.

Bac, quintà del

«Aquell tros de terra de pertinences de nostra casa Piconera situada en lo pues-tro dit lo *Quintar del Bach*» (FN 1803).

Tros de terra de conreu proper al mas la Piconera, sobre les Mines d'Osor, que devia trobar-se situat al sector nord.

V. *Bac, el*.

Bac d'Allà

«Pessa de terra anomenada *Bach de llà*» (Escrip. 1778).

Peça de terra que devia trobar-se orientada al nord, ombrívola, *bac*, i que s'acompanyava d'un adverbi de lloc, *allà*, possiblement per diferenciar-la d'altres peces homònimes. Es tracta, per tant, d'un topònim compost, inconcret quant a la seva localització espacial, una locució toponímica, però, no pas estranya.¹¹⁸

Bac d'en Genís, perxada del [pəɾ'ʝaðəðəl'βagdəɲzə'nis]

Zona boscosa de castanyer, força ombrívola, situada entre els masos el Sobirà i la Casa Nova de Muntanya, al sud del terme municipal d'Osor.

«*Perxada Bac d'en Genís*» (PSOB 2002).

Es tracta d'un topònim d'origen antroponímic —com demostra l'ús de l'article personal davant l'específic— provinent del prenom *Genís*, ja que el llinatge no l'hem documentat a Osor en el decurs de la història, segons Moll (ELC, p. 83), de GENESIUS, d'origen grec.

118. MOREU-REY (ENL, p. 44) diu: «A remarcar [...] les locucions “de ça”, “d'allà” o “de lla” en *Mas Mayol de Ça*, *Mas Mayol de Llà*». De fet, nosaltres també presentarem altres topònims semblants; potser el més significatiu d'aquest cas sigui el fet que l'expressió *d'allà* no es refereixi a un mas que és en l'àmbit en el qual sembla que sigui més habitual d'aparèixer.

Bac de Darnic

«Fexie loco vocato *Bach de Dernich*» (*Capb.* 1342); «Fexa terra vocata *Bach de Darnic*. Afronta oriente mansi Aulina, meridie in mansi Setembre den Coll, occidente mansi Codina» (*Capb.* 1699); «Loco vocato *bach de Darnich*» (*Capb.* 1707).

Amb aquesta forma devia anomenar-se una zona de conreu situada en un espai ombrívol dins el llocdit Darnic. Rodríguez Burch (1975) recull aquest topònim però no el situa ni en fa cap comentari.

V. **Darnic, mas*.

Bac de la Serra i Pujal, el

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat *lo Bach de la Serra y Pujal*» (*Llev.* 1731).

Indret de localització desconeguda amb un topònim compost de tres elements, un de situació cap al nord, *bac*, i dos orònims, *serra* i *pujal*, 'puig petit'.

Bac del Forn de la Calç

«Lugar vulgarmente dicho *bach del Forn de la Calç*» (*Hip.* 1852).

Lloc situat en terres d'Esteve Sarsanedas, on hi havia la mina anomenada *Àngel de la Guarda*, possiblement prop del mas Colobrans.¹¹⁹

Topònim compost, amb omissió de l'article, amb referència a la situació ombrívola d'un lloc on hi devia haver hagut un forn de calç.

Bac del Llop, perxada del [pəɾˈʃaðəðəlˈβagdəɫˈɫop]

Zona de terra boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, a tocar de la Fàbrica del Sobirà, al sud del Sobirà i a l'oest de l'Espinau.

«*Perxada Bac del Llop*» (PSOB 2002).

Evidentment, es tracta d'un zootopònim que indica l'antiga presència d'aquest animal a la zona, del llatí *LŪPU* precedit del substantiu *bac*, que assenyala una zona ombrívola.

Bac del Parral, perxada del [pəɾˈʃaðəðəlˈβagdəlpəˈɾal]

Zona boscosa de castanyer jove situada al nord del Parral del Sobirà.

«*Perxada bac del Parral*» (PSOB 2002).

V. *Parral del Sobirà, el*.

119. En aquesta zona, segons el MAPA 1 i informacions orals, encara no fa gaires anys hi havia hagut unes mines de plom; possiblement, devia tractar-se d'aquest indret.

Bac del Ripoll, el [ə'l'βagdə'ri'poɫ]

Peça de terra boscosa per la qual discorre un petit sot que s'uneix a la Noguerola i que se situa darrere el mas el Ripoll en direcció nord.

Recollit oralment, es tracta d'un topònim compost format per *bac*, perquè és una zona humida i ombrívola, poc assolellada, del llatí *OPĀCUS*, 'opac, fosc' (DEM, p. 64), situat a tocar del Ripoll, que n'origina el segon element lingüístic.

Bac del Sot de la Posa, el

«Pessa de terra anomenada en part *lo Bach del Sot de la Posa* y en part *lo Sot de la Posa* entremig de la qual passa lo Torrent del Sot de la Comarca» (FNA 1819).

Zona ombrívola localitzada entre les partides de terra de la Posa i de la Comarca.

Terme compost format per *bac*, 'lloc orientat al nord, ombrívol'; l'orònim *sot*, en aquest cas 'vall petita i fonda' i no sinònim de *torrent*, com ocorre en algunes ocasions,¹²⁰ un mot d'origen incert, possiblement preromà (DEM, p. 396), i, finalment, el nom propi *Posa* referit al llocdit en el qual se'l situava.

V. *Posa, la; Posa, sot de la*.

Bac-esteve, can ['kam'bakəs'teβə]

Nom d'una petita casa situada a la plaça del Verger també coneguda com a *can Mingo Grau*.

El terme prové del llinatge dels seus propietaris actuals.

Badia

«Partida *Badia*» (Amill. 1944); «finca *Badia*» (Amill. 1953).

Es diferencia de la partida de terra de *Can Badia* perquè aquesta és propietat de Paciència Massaguer i se situava on hi havia hagut l'antic camp de futbol, actualment *carrer dels Països Catalans*, sobre *can Badia*.

Se l'anomena així perquè es trobava al barri homònim en el límit amb *can Badia*; per tant, el nom d'aquesta partida s'origina en la seva localització.

V. *Badia, can; Can B*.

Badia, barri de Can ['kambə'diə]

Barri que incloïa les partides de terra de *can Plana*, les *Casulles* i *can Garriga*. Apareix esmentat al MAPA 1 i MAPA 2. Va des de *can Badia* fins a *can Plana* seguint la carretera del Coll i agafant el camí Ral.

120. Fixeu-vos que el document es refereix al «torrent del sot de la Comarca», cosa que ens mostra en aquest context la diferència del sentit dels dos termes, *sot* i *torrent*.

«Barrio Badia» (Amill. 1944); «Barrio Badia» (LA 1966).

V. *Badia, can*.

Badia, can

[ˈkambəˈðiə]

Mas situat sota del carrer dels Països Catalans. Trobem un mas homònim del segle XIV, «*Mansi de Badia*» (Capb. 1342), que desconeixem si és el mateix que apareix per escrit amb assiduitat a partir del segle XVIII, tot i que, segons una llinda del mas, fou construït el 1610 per Miquel Badia i Coll i abans s'havia anomenat *Sailla*.

«Steva Noguer pages masover del *mas Badia*» (LB 1710); «una pessa de terra en que antiguament estava construïda una Masoveria anomenada Sailla y vuy esta construïda una casa anomenada *Casa de Badia* de Miquel Coll y Badía» (Llev. 1731); «Venda perpetua de tot integrament lo *mas Badia* [...] feta y firmada per Miguel Badia y Coll [...] a favor de Joan Romagueras» (CB 1735); «*Mansi Badia*» (CB 1751); «lo *mas Badia*» (Llev. 1792); «Francech Riera masover del *mas Badia*» (LB 1817); «Casa llamada *Manso Badia*, era y cabaña» (CB 1853); «Luis Romagueras y Pons dueño casa de campo llamada *can Badia*» (CB 1916); «Isidro Riera Busquets del *manso Masoveria de Can Badia*» (LB 1950).

El nom del mas també apareix amb la forma composta «*Mas Badia y Coll*» (Llev. 1731), tanmateix, podria referir-se a l'actual *can Coll*, a la carretera del santuari del Coll, que havia estat del mateix propietari que el que ens ocupa.

El terme també apareix documentat com a llinatge des de l'edat mitjana: «Pere *Abadie d'Osor*» (LLC 1440), «Salvi *Badia* batlle» (Fog. 1497) o «Benet *Badia*» (Man. 1553), cap de casa de la Sagrera, fins a mitjan segle XX. Per l'arrelament i la freqüència de l'antropònim, creiem que aquest és a l'origen del topònim¹²¹ —de fet, coincidien el llinatge i el nom de la casa fins a 1735, quan Miquel Badia i Coll el va vendre a Joan Romagueras— i no pas la reducció de *abadia*, com anomenen Alcover i Moll (AlcM, 2, p. 202).

V. *Can Badia*, **Capmàs Badia*, **Casa Nova d'en Badia*, *Gran de Can Badia*.

Badia, casa d'en

«*Casa den Badia*» (FN 1650); «Michael badia dominus utilis vulgariter nuncia *casa den Miquel Badia*» (MN 1710).

Casa situada a la vila, diferenciada del mas i que prové, possiblement, del llinatge del seu propietari —de fet, al carrer de França, a l'actual *ca la Vella*, hi ha una llinda que diu *casa Miquel Badia*. Així ho sembla indicar l'ús de l'article personal *en*.

121. Així ho indiquen també J. COROMINES (*OnCat.*, I, p. 296), «*BADIA*. Bastants llocs d'aquest nom, si bé és probable que en bona part siguin postantroponímics», i F. NAVARRO COLÁS (1963, p. 80).

Badia, hort d'en

«Aquell hort ab lo nom del *Hort den Badia*» (Llev. 1792).

Peça de terra situada al prat de les Hortes, a un quilòmetre del municipi en direcció a Anglès.

El nom prové del llinatge que s'estableix com a topònim, ja que per la documentació escrita sabem que és una propietat de Josep Masferrer.

V. *Badia, can*.

Badia, mas

«*Mas Badia* parroquia de Santa Creu» (Llev. 1731); «Aquella masoveria dita Sulterra habitat junt ab una *mansata* dita *den Badia*, dirruida» (Llev. 1792).

Mas homònim de *can Badia* situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. L'origen del nom del mas creiem que és antroponímic, prové del llinatge.

Badia Donadeu, casa

Nom de casa documentat en el segle XIX, «*Casa Badia Donadeu*» (LA 1817), que s'origina en un doble llinatge per diferenciar-se d'altres cases o persones de cognom *Badia*, com ara el mas. Sabem que es tracta d'un sobrenom perquè els seus habitants en aquell moment s'anomenaven *Joan* i *Llorenç Solà*.

Badia i Coll, mas

«*Mas Badia y Coll*» i «*mas Coll y Badia*» (Llev. 1731).

Nom compost amb què es coneixia l'actual *can Badia* en alguns documents dels segles XVII i XVIII, ja que es referia al seu constructor, Miquel Badia i Coll. Ara bé, amb aquest mateix nom també s'ha conegut el mas *can Coll*, situat prop del santuari del Coll, a la banda dreta de l'actual carretera.

La raó d'aquest fet és que devien ser del mateix propietari, que usava dos llinatges, que indiquen les dues propietats que han arribat fins ara —*can Coll* i *can Badia*—, ja que també hem documentat *masos*, en plural, «*mansos Badia y Coll* de Miquel Badia y Coll» (Escrip. 1735).

Baga, la

[lə'βaɣə]

Peça de terra situada en un lloc ombrívol, per oposició a *solell*, i plantada de castanyers joves. Actualment existeixen diverses porcions de terra boscosa amb aquest nom, per exemple, *la Baga*, sobre la part final del carrer de la Penya, però la que recull el document és de situació incerta.

«Pessa anomenada *la Baga*» (Amill. 1862).

Es tracta d'una variació del terme *obaga* en el sentit de 'bosc de castanyers joves de fins a cinc anys'.

Bagis i Carbonell, casa de

«Casa i molí de Francisco Bagis i Carbonell» (Cad. 1785).¹²²

Nom de casa originat en el del seu propietari, que era el mateix que el del *molí del Carbonell* i del mas *el Carbonell*, per la qual cosa podria tractar-se d'una manera ocasional de referir-se al mas esmentat. Francisco *Bagis i Carbonell* fou batlle d'Osor entre els anys 1773 i 1774.

Bagis i Carbonell, molí de

«Casa i molí de Francisco Bagis i Carbonell» (Cad. 1785).

Possiblement, es tracta d'un nom compost que es refereix al *molí del Carbonell*. V. **Bagis i Carbonell, casa de*.

Bagues Boscoses, les

«Petiam terra vocata *las Bagas boschosas*» (Capb. 1699); «petiam terra vocatam *las bagas boschosas* de pertinentiis mansi despart» (Capb. 1622, any 1737).

Segurament són més d'una peça de terra —per això l'ús del plural—, situades entre els termes d'Osor i de Susqueda, entre el Part, el Colobrans i Maifré.

Possiblement, es tractava d'una zona boscosa de castanyers joves i d'avellanoses orientades al nord, i per això és en plural.

Baier

V. *Barraca d'en B.*, *Castell del B.*, **Pere B.*, **Pere Pidevall B.*

Baier, el'

[əɫβə'je]

Mas deshabitat que es troba a uns dos quilòmetres d'Osor en direcció sud, al costat del camí que passant pel Brau es dirigeix a can Pellinga. Sempre se l'esmenta amb omissió del genèric, *el Baier*. Es tracta d'una important construcció documentada fins i tot en la cartografia, «*C. Baier*» (MAPA 1), «*Casa Mayé*» (MAPA 2),¹²³ «*el Baier*» (MAPA 3), «*Can Baier*» (MAPA 4) i «*El Bayé*» (MAPA 5); Juli Serra (MAPA 6) comet un error per confusió amb un altre mas anomenant-lo *El Bagué*. Així mateix, apareix esmentat en una guia excursionista del segle XIX

122. L'ús de dos llinatges ve determinat pel fet que aquest home entrà al mas Carbonell per matrimoni i amb aquesta fórmula mantenia el propi llinatge sense perdre el del nom de la propietat.

123. Amb un nou error cartogràfic, no gens estrany en aquest mapa.

com a «*la gran casa del Baier*» (AAEC 1882). Pladelasala (1960, p. 374) i Pladevall (1962a, p. 264) l'esmenten com a *el Baier* o *Beier*, un mas que pertany a la parròquia de Sant Pere d'Osor; Navarro Colás (1963, p. 94) el recull amb una forma inadequada com a «*manso Can Magué*» i diu que és un nom d'origen desconegut.

«*Manso de vayer*» i «*Manso bayer*» (Not. 1285); «*mas Baier*» (Man. 1316); «*el mas Bayer*» (LLC 1440); «*Mansi Bayer*» (Capb. 1446); «*lo mas d'En Bayer*» (Cop. xv); «*mas Bayer*» (FM 1614); «*Mas bayer*» (FI 1670); «*casa del Bayer*» (LV 1701); «*mas bayer*» (LB 1744); «*el Bayer*» (LB 1817); «*Mas Bayer*» (FN 1824); «*Bayé*» (Nom. 1863); «*Bayer*» (Pad. 1880); «*el manso Bayer*» (LB 1919); «*manso Bayé*» (DFE 1939); «*El Bayer*» (GR 1956).

La grafia més habitual amb la qual l'hem localitzat és *Bayer*, però en el *Nom.* 2004 es recull com a «*el Baier*», forma que sembla fruit d'una iodització.

El nom del mas coincideix amb un llinatge, molt habitual a Osor des del segle XIV —escrit *Bayer*, *Bayé* o *Bayés*— i que ha arribat fins als nostres dies, segons el Pad. 2002, amb la forma pluralitzada *Bayés*; la seva notable freqüència, endemés, ha provocat que al llarg del temps hagin sorgit formes compostes prou arrelades per diferenciar-se els portadors, com ara *Bayer del Mas*, entre els segles XVI i XIX —que indica possessió del mas— o bé *Bayer de la Mata*, en els segles XVIII, XIX i XX —que indica possessió del mas la Mata—; en el segle XVI localitzem un *Bayer Fuster* i *Bayer Ferrer*, que es diferencien pel nom de l'ofici que desenvolupaven, el 1731 trobem *Bayer*, *Bayer de la Mata*, *Bayer de Osor* i *Bayer del Mas*, quatre formes provinents del mateix cognom. Com que l'antropònim és tan significatiu, apareix en diferents caps de casa, com «*Narcissus Bayer*» (PLO 1473) i «*Salvi Bayer ferrer*» i «*Miquel Bayer*» (*Fog.* 1553), i alcaldes de diverses èpoques, Miquel *Bayer* (1553), Jaume *Bayer* y Crosa (1730-1732 i 1737-1738) i Josep *Bayer* (1814, 1822 i 1825). Amb tanta presència documental, podem resseguir amb força exactitud els propietaris del mas: Arnau *des Bayer* (1316), Francisco *Bayer* (1421), Narcissus *Bayer* (1473), Miquel *Bayer* (1553), Gabriel *Bayer* (1614), Jaume *Bayer* (1710), Jaume *Bayer* i Crosa (1731), Esteve *Bayer* i Crosa (1769), Jaume *Bayer* (1792), Josep *Bayer* i Llobet (1830), Juan *Bayer* (1862), Josep M. Llavari *Bayer* (1947) i Joaquim Llavari Iglesias (1960), quan ja no es produeix la coincidència entre topònim i antropònim —tot i això, el terme s'ha anat mantenint com a nom de casa i malnom de persona.

Gràficament, no observem gaire diversitat en relació amb la gran quantitat d'ocasions en què apareix esmentat per escrit. La forma més habitual és l'arcaica *Bayer*, en algun cas amb omissió de la *-r* final, que se substitueix per l'accent a *Bayé* —un cas d'ultracorrecció—; l'altra forma és deguda a la confusió *a-e* en posició àtona, que dona *Beier*, o a la confusió *v-b* de caire dialectal en *Vayer*.

Sembla clar que ens trobem davant d'un topònim de caràcter antropònimic, del llinatge *Baier*, que, a més, pot tenir dos orígens etimològics, del topònim francès

Bayeux (ELC, p. 165) o bé tractar-se d'una grafia incorrecta de *abeller*, 'apicultor' (ELC, p. 250); Coromines (*OnCat.*, II, p. 308), sense referir-s'hi explícitament, esmenta *Los Baiers*, nom d'una gorga en el Segre, sota la Clua, a Bassella, que la relaciona amb *Bages*, provinent del llatí ΒΑΙΑΕ, 'lloc de banys', 'lloc on abunden els estanyols o estanys'. La zona del Baier és abundosa en aigua, però no estancada sinó corrent. Qualsevulla d'aquestes possibilitats podria ser l'originària del mot, encara que ens decantem per la segona.

Baier, el² [əɪβə'je]

Partida de terra situada a l'entorn del mas homònim que n'origina el topònim.

«Partida dicha Manso Bayé propia de Jaume Bayé labrador. Afronta L. Riera de Santa Creu, M. Manso Gelats, P. Manso Ripoll y Manso Sarsanedas» (*Cad.* 1785); «partida mas Bayé» (LA 1919); «Finca Manso Bayer. Límites N. La Riera de Osor, E.S. Manso Simon. Castaños, chopos, fresnos, encinas, alcornosques y pinos» (DFE 1939); «Partida Manso Bayer de José M. Llavari Bayer linda al S. Con manso Simon, E. Con riera de Osor, O. Con manso Gelats» (*Amill.* 1944); «Finca Manso Bayer A. La Barraca, B. Cal Esquerra, C. Las Selvas Castaños, alcornosques y encinas» (DFE 1959); «Pago o paraje Bayer» [inclou deu peces de terra a més del mas el Baier] (*Cad.* 1960).

V. *Baier, el¹*.

Baier, aulet del [u(əw)'lɛddəɪβə'je]

Tros boscós d'alzines situat sobre el mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Baier, el¹*.

Baier, barri

«Barrio Bayer» (*Amill.* 1944); «Barrio Bayer» (*Amill.* 1947); «Barrio Bayer» (*Amill.* 1953).

Delimitació administrativa, sense tradició oral, que incloïa els masos propers al Baier, que hi dóna nom, com ara el Brau o can Pellingra.

V. *Baier, el¹*.

Baier, bosc del

«Boscho de bayé» (*Not.* 1285).

Devia referir-se a un bosc proper al mas homònim ja existent en el segle XIII o bé a una propietat del mas esmentat o del seu propietari, si no és que hi conflüen les dues possibilitats, ja que actualment el topònim no és reconegut.

V. *Baier, el¹*.

Baier, cal ['kalβə'je]

Casa situada al carrer del Pont que devia relacionar-se amb el llinatge o bé amb el mas homònim.

«*Casa de Maria Baier y Morella*» (Escrip. 1780); «*casa Pere Bayer* hi viu Francisco Pidemunt» i «*Casa Pere Pidevall Bayer* hi viu Pere Pidevall» (LA 1817).

Desconeixem si alguna de les cases documentades amb la forma *Baier* era la que ha arribat als nostres dies. Tot i això, creiem que en tots els casos l'origen antroponímic és evident.

Baier, castanyeda d'en

«Una *pessa de terra de castanyers* plantada situada en dita parroquia de Santa Creu de Horta, anomenada *den Bayer*» (Llev. 1731); «la *castanyeda den Bayer*» (Llev. 1792).

Situada prop del Sobirà, pertanyia als propietaris d'aquest mas; malgrat això, l'ús de la preposició *de*, que indica propietat, i de l'article personal *en* ens mostra que l'inicial antropònim *Baier* va esdevenir un topònim, tot i haver-se produït un canvi de propietari. Encara actualment, seguint el camí que va del Baier al Fonollet hi trobem un bosc d'antics castanyers els quals s'anomenen els *castanyers del Baier*, tot i que, possiblement, no deu tractar-se del mateix espai esmentat en els documents.

V. *Baier, el*¹.

Baier, font del ['fɔndəlβə'je]

Font situada a tocar del mas homònim, que considerem causant del nom de lloc.

V. *Baier, el*¹.

Baier, hort d'en

«Hort de terra en territori anomenat lo *hort den Bayer*» (FNA 1806).

L'ús de l'article personal com a connector entre genèric i específic ens fa pensar en un topònim d'origen antroponímic, del llinatge del propietari, un cognom àmpliament documentat a Osor des del segle XIV i que ha perviscut fins als nostres dies, encara que sigui amb la forma pluralitzada *Bayés*. La grafia amb *-y-* és una forma arcaica, fruit d'una iodització que, a més, té una àmplia tradició.

Baier, pla d'en

«La mitjeria de aquella pessa de terra de pertinencias del mas Fonollet, territori anomenat *Pla den Bayer*» (Llev. 1792).

Pla situat vers el mas Fonollet que devia termenejar amb el mas Baier, del qual prendria el nom.

En un altre document hem pogut llegir «*plaça dita del Bayer*» (Hip. 1854); si no és que es tractés d'una plaça situada al nucli urbà amb aquest nom —cosa molt poc probable, ja que no l'hem localitzat a cap altre document—, és ben segur que es refereix al mateix lloc però que l'autor de l'escrit va grafiar erròniament.

V. *Baier, el*¹.

Baier, sot del [ˈsoddəlβəˈje]

Petit sot d'aigua que discorre en direcció nord-est per unir-se a la riera d'Horta. El topònim prové de la proximitat del mas.

V. *Baier, el*¹.

Baier d'Osor, mas

«Una mitjania que posseïa lo hereu del *Mas Bayer de Ozor*» (Llev. 1731); «*Manso Bayer de Ossor*» (DFE 1948).

Nou terme compost usat per referir-se al *Baier*, en aquest cas amb inclusió del topònim del municipi potser per diferenciar-lo d'altres masos homònims localitzables a zones properes o bé, simplement, per diferenciar-lo de propietats que inclouen idèntic llinatge.

V. *Baier, el*¹; **Baier del Mas, mas*.

Baier del Mas, mas

«*Mas Bayer del Mas*» (APO 1553); «*el Bayer del Mas*» (Man. 1553, LB 1701, 1706, 1708, 1709, 1712); «en honor del *Mas Bayer del Mas*» (Llev. 1731).

Possiblement, es tracta d'una forma composta de referir-se al *mas Baier* amb una certa tradició, ja que apareix com a llinatge compost amb freqüència entre els segles XVI i XVIII, incloent-hi dos caps de casa, «*Salvi Bayer del Mas*» (Fog. 1553) i «*Jaume Bayer del Mas*» (LA 1715). Ara bé, el 1715 el possessor del mas Baier es deia Jaume Baier, amb el mateix prenom que el segon cap de casa esmentat; possiblement sigui la mateixa persona i la forma composta s'usi en alguns documents per diferenciar-lo d'altres portadors del llinatge *Baier*; per altra banda, sabem que el 1712 un masover del *mas Baier del Mas* es deia Pere Codina i, el mateix any, un masover del Baier s'anomenava Jaume Codina, amb el mateix llinatge, possiblement de la mateixa família perquè residien al mateix mas; i encara més, el *mas Baier del Mas* ens el situen prop del mas Gomis i el *mas Baier* limita amb el mas Gomis: no sembla pas que es tracti d'una simple coincidència d'afrontacions sinó del fet que és el mateix mas, conegut amb els dos noms, *Baier* i *Baier del Mas*. Vist això, creiem que els dos topònims responen a un únic mas i que l'ús de la forma

composta és fruit d'una voluntat de diferenciació de les propietats de diversos portadors d'un mateix llinatge, com ara *Baier de la Mata*, propietaris durant aquesta mateixa època —segle XVIII— del mas la Mata.

V. *Baier, el*¹.

Baieric, casa

«*Casa Bayeric* hi viu Joan Morella» (LA 1817); «Vicente N. conocido por *Baye-rich*» (Hip. 1854).

Malnom inicial de persona que esdevé posteriorment de casa.

Possiblement, derivat diminutiu del llinatge *Baier* amb el sufix *-ic*, en el sentit de 'fill d'en Baier'.

Baix, carrer de

«*Carrer* anomenat *de Baix*» (FN 1800); «*calle* llamada *de bajo*» (Hip. 1800).

Nom d'un carrer que es justifica per l'existència d'un *carrer de Dalt*. Precisament per la situació d'aquest segon, sembla que el carrer de Baix seria el que va de la plaça Vella al carrer del Pont, és a dir, una part de l'actual *carrer de la Riera*.

Etimològicament, l'adverbi prové del llatí *BASSUS*, amb el significat de 'més avall o sota', i es tracta d'un terme toponímic molt habitual a les vies urbanes.¹²⁴

Baix de les Hortes, camí

«Un Hort de terra situat en dita Parra y prop lo Moli anomenat de la Avallana [...] Afronta [...] a tremuntana ab lo *camí baix de las Hortas*» (Llev. 1731).

V. **Hortes, camí de les*.

Balador, mas

«lo *mas* qui a nom *Balador* d'Osor» (Llev. 1399); «*Mas balador*» (Not. 1334); «lo *mas Balador*» (Cop. xv).

Antic mas que depenia del castell de Solterra i devia pertànyer a la parròquia de Santa Creu d'Horta. Actualment, no resta cap record d'un mas amb aquest nom, en canvi, sí que existeix una perxada anomenada *Baladrós*, prop del Sobirà, que és on devia haver-hi hagut el mas que documentem des del segle XVIII com a partida o peça de terra de propietat del Sobirà, en direcció cap a Santa Margarida de Vallors.

124. Així ho esmenten MOREU-REY (1974a, p. 29-30) i AMIGÓ (1999, p. 77), que afirma: «Hi ha noms que es repeteixen gairebé pertot arreu: el Carrer Major, el de la Font, el de les Eres, el carrer de Dalt, el de Baix...».

Al segle XIII, el terme sembla documentat com a antropònim, «*Baladors*» (Not. c 1285), i de ben segur que es relaciona amb el nom de lloc. Creiem que deu tenir la mateixa etimologia que *Puigbalador*, seguint els estudis de Coromines (*OnCat.*, VI, p. 294-295, i *DECat*, I, p. 596) i Moreu-Rey (*ENL*, p. 62), que afirmen que es tractaria d'un mot derivat del de planta *bàlec*, 'ginesta nana', de base cèltica *Balato-*; de fet, en aquesta zona, la ginesta és abundant. L'evolució a *Baladrós* es produiria per metàtesi, una alteració que, per altra banda, també és recollida per Coromines (*DECat*, I, p. 596).

Baladreda, la

Llocdit de situació i d'origen desconeguts que apareix esmentat per Pladevall (1993, p. 74) com un topònim del segle X, amb referència a una peça de terra de castanyers venuda a Issarno vicario, «ad ipsa Baladrede» (SBB 958).¹²⁵

Podria tractar-se d'un fitotopònim derivat de *baladre*, del llatí VERĀTRUM (*AlcM*, 2, p. 221-222, i *DECat*, I, p. 562), amb el sufix *-eda*, del llatí *-ETA*, un topònim botànic col·lectiu no recollit per Maria-Reina Bastardas (1994), com trobem a *avellaneda*, *beceda*, *boixeda* o *castanyeda*, tots presents en la toponímia de la zona. De fet, el nom de planta, com recull Coromines (*OnCat.*, II, p. 315), no és estrany en noms de lloc com ara *clot de Baladre*, *el Baladre*, *les Baladres*, *el Baladret* o *font de Baladrell*.

Baladrós, el

[əɫβələ'ðros]

Forma referida a una peça de terra avui boscosa de castanyers —la *perxada de Baladrós*—, de pertinença del Sobirà que es troba al límit de les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, al nord del Gelats i al sud de la Barraca del Sobirà, vers el camp de les Cases i l'Era Ventosa.

«Una pessa de terra anomenada *Baladros* o Canalonja situat part en la Parra de Sta Margarida de Vallors y part en la Parra de Sta Creu» (*Llev.* 1731); «pessa de terra nomenada *Baladro* o Covalonja» (*Llev.* 1792); «Pago o paraje *Baladros*» (*Cad.* 1960).

V. **Balador*, mas.

Baladrós, бага del

[əɫβələ'ðros]

Zona boscosa de castanyer situada als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, a la zona més septentrional del terme, vers el camp de les Cases i l'Era Ventosa.

125. Segons el document número 157 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona provinent del Fons de Sant Benet de Bages.

«Mojón nº 3 Colocado en el sitio conocido por Era ventosa de la propiedad del Subirá [...] siguiendo la *Vaga del Baladrós*» (OSHS 1889); «la *baga del Baladros*» (OSHS 1890); «*Perxada Baladors*» (PSOB 2002).

V. **Balador, mas*.

Baladrós, sot de [ˈsodəβələˈðros]

Sot que discorre des de prop del mas el Gelats fins a prop del Fonollet, en direcció SSE per formar la riera de la Noguerola.

El topònim s'origina en el fet que neix en la perxada homònima, per la qual avança, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

V. **Balador, mas*.

Balanyà, vinya

«*Viña Balañá*» (Amill. 1944); «*viña Balañá*» (Amill. 1947); «finca *viña Balañá*» (Amill. 1953).

De situació desconeguda, devia tractar-se d'un espai de conreu de vinya que havia estat de propietat d'algú anomenat *Balanyà*, és a dir, el nom tindria un caràcter antroponímic, possiblement provinent del llinatge que hem documentat a Osor anteriorment, en els segles XVII i XVIII.

Balmes

V. **Bertomeu B*.

Balomar

«*Loco vocato balomar*» i «pessa terra situada en lo lloch anomenat *balomar* [...] afronta a solixent en la riera de nuguerola; a mitgdia en dit honor de dit Ripoll anomenat Rouir a ponent en dita quintana de dits Ripoll» (Rip. 1562); «Altre honor llur anomenat *Balomar*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra nomenada Balomar*» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra situada sota el mas Ripoll i prop de la riera de la Noguerola.

Etimològicament, es tracta d'un mot complex, ja que si bé ens fa pensar en *Palomar*, no és gaire factible que s'hagi produït una sonorització de *p* a *b*, per influència de l'àrab com indica Joan Coromines (*OnCat.*, II, p. 329) referint-se a *Palomera*, i més si tenim en compte que hi ha documentats una *serra dels Palomers*, una *peça de terra les Palomeres*, un *coll ses Palomeres* o un *llocdit la Palomera*, alguns en els mateixos documents en els quals trobem *Balomar*. Potser, una opció més possibilista seria que hagués sorgit del prenom *Baldomar*,¹²⁶ d'origen

126. Joan Coromines mateix, parlant de *Baldomar*, un poble agregat a Artesa de Segre, documenta la forma *Ballomar* al segle XIII i afirma: «És clar que es tracta d'un NP germànic: BALDOMAR»

germànic, amb reducció per síncope del grup *-ld-*, igual que en altres llinatges catalans com ara *Balomer*, considerat per Moll i Alcover (AlcM, 2, p. 239, i ELC, p. 97) una variant de *Baldomer*.

Balomar, torrent de

«*Torrent de ballomar*» (Rip. 1259); «lo *torrent de baulomar*» i «Petia terra afrontatur ab oriente in rivo de Noguerola, a meridie in *torrente de bouloamar*» (Rip. 1396).

Curs d'aigua que discorria prop del Ripoll, afluent, possiblement, de la riera de la Noguerola.

Grafiat amb la forma diftongada el 1396, el curs d'aigua devia prendre el nom de l'indret pel qual discorria.

V. **Balomar*.

Baltasar, mas

[¹mazbətə'z(s)a]

Mas avui inexistent però del qual es recorden unes runes al costat de la riera d'Osor, no gaire lluny de mas Coll, on Pladelasala ja l'havia situat.¹²⁷

«El *mas Baltasar*» (AMO 1725); «el *mas Baltazar*» (LB 1728); «el *mas Baltazar*» (LB 1771); «Aquell mas vulgarment dit *mas Baltasar*» (*Llev.* 1792); «Tota aquella casa, *mas* y heretat anomenada *Baltasar*» (FN 1823); «el *mas Baltasà*» (LB 1885).

Gràficament, podem observar l'ús indiferent de les grafies *s* i *z*, un fet habitual abans de la normativització lingüística de Pompeu Fabra i l'IEC.¹²⁸

Oralment, l'hem oït amb so alveolar fricatiu sonor i alveolar fricatiu sord, potser per influència de la llengua castellana en aquest segon cas.

L'origen deu trobar-se en el prenom que, a més, localitzem en dos osorencs batejats a la primera meitat del segle XVIII, període contemporani a bona part de les citacions escrites, en canvi, no trobem el llinatge.

V. *Mas Baltasar*.

Banc, el

[ə'lβaŋ]

Nom actual d'una antiga casa situada al carrer Major més comunament coneguda com a *cal Sastric*.

(*OnCat.*, II, p. 323-324). Així mateix P. AEBISCHER (1928) recull «BALLOMAR 990 (N.40) et le féminin BALLOMARA 977 (IV, 172) F.243 **Ballomar** C'est part d'être, d'ailleurs, le même nom que *Baldomar*...», a *Essai sur l'onomastique catalane du IXe au XIIe siècle*, p. 35. És a dir, aquesta forma no es tractaria d'un antropònim germànic estrany dins l'onomàstica catalana.

127. Un informant oral em va esmentar que prop del Croset hi havia hagut un *can Baltasar*; ja que no l'ha esmentat ningú més i no en tenim cap referent escrit, pensem que es tracta d'una confusió.

128. Serveixi d'exemple el fet de trobar escrites les formes *Osor* i *Ozor* durant els segles XVIII i XIX.

Se l'anomena d'aquesta manera perquè s'hi va situar l'única oficina bancària existent a Osor.

Banç, serra de la

«La serra de la banç» (*Man.* 1316).

Segons Pladevall (1981, p. 13), es tractava d'un lloc situat «a mig camí de Cercenedes i es trobava plantada de vinyes i oliverars».

El mot no apareix documentat i creiem que és una mala transcripció o una variació de *baus*, que, alhora, segons Alcover i Moll (*AlcM*, 2, p. 389), és una variant de *balç* en el sentit de 'roca o terreny de vessant vertical o quasi vertical', gairebé com un sinònim de *espadat*, com esmenta Domingo i Francàs (1997, p. 138), que és bastant habitual en toponímia. Provindria, així, d'un orònim originat en el llatí *BALTEUM*, 'cinturó'. Pensem que el procés o l'evolució seria *balç* - *bauç* - *banç*, com en d'altres mots, per exemple, *Balcells* - *Baucells* - *Bancells*, tres formes diversificades d'un mateix llinatge que, a més, s'origina com un derivat diminutiu de *balç*, 'cingle'.

Bancs

V. **Noi B.*, **Rodós d'en B.*, *Talaia d'en B.*

Bancs, el¹

[ə'l'βaŋs]

Mas encara localitzable, tot i que enrumat. Pladelasala (1960, p. 373) indicava que «[p]arece ser el antiguo Rechs, s. XIV», però no creiem que sigui així perquè, malgrat que ambdós devien ser al mateix vessant de muntanya, els hem trobat documentats alhora i, aquest, fins i tot, en el segle XIII. Se situa sobre Osor per la banda est, limita amb les propietats dels masos Masferrer, el Maroi i les Romegueres, just al costat d'un camí que els uneix. Apareix recollit al *Nom.* 2004 com a casa denominada «els Bancs».

«*Mansi bancs*» (*NOT* 1284); «*Mansi des banchs*» (*Com.* 1355); «*Mansi Banc-Banchs*» (*Capb.* 1446); «*Mas Banchs*» (*Man.* 1553); «*Mas Banchs*» (*LB* 1741); «pessa de terra del *mas Banchs*» (*FNA* 1808); «aquella casa nomenada la Casa den Codina afronta ab honors del *mas banchs* mediant torrent nomenat den Horta o de la maduixa» (*CB* 1819); «*mas Banchs*» (*Amill.* 1862); «*Manso Banchs*» (*Amill.* 1944); «*Els Banchs*» (*GR* 1956).

Com a llinatge és freqüent a Osor entre el segle XV i mitjan segle XX,¹²⁹ incloent-hi diversos caps de casa com «*Jacobus Banchs*» (*PLO* 1473), «*Johan Banchs*» (*Fog.* 1497) i «*Salvi Bauchs*» (*Fog.* 1553);¹³⁰ endemés, el batlle d'Osor el 1688 també

129. Tot i això, es tracta d'un llinatge que no recull Moll a ELC.

130. Observeu que Josep Iglésies transcriu erròniament el llinatge a *El fogatge de 1553*.

era portador del llinatge, Pere *Banchs*. El nom del mas i l'antropònim coincidirien fins al segle XIX, amb casos de manteniment del llinatge, malgrat haver-se produït l'arribada d'un nouvingut per casar-se amb la pubilla de la propietat; sabem que fou propietat «d'Antony Boschà alias *Banchs*» el 1446, «*Jacobus Banchs*» el 1473, «*Johan Banchs*» el 1497, «*Salvi Banchs*» el 1553, «*Benet Banchs*» el 1731, «*Isidro Banchs y Auledas*, qui per causa de nupcias amb Maria *Banchs* ha entrat al mas *Banchs*» el 1781, «*Joan Pla y Banchs*» el 1792 i «*Ramon Rabassa*» el 1862, quan ja no es produïa la coincidència entre llinatge i topònim.¹³¹

El terme ha originat diversos malnoms de persona, que indiquen procedència o estada al mas: «*en Bancs*» (LLC 1929e) —encara actual— o «*Carmeta i Pep del Bancs*» (LLC 1934).

Quant a l'escriptura del terme, hem pogut observar que gairebé sempre apareix grafiat amb la forma arcaica del so velar oclusiu sord *-ch* i, excepte algun cas, amb *-s* final, malgrat que l'article, que gairebé sempre hi és present, hi sol aparèixer en singular, tal com ha arribat ara, *el Bancs*.

Desconeixem el sentit etimològic del mot, encara que, com havíem indicat Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 185), l'origen podria ser antroponímic. Una altra possibilitat anotada en el mateix estudi seria la relacionada amb l'accepció III del mot recollida per AlcM, 2, p. 257, que implicaria que l'origen seria en un tros de terra, però és un sentit que es localitza en zones geogràfiques molt allunyades de la que ens ocupa. Coromines (*OnCat.*, II, p. 333), per la seva banda, ens remet a *Ban*, en el sentit de 'devesa muntanyenca', i Moreu-Rey (*ENL*, p. 84), sense referir-s'hi explícitament, parlant de *Bançal*, indica que qualifica una forma i situació «en desnivell relativament amb els terrenys propers», però *el Bancs* es troba en una mena de pla dalt d'una carena, en una zona elevada des de la qual es pot albirar tota la vall d'Osor. Navarro Colás, per la seva banda, considera que prové del germànic *banks* i afegeix que «se da el nombre de "banc" a un trozo de tierra más alto que el nivel ordinario. El topónimo que nos ocupa está situado geográficamente en un suelo de relieve escalonado, pudiendo ser este último el que ha motivado la denominación».¹³²

V. **Casa Nova d'en Bancs*.

Bancs, el²

[əɫˈβaŋs]

Partida de terra localitzada a l'entorn del mas homònim, entre Sant Gregori, la riera d'Osor i les propietats dels masos el Maroi, Masferrer i can Serra de Toronell.

131. Observeu en els noms citats casos de dos llinatges units per la conjunció *y* o la partícula *àlias* amb la finalitat de mantenir el llinatge propi de la propietat.

132. F. NAVARRO COLÁS (1963, p. 64).

«*Finca Manso Banchs*. Límites N. Hermita de San Gregorio, E. Tierras del Manso Serras de Toronell y de Masferrer, S. Riera de Osor, O. Tierras del manso Maroy. Alcornoques, encinar, castaños y pinos» (DFE 1939).

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas.
V. *Bancs*, *el*¹.

Bancs, camí del [kə'miðəl'βaŋs]

Camí que des de prop del Maroi es dirigeix fins a aquest mas en direcció nord-est.

Bancs, can ['kam'βaŋs]

Casa situada al carrer Major i que deu el nom al fet que el seu habitant —sovint anomenat *en Bancs*— havia residit al mas homònim.

«*Casa den Banchs*» (Escrip. 1780); «*casa den Banchs*» [situada al carrer del Pont] (Hip. 1854).

No sabem si s'originen en el topònim o en el llinatge. També hem localitzat la «*casa den Banchs y Horta*» (Escrip. 1775), que té un origen antroponímic evident, de fet, el seu propietari es deia Benet Bancs i Horta i s'usava el doble llinatge per diferenciar-lo del possessor aleshores del mas el Bancs, Isidro Banchs y Auledas.

Bancs, coll de

«Part en honor del Mas Ribadevall que posseïx dit Vernedas anomenat *Col-desbanchs*» (Llev. 1731); «*Coll de Banchs*» (Escrip. 1785); «lo serrat de *Colls den Banchs*» (Llev. 1792).

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada i sense palatalitzar del document de 1731 i l'ús sistemàtic de la terminació arcaica *-ch* en el segon element del topònim compost.

Topònim que s'ha de relacionar amb l'antroponim *Bancs*, com demostra el segon document, ja que es localitzava com una propietat del mas Fonollet, a Santa Creu d'Horta, una zona molt allunyada del mas homònim.

V. *Bancs*, *el*¹; **Coll de Bancs*.

Bancs, font del ['fontəl'βaŋs]

Font situada al costat del mas homònim, que és l'element que n'origina el nom per pertinença o proximitat.

«*Font del Banchs*» (LA 1976).

V. *Bancs*, *el*¹.

Bancs, molí d'en

«Salvador Ux moliner del *molí den Banchs*» (LB 1702).

Molí que només hem documentat en aquest cas, fet pel qual no sabem a quin altre es devia referir, tot i que és probable que es tracti del *molí d'en Serra*, que es troba a tocar del camí que condueix al Bancs.

Com podem observar per l'ús de la preposició *de*, que indica estada o propietat, i l'article personal *en*, el topònim prové del llinatge possiblement del propietari.

V. *Bancs, el*¹.

Bancs, pou del

[ˈpowðəlˈβaŋs]

Antic pou d'aigua actualment inexistent que es trobava al costat del mas homònim al qual pertanyia. Només l'hem recollit oralment.

V. *Bancs, el*¹.

Bancs, prat del

«*Prato vocato des Banchs*» (Capb. 1446).

Devia tractar-se d'un prat situat prop del mas homònim.

Hi destaca l'ús de l'article salat contractat amb la preposició *de*, que indica proximitat o propietat.

V. *Bancs, el*¹.

Bancs, puig del

«*Puig des banchs*» (Capb. 1560).

Per la situació, vers Susqueda, no semblaria referir-se al mas del mateix nom, per la qual cosa, en aquest cas podria no tractar-se d'un topònim d'origen antropònimic sinó d'algun dels sentits comuns esmentats a l'entrada referida al mas.

V. *Bancs, el*¹.

Bancs, quintà del

[kiŋˈtaðəlˈβaŋs]

Terres situades al voltant del mas que n'origina el nom i que encara es recorden.

«*Lo quintà de dit mas Banchs*» (Llev. 1792).

V. *Bancs, el*¹.

Bancs de Puigborrell, mas

«*Afrontan assolixent part en honor del Mas Banchs de Puigborrell part en honor den Banchs anomenat Puigarquer*» (Llev. 1731).

Mas que trobem en un únic document i com a límit de les possessions de les Romegueres.

Semblaria que es tracta d'un mas diferent al *Bancs*, però resulta que el mas Puigborrell, en el mateix document, apareix com a derruït i unit al mas Bancs, propietat de Benet Bancs; per tant, no ens trobaríem davant d'un mas *Bancs de Puigborrell*, sinó davant d'un mas *Puigborrell d'en Bancs*, si bé l'escrivent mitjançant una mena d'hipèrbaton capgirà l'ordre dels termes onomàstics.¹³³ De fet, la segona afrontació que esmenta el document serviria per confirmar aquesta hipòtesi.

Bancs i Horta, horta de

«*Horta de Benet Banchs y Horta*» (Escrip. 1781); «Francisca Banchs y Horta y Vila vidua de Benet Banchs y Horta ven a Josep Quer tros de terra cultiva regadiu territori dit la *horta den Banchs*» (FNA 1817).

Peça de terra que prové de l'antropònim del seu propietari en forma composta o simple.

Banyadors, torrent de [tu'rendəβəɾə'dos]

Torrent situat al límit de la parròquia de Santa Creu d'Horta amb Castanyet, també conegut com a *torrent de la Fàbrica*, no gaire lluny del Sobirà.

«*Torrent de Banyados*» (Llev. 1731).

El mot és un derivat de *bany*, com esmenta Coromines (*OnCat.*, II, p. 335), que prové del llatí *BALNAR*, aspecte que es corroboraria pel fet de tractar-se d'un hidrònim.

Banyadret, can ['kam'baɾə'dret]

Casa de la plaça de la Vila també coneguda com a *casa de la Por*.

«*Casa Banyadret*» (LA 1817).

El nom podria respondre a alguna particularitat física, però creiem que prové d'una singularitat de caràcter, com en els dels derivats de *banya* introduïts per Moreu-Rey.

Barber, cal

«*Casa vulgarmente llamada cal Barber*» (LA 1850).

Malnom de casa actualment no recordat, documentat al segle XIX. El terme degué originar-se en l'ofici del seu habitant.

133. Per tant, no existiria un mas amb aquest nom, com indicàrem BRUGUERA i ESCORIHUELA (1993a, p. 185).

Barceló, camp del

«Habeo, teneo et possideo en dicta parr. de Ozor vulgariter dictam la feixa mes baixa del *Camp del Barceló*» (MN 1710).

Semblaria que es tractava d'una partida de terra propera al mas Barceló, del qual pren el nom, com demostra l'ús de l'article *el* i no pas del personal *en*.

Queda especificat en el text escrit que es fa referència a la «feixa més baixa», la qual cosa implica que aquest camp incloïa altres feixes de terra, i no la podem considerar una peça de terra sinó una partida de terra.

V. **Barceló, mas*.

Barceló, mas

«*Manso Barselo*» (Not. 1285); «*Mas Barceló*» (Man. 1316); «*Manso Barcelo*» (Not. 1334); «*Manso Barçalo* et de Roura» (Capb. 1446); «*lo mas d'En Barceló*» (Cop. xv); «*Mas anomenat Ribadevall [...] en lo qual Mas vuy son units y agregats los Masos Arrencada y Barceló*» i «*Mas Gomis [...] junt ab lo Mas Barceló dirruit y a dit Mas unit*» (Llev. 1731); «*Tot lo Mas Riba de Vall al qual son agregats los masos Arrencada y Barceló dirruits*» (Llev. 1792).

Mas del qual no es guarda record que, com es pot observar a la documentació, es trobava entre la Riba d'Avall i el Gomis, possiblement a tocar de la riera de la Noguerola.

El terme apareix com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XVIII i, possiblement, d'aquí prové el topònim, ja que els propietaris o habitants del mas durant el període medieval foren «*Barselo*» (Not. 1285), «*Pere Barceló*» (Man. 1316) i «*bonanat de barçalo*» (Not. 1334), a part que en algun cas podem observar l'ús de l'article personal *en* precedint l'específic.

V. **Coma d'en Barceló*.

Barder, el¹[əɫβər¹ðe]

Mas situat al sud-est d'Osor, sobre la riera d'Horta, al nord-est del Fonollet i al nord del Veguer, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Pladelasala (1960, p. 374) assenyala que al segle XIV devia anomenar-se *mas Maig* i que podria haver-se tractat de l'antic *mas Mir*: «*El Verder* (Abans “*Mas Maig*” s. XIV. “...*Maya*”?, s. XIV. “*Maymir* o *Abells*”?, s. XVIII). Apareix situat en la cartografia com a «*El Verder*» (MAPA 4), «*El Bagué*» (MAPA 6) i, erròniament, com a «*can Begons*» (MAPA 2). El recull el *Nom*. 2004 grafiat «*el Verder*».

«*Mas Maitx y vulgarment dit mas Barder*» (FPS 1710); «*Mas Bardé*» (MN 1710); «*casa del Bardé*» (LA 1715); «*Isidro Buscha serrador masover del mas Barder de Santa Creu*» (LB 1738); «*Miquel Bruguera pagès masover habitant del Barder de Osor*» (LB 1746); «*Casa el Bardé de Valentin Subirá*» (Cad. 1785);

«Tot lo Mas Bardé de Valentí Soler Subirá» (Llev. 1792); «mas Barder» (LA 1811); «mas Vardé de Santa Creu» (LB 1850); «Manso Bardé de Manuel Benet» (Amill. 1862); «Vardé» (LA 1930); «el Verdé» i «Pep Miralpeix del Berdé» (LLC 1934); «El Verder» (Cad. 1960).

Gràficament, cal destacar les formes compostes *Verder de Santa Creu d'Horta, de Santa Creu* o *d'Osor*, degudes al fet de situar-se en parròquia de Santa Creu d'Horta i municipi d'Osor; així mateix, les neutralitzacions vocàliques, els emudiments i les homofonies pròpies del dialecte central provoquen diverses formes: *Verder, Verdé, Berder, Barder, Bardé* i *Berdé*.

Etimològicament, Coromines (*OnCat.*, II, p. 348)¹³⁴ indica que té el sentit de *bardissa*, un derivat de *barda*, al qual Alcover i Moll donen sentit col·lectiu: «Conjunt de plantes espinoses (Empordà, Olot, La Selva)» (AlcM, 2, p. 300), un terme d'origen incert, possiblement preromà. Moreu-Rey (ENL, p. 66) també assenyalava que es tractaria d'un sinònim de *bardissa*, encara que esmenta que no l'ha recollit com a topònim, tot i que assenyalava que «deu existir com a nom de lloc, puix que el retrobem com a nom de llinatge». Navarro Colás (1963, p. 79) també intueix aquest sentit, encara que grafia el nom de lloc *Verder* i el barreja amb un derivat de *verd*, malgrat que el recull com a fitotopònim, escriu: «VERDER, el; manso en ruinas [...] Etim. Del latín VIRIDARIU derivado de VĪR(I)DE «verde» el sufijo -ariu da en catalán -er, la ĩ del latín clásico se conserva como i, ej. VITA > vida, la sustitución por e hay que atribuirle a razones analógicas [...] Se llama “verder” a las brozas que cubren las tapias y cierran las entradas de los lugares abandonados (D.C.V.B, 2, pág. 276). El manso que nos ocupa se caracteriza por la suciedad de toda clase de maleza que se encuentra dentro y fuera de él, su denominación podría ser debida a este hecho». Creiem, efectivament, que el nom és degut a *les bardisses* i altres plantes espinoses que hi ha al camí, prop de la casa i que, per tant, s'hauria de canviar la grafia oficial de *Verder* per *Barder*.

Barder, el²

[əɫβər'ðe]

Partida de terra fonamentalment boscosa de castanyer que es localitza vers el mas que n'origina el nom, entre la riera d'Horta i les propietats del Sobirà i can Mont.

«Pessa prop de la casa del Bardé» (Amill. 1862); «Pago o paraje C. Verder» [indica que inclou setanta-una peces de terra i sis camins a més del mas] (Cad. 1960).

Sembla clar que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Barder, el¹*.

134. De fet, esmenta explícitament la casa que ens ocupa, diu: «El Barder mas entre Osor i Santa Creu d'Horta».

Barder, assecador del [əsəkə'ðoðəlβər'de]

Construcció propera al mas homònim que n'origina el nom que havia servit d'espai per a assecar fusta, segons diversos informants.

V. *Barder*, el¹.

Barder, can [ˈkambər'de]

Nom ara de dues cases, una situada al carrer Major i l'altra, al de França —també coneguda com a *cal Xic*.

El terme encara funciona com a sobrenom individual i en tots els casos creiem que s'origina en el del mas, i indica estada o procedència.

«*La casa del Bardé*» (*Amill*. 1862); «*can Bardé*» (LLC 1929e).

V. *Barder*, el¹.

Barder, font del [ˈfɔndəlβər'de]

Font situada a tocar de la carretera que des d'Osor es dirigeix fins a Santa Creu d'Horta, sobre la riera d'Horta i sota el mas homònim, que n'origina el nom. Molt ben enjardinada, en una pedra es pot llegir un poema datat el 1998 firmat pel pseudònim Les ombres del bosc, que diu: «De fonts com la del / Verder n'hi ha una / entre un miler // L'aigua és fresca i / transparent, les flors / en són bells guariments // Cuideu-la dels dolents / i tindreu font per molt / de temps».

V. *Barder*, el¹.

Barder, sot del, o riera del Barder [ˈsod(ri'erəd)dəlβər'de]

Un altre nom de la *riera d'Horta*, de *Cal Cisteller* o de *Can Pelleringa* —com ens han comentat diversos informants— a la seva part de més al sud, prop del mas que n'origina el nom. Se l'esmenta com a «*Riera del Verder*» (MAPA 4).

«Una pessa de terra boscosa situada en la parra de Ozor fou de pertinències del Mas Vaguer sota lo quintá del Mas Funollet [...] Afronta asolixent ab la *Riera del Barde*» (*Llev*. 1731); «la *riera de Barder*» (*Llev*. 1792).

L'hidrònim s'origina a partir de la proximitat al mas el Barder.

V. *Barder*, el¹; **Riera del Barder*.

Bardisseres, les

«*Les bardisseres*» (*Man*. 1316).

Indret que, segons Pladevall (1981, p. 13), es localitzava «vers el mas Baier i, en algunes zones s'hi trobaven conreus de vinya».

Hem oït aquest mot com a nom comú en el sentit de *bardissar* o *bardissam*, ja que és un derivat de *bardissa*; aquest sentit, però, no apareix recollit en els diccio-

naris, que sols esmenten «bardisser-a: Relatiu a la bardissa» i «bardissaire: Persona que s'ocupa a tallar bardissa» (DIEC, p. 222, i GEC, 3, p. 211).

Bardisseres, camí de les

«El camí que va a les bardisseres» (*Man.* 1316).

V. **Bardisseres, les.*

Bardíssies, les

«Lloc dit *Les bardicies* o bordoneras» (PFM 1343).

Lloc que apareix només en el document anotat. El mot no l'hem localitzat a cap altre topònim ni com a nom comú, la qual cosa ens fa pensar que ens podem trobar davant d'una primera documentació.

Probablement, es tracta d'un derivat col·lectiu de *bardissa* en el sentit de 'lloc ple de bardisses', un sinònim de *bardissar*.

Barnanques, carena de les

«El sitio denominada *Carena de las Barnanques*» (IGCOS 1927).

Només localitzat en aquest document, en desconeixem la situació, tot i que, tractant-se d'una zona situada en els límits municipals entre Osor i Susqueda, ens podríem trobar davant d'una evolució gràfica plural o bé un error de còpia de *Boranca*.

V. **Boranca, la.*

Barnanques, sot de les

«El sitio denominado *Sot de las Barnanques*» (IGCOS 1927).

Situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda, com la carena homònima, creiem que es tracta d'una grafia inadequada, o evolucionada, i plural del nom de lloc *Boranca*.

V. **Boranca, la.*

Barraca

V. *Sobre la B., Sota la B.*

Barraca, la¹

[ləβə'rakə]

Són diverses les cases que s'anoten amb aquest terme i, per tant, a voltes no podem saber a quina es refereix, malgrat que les més habituals són les *d'en Baier, del Sobirà* i *d'en Margarits*.

«Juan Casal habitant en *la Barraca* de Francech Bosch Teixidor de la plassa Vella de Ozor» (LB 1710).

El terme, a més a més, el localitzem com a malnom de persona actual, *en Barraca* —provinent de la *Barraca d'en Baier*— i com a llinatge del segle XVIII, que no creiem que sigui a l'origen de cap topònim.

L'origen d'aquesta denominació es deu trobar en construccions inicialment transitòries però que, per alguna raó, esdevenen autèntics masos que poden restar situats prop del mas del qual depenen o bé aïllades. El mot és d'origen incert.

V. *Barraca d'en Baier, la*; *Barraca d'en Margarits, la*; **Barraca d'en Maroi*; **Barraca d'en Mirus*; **Barraca d'en Teixidor*; **Barraca del Sobirà*.

Barraca, la² [ləβə'rakə]

Petita construcció que es trobava a les feixes de Puig-rodon, en una peça de terra anomenada *la vinya d'en Sastrellarg*, que actualment està plantada de pins.

El sentit del mot prové del comú amb referència a la caseta de fusta destinada a guardar-hi eines o bé a aixoplugar-se, funcions que havia acomplert en altres temps aquesta petita construcció.

Barraca, aulet de la [u(əw)'ləddələβə'rakə]

Bosc d'alzina situat prop de la Barraca d'en Baier en direcció nord.

El topònim prové del fet de situar-se sobre la casa esmentada.

V. *Barraca d'en Baier, la*.

Barraca, camí de la [kə'miðələβə'rakə]

Camí que des de la carretera del Coll es dirigeix fins a la Barraca d'en Baier.

V. *Barraca d'en Baier, la*.

Barraca, can ['kambə'rakə]

Casa situada al passeig del Borrell també coneguda com a *ca l'Emília* i *can Vidal*.

Usat també com a malnom individual, *en Barraca*, el terme s'originà en el fet que els seus habitants provenien de la Barraca d'en Baier.

Barraca, fageda de la [fə'ʒeððələβə'rakə]

Antic bosc de faigs situat en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el mas la Barraca, el llocdit Pedró, la Casa Nova de Muntanya i el pla de les Cases, al sud del terme. Ara es tracta d'una perxada de castanyers encara de propietat del mas el Sobirà també anomenada «*perxada de la Barraca*» (PSOB 2002).

«Mojón nº 4 En el punto denominado *Faxeda de la Barraca*» (OSHS 1889); «el punto denominado *Fageda de la Barraca* de la heredad del Manso Subirá» (OSHS 1890).

El topònim s'origina en el mas homònim, ja a Sant Hilari Sacalm, situat molt a prop.

Barraca, font de la [ˈfɔŋdələβəˈrakə]

Font que es localitzava prop de la Barraca d'en Baier, que n'origina el topònim, actualment inexistent, tot i que recordada, ja que l'hem recollit oralment.

Barraca, sot de la [ˈsɔddələβəˈrakə]

Nom que rep el torrent de Sant Gregori en el seu pas prop de la Barraca d'en Baier, que és a l'origen del topònim.

Barraca d'en Baier [bəˈrakədəmbəˈje]

Terres que formaven part del mas homònim situades entre la propietat de cal Teixidor, la Barraca d'en Margarits i el torrent de Sant Gregori.

«Partida *Manso Barraca* de José M. Llavari» (Amill. 1944); «Finca *Manso Bayer. La Barraca*» (DFE 1959); «Pago o paraje *Barraca Bayer*» [constava de quarantavuit peces de terra, amb quatre propietaris diferents i una bassa, a més de la casa] (Cad. 1960).

V. *Barraca d'en Baier, la*.

Barraca d'en Baier, la [ləβəˈrakədəmbəˈje]

Construcció encara existent, tot i que en molt mal estat, situada sota cal Teixidor i la carretera del Coll i que no fa gaire anys encara estava habitada; de fet, de tots els masos que recullen el terme *Barraca*, aquest és el més conegut, habitualment, com a *la Barraca*, per la qual cosa ha originat el malnom de persona i de casa en *Barraca* i *can Barraca*, ja que els que el portaven hi havien residit.

«Casa y terra part conreu y part castanyeda y avellaneda ditas la casa y terras den Gravalosa alias *Barraca* propietat de Jaume Bayer y Crosa» (Llev. 1792); «Mas *la Barraca den Bayer*, masover Josep Bayer» (LA 1817, LB 1826); «*Manso Barraca de Bayer*» (Hip. 1855); «*Barraca Bayer*» (Pad. 1884); «*Barraca Bayer*» (Pad. 1930); «*la Barraca de Josep M. Llavari Bayer de Santa Coloma de Farners*» (Amill. 1947); «*Barraca den Bayer*» (GR 1956).

El segon element del nom, *Baier*, és de caràcter antroponímic, del llinatge del propietari, que deixa de coincidir-hi a partir dels anys seixanta del segle xx: «*La Barraca den Bayer de Joaquín Llavari Iglesias*» (Cad. 1960); tot i això, creiem que, inadecuadament, Navarro Colás (1963, p. 84), referint-se a aquest topònim, indica que *Baier* prové «de bayador, lugar o aparato donde se ponía el cazador para bayar en la caza con palomeras (D.C.V.B., 2, pág. 358). La denominación de nuestro topónimo puede atribuirse a esta función, ya que este sistema de caza había sido usado en la comarca». També ens podem adonar que progressivament es va

imposant el nom sense genèric alhora que s'hi va afegint la referència al propietari i es passa a esmentar simplement amb l'article.

Barraca d'en Baier, baga de la [ˈbaɣəðələβəˈrakəðəmbəˈje]

Bosc de castanyers situat sobre la Barraca d'en Baier en direcció nord-est cap a cal Teixidor. Malgrat la informació oral, devia trobar-se més d'una baga en aquest indret, ja que també hem documentat una partida de terra anomenada «finca *baga xica de la Barraca den Bayer*» (Amill. 1947).

V. *Barraca d'en Baier, la*.

Barraca d'en Grevolosa

«Partida *Barraca den Gravalosa*» (Cad. 1785).

Possiblement, és el nom anterior de la propietat de la *Barraca d'en Baier*, ja que hem documentat «Joseph Gravalosa habitant en la *Barracha*, menestral» (LB 1710) i «la casa y terra den Gravalosa alias *Barraca* propietat de Jaume Bayer y Crosa» (Llev. 1792); si ens hi fixem, la documentació és del segle XVIII i la *Barraca d'en Baier* apareix com a tal a partir de 1792 i, sobretot, a partir del segle XIX; a part que l'*àlies* del segon document sembla implicar un canvi de nom —de fet, no és propietat de Josep Grevolosa sinó de Jaume Baier i Crosa.

El segon element del topònim seria, doncs, antroponímic, del llinatge —àmpliament documentat a Osor— *Grevolosa*, del seu habitant i, possiblement, antic propietari.

Barraca d'en Margarits

«Partida *Barraca den Margarit*» (Cad. 1789); «Finca *Barraca*. Castaño de Paula Margarits Sabatés» (DFE 1939); «partida la *Barraca* de Francisca Costa Margarits» (Amill. 1947); «Finca *Barraca de Margarits*. Castaños y pinos» (DFE 1959); «Pago o paraje *Barraca Margarits*» [inclouia vuit peces de terra i la casa] (Cad. 1960).

Es refereix a les terres que són propietat del mas homònim, unes possessions no gaire extenses, pel que ens diu el Cad. 1960, de la família Margarits.

És interessant d'observar que al primer document, el llinatge que forma part del topònim apareix en singular, cosa gens estranya, ja que al llarg de la història les dues formes s'han anat alternant com a llinatges osorencs; de fet, podria tractar-se d'una evolució, ja que les documentacions més antigues són, majoritàriament, en singular i, contràriament, les més recents són gairebé sempre en plural.

V. *Barraca d'en Margarits, la*.

Barraca d'en Margarits, la [ləβə'rakəðəmməryə'rits]

Construcció que es trobava no gaire lluny de la Barraca d'en Baier i que encara és recordada. Com en l'anterior, el seu nom també prové del llinatge que apareix àmpliament documentat a Osor; també l'hem oït anomenar *la Barraca d'en Margarits d'Anglès*, perquè els antics propietaris varen anar a residir a aquesta població veïna.

«*La Barraca de Barthomeu Margarits*» (LB 1728); «*Joseph Colubran masover de la Barraca den Margarits*» (LB 1743); «*la Barraca den Margarits*» (LB 1841); «*manso la Barraca de Francisco de Asís Margarits*» (Amill. 1862); «*Barraca de Margarit*» (Nom. 1863); «*Barraca de Margarits*» (Pad. 1880); «*Barraca Margarits*» (Pad. 1884); «*Barraca Margarits*» (Pad. 1930); «*Barraca Margarits*» (Cad. 1960).

És interessant d'observar que el genèric *mas* gairebé sempre és omès i que sovint hi apareix l'article personal *en* precedit de la preposició *de*, que en justifica l'origen antroponímic. Pladelasala l'assenyala en el seu article però no ens la situa, cosa que ens fa pensar que no en coneixia el lloc exacte o bé que se'n va oblidar.

V. **Xica de la Barraca*.

Barraca d'en Maroi, la

«Una pessa de terra [...] en lo lloch anomenat Coll sá Palomera [...] afrontant [...] a mitg dia en honor llur fins al hortet del Pontarro, a ponent ab *la Barraca del Maroy* y part en honor llur de dit Crozet» (Llev. 1731); «*Joseph Grevolosa pagès masover de la Barraca den Maroy*» (LB 1739).

Habitatge que creiem que podria tractar-se d'un altre nom de *la Barraca d'en Grevolosa*, posteriorment *d'en Baier*, ja que hi coincideixen els noms del masover.

Desconeixem el perquè de l'aparició del segon element diferenciador que, possiblement, prové del llinatge homònim relacionat amb el mas Maroi.

V. **Barraca d'en Grevolosa*.

Barraca d'en Mirus, la

Mas que només esmenta Pladelasala¹³⁵ i del qual actualment no se serva cap record.

En desconeixem la situació i l'origen, tot i que, prenent com a referència els altres masos formats a partir de *Barraca*, semblaria antroponímic, possiblement en un malnom de persona, ja que no hem documentat *Mirus* com a llinatge oso-

135. De fet, PLADELASALA (1960, p. 372) només esmenta tres masos amb el terme *Barraca* i en localitza un de sol, *la Barraca d'en Baier*: «*La Barraca* (...den Bayer, 1922. Existían dos mansos mas con el nombre de Barraca, la [...] den Mirus y la [...] den Margarits)». «Parroquia de san Pedro de Osor». No ens indica la font de la qual s'informa i aquest fet ens dificulta de poder saber a quin mas es podria referir quan esmenta la *Barraca d'en Mirus*.

renc al llarg de la història¹³⁶ i no creiem que es refereixi al prenom *Miró*, fora que la localització del topònim s'hagués produït en un document antic.

Barraca d'en Teixidor, la

«*La Barraca den Teixidor*» (LB 1736); «*La Barraca del Teixidor*» (LB 1737).

Casa que es trobaria —com sembla indicar el segon document, sense ús de l'article personal— prop de *cal Teixidor*, que seria l'element que hi donaria nom. Aquest indret no és gaire allunyat de les barraques d'en Baier i d'en Margarits, cosa que ens fa pensar en la possibilitat que es tracti d'un nom ocasional d'alguns d'aquests masos.

Barraca del Cerver, la

«*La Barraca de Juan Cerver*» (Amill. 1862); «*Barraca Server*» (Nom. 1863).

De situació desconeguda, es tracta d'un topònim compost format pel nom *barraca*, 'casa petita, rústica', d'origen incert, i *Cerver*, que podria referir-se o al llinatge o al fet que era una propietat del Cerver —de fet, no va precedit d'article personal.

V. *Cerver*, el¹.

Barraca del Pedró, la

[ləβə'rakəðəlpə'dro]

Un altre nom actual de *la Barraca del Sobirà* per la seva proximitat al Pedró.

Barraca del Sobirà, la

«Jaume Masmiquel habitant de *la Barraca del Subirà*, parroquia de Santa Margarida» (LB 1815); «*Manso Barraca* de Manuel Benet» (Amill. 1862); «Partida Manso Subirà linda al S. con *Manso Barraca*» (Amill. 1944).

Construcció aïllada que era propietat del mas el Sobirà en terme de Sant Hilari Sacalm, a l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, prop de l'ermita del Pedró. Segons Serradesanferm i Pladevall (1986, p. 67), el 1972 encara restava habitada.

Barrancs, camí dels

«*Lo camí anomenat dels Barranchs* que trau al camí vigatà» (Acl. 1767).

Existeixen dues possibilitats, o bé que el camí es dirigeixi al lloc anomenat *Barrancs* des del camí vigatà, sota Sant Benet, passant pel mas la Rovira —com indi-

136. Tampoc és recollit com a cognom per Moll a ELC.

ca el document, que afirma «del qual es va a la Coma i el Carbonell fins a la riera d'Osor» —, o bé que fos un camí amb *barrancs* en el sentit indicat a l'entrada de la *Brolla dels Barrancs*, d'una mena de xaragalls. Qualsevol de les dues hipòtesis podria ser certa, però atesa la situació a la mateixa zona de la *Brolla dels Barrancs*, creiem que la més adequada és la primera.

Barrancs, puig

«Puig de la Gatunera o *Barranchs*» (PFM 1343); «puig de la gatonera o *Bar-ranchs*» (FM 1563).

Orònim situat a la mateixa zona del camí i la *Brolla dels Barrancs*, i això indica que es tracta d'un puig que pren el nom de l'espai sobre el qual està situat.

V. **Brolla dels Barrancs*.

Barraquer, font del [ˈfɔ̃dɐlβərəˈke]

Antiga font actualment seca que es trobava entre els masos el Pidemunt i el Pidvall, a l'est del poble d'Osor.

L'informant desconeixia l'origen del topònim, però creiem que es tracta d'un derivat de *barraca* amb el sufix *-er*, que podria ser fruit d'un malnom individual referit a algú provinent d'algun mas *la Barraca* o que construïa barraques o bé que residia en alguna petita barraca a la zona avui inexistent.

Basela, casa

«*Casa Bacela*» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor entre principis del segle XIX i mitjan segle XX.¹³⁷

Bassa

V. **Cap de la B.*, *Cim de la B.*, **Després la B.*

Bassa, la¹

Nom de diverses peces de terra, ja que la «*pessa de ça Bassa*» (*Capb.* 1343) es trobava al límit amb la parròquia de Santa Maria de Mansolí i, en canvi, «*campum in loco vocato camp de sabaça*» —amb aglutinació amb l'article salat— i la «*fexa de sa basa*» (*Capb.* 1342) es trobaven vers Susqueda.

L'origen del nom es troba en l'espai que es construeix per recollir aigua, en aquest cas, probablement, per regar o bé per amerar el cànem, un conreu que no

137. Llinatge no recollit per Moll a ELC. Atès que hem llegit a diversos documents l'antropònim amb grafies diverses, *Basela*, *Vasela*, *Bassela*, *Bacela*, hem optat per la grafia amb *b* i *s* de manera arbitrària.

havia estat gens estrany a Osor, o bé on es recull aigua però per «un efecte natural del relleu, i esdevé quasi sinònim d'estanyol o de toll» (ENL, p. 52), sentit no recollit per Domingo i Francàs com una forma de relleu.¹³⁸ És un mot que apareix freqüentment en toponímia.¹³⁹

Etimològicament, el terme es considera que prové d'un mot preromà, possiblement ibèric, *balsa* o *barsa* (AlcM, 2, p. 346, i DECat, I, p. 703).

Bassa, la² [lə'βasə]

Lloc en el qual es recollia l'aigua del mas Masferrer al costat del qual es localitzava.

L'origen del topònim, per tant, es troba en una construcció destinada a recollir aigües, en aquest cas provinents d'un sot veí.

Bassa de la Talaia, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'βasədələtə'lajə]

Peça de terra de castanyers situada sobre la Talaia d'en Verneda, al sud d'Osor.

«*Perxada Bassa de la Talaia*» (PSOB 2002).

Topònim compost pel substantiu *bassa*, 'construcció per a recollir aigua', i *Talaia*, nom d'un mas proper, és a dir, se l'anomena així perquè s'hi localitza la bassa que recollia l'aigua provinent d'un sot i que es feia arribar a la Talaia d'en Verneda.

Basses, les¹ [ləz'basəs]

Indret situat al nord d'Osor, prop del mas la Farigola i del riu Ter.

El topònim s'origina en el fet que és un espai en el qual es localitzen diverses gorgues que permeten el bany. Per tant, es tracta del plural de *bassa*, que prové d'un mot preromà, possiblement ibèric, *balsa* o *barsa* (AlcM, 2, p. 346, i DECat, I, p. 703), i sinònim, en aquest cas, de *gorga*.

Basses, les²

«*Loco vocato ses Basses* sus rivum de Noguerola» (*Capb.* 1446); «*Fexam terra loco vocato Ses Bases*» (*Capb.* 1622); «Un tros de terra de boscos [...] en lo lloch anomenat as camps o *Sas Bassas*» (AM 1731); «*les Bases*» (*Amill.* 1944).

Com en casos semblants, es tracta de diversos llocs homònims, ja que el primer es troba sobre la Noguerola, prop del molí de la Pe, antigament *de l'Avellana* o *d'en Casamitjana* —possiblement, aquí el nom es relacionaria amb el funciona-

138. A *Els noms de les formes de relleu*.

139. Com esmenta COROMINES (*OnCat.*, II, p. 371): «*Bassa*. Forma molta [sic] toponímia menor, però també alguns orònims i noms fluvials».

ment del molí—; el segon, vers Susqueda —no sabem si relacionat amb *les Basses* actuals, al Ter—, i el tercer, prop dels masos el Camps i el Simon.

V. **Bassa*, *la*¹.

Basses, les³

Petita partida situada entre les propietats del Carbonell i la Coma i la riera d'Osor, al límit parroquial amb Santa Maria de Mansolí, prop del molí del Carbonell, per la qual cosa s'anomenaria així. Devia ser l'espai on es recollia l'aigua necessària per a fer funcionar el molí esmentat.

Basses, les⁴

«Fexa de terra *fexa de ses bases*» (*Capb.* 1342); «*Pessa las Bassas*» (*Amill.* 1862); «*pieza las Bassas*» (*Amill.* 1947); «*pieza las Basas*» (*Amill.* 1953).

Possiblement, es tractava de diverses peces amb idèntic nom.

V. **Bassa*, *la*¹.

Basses, torrent de les

«Lo lloch anomenat lo *Torrent de las bassas*» (*Llev.* 1731).

Semblaria situat prop de la riera de la Noguera, la qual cosa ens fa pensar que podria tractar-se d'una mena de rec que devia conduir aigua a algunes basses destinades a recollir aigua per regar les peces de terra existents en aquell lloc o bé per fer funcionar el molí allà present.

V. **Bassa*, *la*¹.

Basset, camp de

«Colle de Nofre, et vadit ad ipsa Erola, et pergit ad manso de Soler et uadit ad Salsas ad *campo de Vasseto*» (*Sus.* 1068).

Espai situat al límit parroquial entre Susqueda i Osor, a la zona oest, vers Sant Benet i el coll de Querós.

Desconeixem l'origen del nom de lloc, encara que podria tractar-se d'un fitotònim col·lectiu derivat de *beç* o *barsa*, segons Moll (ELC, p. 229), o bé d'un antic *becet*, 'camp de beços' (AlcM, 2, p. 347). Documentem *Basset* com a llinatge osorenc entre la segona meitat del segle XVIII i mitjan segle XX.

Batlle, mas

«El *mas Badle*» (*Llev.* 1731).

Mas no recordat que era propietat del Sobirà i que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Veguer.

El fet que el localitzem en un únic document ens fa pensar en la possibilitat que es relacionés amb el llinatge que existia a Osor, segons les actes baptismals, des de l'any 1713 i que ha arribat als nostres dies com a segon cognom.¹⁴⁰ Si fos així, possiblement es tractaria d'un altre nom d'un mas, desconeixem quin. Contràriament, si l'origen del topònim no fos aquest, hauríem de pensar en el nom comú en sentit de 'jurisdicció d'un senyor, una batllia', cosa que tampoc és infreqüent en toponímia.¹⁴¹

Batuda, la

«Loco vocato *sa batuda*» (*Capb.* 1446).

Antic indret situat prop del mas Baier en direcció sud.

Possiblement, es tractava d'un espai en el qual se separava el gra de la palla, és a dir, que provindria del participi femení i singular del verb *batre*, que s'hauria substantivat.

Bauç, quintà de la [kiɲ'taðələ'βaws]

Peça situada prop del Clascar, de fet, formava part del quintà d'aquest mas.

El fet que es trobi prop d'un estimball ens fa deduir que, etimològicament, el topònim prové de *balç*, 'cingle, precipici', del llatí *BALTĒUM*, 'cinturó, cinyell' (*DECat*, I, p. 574).

Baucis, mas

«*Mas Baucis* a dit llur mas Sarsanedas unit» (*Llev.* 1731); «un *mas* dirruit nomenat *Maucis* al citat mas Sarsanedas unit» (*Llev.* 1792).¹⁴²

Mas antic i poc documentat, sempre com a derruït, del qual no queda record ni és recollit per Pladelasala. Devia trobar-se prop de can Cercenedes d'Osor.

Possiblement, el topònim prové del nom comú que té sentit de 'precipici' i que, segons Coromines (*DECat*, I, p. 574), es tracta d'una forma plural de *bauç*, afirmació que contradiuen Alcover i Moll (*AlcM*, 3, p. 387), que l'interpreten com un sinònim de *bauç*.

Baulet, puig

«Loco vocato *puig baulet*» (*Capb.* 1342); «Podio vocato *Puig Baulet*» (*Capb.* 1560); «Pody vocato *puig de baulet*» (*Capb.* b 1560); «*Puigbeulet*» (*Capb.* 1622).

140. De fet, COROMINES (*OnCat.*, II, p. 30), parlant de topònims homònims al nostre, esmenta que es tracta d'«un nom d'evident caràcter antroponímic».

141. Així ho esmenta MOREU-REY (*ENL*, p. 82), quan escriu: «*La Batllia* és o era un territori sota la jurisdicció del batlle (delegat del senyor): aquest sentit produeix topònims del tipus *La pedra dels Tres Batlles...*».

142. Podeu observar que en aquest document es produeix un error de còpia, ja que creiem que el seu autor va tenir en compte l'anterior a l'hora de realitzar-lo.

Gràficament, cal assenyalar la tautologia en el genèric del segle XVI en la forma llatinitzada i catalana i l'aglutinació del segle XVII.

Terme esmentat per AlcM, 2, p. 388, en el sentit de 'tipus de mollusc' i com un llinatge existent a Girona,¹⁴³ que no hem documentat, però, a Osor, i considerat per Coromines (DECat, I, p. 550) 'baulet de cosir, derivat de baül'. Per la forma, semblant a *Bau* o *Baulí*, podria tractar-se d'un antropònim d'origen germànic.

V. **Puig Baulet*.

Beç, coll del

«En honor del mas Subirà anomenat *Coll del Bes*» (*Llev.* 1731).

Orònim situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Sobirà.

Carreras Candi (1911, p. 22) recull no gaire lluny d'on es localitzava el coll del Bes el *Puig de Bes* [*sic*], datat el 1577, en terme de Sant Hilari Sacalm. Malgrat l'aparició d'un genèric diferent, podrien ser dos noms de lloc formats a partir del mateix terme, el puig i el pas o coll d'un indret anomenat *Beç*, en el sentit del lloc més elevat i el pas per travessar aquest puig.

Etimològicament, sembla tractar-se d'un mot procedent de *beç*, 'bedoll', provinent del cèltic *Betullos* que evolucionà en romànic a *Bettius* (DECat, I, p. 744), ja que, malgrat l'existència del llinatge homònim¹⁴⁴ amb el mateix origen i sentit, a Osor no l'hem documentat en cap moment de la història.

Becaina

«*Finca Bacaina*» (*Amill.* 1944); «*finca Bacaina*» (*Amill.* 1953).

Es tracta d'una sola peça de terra situada entre la torre de Recs i el carrer de la Penya, antic *camí de Sant Hilari Sacalm*, a la banda nord de la casa homònima.

L'origen del nom es troba en el d'una casa adjacent del carrer Cercenedes que, alhora, prové del malnom d'un famós trabucaire osorenc, Martí Plademont àlies *Becaina*.¹⁴⁵

143. Que no recull, malgrat tot, Moll a la seva obra ELC.

144. F. de B. MOLL (ELC, p. 229).

145. Martí Plademont àlies *Becaina* fou el darrer esquarterat públic a Girona, el dia 29 de març de 1829, al portal de França, i, per aquesta raó, a la ciutat de l'Onyar existeix la dita «fer la fi d'en Becaina» referida a la persona que es considera que va per mal camí. A més, sobre la seva mort s'han recollit dues composicions populars titulades *Martí Plademont (a) Becaina* i *Cançó nova que se ha dictada de un home conegut anomenat Bacayna*, on s'explica la manera com aquest personatge fou pres per uns carboners companys seus i com fou portat a Girona, on el varen esquarterar.

Becaina, bauma d'en [ˈbawmæðəmbəˈkajnə]

Amb aquest terme es fa referència a una petita cova situada prop de les Mines d'Osor, sobre el pla de la Illeta, i en la qual, segons la tradició, s'havia amagat el trabucaire Becaina, fill d'Osor; per tant, el topònim s'origina en aquest malnom de persona. De vegades se l'ha anomenada la *cova d'en Serrallonga*, però sembla que aquest bandoler no s'havia amagat mai en aquest indret.¹⁴⁶

V. **Becaina*.

Becaina, can [ˈkambəˈkajnə]

Nom d'una casa del carrer Cercenedes que prové del trabucaire originari d'Osor Martí Plademont àlies *Becaina* conegut, simplement, com *en Becaina*, que tradicionalment es diu que va viure en aquesta casa. Es desconeix, però, l'origen del malnom.¹⁴⁷

Becdejú

V. **Mas B*.

Becdejú Vell, sot de

«*Sot de Bec de Juell*» (MAPA 1).

Només apareix en aquest mapa, just als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter. El nom prové d'un mas encara existent anomenat *Bicdejuell* situat en terme de la Cellera de Ter i que havia pertangut a Anglès, «el *mas Becdejú de Anglès*» (*Llev.* 1731), que, alhora, ha donat nom a altres espais com el «Lloc anomenat *Becdejuvell*» (*LA* 1711), on durant la Guerra de Successió es col·locaven sentinelles osorencs per controlar la zona d'entrada de tropes a la vall d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un mot aglutinat de *bec*, en el sentit orogràfic de 'punta', i *jou*, amb el pas de diftong *-ou* a *-u* habitual en la llengua catalana,¹⁴⁸ que s'acompanya, per contrast amb algun d'homònim en el mateix moment, amb l'adjectiu *vell*.

146. Aquest error apareix recollit en alguna obra d'excursionisme, com ara a la d'Artur Osona.

147. Podria haver-se originat en el terme que designa l'acte de dormir una estona, 'fer una becaina', cosa que el relacionaria amb una singularitat de caràcter o bé amb un fet episòdic. No el recull Moreu-Rey.

148. Moll (*ELC*, p. 269, 297), parlant de la forma antropònica, afirma que pot haver-se originat en un «adjectiu format per indicar una persona obligada a dejunar per manca de mitjans per alimentar-se»; o bé en el «nom d'un que havia estat molt de temps sense menjar». Per l'orografia de la zona, prop de puig d'Afrau, una muntanya força punxeguda vista des de lluny, no creiem que aquest topònim pugui tenir cap relació amb el malnom que esmenta l'eminent estudiós.

Beceda, hort d'en

«Un hort de terra [...] anomenat lo *hort den Baceda* antiguament dit Ombreras» (Llev. 1731); «Hort de regadiu ab lo nom de *Hort den Basseda*» (Llev. 1792).

Peça de terra que, possiblement, es trobava prop del mas homònim.

L'origen del topònim es troba en el llinatge, com es demostra per l'ús de l'article personal *en* i pel canvi que se'ns indica el 1731, quan havia passat de ser *d'Ombreras* a ser *d'en Baceda*, possiblement per un canvi de propietari.

V. **Beceda*, mas.

Beceda, mas

«*La Baceda*» (PRB 933); «*ipsum mansum de Beteda* ubi habitabat Formigo vel sui heredes» (LFM 1068); «*castlarys de Rechts, de nugereda et de podio et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys*» (FB 1233); «*Bacceta*» (Not. 1285); «*Beuseda*» (Not. c 1285); «*mansum de Besescedes*» (Cop. 12340); «*manso de baçeda*» (Not. 1334); «*La Besseda*» (Capb. 1446); «*mas Bassede*» (Fog. 1553); «*Joan Artigas masover de la Basseda*» (LB 1700); «*Salvador Gelabert masover del mas Basseda sobre Masferrer*» (LB 1716); «*Bonaventura Prat pagès de Osor masover del mas Basseda*» (LB 1735).

Mas que sabem que es trobava entre el Masferrer i el Bancs. El documentem de molt antic, des del segle x, entre els béns que el comte Ramon Borrell i la seva esposa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç. També sabem que estava format per més d'un habitatge ja que hem documentat els masos *Beceda d'Amunt* i *Beceda d'Avall*. Pladelasala, Pladevall i Bolòs i Hurtado insinuen la possibilitat que aquest mas s'anomenés *Beceda* o *Boixeda*, cosa que no creiem certa, ja que diferents documents ens permeten de deduir que es tractava de dos masos diferents; així, al segle XIII localitzem «*Pere sa Boxeda*» i a «*Basseta*» (Not. 1285) i al segle xv, «*Johannus sa Boxeda*» i «*Mansi Sabaceda* de Antony Boschà i Banchs» (Capb. 1446). Observem que es diferencien de manera clara els dos termes, tot i que geogràficament es podrien trobar en zones properes.

Gràficament, l'hem localitzat escrit *Beteda* —fórmula arcaica—, *Besescedas* —fórmula plural, possiblement referida a l'esmentada existència de més d'un mas amb el mateix nom de lloc—, *Bassede*, *Besseda*, *Baçeda*, *Baceda* i *Basseda*, amb diferents confusions gràfiques perquè la pronúncia és idèntica.

Hem trobat el mot com a llinatge osorenc des del segle XIII, inicialment relacionat amb la propietat del mas, «*Raimunda de ça Beceda*» (Not. 1285), fins al segle XIX; endemés, documentem portadors de l'antropònim com a caps de casa: «*Bernat saliga alias Basseta*» (Fog. 1497).¹⁴⁹ Tanmateix, no pensem que el nom de

149. Cal assenyalar l'ús de la forma *àlies* per indicar propietat, no malnom, i el possible error de transcripció de Josep Iglésies.

lloc s'origini en el llinatge sinó en el derivat col·lectiu de *beç*, fórmula dialectal de *bedoll*, topònim recollit a diversos llocs amb aquest mateix sentit (ENL, p. 59).

Beceda d'Allà, mas

«*Mansi baçada de la*» (Not. 1334).

Un altre nom amb el qual es devia fer referència, segurament, al *mas Beceda d'Avall*, ja que és el que apareix escrit en el mateix document.

V. **Beceda d'Avall, mas*.

Beceda d'Amunt, mas

«*Mansi sa Baceda demunt* qui possediter en Baseda» (Capb. 1446); «*Mas Baceda de Munt* de Joan Romagueras» (Llev. 1731); «*Lo mas Basseda de Munt* de Masferrer» (Llev. 1792).

Mas situat a la mateixa zona que l'anterior; el més destacable és l'omissió de l'article que es produeix en els dos darrers documents i que no era present en el primer, que s'acompanyava de l'article salat; pensem que això marca l'establiment del terme com a topònim allunyat del llinatge, relació que, com podem veure, encara existia en el segle xv.

V. **Beceda, mas*.

Beceda d'Avall, mas

«*Baçeda daua*» (Not. 1334); «*Mansi de sa Bacedadavall* d'Antony Boscha, *Mansi Sabaceda devall*» (Capb. 1446); «*Mas Baceda de Vall* dirruit a son Mas Banchs unit» (Llev. 1731); «*Tot lo mas Banchs y mas Basseda de Vall* a dit mas unit» (Llev. 1792).

Situat prop dels anteriors, entre el Bancs i les Romegueres, té sentit com a contrast amb el *mas Beceda d'Amunt*. Destaca que aparegui com a antropònim, «*en baçada daua*» (Capb. 1446), aglutinat i amb ommissió progressiva de l'article.

V. **Beceda, mas*.

Becfred, baga

«En altre honor llur anomenat *baga Bechfret*» (Llev. 1731).

Lloc que es localitzava en els límits parroquials entre Osor i Susqueda, prop del mas Rocasalva de Susqueda, avui sota les aigües de l'embassament, no gaire lluny de la carretera que condueix al coll de Nafré.

El nom deu provenir del mas que es trobava en terme de Susqueda, «*Mansi bechfret*» (Not. 1285), «*Petri de Bechfret* propietarius mansi *Bechfret*» (Capb. 1342), «*Mansum Bechfret*» (Capb. 1622), «*Mansum vocatum bechfret* dirruitur et deshabetur» (Capb. 1562) i «*mas Bechfret*» (Llev. 1731), que coincidia amb el lli-

natge del seu propietari fins que va passar a pertànyer als Rocasalva: «Sthefanus Cudina alias rochasalva» (*Capb.* 1562), «Antoni Rocasalva» (*Llev.* 1731). Coromines (*OnCat.*, IV, p. 280) ens indica que *Becfred* és una forma original de *Vicfred* i es tractava d'una aglutinació de *bec* (BECCO), 'punta o cap punxegut', i *Fractur*, 'trecat, fangós', ja que a les primeres documentacions apareix com a *Becfred*. Moreu-Rey (*ENL*, p. 116) difereix d'aquesta proposta i li dóna un origen antroponímic en *Wifred* (s. x), *Giscafre* (s. x) i *Vigfred* (s. XI). Els documents en els quals l'hem trobat, però, semblen aproximar-se més a la hipòtesi de Joan Coromines, ja que sempre apareix amb *B-*.

Beguda, feixa de la [ˈfɛʃəðələβəˈɣudə]

Feixa de terra en la qual avui trobem el mas la Codina de Susqueda, al nord d'Osor.

El nom prové del fet que se situava al costat del torrent homònim.

V. *Beguda, torrent de la*.

Beguda, torrent de la [tuˈrɛŋdələβəˈɣudə]

Sot d'aigua situat sobre la Codina, a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, en el qual hi havia hagut uns abeuradors destinats als animals que anaven o venien de la població de Susqueda.

El topònim, per tant, prové de la substantivació de la forma femenina singular del participi del verb *beure*.

Beliques, can [ˈkambəˈlikəs]

Casa situada al carrer Major, en concret a la plaça Vella, també coneguda com a *can Lluís Fuster*.

En el *Llev.* 1792, en una anotació posterior, sense datar, trobem escrit *Balicas* amb referència a una casa situada a la plaça Vella, possiblement la mateixa que s'anomena actualment, la qual cosa ens fa pensar que, possiblement, es tracta d'un malnom força antic l'origen del qual desconeixem.¹⁵⁰

Bell

V. *Puigbell, mas¹*; *Puigbell, mas²*.

Bella, can [ˈkamˈbejə]

Casa del carrer de Cercenedes.

El nom prové d'un malnom individual, ja que documentem «*Nen Beya*» (LLC 1924), «*Florenci Ripoll alias Beia*» (LLC 1929e) i l'encara actual «*en Beia*»; alesh-

150. El terme no el recull Moreu-Rey a *Renoms, motius, malnoms i noms de casa* ni a cap de les obres lexicogràfiques consultades.

res, ja que la pronúncia és amb *e* oberta i amb iodització, possiblement el terme es degué originar en el fet de tenir ruscos d'abelles.

Bella Polla, camí de

«Bella Polla» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 971);¹⁵¹ «*strada de Bellapolla*» i «*via quae venit ad Bellapolla*» (Bolòs i Hurtado, 2001, any 978); «Camí de Bella Polla» (Vic. x-xi).

Antic camí que anava de Vic a Girona, possiblement una part de l'actual *camí Ral*, i que se situava com a límit parroquial, com demostra el document que es trobava a l'antic calaix número 18 de documents del monestir de Sant Benet de Bages, del qual es conserva un índex força detallat a l'ACA, Fons Monacal Universitat, lligall 75, al Fons de Sant Benet de Bages de la Universitat de Barcelona amb el número 930,¹⁵² que es refereix a la venda d'Ingilbert i la seva muller Avanca a Sala d'una casa al comtat d'Osona, al terme d'«*Ausore*» que termenejava «*in strada de Bellapolla*». La via es trobava al sud-est del terme, en un camí que passava pel coll de Roscall i pel collet de l'Espinau en direcció a Santa Coloma de Farners, a la zona de Santa Creu d'Horta.

El topònim és obscur, malgrat que Bolòs i Hurtado (2001, p. 52) anoten que és un «nom potser relacionat amb una espluga gran», amb una cova profunda, però no tenim constància de l'existència de cap cavitat d'aquestes característiques a la zona.

Bellveí, serrat de

«Mojón nº 5. Colocado [...] en el punto denominado *Serrat de Vellvehi*» (OA 1889); «Punto conocido por *Serrat de la Clara* o *de Bellvehi*» (OA 1927).

Amb aquest topònim es designava el serrat situat sobre el mas Bellveí, en terme d'Anglès, al sud-est d'Osor, límit municipal entre Osor i Anglès, prop del mas les Casulles, entre el turó del Perer i el camp de Llancers. Apareix esmentat per Juli Serra (2002, p. 145) com a «*las colinas de Bellvehi*».

El nom de lloc s'origina en el mas anglesenc.¹⁵³

Benet, can

[¹kambə'net]

Casa del carrer del Pont que degué originar-se en el prenom o en el llinatge documentat a Osor des de final del segle xvii fins a mitjan segle xx.

151. Es documenta, segons Bolòs i Hurtado, al Diplomatarí de la Catedral de Vic.

152. Recollit per A. PLADEVALL (1993), «El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i de la vall d'Osor (s. x)», *Quaderns de la Selva*, núm. 6, p. 71.

153. COROMINES (*OnCat.*, II, p. 413-415) es refereix explícitament a aquest mas i fa una àmplia explicació de caràcter geogràfic, documental i etimològic del nom.

«*Casa Ton Benet*» [hi vivien Pere i Patllari Coll, desconeixem si és la mateixa casa que l'actual] (LA 1817).

Benet Petit, baga d'en

«Finca *Baga den Benet Petit*. Límites N. Con camino que dirige a Anglés, O. Manso Peraire. Castaño» (DFE 1939); «*Baga den Banet Petit*» (*Amill.* 1953).

Es tracta d'un topònim compost d'origen antroponímic format a partir del prenom o llinatge *Benet* —documentat a Osor com a cognom des de la fi del segle XVII fins a mitjan segle XX— i del malnom o llinatge *Petit* —que també es localitza com a cognom entre els segles XVII i XIX. L'existència d'una «casa anomenada *d'en Benet Petit*» (LA 1817) no ens aclareix tampoc si es tracta d'un terme provinent del llinatge o bé d'un malnom.

Benet Petit, casa de

«*Casa de Benet Petit*» (LA 1817).

Es tracta d'un nom d'una casa perquè els seus habitants es deien Manel i Pere Clos. El terme devia referir-se al propietari de l'habitatge, que devia tenir com a prenom *Benet* i com a llinatge o malnom individual *Petit*.

Beno(s), can

[¹kam'benu(s)]

Oït en plural i en singular, casa del carrer de França també coneguda com a *ca la Cèlia* o *can Quelic de l'Atxa*.

Ens han comentat que l'origen del malnom es troba en un home que sistemàticament repetia el castellanisme *bueno* amb síncope, sense la primera vocal.

Bera, pla de la

«*Pla de la Bera*» (Escrip. 1781).

Possessió de terra del mas Albereda de la qual desconeixem la situació.

No ens atrevim a donar cap etimologia concreta, ja que no coincideix amb *Berà* per la diferència de la síl·laba tònica, tot i que, com aquest, podria haver-se originat en un antropònim. Malgrat això, el fet que no el trobem en cap altre cas també ens fa pensar en un error de transcripció o bé en un possible cas de metàtesi, d'aquesta manera, el *pla de l'Albereda* hauria pogut generar el *pla de la Bera*. Una altra possibilitat seria que es referís a un espai situat prop d'un riu.

Berbolades

V. *Gran de les B.*, *Major (de les B.)*.

Berbolades, les¹

[ləzbə(u)rβ(γ)u'laðəs]

Petit mas encara existent en estat ruïnós i el qual s'anomena *les Borbolades*, *les Borgolades* o *les Berbolades*. De fet, aquesta diversitat oral també la detectem en l'escriptura. En alguns casos se l'anomena *del Soler* perquè està situat al camí del Soler de Mansolí, del qual havia estat una propietat, a l'oest d'Osor, sobre el quilòmetre tretze de la carretera que es dirigeix a Sant Hilari Sacalm. Apareix recollit a la cartografia, «*mas las Vorbolades*» (MAPA 1), «*Casa Ferbolagas*» (MAPA 2)¹⁵⁴ i «*Mas les Berbolades*» (MAPA 3), que és la forma considerada oficial i normativa, recollida en el *Nom*. 2004. L'esmenten Pladelasala i Carreras Candi (1911, p. 101), que el documenten el 1605, ambdós amb la grafia «*Barbolades*». *Les Berbolades* abans s'havia anomenat *Vallpregona d'Avall*, com demostra la documentació escrita: «*Manso Vallpregona devall sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la parte opuesta de la Casa llamada Vallpregona demont es Borboladas del Soler*» (Capsolt 1832).

«*Barboladas del Soler*» (AMO 1715); «*las Barbuladas del Soler*» (LB 1756); «*la Burbulada*» (LB 1811); «*las Vurvulades*» (LB 1846); «*Burbuladas*» (*Nom*. 1863); «*Burbuladas*» (Pad. 1880); «*manso Burbuladas*» (LB 1919); «*Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o Barboladas*» (DFF 1939).

Les diferents formes escrites i orals són degudes, possiblement, a la inexistència del mot comú i al desconeixement del seu sentit originari, la qual cosa comporta assimilacions vocàliques de *-e-* a *-o-* pronunciades vocal neutra i *-u-* a causa de les neutralitzacions en posició àtona, i de *-b-* a *-g-* —més escasses—; la resta de consideracions gràfiques són degudes a la confusió *b-v* i a la neutralització vocàlica pròpia del català central.

Etimològicament, estem d'acord amb el plantejament que fa Coromines (*OnCat.*, III, p. 341) quan es refereix, explícitament, a aquest topònim dient que: «*Les Barbolades*. En terme d'Osor [...] no deu ser un derivat de *barba*, perquè del context resulta que s'hi caçaven tudons: eren unes *palomeres*; per tant seria derivat de *berbol*, 'parany de caçar'». Contràriament, Navarro Colás (1963, p. 93) assenyala que es tracta d'un topònim provinent d'un malnom «derivado de *vérbola* "xerrameca", se dice del que tiene una gran facilidad de palabra», però no creiem que es tracti d'això, sobretot arran de l'antiguitat del nom de lloc, documentat ja en el segle xv.

Berbolades, les²

[ləzbə(u)rβ(γ)u'laðəs]

Partida de terra boscosa propera al mas homònim que n'hauria originat el nom.

154. A l'apartat 3.4 de «Cartografia», ja hem indicat que el mapa de la Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral i el Servicio Geográfico del Ejército (1951) està ple d'errades, i aquí se'n pot observar una que podria conduir a la confusió.

«*Loco vocato las Barboladas*» (Capb. 1446); «una pessa de terra situada en lo lloch anomenat barbolades» i «la pessa de las barboladas» (Rip. 1562); «*las Borboladas*» (Escrip. 1639); «lo lloch anomenat Borboladas-Borgoladas» (Llev. 1731); «*territori dit Borboladas*» (Llev. 1792); «*Paraje Las Barbulades*» (GR 1956).

V. *Berbolades, les*¹.

Berbolades, bosc

«*Bosque llamada Barbolades*» (Escrip. 1594).

Devia tractar-se del bosc proper al lloc en el qual avui localitzem el mas homònim; en ser, però, cronològicament de datació anterior, com el llocdit *les Berbolades*, es pot deduir que fou el lloc que donà nom al mas.

V. *Berbolades, les*¹.

Berbolades, camí de les

[kə'miðələzbə(u)rβ(γ)u'laðəs]

Camí que s'inicia prop de can Bosc, a la carretera de Sant Hilari, i des del qual s'arriba al Soler de Mansolí passant per les Berbolades.

«*El camí de las Borboladas*» (Escrip. 1639).

Se l'anomena així perquè passa prop del mas les Berbolades.

V. *Berbolades, les*¹.

Bernada, ca la

['kaləβər'naðə]

Nom d'una casa situada al carrer de França que s'originà del llinatge documentat a Osor entre finals del segle XVIII i principis del segle XX.

Bertomeu Balmes, casa d'en

«*Johannes Balmas dominus utilis domus vulgarites dicta la casa den Bertomeu Balmas*» (MN 1710).

Nom pretèrit d'una casa que es trobava situada al carrer o a la plaça del Verger.

Per la coincidència entre el llinatge del propietari i el nom de la casa, hem de creure que, possiblement, el sobrenom es devia originar en el nom del pare o d'un avantpassat i es devia mantenir quan la va heretar el fill.

Bertomeu Balmes, vinya d'en

«*La vinya den Barthomeu Balmas que abans fou den Martí*» (MN 1710).

Peça de vinya que deu el nom al propietari, com demostra el fet que anteriorment havia tingut un altre nom de lloc relacionat amb un altre propietari més an-

tic. *Balmes* —sovint grafiat amb *-a* final a causa de la neutralització vocàlica— havia estat un llinatge habitual a Osor entre el segle xvii i mitjan segle xx.

Bertrana, can [ˈkambərˈtranə]

Nom d'una casa actual del carrer de França també coneguda com a *ca la Pita*, que s'originà en el llinatge que encara existeix a Osor.¹⁵⁵

Blai, horts d'en

«En honor den Banchs anomenats *horts den Blay*» (Llev. 1731).

Diferents peces de terra situades a la partida de la Maduixa.

Topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge o prenom *Blai*, del nom *Blasius*, un sant del segle iv, tal com assenyalen Moll (ELC, p. 80) i Albaigés (DNP, p. 86). La grafia amb *-y* és una forma arcaica prenortativa.

Blanc, camp

«Pessa de terra lloch nomenat *Camp blanc*» (Llev. 1792).

Tros de terra que se situava a Santa Creu d'Horta, prop del Fonollet.

El topònim sembla que es relaciona amb el color, possiblement perquè es tracta d'una peça de terra en la qual destacava la blancor de la terra, fet no gens estrany en toponímia.

Blanc, esquei [əsˈkɛjˈβlaŋ]

Pedres blanquinoses que es troben a la riera d'Osor, no gaire lluny del pont de Mas Coll en direcció a les Mines d'Osor i que, alhora, originen el nom d'una gorga.

Documentat només oralment, queda clar que deu el nom al color blanc, mot provinent del germànic *blank* amb el mateix significat.

Blanques, les

«Lloch anomenat *Ses Blanques*» (Llev. 1731); «pessa de terra lloch nomenat *Ses Blanques*» (Llev. 1792).

Indret situat prop de Susqueda, a poca distància del mas les Tries.

Etimològicament, es tracta d'una forma originada en el color blanc, en plural i femení, del terra o d'algunes pedres que devien trobar-se en aquest lloc.

Blanques, castanyeda de les

«Honor del Mas de Sastrias anomenat *Castanyeda de las Blancas*» (Llev. 1731).

155. Segons el Pad. 2002, n'hi ha set casos, sis com a primer cognom i un com a segon.

Castanyeda situada prop del llocdit homònim i que podria trobar-se en terme i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

V. **Blanques, les*.

Blanques, torrent de les

«Lo torrent de sas Blanques» (Llev. 1731).

Torrent que sembla que és el que discorre en el límit parroquial entre Osor i Susqueda, anomenat actualment *sot de la Triola*.

V. **Blanques, les*.

Boc, perxada del

[pər'jaðəðəl'βok]

Peça boscosa de castanyers joves situada entre el Clascar i la Molina del Clascar.

Probablement, es tracta d'un zootopònim que fa referència al mascle de cabres i cabirols, no estrany en toponímia, un mot d'origen preromà, possiblement d'una base cèltica *bucco-*, com en altres llengües romàniques i germàniques (DEM, p. 65, i DE, p. 123).

Boca del Sis, la

[lə'βokəðəl'sis]

Curiós nom situat just sota el Clascar que fa referència a unes canonades d'aigua que havien de servir per aprofitar el torrent del Clascar. Aquestes canonades disposaven de diverses obertures numerades, el número sis de les quals era en aquest indret. Per tant, es tracta d'un nom de lloc descriptiu força recent però que ha gaudit d'una certa acceptació, ja que ens el van esmentar fins a tres informants diferents.

És un nom compost pel substantiu *boca*, 'sortida d'aigua', i el numeral substantivat *sis*; curiosament, aquest fet no s'ha produït amb les altres sortides d'aigua.

Boix, font del

Hidrònim recollit en un poema dels anys cinquanta del segle xx i que, en canvi, cap informant ens ha esmentat. Tot i això, sembla que podria ser la *font del Baier*, ja que el text la situa prop de la font de Can Pellerinca, des d'on es devia arribar sense gaire dificultats: «... més amunt la *del Boix*. / També pot arribar-hi un coix» (PAF).

El nom deu provenir de l'arbre que encara és present a la zona; es tractaria, doncs, d'un fitotopònim originat en el llatí *buxus* (DE, p. 125).

Boixadella, sot de

«Tros de terra boscosa situat entre los honors del *Sot* dels Escandells antigament així nomenat vuy *de Buxadella*, o *Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjà*» (Llev. 1792).

Observem que el sot rep dos altres noms. Podem deduir la seva localització geogràfica ja que, atès que el Serrat Mitjà està situat prop del mas Soler del Coll, aleshores hem de creure que, segurament, es tracta del curs d'aigua que, provinent de la muntanya del Coll, desguassa a l'embassament de Susqueda prop del mas can Mariner, i que discorre, fonamentalment, en terme municipal de Susqueda però també parròquia d'Osor.

Etimològicament, creiem que és un derivat de *boix*, sinònim de *Boixadell*, terme recollit per Moreu-Rey (ENL, p. 62) com a topònim i per Moll (ELC, p. 239) com a llinatge, que, a més, hi inclou el seu possible significat, «Derivat diminutiu de *boixet*, sinònim de *boxeda*: 'camp de boixos'»;¹⁵⁶ però aquesta forma, si més no aparentment feminitzada, no apareix a cap de les obres consultades, per la qual cosa ens podríem trobar davant d'una primera documentació.

Boxeda, mas

«*Pera sa Boxeda-Buxeda* de Osor» (Not. 1285); «*Boxeda*» (Not. 1334); «*Johannes sa boxeda*» (Capb. 1446).

Mas documentat per Pladevall (1980, p. 6), Pladelasala (1960, p. 373) i Bolòs i Hurtado (2001, p. 52) l'any 933 com una de les propietats que els comtes Ramon Borrell i Ermessenda vengueren al prevere Sanç. Aquests estudiosos esmenten que aquest mas possiblement era el *mas Beceda*, cosa amb la qual no estem d'acord (v. **Beceda, mas*). Es trobava situat al nord-est del terme.

Malgrat l'existència del llinatge relacionat amb el mas, creiem que en aquest cas és l'antropònim que prové del topònim, que s'originaria en el derivat col·lectiu de *boix*.¹⁵⁷

Bomba, horts de la

«Partida *Horts de la Bomba*» (Amill. 1944); «los *Horts de la Bomba*» (Amill. 1947).

Peces de terra no recordades que, veient la datació dels documents, podrien deure el nom a algun fet relacionat amb armament de la Guerra Civil. De fet, ens han comentat que prop del prat de les Hortes, antigament, una important i extensa partida de terra, s'havia trobat armament enterrat i entre aquest, algunes bombes; per aquesta raó, pensem que es podria referir a aquesta zona però res ens ho permet de confirmar. Un informant va comentar que en algunes zones de conreu s'havia instal·lat una mena d'instrument que permetia d'extreure aigua i que a aquest aparell se'l solia anomenar *bomba*. Aquest instrument, a partir d'una pa-

156. També apareix en aquest mateix sentit a AlcM, 2, p. 552.

157. Com entre d'altres afirma MOREU-REY (ENL, p. 62).

lanca, servia per bombar aigua en un tros de terra; per tant, també es podria donar el cas que el topònim hagués indicat la presència d'aquest element a l'hort.

Bonavida, casa

«*Casa Bonavida* hi viu Josep Cullell» (LA 1817).

Possiblement, el nom de casa s'origina en el llinatge contemporani documentat en els segles XVIII i XIX, encara que també podria venir de l'estatus social del qui el portava.

Bondia, mas de

«Tota aquella mansada vuy afogada de Solterra, altre *mansada* anomenada de *Bondia* dirruida y a dit Mas Solterra unida» (Llev. 1731).

Mas actualment desaparegut que, segons Pladevall (1984, p. 9), es tractava d'una de les cases que Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera va cedir a Antoni de Rocasalva el 1452 perquè es trobava erma i deshabitada després dels terratrèmols del segle XV, entre el 1410 i el 1448 (*Man. 1450*). L'esment del segle XVIII ens permet de situar-lo prop de l'actual mas Solterra, al sud-oest del terme municipal d'Osor, quan ja restava derruït.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un mot aglutinat amb un origen antroponímic en el prenom o llinatge homònims provinents de les circumstàncies de naixement, com recullen Albaigés (DNP, p. 88), Moll (ELC, p. 262), referits a l'antroponim, i Coromines (*OnCat.*, III, p. 63), parlant del topònim pròpiament dit.

Boneta, torrent de la

«*Torrente vocato de ça boneta*» (*Capb. 1562*); «*torrente vocato de sa boneta*» (*Capb. b 1562*); «*lo Torrent de na Boneta*» (Llev. 1731).

Torrent situat en els límits municipals d'Osor i de Susqueda, prop del mas Rocasalva de Susqueda, per la qual cosa actualment hauria desaparegut engolit per les aigües de l'embassament de Susqueda, o bé podria ser un altre nom de l'actual *torrent del Coll*, que neix prop del coll de Nafré i va a raure al Ter, al pantà de Susqueda.

Malgrat no tenir-ne evidència, l'aparició constant de l'article davant del nom de lloc ens fa pensar en un origen antroponímic —tot i que ens en fa dubtar el fet que als primers documents aparegui amb l'article salat *sa* i no amb el personal femení *na* del segle XVIII—; és una feminització del prenom o llinatge *Bonet* —existent aleshores a Osor—, derivat diminutiu de *bo*.

Boranca, la

«*Loco vocato Sa borancha*» (Capb. 1446); «pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Boranca» (Llev. 1731).

Partida de terra situada al costat de l'antiga carretera o camí Vell del Santuari del Coll, prop de la riera d'Osor, entre els masos can Bosc, la Corbera i el Boscà.

El terme no apareix recollit ni com a nom comú ni com a propi a cap de les obres consultades, per la qual cosa podria tractar-se d'una primera documentació. Creiem que és un derivat de *bora* o *boranc* - *esvoranc* en el sentit de 'cova', 'caverna', 'forat profund', com recull Joan Coromines (DECat, II, p. 94), i que ha generat altres topònims com *la Bora* i *font de la Bora* a Camós —Pla de l'Estany—, *serrat de Bora-Tuna* a Canet d'Adri —Gironès— o la *Bora Gran d'en Carreres* a Serinyà —Pla de l'Estany. A més, el mot *esvoranc* encara és un mot viu en la parla de la zona que ens ocupa.

Boranca, font de la

«*Fontem de la boranca*» (Capsolt 1560); «*fontem de la boranca*» (Capb. 1622); «*Fontem vocatam de la Boranca*» (Capb. 1699).

Font situada a la partida homònima, entre el Boscà i la Corbera.
V. **Boranca, la*.

Boranca, peça de terra de la

«*Petia terra vocata de la borancha*» (Capb. b 1562).

Peça de terra situada a la partida homònima —de la qual pren el nom—, que estava situada entre el Boscà i la Corbera, prop de la font del mateix nom, i que era propietat del Boscà, ja que apareix com una possessió de «Pere Banchs alias Boscà des Doys», propietari del mas esmentat.

V. **Boranca, la*.

Boranques, sot de les

«Mojón nº 5 colocado en el sot o torrent *de las Boranques* y contiguo al camino o sendero que desde el de Osor al manso Buscá dirige al llamado Corbera» (OS 1927).

Petit curs d'aigua que es localitza a l'oest d'Osor, als límits municipals amb Susqueda, al sud del mas la Corbera.

Per la situació, creiem que es tracta del plural de *Boranca* perquè discorre pel llocdit amb aquest nom o rep aigua de la font homònima.

V. **Boranca, la*.

Borat, castanyer

«...una pessa de terra situada en la Parra de Sta. Creu; Afronta asolixent en honor den Vaguer que posseheix dit Vernedas y part en honor del Mas Subirá anomenat *Castanyer borat...*» (Llev. 1731).

Indret situat a Santa Creu d'Horta, a l'est del mas Sobirà, prop de can Mont.

El topònim, segurament, té a veure amb la particularitat de l'arbre al qual es refereix, devia ser *borat*, 'buidat de dintre, foradat' (AlcM, 2, p. 582, i DECat, II, p. 95), és a dir, que es tractaria d'un adjectiu qualificatiu que encara és usat, format a partir del verb *borar*, que pot provenir del germànic *boro*, però que sembla probable que pugui tenir un origen més remot, potser indoeuropeu, cèltic (AlcM, 2, p. 582, i DECat, II, p. 94).

Bord, castanyer

«Cumbre del *castanyer Bort*» (Del. 1885).

Pladelasala esmenta que es tracta d'un castanyer situat al cim homònim i que marcava els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, prop del Cerver. Actualment, en aquesta zona encara hi ha castanyers però no es té memòria de cap amb aquest nom. Devia tractar-se d'un arbre amb alguna particularitat remarcable, possiblement la seva grandària, que no era plantat per l'home ni donava gaire fruit, tal com és definit *bord*, 'que no fa fruit o el fa dolent o petit, silvestre, no empeltat' (AlcM, 2, p. 583).

V. **Castanyer Bord*.

Bord, partida de terra

«La divisoria de dicho Codina con la *finca Bort*» (OS 1927).

Possessió de terra situada just als límits municipals entre Susqueda i Osor, entre la Creu de Portell i la carretera del Pasteral.

El nom prové d'una casa localitzada en terme susquedenc anomenada *cal Bord*, un nom originat, possiblement, en un malnom individual força freqüent que significa 'bastard'.¹⁵⁸

Bordegàs, font del

[¹foɲdəlβurðə'ɣas]

Es troba situada a uns dos-cents metres del poble, al costat mateix de la carretera de Sant Hilari Sacalm, a la banda esquerra. Es tracta d'una font que pràcticament no raja perquè se li va desviar la deu, tot i que tal com es veu ara és conse-

158. Només a Osor, i per escrit, hem documentat: «Jaume Bayer y Palau, *el Bort*» (LB 1710); «Onofre alias *bort* de la casa del mas Subirá» (*Cad.* 1785) o «al *Bort* de la Talaya, *el Bort* del Pidevall, Francisco *el Bort* del Subirá, Isidro *Bort* de Sarsanedas» (LA 1817).

qüència d'unes profundes reformes que s'hi varen realitzar el 1950, «se acuerda urbanizar la fuente que existe a unos cien metros de distancia de esta villa cerca de la carretera de S. Hilario Sacalm denominada *Font del Burdagàs*» (LA 1950). També la localitzem situada com a «*F. del Bordegàs*» (MAPA 1).¹⁵⁹

El mot és un derivat augmentatiu de *bord*, que prové del llatí BŪRDUS, 'mul; bèstia borda de cavall i somera' (DECat, II, p. 98), i que s'aplica als nens sense pares; de fet, ens han dit que es comentava que en aquest indret s'havia trobat un nen abandonat, però desconeixem si és cert.

Bordonera, la

«*Pessa la Bordonera*» (Hip. 1862).

Peça de terra que devia situar-se entre el Bancs i Masferrer, a la zona est del terme municipal.

Mot d'origen incert, opac, malgrat això, Joan Coromines, referint-se a la riera Bordonera, afluent del Segre, afirma que «[so]bretot si es tractés del nom d'una font potser fora preferible lligar-lo amb *bordó*, 'borinot', i el seu derivat fr, *bourdonner* 'zamzejár'» (*OnCat.*, III, p. 80); així mateix, Alcover i Moll (*AlcM*, 2, p. 590) també recullen una «*font Bordonera*» prop d'Organyà documentada el 1121, però no hi fan cap comentari etimològic. En el nostre espai no apareix cap referència a un hidrònim sinó com a llocdit, com a peça de terra i com a *bordoneria* de terra; aquest darrer genèric ens pot donar la pista del fet que es tractés d'una partida el nom de la qual podria derivar de *borda*, en el sentit de 'casa rústica aïllada' (*DIEC*, p. 270; *AlcM*, 2, p. 584, i *DECat*, II, p. 102), que recullen com a generador de topònims Moreu-Rey,¹⁶⁰ Amigó, Balañà o Coromines, en casos com *les Bordes*, poble de la Vall d'Aran; *Borda*, a Vilanova d'Escornalbou; *Bordils*, al Gironès; *la Bordeta*, al Barcelonès, etc. Podria haver estat una possessió que en depenia o bé en la qual es trobava una borda, ja que els tres topònims que localitzem amb aquesta forma no es troben al mateix espai i, a més, el terme l'hem documentat en alguna ocasió en plural, com a *Bordoneres*, aspectes aquests darrers que podrien acabar de demostrar el fet que originàriament es tractava d'un genèric comú.

Bordoneres, les

«*Loco vocato Bordonerys*» (*Not.* 1285); «*las bordoneras*» (PFM 1343); «*las Bordoneras*» (FM 1563); «*loco vocato les bordoneres*» [en aquest cas situat prop del

159. L'antic sacerdot d'Osor Ramon Cabanas va escriure i publicar un poema amb aquest títol, «La font del Bordegàs», a R. CABANAS (1986), *Així és la vida*, edició de l'autor, p. 17.

160. Afirma: «No sempre designa la mateixa classe d'edifici el topònim La Borda, molt emprat antigament a tota la Catalunya Vella, i ara quasi exclusiu de la regió pirinenca...» (*ENL*, p. 76). No seria estrany, doncs, l'origen que proposem des d'aquest punt de vista.

mas Coma, a Coll de Querós] (*Capb.* 1622); «honor llur anomenat *Burdoneras*» (*Llev.* 1731); «*lloch anomenat Las Bordoneras*» [situat entre els masos Bancs i Masferrer, possiblement coincidint amb la *Bordoneria de terra les Bordoneres*] (*Llev.* 1792).

Nom de dos llocs d'anomenada que, possiblement, es referien a partides de terra.

V. **Bordonera*.

Bordoneria de terra les Bordoneres

«Una *Bordonaria de terra anomenada las Bordoneres*» (*Llev.* 1731); «Una *bordoneria de terra lloch anomenat Las Bordoneres*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que es trobava entre els masos el Masferrer i les Romegueres.

V. **Bordonera*.

Borratxí, el

[əɫβurət'ʃi]

Notable partida a la qual la gent es refereix només amb l'ús de l'article. Aquesta partida està formada per un bon nombre de peces de terra menors i es troba prop del Rafec, entre la riera d'Osor, la partida de Can Bosc, a l'alçada de la font del mateix nom, a un quilòmetre del nucli urbà d'Osor.

«Loco voccato *Borratxí*» (*Capb.* 1699); «lo puesto o territori anomenat *Borratxí*» (FN 1700); «partida nombrada *al Borratxí*» (*Escrip.* 1717); «lo lloch anomenat *lo Borratxí*» (*Llev.* 1731); «Partida *lo Borraxí*» (*Escrip.* 1780); «territori dit *Borratxí*» (*Llev.* 1792); «territori anomenat *lo Borratxir*» (FN 1835); «Partida *Burrachí*» (*Hip.* 1854); «lloch *el Borretxí*» (*LA* 1850); «Finca *Borratxí*» (*Amill.* 1953).

Podem observar les diverses formes gràfiques degudes a la confusió vocàlica en posició àtona, a la grafia del so palatal africacat sord, que apareix amb *-x-*, *-tx-* —la més habitual i semblaria per la pronúncia actual la correcta—, *-tg-* —forma sonoritzada, poc freqüent— i *-ch-* —fórmula castellanitzada—; en un cas, també hi localitzem una ultracorrecció amb la substitució de l'accent per una *-r* final muda.

Etimològicament, es tracta d'un mot complex, ja que semblaria provinent d'un malnom derivat diminutiu de *borratxo* o bé d'un hipocorístic format a partir del prenom o llinatge *Borrat*, provinent del germànic *Bodres*, però la inexistència d'aquest antropònim a Osor i l'aparició del so africacat no ens permeten de confirmar-ne l'origen.

Borratxí, camí del

[kə'miðəɫβurət'ʃi]

Camí que circulava per l'actual carretera de Sant Hilari Sacalm, es dirigia vers el Rafec i can Bosc, després de passar per la font de Can Bosc.

«*Camí del Borratxí*» (*Hip.* 1862).

Actualment, bona part d'aquest camí ha estat substituït per la carretera, tot i que se'n conserva algun tros.

V. *Borratxí, el*.

Borratxí, castanyeda del, o perxada del Borratxí [pər'ʃaðəðəlβurət'ʃi]

Peça de terra boscosa de castanyers situada entre la partida del mateix nom i el mas can Cercenedes, seguint el curs del sot o torrent homònim.

«Lo lloch anomenat *Castanyeda del Borratxí*» (Llev. 1731); «Pessa de terra boscosa y de castanyers que antes fou den Taràs o Tarús territori nomenat *Castanyeda del Borratxí*» (Llev. 1792).

V. *Borratxí, el*.

Borratxí, font del [ˈfɔŋdəlβurət'ʃi]

Font situada al costat del sot homònim, a l'alçada del pont del mateix nom, a tocar de la carretera.

V. *Borratxí, el*.

Borratxí, hort del [ˈorddəlβurət'ʃi]

«Hort de dos mesurons de sembradura de canem ab lo nom *Hort del Borratxí*» i «lo *Hort den Borratxí*» (Llev. 1792); «*pessa de terra dita lo Borratxí*» (FM 1796).

Terme que s'aplica a peces de terra de la partida homònima de la qual prenen el nom.

Cal destacar l'aparició de l'article arcaic *lo* i la contracció *del i*, en un cas, de l'article personal *en*. Desconeixem si es tracta de l'introduïdor d'un malnom antroponímic *Borratxí*, cosa que ens en podria aclarir l'origen, o bé si s'hi produeix un ús inadequat de l'article personal esmentat.¹⁶¹

V. *Borratxí, el*.

Borratxí, pont del [ˈpɔŋdəlβurət'ʃi]

Pont construït el 1925 sobre el sot homònim i que separa actualment la partida del mateix nom en dues parts a la carretera que des d'Osor es dirigeix fins a Sant Hilari Sacalm.

Sempre se l'esmenta precedit de l'article i amb la contracció que serveix per diferenciar aquest pont d'altres construccions semblants.

V. *Borratxí, el*.

161. Això no seria pas un fet extraordinari en toponímia, tot i que no és massa freqüent, com detalla R. AMIGÓ I ANGLÈS (1990), «Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona», BISO, núm. XL.

Borratxí, prat del

«Prat del Borratxí antigament Padraguer» (Llev. 1731); «Pessa de terra dita lo Prat del Borratxí» (Llev. 1792).

Antic prat que es trobava a la partida de terra homònima. Actualment, cap dels trossos de terra localitzats al Borratxí rep aquest nom.

V. *Borratxí, el*.

Borratxí, sot del

[¹soddəlβurət¹ʃi]

Curs d'aigua que neix prop de can Cercenedes i s'uneix a la riera d'Osor sota mateix de la partida de terra homònima que li dona el nom. Té un bon cabal tant a l'estiu com a l'hivern amb aigua de bona qualitat, per la qual cosa s'hi va fer una font.¹⁶²

«Torrent del Borratxí» (Escrip. 1717); «lo Torrent de Borratxí i lo Torrent dit den Borratxí» (Llev. 1731);¹⁶³ «lo torrent anomenat del Borratxí» (FN 1831); «Torrente de Borraxí» (Hip. 1862); «torrente Borratxí» (Amill. 1953).¹⁶⁴

Destaca l'ús d'enllaços diferenciats entre el genèric i el topònim, i el fet que en algun cas s'omet aquest enllaç.

V. *Borratxí, el*.

Borrell, font del

[¹foŋdəlβu'reɫ]

És una de les fonts més conegudes d'aquestes contrades. Se situa al mig de la vila, en el passeig al qual dona nom, que es dirigeix, des del carrer Major, fins al carrer del Verger.¹⁶⁵ Apareix en cartografia com a «F. de C. Borrell» (MAPA 1), forma errònia perquè no existeix cap referència a una casa Borrell relacionada amb la font.

«La Font de Borrell» i «la Font den Borrell» (Llev. 1731); «Fuente de Borrell» (Hip. 1854); «la font del Borrell» (LA 1923).

Josep M. Codina i Bagué afirma que «[el] lloc avui per tothom conegut com la Font del Borrell, creiem que és mal anomenat, ja que per referències que hem

162. El cabal és tan important i l'aigua de tan bona qualitat que durant anys s'havia parlat de la possibilitat d'aprofitar-lo per a construir-hi una planta embotelladora, cosa que fins al dia d'avui no s'ha realitzat.

163. El fet que en un mateix document apareguin tres enllaços diferents, *de*, *den* i *del*, ens fa pensar novament en l'origen antroponímic inicial del topònim, que hauria pogut evolucionar cap a la forma actual, si més no, sembla que hi podria haver existit una alternança entre *del Borratxí* i *d'en Borratxí*.

164. Malgrat que en general es diferencien els genèrics *sot* i *torrent*, per la documentació escrita podem intuir que sovint es consideren sinònims, ja que, tot i que sempre es parla del *sot* del Borratxí, per escrit sempre apareix com a *torrent* del Borratxí, encara que l'aigua hi discorri sempre.

165. El poeta i antic capellà d'Osor Ramon Cabanas i Antich va publicar un poema titulat «Font del Borrell», a R. CABANAS (1986), *Així és la vida*, p. 15-16.

anat trobant es tracta d'una possessió de la casa Sarsanedas i que ja l'anomenen Fontdeborrell, nom de l'antic propietari d'aquells terrenys». ¹⁶⁶ Nosaltres no pensem que això sigui d'aquesta manera, encara que s'esmentin com a propietat del mas Cercenedes, ¹⁶⁷ podem observar que els indrets que s'esmenten propers a la font són molts propers als actuals: la riera de la Noguerola, les propietats de can Cercenedes i un «carrer qui va a la Font den Borrell»; queda així clar que és al nucli urbà ja que, per exemple, trobem «la casa o part de casa situada en dita vila de Ozor y al cap del carrer qui va a la *Font den Borrell* [...] Afronta asolixent ab la casa de Joan Casamitjana y *Font de Borrell*» (*Llev.* 1731); és a dir, amb l'actual can Casamitjana, just al final del passeig del Borrell i principi del carrer del Verger; en conclusió, pensem que el comentari del senyor Codina no és exacte. Sí que coincidim, en canvi, en l'origen antroponímic del topònim, ja que creiem que el topònim sorgeix a partir del llinatge compost i aglutinat *Fontdeborrell*, que documentem a Osor des del segle XIV fins a principis del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa, «Simon de *Font de Borrell*» (*Cop.* xv), «Anthonius de *font de borrell*» (*PLO* 1473), «Johan de *Font de Borrell*» (*Fog.* 1497) i «Antich *Font de Borrell*» (*Fog.* 1553), i que foren els antics propietaris de l'actual can Casamitjana, com demostra l'ús del doble llinatge als segles XVII i XVIII, «Juan Masó Casamitjana y *Font de Borrell*» (*Escrip.* 1769) o «Joan Casamitjana y *Font de Borrell*» (*Llev.* 1731); de fet, la doble forma indica dues propietats, ¹⁶⁸ es tracta d'una família de llinatge *Font* provinent del mas Borrell de Mansolí, la qual es va fer anomenar amb el llinatge compost, que amb el temps es va aglutinar i indicava llinatge i lloc de procedència. ¹⁶⁹

Etimològicament, creiem que aquest topònim és d'origen antroponímic, format a partir del llinatge homònim, com demostraria el primer document, en el qual el llinatge de l'habitant i el nom del mas coincideixen. Amb aquest terme, però, es produeix un fenomen si més no inhabitual: amb els anys es va tornar a perdre l'aglutinació, és a dir, *Font de Borrell* va esdevenir *Fontdeborrell* per passar, novament, a *Font de Borrell* o *Font d'en Borrell* i arribar a l'actual *la font del Borrell*. El causant d'aquest fenomen és la coincidència entre el genèric i la primera part del llinatge; és a dir, que aquesta font, essent estrictes, s'hauria d'anomenar *la font de o d'en Fontdeborrell*.

166. J. M. CODINA I BAGUÉ (1984), «El llibre del llevador de delmes de Sant Pere d'Osor», *Revista de Girona*, núm. 106, p. 64.

167. Encara als nostres dies, les propietats del mas Cercenedes arriben a tocar l'indret que és anomenat *la font del Borrell*.

168. Com a fet curiós, podríem esmentar que un dels fills del famós i llegendari bandoler Joan Sala àlies *Serrallonga* (1594-1634), de nom Antoni, es va casar amb la pubilla de Can Casamitjana i Fontdeborrell d'Osor, com assenyalen J. FUSTER i J. REGLÀ (1961), *Joan Serrallonga: Vida i mite del famós bandoler*.

169. A. PLADEVALL (1962b, p. 287) assenyalava: «Els masos de Mansolí [...] citats en el manual són: [...] *Font de Borrell*, avui el Borrell...».

Lingüísticament, cal esmentar l'aparició de tres connectors diferenciats dins del mot, *de*, *den* i *del*, que mostren el pas de la consciència antoponímica inicial, amb la preposició sola o acompanyada per l'article personal, al topònim perfectament establert sense cap remarca antroponímica, només amb la preposició i l'article *el*.

V. *Font del Borrell*.

Borrell, mas

«*Mas Borell de Santa Creu* habitat per Benanat Borell, de Santa Creu» (*Man.* 1316); «*manso Borrell*» (*Not.* 1334); «*Mas Borrell*» (FPS 1389); «*lo mas Borel d'Osor*» (*Llev.* 1399); «*Mansi Borrell*» (*Capb.* 1446); «*Mas Borrell*» (FI 1446); «*Mas Borrell*» (*Llev.* 1731).

Mas que es trobava situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, aspecte que en alguns casos s'assenyala per diferenciar-lo del *mas Borrell de Mansolí* en terme de Sant Hilari Sacalm i del qual no es troba gaire allunyat. Pladelasala l'esmenta com un mas del segle XIV del qual no es tenia record i es desconeixia la situació. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el recull com un mas de Santa Creu d'Horta. Segons la documentació, se situaria entre els masos Fonollet, Bosquet i Viurevol, amb els quals limitava; tanmateix, segons el MAPA 5, es trobaria just sota la Creu de Llevanyes, en el camí en el qual des d'aquest punt s'arriba a Sant Miquel de Solterra, ja que hi apareix com a «*C. Borrell*», si bé podria tractar-se d'un error de situació del mas Borrell de Mansolí.

Només hem localitzat un cas que es grafia amb *-r-* en substitució del dígraf propi del so alveolar vibrant múltiple sonor entre vocals *-rr-*.

V. **Solà d'en Borrell*.

Borrell, partida de terra

«*Partida Borrell*» (Amill. 1944); «*Finca El Borrell. Castaño y hayas*» (DFF 1958).

Part de la propietat del mas Borrell de Mansolí que entra dins el terme municipal d'Osor, ja que les seves afrontacions arriben fins a les possessions de diversos masos osorencs, com Solterra, el Gomis i la Riba d'Amunt. Queda clar, doncs, que el nom de la partida s'origina en el mas hilarienc, no pas en el mas Borrell de Santa Creu.

Morfològicament, és destacable el fet que s'hi ometi la contracció *del*, indicadora de pertinença del mas.

Borrell, passeig del

[pə'sedʒdələ'fɔndəɫbu'reɫ]

Malgrat que el nom oficial és el que recollim, oralment se'l coneix per *passeig de la Font del Borrell*, que, a més, pensem que hauria d'ésser també oficial. Es tracta d'un carrer enjardinat en forma de passeig, amb arbres i bancs, que uneix el carrer Major, a l'alçada de l'edifici de l'Ajuntament, amb el carrer del Verger.

Antigament, s'havia dividit en dues parts, la més propera al carrer Major formava part del barri Vidal i la que anava de la font al carrer Verger, que era pròpiament la que rebia el nom que ha donat pas a l'actual, «el carrer qui va a la Font del Borrell» (*Llev.* 1731). El nom de *passeig Borrell* apareix després de 1939, que el documentem per escrit: «*Paseo Borrell*» (LA 1949), quan s'hi va construir l'actual pont —de fet, durant els segles XIX i XX són diverses les obres d'arranjament i de millora que s'hi ha anat fent—; llegim, «Obras municipales de reparación y conservación del *Paseo Borrell* y continuación de un paso puente sobre el torrente la Noguerola que atraviesa dicho paseo» (LA 1944), fins aleshores, el passeig travessava la Noguerola amb una palanca de fusta que es dirigia a l'alçada del camí del Ripoll. «*Paseo Borrell*» (DFE 1962).

Amb tot plegat, podem observar que el nom del passeig prové de la font i, per tant, com dèiem més amunt, el nom creiem que hauria de ser *passeig de la Font del Borrell*, ja que la forma *Borrell* sense complement no té cap referent històric.

V. *Borrell, font del*.

Borrell, plaça

[ˈplasəβu'reɫ]

Nom que va rebre la *plaça de la Vila* entre 1939 i 1979, és a dir, durant el període franquista i fins al canvi de noms amb l'arribada de la democràcia, «*Plaza Borrell*» (LA 1979).

El nom prové del fet que es localitza a l'inici del passeig homònim.

Borrell, prat d'en

«Una pessa de terra sota lo *Prat den Borrell*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra lo *Prat den Borrell*» (*Llev.* 1792).

Topònim ara no recordat i que, segons la documentació, se situava entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors.

Malgrat que l'origen sembla antroponímic, com podem observar a partir de l'ús de l'article personal, aquesta partida era propietat del mas Sobirà, la qual cosa confirma que s'havia establert plenament com a topònim; possiblement, era un tros de terra que havia estat propietat del mas Borrell de Santa Creu però que amb el temps passà a formar part de les possessions del Sobirà, tot i que s'hi va mantenir el nom anterior.

Borrell, puig

«*Podio Borrell*» (*Capb.* 1446); «*Puig de Borrell*» (*Llev.* 1731).

Orònim situat entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, on avui se situa el mas de la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà.

Es tracta d'un topònim provinent del prenom o llinatge homònim que, de ben segur, es relacionava amb el mas Borrell de Santa Creu —que semblaria, segons algun document, localitzat just a sota del puig— i el prat d'en Borrell, situats en aquesta mateixa zona.

V. **Puigborrell*².

Borrell d'en Pinyana, el

«Una pessa de terra part castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta sufreganea de Ozor [...] anomenada *lo Borrell den Piñana* afronta asolixent en honor den Subirá anomenat la Castanyeda den Bayer; a mitg dia ab dit Subirá anomenat la Castañeda de la Piula; a ponent ab un Torrent alli passant anomenat lo Torrent de la Flota y a tremuntana en honor den Vaguer» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de castanyers y part brollar dins la qual hi ha una casa, a la parroquia de Santa Creu nomenada vulgarment *lo Borrell den Pinyana*» (*Llev.* 1792).

Zona boscosa situada a Santa Creu d'Horta entre els masos el Veguer, can Mont, el Viurevol i l'antic Gausac.

Topònim compost el primer element del qual creiem que no té caràcter antropònimic sinó que podria referir-se, com assenyala Coromines (*OnCat.*, II, p. 129), a una xaragallada o ensulsiada, derivat de *borra*, i el segon, precedit de l'article personal, del llinatge *Pinyana* documentat freqüentment a Osor entre els segles xvi i xviii.

Bosc, el

«Fexie terra loco vocato *as Bosch* honor domino de Osorio» (*Capb.* 1342).

Terme amb el qual es referia a la zona boscosa situada sobre el mas el Colobran i en terme d'Osor, molt a prop, però, del de Susqueda.

En aquest cas, com podem observar per l'ús de l'article salat *es*, el topònim s'originà a partir del nom comú *bosc*, 'lloc poblat d'arbres'. Això no és pas extraordinari en toponímia ja que, com esmenta Moreu-Rey (*ENL*, p. 56): «Entre els noms de lloc que indiquen la presència col·lectiva dels arbres, el principal és naturalment *El Bosc*».

Bosc, barraca del

[bə'ɾakəðəl'βosk]

Petita construcció situada prop de les Berbolades. Segons diversos informants, no es tracta de la *casa del Bosc* situada a la mateixa zona, sinó d'una construcció força recent que rep aquest nom perquè es troba enmig d'un espai molt boscos i s'havia usat com a indret per dormir-hi bosquerols que explotaven forestalment la zona.

Bosc, can [ˈkamˈbosk]

Mas encara actualment visible, en la seva construcció antiga i en la més moderna, que es localitza just al costat de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm, a poc menys de dos quilòmetres del poble d'Osor. Es tracta d'un mas especialment conegut perquè és la casa on Jacint Verdaguer va ambientar un dels seus relats de caràcter demoníac, *El renoc*. La forma col·loquial és *can Bosc*, amb omisió del genèric, una forma que, com podem observar a partir de la documentació escrita, comença a aparèixer amb una certa freqüència a partir de principi del segle XIX, tot i l'existència d'alguns antecedents com «*casa'n Bosch*» de 1759. Aquesta forma, a més, és la que s'ha establert com a oficial al *Nom*. 2004, tot i el domini aclaparador de la forma arcaica amb *-ch*, que sovint apareix encara en l'ús del llinatge homònim. La casa també es recull en cartografia: «*Can Bosch*» (MAPA 1), «*Mas can Bosc*» (MAPA 3), «*Can Bosc*» (MAPA 4) i «*C. Bosch*» (MAPA 6).

«*Mansi bosch*» (*Man*. 1316); «*mansi Boscho*» (*Not*. 1334); «*manso de boscho*» (*Capb*. 1342); «*lo mas d'En Bosch*» (*Cop*. xv); «*Mansi Bosch*» (*Capb*. 1446); «*Mansi bosch*» (*Capb*. 1560); «*Mas Bosch*» (RFM 1595); «*Mansi Bosch*» (*Escr*. 1639); «*mansi Bosch*» (IFM 1644); «*mas Bosch*» (LB 1706); «*casa'n Bosch*» (LB 1759); «*Can Bosch*» (FN 1801); «*can Bosch*» (LB 1804); «*Manso Bosch de la parroquia de Osor*» (*Capsolt* 1832); «*mas Bosch*» (LA 1838); «*lo mas Bosch*» (*Hip*. 1851); «*Manso Bosch*» (*Amill*. 1862); «*Bosch*» (*Nom*. 1863); «*manso Bosch*» (LB 1904); «*can Bosch*» (*Pad*. 1930); «*Manso Bosch*» (*Amill*. 1944); «*Can Bosch*» (GM 1956); «*Manso Bosch*» (DFE 1958).

El nom del mas coincideix amb el llinatge original dels propietaris, tot i que desconexem quin dels dos elements va ser el primer, ja que la coincidència es produeix des de les primeres documentacions fins al segle XVIII. A part d'això, *Bosc* —gairebé sempre *Bosch*— es tracta d'un dels llinatges amb més arrelament a aquesta zona geogràfica, ja que el documentem des del segle XIV —«*Guerau dez Bosch*» (*Man*. 1316), amb sentit de propietat— i ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognom.¹⁷⁰ A banda, apareix en diferents caps de casa, «*Johanes Bosch*» (PLO 1473), «*Johan Bosch*» (*Fog*. 1497) i «*Francech Bosch*» (*Fog*. 1553), i, per aquesta important presència antroponímica, de vegades se l'ha fet compost per diferenciar-ne els portadors, per exemple, a LLC 1440 trobem *en Bosch pagès*, *en Bosch Peraire* i *en Bosch teixidor*. Per tot plegat, es pot resseguir el nom del propietari d'aquest mas i saber en quin moment de la història es desfà la coincidència entre llinatge i topònim: «*Guerau dez Bosch*» (1316); «*en Bosch*» (1334); «*en Bosch pagès*» (1440); «*Franciscus Bosch*» (1446); «*Johan Bosch*» (1497); «*Francesc Bosch*» (1553); «*Caterina uxor Bernardi Aulet alias Bosch*» (1560); «*Joan Bosch*» (1595); «*Joan Bosch*» (1633); «*Joan Bosch*» (1650); «*Salvador Vernedas*» (1731); és

170. Segons el *Pad*. 2002, amb tres casos, un com a primer cognom i dos com a segon.

a dir, a partir del principi del segle XVIII es produeix el trencament del cognom del propietari respecte al nom del mas i la propietat. Podem observar, també, que el llinatge, en alguna ocasió, s'ha mantingut, tot i que qui heretés fos una pubilla, com en el cas del segle XVI, quan passà a posseir-lo «Bernardis Aulet àlies Bosc» (*Capb.* 1560). El nom del mas també ha generat durant el segle XX diversos sobrenoms de persona que hi havien viscut, alguns d'actuals com ara la *Rosa de can Bosc* o bé en *Peret de can Bosc*. Navarro Colás (1963, p. 72) considera, efectivament, que té caràcter antroponímic, ja que anota que «en el topònim que nos ocupa se trata de una transmisión antroponímica del nombre».

V. *Can Bosc*, **Mas Bosc*.

Bosc, casa del

[ˈkazəðəlˈβosk]

Petita casa actualment en molt mal estat de conservació i que es localitza prop de les Berbolades, en el camí que es dirigeix de can Bosc al Soler de Mansolí.

«Lo territori dit Las Montadas de la *Casa den Bosch*» (*Llev.* 1792); «Joan Triador bracer habitant de la *Casa del Bosch* alias Burbuladas» (LB 1849); «Finca Manso Soler compuesto por el Manso *Casa del Bosch* o Barboladas» (DFF 1939).

En el primer document l'ús de l'article personal assenyalaria que l'origen del topònim és antroponímic —de fet, havia format part de les propietats de can Bosc—; però creiem que s'origina en el genèric, ja que és una petita casa que es troba enmig del bosc, situació que li podria haver donat el nom. En el segon document cal destacar l'ús de la partícula *alias* sense valor de sobrenom de persona o, com en casos més antics, que no assenyala que es tracta d'un nouvingut a una propietat, sinó com un introductor d'un doble nom de la casa. Això, possiblement és producte d'una confusió ja que, com hem dit, encara avui dia existeixen les dues cases, tot i que es troben a poca distància una de l'altra; possiblement l'escrivent va realitzar aquesta anotació per un limitat coneixement de la situació de la casa del Bosc i es concreta amb un «*alias Burbuladas*» no referint-se al mas sinó al fet que la zona on es troben les dues cases s'anomena *les Berbolades*, i encara és així actualment.

Bosc, feixa de terra

«*Fexiam terra voccatam bosch*» (*Capb.* b 1560).

Tros de terra que sembla que es localitzava prop del mas el Clascar.

En aquest cas, possiblement el topònim s'origina en el nom comú, cosa que semblaria mostrar l'omissió d'enllaç entre el genèric i el nom propi.

Bosc, feixa de terra d'en

«La Feixa de terra den Bosch» (*Capb.* 1446).

Feixa de terra que es localitzava entre els masos Boscà i Vallpregona.
Per l'ús de l'article personal, podem deduir l'origen antroponímic en el llinatge.

Bosc, peça de terra

«Petia terra vocata Bosch» (*Capb.* 1446).

Peça situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Triador.
Pensem que, en aquest cas, l'origen del topònim es troba en el genèric en el sentit de 'lloc poblat d'arbres'.

Bosc, roca d'en

«Petiam terra vocatam la fexa de la Rocha den Bosch» (*Capsolt* 1560); «la rocha den Bosch» (*Capb.* 1562); «la fexa de la rocha den bosch» (*Coll* 1699).

Topònim que es localitzava prop del mas la Corbera i que, per l'ús de l'article personal, semblaria que s'hauria originat com una propietat del mas can Bosc o bé d'una persona portadora del llinatge; per tant, un nou topònim d'origen antroponímic que va establir-se com a nom de lloc, ja que el 1562 era propietat de «Petri Boschá» i el 1699, d'«Esteve Boschá», és a dir, el llinatge del propietari no coincidia amb el que trobem en el nom de lloc, que es manté inalterable fins que desapareix de la memòria col·lectiva.

És interessant de comentar el fet que apareguin tres genèrics diferents als documents: *peça de terra*, per tant, tros de terra de conreu; *feixa*, que indica la forma d'aquesta peça de terra dins d'una partida —i demostra que no és sinònim de l'anterior sinó que hi aporta algun matís—, i *roca*, que devia ser l'element que caracteritzava l'espai en relació amb el seu entorn; això, alhora, implicaria l'aparició de diversos connectors, dues vegades l'article *la*, introduint el segon genèric; una l'article personal *en*, introduint el possible antroponim, i dues vegades la preposició *de*, que indica pertinença.

V. *Bosc, can*, **Roca d'en Bosc*.

Bosc de la Plaça Vella, horta d'en

«Pessa de terra conreu en lo territori de lla antes vulgarment dit Mirapeu y vuy dia la horta den Bosch de la plassa vella» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que devia situar-se a la partida del Solà, per on discorre el torrent Merder, antigament *de Mirapeus*, entre els carrers de França i dels Països Catalans.

Topònim compost d'origen antroponímic, amb el llinatge *Bosc* —introduït per l'article personal— acompanyat d'un sobrenom d'origen toponímic precedit de la preposició *de*, que indica estada, *de la Plaça Vella*, i que té com a finalitat diferenciar aquesta persona d'altres portadores del mateix llinatge.

Bosc del Bac, peça de terra

«Una *pessa de terra* [...] anomenada *lo Bosch del Bach*» (*Llev.* 1731).

Bosc situat en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, entre el Clascar i el riu Ter.

Deu el seu nom a l'orientació al nord en relació amb el sol, ja que es tracta d'un lloc ombrívol.

V. *Bac, el*.

Bosc del Bosc, el

«Petiam terra vocatam *as bosch del bosch*» (*Capb.* 1562); «Pessa de terra nom *Lo Bosch den Bosch*» (*Capb.* 1699); «Petiam terra vocatam *Bosch del bosch*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Peça de terra que se situava entre els masos el Colobrans —del qual era propietat— i el Clascar, relativament propera a Sant Miquel de Maifré, en terme municipal d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Lingüísticament, a part de la diferència de les contraccions, cal assenyalar l'ús de tres maneres diferents per introduir-nos el topònim que semblen respondre a la mateixa evolució morfològica de la llengua: *es - lo* i entremig amb omissió de l'article; així mateix, hi observem l'ús del dígraf arcaic *-ch* i els dubtes en l'ús de les majúscules.

Es tracta d'un topònim curiós perquè és una forma composta en la qual es repeteix el mateix element dues vegades, tot i ésser perfectament entenedor, per tant, podem deduir que no té sentit tautològic. Aquest fet pot tenir dues explicacions, o bé es tractava d'una peça anomenada *Bosc* que formava part d'una partida de terra homònima —com indicarien la primera i tercera documentacions a partir de l'enllaç *del*— o bé provindria d'un antropònim, del llinatge *Bosc* —com indicaria la segona documentació, amb l'article personal de la contracció *den*. Semblaria més assenyada aquesta segona hipòtesi, però el dubte sorgeix del fet que els documents més antics semblen orientar-nos cap a la primera hipòtesi.

Bosc del Mas, feixa del

«*Feixa des Bosch des mas*» (*Capb.* 1446); «Pessa de terra boscosa antigament anomenada *Feixa des Bosch des Mas* o Horts de Gallinada» (*Llev.* 1792).

Part de bosc que se situava entre la Riba d'Amunt i el Gelats, propietat de can Bosc, que és el que li dona nom, que és compost per diferenciar-lo d'altres portadors del llinatge.

El llinatge es manté, encara que el propietari del mas i d'aquesta feixa de terra el 1792 era Narcís Vernedas; tot i això, el document ja ens assenyala que el topònim aleshores ja no era freqüent mitjançant l'adverbi *antigament* i que el lloc s'havia anomenat també *hort de Gallinada*, que es devia tractar, possiblement, de la forma toponímica més arcaica. Lingüísticament, destaca l'aparició de la contracció *des* amb manteniment fossilitzat de l'article salat.

Boscà, el [əɫβus'ka]

Mas que trobem prop de la Rovira, al costat del camí que es dirigeix des de can Bosc fins al santuari del Coll. Es troba en terme parroquial d'Osor però municipi de Susqueda, antigament del castell o marquesat de Rupit.

«*Manso* vocato *boschà*» (Not. 1285); «bonanat de barçalo et de *boschà*» (Not. 1334); «*mansi boschan*» (Capb. 1342); «*mansi boscha* parrochie Sancti Petri de Ozorio» (IFM 1553); «*Mansi boschan*» (Capb. 1562); «*Mansi Boschà*» (IFM 1669); «*Mansi Buschà*» (Capb. 1699); «*mas Buschá*» (LB 1720); «*mas Boschà*» (LB 1736); «*manso Buscá*» (MR 1771); «Tot lo *mas Buscá* de dita parroquia de Osor y terme de Rupit» (Llev. 1792); «el *Mas Buscà* de la parroquia de Sant Pere de Osor terme emperó de Rupit» (FN 1833); «Miquel Buscá pagés hereu del *Mas Buscá*» (FN 1851); «*manso Buscá*» (OS 1927).

Gràficament, hem pogut observar l'ús arcaic del dígraf *-ch-* referit al so velar oclusiu sord, l'aparició, en dos casos, de la *-n* etimològica a final de paraula i la confusió vocàlica *o-u* deguda a la neutralització en posició àtona, una forma que s'anirà imposant a partir del segle XIX potser també per un procés de castellanització ortogràfica. Com podem deduir a partir de la seva situació, prop d'aquest mas es troben els límits municipals entre Osor i Susqueda, cosa que s'acaba de demostrar amb citacions com la que segueix, quan la casa encara restava sota domini directe del duc de Medinaceli: «Término divisorio de Rupit y Osor sobre el *manso Buscá* el camino que se dirige desde el *Manso Buscá* a la Coma del Coll de Carós por una parte y de la otra tomando el camino que sigue del propio *Manso Buscá* al Santuario de Nuestra Señora del Coll, pasando por la casa de la Corbera» (FNA 1832); és a dir, que es trobava entre els termes d'Osor i de Susqueda —antigament Rupit— i de les parròquies de Sant Pere d'Osor, Nostra Senyora del Coll i Sant Vicenç de Susqueda; de fet, Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta com un dels «[m]ansos pertenecientes a la actual parroquia de Santa María del Coll».

En alguns moments de la història, el nom va aparèixer com un topònim compost, com a *mas Boscà d'Osor*: «*mas Buscá de Osor*» (Capsolt 1699), «*mas Buscá de Osor*» (LB 1715) o «*Manso Buscá de Osor*» (Capsolt 1830); aquest fet es produïa per

la voluntat de diferenciar-lo del veí mas Dois, al qual sovint se l'anomenava *mas Boscà dels Dois*, perquè formava part de les possessions del mateix propietari.

Carreras Candi (1911) s'hi refereix erròniament des d'un punt de vista fonètic i geogràfic perquè el presenta com un mot pla i no pas agut i situat al terme de Sant Hilari Sacalm; seguint-lo, Coromines el recull, igualment, de manera inadequada (*OnCat.*, III, p. 96); possiblement, es confon el mas amb el *molí d'en Boscà*, que, efectivament, es troba en terme hilarienc.

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, del llinatge *Boscà*, 'habitant del bosc' (ELC, p. 172),¹⁷¹ que documentem a Osor des del segle XIV fins a la segona meitat del segle XX, inicialment en sentit de propietat, «bonanat de barçalo et de boscha» (*Not.* 1334), posteriorment fins i tot amb formes compostes, «*Boscha des Doys*» i «*Boscha de Osorio*» (*Capb.* 1562) —en relació amb els dos masos anotats anteriorment— i, en alguna ocasió, feminitzat, «Magdalena *Boscana* donzella filla llegítima y natural de Segimon *Boscha*» (PFM 1610). Apareix com a llinatge de cap de casa, un dels pocs casos, el 1553, en què l'ocupa una dona, «Gabriela *Boscà* vídua» (*Fog.* 1553) i també és el cognom del batlle d'Osor el 1872, Josep *Boscà*. Aquesta presència tan notable del llinatge és deguda, en bona mesura, a la coincidència entre l'antroponim del propietari i el nom del mas, que gràcies a la documentació podem seguir amb força exactitud: «Bonanat de Barcelò i de *Boscà*» (1334),¹⁷² «Pere Bancs àlies *Boscà*» (1342),¹⁷³ «en *Boscà*» (1446), «Gabriela *Boscà*» (1553), «Sebastià *Boscà*» (1557), «Segimon *Boscà*» (1609), «Esteve *Boscà*» (1682), «Esteve *Boscà*» (1715), «Miquel *Boscà*» (1741), «Pere *Boscà*» (1749), «Jaume Bodoy i *Boscà*» (1769), «Josep *Boscà*» (1790), «Maria Bodoy *Boscà* i Trias» (1792), «Josep *Boscà*» (1833), «Miquel *Boscà*» (1851), «Josep Vancells» (1862); aquest darrer és el primer cas en què no es produeix l'esmentada coincidència entre llinatge i topònim, perquè Josep *Boscà* va vendre el mas *Boscà* a Josep Vancells l'any 1861. També hem localitzat el terme usat com un sobrenom, «*Maria Buscà*», «*Filumena del Buscà*», «*Perich del Buscà*» o bé «*Peret Solà del Buscà*» (LLC 1929e).

V. **Era del Mas Boscà*, **Lloses d'en Boscà*, **Mas Boscà*.

Boscà, camí del

«*Camí del boscha*» (*Capb.* 1560); «*camino o sendero que desde el de Osor al maso Buscà dirige al llamado Corbera*» (OS 1927).

171. Es podria haver donat el cas que primer hagués aparegut el topònim i d'aquí el llinatge, ja que la zona on localitzem el mas encara avui dia és molt boscosa.

172. Observeu l'ús aparent de dos llinatges units per la conjunció copulativa; en aquest cas assenyalava una doble propietat dels masos Barcelò i Boscà.

173. Observeu que l'ús d'una doble forma antroponímica enllaçada per la partícula *àlies* no respon a un malnom sinó a la voluntat de mantenir el llinatge coincident amb la propietat.

Camí que provenia del mas la Corbera, per la qual cosa hem de pensar que es tractava d'una branca del camí del Coll, que, per tant, venia de la Corbera i es dirigia al Boscà, i d'aquí, a la Rovira i al santuari del Coll.

Com que pel Boscà passava el camí del Coll, pensem que s'hi esmenta el nom del mas perquè aquí seria on es trobaria la branca amb el camí principal.

V. *Boscà, el*.

Boscà, pas del [ˈpazdəɫβusˈka]

Antiga passera que hi havia hagut sobre la riera d'Osor on s'agafava el camí que condueix al santuari del Coll passant pel mas Boscà, que li dona el nom perquè era la primera casa que es trobava.

V. *Boscà, el*.

Boscà, pla del [ˈplaðəɫβusˈka]

Zona planera situada a tocar del Boscà, en terme municipal de Susqueda, parròquia d'Osor.

El nom s'origina, doncs, pel fet de ser pròxim del mas.

V. *Boscà, el*.

Boscà, sot del [ˈsoddəɫβusˈka]

Petit curs d'aigua que neix en municipi de Susqueda, al nord del mas que n'origina el nom, i s'uneix a la riera d'Osor prop de can Bosc.

Boscà a la Coma, camí del

«*Camí qui va de casa den Boscha a Casa den Coma*» (FM 1614); «*lo camí mes alt qui va de casa den Buschá a la casa den Coma*» (RFM 1624); «*Termino divisorio de Rupit y Osor sobre el Manso Buscá el camino que se dirige desde el Manso Buscá a la Coma del Coll de Carós*» (FNA 1832).

Límit entre els municipis d'Osor i de Susqueda a l'est del pla de les Lloses. Es tracta d'un camí que en direcció nord-est condueix al santuari del Coll i vers sud-oest s'introdueix en terme de Sant Hilari Sacalm.

Topònim compost que recull el nom de dos dels masos més significatius que es localitzen a la vora d'aquest camí.

Boscà dels Dois, mas

«*Mansi boschan des Doys*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Boscani des Doys parrochia Sti Petri de Osorio*» (*Capsolt* 1342); «*Mansi Boschà des Doys parrochie Osor termino Rupit*» (*Capb.* b 1560); «*Lo Mas Boschar des Doys*» (*Coll* 1570); «*Mansi Boschá des Doys*» (*Capb.* 1622); «*Mansi Boscá Desdoys de Ozor*» (*Capsolt* 1830).

Sembla que era un mas que depenia del mas Boscà o Boscà d'Osor i amb el qual el separava una distància molt petita, gairebé eren a tocar, i per això en alguns textos podrien semblar el mateix; malgrat això, un document del segle XIX ens demostra que es tractava de dues cases diferents ja que hi llegim: «El huerto del *manso Doys* desabitado o existente al lado del *manso Buscá* a la parte del mediodía linda camino de San Hilario Sacalm y paredes del manso *Doys* o *Desdoys*» (FNA 1832), és a dir, que el mas Boscà també s'anomenava *Boscà d'Osor* i el mas Dois, *Boscà dels Dois*, pel fet que ambdós eren del mateix propietari, que tenia com a llinatge *Boscà*.¹⁷⁴

Lingüísticament, nom compost que uneix els seus dos elements, *Boscà* —llinatge— i *Dois* —lloc—, amb la contracció *des* —amb manteniment de l'article salat—; el 1570 hi podem localitzar un cas d'ultracorrecció, amb afegit d'una *-r* final muda en substitució de l'accent, i formes arcaiques com l'aparició de la *-n* final etimològica a *Boschan* o l'ús del dígraf *-ch-* en substitució de la grafia *-c-* en representació del so velar oclusiu sord en la major part dels esments.

V. *Boscà, el*; **Dois, mas*¹.

Boscans, serrat

«*Serrato vocato Boschants*» (*Capb.* 1562).

Possiblement, es tracta d'un orònim situat prop del Boscà que apareix en plural perquè, com ja hem assenyalat anteriorment, en aquesta època existien dos masos a la mateixa zona portadors de la forma *Boscà, el Boscà* o *Boscà d'Osor* i *el Boscà dels Dois*.

Observem que la grafia manté el dígraf arcaic *-ch-* i que la síl·laba final es reforça amb una *-t-*, la qual cosa es podria considerar una ultracorrecció.

V. *Boscà, el*.

Boscdesprat, peça de terra

«Una *pessa de terra* que fou de pertinències del Mas Prat anomenada *Boschdesprat*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra situada entre els masos el Fonollet, el Veguer i la Riba d'Avall.

Deu el seu nom al fet de tractar-se d'una antiga possessió del mas Prat que, aleshores, ja pertanyia al mas Veguer. És destacable l'ús de l'article salat fossilitzat i l'aglutinació, *bosc + des + Prat*. La pertinència al mas esmentat ens permet de deduir que el darrer element no es refereix a un orònim sinó a un topònim.

174. Al *Capb.* 1562 documentem «*Petrus Banchs alias Boscha des Doys*» i «*Pere Banchs alias Boscà de Osor*», que, sens dubte, eren la mateixa persona propietària dels dos masos, el Boscà d'Osor i el Boscà dels Dois.

Boscosa

«Petia terra mansi Viurauol vocata *boschosa*» (*Capb.* 1446).

Peça situada a Santa Creu d'Horta, prop del mas Viurevol, al qual pertanyia.

Mot derivat a partir de *bosc* amb el sufix *-osa*, que indica la presència de bosc. Podria tractar-se d'un simple hipèrbaton per indicar la qualitat d'aquest tros de terra, però l'existència a la mateixa zona de l'expressió «honore vocato de *boschosa*» (*Capb.* 1446) i en terme de Susqueda d'un «*Mansi de boschosa*» (*Capb.* 1562) ens demostren que no és estrany que s'utilitzi l'adjectiu com a nom de lloc i, per tant, que efectivament podria ser un adjectiu que va esdevenir topònim.

Boscs, els

«Feixa terra loco vocato *as Boschs*» (*Capb.* 1342).

Peça de terra situada prop del Colobrants, al límit amb el terme municipal entre Osor i Susqueda. Apareix esmentat per Rodríguez Burch.

L'origen del topònim sembla evident, prové del genèric i és en plural potser perquè es refereix a una zona molt boscosa, probablement amb diferents propietats; de fet, a la zona on es localitza encara hi ha predomini d'espais boscosos.

Bosquet, el¹

[əɫβus'ket(s)]

Mas de la parròquia al qual tant se l'anomena en singular, *el Bosquet*, com en plural, *el Bosquets*, però sempre amb omisió del genèric i amb l'article en singular. Es troba prop del mas el Triador, al sud-est d'Osor, i encara resta habitat. Apareix freqüentment a la cartografia, «*El Bosquet*» (MAPA 1), «*Casa Bosquet*» (MAPA 2), «*el Bosquet*» (MAPA 3), «*El Bosquet*» (MAPA 4) i «*C. Busquets*» (MAPA 6). El *Nom.* 2004 ja recull com a forma normativa l'etimològica «*el Bosquet*», respectant la parla col·loquial, és a dir, en singular i amb omisió del genèric *mas*. Pladelasala (1960), Pladevall (1962) i Elvis Mallorquí (2005) també el documenten en el segle XIV com un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

«*Mas Busquets*» (*Man.* 1316); «*Mansi buquets*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Busquets*» (*Capb.* 1446); «*mas Busquets*» (*Man.* 1553); «*mansi Busquets*» (MN 1710); «*mas Busquets*» (LB 1715); «*mas Bosquet*» (LB 1752); «*el Busquets*» (LB 1766); «*el Bosquet*» (LB 1772); «*lo mas Busquet*» (*Llev.* 1792); «*mas Busquet*» (Hip. 1859); «*Manso Busquet*» (*Amill.* 1862); «*Busquet*» (Pad. 1880); «*Busquets*» (Pad. 1884); «*El Busquet*» (GR 1956).

De vegades apareix com a compost, amb un complement que assenyala la parròquia a què pertany, possiblement per diferenciar-lo d'un mas homònim, el mas Busquets de Querós, «*Mas Busquets de Santa Creu*» (*Llev.* 1731), «*el Bosquet de Santa Creu*» (LB 1816) o «*Mas Busquet de Santa Creu*» (LB 1838).

Per les referències escrites, ens podem adonar que la forma original era en plural i que la singular va apareixent a partir del segle XVIII paral·lelament al moment en què comença a no usar-se acompanyat del genèric sinó simplement amb l'article; així mateix, ens podem adonar que la tendència escrita s'ha dirigit vers la forma amb *-u-*, possiblement per la neutralització vocàlica en posició àtona i la pèrdua del sentit etimològic com a derivat de *bosc*; així mateix hi pot haver influït la grafia del cognom, que va patir un procés molt semblant i es va acabar imposant la forma amb *-u*.

El terme, a més, apareix com un dels llinatges amb més arrelament a la zona, ja que el documentem des del segle XIII i ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms, tot i que amb la forma *Busquets*;¹⁷⁵ de fet, actualment és el segon cognom més freqüent, amb un total de vint-i-sis ocurrences,¹⁷⁶ i, de fet, com recull Navarro Colás (1963, p. 26), es tracta d'un antropònim que es documenta des del segle X amb un «Ioanne *Boscheto*». Tot plegat explica que aparegui en diferents caps de casa, «Anthonius *bosquets*» (PLO 1473) i «Johannes *Busquets*» (Fog. 1553), i en un alcalde del segle XVIII, Josep Iglésias *Busquets*,¹⁷⁷ en els anys 1771, 1772 i 1782; fins i tot, a causa de la seva notable presència, es troba en singular i en plural i feminitzat, per exemple, a «*na busqueta*» (Capb. 1446). A part, per la informació escrita que tenim del mas, podem resseguir-ne alguns dels propietaris i així deduir en quin moment llinatge i topònim divergeixen: Isidorus *Bosquets* (1710), Narcís Iglésias i *Busquets* (1731),¹⁷⁸ Joan *Busquets* (1759), Narcís Iglésias (1769), Josep Iglesias i *Busquets* (1785) i Josep Iglesias (1862). *Bosquet* o *Bosquets* és un terme molt freqüent en toponímia: «incomptables *Bosquet* i *Bosquets* a tot el domini», afirma Coromines (*OnCat.*, III, p. 96), i es tracta d'un nom clar, un derivat diminutiu del germanisme *bosc* en el sentit de 'presència col·lectiva d'arbres'.

Bosquet, el²

[əɫβus'ket(s)]

Partida situada prop del mas homònim, limita amb les propietats dels masos cal Rector i Rectoret, dins el terme parroquial de Santa Creu d'Horta.

175. De fet, AlcM, 2, p. 754, i F. de B. MOLL (ELC, p. 230) esmenten i recullen *Busquets* com a grafia dialectal; com ja hem esmentat, es tracta de la forma que més àmpliament s'ha imposat en el llinatge.

176. Segons el Pad. 2002, aquestes vint-i-sis ocurrences corresponen a disset casos com a primer cognom i nou com a segon.

177. L'ús d'un doble cognom també respon aquí al fet que el Bosquet va passar a ser una de les propietats més significatives de ca n'Iglésias, molt per davant d'altres; d'aquesta manera, usant l'aparent doble llinatge, es vol evidenciar aquest fet.

178. Sabem que el 1720 Narcís Iglésias es casa amb Teresa Busquets i Talleda, pubilla i propietària del Bosquet; és a partir d'aleshores que s'uneixen les propietats de ca n'Iglésias i el Bosquet i que, progressivament, la forma *Busquets* va desaparèixer del nom del propietari, ja que s'acaba imposant *Iglésias*, que era una propietat més important.

«El pago o paraje El Busquet entre C. Rector y el Rectoret» [incloïa dinou peces de terra, una cabana i el mas esmentat] (*Cad.* 1960).

El nom, òbviament, prové del mas.

V. *Bosquet*, *el*¹.

Bosquet, aulet del [u(əw)'lɛddəlβus'ket]

Tros de terra boscosa d'alzina situat entre els masos el Bosquet —que origina el topònim— i el Triador, al sud-est d'Osor.

V. *Bosquet*, *el*¹.

Bosquet, torrent del, o sot o riera del Bosquet ['soddəlβus'ket(s)]

Curs d'aigua que discorre entre els masos el Bosquet i el Triador i que desguassa a la riera d'Horta. L'aigua hi discorre regularment i per això s'ha anat imposant el genèric *sot*. Apareix indicat com a «*T. de Busquet*» al MAPA 6 i com a «*Torrent de lo Busquets*» per Botet i Sisó.

«*Torrente de Bosquets*» (*Capb.* 1446); «*Torrent de Busquets*» (*Llev.* 1731).

Podem observar que apareix en plural i en singular i que és força recent la inclusió de l'article, ja que en els casos més antics només hi ha la preposició que indica en aquest cas 'prop de'; queda clar que l'hidrònim prové del mas.

V. *Bosquet*, *el*¹.

Bossa, can¹ ['kam'bosə]

Petit mas actualment derruït, situat al nord del terme municipal d'Osor, prop del límit amb Susqueda, al qual pertany parroquialment, entre la Creu de Portell i els masos Rapic i Cercenedes de Susqueda.

«*Bossa*» (*Nom.* 1863); «*Bosa*» (*Pad.* 1880); «La casa derribada conocida por *can Bosa*» (*OS* 1927); «*Can Bossa*» (*DFE* 1946); «*can Bossa*» (*Amill.* 1953).

El fet de trobar-se prop del mas susquedenc Bosses Vinyes ens fa pensar que l'origen d'aquest nom està relacionat amb l'altre.

V. *Can Bossa*, *partida de terra*.

Bossa, can² ['kam'bosə]

Nom arcaic d'una casa del carrer Major també coneguda com *l'Estanc* o *el Banc*.

Pensem que el terme es relaciona amb el mas homònim, encara que també podria tenir un origen diferent —qüestions físiques, alguna particularitat de caràcter o algun fet anecdòtic.

Botiga, can [ˈkambuˈtiγə]

Nom pretèrit d'una casa del carrer del Verger avui coneguda com a *ca la Manela*, que antigament havia estat un establiment comercial.

Botifarra, camp la [ˈkamləβutiˈfarə]

Antiga peça de conreu situada a la partida de Can Bosc, sota mateix de la casa, no lluny de la font homònima.

Es tracta d'un nom metafòric relacionat amb aquesta peça de terra que recordava la forma d'una botifarra, allargada i estreta sobretot de la part central.

Etimològicament, és un mot d'origen incert que podria ser un compost de *botir*, 'inflar, omplir', i *farro*, 'tipus de farinetes' (DEM, p. 68).

Bou, ca la [ˈkaləˈβow]

Casa del carrer de França també coneguda per *can* «Gallego».

Prové d'un llinatge documentat a Osor esporàdicament en el segle xv i amb continuïtat des del segle xvii fins al principi del segle xx. Destaca l'ús del determinant femení, que ens indica que es referia a una dona, tot i no feminitzar-se el cognom, com succeeix a *ca la Boua*, una altra casa.

Bou, can [ˈkamˈbow]

Casa situada al carrer de la Riera també coneguda com a *ca la Boua*.

L'origen del nom l'hem de buscar en el llinatge homònim.

Boua, ca la [ˈkaləˈβowə]

Casa situada al carrer de la Riera també coneguda com a *can Boua*.

L'origen del malnom es troba en una feminització del llinatge *Boua*.

Brau, el [əlˈβraw]

Mas situat a poc més d'un quilòmetre del nucli urbà d'Osor en direcció sud-est al camí que es dirigeix al Baier. Actualment, sempre s'esmenta amb omissió del genèric, només amb l'article. Apareix en diverses obres cartogràfiques com a «*El Brau*» (MAPA 1, 4, 5 i 6) i és esmentat en una guia excursionista del segle xix, encara que amb un error de còpia, «*la casa d'En Brou*» (AAEC 1882). Pladelasala (1960, p. 374) el documenta al segle xiv com a mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i habitat, en la primera documentació, per «*P. Beran*».¹⁷⁹

«*Manso brau*» (Not. 1334); «una pessa de terra que tenia per lo hereu del mas Barau baix lo alou del Joan de Romagueras» (Rip. 1354); «*mansi Barau-Varau, Man-*

179. Possiblement, es tracta d'un error de transcripció per *Berau*, ja que l'origen antroponímic sembla molt evident.

sate de Barau» (*Capb.* 1446); «*el Brau*» (LB 1706); «*lo Mas Barau*» (*Llev.* 1731); «*lo mas Brau*» (LB 1743); «*el Brau*» (LB 1827); «*Manso Brau*» (*Amill.* 1862); «*Bráu*» (*Nom.* 1863); «*Brau*» (*Pad.* 1885); «*el manso Brau*» (LB 1918); «*Brau*» (*Pad.* 1930).

Pel que fa a la grafia, l'hem documentat amb la forma originària *Barau*, sense síncope.

Etimològicament, semblaria un topònim d'origen antroponímic, com ens informa Pladelasala en el seu article, encara que no ens diu quina és la font de la qual ha sorgit la informació; de fet, és un terme recollit com a llinatge per Francesc de Borja Moll provinent d'un sobrenom o malnom en el sentit de 'feréstec o furiós', malnom que, segons Navarro Colás (1963, p. 93), seria l'origen del topònim. Comromines, per la seva banda, l'esmenta com a topònim, «*Coll de Brau*» —també del segle XIV— i «*prat de Brau*», i considera que té el sentit de 'fragós, silvestre' (*On-Cat.*, III, p. 113). Ara bé, també podria tractar-se d'un antropònim d'origen germànic que hauria evolucionat de *Barau* a *Brau*, com en altres casos, per exemple, de *Guerau* a *Grau*, cosa que es podria demostrar pel fet que el primer propietari de la casa que tenim documentat portava per nom *P. Beran* o *Berau*; els successius possessors que coneixem ja no inclouen aquest llinatge, i això ens dificulta de poder considerar aquesta possibilitat amb tota certesa; el 1446 llegim «*Mansi barau* qui est den Ranchada» (*Capb.* 1446); el 1731, «*Mariangela Pinyana i Vaguer*», el 1791, «*Jaume Bayer i Crosa*»... Hem localitzat el terme com a malnom, *en Brau*, pel fet que el qui el portava havia residit en el mas.

Brau, el² [əl'βraw]

Terres que es troben situades prop del mas homònim, que li dona el nom, entre les propietats dels masos el Baier i el Ripoll.

«*Lloc anomenat Barau*» (*Llev.* 1731); «*Partida Brau* (*Amill.* 1944); «*finca Brau*» (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje El Brau*» (*Cad.* 1960).

El nom és determinat pel mas al qual pertany i sabem que el 1960 ocupava menys espai que antigament, ja que només incloïa quatre peces de terra de no gaire extensió. Lingüísticament, podem observar l'ús de diversos genèrics que hem d'entendre com a sinònims, *llocdit* —i el castellà *pago* o *paraje*—, *finca* i *partida*, i el fet que al document més antic el topònim apareix sense síncope, *Barau*, que evoluciona vers l'actual *Brau*, acompanyat de l'article.

V. *Brau, el¹*.

Brau, baga del

«*Finca Baga del Brau. Castaño de Luis Obiols Taberner*» (DFE 1939).

Zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava a la partida homònima.

El topònim s'origina en la partida de terra i el mas homònims.
V. *Brau, el¹*; *Brau, el²*.

Brau, font del [ˈfɔ̃dəlˈβraw]

Font situada a tocar del mas homònim que, tot i trobar-se perduda, encara es recorda i l'hem sentit oralment. Contràriament, no apareix a cap document escrit.

Brau, peça de terra

«Aquella *pessa* dita *Brau*» (Llev. 1792).

Peça de terra de propietat del possessor del mas homònim en aquells moments, Jaume Bayer i Crosa, i que devia formar part de la partida de terra homònima; és un topònim que apareix de manera metonímica, la part agafa el sentit del tot.

El terme, per tant, per situació i propietat, prové del mas *el Brau*.
V. *Brau, el¹*.

Brolla, la [ləˈβrolə]

Petita partida de terra boscosa situada a l'est de Maimir i al nord-est del Bosquet.

V. **Brolla dels Barrancs*.

Brolla dels Barrancs, la

«Illam petiam terra vocata *la brolla dels Barrancs*» (IFM 1569).

Peça de terra que devia trobar-se sota el mas Carbonell, en el límit parroquial entre Osor i Santa Maria de Mansolí.

Devia tractar-se d'un tros de terra poc conreat, *Brolla*, que se situava en el lloc anomenat *els Barrancs*. A causa de l'orografia d'aquesta zona, amb forts pendents, creiem que el topònim prové del nom comú amb sentit de 'depressió fonda produïda en la terra per les aigües corrents o de pluja' (AlcM, 2, p. 318); és a dir, una mena de sinònim de *xaragall*; són habituals en aquesta zona, en tractar-se d'un espai molt pedregós, potser per aquesta raó apareix en plural.¹⁸⁰

Etimològicament, prové del preromà *barranca* (DECat, I, p. 674, i AlcM, 2, p. 318). També hem documentat el topònim usat, aparentment, com a malnom de persona, «*En Barrancs mansi des doys*» (PFM 1343) i «honor *den Barrancs* del mas Doys» (FM 1563). Ara bé, la diferència cronològica dels dos documents,

180. També és d'aquesta opinió COROMINES (DECat, I, p. 672), encara que amb algun matis: «és *barranc* si ja no es cultiva però a penes sol dur aigua», i continua, «Aquest tipus de fondal, més erosionat pels aiguats intermitents i immoderats, sol ser també el que té més roquissers, penyes i cingleres». No oblidem que en el nostre cas es tracta d'un brollar situat en una zona molt pedregosa.

la raresa del malnom —si no és que es refereix al propietari d'un espai anomenat *Barrancs*— i el fet d'anar acompanyat d'un segon element que indica pertinença, *del mas Dois*, ens fa pensar en la possibilitat que es referís a un topònim i s'hi fes un ús inadequat de l'article personal, ja que, de fet, es refereix a un límit de propietat, aspecte que, com ha estudiat Ramon Amigó i Anglès,¹⁸¹ no és gaire habitual però sí existent.

Bronquera

V. Serra B.

Bronzer de les Planiques

«Mojón nº 21. Colocado en el punto conocido por *Brunsé de las Planicas*, en la divisoria de los mansos Sarsanedas y Planicas» (IGCOS 1927).

Topònim compost referit a un indret situat al nord del terme, a 150 metres del mas can Bossa, al límit municipal entre Osor i Susqueda.

Relacionat amb el mas les Planiques de Susqueda, desconeixem el sentit del primer element del nom compost, malgrat això, podria estar relacionat amb *bronze*, potser pel color, però no en disposem de cap evidència.

Brufau, pla

[ˈplaβruˈfaw]

Petit pla situat a l'antic veïnat de Querósel, vers la Coma, entre el Carbonell, el coll de Querós i el turó del Coll, a la zona més occidental d'Osor.

Desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del mot; tanmateix, per la situació, és possible que es tracti d'una evolució del *pla Gonfau*, documentat al segle xv, potser a partir de la pèrdua de sentit i amb la voluntat d'apropar-lo a *bufar*.

Brugissa, la

«*Mansi de sa Brugissa*» (Com. 1355); «*mas sa Burguissa* dirruit» (FPS 1389); «*Mas* anomenat *Sa Brugissa*» (FI 1446); «*masos* dirruits *sa Brugissa* i Morell» (FI 1562); «*mas Sabrugisas* al mas Iglesias unit y dirruit» (Llev. 1731); «*mas Sabrugida* dirruit» (Llev. 1792).¹⁸²

Antic mas de Santa Creu d'Horta no recollit ni per Pladelasala ni per Pladevall a cap dels seus estudis. Tanmateix, Elvis Mallorquí (2005, p. 96) anota que es tractava d'un mas de propietat, al segle xv, de ca n'Iglésies i que aleshores ja era rònec.

181. R. AMIGÓ I ANGLÈS (1990), «Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona», BISO, núm. XL, p. 20-21.

182. Possiblement, amb error de còpia.

Es localitzava molt a prop de ca n'Iglésies, a tocar del forn que havia existit en aquesta casa, que devia trobar-se al lloc anomenat *la Fàbrica de ca n'Iglésies*, unita actualment al mas, al costat de la carretera de la Molina. Al segle XIV ja constava com a derruït.

Lingüísticament, cal destacar l'aparició sistemàtica de l'article salat *sa*, que es fossilitza en el topònim, com demostraria l'aglutinació del segle XVIII, moment en què, curiosament, també apareix en plural, possiblement per una errada de transcripció o bé pel desconeixement del mot exacte. Aquesta forma no l'hem trobada a cap de les obres consultades ni com a nom comú ni com a propi, per la qual cosa ens podríem trobar davant d'una primera documentació.

Etimològicament, amb moltes reserves, podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *bruc* —arbust habitual en aquesta zona— amb el sufix *-issa* —com *bardissa* de *barda*, *pedrissa* de *pedra*... —, en el sentit de 'lloc en el qual abunda el bruc'.

Bruguer

V. **Pla d'en B*.

Bruguer, el

«Loco vocato *burger*» (*Capb.* 1446); «*el Bruguer*» (*Llev.* 1731).

Indret situat prop del mas el Ripoll i de la riera de la Noguerola.

El topònim apareix amb metàtesi al segle XV. En aquest cas creiem que el nom de lloc prové de l'arbust, es tractaria d'un derivat col·lectiu de *bruc* amb el sufix *-er*.

Bruguer, horts del

«Horts conreu nomenats los *Horts del Bruguer*» (*Llev.* 1792).

Partida que se situaria prop del mas homònim, del qual provindria el nom, com semblaria indicar l'aparició de la contracció *del*. És destacable, també, la presència de l'article arcaic masculí plural *los* davant del topònim.

V. **Bruguer, mas*.

Bruguer, mas

«*Mansi de burger*» (*Capb.* 1446); «*Masos Roquer y Bruguer* que posseheix an Pidevall» (*Llev.* 1731).

Mas que Pladelasala indica que devia situar-se prop de can Plana però que, segons la documentació consultada, devia localitzar-se entre el Pidevall i la Crosa. Desconeixem si podrien ser dos masos diferents amb un mateix nom.

El més destacable de la grafia és la metàtesi que podem observar al document del segle XV i l'omissió de l'article.

El terme podria tenir origen antroponímic, ja que el 1446, a part de l'ús de la preposició *de*, que semblaria indicar propietat, sabem que el possessor d'aquest mas era «*Dalmasy Burguer* alias Ribademunt» (*Capb.* 1446); si no fos així, podria tractar-se d'un derivat de *bruc* amb el sufix col·lectiu *-er*, en el sentit de 'lloc on abunden els brucs'.

Bruguer, torrent del

«Lo torrent del Bruguer» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua situat prop del mas homònim, que pot originar-ne el nom.
V. **Bruguer, mas*.

Bruguera, la

«Aquella pessa de terra de pertinències del mas Gomis anomenada *la Bruguera* y part den Gomis» (*Llev.* 1731); «pessa de terra *la Bruguera*» (*Cad.* 1785).

Peça que es troba a Santa Creu d'Horta, entre els masos el Gomis i Solterra.
Es tracta d'un derivat de *bruc* amb el sufix col·lectiu *-era*.

Bruguera, baga de

[¹baγəðəβru'yerə]

Tros de terra boscos de castanyers que es troba entre cal Teixidor, el Ginestar i el Croset i que correspon, com indica la situació i l'ús la preposició *de*, que indica pertinença, al lloc en què hi havia hagut el mas Bruguera. Es tracta d'un espai ombrívol on es troba una perxada de castanyers, i per això el genèric és *baga*.

V. **Bruguera, mas*¹.

Bruguera, mas¹

«*Mansi bruguera*» (*Not.* 1334); «*el mas Se Burguere*» (*LLC* 1440); «los *Masos Bruguera* y Estany, dirruits y a dit Mas Cruzet units» (*Llev.* 1731); «lo mas Cruzet de Mont junt ab los *masos Bruguera* y Estany dirruits al altre agregats» (*Llev.* 1792).

Mas que devia trobar-se sobre cal Teixidor, al costat del sot del mateix nom, en direcció al Ginestar i al mas Croset, relativament proper a l'actual carretera del Coll, ja que devia localitzar-se a la baga de Bruguera. Aquest mas no és esmentat a cap de les obres de Pladelasala o de Pladevall. Al segle XVIII ja consta com a enrunat.

Gràficament, és ressenyable la metàtesi que trobem en el document del segle XV.

El terme es documenta com a llinatge osorenc des del segle XIII, «*Brugera*» (*Not.* 1285), i ha arribat fins als nostres dies, en què el trobem com a primer i segon cognoms.¹⁸³ Arran d'això, podria tractar-se d'un topònim d'origen an-

183. Segons el Pad. 2002, amb vuit ocurrences, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

troponímic, tot i que no seria desmesurat de considerar-lo un derivat col·lectiu de *bruc*.

Bruguera, mas²

«*Casa Bruguera* de Joseph Bruguera de San Martín Sacalm» (*Cad.* 1785); «*Bruguera*» (*Nom.* 1863); «*Bruguera*» (*Pad.* 1880); «*Bruguera*» (*Pad.* 1885).

Antiga casa situada al nord del riu Ter i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, diferent, però, del seu homònim a Sant Martí Sacalm.

El nom devia originar-se en el llinatge, potser relacionat amb el mas homònim relativament proper en terme de Sant Martí Sacalm, com semblaria mostrar el document de 1785.

V. **Bruguera, mas*¹.

Bruguera, sot de la [ˈsoddələβruˈɣerə]

Topònim referit al *sot de Cal Teixidor* en el seu pas per la бага homònima, on havia existit el mas Bruguera, entre cal Teixidor i el Croset.

V. **Bruguera, mas*¹.

Brugueres, hort de les

«Un hort ab la bordonera anomenat Brugueras o *hort de las Brugueras*» (*Capb.* 1343).

Hort situat a Santa Maria de Mansolí que formava part de les possessions que depenien parcialment del Priorat del Coll.

Destaca el fet que aparegui en plural i amb la preposició d'enllaç *de* i l'article *les*, que creiem que en aquesta ocasió indicaria 'amb presència de brugueres'; per tant, torna a tractar-se d'un derivat col·lectiu de *bruc* amb el sufix col·lectiu *-era* en plural.

Bruixes

V. *Era de les B.*

Bruixes, pont de les [ˈpoŋdələzˈbrufəs]

Pont petit i estret —només hi pot passar una persona— situat sobre la riera de Gironella, a un quilòmetre de les Mines d'Osor. No se n'ha trobat documentació, per la qual cosa es fa difícil de datar. La seva gran particularitat consisteix en el fet que actualment no condueix a cap camí i que no es veu fins que pràcticament s'és davant; tot plegat és el que pot haver originat el nom, ja que no se'n coneix la raó.

Brunyola, camí de

«Lugar conocido por Turó de Coll de Roscall en medio de la bifurcación de los dos caminos que conducen *el uno a Bruñola* y Santa Coloma de Farners» (OB 1889).

Camí que des de Santa Creu d'Horta, partint del coll de Roscall, es dirigeix, en direcció sud-est, fins a la població de Brunyola.

El camí pren el nom del lloc on es dirigeix. *Brunyola* és un topònim d'origen incert; tanmateix, Balañà i Abadia (1989, p. 218) i Coromines (*OnCat.*, III, p. 129) consideren que es tracta d'un derivat diminutiu de *bony* o de *bonya*, 'cim ample de muntanya', amb el sufix *-ola*; tot i això, Moll (ELC, p. 64), amb referència al llinatge, indica que sembla germà de *Brunyó*, que prové del nom personal celta *Brunione*, aleshores, el topònim seria d'origen antroponímic. Finalment, Dalmau i Casanovas (1969, p. 12) comenta que «[e]l nom de Brunyola, semblantment al de Brignoles, sembla que vindria d'un pre-llatí [*sic*] «borna» o «bronna», que voldria dir 'font' o 'corrent d'aigua'», és a dir, es tractaria d'un hidrònim provinent del rierol, afluent de l'Onyar, que discorre per la població.

Bufa, can

[ˈkamˈbufə]

Casa del carrer Major documentada per escrit, «Marsè *can Bufa*» (LLC 1929e), de la qual desconeixem l'origen del nom.¹⁸⁴

Bugader, sot del

[ˈsoddəɫβuɣəˈðe]

Petit curs d'aigua esmentat per dos informants. No m'han sabut dir amb exactitud de quin sot es tracta, tot i que l'han situat prop del mas Cercenedes, en algun dels abundants cursos d'aigua que es troben per aquella zona.

El nom deu provenir del fet que devia ser un lloc on s'anava a rentar la roba.

Burja, horta d'en

[ˈortəðəmˈburʒə]

Antiga zona de conreu situada entre la Molina de n'Iglésies i cal Rectoret el nom de la qual deu provenir d'un malnom individual.

Burra, feixa de la

[ˈfeʃəðələˈβurə]

Amb aquest nom, un informant es va referir a una antiga feixa de conreu situada a tocar de la Codina Vella, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del terme municipal d'Osor.

Es tracta d'un zootopònim provinent de *burra*, a causa del fet que en aquesta feixa s'havia enterrat un animal d'aquesta espècie.

184. Segons MOREU-REY (1981), *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*, p. 49, 148, 160 i 189, es tracta d'una interjecció que pot originar-se en una dedicació constant no professional —músic—, en una repetició constant del mot o bé en un fet episòdic.

Burros, turó dels [tu'roðəlz'burus]

Situat prop del Colobrans, és possible que sigui a Susqueda.

Desconeixem la raó del nom, però sembla que es tracta d'un zootopònim en plural de *burro*, d'origen castellà, derivat de *burrigo* o *borrico*, del llatí vulgar *BURRICUS*, 'cavall petit' (DEM, p. 74).

Ca n'Albereda, aulines de [əw'linəzdə'kanu'βɾɛðə]

Partida de terra que es trobava prop de la vila entre el Maroi i la riera d'Osor, al costat del rec del Molí d'en Serra.

«Pessa de terra anomenada las *alzinas den Albereda*» (FNA 1808); «Peça sas *aulinas de can Albereda*» (Hip. 1862); «Las *Aulinas de can Aubreda*» (Amill. 1944); «Finca las *aulinas de can Albreda*» (Amill. 1947); «Finca Las *Aulinas de can Aubreda*» (Amill. 1953).

És interessant d'esmentar la grafia del tercer document perquè, amb la diftongació inicial i síncope, seria la que correspon a l'actual, com es demostra per l'existència de la *font de Ca n'Aubreda* o *Ubreda*.¹⁸⁵

L'origen del topònim devia trobar-se en el fet de tractar-se d'una propietat del mas homònim, com sembla indicar la forma introductòria *ca n'*.

V. **Albereda, mas*.

Ca n'Aubreda ['kanu'βɾɛðə]

Partida situada sobre la font homònima, prop de l'edifici de les escoles i al costat del carrer dels Països Catalans, la qual s'anomena sense genèric.

«Partida *can Aubreda*» (Amill. 1944); «*finca can Aubreda*» (Amill. 1953).

L'origen del nom es troba en les propietats de l'antic mas Albereda, amb diftongació de la síl·laba inicial i pèrdua del segon so vocàlic per síncope, aproximant-se a la parla oral; és a dir, es tractaria d'un topònim d'origen antroponímic en el llinatge *Albereda*,¹⁸⁶ que passà a *Aubareda* —observeu el segon esment— o

185. Aquesta alternança entre *Al* i *Au* no és gens estranya a la llengua i és tractada per F. de B. MOLL (1991), *Gramàtica històrica catalana*, p. 106, quan escriu: «...FOUCHÉ, *Ph.*, 155, suposa que la *l* d'aquests grups consonàntics no representa en català un cas de conservació de la *L* llatina, sinó de regressió fonètica, i que les formes originàries catalanes són *moutó*, *fauda*, *auzina*, etc. Aquesta suposició sembla excessiva, però sens dubte hi ha una tendència a restaurar la *L* en l'ús literari de regions que l'han vocalitzada en la pronúncia vulgar». En el nostre cas, podem observar que la forma inicial és la consonàntica, que després es diftonga i, en aquests moments, podem afirmar que s'ha vocalitzat oralment, *Albereda* - *Aubreda* - *Ubreda*; tanmateix, la forma escrita es manté en l'estat central, i així trobem la *font de Ca n'Aubreda*, tot i la pronúncia vocalitzada.

186. És curiós poder observar com el topònim i el llinatge han evolucionat diferentment, ja que en l'*Amill. 1944* podem llegir: «Partida de *Can Aubreda* limita al Este con Martín *Albereda*». Això demostra plenament que s'ha perdut l'origen antroponímic del nom de lloc.

Albreda i d'aquí a *Aubreda* o *Ubreda* —forma no gens estranya en la parla oral—, tal com demostraria la fórmula introductòria *de ca n'*.

Ca n'Aubreda, escales de [əs'kaləzdə'kanu'βrɛðə]

Escales que uneixen la plaça de la font de Ca n'Aubreda amb el carrer de l'Arbreda o Aubreda, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

V. *Ca n'Aubreda*.

Ca n'Aubreda, font de [ˈfɔndə'kanu'βrɛðə]

Font situada a la placeta que hi ha al final del carrer de França, just a l'inici de la pujada de les Escoles, al nucli urbà. Recull una inscripció del seu arranjament datada el 1869 i es tracta de la font que sorgeix de les aigües del sot de Ca n'Aubreda; de fet, en un poema de mitjan segle xx sobre les fonts osorenques es diu en relació amb aquesta: «La *de can Aubreda* es molt bona / si no regan gaire estona» (PAF), cosa que demostra la seva dependència del sot.

«Lo territori sobre la *font den Albareda*» (FNA 1819); «*Font del carrer de l'Arbreda*» (LA 1928).¹⁸⁷

L'origen es troba en el llinatge *Albereda*.

V. *Ca n'Aubreda*.

Ca n'Aubreda, sot de, o torrent de Ca n'Aubreda [ˈsoddə'kanu'βrɛðə]

Hidrònim que es refereix al curs d'aigua que des de les Romegueres es dirigeix fins a la partida de la Maduixa i arriba a la riera d'Osor a l'alçada del carrer de França; per aquesta raó, es tracta d'un altre terme referit al *sot de la Maduixa*, com mostra el primer document.

«*Torrent de la Metuxa alias Albareda* (Llev. 1731);¹⁸⁸ «*Torrent den Albareda*» (Amill. 1862); «*Sot de ca lu Albreda*» (LA 1865); «*Torrent de ca n'Aubreda*» (LA 1869); «*Sot den Aubreda*» (Amill. 1947); «*Sot den Aubreda*» (Amill. 1953).

El nom prové del fet que travessa les terres propietat del mas homònim, com demostra l'ús de la forma personal *ca n'*, que en algunes ocasions se substitueix per *d'en*, com si es tractés d'una propietat més del mas.

V. **Albereda, mas*.

187. Recollit al lligall 252 de l'Arxiu Municipal d'Osor.

188. És interessant d'observar com aquí la partícula *àlies*, habitualment introductora de malnoms de persona, funciona dins d'un topònim; en aquest cas, ens esmenta que aquest hidrònim té dos noms i que la gent en devia tenir coneixement. Mentre és a la partida de la Maduixa, un, i quan devia entrar a la partida, possiblement de ca n'Albereda, un altre.

Ca n'Iglésies

[ˈkanikˈkleziəs]

Important partida de terra localitzada al voltant del mas que n'origina el nom i que en altres èpoques havia inclòs altres cases com l'Espinau, la Casa Nova, Pigem, el Triador, el Bosquet i mas Ferrer d'Avall. Se situa, doncs, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta i s'endinsa a la de Sant Pere d'Osor i de Castanyet.

«Partida Manso Yglesias de Joseph Yglesias afronta L. Mansos Subirá, Surós en terme de Castanyet, M. Mansos Subirá y Albó en terme de Castanyet, P. Manso Subirá y Manso Fonollet y T. Mansos Bayé y Casanova» (Cad. 1785); «Finca compuesta por los *mansos Yglesias*, Espinalb, Casanovas, Pigem, Triador, Busquets y Masferrer de Vall, lindan a oriente com mansos Talaya de Banchs, Grabalosa, Busquets, camino Gerona a Vich, a mediodía con mansos Rusca y, Albó, Subirá, Fonollet y Casa Rectoral de Santa Creu, a poniente manso Subirá y a cierzo mansos Bayer, Casanova de Masferrer y Subirá» (Hip. 1859); «finca de *Can Iglesias*» (FI 1898); «finca *can Iglesias*» (LA 1936); «Finca *Can Iglesias* parroquia Santa Cruz de Horta Límites N. Manso Subirá, manso Bayé, Casanova de Masferrer, E. Talaya de Banchs, Gravalosa, camino de Gerona a Vich; S. Manso Rusca y, camino de Gerona a Vich, manso Albó, manso Subirá O. Manso Subirá, Rectoría Santa Creu, manso Fonollet, Castaños, encinas, chopos, alisos, robles, hayas, pinos, alcornoques» (DFE 1939); «finca *manso Iglesias*» (Amill. 1947); «Pago o paraje *C. Iglesias* de José M. Iglesias Abadal» [indica que inclou vint-i-set peces de terra, un camí i una caseta a més del mas homònim] (Cad. 1960); «Finca *Can Iglesias*. Castaño, encinas, alcornoques y árboles de ribera» (DFE 1963).

El nom, evidentment, prové del del mas.

V. *Iglésies, ca n'.*

Ca n'Iglésies, pi de

[ˈpiðəˈkanikˈkleziəs]

Pi de notables dimensions de l'espècie *Pinus nigra* situat en propietat del mas que li dóna nom, prop de l'Espinau, raó per la qual també se'n diu *pi Gran de l'Espinau*.

El terme s'origina en el nom de la partida a què pertany.

V. *Iglésies, ca n'.*

Ca n'Iglésies, quintà de

[kiŋˈtaðəˈkanikˈkleziəs]

Antigues zones de conreu situades sobre el mas ca n'Iglésies en direcció nord.

«Quintà del Mas *Iglesias*» (FI 1446); «quintans *mas Iglesias*» (Llev. 1731).

El nom prové del mas.

V. *Iglésies, ca n'.*

Ca n'Iglésies, roure de [ˈrowrəðəˈkanikˈkleziəs]

Roure monumental de l'espècie *Quercus petraea* situat al costat de la riera de Gironella, entre el mas la Molina i l'església de Santa Creu d'Horta, dins la propietat del mas ca n'Iglésies, que n'origina el nom.

V. *Iglésies, ca n'*.

Ca la Manela, hort de [ˈorddəˈkaləməˈnelə]

Peça situada darrera la casa del carrer del Verger, que és la que n'origina el nom.

«Hort de can Manela» (Amill. 1947).

Grafiat amb la forma masculinitzada a partir de la contracció *can* i diferenciat de la forma col·loquial potser perquè qui tenia cura de l'hort era l'amo de ca la Manela i, de fet, encara hem oït la forma *en Manela* usada com a malnom referit als habitants masculins de la casa.

V. *Manela, ca la*.

Ca la Manela, vinya de [ˈbijəðəˈkaləməˈnelə]

Antiga peça de conreu de vinya actualment esdevinguda boscosa de pins, localitzada a la part meridional de Puig-rodon.

Se la coneix d'aquesta manera perquè havia estat de propietat de la casa que n'origina el nom.

V. *Manela, ca la*.

Ca n'Ombres [ˈkanumˈbrerəs]

Partida de terra situada entre el mas que n'origina el nom, la riera d'Osor i el pla de la Illeta, a l'est d'Osor.

«Partida las Ombres de Estevan Calm y Pearnau de San Estevan den Bas linda L. Término de Anglés, M. Manso Gravalosa; P. Manso Pidevall, T. La Riera» (Cad. 1785); «Pieza de can Hombres» (Amill. 1862); «Finca Can Uombres. Límites E. la Riera de Osor. Castaños» (DFE 1939); «Partida Manso Hombres» (Amill. 1944); «finca Manso Hombres» (Amill. 1953); «Pago o paraje Ombres» [indica que inclou catorze peces de cinc propietaris i una caseta a més del mas ca n'Ombres] (Cad. 1960).

És evident que el nom de la partida s'origina en el del mas.

V. *Ombres, ca n'*¹.

Ca n'Ombres, camí de [kəˈmiðəˈkanumˈbrerəs]

Camí que s'inicia a la carretera d'Osor a Anglès, prop de les Mines d'Osor, al pla de la Illeta, antigament provinent de la Penella, i arriba a ca n'Ombres, després de discórrer en direcció sud-est.

«Camí que va de la vila de Sant Pere de Osor a can Ombrreras» (FN 1804); «Lo camí a casa Ombrreras» (FNA 1811); «Camino que dirige a casa Hombreras» (FP 1861).

És evident que el camí rep el nom del mas al qual es dirigeix.

V. *Ombrreres, ca n*¹.

Ca n'Ombrreres, font de [ˈfoŋdəˈkanumˈbrerəs]

Font localitzada a tocar del mas que origina el topònim.

V. *Ombrreres, ca n*¹.

Ca n'Ombrreres, serrat de

«Mojón n° 2 *Serrat de Can Hombreras*, bosque propiedad de Juan Calm» (OA 1927).

Petita serra de muntanyes situada als límits municipals entre Osor i Anglès, a l'est del terme i al sud de la riera d'Osor, des de la riera esmentada fins al serrat de Bellveí.

El nom s'origina perquè és pròxim al mas.

V. *Ombrreres, ca n*¹.

Cabanal, el

Límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor documentat al segle XI, segons la traducció realitzada per Antoni Pladevall de l'*Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda*:¹⁸⁹ «...de meridie in termino de parochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est supra *Cabannal*» (*Sus.* 1068). Segons Pladelasala, aquest punt que anomena *el Cabanyal*, se situaria actualment a les Roquesmajors i les Tutes, prop de la boga de la Molina.

Etimològicament, és un derivat de *cabana* en el sentit de 'població formada de cabanyes o barraques' (AlcM, 2, p. 767); no és un mot gens inhabitual en toponímia, com diu Moreu-Rey (ENL, p. 72): «Els edificis de dimensions més reduïdes amb missions provisionals són representats sovint per l'apel·latiu *La Cabana*». *Cabana* i la forma palatalitzada *cabanya* són una evolució del llatí *CAPĀNNA* amb el mateix significat. El fet que es tracti d'un topònim col·lectiu tan antic podria indicar l'existència d'algun assentament de població que, a hores d'ara, és desconegut.

Cabanyes, les

«Pessa de terra en territori anomenat *Las Cabañas*» (*Llev.* 1792).

Antiga partida de terra que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

189. A. PLADEVALL I FONT (1991), *Catalunya romànica*, vol. IV, p. 315.

Es tracta d'una forma plural habitual en toponímia provinent del nom comú *cabanya* o *cabana*, del llatí *CAPĀNNA* amb el mateix significat de 'petita construcció rudimentària a la muntanya o al costat dels pasturatges' (DECat, II, p. 365).

Cabanyes, coll de les

«*Colldescabanyes*» (Escrip. 1594); «*Coll des Cabanyes*» (Escrip. 1639); «Altre feixa de terra nomenada la Albareda del *Coll de Cabanes*» (*Llev.* 1792).

Desconexim si és un lloc proper a la partida homònima. Es tracta d'una propietat del mas Cercenedes que se situava entre dues altres, una sobre la riera de la Noguerola i l'altra vers el Gomis, força properes a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Orònim que té com a aspecte més destacable en les seves formes gràfiques una aglutinació, en dues l'ús de l'article salat i, al segle XVIII, l'omissió de l'article.

És interessant d'observar l'evolució que hauria pogut sofrir el nom de lloc, ja que al document de la fi del segle XVIII apareix amb la forma més moderna *Cabanes* en substitució de la més arcaica *Cabanyes*; els dos mots coexisteixen a la llengua des de força antic, malgrat que l'ús de l'un o l'altre aportava alguns matisos,¹⁹⁰ que no sabem si es recullen en aquest document de 1792, ja que hi podem observar el «territori anomenat *Las Cabañas*» i el «*Coll de Cabanes*»; si més no, queda clar que en aquell moment les dues formes eren vigents.

V. **Coll de Cabanyes*.

Cabirol, pla del

[ˈplaðəlkəβiˈrol]

Peça de terra boscosa de castanyer; de fet, es tracta d'una perxada, d'orografia força planera, que es troba entre els masos el Cerver i el Clascar.

Creiem que es tracta d'un zootopònim provinent del llatí *CAPRĒŎLUS*, 'espècie de daina' (DECat, II, p. 372, i AlcM, 2, p. 777), com en els casos de la peça de terra *els Cabirols* i el *sot els Cabirols*, ara no recordats.

Cabiroles, peça de terra

«*Pessa de terra nomenada Cabiroles*» (*Llev.* 1792).

Tros de terra situat parcialment en terme de Sant Hilari Sacalm però en parròquia de Sant Pere d'Osor.

Ja que la seva situació és molt semblant a la del *sot els Cabirols*, pensem que es tracta d'una grafia feminitzada relacionada amb aquest altre topònim, possiblement perquè el genèric és femení. Hi destaca, però, l'absència de connector entre el genèric i el nom propi.

V. **Cabirols, els*; **Cabirols, sot els*.

190. Podeu consultar-los a J. COROMINES (DECat, II, p. 365-367).

Cabirols, els

«*Petia de terra voccata as Cabyrols boschosa*» (*Capb.* 1446); «*Pessa de terra anomenada Cabirols*» (*Llev.* 1731).

Peça de terra que es localitzava sobre el Ripoll en direcció sud cap al Sobirà.

L'origen del mot s'ha de relacionar amb la fauna, ja que *cabirol* és un cèrvid que, segons Coromines, «avui se sol identificar amb l'isard» (*DECat*, II, p. 372).¹⁹¹ El fet de tractar-se d'una zona boscosa, com esmenta el primer document, ens permet de creure que aquest topònim ens dibuixa una varietat d'animal que avui mateix no existeix a la zona. Etimològicament, és una paraula provinent del llatí *CAPRĒŎLUS*, 'espècie de daina' (*DECat*, II, p. 372, i *AlcM*, 2, p. 777). Coromines també ens informa que «[e]l mot ha estat viu d'un cap a l'altre dels nostres Pirineus», cosa que ens permet d'afegir que, com demostra la seva presència en toponímia, durant alguns segles, la seva existència anava força més enllà de la regió pirinenca.

Cabirols, sot els

«Honor anomenat *Sot as Cabirols*» (*Llev.* 1731).

Petit curs d'aigua que discorre entre el termes municipals de Sant Hilari i d'Osor, a la zona de les parròquies de Santa Margarida de Vallors i Santa Creu d'Horta.

No sabem si té res a veure amb la peça homònima, però és possible que el sot hi discorregés, ja que, geogràficament, en línia més o menys recta, la peça de terra enllaçaria amb la situació geogràfica esmentada.

Morfològicament, en el segle XVIII l'ús de l'article salat era molt restringit. Durant aquell segle, com hem pogut observar a la peça del mateix nom, s'hi havia perdut, tot i que anteriorment hi havia aparegut.

V. **Cabirols, els*.

Cabrots, els

«*Petiam terra in dicto loco vocatam Cabrots boschosam parti castanteda que fuit mansi de Prat*» (*Capb.* 1446); «*fexa de terra en lo lloch anomenat Cabrots, afronta asolixent en honor den Bayer a mitg dia part en honor de dit Mas Bayer y part en honor de Salvi Rossell mediant cami que va al Funollet y al Verger y a tremuntana part ab dit Mas Bayer y part en honor de dit Mas Bayer*» (*Llev.* 1731); «*partida los Cabrots*» (*Cad.* 1785); «*Pessa de terra de castanyers y avallaners situada en lo territori dit Cabrots*» (*Llev.* 1792); «*aquella pessa de terra situada en lo territori dit als Cabrots que afronta ab Joseph Gros y Rossell*»

191. MOREU-REY (*ENL*, p. 67) afegeix sobre això que «cabrioll, cabirol, sense descartar que equivalguin a diminutius de cabra, denoten més sovint una espècie de cabra salvatge».

menestral, ab lo camí iglesier que va de dita vila als masos Funollet y Gelats» (FN 1821); «partida los Cabrots» (Amill. 1862).

Partida de terra boscosa que se situava entre les propietats dels masos Baier i Ripoll, prop del camí que s'enfila des d'Osor cap al Gelats.

Podem observar que s'omet l'article el 1446, el 1731 i el 1792. A la resta predomina la forma arcaica plural masculina *los*, excepte la de 1821.

L'origen etimològic del mot s'ha de situar en el derivat de *cabra* amb sufix augmentatiu *-ot* usat en plural, en el sentit de 'boc o mascle de cabra' (DIEC, p. 304, i AlcM, 2, p. 793). Topònims d'aquest estil no són estranys ja que, com afirma Moreu-Rey (ENL, p. 67), «[d]'entre els animals, els ovins són segurament els que tenen més representants a l'inventari de noms de lloc, especialment els derivats de cabra»; tanmateix, a cap de les obres consultades hem recollit un nom de lloc com el que ens ocupa, malgrat l'existència de la paraula com a comuna.

Cabrots, castanyeda dels, o baga dels Cabrots [ˈbaɣəðəlskəˈβrots]

Zona boscosa de castanyer situada a l'oest de la castanyeda d'en Baier i al nord del pla Sabatuda. Antigament devia ser una part de la partida homònima que, segons alguns documents, era boscosa i amb castanyers però que sembla que va esdevenir de conreu de blat. L'ús de la preposició *de*, que indica pertinença, el qual n'implica el de l'article *els* en substitució del *los*, i el fet de limitar amb el Baier, demostrarien la hipòtesi que es tracta d'una part de la partida del mateix nom.

«Una pessa de terra [...] anomenada la *Castañeda dels Cabrots* [...] afronta Mas Bayer del Mas» (Llev. 1731); «Pessa de terra de sembradura de forment vulgarment dita La *Castañeda dels Cabrots*» (Llev. 1792).

V. **Cabrots, els*.

Cabrots, prat de

«Prato de Cabrots» (Capb. 1446).

Prat que devia trobar-se dins la partida homònima ja que, com en aquell cas, segons el document, les afrontacions són semblants, amb els masos el Ripoll i el Gomis.

Morfològicament, destaca l'omissió de l'article i l'ús de la preposició *de* per recalcar la pertinença a l'esmentada partida de terra els Cabrots.

V. **Cabrots, els*.

Cabrots, sot dels

[ˈsoddəlskəˈβrots]

V. *Cabrots, castanyeda dels*.

Cabruja, casa

«*Casa Cabruja* hi viu el noy Cabruja» (LA 1817).

Nom de casa originat en el llinatge documentat a Osor contemporàniament.

Cadenes, can

[ˈkaŋkəˈðenəs]

Antic nom d'una casa del carrer de França en la qual sembla que havia residit un ferrer; el malnom, per tant, s'originaria per metonímia. Ara bé, també podria haver-se originat en el llinatge en singular, *Cadena*, documentat fins al principi del segle xx.

Cadira del Dimoni, la

[ləˈkəˈðirəðəˈdiːmoni]

Nom que rep una pedra que s'assembla vagament a un seient, localitzada a la riera d'Osor, a l'alçada del pont de les Pedreres, prop del límit municipal entre Anglès, la Cellera de Ter i Osor.

El nom sorgeix d'un relat relacionat amb sant Martí de Tours i el diable, que a més també explica el nom de *la Petja de Sant Martí*; recollim el relat a l'annex II de «Etimologies populars: tradicions toponímiques».

Cafè, el

[əlˈkəˈfɛ]

Terme que sol indicar cases en les quals hi havia hagut algun establiment d'aquesta mena, per exemple, un del carrer de França i un altre del carrer Major. També existeix *can Pep del Cafè*, una casa del carrer de França. Lògicament, la casa que encara es dedica a aquest negoci, com una altra del carrer Major, encara en rep el nom. Aquest terme també ha esdevingut malnom de persona en casos com *en Joan del Cafè* o *en Ramon del Cafè*.

Caietano, font d'en

[ˈfoŋdɛŋkəjəˈtanu]

Font desapareguda, de la qual es recorda el nom però no la situació.

«*La d'en Caietanu* / no hi veu mai cap gitano» (PAF).

Apareix amb la consonant inicial sonoritzada potser per una castellanització del nom, ja que creiem que el topònim té origen antropònimic en l'hipocòrístic del nom *Caietà*.¹⁹²

192. De totes maneres, es podria tractar d'una castellanització, com indica MOREU-REY (1981, p. 48) quan afirma «...ja es produïa, al Principat i al País Valencià sobretot, una tendència forta vers una castellanització de certs prenomes, els menys arrelats antigament: *l'Amado, el Mariano, el Cinto, el Rossendo, el Mingo...*». Podria tractar-se d'un cas semblant, ja que a part d'aquest *Caietano*, també són i han estat freqüents a Osor noms com en *Mariano*, en *Cinto* o en *Mingo*, que fins i tot apareixen en noms de casa i altres topònims.

Cal Cisteller [ˈkalsistəˈkɛ]

Partida que limita amb les propietats de la Molina de n'Iglésies i el Parral del Sobirà i que inclou fins a seixanta peces de terra, onze camins i l'església parroquial de Santa Creu d'Horta, a més del mas del mateix nom; la pertinença d'aquestes terres està repartida entre els propietaris dels masos ca n'Iglésies i el Sobirà.

«Pago o paraje C. Cistellé» (Cad. 1960).

El nom prové del fet que s'hi inclou el mas cal Cisteller.

V. *Cisteller, cal*¹.

Cal Cisteller, sot de [ˈsoddəˈkalsistəˈkɛ]

Curs d'aigua que inicialment s'anomena *sot del Gelats*, més endavant *del Barder* i, quan passa prop de cal Cisteller, com l'hem recollit. Discorre en direcció nord i forma part de la riera d'Horta; neix al pla de la Vella, prop del Gelats, i funcionava com a antic límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta.

El nom, òbviament, prové de la proximitat al mas.

V. *Cisteller, cal*¹.

Cal Coco, vinya de [ˈbiŋəðəˈkalˈkoku]

Antiga zona de conreu de vinya situada a la banda oest de la partida de Puigrodon convertida actualment en una pineda.

El topònim s'origina en el fet que havia estat un tros de terra de propietat de l'amo de la casa que n'origina el nom.

V. *Coco, cal*.

Cal Gall, bassa de [ˈbasəðəˈkalˈɣaɫ]

Bassa d'aigua que havia existit com a viver prop del mas anomenat *cal Gall* o *Casa Nova de Colobrans*. Ara pràcticament no en queda res, però encara és recordada per alguns informants.

V. *Gall, cal*¹.

Cal Garroset, partida de terra de

«Partida de cal Garroset» (Amill. 1862).

Terme que devia provenir del nom de casa homònim i, alhora, del llinatge; tanmateix, sorprèn el fet que davant d'un cognom no s'usi l'article personal com ocorre en la majoria de topònims formats a partir d'aquesta estructura. Aquesta possessió deu relacionar-se amb propietaris portadors del llinatge perquè, de fet, hem documentat un «*Simon Garroset propietario*» (LB 1873) i «*Francisco Garroset propietario*» (LB 1882).

V. **Garroset*.

Cal Manyac, vinya de

«Partida *Viña de cal Mañac*» (Amill. 1944); «*vinya de cal Manyac*» (Amill. 1947).

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una peça de terra de conreu de vinya de propietat de la casa homònima, és a dir, que el topònim provindria del malnom.
V. *Manyac, cal*.

Cal Masover, quintà de

[kiŋ'taðə'kalməzu'βe]

Perxada situada sota mateix de l'hostal del Sobirà, de propietat del mas, a Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor.

Es tracta d'un topònim derivat de *mas*, del llatí MANSUARIU, 'habitador d'un mas' (AlcM, 7, p. 284), derivat del llatí tardà MANSUS, -I, 'mas' (DEM, p. 277); de fet, l'actual hostal havia estat el lloc de residència dels masovers del Sobirà i, per tant, la proximitat de la zona boscosa a aquest edifici és el que origina el topònim, unit al fet que, possiblement, l'explotació directa d'aquest espai havia correspost, en el passat, als masovers del Sobirà.

Cal Rector

«*Pago o paraje C. Rector* de José M. Iglesias Abadal» [assenyala que inclou cinquanta-sis peces de terra i dos camins a més del mas cal Rector] (*Cad.* 1960).

Notable partida de terra fonamentalment boscosa situada entre el mas cal Rectoret i les propietats del Bosquet i la Molina.

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas de Santa Creu d'Horta.
V. *Rector, cal*¹.

Cal Quic

['kal'kik]

Partida de terra situada entre el Croset, a l'oest, i les Romegueres, al nord i a l'est, un espai actualment erm o boscós d'alzina.

«*Partida cal Quic* de Rosa Fradera Parcet linda al N. con camino, al E. manso Romagueras» (Amill. 1944); «*finca cal Quic*» (Amill. 1953); «*Finca Cal Quic* Límites E. Manso Romagueras. Castaños y encinas» (DFF 1954); «*Pago o paraje C. Quich* de José M^a Thos Negra» [indica que inclou onze peces de terra] (*Cad.* 1960).

El nom de la partida s'origina en el de la casa que s'hi localitza.
V. *Quic, cal*.

Cal Quic, camí de

[kə'miðə'kal'kik]

Camí que des de prop de les Romegueres discorre en direcció est fins al mas que n'origina el nom. Actualment, es tracta d'un camí molt embardissat amb moltes dificultats de pas.

«Camino del Manso Quich» (Hip. 1854).

V. *Quic, cal.*

Cal Quic, font de [ˈfoŋdəˈkalˈkik]

Font actualment perduda que es localitzava a tocar del mas que n'origina el nom.

V. *Quic, cal.*

Cal Sabater, vinya de [ˈbiŋəðəˈkalsəβəˈte]

Antic espai de conreu de vinya situada a la banda més occidental de la partida de Puig-rodon i que actualment és un tros de bosc de pins.

El topònim s'origina en el fet que havia estat de propietat de la casa de la qual sorgeix el nom.

V. *Sabater, cal.*

Cal Teixidor [ˈkaɫtəʃiˈðo]

Partida de terra boscosa situada al nord i a l'est del mas, entre les propietats del Croset i can Coll, que arriba fins a prop del coll de Nafre.

«Finca Teixidor. Límites N.O. tierras del Manso Coll, E. Con las del Manso Cruset. Castaño y encina» (DFE 1939); «Partida Manso Teixidor limita N.O. con manso Coll, E. Manso Cruset» (Amill. 1944); «Pago o paraje C. Teixidor» [indica que inclou cinquanta-nou peces de terra, tres camins, una carretera, la capella del Part i dues cases, cal Teixidor i can Ginestar o can Peix] (Cad. 1960).

La partida de terra pren el nom del mas a l'entorn del qual se situa.

V. *Teixidor, cal.*

Cal Teixidor, baga de [ˈbaɣəðəˈkaɫtəʃiˈðo]

Zona boscosa de castanyer situada al nord i nord-est de cal Teixidor; travessa el torrent homònim fins a trobar la perxada de la Bruguera i el Ginestar.

«Baga de Cal Teixidor» (Amill. 1862); «Finca Baga de cal Teixidor» (DFE 1944); «finca Baga de can Teixidor» (Amill. 1947); «Finca Baga de cal Teixidor. Castaños» (DFE 1965).

El nom de la baga prové del fet que és pròxima al mas i que forma part de la partida de terra homònima.

V. *Teixidor, cal.*

Cal Teixidor, bassa de [ˈbasəðəˈkaɫtəʃiˈðo]

Bassa artificial on es recollia aigua del sot de Cal Teixidor, que s'aprofitava per a usos domèstics i agrícoles del mas que n'origina el nom.

V. *Teixidor, cal.*

Cal Teixidor, sot de [ˈsoddəˈkaɫtəʃiˈðo]

Així s'anomena la *riera de Sant Gregori* en el seu pas a tocar del mas que n'origina el nom, entre el Ginestar i la Barraca d'en Baier.

V. *Teixidor, cal*.

Calç

V. **Forn de la C*.

Calcinera, collet de la [kuˈkɛddələkəlsiˈnerə]

Orònim on se situa el límit entre els termes d'Osor i de Santa Coloma de Farners, entre el collet de l'Espinau i el turó homònim. El terme apareix recollit en el *Nom*. 2004 i al MAPA 3.

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *calç* que evolucionà a *calciner*, 'serreta ampla i erma de terra calcari' (*OnCat.*, III, p. 186). El nom prové del del mas homònim, en terme de Santa Coloma de Farners, que esmenta Coromines, «La Calcinera, mas a peu pla de la collada de l'Espinau localitzat a uns 2 km al Nord pel vessant de Castanyet prop de Santa Coloma de Farners» (*OnCat.*, III, p. 186); de fet, els informants diferenciaven *el collet de la Calcinera*, sempre introduït per l'article, i *la Calcinera*, sense genèric, per referir-se al mas que deu trobar-se a l'origen de l'orònim.

Calço, can [ˈkaʃˈkalsu]

Nom d'una casa del carrer de Cercenedes que inicialment fou de persona, «Pepet Panella alias *Calsu*» (LLC 1929e).

Possiblement, el malnom s'originà en alguna particularitat del calçat, si no és que es referia a l'ofici de sabater.

Calm, el

Espai documentat al segle x, «*ipse Calme*» (SBB 937),¹⁹³ situat a l'est del mas el Croset. És esmentat per Bolòs i Hurtado (2001, p. 104), que el situen vers Sant Gregori.¹⁹⁴

Es tracta d'un terme orogràfic provinent del llatí *CALMIS*, 'cim planer o capçada d'una serra' (DECat, II, p. 437, i *OnCat.*, III, p. 198), d'un mot preromà, d'una base indoeuropea *kalmis*, 'cobertura, capçada d'una muntanya' (DE, p. 163, i DEM, p. 81), que Moreu-Rey (ENL, p. 29) defineix a més com a «altiplà rocós o erm i un», un topònim freqüentíssim ja que afrontant amb Osor localitzem, per

193. Recollit per A. PLADEVALL (1993, p. 72) a partir del document número 9 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona referent a Sant Benet de Bages.

194. Recollit per R. ORDEIG I MATA (1999), *Catalunya carolíngia*, IV: *Els comtats d'Osona i Manresa*, document número 21.

exemple, Sant Hilari Sacalm i Sant Martí Sacalm, però són molts altres els noms de lloc amb formes semblants a la zona nord del domini lingüístic, tal com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 274): «I és que, fossilitzat en la toponímia, ens topem adesiara amb aquest mot arreu que anem pel nord de Catalunya del Segre mitjà ençà, sobretot sota les formes *calm*, *cau* o *cam*».

V. **Puig C.*

Calvo Sotelo, carrer de

Nom que es va donar al *carrer de Catalunya* en el període franquista, des de l'any 1939, i que no es va canviar per l'actual fins a 1979.

El nom es refereix al polític gallec assassinat el juliol de 1936; es tracta, per tant, d'un nom degut a circumstàncies polítiques però que no es va substituir per cap altra manera popular durant la seva vigència, és a dir, que era habitualment utilitzat. La forma anterior, *la Plaça*, pràcticament va desaparèixer, segurament perquè indicava només una part d'aquest carrer. Malgrat això, des del canvi, pràcticament ha desaparegut de la memòria dels osorencs.

«*Calle Calvo Sotelo*» (DFP 1965).

Calzinals, comarc dels

[ku'mardəlskəlzi'nals]

Zona de castanyer situada cap als Aigols, en direcció nord-oest vers el Clascar.

Segons ens han informat, un *calzinal* és un castanyer que no ha estat mai tallat, un mot que no hem trobat recollit a cap dels diccionaris i de les obres consultades. Per tant, el topònim prové de l'antiga existència de castanyers amb aquesta particularitat a la zona.

Camarada, can

['kaŋkəmə'radə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *can Carmeta* o *cal Marrà*.

Malgrat que no es recorda l'origen del terme, és ben probable que provingués d'algun episodi relacionat amb el mot.

Camarell, camí del

«*Camí del Camarell*» (Hip. 1854).

En desconeixem la situació, perquè ara no hi ha cap camí ni lloc amb aquest terme. Coromines, referint-se a aquesta forma toponímica, esmenta que es tracta d'un mossarabisme derivat del llatí *CAMERA*, 'volta, cúpula, graner' (*OnCat.*, III, p. 207); tanmateix, un mossarabisme en aquesta zona no és gaire probable. Alcover i Moll recullen el terme com un nom comú en el sentit de 'tira forana de vinya, que forma la partió' (*AlcM*, 2, p. 874), però el situen a les Illes Balears, molt lluny d'on ens ocupem.

Camaril, can [ˈkaŋkəməˈril]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger del qual es desconeix l'origen.

Cambreria, casa

«*Casa nombrada Cambreria*» (Amill. 1862).

Nom no recordat que, possiblement, s'originà en el fet que es tractava d'un habitatge on vivien els cambrers dins d'una casa major.

Camell, can [ˈkaŋkəˈmeɫ]

Casa del carrer Major també coneguda com a *can Sidro*. Durant el segle XIX el terme també funciona com a renom individual, «Juan Quer alias *Camell*» (Cap-solt 1831) o «Agustín Aulet y Quer alias *Camell*» (Hip. 1857).

«*Casa Camell*» (LA 1817).

Possiblement, s'originà en el llinatge documentat a Osor entre principis del segle XIX i principis del segle XX.

V. *Can Camell*.

Camell, horta d'en

«Partida *Horta den Camell*» (Amill. 1944); «*horta den Camell*» (Amill. 1953).

Peça de terra que podria coincidir amb el *camp de Can Camell*, però el fet que s'esmenti en els mateixos documents com una peça diferent i que sempre aparegui amb la fórmula *d'en* i mai com a *can*, a diferència de l'anterior, ens en fa dubtar. Possiblement, es tracta d'un altre tros de terra que era del mateix propietari però que s'hauria pogut vendre, potser a la mateixa zona.

V. *Camell, can*.

Camí de les Romegueres

«*Finca Camí de las Romagueras* de Joaquín Expósito Cornellá» (Amill. 1947); «*finca camí de las Romagueras*» (Amill. 1953).

Possiblement, es tractava d'una peça situada a tocar d'algun dels camins que condueixen a les Romegueres, raó a partir de la qual en sorgiria el nom.

V. *Romegueres, les*¹; *Romegueres, camí de les*.

Camí del Solà, el [əlkəˈmiðəlsuˈla]

Partida de terra que se situava a banda i banda del camí que des del carrer de França anava fins al Soleric passant pel Solà i travessant l'actual carrer dels Països Catalans.

«Pago o paraje *Camí del Solà*» (Cad. 1960).

V. *Solà, el*.

Camí Pla, el [əlkə'mi'pla]

Partida que incloïa catorze peces situades al costat del camí que comunicava la partida de terra del Solà, vers el Soleric, amb el mas la Mata. Com que els dos indrets estan a la mateixa alçada, es tractava d'un camí planer. Ara només existeix parcialment.

«Pago o paraje *Camí Pla*» (Cad. 1960).

El nom, per tant, s'hauria originat en l'orografia.

V. *Pla, camí*.

Camí Ral, baga del ['baɣəðəlkə'mi'ral]

Zona boscosa de castanyer situada sobre el camí Ral, al sud del Roscall.

V. *Ral, camí*.

Camí Roquer

«Partida *Camí Roqué*» (Amill. 1944); «finca *Camí Roqué*» (Amill. 1953).

Partida propera a les Mines d'Osor situada al costat de la riera d'Osor.

El nom deu provenir del fet que existia un camí paral·lel a la riera que es dirigia a Osor des de les Mines, al costat d'on hi havia diverses peces de terra; el fet de ser tan a prop de la riera implicaria abundància de pedres, per tant, derivat col·lectiu de *roca* amb el sufix *-er*, 'camí abundant de roques'.

V. **Roquer, camí*.

Camp, el [əl'kam]

Nom de diferents partides i peces de terra amb sentit de 'espais de cultiu'.¹⁹⁵

«Pessa *el Camp*» (Amill. 1862); «finca *el Camp*» (Amill. 1947).

El nom prové del genèric en un sentit ampli, ja que encara actualment, amb freqüència, a l'hora d'anar a l'hort, no s'anomena cap topònim en concret sinó que «es va al camp»; és a dir, quan es parla de *camp* es fa referència a un «espai de terra plana destinat a cultiu de sembradura o d'arbres fruiters» (AlcM, 2, p. 889); aquest és l'origen del topònim, que sempre se l'anomena només amb l'article.

195. Normalment, solen ser espais de conreu d'una certa extensió, com ens han comentat diversos informants. Així, per exemple, *el Camp* era el nom que rebia la peça de terra de conreu més gran de les que eren de propietat del mas el Simon.

Camp de les Falgueres, camí del

«*Camí del mas Soler al camp de sas Folgueras*» (Escrip. 1782).

Camí que es dirigia al santuari del Coll i que devia passar pel camp de les Falgueres, fonamentalment en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia d'Osor.

Gràficament, cal destacar la pervivència de l'article salat i el fet que la forma que hi apareix és *Folgueras* i no pas la més freqüent *Falgueres*.

V. **Falgueres, camp de les*.

Camp de Llancers, turó del

«Mojón nº 6 se ha colocado en el punto llamado *turó del Camp de Llansés*» (OA 1889).

Turó d'uns 800 metres situat en el límit municipal entre Osor i Anglès, al sud-est del municipi, entre les Casulles i Santa Bàrbara, sobre el lloc homònim que origina el topònim.

V. *Llancers, camp de*.

Camp del Maroi

V. **Sota el C. del M.*

Camp Sant, el

«*El Campo Santo*» (Amill. 1947); «*El Campo Santo*» (Amill. 1953).

Fórmula toponímica que només apareix en aquests documents en llengua castellana i amb la qual es fa referència a l'actual cementiri.

Campanar, el

[əlkəmpə'na]

Nom amb què es fa referència al campanar adjacent a l'església.

Derivat, doncs, de *campana* amb el sufix *-ar*, que indica 'lloc on hi ha campanes'.

Campaner, cal

['kalkəmpə'ne]

Casa situada al carrer del Verger.

«*Cal Campané*» (LLC 1929e).

El nom s'originà en el fet que hi habitava l'home encarregat de tocar les campanes, per tant, es tracta d'un derivat de *campana* relacionat amb l'ofici.

Campàs, el¹

«*Petia terra in loco vocato as campas*» (Capb. 1342); «*loco vocato as Campas*» (Capb. 1622).

Devia tractar-se d'una peça situada entre la propietat de can Plana i les possessions de l'antic mas Pontei, en direcció al Part i per sobre la partida de la Tàpia.

L'origen del topònim el trobem en la derivació augmentativa del nom comú *camp* amb el sufix *-às* en el sentit literal de 'camp gran', 'camp molt extens' (AlcM, 2, p. 894, i DECat, II, p. 461), fet habitual, com ja havia assenyalat Moreu-Rey (ENL, p. 83):¹⁹⁶ «*Camp* [...] ha esdevingut un dels més fecunds creadors de noms de lloc a casa nostra»;¹⁹⁷ per això, en descartem un possible origen antroponímic ja que, malgrat la documentació del terme com a llinatge entre la segona meitat del segle XVII i mitjan segle XIX, la cronologia i la lògica així ens ho fan creure.

Gràficament, és destacable l'ús reiterat de l'article salat, sense aglutinació, a causa de l'antiguitat de les referències.

Campàs, el²

«*Petiam terra vocata lo Campas*» (Capb. b 1562).

Peça de propietat del Colobrans que o formava part de la partida homònima o es tractava d'un camp de conreu d'una certa extensió, cosa que justificaria l'augmentatiu.

Tot i l'existència d'un mas anomenat *el Campàs* en terme de Susqueda, en el límit amb Osor, no creiem que hi hagi relació, ja que hi ha una distància important amb el lloc on se situava el mas; potser s'hauria d'haver tractat d'una antiga possessió del mas Campàs a què es mantingué el nom quan fou de propietat del Colobrans.

V. **Campàs, el*¹.

Campàs d'en Pidemunt, el

«Una castanyeda anomenada *lo Campàs den Pidemunt*» i «*Lo Campas den Pidemunt* [...] Afronta asolixent part en honor de dit Mas Pidemunt» (Llev. 1731);
«Pessa de terra de castanyers anomenada *lo campàs de Pidemunt*» (Llev. 1792).

Situada a tocar del Pidemunt, es tractava d'una castanyeda amb nom compost format pel derivat augmentatiu de *camp* amb el sufix *-às*, en el sentit de 'camp gran', i el nom propi *Pidemunt*, referit al llinatge del seu propietari, que devia coincidir amb el del mas, com demostra el fet que porti l'article personal *en*.

Campboal

«*Petia terra vocata Campboal*» (Capb. 1446).

Peça de terra que estava situada prop del mas la Mata.

196. El terme recollit per MOREU-REY a ENL és a la p. 81 i no a la p. 83, com s'assenyala a l'«Índex d'elements toponímics».

197. Aquesta abundància també la constatem en l'espai geogràfic que tractem.

El terme sembla una aglutinació de *camp* i *Boal*; desconeixem, però, si *boal* es relaciona amb l'animal *bou* i amb *boval* (DECat, II, p. 184, 286 i 311)¹⁹⁸ o bé amb *pou* i amb *poal* (AlcM, 2, p. 531). A part d'aquestes consideracions, també es podria haver donat la possibilitat d'una metàtesi des de *camp Oval* a *camp Boal* per l'aparició de dues oclusives bilabials que s'haurien pogut assimilar a la sonora segona i pel fet que la forma o la mesura d'un camp sol funcionar com un generador de topònims molt habitual. Tot plegat, però, no deixen de ser hipòtesis.

Campdelarit, el [ə'l'kamdələ'rit]

Nom d'un indret situat just als límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant sud del terme, entre la Casa Nova de Muntanya i el pla de les Cases.

«Partida Manso Subirá linda al S. con *Camp de la Rit*» (Amill. 1944); «*Camp de la Rit*» (Amill. 1947); «*camp de la Rit*» (Amill. 1953).

V. *Campdelarit, font del*.

Campdelarit, font del [ˈfoŋdəl'kamdələ'rit]

Antiga font situada en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al sud d'Osor, entre la Casa Nova de Muntanya i el pla de les Cases.

«Mojón nº 5. Colocado en el punto conocido por *Fuente de Campdelarit* [...] en la propiedad del Manso Casanova de Montaña» (OSHS 1890).

El topònim prové del llocdit homònim, en terme hilarienc, que origina el nom d'un mas de la parròquia de Santa Margarida de Vallors.¹⁹⁹ Tot i que semblaria tractar-se d'un mot compost aglutinat de *camp* + *de* + *rit*, en desconeixem el sentit i l'origen.

Campells, els [əlskəm'peʎs]

Peça de terra que devia trobar-se a l'actual *perxada els Campells*, propietat del mas el Sobirà, situada sota el pi Gran de l'Espinau, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, com hem recollit oralment a la zona i al PSOB 2002.

«Una pessa de terra bosch y castanyers anomenada *Campells*» (Llev. 1731); «afrontant amb els masos Sobirà, Viuravol i Iglésies, i Pessa de terra boscosa y castanyers dita vulgarment *Campells*» (Llev. 1792).

Sembla un derivat diminutiu de *camp* amb el significat de 'camp petit' (AlcM, 2, p. 895) o de 'planell, replà' (DECat, II, p. 461); ara el terreny que rep aquest nom

198. En aquest mateix sentit també s'expressa J. VENY (1996, p. 85) quan, parlant de l'hàbitat, recull «*Boal* 'estable especialment per a bous': *sa Boal*».

199. Tal com assenyalen SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 66), que diuen que el 1940 encara estava habitat.

és amb poc pendent, per tant, possiblement s'hauria de recollir com a origen del topònim la segona accepció, tenint en compte, a més, que es tracta d'una part de bosc, no d'un camp de conreu.

Campells, puig de

«Feixa terra situada al *puig de Campells*» (FI 1446); «Peça de terra anomenada *Puig de Campells*» (FI 1562). En un altre document hem llegit, «... part den Yglesias qui puja fins a *Puig de Campells*» (*Llev.* 1731), pensem que es tracta del mateix indret amb un error de transcripció ja que la situació que s'hi assenyalava és la mateixa i aquesta forma no l'hem localitzada a cap altra font.²⁰⁰

Potser es tracta del puig que trobem sobre la peça homònima, ja que la seva situació geogràfica és similar, afronta amb els masos Sobirà, ca n'Iglésies i Viurevol.

Possiblement, *els Campells* donaren nom al puig, tot i que sorprèn l'omissió de l'article.

V. *Campells, els*.

Campenc, camp de

«Una pessa de terra situada [...] en lo lloch anomenat *Camp de Campench* y fou del Collell. Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Viuravol anomenat Ridafre; a mitg dia part en altre honor llur, y part en honor del Mas Gausach, a ponent axi mateix; y a tremuntana en altre honor llur anomenat Pla de Prevera y Gatonerias» (*Llev.* 1731).

Situat a Santa Creu d'Horta, com mostra el document, devia tractar-se d'una peça de terra que formava part de la partida homònima.

V. **Campenc, pla de*.

Campenc, pla de

«*Pla de Campench*» i «*Pla del campech*» (*Llev.* 1731); «Partida de terra Santa Creu territori vulgarment dit *Pla de Campench*» (*Llev.* 1792).

Pla situat a Santa Creu d'Horta, prop de les pertinences dels masos can Mont, Viurevol, Gausac i Fonollet.

El topònim semblaria una aglutinació de *camp* i *penc* o bé *can* i *Pec*, però no hi trobem cap sentit, com ja indicarem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 381 i 383); tanmateix, també podria tractar-se d'un derivat de *camp* amb el sufix *-enc*.

200. Bruguera i Escorihuela, el 1995, havíem recollit aquest topònim com una aglutinació de *camp + tells* i l'havíem inclòs com un nom derivat dels elements abundants en un lloc, en aquest cas el tell. Amb la consulta a altra documentació, podem considerar-lo de caràcter orogràfic, ja que *Campells* és anterior a *Campells*.

Campic, el¹ [əlkəm'pik]

Peça de terra situada al costat del Masferrer.

Es tracta d'un topònim derivat diminutiu de *camp* amb el sufix *-ic* en el sentit de 'camp de conreu petit'.

Campic, el² [əlkəm'pik]

Petita peça de terra situada al camp Sailla, sobre la riera de la Noguerola, sota el camí del Ripoll, on ara hi ha un pou d'aigua municipal.

Derivat diminutiu del nom *camp* amb el sufix *-ic*, 'camp petit'.

càmping, el [əl'kampinj]

Nom que rep l'espai de terra situat entre el mas el Maroi i la piscina municipal que, des de l'any 1987, ha esdevingut un indret d'acampada que formava part de la partida de terra del Maroi.

Es tracta, doncs, d'un topònim força recent relacionat amb l'existència d'un terreny dotat d'instal·lacions per a l'ús dels campistes, un anglicisme, *camping*, forma substantivada del verb *to camp*, 'acampar' (DE, p. 165).

Camplà¹

V. **Rieres d'en C.*

Camplà²

«Quadam petiam terra hortis de regadiu et fexias terra vocatas et circuitas illarum den *Camplà*» (PFM 1519); «pessa de terra anomenada *Camplà* [...] Afron-ta asolixent ab la Puig de Caros» (*Llev.* 1731); «una pessa de terra situada en dita Parra. anomenada *Camplà*» i «lo refent lloc dit *lo camplà*» (FM 1750).

Peça de propietat de la Coma entre aquesta casa i el Carbonell, prop del terme de Querós, vers el mas Camplà, ja en terme de Sant Hilari Sacalm, i que podria ser l'originador del topònim que ens ocupa.

La forma apareix documentada com a llinatge osorenc en els segles xv, xvi i xix, incloent-hi un cap de casa al segle xvi, «Bartomeu *Camplà*» (*Fog.* 1553). Per això, considerem que l'origen del topònim és antroponímic —fixeu-vos en l'ús de l'article personal de la primera documentació—, provinent del mas i no pas un nom de caràcter orogràfic, amb aglutinació de *camp* i *pla*, malgrat que aquest pugui ser a l'inici del llinatge, com assenyala Moll (ELC, p. 188).²⁰¹

Camplà, vinya d'en

«*Vinea den Campla* qui fuit pertinentys mansi Puiol» (*Capb.* 1446).

201. Indica que el llinatge es tracta d'una «[g]rafia aglutinada i contracta de *camp pla*».

Potser situada prop del mas Pujol, actualment inexistent, sembla que es trobava entre les propietats dels masos Peiró, Brau i Arrancada.

Per l'ús de l'article personal *en*, creiem que l'origen del topònim es troba en el llinatge homònim, que li era contemporani.

Camplà de les Rieres, peça de terra

«Una *peça de terra* situada en dita Parra anomenada *Camplà de las Rieras*; Afronta asolixent en honor llur del Mas Oller; a mitg dia ab lo Puig de Queros; a ponent ab las Rieras y a tremuntana en honor den Busquets» (Llev. 1731); «Pessa de terra nomenada *Camplà de las Rieras* de pertinencias del mas Camplà» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra situada a l'oest d'Osor, a l'antic veïnat de Querosell i vers les afrontacions amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

En el primer document, aquesta peça de terra s'esmenta com una propietat de la Coma i en el segon, del mas Camplà; creiem que es tracta del mateix tros, ja que els dos masos afronten; el nom es deu prendre del mas homònim en terme de Sant Hilari i esdevé compost amb *de les Rieres*, perquè devia trobar-se prop de diversos cursos d'aigua de la zona, la riera d'Osor, el sot dels Rius i el torrent del Carbonell, prop del molí del Boscà, en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi de Sant Hilari Sacalm, ja que el fet de limitar amb el puig de Querós i el mas Oller ens ho permet de deduir.

Campllong

«Pessa de terra castanyers territori vulgarment dit *Campllonch*» (Llev. 1792).

Indret que se situava prop del mas la Riba d'Amunt.

Gràficament, apareix amb terminació arcaica *-ch* deguda a l'ensordiment fonètic del so velar oclusiu sord *-g* en posició final absoluta de mot; a part, destaca que es tracti d'una paraula aglutinada de *camp* i *llong*.

Etimològicament, prové del llatí *CAMPUS*, amb el mateix significat, i de l'adjectiu descriptiu *LONGUS*, 'llarg';²⁰² es tracta, doncs, d'un topònim que, en paraules de Joan Veny (1996, p. 26), permet de destacar una de les utilitats més importants de l'onomàstica: «La força arcaïtzant dels elements onomàstics permet de completar els estudis diacrònics del lèxic», és a dir, que aquest nom de lloc ens permet observar l'antiga vigència del mot *llong* i que només ha arribat als nostres dies en la toponímia i l'antroponímia, i, com assenyala l'estudiós esmentat, en mots com *llongada*, 'línia de costa', a l'Empordà; *llongues*, 'regnes', o fins i tot *llon-*

202. Així ho assenyalen diversos autors, com BALANÀ I ABADIA (1989, p. 137), COROMINES (*On-Cat.*, III, p. 223) o ALCOVER I MOLL (*AlcM*, 2, p. 897).

guet. El mot es documenta com a llinatge osorenc a finals del segle XIX i principis del segle XX, ara bé, per la cronologia, molt posterior en l'antropònim, podem deduir que no hi ha relació entre les dues formes.

Campot, feixa de terra del [ˈfɛʃəðəkəmˈpɔt]

Antiga feixa de conreu que es trobava davant del Simon.

Diminutiu de *camp* amb el sufix *-ot*, és a dir, 'petit espai de terra plana destinat a cultiu'.

Camp-rodó

«Pessa de terra cultiva nomenada *Camp-rodó* o Camp clos» i «Casa ab camp contiguo nomenat *Camprodó*» (*Llev. 1792*).

Possiblement, es tractava d'una peça de conreu situada a la partida homònima, ja que la situació ho permet d'intuir, és a dir, consistiria a usar el terme més genèric per referir-se a una part amb un ús en certa manera metonímic.

V. **Camp-rodó, el*.

Camp-rodó, el

«La feixa més baixa del *Camprodó*» i «*lo Camp rodó*» (*Llev. 1731*); «Pessa de terra situada sota *lo Camp-rodó* ó clos» (*Llev. 1792*).

Antiga partida de terra que se situava entre can Casamitjana i la riera de la Noguera, possiblement per on actualment passa part del carrer del Verger i del passeig de la Font del Borrell, que baixen cap a la riera esmentada.

Topònim compost que apareix algunes vegades aglutinat format pel substantiu *camp*, 'lloc de conreu', i l'adjectiu descriptiu *rodó*, que fa referència a la forma de l'espai, provinent del llatí *CAMPUS ROTUNDUS*, 'el camp rodó, de forma arrodonida' (*OnCat.*, III, p. 228, i *AlcM*, 2, p. 898).²⁰³ El fet que en una ocasió aparegui sense aglutinar, amb ús del guionet, ens fa creure que la pronúncia oral era encara amb alveolar vibrant múltiple sonora. Malgrat la documentació del terme com a llinatge osorenc entre els segles XVII i XIX, no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Camps

V. *Can C.*, **Creu d'en C.*

Camps, el¹ [əɫˈkams]

Mas actualment en molt mal estat de conservació que se situa prop de les Mines d'Osor, entre les propietats dels masos la Crosa, el Pidemunt i el Pidevall i la

203. També el recull BALAÑÀ I ABADIA (1989, p. 197).

riera d'Osor, al quadrant NE del terme. Destaca el fet que sigui un substantiu plural però que oralment se l'anomeni sense el genèric i amb l'article en singular. Documentat des del segle XIV, segons Pladevall, era habitat per «Jaume de Campis» (*Man.* 1316), «en Camps del mansi Camps» (*Not.* 1334) i «Johannys Camps» (*Capb.* 1446). Al segle XVIII, el documentem com a derruït i agregat al Pidemunt, del qual és una propietat. Durant el segle XIX es degué reconstruir perquè des del principi d'aquest segle hi resideix gent.

«Mas anomenat Camps, dirruhit y unit a llur Mas Pidemont y agregat ab lo Clos de dit Mas» (*Llev.* 1731); «*Manso Cams*, unit al mas Pidemont» (*Escrip.* 1778); «Lo mas nomenat Descamps vuy dirruit y al mas Pidemunt agregat» (*Llev.* 1792); «*Mas Camps* hi viu Josep Pidemun y Miquel Pidemun» (*AMO* 1817); «Just Pidemunt del Camps» (*LB* 1825); «*Cams*» (*Pad.* 1880); «*al Camps*» (*Pad.* 1930); «*Els Camps*» (*GR* 1956).

La dualitat de «mas derruït» o «habitat» pot ser deguda a la reconstrucció de la casa antiga o a una nova construcció —però que, com veiem en casos semblants, sembla que s'hauria d'haver anomenat *Casa Nova del Camps*— o bé a la possible existència de més d'un mas amb el mateix nom, amb la qual cosa s'explcaria la forma plural del topònim, sembla que confirmada per l'esment que trobem en un llibre de finals del segle XIX, quan, parlant d'aquesta zona, indica: «las dúas casas dels Camps» (*AAEC* 1882) —una devia ser l'antiga i derruïda i l'altra, l'habitada—; així mateix, a *Llev.* 1792 podem constatar «... el mas Camps dirruit y al mas Pidevall agregat» i, alhora, «*Mas* nomenat Descamps vuy dirruit y al mas Pidemont agregat» —esmenta dos masos homònims però ambdós derruïts, possiblement l'actual deu ser la reconstrucció d'un d'aquests dos.

Gràficament, destaquen els casos d'omissió de genèric i l'única inclusió de l'article, actualment en singular, que es va imposant en el segle XX, tot i algun precedent anterior, com el de 1778; a part, l'omissió de la *-p* final muda en alguns casos i l'aparició de l'aglutinació *Descamps, de + es + Camps*, amb l'ús de l'article salat formant contracció amb la preposició *de*, en el sentit actual *dels* o *del*.

El fet que el llinatge del propietari coincideixi amb el topònim durant els segles XIV i XV ens fa pensar que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, a partir d'un llinatge que ha arribat als nostres dies com a primer cognom.²⁰⁴ Si no fos així, hauríem de pensar en un origen invers, el llinatge s'hauria originat a partir del nom comú en plural —potser per l'existència de les dues cases amb el mateix nom i en indrets molt propers.

V. **Llarga del Camps*, **Mas Camps*.

204. Segons el *Pad.* 2002, amb una única ocurrència.

Camps, el²

[əl'kams]

Possessions de terra del mas homònim situades prop de la riera d'Osor, sota el mas.

«Un tros de terra boscos situat en dita Parra en lo lloch anomenat as Camps o sás Bassas» (Llev. 1731); «*finca dels Camps*» (Amill. 1862); «*Finca Mas Camps* Limita N. Manso Pidemunt, E. Riera de Osor, S. Riera de Osor y Manso Canaleta²⁰⁵ Encina y castaños» (DFE 1945); «*finca manso Camps*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje El Camps*» [inclòia vuit peces de terra a més de l'habitatge, entre les propietats del Pidemunt i del Pidevall] (Cad. 1960); «*Finca Mas Camps* Límites N. Manso Pidemunt, E. Riera de Osor, S. Riera de Osor y Manso Pidevall» (DFE 1963).

És destacable el fet que, tot i tractar-se de documents relativament recents, a tots no es recullí la forma que ha arribat als nostres dies, simplement *el Camps*, excepte en els documents de 1731 —tot i que sigui amb l'article salat més arcaic—, 1862 i 1960; la causa d'aquest fet cal cercar-la, possiblement, en qüestions administratives i en la voluntat de voler evitar confusions amb altres partides de terra, com ara la «*finca el Camp*» (Amill. 1947), per això en aquests dos documents s'hi refereixen amb el genèric *mas*, que el situa prop de la casa i amb omisió de l'article.

V. *Camps, el¹*.

Camps, els

«Mediante voccato *des Camps*» (Pr. 1766).

Partida de terra sense relació amb el mas, situada prop de can Plana.

Morfològicament, cal esmentar l'ús de la contracció entre el genèric i el nom de lloc pròpiament dit mitjançant l'article salat.

El nom prové del genèric *camp* en plural, en el sentit de 'espai de terra plana destinat a cultiu de sembradura o d'arbres fruiters' (AlcM, 2, p. 889).

Camps, gorga del

[ˈgoryəðəl'kams]

Gorg que es troba a la riera d'Osor just sota les terres que havien estat de propietat del mas el Camps, prop de les Mines d'Osor.

El nom, per tant, s'ha originat a partir de la proximitat del mas homònim i de les seves possessions.

V. *Camps, el¹*.

Camps, peça de terra del

«Aquella *pessa de terra* dita vulgarment lo mas *Descamps*» (Llev. 1792); «*Pieza del Camps*» (Amill. 1862); «*Pieza dels Camps*» (Amill. 1944).

205. Evidentment, aquest *mas Canaleta* es refereix al Pidevall, el propietari del qual té com a llinatge encara ara la forma *Canaleta*.

Ja que en els documents apareix aquesta peça de terra al costat de la partida del mateix nom, hem de creure que es tracta de dos espais diferents que tenen en comú la proximitat al mas del mateix nom; podria referir-se a la zona que queda a la part nord del mas, no a la part de baix, la qual dóna a la riera, que és on se situa la partida esmentada.

V. *Camps, el¹*; *Camps, el²*.

Camps, quintà del [kiŋ'taðəl'kams]

Se'ns han referit al *quintà del Camps* en un moment en què el mas amb prou feines resta dret per indicar-nos els camps de conreu més propers a la casa. Així mateix, hem documentat «Lo *quintà del mas Camps*» (Escrip. 1778) quan, segons documents contemporanis, la casa restava derruïda, però, segurament, es refereixen al mateix espai que l'actual.

V. *Camps, el¹*.

Camps, torrent dels

«*Torrente vocato des camps*» (Capb. 1342); «*Torrente vocato de Camps*» (Capb. 1562); «*torrente voccato des Camps*» (Capb. 1622); «*torrente voccato den Camps*» (Capb. 1699).

Hidrònim que, per la situació, podria referir-se al *sot del Part* o *de la Plana*, que neix sota el coll de Nafré i desemboca a la riera d'Osor, prop de can Bosc, després de passar prop del Part i de can Plana, que són els indrets que li donarien el nom actual ja que, segons els documents consultats, discorre prop dels masos Pontei —posteriorment *el Part*—, can Plana i el Rafec.

Gràficament, podem observar la contracció d'enllaç *des* formada a partir de la preposició *de* i de l'article salat, plural en aquest cas, *es*; en el cas de 1699, aquest article se substitueix pel personal *en*; podem considerar-lo un ús inadequat d'aquesta fórmula antroponímica, possiblement, perquè existeix el llinatge homònim coetàniament a Osor, que ha afavorit altres topònims com *la Creu d'en Camps*; a part, el 1562, es produeix l'omissió de l'article.

El topònim s'origina en el nom comú, sense relació amb el mas homònim, possiblement perquè les seves aigües devien aprofitar-se per regar els camps de conreu d'aquests masos o d'altres propietats properes, i aquest fet justificaria que aparegués en plural.

Camps de n'Albereda

«*Pessa de terra dita Lo Camp de Regadiu de Mas Albereda*» (FN 1801); «*Camp den Alvareda*» (FNA 1809); «*lo camp den Albereda*» (FNA 1828); «*partida camp den Albereda*» (Hip. 1852); «*partida camp den Albereda*» (Amill. 1862); «*finca Camps den Albereda*» (Amill. 1953).

Partida de terra situada al costat de l'antic *mas Albereda* i que, possiblement, formava part de la partida de ca n'Albereda, si no és una altra manera de referir-s'hi.

Morfològicament, cal esmentar l'ús de la contracció d'enllaç *den* a gairebé tots els documents i l'absència del primer genèric a bona part d'aquests, que se substitueix per l'article arcaic *lo*; així mateix, en l'*Amill.* 1953, podem observar que s'ha produït una evolució de singular a plural en el primer element del topònim, possiblement perquè antigament es tractava d'una possessió de terra que es va anar diversificant a diferents peces de diversos propietaris, com ocorre en aquest indret, avui anomenat *ca n'Aubreda*.

L'origen del nom de lloc es troba en el llinatge, i per això es fa l'ús de l'article personal *en*.

Campverd

«Pessa de terra cultiva anomenada *Campvert*» (*Act.* 1767).

Tros de terra de conreu que se situava prop de can Plana, del qual era propietat.

Aparentment, es tractaria d'una aglutinació de *camp* i *verd*, és a dir, que faria referència al color de l'espai; tanmateix, de quin color ha de ser un camp si no verd?, aquesta evidència ens fa pensar en la possibilitat d'un altre origen, però la inexistència de més documentació ens impedeix d'aprofundir-hi i poder arribar a esbrinar alguna altra possibilitat. Ara bé, també cal tenir en compte l'existència en el domini lingüístic de noms de lloc semblants, com ara *Vilaverd*, *Vallverd*, *Serra del Verd* o *la Collada Verda*, formats a partir de la coloració, tot i que el verd no és dels més habituals en aquest àmbit.²⁰⁶ En contrast amb aquest, existeixen altres topònims que semblarien provinents del color i potser no és així, com ara *Verderra* o *Palau-Saverdera*, que, segons Coromines, provindrien del llatí *VIRIDARIA*, 'vergers, horts' (*OnCat.*, VII, p. 462, i *DECat*, IX, p. 154), o també *la Verdal*, a Castellvell, que segons Ramon Amigó (1999, p. 149), «...potser no representa el color sinó que devia al·ludir a una classe de figuera, la figuera verdal...».

Can Badia

[¹kambə¹ðiə]

Partida de terra situada a la banda est i nord del mas can Badia, on actualment, a més d'un camp de conreu, localitzem una part del *carrer dels Països Catalans*, incloent-hi l'espai en el qual hi havia hagut l'antic camp de futbol.

«Partida dicha *el Manso Badia* propia de Marianna Romaguera, viuda. Afronta L. Un torrente, M. La Riera, P. T. Manso Solé» (*Cad.* 1785); «Partida *Manso Badia* de Mariano Coll Casas linda al S y O con camino que dirige al Coll, al E con cementerio» (*Amill.* 1944); «Finca *Manso Badia*» (*Amill.* 1947); «Pago o pa-

206. Així ho indica R. AMIGÓ I ANGLÈS (1999, p. 149).

raje C. Badia» [indica que inclou tres peces de dos propietaris diferents a més del mas can Badia] (*Cad.* 1960).

El nom prové del del mas.

V. *Badia, can.*

Can Badia, cabana de [kə'βanəðə'kambə'diə]

«*Cabana eiusdem mansi Badia*» (CB 1735).

Construcció annexa a can Badia, molt a prop d'Osor, sota el carrer dels Països Catalans, i en la qual havien residit els treballadors del mas que li dona el nom.

V. *Badia, can.*

Can Badia, pla de ['plaðə'kambə'diə]

Indret també conegut com a *prat de Can Badia*. Es tracta de la partida situada sota can Badia, entre el cementiri i sobre el final del carrer de França, a la pujada que condueix al carrer dels Països Catalans, l'antic *camí del Coll*.

Es tracta d'una propietat del mas, d'on prové el nom, un espai que ja documentem al segle XVIII com a «lo lloch dit *pla de mas Badia*» (*Llev.* 1731).

V. *Badia, can.*

Can Badia, vinya de ['biŋəðə'kambə'diə]

«Pessa de terra de viña y arbres plantada dita vulgarment la *Viña del mas Badia* en el territori dit Puigrodon» (*Llev.* 1792); «*viña de can Badia*» (*Amill.* 1947).

Antiga vinya situada a la partida de Puig-rodon, sobre el Soleric, que actualment resta plantada de pins i continua essent una propietat del mas homònim, com ja ho era el 1792, quan s'esmenta com una possessió de Salvi Coll i Badia, amo de la casa del mateix nom.

El terme toponímic, per tant, prové del llinatge i del fet de pertànyer al mas can Badia, com demostraria l'ús de la contracció *can*.

V. *Badia, can.*

Can Bosc ['kam'bosk]

Així és com encara s'anomena la zona que se situa entre el camí del Rafec i can Bosc. Inclou diversos camins, peces de terra, la casa esmentada i una font, tot amb el mateix terme; gairebé es pot considerar una partida de terra.

«*Lloc can Bosch*» (*Amill.* 1947); «*Lloch can Bosch*» (*Amill.* 1953).

V. *Bosc, can.*

Can Bosc, aulet de

[u(əw)'lɛddə'kam'bosk]

Zona boscosa d'alzina que se situa a la partida de Can Bosc, al sud de can Bosc.

Can Bosc, camí de

[kə'miðə'kam'bosk]

Camí que ve des d'Osor, passa prop de la Riera i pel Borratxí i arriba fins a la font de Can Bosc i d'aquí, al mas del mateix nom.

«*Camí que va al mas Bosch*» (Escrip. 1775); «*Camí que va de Osor a Can Bosch*» (FN 1800); «*Camí iglesier que va del mas Bosch a la vila de Osor*» (FN 1805); «*Camino de casa Bosch*» (Hip. 1862).

El nom prové del del mas com a indret de sortida o d'arribada del camí.

V. *Bosc, can*.

Can Bosc, font de

[lə'fɔŋdə'kam'bosk]

Font que se situa en el camí que es dirigeix cap al mas homònim que li dóna nom, just al creuament de camins que es produeix per anar al Rafec. Malgrat que semblaria una font d'una certa antiguitat, l'hem trobada documentada només en alguns textos contemporanis. Oralment, s'esmenta amb l'article que precedeix el genèric i amb la contracció *can*, que indica pertinença a una casa.

V. *Bosc, can*.

Can Bosc, molí de

[mu'liðə'kam'bosk]

Petit molí annex al mas del mateix nom, a l'altra banda de la riera d'Osor, que ara ja no resta dret però que encara és recordat per alguns informants, els quals ens comentaren que popularment també era conegut per *el Molinot*.

Tot i que oralment en tots els casos l'hem recollit amb la contracció *can*, que indica pertinença al mas, en els documents apareix amb la fórmula *d'en*, que assenyalaria la propietat de la persona: «*Lo molí de casa den Bosch*» (LB 1700), «*lo molí den Bosch*» (LB 1737), «*el molí den Bosch*» (LB 1770, 1824), «*lo molí nomenat den Bosch*» (Llev. 1792); d'altres amb la contracció *can*, que és la fórmula, com hem esmentat anteriorment, que ha arribat als nostres dies, i que tenia un antecedent el 1700 amb «*casa den*» i «*el molí de can Bosch*» (LB 1811, 1817), i encara en algunes ocasions apareix sense introductor, de manera que no semblaria un nom diferent del del mas sinó que es referiria més al moliner que hi treballava, «*Rafael Clapera moliner de cal Bosch*» (LB 1785) i «*Geroni Triola moliner de cal Bosch*» (LB 1797).

Observant tot aquest seguit d'aspectes, podem concloure que el nom del molí s'origina en el nom del mas, que prové, alhora, del llinatge.

Lingüísticament, també cal comentar l'evolució de l'article que introdueix el topònim: en els primers documents és *lo* i en els més tardans, *el*, que, de fet, és el que trobem actualment.

V. *Bosc, can*.

Can Bosc, partida de terra de [pər'tiðəðə'kam'bosk]

Notable partida de terra situada al voltant del mas del qual era propietat i que n'origina el nom, entre el Rafec i la riera d'Osor.

«La Partida dicha Manso Bosch propio de Narciso Bernedas» (*Cad.* 1785); «las propiedades de Can Bosch» (OS 1927); «Finca Casa Bosch. Encinas y castaños» (DFE 1939); «Partida Manso Bosch [...] linda al N. Con manso Corbera, S. Con mansos Sarsanedas y Subirá, E y O con riera de Osor» (*Amill.* 1944); «Finca Can Bosch Límites N. Manso Corbera, E, Riera de Osor, S. Sarsanedas, O. Riera de Osor. Castaños y pinos, encinar» (DFE 1958); «Pago o paraje can Bosch entre can Gravat y can Corbera» [indica que inclou quaranta-una peces de terra a més d'un camí] (*Cad.* 1960).

V. *Bosc, can*; *Gran de Can Bosc*.

Can Bosc, perxada de [pər'ʃaðəðəkam'bosk]

Zona boscosa de castanyer que forma part de la partida del mateix nom i es localitza a l'oest del mas.

Can Bosc, pla de ['plaðə'kam'bosk]

Partida de terra planera situada sota can Bosc i fins a la font homònima.

«Pla de can Bosch» (*Amill.* 1947 i *Amill.* 1953).

Rep aquest nom perquè és una propietat del mas esmentat.

V. *Bosc, can*.

Can Bosc, pont de ['poŋdə'kam'bosk]

Pont situat sobre la riera d'Osor prop del mas del mateix nom, que és l'element que origina el topònim, i s'inclou dins la carretera Vella del Coll.

V. *Bosc, can*.

Can Bosc, revolt de [rə'βoɪdə'kam'bosk]

Revolt de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm que es localitza just davant de can Bosc, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

V. *Bosc, can*.

Can Bossa, partida de terra [pər'tiðəðə'kam'bosə]

Partida propietat de can Bossa, que es troba a Susqueda però amb bona part de les possessions en terme d'Osor perquè, de fet, és on localitzem els límits entre aquests dos municipis. Se situa entre els masos Cercenedes de Susqueda, can Rupil i la Codina.

«Partida can Bossa» (Amill. 1944); «Finca Can Bossa. Límites N. Manso Rapich, E. Manso Sarsanedas, S. Mansos Codina y Rapich, O. Con Manso Rapich. Encinas y matorral» (DFE 1946); «finca can Bossa» (Amill. 1953).

L'origen del topònim el trobem en el mas *can Bossa*. L'etimologia del mot és complexa però, atès que en aquesta zona s'havia conreat molta vinya —com ens ha confirmat un informant de la zona i com demostraria l'existència d'altres masos com *la Vinyassa de Dalt* i *la Vinyassa de Baix*—, creiem que aquest nom s'hauria pogut originar en el terme *Bosc ses Vinyes*, amb assimilació i aglutinació a *Bos ses Vinyes*, nom d'un mas que amb el temps passà a *can Bossa*, de la mateixa manera que ocorre, com assenyalen Moll i Alcover (AlcM, 2, p. 606, i ELC, p. 187), amb el llinatge *Bosacoma*, «contracció de *Boschsacoma*».

V. *Bossa, can*¹.

Can Bossa, serrat de

«En la divisoria de los mansos Sarsanedas y Planicas [...] siguiendo por la loma o cresta del *Serrat de Can Bossa*» (OS 1927).

Línia divisòria municipal situada entre la Creu de Portell i el mas la Plana, entre Susqueda i Osor, a la zona més septentrional del terme.

El terme orogràfic es relaciona amb el nom del mas.

V. *Bossa, can*¹.

Can Camell, camp de

[¹kamdə'kaŋkə'meɫ]

Peça de terra encara recordada que també es va anomenar *camp d'en Pere Manuel*, que es trobava situada al costat dels Col·legis o dels Estudis, on actualment hi ha l'inici del carrer dels Països Catalans i el final del pont del Maroi.

«Camp den Camell» (Hip. 1851); «camps de can Camell» (Amill. 1947); «Camp de Can Camell» (Amill. 1953).

Ens trobem davant d'un topònim d'origen antroponímic, que originàriament es tractava d'un llinatge *Camell*, documentat a Osor, segons els llibres de baptismes, entre 1811 i 1908 i que, possiblement, va originar el topònim, aquesta seria la raó per la qual en el document de 1851 apareix sense la contracció *can*, que indica casa, i amb *den*, que indica persona, i que va evolucionar a malnom de persona: «Juan Quer alias *Camell*» (Capsolt 1831) o «Agustín Aulet y Quer alias *Camell*» (Hip. 1857), i de casa: «*casa Camell* hi viuen Joan Comas i Josep Aulet» (LA 1817),²⁰⁷ un nom de casa que ha arribat fins als nostres dies. D'aquí

207. Observeu com s'interrelaciona el nom de casa que origina el de persona, ja que el 1817 a *can Camell* viu Josep Aulet i el 1857, un portador del mateix llinatge Aulet ja rep el malnom com una forma personal, «Agustín Aulet y Quer (a) *Camell*».

creiem que prové la variació morfològica que s'observa al topònim, *d'en* es referiria a la persona que tenia per llinatge *Camell* o bé que el tenia com a malnom personal; aquest es perdé com a tal i només es va mantenir com a nom de casa, i el nom de lloc en seguí el camí i adoptà la contracció *can*, que es relaciona amb aquesta casa; el que és clar és que el terme toponímic indica una propietat d'en Camell o de can Camell.

V. *Camell, can*.

Can Camps, torre de [ˈtorəðəˈkaŋˈkams]

Casa de notables dimensions —per això hi ha aquest genèric— que es troba a la plaça de Catalunya.

El nom de la casa ve del llinatge dels seus antics propietaris.

Can Cargol, vinya de

«Tros de terrenu boscos per plantá *vinya a can Cargol*» (FP 1901).

Antiga peça de vinya que devia trobar-se prop de la casa homònima, que originaria el topònim.

V. *Cargol, can*.

Can Cases, vinya de [ˈbiŋəðəˈkaŋˈkazəs]

Terme amb què es coneixia un tros de conreu de vinya esdevingut un bosc de pins localitzat a la part més occidental de la partida de Puig-rodon.

El topònim s'origina en el fet d'haver-se tractat d'una propietat de la casa homònima.

V. *Cases, can*.

Can Cercenedes [ˈkansəsəˈneðəs]

Amb aquesta forma es fa referència a les terres de propietat de can Cercenedes, que van des de la riera d'Osor i can Bosc fins prop dels límits amb Sant Hilari Sacalm.

«Partida Manso Sarsanedas» (Cad. 1785); «Terras del mas Sarsanedas» (FNA 1809); «Finca Sarsanedas. Castaño, encina, alcornoque, fresno» (DFE 1939); «Partida Sarsanedas de Paciencia Massaguer Sarsanedas» (Amill. 1944); «Finca manso Sarsaneda» (Amill. 1947); «Finca Sarsanedas. Límites N. Bosch y riera de Osor, O. Manso Bosch» (DFE 1958).

Lingüísticament, cal destacar la diversitat de genèrics i la forma singular de 1947.

V. *Cercenedes, can*.

Can Cercenedes, font de [ˈfoŋdəˈkansəsəˈnɛðəs]

Amb aquest nom es fa referència a una font, actualment seca, que es localitza al costat de can Cercenedes de Susqueda. L'ús del connector *de can* entre el genèric i el nom de lloc ens mostra la relació amb la casa.

V. *Cercenedes (de Susqueda), can.*

Can Cinto, hort de [ˈorddəˈkanˈsiŋtu]

Peça de terra situada sota el mas la Mata i sobre la piscina municipal, que rep aquest nom perquè és de propietat de la casa de can Cinto. Ara és una pineda.

«*Hort den Sintu*» (Hip. 1862); «Partida *Hort de can Cinto* de Lluís Obiols Taberner» (Amill. 1944); «*Hort de can Cinto*» (Amill. 1947).

Gràficament, cal esmentar el canvi de connector entre el genèric i el nom propi, originàriament *den*, amb referència a l'hipocorístic que funcionava com a sobrenom individual del propietari, que es deia *Jacinto*, que evoluciona amb el temps a *can*, quan el malnom individual ja ha esdevingut malnom de casa i no coincideix amb el prenom del propietari, que, com observem en el document de 1944, era *Lluís*.

V. *Cinto, can.*

Can Coll [ˈkaŋˈkoɫ]

Aquest topònim designa la zona en la qual es troben les terres que havien estat de propietat del mas can Coll, en parròquia de Sant Pere d'Osor, tot i que municipi de Susqueda. S'estenen des del mas fins a tocar del coll de Nafré, un espai ara fonamentalment boscós de pi, d'alzina i de castanyer i que havia estat zona de conreu.

«*Camps de mas Coll*» (Llev. 1731); «*partida mas Coll*» (Cad. 1785); «*las propiedades de Can Coll*» (OS 1927); «*la finca Can Coll*» (IGCOS 1927); «*Finca Can Coll. Encinar*» (DFE 1960).

Gràficament, cal destacar el fet que l'enllaç amb *Coll* evoluciona des del genèric *mas* fins a la contracció *can*, perquè és de propietat del mas.

V. *Coll, can.*

Can Coll, camí de [kəˈmiðəˈkaŋˈkoɫ]

Camí que se situa als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor i que deu el nom al fet de dirigir-se cap al mas can Coll de Susqueda. Pladelasala (1960, p. 370) l'esmenta, així mateix, com a límit parroquial: «El *camino* que guia al *manso Coll*».

«El *camí del mas Coll*» (Del. 1885).

V. *Coll, can.*

Can Coral, vinya de [ˈbiɲəðəˈkaŋkuˈɾal]

Partida de terra que havia estat de vinya i actualment és boscosa de pins, que formava part de la partida de la Comarca, situada al sud de la propietat del mas les Romegueres i al nord de la partida de terra de la Maduixa.

«Partida *viña de Can Coral* limita N., O. Manso Romaguera» (Amill. 1944); «finca *viña de Can Coral*» (Amill. 1947); «*viña de Can Coral*» (Amill. 1953).

L'origen del topònim es troba en el nom d'una casa del carrer de França, ja que aquesta vinya era de propietat dels amos de la casa anomenada *can Coral*, provinents del mas homònim a la zona de Susqueda.

V. *Coral, can*.

Can Fenci, gorga de [ˈɡorɣəðəˈkaŋˈfensi]

Gorga de la riera d'Osor que es localitza sota la casa homònima, que n'origina el nom, i que durant molts anys havia estat l'indret en el qual la gent d'Osor s'anava a banyar durant els mesos estiuencs.

V. *Fenci, can*.

Can Garriga, baga de

«Pessa de terra de *Baga* plantada territori anomenat *can Garriga*» (FN 1851); «Finca *Baga de Can Garriga*» (DFE 1939); «Partida La *Baga de can Garriga* linda al N. Con Manso Garriga» (Amill. 1944); «finca *baga de can Garriga*» (Amill. 1953).

Petita partida boscosa de castanyer que devia formar part de la partida de Can Garriga situada al sud del mas que n'origina el nom, a tocar de la Barraca d'en Baier.

V. *Garriga, can*.

Can Garriga, font de [ˈfoŋdəˈkaŋgəˈɾiyə]

Font que es troba a la zona on encara actualment es poden observar les restes del mas homònim, que n'origina el nom, entre cal Teixidor i el coll de Nafré, sobre la carretera del santuari de Nostra Senyora del Coll.

V. *Garriga, can*.

Can Garriga, pi de [ˈpiðəˈkaŋgəˈɾiyə]

Pi de notables dimensions inexistent però encara recordat que se situava a prop del mas homònim en direcció sud, vers la baga de Can Garriga.

V. *Garriga, can*; *Pi de Can Garriga*.

Can Gasparic, vinya de [ˈbiɲəðəˈkaŋgəspəˈɾik]

Antiga peça de vinya, actualment pineda, que es localitzava a la banda occidental de Puig-rodon.

El nom de lloc s'origina en el fet que havia estat de possessió de la casa que n'origina el nom.

V. *Gasparic, can.*

Can Gol, vinya de [ˈbiŋəðəˈkaŋˈgol]

Antic tros de conreu de vinya que també s'havia anomenat la *vinya d'en Violí* i que actualment és una zona boscosa de pi situada a la banda oest de la partida de Puig-rodon.

El terme s'origina en el llinatge, que alhora assenyala propietat de la casa homònima.

V. *Gol, can.*

Can Gombau

V. **Era de C. G.*

Can Gravat [ˈkaŋgrəˈβat] o [gərˈβat]

Partida situada entre la casa del mateix nom, la carretera del Coll i la riera d'Osor, pràcticament, a les terres de conreu que es localitzen entre can Gravat, el Pontarró i la Tàpia, al camí Ral del santuari del Coll. Vers la riera de la Noguero-la, sembla que va existir una altra partida homònima i en les documentacions antigues, a voltes, és complex de diferenciar a quin espai es feia referència.

«Loco vocato *grabat*» (*Not.* 1334); «Quanda petia terre in dicta parrochia boschosa [...] loco vocato *lo grauat* Afronta ab oryente in honore den bosch a merydie in honore de mansi de la Sulcia» [de Johannes Serseneda] (*Capb.* 1446); «Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat *lo Gravat*; Afronta [...] a tremuntana ab lo Camí Real» (*Llev.* 1731); «lloch *lo Gravat*» (*Escrip.* 1769); «*partida del Gravat*» (*Cad.* 1785); «Pessa de terra castanyers y altres arbres fruyters en lo territori vulgarment de *Lo Gravat* o Pujol» (*Llev.* 1792); «partida *cal Gravat*» (*Amill.* 1862); «lloch *Garbat*» (*Hip.* 1864); «Partida *peça del Gravat*» (*Amill.* 1944); «finca *cal Gravat*» (*Amill.* 1947); «Pago o paraje *Pieza Gravat*» [indica que inclou cent quaranta-vuit peces de dotze propietaris diferents, quatre peces urbanes i sis camins] (*Cad.* 1960).

Gràficament, podem observar algun cas de metàtesi a *Garvat* que respon a pronúncies orals; així mateix, l'específic habitualment va precedit de l'article definit, cosa poc freqüent a l'altra partida de terra homònima.

Etimològicament, creiem que el topònim s'origina en el participi del verb *gravar*, en el sentit de 'terreny carregat amb un impost', ja que, si bé podria provenir d'un malnom de persona, com indicarem Bruguera i Escorihuela (1996, p. 52), el fet que es dati d'antic com a llocdit i a més d'un indret, ens fa apropar més cap al concepte de caràcter jurídic.

V. *Gravat, can.*

Can Gravat, hort de [ˈorddəˈkaŋgrəˈβat]

Peça de terra actualment boscosa de castanyers i que en el passat devia ser de conreu, situada a la partida homònima, de què pren el nom, vers la riera de la Noguerola.

«*Pessa del Gravat*» (Amill. 1862); «*Pessa del Grabat*. Castaño» (DFE 1946); «*Pessa de cal Gravat* o Baga de can Vidal» (Amill. 1947).

V. *Gravat, el*.

Can Manuel [ˈkammənuˈɛl]

Partida situada a tocar del mas que n'origina el nom, entre Osor i Susqueda, parròquia, però, de Sant Pere d'Osor, entre els masos can Plana i les Casulles.

«*Finca Can Manuel*» (IGCOS 1927); «*Partida Manuel* de Juan Rocasalva Bayer de Susqueda» (Amill. 1944); «*finca can Manuel*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje C. Manuel* entre C. Plana y Las Casullas» [indica que inclou seixanta peces amb vint-i-un propietaris diferents] (Cad. 1960); «*Finca Can Manuel*. Encinas y castaños y chopos» (DFE 1964).

És evident que el nom d'aquesta partida s'origina en el del mas.

V. *Manuel, can*.

Can Manuel, sot de [ˈsoddəˈkammənuˈɛl]

Sot situat als límits municipals entre Osor i Susqueda, que s'uneix al sot de la Plana o del Part i que discorre en direcció est.

«Al punto de intersección del eje del barranco Sot del Escurxadó con el eje del barranco llamada *de Can Manuel*» (IGCOS 1927); «del *torrente* dicho hasta el cruce del mismo con el llamado *Can Manuel*» (OS 1927).

L'hidrònim s'origina en la proximitat al mas homònim.

V. *Manuel, can*.

Can Masó, quintà de [kiɲˈtaðəˈkamməˈzo]

Espai situat al voltant de les restes de can Masó, l'indret on es localitzaven les terres de conreu immediates a la casa. Ara és una zona boscosa fonamentalment d'alzina.

V. *Masó, can*.

Can Mic, revolt de [rəˈβoɫdəˈkamˈmik]

Revolt situat al carrer Major, a tocar de la plaça Vella, a l'alçada de la casa que hi havia hagut amb el nom de *can Mic*, que n'origina el nom.

V. *Mic, can*.

Can Mont [kam'mon]

Partida amb zones de conreu i de boscoses, fonamentalment de castanyer i d'alzina, situada a Santa Creu d'Horta entre les partides del Parral i del Barder.

«Pago o paraje Can Mon» [indica que inclou quaranta-tres peces de terra i nou camins a més del mas] (Cad. 1960).

El nom de la partida prové del del mas.

V. *Mont, can*¹.

Can Mont, baga de ['baɣəðə'kam'mon]

Zona boscosa de castanyer inclosa a la partida del mateix nom situada a l'oest del mas que n'origina el nom.

Can Mont, penyes de ['peɲəzdə'kam'mon]

Aquesta és una altra manera de referir-se a les *penyes de Matalussa*, unes roques situades a sota del mas can Mont —per això aquesta segona forma—, a Santa Creu d'Horta.

Can Nori, hort de

«Finca Hort de Can Nori» (Amill. 1947); «finca Hort de Can Nori» (Amill. 1953).

Tros de terra del qual desconeixem la situació.

El topònim es degué originar en el fet que havia estat de propietat d'algú que residia a la casa homònima.

V. **Nori, can*.

Can Pelleringa ['kampəɫə'riŋgə]

Zona actualment boscosa situada entre els masos can Pelleringa —que origina el nom de lloc—, el Baier i la Casica, seguint fonamentalment la riera d'Horta.

«Pago o paraje M. Pallaringa» [indica que inclou seixanta peces de terra de sis propietaris diferents, tres camins i un magatzem a més del mas can Pelleringa] (Cad. 1960).

El nom de la partida ve determinat pel del mas.

V. *Pelleringa, can*¹.

Can Pelleringa, font de ['foŋdə'kampəɫə'riŋgə]

Font situada a tocar del mas que n'origina el nom. Recollida oralment, solament l'hem vista per escrit en un poema anònim sobre les fonts d'Osor que diu: «La de can Pelleringa es boneta // per anar-hi mitja horeta» (PAF).

V. *Pelleringa, can*¹.

Can Pelleringa, sot de, o torrent o riera de Can Pelleringa

[ˈsoddəˈkampəɫəˈriŋgə]

Torrent que neix al pla de la Vella, a Santa Creu d'Horta, prop del Gelats, i discorre en direcció NNE fins a desembocar a la riera d'Osor, al prat de les Hortes. També rep altres noms com *torrent de Santa Creu, del Gelats* o *sot de la Figuera Borda* i *sot de la Casa Nova*, a part de l'oficial que és *riera d'Horta*. El més habitual és que el genèric sigui *sot*, però també l'hem oït amb *torrent* i *riera*; de fet, es tracta d'un curs d'aigua continuat.

El nom prové del fet que passa molt prop del mas homònim, que no és gaire lluny de la desembocadura, per tant, és el primer referent que es troba des de la carretera d'Osor.

V. *Pelleringa, can*¹; *Riera de Can Pelleringa*; *Sot de Can Pelleringa*.

Can Peric

«Partida *Can Perich* de Francisco Quer Barcons linda al N. con manso Sarsanedas de Susqueda» (*Amill. 1944*); «Finca *Can Perich*. Encinas» (*DFE 1947*); «finca *Can Perich*» (*Amill. 1953*); «Pago o paraje *C. Parich*» [inclou set peces i un mas] (*Cad. 1960*).

Partida de terra del mas can Raptic, al nord del terme.

El nom prové d'una mala interpretació o transcripció del nom del mas *can Raptic*, possiblement per desconexió del sentit original, que es va substituir per un derivat diminutiu del nom de fonts masculí *Pere*.

Can Plana

[ˈkamˈplanə]

Partida entre la riera d'Osor, la Tàpia i can Manuel, als límits amb Susqueda.

«Partida *Mas Plana* de Francisco Garruset linda L. Juan Margarit, M. La Riera, L. Manso Coll, T. Las Viñas del Manso Pontey» (*Cad. 1785*); «partida *Manso Plana*» (*Amill. 1862*); «la finca *Can Plana* de Juan Agustí» (*IGCOS 1927*); «Partida *Can Plana* (Barrio Badía) limita al N. con Manso Manuel; al S. Con riera de Osor y Manso Bosch, al O. Con Manso Corbera» (*Amill. 1944*); «Finca *Can Plana*. Límites S. Riera de Osor. Encinas» (*DFE 1948*); «finca *Can Plana*» (*Amill. 1953*); «Pago o paraje *C. Plana*» [indica que inclou quaranta-sis peces de terra, dos camins i una caseta a més del mas] (*Cad. 1960*); «Finca *Can Plana* Límites S. Riera de Osor. Encinas y castaños» (*DFE 1963*); «Finca *Can Plana*» (*DFE 1967*).

La partida de terra pren el nom del mas.

V. *Plana, can*.

Can Plana, font de

[ˈfoŋdəˈkamˈplanə]

Font situada a tocar de can Plana, que n'origina el nom.

«*Fonte Mansi Plana*» i «*Torrente descendente tempore pluvianum iuxta fonte mansi mei de Plana*» (*Capb.* 1342); «*fontem mansi Mei de Plana*» (*Capb.* 1622); «*Fontem mansi Plana*» (*Capb.* 1707).

V. *Plana, can.*

Can Plana a Osor, camí de [kə'miðə'kam'planə]

Camí que segueix el camí Ral del santuari del Coll però que des de la Tàpia no es dirigeix vers el Part sinó al mas can Plana en paral·lel per la banda nord amb la riera d'Osor en direcció sud-est.

«*Camí del Mas Plana a Ozor*» (*Llev.* 1731).

El nom del camí, compost, s'origina en els dos indrets que uneix.

Can Pruna, hort de

«*Huerto de can Pruna*» (*Hip.* 1855).

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una peça de terra de conreu que era de propietat de la casa que n'origina el nom.

V. *Pruna, can.*

Can Pujol, garatjos de [gə'radʒuzdə'kampu'ʒol]

Aparcament tancat situat al carrer Major i que pertany als propietaris de la casa anomenada *can Pujol*, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

V. *Pujol, can.*

Can Pujol, hort de ['orddə'kampu'ʒol]

Tros de terra de conreu situat entre el carrer Major, cal Ferrer i el camí dels horts de Can Vidal, a dins del nucli urbà osorenc.

«*Partida Hort de can Pujol*» (*Amill.* 1944); «*finca hort den Pujol*» (*Amill.* 1947); «*finca Hort den Pujol limita al S. con carretera de Anglés*» (*Amill.* 1953).

Es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic originat en el nom de casa, com mostra el fet que l'específic vagi precedit de la contracció *can*.

Can Pujol, pisos de ['pizuzdə'kampu'ʒol]

Bloc d'habitatges situats al carrer Major.

El nom prové del fet que havien estat de propietat dels amos de la casa que n'origina el nom.

V. *Pujol, can.*

Can Rabassa

«Pieza *Can Rabasa* de Miquel Crosa» (Amill. 1862).

Antiga zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava al nord d'Osor i el nom de la qual degué originar-se en el de la casa.

V. **Rabassa, can.*

Can Rajol, vinya de

«Finca *Viña de Can Rajol*» (Amill. 1944); «Finca *viña de can Rejol*» (Amill. 1953).

El fet que el topònim contingui la contracció *can* ens fa creure que s'originà perquè havia estat de propietat de la casa d'aquest nom —desconeixem si del mas o de la casa del carrer del Pont— o bé que el tros de terra se situava a l'indret on antigament havia existit el mas homònim.

V. **Rajol, mas.*

Can Raptic, font de

[ˈfɔŋdəˈkanrəˈpik]

Font situada a la vora del mas que n'origina el nom, prop de Susqueda. Actualment, és freqüent que s'assequi durant els mesos estiuencs.

V. *Raptic, can.*

Can Raptic, sot de

[ˈsɔddəˈkanrəˈpik]

Petit curs d'aigua que prové de la font homònima. Es localitza en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda prop del mas que n'origina el nom.

V. *Raptic, can.*

Can Rovell, perxada de

[pərˈʃaðəðəˈkanruˈβej]

Peça boscosa majoritàriament de castanyer, de propietat de can Cercenedes d'Osor, situada entre el Castell del Baier, el Ripoll, el Dipòsit i sobre la font del Borrell.

Pronunciat amb iodització, creiem que, per l'ús de la contracció *can*, s'hauria originat a partir d'un nom de casa, tanmateix, només un informant va afirmar tenir record d'una petita construcció situada en aquest espai. Si això fos així, aquesta seria la clau de l'origen del nom de lloc.

Can Santa, gorga de

[ˈgɔrɣəðəˈkanˈsantə]

Gorga situada a la riera d'Osor, prop del pont Vell, també coneguda com a *gorga de la Plaça Vella*.

El terme s'origina a partir del nom de la casa que es localitza just sobre l'hi-drònim.

V. *Santa, can.*

Can Serra, camí de [kə'miðə'kan'serə]

Camí que des del Masferrer en direcció nord-oest es dirigeix fins al pla de Roure i d'aquí, resseguint el límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, arriba al mas Serra de Toronell, conegut col·loquialment com a *can Serra*.

Per tant, el camí rep el nom de l'indret al qual es dirigeix.

V. *Serra de Toronell, can.*

Can Serra, font de ['foŋdə'kan'serə]

Font situada prop de can Serra de Toronell, que n'origina el nom.

V. *Serra de Toronell, can.*

Can Sidro, pisos de ['pizuzdə'kan'siðru]

Edifici de dues vivendes situat al carrer Major, en un terreny que era de propietat de can Sidro, raó a partir de la qual se n'originà el nom.

V. *Sidro, can.*

Can Sidro, vinya de ['biɲəðə'kan'siðru]

Antiga zona de conreu de vinya localitzada a la banda est de la partida de Puig-rodon.

El topònim prové del nom dels seus propietaris.

V. *Sidro, can.*

Can Toni, vinya de

«Pessa de terra dita *vinya de can Toni*» (Hip. 1860).

Antic tros de terra de conreu de vinya.

Possiblement, se l'anomenava així perquè devia ser de propietat de la casa del mateix nom situada al carrer de França.

V. *Toni, can.*

Can Tuïc, vinya de ['biɲəðə'kaŋtu'ik]

Antiga zona de conreu de vinya, actualment boscosa de pins, que es localitza a la banda més occidental de la partida de terra de Puig-rodon.

Se la coneix d'aquesta manera perquè es tractava d'una propietat de la casa que n'origina el nom.

V. *Tuïc, can.*

Can Vidal, baga de

«Partida pessa de cal Gravat o *Baga de Can Vidal*» (Amill. 1944); «*Baga de Can Vidal*» (Amill. 1947); «*Baga de Can Vidal*» (Amill. 1953).

Zona boscosa de castanyer situada al sud de la casa que n'origina el nom, sobre el passeig del Borrell i la riera de la Noguerola.

Sembla que la forma composta de la contracció i l'específic pròpiament dit provenen de la casa.

V. *Vidal, can.*

Can Vidal, horts de, o horta de Can Vidal [ˈordzdəˈkambiˈðal]

Partida situada al nucli urbà d'Osor, entre l'Era de les Bruixes, la riera de la Noguerola, la riera d'Osor i la Carretera fins a les Guilleries.

«Un tros de terra regadiu y cultiva territori dit lo *hort den Vidal*» (FNA 1806); «Territori anomenat las *Hortas den Vidal*» (FN 1836); «*horts de Vidal*» (Hip. 1846); «Finca *Horts de Can Vidal*» (Amill. 1944); «Finca *Horts den Vidal* limita al S. Con camino de Osor a Sta Coloma» (Amill. 1947); «Finca *Can Vidal* Límites N. Riera de Osor, S. Carretera Anglés a San Hilario Sacalm» (DFE 1959); «*Pago o paraje Can Vidal*» [indica que inclou setanta-cinc peces de terra de trenta propietaris diferents] (Cad. 1960).

El nom prové del fet que devia tractar-se d'una antiga propietat de can Vidal, al barri del mateix nom.

V. *Vidal, can.*

Can Vidal, pont de [ˈpoŋdəˈkambiˈðal]

També anomenat *pont de la Noguerola*, es localitza sobre la riera de la Noguerola, al mig d'Osor, a l'antic camí d'Anglès. Actualment, és un pont sense utilitat, de pedra i un sol arc, possiblement romànic.

El nom ve del fet que es localitza al barri Vidal, prop de la casa i la partida homònimes.

V. *Vidal, barri; Vidal, can.*

Can Vinyassa, font de [ˈfoŋdəˈkambiˈɲasə]

Aquest topònim fa referència a una font que es localitza prop del mas que li dóna el nom, a Sant Miquel de Maifré, a tocar dels límits municipals entre Osor i Susqueda, entre la Creu de Portell i el mas les Planiques.

V. *Vinyassa de Baix, can.*

Can Vinyassa, vinya de [ˈbiɲədəˈkambiˈɲasə]

Antiga peça de terra de vinya, avui boscosa, situada a la zona del mas homònim, entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda, que és el causant del nom de lloc.

V. *Vinyassa de Baix, can.*

Can Vinyassa de Baix

[ˈkambiˈɲasəðəˈβaʃ]

Partida situada a l'entorn del mas que n'origina el nom, a la zona més al nord d'Osor, entre can Vinyassa de Dalt i can Cercenedes de Susqueda.

«*Finca Can Viñasa de Baix* de José Soler Soldevila de Susqueda limita al s. Con tierras manso Viñasa de Dalt, E. con Sarsanedas» (Amill. 1944); «*finca can Viñasa de Baix*» (Amill. 1953); «*Pago o paraje Viñasa de Baix*» [indica que inclou vint-i-tres peces de terra i tres camins a més del mas can Vinyassa de Baix] (Cad. 1960).

Nom de lloc compost format a partir del nom del mas.

V. *Vinyassa de Baix, can.*

Can Vinyassa de Dalt

[ˈkambiˈɲasəðəˈðal]

Partida de terra situada entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda, al nord del terme, que afronta amb la partida de Can Vinyassa de Baix.

«*Finca can Viñasa de Dalt* de Francisco Quer Barcons» (Amill. 1944); «*finca Can Viñasa de Dalt*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Viñasa de Dalt* de José Quer Muntada» [indica que inclou quatre peces de terra en terme osorenc] (Cad. 1960).

Topònim compost sorgit del nom de mas homònim.

V. *Vinyassa de Dalt, can.*

Canal, бага d'en

«Pieza de tierra la *Baga den Canal*» (FP 1876).

Peça de terra boscosa de castanyer que es trobava situada sobre el barri Vidal, actualment *passeig del Borrell*, on encara avui l'arbre que predomina és el castanyer.

Per l'ús de la preposició *de*, que indica propietat, i l'article personal *en* com a connectors entre el genèric i l'específic, semblaria que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, format a partir del llinatge. Tanmateix, aquest cognom no es troba a Osor en el decurs de la història en la documentació consultada, que només recull el plural molt recentment. Aleshores, també podria ser un malnom perquè, de fet, existeix el *mas Canals*, que Pladelasala (1960, p. 374) situa sobre la riera de la Noguerola, no gaire lluny d'aquesta бага, i que també documentem com a nom de casa aplicat a una persona encara al segle XIX, «*Pep de can Canals*».

Canal, resclosa del

«El punto conocido por *Resclosa del Canal* en la margen izquierda del río Ter» (IGCOS 1927); «el punto conocido por *Resclosa* de la escaleta o *del canal*, en el margen izquierdo del río Ter, debajo del camino carretero de El Pasteral» (OS 1927).

Resclosa que devia trobar-se prop del mas el Terrats o bé de l'actual presa de l'embassament de Susqueda, els dos punts del riu Ter en els quals trobem límits municipals entre Osor i Susqueda, referent que ens dóna la documentació.

El topònim es devia referir a *canal* en el sentit de 'conducció llarguer, amb la concavitat generalment descoberta, que serveix per dur l'aigua [...] d'una part a l'altra' (AlcM, 2, p. 900), del llatí *CANĀLIS* (DE, p. 166), és a dir, que devia ser el lloc on es recollia l'aigua per conduir-la per una canal a unes terres de conreu, a un molí o a algun indret semblant.

Canal d'Indústries, partida de terra

«Partida canal de Industrias de Industrias Eléctricas Bonmatí S.A.» (Amill. 1944); «Finca canal de Industrias» (Amill. 1953).

Topònim compost referit a les terres que existeixen al costat del rec de les Mines prop dels masos la Piconera i la Penella, sobre el Pidevall. L'aigua d'aquest rec arribava fins a la central elèctrica situada a dos quilòmetres d'Anglès, anomenada la *central d'en Farias*, des d'on es repartia electricitat a les viles d'Anglès i Osor mitjançant l'empresa Indústries Elèctriques Bonmatí, que és la que dóna nom a la partida de terra.

Canaleta, mas

«Finca Mas Camps. Límites [...] S. Riera de Osor y *manso Canaleta*» (DFE 1945).

Forma esporàdica i sense tradició recollida per referir-se al mas *el Pidevall* pel fet que els seus propietaris, encara actualment, conserven aquest llinatge.

És clar que el topònim es relaciona amb el cognom documentat a Osor des de mitjan segle XVIII fins als nostres dies, que perviu com a primer i segon cognoms, segons el Pad. 2002, amb vuit ocurrences, tres com a primer cognom i cinc com a segon.²⁰⁸

Canalonja

«Una pessa de terra anomenada Baladros o *Canalonja* situada part en Parra de Sta Margarida de Vallors y part en la Parra de Sta Creu» (Llev. 1731); «Pessa de terra nomenada Baladro o *Covalonja*» (Llev. 1792).

Peça de terra situada en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

Topònim complex ja que, malgrat el segon document que podria resultar força clarificador, el fet que partís del primer podria ser el resultat d'un error de

208. Tanmateix, Moll a ELC només recull les formes plurals *Canaletes* i *Canaletas*.

transcripció, amb la qual cosa l'opacitat del nom de lloc és força evident. Tanmateix, si el segon document resultés correcte, es podria tractar d'una aglutinació de *cova* i *lonja*, possiblement en el sentit de *cova-longa*, 'cova llarga, fonda'. Si no és així, hauríem de considerar-lo un topònim sense sentit, com remarcàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 146-147), i que el copista del document de 1792 va voler fer entenedor pel desconeixement semàntic que tenia del que apareixia el 1731.

Canalonja, torrent de

«Lo torrent de Canalonja» (Llev. 1731).

Torrent que assenyalava el límit per l'est de la peça de terra homònima, entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors.

V. **Canalonja*.

Canals, can

Mas esmentat per Pladelasala (1960, p. 374) com a «*Can Canals*» que «deberia col·locarse junto a la Riera Noguerola» i que per escrit només hem localitzat en un text i com a malnom de persona, «*Pep can Canals*» (LLC 1934).

El terme apareix documentat com a llinatge molt recent a Osor. Tot plegat ens fa creure que podria tractar-se d'un malnom d'una casa propera a la riera de la Noguerola que va tenir una pervivència molt limitada cronològicament parlant. L'origen, com també podem observar per l'ús de la contracció *can*, seria antroponímic.

Canals, sot de les (o dels) [ˈsoddələskəˈnals]

Sot pel qual només discorre aigua en períodes plujosos i que s'uneix al sot de la Coma prop del Simon.

Creiem que es tracta d'un plural de *canal* potser perquè l'aigua discorre molt engorjada per uns xaragalls semblants a canals per la seva estretor; per tant, provindria del llatí *CANĀLE* per semblança.

V. *Sot dels Canals*.

Caniscadell

«Loco vocato Migan et *Canistadele*» i «Petia terra loco vocato *Caniscadele*» (*Capb.* 1342); «petiam terra cum antiquibus casteñerys vocata *Canisfradell*» (*Capb.* 1560); «fexiam vocatam Mijan ex *caniscadell*» (*Capb.* b 1560); «petia terra boscosa vocata *Canniscadell* de pertinentys mansi Colobran» (*Capb.* 1562); «petia terra vocata e *caniscadell* de pertinentys mansi de part» i «petia terra pertinentys mansi Colobran sita in loco vocato *Caniscadell*» (*Capb.* b 1562); «petiam terra vocata mitjans o *Canis Cadell* pertinentiis mas Part. Afronta oriente mas Manyfreé mediante torrente de sa Illa, meridie mansi Manyfré, occidente et circio mansi Puigpublich» (*Capb.* 1699).

Devia tractar-se d'una partida, per això algunes vegades se l'esmenta com a *llocdit*, amb diverses peces, algunes de les quals s'esmentaven amb el mateix nom que el de la partida, ja que apareix com a propietat del Colobrans i del mas Part. Se situava entre Osor i Susqueda a la zona de Sant Miquel de Maifré.

Gràficament, apareix amb formes molt diverses, potser perquè ja aleshores era un topònim opac, amb *-f-*, amb *-nn-* i sense aglutinar. És un nom complex, ja que semblaria un mot aglutinat de *canis* i *cadell*; gos jove? —no ho creiem— o bé un topònim format a partir de *canís*?, potser a partir d'una relació amb canya.

Cànoves, serrat d'en [sə'raddəŋ'kanuβəs]

Orònim que marca els límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter vers la zona del puig d'Afrau, Becdejú Vell i can Serra de Toronell. El topònim apareix en obres cartogràfiques, «*Serrat d'en Cànoves*» (MAPA 1) i «*Serrat d'en Cànovas*» (MAPA 2).

«Segundo mojón situado en la *Sierra den Cánovas*» (OLCT 1927).

Per l'ús de l'article personal, semblaria un nom d'origen antroponímic, format del llinatge que, segons Coromines (*OnCat.*, III, p. 243) i Moll (ELC, p. 210), pot provenir del llatí *CANABA*, 'tenda, barraca, celler, taverna', o bé podria tractar-se d'una contracció de *cases noves*. A Osor, de fet, no tenim documentat el llinatge.

Cantina, la [ləkən'tinə]

Amb aquest terme s'anomenava l'establiment en el qual es venien begudes i comestibles a la colònia de les Mines d'Osor quan l'explotació minaire funcionava a ple rendiment. Per aquesta raó, la casa apareix esmentada en cartografia, com a «*La Cantina*» (MAPA 1 i MAPA 2).

El topònim, per tant, es genera del nom comú provinent de l'italià amb el mateix significat.

Cantons

V. *Quatre C.*

Canyer, el

«Petiam terra vocata *lo Canyer*» (*Capb.* 1562); «petia terra vocata *lo Canyer* de pertinentys mansi Colobran» (*Capb.* b 1562).

Peça de terra situada en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però en terme municipal d'Osor, dins les propietats del mas Colobrans vers el mas el Cerver.

Sembla que es tracta d'un derivat col·lectiu de *canya* amb el sufix *-er*; encara ara en aquesta zona hi ha abundància de canyes, i el lloc on se'n troben s'anomena *canyer*.

Gràficament, el nom de lloc sempre va precedit d'article, en aquest cas amb la forma arcaica *lo*.

Cap d'Avall, feixa de terra del [ˈluɫtiməˈfɛʃəðəlˈkabdəˈβaɫ]

Feixa de terra que es trobava en una propietat que s'anomenava *la Vinya*, que formava part de la partida de Puig-rodon i que ens l'han descrit com la primera que es trobava quan s'hi arribava, vista des de la zona més alta, per això ens la van anomenar *l'última feixa del Cap d'Avall*.

Per tant, topònim que pren sentit a partir de la seva situació en l'espai i en contrast amb altres feixes que formaven part de la mateixa propietat. Actualment, aquesta peça de terra ha esdevingut boscosa de pins.

Cap de la Bassa

«Campum loco vocato *cap de sa basa*» (*Capb.* 1622).

Peça de terra propera a la Codina, a la zona de Sant Miquel de Maifré, que devia el nom a la seva situació, al final d'una bassa, on es devia recollir aigua per regar les terres de conreu.

Gràficament, hi destaca l'ús de l'article salat femení.

Cap de l'Hortal

«Petia terra vocata *cap des ortal*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *cap des ortal*» (*Capb.* 1560); «loco vocato *cap des Ortal*» (*Capb.* 1622); «Loco vocato *cap des ortal*» (*Capb.* 1707).

Peça de terra propera a can Plana, vers els límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord-est d'Osor.

Topònim compost format pel substantiu *cap* en el sentit que li dóna Moreu-Rey (ENL, p. 44), 'part extrema, superior d'un indret'; la contracció *des*, amb la preposició *de*, que assenyalava pertinença, i l'article salat arcaic *es*, i el substantiu *hortal*, derivat augmentatiu de *hort* o *horta* (DECat, IV, p. 819).

Cap del Pont, el [əɫˈkabdəlˈpon]

Indret encara punt de referència ara, que al·ludeix la part del pont que enllaça amb el carrer de França, lògicament l'antic pont que es troba al centre de la població, sobre la riera d'Osor.

«Casa *al cap del Pont* de la Riera» i «Casa situada en *lo cap del Pont*» (*Llev.* 1792); «Casa *al Cap del Pont*» (FNA 1804); «Caseta sita *al cap del Pont*» (FN 1805); «Casa *cap del Pont*» (LA 1817).

El topònim sempre ve precedit de l'article, que, si no es contracta amb la preposició de situació *a*, és l'arcaic *lo*.

Cap del Pont, carrer del

«Casa al carrer anomenat *Lo Cap del Pont*» (Llev. 1792).

Nom d'un carrer d'aparició molt esporàdica que es deu referir a la part de l'actual *carrer del Pont* que va de can Tonet a Can Cinto, ja al carrer de França.

El terme és fruit de la situació a l'espai, ja que, com assenyala Moreu-Rey (ENL, p. 44): «El mot “cap”, repetim-ho, serveix per assenyalar la part extrema, superior, d'un indret». De fet, aquest indret servirà de vegades també per situar algunes cases: «Caseta sita al *cap del Pont*» (FN 1805), és a dir, funcionarà com a *llocdit*. Morfològicament, apareix precedit per l'article *lo*.

Cap del Pont, plaça del

«La Plassa dita *del Cap del Pont*» (Llev. 1731).

Punt d'unió entre els carrers de França i del Pont que, abans de la reforma urbanística de principis del segle XIX, formava un espai obert entre can Cinto, can Lluís i ca la Mansueta, que devia considerar-se una mena de plaça que, malgrat tot, no apareix gaire documentada al llarg de la història, la qual cosa fa pensar que se'n devia realitzar un ús esporàdic, possiblement, s'usava només en la parla i l'Administració no el va recollir i va considerar el nom de lloc com a *llocdit*.

V. *Cap del Pont, el*.

Capdebou, serra de

[ˈserəðəˈkabdəβow]

Oït oralment i situat en la cartografia, *Cap sa Bou*, es tracta d'un orònim situat en els límits entre Osor i Sant Hilari per la banda de Querós, que era l'antic municipi al qual pertanyia i que més freqüentment s'anomena «el Bosc del Cominal» (MAPA 3).

«La *serra* dita *de Capdebou*» [el situa entre Osor i Querós, entre els masos Bosquets de Querós i el Carbonell d'Osor] (IFM 1644).

Sembla que es tracta d'una aglutinació de *cap + de + bou*, és a dir, un topònim provinent de l'animal boví —aspecte bastant freqüent en toponímia, segons Moreu-Rey (ENL, p. 63)—,²⁰⁹ en el sentit cinquè que dóna Coromines als noms de lloc formats a partir de *bou*: «Comparació amb un orònim provinent: *Cap d'en Bou*» (*OnCat.*, III, p. 105); és a dir, que el nom tindria un caràcter metafòric amb el cap d'un bou —com demostraria l'ús de la preposició *de*, substituïda en algunes ocasions per un article salat fossilitzat, curiosament femení, *sa*, malgrat precedir un nom masculí.

209. Afirmar que «...són bastant nombrosos els topònims corresponents als bovins: *El Bou, Collet dels Bous, Pla de Matabous...*».

Capella, pla de

«*Planum vocato de Capella*» (Capb. 1622).

Localitzat en relació amb el mas Boscà, sembla evident que es refereix a algun indret planer amb l'existència d'una capella; ara bé, no tenim constància de l'existència de cap edifici d'aquestes característiques al mas esmentat, per la qual cosa hem de pensar en les més properes, la de Sant Francesc del Carbonell, la del Part o la del Coll. Tractant-se d'un capbreu referit al santuari del Coll, creiem que deu referir-se a aquesta capella, que, d'altra banda, és la més significativa de tota aquesta zona geogràfica.

Capella, torrent

«*Torrente vocato Capella*» (Capb. 1446).

Curs d'aigua situat prop de la parròquia de Santa Margarida de Vallors, no gaire lluny dels límits amb Santa Creu d'Horta. Aquesta situació ens fa creure que es refereix a un torrent que neix i discorre prop de l'esmentada capella de Santa Margarida, que possiblement no entra ni en terme municipal ni parroquial d'Osor, incloent-hi Santa Creu d'Horta; si no fos així, perquè en el document no es clarifica, es podria referir a la *capella del Pedró*, encara més propera a Santa Creu d'Horta i al terme municipal d'Osor.

Cal destacar, morfològicament, l'omissió de qualsevol mena d'enllaç entre el genèric i el nom de lloc pròpiament dit.

Capellà, font del

«*La font del capellà*» (FI 1562).

Antiga font situada a Santa Creu d'Horta, molt a prop del mas Viurevol.

Creiem que aquest topònim es relaciona amb algun fet religiós, possiblement prové del fet de tractar-se d'algun indret on es realitzaven pregàries, segurament perquè es trobava prop d'algun camí esglesier; de fet, a la zona de Santa Creu, sense un nucli de població concret sinó format per una bona munió de masos, a l'hora de desenvolupar algunes pràctiques o cerimònies religioses —com ara un enterrament— que s'havien de realitzar a peu, hi havia diversos indrets d'aturada, i aquest en podria ser un com d'altres, per exemple, el *sot del Perfundis*, que era on es resava el *Deo profundis* quan es conduïa un difunt dels masos de la zona del Barder a l'església parroquial de Santa Creu.²¹⁰

210. Segons MOREU-REY (ENL, p. 100), aquest fet no seria gens extraordinari, ja que són diversos els topònims que «[r]ecorden pregàries al llarg dels camins esglesiers...».

Capellans, torrent dels

«Una pessa de terra anomenada torrent del Tey y Serrat de na Vaguera [...] Afronta asolixent en honor de dits Masos Gelats y Ribadevall; a mitg dia ab lo *Torrent dels Capellans...*» (Llev. 1731).

Semblaria que es tracta de la *riera de la Noguerola*, just a l'inici del seu curs, com es pot deduir a partir de la situació que ens assenyala el document.

L'origen del nom, possiblement, és el mateix que hem esmentat amb referència a la *font del Capellà*, encara que també podria haver sorgit a partir d'alguna propietat eclesiàstica.

V. **Capellà*, *font del*.

Capmàs Badia

«*Capmàs Badia*» (Escrip. 1735); «Prat del Borratxí affrontatur a tremontana ab lo mateix *Capmas Badia* mitjansant la Riera» (CB 1735).

Possiblement, es refereixi a la casa principal de can Badia seguint el sentit del primer element del topònim compost.

V. *Badia*, *can*.

Capó, cal

[*'kalkə'po*]

Casa del carrer del Pont que també hem documentat com a malnom individual, «Juanet *Quepó*» (LLC 1929e).

El nom podria haver-se originat en algun fet anecdòtic, en una dedicació constant no professional, en un defecte físic o en una qüestió de caràcter, però a hores d'ara ho desconeixem.²¹¹

Capollanc, torrent del

«Lo *Torrent* anomenat *del Capollanch*» i «baix al *sot qui ve del Capallanch*» (Llev. 1731).

Situat, segons aquest únic document en què apareix, entre les propietats del Fonollet i la Riba d'Avall, creiem que es podria tractar d'un error de transcripció per *Çapollanch* —v. **Sapollanc*. Ara bé, en dues ocasions se substitueix la -o- per -a- i en un determinat moment els dos termes apareixen junts i semblaria que l'escrivà els diferencia clarament: «una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor, y en lo lloch anomenat *Çapollanch*; afronta asolixent en honor den Funollet; a migdia així mateix que posseheix na Subirana;²¹² a ponent en honor

211. No recollit per MOREU-REY (1981). Un capó és un pollastre castrat de petit per engreixar-lo.

212. Fixeu-vos com aquí es produeix una feminització del llinatge *Sobirà*, ja que es refereix a Gertrudis Sobirà i Espígol, aleshores propietària del mas Sobirà; és interessant, alhora, d'observar l'ús de l'article personal femení *na*, que amb el temps ha caigut en desús en aquesta zona dialectal.

del Mas Riba de Vall fins a Rocaplana costa avall; y a tremuntana en honor de dit Riba de Vall fins baix al sot qui ve del *Capallanch*» (*Llev.* 1731). Si no es tractés del mateix topònim, hauriem de considerar-lo d'origen desconegut, i s'hauria pogut originar en una aglutinació de *capa* i *llanc*, de *CAPUT* en el sentit de 'cap', però es desconeix el possible sentit del segon element; de la mateixa manera que ocorre amb *CAPUS FONTIS* > *Capofonts* > *Capafonts* (*OnCat.*, III, p. 250), on, a més, es produeix la coincidència de l'alternança *o-a*, com en el nostre cas; el problema s'esdevé, però, en el fet que *CAPUT* > *capo*. Coromines (1965, vol. 1, p. 251) i Veny (1996, p. 62) coincideixen a afirmar que es deu a alguna forma mossàrab, fet que no tindria gaire lògica a la zona que tractem, que pertany a la Catalunya Vella.

Capsol, font de [ˈfɔŋdəkəpˈsol]

Aquesta font se situa al pla del mateix nom, que és a l'origen del topònim, ja que és una font relativament recent i no pas natural.

V. *Capsol, pla de*.

Capsol, pla de [ˈplədəkəpˈsol]

Peça de terra que se situa al costat de la Codina Vella, al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Desconeixem l'origen del topònim, si bé podria tractar-se d'una monofonogació de *capsou* o bé un mot compost de *cap* i *sol*, on *cap* és 'part final' o 'puig' i *sol*, relacionat amb l'exposició solar.

Capsou, peça de terra de

«*Pessa de terra de capsou*» (FP 1833).

Antic tros de terra de situació desconeguda però que no devia ser gaire lluny del mas el Pidevall, del qual era propietat.

Desconeixem l'origen etimològic del terme, tot i que podria provenir del nom comú en el sentit de 'terra que l'amo es guarda per cultivar-la ell mateix' o bé 'tros de terra de l'heretat paterna, que l'hereu deixa conrear als seus germans perquè frueixin del seu benefici', aleshores es tractaria d'un mot compost per *cap* + *sou* (*DECat*, VIII, p. 124).

Carabasser

«Honorem vocatam de *Carabaser*» (*Capb.* 1446).

Devia tractar-se d'una peça de terra que se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Triador, segons esmenta el document en què es localitza.

Mot derivat col·lectiu de *carbassa* amb el sufix *-er*, que possiblement indica que en aquest lloc s'havia conreat aquesta planta. A la parròquia de Mansolí, en terme de Sant Hilari Sacalm, havia existit una casa amb el mateix nom, «Casa *can Carbaser de Monsolí*» (FN 1825); no creiem, però, que existeixi cap relació entre els dos topònims —el segon és cronològicament molt tardà—, malgrat l'omissió de l'article o la preposició d'enllaç entre el genèric i el nom propi, que podria semblar que vol indicar *propietat de Carabasser* en el sentit antroponímic, d'un mal·nom o llinatge, o toponímic, del nom del mas que hem assenyalat.

Carbonell

V. **Caseta de C.*

Carbonell, el

[əlkəɾβu'neɫ]

Antic mas situat al veïnat de Querosell, prop de la Coma i del coll de Querós, als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, al NO d'Osor, i del qual actualment només resta dreta la capella en la qual es venera sant Francesc d'Assís. Documentat abundantment, podem conèixer amb força exactitud els seus límits o les seves afrontacions, amb masos encara existents avui o bé d'altres de desapareguts: mas Ponç Querós, mas Bosquets de Querós, mas la Coma, mas Puig, mas Riba o mas Carbonell de Mansolí; és a dir, que les seves propietats arribaven fins a Querós i Santa Maria de Mansolí. El mas apareix a diverses obres cartogràfiques com a «*Mas Carbonell*» (MAPA 1), «*Casa Carbonell*» (MAPA 2), «*Mas Carbonell*» (MAPA 4), «*C. Carbonell*» (MAPA 5 i 6) i esmentat a diverses obres generals o bé d'excursionisme, sobretot, per la seva excel·lent situació, prop dels camins de Querós, Mansolí, el santuari del Coll, Sant Benet i Osor i per l'existència d'una capella: «*Mas el Carbonell*» (AAEC 1882), «*Casa del Carbonell*» (CEC 1924), «*Can Carbonell*» (Cardós) o bé «*el manso Carbonell*» (Montsalvatge).

«Guillem de *Manso Carbonell* i *beromeua de Carbonel*» (Not. 1334); «*Mansi Carbonell* de Guofau» (PFM 1343); «*Mansi Carbonell*» (Capb. 1446); «*mas Carbonell*» (Cop. xv); «*Manso Carbonell*» (Man. 1553); «*Mansi Carbonell*» (PFM 1562); «*mas de Carbonell* de gofau» (FM 1563); «*Mas Carbonell*» (FM 1614); «*casa d'En Carbonell*» (Mad. 1630); «*mansi Carbonell*» (MN 1710); «*lo Mas Carbonell*» (LB 1727); «*el Mas Carbonell*» (FN 1805); «*Manso Carbonell de Osor*» (LB 1861); «*Mas Carbonell*» (Del. 1885); «*Carbonell*» (Pad. 1930); «*Manso Carbonell*» (Amill. 1947).

Podem resseguir abastament els propietaris del mas i observar que el topònim i el llinatge dels possessors coincidiren pràcticament fins als nostres dies: «Guillem de *mas Carbonell* marit de *Bertomeua de Carbonell*» (1334), «*en Carbonell*» (1440), «*Pere Carbonell*» (1446), «*Miquel Carbonell*» (1497), «*Sebastià Carbonell*» (1553), «*Cristòfor Carbonell*» (1562), «*Cristòfor i Pere Carbonell*» (1598), «*Gabriel i Fran-*

cesc *Carbonell*» (1614), «Gaspar *Carbonell*» (1650), «Francesc *Carbonell*» (1710), «Brígida *Carbonell* i Masgrau muller de Joan Masgrau i *Carbonell*» (1726), «Josep Sangles i *Carbonell* qui per causa de nupcias ha entrat en lo *mas Carbonell*» (LB 1727), «Francisco Sangles i *Carbonell* marit de Teresa *Carbonell*» (1731), «Brígida Colobran i *Carbonell*» (1737), «Brígida *Carbonell* pagesa hereva del *Mas Carbonell*» (LB 1746), «Hilari Joanhuix i *Carbonell*, marit de Brígida *Carbonell* i Joanhuix qui per causa de nupcias ha entrat en lo *mas Carbonell*» (FM 1780),²¹³ «Francisco Bagis i *Carbonell*» (1785), «Anton *Carbonell*» (1805), «Jacinto *Carbonell* i Quadras» (1825), «Tomàs *Carbonell*» (1862) i «Tomàs *Carbonell* Jover» (1960).

El cognom, àmpliament documentat, també el duen diferents caps de casa, «Miquel *Carbonell*» (*Fog.* 1497) i «Sebastià *Carbonell*» (*Fog.* 1553), així com un antic alcalde del terme, Francisco Bagis i *Carbonell*, entre els anys 1773 i 1774.

Gràficament, gairebé sempre trobem el mot amb la mateixa forma, excepte un cas sense palatalitzar, «*Carbnel*» (*Not.* 1334). A part, en els documents apareix gairebé sempre acompanyat del genèric *mas* —tot i que actualment s'omet— i, a partir del segle XVIII, el precedeix l'article *lo* o *el*; entre el genèric i el nom propi podem trobar en algun cas la preposició de propietat *de* i en una ocasió, l'article personal *en*; així mateix, en tres ocasions el topònim és compost, possiblement amb el nom del propietari, els anys 1343 i 1563, «*mas Carbonell de Gofau*» i amb l'esment del municipi el 1861, «*Manso Carbonell de Osor*».

Etimològicament, es tracta d'un antropònim molt freqüent,²¹⁴ diminutiu de *Carbó*, que fins i tot pot trobar-se com a nom de lloc en plural en algunes zones del domini lingüístic.²¹⁵ L'origen del topònim sembla antroponímic, de fet, ja Pladelasala (1960, p. 370) ho indicava així i assenyalava que formava part de l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll: «El Carbonell (Derivado de un nombre personal propio», aspecte que segueix Navarro Colás (1963, p. 28); a més, la coincidència que hem pogut observar entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari i la freqüència del llinatge a Osor des del segle XIV fins a la segona meitat del segle XX, acaben de corroborar aquesta tesi.

Carbonell, fageda d'en

«La pessa de la font Comallera afronta amb el mas Carbonell dins la *fageda den Carbonell*» (IFM 1644).

213. Podem observar en diverses ocasions com es manté el llinatge principal que dona nom a la propietat per sobre del que porta el pagès vingut de fora per casar-se amb la pubilla Carbonell. D'aquí prové l'ús de dos llinatges en diverses ocasions.

214. Així ho assenyalen ALCOVER i MOLL: «Llinatge molt estès per Catalunya, València i les Balears» (AlcM, 2, p. 1020), i COROMINES: «... el comuníssim Carbonell» (*OnCat.*, III, p. 261).

215. VENY (1996, p. 72) ens diu, referit a la toponímia, que existeix l'«[ús del plural de noms de persona: *es Carbonells*...».

Bosc de faigs que devia entrar en terme de Querós, ja que la *font Comallera* deu ser una mala transcripció de la *font Samallera* de Querós —potser per influència del mas veí la Coma—, i que devia formar part de les propietats del Carbonell, possiblement inclosa dins la partida de terra del mateix nom.

En el topònim destaca l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*, que mostren la pertinença al mas indicat i l'origen antropònimic en el llinatge.

V. *Carbonell, el*.

Carbonell, font del [ˈfɔndəlkəɾβuˈneɫ]

Font situada a tocar del mas del mateix nom, a l'esquerra des de la façana, que encara podem veure, tot i que ja no hi raja aigua. No l'hem documentada per escrit, encara que hi podem llegir una llinda que diu «Font del Carbonell 1791». Per tant, com a mínim existeix des del final del segle XVIII, ja que no sabem si és anterior i el text fou fruit d'un arranjament posterior.

V. *Carbonell, el*.

Carbonell, molí del [muˈliðəlkəɾβuˈneɫ]

Molí que es localitza a ponent del mas, prop de la riera d'Osor, no gaire lluny del mas Claver, que gaudia, malgrat la dependència del mas indicat, del seu propi habitatge i de terres —hem documentat una partida de terra homònima—, de fet, hem observat que al seu habitant se l'anomenava *masover* més que no pas *moliner* i que se l'assenyala com a «molí ab sas terras» (FN 1825); el 1930, encara restava habitat per dues persones, segons el padró d'aquell any. És a dir, es tractava d'una propietat del mas Carbonell, que li donava el nom, però que funcionava gairebé com una casa autònoma. Apareix en la cartografia, «*Molí Casa Carbonell*» (MAPA 2).

«Lo *molí del Carbonell*» (LB 1705); «El *Molí den Carbonell*» (Llev. 1731); «Joseph Roure masover del *molí den Carbonell*» (LB 1765); «lo *Molí* vulgarment dit *den Carbonell*» (FM 1792); «el *molí de Carbonell*» (LB 1817); «Es propi del mas Carbonell aquella casa, molí ab sas terras anomenat lo *Molí den Carbonell*» (FN 1825); «*Molino de Carbonell*» (Pad. 1885); «*Molino de Carbonell*» (Pad. 1930).

Quant a l'escriptura, podem observar que el connector més habitual és el format per la preposició *de* i l'article personal *en*, que en alguns casos s'omet o se substitueix per *el*.

V. *Carbonell, el*; **Molí del Carbonell*.

Carbonell, partida de terra del [pəɾˈtiðəðəlkəɾβuˈneɫ]

Es fa referència a les propietats, ara fonamentalment boscoses, que pertanyien o havien pertangut al mas del mateix nom; limitaven amb la riera d'Osor, amb la

parròquia de Mansolí, amb el mas Carbonell de Mansolí, amb l'antic terme de Querós —dins el qual tenia alguna possessió— i amb el mas la Coma.

«*Finca Carbonell* Límites N. Con tierras de Manso Rovira, Coma, E. con la riera de Osor y tierras del manso Coma. Chopos, encinas, fresnos» (DFE 1939); «*Partida Manso Carbonell*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Carbonell*» [formada per vint-i-dues peces de terra a més del mas] (Cad. 1960).

V. *Carbonell, el*.

Carbonell, quintà del [kiŋ'taðəlkərβu'neɫ]

Amb aquest terme, sense el genèric *mas*, es fa referència a les terres del Carbonell situades, a grans trets, entre el mas i el molí del Carbonell; formava part, per tant, de la partida de terra del Carbonell.

«Lo molí fariner ab lo hort a ell unit que és al peu del *quintà de dit mas Carbonell*» (RFM 1726); «Hort al *quintar de dit mas Carbonell*» (Llev. 1792).

Lingüísticament, a diferència d'altres topònims formats a partir del mateix nom propi, hi destaca l'omissió de l'article que uneixi el genèric amb el topònim; solament apareix amb la preposició *de*, que indica propietat del mas homònim.

V. *Carbonell, el*.

Carbonell, sot del [ˈsodəlkərβu'neɫ]

Es tracta del que actualment s'anomena el «*sot de les Pipes*» o «*de mas Claver*» (MAPA 3), però que tradicionalment s'havia esmentat com a *sot* o *torrent del Carbonell*, que és com encara l'hem oït dir. Aquest curs d'aigua neix a la Gavarra, relativament a prop de Vallclara, passa pel molí del Carbonell (de fet, també l'hem documentat amb el nom de *torrent del Molí d'en Carbonell*), pel mas Claver i s'uneix a la riera d'Osor prop del molí d'en Boscà, a uns vuit quilòmetres d'Osor. L'hem observat en alguna publicació cartogràfica, «*T. de Carbonell*» (MAPA 1), o d'excursionisme, «*la riera del Carbonell*» (CEC 1924).

El nom prové del molí del mateix nom i, geogràficament, aquest curs d'aigua marca el límit entre les parròquies de Santa Maria de Mansolí i d'Osor, tal com s'esmenta en un text de 1885: «*torrent entre els masos Carbonell i Masclavé*» (Del. 1885).

Carbonera

V. **Rocarbonera*.

Carboneres, tallada de les [tə'jaðəðələskərβu'nerəs]

Tros de terra boscos de castanyer i d'alzina situat entre els masos el Cerver i el Clascar.

Topònim recollit oralment que es va originar en l'antic ofici de carboner, una activitat que no podia realitzar-se fora de llocs boscosos i que havia gaudit d'un gran arrelament a Osor fins a la segona meitat del segle xx. L'espai que designa el nom havia estat usat per fer-hi carboneres, llavors, es tracta d'un derivat de *carbó* amb el sufix *-era* en plural, un mot no gens estrany en toponímia.

Carena

«Loco vocato *Charena*» (*Capb.* 1446).

Segons el document, es tractava d'un indret situat entre els masos can Plana i la Corbera. Atesa la diferència d'alçada que existeix entre aquests dos masos, per anar de l'un a l'altre s'ha de realitzar una ascensió progressiva i continuada; pensem que el topònim es refereix a la part més elevada d'aquesta ascensió, que prové del mot comú en el sentit de 'línia divisòria de dos vessants en una muntanya o serralada' (DIEC, p. 354).²¹⁶

Etimològicament, el mot sembla que prové del llatí *CARĪNA*, amb el mateix significat (AlcM, 2, p. 1032), tot i les consideracions que hi oposa Joan Coromines (DECat, II, p. 574-575). Quant a la forma escrita, és destacable l'omissió de l'article i l'ús del dígraf arcaic final *-ch* per representar el so velar oclusiu sord.

Cargol

«Lo lloch anomenat *Cargol*» (LA 1817).

Tot i que en el document no se'n concreta la situació, per la datació creiem que es tractava de l'indret en el qual se situava el mas *can Cargol*, entre els masos els Artigots i can Masó; fins i tot podria referir-se a alguna peça de terra propietat d'aquesta casa o bé a alguna partida propera; si no fos així, també podria indicar la mateixa casa substituint el genèric *mas* o l'introduïdor *can* per *llocdit*.

V. **Cargol*, *can*.

Cargol, can

[¹kaŋkər'ɣol]

Petita casa o mas que es trobava prop de les Mines d'Osor entre els masos els Artigots i can Masó, no gaire lluny del Pidemunt. És esmentat per Pladelasala.

«*Can Cargol*» (*Nom.* 1863); «Josep Pidemunt habitant per masover a *can Cargol*» (LB 1869); «Manso *can Cargol*» (LA 1871).

L'ús de la contracció *can*, que indica freqüentment nom de casa, ens fa pensar en la possibilitat que el nom del mas tingui origen antroponímic, ja que *Cargol* o

216. DOMINGO I FRANÇÀS (1997, p. 81) també recull aquest sentit del mot i considera que és el més habitual, així mateix també ho afirma COROMINES (DECat, II, p. 574).

Caragol és un mot molt habitual en malnominació, com ja va esmentar Moreu-Rey (ENL, p. 91): «*En Caragol, el Cargol, és usual pertot*»; si no fos així, també es podria haver originat a partir de llinatge, recollit per Moll (ELC, p. 87), però es tracta d'un cognom que no hem documentat a Osor.

V. **Can Cargol*.

Carles, casa d'en

«*Casa Carlas de Ozor*» (IFM 1709); «*casa nomenada dan Carles*» (Escrip. 1775); «*Otra casa que fue de Juan Carles sita en la calle de la plaza Vieja [...] la dicha casa llamada den Carles*» (Hip. 1801); «*la botiga vulgarment dita la Casa den Carles y en lo carrer dit de Munt*» (FN 1844); «*Can Carlos*» (Amill. 1947).

Nom de casa pretèrit que, possiblement, s'originà en el llinatge documentat a Osor entre els segles XVII i XIX, com sembla mostrar l'esment de 1801.

Carles, peça de terra d'en

«*Pessa de terra que es part de aquella nomenada den Carles*» (Llev. 1792); «*Partida Hort den Carles*» (Amill. 1944); «*hort de can Carlos*» (Amill. 1953).

Petita partida de terra que es trobava al costat de la riera d'Osor.

Topònim provinent del llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII fins al final del segle XIX. El fet de documentar el nom de lloc encara a mitjan segle XX, quan el llinatge ja no existia a Osor, ens demostra que el topònim s'havia establert plenament. A més, l'aparició i el manteniment de la contracció amb l'article personal ens acabaria d'arrodonir l'origen antroponímic esmentat. El 1953, la forma del nom de lloc és castellanitzada; a banda de les qüestions administratives i polítiques, això ens demostra el desconeixement del llinatge com a originador del topònim per part del copista, que el pren com a provinent del prenom, que sí que pot castellanitzar. En aquest mateix document es produeix la substitució de la preposició *de* per la fórmula *ca*, fet que podria portar a la confusió i fer creure que la peça de terra es trobés prop de la casa.

V. **Carles, casa d'en*.

Carlos, font d'en

[ˈfoŋdɔŋˈkarlus]

Nom de font d'origen antroponímic, com es pot observar per l'ús de l'article personal *en* acompanyant la preposició *de*. No sabem si prové del prenom castellanitzat o bé d'una castellanització de l'antic llinatge *Carles* que trobem en altres topònims.

Carme

V. *Nostra Senyora del C*.

Carmelita, ca la

[ˈkaləkərməˈlitə]

Casa situada a la plaça del Verger també coneguda com a *can Rusc*.

El topònim s'origina en l'hipocorístic diminutiu del prenom femení *Carme*.

Carmeta, can

[ˈkaŋkərˈmetə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *cal Marrà* o *can Camarada*.

El nom s'origina en el prenom *Carme* amb sufix diminutiu, es tracta, doncs, d'un hipocorístic. El més curiós és la masculinització de l'article personal, que deu indicar que devia originar-se en un malnom masculí aplicat pel nom de la mare o de la muller.

Carmeta Llevadora, ca la

[ˈkaləkərˈmetəλəβəˈðorə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Llorenç del Molí* o *can Xiquet*.

El terme s'origina en un hipocorístic diminutiu de *Carme* i en el seu ofici.

Carolina, ca la

[ˈkaləkəruˈlinə]

Casa situada al carrer de França i que també es coneix com a *can Ton Tonet*.

L'origen del nom es troba en el prenom femení que havia portat una habitant.

Carra, horta de la

[ˈortədələˈkarə]

Peça de terra que es troba prop de la partida de terra del Solà en direcció al cementiri, al costat de l'horta d'en Cases.

Topònim opac, d'origen desconegut, malgrat que creiem que podria ser antropònim, ja que al seu costat localitzem l'esmentada *horta d'en Cases* i l'*horta d'en Tuïc*, totes dues amb aquest origen en un llinatge i en un malnom de persona.

Carrer Ascaso, font del

«Font del carrer Ascasso» (LA 1938, lligall 252).

Font pública situada al carrer del Pont, possiblement vers la casa anomenada *can Cases*, molt a prop del pont medieval. El terme apareix en un document municipal en plena Guerra Civil, període en què el carrer del Pont s'anomenà *Francesc Ascaso*.

V. **Francesc Ascaso*.

Carrer de França, font del

[ˈfɔndəlkəˈreðəˈfransə]

Són dues les fonts públiques que s'han localitzat en aquest carrer i que se les ha esmentat amb el mateix nom, una de més antiga i avui inexistent, situada a la meitat del carrer i que data de principis del segle xx, i l'altra, encara útil, al final, a l'inici del camí del Solà, i que data dels anys setanta del segle xx.

«Font del carrer de França» (LA 1938, lligall 252).

El nom de les fonts, evidentment, prové de la situació al carrer que els origina.

Carrera, borda de la

«Carrera, borda o petita masoveria vers Vallpregona, dita la *borda de za Carrera*» (*Man. 1316*).

Petita casa que solament esmenta Pladevall (1962*b*, p. 285). Pel que diu, devia localitzar-se entre els masos Vallpregona d'Amunt i Vallpregona d'Avall, actualment *les Berbolades*, en el camí que anava de can Bosc a la Corbera i, des d'aquí, al Coll.

El nom deu originar-se en el genèric *carrera* —com demostraria l'ús de l'article salat—, provinent del llatí vulgar *CARRARIA*, 'camí de carros' (*OnCat.*, III, p. 288); de fet, aquí podríem confirmar l'afirmació realitzada per Moreu-Rey (*ENL*, p. 101), «La paraula *Carrera* [...] va caracteritzar antigament el camí ral apte per al pas de carros», ja que el camí esmentat on devia situar-se aquesta masoveria es pot considerar una branca del camí Ral que va d'Osor al Coll i a Querós.

Posteriorment al document assenyalat per Pladevall, trobem també el llinatge *Carrera* i *Carreres* des de 1443 fins ara, que existeix tant en singular com en plural com a cognom osorenc;²¹⁷ tanmateix, no creiem que existeixi relació entre el nom de la borda i l'antropònim esmentat.

Carreró, el

«Lo paratge dit *lo Carreró*, camí que baixa a la Riera» (*FNA 1815*).

Petit passatge que condueix a la riera, però desconeixem si es refereix a algun dels que encara existeixen al carrer de França o bé al que hi arriba des del carrer del Pont, ja que cap d'aquests té un nom propi que els qualifiqui.

El mot és un derivat diminutiu del nom comú *carrer* amb el sufix *-o* i s'acompanya de l'article arcaic *lo*; per tant, és un terme que prové del nom comú amb sentit de 'carrer estret' (*DIEC*, p. 361).

Carretera, la

[ləkərə'terə]

Carretera Gi-542 entre Anglès i Sant Hilari Sacalm, que, actualment, rep el nom de *carrer Major*, en el seu pas per Osor, encara que la gent s'hi refereix amb el genèric esdevingut nom de lloc.²¹⁸

217. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrències, *Carrera* com a primer cognom i *Carreras* com a segon.

218. A voltes, però, se l'anomena afegint-hi el poble al qual es dirigeix, així hem oït esmentar la *carretera d'Anglès* o la *carretera de Sant Hilari*, forma que hem documentat per escrit: «*Carretera de San Hilario Sacalm*» (*DFE 1957*).

«Partida Hort de can Vidal linda al Este con *la carretera*» (Amill. 1944); «*la carretera*» (Amill. 1947); «*la carretera*» (Amill. 1953).

El topònim s'origina en el nom comú en sentit de 'via de comunicació entre poblacions' (DIEC, p. 362).

Carretera, pont de la [ˈpoŋdələkərə'terə]

Pont que es va construir enmig del poble, a la Carretera o carrer Major, com a substitut de l'antic pont de Can Vidal, entre l'edifici de l'Ajuntament i can Gol, sobre la riera de la Noguerola.

Carreteres

V. *Quatre C.*

Carruset, casa

«*Casa Carruset* hi viu Salvador Dois» (LA 1817).

El nom semblaria originar-se a partir del llinatge *Garroset* o bé de *Croset*, com a mas o llinatge i responent a una pronúncia que hem oït, tot i que amb vibrant simple.

Cartalonga, camí de

«Una pessa de terra anomenada Menudades que fou del mas Riuravol,²¹⁹ antes del mas Subirá, afronta asolixent ab la Riera Gironella; a mitg dia en altre honor mediant *camí de Cartalonga*; a ponent y tremuntana en altre honor del Mas Subirá» (Llev. 1731).

Per la documentació queda clara la situació d'aquest antic camí, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop dels masos Sobirà i Viurevol i de la riera de Gironella. Atesa aquesta localització, semblaria que es tracta del camí ral de Vic a Girona, al límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners.

Etimològicament, ens trobem davant d'un topònim complex. Semblaria una aglutinació, *carta* + *longa*, el segon element en el sentit de 'llarga', del llatí *LONGUS*, amb la forma arcaica sense palatalitzar fossilitzada;²²⁰ el primer element, *carta*, no és gens clar, ja que de ben segur no prové del nom comú homògraf sorgit del llatí *CHARTA*, 'paper'. Joan Coromines (*OnCat.*, III, p. 294), parlant de *Cartanís*, una

219. Aquesta forma escrita es tracta d'un error de còpia amb referència al mas Viurevol.

220. El fenomen de palatalització a principi de mot *LONGUS* > *llarg* és habitual a la llengua: «La L s'ha palatalitzat en *l* (ortogràficament *ll*) [...] Aquesta palatalització es constata ja al segle XIII (BDCIC, VII, 53), però fins ben entrat el segle XV predomina en l'escriptura la *l*- simple per influència del llatí». F. de B. MOLL (1991), *Gramàtica històrica catalana*, p. 93.

partida de terra i una casa del terme de Gerri de la Sal, amb molts dubtes esmentada que aquest element podria originar-se en el protobasc *farrí*, 'pedra', però acaba afirmant: «Esperem que ulteriors estudis aportin més llum a aquesta qüestió».²²¹ Una altra possibilitat podria ser la presència d'una assimilació provinent de *cort*, i aleshores el nom podria haver estat format per *cort* i *longa*.

Casa, peça de terra de la

«*Pessa de la Casa* de la calle de Francia» (Amill. 1862).

Fa referència a un tros de terra de conreu situat just darrere d'una casa del carrer de França, probablement per la banda que no dona a la riera d'Osor.

L'origen del topònim, per tant, es deu al fet que la peça de terra i l'habitatge del seu propietari són pròxims.

Casa d'Indústries, finca

«*Finca casa de Industrias*» (Amill. 1947); «*finca casa de Industrias*» (Amill. 1953).

Creiem que es tracta d'alguna petita partida de propietat de la central Indústries Bonmatí, que n'originaria el nom, i que a mitjan segle xx era la que subministrava electricitat a Osor; podria ser l'espai que envoltava el repetidor prop d'on avui trobem el parc infantil, davant del Casal Verdaguer i al costat de l'hort del Rector.

Casa de n'Albereda, torrent de

«Aquell tros de terra regadiu en lo territori anomenat lo *Torrent de Casa den Albereda*» (FN 1834).

Possiblement, es tracta d'un altre nom per referir-se a l'actual *sot de Ca n'Aubreda*. V. *Ca n'Aubreda, sot de*.

Casa de Recs, camí de

«Loco vocato Sant Julya Affront. Ab oryente in vinea den campla que fuit den puioi a merydye in *camyno quo tenditur a domus* vocatam *de Rechs* ab occidente in honore masoverye des coll quo vobis tenetur et a circio in dicta vinea den campla» (Capb. 1446).

Camí que devia dirigir-se a la domus de Recs, possiblement a la zona del Brau i el mas Peiró, és a dir, vers l'antic Puigferran.

El nom ve de l'indret al qual es dirigeix el camí.

221. L'article de l'*OnCat*. sobre Cartanís, i per tant aquestes afirmacions, apareixen referenciades per Xavier Terrado i no per Joan Coromines.

Casa del Ros, botiga de

«Tota aquella Botiga Gran dita la *Botiga de casal Ros* vulgarment part casa dita den Vila y vulgarment den Ros en carrer vulgarment dit de Fransa» (FNA 1815).

Nom pretèrit d'una casa que devia ser un comerç, situada al carrer de França.

Topònim compost de *casa* i *Ros*, que, possiblement, deu ser un malnom individual originat a partir del color dels cabells, ja que com a llinatge el terme només es documenta a Osor durant el segle xx, més endavant que el document en què apareix com a nom de casa; el connector, a més, semblaria indicar malnom, ja que encara que en un cas és precedit de la preposició i l'article personal, en l'altre surt simplement amb l'article definit propi de malnoms no relacionats amb llinatges.

Casa Nova, la¹

[lə'kazə'noβə]

Són diversos els habitatges que s'han anomenat així, i encara ara es coneixen *la Casa Nova del Coll, de Muntanya o del Sobirà, de Colobrans i de Mas Coll*; tot i això, se les sol anomenar amb la forma simple, sobretot quan els informants són de la zona en què se situen; el complement, que ens facilita la seva situació i pertinença, se sol usar quan s'hi fa referència des de la llunyania. Això mateix succeeix amb la documentació, quan apareix de manera simple, aglutinada o no, *Casanova* o *Casa Nova*; només podem deduir a quina es fa referència per la seva situació o per les afrontacions que s'esmenten. «*Casanova*, agregat al mas Iglésias» (FI 1901) és una de les que gairebé sempre apareix amb la forma simple, situada al límit amb el terme de Santa Coloma de Farners i a tocar del mas l'Espinau, propietat del mas ca n'Iglésies, per la qual cosa hem de deduir que es tracta de la *Casa Nova de n'Iglésies*. Altres casos més esporàdics són: «*casa la Casanova* de Josef Gravalosa» (*Cad.* 1785);²²² prop de la partida dels Enferms, entre Osor i Santa Creu, i que deu tractar-se de la *Casa Nova de Mas Coll*, com també deu ser-ho el «*Manso Casanova*» (*Amill.* 1947), que afronta amb les possessions del mas la Crosa.

«que tots los sobredits masos y pessas de terra vuy tot esta en una gleva en la qual hi ha dos cassas, una anomenada *Casanova*, lo altre Espinaup ô Malcuy-nat» (*Llev.* 1731); «*La Casa Nova* prop del mas Iglésias» (FI 1750); «*Manso Casanovas*» [forma una finca amb els masos Iglésies, Espinau, Pigem, Triador, Bosquets i Masferrer d'Avall] (*Hip.* 1859); «carretera que el señor Iglésias està construït desde Castanyet a cal Xicot que travessa les seves terres del *mas Casanova*» (FI 1891).

222. Fixeu-vos en l'ús del genèric *casa*, que es repeteix en el topònim *Casanova*, perquè demostra que el nom de lloc s'ha establert plenament com a tal i s'ha perdut el sentit inicial d'una casa de nova construcció.

Tot plegat es refereix a cases de nova construcció propietat d'altres masos més importants.²²³ Lingüísticament, cal destacar l'omissió freqüent del genèric *mas* i del complement, que apareixerà amb freqüència per diferenciar els masos amb el mateix nom; d'altra banda, gairebé sempre el topònim va precedit de l'article determinat femení *la*. A més, sol aparèixer aglutinat i, en algun cas, en plural. La forma es documenta com a llinatge entre els segles XVIII i XIX, però no creiem que in-flueixi en els diversos noms de lloc que recullen la forma —de fet, no hem documentat cap propietari amb aquest cognom— i, finalment, l'hem oït usar com a malnom de persona, *en Casa Nova*, pel fet de tractar-se d'un home que havia residit a la Casa Nova del Coll.

Casa Nova, la²

[lə'kazə'noβə]

Nom de diferents propietats situades prop de masos homònims i que només podem localitzar a l'espai a partir de les afrontacions que se'ns donen als documents.

«*Partida la Casanova*» [desconeixem a quina es podria referir perquè no n'esmentem els límits] (*Cad.* 1785); «*Finca Casanova*. Límites N.O. Bayer, S. Iglesias. Castaño de José Corominas Salvador» [la de Mas Coll] (*DFE* 1939); «*Partida Manso Casanova*» [referida al mas *Casa Nova del Mas Coll*, ja que ambdós llocs són propietat de Josep Corominas Salvador i afronta amb el mas la Crosa] i «*finca mas Casanova*» [la mateixa que a l'anterior] (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje Casanova*» [amb el propietari coincident, deu ser també la Casa Nova del Mas Coll; a partir d'aquest document, a més, podem saber que es tracta d'una extensa partida de terra, ja que arriba a les propietats dels masos Caulí i Fonollet, força allunyats, i inclou seixanta-sis peces de terra, nou camins i el mas la Casa Nova] (*Cad.* 1960).

És destacable que el terme sempre apareix aglutinat, que en un cas s'hi omet el genèric i només va precedit de l'article *la*, que és present en totes les ocasions, excepte el 1960. Hi ha tres genèrics que poden considerar-se sinònims, *partida*, *finca* i *pago* o *paraje*, i el 1947, hi apareixen dos genèrics, ja que s'hi inclou la paraula *mas*, que assenyalava la dependència i propietat de l'habitatge. Actualment, les terres del voltant d'aquests masos s'anomenen sense cap genèric i sense cap complement que concreti a quina Casa Nova es refereix, simplement *la Casa Nova*.

Casa Nova (del Coll), font de la

['foŋdələ'kazə'noβə]

Font situada al costat mateix de la Casa Nova del Coll, prop del santuari del Coll i que apareix esmentada en algun llibre d'excursionisme: «*Casa Nova (del Coll)* en la que hay una copiosa *fuenta*» (Cardós).

223. Si ens fixem en les datacions que apareixeran en relació amb els masos que porten com a primer element del topònim la forma *Casa Nova*, podem observar que molts són del segle XVIII. Això és així perquè en els segles XVIII i XIX foren de gran augment demogràfic a Osor, cosa que devia implicar nous conreus i noves masies.

«*La fuente de la Casanova del Coll*» (OS 1927).

V. *Casa Nova del Coll, la*.

Casa Nova, roureda de la [ru'reðəðələ'kazə'noβə]

Perxada, per tant, bosc de castanyers joves, en la qual antigament hi havia hagut roures —encara se'n pot veure algun exemplar—, raó per la qual hi ha el genèric.

El topònim s'origina a partir de la seva situació, ja que es troba sota la Casa Nova de Muntanya, com una propietat del mas el Sobirà, a la parròquia de Santa Creu. El genèric s'esmenta amb monoftongació, *ou* > *u* i amb l'article precedint el topònim.

Casa Nova, sot de la ['soddələ'kazə'noβə]

Forma esporàdica usada per referir-se al *sot de Can Pelleringa* pel fet que des-aigua a la riera d'Horta a l'altra banda de la Casa Nova de Masferrer o de Mas Coll, a tocar de la carretera que d'Osor es dirigeix a Santa Creu d'Horta.

Casa Nova d'en Badia, la

«*La Casanova den Badia*» (LB 1707); «*La Casanova de Badia*» (LB 1735); «*la casanova den Badia*» (LB 1774).

Pensem que aquesta és una altra manera de referir-se a *la Casa Nova del Coll*, ja que durant el segle XVIII el propietari de can Coll portava els dos llinatges, *Badia* i *Coll* o *Coll* i *Badia* indistintament, per la qual cosa es tractaria de denominar la nova construcció amb l'altre llinatge. Sigui com sigui, l'origen del nom és antroponímic, en un llinatge, com demostra l'ús com a connector de l'article personal.

Casa Nova d'en Bancs, la

«*La Casa nova den Banchs*» (LB 1740); «*la Casanova den Banchs*» (LB 1765); «*Manso Casa Nova den Banchs de Josef Banchs*» (*Cad.* 1785).

Casa que es devia tractar d'una nova construcció propietat del mas el Bancs; no sabem si és que no existeix perquè es va derruir o bé si se la coneix amb algun altre nom.

El seu origen és antroponímic, com ens demostra l'ús de la contracció formada amb la preposició *de*, que assenyala pertinença, i l'article personal *en*; a part, com es pot observar en el document de 1785, el nom del segon element del topònim compost coincideix amb el cognom del seu propietari, Josep *Bancs*. Quant a l'escriptura, destaca l'omissió del genèric²²⁴ i l'aparició del primer element del nom de manera aglutinada.

224. Observem en els topònims formats a partir de *Casa Nova* la tendència força generalitzada a perdre el genèric; això és, sens dubte, pel fet que el primer element del nom, *Casa*, ja és originàriament

Casa Nova d'en Corbera, la

«Pere Crous habitant a *la Casanova den Corbera*» (FN 1818).

Creiem que aquest és un altre nom esporàdic de *la Casa Nova del Coll*, ja que en aquesta mateixa època hem localitzat que el propietari d'aquest mas portava el llinatge *Corbera*: «*Casa-nova de Joan Corbera*» (Vilaró 1896); aleshores, es tractaria d'un esment del mas *la Casa Nova del Coll* a partir del llinatge del seu propietari, que ja no coincidia amb el de l'antic nom; aquesta forma, però, no va tenir continuïtat. A partir d'aquesta raó i de l'ús de l'article personal com a connector entre els dos elements de la forma composta, podem afirmar que el segon element del topònim és d'origen antroponímic.

Casa Nova d'en Crosa, la

«Tota la casa nova dita *Casa Nova den Crosa* parr. Sta Creu de Geroni Crosa bracer de Sta Creu» (*Llev.* 1792).

Construcció de localització desconeguda, només sabem que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, força lluny del mas la Crosa, que devia originarne el nom, o bé es deuria originar en el llinatge homònim documentat a Osor ininterrompudament entre els segles xv i xx; aquest fet es demostraria per la coincidència entre la segona part del topònim compost i el llinatge del seu propietari, a més de l'ús com a connector de l'article personal. El mateix document ens diu que es tracta d'una nova construcció, *casa nova*, fet que justifica el primer terme del nom de lloc. Potser la casa va canviar de nom amb els anys o bé aquest esment és accidental, ja que no apareix a cap altre text.

Casa Nova d'Iglésies, la

Nom que prové del fet de tractar-se d'una nova construcció propietat del mas Iglésies. Se situava prop dels masos l'Espinau i cal Xicot, al límit entre els municipis d'Osor i Santa Coloma de Farners.

Casa poc documentada amb aquesta forma, «Joan Vilageliu pagès masover de *la Casanova de Iglesias*» (LB 1737) i «Juan Font y Prat habitant en *la Casanova de Iglésias*» (LB 1741), tanmateix, és transcrita sovint amb la forma simple, sense complement: «que tots los sobredits masos y pessas de terra vuy tot esta en una gleva en la qual hi ha dos cassas una anomenada *Casanova*, la altra Espinaup ô Malcuynat» [l'Espinau és a prop de ca n'Iglésies] (*Llev.* 1731); «*Manso Casanovas*» [que forma una finca amb els masos Iglésies, Espinau, Triador, Bos-

un nom comú genèric, d'aquesta manera, per evitar una repetició de *mas* i *casa*, el nom de lloc va precedir només de l'article determinat femení singular *la*.

quet i Masferrer de Vall] (Hip. 1859); «carretera que el senyor Iglésias està construint des de Castanyet a cal Xicot que travessa les seves terres del *mas Casanova*» (FI 1891); «*La Casa Nova* prop del mas Iglésias» (FI 1750) i «*Casanova*, agragat al mas Iglésias» (FI 1901); les diferents referències que apareixen en els documents ens permeten de deduir que, malgrat la forma simple, es tracta de la *Casa Nova d'Iglésias*.

Quant a la grafia, és ressenyable el fet que, a diferència de moltes altres cases homònimes, el nom de lloc s'acompanya en la majoria de les ocasions del genèric *mas* —sobretot en les formes simples— i de vegades va precedit de l'article *la* sol.

V. *Iglésias, ca n'*.

Casa Nova d'en Plana, la

«Pere Boix masover de *la Casa Nova den Plana*» (LB 1776).

Topònim del qual desconeixem la situació, perquè creiem que o bé es tracta d'un mas que té un altre nom o bé d'una ampliació del mas can Plana. A la zona nord del terme, on existeix un mas *la Plana*, encara s'esmenta una «*Casa Nova de la Plana*» (MAPA 1); però es troba al límit municipal, ja dins de Susqueda i, òbviament, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda; com que el document prové d'una acta baptismal, no creiem que s'hi refereixi. El que és evident és que es tracta d'un nom de lloc compost provinent del llinatge *Plana*, com demostra l'ús de l'article personal *en* en la contracció que serveix d'enllaç entre els dos elements del topònim.

Casa Nova d'en Serra, la

«Joseph Puig masover de *la casa nova den Serra* (LB 1763, 1768, 1770).

L'origen del nom d'aquest mas sembla antroponímic, en el llinatge *Serra*, com podem deduir de l'ús de l'article personal *en* en la contracció d'enllaç *den* entre el primer i el segon elements del nom compost.

Casa Nova d'en Vernedes, la

«*La Casanova den Vernedas*» (LB 1734, 1741); «*la Casanova den Berneda*» (LB 1736).

Possiblement, es tracta d'un altre nom de *la Talaia d'en Verneda*, que com a tal documentem a partir de 1767; aquest devia ser el nom amb el qual se la coneixia quan es degué construir a principis del segle XVIII.

Topònim compost provinent del llinatge *Vernedes*.

V. *Talaia d'en Verneda, la*¹.

Casa Nova de Cercenedes

«Finca la Tria (*Casa Nova de Sarsanedas*) de Pedro Casas de Susqueda. Linda al N. con manso Bosas Viñas, al E. con Manso Sarsanedas de Susqueda» (*Amill. 1944*).

Possessions de terra que depenien del mas del mateix nom, que semblaria que es tracta de l'antic nom de *la Tria*; es troba en municipi d'Osor i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

V. **Casa Nova de Cercenedes, la*.

Casa Nova de Cercenedes, la

«Joseph Umbreras masover de *la Casa Nova de Sarcenedas*» (LB 1765); «*La Casanova de Juan Sarsanedas*» (*Amill. 1862*); «*Casa Nova de Sarsanedas*» (*Amill. 1944*).

Mas situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, propietat del mas Cercenedes de Susqueda. Desconeixem si es tracta d'algun dels masos existents en aquella zona, com la Tria o algun dels homònims propers en terme susquedenc, la Casa Nova de la Plana, d'en Lau o de les Artigues.

Quant a l'escriptura, és una forma composta que va precedida de l'article; el 1862 apareix com a simple, i s'esmenta en Cercenedes com a propietari, cosa que el relaciona amb el llinatge.

Casa Nova de Colobrans

[*'kazə'noβəðəkulu'β(γ)an(s)*]

Possessions de terra existents al voltant del mas homònim, cinc peces de terra en forma de feixa actualment boscoses.

«*Fincas Casanova y Cerver*» (OS 1927); «*Pago o paraje C. N. Colobran*» (*Cad. 1960*).

V. *Casa Nova de Colobrans, la*.

Casa Nova de Colobrans, la

[*lə'kazə'noβəðəkulu'β(γ)an(s)*]

Encara que sobre l'entrada del mas hi ha una llinda que diu «Casanova de Colobran 1800», que ens la dataria aquest any i amb aquest nom, popularment se l'anomena *cal Gall*, terme provinent del malnom d'una de les darreres famílies que hi van residir. Es troba situada entre el Cerver i el riu Ter, en direcció NNO, prop del límit municipal amb Susqueda, actualment envoltada de bosc de castanyers i d'alzines. Apareix en la cartografia com a «*Casa Nova de Colobrans* (ruinas)» (MAPA 1), «*Casa Nova de Colobran*» (MAPA 2) i «*Mas La Casa Nova de Colobrans*» (MAPA 3); a més, també es recull al *Nom. 2004* com a «*la Casa Nova de Colobrans*». S'inclou dins la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

«*Casanova de Culubran*» (Nom. 1863); «*Casanova del Colobrán*» (Pad. 1880); «*Casanova del Colobran*» (Pad. 1884); «*Manso Casanova del Colobrán*» (OS 1927); «*la Casanova Culogran*» (LLC 1929e); «*C. N. Colobrán*» (Pad. 1930); «*Casa nova del Colobrán*» (GR 1956) i «*La Casanova de Colobrants*» (Cad. 1960).

El nom prové del fet de tractar-se d'una nova construcció dins les propietats del mas Colobrants; apareix en singular, en plural i assimilat a *Cologran*.

V. *Colobrants*, el¹.

Casa Nova de Colobrants, camí de la [kə'miðələ'kazə'noβə]

Camí encara existent que des del coll de Nafre arriba fins a cal Gall o Casa Nova de Colobrants seguint la direcció NNO, límit municipal entre Osor i Susqueda.

«El camino de herradura que desde el Coll de Nafre conduce al manso *Casanova del Colobran*» (IGCOS 1927).

V. *Casa Nova de Colobrants*, la.

Casa Nova de Mas Coll, la [lə'kazə'noβəðə'mas'koʎ]

Mas encara habitat, situat sobre la riera d'Horta, prop del prat de les Hortes i sota el Maimir, a poc més d'un quilòmetre d'Osor a la carretera que condueix a Santa Creu d'Horta i el Sobirà. En realitat, es tracta del nom actual de *la Casa Nova de Masferrer* pel fet que el possessor dels masos Masferrer i Coll era la mateixa persona, però encara que antigament era més significatiu el primer, la segona construcció és més propera a la que ens ocupa i aquesta és la forma que ha perviscut oralment. Apareix situada en la cartografia, «*Casa Nova de Mas Coll*» (MAPA 1), «*Casa Nova de Mas Coll*» (MAPA 2), i Pladelasala no l'esmenta, ja que conserva la forma toponímica anterior i tradicional, la *Casa-Nova-de-Masferrer*.

«Francisco Cornellá bracer habitant a *la Casanova del Mas Coll*» (LB 1835); «*Casanova de Mascoll*» (Pad. 1880); «*Casanova de Mascoll*» (Pad. 1885); «*C. N. de Mascoll*» (Pad. 1930); «*Casanova del Mas Coll*» (GR 1956).

Gràficament, cal destacar l'alternança entre formes aglutinades i separades del mot compost, tant del primer element com del segon, que el connector més habitual és *del*, tot i que s'ha anat imposant la preposició sola, i que davant de *Coll* sempre s'inclou el genèric *mas*, sens dubte amb la finalitat d'evitar confusions amb la *Casanova del Coll*. L'origen del nom es troba en el fet de tractar-se d'una nova construcció del propietari de mas Coll.

V. *Sobre la Casa Nova*.

Casa Nova de Masferrer, la¹

«Silvestre Masferrer inquilino domus vulgariter apellato *la Casanova den Masferrer*» (MN 1710); «*Manso la Casanova den Masferrer*» (AMO 1715); «*la Casa-*

nova den Masferrer» (LB 1739); «*la Casa Nova de Masferrer*» (LB 1752); «*la Casanova den Masferrer* de Valentí Masferré y Subirá» (*Cad.* 1785); «*el mas Casanova de Masferrer*» (LB 1821); «*Casanova de Masferrer*» (Hip. 1859); «*manso Casanova de Masferrer*» (LB 1922); «*Casanova de Masferrer*» (DFE 1939).

Nom anterior referit a *la Casa Nova de Mas Coll*, situada al costat de la riera d'Horta, prop de can Pellerina i del prat de les Hortes, a la carretera que es dirigeix a Santa Creu d'Horta. Pladelasala (1960) l'esmenta amb aquest nom, cosa que indicaria que no fa gaire anys que es va imposar l'actual, que devia conviure amb el que ens ocupa. Es tracta d'una casa propietat dels Masferrer, d'on prové el segon element del topònim. Les seves propietats afrontaven, segons el *Cad.* 1785, amb la Crosa, el Simon, el Bosquet i la riera d'Osor i, segons Hip. 1859, amb les possessions dels masos ca n'Iglésies, l'Espinau, Casanovas, Pigem, Triador, Bosquet i Masferrer d'Avall.

Quant a l'escriptura, és habitual l'aglutinació del primer terme del topònim i l'omissió del genèric *mas*, que es va substituint per l'article *la* —present també quan apareix el genèric—, a part, l'enllaç entre els dos termes del nom compost evoluciona des de la contracció amb l'article personal *den* fins a la preposició *de*.

Es tracta d'un nou topònim compost d'origen antroponímic, en concret en el llinatge *Masferrer* lligat al mas del mateix nom i del qual devia ser una nova construcció.

Casa Nova de Masferrer, la²

«*Partida la Casanova den Masferré* de Valentín Masferré y Subirá que afronta a llevant amb el manso Simon, a migdia amb el manso Busquet, a ponent amb la Riera y a tremuntana amb el Manso Crosa» (*Cad.* 1785).

Es tracta de la propietat del mas del mateix nom.

V. **Casa Nova de Masferrer, la¹*.

Casa Nova de Muntanya, la [lə'kazə'noβəðəmuŋ'taɲə]

Mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta, al límit municipal amb Sant Hilari Sacalm per la banda de Santa Margarida de Vallors; a una alçada superior als 900 metres, es tracta d'una de les cases situades a més altitud, conjuntament amb els Aigols. Se situa entre el pla de les Cases i la Creu de Llevanyes en direcció NNO, al sud d'Osor. Apareix localitzada com a «*Mas Casa Nova de Muntanya*» (MAPA 1) i com a «*Casa Nova de Montaña*» (MAPA 2). Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com a «*Casa-Nova de la Montaña*» i diu que pertany a Santa Creu d'Horta.

«Lo lloch anomenat Puigborrell en que vuy esta edificada *la Casanova de Montanya*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de pertinencias del mas Gausach territori dit Puig de Borrell y en ella vuy dia es edificada una casa vulgarment dita *La Casanova de Montaña*» (*Llev.* 1792); «*Casanova de Montaña*» (*Pad.* 1880); «*Casanova de*

Montaña» (Pad. 1885); «la propiedad del *Manso Casanova de Montaña*» (OSHS 1889); «*C. N. de Montanya*» (Pad. 1930); «*la Casanova de Montaña*» (GR 1956).

El nom compost prové del fet de tractar-se en el seu moment d'una nova construcció d'un antic mas, *mas Muntanya*, existent des del segle xv, que li dona el segon element; és un altre nom que designa *la Casa Nova del Sobirà*, com demostra la citació «*la Casa Nova dita de Montanya del Mas Subirà*» (Llev. 1731).

Gràficament, cal assenyalar l'aparició de formes aglutinades entre el primer i el segon element del topònim. Morfològicament, sol anar precedit de l'article determinat femení i l'enllaç entre el segon i tercer elements del mot compost se sol produir amb la preposició *de*, excepte l'esment de Pladelasala, que hi inclou novament l'article.

Casa Nova de Muntanya, castanyeda de la

[kəstə'ɲeðəðələ'kazə'noβəðəmuɲ'tajə]

Bosc de castanyer situat a l'oest del Sobirà, prop del mas que n'origina el nom.

Casa Nova de Muntanya, collet de la

[ku'ɫeðdələ'kazə'noβəðəmuɲ'tajə]

Coll situat en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, vers la zona de Santa Margarida de Vallors, en el camí Ral que arribava fins a Vic, prop de la font dels Abeuradors i sobre el mas homònim, al sud del pla de la Vella, en una zona boscosa on també es troba la «perxada del *Collet de la Casa Nova*» (PSOB 2002). El genèric sempre l'hem oït usar en diminutiu, malgrat que en cartografia l'hem localitzat com a «*Coll de la Casa Nova de Muntanya*» (MAPA 1).

V. *Casa Nova de Muntanya, la*.

Casa Nova de Pidevall, la

«Josep Riera masover de *la Casanova de Pidevall*» (LB 1844); «*manso la Casanova de Pidevall* de José Riera» (Amill. 1862).

Mas no recordat, que semblaria localitzar-se prop del mas el Pidevall. Podria ser el nom que va rebre inicialment algun mas proper, com *can Cargol* o *can Masó*.

Gràficament, cal esmentar l'aglutinació en el primer element; morfològicament, va precedit de l'article i el connector central és *de*, cosa que podria fer pensar més en el llinatge que no pas en el topònim, que, habitualment, s'enllaçaria amb la contracció *del*; ara bé, el cognom *Riera* del propietari ens allunya d'aquesta possibilitat antroponímica.

Casa Nova de Romegueres, la

«Lo mas anomenat *Casanova de Romagueras*» (LB 1747); «*la Casanova den Romagueras*» (LB 1768); «*la Casa Nova den Romagueras*» (LB 1773).

Nom d'un mas no recordat que devia situar-se prop de les Romegueres i del qual devia ser una propietat, com es pot deduir de l'ús de la contracció de la preposició *de* i l'article personal *en*, que, a més, ens indica origen antroponímic. Possiblement, es tracta del nom antic d'algun altre mas, potser *cal Quic*, terme que només apareix documentat a partir de mitjan segle XIX, després del període, segle XVIII, en què documentem el que ens ocupa.

Quant a la grafia, és una forma composta que només en una ocasió apareix precedida del genèric *mas* i que en les altres es limita a l'article *la*; el primer element del nom de la casa és aglutinat en dos casos, se serveix de la contracció *den* com a connector, excepte a l'esment de 1747, quan només hi ha la preposició *de*.

V. *Romegueres, les*¹.

Casa Nova del Clascar, la

«Gaspar Rocalva masover de *la Casanova den Clascar*» (LB 1737); «Joseph Bosch braser habitant en *la casa nova den Clascar*» (LB 1760); «Sagimon Fradera masover de *la Casa Nova den Clascar*» (LB 1777); «*Casa Nova de Clascar* de Jayme Clascar» (*Cad.* 1785); «Pere Fradera masover de *la Casa Nova del Clascar*» (LB 1788).

Construcció possiblement unida o molt propera al mas el Clascar, ja que n'és una propietat i no apareix mai delimitada; a més, just davant del mas esmentat, ampliat diverses vegades, com es veu per la seva arquitectura, hi ha una construcció independent que ens han comentat que era per al servei i els masovers —sovint se l'anomena *la Masoveria*— i que podria ser aquesta construcció.

L'origen del topònim es deu al fet de tractar-se d'una nova construcció dels propietaris del Clascar, ja que l'article personal *en* així ho sembla mostrar —a part que el 1785 se'ns esmenta que l'amo era *Jaume Clascar*—; amb el temps, però, sembla que aquest concepte es va perdent i se la considera una casa del mas Clascar, per això el *den* se substitueix per *de* i més endavant per *del*, que indicarien pertinença.

V. *Clascar, el*.

Casa Nova del Coll

«*Finca Casanova del Coll* Límites N. Con parte de la misma finca término de Susqueda, E. con tierras del Manso Coll, S. Con tierras del Manso Plana, O. Con tierras del manso Corvera. Encinas» (DFE 1939); «*Finca Casanova del Coll*» [s'esmenta que afronta amb el terme municipal de Susqueda i amb les propietats dels masos Plana, Coll, «Crevera»²²⁵ i Corbera] (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje Casa Nova del Coll*» [la situa entre Rocacorbera i el Santuari del Coll, amb setze peces de terra] (*Cad.* 1960).

225. Error de transcripció per *Cerver*.

Partida de terra de la propietat del mas que, tot i trobar-se en el límit municipal amb Susqueda, forma part íntegrament d'Osor, perquè es dirigeix des del mas can Coll cap al SE, i arriba als límits de can Plana i la Corbera.

V. *Casa Nova del Coll, la*.

Casa Nova del Coll, la

[lə'kazə'noβəðəl'koɫ]

Mas que formava part de l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll. Es troba dins el municipi d'Osor a diferència de *can Coll* —mas que li dona el nom—, que és en terme de Susqueda, tot i que parròquia d'Osor; això explica que se situï en els límits municipals, just sota el santuari del Coll en direcció nord. Apareix localitzada a la cartografia com a «*Mas Casa Nova*» (MAPA 1), «*Casa Nova*» (MAPA 2) i «*C. Nova del Coll*» (MAPA 6).²²⁶ Pladelasala s'hi refereix com a «*La Casa-nova* (No pertencia al antiguo valle de Osor)».²²⁷ Darrerament, ha estat restaurada i torna a estar habitada.

«Batista Carbonés bracer habitant en *la Casanova den Coll*» (LB 1740); «Joan Riera habitant a *la Casanova de can Coll*» (LB 1756); «*Manso Casanobas* prop del mas Coll y Badia» (Escrip. 1779); «*Manso Casa Nova den Coll*» (Cad. 1785); «*la Casa nova den Coll*» (AMO 1817); «Joseph Trias masover de *la Casanova de la montaña del Coll*» (LB 1848); «*Manso Casanova del Coll*» (Amill. 1862); «el *manso Casanova del Coll*» (OS 1927); «*la Casa Nova del Coll*» (DFE 1951); «*La Casanova del Coll*» (Cad. 1960).

Gràficament, el topònim gairebé sempre apareix precedit de l'article *la* sense genèric; a més, es produeix una evolució en el connector, inicialment *den*, que indica el llinatge del propietari; més endavant *can*, que indica la pertinença a can Coll, i, finalment, *del*. Creiem que això es produeix perquè l'origen del topònim es troba en una nova construcció del mas can Coll el propietari del qual té com a llinatge *Coll*, però que, per influència de la proximitat de la muntanya i el santuari del Coll, quan se'n perd el sentit inicial es relaciona amb la muntanya, es deixa en desús l'article personal i s'hi aplica el determinat *el*, com si es tractés d'assenyalar la proximitat al Coll, igual que succeeix el 1848 quan se l'anomena *la Casanova de la montaña del Coll*, que a més serveix per diferenciar-la de la *Casa Nova de Mas Coll*, situada prop de can Pellerina. En una única ocasió, el 1779, apareix en plural i, majoritàriament, amb la forma aglutinada.

El nom de lloc ha originat diversos malnoms de persona com «*Maria Casanoba*» (LLC 1939), «*Lores la Casanoba*» (LLC 1929e) o l'oral, *en Casanova*.

226. En aquest mapa es confonen els dos masos, ja que se situa can Coll al lloc on hi hauria d'haver la Casa Nova del Coll i viceversa.

227. J. PLADELASALA (1960), «Parroquia de San Pedro de Osor», *Ausa* [Vic], vol. III, p. 371.

Casa Nova del Coll, alzinar de la

«Finca *Alsiná de la Casa Nova del Coll*. Encinas de Maria Tura Bayer de la Casa Nova del Coll» (DFP 1951).

Zona boscosa d'alzines situada prop del mas que n'origina el nom.

V. **Casa Nova del Coll, Casa Nova del Coll, la*.

Casa Nova del Sobirà, la

[lə'kazə'noβəðəlsuβi'ra]

Es tracta d'un altre nom referit a *la Casa Nova de Muntanya*. Situat en parròquia de Santa Creu d'Horta, aquest mas es troba al límit amb l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, municipi de Sant Hilari Sacalm. Actualment, se la sol anomenar, simplement, *la Casa Nova* i continua essent propietat del Sobirà. Pladelasala (1960, p. 370) l'esmenta com un dels límits parroquials d'Osor amb punt número 27 però, curiosament, no l'enumera en la llista de masos, possiblement per oblit, ja que els de Santa Creu només arriben al 26; tot i això, podem observar que la diferència, erròniament, de la Casa Nova de Muntanya perquè aquesta, amb el número 24, per la situació correspondria a *can Mont* quan, al segle XVIII, podem llegir: «deixant lo Camí Real vigata part de lla de la *Casa nova* dita *de Montanya del Mas Subira*» (*Llev.* 1731), cosa que demostra que els dos noms equivalen a la mateixa casa.

«*La Casanova del Subirá*» (LB 1733); «*la Casa Nova del Subirá*» (LB 1749); «*la Casa Nova den Subirá*» (LB 1761); «*Manso la Casa Nova de Subirá* de Valentín Subirá» (*Cad.* 1785); «*la Casanova dita del Subirá*» (FN 1824); «*mas Casanova del Subirá*» (LA 1838); «*mas Casa Nova del Subirá*» (Del. 1885).

El nom prové del mas i del llinatge del qual és propietat, per això és una forma composta. Morfològicament, podem observar que el topònim sol anar precedit de l'article *la* i que l'enllaç entre els dos elements del nom de lloc compost és en algun cas la preposició *de*, en d'altres la contracció amb l'article personal *den*, referint-se a l'antropònim del propietari, i, com el que ha perviscut fins avui, amb la contracció *del*, referint-se a la propietat del mas.

V. *Sobirà (de Santa Creu), el¹*.

Casa Nova del Sobirà, castanyers de la [kəstə'jezdələ'kazə'noβəðəlsuβi'ra]

Topònim compost amb el qual es fa referència a un conjunt de vells castanyers que es troben a banda i banda de la carretera del Sobirà, antic camí Ral vigatà, també anomenats els *castanyers del Sobirà*.

V. *Casa Nova del Sobirà, la*.

Casa Nova del Sobirà, serra de la

«Una pessa de terra situada en la Parra de Santa Creu; Afronta asolixent en honor den Vaguer que posseheix dit Vernedas y part en honor del Mas Subirá

anomenat Castanyer borat; a mitg dia en honor del dit Mas Subirà alt a la *Serra de la Casa nova del Subirà* mediant termes» (Llev. 1731).

Orònim situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre el Veguer i la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà, que és d'on li prové el nom.

V. *Casa Nova del Sobirà, la*.

Casa Nova del Sui, mas

«Joseph Trias masover de la *Casanova del Sui*, antes del Coll», és curiós perquè a les mateixes actes baptismals i en el mateix any també llegim, «Joseph Trias masover de la *Casanova de la montaña del Coll*» [el nom del masover coincideix en els dos casos] (LB 1848); «*Casanova de Soy*» (Nom. 1863);²²⁸ «*Casanova del Suy*» (Pad. 1885).

Topònim que semblaria referir-se a la *Casa Nova del Coll*.

Queda clar que la *Casa Nova del Sui* és la mateixa *Casa Nova del Coll*; l'origen d'aquesta fórmula el desconeixem, potser se li degué aplicar esporàdicament perquè el seu propietari, aleshores, portava per llinatge *Sui* o bé perquè el possessor del mas també ho era del mas Sui del municipi de Susqueda i, partint d'aquí, sorgiria el segon element d'aquest nom de lloc compost, que seria d'origen, per tant, antroponímic.

Casa Prat, cabana de

«*Cabanya de Casa Prat*» (Hip. 1854).

Possiblement, es tractava d'una construcció annexa a algun dels masos o a la casa del carrer del Pont del mateix nom.

Casaboscà, casa de

«*Casa de Casaboscar*» (Escrip. 1779).

Nom d'una casa que s'origina en el llinatge del seu propietari, ja que aquest s'anomenava *Joan Casaboscà*.

Casadevall, mas

«*Mansata vocata Casadevall*» (Capb. 1446); «dit llur Mas Server [...] junt ab totes las terras de aquell, junt ab los *Masos Casadevall*, Sarradella y Puigbell diruits y a dit mas units» (Llev. 1731); «Tot lo mas Cerver junt ab los *masos Casadevall*, Serradella y Puigbell y al dit mas Cerver units» (Llev. 1792).

228. Creiem que hi ha un error de còpia del llinatge.

Mas que sempre apareix com una propietat del Cerver, ja que al segle xv també se l'esmenta com una possessió de «Johannes Cerver». Devia situar-se a mig camí del mas el Clascar, ja que afronta a occident amb el mas Cerver.

Semblaria un topònim d'origen antroponímic; ara bé, com a llinatge a Osor només es documenta a la segona meitat del segle XIX i la primera del segle XX, la qual cosa ens fa pensar que podria haver-se originat per la seva situació en relació amb el Cerver, al qual pertanyia la *Casa d'Avall* —cosa que també es podria produir amb el *mas Serradella*, que també hi apareix—; llavors hauríem de parlar d'una aglutinació provinent de la situació.

Casal Verdguer, el [əlkə'zalbərðə'ɣe]

Edifici que es troba just davant del parc infantil, al costat de l'hort del Rector i de la Fonda. És una construcció propietat de la parròquia i en la qual durant molts anys s'havien desenvolupat diverses activitats culturals i socials, com ara festes infantils, festes d'avis, teatre, concerts de cançó coral i d'havaneres, mítings polítics i cinema.

Nom compost de *Casal*, per les seves dimensions —és força gran—, a part que era un lloc de trobada, i del nom de l'eminent poeta català de la Renaixença, *Verdguer*.

Casal Verdguer, parc del [ˈpɑrɣdəlɰə'zalbərðə'ɣe]

Parc infantil que es localitza davant de l'edifici homònim —que n'origina el nom— sota la Carretera, sobre la riera de la Noguerola i al costat de l'hort del Rector.

L'hem sentit anomenar així, però la forma més habitual d'esmentar-lo és *el Parc* o, més sovint, castellanitzat a *el «Parque»*.

V. *Casal Verdguer, el*.

Casalons, els

«Loco voccato *fexa des casalons*» (*Capb.* 1342); «*Fexa dels Casalons*» (*Capb.* 1622).

Feixa de terra situada prop de les propietats dels masos can Plana i el Celró, vers la muntanya del Coll, possiblement a la serra homònima, que n'originaria el nom.

Lingüísticament, és destacable el canvi de connector entre el genèric i el nom propi, que evoluciona des de *des*, amb l'article salat, fins a *dels*, amb el determinat; així mateix, el fet que aparegui en plural ens conduiria a pensar que en aquesta zona devien haver-se trobat diversos petits casals —si es considera *casalons* el plural del diminutiu de *casal*—; de fet, es tracta d'un espai en què se situa un bon nombre de masos com Setembre del Coll, Aulina, can Coll, Pontei o Part,

Casulles, Gascó i Celró, entre d'altres. De l'abundància de masos podria haver-se creat el topònim *Casalons*.

Casalons, serra dels

«Loco vocato *serra des casalons*» (Capb. 1622).

Deu tractar-se de la serra que des de can Plana ascendeix fins al santuari del Coll, ja que el document ens assenyalava que afronta amb els masos Celró, Aulina i Setembre del Coll, que se situarien, aproximadament, en aquest espai.

Morfològicament, l'ús de la contracció *des* s'alterna amb *dels* en el mateix document.

V. **Casalons, els*.

Casals, els, o camp de Casals

«*Campo de Casals*» (Capb. 1446); «*Partida los Casals*» (Cad. 1785).

Partida que se situava dins les propietats de can Cercenedes, prop de la riera de la Noguerola, no gaire lluny d'on ara es troba el dipòsit municipal d'aigua.

Els dos esments semblaria que es refereixen al mateix espai, tot i que el primer apareix precedit del genèric *camp* i el segon, de *partida* i que l'enllaç amb el nom propi és diferent, *de* en el primer, que semblaria indicar pertinença, possiblement a una persona de llinatge *Casals*, i *los* en el segon, que semblaria originat en el nom comú. Possiblement, es tracti d'una evolució determinada per un canvi de propietat amb manteniment del llinatge original dins el topònim; la coincidència de l'antropònim amb un nom comú devia provocar, amb el temps, que es perdés el sentit de llinatge i passés a funcionar com a topònim provinent del nom comú, cosa que implicaria el canvi de connector; a més, no tenim constància de l'existència de diverses cases en aquest indret, els masos més propers com el Ripoll o Cercenedes en queden força allunyats.

Casals, mas

Hem documentat dos masos amb aquest nom, un en terme de Sant Hilari Sacalm, a la parròquia de Mansolí, i l'altre en terme d'Osor, parròquia de Santa Creu d'Horta; el primer, prop del coll de Llevanyes,²²⁹ i el segon, prop dels masos Riba d'Amunt i Riba d'Avall. Ambdós, però, devien formar part del castell de Solterra, ja que en un document s'hi fa referència com a «*los masos de Casals ambdós*» (Cop. xv).²³⁰

229. Possiblement, aquest és el mas que el 1562 consta com a derruït en un capbreu de rendes de Solterra, segons recullen SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 65).

230. Per la utilització de la forma «*los masos*» i «*ambdós*», queda clar que es tractava de dos masos.

D'altres documentacions són: «*Mas Casal* de Sant Hilari» (*Llev.* 1731), que es refereix al primer, i «*Mansi Casallo*» (*Capb.* 1446) i «*casa Casals* de Josef Casals» (*Cad.* 1785), que semblen relacionats amb el segon.

Etimològicament, el nom podria haver-se originat en el nom comú *casal* en el sentit de 'casa gran', però l'existència d'un cap de casa amb aquest llinatge al segle XIII, «*Petrus de Casalis*» (*Cop.* 1234), i el fet que aquest cognom sigui freqüent a Osor fins ara,²³¹ ens fa pensar que es tracta d'un topònim provinent d'un antropònim. La forma plural semblaria que ho fa més evident, ja que, de fet, al llarg del temps s'han alternat els llinatges *Casal* i *Casals*, en singular i plural, i a més no creiem en l'existència de dos grans masos en poc espai geogràfic dels quals no es servi record.

Casamitjana¹

V. **Comarca de C.*

Casamitjana²

«*Terras de Casamitjana y Fontdeborrell*» (*FNA* 1809); «*Partida Casamitjana de Francisco Grabalosa*» (*Amill.* 1944); «*Finca Casamitjana*» (*Amill.* 1947); «*Finca Casamitjana. Castaños (aros)*» (*DFE* 1958).

Partida de terra situada al costat de can Casamitjana en direcció al mas el Ripoll, sota les propietats del mas Cercenedes i sobre el camí del Ripoll i la riera de la Noguerola.

Topònim que devia englobar les propietats de can Casamitjana més properes anomenades *campes de Can Casamitjana* i que devia incloure la *castanyeda de la Comarca d'en Casamitjana* i la *baga d'en Casamitjana*. L'ús de la forma composta al primer document és determinada per l'aparició dels dos llinatges dels antics propietaris. El topònim s'ha originat a partir del llinatge dels seus antics possessors.

Casamitjana, baga d'en

«*Dos pessas de terra anomenadas la Baga den Casamitjana sitas en lo territori dit lo Gravat*» (*FN* 1819).

Partida ombrívola de castanyers que era propietat dels Casamitjana, com es pot observar a partir de l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*, situada prop de la riera de la Noguerola i de la casa del mateix nom, en el llocdit *Gravat*, diferent de l'indret que ara porta aquest topònim.

V. *Casamitjana, can*¹; *Gravat, el*.

231. Al Pad. 2002, el trobem una vegada com a primer cognom.

Casamitjana, camí d'en

«Lo dit *camí den Casamitjana*» (Llev. 1731).

Camí que únicament apareix en aquest document com a afrontació d'una peça de terra que a més confronta amb la riera de la Noguerola i la casa de can Casamitjana; per aquesta situació, podem deduir que es tractava d'un camí que es dirigia cap a la casa del mateix nom i que es trobava dins les seves propietats, com semblaria assenyalar l'ús de la preposició *de* i de l'article personal *en*; per tant, el llinatge seria l'originador del topònim.

V. *Casamitjana, can*¹.

Casamitjana, camps d'en

[¹kamzdə'kaŋ'kazəmi(d)'zanə]

Actualment, es fa referència a les peces de conreu localitzades davant de can Casamitjana en direcció al Ripoll i en plural perquè no es tracta d'un sol camp. Per tant, es troba situada davant de la casa del mateix nom, sobre el camí que condueix al mas el Ripoll i la riera de la Noguerola.

«...un hort de terra prop y fora de dita vila y sota lo *camp* anomenat *den Casamitjana*» i «Lo *Camp den Casamitjana* y antiguament las Casas» (Llev. 1731).

L'origen és antroponímic, en el llinatge, perquè n'era propietat. Morfològicament, destaca el fet que el topònim vagi precedit de l'article *lo*, que ha evolucionat a *els*.

Casamitjana, can¹

[¹kaŋ'kazəmi(d)'zanə]

Pladelasala (1960, p. 375) data aquesta casa al segle XIV i indica que no la va poder localitzar ni situar però que «es posible que estuvieran junto a la Sagrera». No podem afirmar amb certesa que es tracti de l'actual *can Casamitjana*, però creiem que sí, ja que la seva arquitectura és medieval i la seva situació es pot considerar aïllada en relació amb les altres cases del carrer del Verger, aspectes que creiem que indiquen una casa antiga que podria haver estat considerada mas. A més, sabem que el llinatge dels propietaris d'aquesta casa va evolucionar de *Fontdeborrell* a *Casamitjana* i d'aquí a *Grevolosa*; per exemple, el 1769 pertanyia a «Joan Masó Casamitjana i Font de Borrell» (Escrip. 1769) i el 1819 era de «Pere Gravalosa Casamitjana» (FN 1819) i, alhora, al mas, el 1817 residia un «Josep Gravalosa» (LA 1817).

El terme, com a mas, no apareix documentalment amb gaire freqüència, «*mansi Casa-Mitjana*» (AMO 1715); «Pessa de terra de viña de pertinencias del *mas Casamitjana*» (Llev. 1792); contràriament, com a casa, situada al final del carrer del Verger, apareix sovint, en algunes ocasions amb referents habitualment de masos, «Casa ab camp contiguo de Joan Maso y Casamitjana y Fontdeborrell» (Llev. 1792); «Hisidro Massó y Casamitjana qui per causa de nupcias entrà en la

casa de Casamitjana de Osor» (LB 1727); «Dita *casa den Casamitjana*» prop de la riera de la Noguerola i al cap del carrer «qui va a la Font den Borrell ab un pati de terra a la part de ponent de la dita casa y contiguo» (Llev. 1731) —com és ara—; «la hera de la *Casa den Casamitjana*» (Llev. 1731); «*casa Casamitjana*» (LA 1817); «*Casa Casamitjana* de Rita Gravalosa, Casamitjana Fontdeborrell y Comas muller de Pere Gravalosa» (FNA 1821);²³² «*Casa can Casamitjana*, calle de Mossen Verdaguer» (LB 1949).²³³

Vista la documentació i considerant que Pladelasala ja intuïa la situació del mas prop de la Sagra, hem d'arribar a la conclusió que, efectivament, el mas Casamitjana i la casa o can Casamitjana són el mateix topònim amb un simple canvi del genèric.

Gràficament, hem localitzat un cas de no aglutinació el 1715, «*Casa Mitjana*», i dos casos en els quals no es fa ús del dígraf *tj*, que és substituït per *y* el 1560 i *x* el 1929; això, possiblement, és determinat pel fet que a voltes el terme no es pronuncia com a palatal africacat sonor sinó simplement com a palatal fricatiu sonor.

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, del llinatge que documentem a Osor entre el segle XVI —«*Casamiyana*» (Capb. 1560)— i la segona meitat del segle XX —«*Casamitjana*» (Cad. 1960)—; van ser portadors d'aquest cognom diversos alcaldes: Joan Casamitjana (1795-1796), Pere Grevalosa Casamitjana (1842) i Josep Grevalosa Casamitjana (1850, 1860-1861 i 1867-1868). Alhora, també hem documentat el terme com a malnom individual, «Francisca *can Casamixana*» (LLC 1929e), o, oralment, *en Casamitjana*, referint-se a persones que, malgrat tenir un altre llinatge, residien a la casa. El llinatge és una aglutinació de *Casa* i *mitjana* en el sentit de 'casa d'enmig'.

Casamitjana, can²

[ˈkaŋˈkazəmi(d)ˈʒanə]

Casa situada al carrer del Verger, prop del mas homònim, si no és que es tracta del mateix.

El nom prové del llinatge o bé del fet que aquesta casa fos propietat del mas.

Casamitjana, molí d'en

«Un Molí dit *den Casamitjana* antigament de la Avallana» (Llev. 1731); «un molí nomenat vulgarment de antes lo Molí de la Avellana y vuy *den Casamitjana*» (Llev. 1792).

232. Observeu l'ús de quatre llinatges que mostren l'evolució de l'antropònim corresponent als propietaris de la casa; començant pel més modern, trobem *Gravalosa*, el més actual i que ha arribat als nostres dies; *Casamitjana*, l'anterior i que encara es manté en el nom de la casa, i *Fontdeborrell*, que seria el més antic; el quart, *Comas*, devia ser el cognom propi d'aquesta dona abans d'entrar a la casa.

233. El carrer de mossèn Verdaguer correspon al nom que es va donar al *carrer del Verger* durant el franquisme i fins a 1979.

Topònim referit a l'antic *molí de l'Avellana*, actualment *molí de la Pe*. Se situava prop de la font del Borrell, a la riera de la Noguerola.

El nom prové del fet que es tractava d'una propietat de can Casamitjana; és, per tant, d'origen antroponímic, del llinatge.

V. *Casamitjana, can*¹.

Casanoves, mas

«Una pessa de sembradura anomenada Maymir, afronta asolixent en honor del *Mas Casanovas*» (Llev. 1731); «*Manso Casanovas*» [forma finca amb els masos ca n'Iglésies, Espinau, Pigem, Triador i Masferrer de Vall] (Hip. 1859).

Pensem que es tracta de formes plurals referides en el primer cas a *la Casa Nova de Mas Coll* i en el segon a *la Casa Nova d'Iglésies*, per la situació que s'hi esmenta. Possiblement, la forma seria determinada per l'existència contemporània del llinatge en singular i plural, *Casanova* i *Casanoves*, que implicaria per relació fer un ús paral·lel del nom de lloc en singular o en plural.

Caseda, molí

«*Molenduy vocatam Caseda*» (Capb. 1446).

Antic molí que es trobava prop del Carbonell i la Coma. Per la seva situació, podria tractar-se d'un altre nom del *molí d'en Boscà*, a tocar de la vila d'Osor, en terme de Sant Hilari Sacalm, o del *molí del Carbonell* o potser d'algun altre que ara no existeix i no se'n té notícia.

Desconeixem quin pot ser l'origen etimològic d'aquest topònim, un nom de lloc opac.

Casella

«Honor anomenat *Casella*» (FI 1731); «honor llur anomenat *Casella*» (Llev. 1731).

Indret propietat de ca n'Iglésies i que es diferencia d'altres de semblants, que tenen el mateix terme en plural; tot i trobar-se també a Santa Creu d'Horta, aquest se situa prop del mas el Bosquet i de l'antic mas Savall.

L'origen del terme es deu, probablement, al nom comú amb significat de 'casa petita', ja que en aquesta zona degué haver existit alguna construcció de petites dimensions.

Caselles

«Honor llur anomenat *Casellas*, que posseïx dita Subirá» i «una pessa de terra en lo lloch dit *Cassellas*» (Llev. 1731).

Indret situat a Santa Creu d'Horta, prop de Santa Margarida de Vallors, i que podria haver estat una altra manera d'anomenar el *pla de les Cases*, ja que el mot pot funcionar, com indica Coromines, «substituint l'ús de *casa*» (DECat, II, p. 605); tot i això Alcover i Moll només concreten que es refereix a «casa petita» (AlcM, 3, p. 20), que és el significat amb què ha arribat als nostres dies (DIEC, p. 367). Així doncs, tot i aquests matisos, la localització geogràfica, el fet que en ambdós casos es tracti d'una propietat del Sobirà i que en les dues ocasions sigui un plural, ens fa pensar que les *Caselles* i el *pla o camp de les Cases* serien dos noms diferents per referir-se a un mateix lloc.

També documentem el mot com a llinatge osorenc entre 1830 i 1939, segons els documents consultats, tanmateix, no creiem que hi existeixi relació, puix que la cronologia de l'antropònim és força posterior.

Caselles, les

«Dret de lluir y quitar la *feixa de terra* dita *Las Casellas* que posseeix a carta de gracia Valentí Soler y Subirá» (*Llev. 1792*).

Es devia tractar d'una peça de terra situada al llocdit *Caselles*.

L'ús de l'article entre el genèric i el topònim confirmaria la hipòtesi que hem anotat anteriorment, ja que en el nom de la partida de terra no apareix.

Caselles, font de les

«In *Fonte de les Caselles*» (*Capb. 1446*).

Límit de les propietats del Ripoll en direcció al mas Fonollet, probablement prop del torrent homònim, que seria l'element que n'originaria el nom.

V. **Caselles, torrent de les*.

Caselles, pla de

«*Plan vocato de Casellas*» (*Capb. 1622*).

Situat a la parròquia de Sant Pere d'Osor, però en terme municipal de Susqueda, prop del mas Dois, cosa que ens permet de diferenciar-lo d'altres indrets homònims.

Gràficament, hi destaca l'omissió de l'article, malgrat l'ús de la preposició *de* com a connector i l'aparició de la *-n* etimològica en el genèric.

L'origen del topònim deu ésser *casella*, 'casa petita'.

Caselles, torrent de les

«*Torrente vocato de Casellas*» (*Capb. 1446*); «lo *Torrent* dit *las Casellas*» (*Llev. 1731*).

Situat entre les propietats dels masos el Fonollet i la Riba d'Avall, deu tractar-se d'un afluent de la riera d'Horta que neix al pla de la Vella i s'hi uneix entre el mas can Pellerina i la Casa Nova de Mas Coll i que actualment se'l coneix com a *sot de la Figuera Borda*, que discorre en direcció NNE; aquesta possibilitat ens assenyalaria que el llocdit Caselles se situaria vora el pla de la Vella, entre els masos el Gelats, el Parral del Sobirà i la Talaia d'en Bancs.

V. *Caselles.

Cases

V. *Era de les C.

Cases, les¹

[ləs'kazəs]

Mas actualment en ruïnes situat prop del límit municipal entre Osor i Anglès, vers la riera de Gironella i els masos la Casina, el Perer i Gironella, sobre les Mines d'Osor, al sud-est del terme municipal i prop dels límits de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Com esmenta Pladelasala (1960, p. 374), es documenta des del segle XIV habitat per «*Pere Vidal de ces Cases*» (*Man.* 1316).

«Lo mas Casas» (AMO 1715); «*las Cassas*» (LB 1717); «...lo Mas Casas situat en dita Parra de Ozor es a saber, Casal, hera, hort, Clos y quintans ab todas las Terras, honors y possessions [...] Afronta asolixent ab lo Mas Vellvehy [...] a mitg dia en honor del Mas Gironella de Sta Creu anomenat lo Serrat de Talamanca [...] a ponent en honor qui devalla per la Riera de Geronella y a tremuntana en honor del Mas Pidevall» (*Llev.* 1731); «*Mas Casas den Grabalosa*» (LB 1743); «*las Casas*» (LB 1761); «*las Cases den Gravalosa*» (LB 1764); «*Manso las Casas*» (*Cad.* 1785); «Tot lo mas Casas de Joseph y Joan Gravalosa» (*Llev.* 1792); «*mas casas*» (LB 1836); «*mas Cassas den Gravalosa*» (LB 1838); «*Manso las Casas* de N. Muxach» (*Amill.* 1862); «*Manso las Casas*» (LA 1863); «*Las Casas*» (*Pad.* 1884); «*Manso las casas* de Ramon esteba Colomer» (*Amill.* 1947); «*Las Casas*» (*Cad.* 1960).

A partir del document del segle XIV, podem deduir una relació inicial entre el llinatge del propietari i el nom del mas, però no queda gens clar quin dels dos termes devia ser l'inicial, per tant, l'origen del nom també es podria relacionar amb el plural del nom comú *casa*, molt freqüent en toponímia.

Gràficament, destaca el fet que el nom de lloc pròpiament dit apareix gairebé sempre precedit de l'article *les* i, contràriament, s'hi omet el genèric, cada cop més quan s'avança cronològicament; en altres casos, se'l fa compost amb el llinatge del seu propietari, *d'en Grevolosa*; en d'altres, poc freqüents, s'afegeix la preposició *de* entre el genèric i l'article. A part, cal esmentar l'ús del dígraf sord *-ss-* en algun cas.

Cases, les²

«Partida mansos Gravalosa, Casas, Paré y Vena de Ramón Esteba Colomer de Anglès» (Amill. 1944); «Finca Manso Casas» (Amill. 1947); «Pago o paraje Las Casas» [incloïa, a més del mas les Cases, sis peces de terra] (Cad. 1960).

Petita partida de terra de propietat del mas homònim, que s'estenia fins als límits municipals amb Anglès, entre les partides propietat dels masos la Vena i el Perer. V. *Cases, les*¹.

Cases, camp de les

[ˈkamdəlsˈkazəs]

Nom de diferents peces de terra de les quals actualment encara es conserva la «perxada del *Camp de les Cases*» (PSOB 2002) o, simplement, *Camp de les Cases*, situat al pla del mateix nom, de propietat del Sobirà, al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, no gaire lluny del de Santa Coloma de Farners, dins l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, com recull la Del. 1885, «*Camp de las Casas*». Ara és una zona boscosa de castanyers que, possiblement, en altres temps havia estat de conreu.

Altres peces de terra homònimes les documentem per escrit: «camp de terra antigament *sas Casas*» (Llev. 1731) —de situació desconeguda—, «*Campum terre vocato de Ses Cases*» (Capb. 1446) —de Joan i Antoni Fontdeborrell, propietaris de can Casamitjana—, «Pessa de terra nomenada vuy *Camp* den Casamitjana y antigament *las Casas*» (FN 1819), que en els dos casos se situa a tocar de can Casamitjana en direcció al Ripoll, sobre la riera de la Noguerola i afrontant amb les propietats del mas Cercenedes. «Punto conocido por *Camp de las Casas* donde se encuentra la línea divisoria entre Castañet distrito de Santa Coloma de Farners» (OSHS 1889).

En cap cas sembla que existeixi relació amb el llinatge o amb el mas homònim. Creiem que es tracta del plural del nom comú *casa*, freqüent en toponímia —Les Cases, Setcases, Casesroges...—; ara bé, actualment en aquest espai no existeixen vestigis d'antiga població, tot i això, creiem que és el nom actual, conjuntament amb el *pla de les Cases*, del medieval «*Cases d'en Franquisèn*» (Vic. x-xi), esmentat com a límit parroquial i que també recullen Bolòs i Hurtado (2001),²³⁴ és a dir, que el topònim s'hauria originat en un dels nuclis de població més antics de la zona. Morfològicament, destaca l'ús de l'article que fa d'enllaç amb la preposició *de*, que el 1731 encara era l'arcaic salat.

Cases, can

[ˈkaŋˈkazəs]

Casa del carrer del Pont que havia estat hostel, tal com recullen Juli Serra el 1890: «*el mesón de las Casas*», i Artur Osona el 1882: «Á Ossor. Bon *hostal a Can Casas* al costat del pont».

234. J. BOLÒS i V. HURTADO (2001), *Atlas del comtat d'Osona (798-993)*, mapa de la p. 52.

El terme prové del llinatge documentat a Osor des del segle XIII, «*Pere Vidal de ces Cases*» (*Man.* 1316), i que ha arribat al present grafiat *Casas*.²³⁵

Cases, font de les [ˈfɔ̃dələsˈkazəs]

Font encara existent, tot i que raja molt poc, que es localitza a poca distància del mas homònim.

V. *Cases, les*¹.

Cases, horta d'en [ˈortədəŋˈkazəs]

Peça de terra que se situa entre can Badia, el cementiri i el Solà.

Nom originat en el llinatge del seu antic propietari, que era *Cases*, com es demostra per l'ús, com a connector entre genèric i específic, de la preposició *de* i l'article personal *en*.

Cases, hostal d'en [usˈtaɫdəŋˈkazəs]

Antic establiment d'hostaleria que es trobava a la casa actualment anomenada *can Cases*, al carrer del Pont. Es té record que havia estat un hostal, tot i que d'això fa molt temps, com demostra el fet que l'hem trobat esmentat a obres impreses del final del segle XIX: «el *hostal d'En Casas*» (AAEC 1882) i «el *mesón de Casas*» (Serra, 1890).

Per l'ús de la preposició i de l'article personal, és evident que el topònim s'originà a partir del llinatge.

Cases, pla de les [ˈplədələsˈkazəs]

Límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm al sud del terme tocant a l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, sobre l'ermita del Pedró. Recollit com a «*pla de les Cases*» al *Nom.* 2004, també apareix a diverses obres cartogràfiques, sempre amb la forma «*Pla de les Cases*» (MAPA 1, 2 i 4).

V. *Cases, camp de les*.

Cases, sot de les

«Un tros de terra de sembradura, fou de pertinencias de dit Mas Gomis en lo lloch anomenat lo *sot de las Casas* o Casal del Mas Gomis. Afronta asolixent part ab la riera de la Nogarola y part ab las terras del mas Gomis...» (*Llev.* 1731).

Peça de terra de propietat de can Cercenedes que devia ser una continuïtat del camp de les Cases o d'en Casamitjana, una partida de terra, per tant, prou extensa, que des de prop de can Casamitjana arribava a tocar de les propietats del Gomis, sempre per sobre la riera de la Noguerola. El genèric *sot* deu referir-se al

235. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrences, una com a primer cognom i dues com a segon.

curs d'aigua que es troba entre els masos el Gomis i el Ripoll anomenat ara *sot del Gomis*.

Cases Velles, les [ləs'kazəz'bejəs]

Antic nom d'una construcció del carrer Major coneguda com a *can Pep Rusc* o *pisos de la Mestressa Cercenedes*, en el qual, lingüísticament, destaca la iodització del segon element del topònim compost.

El nom provenia del mal estat en què es trobaven per la seva antiguitat.

Caset, el

«*El Caset* de Francisco Garruset y Plana, masover Francisco Sarsanedas» (Cad. 1785).

Habitatge que se situava prop de can Plana. Per això i perquè no es recorda cap casa amb aquest nom, pensem en la possibilitat que es tractés d'una part annexa al mas Plana, del qual forma part com a propietat.

Quant a l'origen del terme, pensem que podria tractar-se d'un error de transcripció de *Caseta*, ja que en el mateix document es recullen diversos habitatges formats a partir del diminutiu de *casa*: *la Caseta de Codina*, *la Caseta del Fonollet* o *la Caseta d'en Sui*. Ara bé, la grafia és clara i sorprèn l'ús com a introductor de l'article masculí singular,²³⁶ cosa que ens podria indicar un nom amb el mateix sentit de *caseta* però masculinitzat —com passa a un mot com *maset*—, forma semàntica que no hem vist recollida a cap de les obres consultades.

Caseta

«Pago o paraje *Caseta*» [formada per quaranta-vuit peces de terra i un camí] (Cad. 1960).

Partida situada entre el molí d'en Serra i el mas el Bancs. Actualment, se l'anomena *partida de Sota el Bancs* o, simplement, *del Bancs*, ja que es troba a la banda de la muntanya que uneix la vall d'Osor, des de la riera d'Osor, el Maroi i el Molí d'en Serra, amb el mas esmentat.

Malgrat l'aparició esporàdica d'un llinatge homònim durant el segle XVIII, creiem que es tracta d'un topònim derivat del nom comú *casa* amb el sufix diminutiu *-eta*, en el sentit de 'casa petita', fet molt habitual en toponímia a tot el domini lingüístic.²³⁷

236. J. M. CODINA I BAGUÉ (1991), «Osor, un cadastre de 1785», *Programa de la Festa Major del Terç*, p. 46, també recull aquesta forma a partir del document original.

237. Això ho esmenta, per exemple, VINY (1996, p. 85): «El nom més elemental referent a la venda, *casa* ha deixat: *sa Caseta*...», o bé MOREU-REY (ENL, p. 73): «Molt lògicament, el mot "casa" és

Caseta d'en Masó, la

«Geroni Baranguer masover de *la Caseta den Masó*» (LB 1761).

Topònim que, possiblement, s'origina en el llinatge *Masó*, que devia ser el del propietari, com demostraria l'ús de l'article personal *en* al costat de la preposició *de* com a connector dins del topònim compost. De situació desconeguda, devia trobar-se prop del mas *can Masó* vers el Pidemunt, ja que podem observar que sovintegen noms com aquest, que responien a petites construccions habitades situades prop d'algun mas del qual eren propietat i que, via llinatge o via topònim, els originava el seu propi nom.

Caseta d'en Sui, casa la

«*Casa la Caseta den Suy* de Juan Suy de Susqueda, masover Pedro Garolera» (Cad. 1785).

Construcció que devia trobar-se prop del mas el Sui, just al límit municipal amb Osor, però en terme parroquial i municipal de Susqueda; devia formar part de les propietats del mas a la zona que entra a Osor. Josep M. Codina (1991, p. 46) no devia adonar-se d'aquest fet i l'esmenta en el seu article com a «El Suy de Juan Suy (Susqueda)- Pedro Garolera, masover»; en realitat, són dues edificacions diferents amb el mateix propietari, la que ens ocupa, entrant en terme municipal d'Osor, i el mas principal a Susqueda però amb possessions que arriben a Osor.

Com demostra l'ús de l'article personal, el topònim s'origina en el llinatge del propietari i es tracta d'un nom compost, ja que hi apareix el genèric *casa* i, per tant, *Caseta* és el primer element del nom de lloc.

Caseta de Carbonell, mas

«*Manso Caseta de Carbonell*» (Amill. 1862).

Habitatge de localització desconeguda, el nom del qual s'origina en el llinatge homònim àmpliament documentat a Osor però que no té relació amb el mas Carbonell, ja que aleshores era d'un propietari diferent al de la *Caseta*, Tomàs Carbonell. Possiblement, es tractava d'una casa de petites dimensions, d'aquí prové el primer element del topònim compost, *Caseta*, al qual s'afegia el llinatge del possessor enllaçat amb la preposició *de*, que indica pertinença, i amb la finalitat de diferenciar-se, d'una banda, d'altres topònims amb l'element *Caseta* i, de l'altra, del

dels que es reflecteixen majorment o més variada dintre la toponímia del país —sol o en composició i derivació: [...] Caseta; La Caseta...».

mas que recull el mateix llinatge.²³⁸ L'ús del genèric *mas* i l'omissió de l'article com a enllaç ens mostra que és una construcció pròpia i allunyada del nucli urbà d'Osor i que l'element *Caseta* es considera que forma part del nom de lloc.

Caseta de Codina, casa la

«*Casa la Caseta de Codina* de Juan Codina», «*Casa la Caseta den Codina* den Josef Codina» i «*Casa la Caseta de Codina* de Pau Codina, masover Juan Sitjás» (Cad. 1785).

Nom de tres habitatges diferents, com demostra el fet que apareixen al mateix document però amb propietaris diversos. Les diferències entre els esments es produeixen pel fet que a la segona casa s'inclou com a connector entre els dos elements del nom compost l'article personal a més de la preposició, i a la tercera, el nom del masover, ja que era una propietat del mas la Codina, prop de Sant Miquel de Maifré, per la qual cosa podem deduir que es localitzava a poca distància del mas. De les dues primeres desconexem la situació, tot i que per l'ordre d'aparició al document, la primera semblaria situada vers el Croset i la segona, prop del Colobrans, no gaire allunyada de la tercera. El que sí sembla evident és que els tres casos tenen en comú un origen paral·lel de caràcter antroponímic, són topònims compostos a partir del sentit de 'casa de petites dimensions', *Caseta*, i el llinatge dels seus propietaris.

Caseta de Codina i Salomó

«*Caseta de Codina y Salomó* de Pablo Codina y Salomó» (Cad. 1785).

Petita casa o barraca que es trobava dins la partida del mateix nom i que deu ser el «barracón» que es recull al «pago o paraje *C. Salomó*» del Cad. 1960. Codina no anota la forma composta i el considera una part més del mas la Codina, ja que l'esmenta com a «*La Caseta de Pere Codina- Joan Sitjas masover*»,²³⁹ cosa inexacta, ja que el document especifica clarament que es tracta de la «*Caseta de Codina y Salomó* de propietat de Pablo Codina y Salomó i que hi viu Juan Sitjar».

Caseta del Fonollet, casa la

«*Casa la Caseta del Fonollet* de Josef Gravalosa, masover Francisco Hilla» (Cad. 1785).

238. Aquest fet és habitual, ja que localitzem altres cases amb el terme *Caseta* i el llinatge del seu propietari en el mateix espai: *Caseta de Codina, del Fonollet, del Veguer, d'en Masó o d'en Sui*, així com també a d'altres zones geogràfiques: *la Caseta del Saquet* a Cornudella, *sa Caseta des Caçadors* a les Illes, *la Caseta de Sant Antoni* a Borriana, etc.

239. J. M. CODINA I BAGUÉ (1991), «Osor, un cadastre de l'any 1785», *Programa de la Festa Major del Terç*, p. 45.

Devia tractar-se d'una petita construcció situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas Veguer, i que era propietat del mas Fonollet, que aleshores era una possessió de la família Grevolosa; d'aquí prové la diferència entre el segon element del topònim compost i el llinatge del propietari que indica el document. Per la seva situació, podria ser un altre nom de la *Caseta del Veguer* i de la *Casica*.

L'origen del nom de lloc, doncs, deu tornar a ser antroponímic, encara que en aquesta ocasió en relació amb el llinatge del propietari pretèrit, no el de l'esment.

Caseta del Fonollet, partida de terra

«Partida Caseta de Fonollet de Joseph Gravalosa» (Cad. 1785).

Possiblement, es tracta d'un altre nom de la partida de terra anomenada *la Casica* o *la Casica de Fonollet*, ja que es localitzava vers la mateixa zona. Afrontava a l'est amb la riera d'Osor, al sud i a l'oest, amb el mas Fonollet, i al nord, amb l'antic mas Ferrer d'Avall. Durant el segle xx sembla que s'uneix a la partida de terra Mas Fonollet.

Caseta del Veguer, la

«Francischo Guardia masover de la *Caseta des Veguer*» (LB 1739); «Joan Cavaller masover de la *caseta del Veguer*» (LB 1766).

Creiem que es tracta d'un altre nom de *la Caseta del Fonollet*, ja que opinem que, en aquesta ocasió, el topònim compost es refereix al fet que és pròxima al mas Veguer —l'article personal no s'usa com a connector i tampoc s'omet l'article determinat—, amb la qual cosa no hauríem de parlar d'un origen antroponímic sinó fruit d'un altre topònim.

Gràficament, destaca l'ús de la contracció arcaica amb l'article salat *des* al document de 1739 i l'absència de genèric —potser perquè s'hi considera *Caseta*— i l'ús exclusiu com a introductor de l'article determinat femení singular que, de fet, acompanya sempre topònims compostos semblants formalment a aquest.

Casica, la¹

[ləkə'zikə]

Petit mas que se situa a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, als límits amb la de Sant Pere d'Osor, proper a la riera d'Horta, entre cal Cisteller, el Fonollet i el Barder. Es tracta del nom actual de les cases documentades anteriorment com a *Caseta del Fonollet* i *Caseta del Veguer* i que, a més, apareix en algun cas com a «C. Moixà» (MAPA 1) i relacionada amb el llinatge del seu propietari. Pladelasala també recull aquest mas amb el nom simple.

«*La Casica* hi viu Pere Coll» (AMO 1817); «Mansos Fonollet y *Casica* de N. Muixach» (Amill. 1862); «*Casica*» (Pad. 1885); «*la Casica*» (LA 1902); «Miquel de *la Casica*» (LLC 1930); «*Manso la Casica* de José Corominas» (Amill. 1947); «*La Casica*» (GR 1956).

Podem observar l'ús gairebé sistemàtic de l'article *la* davant el topònim i l'omissió del genèric *mas*, que tot i això apareix esporàdicament. Aquesta forma no l'hem localitzada ni com a nom propi ni com a nom comú a cap de les obres consultades, per la qual cosa podríem considerar-la una primera documentació, un mot derivat de *casa* amb el sufix diminutiu femení *-ica* en el sentit de 'casa petita', de fet, ja hem dit que abans se l'havia esmentat *Caseta* i, aleshores, *Casica* hauria aparegut per diferenciar aquesta casa d'altres amb el mateix nom; amb aquesta hipòtesi coincideix Navarro Colás (1963, p. 80) quan afirma «diminutivos del latín CASA «cabaña, granja», los sufijos -ICA e -INA tienen matiz cariñoso; la denominación corresponde a sus características físicas». El mot ha perviscut oralment com a sobrenom de persona, *en Casica*.

V. *Quel Casica*.

Casica, la²

[ləkə'zikə]

Amb aquest terme es fa referència a les terres situades prop del mas homònim, ara fonamentalment boscoses d'alzina i de castanyer, entre les propietats de la Riba d'Avall i el Veguer.

«*Finca Manso Fonollet y Casica. Castaños y chopos*» (DFE 1939); «*Partida Casica* de José Corominas Salvador, linda al N y O con manso Gomis» i «*Partida Manso Fonollet y Manso Casica* de José Corominas Salvador linda al N con Manso Riva-devall y al O con Manso Bagué» (Amill. 1944); «*finca la Casica*» i «*finca manso Casica*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Casica* entre Can Pallaringa y el Bagué de José Corominas salvador» [inclou trenta-nou peces, cinc camins i el mas] (Cad. 1960).

Per la doble aparició en els documents de 1944 i 1947 i pels límits que s'esmenten, el primer al nord i l'oest amb el Gomis i el segon al nord amb la Riba d'Avall i a l'est amb el Gomis, hem de creure que es tracta de dues partides diferents, encara que siguin d'un mateix propietari, possiblement perquè la primera és la que prové de l'actual *Casica* i la segona deu mantenir l'antic nom d'un altre mas homònim; de fet, actualment només s'esmenta el primer, que es relaciona amb el mas que es manté dret, que es podria haver unit al segon i formar una sola propietat, com també sembla que es produeix el 1960 quan s'esmenten com a límits els masos Can Pellerina i el Veguer.

El nom de lloc s'origina en el mas. El terme es manté com a malnom, *en Casica*, i esporàdicament apareix documentat com a llinatge a una acta baptismal de 1862; creiem, però, que també en aquest document devia tractar-se d'un sobrenom de persona ja que sorprèn que no es trobi com a cognom en cap altra ocasió.

Casica, бага de la, o perxada de la Casica [pəɾ'ʃaðələkə'zikə]

«Pessa Casica» (Hip. 1860); «Pieza *bagade la Casica*» (Amill. 1862); «Finca *Baga de la Casica*. Límites O. Torrente Nogareda. Castaños» (DFE 1939).

Del mateix propietari que el mas la Casica, N. Muixach, es tractava d'un «Monte para aros» (Amill. 1862), per tant, una zona boscosa de castanyers destinats a fer-ne rodells, d'on provenen els genèrics, que devia formar part de la partida de terra la Casica.

V. *Casica, la*¹; *Casica, la*².

Casica de Fonollet, la

«Rafel Ribé treballador habitant en *la casica de Funullet*» (LB 1703); «Juan Parés pagès de *la casica den Fonollet*» (LB 1743); «*la Casica de Fonollet*» (LB 1777); «Pera Coll habitant al *mas Casica de Funuyet*» (LB 1837).

Possiblement, es tracta d'una altra forma composta que anomena *la Casica, la Caseta del Fonollet, la Caseta del Veguer* o bé *mas Moixac*.

Gràficament, destaca l'omissió habitual del genèric *mas* i l'ús de l'article davant el nom de lloc; també és destacable l'aparició de l'article personal *en* unit a la preposició *de* com a connector en una ocasió —cosa que demostraria l'origen antroponímic del segon element i, ahora, la dependència del mas el Fonollet—; l'evolució semblaria produir-se des de genèric a topònim pròpiament dit del primer element del nom compost, en la documentació més antiga en minúscula, i només precedit de l'article en els dos primers documents, en majúscula però encara només precedit per l'article el 1777 i, finalment, amb majúscula i amb el genèric *mas* davant l'article en el segle XIX. Quant al segon element, cal esmentar la forma ioditzada de 1837, que correspondria a la pronúncia amb referència al mas el Fonollet.

V. *Casica, la*¹.

Casica de Verneda, la

«Pau Surós masover habitant a *la Casica de Verneda*» (LB 1746, 1750 i 1753).

Construcció de la qual no es té record amb aquest nom, tot i que, possiblement, respon a algun altre mas actual que podria ser *la Casica* o bé *la Talaia d'en Verneda*.

L'origen del topònim és antroponímic, en el llinatge *Verneda*, documentat a Osor en el segle XV i més freqüentment entre els segles XVII i XX.

Casilla, la [ləkə'ziʎə]

Petita casa situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, construïda a mitjan segle XX, a la banda de baix de la carretera que es dirigeix a Osor, a l'encreua-

ment amb la carretera de Castanyet. Semblaria que té relació amb la producció d'electricitat, ja que Pladelasala (1960, p. 373) i Elvis Mallorquí (2005, p. 96) —únics autors que la recullen per escrit— l'anomenen amb la forma composta «la *Casilla eléctrica*».

Etimològicament, es tracta del mot castellà *casilla* en el sentit de 'caseta o bar-raca' (AlcM, 3, p. 21-22, i DECat, II, p. 608).

Casilles, les

Indret només esmentat al MAPA 1 situat just al límit amb el terme municipal d'Anglès, prop del camp de Llancers, al camí que des del mas Bellveí es dirigeix fins a Santa Bàrbara, on situem l'aulet de Gironella.

Només cal destacar el fet que sigui un topònim en plural, cosa que ens remem-tria a la possibilitat de dues o més cases petites o barraques en aquella zona, que no hi són actualment. El mot prové del castellà *casilla*.²⁴⁰

Casina, la¹

[ləkə'zinə]

Mas del qual encara resta alguna ruïna dreta, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta però molt proper a la de Sant Pere d'Osor, sobre la riera de Gironella i a la vora dels masos les Cases, la Vena i Gironella, al sud d'Osor i de propietat del Sobirà. Apareix situat en la cartografia com a «*La Casina (ruïnes)*» (MAPA 1) i «*La Casina*» (MAPA 4 i 6). Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com un mas de Santa Creu d'Horta. En els documents apareix des del segle XVIII, ja que abans sembla que es tractava del *mas Llancers* o *Lleuger*, segons podem llegir en un document de finals del segle XVII, que Gertrudis Sobirà, mestressa del Sobirà, el 1699 va comprar «*la casina* d'en Bellvehí y per altre nom dita Llancer o Llances» (FPS 1699).

«*Mas Cazina*» (FPS 1710); «Una Casa o Masia anomenada *la Casina* situada en la dita Parra de Santa Creu antigament anomenada mas Lauser» (*Llev.* 1731); «Aquella casa, heretat o mas anomenat *la Cacina* o Llanzes de Valentí Soler y Subirá» (*Llev.* 1792); «Joan Canaleta masover de *la Casina den Subirá*» i «*Mas Casina den Subirá*» (FN 1803); «Hisidro Server pagès masover de *la Casina de Santa Creu*» (LB 1736); «*la Casina*» (AMO 1817); «Joseph Server pagès masover habitant en *la Casina*» (LB 1842); «*Manso Casina*» (*Amill.* 1862); «*Casina*» (Pad. 1885); «*Manso Casina*» (OS 1927); «*La Cacina*» (Pad. 1930); «*La Casina*» (*Cad.* 1960).

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *casa* amb el sufix diminutiu *-ina* —de fet, la casa és de petites dimensions—, hipòtesi que també consi-

240. MOREU-REY (ENL) considera aquesta paraula dialectal, tot i que no ens indica a quina zona la situariem.

dera probable Navarro Colás (1963, p. 80); tanmateix, no és gaire habitual en toponímia, ja que només l'hem localitzat esmentada per Veny (1996, p. 85) com a «sa Casina», un topònim referit a l'hàbitat. El mot és recordat com a malnom, *en Casina*, un home que hi havia residit.

Casina, la² [ləkə'zinə]

Amb aquest terme es fa referència a les propietats del mas del mateix nom que es troben situades entre les possessions dels masos Gironella, el Roscall i el Perer, just als límits municipals entre Osor i Anglès, una zona actualment boscosa.

«La *finca Manso Casina*» (OS 1927); «*Finca Mansos Ruscall, Gironella y la Casina* linda al N. manso Vellvehí, S. manso Surós mediante camino, E. Santa Bárbara» (Amill. 1944); «*Finca Mansos Ruscall, Gironella y la Casina*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje La Casina* entre el Perer y Gironella» (Cad. 1960); «*Finca La Casina*» (DFE 1961).

Espai boscos que el 1960 estava format per quaranta-sis peces de terra i catorze camins a més del mas la Casina, que és l'element que li proporciona el nom.

V. *Casina, la*¹.

Casina, font de la [ˈfɔndələkə'zinə]

Hidrònim amb el qual es fa referència a una font que es troba prop del mas del mateix nom.

V. *Casina, la*¹.

Casoles, les

«Loco vocato *ses casolas*» (Capb. 1622).

Indret de situació desconeguda.

Ignorem si es tracta d'un derivat de *casa* amb el sufix diminutiu *-ola* en plural o bé d'un plural de *cassola* —aleshores la grafia actualitzada hauria d'ésser amb el dígraf *ss*—, amb el significat de 'olla, cadolla, gorja' (DECat, II, p. 391-392); de fet, *Olla* amb aquest sentit anotat per Coromines és present en la toponímia osorenca.

Castandell

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Castandell* [...] Afronta asolixent ab dit Torrent de la Nogarola; a mitg dia en honor llur; a ponent en honor del Mas Ribademunt y a tremuntana aixi mateix» (Llev. 1731); «Pessa de terra de castanyers plantada *lloch anomenat Castandell*» (Llev. 1792).

Devia tractar-se d'una partida de bosc de castanyers situada al sud de la Riba d'Avall, entre la riera de la Noguerola i la Riba d'Amunt, prop d'on es localitza el mas la Talaia d'en Verneda.

El terme no l'hem localitzat a cap de les obres consultades ni com a nom comú ni com a topònim. De totes maneres, creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix *-dell* en el sentit de 'conjunt de castanyers',²⁴¹ espècie molt habitual i freqüent a la zona i que, a més, és la que predominava, segons els documents, a la partida de terra i no gens estranya en toponímia;²⁴² a part, no gaire lluny d'aquesta zona, se situa *Castanyet* i *Castanyadell* i el cas que ens ocupa es podria tractar del mateix mot que *Castanyadell* però amb síncope, *Castanyadell* > *Castandell*.²⁴³

Castandell, sot del

«...sot avall fins al torrent del Aubach Torrent amunt fins al *Sot del Castandell* dret al Parral» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua situat a la partida del mateix nom i que va a parar a la riera de la Noguerola, dins l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, sota la Creu de Llevanyes i no gaire lluny del mas el Parral del Sobirà.

Creiem que el nom prové del fet que aquest sot discorre per la partida homònima, com demostraria l'ús de la contracció *del*, que uneix genèric i específic.

V. **Castandell*.

Castanyeda, la

[ləkəstə'ɲeðə]

Nom de diferents partides i peces de terra caracteritzades per l'abundància de castanyers, aspecte habitual a Osor.

«Loco vocato *Castanyeda*» [situat a la riera de la Noguerola vers l'antic mas Arrancada] (*Capb.* 1446); «lloc *la Castañeda*» [de Narcís Canaleta, vers les Mines d'Osor] (*LA* 1969); «...pessa de terra en lo lloch anomenat Ses Blanques dita *Sa Castanyeda*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de lloch nomenat Ses Blan-

241. En aquest sentit, ens apropem a la tesi de COROMINES (1965, p. 16) quan tracta aquest sufix de col·lectiu i no pas de diminutiu. «Si al costat hi ha diminutiu i aquest té una -d-, això ens assegura que no estem davant de casos del sufix diminutiu -et, ll. -ITUS; com que hi ha *Castanyadell* al costat de *Castanyet*, *Cassadenill* al costat de *Cassanet*, és evident que ha de tractar-se de col·lectius en -etum...».

242. Així ho assenyalen molts estudiosos esmentant diversos topònims provinents del nom de l'arbre, com ara *Castanyet*, *Castanyadell*, *la Castanya*, *Castanyeta*, *la Castanyera*, *Pla Castanyer*, etc. Endemés, a l'espai geogràfic que ens ocupa, localitzem un bon nombre de noms de lloc amb aquesta procedència, com ara *llocdit la Castanyeda*, *llocdit la Castanyeda Vella*, *pla de Castanyer*, *el roc del Castanyer*...

243. BRUGUERA i ESCORIHUELA (1995, p. 379, 383) esmentem que l'origen d'aquest nom de lloc també podria ser antroponímic, provinent del llinatge *Castadell* (*AlcM*, 3, p. 30); pensem, però, que és poc probable i que és més evident que sigui un derivat de *castanya* o *castanyer*, com, de fet, també apuntàvem com a possibilitat en el mateix article.

ques dita *la Castanyeda*» [prop del mas Rocasalva vers Coll de Nafre, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d'Osor] i «Pessa de terra de castanyers y boscosa territori dit Rebleda nomenada *la Castanyeda*» [possiblement, es refereix a la partida de terra de la Rebleda situada a Santa Creu d'Horta, prop del mas Fonollet] (*Llev. 1792*).

En tots els casos el topònim va precedit de l'article femení *la*, excepte en un de 1731, en què se substitueix per l'article salat arcaic *sa*, i un altre de 1446, en què s'omet.

Derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix femení *-eda*, un terme molt viu en aquesta zona, com Coromines constata: «Col·lectius: el més antic, format amb *-ETUM*, fou *Castanyet*, conservat com a nom d'un llogaret i parròquia damunt Sta. Coloma de Farners, entre aquesta vila i Osor-Sant Hilari; d'ací el diminutiu *Castanyadell* (< *-edell*), altre tal llogaret entre St. Hilari i Vilanova de Sau; del plural ll. en *-ETA*: *una castanyeda*, molt viu fins avui en aquests rodals, terra màxima dels castanyers...» (DECat, II, p. 624-625).

Castanyeda de l'Aulet, perxada [pər'ʃaðəkəstə'ɲeðəðəlu(əw)'let]

Tros de terra de castanyer situat al costat del mas el Sobirà en direcció est.

«*Perxada castanyeda de l'Aulet*» (PSOB 2002).

V. *Aulet, perxada de l'*.

Castanyeda de la Corbera, turó de la

«El *Turó de la castañeda de la Corbera* en terreno de monte alto de castaños» (IGCOS 1927); «Mojón nº 7 colocado en el *Turó de la Castañeda de la Corbera*» (OS 1927).

Turó situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'oest del terme, sobre la Corbera, d'una alçada d'uns 650 metres, prop del camí que condueix al santuari del Coll des del mas la Corbera.

Topònim compost per *Castanyeda*, un derivat col·lectiu de castanyer amb el sufix *-eda*, i *Corbera*, referit al nom del mas del qual és propietat.

V. *Corbera, la*¹.

Castanyeda del Coral d'en Pidevall, la

«Pessa de terra anomenada *la Castanyeda del Coral den Pidevall*» (FNA 1808).

Amb aquest topònim compost es devia fer referència a un tros de terra de castanyers que es trobava dins de la partida de terra el Coral d'en Pidevall, part de la partida de terra Coral. Es trobava situada dins el terme municipal d'Osor, prop del d'Anglès, entre el mas el Perer i la propietat del mas la Grevolosa.

Castanyeda del Maroi, font de la [ˈfoŋdələkəstəˈɲeðəðəlməˈroj]

Font amb un escàs raig d'aigua que es localitza a la castanyeda que n'origina el nom. Documentada oralment, també apareix esmentada en un poema anònim de mitjan segle xx. «Poc abundosa és *la del Maroi* // nomes hi pot veurer un noi» (PAF).

V. *Maroi, castanyeda del*.

Castanyeda Vella, la

«Lloc *la castanyeda vella*» (FI 1624); «...y a tremuntana part en altre honor llur anomenat *la Castañeda Vella*, y part en honor del Mas Busquets» (*Llev.* 1731).

Peça o partida de terra boscosa de propietat de ca n'Iglésies situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Bosquet.

Topònim compost precedit per l'article *la*, que fa referència a un bosc de castanyers antics, vells —en contrast amb les bagues o perxades.

Castanyer, el

«*Petiam terra voccatam lo Castanyer*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Peça de situació desconeguda el nom de la qual devia provenir de la presència en aquell indret d'un castanyer amb alguna particularitat o bé el terme prenia caràcter col·lectiu.

Castanyer, cabanya del [kəˈβaɲəðəlkəstəˈɲe]

Es tractava d'un castanyer de grans dimensions borat a la part baixa de la soca situat a la partida de la Tàpia, prop de can Plana, actualment inexistent, i on, segons han comentat diversos informants, cabien fins a sis o set persones, per la qual cosa s'usava d'aixopluc quan plovia i se'l considerava com si fos una cabana, per tant, es fa un ús metafòric del genèric. A aquest castanyer també se l'anomenava *castanyer del Noi Xic*.

Castanyer, pla del

«Una pessa de terra de pertinencias del Mas Saulina situada en dita Prra en lo lloch anomenat *Pla del Castanyer* [...] Afronta asolixent en honor llur mediant camí de la Piconera, a mitg dia ab lo Torrent que passa entre dits Masos Pidevall y Pidemunt; a ponent en honor den Baceda anomenat las Fraxanedas que posseheix Romagueras y part en honor den Masferrer; y a tremuntana en honor llur» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra pertinencias mas Saulina nomenat Lo *Pla del Castanyer*» (*Llev.* 1792).

Orònim que es refereix a una zona planera situada prop del mas Pidemunt del qual era una propietat.

Possiblement, se l'anomena així perquè hi havia algun arbre d'aquesta espècie amb quelcom que el particularitzava ja que no creiem que tingui res a veure amb el llinatge homònim. Desconeixem si prenia caràcter col·lectiu.

Castanyer, roc del

«Loco vocato *Roch del castayer*» (Not. 1334).

De situació desconeguda, aquest topònim no l'hem localitzat a cap altre document. Per aquesta raó, desconeixem si es tracta de *Castanyer* o bé *Casteller*, però ens hem decantat per la primera possibilitat per l'abundància de l'arbre al terme municipal, perquè els noms *castell* i *casteller* no els hem oït mai ioditzats en aquesta zona i per l'ús de la grafia vocàlica *-a-* tot i la neutralització. Finalment, també es podria haver donat el fet que s'hagués originat en un antropònim, en el llinatge *Casteller*, en una forma paral·lela a *Casteyó*, procedent del llatí *CASTĒLLIONE*, 'castellet',²⁴⁴ o com observem a Osor mateix en *Abeller* > *Baier*.

Castanyer Bord, cim del

«*Cumbre del castanyer Bord*» (Del. 1885).

Topònim que se situaria en els límits entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor, entre el coll de Nafré i el Cerver, com assenyala Pladelasala (1960, p. 370) referint-se a aquest mateix document i explicant els límits parroquials d'Osor: «...Baja luego por el curso de este barranco hasta el torrente de Coll de Nafré por el que sube hasta otro que descende de la Creu del Server; continua subiendo aun por este barranco hasta la *cumbre del monte llamado de Castanyer Bort* y sigue por el hasta las divisorias de los mansos Server y Colobrán».

V. **Bord, castanyer*.

Castanyers

V. **Rebleda de C*.

Castanyet, carretera de [kərə'terədəkəstə'ɲet]

Es tracta del camí Ral de Girona a Vic en direcció a Santa Coloma de Farners en el seu pas per Santa Creu d'Horta, prop dels masos el Sobirà, can Mont, el Viurevol, ca n'Iglésies, la Molina, l'Espinau i can Xicot, quan entra en terme municipal de Santa Coloma de Farners, és a dir, que se situa a la zona sud-est del terme municipal als límits municipals entre Osor i la capital de la Selva.

244. Moll (ELC, p. 136).

Etimològicament, es tracta d'un derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix *-et*. Alcover i Moll afirmen que prové del llatí *CASTANĒTUM*, 'castanyar' (AlcM, 3, p. 32); Coromines l'esmenta dient, «Del col·lectiu més antic, format amb *-ETU*, hi ha *Castanyet*», el documenta al segle XI, «*Castanied*» (1019) (*OnCat.*, III, p. 305) i insisteix en el que ja havia plantejat el 1965.²⁴⁵ En el mateix sentit s'expressen Veny (1996, p. 29), Maria-Reina Bastardas (1994, p. 147) i Dalmau i Casanovas (1969, p. 47).

Castell, camí del

«El camí que puja al castell» (Hip. 1857).

Possiblement, fa referència a algun camí que ascendia fins a la torre de Sant Joan o bé a l'indret anomenat *Castell del Baier*, ja que no es té constància documental de l'existència de cap castell pròpiament dit a Osor,²⁴⁶ per la qual cosa sovint s'ha anomenat *castell* la torre de Recs, la de Sant Joan —sovint esmentada *el Castell de la Torre*— i l'antic mas Puigferran, l'indret que es coneix tradicionalment com *el Castell del Baier*.

Castell, camp del

«*Campo vocato des Castell*» (*Capb.* 1446); «una pessa de terra part Camp y part Castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat lo *Camp del Castell* [...]; afronta asolixent en honor den Prat fins al Puig de la Torra [...] y a tremuntana ab la Riera de Ozor [...] y part ab lo carrer qui va a la Plassa del Castell» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra part conreu y part de castanyers anomenada vulgarment lo *Camp del Castell*» (*Llev.* 1792); «aquella casa y aixida de lo carrer de Passavella²⁴⁷ afronta a migdia ab lo *Camp del Castell*» (FN 1826).

Partida que s'estenia des de la riera d'Osor fins a l'actual carrer de la Penya, passant pel costat de l'església parroquial i per davant de la torre de Recs o de la Presó.

Morfològicament, cal esmentar que el topònim és precedit de l'article arcaic *lo* i que l'enllaç entre el genèric i el nom propi es produeix mitjançant la contracció *del*, que substituï l'arcaica amb l'article salat *des* del segle xv.

L'origen del topònim no es relaciona amb el sentit estricte del mot *castell*, del llatí *CASTĒLLU*, 'campament, fortificació', sinó amb la torre esmentada, que data del segle xv, la qual s'anomena de manera hiperbòlica *Castell*.

245. «Si al costat hi ha diminutiu i aquest té una -d-, això ens assegura que no estem davant de casos del diminutiu *-et*, ll. *-ittus*; com que hi ha *Castanyadell* al costat de *Castanyet* [...] és evident que ha de tractar-se de col·lectius en *-etum*». J. COROMINES (1965, p. 16).

246. Com s'esmenta a *Els castells catalans*, vol. III, p. 476, «...confessem que no se'ns representa documentalment l'existència de cap castell en el terme d'Osor...».

247. Error de transcripció per *carrer de la Plaça Vella*, actualment *carrer de la Penya*.

Castell, plaça del

«Loco vocato *Platea des Castell*» i «fexam terra *plateam* vocata *des Castell* de Bartolomeus Vilar» (*Capb.* 1446); «Sacristiam dicte Ecclesie parochialis Sancti Petri Osorio in *Plathea del castell* Sellarie eiusdam parrochie» (doc 1501);²⁴⁸ «... prop la dita *Plassa del Castell* per mitg de la qual passa lo Carrer publich» i «la *Plassa* anomenada *del Castell*» (*Llev.* 1731); «prop la *plassa del castell* per mig de la qual passa lo carrer publich» (*Llev.* 1792).

Possiblement, es tracta de la zona que hi ha davant la torre de Recs, per on discorre el carrer que es dirigeix des de la plaça del Verger fins a l'actual plaça de Catalunya per una banda i fins al carrer Major per l'altra, just entre l'edifici del campanar, l'església parroquial, la casa de les Monges i la torre esmentada que, com en el cas anterior, li donaria el nom. Si com diuen diverses obres aquesta torre data de 1439,²⁴⁹ i se l'esmenta com a castell el 1446, hem de creure que aquest document recull una de les primeres referències escrites a aquesta construcció.

V. **Castell, camp del.*

Castell de la Torre, el

[əlkəs'teɫdələ'torə]

Topònim compost amb el qual, col·loquialment, es fa referència en algunes ocasions a la *Torre* o *torre de Sant Joan*. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com una «Torre-fortaleza medieval». Així mateix, s'hi refereix Navarro Colás (1963, p. 82), que indica que «*Castell de la Torra* o del Moro» son unas ruinas que se encuentran al lado del manso anteriormente citado y que son seguramente restos de un antiguo castillo o una torre de vigilancia, debido a la privilegiada situación que tiene, desde donde se divisa una gran extensión de los alrededores». Tot plegat fa pensar en la possibilitat que aquesta torre hagués format part d'una construcció més gran, que no es tractés d'un element aïllat, com ja havia apuntat Antoni Pladevall: «Molt a prop de la torre, i seguint la carena, hi ha altres murs. Això fa pensar que no es tracta d'un element aïllat sinó que devia formar part d'unes estructures més complexes».²⁵⁰

V. *Sant Joan, torre de.*

Castell de la Torre, sot del

[ˈsoddəlkəs'teɫdələ'torə]

Petit sot situat entre la torre de Sant Joan i el mas la Torre, que discorre, quan plou, en direcció sud fins a raure a la riera d'Osor, a un quilòmetre i mig del poble en direcció est.

248. Document recollit per CARRERAS CANDI (1911, p. 81), que esmenta que es trobava a l'Arxiu Parroquial d'Osor però que actualment resta perdut.

249. PLADEVALL (1984, p. 9); *Els castells catalans*, vol. III, p. 475, i BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 22).

250. A. PLADEVALL (1991), *Catalunya romànica*, vol. IV, p. 315.

Topònim compost que fa referència a la *torre de Sant Joan* com a castell²⁵¹ i al mas *la Torre*.

Castell del Baier, el [əlkəs'teɫdəɫβə'je]

Actualment, es tracta d'un lloc situat dalt d'una carena des d'on es domina visualment la banda de la riera de la Noguera vers el Ripoll, no gaire allunyat del Baier; no queden restes de l'antic mas, excepte que es tracta d'un indret amb moltes pedres que semblen restes d'alguna antiga construcció. Per la situació, hem de deduir que havia estat un mas important en el període medieval, mas Puigferran o mas Ferran, d'una de les famílies importants de la vall d'Osor.

Aquest mas al final del segle XVIII ja estava derruït i era propietat del Baier, «Mas dirruit anomenat Puigferran de Jaume Bayer y Crosa» (*Llev. 1792*); per la seva antiga importància i potser pel fet que devia haver estat molt gran i probablement fortificat, devia sorgir popularment el primer element del topònim compost, *Castell*, i del fet de situar-se prop del Baier i de formar-ne part com a possessió, el segon, *del Baier*. Així ho expressava Pladelasala (1960, p. 375): «Castell-del-Baier. (Sólo por tradición. Puig Ferran. Mas Ferran, s. XIV)».

Castell del Baier, carena del [kərə'nəðəlkəs'teɫdəɫβə'je]

Amb aquesta forma composta, diversos informants es referien a tota la carena situada sobre la riera de la Noguera, una zona boscosa fonamentalment de castanyers i d'alzina en la qual es localitzen unes pedres que podrien ésser les restes del Castell del Baier, l'antic mas Ferran o Puigferran.

V. *Castell del Baier, el*.

Castellana, font [ˈfoŋkəstə'lanə]

Font situada vers el mas Masferrer, sobre la torre de Sant Joan o torre del Castell, que possiblement n'ocasiona el nom.

«Una pessa de terra boscosa en dita Parra sota llur Mas Masferrer anomenada Solá així com se va del marge dels avellaners fins al torrent de sa Enfermera vuy Piconera fins a la *Font Castellana*» (*Llev. 1731*).

Adjectiu derivat femení provinent de *castell* que, com dèiem més amunt, hem de relacionar amb la torre de Sant Joan, considerada popularment part d'un castell i que, com esmentà Antoni Pladevall, podria haver format part d'una construcció més gran.²⁵²

251. L'existència d'aquesta forma toponímica ens pot fer intuir el que dèiem anteriorment, la possibilitat que la torre de Sant Joan formés part d'una construcció més gran, possiblement no d'un castell però sí d'un mas fortificat com, de fet, ocorria amb el Castell del Baier, que havia estat el mas Puigferran.

252. Aquesta construcció més gran podria haver-se tractat d'un castell o d'un mas fortificat, a hores d'ara ho desconeixem perquè a la zona no s'han realitzat mai excavacions arqueològiques, però la

Castellans, font dels

[ˈfɔndəlskəstəˈlʎans]

Font només documentada oralment que per la situació semblaria que és una distorsió de la *font Castellana*, ja que l'esmenten prop del Masferrer en direcció a les Mines d'Osor i no gaire lluny de la torre de Sant Joan. Cap dels informants ens ha sabut dir la causa del nom i el que és evident és que no té cap relació amb el gentilici referit a 'procedent de Castella', que només apareix com a malnom individual durant el segle xx, com a «Gaietano *Castellà*» o bé «en Lluís *Castellà*» (LLC 1929e).

Castellar

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta en lo *lloch anomenat Castellar* en lo Pla de Prevera [...] Afronta asolixent en honor den Subirá, a mitg dia en honor de dit Subirá anomenat Camppech; a ponent y tremuntana en honor del mas Gausach» (*Llev.* 1731); «Mitgerament per indivis ab lo compte Solterra pessa de terra a Santa Creu *territori* dit *Castellar* en lo Pla den Prebere» (*Llev.* 1792).

Devia tractar-se d'una partida de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est del Veguer, entre la Casa Nova de Muntanya i can Mont.

El topònim és un adjectiu derivat del nom *castell* provinent del llatí tardà CASTELLARE, 'territori agregat a un castell' (*OnCat.*, III, p. 309; *AlcM*, 3, p. 36),²⁵³ un terme habitual en la toponímia catalana. Com demostraria el document de 1792, el sentit del nom de lloc és l'esmentat ja que es tracta d'un antic territori dependent del castell de Solterra; no creiem, en canvi, que es pugui relacionar amb la possibilitat que esmenta Amigó (1999, p. 152), «Més que no pas indicar la presència de fortalises medievals, noms com *el Castellar*, *els Castellans*, *els Castellassos*, *els Castellots*, són testimoniats de vestigis arqueològics», o Moreu-Rey, «Els arqueòlegs han observat com certs termes, entre els esmentats, s'apliquen localment, a uns vestigis donats, així *Puig Castellar*, al Barcelonès, Vallès i alguna comarca veïna, designa precisament uns cims antigament coronats per poblats ibèrics».²⁵⁴ El nom propi també ha existit esporàdicament com a llinatge osorenc a mitjan segle XIX, encara que amb la forma *Castellà*.

toponímia sembla evidenciar el que insinua Pladevall, que per aquella zona devia haver existit quelcom més al costat de la torre actual.

253. P. BALANÀ I ABADIA (1989), a *Els noms de lloc a Catalunya*, dona també aquest origen a diferents poblacions com ara Castellar de la Ribera (Solsonès), Castellar de N'Hug i Castellar del Riu (Berguedà) i Castellar del Vallès (Vallès Occidental).

254. Tot i que a la mateixa obra, *Els nostres noms de lloc*, a la pàgina 90, esmenta *Castellar* o *Castellar de N'Hug* com a derivats de *castell*.

Castellar, mas

«Ipsum mansum de Castelar» (LFM 1068); «*Mansi castelaryo*» (Not. 1334).

Pladevall (1980, p. 6) afirma que aquest seria el nom medieval del mas *el Clascar*: «el mas *Castellart* o *Casclar*», punt de vista compartit per Bolòs i Hurtado (2001, p. 52-53) quan afirmen que «...la vall era limitada al sud pel castell de Solterra i al nord pel Catllar o *Castellar*, segons consta als documents medievals», i per Pladelasala (1960, p. 371), «*El Clascar* (Roca de Solaterra, s. XI. *Clascario*, s. XIV. Derivado de *Castellar*)».

V. *Clascar, el*.

Castellar, pla

[ˈplakəstəˈka]

Zona planera boscosa de castanyers que es localitza entre els masos el Gelats i el Sobirà, al límit entre les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor.

«Una pessa de terra situada en la Parra de Ozor en lo lloch anomenat *Pla castellar* [...] Afronta asolixent en honor den Funollet anomenat Mas Gausach mediant un xeragal, y part en honor den Bayer y part fins al camí que va del *pla de Castellar* al Mas Gelats y part en honor del Mas Funollet anomenat *Pla castellar*» (Llev. 1731); «Pessa de terra parroquia de Osor territori vulgarment dit *Pla Castellar*» (Llev. 1792); «Perxada de *Pla Castellar*» (PSOB 2002).

Possiblement, es tracta d'una part de la partida de terra *Castellar*, amb un origen toponímic idèntic.

V. **Castellar*.

Castellar, serra de

«In *serra de Castelar* que est super Cabanna» (Sus. 1068).

Esmentada per Pladelasala (1960, p. 369), es tracta de la serra de muntanyes que es localitza sobre el mas el Clascar, antigament *Castellar*, i que respondria a una part del que avui s'anomena la *carena del Clascar*, límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor, per tant, deu referir-se a una part de l'antiga propietat del Clascar.

Gràficament, cal assenyalar que, en tractar-se d'un document del segle XI, apareix de manera arcaica, sense palatalitzar.

V. **Castellar, mas*.

Castellet, mas

«*mansi Casteller* parrochie Osorio» (Capb. 1342); «*Mansi de Castellet*» (Com. 1355); «*mas des Castellet*» (Cop. xv); «Jacobus Bosch Parator Villa de Osorio et Benedicta uxor illem vineam cum castañerys qua ibi sunt qui fuit *Mansi Caste-*

llet in dicta Parrochia de Osor» (Capb. b 1560); «Arnaldus de Castalleto parrochie Osor» (Capb. 1622); «en altres honors del Mas Bosch; es empero a saber que dins ditas afrontacions antiguament era construït un mas anomenat Castallet vuy dirruit» (Capb. 1731); «...quarteras de sembradura anomenadas Camp Salobí y la Rompuda on antiguament era construït un Mas anomenat Castellet, dirruit» (Llev. 1792).

Antic mas que devia trobar-se prop de la riera d'Osor, entre can Bosc i can Plana, i del qual no queda cap rastre. Esmentat per Pladevall (1962b, p. 284) com a «*mas Castellet* vers el mas Plana, habitat per Pere de Castellet», es tractava d'un mas ara inexistent que documentem per escrit fins al final del segle XVIII, malgrat que ja aleshores se'l citava com una casa ja desapareguda o inexistent.

Atès que la forma existí com a llinatge a Osor entre el segle XIV i el principi del segle XX —encara que no l'hem documentat als segles XV i XVI— i que, a més, a les primeres datacions sempre apareix relacionat amb el mas, *Pere de Castelet* o *Arnaldus de Castalleto*, creiem que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, format en el llinatge *Castellet* —recollit per Moll com a diminutiu de *castell*—, i no pas d'un diminutiu provinent del nom comú *castell*, ben cert a altres zones del domini lingüístic, com recullen Moreu-Rey (ENL, p. 90) i Ramon Amigó (1999, p. 109-110)²⁵⁵ en relació amb una partida de terra coneguda per *Castellet(s)*, i Pere Balañà (1989, p. 121) a partir de la població *Castellet* i la Gornal, al Garraf, que també tenen en consideració aquest possible origen antroponímic.

Gràficament, cal indicar l'aparició de formes arcaïques no palatalitzades, com *Castalet*, o llatinitzades, com *Castalleto*.

Casulles, les¹

[ləskə'zuləs]

Petit mas, del qual encara resten algunes parets, situat a la vora de la carretera del Coll, no gaire lluny del Part, i que havia pertangut a la parròquia de Santa Maria del Coll. Segons Pladelasala (1960, p. 371-372), data del segle XIV: «*Can Casulles* (“...de casis, s. XIV, “Les Escasulles” s. XVIII)», pertany a la parròquia del Coll i l'esmenta com a inexistent i de la parròquia de Sant Pere d'Osor després de 1885: «Hay que notar tambien que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación [...] agregándose [...] a Osor los mansos de Can Manuel y el desaparecido de *Les Casulles*»; suposem que quan parlava d'inexistència devia referir-se al fet que es trobava deshabitat i en estat ruïnós perquè encara

255. Quan afirma en relació amb la partida de terra *Castellet (s)*: «En el mateix pla d'ingenuïtat ens sembla que es pot situar l'afirmació d'Agustí Mena Gibert relacionada amb la partida de terra coneguda per *Castellet (s)*, quan diu que aquest nom ve d'un castell que havia tingut Bernat de Castellet [...]. Al nostre entendre per allí no hi havia hagut cap castell. El que és cert és que Bernat de Castellet [...] posseïa terres a Pineda, el 1178, i els seus hereus el 1206, van cedir a Pineda a Guillem de Tarragona. Aquestes terres de Bernat de Castellet situades entre la Canonja i Vilaseca, devien rebre el nom d'aquell propietari insigne, i el nom encara s'hi manté».

avui és recordat. Apareix localitzat en la cartografia com a «*Les Casulles*» (MAPA 1, 3 i 4) i «*Las Casullas*» (MAPA 6), al límit municipal entre Osor i Susqueda.

«Geroni Baranguer masover de *las Casullas*» (LB 1767); «Joseph Romagueras masover de *las Casullas*» (LB 1783); «Narcís Sarsanedas masover del *mas Casullas* del *mas Plana*» (LB 1786); «lo *mas Casullas*» (LB 1815); «*Casa Casullas*» (LA 1817); «*Manso Casullas*» (Amill. 1862); «*Casullas*» (Nom. 1863); «*Casullas*» (Pad. 1885); «Jaime Prat y Coll labrador colono de *las Casullas*» (LB 1922); «*Casullas*» (CAD 1930); «Antonio Triadó Hosta habitante en el *Manso Can Casullas*» (LB 1950).

Vist això, hem de creure en l'existència d'un antic mas que degué derruir-se i el lloc on se situava passà a ser la partida de terra homònima, on durant el segle XVIII es construï una nova casa amb el mateix nom les restes de la qual són les que podem veure ara.

El topònim és una forma plural femenina que sembla derivada diminutiva de *casa* en el sentit de 'casa petita' (DECat, II, p. 607; AlcM, 3, p. 43), que també apareix recollida com a llinatge per Alcover i Moll. La documentació que ens en dóna Pladelasala —sense esmentar-ne la procedència— situada al segle XIV, «de casis», podria fer pensar en un origen antroponímic, però no hem documentat la forma, ni en singular ni en plural, com a llinatge osorenc; a més, quan apareix precedit de la contracció *can*, que fa pensar en el llinatge, es tracta d'una documentació molt tardana, de finals del segle XVIII, que deu respondre més a un sobrenom personal o de casa que no pas a un cognom; per tant, creiem que s'origina d'un derivat diminutiu de *casa*.

Casulles, les²

[ləskə'zuləs]

Amb aquest terme es fa referència a una àmplia extensió de terra que s'estén entre les propietats dels masos can Coll, can Manuel i la Coma.

«*Loco vocato ses Casulles*» i «*loco vocato sas casulas*» (Capb. 1342); «una pessa de terra boscosa situada en dita Parra. de Ozor en lo lloch anomenat *las Casullas*» (Llev. 1731); «*loco vocato las Casullas*» i «*petie de las Casullas* de pertinentys mansi Pontey» (Capb. 1622, any 1737); «*Partida las Casullas*» (Cad. 1785); «Pessa de terra boscosa lloch anomenat *Las Casullas*» (Llev. 1792); «*Finca Casullas* Límites N. Manso Coll, E.S. Manso Manuel, O. con Manso Coll. Castaño y encina» (DFE 1939); «*Partida Casullas*» [esmenta que s'inclou dins el barri Badia] (Amill. 1944); «*finca las Casullas*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Casullas*» [està formada per noranta-set peces de terra de quatre propietaris, tres «roques», el mas les Casulles i una font, la d'en Primo, cosa que ens mostra la seva amplitud] (Cad. 1960).

Tot i estar relacionat amb el mas, els seus límits van força més enllà del que devien ser-ne les propietats inicials, ja que la casa no era ni de les més grans ni de les més importants quant a propietats.

Gràficament, no apareix acompanyat del genèric *mas* sinó simplement de l'article com a introductor, fet que confirmaria el que ja hem assenyalat, que va molt més enllà del que és el mas.

V. *Casulles, les*¹.

Casulles, can [ˈkaŋkəˈzuɫəs]

Rebia aquest nom la casa que avui es coneix com a *cal Cu-cut, ca l'Antònia* o *ca la Pepa*, localitzada al carrer de França.

«*Casa Casullas* hi viu Joan Plana» (LA 1817).

L'origen del terme es podria trobar en el mas, ja que com a llinatge no l'hem documentat a Osor.

Casulles, font de les [ˈfoŋdɐləskəˈzuɫəs]

«*Font dita de las Casullas* que existeix cerca la casa de aquest nom» (FN 1803).

Font inexistent, tot i que recordada, que, com demostraria l'esment de principis del segle XIX i la informació oral, deu el seu nom al fet de ser pròxima al mas.

V. *Casulles, les*¹.

Catalunya, carrer de [kəˈrekətəˈluɲə]

Nom del carrer que uneix el carrer Major des de can Peret amb la plaça de Catalunya fins a cal Rei.

Topònim urbà elegit pels veïns i aprovat per la corporació municipal el juny de 1979, malgrat que no respon a cap tradició, ja que antigament, als segles XVIII i XIX, s'havia anomenat *carrer d'en Margarits* —nom d'una de les cases que s'hi troben—; s'havia dividit en dues parts durant el segle XIX i fins a 1936, fins a cal Sastrellarg i can Jan formava part de la Plaça i la resta s'anomenava *carrer del Cementiri* perquè es dirigia a l'antic cementiri; entre 1936 i 1939 se l'anomenà *carrer de Dídac Tarradell* i entre 1939 i 1979, *carrer de Calvo Sotelo*, tots dos topònims fruit de les circumstàncies polítiques.

Catalunya, plaça de [ˈplasəkətəˈluɲə]

Topònim que es refereix a una plaça també coneguda com a *la Placeta* o *plaça de la Rectoria*, ja que es troba situada entre les parets laterals del temple parroquial i la rectoria.

El nom es va aprovar el juny de 1979 a proposta dels veïns i en relació amb el *carrer de Catalunya*, que hi va a parar. En aquest espai s'havia situat el cementiri fins a mitjan segle XIX i, des d'aleshores, va restar simplement com a *la Placeta* o la *plaça de la Rectoria* fins al març de 1954, quan l'Ajuntament va prendre la decisió d'anomenar-la *plaça d'Antoni Maria Claret*, terme que va perdurar fins a l'any 1979.

Caterino, can [ˈkaŋkətəˈrinu]

Casa situada al carrer Major.

«En Badó *Caterino* (LLC 1929e); «*Can Caterino*» (LA 1982).

La procedència del terme es troba en el prenom masculí.

Cau, sot del

«El *sot del Cau*» (FI 1750).

Topònim que devia referir-se a algun curs d'aigua més o menys ocasional —desconeixem si el genèric *sot* funciona aquí com a sinònim de *torrent*—, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, possiblement a poca distància del mas ca n'Iglésies.

Creiem que el nom de lloc prové del nom comú *cau*, 'forat que serveix d'amagatall a certs animals', del llatí *CAVUS*, 'buit' (DECat, II, p. 639, i AlcM, 3, p. 61); per altra banda, es tracta d'un terme freqüent en toponímia, com recull Moreu-Rey (ENL, p. 41): «Quan la cova o forat serveix d'amagatall o de catau als animals, és *El Cau*». Si no fos així, hauríem de pensar en un topònim fruit d'un sentit més orogràfic, proper a *cova*, ja que el llinatge, recollit per Moll (ELC, p. 271),²⁵⁶ no ha estat mai documentat a Osor.

Cauera de la Guilla, perxada [pərˈjaðələkuˈerəðələˈɣilə]

Zona boscosa de castanyers situada entre els masos el Sobirà i el Gelats dins la qual hi ha unes roques anomenades *roques Guilleres* o *cauera de la Guilla* perquè és un indret on habitualment s'amaguen animals d'aquesta espècie.

V. *Guilla, cauera de la*.

Caulés, torrent de [tuˈreŋdəkəwˈles]

Torrent situat al nord d'Osor, que neix vers serra de Vielles, en terme osorenc, però que discorre en direcció NNE per anar a desguassar al riu Ter a l'altra banda dels masos la Codina i el Salomó.

Coromines (DECat, II, p. 642, i *OnCat.*, III, p. 343) es refereix a *Caulès* —a Vidreres, a la Selva— com un derivat de *Caldes* en el sentit de *limes Calidensis*, 'partió de la rodalia de Caldes'; Alcover i Moll, per la seva banda (AlcM, 3, p. 63), el grafien *Caulers* i indiquen que prové del llatí *CALDARIOS*, 'calderons, encalenti-dors'; Meyer Lübke el considerava un topònim preromà amb el sufix *-es* i Moreu-Rey (ENL, p. 51) relaciona *Caulés* o *Caulers* amb estacions termals. Vist això, hem de considerar que aquest topònim prové de *caldes* amb una diftongació no gens

256. L'esmenta com a provinent d'un malnom, del llatí *CALVUS*, 'calb, cap-pelat'.

estranya, semblant a la de *Albereda* > *Aubreda* o bé *Alzina* > *Aulina* i que comenta, per exemple, Veny (1996, p. 74). Tanmateix, no tenim cap constància de l'existència d'aigües termals en aquella zona.

Caulí, el¹

[əlk(əw)u'li]

Mas que encara resta dret i que l'hem sentit anomenar amb diftong i sense a la primera síl·laba. Es troba situat vers les Mines d'Osor, prop del mas la Grevolosa i del torrent de Gironella. Apareix en la cartografia com a «*El Caulic*» (MAPA 1) i «*C. Caulic*» (MAPA 6), una forma diminutiva caiguda pràcticament en desús. Navarro Colás (1963, p. 94) el grafia inadequadament com a «*manso Can Cautie*» i l'anota com un topònim d'origen desconegut. Per escrit també l'hem localitzat esmentat «mas Puig Caulí», potser pel fet de trobar-se en una petita elevació del terreny. Pladelasala (1960, p. 374) ens l'assenyala com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i ens el data al segle XIV: «*El Caulí*. (“...de Cauleis”, s. XIV)»; tot i aquest esment anterior, nosaltres només l'hem documentat a partir del segle XVII.

«Jacinto Soler pagés masover de *Puig Caulí*» (LB 1700); «Joseph Company masover de *Puigcaulí*» (LB 1705); «Joseph Serrat masover del *mas Caulí*» (LB 1710); «Pau Mallolar braser habitant en *Puig Caulí*» (LB 1714); «Nicolau Berenguer masover del *Caulí*» (LB 1770); «*Manso Caulí* de Josef Gravalosa» (*Cad.* 1785); «Salvi Vilaró masover del *mas Caulí*» (LB 1879); «Tot lo *mas Caulí* de Joseph y Joan Gravalosa» (*Llev.* 1792); «Pere Boix bracer habitant per masover al *mas Caulí de Gravalosa*» (LB 1816); «masover del *Caulí*» (LB 1851); «*Manso Caulí*» (*Amill.* 1862); «*Caulí*» (*Pad.* 1885); «*Manso Culí*» (*Amill.* 1947); «*El Caulí*» (*GR* 1956); «*El Caulí*» (*Cad.* 1960).

Semblaria que el topònim evoluciona d'un antic *Puig Caulí* a l'actual *Caulí*; es tracta del mateix mas, ja que hem pogut observar un mateix masover per als dos noms: «Joan Mayolas pagès del *mas caulí*» (LB 1734) i «Joan Mayolas pagès del *Puig Caulí*» (LB 1736), o bé al *Llev.* 1731, quan apareixen indiferentment els dos termes: «Mas Silvestre dirruhit y a dit son Mas Pidevall unit [...] Afronta asolixent en honor del *Mas Caulí*, que posseheix an Mayoles», «una Mansada anomenada Desbruguer [...] Afrontant asolixent ab lo *Mas Caulí* que posseheix an Mallolas, a mitg dia ab la Riera de Gironella; a ponent y tremuntana ab lo *Mas Caulí*» al costat de «...un *Mas* anomenat *Puigcaulí* [...] Afrontant asolixent part en honor del Mas Pidevall y part ab la Riera de Gironella; a mitgdia part en honor de dit Mas Pidevall y part en honor del Mas Gravalosa; a ponent y tremuntana ab dit Pidevall» —propietat de Pau Mallolas—; un mateix propietari i una idèntica situació ens mostra que es tracta d'un únic mas anomenat *Puig Caulí* inicialment i *Caulí* posteriorment, que en aquesta època se l'anomenava de les dues maneres i que ha acabat imposant-se fins als nostres dies la segona.

Quant a l'escriptura, podem observar que en un cas apareix monoftongat, fet que ens mostra que les dues pronúncies actuals ja tenen una certa pervivència cronològica.

L'origen del topònim és força complex; Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 187 i 197) assenyalàvem la possibilitat que es tractés d'«una aglutinació de Ca l'Aulí» —tot i que l'inclòiem com un topònim de difícil classificació—, hipòtesi que la documentació no ens demostra. Una altra possibilitat, partint de la forma medieval esmentada per Pladelasala, *Cauleis*, és que es tractés d'un topònim referit a aigües calentes, del llatí *CALIDAS*, com altres noms de lloc, *la Caula* o *Caules*, però no tenim constància de la presència d'aigües termals a la zona. Per altra banda, també podria haver estat un antropònim, possiblement un llinatge que no tenim, però, documentat.

V. **Font del Mas Caulí*, **Mas Caulí*, **Puigcaulí*.

Caulí, el²

[əlk(əw)u'li]

Aquest topònim designa la part de territori propera al mas del mateix nom; ara bé, antigament es referia a les terres boscoses o de conreu que li pertanyien, una extensió de terra prou important.

«*Fincas Mansos Simon y Culí*. Límites N. Riera de Osor. Castaños» (DFE 1939); «*Partida Manso Simon y Manso Culí* linda al N. con Riera de Osor, al S. con Manso Talaya y Bayer, al E. con Manso Pidevall» (*Amill*. 1944); «*Finca manso Culí*, limita con la Riera de Osor, manso Talaya, manso Bayer y manso Pidevall» (*Amill*. 1947); «*Pago o paraje Caulí*» [inclou vint-i-una peces i quatre camins a més del mas del mateix nom, es localitza entre les partides de la Casa Nova de Mas Coll i del Simon] (*Cad*. 1960).

V. *Caulí, el¹*.

Caulí, casa d'en

«*La casa den Caulí*» (*Llev*. 1792); «*casa anomenada den caulí*» (*Hip*. 1854).

Nom d'una casa que deu tenir origen antroponímic.

Caulí, perxada del

[pər'jaðəðəlk(əw)u'li]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al costat del mas del qual pren el nom, una part concreta que forma part de la partida del mateix nom.

V. *Caulí, el¹*.

Caulí, salt d'en

[ˈsaldəŋk(əw)u'li]

Indret situat a la carretera d'Osor a Anglès, davant de la Dèrica, on va caure, abans de realitzar-se la carretera actual, una carreta conduïda per un home ano-

menat *en Caulí*, que va causar un accident i la mort d'un sacerdot que viatjava amb ell. El topònim, per tant, és d'origen antroponímic.

Caulí, sureda del [su'reðəðəlk(əw)u'li]

Zona fonamentalment boscosa de suros i d'alzines localitzada prop del mas del mateix nom, dins la partida de terra homònima, i a continuació de la perxada del Caulí.

El nom s'origina per la proximitat al mas.

V. *Caulí, el*¹.

Caulinet, casa

«*Casa Caulinet* hi viu Pere Cantal» (LA 1817); «Miquel Mayolas alias *Caulinet*» (LB 1818).

Nom pretèrit de casa i de persona ara no recordat.

Possiblement, prové del llinatge *Caulí* o del nom de mas, derivat amb el diminutiu *-et*.

Cèlia, ca la ['kalə'seliə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Quelic de l'Atxa* o *can Benos*.

L'origen del nom el trobem en el prenom femení.

Cellabona

V. **Posa d'en C*.

Cellabona, casa d'en

«Maria Bayer Morella y Sellabona ven aquella Casa anomenada *Casa den Sellabona*, carrer de la plassa Vella» (FNA 1806); «Casa situada carrer de la Riera anomenada *Casa den Sellabona* de Joseph Bayer Morella y Sellabona afronta ab la casa den Alemany, casa de Valicars, lo carrer que va de la Plassa Vella al Pont» (FNA 1807); «casa dita vulgarment la *casa den Sellabona* situada en lo carrer dels quatre cantons prenent desde dit carrer qui va a la Plassa Vella de dita Vila» (FNA 1843); «*Casa* nombrada *den Sellabona*» (Hip. 1854).

Casa que se situava al carrer de la Riera.

L'origen del nom és antroponímic, del llinatge *Cellabona*, documentat a Osor entre mitjan segle *xvi* i la primera meitat del segle *xix*, incloent-hi un cap de casa de la Sagrera en el segle *xvi*, «Antoni *Sellabona*» (*Man. 1553*).²⁵⁷

257. Tanmateix, es tracta d'un llinatge que no recull Moll.

Cellabona, mas

«*Mas Sellabona*» (Escrip. 1735); «*Mansus Badia* afrontatur in oriente [...] mediante torrente de Mirapeu [...] partim ab lo hort den Teixidor [...] et partim in honore *Mansi Sellabona*» (CB 1735).

Més que no pas un mas, creiem que aquest nom es referia a una casa propera al nucli urbà d'Osor, diferent, però, de la que es localitzava al carrer de la Plaça Vella o de la Riera, ja que aquesta sembla que es trobava a tocar del torrent de Mirapeus i afrontava amb el mas can Badia.

El topònim també deu ser d'origen antropònimic en el llinatge documentat a Osor.

Celler del Forn

«Una pessa de terra antigament anomenada *Celler del forn*» (Llev. 1731); «Una pessa de terra antigament dita *Collerdesforn* dins lo mateix mas Sarsanedas» (Llev. 1792).

Peça de terra que es trobava a tocar del mas can Cercenedes d'Osor.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada de 1792 amb aparició de l'article salat.

Ens trobem davant d'un topònim compost curiós perquè el primer element el 1731 és *Celler*, i el 1792, quan s'anota aglutinat, *Coller*; com que aquest darrer, possiblement, està realitzat a partir del primer, hem de creure que s'hi produeix un error de còpia ja que, endemés, no creiem que es pugui originar un nom de lloc a partir de *coller*, 'home que tragina a coll les mercaderies' o bé 'correigs que subjecten la tafarra al bast' (AlcM, 3, p. 294). Per tant, possiblement, es tracta de *Celler*, del llatí *CELLARIUM*, 'rebot o graner' (DECat, II, p. 661, i *OnCat.*, III, p. 348), que apareix a diversos topònims del domini lingüístic com ara *Els Cellers*, partida de Banyuls de la Marenda, o *Cellers*, agregat de la Guàrdia de la Noguera al Pallars Jussà. Es tractaria, doncs, d'un tros de terra de conreu que es trobaria a tocar del celler de l'esmentat mas can Cercenedes. Ara bé, el fet que el segon element del topònim sigui *Forn*, un altre dels elements propis dels masos, ens fa creure en la possibilitat que insinua Moreu-Rey, que relacionaria *celler* amb un lloc on es conrea la vinya (ENL, p. 62), és a dir, no seria gens estrany que, tractant-se d'una peça de terra, fos de vinya i se situés prop d'un forn del mas Cercenedes, de fet, a la perxada el Rajol, no lluny del mas, un informant ens va dir que hi havia hagut un forn de calç.

Cellera d'Anglès, camí de la

«*Camí* publich que va de dita Vila de Sant Pere de Ozor al lloch de la *Sellera de Angles* passant per lo pla de Roure» (FNA 1808).

Deu tractar-se del camí que des d'Osor s'enfila vers els masos el Bancs i Masferrer, des d'aquí fins al pla de Roure, des d'on es pot anar a puig d'Afrau i d'aquí cap a Anglès o la Cellera de Ter, que en el document es recullen amb la forma composta perquè aquestes dues viles formaven un únic municipi fins a 1788 i el nom del camí encara no havia canviat, malgrat que sí que ho havia fet l'estatus d'Anglès i la Cellera.²⁵⁸

Etimològicament, *Cellera* prové del llatí *CELLARIA*, 'sagrera', barri format per l'església i les seves dependències (*OnCat.*, III, p. 348);²⁵⁹ és a dir, en paraules de Mn. Constans a *Girona, Bisbat Marià* recollides per Dalmau i Casanovas (1969, p. 17): «En dir Cellera d'Anglès, s'entenia que l'església i el cementiri parroquials d'Anglès eren els de la seva sagrera». No considerem, per tant, adequada la proposta etimològica d'Alcover i Moll en originar el nom del llatí *CELLARIA*, 'celler, rebost' (*AlcM*, 3, p. 103), hipòtesi que també esmenta Pere Balañà (1989, p. 218). Per tant, el nom de lloc és un camí que pren el nom de la població antiga a la qual conduïa, la Cellera d'Anglès.²⁶⁰

Celró, el¹

[əlsəl'ro]

Mas encara habitat situat prop del santuari del Coll, a la urbanització, que s'inclou en terme parroquial de Sant Pere d'Osor, antigament de Santa Maria del Coll, però municipi de Susqueda, i que forma part de l'antic marquesat de Rupit. Es tracta d'una casa que diferents estudiosos, com Pladelasala (1960, p. 370), Pladevall (1962*b*, p. 284) i Bolòs i Hurtado (2001, p. 53), relacionen amb l'antiquíssim *Monte Cerone* o *Cerrone* del segle x, un nom de lloc que semblaria referir-se a la muntanya de Sant Benet, precisament on es localitza el Celró.

«*Celró* o *Cellró*» (*Man.* 1316);²⁶¹ «*Mansum Selro*» (*Not.* 1334); «*Mansum Selro* de Arnaldus Çelron et uxor Guillemma» i «*Mansi des Çelrron - Mansi des Celro - Mas Salro*» (*Capb.* 1342); «*Mansum Salro - Salron - Solron* de Salvi Coll» (*Capb.* 1562); «*Mansum Salrro* de Salvius Coll» (*Capb.* b 1562); «Raphael Coll agrícola parrochie Sancti Petri de Osor, termini de Rupit dominus utilis *mansorum* Serra, Codina, Falgueras, *Salró* et Pontey infra terminos de Rupit et de Osor Priorate dicti S. M^a de Colle», «*Mansi Solró*» i «*Mansi Celron*» (*Capb.* 1622);

258. Es pot consultar P. LANA O (1986), *Anglès*, p. 24-25, i D. PUJOL i L. LLAGOSTERA (1990), *La Cellera de Ter*, p. 16-17.

259. També recull aquesta mateixa hipòtesi MOREU-REY (ENL, p. 99).

260. Com a nota curiosa, CARRERAS CANDI (1911, p. 80) va considerar, erròniament, que la Cellera d'Anglès havia pertangut a Osor, error que li venia determinat per l'aparició a diferents documents antics de la Sagrera d'Osor: «Y també lo lloch modernament conegut per la Çellera d'Anglès, en la vall Geronesa, pertanyia a Osor y se nomena la Sellera d'Osor».

261. Vegeu A. PLADEVALL (1962*b*), «La Vall d'Osor dels anys 1316 a 1318», *Ausa* [Vic], vol. iv, p. 284, un estudi que realitzà sobre aquest manual del segle xiv, on, referint-se al mas el Celró, afirma que era «...del domini dels Cardona.».

«Michael Badia et Coll agrigola parrochie Sancti Petri de Ozor dominus utili *mansorum* falgueras, Codina, Setembre, Serra, *Salrró* et Pontey» (*Capb.* 1622, any 1737); «Jacobus et Petrus Badia y Coll dominus utiles *mansorum* Serradescoll, Cudine, Falgueras, *Salrró* et Pontey» (*Capb.* 1699); «Lo *mas Salrró* paga Delme y primicia al priorat del Coll» (*Coll* 1699); «*El Salrró* de la part parroquia de Ozor» (LB 1705); «*El Celró*» (*Acl.* 1723); «Jauma Garriga pages de Osor menor masover del *mas salrró*» (LB 1727); «Joseph Rocasalva pagès del *mas salró*» (LB 1743); «Baptista Carbonés masover del *Salrró*» (LB 1760); «*manso Celró*» (MR 1771); «*Manso Salró* parroquia Osor terme emperó del castell de Rupit» (FS 1773); «*Manso Salrró* parroquia Osor» (Escrip. 1778); «lo *Mas Salró* de la parr. de Osor terme emperó de Rupit» (*Llev.* 1792); «Lo *mas Salro* de dita parroquia de Sant Pere de Osor» (FN 1817); «*El Salro* de N^a S^a del Coll» (FM 1819); «*manso Salró*» (OS 1927); «*manso Salró*» (*Amill.* 1953).

Com podem observar, àmpliament documentat, queda clar que no ha format mai part de la vall d'Osor i del seu terme municipal sinó del castell de Rupit primer i de Susqueda fins ara però que, contràriament, sí que estava dins els límits de la parròquia de Sant Pere d'Osor i de Nostra Senyora del Coll dins del Priorat de la qual s'englobava. En la cartografia apareix situat com a «*C. Selró*» (MAPA 1). El terme, a més a més, ha esdevingut un malnom individual actual, *en Celró*, que ja té una certa tradició, «*Pauleta del salró*» (LLC 1931), «*Llurens Salró*» (LLC 1935) o «*Trini del Salrró*» (LLC 1929e), sempre referits a persones que han viscut al mas.

Gràficament, presenta diverses formes: *Celró*, *Cellró*, *Salro*, *Selró*, *Çelron*, *Çelrron*, *Salron*, *Solron*, *Salrró* i *Solró*, totes amb idèntica fonètica; per altra banda, l'ús de la *-o-* en substitució de la *-e-* potser es deu a una assimilació vocàlica i l'aparició de la *-n* final és per qüestions etimològiques.

Etimològicament, creiem que s'origina en l'antic *Cerone* o *Cerrone*, com semblaria indicar la *-n* final de moltes grafies documentades, a part que el 1342 trobem *Çelron*, és a dir, amb la *l* actual però amb la *erra* antiga, així, l'evolució podria haver estat *Cerrone* - *Celrrone* - *Celrron* - *Celron* - *Celró* (tot i que la segona forma no apareix en els textos consultats); això s'explicaria pel manteniment de la forma *-rr-* o *-r-* intervocàlica llatina, com a *CURRERE* > *córrer* o *LUMINAM* > *llumenera*, per exemple, però que en alguns casos pot dissimular en *l*, *PEREGRINU* > *pelegrí* o *VERATRIU* > *baladre*.²⁶²

V. **Mont Cerró*.

Celró, el²

[əlsə'l'ro]

Amb aquest terme es fa referència a la partida propietat del mas del mateix nom, situada als límits entre els termes d'Osor i de Susqueda, de tal manera que

262. Tal com assenyala F. de B. MOLL (1991), *Gramàtica històrica catalana*, p. 97 i 100.

una part d'aquestes possessions entraven en terme d'Osor, malgrat que la casa que els dóna nom se situí dins de Susqueda.

«Entremig del Gascó y del *Salró*» (*Llev.* 1731); «*el Salró*» (*Cad.* 1785); «*el salró*» (*Amill.* 1947); «*el Salró*» (*Amill.* 1953).

V. *Celró, el*¹.

Celró, camp

«*Campo* vulgo dicto *Salró*» (*Capb.* 1622); «*Campo* vulgo dicto *Salró* quo antiquatas erat constructus dictus mansus *Salró*» (*Pr.* 1766).

Probablement, es tractava d'una peça que formava part de la propietat del mas del mateix nom i que, segons el document del segle XVIII, sembla que es localitzava on hi havia hagut un antic *mas Celró* que degué reconstruir-se on es troba actualment.

V. *Celró, el*¹.

Celró, font del

«*Font del Celró*» (*AcL.* 1723).

Font que es devia trobar prop del mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Celró, el*¹.

cementiri, el

[əlsəmən̩'teri]

Dos són els espais que s'han recollit amb aquest terme, per una banda, el més antic, situat a l'actual plaça de Catalunya, al costat de l'església parroquial, que ho fou fins a l'any 1872: «...aquella meitat de casa al carrer d'ella anomenat den Margarits afronta asolixent ab *lo Cementeri*» (FN 1826), i per l'altra, l'actual, que data de la segona meitat del segle XIX i que es troba situat al carrer de França: «Pieza de tierra unida a la casa llamada Badía linda al E con *el Cementerio*» (LB 1883).

El topònim apareix només precedit de l'article, en el segle XIX amb la seva forma arcaica, i s'origina en el tipus de lloc de què es tracta. Oralment es pronuncia amb assimilació vocàlica a *e* i no pas amb *-i-* a la tercera síl·laba, si no és que es tracta d'una influència de la llengua castellana.

Cementiri, capella del

[kə'pe.ɫəðəlsəmən̩'teri]

Capella construïda a l'interior de l'actual cementiri, que data de la segona meitat del segle XIX, de 1873, i que esmenten Botet i Sisó a la *Geografia general de Catalunya: Província de Girona*. Es tracta d'una capella molt senzilla i sense cap mena d'interès artístic.

El nom, evidentment, prové de la seva localització.

Cementiri, carrer del

«Calle que va al cementerio» (Escrip. 1776); «Calle del cementerio» (Hip. 1854); «Calle Cementerio» (Amill. 1862); «Calle Cementerio» (Nom. 1863); «Calle Cementerio» (Pad. 1880); «Calle del Cementerio» (LA 1909, 1933); «Calle Cementerio» (Pad. 1930).

Amb aquest terme es feia referència a una part de l'actual *carrer de Catalunya*, concretament a partir de les escales que es troben just davant de cal Sastrellarg i can Jan i fins a la plaça de Catalunya, on antigament s'havia ubicat el cementiri parroquial. Aquest topònim urbà va ser vigent fins a 1936, quan se l'anomenà *carrer de Dídac Tarradell*, i entre 1939 i 1979, *carrer de Calvo Sotelo*.

Cementiri, hort del

«Huerto del Cementerio» (Amill. 1944); «Huerto del Cementerio» (Amill. 1953).

Devia tractar-se d'alguna de les peces que es localitzen al costat del cementiri, però desconeixem a quina, car el topònim avui no és usat ni recordat i tant podria trobar-se per la banda de can Badia, del Solà com de la dels aparcaments d'en Cercenedes.

Cementiri Vell

«Terreny anomenat *Cementiri Vell*» (LA 1905).

Amb aquesta forma composta es feia referència a la plaça de Catalunya, on hi havia hagut el cementiri, diferent de l'actual, durant el temps en què encara feia aquesta funció; desconeixem en quin moment va deixar de ser-ho per passar a ser considerat plaça.

Cens

V. **Coma de C.*

Cercenedes

V. **Creu d'en C., Mestressa C.*

Cercenedes, aulet de

[u(əw)'lɛddəsəsə'neðəs]

Bosc d'alzines que es localitza al costat del mas del mateix nom, a Osor, que és del qual li prové el nom.

V. *Cercenedes, can.*

Cercenedes, camí de

[kə'miðəsəsə'neðəs]

Actualment, són tres els camins que reben aquest nom, un que prové del mas el Ripoll i que s'enfila per sobre de can Casamitjana, un altre que des del Verger

passa per sobre el carrer de la Penya i s'uneix amb l'anterior —creiem que aquest és el més antic perquè es tractaria d'una branca del camí Ral que es dirigeix a Sant Hilari Sacalm— i un tercer que, de fet, seria la continuació del primer, que es dirigeix al mas des de la font del Bordegàs. Per escrit, Pladevall (1962*b*, p. 290, i 1980, p. 13) n'esmenta un del segle XIV, documentat al *Man. 1316* i que no sabem si és algun dels actuals: «que la serra de la banç, a mig dia del *camí de Cercenedes* es trobava plantada de vinyes i oliverars».

V. *Cercenedes, can*.

Cercenedes, can

[¹kansəsə'nɛðəs]

Nom de dos masos, el primer i més antic, encara habitat, situat just sobre el poble d'Osor, l'hem documentat des del segle XIII i es tracta d'un dels més importants i destacats de la vall. El trobem situat en la cartografia com a «*Mas Cersanedes*» (MAPA 1), «*Casa la Sarsaneda*» (MAPA 2), «*Mas Cercenedes*» (MAPA 3), «*Sarsanedes*» (MAPA 4) i «*C. las Sarsanedas*» (MAPA 6). És esmentat per Pladelasala (1960, p. 270) com a mas del segle XIV —tot i que nosaltres l'hem documentat al segle XIII i que Bolòs i Hurtado (2001) troben la forma *Cercenedes* en un document carolingi de l'any 960 que en podria ser l'origen—:²⁶³ «*Sarsanedes* (...“de Cerceneda”, s. XIV)» i, erròniament, per confusió amb el mas Cercenedes de Susqueda, per Rodríguez Burch (1975).

«*Mansi Cercenedas*» (Not. 1285); «*Mas Cerceneda* habitat per Pere de Cerceneda» (*Man. 1316*); «en honor del *mas Cersaneda*» (Rip. 1385); «*a.n Sersenede*» i «*en Serconede*» (LLC 1440); «*mansi Serseneda* de Johannes Serseneda» (Capb. 1446); «*mas de Serconeda-Cerceneda*» (Cop. xv); «*Manso Sarsanedas*» i «*mas Sersanedas*» (Rip. 1598); «Hilari Sarçanedas fadrí del *mas Sarsanedas*» (LB 1710); «Cap del *mas Sarsanedas* Joseph Sarsanedas» (LA 1715); «*Mas Sarsanedas* [...] Afronta asolixent part en honor den Casamitjana, part en honor llur anomenat oliver de St Pere y part en honor llur que fou del Rajol y a tremuntana en altre honor llur y part en honor den Ombreras y a mitgdia y ponent en honor llur» (*Llev. 1731*); «*Manso Sarsanedas*» (Escrip. 1769); «Joseph Baucells masover de *Sarsanedas*» (LB 1785); «las casas habitadas del *mas sarsanedas*» (*Llev. 1792*); «Benito Sarsanedas labrador heredero del *Manso Sarsanedas*» (Hip. 1800); «*Mas Sarsanedas*» (LA 1811); «Joseph Sarsanedas pagès propietari hereu del *mas Sarsanedas*» (FN 1819); «*mas Sarsanedas*» (FN 1829); «*Manso sarsanedas de Osor*» (Hip. 1855); «*Sarsanedas*» (Pad. 1930); «*manso Sarsanedas*» (Amill. 1862); «*Sarsanedas*» (Nom. 1863); «*Manso Sarsanedas*» (Amill. 1944); «*Sarsanedas*» (GR 1956); «*Manso sarsanedas*» (DFE 1958).

263. J. BOLÒS i V. HURTADO (2001, p. 104) indiquen en el recull de topònims que es recull a R. ORDEIG I MATA (1999), *Catalunya carolíngia*, IV: *Els comtats d'Osona i Manresa*, al document 872, p. 52.

El terme és un dels llinatges més freqüents d'Osor entre finals del segle XIII i ara, que encara el trobem com a primer cognom,²⁶⁴ de diferents caps de casa, com «Petrus *Cerceneda*» (PLO 1473), «*En Sarseneda*» (Fog. 1497) i «Sagimon *Cersaneda*» (Fog. 1553), i en diferents alcaldes al llarg de la història, Bhartomeu *Serseneda* (1614), Benet *Sarsanedes* (1739-1740), Francisco *Sarsenedes* (1767-1768), Benet *Sarsanedas* (1791-1792, 1799-1800 i 1807-1808), Josep *Sarsenedes* (1827 i 1831), Francesc *Sarsenedes* (1836) i Joan *Sarsanedes* (1857). Tot plegat determina que existeixi relació entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari fins a mitjan segle XX: Pere de *Cercenedes* (1316), Joan *Cercenedes* (1446), *En Cercenedes* (1497), Segimon *Cercenedes* (1553), Esteve *Cercenedes* (1650), Josep *Cercenedes* (1715 i 1731), Francisco *Cercenedes* (1748), Hilari *Cercenedes* (1770), Francisco *Cercenedes* (1785), Benet *Cercenedes* (1805), Joan *Cercenedes* (1817), Josep *Cercenedes* (1829), Josep *Cercenedes* (1862), Maria *Cercenedes* (1916) i Paciència Massaguer *Cercenedes* (1944), que és la darrera que porta el llinatge, que a partir d'aleshores serà *Casassas*.

Gràficament, es tracta d'una paraula complexa que apareix molt diversificada: *Cercenedes*, *Cerceneda*, *Cercenedas*, *Serconede*, *Serseneda*, *Sarseneda*, *Cersanedas*, *Cersaneda*, *Sarçeneda*, *Sarsaneda*, *Sarçaneda*, *Çarssanedas*, *Sarçanedas*, *Sarsanedas*, *Sarsanedes*, *Sarceneda*, *Sarcenedes*, *Sersanedas*, *Sersaneda*, *Sarssanedas* i *Sassanedes* (que respon a la forma oral, amb elisió de la vibrant); la forma predominant, però, tant per al topònim com per a l'antropònim és *Sarsanedas*. Aquestes formes són degudes a la confusió vocàlica *a-e* a les tres síl·labes àtones i a l'homofonia *s-ss-c-ç* del so alveolar fricatiu sord; el cas de *Serconede* podria ser un error de còpia, ja que solament apareix en una ocasió; més curiosa és l'alternança entre singular i plural, que també es produeix en el llinatge, que trobem des de les primeres documentacions i que pot ser deguda a l'existència de més d'un mas amb el mateix nom; i l'aparició en un cas de la forma composta *Cercenedes d'Osor*, que s'explica per la voluntat d'evitar confusions amb el mas *Cercenedes de Susqueda*. Actualment, l'hem recollit sense genèric ni introductor, *Cercenedes*, amb el genèric *mas* i amb la contracció *can*, que és la forma que predomina. El nom de lloc també ha funcionat com a generador de malnoms individuals —actuals com *en Cercenedes* o *Sassanedes*, i pretèrits com «Tresa *Sarsanedas*» o «Catarino *Sassanedas*» (LLC 1929e)— referits al propietari o bé a residents al mas.

Etimològicament, la major part dels estudiosos²⁶⁵ coincideix a afirmar que es tracta d'un derivat col·lectiu en el sentit de *alzinar*, del llatí QUERCĪNĒTA, derivat

264. De fet, AlcM, 3, p. 123, esmenta *Cercenedes* com a llinatge existent a Osor.

265. M.-R. BASTARDAS (1994), *La formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana*; E. MOREU-REY (1982), *Els nostres noms de lloc*, i F. de B. MOLL (1987), *Els llinatges catalans*.

de QUERCUS (AlcM, 3, p. 123); tanmateix, Coromines (*OnCat.*, III, p. 352-353), tot i no excloure aquesta possibilitat, n'apunta d'altres, com ara que sigui un derivat de CIRCUNARE, 'rodejar, envoltar', partint de la forma *Cercenada* datada l'any 962. Tanmateix, no hem de descartar la possibilitat d'un origen antroponímic ja que no sabem si primer fou el nom de lloc o bé el llinatge, de fet, la hipòtesi que observa Navarro Colás (1963, p. 79) quan afirma «aunque el manso que nos ocupa se caracteriza por estar rodeado de grandes bosques de encinas, se trata de una transmisión antroponímica pero motivada primitivamente por las características del lugar en que está enclavado».

V. *Can Cercenedes*.

Cercenedes, carrer de [kə'ɾeðəsəsə'neðəs]

Carrer que enllaça la plaça del Verger amb el carrer de la Peña, just a la part del darrere de la torre de Recs o de la Presó. Només l'hem trobat documentat al segle xx, la qual cosa ens fa pensar que abans se'l devia incloure dins la plaça esmentada o a l'antiga plaça del Castell o bé al carrer de la Peña.²⁶⁶

«*Calle de Sarsanedas*» (LB 1948, 1952); «*Calle Sarsanedas*» (LA 1958).

El nom prové del fet que per aquest lloc circulava l'antic camí que conduïa a can Cercenedes passant per sobre del carrer de la Peña, per la qual cosa és possible que antigament se l'esmentés solament com a *camí de Cercenedes*. Cal afegir que l'actual placa amb el nom del carrer no respecta la forma escrita oficial sinó que se serveix de la més freqüent i tradicional per escrit, i que és la que s'utilitza en el llinatge encara actual, *carrer de Sarsanedas*.

V. *Cercenedes, can*.

Cercenedes, castanyeda de [kəstə'ɾeðəsəsə'neðəs]

Zona boscosa de castanyers situada dins la partida de Cercenedes de Susqueda, al nord del terme municipal.

V. *Cercenedes (de Susqueda), can*.

Cercenedes, feixes d'en

«Tres feixas de terra situadas en la Parra. de Ozor anomenadas las *feixas den Sarsanedas*» (Llev. 1731); «Tres *fexas* de conreu, dos de regadiu y la altre de secar anomenadas vulgarment *den Sarsanedas*» (Llev. 1792).

Devia tractar-se de tres peces afeixades que havien estat propietat del mas Cercenedes o d'algu amb el mateix llinatge, que les havia venudes, com demos-

266. De fet, el carrer de Cercenedes no apareix esmentat a l'acta de canvis de noms de carrer de 7 de novembre de 1936 (LA 1936).

traria l'ús de la preposició *de*, que indica pertinença, i l'article personal *en*, que mostra antropònim; tot i el canvi de llinatge dels possessors, com permeten veure els esments documentals, no es produeix canvi del nom de lloc, cosa que ens permet de deduir que en aquells moments el topònim havia arrelat plenament com a tal.

V. *Cercenedes, can.*

Cercenedes, molí de [mu'liðəsəsə'neðəs]

Edificació que es troba al carrer de França, a tocar del cementiri i sobre la riera d'Osor. Pretèritament, se l'havia anomenat *molí de la Mata, de Mirapeus i d'en Vila*. «Molí den Vila vuy den Sarsanedas» (LB 1746), «Torrent anomenat de mirapeus, prop del molí den Vila» (FN 1804).

«*Molí de Sarsanedas*» (Cad. 1785); «*Molí del mas Sarsanedas*» (Hip. 1855); «*Juan Bertrana y Company moliner de Sarsanedas*» (LB 1925); «*Molino de Sarsanedas*» (Pad. 1930); «*casa denominada Molino de Sarsanedas*» (LB 1933).

Aquest darrer esment ens mostra que, quan el molí queda unit al nucli urbà d'Osor, el nom del molí va esdevenir el sobrenom d'una casa, *el Molí*, que també ha generat malnoms de persona com «*Lores del Molí*» i «*Josep del Molí*» (LLC 1929e) o l'encara actual *el Moliner*, provinents en molts casos del fet d'haver residit a la casa més que no pas d'haver desenvolupat l'ofici de moliner.

L'origen del topònim es troba en el fet de tractar-se d'una propietat de can Cercenedes d'Osor. Quant a l'escriptura, torna a predominar la forma *Sarsanedas* i, amb referència a l'enllaç entre genèric i nom propi, s'hi produeix una alternança entre *de* i *den*, deguda al fet que els propietaris del mas can Cercenedes són anomenats igualment d'aquesta manera, tot i no portar el llinatge —encara ho podem comprovar a hores d'ara—, si a l'hora de fer l'esment es pensa en el mas, s'usa la preposició sola i si es pensa en el propietari s'utilitza la preposició seguida de l'article personal.

V. *Cercenedes, can.*

Cercenedes, prat de [ˈpraddəsəsə'neðəs]

Zona planera i amb herba situada al costat mateix del mas can Cercenedes d'Osor, que és l'element que origina el topònim.

V. *Cercenedes, can.*

Cercenedes, rec de [ˈregdəsəsə'neðəs]

Topònim amb el qual es fa referència al rec d'aigua que servia per fer treballar el molí del mateix nom i que discorre en paral·lel amb la part del carrer de França que va des del Molí fins al pont Nou o dels Soldats.

El nom prové del fet que es troba en terres de propietat del mas can Cercenedes i perquè el van fer construir els propietaris del mas amb la finalitat de fer funcionar llur molí i que, el 1910, també serví per construir la primera línia elèctrica privada a Osor, ja que s'aprofità l'aigua d'aquest rec per fer funcionar unes turbines que s'installaren al Molí, que un any després serviren també per a produir electricitat per al primer enllumenat públic als carrers d'Osor.²⁶⁷

V. *Cercenedes, can*.

Cercenedes, roca de [ˈrokəðəsəsəˈneðəs]

Un altre nom de l'indret que es coneix freqüentment per, simplement, *la Roca*, i que en altres documents hem trobat com a «roc de Sant Miquel», situat a 951 metres. De fet, aquest n'és el nom oficial, ja que és així com apareix al *Nom*. 2004 i al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3).²⁶⁸

El topònim s'origina perquè el lloc es localitza relativament proper al mas del mateix nom, la propietat del qual, a més, hi arriba; per tant, se situa entre can Cercenedes i la muntanya de Sant Miquel de Solterra.

V. *Cercenedes, can*.

Cercenedes, rouredes de [rəwˈreðəzðəsəsəˈneðəs]

Bosc de propietat de can Cercenedes d'Osor situat vers la roca del mateix nom, amb predomini de roures d'una certa grandària i antiguitat.

V. *Cercenedes, can*.

Cercenedes, serra de

«Una pessa de terra situada en dita Parra. en lo lloch anomenat lo Gravat [...] Afronta asolixent i mitg dia en honor den Bayer de la Escala; a ponent part ab la *Serra de Sarsanedas*, y part ab Anton Puig; y a tremuntana ab dit Anton Puig» (*Llev*. 1731).

Atès que l'actual can Gravat es troba en els límits de les propietats de can Cercenedes però a un nivell molt inferior, hem de creure que aquest topònim fa referència a les muntanyes —no gaire elevades— que enllacen la riera d'Osor amb el mas esmentat; sorprèn, però, que no s'anoti en el document la riera, ja que cal travessar-la per arribar al mas des de can Gravat. Això ens fa creure en una altra possibilitat, podria referir-se a les petites depressions que existeixen entre la par-

267. Aquest fet s'aprovà segons un contracte datat el 18 de juny de 1911 entre la corporació municipal i la senyora Maria Sarsanedas (LA 1911) i l'electricitat va arribar als domicilis particulars a partir d'una modificació de l'esmentat contracte del 20 de juny de 1916 (LA 1916).

268. Seguint la forma oficial, també s'esmenta així a l'obra de N. RAMIÓ, F. BRUGUERA i J. CATALÁN (2002), *Excursions per la vall d'Osor*.

tida de can Gravat i unes possessions de can Cercenedes que hi són veïnes; de totes maneres, l'ús del genèric *serra* ens sembla hiperbòlic, tant en un cas com en l'altre.

V. *Cercenedes, can.*

Cercenedes, sot de¹ [ˈsɔdɔsəsəˈnɛðəs]

Curs d'aigua que discorre prop de can Cercenedes d'Osor en direcció oest-est per unir-se a la riera de la Noguerola no gaire lluny de la font del Borrell.

Cercenedes, sot de² [ˈsɔdɔsəsəˈnɛðəs]

Irregular curs d'aigua que es troba situat a prop del mas can Cercenedes de Susqueda, que és el que li dona nom.

V. *Cercenedes (de Susqueda), can.*

Cercenedes de Susqueda

«Partida manso Sarsanedas» (Hip. 1852); «Finca Sarsanedas de Susqueda. Límites N. con Manso Bruguera y Casanova, E. con Manso Artigas y Rabionet, S. con manso Codina y Bruguera, O. con Mansos Codina, Rapich y Planicas. Encinas y matorral» (DFE 1946); «Finca Sarsanedas de Susqueda» (Amill. 1947); «Pago o paraje C. Sarsanedas de Pedro Soler Minobas» [incloua quaranta peces i una caseta a més del mas Cercenedes] (Cad. 1960); «Finca Sarsanedas S. Miguel. Encinas, pinos, castaños y chopos» (DFE 1963).

Extensió de terreny del mas homònim que se situa entre les propietats dels masos Bosses Vinyes, Rapic, la Codina, el Cerver, la Bruguera i les Artigues. Es troba a la zona nord-oest del terme d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

V. *Cercenedes (de Susqueda), can.*

Cercenedes (de Susqueda), can [ˈkansəsəˈnɛðəs(zɔsəsˈkɛðə)]

Mas situat al nord del terme d'Osor en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda dins l'antic marquesat de Rupit, prop dels masos les Planiques i Bosses Vinyes, sobre Sant Miquel de Maifré. Se l'esmenta de manera simple a la zona on es localitza i composta en llocs allunyats per diferenciar-lo del mas homònim que es troba sobre Osor. Rodríguez Burch (1975), en el seu estudi del capbreu del Coll de 1342, esmenta aquest mas però, a l'hora de situar-lo, el confon amb el mas Cercenedes d'Osor.

En la documentació, moltes vegades apareix sense determinatiu, i per poder esbrinar a quin es feia referència s'havien de tenir en compte els límits o la zona que s'esmentaven:²⁶⁹

269. Al *Man. 1553*, possiblement per diferenciar-los, el de Susqueda s'esmenta en plural, «Sarsanedas», mentre que el d'Osor, en singular, «Cersaneda», però aquest fet no és freqüent ni general. A

«uia quo uenit de Planes et perguit ad Solerols et *Cercenedas*» (DSMA, 960); «Bernardus de Sarçanedas heres et propietary mansum de Sarçanedas parrochie Sancti Vicenty de Sosqueda, afronta mansi Burgueria, mansi Podiolo et mansi Serra» (Capb. 1342); «Bernat de Sarsanedas parroquia Susqueda» (Cop. 1421); «*Mansi de Sarsenedas*» (Capb. 1560); «*Mansi Sarceneda*» (Capb. b 1562); «*Jacobus Çarsanedas dominus utilis mansi sarssanedas de Susqueda*» (Capb. 1622); «*Mansi Cerçanedas*» [limita amb els masos Pujol i Frigola] (Capb. 1699); «*Manso sarsanedas de Susqueda*» (AMO 1718); «*manso Sarsanedes*» (MR 1771); «*Miquel Triola masover de Sarsanedas parroquia de Susqueda*» (LB 1773); «*Manso Sarsanedas de Susqueda*» (Hip. 1861); «*Manso Sarsanedas de Susqueda*» (Amill. 1862); «*Sarsanedas de Susqueda*» (Nom. 1863); «*Sarsanedas de Susqueda*» (Pad. 1885); «*manso Sersanedas del Coll*» (LB 1922); «la divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas Viñas» (IGCOS 1927); «*Manso Sarsanedas de San Vicente*» (Pad. 1930); «*Manso sarsanedas de Susqueda*, Barrio de San Miguel de Ter» (DFE 1946); «*Manso Sarsaneda* de Pedro Soler Minobas» [limita amb les propietats dels masos Bosses Vinyes, Rapic i Codina] (Amill. 1947); «*Sarsanedas S.*» (GR 1956); «*Manso Sarsanedas de Susqueda*» (Cad. 1960); «*la casa de campo Sarsanedas S. Miguel*» (DFE 1963).

Com podem observar, es tracta d'un indret documentat des de molt antic, que apareix amb quatre formes diferents, una de simple, *Cercenedes*, i tres de compostes, *Cercenedes de Susqueda* —referit a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda—, *Cercenedes de Sant Vicenç*, el 1930 —també amb referència a la parròquia a la qual pertany però només hi ha anotat el sant patró—, i *Cercenedes del Coll* —perquè depenia de Santa Maria del Coll en un moment en què aquesta formava parròquia rural i perquè, a més, havia format part del Priorat del Coll.

Quant al nom, com en el cas de *Cercenedes* d'Osor, originàriament va existir relació amb el llinatge del propietari, Bernardus de Sarçanedas (1342), Bernat de *Cercenedes* (1421), en *Sarsaneda* (1560), Jacobus Çarssanedas (1622) i Juan *Sarsanedas* (1785); ara bé, com que es documenta el terme possiblement com a nom de lloc al segle x, en un document recollit al Diplomatarium de Santa Maria d'Amer de l'any 960, podríem pensar que el procés va ser invers, és a dir, que fou el topònim el que comportà el llinatge.

V. *Can Cercenedes*, font de; **Casa Nova de Cercenedes*.

Cerró

V. **Mont Cerró*.

Cerver

V. **Barraca del C.*, *Creu del C.*

part, amb referència a aquest document, Pladevall el situa en parròquia d'Osor, a A. PLADEVALL (1980), «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (2)», p. 7.

Cerver, el¹

[əlsər'βe]

Mas encara en força bon estat de conservació i novament habitable, que se situa a la zona nord del terme municipal, a la carretera que des del coll de Nafré es dirigeix fins al Clascar en parròquia d'Osor, però just al límit amb la de Susqueda, i que antigament s'havia inclòs a la parròquia de Santa Maria del Coll. Documentat des del segle XIII, podria existir des de més antic, ja que Bolòs i Hurtado el relacionen amb el topònim *ipso Sorbario* de l'any 958²⁷⁰ i Pladelasala (1960, p. 371) indica la possibilitat que es relacioni amb *El Greval*, que data del segle XI. Per la seva antiguitat i importància, apareix freqüentment situat en els mapes: erròniament com a «*Can Cerverí*» (MAPA 1), curiosament en plural, «*Casas Cerver*» (MAPA 2), «*Mas el Cerver*» (MAPA 3), «*El Cerver*» (MAPA 4 i 5) i, també erròniament, com a «*C. el Serret*» (MAPA 6); també apareix al *Nom.* 2004 com a «*el Cerver*».

«*Mansum Seruer*» (*Not.* 1285); «*Mansi de server*» i «*Mansi Cerverio*» (*Capb.* 1342); «*Mas en Server*» (LLC 1440); «*Mansi Cerver de Johannes Cerver*» (*Capb.* 1446); «*Mansi Serverio*» (*Capb.* 1560); «*Mansi Server*» (*Capb.* 1562); «*Mansi Server*» (*Capb.* 1699); «*El mas Server*» (LB 1716); «*Mas Server - Mas Cerver de Joseph Server*» (*Llev.* 1731); «*Manso Server*» (*Escrip.* 1775); «*Manso Servé de Ysidro Servé*» (*Cad.* 1785); «*Tot lo mas Cerver de Ysidro Cerver pagès de Osor*» (*Llev.* 1792); «*El mas Server de Isidro Server*» (LB 1794); «*Theresa Server filla legítima y natural de Joseph Server pagès hereu del mas Server*» (FN 1806); «*mas Sarber de Juan Sarber*» (AMO 1817); «*Manso Server*» (Hip. 1857); «*Mas Cerver propietat de Juan Cerver*» (*Amill.* 1862); «*Server*» (*Nom.* 1863); «*Cerver*» (Pad. 1880); «*mas Server*» (Del. 1885); «*el Sarvé*» (LLC 1929e); «*El Cerver*» (Pad. 1930); «*Manso Cerver*» (DFF 1939); «*El Cerver*» (GR 1956); «*El Cerver*» (DFF 1958); «*manso Cerver de José Cerver Coll*» (*Cad.* 1960).

Gràficament, les formes són molt diverses, degudes, sobretot, a les confusions *s-c* a principi de mot, amb predomini de la primera fins als segles XVIII-XIX i de la segona en els segles XIX-XX, i a altres homofonies: *Cerver*, *Server*, *Serber*, *Servé*, *Sarber*, *Sarver*, *Sarvé*, *Sarber* i *Sarbé*, deixant a part les formes arcaïques *Cerverio*, *Seruer* i *Saruer*. La tendència al llarg dels segles ha anat cap a l'omissió del genèric *mas* i a la introducció del topònim amb l'article *el*, que és el que predomina ara. Quant al connector entre genèric i nom propi, quan hi és present, hi abunda l'article o bé la preposició *i*, en alguna ocasió, l'article personal *en*.

Es tracta d'un llinatge molt arrelat a Osor que es documenta des del segle XIII i que existeix actualment com a primer i segon cognoms;²⁷¹ el duen al llarg de la

270. J. BOLÒS i V. HURTADO (2001), *Atles del comtat d'Osona 798-993*, p. 22 i 117, on ens indiquen que apareix esmentat per R. ORDEIG i MATA (1999), *Catalunya carolíngia*, IV: *Els comtats d'Osona i Manresa*, p. 52, document 804.

271. Segons el Pad. 2002, amb sis ocurrences, dues com a primer cognom i quatre com a segon.

història diversos caps de casa; «Ffranciscus Server» (PLO 1473), «Francé Server» (Fog. 1497) i «en Cerner» (Fog. 1553),²⁷² i alcaldes del terme, Martí Cerver (1813), Josep Cerver (1818), Martí Cerver (1824), Joan Cerver (1863-1865 i 1872-1873), Josep Cerver (1877-1879), Josep Cerver Cerver (1894-1895) i Josep Cerver Coll (1965-1979). A més, el nom del mas coincideix amb el llinatge del seu propietari fins als nostres dies, aspecte que tenim àmpliament documentat: *en Seruer* (1285), Bernat *dez Cerver* (1316), *en Cerver* (1440), Johannes Cerver (1446), Ffranciscus Cerver»(1473), Francí Cerver (1497), *en Cerver* (1560), Joseph Cerver (1731), Ysidro Cerver (1794), Joseph Cerver (1800), Juan Cerver (1862), Josep Cerver Coll (1979) i Josep Maria Cerver (2002). Tot plegat ens mostra que existeix una estreta relació entre el topònim i l'antropònim, malgrat que creiem que en aquest cas devia ser primer el nom de lloc, ja que és documentat al segle x.

Etimològicament, existeixen dues possibilitats amb referència a aquest nom, que coincideixen amb les assenyalades per Moreu-Rey (ENL, p. 59): «...Cerver o Server, Vall de Serves o Cerves, amb Cervera i Puigcerver, són noms de lloc que recorden l'arbre o arbust també anomenat Sorbet. (En competència certament amb una altra etimologia possible: la que parteix de “cérvol”».²⁷³ Deixem de banda una tercera possibilitat esmentada per Moll (ELC, p. 172) referint-se al llinatge, quan assenjala que es tracta d'una «[f]orma masculinitzada de Cervera per designar un home nadiu o procedent de Cervera», una altra esmentada per Balañà (1989, p. 203) a partir de Cervera de la Segarra, que indica que prové de l'àrab clàssic (*as-*) *sirb*, '(el) camí', o de l'àrab clàssic (*al-*) *cirà*, '(de la) plana', per la poca o nul·la influència de l'àrab en aquestes terres, i una darrera d'Amigó (1999, p. 129), que diu: «I encara s'hi podria afegir que, en el cas que un nom semblant designi un lloc enlairat al capdamunt d'una muntanya, amb roques, com ara Puigcerver»,²⁷⁴ que rebutgem per la situació del topònim, que tot i ser a una certa alçada no és, ni de bon tros, al capdamunt de tot de la muntanya. Ens decantem per l'opció botànica per diverses raons, una de bastant evident, ja que prop del mas encara es pot veure un exemplar de servera que, endemés, ha originat un topònim, la *tallada o perxada de la Servera*, és a dir, que hem de creure que aquest arbre havia abundat a la zona i d'aquí degué sorgir el nom de lloc; un altre aspecte significatiu que ens decanta vers aquesta hipòtesi és que la grafia predominant —encara que no exclusiva—

272. Error de còpia a la transcripció d'aquest fogatge realitzada per Josep Iglésies.

273. També creu en aquesta doble possibilitat AMIGÓ I ANGLÈS (1999, p. 129) quan afirma que «Les Cerveres, a Belltall, Vilanova d'Escornalbou, són d'interpretació conflictiva, amb *c* inicial poden estar relacionades amb *cérvol*; amb *s* inicial, la correspondència s'establiria amb l'arbre de les serves».

274. Amigó recull aquesta hipòtesi de Lluís BANCEDA (1990), que, fent-se ressò d'Atanzat, Ch. Ros-taing, afirma que el topònim *Puigcerver* s'originà en la geologia, provinent d'una possible base preindoeuropea *kar-ker*, equivalent a 'roca', influïda més tard pel llatí *CERVUS*.

en els textos més antics és amb *s-* i no pas amb *c-*, fet que l'allunyaria de la possibilitat de procedir del nom d'animal. I, en darrer terme, si acceptem com a primer esment de l'actual Cerver la forma *Sorbario* del segle *x*, semblaria clara la relació amb el llatí *SORBUM*, 'serva', i, aleshores, el mot significaria originàriament 'lloc amb serveres'.²⁷⁵ Però ni Alcover i Moll ni Coromines recullen aquesta possibilitat a les seves obres, ja que relacionen sempre *Cerver* o *Cervera* amb *cérvol*, igual com fa també Navarro Colás (1963, p. 92), encara que en aquesta ocasió afegeix que «en nuestro caso se trata de un antropónimo atestiguado en todas las comarcas catalanas». Malgrat tot, continuem creient que el topònim es relaciona amb l'arbre i que, per tant, la grafia oficial hauria de ser amb *s-* i no pas amb *c-*, tot i que en el darrer segle ha estat la forma que s'ha imposat per escrit, tant en el llinatge com en el topònim.

V. *Creu del Cerver*.

Cerver, el², o la propietat del Cerver [prupio'taddəlsər'βe]

Partida d'extensió considerable situada entre les propietats dels masos can Coll, el Clascar, les Romegueres, Rocasalva de Susqueda i can Cercenedes de Susqueda.

«*Loco vocato el Cerver*» (*Capb.* 1446); «*partida de terra mas Servé*» (*Cad.* 1785); «*finca manso Cerver*» (*Amill.* 1862); «*las propiedades llamadas Casa nova del Colobran y Cerver*» (IGCOS 1927); «*Finca Manso Cerver. Límites N. Roca Aguda de las minas del Colobran, E. Manso Clascar y Romagueras, S. Manso Coll, O. Rocasalva y Colobran. Castaño, algunos nogales, chopos, encinas, corcho de Manso Cerver Joanhuix*» (DFE 1939); «*Pago o paraje C. Cerver de José Cerver Coll*» [inclou cent trenta-sis peces de terra i una caseta a més del mas el Cerver] (*Cad.* 1960).

El nom, com és evident, prové del fet que és propietat del Cerver.

V. *Cerver, el¹*.

Cerver, camp del ['kamdəlsər'βe]

Antiga peça de terra que se situava sota el mas el Cerver i que actualment ha esdevingut una perxada que forma part de la partida del Cerver. Recollida oralment, se'ns ha referit la *perxada de sota el camp del Cerver* i amb la forma més simple *perxada del Camp*.

V. *Cerver, el¹*.

275. No oblidem, a més, que *sorbet* és un sinònim de *serva* i que ha originat un nom de lloc com Sant Martí de Sorbet, una parròquia prop de Terrassa i que, etimològicament, sembla provinent del llatí *SORBETUM*, 'camp de servers' (AlcM, 10, p. 10); per tant, el mot no és estrany en toponímia.

Cerver, can [ˈkansərˈβe]

Antic sobrenom caigut en desús de la casa que actualment es coneix, per feminització, com a *ca la Cervera*, al carrer de França.

Cerver, carretera del, o camí del Cerver [kərəˈterədəlsərˈβe]

Nom que rep la *carretera del Clascar* entre el coll de Nafré i el mas el Cerver.

Cerver, feixa d'en

«*Flexa vocata den Serber*» (Com. 1355).

Peça afeixada potser situada vers el mas homònim.

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, possiblement en el llinatge, com demostraria l'ús de l'article personal *en* que precedeix l'específic.

V. *Cerver, el*¹.

Cerver, font del [ˈfɔndəlsərˈβe]

Hidrònim que es localitza al costat del mas del mateix nom, a tocar de la carretera que es dirigeix al Clascar. S'hi pot llegir un rètol que diu «J.C. 1931»; desconexem si la data fa referència a l'any de construcció de la font o bé a alguna obra de restauració o d'arranjament.

V. *Cerver, el*¹.

Cerver, grèvol del [ˈgrɛβuɫdəlsərˈβe]

Grèvol d'importants dimensions que es troba a la vora del mas del mateix nom, just al costat de la font. Arbre de gran bellesa i grandària que ens han esmentat oralment.

V. *Cerver, el*¹.

Cerver, muntanya del [munˈtanjədəlsərˈβe]

Aquest topònim fa referència a la zona boscosa propera al mas el Cerver, segons CEC 1924. És una forma no documentada per escrit i recollida només parcialment en la parla, per la qual cosa hem de considerar-la un nom de lloc sense arrelament a la zona per la banda d'Osor, tot i que sí que esporàdicament se la pot oir per la banda de Susqueda.

V. *Cerver, el*¹.

Cerver, sot del [ˈsɔddəlsərˈβe]

Curs d'aigua que discorre en direcció nord, neix prop del mas el Cerver i s'uneix al Ter en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda.

V. *Cerver, el*¹.

Cerver, teix del [ˈteʒdɛlsərˈβe]

Arbre d'uns dos metres de diàmetre, de gran bellesa, que es localitza a la partida de terra del Cerver, no gaire lluny del mas.

V. *Cerver*, *el*¹.

Cerver, vinya del [ˈbiŋəðɛlsərˈβe]

Vinya que formava part de la partida del mateix nom i que es trobava entre el Cerver i el Clascar; actualment ha esdevingut una zona boscosa.

V. *Cerver*, *el*¹.

Cervera, ca la [ˈkaɫəsərˈβerə]

Nom d'una casa del carrer de França originat en una feminització del llinatge *Cerver*.

«Chavala», mina

«Concesión 806 *mina* plomo titulada *Chavala* de 27-1-1900, término municipal de Osor» (*Min.* 1978).

Castellanisme lèxic aplicat a una mina sense cap mena d'arrelament popular.

Cidera, feixes de terra d'en [ˈfeʃəzdənsiˈðerə]

Nom que reben unes feixes de terra boscoses situades prop del mas la Grevolosa.

El topònim s'origina en el llinatge, raó per la qual va precedit de l'article personal *en*, que acompanya la preposició.

Cim de la Bassa, camp al [ˈkaməlˈsimdələˈβasə]

Peça de propietat del Molí d'en Serra situada sobre la bassa del Molí d'en Serra, fet que n'origina el nom compost de la locució prepositiva *al cim de*, 'damunt, sobre', i el substantiu *bassa*.

Cine, el [əlˈsinə]

Amb aquest nom són conegudes dues edificacions del nucli urbà d'Osor, una casa del carrer Major i l'edifici del Casal Verdaguer just al costat del parc infantil.

En ambdós casos, el nom els prové del fet que hi havia hagut una sala de cinema.

Cinto, can [ˈkanˈsintu]

Casa que es troba al carrer de França.

El nom s'originà en l'hipocorístic *Jacinto* amb afèresi, que és com s'anomenava el propietari a la segona meitat del segle XIX.²⁷⁶

V. *Can Cinto, Talaia d'en Cinto*.

Cinto, garaigs d'en [gəˈratʃuzdənˈsintu]

Edifici situat al passeig del Borrell destinat a l'aparcament tancat de cotxes que és de propietat de la casa del mateix nom, que correspon a un sobrenom del qual prové el nom.

El genèric s'esmenta amb el plural considerat col·loquial, amb *-os* i amb el so palatal africad sord i no pas sonor, com correspondria a la forma estàndard.

V. *Cinto, can*.

Cinto, plàtans d'en [ˈplatənuzdənˈsintu]

Nom que rebia una petita peça de terra amb plàtans que es trobava just al costat de la placeta de la font de Ca n'Aubreda i que era de propietat de la família que posseeix la casa de can Cinto.

Oralment, el genèric es refereix amb plural castellanitzat en *-os*, allunyat de la normativa en aquest nom comú.

V. *Cinto, can*.

Ció, ca la [ˈkaləsiˈo]

Nom d'una casa del carrer de França originat en el nom *Assumpció* amb afèresi.

Cirerers, coll de [ˈkoʎdəsiˈðes]

Pas de muntanya situat a Santa Creu d'Horta, concretament al creuament del camí que prové d'Osor i des d'on hom es pot dirigir vers Santa Creu d'Horta i ca n'Iglésies en direcció est, cap al Sobirà i Sant Hilari Sacalm en direcció oest i cap a l'Espinau, Castanyet i Santa Coloma de Farners en direcció sud. Apareix recollit al *Nom*. 2004 com a «*coll del Cirerer*», que és la mateixa forma que recull l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3).

«*Coll de Siders*» (FI 1562); «*Torrent de las Vinyas que devalla al Coll de Sirés*» (Llev. 1731); «*coll de Sidés*» (PSOB 2002).

276. Malgrat que sembli tractar-se d'un prenom castellanitzat, l'ús d'aquest nom és bastant antic: «...ja es produïa, al Principat i al País Valencià sobretot, una tendència forta vers una castellanització de certs prenom, els menys arrelats antigament: *l'Amado, el Mariano, el Cinto, el Rossendo, el Doro, el Mingo* (*Domènec* ha estat rarament acceptat per la llengua viva)», E. MOREU-REY (1981), p. 48. De fet, *Cinto, Mariano* i *Mingo* són tres hipocorístics castellanitzats que documentem a Osor, en alguns casos d'almenys el segle XIX.

Tot i que oficialment es recull en singular, sempre l'hem documentat, oralment i per escrit, en plural i amb la forma sincopada, i per això creiem que és la més adequada.

Etimològicament, es tracta d'un fitotopònim provinent de l'arbre fruiter, tot i que potser es tractaria d'una espècie salvatge, de fet, un informant ens va comentar que hi havia hagut cirerers bords en aquella zona, i això reafirmava en certa manera el que deia Moreu-Rey (ENL, p. 60): «Quant als arbres fruiters de verger, cal comprovar com llur incidència és escassa —lògicament— sobre la toponímia; i en els exemples següents és segur que es tracta el més sovint de les espècies salvatges [...] *Els Cirers, Cirés*». El nom deriva del fruit *cirera*, que prové del llatí CERASIA i del grec KERÁSION (DEM, p. 100). Tanmateix, Navarro Colás (1963, p. 94) recull el terme com a «*Collet de Sidés*» i indica que es tracta d'un nom d'origen desconegut.

V. *Coll de Cirerers*; **Solana del Coll de Cirerers*.

Cirerers del Roscall, coll de [ˈkoʎdəsiˈðezdəʎrusˈkaʝ]

Forma composta per diferenciar-se del seu homònim entre ca n'Iglésies i el Sobirà i que se situa vers el coll de Roscall i Llumeneres, al límit comú entre els municipis d'Osor, de Santa Coloma de Farners i de Brunyola.

«Punto denominado *Coll de Siders* a dos metros del camino desde Anglés a San Hilario, límite común entre Osor, Bruñola y Santa Coloma de Farnés» (OB 1927).

La forma composta està formada pel plural del nom d'arbre amb síncope, i el *Roscall*, referit al mas i al llocdit per diferenciar-se de l'homònim simple.

Cisteller, cal¹ [ˈkalsistəˈʎe]

Mas habitat pertanyent a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, molt proper, però, a la de Sant Pere d'Osor; se situa gairebé al costat de la riera d'Horta i de la carretera d'Osor a Santa Creu, a uns tres quilòmetres de la vila. Pladelasala l'esmenta «*Cal Cistaller*» i com a pertanyent a Santa Creu d'Horta. Apareix situat en la cartografia com a «*Can Cisteller*» (MAPA 4), «*C. Cisteller*» (MAPA 6) i, erròniament, com a «*mas can Casteller*» (MAPA 1) i «*Casa Casteller*» (MAPA 2).

«*Casa dicha del Cisteller*» (Escrip. 1769); «Josep Furtet brasser habitant en lo *mas Cisteller*» (LB 1815); «Miquel Bosch masover del *mas Cisteller de Santa Creu*» (LB 1821); «*mas cal Sistellé*» (LA 1838); «*Sistallé*» (*Nom.* 1863); «*Sistallé*» (Pad. 1885); «*Cal Sistallé*» (Pad. 1930); «*Cal Cisteller*» (GR 1956); «construcció de servitud de pas, atorgada pels senyors Llavari, Iglésias, Corominas i Planell passant pel *Cisteller*» (FI 1958); «*Cal Cistellé* de José M. Iglésias» (*Cad.* 1960).

S'hi alternen els mots genèrics *casa* i *mas*, que evolucionen cap a les contraccions *can* —possiblement, una referència cap a la persona que en devia originar el

nom, d'ofici cisteller— i l'actual *cal*—probablement per la pèrdua de relació entre el malnom individual del seu habitant, que implicà que esdevingués malnom de casa—; el cas de 1769, en el qual apareix el genèric *casa* i el connector *del*, semblaria demostrar el que afirmàvem quant al fet que inicialment el topònim actual es tractava d'un malnom relacionat amb l'ofici del propietari o del resident al mas.

L'origen del nom, doncs, l'hem de buscar en el derivat de *cistell* amb el sufix *-er*, que indica 'persona que treballa en l'ofici de fer o vendre cistells',²⁷⁷ és a dir, que ens trobem davant d'un nom originat en un antropònim, hipòtesi que també recull Navarro Colás (1963, p. 84), en un malnom de persona provinent de l'ofici o bé en el llinatge.

V. *Cal Cisteller*; *Cal Cisteller, sot de*.

Cisteller, cal²

[ˈkalsistəˈle]

Casa de la plaça de la Vila que també hem documentat per escrit, «*cal Sistanallé*» (LA 1921), encara que amb error de còpia i amb confusions gràfiques.

Desconeixem si el nom prové de l'ofici del propietari o bé del fet que procedia del mas.

Ciudadella

«Pago o paraje *Ciudadella* de Miguel de Planell Reguer» [incloïa catorze peces de terra i dos camins] (*Cad.* 1960).

Partida de terra situada prop del mas el Sobirà, al qual pertany, vers la Fàbrica i Baladrós.

Etimològicament, es tracta d'un derivat diminutiu provinent del llatí CIVITAS, -ATIS, 'ciutat', amb el sufix diminutiu *-icula* (*OnCat.*, III, p. 378, i *AlcM*, 3, p. 178); de totes maneres, la inexistència d'esments antics i de restes arqueològiques a la zona ens fa pensar que el terme podria estar relacionat amb la important quantitat de masos que trobem en aquesta zona; així mateix, podria relacionar-se amb un topònim proper com és el *pla de les Cases*, que, documentat de més antic, podria indicar l'antiga existència d'alguna mena de construcció antiga.

Civada, бага de la

[ˈbavəðələsiˈβaðə]

Zona boscosa predominantment de castanyer situada prop dels límits municipals amb Anglès, entre Gironella, a l'oest, i Santa Bàrbara, a l'est.

V. *Civada, font de la*.

277. MOREU-REY (1981, p. 28) ens diu respecte d'això: «Ens és lícit de considerar que un sobrenom com *Cisteller* designava el fabricant i venedor de cistells i altres objectes de vímet...» A més, el mateix estudiós recull *Cisteller* com un dels malnoms provinents d'ofici més freqüents a tot el domini lingüístic, a p. 123-124.

Civada, font de la

[ˈfoŋdələsiˈβaðə]

Hidrònim documentat oralment i que fa referència a una font ara pràcticament seca que es troba entre els masos el Bancs i Masferrer.

Com que a la zona on es localitza hi havia hagut camps en els quals es conreava civada per al bestiar, hem de creure que el topònim s'originà en aquesta planta gramínia el nom de la qual prové del llatí CĪBĀTA, 'menjada', del llatí CIBARE, 'alimentar, donar pinso a les cavalcadures' (DECat, II, p. 720, i AlcM, 3, p. 179). De totes maneres, malgrat que «[l]es principals plantes cultivades (cereals en primer lloc) han deixat totes llur empremta sobre la nomenclatura del país», com afirma Moreu-Rey (ENL, p. 63), no hem localitzat a cap de les obres consultades un nom de lloc que es pugui relacionar amb aquesta gramínia, fet que implica, per tant, una certa particularitat del topònim.

Clapissa, la

«Lloch anomenat *la Clapissa*» (Escrip. 1612).

Indret del qual només coneixem que es trobava situat prop del mas el Pidevall.

Tot sembla indicar que el nom s'originaria en el comú relacionat amb el relleu *clapissa*, 'esllavissada de pedra mitjana o engrunada pel peu d'una canal o fons d'un barranc en fort pendent' (DECat, II, p. 735; DIEC, p. 406, i AlcM, 3, p. 187),²⁷⁸ que ha originat altres topònims al domini lingüístic com *La Clapissa* (Maestrat) o *Clapisses de Racó-Roig* (prop de Tortosa); aleshores, si és així, es tractaria d'un mot derivat de *claper*, 'munt de pedres', amb el sufix *-issa*, com també recull Amigó (1999, p. 119): «Entre les paraules que ens poden dur la idea de pedra [...]. Hi podem afegir *clapissa*».

Claposa, la

«Petiam terre loco vocato *sa claposa*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *sa Claposa*» (*Capb.* 1622).

Indret que se situava com a límit de les propietats del mas la Codina i que, per tant, devia trobar-se en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i en terme municipal dividit entre Osor i Susqueda. Rodríguez Burch (1975) l'esmenta però tampoc en precisa la situació. tot i que per l'existència de la *serra sa Claposa* semblaria que es tracta de l'espai que va des del riu Ter fins al coll de Nafré.

El mot no apareix recollit a cap de les obres consultades ni com a comú ni com a propi, per tant, podríem trobar-nos davant d'una primera documentació.

278. DOMINGO I FRANÇÀS (1997, p. 195) comenta, però, que les definicions del DIEC i de l'AlcM no són del tot precises, ja que la mostren com a sinònim de *claper* i es decanta més vers el sentit més ampliat de Coromines.

L'etimologia, però, no és clara; semblaria un derivat amb el sufix *-osa* originat a partir del primitiu *clapa*, 'lloc clapejat', possiblement degut al color o a la vegetació; però també podria provenir de *claper*, 'munt de rocs', amb la qual cosa semblaria tractar-se d'un sinònim de *clapissa*.

Claposa, serra la

«*Serra sa Claposa*» (*Capb.* 1342).

Orònim situat entre els masos la Codina i Serra del Coll —actualment *can Coll*— que també apareix esmentat per Rodríguez Burch (1975) en el seu estudi sobre el capbreu del segle XIV, però sense cap altra precisió.

V. **Claposa, la*.

Clar, aulet

«A ponent en dit mas Robi com es termenat y a tremuntana en honor den Ripoll ab lo bosch Gros dit *aulet Clar*» (*Rip.* 1606).

Zona boscosa d'alzina que formava part de l'anomenat *bosc Gros*, entre el Ripoll i l'antic mas Rovir.

El topònim deu originar-se en l'adjectiu en el sentit que encara conserva de 'bosc net, poc espès, poc dens, amb poca vegetació', del llatí *CLĀRU*, 'que presenta transparència, lluminositat' (*DEM*, p. 101).

Clara, serrat de la

«Punto conocido por *Serrat de la Clara* o de Bellveí» (*OA* 1927).

Un altre nom del *serrat de Bellveí*, límit municipal entre Osor i Anglès, a la zona més oriental del terme, entre el camp de Llancers i els masos les Cases, les Casalles i Bellveí d'Anglès.

Desconeixem si el topònim s'origina en el nom de fonts femení o en el llinatge *Clarà*, no documentat a Osor però encara viu a hores d'ara a Anglès, o bé prové de l'adjectiu que indica alguna zona boscosa poc densa quant a vegetació.

Clascar, el

[əlkəs'ka]

Antic i important mas actualment deshabitat però en força bon estat de conservació. Se situa a la zona nord del terme municipal, a la carretera que des del Coll de Nafre es dirigeix fins al mas la Molina, força proper als masos el Cerver i els Aigols, dins la parròquia de Sant Pere d'Osor però als límits amb la de Sant Vicenç de Susqueda i que en altres temps s'havia inclòs a l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll. Apareix esmentat al *Nom.* 2004, que el recull com a «*el Clascar*». Se'l situa a diverses obres cartogràfiques: «*El Clascar*» (*MAPA* 1, 4 i 5), «*Casa Clascà*» (*MAPA* 2),

«*Mas el Clascar*» (MAPA 3), «*C. el Clascá*» (MAPA 6). Pladelasala (1960, p. 371) el situa al seu mapa amb el número 1 dels masos de la parròquia de Santa Maria del Coll i n'assenyala la possible existència des del segle XI: «*El Clascar* (Roca de Solaterra, s. XI. *Clascario*, s. XIV. Derivado de Castellar)». Pladevall (1962b, p. 283), per la seva banda, el data en el segle XIV, encara que esmenta també la possibilitat de relacionar-lo amb el segle XI: «Clascar, tal volta el *Castellare*, habitat per Guillem de Clascar». A partir d'aquests dos estudiosos i tenint en compte la seva situació com a límit antic de la vall d'Osor, sembla que efectivament s'hauria de relacionar amb l'antic *Castellar* o *Catllar*, també tingut en compte per Bolòs i Hurtado (2001, p. 52-53): «Adonem-nos que la vall era limitada al sud pel castell de Solterra i al nord pel Catllar o Castellar, segons consta als documents medievals. Com podem veure en altres contrades, trobar fortificacions als extrems de les demarcacions velles era força normal». Podem observar, doncs, que l'indret que ens ocupa sembla documentat de molt antic i relacionat amb una fortificació. Per aquesta raó, coincidim amb les opinions expressades pels diversos estudiosos esmentats sobre el fet que se'l pot considerar del segle XI, moment a partir del qual apareix àmpliament recollit.

«*Ipsum mansum de Castelar*» (LFM 1068) [relacionable amb la *serra de Castelar*] (*Sus.* 1068)—; «*Castellare* habitat per Guillem de Clascar» (*Man.* 1316); «*Mansi Clascar* den Clascar» (*Not.* 1334); «*mansi Caslario*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Clascar* de Miquel Clascar» (*Man.* 1553); «*Mansi de Clascar*» (*Capb.* b 1560); «*Mansi de Clascario*» (*Capb.* 1562); «*Mansi Clascar*» (*Capb.* 1699); «Joan Buscà masover del *Clascar*» (LB 1702); «*Mas Clascar de Ozor*» i «llur *Mas Clascar* [de Pere Clascar] ab diferents Massos dirruits y a dit *Mas Clascar* units y agregats [...] Afrontan juntas asolixent part en honor den More de Plantadis y part en honor de Joseph Serra; a mitg dia en honor den Romagueras; a ponent part en honor den Server y part en honor den Colobrán; y a tremuntana part ab dit Colobran, y part en honor den Tarrats» (*Llev.* 1731); «Miquel Server bracer habitant en lo *mas Clascar*» (LB 1735); «Pere Clascar habitant al *mas Clascar*» (LB 1746); «Isidro Ripoll masover del *Clascar*» (LB 1784); «*manso Clascá* de Jayme Clascá» (*Cad.* 1785); «Tot lo *mas Clascar* junt ab diferents masos dirruits y agregats so es las casas, hort, era, clos y quintana situat tot en Osor de Jaume Clascar y Sellabona» (*Llev.* 1792); «*mas Clascar*» (LA 1811); «*Manso Clascar*» (*Hip.* 1859); «*Manso Clascar* de Mateo Clascar» (*Amill.* 1862); «*Clascá*» (*Nom.* 1863); «*Clascar*» (*Pad.* 1885); «*Manso Clascar*» (IGCOS 1927); «*Clascar*» (*Pad.* 1930); «*Manso Clascar* de José Boix Vallicrosa» (*Amill.* 1947); «*El Clascar*» (GR 1956); «*El Clascar*» (DFE 1958); «*El Clascar* de Juan Boix Iglesias» (*Cad.* 1960).

Gràficament, deixant de banda les formes antigues més llatinitzades, quant al genèric, observem que el més freqüent, *mas*, és substituït en alguns casos per *casa*, i es va deixant de banda per usar-se, simplement, l'article, que gairebé sempre l'ha precedit, que és com se l'esmenta actualment. Encara caldria afegir que en una ocasió, el 1731, apareix com a topònim compost, «*Clascar d'Osor*».

El terme és un llinatge molt freqüent a Osor entre el segle XIV i mitjan segle XX,²⁷⁹ que es relaciona amb el nom del mas ja que, encara a la segona meitat del segle XIX, existia la coincidència entre el topònim i el llinatge del seu propietari: Guillem *de Clascar* (1316), *en Clascar* (1334), Pere *Clascar* (1497), Miquel *Clascar* (1553), Pere *Clascar* (1731), Josep *Clascar* (1754), Jaume *Clascar* (1792), Josep *Clascar* (1840) i Mateu *Clascar* (1862). A més, el cognom apareix en diferents caps de casa, «Pere *Clascar*» (*Fog. 1497*) i «Miquel *Clascar*» (*Fog. 1553*), i a alcaldes del terme, Josep *Clascar* (1744, 1753-1754 i 1760-1761), Joan Coll *Clascar* (1787-1788), Josep *Clascar* (1836 i 1840), Mateu *Clascar* (1865-1866) i Pere Obiols *Clascar* (1895-1899). També s'ha usat com a malnom, «Tresina *del Clascá*» o «Martí *del Clascá*» (LLC 1929e), que ha arribat als nostres dies, *en Mariano del Clascar*, que indica estada en el mas.

Etimològicament, cal fixar-se en les formes més arcaïques, potser relacionades amb una antiga fortificació, ja esmentades per Pladelasala, Pladevall i Bolòs i Hurtado, «*Castlar*» i «*Castellare*», del segle XI, i a les quals es podria unir «*Caslarío*», del segle XIV; seguí aquesta mateixa línia també Coromines: «...el nom de lloc *El Clascar*, estès per tota la Catalunya oriental per designar turons on hi ha hagut un castell o un càstrum, i provinent de *Casclar* < *Castlar* < CASTELLA-RE...»²⁸⁰ i hi insistí en obres posteriors, *OnCat.*, III, p. 387, i *DECat*, II, p. 628.²⁸¹ Creiem que acabaria de corroborar aquesta hipòtesi la situació del mas, en un punt elevat, en un indret estratègic, com el que descriu el mateix Coromines, «el nom de lloc *El Clascar* [...] per designar turons on hi ha hagut un castell o un càstrum» (*DECat*, II, p. 628), i el fet que també s'havia anomenat «Serra de Castellar» (LFM 1068) o «Roca de Solaterra» (s. X-XI).²⁸² Tot plegat ens porta a no considerar apropiada la possibilitat etimològica presentada per Carreras Candi, segons la qual es tracta d'un mot d'origen ibèric referit a una mena de roure, que també recullen Alcover i Moll (*ELC*, p. 320),²⁸³ Moreu-Rey (*ENL*, p. 57)²⁸⁴ i Navarro Colás (1963, p. 73).²⁸⁵

V. **Casa Nova del Clascar, Mariano del Clascar, Mas Clascar.*

279. De fet, a l'AlcM, 3, p. 193, es recull com a llinatge osorenc.

280. J. COROMINES (1970), *Estudis de toponímia catalana*, vol. II, p. 164.

281. A l'*Onomasticon Cataloniae*, de fet, Coromines fa una referència explícita al mas que ens ocupa. «4) *El Clascar*, mas, cap al Coll de Nafre, entre Osor i Susqueda».

282. Aquesta és la forma que esmenta PLADELASALA (1960, p. 370) partint de MONCADA, «Episcopologio Vicense», t. I, p. 184, Bula del Papa Benedicto VII, año 978, i Ramon d'ABADAL, «Acta de consagració de la Catedral de Vich por el Obispo Oliba, en 1038».

283. Tot i que també diu que «caldria confirmar-ho», i a AlcM, 3, p. 193.

284. Hi afegeix, però, «si no ve de castell».

285. Tanmateix, l'estudiosa esmentada tot seguit anota: «pero se trata de un nombre personal existente en Arbucias, Barc. Caldas de Mo., Gerona, Osor, Vilafr. Del P., etc.»; és a dir, que fa l'efecte que acaba decantant-se per l'origen antroponímic.

Clascar, bosc del, o perxada del Clascar [pər'ʃaðəðəkləs'ka]

Bosc de castanyers recollit al *Nom*. 2004 com a «*el Clascar*» i situat en el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3). Es troba just al nord del mas del mateix nom, al sud del riu Ter, a l'est del sot del Clascar i a l'oest del sot de la Molina.

El topònim prové del mas i es considera una part de la partida recollida al segle XVIII, «*partida Manso Clascá* afronta L. Manso Terrats, M. Manso Romagueras, P. Manso Servé i T. Manso Colubran» (*Cad.* 1785), situada entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i de Sant Vicenç de Susqueda.

V. *Clascar, el*.

Clascar, camí del, o carretera del Clascar [kə'miðəkləs'ka]

Malgrat l'existència de diversos camins que es dirigeixen a aquest mas, amb aquest topònim es fa referència habitualment al camí que s'origina al coll de Nafré i arriba al mas la Molina passant pels masos Cerver i Clascar, gairebé resseguint el límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, a la zona nord del terme municipal; també se'l coneix com a *camí* o *carretera del Cerver*.

Per l'antiguitat, la situació i la proximitat entre el Cerver i el Clascar, podem considerar-lo un camí força antic que, per exemple, documentem al segle XVIII, «en la quintana anomenada Plá de Suy seguint lo *camí que vá del dit Mas Cerver al dit Mas Clascar*», i que, un historiador, Josep Tarrés, opina que podria tractar-se d'una part d'una antiga via romana que uniria Vic amb Girona situada a les Guílleries: «... de la Cellera s'enfilava per Plantadís a la vessant nord del Puig d' Afrou i de Sant Gregori, passant pel Clascar i el Cerver per anar a petar al coll de Nafré».²⁸⁶

V. *Clascar, el*.

Clascar, carena del ['kəɾənəðəkləs'ka]

Topònim que assenyala el lloc, una carena, on se situa el mas el Clascar. Possiblement, es tracta de l'antiga *roca de Solatera* —és un espai força rocós— datada al segle XI, que funciona com a límit entre els termes parroquials de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

V. *Clascar, el*.

Clascar, font del ['fɔndəkləs'ka]

Font situada prop del mas del mateix nom.

V. *Clascar, el*.

286. J. TARRÉS I TURON (2002), «Un antic camí de Girona a Vic per les Guílleries», *Quaderns de la Selva*, núm. 14, p. 225. De fet, encara al segle XX hem documentat un camí o una dreuera que passant per Plantadís anava del mas el Clascar a la Cellera de Ter: «la senda del Clascar a la Cellera» (OLCT 1927).

Clascar, quintà del [kiŋ'taðəkləs'ka]

Topònim amb el qual es fa referència a les terres pròpies i del mas del mateix nom, en temps pretèrits fonamentalment de conreu i ara boscoses, amb predomini del pi i el castanyer.

V. *Clascar, el*.

Clascar, sot del ['soddəkləs'ka]

Situat en el MAPA 3, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, es tracta d'un curs d'aigua que neix prop de pedra Jugadora, discorre per les Sepultures, passa entremig dels masos el Cerver i el Clascar i desguassa al Ter prop del Colobrans, en terres parroquials de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. En documents anteriors, l'hem localitzat anomenat *torrent de les Sepultures*.

V. *Clascar, el*.

Claver, mas ['masklə'βe]

Mas situat en terme de Sant Hilari Sacalm però amb propietats en els límits municipals amb Osor, al sud del Carbonell i al costat d'una riera a la qual origina el nom.

V. *Mas Claver*.

Clerc, colònia [ku'loniə'klɛrk]

Nom que a principis del segle xx havien rebut *les Mines d'Osor* pel fet que hi havia existit una indústria tèxtil del mateix nom que durà fins als anys trenta del segle xx; Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta explícitament com a «*Colònia de les Mines*. (En 1922, «*Colònia Clerg*», fàbrica de tejidos)».

«*La colònia Clerch*» (LB 1909); «*colònia Clerch*» (LA 1912); «*Colònia Clerch de esta parroquia de Osor*» (LB 1930); «*Colònia Clerch*» [se'ns esmenta que hi viuen trenta persones vint de les quals no són d'origen català; es tractava, doncs, d'un dels pocs focus d'immigració a Osor] (Pad. 1930); «*Colònia Clerch*» (LA 1934).

L'origen del topònim és antroponímic, en el llinatge dels propietaris de la fàbrica, que documentem a Osor durant la primera meitat dels segle xx.

Gràficament, destaca que gairebé sempre apareix amb *-ch* en substitució de la forma normativa amb *-c*, amb idèntica fonètica, i també la mateixa en la grafia del document de Pladelasala, amb *-g*.

Clerc, masia de

«*La Masia de Clerch*» (FP 1909).

Terme que només apareix en aquest document. Ens van comentar que es podria tractar d'una casa situada a les Mines d'Osor en la qual hi havia hagut les oficines de l'empresa minaire posterior. Possiblement, rebria aquest nom perquè ha-

via estat la residència dels propietaris de l'antiga fàbrica tèxtil, i potser pretèritament era un mas aïllat. Es tracta d'un nom no recordat i que no arrela en la parla. El seu origen, per tant, es relacionaria amb el llinatge que alhora havia originat el nom de la colònia tèxtil.

V. *Clerc, colònia*.

Cloell, feixa de terra

«*Fexia terre vocata es cluell. Affrontatur ab oryente meridie et circio mansi es cluell et ab accidente in honore de Podyo Ferran*» (*Capb.* 1446).

Feixa de terra que, segons l'únic document en el qual apareix, es trobava prop de les propietats del mas Puigferran —a la zona actual del Castell del Baier—, vers Santa Creu d'Horta, encara que sembla que en parròquia de Sant Pere d'Osor.

El nom deu provenir del mas amb el qual s'esmenta que afronta.

V. **Cloell, mas*.

Cloell, mas

«*Petiam terre in dicta parrochia ad locum vocatam Solans. Affrontatur ab oryente in honore dicti mansi cloell et in prato vocato dez cabrots [...] ab occidente in honor de mansi Ripoll et mansi arrancada et mansi gomyr et cirtio in honore mansi de prato*» (*Capb.* 1446).

Semblaria que es tracta d'una altra manera de referir-se al *mas Closell*, de fet, *cloell* prové de *closell* (DECat, II, p. 773); tot i això, en aquest capbreu del segle xv els dos termes s'usen indistintament. Ara bé, no podem descartar un possible origen antroponímic, ja que en el mateix segle xv documentem la forma «*pertynentys den Cloell*» (*Capb.* 1446) i en la qual l'ús de l'article personal podria introduir un llinatge o malnom —en aquest cas, però, per indicar propietat o pertinença al mas Cloell.

Clos, camp

«*Pessa de terra cultiva nomenada Camp-rodó o Camp clos*» (*Llev.* 1792).

Peça situada entre can Casamitjana, a la qual pertany, i la riera de la Noguerola.

Possiblement, es tractava d'una peça de forma circular, per això també se l'anomenava *camp Rodó*, amb un nom compost, format pel substantiu *camp*, que es refereix a un lloc de conreu, i l'adjectiu descriptiu *clos*, del llatí *CLAUSUM*, 'tancat', en el sentit, per tant, de *camp tancat*. Malgrat l'existència del llinatge *Clos* entre el segle xvii i mitjan segle xx, no creiem que en aquest cas es produeixi cap relació entre el topònim i l'antroponim.

Closa, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Cloza* tinensa de tres mesurons poch mes o menos afronta en tots honors ab lo Mas Carbonell» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* nomenada vulgarment *Closa*» (*Llev.* 1792).

Peça de propietat del mas Carbonell, al veïnat de Querosell, vers el mas indicat.

Es tracta d'un topònim freqüent a tot el domini lingüístic, tal com esmenta Amigó (1999, p. 147-148) entre d'altres: «Classificable entre les compartimentacions del territori resulta molt abundant *el Clos, els Closos, la Closa, el Closet...*», originat a partir del llatí *CLAUSA*, 'tancada', en el sentit de 'camp tancat' (*AlcM*, 3, p. 220). Encara que no considerem que hi hagi relació, documentem el terme com a llinatge oso-renc en el segle XIII i des del segle XVI fins ara, que el trobem com a segon cognom.²⁸⁷

Closell, el

«Pessa de terra en el lloc anomenat *lo closell*» (FI 1624).

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, possiblement prop del mas del mateix nom, amb el qual es relacionaria.

V. **Closell, mas*.

Closell, mas

«Mansum vocatam bayer affrontatus ab oriente in honores mansi de prato et mansi rydemar [...] ab occidente in honore mansi Sugner et a meridie in honore de *mansi clozell*» (*Capb.* 1446).

Casa que es trobaria situada prop del mas Baier en direcció cap a Santa Creu d'Horta, vers l'actual mas el Veguer.

Derivat de *clos*, provinent del llatí *CLAUSA* o *CLAUSUM*, 'tancat, tancada', en el sentit, possiblement, de 'camp tancat' (*OnCat.*, III, p. 389, i *DECat*, II, p. 773-774).

Closells, sot dels

«camí pel qual es va de la vila de Osor fins a la parroquia de Santa Creu al *sot dels Clusells*» (FI 1624); «Tot dit llur Mas Triador [...] Afronta asolixent en altre honor llur, a mitg dia en honor del Mas Yglesias; a ponent en honor del mateix Mas Yglesias ayguavessant per lo Serrat avall ab honor del mas Busquets fins al *sot dels Clozells*, y a tramuntana en honor de dit Busquets fins al Puig de la Avena» (*Llev.* 1731).

Hidrònim que se situava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Triador i el Bosquet, corresponent, possiblement, a l'actual *sot del Bos-*

287. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

quet o *del Triador*, que, en direcció est, s'uneix a la riera d'Horta prop de cal Cisteller i a tocar de la carretera d'Osor a Santa Creu.

Per la situació, possiblement es relaciona amb el mas i el llocdit el Closell, amb la particularitat d'aparèixer en plural. Documentem el mot com a llinatge osorenc entre la segona meitat del segle XVII i fins a mitjan segle XX; el fet, però, que el mas sigui del segle XV i que documentem el topònim anteriorment ens fa creure que en aquesta ocasió no existeix relació entre el nom de lloc i l'antropònim.

Closes, les¹

«*Mansi Closa*» (Not. 1285); «*Arnaldus Çelron et uxor Guilelma. Mansatam vocata ses Clozes, afronta torrente des Monar, feixia mansi Falgueriis, via des Doys*», «*Mansata ses Clozas*» i «*Manso des Clozes*» (Capb. 1342); «*Mansata ses Clozes*» (Capb. 1342); «*Mansata voccata Closes*» i «*mansata de Ses Closes*» (Capb. 1622); «*mansata voccata closas unita manso Salrró*» (Capb. 1622, any 1737).

Mas que devia situar-se en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor, a la zona del santuari de la Mare de Déu del Coll, prop del Celró.

Gràficament, tot i ser habitualment en plural, alguna vegada és en singular, com en el primer document.

No creiem que tingui res a veure amb el llinatge *Closa*, tot i que contemporàniament al mas i en singular ja apareix documentat a Osor. Opinem, per tant, que es tracta d'una forma plural de *closa* en el sentit de 'camp tancat'.

V. **Closa*, peça de terra.

Closes, les²

«*Pessa de terra vuy boschosa lloch anomenat Las Closas*» (Llev. 1792).

Indret de situació desconeguda que no sabem si tenia cap relació amb el mas o la feixa de terra del mateix nom.

Closes, feixa de terra

«*Fexia terra vocata Clozes*» (Capb. 1343).

Peça afeixada situada vers l'antic veïnat de Querosell però que s'endinsa dins el terme parroquial de Santa Maria de Mansolí i depèn parcialment del Priorat del Coll.

Forma plural de *closa*, que, etimològicament, deu provenir del llatí *CLAUSA*, 'camp tancat', i que podria haver-se tractat de més d'una, ja que a la mateixa zona també l'hem documentat en singular.

Club, el [ə'l'klup]

Nom amb el qual es designa una part de l'edifici de l'Ajuntament, que havia estat seu d'una associació juvenil anomenada *Club Rosó*, que és d'on sorgí el sobrenom.

Coberta

V. **Roca C.*

Coco, cal ['kal'koku]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera originat en un malnom personal provinent d'una situació personal referida a la solteria.

V. *Cal Coco.*

Codina

V. **Caseta de C.*, **Partió de la Casa Nova d'en Lau i la C.*, *Sota la C.*

Codina, la¹ [ləku'dinə]

Mas encara habitat situat al nord del terme municipal, a tocar del Ter, prop de la capella de Sant Miquel de Maifré, en terme osorenc però, antigament, parròquia de Sant Miquel de Maifré, posteriorment de Sant Vicenç de Susqueda, dins el terme de l'antic marquesat de Rupit; de fet, es tracta de la casa més significativa del veïnat de Sant Miquel de Ter o de Maifré i, per aquesta raó, apareix esmentat per Coromines com a veïnat: «*La Codina*, veïnat del terme d'Osor» (*OnCat.*, III, p. 399). També l'hem sentit anomenar de manera composta, *la Codina de Susqueda*, pel fet de pertànyer-hi parroquialment, aspecte que també recull Coromines; així mateix, és present com a «*la Codina*» en el *Nom.* 2004 i localitzat en la cartografia com a «*Mas la Codina*» (MAPA 3), «*La Codina*» (MAPA 4) i «*C. Codina*» (MAPA 6). Pladevall (1962b, p. 283) esmenta que al *Man.* 1316 apareix aquesta casa com a pertanyent a l'antiga parròquia de Sant Daniel o Sant Miquel de Maifré, cosa que ens fa creure que és anterior al segle xiv.

«Guillelmus de Codina heres et propietarius *mansi de Cudina*» (*Capb.* 1342); «Lorenç *ça Codina* de parroquia de Sosqueda» (*Cop.* 1421); «*Mansi de sa Cudyna*» (*Capb.* 1446); «*Mansi en Cudyna*» (*Capb.* 1560); «*Mansum vocatum mas Codina*» (*Capb.* 1562); «*mansi Codina*» (*Capb.* 1622); «*mansi Codina*» (*Capb.* 1699); «*la Codina de Susqueda*» (LA 1735); «*manso Codina*» (MR 1771); «*manso la Codina* de Pau Codina» (*Cad.* 1785); «Tot lo *mas Codina* de Pere Codina» (*Llev.* 1792); «*Manso Cudina*» (AMO 1817); «*Codina*» (Pad. 1880); «*La Codina*» (Pad. 1930); «Pedro Codina Seriñá del *Manso Codina*» (DFE 1941); «*la Codina*» (GR 1956); «*la Codina*» (LA 1963).

Pladelasala (1960, p. 371) indica l'existència d'un altre mas homònim a la parròquia de Santa Maria del Coll, «*L'Aulet* (s. xiv: "Saullet abans sauliga", s. xvi.

Existia en este sector un manso llamado el Vilar; y, al parecer, otro, la Codina, distinto de otra Codina, del Término, en Susqueda». Pels documents consultats, sembla que, efectivament, ha existit aquest altre mas *la Codina*, ja que hem llegit «*Mansi de ces Cudines*» (*Capb.* 1342), en plural, fet que podria indicar l'existència de més d'un mas amb el mateix nom; a més, en el mateix segle XIV hem comprovat un «Guillelmus Cudina heres et proprietarius *mansi de Cudina*» al costat de «Siluanus de Serra heres et proprietarius *mansi de Serra parr. Osor, Mansi Septembris de Colle, mansi de falguerys, mansi de Cudina*» (*Capb.* 1342), és a dir, dos masos *Codina* amb dos propietaris diferents; a part, segons l'arbre genealògic que es realitzà al mas *la Codina* de Susqueda, els propietaris d'aquesta casa sempre han tingut com a llinatge el mateix nom que el mas, fins als nostres dies, i encara hem trobat:

«*Mansum vocatum mas Codina, de Salvius Coll*» (*Capb.* b 1560); «Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri de Osor, termino de Rupit dominus utilis *mansi Codina* sito infra terminos de Rupit et de Osor» i «Ego Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri de Osor termini Rupit dominos utilis *Mansorum Serra, Codina, Falgueras, Salró et Pontey* infra terminos de Rupit et de Osor Prioratu dicti Monastery S.M^a de Colle» (*Capb.* 1622); «Mas Coll [...] Afrontant asolixent part ab lo Torrent qui devalla del Coll de Nafre; part en honor den Planas anomenat Casullas y part en honor llur del Mas Pontey; a mitg dia en honor del Mas Plana mediant torrent qui devalla entre los Masos Saulina y Darnich; y part en honor lur del *Mas Codina*; a ponent part en honor de llur dit *Mas Codina...* [de Miquel Coll i Badia]» (*Llev.* 1731) o bé «una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll situat en dita Parr. y Terme de Ozor sota los quintans de nostra Senyora del Coll [...] Afronta asolixent en altre honor llur de pertinencias del *mas Codina* [...] a ponent y tremuntana en honor del Monestir de nostra Senyora del Coll» (*Llev.* 1731), i encara «Jacobus et Petrus Badia y Coll domines utilis *mansorum* Serradescoll, *Cudina, Falgueras, Salró et Pontey*» (*Capb.* 1699); «de Miquel Badia y Coll terres mesclades entre los *masos* Serra des Coll, Falgueras y *Cudina*» (*Coll* 1732); la *Codina* de Susqueda se situa al nord-est del Coll mentre que aquest altre devia ser al sud, entre can Coll, les Casulles, can Manuel i can Plana; a part, no hem d'oblidar l'existència d'esments compostos, com ara «Pere *Codina* pagès propietari del *mas Codina parroquia de Susqueda* terme emperó de la vila de Sant Pere de Osor» (FN 1824).

Sembla, doncs, que totes aquestes documentacions evidencien l'existència de dos masos homònims no gaire allunyats, fet del qual no s'adona Rodríguez Burch (1975), que només assenyala un mas que, a més a més, no recull com a existent i localitzable.

Gràficament, cal esmentar l'ús en alguns esments antics llatinitzats de la *-y-* i el fet que el genèric *mas* s'ha anat perdent i substituïnt per l'article; quant a l'enllaç entre genèric i nom propi, o bé s'omet o bé hi predomina la preposició *de* que en una ocasió, el 1560, se substitueix per l'article personal *-en-*.

El terme, endemés, apareix documentat com un llinatge arrelat a Osor des del segle XIII²⁸⁸ fins als nostres dies, que encara perviu com a primer i segon cognoms,²⁸⁹ incloent-hi diversos caps de casa medievals, «Petri de Codina» (Cop. 1234), «Llorenç ça Codina» (Cop. 1421) i «En Codina» (Fog. 1497, Fog. 1553), i un batlle del terme, Joan Codina, el 1865-1866. Tot plegat ens fa pensar en un origen antroponímic, ja que el topònim coincideix amb el llinatge del propietari: Guillelmus de Cudina (1342), Llorenç ça Codina (1421), en Codina (1560), en Codina (1707), Pere Codina (1792), Pere Codina (1824), Josep Codina (1927), Pedro Codina Serrià (1947), fins als nostres dies, en què encara es produeix la coincidència.

Si el procés fos invers, el topònim podria haver evolucionat del nom comú *codina*, ‘roca a flor de terra que fa un clap un de vegetació’ (OnCat., III, p. 400, i DECat, II, p. 800);²⁹⁰ segons Coromines, el mot és d’origen preromà, però, segons altres estudiosos com Alcover, Moll o Balaña, prové del llatí COTINA, ‘pedra’, que, de fet, és molt freqüent en toponímia, «Un tipus especial de roca a flor de terra és la codina. Aquest mot, que pertany a la família de *còdol* i sovinteja com a nom de lloc...».²⁹¹

V. *Creu de la Codina*, *Solella de la Codina*.

Codina, la²

Antic mas situat a la parròquia de Santa Maria del Coll i que és diferent de la Codina que es troba a la parròquia de Susqueda i que sembla que es localitzava entre can Coll, les Casulles, can Manuel i can Plana.

V. *Codina, la*¹.

Codina, la³

[ləku'ðinə]

Partida situada al nord del terme municipal d’Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, que deu el seu nom al fet de ser propietat del mas del mateix nom.

«Vinea loco vocato sa Cudina» (Capb. 1342); «Loco vocato sa Cudina» (Capb. 1622); «partida la Codina» (Cad. 1785); «...en el sitio conocido por Creu de Portell y en linde de terrenos de las propiedades Planicas y Codina» (IGCOS 1927); «Finca Codina. Límites N. mansos Planicas, Rapich, Sarsanedas y Viñasa Dalt y Baix, E. con mansos Frigola y Sarsanedas, S. con rio Ter, O. con manso Bort. Encinas, alcornoques, nogales, castaños, alamos y matorral» (DFF 1941); «Pago o paraje C. Codina de Pedro Codina» [inclou seixanta peces de terra, una caseta i un camí a més de la Codina] (Cad. 1960).

288. De fet, AlcM, 3, p. 248, recull el llinatge com a viu a Osor.

289. Segons el Pad. 2002, amb vuit ocurrències, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

290. També recullen aquesta possibilitat i aquest sentit MOREU-REY (ENL, p. 53) i BALANÀ I ABA-DIA (1989, p. 260).

291. DOMINGO I FRANCÀS (1997, p. 161).

Gràficament, cal esmentar l'ús de l'article salat arcaic en els documents dels segles XIV i XVII, on s'esmenta com a llocdit, respectant la fórmula arcaica.

V. *Codina, la*¹.

Codina, borda la

«*Borna de sa cudina*» (*Capb.* 1446); «Masoveria anomenada *Borna Sa Cudina* que fou del mas Triador» (*FI* 1562); «una Masoveria dirruïda *Bornasacudina* a dit llur Mas Iglesias unida» (*Llev.* 1731); «Tota aquella masoveria dirruïda nomenada *Bornasecudida* y a dit mas Yglesias agregat» (*Llev.* 1792).

Pladevall l'esmenta partint de «*Mas Codina*» (*Man.* 1316) i la diferencia del mas la Codina de Sant Vicenç de Susqueda perquè la que ens ocupa se situa a Santa Creu d'Horta. Al segle XIII, hem documentat un «*Petri de Codina* beneficiat in ecclesia Sancti Petri de Osorio» (*Cop.* 1234) com a cap de casa, ja que aquest document es relaciona amb Santa Creu d'Horta i el castell de Solterra, i hem de pensar que fa referència al mas que ens ocupa. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) indica que es tracta d'una masoveria que havia estat de propietat del mas Triador i que posteriorment ho fou de ca n'Iglésies. També Navarro Colás (1963, p. 64) recull el «manso y cerro la Codina» vers l'actual Collsacodina, la qual cosa ens fa creure que encara era recordada aquesta casa a mitjan segle XX. Per tant, era una antiga masoveria situada entre els masos ca n'Iglésies i el Triador, possiblement on avui es localitza el Collsacodina. Malgrat això, pel fet que en el segle XIII el propietari del mas portés aquest llinatge, podria haver-se produït el fet invers i que fos el mas que donés el nom al coll i, aleshores, hauríem de parlar d'un origen antroponímic, com recull Navarro Colás (1963, p. 64), que diu que «el topónimo que nos ocupa ha llegado a nosotros a través de su forma antroponímica frecuentemente usada en toda la región». Per la documentació coneixem que havia estat una propietat primer del mas Triador i, posteriorment, de ca n'Iglésies, a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Gràficament, destaca la fossilització de l'article salat femení que apareix a tots els textos escrits, en un cas fins i tot amb confusió vocàlica *a-e* —fet que demostraria la pèrdua de consciència de l'esmentada aglutinació—, i que coincideix amb l'orònim que creiem que li dóna el nom pel fet de localitzar-se en aquest *Collsacodina*. Destaca el cas del topònim aglutinat *borna + sa + Codina* del segle XVIII, en el sentit de *borda la Codina*.²⁹²

Codina, cambreria

«*Cambreria Codina*» [el diferencia del mas homònim en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i esmenta que hi residien set persones] (*Pad.* 1930).

292. ALCOVER i MOLL (*AlcM*, 2, p. 595) recullen el substantiu *borna* com a sinònim de *borda*.

Desconeixem si es tracta de la «*caseta de Joseph Codina*» (MR 1771) documentada al segle XVIII. Devia ser un edifici annex o proper al mas la Codina de Susqueda, a la zona nord del terme municipal, on residien els cambrers o altres treballadors de la casa esmentada.

V. *Codina, la*¹.

Codina, casa d'en

«Joseph Codina y Ombreras vench aquella casa nomenada la *casa den Codina* a Juan Romagueras. Afronta ab honors del mas banchs mediant torrent nomenat den Horta o de la maduixa» (FN 1819).

Devia tractar-se d'algun petit habitatge actualment inexistent situat prop del mas la Mata i de la partida de la Maduixa, a l'est del sot del mateix nom.

L'origen del topònim és antropònimic, com demostra l'ús de la preposició *de* i de l'article personal *en*, que indica propietat, fet que es confirma amb la coincidència del llinatge del venedor de la casa amb el propi topònim, *Codina*.

Codina, font de la [ˈfɔ̃ndələkuˈðinə]

Font situada just al costat de la Codina al nord del terme municipal d'Osor i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

V. *Codina, la*¹.

Codina, pont de la [ˈpõndələkuˈðinə]

Pont situat sobre el riu Ter, a tocar de Sant Miquel de Maifré i del mas la Codina, que n'origina el nom, a la carretera que des del Pasteral es dirigeix fins a l'embassament de Susqueda per la banda esquerra del Ter.

Codina, torrent de la [tuˈrɛ̃ndələkuˈðinə]

Torrent on només corre aigua en temps de pluges, situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop de la Codina Vella, a la zona nord del territori estudiat.

El topònim s'origina pel fet de ser pròxim al mas homònim.

V. *Codina, la*¹.

Codina, vinya de la¹

«*Vinea loco vocato de sa Codina*» (*Capb.* 1342); «*Vinea Mansi de Cudina*» (*Capb.* b 1562); «*Vinea vocata de la Cudina*» (*Capb.* 1622).

Antiga vinya ara possiblement boscosa, que devia formar part de la partida de la Codina, per tant, propietat del mateix mas, com es veu als documents dels segles XIV i XVI, però que devia evolucionar fins a prendre nom propi, com demos-

tra el document del segle XVII. Es trobava situada al nord del terme municipal, en terme parroquial de Susqueda, ja que es refereix a la casa que amb aquest nom se situa en aquella zona.

Gràficament, cal destacar l'evolució del connector entre el genèric i l'específic, format primer per la preposició *de* i l'article salat *sa*, posteriorment sense article, *i*, en el darrer document, amb l'article definit *la*.

V. *Codina, la*¹.

Codina, vinya de la²

«*Vinea vocata de la Cudina*» (FI 1628).

Diferent de l'anterior, en aquest cas era una vinya situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, vers el Collsacodina prop de l'antic mas o borda la Codina, que devia originar-ne el nom, tot plegat propietat del mas ca n'Iglésies.

V. **Codina, borda la*.

Codina i Salomó

V. **Caseta de C. i S.*

Codina i Salomó, mas

«*Manso Codina y Salomó*» (Cad. 1785); «*casa Codina y Salomó*» (AMO 1817); «*Mansos Codina y Salomó de Juan Codina*» (Amill. 1862).

Topònim que es referia a l'actual *mas Salomó*, situat al nord del terme municipal d'Osor, just al límit amb el de Susqueda —al qual pertany parroquialment—, a tocar del Ter i prop dels masos la Codina d'Osor i el Fangal de Susqueda, sobre la carretera que des del Pasteral es dirigeix fins a l'embassament de Susqueda.

L'origen d'aquest mas es deu trobar en el fet que fou construït en un lloc dit *Salomó*, documentat des del segle XIV, per algú que portava com a llinatge *Codina*, possiblement possessor o bé provinent del veí mas la Codina; precisament per aquest veïnatge es degué prendre la forma composta, amb la finalitat de diferenciar les dues cases; el més curiós, però, és que aquest fet es va fer extensiu al llinatge del propietari d'aquest mas, ja que la forma antroponímica composta *Codina i Salomó* és habitual a Osor, especialment durant la segona meitat del segle XVIII.

V. *Salomó, mas*.

Codina i Salomó, partida de terra

«*Partida mansos Codina y Salomó de Pablo Codina y Salomó afronta a llevant amb el mas Farigola, a migdia amb el riu Ter, a tramuntana amb el mas Sarsanedas y a ponent amb el terme de Susqueda*» (Cad. 1785); «*partida Codina y Salomó* [Barrio San Miguel] de Pedro Codina Seriñá limita al norte con man-

sos Planicas, Rapic, Sarsanedas; al sur con el rio Ter; al este con Manso Frigola y Susqueda» (*Amill. 1944*); «*Finca Manso Codina y Salomó*» (*Amill. 1953*).

Nom que rep la partida que es troba al voltant dels masos la Codina i can Salomó que, de fet, pertanyien al mateix propietari; malgrat això, en aquests documents no es diferenciaven dues partides com sí que es fa, per exemple, al *Cad. 1960*, on apareixen el «*Pago o paraje C. Codina de Pedro Codina Seriñá*» i el «*Pago o paraje C. Salomó de Pedro Codina Seriñá*». Possiblement, això es dona perquè la pèrdua del nom compost de manera definitiva es va produir a partir de mitjan segle xx. Per tant, és molt probable que aquesta forma composta designés la partida de terra de la Codina i volgués esmentar l'existència del mas Salomó.

Codina Vella, la¹ [ləku'ðinə'βejə]

Nom que sembla que designava l'antic mas *la Codina* de Susqueda i que es localitzava al nord-oest de la casa actual, prop de Sant Miquel de Maifré.

«*Sa Cudina Veya*» (*Capb. 1342*); «*sa Cudina Veya*» (*Capb. 1622*).

Topònim compost format pel nom del mas provinent del llinatge i l'adjectiu, que es pronuncia ioditzat i assenyala antiguitat en contrast amb el mas actual.

V. **Codina Vella, vinya de la*.

Codina Vella, la²

«*Fexe terre vocata de sa Cudina vey a afronta mansi de Cudina*» (*Capb. 1342*).

Peça de terra localitzada al nord del terme municipal d'Osor i que devia trobar-se situada a l'indret on es devia haver construït l'edifici primer del mas la Codina.

V. **Codina Vella, vinya de la*.

Codina Vella, vinya de la

«*Vinea vocata de sa Cudina vey a*» (*Capb. 1342*); «*vineam de sa Cudina vey a*» (*Capb. 1622*).

Gràficament, només cal destacar la iodització de l'adjectiu, encara viva actualment en aquesta zona, i l'ús de l'article salat arcaic.

Vinya que afrontava amb el mas la Codina el qual li origina la primera part del nom compost, situada al nord del terme municipal d'Osor i en parròquia de Susqueda. El segon element del topònim és un adjectiu temporal que, probablement, es devia relacionar amb l'espai en què es trobava, potser l'indret on devia existir el primer edifici del mas la Codina; de fet, encara ara es pot veure en un mas una llinda de l'any 1730 i que ens han comentat que prové de la Codina Vella, en contrast amb l'actual mas *la Codina*.

V. *Codina, la¹*.

Codonyer, pla del

[ˈplaðəlkuðuˈɲe]

Peça de terra de propietat de la Codina, en parròquia de Susqueda.

Recollit oralment, ens van explicar que era un tros en el qual hi havia hagut codonyers; aleshores, hem de considerar que es tracta d'un fitotopònim derivat de *codony* amb el sufix *-er* per designar l'arbre que produeix codonys. Ara bé, el fet que se'ns digués que hi havia hagut diversos codonyers però que el nom del lloc aparegui en singular, ens fa creure que ens trobem davant d'un mot simple usat com a col·lectiu, un fet no gaire habitual, com indica Maria-Reina Bastardas (1994, p. 17-20) quan afirma que «En el territori català existeixen alguns topònims, certament no molt abundants, que reflecteixen directament el nom d'una planta o arbre sense cap tipus de sufix».

Coll

V. *Badia i C.*, *Casa Nova del C.*, **Jaume C.*, **Serra del C.*, **Setembre del C.*, *Soler (del C.)*.

Coll, el¹

[əɫˈkoɫ]

Actualment, la muntanya on se situa el mas del mateix nom i el santuari homònim just al límit municipal entre Osor i Susqueda es coneix amb aquest nom i sembla que és així des de molt antic, ja que documentem «...*ad ipso Collo*» (SBB 958) al segle x; com assenyala Pladevall (1993, p. 63): «el lloc dit *Collo*, que sembla correspondre a l'indret de l'actual Santa Maria del Coll, el límit amb Osor».

Coll, el²

Amb aquesta forma, gairebé considerats mas, eren coneguts antigament l'hostal Vell del Coll i la casa rectoral; si més no així ho assenyala Pladelasala (1960, p. 372): «*El Coll*. (a partir del s. XII, Priorato benedictino. Badia del Coll, s. XVIII. Actualment, eremitorio y casa rectoral)», tot i que creiem que el confon amb el mas Badia i Coll del segle XVIII, l'actual *can Coll*. En certa manera, caldria considerar aquestes construccions com la casa que centrava la partida de terra del Santuari del Coll, ja que documentem «Jaume Rossell bracer al *Santuari de Nostra Senyora del Coll*» (FNA 1831) i, més explícitament, «*casa santuari* on viu fray Ventura Buxadom, Jayme Riera y Baudilio Costa» (*Cad.* 1785).²⁹³

El santuari, com que posseïa terres i es tractava d'un priorat benedictí, funcionava com una casa de pagès i s'esmentava documentalment. L'origen del nom,

293. J. M. CODINA I BAGUÉ (1991), «Osor, un cadastre de l'any 1785», *Programa de la Festa Major del Terç*, p. 46, l'esmenta dient: «Casa Santuari de Ntra. Sra. del Coll ocupada només per fray Ventura i Baudili Costa, jornalers», i s'oblida, per tant, d'un segon jornal,er, Jaume Riera.

en aquest cas, el trobem en el del santuari al qual pertanyia, en una referència en certa manera metonímica, situat als límits municipals entre Osor i Susqueda.

V. *Coll, santuari del*.

Coll, aulet del

«*Aulet del Coll*» (FI 1750).

Zona boscosa d'alzina de la qual es desconeix la situació i si el nom li prové del santuari del Coll, d'algun dels masos amb aquest nom o del nom comú orogràfic. Pel connector, no semblaria que s'originés en el llinatge ja que, possiblement, s'hi utilitzaria l'article personal *en* en lloc del definit *el*.

V. **Aulet del Coll*.

Coll, camí del, o carretera del Coll [kə'mi] o [kərə'terədəl'koʎ]

Són diversos els camins que reben aquest nom, malgrat que els més significatius són anomenats amb el genèric *carretera*, la *carretera del Coll* i la *carretera Vella del Coll*, la primera, asfaltada, s'inicia al pont dels Soldats, i la segona passa prop de can Bosc; el que encara resta com a més significatiu és el que s'anomena *camí Ral*.

A la documentació consultada, són moltes i diverses les ocasions en què s'esmenten camins que es dirigeixen al santuari del Coll, en alguns casos relacionats amb masos com el Boscà, «*Camino mansi Boscá des Doys ad monasteris de Colle*» (*Capb.* 1562), «*camino quo tenditor ad manso Buschá ad capellam N. S. de Colle*» (*Capb.* 1699), «*camino del manso Boscá a la Capilla de Nuestra Señora del Coll*» (*Capsolt* 1830); aquest camí deu correspondre al que passa prop del Carbonell, del Boscà, la Rovira i la Corbera, entre els termes d'Osor i de Susqueda, de fet, es tractava d'un dels límits: «*Término divisorio de Rupit y Osor [...] por una parte y de la otra tomando el camino que sigue el propio manso Buscá al Santuario de Ntra. Sra. del Coll pasando por la casa de la Corbera*» (FNA 1832); can Bosc, «*camí del mas Bosch a Nostra Senyora del Coll*» (*Llev.* 1731) que correspondria a la carretera Vella del Coll; el Soler, «*camí del mas Soler a N. S. del Coll*» (*Capb.* 1622); el Coral, «*camí del mas Coral al dit monastir del Coll*» (*Capb.* 1562), o el Sui, «*camí que va del Suí a María Santísima del Coll*» (*Acl.* 1723), aquests tres darrers possiblement siguin el mateix, ja que els masos que s'hi citen es comunicaven entre si fonamentalment en terme municipal susquedenc. Per altra banda, el camí d'Osor al Coll, l'actual *camí Ral*, apareix molt documentat:

«*Camino publico quo itur ad Villa de Osor ad capellam B. V. M. de Colle*» (*Capb.* 1699); «*Camí ral que va a la capella de N. Senyora del Coll*» (*Escrip.* 1729); «*camí que va de Ozor al Coll*» (*Llev.* 1731); «*Camí publich qui va de la vila de Osor al santuari de N.S. del Coll*» (FN 1804); «*lo camí que va de Osor al Santuari de N. Sra. del Coll*» (FNA 1831); «*el camino que desde el Norte-Oeste dirige al Santuario del Coll el cual establece al propio tiempo la divisoria de este*

Santuario con el manso Casanova del Coll» (OS 1927); «*camino* que dirige *al Coll*» (Amill. 1944); «*Camino del Santuario del Coll*» (DFE 1958).

Com podem observar, era una de les antigues vies de comunicació que s'iniciava a l'actual cementiri, s'unia a la carretera del Coll a l'alçada del carrer dels Països Catalans, passava per can Gravat, es dirigia vers can Plana i s'enfilava per la capella del Part fins al coll de Nafre, passava prop de can Coll, en terme de Susqueda, i de la Casa Nova del Coll i arribava al santuari per la part del darrere l'església i l'hostal; de fet, es tractava del camí Ral que anava de Girona a Vic per aquesta banda; la importància religiosa del Coll ha provocat la sistemàtica documentació com a punt de referència perquè, com és lògic, el nom del camí és degut al fet que es dirigia al santuari del Coll.

Coll, camp del

«*Campum vocatam des coll*» (Capb. 1446).

Peça de terra de propietat de Guillem Rajol de situació desconeguda, cosa que ens impedeix de saber en quin sentit s'ha d'entendre el nom *Coll*.

Gràficament, cal assenyalar l'ús de la contracció amb l'article salat gens estranya al segle xv.

Coll, can

[kaŋ'koʎ]

Són diversos els masos que existeixen o han existit al terme d'Osor amb aquest nom. En aquest cas, es tracta d'una casa situada en terme municipal de Susqueda, just al límit amb el d'Osor, al qual pertany parroquialment, al costat de la carretera que des d'Osor es dirigeix fins al santuari del Coll, a poca distància del coll de Nafre. Al llarg de la història, també se l'ha anomenat de manera composta *mas Coll de Rupit*, *mas Coll de Nostra Senyora del Coll*, *mas Coll i Badia* i *mas Coll de Susqueda*. En la cartografia apareix com a «C. Coll» (MAPA 1 i 7) i com a «Mas Coll» (MAPA 3). Pladelasala (1960, p. 372) el data al segle xiv i esmenta que no pertanyia a l'antiga vall d'Osor i que s'inclouïa dins la parròquia de Santa Maria del Coll; Pladevall (1962b, p. 284) ens diu que el 1316 era «del domini dels Senyors de Rupit, habitat per Bernat de Coll, espòs de Maria, la seva pubilla Elissendis es va casar amb Guillem de Perer, de parròquia de Susqueda, el 15 de febrer de 1318». L'excursionista Agustí Cardós també l'esmenta dient «masia llamada *can Coll* en la que hay una copiosa fuente», possiblement, la confon amb *la Casa Nova del Coll*, que és la que té una font, ja que la que existeix davant d'aquest mas és recent i mai no ha rajat en gran quantitat. Nosaltres l'hem documentat des del segle XIII fins als nostres dies, que encara resta visible, tot i que molt enrugat i amb una cleda per recollir-hi un ramat de xais que pastura per la zona.

«*Mansi Coll*» (Not. 1285); «*mas Coll*» (Man. 1316); «*mansi de Colle*» (Capb. 1342); «*Mansi Coll de Antonius Coll*» i «*Mansum vocatum Coll* [...] Afrontatur ab oryente torrente qui desendet de colle vocato de coll de na Ffren; a meridie in honore mansi plana et honore mansi de ses Folgueres et partem in honore mansi de sa cudyna, ab occidente in honore mansi de ses folgueres et mansi mei coralet et a circio in honore mansi de la Ubaga» (Capb. 1446); «*Mansi Coll de Salvius Coll*» (Capb. 1562); «*Mansi de Colle*» (Capb. b 1562); «*Manso Coll*» (Escrip. 1594); «*Manso Coll de Rafel Coll parrochia de Osor*» (Capb. 1622); «*Lo mas Coll del Castañer Fumat en amunt seguint lo camí que passa per lo mig de Darnich al forn de Cals paga al Priorat, del camí en avall paga al Marquès i la Primicia al rector*» (Coll 1699); «*Sagimon Colobran pages masover habitant en la casa des Coll*» (LB 1709); «*Martí Coll propietari del Mas Coll*» (FM 1709); «*Manso Coll de Rupit*» (AMO 1715); «*Miquel Coll y Badia* [...] dit *Mas Coll* [...] afrontant asolixent part ab lo Torrent qui devalla del Coll de nafre y part en honor den Planas anomenat Casullas y part en honor llur de Mas Ponteÿ; a mitg dia en honor del Mas Plana mediant Torrent qui devalla entre los Masos Saulina y Darnich y part en honor llur del Mas Codina; a ponent part en honor llur del Mas Corolet y a tremuntana en altre honor llur de pertinencias del Mas Rocasalva» (Llev. 1731); «*Mas Coll de N.S. del Coll*» (LB 1750); «*cambres de casa den Coll*» (LB 1754); «*can Coll*» (LB 1756); «*Manso Coll*» (MR 1771); «*Manso Coll de Juan Coll y Badia parroquia de Osor termino de Rupit*» (Escrip. 1778); «*Mas Coll de N.S.*» (LB 1841); «*Juan Coll pages propietari; Francisco Villaret fuster y Maria Coll y Villaret pare, gendre y filla respectius dueños possessors del Mas Coll de la parroquia de Sant Pere de Osor terme de Susqueda*» (FN 1847); «*Manso Coll de Susqueda*» (Hip. 1857); «*manso Can Coll*» (IGCOS 1927); «*Manso Can Coll*» (DFE 1939); «*manso Coll*» (Amill. 1947).

Quant a qüestions relacionades amb l'escriptura, observem que a partir de mitjan segle XVIII comença a aparèixer el genèric *casa*, que sol o amb *mas* va evolucionant fins a arribar a l'actual *can*. Així mateix, el connector entre genèric i específic sovint s'omet i en els casos en els quals és present evoluciona des de *de* fins a *des*, d'aquí a *den* i fins a *can*. Les formes compostes amb un complement apareixen amb la finalitat de remarcar que no pertanyen al municipi d'Osor (*de Rupit, de Susqueda*) i la seva proximitat i pertinença al santuari del Coll (*de Nostra Senyora del Coll*); així mateix, devien tenir la finalitat de diferenciar-lo d'altres masos homònims.

El llinatge apareix documentat com a osorenc des del segle XIV fins ara, que el trobem com a primer i segon cognoms, incloent-hi, històricament, tres batlles, Joan Clascar *Coll* (1787-1788), Josep *Coll* (1809-1810) i Josep Cerver *Coll* (1965-1979). El topònim es relaciona amb el llinatge dels seus propietaris des de ben aviat: Bernat *des Coll* (1316), Antoni *de Coll* (1446), Salvi *Coll* (1562), Martí *Coll* (1709), Miquel *Coll* i Badia (1731), Miquel *Coll* (1744), Joan *Coll* i Badia (1778) i Joan *Coll* (1847).

Pel que hem exposat, semblaria que el nom del mas s'hauria originat en el llinatge; ara bé, com ja intuïa Pladelasala,²⁹⁴ la proximitat del coll de Nafré i el fet de trobar-se al camí del santuari del Coll fan pensar que, quan a les primeres documentacions apareix la forma *de Colle*, podria referir-se a la situació propera als dos llocs esmentats, de fet, el coll de Nafré apareix com a límit de les seves propietats. Per tant, podria ser un topònim d'origen antroponímic format a partir del llinatge *Coll*, o bé d'origen orogràfic, provinent del nom comú *coll*, 'pas entre muntanyes'.

V. *Can Coll*; *Casa Nova del Coll*, *la*; **Malesa d'en Coll*; **Serra del Coll*; *Solell de Can Coll*.

Coll, carena del

«*La Carena de la montaña del Coll*» (IGCOS 1927); «*Mojón nº 10 Colocado en la carena de la Montaña del Coll*» (OS 1927).

Topònim que es refereix al llocdit *el Coll*, a la part on se situa el santuari, l'hostal i l'antiga rectoria, on hi ha el límit entre Osor i Susqueda, és a dir, correspondria a la plaça o esplanada que separa el santuari del Coll de l'hostal.

V. *Coll, santuari del*.

Coll, carrer del

«*Lo carrer qui va al Coll*» (Llev. 1731); «*carrer que va al Santuari de Nostra Senyora del Coll*» (Llev. 1792); «*carrer dit de la Mare de Deu del Coll*» (FN 1800).

Amb aquest nom es coneixia bona part de l'actual *carrer de França*, que, de fet, s'unia al camí del Coll en sortir del nucli urbà, entre el molí de Cercenedes i l'actual cementiri; per tant, se'n podria considerar una continuació. En algun document s'hi fa referència com a *carrer de Nostra Senyora del Coll* i *Mare de Déu del Coll*.

És evident que el nom prové del fet que es tracta de la part del camí Ral que discorre pel poble, des del Pont fins al Molí a partir d'on ja es tornava a considerar camí.

Coll, font del'

[¹fon̄dɐl'koʎ]

Font que es troba en un extrem de la plaça que separa els termes municipals d'Osor i de Susqueda entre el santuari de Nostra Senyora del Coll i l'hostal del Coll. Es tracta d'una construcció força recent però hi podria haver existit una font més antiga no documentada.

El nom s'origina en la localització al costat del santuari del mateix nom.

294. PLADELASALA (1960, p. 371) diu: «*Can Coll*. ("...de Colle", s. XIV. Recibe el nombre del con-tiguo cole Onofredi)».

Coll, font del²

«...lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuÿ está edificada la Casanova de Montanya. Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de Fontanella y font del Coll» (*Llev.* 1731).

A la banda de Santa Creu d'Horta, prop de la Casa Nova de Muntanya, hem documentat una font homònima de l'anterior.

En aquest cas semblaria clar que es tracta d'un topònim d'origen orogràfic relacionat amb el coll de la Fontanella, que correspondria a l'actual *coll de la Casa Nova de Muntanya*, lloc per on discorre l'antic camí de Sant Hilari Sacalm.

Coll, hostal del

[us'taldəl'koɫ]

Hostal situat actualment en terme de Susqueda, al costat del santuari que n'origina el nom, però que antigament es trobava davant del temple i, per tant, en terme osorenc, el que a ara se sol anomenar *hostal Vell del Coll*.

«*Hostal del santuario del Coll*» (*Amill.* 1944); «*hostal del Santuario del Coll*» (*Amill.* 1947).

Coll, mas¹

«*Mas Coll* habitat per Domènec des Coll, parroquia de Santa Creu» (*Man.* 1316); «*mansi Coll* de petro de Coll» (*Not.* 1334); «*mas Coll* dirruit» (FPS 1389); «*Mas Coll* adquirit per Antoni Iglesias a Bartomeu sa Fageda» (FI 1434); «*mansi Coll* de Antonius Sglesyas» (*Capb.* 1446); «*masos* Fageda i *Coll* situats en dita parroquia de Santa Creu d'Horta» (FI 1459); «*Els masos Coll* i Fageda dirruïts, afronten a sol ixent en honor del mas Roscay [...] part ab Masferrer part honor de Roscay a la altra part de la riera de Gironella, a migdia amb el camí de Vic a Girona, a ponent en honor del mas Iglesias i a tremuntana en honor de Gravalosa, part ab Mas Ferrer i part en honor del mas Roscay» (FI 1562); «*Mas* anomenat *Coll* dirruit y al dit mas Yglesias unit» (*Llev.* 1731); «Tot aquell mas nomenat *mas Coll* dirruit y al mas Yglesias agregat» (*Llev.* 1792).

Mas homònim d'altres que ara no es recorda; es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta i al segle XIV ja constava com a derruït. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el recull com a mas de la indicada parròquia. Es localitzava entre els masos Pígem, Triador, Roscall i ca n'Iglésies, del qual era propietat des del segle XV.

En els primers documents, el nom sembla relacionat amb el llinatge del propietari, Domènec *des Coll*, el 1316, i Petro *de Coll*, el 1334, fet que desapareix a partir del segle XV, quan passa a mans de ca n'Iglésies; això fa pensar en un possible origen antroponímic del nom; ara bé, atesa la proximitat al Collsacodina, també es podria haver produït el fet invers, que el llinatge i el topònim haguessin pres nom de l'orografia.

Coll (Mascoll), mas² [ˈmasˈkoʎ]

Grafiat sovint amb la forma aglutinada, es tracta d'una casa encara habitada situada a un quilòmetre d'Osor en direcció est, a tocar de la carretera del Maroi i sobre la riera d'Osor. Apareix situat en la cartografia com a «*Mas Coll*» (MAPA 1 i 4) i esmentat en la guia excursionista, «lo *Mas Coll*» (AAEC 1882). Encara existeixen malnoms que fan referència a uns homes que van viure al mas i són anomenats *en Mascoll*.

«*Mas Cob*» (LLC 1440); «*Mansi de Coll*» i «*Masoverem fuit bordam vocatam mas Coll*» (*Capb.* 1446); «la casa del *Mas Coll*» (LB 1704); «lo *Mascoll* den *Masferrer*» (LB 1711); «lo *mas Coll de Masferrer*» (LB 1768); «*Casa dita Mas Coll de Valentin Masferré y Subirá*» (*Cad.* 1785); «*el Mas Coll*» (LB 1800); «*Ramon Benet Masferrer y Vila dueño y possessor del Mas Coll y Mas Masferrer*» (FN 1823); «*Manso Mascoll*» (Hip. 1857); «*Manso Coll de Mariano Benet*» (*Amill.* 1862); «*Mascoll*» (*Nom.* 1863); «*Mascoll*» (Pad. 1880); «*Mascoll*» (Pad. 1885); «*Mascoll*» (Pad. 1930); «*manso Mascoll*» (*Amill.* 1944); «*el Mas Coll*» (GR 1956); «*Mas Coll*» (DFE 1964).

Pel que fa a la grafia, cal esmentar una forma arcaica sense palatalització final, de 1440, la forma composta *mas Coll de Masferrer*, deguda al fet que era de propietat d'aquell mas i així es diferenciava d'altres cases homònimes com *can Coll*, i l'aglutinació a *Mascoll*.

Atesa la seva situació, sobre la riera d'Osor i en una zona relativament plana, no creiem que el topònim tingui connotacions orogràfiques sinó que, possiblement, es tracti d'un nom d'origen antroponímic, en el llinatge, freqüent a Osor des del segle XIV, «*Bernat de Coll*» (*Man.* 1316) o «*Petro de Coll*» (*Not.* 1334), i que ha perviscut fins als nostres dies, que és el més present en el padró de l'any 2002,²⁹⁵ aspecte que també recull Navarro Colás (1963, p. 66), «En el caso de Mas Coll se trata de una transmisión antroponímica».²⁹⁶ Hi ha hagut tres alcaldes d'Osor al llarg de la història que han dut aquest cognom, Joan Clascar *Coll* (1787-1788), Josep *Coll* (1809-1810) i Josep Cerver *Coll* (1965-1979).

V. **Costa del Mas Coll, Mas Coll, Pont de Mas Coll.*

Coll, quintans del

«Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll situat en dita Parra. y terme de Ozor sota los *quintans de Nostra Senyora del Coll*» (*Llev.* 1731).

295. Amb un total de trenta-dues ocurrencies, dotze com a primer cognom i vint com a segon.

296. Tanmateix, la mateixa estudiosa indica que: «por analogía con su vecino Maroi y por la tendencia yeísta de la comarca, fonéticamente se convierte en MASCOI». Nosaltres no hem oït una pronúncia ioditzada d'aquest topònim en cap cas, de fet, ni en aquest nom de lloc ni en cap d'homònim.

Devia tractar-se de les peces de terra que formaven part de la partida del santuari del Coll en direcció sud-est vers el mas la Casa Nova del Coll.

V. *Coll, santuari del*.

Coll, rectoria del

«*Rectoria del Coll*» (Pad. 1885); «*Rectoria Coll*» (Pad. 1930).

Edifici que es localitza davant de l'entrada al santuari homònim unit a l'hostal Vell; possiblement, es tractava del que en alguns documents s'anomena «*mas el Coll*». Pladelasala (1960, p. 372) s'hi refereix dient: «*El Coll* (a partir del s. XII, Priorato Beneditino. Badia del Coll, s. XVIII. Actualment eremitorio y casa rectoral)».²⁹⁷

V. *Coll, santuari del*.

Coll, santuari del

[(səntu'arið)əl'koɫ]

Aquest santuari romànic és el monument religiós més notable del terme d'Osor i es troba situat just al límit entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda, a 823 metres d'altura, en el coll que uneix els massissos de Sant Benet i Sant Gregori. Tot i que es considera que hi podria haver existit un temple de finals del segle IX, la documentació escrita ens el situa en el segle XII, quan s'hi construí un priorat benedictí filial de l'abadia d'Amer.²⁹⁸ Pladevall indica que l'indret en el qual es troba situat el santuari data almenys de l'any 860 i pertany al monestir d'Amer, i apareix igualment en textos del segle X com a «*ipso Collo*» (SBB 958), però l'edificació es data a partir del segle XII, per primera vegada gràcies al testament de Dolça, senyora de la Vall d'Hostoles, quan el 1184 va llegar, entre d'altres coses, «*Iau-reum ad Stam Mariam de Coll*». Endemés, tractant-se d'una obra romànica significativa, apareix situat en la cartografia com a «*El Coll*» (MAPA 1 i 7), «*Iglesia del Coll*» (MAPA 2), «*Mare de Déu del Coll*» (MAPA 3 i *Nom.* 2004), «*N. S. del Coll*» (MAPA 5 i 6) i «*Santuari del Coll*» (MAPA 4); a part, apareix a obres d'excursionisme o més genèriques, «*Capella de Nostra Senyora del Coll*» (BiS), «*Ntra Sra del Coll*» (Montsalvatge), «*Nuestra Señora del Coll*» (Juli Serra, 1890), «*Ermite de Nuestra Señora del Coll*» (Castells) o «*Santuari del Coll*» (Cardós), com a exemples. Entre 1878 i 1948 fou considerada parròquia rural, per la qual cosa també es troba amb aquest genèric, com ara «*el grandió santuari-parroquia de la Mare de Deu del Coll*» (AAEC 1882).

297. Cal dir, però, que aquest estudiós confon el mas *Badia i Coll* amb el mas *el Coll* del santuari, ja que el primer és ara *can Coll* i la forma composta és fruit de la unió de dos llinatges.

298. Per conèixer la història i la importància d'aquest santuari, es poden consultar diverses obres, com ara A. PLADEVALL (1974), *El santuari de la Mare de Déu del Coll*, o bé J. VILARÓ I PONT (1896 i 1949), *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll*; quant a consideracions arquitectòniques i artístiques, es pot consultar PLADEVALL (1991), *Catalunya romànica*, vol. IV, p. 311-314, i *Catalunya romànica* (1986), vol. XXII, p. 148-151.

El santuari apareix documentat com a santuari, monestir, priorat o capella:

«*ecclesiam Sancte Marie de Colle*» (DSMA, 1188); «*Petrum Ugonem, priorem Sancte Marie de Colle*» (DSMA, 1200); «*Beate Marie de Colle*» (DSMA, 1212); «*Sancte Marie de Colle*» (DSMA, 1261); «*locum prioratus Sancte Marie de Colle*» (DSMA, 1290); «*Monasterye des Coll*» (Not. 1334); «*Monastery de Colle*» (Capb. b 1560); «*Prioratu dicti Monastery S. M^a de Colle*» (Capb. 1622); «*Monastir de Nostra Senyora del Coll*» (Llev. 1731); «*priorat de la Verge Maria del Coll*» (FS 1773); «*Santuari de Nostra Senyora del Coll*» (Amill. 1862); «*el Santuario del Coll*» (OS 1927).

Etimològicament, creiem que l'origen del topònim és orogràfic, del nom comú *coll*, i per la situació en què es troba, prop del punt d'unió entre les muntanyes de Sant Benet i Sant Gregori —l'indret exacte seria el *coll de Nafré*—, «en el sentit de 'pas elevat entre muntanyes', del llatí *CÖLLIS*, 'pujol, turó baix'» (DECat, II, p. 821), provinença que també recull Navarro Colás (1963, p. 66): «tiene el mismo valor semántico que su vocablo latino "collado"». Al voltant del nom del santuari, tanmateix, existeix una tradició toponímica que el relacionaria amb el domini dels Cabrera, senyors medievals de la vall d'Osor, i amb una ferida al coll d'un noble, fet que no té cap consistència històrica.

V. **Santuari del Coll*.

Coll, serra del

«*Serra del Coll*» (Llev. 1731).

D'aquest topònim només sabem que es trobava a Santa Creu d'Horta; devia referir-se a algun grup de muntanyes al voltant del Collsadina, del coll de Llevanyes, de Roscall, de la Casa Nova de Muntanya, de Cirerers o algun altre de proper.

Coll, torrent del

[¹sod(tu'reŋ)dəl'koʎ]

Forma simple de referir-se al sot que neix al coll de Nafré i que desguassa al pantà de Susqueda prop de ca la Gallussa en direcció nord i a uns dos quilòmetres de la presa. Aquest hidrònim apareix situat al MAPA 1 i MAPA 2, en paral·lel a la carretera que des de coll de Nafré arriba fins a l'embassament, bàsicament en terme de Susqueda. Deu tractar-se d'un altre curs d'aigua, també provinent del coll de Nafré però que discorre en direcció sud, possiblement l'actual *sot del Part*, que se'l deu anomenar *del santuari de Nostra Senyora del Coll*.

«Pessa de terra cultiva y de regadiu en lo lloch dit las Hortas del Mas Plana [...]; Afronta asolixent ab lo Mas Plana mediant Torrent; a mitg dia ab la Riera Major; a ponent ab dit Mas Plana mediant *Torrent qui ve de Nostra Senyora del Coll*; y a tremuntana ab dit Mas Plana» (Llev. 1731).

Coll, turó del

[tu'roðə'l'koʎ]

Turó situat a 1.139 metres d'altitud a la zona de Querosell, prop de la roca del Teix, entre els masos la Coma i el Carbonell i el pla de les Lloses, a l'oest del terme municipal d'Osor, límit amb Sant Hilari per la zona de Querós. Apareix situat en la cartografia com a «*T^o del Coll*» (MAPA 1) i esmentat per Castells, «*el Turó del Coll*».

Per la situació, no té res a veure amb el santuari homònim i, per l'ús del genèric *turó*, és possible que el topònim provingui del nom comú *coll* en el sentit de 'muntanyola, puig de poca alçada', del llatí CÖLLIS (AlcM, 3, p. 288); si fos així, atès que aquesta accepció es recull com a sinònim de *turó* (DIEC, p. 427), el nom de lloc podria tenir caràcter tautològic. Si no fos així, l'ús de la contracció *del* ens podria indicar 'turó sobre el coll' en el sentit de 'pas entre muntanyes'; de totes maneres, tot i l'alçada de l'indret, no hem documentat ni oralment ni per escrit cap topònim *el Coll* en aquesta zona, si no és que es tractés d'una simplificació del *coll de Querós*.

Coll d'Allà, mas«*Mansi Col de la*» (Not. 1334).

Antic mas que solament hem trobat en aquest document que, a més, anota que era posseït per *an col de la*. En desconeixem la situació però, partint de la base que el mas Coll de Ça es localitzava vers el mas Dois, hem de deduir que no devia trobar-se gaire allunyat d'aquest punt.

Gràficament, es tracta d'una forma arcaica sense palatalitzar el primer element del nom compost.

V. **Coll de Ça, mas*.

Coll de Bancs, serrat«*Tros de terra de pertinències del mas Fonollet territori dit lo Serrat de Colls den Banchs*» (Llev. 1792).

Orònim que hem de creure que es trobava prop de la parròquia de Santa Creu d'Horta, a la qual pertanyia el Fonollet, vers la Riba d'Avall, on se situava el *coll de Bancs*.

No creiem que existeixi relació amb el mas el Bancs, ja que queda molt allunyat. Això, possiblement, indicaria que aquest topònim, com esmenta Coromines (*OnCat.*, II, p. 32), s'hauria originat a partir d'una alteració de *Ban*, 'devesa muntanyenca',²⁹⁹ per etimologia pròpia; ara bé, l'aparició de l'article personal *en* unit a la preposició *de* fa creure també en un possible origen antroponímic en el llinatge *Bancs*.

299. De fet, Coromines hi esmenta un topònim homònim, «*Coll de Banchs*», a. 1093, afr. S. D'Oliana (*Cart de Tavèrnoles*, p. 103).

Coll de Ça, mas

«*mansi de Colle daça*» (Capb. 1342); «*Mansi Coll desa*» (Capb. 1622).

Segons la documentació, aquesta casa es localitzava vers el mas Dois, a tocar del camí vigatà que es dirigia cap al santuari del Coll, és a dir, prop de l'actual *Boscà*.

Ja que aquesta zona és força propera al turó del Coll, hem de creure en la possibilitat que el nom, com el del *mas Coll d'Allà*, s'hi relacionaria i que l'orònim actual podria ser el vestigi del nom d'aquests dos masos.

Coll de Cabanyes, albereda del

«*Altre feixa de terra nomenada la Albareda del Coll de Cabanes*» (Llev. 1792).

Devia tractar-se d'un bosc d'àlbers situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta i concretament al coll homònim que n'origina el topònim.

V. **Albereda de Coll de Cabanyes*; **Cabanyes, coll de les*.

Coll de Cirerers, font del [ˈfoŋdəlˈkoʎdəsiˈðes]

Font situada sota el coll del mateix nom, en una zona anomenada la *perxada de la Font de Coll de Cirerers*, al nord de l'església de Santa Creu d'Horta, de propietat del mas el Sobirà, entre els masos ca n'Iglésies i el Viurevol.

«*Perxada font de Siders*» (PSOB 2002).

Rep aquest nom perquè és pròxima a l'orònim.

V. *Cirerers, coll de*; **Solana del Coll de Cirerers*.

Coll de Cirerers, perxada del [pərˈjaðəðəlˈkoʎdəsiˈðes]

Zona boscosa de castanyers situada al vessant nord del coll de Cirerers.

«*Perxada Coll de Sidés*» (PSOB 2002).

El nom de la perxada s'origina en l'indret en el qual es localitza.

V. *Cirerers, coll de*.

Coll de la Fontanella

V. **Fontanella, coll de la*.

Coll de les Garrigues, serrat del

«*Ascendendo per Serratum Collis Sas Garrigas*» (Capb. 1699).

Topònim que es deu referir al serrat que es localitza entre els masos Sui i l'antic Falgueres, en una zona propera al santuari del Coll. El pas devia ser el coll de les Garrigues i d'on devia sorgir el nom.

V. **Garrigues, coll de les*.

Coll de Jonquer, serra de

«Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer, vuy lo Junquer [...] Afronta asolixent ab la *Serra de Coll de Junquer*» (Llev. 1731).

Topònim compost que devia referir-se a un grup de muntanyes en el qual es localitzava un coll o pas situat en el Jonquer.

V. **Jonquer, el*; **Jonquer, coll de*.

Coll de Llinars, serra del

«*Serra del Coll de Llinars*» (Man. 1316).

Zona muntanyosa esmentada per Pladevall (1962b, p. 286) vers on es localitzava el mas Ermengol, a Santa Creu d'Horta.

V. **Llinars, coll de*.

Coll de Nafré, camí de

«*El camino vecinal Coll de n'a Fré*» (LA 1917).

Part del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll i que a coll de Nafré es bifurca vers Susqueda.

El més curiós és la grafia de *Nafré, n'a Fré*, deguda potser al desconeixement del topònim, resultat d'una evolució d'un antropònim germànic.

V. *Nafré, coll de*.

Coll de Nafré, collet de

[ku'λeddə'koλdən(1)ə'frɛ]

Amb aquest terme de caràcter tautològic, se'ns han referit al pas que es troba al coll de Nafré i que uneix les valls fluvials d'Osor i del Ter. Això demostraria que el topònim s'està fossilitzant com una forma composta. Cal anotar com a fet curiós que un informant, de manera reiterada, substituïa la *n-* per la *l-*, com si es passés d'un article personal a un de definit, com a *l'Afrè*, possiblement pel fet de desconèixer que l'antropònim que dóna origen al topònim és el germanisme *Nafré*.

V. *Nafré, coll de*.

Coll de Nafré, torrent de

«*Torrente de coll de na Fre*» (Capb. 1446); «*torrente qui descendit de Coll de Nafré*» (Capb. 1699); «*lo Torrent de Nafré*» i «*lo Torrent que devalla del Coll de nafre*» (Llev. 1731); «*el torrente de Coll de Nafré*» (Del. 1885).

Creiem que són dos els torrents que han rebut aquest nom, un que discorre en direcció nord-oest per unir-se al Ter a l'alçada, actualment, del pantà de Susque-

da, i l'altre en direcció sud i que va a raure a la riera d'Osor; ambdós, però, tenen el mateix origen, neixen a tocar del coll de Nafré, del qual prenen el nom.

V. *Nafré, coll de*.

Coll de Querós, riera de, o sot de Coll de Querós [ˈsoddəˈkoʎdəkəˈros]

Curs d'aigua que discorre en direcció SSE, el qual neix al coll del mateix nom, que origina el topònim, i desaigna a la riera de Mas Claver prop del molí del Carbonell, en terme, fonamentalment, de Sant Hilari Sacalm; potser per aquesta raó un informant el va anomenar *sot de Mas Claver* o *de Coll de Querós*. Per escrit, aquest nom de lloc només l'hem localitzat en obres d'excursionisme, «*la riera de Coll de Carós*» (AAEC 1882) i «*la Riera de Coll de Querós*» (Cardós). Oralment, però, el genèric és *sot* i no pas *riera*, que amb referència a aquest topònim sembla hiperbòlic.

V. *Querós, coll de*.

Coll de Querós, serra de

Topònim que hem documentat en un text d'excursionisme i amb què es fa referència a les muntanyes de 1.000 metres prop del coll de Querós, i que formen límit municipal entre Osor i Sant Hilari: «*Serra de coll de Queros*» (CEC 1924).

V. *Querós, coll de*.

Coll de Roscall, serra de

«Mojón nº 3 [...] la *sierra de Coll de Ruscall*» (OB 1889).

Nom que devia rebre el grup de muntanyes que serveix de límit municipal entre Osor i Brunyola, i que s'estén des de Santa Bàrbara fins a Llumeneres, al sud-est d'Osor.

V. *Roscall, coll de*.

Coll de Roscall, turó de

«Mojón nº 1 colocado en lugar conocido por *Turó de Coll de Ruscall* en medio de la bifurcación de los caminos que conducen el uno a Bruñola y Santa Coloma de Farners y el otro a la villa de Anglés» (OB 1889).

Nom que es devia donar al punt més elevat del coll de Roscall, a més de 800 metres, sobre el camí que condueix a Santa Creu d'Horta, Anglés o Brunyola, al sud de Santa Bàrbara; podria tractar-se d'una altra denominació del *turó dels Plans*.

V. *Roscall, coll de*.

Coll Rodó, el

«Fexie terra loco vocato a *Col Rodon*» i «*as codoll rodon*» (*Capb.* 1342); «*loco voccato codol Rodo*» (*Capb.* 1622).

Indret situat vers la muntanya del Coll, possiblement proper al mas la Codina del Coll i can Coll, però sense conèixer-ne la situació exacta.

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de la *-n* etimològica a l'adjectiu descriptiu *rodó* i l'aparició de l'article salat precedint el topònim en el mateix document de 1342.

Topònim compost per un nom, potser *coll*, no sabem si en el sentit de 'turó' o de 'pas entre muntanyes', tot i que també podria ser *còdol* en el sentit de 'pedra arrodonada per l'aigua', possiblement del llatí vulgar *cōTŪLU*, derivat diminutiu de *cos*, *cōTIS*, 'pedra d'esmolat' (DEM, p. 370), ja que s'esmenta que limita amb aquest indret un *torrent de Juial* i, a més, no gaire lluny d'aquí, en terme de Susqueda, havia existit un «mansi cudolet» (Not. 1334), encara documentat al segle XVIII, «manso Codolet» (Escrip. 1779), que semblaria tenir aquesta etimologia. El segon element és un adjectiu descriptiu, *rodó*, provinent del llatí *ROTŪNDU*, derivat de *ROTA*, 'roda' (DEM, p. 370). Rodríguez Burch (1975) el recull però no en fa cap comentari ni el situa.

Coll Savena de Coll Rouric, serra del

«Tot afrontan al gran *Serra del Coll Sauena de coll rourich*» (Rip. s. d.).

Grup de muntanyes situat a l'entorn del coll de Rauric, entre la roca de Cercenedes i Sant Miquel de Solterra, possiblement, una part de la serra Gran de les Berbolades.

Topònim compost format arran de l'existència del *coll de Vena de Rouric* amb l'article salat arcaic aglutinat.

V. **Vena de Rouric, coll de*.

Collbotó, can

[ˈkaŋˈkoʎbuˈto]

Casa situada al carrer de Catalunya també anomenada *ca la Rossita Sabatera*.

«*Casa Collbotó*» (LA 1817).

El terme possiblement fa referència a l'ofici de sastre o modista o bé a alguna anècdota.

Collsdesforces, el

«Una pessa de terra [...] en lo lloch anomenat Montargull; Afronta [...] a ponent ab lo Mas Gelats y part ab lo *Collsdesforsas* per mitg del Serrat amunt fins alt al puig de Gelats y a tremuntana part ab dit Mas Fonollet y part ab lo Mas Veguer» (Llev. 1731).

Orònim situat vers el Gelats, al nord del pla de la Vella i a sud-oest del Veguer.

Atesa la situació, no creiem que sigui un topònim compost aglutinat plural provinent de *FORTIA* en el sentit de 'fortalesa', sinó més aviat del plural llatí

FÛRCA, 'forca', que indica 'bifurcació', aspecte bastant freqüent en toponímia, més que no pas un indret on s'hauria produït alguna execució.³⁰⁰ Ara bé, per ser així, la grafia hauria de ser amb *-qu-* i el topònim sols apareix en aquest document, cosa que no permet de tenir referents anteriors que confirmin aquesta hipòtesi; tanmateix, la confusió entre *s* i *c* és freqüent i un plural *forces* —que denota el so velar oclusiu sord— podria haver-se confós amb *-s-* si es creia que l'arcaica *-c-* representava un so alveolar fricatiu sord. Tractant-se d'un coll, possiblement pas entre dues depressions, perquè es fa referència al serrat i al puig, prop de camins —s'esmenta el camí públic— i no gaire lluny d'on es troben sots o torrents per unir-se a la Noguerola, ens fa pensar més en un encreuament que no pas en una fortalesa.

Collegis, els [əlsku'lɛʒits]

Així s'esmenta l'edifici actual de l'escola inaugurat el juny de 1936. Se l'anomena en plural perquè està format per tres parts que van correspondre, durant molts anys, a tres aules, la dels més petits, la femenina i la masculina.

Oralment, com és força propi en aquesta zona, la paraula es reforça amb una dental oclusiva sorda final.

Collegis, pont dels [ˈpɔŋdəlsku'lɛʒits]

Es tracta d'un altre nom del *pont del Maroi* arran del fet que es localitza sota l'edifici de les escoles.

Collell, font del

«La *font del Collell*» (FPS 1615); «Una pessa de terra [...] anomenada Llineras [...] Afronta asolixent en honor del Mas Mont, a mitg dia y ponent en honor llur anomenat *Font del Collell*» i «Una pessa de terra situada en dita Parra. En lo lloch anomenat Camp de Campench y *fon del Collell*; Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Viuravol» (*Llev.* 1731); «lo aqüeducto de la aigua de la *font del Collell* al que passa ab mina al collet del pou de la Neu» (FPS 1821).

Per la situació, font que es trobava a Santa Creu d'Horta, no gaire allunyada del pou de glaç del Sobirà, prop del mas homònim que devia originar el nom. Durant anys, la seva aigua es va canalitzar per fer-la arribar al mas el Sobirà.

V. **Collell, mas*.

Collell, mas

«*Mas Collell* habitat per Bernet des Collell» (*Man.* 1316); «*mas Collell* dirruit» (FPS 1389); «lo *mas des Colel* d'Osor» (*Llev.* 1399); «*mas Collell*» (FPS 1438);

300. MOREU-REY (ENL, p. 92) ja esmenta aquesta possibilitat: «Sovint es barregen els sentits de "forques" —instruments de justícia— amb "forques" —encreuament de camins o rierols».

«*mansi de colell*» (FI 1446); «*Mas Collell* que posseeix en Subirà i el propietari del mas Viurevol per indivís» (FI 1562); «*mas Collell*» (FPS 1577); «...un *Mas* anomenat *Collell* dirruhit y a dit Mas Subirà unit [...] Afronta asolixent en honor den Yglesias, part en honor llur anomenat Descabanyes; a mitgdia en altre honor llur mediant Torrent del Llavador; a ponent en altre honor llur part fou den viura vol mediant Torrent de las vinyas que devalla al coll de Sirés y a tremuntana en honor de llur mas Mont» i «*Mas* anomenat *Cullell*» (*Llev.* 1731); «Tot aquell *mas* anomenat *Colell*» (*Llev.* 1792).

Antic mas que es localitzava prop de can Mont, el Viurevol i el Sobirà, del qual era propietat des que l'any 1438 l'havia adquirit Pere Sobirà, aspecte que recull Elvis Mallorquí (2005, p. 96). Documentat des del segle XIV, deixa d'aparèixer als textos escrits en el segle XVIII. Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com a mas de la parròquia de Santa Creu.

Gràficament, s'hi pot observar la forma arcaica sense palatalitzar, *Colell*, al costat de l'actual *Collell*, evidentment majoritària.

L'origen del topònim podria ser antroponímic, ja que el llinatge es documenta a Osor des del segle XIV, precisament en el propietari del mas, «Bernat *des Collell*» (*Man.* 1316), i ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms grafiat amb *-u-*,³⁰¹ malgrat que no l'hem documentat durant els segles XVI i XVII; aquest cognom el duia el batlle del període 1922-1923, Fèlix Pidevall *Cullell*.³⁰² Si no fos així, també podria tractar-se d'un diminutiu de *coll* en el sentit de 'petit pas entre dues muntanyes' (AlcM, 3, p. 294), ja que l'orografia de la zona és bastant abrupta.

Collell de Baix, el

[əɫku'ɫeɫdə'βaʃ]

Pas que es troba al camí que es dirigeix des de Sant Gregori fins al mas Masferrer.

L'ús de l'article i el contrast amb *el Collell de Dalt* ens indica que és un topònim compost.

Etimològicament, es tracta d'un orònim derivat diminutiu de *coll* en el sentit de 'pas entre muntanyes', de fet, en el recorregut que segueix el camí es passa de 1.068 metres a 580 metres, per tant, hi ha un descens continuat.

Collell de Dalt, el

[əɫku'ɫeɫdə'ðal]

Un altre pas estret anterior al *Collell de Baix* en el camí que va des del pla de Sant Gregori fins al mas Masferrer. Com en el cas anterior, es tracta d'un pas petit i estret en el camí situat més amunt que l'anterior, per tant, l'origen del topònim compost és el mateix i agafa sentit en contrast amb *el Collell de Baix*.

301. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrencies, dues com a primer cognom i una com a segon, i amb dues grafies, *Cullell* i *Collell*.

302. AlcM, 3, p. 294, recull aquest llinatge com a existent i propi d'Osor.

Collet, el¹

[əɫku'ɫet]

Amb aquest terme es fa referència a un petit turó prop del qual es localitza el Baier.

Per tant, és un topònim originat en el diminutiu de *coll* en el sentit de 'pujol'.

Collet, el²

«*Aliam fexie terre* boschosa in dicta parrochia vocata *collet*» (*Capb.* 1446).

Feixa situada al límit amb Querós, de propietat del mas el Carbonell i vers el coll de Querós, a tocar de l'antic mas anomenat *Ponç Querós* amb el qual afrontava.

Atesa l'orografia de la zona, hem de creure que el topònim és un diminutiu de *coll*, possiblement en el sentit de 'pujol, elevació del terreny no tan alta com una muntanya' (*AlcM*, 3, p. 295), encara que també podria provenir, tractant-se d'una feixa de terra, del sentit que esmenta Domingo i Francàs (1997, p. 100), de sinònim de *coll*, 'lloc de pas'. Oralment, el sentit que es dona ara a *collet* és el de sinònim de *coll*.

Collfrare, casa

«*Casa Colfrare*» (*LA* 1847).

Possible aglutinació de *Coll* (lminatge), sense palatalitzar, i *frare* (religiós). Devia originar-se en un malnom individual relacionat amb algun episodi anecdòtic o, potser, en el fet que era frare.

Collic, mas

«*Ortum manso Collich* est de pertinentys dicti mansi de Colle [...] afrontatus ab oryente in torrente de coll de nafre et ab occidente in honore de *mansi collich*» [de propietat d'Antoni Coll] (*Capb.* 1446); «*llur Mas Cullich* dirruit» [de Miquel Badia i Coll] (*Llev.* 1731); «*De Coll y Badia la confessió del Mas Coll y Mas Collich y la de San Toni y la de Rocadell*» (full solt de *Llev.* 1731).

Possiblement, es tractava d'un petit mas propietat de can Coll, en terme de Susqueda, i abans del castell de Rupit, «*Confessa tenir per lo Sr del Castell de Rupit un Mas meu anomenat Mas Cullich ab las terras de aquell*» (*Llev.* 1731), en els límits entre la parròquia de Susqueda i la d'Osor, al nord de can Coll i nord-oest del coll de Nafré, a tocar del torrent homònim.

No hem localitzat el terme a cap de les obres consultades. Creiem que és un derivat diminutiu de *coll* amb el sufix *-ic*, que devia provenir del fet de tractar-se d'una petita casa de pertinença de can Coll; el contrast dels dos masos devia implicar, possiblement, que el que ens ocupa fos considerat en diminutiu, *Collic*, en relació amb el principal, *Coll*.

Collsabruguera

«Lo lloch anomenat *Collsabruguera*» (Hip. 1852).

Atès que aquest orònim se situaria prop de les propietats del mas Cercenedes de Susqueda, que afronten amb les del mas la Bruguera de Sant Martí Sacalm, hem de pensar que, possiblement, el topònim es refereix a un turó o pas entre muntanyes que pren el nom d'aquest important mas.

Per tant, es tracta d'un topònim compost aglutinat amb manteniment de l'article salat fossilitzat: *coll* + *sa* + *Bruguera*.

Collsacodina, el

[ə'l'koʎsəku'dinə]

Orònim situat a Santa Creu d'Horta, prop dels masos ca n'Iglésies, el Triador i la Molina. En la cartografia el trobem com a «*Coll sa Cudina*» (MAPA 1), «*Collsacodina*» (MAPA 3) i «*Coll Sacudina*» (MAPA 6); es recull al *Nom.* 2004 com a «*Collsacodina*».

«Camí públic que va d'Osor al *Coll sa Codina*» (FI 1613); «collada del *coll sa Codina*» (FI 1614); «Mas Yglesias [...] afrontan asolixent en altre honor llur de pertinències del Mas fageda; a mitg dia ab lo camí vigata; a ponent part ab lo *Coll de sa Codina*» (*Llev.* 1731); «*Coll Sacodina*» (FI 1750).

Atesa la situació, podria tractar-se de la zona on antigament trobàvem situat un antic mas o borda *la Codina*. L'espai no és gaire rocós sinó més aviat boscos; aleshores l'origen del topònim podria ser antroponímic, relacionat amb la casa. Si no fos així, provindria del mot comú amb el mateix sentit de 'roca a flor de terra que fa un clap de vegetació'.

V. **Costa del C.*, **Creu del C.*

Collsacodina, camí del

«*Camí públic que va de Osor al Coll sa Cudina*» (FI 1613); «*Camí a la collada del coll sa Codina*» (FI 1614); «la costa del *Collsecudina* mediant *cami que va de Osor a Sta Creu*» (*Llev.* 1731).

Camí que passa pel Collsacodina en direcció a Santa Creu d'Horta i que, des d'aquest indret, es diversifica cap als masos el Triador i el Bosquet fins a can Pellerina i Osor o bé cap als masos la Gironella, la Grevolosa i el Caulí.

V. *Collsacodina, el.*

Collsacodina, collada del

«*La collada del coll sa Codina*» (FI 1614); «*la collada del coll sa Codina*» (FI 1628).

Amb aquest terme es devia fer referència pròpiament al pas del Collsacodina, amb la qual cosa es demostra que *coll* estava plenament integrat dins el topònim i

que podria referir-se a 'turó'. Aquest indret es troba situat entre els 800 i els 900 metres, per tant, si hem de seguir el sentit del genèric *collada*, 'depressió d'una certa amplària o extensió a la carena d'una serralada' (DIEC, p. 427), és a dir, en paraules de Domigo i Francàs (1997, p. 99), «un coll important, o un coll d'una certa amplària o extensió oberta», hem de pensar en un cert to hiperbòlic a més de la relació tautològica entre *collada* i *coll*.

V. *Collsacodina*, el.

Collsapalomera

«Partida Coll de la Palomera» (Escrip. 1779); «Territori vulgarment dit *Coll sas Palomeras*» (Llev. 1792); «Partida Colls o Palomera linda O. con Manso Romaguera» (Amill. 1944); «finca *Collsapalomera*» (Amill. 1953).

Partida boscosa situada entre els masos cal Teixidor i el Croset, que inclou l'orònim homònim, que n'origina el nom.

Cal destacar, pel que fa a la grafia, els casos de no aglutinació i que el 1779 no té l'article salat fossilitzat; així mateix el 1944 apareix com si es tractés de dos noms, fet possiblement degut al desconeixement del topònim.

V. **Collsapalomera*, el.

Collsapalomera, el

«Una pessa de terra ab alguns castanyers situat en dita Parra. En lo lloch anomenat *Coll de sa Palomera* [...] afrontant [...] a mitg dia en honor llur fins al hortet del Pontarró; a ponent ab la Barraca del Maroy y part en honor llur del Crozet» (Llev. 1731); «*Lo Coll de sa Palomera*» i «territori vulgarment dit *Coll sas Palomeras*» (Llev. 1792); «*Collsapalomera*» (Amill. 1953).

Espai situat entre els masos cal Teixidor, el Croset i les Casulles, possiblement l'«*ipsas Palombarias*» del 937 que esmenten Bolòs i Hurtado (2001, p. 111) d'Ordeig i Mata, i Pladevall (1993, p. 72), ja que els primers el situen sota la capella del Part i el document indicat per Pladevall cita «*ipso collo de Suscado*» —possiblement el *coll de Nafré*— i «*ipso Croseto*» —probablement, *el Croset*—, indrets propers al Collsapalomera.

Topònim compost aglutinat per un substantiu *coll*, l'article fossilitzat *sa* i un altre substantiu, *palomera*, que creiem que es refereix a l'espai que servia per caçar; de fet, fins i tot apareix en un cas en plural, i això demostra que no era una cosa única; *coll*, per la seva banda, pensem que es refereix a 'puig' o 'turó', ja que les característiques orogràfiques que exigia una palomera eren una collada o un coll en una zona boscosa.

V. **Palomeres*, les.

Collsapalomera, torrent de

«Partida Viña del Pla limita al Este con *torrente de Collsapalomera*» (Amill. 1944); «*torrente Collsapalomera*» (Amill. 1953).

Curs d'aigua anomenat habitualment *sot de Cal Teixidor* o *sot del Pontarró* que devia rebre aquest nom en el seu pas per la partida de terra homònima.

V. **Collsapalomera, el*.

Collsarriga, pla de

«*Pla de Collsarriga*» (FS 1775).

Orònim de situació desconeguda prop del Soler del Coll, en els límits amb Susqueda.

Collsarroca, el, o collet de Collsarroca

«*Collsarroca*» (FI 1562); «Tot aquell mas anomenat Pigem [...] afronta asolixent ab lo *Coll desarroca* [...] y a tremuntana ab lo dit *Coll de sa Rocha*» i «en honor den Yglesias que fou den Pigem alt en lo *collet de Collsarroca*» (Llev. 1731); «*coll sa Rocha*» (FI 1750); «*collsarroca*» (Escrip. 1781); «*Collsarroca*» (Llev. 1792).

Topònim compost format per *coll* + *sa* + *roca*. És de caràcter orogràfic i devia situar-se sobre la partida de terra del mateix nom a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, vers els masos Pigem i cal Rectoret.

Tenint en compte el genèric *collet*, podria tractar-se d'una relació tautològica, ja que en la parla *collet* funciona com a sinònim de *coll* en el sentit de 'pas entre muntanyes'. Malgrat això, els dos mots també podrien tenir sentits diferents, com assenyala Coromines (1992): «*Collet* s'usa pertot [...]; ja hem vist a Mallorca i en els Ports de Morella l'usen com a noms de passos a distinció de *coll* per a les prominències» (DECat, II, p. 826), però, per l'esment documental «alt en lo collet» el sentit podria ser l'invers, *collet* amb sentit de 'turó' i *coll* en el de 'pas entre muntanyes'.

V. **Collsarroca, partida de terra*.

Collsarroca, partida de terra

«*Partida Collsarroca*» (Escrip. 1781); «*territori nomenat Collsarroca*» (Llev. 1792).

Partida situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del collet del mateix nom —que deu originar el topònim— entre els masos Pigem, la Vena i el Triador.

Topònim aglutinat format per *coll*, 'turó' o 'pas entre muntanyes', l'article salat *sa* i el nom *roca*, possiblement perquè en el coll destacava de la superfície una massa mineral.

Collsarroca, peça de terra

«Una terra anomenada *Collsarroca* i peça adjunta anomenada Ascorp. Afronten amb la riera de Gironella, amb el mas Roscay antigament mansada Tunella, mas Oller, en Gravalosa, mas de la Vena» (FI 1562); «*peça de terra Collsarroca* de pertinença del mas Triador» (FI 1774); «*peça de terra Collsarroca*» (FI 1781).

Per la situació, sembla que es tracta d'una o de diverses peces de terra que prenen de manera metonímica el nom de la partida a la qual pertanyen.

V. **Collsarroca, partida de terra*.

Collsarroca, turó

«*Turó del coll sa Rocha*» (FI 1750).

Aquest devia ser el nom d'un puig situat vers el lloc homònim.

V. **Collsarroca, el*.

Collsarrosica, llocdit

«Una pessa de terra bosch y castanyers en dita Parra en lo *lloch anomenat Collzarrosica*; afronta asolixent part en honor de llur Mas de la Avena que posseïx Gravalosa y part enhonor de llur Mas Pigem; a mitg dia part ab Subirá per lo Mas Ruscay, y part en honor del Mas Triador» (*Llev.* 1731).

Per la situació i les afrontacions i pel fet que no es documenti en cap altra ocasió, semblaria que el terme fa referència al *Collsarroca*, possiblement per un error de còpia.

Collserola, llocdit

«Pessa de terra en lo *lloch anomenat Collserola* prop del mas de la Vena» (FI 1446).

Per la situació a la parròquia de Santa Creu d'Horta i perquè afronta amb els masos Pigem i Oller, creiem que podria tractar-se d'un error de còpia per *Collsarroca*. Si no fos així, seria un topònim aglutinat per *coll + sa + erola*, homònim de la serra barcelonina del Tibidabo, amb el primer element de caràcter orogràfic en el sentit de 'turó' o 'pas entre muntanyes', l'article salat fossilitzat i el derivat diminutiu de *era*.

Collsesartigues, serrat del

«*Serratum del Coll ses Artigues*» (*Capb.* 1622); «*Serratu del Coll ses artigues*» (Pr. 1766); «*serrat de Collsortigas*» (*Escrip.* 1781).

Orònim que se situava vers l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll, a la zona compresa entre el Celró i la muntanya de Sant Benet, en terme municipal de Susqueda.

Gràficament, cal esmentar la pervivència de l'article salat fossilitzat i, el 1781, l'ús de la terminació *-as* i l'assimilació *a > o*, possiblement per lexicalització a *ortigues*, de sentit més col·loquial que *artigues*.³⁰³

Etimològicament, hem de parlar d'un topònim compost aglutinat plural format per *coll*, possiblement en el sentit de 'pas entre muntanyes' —perquè és pròxim al coll de Nafre—, l'article salat femení plural *ses* i el substantiu *artigues*, plural de *artiga*, 'tros de terra artigada, preparada per a conrear-la' (DIEC, p. 167).

Collsesbecedes, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Collsasbassedas* ÿ fou den Yvern» (Llev. 1731);
«*Pessa de terra Collsasvasedas* que fou den Yvern» (Llev. 1792).

Peça de terra de propietat del Sobirà de situació desconeguda però que semblaria trobar-se en els límits amb el terme municipal de Sant Hilari Sacalm i l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, al sud del municipi i en parròquia de Santa Creu.

Forma composta aglutinada de *coll* + *ses* + *becedes* amb el segon element en plural i el manteniment de l'article salat femení plural fossilitzat.

Etimològicament, el primer element s'origina en *coll* en el sentit de 'pas entre dues muntanyes' o 'turó', i el segon, *becedes*, semblaria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *beç*, 'bedoll', del llatí *BETTIUS* (DE, p. 113), amb el sufix *-eta* (Maria-Reina Bastardas, 1994, p. 81). Malgrat que documentem *Beceda* com a nom d'un mas —molt allunyat d'aquest orònim— i com a llinatge entre els segles XIII i XIX, el fet que aparegui en plural ens fa pensar que, probablement, no existeix relació entre aquest topònim i l'antropònim o el nom del mas.

Collsespia, el

«Una *pessa de terra* buscosa de Ginestar situada en dita Parra anomenada *Collsaspia*» i «part ab lo Ginestar del Mas Vaguer en lo Collet *Saspia*» (Llev. 1731).

Peça de propietat del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, vers el Fonollet i el Veguer.

Topònim compost i aglutinat per *coll* + *es* + *espia* en el qual, pel que fa a la grafia, es manté fossilitzat l'article salat.

Etimològicament, creiem que *espia* es tractaria d'un sinònim de *talaia*, 'torre des d'on es pot observar el camp' (DIEC, p. 1726), com recull Moreu-Rey (ENL, p. 91), provinent del llatí *SPĒCŪLUM*, 'mirall, espill'; això implicaria que, possiblement, en aquest cas el primer element del nom compost, *coll*, s'hauria originat en *CÖLLE*, 'pujol, turó'. Actualment, perviuen a la zona alguns noms que s'hi podrien

303. Ja hem pogut observar que es produeix aquest fenomen en el mas *els Artigots*, documentat per escrit i també oralment mas *els Ortigots*.

relacionar pel sentit i que podrien confirmar la nostra hipòtesi, com *la Talaia d'en Verneda* i *la Talaia d'en Bancs*.

Colobrans, el¹

[əlkulu'β(γ)ran(s)]

Important mas oït anomenar de diferents maneres, en singular i en plural i amb assimilació *b > g*. Se situa al nord del terme municipal, dins la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, just sobre el Ter en direcció sud, a l'altra banda de la Codina de Susqueda i la capella de Sant Miquel de Maifré al nord i relativament proper del Cerver, el Clascar i la Casa Nova de Colobrans. Per la seva grandesa i pel fet de situar-se prop dels límits parroquials entre Osor i Susqueda i d'unes antigues mines de plom, el mas apareix esmentat a diferents obres cartogràfiques i d'excursionisme, tot i que sovint amb errors de còpia: «*C. Colobrons*» (MAPA 1), «*El Colobran*» (MAPA 2), «*Els Calobrans*» (MAPA 5), «*La gran casa de Calobrans*» (CEC 1924), «*Cân Calobrans prop d'uns meners de plom*» (CEC 1924) o bé «*la gran casa de Culobrans prop de la qual ara's comensa a explotar una mina de plóm*» (AAEC 1882). Rodríguez Burch (1975), així mateix, el cita com a mas existent i el situa; contràriament, no apareix en els estudis de Pladelasala i Pladevall, potser perquè històricament no formava part ni de la Vall d'Osor ni de la seva parròquia. Navarro Colás (1963, p. 94) recull i situa el mas i indica que el seu nom és d'origen desconegut. S'incloua antigament dins el marquesat de Rupit.

«*Mansi Colobran*» (Not. 1285); «Bernardus filius Bernardi des Colobran proprietaris *mansi des Colobran* parrochie Sancti Vicenty Sosqueda» (Capb. 1342); «Gabrielis Vallossera alias Colobran Aulines parrochie Sancti Vicenty de Susqueda, termino Osorio propietario *mansos Colobran*, Part et foselles, manyfre, Auline» (Capb. 1562); «Franciscus Colobran agricola dominus *mansorum Colobran*, Despart, fosselles et illorum parrochie Susqueda» (Capb. 1622); «*Mansus Colobran* afrontatur ab oriente cum honoribus mansi des Part quem pro vobis teneo, a meridie honoribus mansi Puig mediante torrente vocato de la Font et a circio cum flumine Ticeris» [de Josephus Colobran] (Capb. 1699); «Francisco Colobran Pages del veynat de Susqueda terme de Ozor Sr util y propietario del *Mas Colobrans*» (Llev. 1731); «*Manso Colobran*» (MR 1771); «*Manso Colobrans* de Joseph Colobrans» (Cad. 1785); «Tot lo *mas Colobran* de Geroni Colobran pagès de Sant Vicens de Susqueda terme de Sant Pere de Osor» (Llev. 1792); «*mas Colobran*» (LA 1811); «*Manso Culubran*» (Hip. 1859); «*Manso Colobran* de Juan Sarsanedas» (Amill. 1862); «*Culubran*» (Nom. 1863); «*Colobrán*» (Pad. 1880); «*Colobran*» (Pad. 1885); «*Manso Colobran*» (IGCOS 1927); «*Manso Colobrant*» (Amill. 1944); «*El Colobrán*» (GR 1956); «*Manso Culubran*» (DFE 1959).

Gràficament, cal esmentar algun cas d'ultracorrecció de la síl·laba final afegint-hi una *-t* i com a fet més significatiu l'alternança de formes singulars i plurals; això podria ser per la circumstància que el mas s'amplià en diverses ocasions, com demostra una llista de l'any 1800 que encara s'hi pot observar; a més, l'existència de

la Casa Nova de Colobrans també hi podria haver influït. Avui la forma plural és la més freqüent i la que es recull com a normativa. La forma *Colograns*, oïda esporàdicament, respon a una assimilació, possiblement per influència de la velar inicial.

El terme apareix com a llinatge osorenc des dels segles XIII-XIV fins a mitjan segle XX, incloent-hi un cap de casa, «Antoni *Colobrau*» (*Fog.* 1553)³⁰⁴ i dos batlles, Josep *Colobran* (1757-1758 i 1775-1776) i Jeroni *Colobran* (1820-1821). De fet, existeix plena relació entre el nom de la casa i el llinatge dels seus propietaris fins a mitjan segle XIX, ja que documentem en aquest sentit Bernat *Colobrants*, pare i fill (1342), Antoni *Colobrants* (1553), Gabriel Vallossera alias *Colobrants*³⁰⁵ (1562), Francisco *Colobrants* (1622), Josep *Colobrants* (1699), Francisco *Colobrants* (1731), Josep *Colobrants* (1785), Jeroni *Colobrants* (1792) i Joan Sarsanedas (1862), moment a partir del qual ha passat a formar part de les propietats del mas Cercenedes d'Osor.

Etimològicament, *Colobrants* sembla provenir d'un nom germànic *Walhalrand* (*OnCat.*, IV, p. 365),³⁰⁶ que origina en català *Golobran*; ara bé, en aquesta hipòtesi existeix el problema de l'ensordiment $G > C$. Amb referència a aquest fet, Joan Coromines afirma que «[l]a doble inicial G i C s'explicaria, però, si partíssim d'un compost germànic en GOLD- (arrel també freqüent) car la G- germànica, poc sonora, sovint dóna C- en els noms catalans» (*OnCat.*, IV, p. 365); Moll, en canvi, ho simplifica dient que «...ha sofert canvi de g- en c- probablement per analogia de colobra, serp» (ELC, p. 101).³⁰⁷

V. *Casa Nova de Colobrants*.

Colobrants, el²

[əlkulu'βɣran(s)]

Aquest topònim fa referència a les terres de propietat del mas homònim, situades al nord del terme municipal, entre els masos el Clascar, el Cerver, el Terrats i el riu Ter.

«*Partida mas Colobran*» (*Cad.* 1785); «*Finca Colobran*. Castaños, encinas, alcornoques, fresnos y álamos» (DFE 1939); «*partida Colobrants* de Paciencia Massaguer Sarsanedas linda al N. Con río Ter, S. Manso Clascar y Manso Cerver; al E. Con Mansos Terrats y Clascar y al O. Con Manso Cerver y Manso Rocasalva» (*Amill.* 1944); «*finca manso Colobrants*» (*Amill.* 1947); «*Finca Colobrants*. Límites N. río Ter S. Clascar y Cerver, O Cerver y Rocasalva» (DFE 1958).

304. Amb error de transcripció o còpia.

305. La partícula *àlies* s'usa no com a introductora d'un malnom sinó com a element que facilita la relació entre llinatge del propietari i nom de la propietat.

306. Llinatge recollit així per Moll (ELC, p. 101).

307. Com a fet històric ressenyable, cal dir que una de les acompanyants del mític bandoler Joan Sala *Serrallonga* era anomenada *la Colobrants*, possiblement, s'usava aquest malnom perquè provenia d'aquest mas. Aquest fet també l'esmenta COROMINES (*OnCat.*, IV, p. 365).

A causa de la seva extensió, sembla que a la segona meitat del segle xx es dividí en dues partides de la mateixa propietat, ja que en un document localitzem el «*Pago o paraje Colobrán* de Jesús Casassas Vilarrubia» [incloïa trenta-una peces de terra i una mina] i el «*Pago o paraje M. Colobran* de Jesús Casassas Vilarrubia» [formada per quaranta-dues peces de terra a més del mas homònim] (*Cad.* 1960).

Gràficament, s'hi alterna la forma simple amb la composta acompanyada de *mas*, que es va perdent, de la mateixa manera que ho fa com a genèric de la casa; possiblement, es recupera en un dels esments de 1960 amb la finalitat de diferenciar les dues partides diferents que ja hem indicat.

V. *Colobrans, el*¹.

Colobrans, camí del

[kə'miðəlkulu'βɣan(s)]

Amb aquest nom es coneixia el camí que des del coll de Nafré es dirigia fins a la Casa Nova de Colobrans i d'aquí, al mas el Colobrans, tal com s'assenyala al MAPA 2. L'inici d'aquest camí al coll de Nafré funcionava com a límit parroquial i municipal entre Osor i Susqueda: «...mojón situada en el sitio conocido por Coll de Nafré y en el empalme del *camino* de Osor a Susqueda con los que conducen al Santuario de Nuestra Señora del Coll y al *Manso Colobran*» (IGCOS 1927). De fet, una part d'aquest camí coincideix amb el *del Cerver* i *del Clascar*. També s'anomena així el camí que des de Susqueda arribava fins al coll de Nafré passant pel Colobrans, és a dir, per la banda nord.

V. *Colobrans, el*¹.

Colobrans, font del

[ˈfɔŋdəlku'βɣan(s)]

Font situada prop del Ter, a uns 200 metres del mas que li dóna nom, just a la sortida de la mina d'aigua homònima, al sot que prové del mas la Molina. Desconeixem si és la mateixa que hem localitzat en un document del segle xiv, «*fonte des Colobran*» (*Capb.* b 1342).

Possiblement, aquesta font era a l'origen del topònim d'un torrent recollit al mateix document, el «torrente vocato sa Font» (*Capb.* 1342), perquè es localitzava en aquella mateixa zona.

V. *Colobrans, el*¹.

Colobrans, mina del

[ˈminəðəlkulu'βɣan(s)]

Mina d'aigua que es troba al sot de la Molina, a uns 200 metres del mas que n'origina el nom, just sobre la font del Colobrans.

V. *Colobrans, el*¹.

Colobrans, mines del

[ˈminəzðəlkulu'βɣan(s)]

Antigues mines de galena i blenda de les quals encara es poden veure restes a l'oest del mas el Colobrans, prop de la font de les Osseres i del riu Ter.

«Finca Manso Cerver. Límites N. Roca Aguda de las *minas del Colobran*» (DFE 1939).

El topònim s'origina en el fet que el lloc es localitza a la partida de terra del Colobrans i prop del mas del mateix nom.

V. *Colobrans, el*¹; *Colobrans, el*².

Colobrans, sot del [ˈsoddəlkuluβ(ɣ)ran(s)]

Topònim que es refereix al sot que discorre prop del Colobrans, que n'origina el nom. Espaiament, se'l situa al nord del terme municipal, neix prop de pedra Jugadora i desguassa al Ter prop del mas el Colobrans, i discorre en direcció nord-oest.

V. *Colobrans, el*¹.

Coloma, ca la, o can Coloma [ˈkalə(ˈkaŋ)kuˈlomə]

Casa del carrer Major també coneguda com a *can Tramuntana*.

El nom de la casa prové d'un malnom de persona del qual no coneixem l'origen.

Colomer, el¹

Nom de mas que únicament esmenta Pladelasala (1960, p. 372), que el situa vers la zona del mas can Plana, prop de la riera d'Osor i de la partida de la Tàpia, al nord-oest del municipi d'Osor. «Can Plana [...]. En este sector deberían colocarse además los mansos de la Muntada superior e inferior, el Bruguer, el Part, *el Colomer*, Mas del Pont o Pontey». Per la situació que se'ns indica, aquest mas es trobaria a la zona on hem documentat la peça de terra *el Colomer* en textos del segle XVIII. Ara bé, dels masos que esmenta Pladelasala en aquest espai, aquest és l'únic que no hem localitzat, cosa que ens fa pensar en una possible confusió.

V. **Colomer, el*².

Colomer, el²

«A la part de solixent, de aquella *pessa de terra* anomenada *lo Colomer*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* boscosa situada al orient de aquella dita *Lo Colomer*» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra que es trobava situada entre el mas can Plana i el torrent del Pontarró, a tocar del camí Ral i de la partida de terra de la Tàpia.

Possiblement, el nom devia relacionar-se amb *el Collsapalomera* i amb la partida homònima, força propers. Així, creiem que es tracta d'un derivat de *colom* en el sentit de 'lloc on es crien els coloms' (DECat, II, p. 838) —fet no gens estrany en toponímia, ja que el *colom* és un dels animals més presents en els noms de lloc

de tot el domini lingüístic—,³⁰⁸ del llatí COLŪMBĂŘIU (AlcM, 3, p. 277). Actualment, però, per referir-se al lloc on es crien coloms, en aquesta zona s'utilitza comunament la forma *colomar*, que és la pròpia del català central, segons Coromines (DECat, II, p. 838). El terme apareix documentat com a llinatge osorenc entre principis del segle XIX i mitjan segle XX, tanmateix, no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Colomer, el³

«Lo Torrent qui devalla *del Colomer*» (Llev. 1731).

Indret que devia situar-se vers el coll de Llevanyes, al sud dels masos Solterra i el Gomis.

Existeix la possibilitat que estigui relacionat amb la partida de *Collsapalomera* o el *quintà les Palomeres*, que s'hi localitzen molt a prop.

Etimològicament, deu provenir del llatí COLŪMBĂŘIU, 'lloc on es crien els coloms', un mot derivat de *colom*.

Colomer, torrent del

«Mansada vuy afogada anomenada de Solterra, ab altre Mansada dirruida y a dit Mas Solterra unida [...] afronta asolixent en honor del Mas Gomis que vuy posseheix Verneda de Sant Hilari; part en honor den Ribademont que posseheix Joan Huix, es a saber lo *Torrent que devalla del Colomer...*» (Llev. 1731).

Per la situació, a Santa Creu d'Horta, entre els masos Solterra i el Gomis, possiblement, amb aquest nom es fa referència a la *riera de la Noguerola* o *de les Ribes*.

V. **Colomer, el²*.

Colomers, horta dels

«In *orte* vocata *des colomers* [...] afrontatur [...] in Riarya de Osorio» (Capb. 1446).

Només documentada en aquest text, devia tractar-se d'una peça situada prop de l'antic molí de l'Avellana, a tocar de la riera de la Noguerola, prop de la seva desembocadura, és a dir, entre els horts de Can Vidal i el pont de la Font del Borrell.

Possiblement, derivat de *colom*. En el mateix document, de fet, apareix citat un colomer localitzat a la mateixa zona, «*In dicto columbaryo*», i aquesta construcció potser deu ser la que origina el nom de la peça.

308. En aquest sentit, AMIGÓ (1999, p. 129) afirma: «Els ocells que han afectat més la toponímia són els coloms. Quasi no hi ha cap terme en el qual no s'anomeni la partida *del Colomer* o *el Colomar*. La cria de coloms, antigament, no pas per a fer bonic, sinó per a alimentar-se, era molt generalitzada». És del mateix parer MOREU-REY (ENL, p. 68), que diu: «Una difusió molt més considerable han obtingut els noms de lloc que tenen "colom" (o sinònims) com arrel, a causa de la gran importància medieval —i anterior— de la reproducció d'aquests animals».

Colomers dels Recs, horta dels

«orta dels colomers des Rechs» (*Capb.* 1446).

Situada prop de la riera d'Osor, podria tractar-se d'una forma composta referida a l'*horta dels Colomers*.

Gràficament, destaca l'ús de l'article salat en contracció amb la preposició *de* com a enllaç entre els dos mots que formen el topònim compost.

Etimològicament, hauríem de parlar del primer element, *Colomers*, com un derivat plural de *colom*; el segon element, *Recs*, pensem que fa referència al llinatge d'una de les famílies nobles més importants de la vall d'Osor durant els segles XIII, XIV i XV; és a dir, que el nom de lloc compost es refereix a una horta en la qual hi devia haver diversos colomars i que era o havia estat de propietat de la família Recs.

Colònia, peça de terra

«Partida *pessa Colonia* de Joaquín y María Garay Pujol de Gerona que linda al S. Con riera de Osor» (*Amill.* 1944); «*pieza Colonia*» (*Amill.* 1953).

Peça situada a les Mines d'Osor, antiga *colònia Clerc*; d'aquest fet prové el nom.

Colònia, rec de la

[ˈregdələkuˈloniə]

Rec que conduïa l'aigua a la central elèctrica que havia existit a les Mines d'Osor i, posteriorment, a la central d'en Farias a tocar d'Anglès i en terme municipal de la Cellera de Ter. Discorre en paral·lel a la riera d'Osor i el nom prové del fet que es construï per abastar d'electricitat la colònia de les Mines d'Osor.

Coma, la¹

[ləˈkomə]

Mas on s'ambienta una rondalla de Jacint Verdager.³⁰⁹ Actualment, en resten algunes parets i la pallissa, però havia estat un mas important proper al coll de Querós. Ara es tracta del mas situat més a l'oest d'Osor. És esmentat per Pladela-sala (1960, p. 372), el qual indica que al segle XIV s'anomenava *Coma de Querosell* i que en el segle XVI, conjuntament amb el Carbonell, formaven el veïnat de Querosell, a més l'anota com a pertanyent a Santa Maria del Coll. També apareix en obres d'excursionisme, per exemple, «*Cân Coma*» (CEC 1924), i situat cartogràficament, «*La Coma*» (MAPA 1, 2 i 4).

«*Mansi Cuma*» (*Not.* c 1285); «*mas Coma*» (*Man.* 1316); «*Mansi de Comba*» (*Capb.* 1342); «*Mansi de Cumba*» (PFM 1343); «*Confecio del Mas Cumba de Bernat de Cumba y Guillerma sa muller a favor de Berenguer de Paba*» (PFM 1348); «*Manso vocato de Cumba*» (PFM 1403); «*Johannes Coma domynus utilis et proprietario mansi Cumba*» (*Capb.* 1446); «*Martinus Coma heres*

309. És reproduïda al *Programa de la Festa Major del Terç 2003*.

dominus utilis et propietariu *mansi Coma*» (PFM 1507); «Johani Coma heredi *mansi Coma de Carosell*» (PFM 1583); «*La Coma de Carosell*» i «Miquel Coma pages hereu del *Mas Coma del Coll de Carós*» (FM 1614); «Joan Coma hereu del *mas Coma*» (RFM 1700); «Francisco Coma pages Sr util y propietari del *Mas Coma* del veynat de carozell terme y Parra de Ozor [...] Afronta asolixent part en honor del Mas Carbonell y part en honor del Mas Roca que fou den Doys; a mitg dia en honor llur del Mas Oller; a ponent en honor de dit Carbonell y a tremuntana en altre honor llur» (*Llev.* 1731); «lo pare y fill Francisco y Joseph Coma pagesos del *Mas Coma del Coll de Caros*» (RFM 1756); «Tot lo *mas Coma* de Manuel Coma pages de Osor» (*Llev.* 1792); «Joan Jordi masover de *la Coma*» (LB 1811); «*Mas Coma de Coll de Querós*» (FN 1818); «el *manso Coma* de Brigida Coma por nubcias Massaneda» (CB 1861); «*La Coma*» (Pad. 1880); «*Mansos Coma y Buscá*» (Pad. 1885); «*la Coma*» (Pad. 1930); «*Manso Coma*» (*Amill.* 1953).

El terme es documenta com a llinatge des del segle XIII fins ara —en plural, *Comas*—,³¹⁰ incloent-hi un cap de casa, «Pere *Coma*» (*Fog.* 1497), i tres alcaldes, Emanuel o Manuel *Coma* (1789-1790), Felip *Coma* (1875-1877, 1883-1885 i 1891-1893) i Antoni Corominas *Coma* (1920-1922); i també com a malnom, «*Maria la Coma*» (LLC 1939) o en Quim *de la Coma*. Aquest caràcter antropònimic s'explica perquè durant molts segles va existir coincidència entre el topònim i el llinatge del propietari, en concret almenys fins a 1861, quan la darrera hereva, Brígida Coma, ja estava casada amb Miquel Massaneda, que n'és la família propietària actualment: «Brigida Massaneda y *Coma* muller de Miquel Massaneda, filla legítima y hereua universal de Emanuel *Coma*, casa, heretat y terras de dit *Mas Coma* de Coll de Queros» (FM 1818), «Miquel Massaneda pages de la parroquia de Santa Coloma de Farners y veynat de Vallors, marit de Brigida Massaneda y *Coma* hereva de Manuel Coma del *mas Coma*» (FM 1827, 1837), «el *manso Coma* de Brigida *Coma* por nubcias Massaneda» (CB 1861); abans, els propietaris que hem documentat són: *Cuma* (1285), *en Coma* (1334), Bernat *de Coma* (1348), Pere *de Coma* o Pere *de Çacoma* (1419), *en Coma* (1440), Joan *Coma* (1446), Valentí *Coma* (1483), Segismon *Coma* (1504), Martí *Coma* (1507), Jacob *Coma* (1543), Pere *Coma* (1553), Joan *Coma* (1583), Miquel *Coma* (1614), Ramon *de Coma* (1622), Miquel *Coma* (1664), Joan *Coma* (1679), Joan *Coma* (1706), Francisco *Coma* (1756), Josep *Coma* (1781), Emanuel o Manuel *Coma* (1782), Josep *Coma* (1801), Francisco *Coma* (1805), Emanuel *Coma* (1818), Brígida Massaneda i *Coma* i Miquel Massaneda, casats (1818, 1833, 1861) i Manuel Massaneda Corretger (1953).³¹¹

310. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrencies com a segon cognom.

311. El fet d'haver pogut consultar els arxius de la família Massaneda de Santa Coloma de Farners, actuals propietaris de la Coma, ha facilitat la presentació d'aquesta rica informació, que no és possible en molts altres casos.

Quant a qüestions gràfiques, només cal assenyalar les formes arcaïques *Cuma*, *Cumba* i *Comba*, i les compostes *Coma de Coll de Querós* i *Coma de Querosell*, que són determinades per la proximitat de la casa al coll de Querós i pel fet de pertànyer al que s'anomenà el *veïnat de Querosell*; a més, aquestes formes compostes devien tenir la finalitat de diferenciar el mas que ens ocupa dels altres d'homònims existents en el terme d'Osor. Apareix recollit el topònim «*la Coma*» en el *Nom*. 2004.

Etimològicament, tot i no poder descartar l'origen antroponímic, creiem que en aquesta ocasió el procés és invers, és a dir, que el llinatge s'origina en el topònim, ja que el mas es localitza en un espai que s'aproxima força a com el definí Coromines: «una valleta poc profunda i més aviat pendent»,³¹² sentit que igualment li reconeixen Domingo i Francàs (1997, p. 227), Veny (1996, p. 80), Moreu-Rey (ENL, p. 41), Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 62), Emili Casanova (1991, p. 574),³¹³ Amigó (1999, p. 135),³¹⁴ Alcover i Moll (AlcM, 3, p. 305) i Navarro Colás (1963, p. 12), entre d'altres. De fet, aquest important nombre d'estudiosos continuen la línia que ja havia iniciat Balari quan afirmava: «Coma: del bajo-latín *comba* de origen incierto. Su significación es la de cañada o espacio de tierra que hay entre dos montañas o alturas poco distantes entre sí».³¹⁵ Partint, doncs, d'aquest sentit, creiem que el topònim s'origina en el gàllic *cumba*, 'vall', tant si provingués de l'apelatiu *coma*, considerat «un dels mots bàsics en la nostra toponímia, puix que el trobem pertot arreu de les terres catalanes i des de sempre i sense variar-ne el sentit, avui, tanmateix caigut en desús en moltes contrades i hi ha esdevingut un simple fòssil toponímic»,³¹⁶ de caràcter, aleshores, orogràfic,³¹⁷ com si s'hagués originat en el llinatge.

Coma, la²

[lə'komə]

Important partida de terra que rep el nom del mas i que es reparteix entre els termes municipals d'Osor, de Susqueda i de Sant Hilari Sacalm.

«*Partida Manso Coma* de Manuel Coma afronta L. Riera Major, M. Manso Carbonell, P. Términos de San Andrés de Bancells y San Martín de Carós y T. Manso Buscá» (*Cad.* 1785); «*finca la Coma*» (IGCOS 1927); «*Finca La Coma*.

312. J. COROMINES (1989), *Lleures i converses d'un filòleg*, p. 34.

313. E. CASANOVA HERRERO (1991), «Toponímia oronímica i repartició semàntica», BISO, núm. XLIV, p. 574, precisa el sentit en relació amb València i el concreta com a «depressió més o menys pregona; llanesa en terreny de muntanya».

314. Concreta, però, dient: «Depressió més aviat planera a l'inici d'un curs d'aigua».

315. BALARI (1964), *Orígenes històrics de Catalunya*, p. 146.

316. DOMINGO I FRANCÀS (1997, p. 227). De fet, a Osor el mot no es coneix com a nom comú, tot i la seva important presència toponímica.

317. En aquest sentit, és interessant de consultar l'article de M. I. GUARDIOLA-SAVALL (2000), «Notes sobre l'apelatiu coma», BISO, núm. LXXX, p. 36-39, ja que també fa referència a altres possibles sentits del terme però que, en el nostre espai geogràfic, no ens semblen pertinents.

Límites N. Carbonell y manso Rovira, E. manso Soler y Buscá, S. manso Carbonell, O. manso Carbonell. Encinas, castaños, chopos» (DFE 1939); «*partida Manso Coma* linda N. Con manso Carbonell y manso Busquets, S. Manso Carbonell, E. Con Manuel Soler mediante riera de Osor y O. Con manso Carbonell» (Amill. 1944); «*Pago o paraje La Coma*» [inclou trenta-set peces de terra i una caseta a més del mas homònim] (Cad. 1960).

V. *Coma, la*¹.

Coma, la³ [ˈfeʃəðələˈkomə]

Feixa de terra boscosa que també hem oït amb el genèric *artiga*, de propietat del Sobirà, que es troba entre els masos el Viurevol i can Mont, a Santa Creu d'Horta.

Possiblement, el topònim es relaciona amb l'antic *mas Coma* que havia existit allà, és a dir, que en aquesta feixa és on devia haver-hi hagut el mas indicat.

V. **Coma, mas*.

Coma, la⁴

«Pessa de terra [...] en lo lloch anomenat *la Coma*» (Rip. 1242).

Nom pretèrit d'un indret que es localitzava entre els masos el Ripoll i el Gelats.

Possiblement, una petita vall amb pendent, com la majoria de casos homònims, del llatí CUMBA, 'vall', originat en el cèltic CŪMBOS, 'còncau' (DEM, p. 108).

Coma, alzina de la [əlˈzindələˈkomə]

Arbre monumental protegit de més de cinc metres de circumferència, de l'espècie *Quercus ilex*, que es troba a la partida de la Coma, d'on ve el nom, a l'oest del terme municipal d'Osor, vers el coll de Querós, a l'antic veïnat de Querosell. Recollit oralment, s'esmenta a obres de caire excursionista i turístic³¹⁸ així com al MAPA 4.

Coma, font de la [ˈfoŋdələˈkomə]

Font que es trobava prop del mas la Coma, que n'origina el topònim, al veïnat de Querosell, a la zona més occidental d'Osor.

V. *Coma, la*¹.

Coma, hort de

«*Ortum vocato de Coma*» (Capb. 1446).

Esmentat com una peça de pertinença de la Riba d'Avall, hem de creure que es refereix a un hort proper a l'antic mas Coma de Santa Creu d'Horta.

318. Per exemple, al *Programa de la Festa Major del Terç 1986*, a N. RAMIÓ, F. BRUGUERA i J. CATALÁN (2002), *Excursions per la vall d'Osor*, o F. BRUGUERA (2002c), *Osor*, entre d'altres.

Coma, mas

«*Mas Coma*» (*Man.* 1316).

Antic mas que es localitzava a Santa Creu d'Horta, esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 285) i Elvis Mallorquí (2005, p. 96). Tot i que no hi és al mas, encara existeix una feixa de terra homònima entre els masos el Viurevol i can Mont, ja documentada en el segle xv, «ortum vocatum de coma» (*Capb.* 1446), que deuen servir el topònim i ens en deuen indicar la situació.

V. *Coma, la*¹.

Coma, masoveria

«Una *Masoveria* anomenada *Coma* ab las terras de aquell. Afrontant a solixent y mitg dia en altre honor llur anomenat Planas, a ponent en altre honor llur anomenat Puigborrell y part ab una feixa de terra anomenada Llosella y part en altre honor llur» (*Llev.* 1731); «Aquella *masoveria* anomenada *Coma*» (*Llev.* 1792);

Diferent del mas *Coma* i del mas *la Coma*, aquesta masoveria devia trobar-se prop del mas el Bancs, del qual era propietat.

Amb l'aparició del genèric *masoveria*, hem de pensar que era una casa de dimensions reduïdes.

V. *Coma, la*¹.

Coma, muntanya de la

[muɲ'taɲəðələ'komə]

Cim que apareix recollit al *Nom.* 2004 i al MAPA 3 com a límit entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a 1.194 metres d'altitud, a l'oest del poble d'Osor. D'altres obres anomenen aquest cim «turó del Coll».

El topònim s'origina en la proximitat a la partida i al mas homònims però no en el sentit de *coma*, que sembla assenyalar Maria Isabel Guardiola (2000) quan afirma que «*coma* a la nostra localitat —i, segons Ivars Carrera (1995), també a algunes localitats de la Marina Alta— sembla indicar-nos el vessant escalonat i pendent d'una elevació que pot arribar a confondre's amb aquesta mateix, més que no pas una valleta o depressió»;³¹⁹ és a dir, que, tot i tractar-se d'una elevació, el terme *coma* no es refereix als topònims propers.

Coma, penya de la

['peɲəðələ'komə]

Penya situada sobre el mas homònim en direcció al coll de Querós; és una altra manera de designar el *turó del Coll* o la *muntanya de la Coma*.

El nom prové, per tant, del nom del mas *la Coma*.

V. *Coma, la*¹.

319. M. I. GUARDIOLA-SAVALL (2000), «Notes sobre l'apel·latiu coma», BISO, núm. LXXX, p. 39.

Coma, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'komə]

Peça de terra boscosa de castanyers que per la seva situació, prop del Simon, a l'est d'Osor en direcció a la Talaia d'en Bancs, no sembla tenir cap relació amb els diferents masos homònims.

El fet de tractar-se d'un terreny planer amb pendent, enmig d'una ascensió orogràfica, ens fa creure que l'origen del nom de lloc es troba, com en casos similars, en l'antic genèric *coma*, 'petita vall amb un lleuger pendent'.

Coma, sot de la¹ ['soddələ'komə]

Petit curs d'aigua que neix sobre el Simon i discorre en direcció nord entre la perxada i la sureda homònimes, que n'originen el topònim per unir-se a la riera d'Osor.

V. *Coma, perxada de la*.

Coma, sot de la² ['soddələ'komə]

Homònim de l'anterior, es tracta d'un altre curs d'aigua que discorre prop del mas del mateix nom, que origina el topònim, en direcció est.

Coma, sureda de la [su'reðəðələ'komə]

Situada prop del Simon, es tracta d'un altre nom de la *sureda del Simon* pel fet que es localitza en una «petita vall amb un llarg pendent» al costat mateix de la perxada homònima i per la qual discorre el sot del mateix nom.

V. *Coma, perxada de la*.

Coma d'en Barceló

«Honor anomenat *Coma de Barcelo* y Citjas» i «pessas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallinés la una anomenada Citjas uy la altra anomenada *Coma de barcelo* y la tercera anomenada Vinya del moix» (Rip. 1562); «*Coma den Barceló*» (Llev. 1731).

Orònim situat prop de l'antic mas homònim.

Nom compost provinent del llinatge, com es pot demostrar per l'ús de l'article personal.

V. **Barceló, mas*.

Coma de l'Anelan

«Fexe terre loco vocato *coma del Anelan*» (Capb. 1342).

Topònim pretèrit que es referia a un lloc proper a la muntanya del Coll, ja que, segons el document, limitava amb els masos Setembre del Coll i Serra del Coll.

Topònim compost el segon element del qual no té actualment sentit.

Coma de Cens

«Locum vocato *Coma de sen*» (Not. 1334); «Loco vocato *Coma de Cenç*» i «locum vocato *coma de sens*» (Capb. 1446); «lo lloch anomenat *Coma de sens* o de *Senyor*», «Petia terra vocata *coma* Señor sive *de sens*» i «dits Ripoll tenen mitges y per Indivís ab lo hereu del mas Gomis anomenat *Coma de Rovir* o *Coma de Senyor* o *de Sens*» (Rip. 1562).

Indret situat vers el mas la Riba d'Avall, l'antic mas Arrancada i el Gomis, prop de la riera de la Noguerola i propietat del mas el Ripoll.

Topònim que degué originar-se en el nom de l'obligació econòmica, *cens*, 'dret real que es paga al senyor³²⁰ de béns immobles [...], a canvi del domini llur o d'un cabal en diners' (AlcM, 3, p. 109), i que Coromines ens indica que «...en el camp ho estenen molt a fer-li designar els paratges, les menes de camps que hom arrenda o deixa conrear i explotar a canvi d'un cens» (OnCat., II, p. 665).

Gràficament, observem que al segle XIV apareix en singular, sense -s final, que, en un cas de 1446, se substitueix per -ç perquè la pronúncia és idèntica.

Coma de Comajoan, peça de terra

«Una *pessa de terra* situada en dita Parra de Susqueda anomenada *Coma de Comajoan* y fou del Mas Desvilar. Afronta asolixent en honor den Server y a tremuntana en honor den Perer de Susqueda» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* nomenada *Coma de Comajoan* parroquia Sant Vicens de Susqueda terme emperó de Osor» (Llev. 1792).

Atesa la situació d'aquest topònim, prop del Cerver i entre els límits parroquials entre Osor i Susqueda, i ja que és de propietat del Colobrants, creiem que es tracta d'una masculinització i aglutinació de la *Coma Joana*, documentada als segles XVI i XVII. El més curiós faria referència a la tautologia que s'hi produeix deguda, possiblement, a l'aglutinació escrita, la repetició de *coma* com a genèric —fet que ens mostraria l'ús del terme com a nom comú durant el segle XVIII— i com a primer element de l'específic aglutinat. Probablement, doncs, s'hauria produït una fossilització de *Coma*, que s'hauria unit a *Joan*, provinent de *Joana*, que possiblement s'hauria originat en *joanal*, per tant, tot i l'aparença, no creiem que s'hi trobi un origen antroponímic. Ara bé, és possible que aquesta masculinització hagués sorgit per influència del llinatge *Comajoan*, que també documentem a Osor entre mitjan segle XVIII i la fi del segle XX.³²¹

320. Fixeu-vos que també s'havia anomenat *Coma de Senyor*.

321. En el nostre treball de capacitació investigadora presentat a la UdG el maig de l'any 2002 dèiem: «...existeix una *pessa de terra* nomenada *Coma de Comajoan* (Llev. 1792) que semblaria relacionada amb el cognom», F. BRUGUERA (2002a), *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenomes, llinatges i malnoms*, p. 74. Així mateix, recollíem *Comajoan* com a topònim d'origen antroponímic a BRUGUERA i ESCORIHUELA (1995, p. 379, i 1996, p. 50). A partir d'estudis posteriors, creiem que aquesta relació entre topònim i llinatge és molt possible que no existís.

Coma de Jonquer, llocdit

«Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer, vuy lo Junquer» (Llev. 1731); «Pessa de terra lloch nomenat Coma de Junquer» (Llev. 1792).

Topònim que deu referir-se a una zona més o menys planera enmig d'un pendent de muntanya que es trobava al Jonquer, possiblement quan es va perdre el sentit genèric de *coma* a la parla viva.

V. *Jonquer, el.

Coma de la Marca, la

«Coma de sa Marca» (Capb. 1446).

Indret de situació incerta, a la vora del mas el Triador, a Santa Creu d'Horta, prop dels límits parroquials amb Sant Pere d'Osor.

El fet que se situï en els límits entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i de Sant Pere d'Osor ens fa creure en la possibilitat que el topònim significués 'zona fronterera', tal com diuen Coromines (*OnCat.*, V, p. 190), Moreu-Rey (ENL, p. 92) i Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 231), que escriuen també que el mot provindria del germànic *marka*, 'senyal, frontera'.

Coma de Mir, la

[lə'koməðə'mir]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, situada vers el mas el Parral del Sobirà, al sud del municipi d'Osor, a prop del límit amb Sant Hilari Sacalm. També se la coneix per la *castanyeda del Parral*.

Desconeixem quin podria ser el seu origen etimològic, però creiem que el més possible és que, atesa l'antiga existència d'un *mas Mir* relativament proper i la documentació de *Mir* com a llinatge osorenc en els segles XIV i XV i esporàdicament al segle XVIII, es tracti d'un topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge indicat, *Miro*, 'famos, il·lustre' (ELC, p. 116), o bé del prenom, de *Maru* o *Mira*, 'insigne' (DNP, p. 238), en qualsevol dels dos casos d'origen germànic.

Coma de Mont Alt

«Honore de Ribadeual voccato *coma de montal*» i «a mitgdia en honor den Ribadevall anomenat *Coma de montalt*» (Rip. 1562).

Indret situat al sud d'Osor, possiblement entre el mas la Riba d'Avall i l'antic Mont Alt.

Topònim compost format per l'orònim *coma*, 'petita vall amb un lleuger pendent', i el nom de l'antic mas de Santa Creu d'Horta *Mont Alt*, que apareix gràficament aglutinat.

Coma de la Morera

«Lo lloch vulgarment dit *coma de la Morera*» (Llev. 1792).

Indret situat prop del Ripoll, al sud d'Osor, no lluny de la riera de la Noguerola.

Topònim compost format pel nom *coma*, 'valleta poc fonda amb pendent', i el nom d'arbre o esbarzer *morera*, del llatí *mōRUS* (*OnCat.*, V, p. 400).

Coma de Riudecòs, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Coma de Ridacos* situat part en la Parra y Terme de Osor y part en lo Terme de Sant Hilari Sacalm [...] Afronta asolixent part en altre honor llur anomenat Sotascabirols que posseheix a carta de gracia dita Subirá, part en honor den Vaguer y part en honor den Crous de Sta Margarida de Vallors; a mitg dia ab dit Crouys mediant Torrent de Ridacós fins al Torrent de Fembramorta; à ponent part ab dit Crous y part en honor llur anomenat Font den Riba, que posseheix dita Subirá y a tremuntana en honor llur anomenat Casellas, que posseheix dita Subirá (Llev. 1731); «*Pessa de terra* nomenada *Comas de Ridecos* situada en dita parroquia de Santa Creu y part en lo terme de Sant Hilari sacalm que se atench fins al Puigborrell» (Llev. 1792).

Porció de terreny que devia situar-se entre les parròquies de Santa Creu, Sant Pere d'Osor i Santa Margarida de Vallors i els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm.

El topònim compost té relació amb el mas i torrent homònims que també hem documentat en textos relacionats amb Osor, «*Torrente de Ridecos*» (*Capb.* 1446), «mansi Miralpeix et *Ridacós*» (MN 1710), «*Mas Riudecòs* de Santa Margarida de Valors» (LB 1710), «*Torrent de Ridacos*» (Llev. 1731), «Salvi Miralpeix y Ridecos propietari del *mas Ridecos* terme Sant Hilari Sacalm» (FN 1831).³²² Coromines recull aquest topònim (*OnCat.*, VI, p. 400) i indica que s'origina en un «*rivi cūrsus* (o en part potser *rivi decursus*) 'curs de riu'».

Coma de Rocs

«*Coma vocata de rochs*» (Not. 1285).

Topònim compost format per l'antic genèric *coma*, 'depressió plana en un terreny muntanyós', i el substantiu plural *rocs*, que indica que es tracta d'una zona rocosa.³²³

322. Mas que SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 64 i 67) ja documenten l'any 1553 i que el 1985 encara era habitat i avui encara existeix, [riðə'kos]. CARRERAS CANDI (1911, p. 17) esmenta ja el 1342 un «Berengarios de *Riudecoç*» com a habitant de la sagrera de Sant Hilari Sacalm.

323. Podem observar que al segle XIII el nom *coma* funcionava com a nom comú o genèric, ús que va anar perdent amb el temps al terme, ja que només es manté, sol o amb altres elements, com a nom de lloc.

Coma de Senyor, peça de terra

«Coma de Rovir o *Coma de Senyor* o de Sens» i «*Petia terra vocata coma Senyor* sive de sens» (Rip. 1562); «Una pessa anomenada *Coma de Señor* [...] Afronta [...] a ponent part en honor llur y part ab la Riera de Nogarola y a tremuntana en honor den Gomis» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* anomenada *Coma de Señor*» (Llev. 1792).

Nom de l'anomenada anteriorment *Coma de Cens* i *Coma de Rovir*, situada prop del mas el Ripoll no gaire lluny de la riera de la Noguerola.

Topònim compost format per *Coma*, amb un sentit orogràfic de 'zona més o menys planera en un espai muntanyós', i *Senyor*, probablement per precisar el senyoriu en el sentit de 'fundació o propietat' que esmenten Moreu-Rey (ENL, p. 82) o Ramon Amigó (1999, p. 132-133), provinent, per tant, del nom comú en el sentit de 'qui té autoritat sobre un territori', del llatí *SEÑORE*, 'més vell', comparatiu del llatí *SENEX*, *SENIS*, 'ancià', que va acabar suplantant el terme *DOMINUS*, -I, 'amo, senyor' (DEM, p. 385).

Coma de Solcalloses

«Loco vocato *Coma de Solcallozas*» (Capb. 1446).

Indret situat vers el mas Baier.

Desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del nom de lloc, que semblaria, però, un topònim compost aglutinat o bé un derivat de *solcar*.

Coma del Sot del Rovir, la

«*La Coma* anomenada *del Sot del Rovir* axi com afronta la dita Coma y honor a solixent ab los honors del mas Ripoll a mitgdia en lo marge del quinta del Mas Rouir y sen va per lo Serrat o cerra que diuideix lo mas Rovir per lo Serrat fins a la serra de las barboladas del mas Ripoll y part ab los honors den Sarsanedas y a tremuntana ab los honors del mas Ripoll y part ab los honors den Sarsanedas» (Rip. 1427).³²⁴

Topònim compost format per l'orònim *coma*, 'petita vall amb pendent',³²⁵ que devia localitzar-se a tocar del sot del Rovir.

V. **Rovir, mas*; **Rovir, sot del*.

324. En una ocasió, en el mateix document, s'esmenta el lloc de manera simple, «la dita *Coma de Rouir*» (Rip. 1427), cosa que també es produeix en altres textos: «en honor que dits Ripoll tenen mitges y per Indivis ab lo hereu del mas gomir anomenat *Coma de Rouir* o Coma de Senyor o de Sens» (Rip. 1562).

325. Observeu que en el document *coma* funciona com a genèric i no pas com a específic, cosa que indica que encara tenia un significat conegut pels parlants.

Coma Joana, bosc

«Coma Joana» (*Capb.* 1560); «bosch de coma Joana parrochie Osor» (*Capb.* 1562); «petiam terra vocatam bosch de Coma Joana» (*Capb.* b 1562).

Antiga peça de terra boscosa que se situava al NNO del terme municipal d'Osor, entre els masos el Cerver i el Colobrans, del qual era propietat.

Sembla que es tracta d'un topònim compost amb el genèric *bosc*, encara que, originàriament, devia haver estat un topònim simple, *coma Joana*.

Etimològicament, per tant, estaria format per *Coma*, 'petita vall amb lleuger pendent', i *Joana*; el fet de no aparèixer cap connector entre els dos elements ens fa dubtar si *Joana* es refereix al prenom, i aleshores, caldria relacionar-lo amb *joanal*, 'joenal', com esmenta Coromines (*OnCat.*, IV, p. 466-467) amb referència a *Joanet*, entre Sant Hilari Sacalm i Arbúcies, i *Joanetes*, poblet de la Garrotxa. Si fos així, es relacionaria amb el llatí *JUVENIS*, 'jove', perquè devia tractar-se d'un bosc d'arbres joves.

Coma Joana, peça de terra

«Fexiam terra vocatam de la Coma Joana sitam en dicta parrochia de Osorio» (*Capb.* b 1560); «petia de terra vocata de Coma Joana de pertinentys mansi Colobran afrontatur mansi Server, Mansi de Podio Pulcro, boscho vocato de grevol» (*Capb.* b 1562); «petiam terre vocatam Coma Joana» (*Capb.* 1622, any 1737).

Per la situació paral·lela al bosc homònim, hem de creure que se'n tractava d'una part, ja que apareixen diferenciats *bosc* i *peça de terra* el 1560 i 1562 i així semblaria indicar-ho el text de 1562, que anota la preposició *de*, que indica pertinença, entre genèric i específic.

Coma Lihubrec

«Bosco loco vocato Coma Lihubrech» (*Capb.* 1342).

Rodríguez Burch (1975) el situa vers els masos Falgueres i Soler d'Amunt, a la muntanya del Coll, en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda.

Topònim compost del qual desconeixem el sentit de la segona part, tot i que podria tractar-se d'un antropònim o bé d'un adjectiu relacionat amb *llòbrec*.

Coma Més Alta, la

«Dins ditas afrontacions esta compresa una pessa de terra de castanyers que antigament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre Coma mes baxa, la altre Flota y la altre Flota de la Gallinada» (*Llev.* 1731).

Peça de terra afeixada, possiblement petita i amb pendent, de propietat del Simon, que devia situar-se sobre la riera d'Osor, a l'altra banda del Camps i els Artigots.

Topònim compost descriptiu que té sentit en contrast amb *la Coma Més Baixa*.

Coma Més Baixa, la

«Dins dites afrontacions esta compresa una pessa de terra de castanyers que antiguament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre *Coma mes baxa*, la altre Flota y la altre Flota de la Gallinada» (*Llev.* 1731).

Peça afeixada, possiblement amb pendent, i per això *coma*, de propietat del Simon, que té un nom descriptiu que s'explica en contrast amb *la Coma Més Alta*.

Coma Savinya, peça de terra

«Una *pessa de terra* boscosa dita *Coma Saviña* [...] Afronta [...] â mitg dia en honor del Mas Vaguer; a ponent y tremuntana en honor del Mas Funollet» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* boscosa parroquia Osor nomenada *Coma Savinya*» (*Llev.* 1792).

Indret boscos que es localitzava entre els masos el Veguer, el Barder i Fonollet, prop de la riera d'Horta.

Topònim compost format per l'orònim *coma*, 'petita vall amb pendent', i *Savinya*, aglutinació de l'article salat fossilitzat *sa*, del llatí *IPSE*, i el nom *vinya*, 'camp plantat de vinya', del llatí *VĪNĒA*, forma substantivada de l'adjectiu *VINEUS*, -A, -UM, 'relatiu al vi', derivat llatí de *VĪNUM*, -I, 'vi' (*DEM*, p. 439).

Comajoan

V. **Coma de C*.

Comallonga, serra de

«*Serra de Comallonga*» (*Escrip.* 1612).

Orònim situat en els límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, possiblement vers Becdejú i el puig d'Afrau.

Aglutinació de *coma*, 'valleta amb lleuger pendent', i l'adjectiu arcaic *llonga*, 'llarga'.

Comanda, llocdit

«*Loco vocato Comanda*» (*Not.* 1334).

El topònim podria provenir del nom comú *comanda* en el sentit de 'cessió condicionada d'una possessió o d'un dret, d'un castell o d'una jurisdicció, feta pel sobirà o per un altre senyor superior a un home lliure, el qual per aquest fet li esdevenia vassall i en percebia les rendes' (*DIEC*, p. 435), del llatí vulgar *COMMANDITA* (*DECat*, V, p. 410, i *DEM*, p. 108).

Comapedrosa, peça de terra

«Asolixent ab dit Mas Veguer; a mitg dia en honor llur anomenat *Comapedrosa*» i «Una *pessa de terra* anomenada *Comapedrosa* a la part de ponent de llur Mas Funollet sota la Rocarodona [...] Afronta (..) a mitg dia en honor llur anomenat Fageda; [...] a tremuntana en honor llur anomenat Cort de rableda mediant camí» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* anomenada *Coma Padrosa*» (*Llev.* 1792).

Partida situada als límits de la parròquia de Santa Creu, prop de Fonollet.

Topònim compost aglutinat de *coma*, ‘petita vall amb pendent’, i l’adjectiu qualificatiu *pedrosa*, derivat de *pedra* amb el sufix col·lectiu *-osa*, que significa ‘lloc abundant en pedres’, en el mateix sentit que recull un lloc homònim Moreu-Rey (ENL, p. 41 i 53). Tot i que documentem la forma com a llinatge osorenc entre 1669 i el segle xx, no creiem que existeixi cap relació entre l’antropònim i el topònim.

Comapedrosa, torrent de

«Una pessa de terra que fou de pertinències del Mas Prat anomenada Bosch-desprat situat en la Parra de Osor. Afronta asolixent en honor del Mas Fonollet mediant *Torrent de Comapedrosa*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es refereix a algun dels torrents que formen la riera d’Horta quan discorria per la partida homònima, que n’originaria el nom.

V. **Comapedrosa, peça de terra*.

Comarca, la¹

[ləku'markə]

Important partida dividida en un gran nombre de peces de poca extensió propera al nucli urbà d’Osor en direcció nord, entre les propietats dels masos el Marroi, la Mata i les Romegueres; antigament era una partida amb predomini de vinya i zones d’horts i de castanyers però, actualment, és una zona boscosa de castanyers, d’alzines i de pins.

«Una pessa de terra part vinya y part bosch situada en dita Parra en *lo lloch anomenat la Comarca*» (*Llev.* 1731); «*terreno llamado Comarcas*» (Escrip. 1781); «*partida la Comarca*» (Escrip. 1782); «Tros de castanyers *lloch anomenat La Comarca*» i «*Pessa de terra viña territori dit La Comarca*» (*Llev.* 1792); «*pessa de terra territori dit la Comarca*» (FNA 1808); «*lo territori anomenat La Comarca*» (FN 1818); «*lo territori anomenat vulgarment la Vaga den Prat o la Comarca*» (FN 1842); «*partida la Comarca*» (Hip. 1862); «*la Comarca*» (*Amill.* 1862); «*Finca La Comarca. Castaño y avellanos*» (DFE 1939); «*Partida la Comarca linda al N. Con manso Romagueras y al E. con Camino de las Romagueras*» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje La Comarca*» [inclou setanta-set peces de terra, una quadra, una «choza», una bassa i dos pous repartits entre trenta propietaris diferents] (*Cad.* 1960); «*Finca La Comarca. Chopos*» (DFE 1965).

Pel que fa a la grafia, esporàdicament, el 1781, apareix en plural, fet que es deu explicar per un error de còpia o bé que per l'extensió es considerés més d'una partida de terra.

Per la seva situació geogràfica, entre els vessants de la muntanya del Bancs i el Masferrer i la de Sant Gregori, hem de considerar que l'origen del nom de lloc es troba en el genèric *comarca*, que a Osor encara s'usa col·loquialment masculinitzat a *comarc*, i que indica un sot d'una certa grandària en el qual es recullen les aigües pluvials de dos vessants de muntanya, un fondal, en el sentit que el recullen Domingo i Francàs (1997, p. 222) i Coromines (DECat, V, p. 472);³²⁶ un *comarc* és un 'fondal' o 'sot'. *Comarc* i *Comarca* sembla que derivarien de *marca*, 'territori fronterer', del baix llatí *MARCA*, llatinització germànica *marka*, derivat de *mark-jan*, 'parar atenció, notar' (DE, p. 573).³²⁷

Comarca, la²

«Una *pessa de terra* anomenada *la Comarca*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* anomenada *la Comarca*» [prop de la Posa i la Maduixa] (FNA 1802); «*Pessa de terra la Comarca*» (FN 1819); «*Pessa de terra* part castanyers y part de brolla anomenada *la Comarca*» (FN 1820); «*pessa la Comarca*» (Amill. 1862).

Topònim que designa diferents peces que, per metonímia, reben el nom de la partida en què se situen.

V. *Comarca, la*¹.

Comarca, бага de la [ˈbaɣəðələkuˈmarkə]

Partida de terra de castanyers i d'avellanoses que s'inclou a la partida de la Comarca.

«Partida *Baga de la Comarca* linda al O. Com Manso Romiguera» (Amill. 1953).³²⁸

V. *Comarca, la*¹.

Comarca, camí de la

«*Camino* llamado *la Comarca*» (Amill. 1944); «*camino* llamado *la Comarca*» (Amill. 1947).

326. De fet, en aquesta mateixa obra, Coromines recull el terme *comarc* i el situa a les Guilleries: «*Comarc*, és d'allà mateix però més petit i s'estén des de les Guilleries cap al Nord fins a la Vall de Camprodon: i aquest és sempre un fondal».

327. En dos treballs anteriors, F. BRUGUERA i X. ESCORIHUELA (1995), «Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII», BISO, núm. LX, p. 381, i (1996), «Classificació dels topònims continguts en un llevador d'Osor (la Selva) del segle XVIII», BISO, núm. LXVI, p. 53, recollim *Comarca* com un topònim de difícil classificació, ara, amb aquesta nova informació, podem observar que, possiblement, es tracta d'un topònim d'origen orogràfic.

328. *Romiguera* és un error de còpia per *Romegueres*.

Camí només existent parcialment que, des del carrer de l'Arbreda, sobre la font de Ca n'Aubreda, seguia en paral·lel el torrent fins a arribar a la partida de la Comarca.

El nom s'origina en el fet que el camí es dirigia a la partida de terra esmentada.
V. *Comarca, la*¹.

Comarca, feixes de la [ˈfeʃədələkuˈmarkə]

Amb aquest terme es fa referència a unes feixes boscoses de castanyer que es localitzen en una fondalada propera al mas el Sobirà. És evident que per la seva situació no té res a veure amb la partida de terra homònima; tanmateix, les característiques de l'indret ens fan creure que l'origen etimològic dels dos topònims és el mateix, en el nom comú *comarc*, derivat de *marca* en el sentit de 'fondal' o 'sot'.

Comarca, sot de la [ˈsoddələkuˈmarkə]

Nom que rep el *torrent de Ca n'Aubreda* quan discorre per la partida de la Comarca en direcció nord-sud i arriba a la riera d'Osor, al centre del poble.

«Pessa de terra anomenada en part lo Bach del Sot de la Posa y en part lo Sot de la Posa entremig de las qual passa lo torrent del *Sot de la Comarca*» (FNA 1819).

Es produeix una tautologia en l'esment escrit, ja que *torrent* és un curs d'aigua intermitent i *sot*, en aquesta zona, sovint n'és un sinònim —tot i que en aquest cas podria indicar el lloc pel qual discorre l'aigua— i *comarc* sol referir-se a un sot més ampli entre dues depressions on l'aigua discorre irregularment, és a dir, que els tres termes es relacionen amb cursos d'aigua, possiblement *torrent* es refereix a l'espai per on discorre el *sot*, que és el curs d'aigua pròpiament dit, que se situa en un *comarc*.

V. *Comarca, la*¹; **Sot de la Comarca*.

Comarca, vinya de la

«*Vinya de la Comarca*» (FNA 1804); «territori dit la *binya de la Comarca*» (FNA 1805).

Semblaria una part de la partida de la Comarca en la qual devia predominar la vinya. Ara aquest conreu pràcticament ha desaparegut no només a la Comarca sinó també a tot el terme municipal, per la qual cosa en els nostres dies aquesta antiga vinya deu ser una zona boscosa.

V. *Comarca, la*¹.

Comarca de Casamitjana, la

«Pessa de terra de castanyer y part brollar nomenada Castanyeda de la *Comarca de Casamitjana*» (Llev. 1792).

Peça boscosa fonamentalment que devia trobar-se situada en el *comarc*, 'fondal', i d'aquí sorgiria el primer element del topònim, que devia ser propietat, o es devia situar a prop, de can Casamitjana.

V. *Casamitjana, can*¹.

Coma-rebleda

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat Mayola de la Rebleda [...] afronta asolixent part ab lo Mas Busquets y part en honor den Veguer; a mitg dia en honor llur anomenat *Comarableda*» (*Llev*. 1731).

Indret situat possiblement vers el Fonollet, a la partida del mateix nom.

Creiem que és un topònim compost aglutinat. El primer element, *coma*, deu ser el terme orogràfic de 'zona força planera en un terreny muntanyós', i el segon, *Rebleda*, deu indicar que es localitza a la partida de terra d'aquest nom.

V. *Rebleda, la*.

Coma-roquer, el¹, o quintà del Coma-roquer [əlkuməru'ke] o [kurumu'ke]

Partida situada prop de les Mines d'Osor, a l'altra banda de la riera d'Osor, davant del Pidevall, i que l'hem oït esmentar amb totes les síl·labes àtones i neutralitzades, excepte la tònica final, malgrat tractar-se d'un topònim compost, cosa que evidencia l'aglutinació del mot i que el terme *coma* ha restat plenament fossilitzat —fixem-nos que el topònim és masculí, tot i que *coma* és femení—, també és destacable la repetida pronúncia del mot amb metàtesi i l'assimilació a *Como-roquer*.

«Pessa de terra lo *quintar Comarroquer* den Pidevall» i «*Balans de terra dit Comarroquer*» (FP 1775); «*partida Coma Roquer*» (*Amill*. 1944); «*Finca denominada Comarroqué*. Límites N. riera de Osor E. con la riera de Gironella. Castaños» (DFF 1946); «*finca Comaroqué*» (*Amill*. 1947); «*Finca Comarroqué*» (DFF 1954).

Sorprèn el fet que l'adjectiu *roquer* aparegui en masculí quan qualifica el substantiu femení *coma*. Aquest fet pot set degut a la masculinització que provoca l'ús de l'article que precedeix l'específic actualment o bé els antics genèrics masculins *quintà* o *balanç de terra*, és a dir, *coma* perd el caràcter genèric i el gènere de tot el topònim es relaciona amb els nous introductors masculins.

Etimològicament, *coma* prové de CUMBA, 'petita vall amb pendent', i *roquer* és un adjectiu derivat collectiu de *roc* en el sentit de 'abundant en rocs'.

Coma-roquer, el² [əlkurumu'ke]

Oralment, ens han informat que rep aquest nom, sempre pronunciat amb metàtesi i assimilació vocàlica i sense cap genèric que el precedeixi, una petita casa

de la qual pràcticament no queda res, que es troba a la partida del mateix nom, que, òbviament, semblaria que és a l'origen del nom de la casa.

V. *Coma-roquer*, el¹.

Comellar

«*Loco vocato Comallar*» (Capb. 1562); «honore mediante *comallar*» (Capb. b 1562); «Afronta or. Mansi Plana mediante *Comallar*» (Capb. 1699).

Indret situat entre els masos can Plana i Pontei, sobre la partida de la Tàpia i prop del camí Ral del Coll.

Gràficament, el topònim no va precedit en cap cas d'article, la qual cosa demostra que havia perdut el caràcter de nom comú i havia esdevingut un nom propi.

Possiblement, prové del genèric *comellar*, derivat de *coma* amb el sufix *-ellar*, que ha perdut el sentit col·lectiu per esdevenir, segons Domingo i Francàs (1997, p. 229) i Moreu-Rey (ENL, p. 41), sinònim de *coma*; tanmateix, Coromines (DECat, II, p. 850) i Alcover i Moll (AlcM, 3, p. 317) referencien que el terme es refereix a una vall allargassada i ampla, que Veny (1996, p. 81) concreta donant-li un sentit més diminutiu, 'petita vall'.

Comellar, torrent

«*Torrente terragay o Comallar*» (Capb. 1562); «pessa de Terra situada en dita Parra de Ozor [...]»; afronta asolixent en honor den Fonollet Sotascabirols que posseïx vuy an Subira mediant *torrent* anomenat *de Camallar*; a mitg dia en honor den Crous de Santa Margarida mitgasant serra» (Llev. 1731).

Torrent situat prop del terme municipal de Sant Hilari Sacalm, vers la Creu de Llevanyes i la Casa Nova de Muntanya, que és l'espai en el qual termenejaven les parròquies d'Osor i de Santa Margarida de Vallors.

Gràficament, el més destacable és l'error de còpia de 1731, ja que la situació coincideix amb el de 1562, un error del qual no ens vàrem adonar Bruguera i Escorihuela (1999, p. 147). L'etimologia, per tant, seria la que ens indica el mot com a sinònim de *coma*, en el sentit que expressa Amigó (1999, p. 135), 'depressió més aviat planera a l'inici d'un curs d'aigua' i no la que anotàrem indicant que «[p]ossiblement, faci referència a una qüestió de localització que el copista degué interpretar com a topònim, o bé que amb el temps ho va esdevenint, en el sentit «enllà del camp», que donaria «camp enllà» i després «camp allà».³²⁹

329. F. BRUGUERA i X. ESCORIHUELA (1999), «Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII (i III)», BISO, núm. LXXVII, Actes del XXII Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, Vilafranca del Penedès (del 10 al 12-V-1996), p. 147.

Comellar de Solroca, el

«*Comellar de Solrocha*» (FM 1614); «*lo comellar de Solrocha*» (RFM 1623).

Possiblement, es tracta d'un sinònim de *coma*, tot i que pel sufix semblaria un col·lectiu. Tanmateix, Coromines (DECat, II, p. 850) i Alcover i Moll (AlcM, 3, p. 317) indiquen que el mot pot referir-se a una vall allargassada i ampla, sentit que també recull Domingo i Francàs (1997, p. 229) i que Joan Veny (1996, p. 81) especifica quan li dóna un significat diminutiu de 'petita vall'. Aquest element s'acompanya de *Solroca*, que es refereix al mas homònim situat, precisament, entre la Coma i el Carbonell a Queróssel.

V. **Solroca, mas*.

Comellar dels Gatells

«*Comallar dels Gatells*» (Capb. 1699).

Peça que se situava a tocar de la capella del Part, on hi havia l'antic mas Ponteï, en el camí Ral que des d'Osor arriba fins al santuari del Coll, al nord-oest del poble.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de l'arbre *gatell* en plural, derivat diminutiu de *gat* (AlcM, 6, p. 227), i precedit del derivat possible sinònim de *coma*.

Comes, les

«Mas anomenat Coral dirruit y a dit Mas Pidemunt unit [...] Afronta asolixent en honor del Mas Pidevall anomenat Sapera y part en honor de Pere Arnau Çarriera de Anglès que fou del mateix Mas; â mitg dia en honor den Pidevall; a ponent en honor de dit Pidevall anomenat *Sas comes* y a tremuntana ab lo Riu de Ozor» (Llev. 1731).

Indret situat vers els masos el Pidemunt i el Pidevall, prop del límit municipal amb Anglès i la Cellera de Ter, a l'est del terme d'Osor.

Gràficament, cal esmentar el manteniment de l'article salat fossilitzat.

Forma plural de *coma* referida, probablement, a diverses petites valls amb pendent.

Comes, feixa de terra

«Item quanda alia *fexiam terra* boschosa in dicta parrochia de osoryo vocatam *comas*. Afrontatur ab or. In via publica vigatana a meridie et circio in honores dicti mey mansi pons alias Caros ab occidente in honori dicti mansi de cabre-rola» (Capb. 1446).

Antiga peça de propietat del Carbonell situada en parròquia d'Osor però, possiblement, en terme municipal de Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós.

Forma plural de *coma*; com que es troba propera al mas la Coma a Querosell, possiblement el topònim es relacionaria amb el mas, si no fos així, hauríem de pensar en un espai amb diverses petites valls o comes. Ara bé, l'existència d'una partida homònima a la mateixa zona ens fa creure en un possible ús metonímic del nom.

Comes, llocdit

«Una pessa en lo *lloch anomenat Comas* [...] Afronta asolixent ab lo camí Viga-ta; â mitgdia y tremuntana ab llur mas Ponsqueros, y a ponent en honor del Mas Cabrerola Terme de Sau Parra de Queros en lo ayguaves que allí se divideixen las Parroquias de Osor y Queros» (*Llev.* 1731); «*Territori vulgarment dit Comas*» (*Llev.* 1792).

Partida de terra de propietat del mas el Carbonell que devia situar-se vers el coll de Querós, just al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la zona de Querós, és a dir, a l'oest del terme, a l'antic veïnat de Querosell.

Nom de lloc plural que, atesa la situació, podria relacionar-se amb el mas la Coma, de fet, en el document de 1731, en una ocasió, s'anomena el mas en plural: «part en honor de dit *Mas Comas*, part en honor del Mas Carbonell».

Cominal, can [ˈkaŋkumiˈnal]

Casa del carrer Major, prop de la plaça Vella, que s'havia anomenat *cal Dring*.

«Casa denominada *can Cominal*» (LB 1933).

El terme, possiblement, s'origina en el llinatge documentat a Osor entre el segle xv i la segona meitat del segle xx. Tanmateix, també podria indicar procedència del mas d'aquest nom situat, però, en terme de Susqueda, prop de Querós.

Comte, cal

«La *casa* dicha del *Compte*» (FN 1820); «*casa* anomenada *Compte*» (LA 1908).

Nom de casa que degué originar-se en la situació econòmica de la família que hi vivia o bé en el fet de pertànyer a algun noble, possiblement al duc de Medinaceli i marquès d'Aitona. També s'hauria pogut originar en el llinatge, no documentat, però, a Osor.

Comtessa, peça de terra de la

«*Pessa de la Comtessa* de Pere Puigmitjà» (*Capb.* 1343).

Peça de terra de situació desconeguda però que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí, en una zona de dependència parcial del Priorat del Coll.

Derivat femení de *comte*, possiblement perquè aquesta peça depenia del castell de Solterra, ja que el capbreu en el qual apareix indica «en quant a la tercera

part El Priorat del Coll y las restants dos Comte Solterra», és a dir, que una part del que produïa s'havia de pagar a Solterra, cosa que indica que podria haver estat de dependència de la comtessa de Solterra. Si no fos així, el topònim podria haver-se originat en *contesa*, 'lluita, disputa', aplicat a territoris disputats o pledejats entre diversos municipis, o entitats pastorals o privades, com indica Coromines (*OnCat.*, III, p. 427); podria haver-se produït alguna disputa entre el comte de Solterra i el Priorat del Coll de la qual, però, no tenim constància. Desconeixem si aquesta peça de terra té alguna relació amb la vinya «*Cheiririndis comedesa*» (SBB 927) del segle x sobre la qual Pladevall (1993, p. 70) insinua que podria voler dir *comtessa*; de fet, la vinya apareix com a terme que afronta amb dues peces situades al llocdit Pujol, en el terme de la vall d'Osor que Guderic i la seva muller Cixinlo venen a Sala.

Conillerses, les

«*pessa sas Cunieras*» (*Capb.* 1343).

Peça de situació desconeguda però que sabem que era en parròquia de Santa Maria de Mansolí, encara que en un espai dependent parcialment del Priorat del Coll.

Gràficament, destaca que apareix amb grafia *i* en el lloc del dígraf *ll*, perquè el mot devia pronunciar-se ioditzat; en realitat, en aquesta zona encara ara es ioditzen els mots *conill* i *conillera*, que a més es pronuncien amb assimilació a una sola *i*.

Per aquesta raó, semblaria clar que el topònim és un mot derivat plural de *conill* amb el sufix *-era* en el sentit de 'lloc amb caus de conill'; encara avui el conill de bosc és un animal present a la fauna de la zona; provinent del llatí *CŪNICŪLUS* (*DECat*, II, p. 882).

Constant, mina

«*Mina Constante* sita en la riera de Gironella» (*Hip.* 1853).

Mina possiblement situada al costat de la riera Gironella; potser un precedent de les explotacions que s'hi desenvoluparen a la segona meitat del segle xx.

El nom, anotat en castellà, deu tenir caràcter metafòric i hiperbòlic pel fet, probablement, de tractar-se d'una mina amb un ric filó de mineral, possiblement plom.

Constitució, plaça de la

«*Plaza Constitución*» (*Nom.* 1863); «*Plaza de la Constitución*» (*Pad.* 1871); «*plaza Constitución*» (*Pad.* 1885); «*P. Constitución*» (*LA* 1909); «*Plaza de la Constitución*» (*LA* 1923); «*P. Constitución*» (*Pad.* 1930); «*P. Constitución*» (*LA* 1934).

Nom de caràcter polític que es va donar durant la segona meitat del segle xix i fins a 1936 a la plaça que tradicionalment s'havia anomenat *la Plaça* o *plaça Ma-*

lor. De fet, actualment, el topònim simple encara es recorda, tot i que aquest espai ja no es considera una plaça sinó que forma part de dos carrers, del carrer de Catalunya, de can Peret a can Sastrellarg, i del carrer Major, de cal Sastre als pisos de la Mestressa Cercenedes.

V. *Plaça (de la Constitució)*.

Constitucional, plaça

«*Plaza Constitucional*» (Amill. 1862).

Es tracta d'una altra manera datada al segle XIX d'anomenar la *plaça de la Constitució*, usant un adjectiu derivat del substantiu originari.

V. **Constitució, plaça de la*.

Conxita, ca la

[ˈkaləkupˈʃitə]

Nom d'una casa del carrer de Catalunya provinent de l'hipocorístic castellanitzat del prenom *Concepció*, que també s'havia anomenat *can Pep Carnisser*.

Cooperativa, la

[ləkupərəˈtiβə]

Nom pretèrit d'una casa del carrer Major coneguda com a *can Quim Ramona*.

El nom prové del fet que aquesta casa havia estat la seu d'una cooperativa local.

Coral

V. *Xico C*.

Coral, el¹

[əlkuˈral]

Mas que havia format part de la parròquia de Santa Maria del Coll, tot i pertànyer tradicionalment a Susqueda. Se situava al nord-est del Soler del Coll, força a prop de cal Mariner. Rodríguez Burch (1975) l'esmenta però no el situa ni el recull com a recordat. Pladelasala (1960, p. 371) el documenta al segle XIV, al ser rat de Llongaespina, límit entre les parròquies del Coll i Susqueda.

Creiem haver-lo documentat al segle XIII com a «*Mansi Collal*» (Not. 1285), ja que se'l situa prop de can Coll de Susqueda. A partir d'aquí, ha aparegut a textos de fins al segle XVIII:

«*Mansi de Coral*» i «*Manso Corall*» (Capb. 1342); «*Manso Coral* quo possidet en Tria de Susqueda» (Capb. b 1560); «*Mansi Coral*» (Capb. b 1562); «*Mansi Corall*» (PFM 1583); «*Mansi Coral*» [afronta amb els masos Soler d'Amunt i Soler d'Avall] (Capb. 1699); «*Mansi Coral* den Marqués de Susqueda» (Escrip. 1778).

Gràficament, cal destacar la forma palatalitzada de 1342 i 1583 i la forma més antiga *Collal* de 1285, potser deguda a un error de còpia, car no apareix en cap altra ocasió.³³⁰

Trobem el nom com a llinatge osorenc entre els segles XIV i XVI i XIX-XX; s'hi inclouen, a més, dos caps de casa «Guillem de Coralo» (*Man.* 1316) i «Guillem des Coral» (Cop. 1421); l'aparició de la contracció *des* o la preposició *de* faria pensar en la possible relació entre antropònim i topònim, però el fet que el mas es trobés en municipi de Susqueda —i l'homònim en el límit amb Anglès— ens permet d'intuir que el nom de la casa no prové del llinatge sinó que el procés podria ser invers, és a dir, que es referissin a homes procedents del mas, del qual haurien pres el nom. Tot i això, Alcover i Moll (*AlcM*, 3, p. 511) recullen només el terme com a nom propi d'home arcaic i com a llinatge³³¹ provinent del llatí CORALLIUM, 'coral'.³³² Si aquesta possibilitat sembla remota, podríem pensar en la que anota Coromines (*OnCat.*, III, p. 430) amb referència al santuari de la Mare de Déu del Coral al Vallespir: «*Coral* derivat de *cor*, sovint designant per excel·lència el cor o la part coral d'un roure», de fet, el roure no és pas un arbre estrany a la zona.

Coral, el²

[əɫku'ral]

Mas homònim de l'anterior també inexistent ara, malgrat que recordat. Se situava als límits municipals entre Osor i Anglès, sobre la font del Coral, a uns cinc quilòmetres d'Osor per la carretera que es dirigeix a Anglès.

«*Mansi Coral*» (*Not.* 1334); «*mas Coral*» (LLC 1440); «pessa de castanyers y bosch de pertinencias del *Mas Coral* dirruit», «lo *Mas Coral* situat en dita Parra de Ozor», «el *Mas Coral* que posseheix An Parnau de la Sellera» i «Mas anomenat *Mas Coral* dirruit a dit Mas Pidemunt unit» (*Llev.* 1731).

Situat a l'est del terme municipal d'Osor, sembla que no té res a veure amb el seu homònim de Susqueda, tot i això, etimològicament, és probable que l'origen del topònim sigui o antroponímic —la font homònima sovint s'anomena *font d'en Coral*—, del llatí CORALLIUM, 'coral', o bé de *Coral*, derivat de *cor*, que designa el cor o la part coral d'un roure. En aquesta zona podrien haver existit dos masos amb el mateix nom, ja que en el document de 1731 en una ocasió se'ns diu que pertanyia al mas Pernau d'Anglès i en una altra, que es trobava unit al Pidemunt; si no es tracta de dos masos diferents, podria haver-hi hagut alguna confusió en relació amb la propietat del mas.

330. Si no fos així, podria ser una aglutinació *coll* + *alt*, que indicaria situació en un pas de muntanya elevat.

331. Llinatge, però, que no recull Moll a ELC.

332. Així ho recull ALBAIGÉS (DNP, p. 110).

Coral, el³ [əɫku'ral]

Partida situada just als límits municipals entre Osor i Anglès, entre les possessions dels masos Grevolosa —Osor— i Perarnau —Anglès—, a l'est del terme i prop del Perer.

«Pessa de Baga *al Coral*» (FP 1768); «*Territori* anomenat *coral* limita masos Grevolosa y Perarnau» (FP 1809); «*Territorio* vulgarmente conocido por *Coral*» (FP 1865).

V. *Coral, el²*.

Coral, baga d'en ['baɣəðəŋku'ral]

Peça boscosa de castanyers situada just als límits municipals entre Osor i Anglès, prop dels masos el Perer i ca n'Ombreteres, a l'est d'Osor.

«Pieza de tierra denominada *Baga den Coral* plantada de castaños» (FP 1893); «Finca *Baga del Coral*. Límites N. Riera de Osor» (DFE 1942).

L'ús de l'article personal *en* acompanyant la preposició *de* com a connector entre el genèric i el nom propi demostraria el fet que havia estat una propietat del mas homònim i que l'origen de *Coral* podria ser antropònimic.

V. *Coral, el²*.

Coral, camí del

«*Camino del Coral*» (*Capb.* b 1562).

Amb aquest nom es feia referència al camí que des del mas del mateix nom es dirigia fins al santuari del Coll passant pels masos Soler d'Avall i Soler d'Amunt en direcció nord-est; deu tractar-se, doncs, del camí del Coll en sentit invers. El camí discorria fonamentalment per terme municipal de Susqueda, encara que en bona part en parròquia d'Osor i de Santa Maria del Coll quan aquesta va existir com a parròquia rural.

V. *Coral, el¹*.

Coral, can ['kaŋku'ral]

Casa del carrer de França també anomenada *ca la Pepeta* o *can Lluís del Molí*.

«*Casa Cural* hi viu Joseph Cominal» (LA 1817).

L'origen del nom pot trobar-se en el llinatge documentat des del segle XIV, «*Guillem de Coralo*» (*Man.* 1316), fins a les primeres dècades del segle XX.³³³ Tanmateix, també podria haver indicat procedència d'un mas homònim.

V. *Can Coral*.

333. Es tracta, però, d'un llinatge no recollit per Moll a ELC.

Coral, font d'en

[ˈfoŋdɔŋ(1)kuˈral]

Font que es localitza a peus de la carretera d'Osor a Anglès, a uns cinc quilòmetres i mig d'Osor en direcció est. La font, de fet, ja es localitza en terme municipal d'Anglès però molt a prop de la parròquia i el terme d'Osor, raó per la qual apareix com a referent en afrontacions municipals i parroquials.

«Tot dit Terme y Parra de Sta Creu de Horta, que tot junt afronta; Asolixent ab lo Terme de Angles a la Riera major de Ozor prop la *Font* dita *del Coral*» (Llev. 1731); «*fonts del Coral*» (Del. 1885).

El nom prové del mas homònim que hi havia hagut molt a la vora. Lingüísticament, el més destacable és que en la parla, per a referir-s'hi, sovintaja l'ús de l'article personal *en* al costat de la preposició *de* com a connectors entre el genèric i l'específic, tot i que per escrit sempre apareix l'article definit *el* en contracció amb la preposició indicada; aquest fet podria denotar un possible origen antropònimic.

V. *Coral, el*²; *Font d'en Coral*.

Coral d'en Pidevall, el

«Baga de castanyers borts territori dit *lo coral den Pidevall*» (FNA 1801); «Baga territori dit *lo coral den Pidevall*» i «Baga de castanyers borts plantada territori dit *lo Coral den Pidevall* terme y parroquia Osor» (FNA 1806); «Territori dit *lo Coral den Pidevall*» (FNA 1808).

Amb aquest terme es devia fer referència a la part de la partida del Coral que era de propietat del Pidevall i que es trobava en terme municipal osorenc, ja que tota la partida se situava en part en terme d'Anglès i en part en terme d'Osor.

Topònim compost en el qual els dos elements *Coral* —nom de la partida major i d'un mas— i *Pidevall* —propietari del mas homònim i d'aquesta partida— s'uneixen amb la preposició *de* i l'article personal *en*, que indica propietat d'en Pidevall.

V. **Castanyeda del Coral d'en Pidevall*.

Coral, ca la

[ˈkaləkuˈralə]

Casa situada entre el carrer i la plaça de Catalunya també coneguda com a *can Narcís Sastre, ca la Lores* o *can Xico Coral*.

Creiem que es tracta d'una feminització de *Coral* relacionat, possiblement, amb el llinatge o bé amb el nom del mas.

Coralet, el

[əlkuruˈlet]

Mas molt enrunat que es troba en municipi de Susqueda, a tocar del d'Osor, molt proper al torrent del Coll, que neix sota el coll de Nafre; parroquialment

també es localitza en els límits entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. Apareix en la cartografia amb síncope a «*C. Corlet*» (MAPA 2) i amb canvi gràfic, possiblement per confusió de derivació a «*El Querolet*» (MAPA 1).

«*Coralet de Sosqueda*» (Not. 1334); «*Mansi de Coralet*» (Capb. 1342); «*Mansum vocato Coralet parrochie Susqueda*» (Capb. 1446); «*Confessa tenir per lo Sr del Castell de Rupit un mas anomenat Mas Collich ab las terras de aquell y tambe lo Mas Coralet dirruit*» (Llev. 1731); «*Manso Curulet parroquia de Susqueda*» (Escrip. 1739); «*mas Corolet de Juan Coll y Badia parroquia de Osor terme del marquesat de Rupit*» (Escrip. 1781).

Gràficament, cal assenyalar les confusions entre *a*, *o* i *u* a la segona síl·laba de-gudes a l'assimilació que, de fet, perviu oralment.

Topònim possiblement derivat de *Coral* amb el sufix diminutiu *-et*. De fet, aquest mas es localitza a prop de l'antic mas *el Coral* i es devia anomenar així per contrast.

Corb

«Una pessa [...] Afronta asolixent en altre honor llur mediant la Riera de Gironella; [...] a ponent en honor den Gravalosa y a tremuntana així mateix anomenat Corp de Soler y part en altre honor llur que fou den Camps anomenat Corp de pertinencias del Mas Ruscaÿ» i «...una pessa de terra situada en la Parra de Sata Creu de Horta part Brolla y part Avalaners y part castanyers plantada situada en lo lloch anomenat Corp y fou de pertinencias del Mas Ruscaÿ; afronta asolixent ab la Riera de Gironella; a mitg dia en honor de llur Mas Gironella; a ponent part en altre honor llur y part en honor del Mas Gravalosa, y a tremuntana en honor de dit Gravalosa» (Llev. 1731); «Pessa de terra lloc anomenat Corp [...] pertinencias del Mas Ruscaÿ» (Llev. 1792).

Partida boscosa que se situava a Santa Creu d'Horta, prop de la riera de Gironella i del mas el Roscall.

Etimològicament, pot provenir de *cŭrvus*, 'encorbat', o de *cōrvus*, 'corb (ocell)'.

Corb, serrat del

«Una pessa o balans de terra en la Parra de Sta Creu de Orta en lo lloch anomenat as Rochar es a saber tot aquell balans de terra sota lo camí del Mas Pigem a la Avena, a la part de mitg dia fen la divisio lo dit camí y lo Serrat del Corb» (Llev. 1731).

Per la situació, al nord-est del terme municipal, vers els masos Pigem i el Roscall, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, hem de creure que és el serrat que donava nom a la partida homònima. Segons Rams i Tarrés (2002, p. 131), es tracta de la serra que funciona com a límit entre els municipis d'Anglès, de

Brunyola i d'Osor ja que Juli Serra, el 1890, s'hi va referir dient que «...sirve de enlace al macizo de Santa Bárbara con los del Corps y de San Miguel de las Formigas ó Solterra».

V. **Corb*.

Corb de Soler

«A ponent en honor den Gravalosa y a tremuntana aixi mateix anomenat *Corp de Soler*» (*Llev.* 1731).

Indret que es localitzava a Santa Creu d'Horta, no lluny del mas el Roscall.

Semblaria una forma composta de *Corb*, que indica el lloc o la partida en què es localitzava, i *Soler*, que possiblement prové del nom comú en el sentit de 'pis, sòl, d'un habitatge', del llatí *SÖLARĪU*, derivat de *SÖLUM*, 'base, fons, terra en què es viu' (*OnCat.*, VII, p. 153).

Corbera

V. **Casa Nova d'en C*.

Corbera, la¹

[ləkur'βerə]

Mas encara existent, tot i que molt enrunat, que es localitza a l'oest del municipi d'Osor, força proper al límit municipal amb Susqueda i a tocar del camí Vell del Santuari del Coll. Documentat des de molt antic, consta el 933 com un dels masos que els comtes Ramon Borrell i la seva esposa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç (PRB 933), i encara anteriorment, tal com indiquen Bolòs i Hurtado (2001, p. 27 i 105) i Pladevall (1993, p. 63), es documenta com a llocdit la forma «*Corbaria*» (SBB 914 i 922) i «*termino de Corbaria*» (SBB 928).³³⁴ Això implica que ens trobem davant d'un dels masos de la zona documentats més antigament.

«*Ipsum mansum de Corbera*, qui fuit de Richelmllo» (LFM 1068); «*Mansum Corberia*» (*Not.* 1285); «*Mansum de Corbera*» (*Not.* 1334); «*Arnaldi ça Corbera*» (PFM 1343); «*Mansi de la Corbera*» (*Capb.* 1446); «*Mansi Corbera*» (*Capb.* 1562); «*Manso Corbera*» (*Escrip.* 1594); «*Mansi de Corbera*» (*Capb.* 1622); «*La Curbera*» (*Coll* 1699); «*Mas Corbera*» (LB 1715); «*la Curbera*» (LB 1724); «*Gerónimo Badía y Corbera dueño y pocesor del Manso Corbera*» (LB 1826); «*Agustí Cominal qui per causa de matrimoni entrá en lo mas Corbera*» (FNA 1832); «*la Corbera*» (LB 1838); «*Curbera*» (*Nom.* 1863); «*Corbera*» (*Pad.* 1885); «*la Corbera*» (*Pad.* 1930); «*Manso Corbera*» (*Amill.* 1944); «*La Corbera*» (GR 1956); «*Manso Corbera*» (DFE 1958); en alguns moments, existia

334. Aquests textos corresponen, respectivament, als documents 174, 173 i 135 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona.

més d'un mas homònim a la mateixa zona, ja que al segle XVIII documentem el «*mas Corbera de Lla*» i «*mas Corbera de Sa*» (Llev. 1731) i anteriorment es documentava «*Mansos vocatos des Corberes*» (Capb. 1342); «*Mansos des Corberes*» (Capb. 1560); «*Mansorum voccatorum de Curberes*» o bé la «*via publica quo itur a les Corberes*» (Capb. 1622).

Quant a aspectes gràfics, a part de formes arcaïques com *Corbaria* i *Corberia*, sovint s'omet el genèric *mas* i l'específic va precedir de l'article definit, excepte algun cas d'article salat i neutre.

El nom es relaciona amb el llinatge des del segle XI, quan documentem «*Elzeda de Corbera*» (LFM 1068), un llinatge que ha arribat fins als nostres dies com a primer cognom.³³⁵ Al llarg del temps documentem diferents caps de casa portadors del llinatge: «*Raimundus de Corba*» (Cop. 1234) —possiblement, amb error de còpia—, «*Pere Corbera*» (Fog. 1497) i «*en Corbera*» (Fog. 1553). La relació entre topònim i antropònim sembla evident fins als segles XVIII-XIX, ja que documentem diferents propietaris del mas amb el llinatge: *Elzeda de Corbera* (1068), *Raimundus de Corbera* (1234), *Arnau de Corbera* (1316), *Bonanat ça Corbera* (1334), *Arnaldi ça Corbera* (1343), *Bernat ça Corbera* (1421), *Pere Corbera* (1497), *en Corbera* (1553), *Salvi Corbera* (1562), *Arnau de sa Corbera* (1563), *Miquel Corbera* (1605), *Rosa Corbera* (1731), *Rosa Cominal i Corbera* (1757), *Gerónimo Badía i Corbera* (1826); també trobem «*Manso Corbera*» (Amill. 1862) com a propietat del duc de Medinaceli. El topònim apareix com a sobrenom individual encara actualment, *en Corbera*.

Quant a l'etimologia, dues són les hipòtesis presentades pels estudiosos. La primera relacionaria el mot amb *corb* i es tractaria d'un zootopònim, i l'altra el relacionaria amb *corba* i aleshores es referiria a la forma. Balari (1964, p. 116) ja li havia donat aquest mateix sentit: «*Corbera: en el bajo-latín Corbaria es derivado de corp y á partir de él ha servido también de calificativo de rocas y peñas guardando la misma significación*».³³⁶ Moran (1995, p. 36) indica que provindria de *Corbaria*, 'lloc abundant de corbs', tot i que posteriorment, de manera més genèrica, conjuntament amb *Rabella* i *Batlle* (2002, p. 63), indiquen les dues possibilitats, «possiblement en el sentit de 'niu de corbs' o bé de '(roca) corbada'»; Moreu-Rey (ENL, p. 32 i 70) també les assenyalava totes dues; Alcover i Moll (AlcM, 3, p. 522) també es mostren dubitatius i afirmen que «no es pot decidir amb seguretat si *Corbera* ve del llatí **corvaria**, 'niu de corbs o paratge on habiten corbs' [...] o del llatí **curvaria** '(roca o muntanya) corbada'»; per la seva banda, Coromines, a part

335. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrences.

336. De fet, un dels referents documentals de què se serveix Balari fa referència al mas que ens ocupa i diu, textualment: «Hallase nombrada tambien una *Curbaria*, en el año 1085, dentro de los términos de Sant Martí de Ogaça, y el manso de *Corbera* en 1069 como situado en la parroquia de Sant Pere de Osor en el condado de Ausona» a J. BALARI (1964), *Orígenes históricos de Cataluña*, p. 116.

de desqualificar els plantejaments d'Alcover i Moll, afirma que «*Corbera* NL significà indiscutiblement 'lloc de corbs, niu de corbs'» (DECat, II, p. 923), encara que posteriorment matisà aquesta afirmació dient «*Corbera*, primitivament 'lloc de corbs, niu de corbs' derivat aplicat per comparació i ponderació a ciutadelles, castells i muntanyes encimbellats, com els rocaters que els freqüenten» (*OnCat.*, III, p. 431); Balañà (1989, p. 94 i 235) es decanta per la primera proposta de Coromines, ja que simplement anota «del llatí *corvu* + *-aria* 'lloc o niu de corbs'». En el cas que ens ocupa, atesa la documentació del segle x, *Corbaria*, creiem que s'hauria de relacionar amb l'ocell, i més si tenim en compte que el mas es troba molt proper a una eminència que s'anomena *roca Corbera*, poc arrodonida quant a la forma, i que fa pensar en un indret idoni per trobar-hi corbs, els «rocaters que ells —els corbs— freqüentaven», com esmentava Coromines. Per tant, probablement es tracta d'un zootopònim³³⁷ i, per tant, el llinatge hauria sorgit a partir del topònim. Navarro Colás s'inclina a considerar-lo provinent del preromà *karb-*, variant de *kal*, 'pedra o muntanya', seguint Alcover i Moll.

Corbera, la²

[ləkur'βerə]

Partida situada entre les propietats dels masos can Plana, can Bosc i el Gascó, al sud-est del santuari del Coll, just al límit entre els municipis d'Osor i de Susqueda.

«*Partida de la Corbera*» (*Cad.* 1785); «*finca la Corbera*» (*Amill.* 1862); «*Finca Manso Corbera*. Límites N. Manso Plana, E. Manso Bosch, O. Manso Gascó. Encinas y castaños» (DFE 1939); «*Partida Corbera* linda al N. Con manso Plana, al S. Con manso Bosch, al O. Con manso Gascó» (*Amill.* 1944); «*finca la Corbera*» (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje C. Corbera*, entre manso Bosch y Rocacorbera» [inclou onze peces de terra a més del mas] (*Cad.* 1960); «*Finca La Corbera*. Límites N. Manso Plana y Manso Casanoba, S. Manso Bosch, O. Manso Celró. Encina y castaño» (DFE 1965).

La situació mostra que es tracta de la propietat del mas homònim.

V. *Corbera, la*¹.

Corbera, aulet d'en

«Una pessa situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat lo *Aulet den Corbera* [...] Afronta asolixent part en honor del Mas Plana, a mitg dia y ponent en honor den Corbera, y a tremuntana part en honor del Mas Coll y Badia» (*Llev.* 1731); «pessa de terra *Aulet den Corbera*» (*Escrip.* 1749).

337. Ja ho havíem considerat així a F. BRUGUERA (2002b), «La fauna en la toponímia d'Osor», *Quaderns de la Selva*, núm. 14, p. 213.

De propietat de Bancs i Horta, sembla que devia tractar-se d'una partida boscosa d'alzines situada al nord del mas homònim i a l'oest de can Plana, que, possiblement, havia estat de propietat de la Corbera; l'origen, però, semblaria antropològic per l'ús de l'article personal, és a dir, s'havia pres com a referent el propietari i no pas el mas.

Corbera, camí de la [kə'miðələkur'βerə]

Sembla que es tractava d'un camí que discorria en direcció nord-est i des del qual es podia anar fins a Sant Hilari Sacalm en direcció sud passant pel Boscà, la Coma i el Carbonell, vers Osor en direcció est passant per can Plana o vers el santuari del Coll en direcció nord passant pel Celró; un camí que devia discórrer entre els municipis d'Osor i de Susqueda. És possible que sigui el singular de l'antic *camí de les Corberes*.

«Fexiam terra ante Mansum Corbera quo limita ab el *camí* que va del Boschá *ad mansum Corbera*» (*Capb.* b 1560); «*camino* de manso Boschans *ad mansum Corbera*» (*Capb.* b 1562); «*camino* quo tenditur a manso Buscha *ad mansum Corbera*» (*Capb.* 1699); «El *camino* del manso Salró *al manso Corbera*» (IGCOS 1927); «*Camino* o sendero que desde el de Osor al manso Buscá *dirige al llamado Corbera*» (OS 1927).

El nom prové del fet que es dirigia a la Corbera.
V. *Corbera, la*¹.

Corbera, can [ˈkaŋkur'βerə]

Casa situada al carrer del Verger el nom de la qual creiem que s'origina en el llinatge, encara que també podria haver indicat procedència del mas d'aquest nom.

Corbera, casa d'en

«*Casa den Corbera*» (Escrip. 1776).

Nom pretèrit d'una casa que s'havia localitzat a l'actual carrer Major.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en* ens fa pensar que el nom de casa s'havia originat en el llinatge.

Corbera, castanyeda de la

«El Turó de la *castañeda de la Corbera* en terreno de monte alto de castaños» (IGCOS 1927); «Mojón nº 7 Colocado en el Turó de la *Castañeda de la Corbera*» (OS 1927).

Castanyeda que formava part de la partida de la Corbera i que se situaria sobre el mas homònim, al límit municipal entre Osor i Susqueda.

V. **Castanyeda de la Corbera; Corbera, la*².

Corbera, font de la [ˈfoŋdələkurˈβerə]

Font situada a tocar del mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Corbera, la*¹.

Corbera, peça de terra d'en

«Una *fexia Arnaldi ça Corbera*» (PFM 1343); «*Hort den Bernat ça Corbera*» (Cop. 1421).

Possiblement, es tracta de la mateixa peça de propietat del mas que, per diferenciar-la d'altres possessions de persones amb el mateix llinatge, es precedia del prenom enllaçat amb el topònim mitjançant l'article salat, que a més mostrava la procedència del mas.

Corbera, roca [ˈrokəkurˈβerə]

Eminència situada sobre el camí Vell del Coll a l'alçada del mas la Corbera. Es tracta d'una roca escarpada sobre la qual creix bosc d'alzina i algun castanyer.

«*Roca corbera*» (Cad. 1785); «*Rocacorbera*» (FN 1811); «*Rocacorbera* (Amill. 1862); «*Roca Curbera*» (Amill. 1947); «*Roca Corbera*» (Cad. 1960).

Sempre el trobem sense el determinant que precedeix el topònim, fet que ens fa creure que es podria tractar no d'un topònim simple sinó compost i que s'hauria d'escriure aglutinat, ara bé, per escrit predomina la forma sense aglutinar i, per tant, atesa la coincidència entre el genèric i allò que designa, ens decantem per la grafia amb la qual l'introduïm, *roca Corbera*.

Creiem que aquest espai antigament s'hauria pogut anomenar *roca Xoriguera*, ja que el 1731 llegim: «...lo lloch anomenat *Rocacorba* ò *Rocaxoriguera* [...] Afron-ta [...] á mitg dia en honor del Mas Bosch; a ponent en honor den Corbera; y a tre-muntana part en honor de dit Corbera y part en altre honor llur» (Llev. 1731), és a dir, se situa a l'espai en què localitzem el nom que ens ocupa i, d'aquesta man-era, *Rocacorba* podria ser un error de còpia per *roca Corbera*. Aquest esment docu-mental, però, ens comporta uns certs dubtes etimològics sobre si es fa referència a CÖRBARIA, 'lloc on habiten corbs' —que creiem que originaria *roca Corbera*, relacionable amb *roca Xoriguera*—, o CŪRVARIA, '(roca o muntanya) corbada' —que es relacionaria amb *Rocacorba*. Tanmateix, la forma de la roca, poc arro-donida, i la situació, sobre el mas homònim documentat de més antic, sembla que el relacionaria molt més amb l'ocell i el mas que no pas amb la forma.

V. *Roca Corbera*.

Corbera d'Allà, mas

«*Corbera de la*» (Not. 1334); «Rosa Corbera Señora y propietaria del *Mas Corbera de lla* [...] ÿ que te en alou de dita S. Exa. Los sobredits Masos *Corbera de Lla* abitat y *Corbera de Sá* desabitat» (Llev. 1731).

Terme amb el qual es designava el mas *la Corbera* en contrast amb el *mas Corbera de Ça*, quan aquest encara existia.

V. *Corbera, la*¹.

Corbera de Ça, mas

«*Mansi de corbera de ça*» (Capb. 1342); «*Ça Corbera de Ça*» (Not. 1334); «*Mansi de Corbera de sa*» (Capb. 1560); «*Mansi de Corbera desa*» (Capb. 1622); «los sobredits Masos *Corbera de Lla* abitat y *Corbera de Sá* desabitat» (Llev. 1731).

Mas que devia trobar-se a prop de la Corbera i que prenia la forma composta per contrast amb el *mas Corbera d'Allà*, cosa que demostra l'existència antiga de dos masos homònims a la mateixa zona i justifica expressions documentals com ara «*mansorum des Corberes*» (Capb. 1342), «*Masos de Corberes*» (Capb. 1560), «*Mansorum voccatorum de Curberes*» (Capb. 1622) o «sobredits Masos *Corbera*» (Llev. 1731), al costat d'altres topònims com ara el *camí de les Corberes*. El fet que el 1731 se'ns presenti deshabitat ens fa creure que aquest és el mas que no existeix ara i que el *mas Corbera d'Allà* és el que es correspon amb l'actual.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada *desa* de 1622.

Topònim compost provinent de *Corbera* i de l'element arcaic de situació *de Ça*, 'd'aquí', en contrast amb *d'Allà*.

Corberes, camí de les

«*Via quo itur a ses Corberes*» (Capb. 1342); «*Via publica itur a ses Corberes*» (Capb. 1560); «*via publica quo itur a les Corberes*» (Capb. 1622).

Camí que arribava a la Corbera, que s'esmenta en plural quan existien els masos *Corbera d'Allà* i *Corbera de Ça*. Possiblement, procedia d'Osor i passava per can Bosc, el veïnat de Querosell, el Boscà, o bé del santuari del Coll i passava pel Celró.

Topònim plural a causa de l'existència de dos masos homònims a la zona.

Corcó, mas

«*Mansum de la Solsia Afrontatur ab oryente in honore vocato de Rechs a merydie in honore vocato de Podio ferran ab occidente in riarya de la Noguereda et a circio in honore mansi de Corco et mansi mei de cerceneda*» (Capb. 1446); «Tot dit llur Mas Rajol [...] Afronta asolixent en hopnor de llur Mas sarsanedas;

a mitg dia en honor de llur *Mas Corcó*» (Llev. 1731); «Un altre mas dirruit y al citat mon mas Rejol unit nomenat vulgarment *mas Corcó*» (Llev. 1792).³³⁸

Antic mas que al segle XVIII constava com a derruït i que devia trobar-se prop de l'actual perxada del Rajol i, per tant, del mas can Cercenedes d'Osor.

L'etimologia de *Corcó* és incerta. Tanmateix, Moreu-Rey (ENL, p. 166) el considera provinent d'un malnom, com també ho fa Coromines referint-se a Santa Maria de Corcó (*OnCat.*, III, p. 434-435). Malgrat la documentació del llinatge *Corcó* a Osor de manera esporàdica el 1915,³³⁹ no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i el llinatge, ja que la diferència cronològica és molt important.

Corn, roca del [ˈrokəðəlˈkorn]

Topònim referit a una roca situada prop de les Sepultures en direcció a la Casa Nova de Colobrars, al nord-est del nucli urbà d'Osor.

Nom relacionat amb el toc d'un instrument de vent que s'anomena *corn* per la seva forma, provinent del llatí *cōrnu*, 'banya, trompeta' (DEM, p. 122), arran del fet que es tractava d'un indret des del qual s'avisava, amb el toc d'aquest instrument, els habitants d'Osor de la presència de lladres o malfactors a la zona del Cerver i el Clascar.

Cornalera, casa

«*casa Curnalera* hi viu Pere Paradell» (LA 1817).

Nom pretèrit de casa del qual desconeixem l'origen i el sentit.

Cornellà Vila, casa

«Casa n. 21 del Callejón, *casa Cornellà Vila*» (LB 1935).

Nom d'una casa que sembla que sorgeix a partir dels llinatges *Cornellà*, encara existent a Osor³⁴⁰ i que documentem des de principis del segle XVIII, i *Vila*, també existent actualment³⁴¹ i documentat des del segle XIII, «*Berengaria de Vila*» (FI 1286).³⁴²

338. A part d'aquests esments, el 1731 també llegim «... en honor llur del *Mas Corió*», situat a la mateixa zona, cosa que ens fa creure que en aquest cas està mal escrit.

339. Llinatge, però, que no recull Moll a ELC.

340. Segons el Pad. 2002, amb cinc ocurrences, tres com a primer cognom i dues com a segon.

341. Segons el Pad. 2002, amb setze ocurrences, nou com a primer cognom i set com a segon, és el sisè més nombrós avui a Osor.

342. Possiblement, però, en aquest document hauríem de parlar més d'un indicador de lloc, és a dir, una mena de malnom, per referir-se que aquesta senyora devia residir a la vila d'Osor en contrast amb alguna amb el mateix nom que devia residir en algun mas.

Coronat, llocdit

«*Loco vocato Coronat*» (Capb. 1446).

Indret situat prop de l'antic mas Arrancada, vers la Riba d'Avall i el Gomis.

Topònim que podria provenir de *corona* o *coronat* en el sentit de 'arribar a algun cim' (DIEC, p. 502); es referiria, per tant, al sentit que indica Domingo i Francàs (1997, p. 74): «Per generalització, hom pot anomenar **corona** tot allò que envolta o constitueix la part superior d'una cosa. Doncs així es pot anomenar també un cim, sobretot si és d'acabament prou vistent», sentit que ja havien anotat Coromines (DECat, II, p. 945), «Localment té gran extensió, i està documentada des de molt antic, l'acc. 'cim planer i arrodonit...», i Alcover-Moll (AlcM, 3, p. 560), «La part més alta d'una muntanya».

Correu, cal

[^hkalku'rew]

Casa situada al carrer Major.

«*Casa cal Correu*» (LB 1950).

El nom s'origina en el fet que en aquest lloc s'havia recollit el correu i era des d'on es repartia la correspondència.

Cortal, mas

«*Mansi Cortal*» (Capb. 1446); «*Ramon Panella masover del mas Cortal*» (LB 1706); «*lo mas Cortal*» (LB 1710); «*Manso Cortal*» (AMO 1715); «*Mas Cortals y Banchs*», «*la Massada dita Cortal*» i «Una casa situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Mas Cortal* [...] Afronta asolixent en honor den Masferrer; a mitg dia ab la Riera de Osor; á ponent en honor den Banchs y part en honor den Tornabisa y part en honor de dit Masferrer» (Llev. 1731); «*Esteva Puig roder cambrer del mas Cortal*» (LB 1774); «*Manso Cortal* afronta L. Manso Coll, M. La Riera y P. T. Manso Banchs» (Cad. 1785); «Una casa en parroquia de Osor dita *Mas Cortal*» (Llev. 1792).

Mas que es localitzava vers la riera d'Osor, possiblement prop d'on actualment trobem el molí d'en Serra, de fet, era una casa de pertinença del mas la Serra de Tononell. Tot i tractar-se d'un mas documentat des del segle xv fins al segle xviii encara com a habitat, no apareix citat per Pladelasala ni per Pladevall; contràriament, sí que el recull Codina i Bagué.

Etimològicament, potser prové del nom comú en el sentit de 'corral d'ovelles' o 'cabana i pasturatge que té un pastor d'ovelles', derivat de *cort*, del llatí tardà *CORTĀLE*, derivat de *CŌRTE*, 'estable, corral' (AlcM, 3, p. 612).

V. **Mas Cortal*, **Molí del Mas Cortal*.

Cortals, mas dels

«*Mansi des Cortals*» (Capb. 1622).

Mas que sembla localitzar-se vers el mas Boscà dels Dois, no sabem si en terme d'Osor o bé de Susqueda.

Gràficament, cal destacar el manteniment de l'article salat en contracció amb la preposició *de* com a enllaç entre el genèric i l'específic.

Etimològicament, com el seu homònim singular, deu provenir del nom comú *cortal* en el sentit de 'corral d'ovelles' o 'cabana i pasturatge que té un pastor d'ovelles'.

V. **Mas Cortals*.

Corts

«Altre pessa afronta asolixent en dits honors anomenat Llonganyes y Plan Saulina [...]; a mitgdia en honor den Funollet anomenat Feixas desparral; a ponent en honor de dit Vaguer anomenat *Cors* y a tremuntana part en honor de dits masos Ribadevall y Gelats» (Llev. 1731); «lloch anomenat *Sescors* o *Rableda*» (Llev. 1792).

Topònim situat prop del mas el Veguer en parròquia de Santa Creu d'Horta, tot i que molt proper a la de Sant Pere d'Osor.

Pel que fa a la grafia, el 1792 apareix amb l'article salat aglutinat al nom.

Possiblement, el nom en plural prové del comú *cort*, com a pertinença del mas el Veguer.

Corts de Rebleda

«Honor llur anomenat *Corts de Rableda*» i «A tremuntana en honor llur anomenat *Cort de rableda*» (Llev. 1731).

Desconeixem si es tracta dels *corrals d'en Fonollet* datats el 1446 o del llocdit *Corts* de 1731, ja que aquestes *Corts de Rebleda* són de propietat del mas el Fonollet i es localitzen a prop del mas, a la partida de terra la Rebleda.

Topònim compost format per *Corts*, del nom comú *cort*, 'lloc on es recullen els animals domèstics per a menjar', i *Rebleda*, indret on es localitzen.

V. *Rebleda, la*.

Costa, quintà de la

«*El quintà de la Costa*» (FPS 1657).

Antiga zona de conreu de propietat del mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta. Devia tractar-se d'un espai de conreu costerut, amb pendent.

Costa d'en Jofre

«Partida *costa den Jofre*» (Cad. 1785); «*la Costa del Jofre*» (Hip. 1857); «partida *costa del Jofre*» (Amill. 1862); «Partida *Costa den Jofre*» (Amill. 1944); «finca *costa den Jofre*» (Amill. 1947); «finca *costa den Jofre*» (Amill. 1953).

Partida de terra situada entre els masos la Coma i el Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, una zona desnivellada i actualment boscosa.

Topònim compost de *Costa*, amb referència a l'orografia, al pendent del terreny, i *Jofre*, que, precedit per *de*, indicador de propietat, i l'article personal *en*, creiem que es refereix al prenom o llinatge —però que només localitzem a Osor a la primera meitat del segle xx—, del germànic *Gautfrid*, com assenyalen Albaigés (DNP, p. 203) i Moll (ELC, p. 113).

Costa d'en Roure, la

«Pessa *sa Costa den Roura* de Pera Puigdevall» (Capb. 1622).

Antiga peça de terra situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent parcialment del Priorat del Coll.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *Costa*, 'pendent', i *Roure*, que, precedit de l'article personal, deu respondre originàriament al llinatge que documentem a Osor des del segle xv fins als nostres dies, que, segons el Pad. 2002, apareix una única vegada i com a segon cognom.

Costa d'en Vila, la

«Una pessa situada en dita Parra en lo lloch anomenat *costa den Vila*» (Llev. 1731); «Pessa de vinya territori anomenat Puigrodon, antes *La Costa den Vila*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tractava d'una petita possessió situada a Puig-rodon amb pendent —per això s'usava *costa*— i que havia estat de propietat d'algú anomenat *Vila* —segon element del topònim compost precedit de l'article personal *en*.

Costa de la Font de la Maduixa, la

«Un tros de terra en lo lloch anomenat *la Costa de la Font de la Matoxa*» (Llev. 1731).

Partida de terra que formava part de la de la Maduixa i que té com a peculiaritat que es tracta d'un topònim compost per tres elements, el substantiu *costa*, que indica que és un terreny amb pendent; el substantiu *font*, perquè en aquesta zona es localitzava una font, i l'específic *Maduixa*, perquè la font es troba en aquest indret.

V. *Maduixa, font de la*.

Costa de la Maduixa, la

«Pieza a la Costa de la Matuixa» (Amill. 1862).

Part de la partida de la Maduixa que devia referir-se a la zona amb més pendent. Destaca l'ensordiment en l'esment documental.

V. *Maduixa, la*.

Costa de la Mata, la

«Pieza de la costa de la Mata» (Amill. 1862); «Partida Costa de la Mata» (Amill. 1944); «finca Costa de la Mata» (Amill. 1947); «finca Costa de la Mata» (Amill. 1953).

Petita partida situada sobre la Mata en direcció nord i que destaca pel pendent. Topònim compost originat per l'orografia del terreny i la proximitat a la Mata.

V. *Mata, la*¹.

Costa de la Morena, la

«Tros de terra brolosa de pertinencias de aquella part brollar, part vaga y de castanyers del mas Pidevall vulgarment dita *La Costa de la Morena*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tractava d'una part de la partida homònima que es presenta amb la forma composta per fer referència a l'orografia, una zona costeruda.

V. **Morena*.

Costa de Noguera, la

«Pessa sa Costa de Noguera» (Capb. 1343).

Zona costeruda en la qual hi devia haver hagut alguna noguera que n'originaria el nom. Situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

Costa de Puig-rodon, la

[lə'kostəðə'puðʒru'don]

Zona costeruda situada a la banda oriental de la partida de Puig-rodon, sobre les partides del Solà i del Soleric.

Topònim compost format per l'orònim *Costa*, que indica 'terreny amb pendent', i *Puig-rodon*, que és l'específic que dona nom a la partida de terra a la qual arriba.

V. *Puig-rodon*.

Costa de les Romagueres, la

«Las Costas de las Romagueras» (MN 1710); «Una pessa en lo lloch anomenat *la Costa de las Romagueras* y en lo quintá del Mas de las Romagueras; afronta asolixent [...] y a tremuntana ab llur Mas de las Romagueras» (Llev. 1731); «parti-

da *Costa de las Romagueras*» (Escrip. 1782); «territori vulgarment dit *La Costa de las Romagueras*» (Llev. 1792); «lo territori vulgarment dit *La Costa de las Romagueras*» (FN 1819); «*la Costa de las Romagueras*» (Hip. 1853); «finca *costa den Romagueras*» (Amill. 1947).³⁴³

Zona costeruda situada a la muntanya de Sant Gregori, al sud i a l'oest del mas les Romegueres i al nord de les partides de terra de la Comarca i la Maduixa.

Topònim compost format per *costa* en el sentit orogràfic i *Romegueres*, que es correspon amb el nom del mas sota del qual es localitza.

V. *Romegueres, les*¹.

Costa de la Tonya, la

«Sigue hasta el torrente que descende de las Sepulturas, tomando después la dirección de la cumbre de *la costa de la Tonya* y luego la de la Costa del Suy en vista del Manso Molina» (Del. 1885).

Indret esmentat per Pladelasala (1960, p. 370) com a límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor —en alguna època de Santa Maria del Coll— i Sant Vicenç de Susqueda. Es localitzava al nord d'Osor, entre el torrent de les Sepultures i les propietats de la Molina del Clascar, no lluny del mas el Clascar, en direcció nord.

Topònim compost format per l'orònim *Costa* i *Tonya*, que, segons Coromines (*OnCat.*, VII, p. 292), podria tractar-se d'un parònim de *Tona*, d'origen preromà.

Costa de la Vinya, vinya

«Tros de terra de *Vinya a la Costa de la Vinya*» (FP 1774); «Tros de *vinya* anomenada *Costa de la Vinya*» (FP 1779); «Tros de terra puesto dit *la Costa de la Vinya*» (FP 1793); «partida *costa de la vinya*» (Hip. 1862).

Vinya que havia estat de propietat del Pidevall i que sembla que es localitzava entre aquest mas i el Pidemunt.

Topònim compost per *Costa* en el sentit de 'pendent', i *Vinya*, que indica 'conreu de vinyes'.

Costa del Collsacodina, la

«Lloch anomenat las Planas [...] Afronta asolixent en honor llur anomenat la *costa del Collsecudina* mediant camí que va de Ozor a Sta Creu...» (Llev. 1731).

Amb aquest topònim es devia fer referència a la part lateral, amb pendent, del Collsacodina, raó per la qual apareix amb la forma composta.

V. *Collsacodina, el*.

343. Possiblement, en aquest esment hi ha un ús inadequat de l'article personal, ja que, com podem observar en els altres documents, és evident que el nom de lloc no es refereix al llinatge sinó al mas.

Costa del Maroi, la

«Una pessa de terra en dita Parra y en la *Costa del Masroy* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Maroy» (*Llev.* 1731); «Una pessa de terra en la *costa* vulgarment dita *del Maroy*» (*Llev.* 1792); «partida de la *costa del Maroi*» (*Amill.* 1862).

Partida que devia ser una continuació o una part de la del Maroi, possiblement a la banda est del mas, a la costa que s'enlaira vers el Bancs, que n'originaria el nom.

V. *Maroi*, *el*².

Costa del Mas Coll, la

«*La Costa del Mas Coll* al Masferrer» (*Llev.* 1731); «territori vulgarment dit *La Costa del Mas Coll* y al Mas Maferrer unit y agregat» (*Llev.* 1792).

Zona boscosa pendent situada sobre mas Coll en direcció nord vers el Masferrer. El nom s'origina en el mas situat a l'inici de la costa o del pendent.

V. *Coll*, *mas*².

Costa del Pont, la

[lə'kostaðə'l'pon]

Nom que rep la partida de terra boscosa situada sobre les Mines d'Osor per la banda sud, concretament sobre les antigues instal·lacions de Minersa i el «Lavadero».

Topònim compost de *Costa*, perquè es tracta d'un espai amb molt pendent, i *Pont*, terme que es refereix a la proximitat del pont de les Mines d'Osor sobre la riera de Gironella i, de fet, a la carretera d'Osor.

Costa del Pont, partida de terra

«*Pago* o *paraje Costa del Pont*» [incloïa deu peces de terra a més del pou de la mina] (*Cad.* 1960).

Nom que devia rebre la partida de terra boscosa situada a tocar de les Mines d'Osor, entre el pla de la Illeta i el mas la Talaia d'en Bancs.

Topònim compost format per *Costa* en el sentit de 'pendent, costat de muntanya', la contracció *del* i el nom *Pont*, que possiblement es refereix al pont que a les Mines d'Osor travessa la riera d'Osor o bé al pont de les Bruixes, situat sobre la riera de Gironella.

Costa del Sui, la

«*La Costa del Suy* es vista del manso la Molina» (*Del.* 1885).

Límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda localitzat a l'est del mas el Clascar i al nord-oest dels Aigols.

Atesa la situació, no sembla pas que hi hagi cap relació entre aquest lloc i els dos masos documentats, i desconeixem si es tracta d'un origen antroponímic.

V. **Sui, pla de*.

Costafreda, puig de

«*Serro de Costafreda*» (Escrip. 1594); «*Serro dicho Costafreda*» (Escrip. 1639).

Devia tractar-se d'un turó que se situava entre la riera d'Osor i les Berbolades, a l'oest del municipi, prop de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm, vers els quilòmetres dotze i tretze, una zona amb evidents desnivells.

Topònim compost aglutinat de *costa*, en el sentit de 'pendent en la part lateral d'una muntanya', i *freda*, adjectiu del qual desconeixem el sentit; és possible que s'originés en el llatí vulgar FRĪGĪDA, 'freda', com assenyalen Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 22), Moreu-Rey (ENL, p. 51), Balaña (1989, p. 255) o Coromines (*OnCat.*, I, p. 35) amb referència a la població del Vallès Oriental *Aiguafreda*. De fet, la zona on creiem que se situa és ombrívola i poc calorosa, aleshores, el topònim podria referir-se a una 'costa ombrívola'.

Costes, les

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *las Costas* [...] Afronta a mitg dia així mateix antiguament anomenat pessa de la Montanya ó Gallinada; a ponent en honor del Mas Ribademont; y a tremuntana en honor llur anomenat Castandell» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra lloch anomenat *las Costas*» (*Llev.* 1792).

Indret situat a la parròquia d'Osor, proper a la de Santa Creu, entre les propietats de la Riba d'Amunt, el pla de la Vella i la Creu de Llevanyes, al sud d'Osor.

El topònim pot originar-se en els forts pendents que existeixen en aquella zona, és a dir, que procediria, possiblement, del llatí COSTA, 'pendent, costat d'una muntanya'. No oblidem que en aquest espai localitzem diversos turons i colls de muntanya: la Creu de Llevanyes, el coll de la Casa Nova de Muntanya...

Costes de la Penella, les

«Tros de terra herma territori nomenat *Las Costas de la Panella* que es de pertinencias del mas Panella» (*Llev.* 1792).

Partida de terra que s'inclouïa dins de l'homònima i que feia referència a la zona costeruda que es localitza davant del mas la Penella.

Nom compost originat en l'orografia, amb pendent, de la zona i el nom del mas, la Penella, al qual pertanyia i prop del qual se situa.

V. *Penella, la¹; Penella, la²*.

Costes del Soleric

«Piezas de tierra de forma irregular llamada *Costas des Solarich* de cultivo y viñedo, linda con manso Solarich al sur» (CB 1853); «*Costas del Salarich*» (CB 1913).

Petita partida de terra que sembla que se situava al nord del mas el Soleric.

Topònim compost format pel plural de *costa*, en sentit orogràfic de 'espai amb pendent', i *Soleric*, el mas que serveix de referent espacial.

V. *Soleric*, el¹.

Cot, roca del

«Tomando por el camino de las Esposas gira hacia Levante por el Campo de las Cassas siguiendo por la *roca del Cot* y por unas rocas y cerro de la Casanova de Albó» (SMV 1844).

Entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, a prop dels límits entre els municipis d'Osor, de Sant Hilari Sacalm i de Santa Coloma de Farners, una de les zones més al sud d'Osor, prop del pla de les Cases.

Possiblement, es tracta d'un topònim de caràcter tautològic, ja que podria provenir del llatí *cōs*, *cōtis*, 'pedra, roc' (DECat, II, p. 1006; *OnCat.*, III, p. 455, i *AlcM*, 3, p. 666).

Creiberis, bosc

«Bosc anomenat *Creyberis*» (*Capb.* b 1342).

Semblaria tractar-se d'un espai boscos de propietat d'Arnau Castaler d'Osor. En desconeixem, però, la situació i el sentit semàntic i l'origen etimològic.

Cremada, la

[ləkrə'maðə]

Important porció de bosc que s'estén entre els masos Becdejú i la Penella i arriba a prop de la riera d'Osor.

Topònim força recent que es refereix a l'extensió de terreny que va patir un incendi durant la dècada dels vuitanta del segle xx, per tant, trobem una substantivació del participi singular femení del verb *cremar*.

V. **Era Cremada*.

Cremada, perxada de la

[pər'jaðələkrə'maðə]

Zona de castanyer situada al sud-est d'Osor, prop del Veguer i al costat de la perxada del Pla del Forn, al nord de cal Rectoret.

Possiblement, el nom s'origina en l'incendi de l'espai, fet del qual, però, no se serva record.

Cremada de les Sorreres, la [ləkrə'maðəðələsu'reɾəs]

Indret on trobem localitzada la font de les Sorreres, entre els masos el Barder i el Fonollet, al nord-est de la riera d'Horta.

El topònim compost prové del fet que es tracta d'un lloc en el qual hi va haver un incendi anys enrere, derivat postverbal, per tant, de *cremar*, i el llocdit en el qual es localitza, *les Sorreres*.

V. *Sorreres, torrent de les*.

Crespí, mas

«Dos pessas de terra situadas en dita Parra de Susqueda, terme de Osor de pertinencias de llur *Mas Crespí* dirruhit» (*Llev.* 1731); «Dos pessas de terra parroquia de Susqueda terme de Osor de pertinencias del *Mas Crespí* dirruit» (*Llev.* 1792).

Atès que el propietari del mas —Gaspar Planas el 1731 i Pau Planas el 1792— és pagès de Susqueda i terme de Rupit, hem de creure que aquest mas no es trobava en terme d'Osor però deuria ser-hi a prop, ja que les seves possessions entraven en municipi osorenc. Segurament, era proper al mas la Plana, al sector més al nord d'Osor, vers can Bosses Vinyes i la Bruguera, ja en terme de Susqueda.

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del prenom *Crespí*, derivat de *Crisp*, del llatí *CRISPUS*, tal com indica Josep M. Albaigés (DNP, p. 112), o del llinatge homònim provinent, segons Borja Moll (ELC, p. 81), del gentilici llatí *CRISPINUS*, derivat de *CRISPUS*, un llinatge que documentem esporàdicament a Osor en textos datats entre 1864 i 1871.

Creu, castanyers de la [kəstə'nejzdələ'krew]

Petit bosc de castanyers situat sobre la Codina Vella que s'inclou a la partida de la Codina i que es particularitza pel fet de ser un arbre poc abundant en aquesta zona nord del terme d'Osor, en parròquia de Susqueda.

L'origen del topònim són els castanyers que se situen just al límit de la propietat o partida de la Codina on es localitza una creu de terme.

Creu, font de la [ˈfoŋdələ'krew]

Font situada sobre la Codina Vella, al nord del terme municipal, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, antigament de Sant Miquel de Maifré. A prop de la font hi ha una creu de terme que indica la fi de la propietat del mas la Codina, que n'origina el nom.

Creu, hort de la

«Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra anomenada lo *Hort de la Creu* [...] Afronta asolixent, mitgdia y ponent en altre honor llur, y a tremuntana en

honor den Casamitjana y Fontdeborrell» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra conreu dita vulgarment Lo *Hort de la Creu*» (*Llev.* 1792); «lo *hort de la Creu*» (LA 1847).

Atesa la situació que ens indica el document de 1731, creiem que es tractava d'una peça que formava part de la partida Sot de la Creu, situada, possiblement, al lloc on hi havia hagut la creu que va originar el nom del sot i de la partida de terra.

V. *Creu, sot de la*¹.

Creu, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'krɛw]

Bosc de castanyers que se situa entre el Clascar i la Molina del Clascar, al nord del terme municipal d'Osor, just al límit amb Susqueda, a on correspon parroquialment.

El fet que es trobi just als límits municipals, i entre límits particulars, ens fa creure que el nom de lloc és aquest per l'antiga existència d'una creu de terme.

Creu, serrat de la [sə'raddələ'krɛw]

Espai situat sobre el sot de la Creu, prop de la riera de la Noguerola.

V. *Creu, sot de la*¹.

Creu, sot de la¹ [ˈsoddələ'krɛw]

Afluent de la Noguerola per la banda oest i del qual s'aprofita l'aigua per potabilitzar-la al dipòsit municipal. Neix a l'oest del Ripoll i discorre en direcció nord-est.

«*Sot de la Creu*» (*Cad.* 1785); «*torrente sot de la Creu*» (*Hip.* 1862); «el llamado *sot de la Creu*» (LA 1921); «*Sot de la Creu*» (*Amill.* 1947); «*Sot de la Creu*» (DFE 1967).

El topònim s'origina en el fet que el curs d'aigua esdevé en algunes parts límit de propietats particulars i, per tant, creiem que prové del sentit referit a una creu de terme.

V. *Sot de la Creu*.

Creu, sot de la² [ˈsoddələ'krɛw]

Topònim homònim de l'anterior que es troba prop de la creu de terme de la partida de la Codina; ara es tracta d'un sot sec on només discorre aigua quan plou.

Es localitza al nord del terme municipal osorenc en parròquia de Susqueda i el nom prové de la creu de terme que indica el límit de la propietat esmentada.

Creu, vinya de la [ˈbijəðələ'krɛw]

Antiga vinya que actualment ha esdevingut una zona boscosa dins de la partida de la Codina. Es troba al nord del terme municipal d'Osor, sobre la Codina Ve-

lla, prop dels límits de la propietat, on existeix una creu de terme que en deu originar el nom.

Creu Cremada, la¹

«Petiam terra sitam in loco vocato la Creu Cremada» (Capsolt 1560); «petiam terra sitam in loco vocato la Creu Cremada» (Capb. b 1562); «loco vocato la Creu Cremada» (Capb. 1622); «Pieza de tierra sita en territorio antiguamente llamado Creu Cremada conocida oy por Mortissó o Monte de San Benet» (FNA 1832).

Topònim compost antic que servia per anomenar l'actual *muntanya de Sant Benet* a cavall dels termes municipals d'Osor i de Susqueda i parròquia de Sant Pere d'Osor, tot i que al límit amb Sant Vicenç de Susqueda a l'oest del terme.

Pel que fa a la grafia, a la darrera documentació, de 1832, el nom de lloc no apareix precedit per l'article a diferència de les altres ocasions, fet que demostraria que el terme havia assolit plenament el caràcter de topònim encara que sigui amb sentit pretèrit.

Etimològicament, el primer element del conjunt compost, *Creu*, podria haver-se originat en una creu de terme ja que, com esmentàvem, se situava en límits municipals i parroquials entre Osor i Susqueda; tanmateix, també podria provenir d'una creu religiosa, ja que en aquesta zona havia existit una capella dedicada a Sant Benet. El segon element, *Cremada*, semblaria un adjectiu provinent del participi del verb *cremar* en el sentit de 'consumida pel foc', com ocorre en altres topònims del domini lingüístic com el *mas Cremat* o la *Nau Cremada*; ara bé, desconeixem si això es va esdevenir d'aquesta manera, ja que no tenim referències documentals de cap incendi.

Creu Cremada, la²

«Petiam terra vocatam la Creu Cremada afrontam ab oriente cum camino viganano quo tenditur a Capella V. M. Colle a Collum de Caros» (Coll 1699); «petia terra vocata la creu cremada parrochia de Osor» (Capsolt 1699).

Peça de terra que, per metonímia, prenia el nom de la partida a la qual pertanyia, situada a la muntanya de Sant Benet.

V. **Creu Cremada, la*¹.

Creu d'en Camps, la

«Part en honor del Mas Gravalosa y part en honor del Mas Panella de sant Amans sota la Creu den Camps» (Llev. 1731).

Indret actualment no recordat que se situava en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Amanç d'Anglès.

Devia tractar-se d'una creu de terme de les propietats d'alguna persona que portava per llinatge *Camps*, com demostraria l'ús de l'article personal *en*, o bé del

mas homònim, ja que no gaire lluny d'aquest hi ha un mas osorenc anomenat *el Camps*. Sigui com sigui, creiem que el nom de lloc és d'origen antroponímic.

Creu d'en Cercenedes, la¹

«Lloch vulgarment dit *la Creu den Sarsanedas*» (Escrip. 1775).

Topònim que devia referir-se a alguna creu de terme que indicava els límits de la propietat del mas Cercenedes. Desconeixem, però, on se situava i si feia referència al mas *Cercenedes* d'Osor o al mas *Cercenedes* de Susqueda.

L'origen, com assenyala l'ús de l'article personal *en*, és antroponímic, i es refereix al llinatge o bé a un malnom individual del propietari de la casa homònima.

Creu d'en Cercenedes, la²

«*Partida de terra la Creu den Sarsanedas*» (Escrip. 1775).

Topònim d'una partida de terra referit a la propietat de Cercenedes —no sabem si d'Osor o de Susqueda— situada a l'indret que porta el mateix nom.

V. **Creu d'en Cercenedes, la¹*.

Creu de la Codina, la

[lə'krɛwðələkudinə]

Creu de terme que indicava la fi de les possessions la Codina, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

El topònim, doncs, s'origina en el mas.

V. *Codina, la¹*.

Creu de Llevanyes, la

[lə'krɛwðələβanjəs]

Creu de terme situada al sud-est del coll homònim i al nord-est del coll de la Casa Nova de Muntanya, límit entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm. Apareix en obres cartogràfiques com a «*Creu de Llevanyes*» (MAPA 1 i 3) i en el *Nom*. 2004 com a «*la Creu de Llevanyes*».

«*Creu de Lavanyas*» (*Llev*. 1731); «punto *Creu de Llabanyas*» (OSHS 1889); «Mojón nº 10 en dicho punto *Creu de Llabanyas* [...] siendo la heredad el confinamiento de Saleta y Culí, según el amojonamiento particular de ambos propietarios colindantes que se halló en dicho lugar» (OSHS 1890); «*la creu de Llavanyas*» (LA 1917).

Gràficament, cal esmentar la forma no palatalitzada de 1731.

V. *Llevanyes, coll de*.

Creu de Portell, la

[lə'krɛwðəpurtel]

Límit entre Osor i Susqueda al nord-oest d'Osor i al nord-est de l'embassament de Susqueda. Segons un informant, hi havia existit una creu de terme que

justificaria una part del nom. Apareix al *Nom.* 2004 i a obres cartogràfiques, «*Creu de Portell*» (MAPA 1, 2 i 3) i «*C. De Portell*» (MAPA 5).

«El sitio conocido por *Creu de Portell* y en linde de terrenos de monte alto de enzina de las propiedades Planicas y Codina» (IGCOS 1927); «*Creu de Portell*» (OS 1927).

Etimològicament, topònim compost per *Creu*, en el sentit de ‘creu de terme’, del llatí CRŪCE (DEM, p. 125), i *Portell*, derivat diminutiu de *port* amb el sufix *-ell* i en el sentit de ‘pas estret entre muntanyes’ (DECat, VI, p. 722).

Creu de Portell, collet de la [ku'λeddələ'krewðəpur'teɫ]

Pas entre muntanyes situat a la Creu de Portell, just als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord-est del terme. Documentat oralment i en una obra cartogràfica de 1892, «*coll de Portell*» (MAPA 6), es tracta del pas natural al Portell, per tant, un topònim creat per extensió.

V. *Creu de Portell, la*.

Creu de Portell, turó de la [tu'roðələ'krewðəpur'teɫ]

Punt més elevat de l'espai conegut com a *la Creu de Portell*, a 620 metres d'alçada, límit municipal entre Osor i Susqueda. Apareix recollit al *Nom.* 2004 i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) com a «*turó de la Creu de Portell*» i, en canvi, a d'altres obres, amb la forma simple, «*el Portell*» (MAPA 2 i 7 i Cardós).

V. *Creu de Portell, la*.

Creu de Rocamonera, la

«Una pessa de terra anomenada Saplantada de *la Creu de Rocamonera* [...] Afronta asolixent ab llur Mas de la Nugareda; a mitg dia en honor de llur Mas Ripoll» (*Llev.* 1731); «Pessa anomenada la Plantada de *la Creu de Rocamonera*» (*Llev.* 1792).

Indret situat prop de la riera de la Noguerola, no gaire lluny del mas el Ripoll. Topònim compost per *Creu*, que possiblement fa referència a una creu de terme, i el nom compost aglutinat pel substantiu *roca* i l'adjectiu *monera*, el sentit del qual desconeixem, encara que podria provenir de *molner*, un derivat de *molí*.

V. **Plantada de la C. de R.*

Creu del Cerver, la [lə'krewðəlsər'βe]

Creu de terme en la qual, a més dels límits de propietats del mas del mateix nom, es troba un encreuament de carreteres, just al límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, entre els masos el Cerver i la Casa Nova

de Colobrans. Per aquesta situació apareix documentada com a límit parroquial «*creu del Server*» (Del. 1885). Segons Pladelasala (1960, p. 370-371), aquest punt antigament s'havia anomenat «el Greval» (*Sus.* 1068), ja que coincideixen com a límits parroquials en els dos documents, el del segle XI i el del segle XIX.

V. *Cerver*, *el*¹.

Creu del Collsacodina, la

«Del Serrat de Serratorta fins a *la creu del coll sa cudina*» (FI 1613); «el Serrat que puja de *la creu del coll sa Codina* al puig Saurina» (FI 1628).

Pel que fa a la grafia, en els esments el topònim no té els seus elements aglutinats.

Possiblement, fa referència a alguna creu de terme que es trobava en aquest indret, de fet, apareix documentat com a afrontació de ca n'Iglésies.

V. *Collsacodina*, *el*.

Creu del Soler (del Coll), la

«*La Creu del Solé*» (*AcL.* 1723).

Indret situat just al límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor (o Santa Maria del Coll), prop del mas el Soler del Coll.

El fet de ser un límit parroquial ens fa creure que es tractava d'un topònim compost format pel nom *creu*, en el sentit de 'creu de terme', i *Soler*, referit al mas el Soler del Coll.

V. *Soler (del Coll)*, *el*.

Creus, coll de

Topònim únicament recollit per l'excursionista Artur Osona al final del segle XIX i que situa al sud del coll de Querós, on afirma que es podien veure tres creus de terme, raó per la qual és molt probable que es localitzés al pla de les Lloses, on hi ha el límit entre tres municipis, Sant Hilari Sacalm, Susqueda i Osor; diu «*Coll de les Creus* (tres creus) sobre Coll de Carós a 1050 m.» (AAEC 1882).

Sembla evident que el topònim és un plural de *creu* en el sentit de 'creu de terme', del llatí *CRŪCE*.

Crofogereda d'Avall, mas

Com el *mas Crofogereda de Dalt*, es tracta d'una antiga casa anotada per Pladevall (1962b, p. 284, i 1980, p. 7), que documenta a partir del *Man. 1316*, actualment perdut: «Crofogeda o Crofogereda superior, habitat en 1317 per Esclarmenda i el seu fill Elies sa Crofogerde superior. Sens dubte hi havia també un *mas Crofogereda d'avall*. Estaria situat vers el Ripoll, Puig-rovir i les Ribes».

Semblaria que el topònim és un derivat a partir del sufix collectiu llatí -ETUM, -ETA. Creiem que aquest mas és el mateix que assenyala Pladelasala (1960, p. 374), sense dir-nos-en la procedència documental, i que data al segle XIV i el situa prop de la riera de la Noguerola, «*Sasfoguertes superiors e inferiors*, s. XIV».

Crofogereda de Dalt, mas

Mas esmentat per Pladevall (1962b, p. 284, i 1980, p. 7), que documenta a partir del *Man. 1316*: «Crofegereda o Crofogereda superior, habitat en 1317 per Esclarmenda i el seu fill Elies *sa Crofogerde superiori*. Sens dubte hi havia també un mas Crofogereda d'avall. Estaria situat vers el Ripoll, Puig-rovir i les Ribes».

Topònim d'origen desconegut, malgrat que semblaria un derivat amb el sufix llatí -ETUM, -ETA, possiblement collectiu. Creiem, a més, que aquest mas és el mateix que esmenta Pladelasala (1960, p. 374), sense dir-nos-en la procedència documental, i que situa al segle XIV i prop del torrent de la Noguerola, «*Sasfoguertes superiors e inferiors*, s. XIV».

Crosa, la¹

[lə'krozə]

Mas localitzat sobre la riera d'Osor a uns tres quilòmetres i mig a l'est d'Osor. Pladelasala (1960, p. 373) el data al segle XIV, mentre que Pladevall, al segle XVI, com a «*Croza*» (*Man. 1553*). Endemés, apareix en la cartografia com a «*La Crosa (ruínas)*» (MAPA 1), «*Can La Crosa*» (MAPA 2), «*la Crosa*» (MAPA 3 i 4), en obres d'excursionisme, «*la casa de la Crossa*» (AAEC 1882), i en el *Nom. 2004*.

«*Crosa o Carosa*» (*Not. 1334*); «Narcis Pi y Bayer possessor del *mas Crosa*» (LV 1691); «Jaume Codina masover de *la Crosa*» (LB 1700); «*lo mas Crosa*» (LB 1729); «Jaume Bayer y Crosa Pages de Ozor y Esteve son fill señors utils y propietaris de llur *Mas Crosa* [...] afrontan asolixent en honors del Mas Camps que posseheix Pidemunt; A mitg dia part en altre honor llur y part ab dit Mas Camps mediant la Riera de Ozor; A ponent en altre honor llur de pertinencias del Mas de la Riera; Y a tremuntana part en honor del Mas Banchs, part en honor del Mas Baceda y part en honor del Mas Masferrer» (*Llev. 1731*); «Stephanus Bayer y Crosa dominusque utilis et proprietarius *mansorum Bayer y Crosa*» (CB 1751); «Lo dit *mas Crosa* de Jaume Bayer y Crosa» (*Llev. 1792*); «*la Crosa*» (LB 1804); «*Crosa*» (Pad. 1880); «*Crosa*» (Pad. 1884); «el *manso Crosa*» (LB 1925); «*La Carosa*» (Pad. 1930); «*Manso Crosa*» (*Amill. 1947*).

Gràficament, el més destacable és la freqüent omisió del genèric *mas*, fins al punt que la forma oficial, respectant l'oralitat, sigui el topònim precedit només de l'article definit masculí singular; a part, hi ha un cas de síncope a *Carosa*, possiblement per confusió amb *Querós-Querosa* o bé perquè oralment aquesta forma no era estranya.

El terme apareix documentat com a llinatge osorenc entre el segle XV, «*en Crose*» (LLC 1440), i el segle XX, de vegades relacionat amb el mas com a llinatge

dels seus propietaris, en *Crosa* (1440), Esteve Bayer i *Crosa* (1751), Jaume Bayer i *Crosa* (1731) o Jaume Bayer i *Crosa* (1785), un dels quals va esdevenir alcalde, Jaume Bayer i *Crosa*, en els períodes de 1730-1732 i 1737-1738. A partir d'aquí, segons Navarro Colás (1963, p. 67), s'originaria el topònim: «Por la estrecha vinculación que existe entre el manso y sus habitantes este topónimo se nos ha transmitido como un antropónimo».

Mot freqüent en toponímia d'arreu i, segons Coromines, és la forma femenina de *crois*, 'clot', provinent de *croso*, preromà d'àrea gàllica quasi del tot (*OnCat.*, III, p. 470); Alcover i Moll insisteixen que es tracta del femení de *crois*, però esmenten que és d'etimologia desconeguda (*AlcM*, 3, p. 773); Moreu-Rey (*ENL*, p. 40 i 146) també el relaciona amb *crois* i indica que significa 'depressió, forat o pendent, segons la situació' i el considera d'origen cèltic. Desconeixem si aquest n'és l'origen, ja que també existeix la possibilitat que provingués inicialment del llinatge homònim.

V. **Casa Nova d'en Croisa*, **Mas Croisa*.

Crosa, la²

[lə'krozə]

Situada al nord-est d'Osor, aquesta partida ocupa bona part de l'actual bosc de la Crosa, tot i que s'estendria més vers l'est. Ara és una zona boscosa de pins, d'alzines i de castanyers però, antigament, sobretot en direcció est, a tocar dels masos el Pidemunt, el Pidevall, els Artigots i el Camps, devia haver estat un espai de conreu.

«Lo lloch anomenat sa Crosa» (*Llev.* 1731); «partida mas Croisa de Jaime Bayer afronta asolixent amb el Manso Camps; a mitg dia amb el Manso Camps mediante la Riera de Osor; a ponent amb el Mas de la Riera y a tremuntana amb el Manso Banchs, el Manso Beceda y el Manso Masferrer» (*Cad.* 1785); «Pessa de terra de castanyers y bosch lloch anomenat Sacrosa» (*Llev.* 1792); «Pago o paraje La Croisa» [inclou setze peces i les ruïnes la Croisa de propietat de Joaquim Llavari Iglesias] (*Cad.* 1960).

Gràficament, cal esmentar l'ús de l'article salat arcaic com a connector entre genèric i específic el 1731, amb el qual s'aglutina el 1792.

L'origen del nom de la partida és en el del mas.

V. *Crosa, la¹*.

Crosa, bosc de la

['bozgdələ'krozə]

Partida boscosa recollida per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) i el *Nom.* 2004, aspecte que li dóna oficialitat. Se situa sobre la riera d'Osor i el mas homònim, que n'origina el nom, en direcció nord, entre els masos la Croisa, els Artigots i el Bancs.

V. *Crosa, la¹*.

Crosa, camí de la [kə'miðələ'krozə]

Camí que des del Pidevall es dirigeix vers l'est fins al mas que n'origina el nom.

Crosa, castanyeda de la

«Pessa la *castañeda de la Crosa* de pertinències del mas Banchs» (Hip. 1862).

Peça boscosa de castanyers situada dins el bosc de la Crosa a tocar de les propietats dels masos Bancs i Masferrer, al nord, per tant, del mas la Crosa.

El nom prové, possiblement, del fet de pertànyer a la partida de terra homònima o del fet que anteriorment havia estat de propietat del mas la Crosa.

V. *Crosa, la*¹.

Crosa, gorga de la ['gorɣəðələ'krozə]

Hidrònim situat a la riera d'Osor, sota el mas del mateix nom, a uns tres quilòmetres d'Osor.

Només recollit oralment, el nom prové del fet que aquesta gorga és pròxima al mas la Crosa.

V. *Crosa, la*¹.

Crosa, hort

«Horta de CanVidal limita al S. Con *Hort Crosa*» (Amill. 1944); «*Hort Crosa*» (Amill. 1953).

Aquest nom devia referir-se a una antiga peça de terra situada dins el nucli urbà d'Osor, que és on localitzem la partida de terra l'horta de Can Vidal.

Atès que és lluny del mas homònim, hem de creure que el topònim possiblement és d'origen antroponímic, provinent del llinatge documentat a Osor fins a mitjan segle xx o bé d'un malnom individual que indicaria procedència del mas, fet no gens estrany, ja que en el segle XVIII hem documentat «Segismundo Crous alias *Crosa*» (Llev. 1731) amb aquest sentit.

Crosa, revolt de la [rə'βoɫdələ'krozə]

Corba situada entre els quilòmetres sis i set de la carretera d'Osor a Anglès i que s'anomena d'aquesta manera perquè es troba pràcticament a l'alçada del mas del mateix nom, a l'altra banda, però, de la riera d'Osor.

V. *Crosa, la*¹.

Crosa, sureda de la [su'reðəðələ'krozə]

Zona boscosa predominantment de suros i d'alzines que s'inclou a l'anomenat *bosc de la Crosa*.

El topònim prové del mas sobre el qual es localitza.
V. *Crosa, la*¹.

Croses, camp de les [ˈkamdəlsˈkrozəs]

Dos informants ens l'han esmentat situat al sud-est del mas el Bancs i a tocar dels Artigots, creiem que aquest és si no el mateix dels documents, una part. Es tractaria, per tant, d'una partida menor inclosa dins el bosc o partida de la Crosa situada a la banda nord.

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat las Crosas*; afronta asolixent en honor del Mas Baceda; â mitg dia part ab lo Mas Camps y part en honor den Banchs; a ponent en honor de dit Baceda y a tremuntana dalt a la Serra per ahont passa un camí qui va â Amer» i «Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Las Crosas* [...] Afronta asolixent en honor del Masferrer; a mitg dia en honor den Pidemunt que fou den Camps a ponent y tremuntana en honor de dit Masfer» (*Llev. 1731*); «Pessa de terra *territori de las Crosas*» (*Llev. 1792*).

Forma plural que és probable que mantingui alguna relació amb el mas *la Crosa*.

Croset, el¹

Antic lloc documentat en el segle x i que, possiblement, origina el nom del mas homònim: «*ipso Croseto*» (SBB 937),³⁴⁴ indret que termenejava a llevant amb «*ipsa Calme*» —possiblement, Sant Gregori—, a migdia amb «*in ipsas Palumbarias*» —probablement, el Collsapalamera—, a ponent amb «*in ipso Collo de Suscado*» —possiblement, coll de Nafré— i al nord amb «*in ipsa Paradella*». Bolòs i Hurtado (2001, p. 27, 53 i 105), seguint Ordeig i Mata (1999, p. 52), el daten l'any 919 com a «*Croseto*» i assenyalen que aleshores hi havia un o diversos masos: «Dins la Vall d'Osor, en època carolíngia, hauríem trobat diversos “llocs” habitats. Als documents no figura gairebé mai la paraula villa, fins i tot el mot vilar per a designar els nuclis de poblament; noms mateixos per a una mateixa realitat. Certament, però, hi havia els “llocs” poblats de Croset, del Coll, del Celró, de Corbera, etc.»³⁴⁵

Etimològicament, semblaria derivat de *Cros*.

V. *Croset, el*².

Croset, el² [əlk(u-ə)ruˈzɛt]

Mas encara habitat situat al nord d'Osor a tocar del camí que des de cal Teixidor s'enfila fins a Sant Gregori passant per les Romegueres. Documentat com a

344. PLADEVALL (1993, p. 73) indica que és el document número 9 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona.

345. BOLÒS i HURTADO (2001, p. 53).

lloc en el segle IX, «*ipso Croseto*» (SBB 937), es tracta d'una antiga casa, que havien estat dues, ja que trobem els masos *Croset d'Amunt* i *d'Avall*, que Pladelasala (1960, p. 374) data al segle X, però que no anota Pladevall com a existent en el segle XIV i sí en el segle XVI.

«*La casa del Cruset*» (LB 1703); «*lo mas Cruset*» (LB 1710); «*Miquel sabatés masover del Cruset*» (LB 1715); «*los Masos Broguera, y estany dirruits y a dit Mas Cruzet units [...] afrontan asolixent en honor de llur Mas Romagueras, part en honor llur del Mas Falgueras...*» (*Llev.* 1731); «*Joseph Romagueras y Coll masover del Cruzet*» (LB 1777); «*Miquel Coll masover del mas Cruset*» (LB 1823); «*mas Cruset*» (LB 1846); «*Cruset*» (*Nom.* 1863); «*Curuset*» (Pad. 1880); «*las casas Mansos Cruset y Badía*» (CB 1881); «*el manso Cruset*» (LB 1918); «*el manso Caruset*» (LB 1920); «*Manso Cruset*» (*Amill.* 1944); «*El Curuset*» (GR 1956).

Gràficament, el fet que es pronuncii sincopat en algunes ocasions explicaria formes com *Curuset* o *Caruset*; de fet, Navarro Colás (1963, p. 94) recull el mas com a «*manso Can Coroset*». També hem documentat el terme com a possible llinatge osorenc de manera esporàdica en els segles XVI i XVIII amb la forma «*en Cruset*» (*Man.* 1553, *Llev.* 1731); tanmateix, aquesta poca freqüència unida al fet que simplement va precedir de l'article personal ens fa creure que podrien ser malnoms individuals que indiquessin procedència del mas, com en el cas de l'encara avui recordat *en Crosets* —en plural— o, per escrit, «*Angelina Caroset*» (LLC 1929e).

Quant a l'etimologia, semblaria tractar-se d'un derivat de *cro*s. Si més no, Coromines (*OnCat.*, III, p. 470) es refereix explícitament a aquest topònim en aquest sentit: «*El Croset*, antic mas te. Osor, 15 k. NNO del poble, en els pendents de la muntanya de St Gregori de Plantadís, c. 650 alt., escrit *El Cruset* en un rètol [...] no és pròpiament un fondal, però sí arran d'un dels grans sots que baixen de St. Gregori». Alcover i Moll (*AlcM*, 3, p. 788) només esmenten el terme com a llinatge i el grafien amb *-u*, com també fa Moll (*ELC*, p. 191), que indica que és «[p]robablement derivat de *Cros*».

V. **Sota el Croset*.

Croset, camí del

[kə'miðəlk(u-ə)ru'zɛt]

Camí que des d'Osor, en direcció NNO, arriba fins al mas el Croset passant pel mas el Soleric i la partida de terra de Puig-rodon.

«*Partida Badía limita con camino Cruset*» (*Amill.* 1944); «*camino Cruset*» (*Amill.* 1947); «*camino Cruset*» (*Amill.* 1953).

El nom del camí prové del fet que es dirigeix al mas d'aquest nom.

V. *Croset*, eI².

Croset, castanyers del [kəstə'nejzdəlk(u-ə)ru'zət]

Grup d'exemplars de castanyer que es localitza prop del mas que n'origina el nom i que destaquen per la seva forma i antiguitat.

Croset, font del ['foŋdəlk(u-ə)ru'zət]

Font situada molt a prop del mas del mateix nom, en una zona boscosa de castanyers, i que, de fet, són diverses, raó per la qual un informant s'hi va referir en plural com a *fonts del Croset*.

V. *Croset, el²*.

Croset, partida de terra [əlk(u-ə)ru'zət]

«*Finca Cruset*. Límites N. Manso Cerver, E. Manso Romagueras, Manso Solarich, S. Manso Solarich, O. Manso Cerver y Casa Coll. Castaños y encinas» (DFE 1939); «*Finca Manso Cruset* de Ángel Viñas Miralpeix de Anglés» (*Amill. 1944*); «*finca manso Cruset*» (*Amill. 1947*); «*Pago o paraje Curuset*» [inclou trenta-tres peces de terra i unes «Roques» a més del mas homònim] (*Cad. 1960*); «*Finca El Curuset*» (DFE 1964).

L'origen del topònim es troba en el nom de la casa.

V. *Croset, el²*.

Croset, torrent del

«Una pessa de vinya plantada [...] y fou de pertinencias del Mas Bayer [...] Afronta asolixent part ab lo *Torrent del Crozet*», «la vinya de la Torrentera [...] afronta asolixent ab lo *Torrent que devalla del Croset*», «dit llur mas Croset de munt [...] afrontan [...] a ponent part en honor de Antoni Sunyer que fou de Sabater en lo torrent que vá al Ponterró, part ab lo *Torrent del Crozet*» i «...mas anomenat Mas Soler [...] afrontant [...] a ponent part ab la Riera major, part ab lo Pontarró y ab lo *Torrent que devalla del Crozet*» (*Llev. 1731*).

Per les indicacions que ens dóna aquest document, semblaria que es coneix amb aquest nom dos torrents diferents, un que es dirigeix vers la Maduixa i l'altre, vers cal Teixidor, és a dir, que un sot va al sot de Cal Teixidor, si no és el mateix, i l'altre, al de la Maduixa; de fet, això confirmaria el comentari de Coromines (*OnCat.*, III, p. 470) sobre l'origen del topònim *Croset* com a derivat de *croset*.

Croset d'Amunt, mas

Forma composta amb la qual es feia referència a l'actual mas *el Croset* quan encara devia existir a la memòria la presència d'un antic mas *Croset d'Avall*, com demostra un text de 1731: «...que per raho de llur Mas Cruzet situat en dita Parra [...] tot lo sobredit llur *mas Crozet demunt* [...] ab los Masos Broguera y estany dirruits y a dit Mas Cruzet units» (*Llev. 1731*), és a dir, que es refereix al mateix

mas indistintament en la forma simple o composta, fet que demostra el manteniment de la forma pretèrita, que contrastava amb un altre mas homònim desaparegut amb la forma simple present vàlida per la inexistència de l'anterior. Amb aquest esment, podríem anotar que es confirma l'afirmació de Bolòs i Hurtado (2001, p. 53) en el sentit que de molt antic aquesta zona era un «lloc» poblat, és a dir, un indret amb diferents masos que semblarien ser Croset d'Amunt, Croset d'Avall, Bruguera i Estany com a mínim.

Òbviament, topònim compost pel nom *Croset* i l'adverbi de lloc *d'Amunt* en contrast amb l'altra casa homònima.

V. *Croset, el*².

Croset d'Avall, mas

Documentat al segle XIV, «*mansi croseto daval*» (Not. 1334), mas situat prop de l'actual mas *el Croset*, que s'anomenava aleshores *Croset d'Amunt*.

Topònim compost per *Croset* acompanyat, per contrast, per la locució *d'Avall*, que indica situació en relació amb l'anterior.

V. *Croset, el*².

Cua de la Font, camp la

[¹kamlə¹kuəðələ¹fon]

Antiga peça de propietat de can Bosc que es localitzava a tocar de la font de Can Bosc, fet a partir del qual s'origina el nom compost per *Cua*, amb caràcter metafòric de significat 'part posterior o final', i el substantiu *Font*, que es refereix a la de can Bosc.

«Cubano», can

[¹kaŋku¹βanu]

Casa situada al carrer Major.

«Catrina i Quim *can Cubano*» (LC 1930).

El nom prové d'un fet episòdic, concretament relacionat amb la participació a la guerra de Cuba, d'un antic propietari, és a dir, que s'origina en el gentilici castellanitzat.

Cubes

«Una pessa de terra que antigament eran dos pessas de terra anomenada *Cubas* situada en dita Parra de Sta Creu. Afronta asolixent part en honor del Mas Yglesias, y part en honor del Mas Busquets, que fou den Triador; a mitg dia, ponent y tremuntana ab dit llur Mas Viravol» (Llev. 1731); «Pessa de terra dita *Cubas* a Sta Creu» (Llev. 1792).

Antiga peça de propietat del Sobirà situada a Santa Creu a tocar del Viurevol.

Desconeixem l'origen del mot, que apareix en plural, possiblement, perquè, com esmenta el primer document, havien estat més d'una peça de terra potser homònimes. Coromines (*OnCat.*, III, p. 475) anota amb referència a tres partides de terra, *Coll de Cuba*, *Venta de Cuba* i *l'aljub de Cuba*, que l'ètim del topònim podria ser el llatí clàssic *CUPA*, 'bota'.

Cu-cut, cal [ˈkalkuˈkut]

Casa situada al carrer de França.

Malgrat que no en disposem de cap evidència, creiem que el terme es degué originar en un malnom de persona relacionat amb una singularitat de caràcter, hipòtesi també assenyalada per Moreu-Rey (1981).

Cultiu, el [əlkujˈtiw]

Partida de terra de propietat del mas el Sobirà situada a tocar del mas can Mont.

«Una possessió de terra anomenada la Madrussa situada en dita Parra de Sta Creu; Afronta asolixent en honor del Mas Mont anomenat *lo Cultiu*» (*Llev.* 1731).

Sempre s'esmenta sense genèric, només precedit per l'article definit. Encara avui són peces de conreu, per la qual cosa creiem que el topònim prové del nom comú *cultiu*, derivat postverbal de *cultivar* (*AlcM*, 3, p. 844), del llatí vulgar *CULTIVU*, derivat de *COLERE*, 'conrear' (*DEM*, p. 129).

Curt, cal [ˈkalˈkurt]

Casa del carrer de França també anomenada, sonoritzada, *cal Gurt*, *can* «*Galllego*», *ca la Quimeta* i *can Racó*.

«*Casa Curt* hi viu Joaquim Xisquet» (*LA* 1817).

Possiblement, el nom degué originar-se en un malnom referit a les dimensions del cos del seu portador o bé a algú més aviat curt de gambals.

Dalmau, castanyeda d'en

«Pessa de terra vuy Castañeda situada en los termes de Anglés y de Osó y en lo cim de la *Castañeda den Dalmau*» (*FP* 1761).

Tros de terra boscos de castanyer situat al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, vers Becdejú i el puig d'Afrau, al nord-est d'Osor.

El topònim es relaciona amb el «mas *Dalmau*» (*AMO* 1715), que es trobava en aquesta zona. Es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, provinent del prenom o del llinatge, del llatí *DALMATIUS*, un cognom que documentem a Osor, encara que amb poca freqüència al segle XIV i al segle XX, cosa que demostra que

no és des d'aquest espai d'on s'origina el topònim sinó, possiblement, de la banda de la Cellera de Ter o d'Anglès.

Dalt, camp de¹

«Pieza lo *Camp de demunt* de pertinencias del Manso Buscá» (Capsolt 1831).

Peça de terra situada sobre la casa del mas Boscà.

El nom s'origina a partir de la situació del tros de conreu en relació amb el mas del qual és una possessió i, probablement, per oposició a una altra peça de terra que es devia anomenar el *camp de Baix*.

Morfològicament, cal destacar que el nom apareix amb l'article arcaic *lo* i, pel que fa al lèxic, trobem la forma *demunt*, una aglutinació de la preposició i l'adverbi, malgrat que la preposició *de* continuï precedint-los.

Dalt, camp de²

[¹kamdə'ðal]

Feixa de terra antigament de conreu i ara boscosa que es troba sobre la Casa Nova de Colobrans o cal Gall.

El topònim, format per la locució prepositiva, s'origina, precisament, en el fet de trobar-se sobre la casa indicada. De fet, també hem documentat per escrit una «*feixa Gran de Dalt*» (Amill. 1947), que, tot i tenir el mateix origen, desconeixem si és el mateix indret.

Dalt, carrer de

«El carrer dit *de Dalt* cerca la Plasa Vella, afronta ab lo carrer dels Quatre Cantons» (Hip. 1803); «Casa vulgarmente dita can Hombreras, *carrer* anomenat *de dalt*» (FN 1847); «*Calle de Dalt*» (Hip. 1854); «*carrer de Dalt* de esta villa» (LA 1883).

Part de l'actual *carrer Major* que anava des de la Plaça i l'inici del carrer del Pont fins a la plaça Vella.

Situat a la part final del poble, hem de considerar que és un topònim format per la locució preposicional *de dalt* per la seva situació en el nucli urbà; de fet, aquesta és una de les formes més freqüents de dividir una població, segons Moreu-Rey (1974a, p. 18).

Dalt, vinya de

«Partida *Vinya de Dalt*» (Amill. 1944); «*viña de Dalt*» (Amill. 1947); «*viña de Dalt*» (Amill. 1953); «Finca *Viña de Dalt*. Castaños y encinas» (DFF 1962).

Petita partida de terra amb conreu de vinya que devia prendre el nom a partir de la seva situació en relació amb algun punt referencial que, a hores d'ara, ens és desconegut.

Damià, can [ˈkaŋdəmiˈa]

Casa situada al carrer de França i que pretèritament també s'havia anomenat *cal Noi Xic*.

El terme s'origina en el prenom masculí d'un antic propietari.

Damià Arbocet, casa de

«*Casa i molí de Damià Arbuset*» (Cad. 1785); «*Casa cuberta ab tancada que serveix de pahissa anomenat lo *casal de Damian Arbocet**» (FNA 1801).

Nom d'una casa originat en el prenom i el llinatge del seu propietari.

Damià Arbocet, molí de

«*Molí de Damià Arbuset*» (Cad. 1785).

Nom d'un dels molins del poble provinent del moliner d'aleshores, ja que sabem que Damià Arbocet es dedicava a aquest ofici.

Dansa, hort d'en

«Tros de terra o *hort* dit *den dansa* situat sobre la font den Albareda» (FNA 1826).

Topònim que devia designar una peça situada entre el sot de Ca n'Aubreda i les escoles.

L'ús de l'article personal que precedeix l'específic ens fa creure que el nom és d'origen antroponímic. Atès que no tenim constància que el terme hagi existit com a llinatge osorenc, pensem que es tractava, inicialment, d'un malnom que, de fet, no seria pas inèdit, ja que Moreu-Rey (1981, p. 45) el recull a l'Escala (Baix Empordà).

Darnic¹

V. **Bac de D*.

Darnic²

«*Vinea loco vocato Darnich*» (Capb. 1342); «*petiam terra sive vineam in loco vocato Darnich*» (Capb. 1622); «*lo lloch anomenat Darnich*» (Llev. 1731); «*lo lloch anomenat Darnich*» (Coll 1732); «*lo Darnich*» (Capb. 1622, any 1737).

Partida de terra que se situava entre els masos can Coll, Falgueres, Setembre del Coll i Codina del Coll, vers el santuari del Coll i coll de Nafré, al nord-est d'Osor.

V. **Darnic, mas*.

Darnic, bosc de

«loco vocato *bosc de dernich*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *bosch de denich*» (*Capb.* 1560).

Zona que devia situar-se vers el llocdit homònim, que n'origina el nom.

V. **Darnic, mas*.

Darnic, mas

«Mas Coll [...] afrontant [...] a mitg dia en honor del Mas Plana mediant torrent qui devalla entre los *Masos Saulina* y *Darnich*» (*Llev.* 1731).

Mas que sols apareix en aquest document però que com a lloc surt en textos dels segles XIV, XV, XVI, XVII i XVIII. Aquest fet ens fa creure en la possibilitat que la forma genèrica plural *masos* fos errònia, i podria tractar-se d'una referència al *mas Saulina* i al llocdit *Darnic*. Tanmateix, si no fos així, hauríem de creure que era un antic mas situat entre can Coll, can Plana i el coll de Nafré.

És un topònim d'origen incert, i com dèiem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 385), semblaria d'origen cèltic, com els indicats per Coromines (*OnCat.*, IV, p. 10, i *DECat.*, III, p. 330) *Darnius*, *Darnacolleta* o *Darna*; ara bé, la terminació *-ic* també fa pensar en un origen germànic, que podria ser antroponímic, com ocorre amb *Collformic*, *Puigformic*, *Ardeic* o *Alberic*.

Darnic, peça de terra

«*Petia terra voccata Darnich*» (*Capb.* 1622).

Peça de terra que devia trobar-se prop dels masos can Coll i Falgueres.

V. **Darnic, mas*.

Darnic, quintà del

«*Quintà dit del Darnich*» (*AcL.* 1767).

Zona de conreu que devia situar-se on antigament hi podia haver hagut el mas homònim, als límits entre les possessions del Coll i les de la vall d'Osor.

V. **Darnic, mas*.

Darrere Serra de Vielles, aulet

[u(əw)'lɛddə'rɛrə'sɛrəβi'eɫə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzines situada en els límits entre Osor i la Celler de Ter, entre els Aigols i el torrent de Montglòs, a serra de Vielles, a Plantadís.

Recollit oralment, el topònim s'origina en la situació del lloc mitjançant la preposició *darrere* i el nom propi *Serra de Vielles* des de la perspectiva osorenca.

V. *Vielles, serra de*.

Davant de la Fàbrica, perxada [pər'ʃaðəðə'βaŋdələ'fabrikə]

Zona de castanyer de propietat del Sobirà i que es localitza davant el mas la Fàbrica del Sobirà, al SSE del terme, a Santa Creu d'Horta.

«*Perxada Davant de la Fàbrica*» (PSOB 2002).

El topònim, doncs, prové de la situació, a partir de la locució prepositiva *davant de* i el nom de mas *la Fàbrica*.

Davant de l'Horta, perxada [pər'ʃaðəðə'βaŋdə'lortə]

Peça de terra boscosa de castanyer de propietat del mas el Sobirà localitzada davant d'unes terres de conreu situades entre el pla de les Cases i el Pedró, en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

«*Perxada davant de l'Horta*» (PSOB 2002).

El topònim s'origina en la seva situació davant de l'horta del Sobirà.

Davant de Santa Creu (d'Horta), perxada [pər'ʃaðəðə'βaŋdə'saŋtə'krew]

Perxada del Sobirà localitzada al nord de l'església que n'origina el nom.

«*Perxada davant de Santa Creu*» (PSOB 2002).

Topònim compost format per la preposició composta *davant de* i el nom propi *Santa Creu*, que fa referència a la situació de la perxada just davant de l'església de Sant Jaume a Santa Creu d'Horta.

V. *Santa Creu (d'Horta), església de*.

Davant del Molí, perxada [pər'ʃaðəðə'βaŋdəlmu'li]

Zona boscosa de castanyer localitzada davant del molí del Sobirà, a tocar de la Fàbrica, prop de l'indret on neix la riera de Gironella, a l'antiga Santa Creu d'Horta.

«*Perxada Davant del Molí*» (PSOB 2002).

Dep, can ['kaŋ'dep]

Nom de dues cases, una del carrer Major i l'altra, del carrer del Verger, originat en un malnom individual «*Pera Coll* alias *Dep*» (LLC 1929e), del qual desconeixem el sentit i l'origen.

Dèrica, pont de la ['poŋdələ'dɛrikə]

Un altre nom del *pont de Mas Coll* que va tenir vigència arran de la presència d'una empresa d'explotació de la fusta anomenada *la Dèrica*.

Descàrrec, collet el

[ku'kɛtəɫdəs'karək]

Collet de muntanya en el sentit de 'pas entre muntanyes' que se situa sobre el mas el Gelats en direcció nord.

Desforcats

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Valellas, Afronta asolixent ab lo torrent de Valellas; a mitg dia en honor den Terrats anomenat *Desforcats*» (Llev. 1731).

Indret situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord del municipi, entre el torrent que prové de la serra de Vielles i el de la Molina del Clascar i el riu Ter.

Semblaria una forma composta i aglutinada de *de + es + forcats*, «dels Forcats», del participi plural del verb *forçar* (DECat, IV, p. 118), derivat de *forca*, del llatí *FŪRCA*, 'eina agrícola; aparell per a penjar un condemnat' (DEM, p. 202), que pot provenir de dos orígens, un de referit al lloc on es va penjar algú, com ocorre, segons Coromines, a noms de lloc com ara la *serra dels Degollats*, o bé, més probablement, a un indret en el qual es produeix una bifurcació.

«Despedida», font la

Nom d'una font que apareix en un poema, però que no hem recollit oralment ni en cap altre document; podria ser inventat per l'anònim autor potser amb la finalitat d'acabar el poema. En tot cas, es tracta d'un castellanisme i l'esmenta com: «La de *La Despedida* / es pot veure l'aigüe sense mida» (PAF).

Després la Bassa, hort

«Lo hort del Prat o lo *depús La bassa*» (RFM 1726).

Antiga peça de propietat del Carbonell que devia ser propera a aquest mas, al sud-oest del terme, a l'antic veïnat de Querosell, prop del límit municipal amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

Topònim compost amb sentit de situació a l'espai, format per la preposició arcaica *depús*, equivalent a l'actual *després*, i el genèric *bassa*, en el sentit de 'lloc on es recull l'aigua'.

Despujol

V. **Roquer D.*

Despujol, hort

«Pessa de terra de pertinències que fou del mas Cerarols y unida a dit mas Cudina anomenada *Hort Despujol*» (Llev. 1792).

Hort en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop de l'antic mas Sererols.

Topònim compost aglutinat per la contracció amb article salat *des* i el nom propi *Pujol*, que indica, possiblement, una antiga propietat del mas Pujol de Susqueda, que limitava amb el mas Sererols.

Despujol, mas

«*Mas Pujol*» (*Man.* 1316); «*Mansi Puyol*» (*Not.* 1334); «*mansi puiol*» (*Capb.* 1446); «un *Mas* anomenat *Despujol* molt temps ha dirruit. Afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor; a mitg dia part ab lo Mas Vidal part ab Bayer de la Escala y part ab Miquel Bayer y a tremuntana ab la Riera de Ozor» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra en la que antigament existia un *mas* dit vulgarment *Despujol*» (*Llev.* 1792).

Antic mas situat vers la riera d'Osor i els masos el Brau i el Baier, no gaire lluny d'Osor en direcció est i prop d'on localitzem el mas Coll. Algunes vegades se l'ha esmentat amb la forma composta *mas Minet Despujol*, i per la situació, podria tractar-se d'un precedent de l'actual *mas Coll*. Pladevall (1962b, p. 285) assenyala que se situava «prop del torrent de Recs, habitat per Arnau dez Puyol». Si havia estat de propietat de la família Recs al segle XIV i dels Masferrer al segle XVIII, podria donar-se el cas que el mas Masferrer hagués estat la casa de Recs, fet fins ara no aclarit.

Topònim compost aglutinat format per la preposició *de*, que assenyala situació, l'article salat arcaic *es* i el nom *Pujol*, forma inicial del topònim, com demostren els esments dels segles XIV i XV. Tot i que el 1316 coincideix el nom del mas amb el llinatge del resident, Arnau *dez Puyol*, i que *Pujol* és un llinatge documentat a Osor des del segle XIII fins a la segona meitat del segle XX, la situació del mas Coll en un punt elevat amb referència a la riera d'Osor, ens porta a creure que, possiblement, el nom de lloc té caràcter orogràfic, que prové de *pujol*, 'puig petit', del llatí vulgar *PODIOLU*, derivat diminutiu de *PODIUM*, -I, 'puig, turó' (DEM, p. 347).

Desroquer, mas

«Confessa tenir ab lo hereu del Mas Pidevall per indivis en alou de S. Exa. Un *Mas* anomenat *Desroquer* dirruhit» (*Llev.* 1731); «Deu quarteras de terra que en lo acte de divisio practicat li toca al confessant dels *masos* nomenats *Desbroguer* y lo altre *Desruquer* qual part esta situada a la de solixent del mas Pidevall» (*Llev.* 1792).

Antic mas situat entre el Pidemunt, el Pidevall i la Crosa.

Es tracta d'una aglutinació de la contracció amb l'article salat arcaic *des* i el nom *Roquer*, que seria pròpiament l'específic, ja que en una ocasió, al mateix document de 1731 s'esmenta «... dels masos *Roquer* y *Bruguer* que posseheix an Pidevall per indivis», és a dir, que apareix amb la forma simple amb referència a la mateixa casa.

Etimològicament, és un derivat de *roca* amb el sufix col·lectiu *-er*, 'lloc abundant de roques'.

Destorrent, castanyeda

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor [...] Afronta asolixent en honor den Fonallet anomenat *Castanyeda Destorrent*» (Llev. 1731).

Antiga zona boscosa de castanyers que es localitzava vers el mas el Fonollet.

Forma aglutinada de la contracció amb l'article salat fossilitzat *des* i el nom *torrent*.

Destral, baga de

«Pieza *baga de Destral*» (Amill. 1862).

Antiga peça de castanyers per a rodells de situació desconeguda.

El topònim deu ser de caràcter antroponímic, ja que el terme es documenta com a llinatge osorenc entre el segle XVI i el segle XX,³⁴⁶ i arriba fins ara, que el trobem en un nom de casa.

Etimològicament, es deu originar en el nom procedent del llatí *DEXTRALE*, derivat de *DEXTRA*, 'mà dreta' (DEM, p. 141).

Destral, camp d'en

«Pessa *camp den Destral*» (Hip. 1849); «Partida *Camp den Destral*» (Hip. 1856); «Pieza del *Camp den Destral*» (Amill. 1862); «finca *Camp den Destral*» (Amill. 1953).

Antiga partida que sabem que afrontava amb el camí de Puig-rodon i, per tant, és possible que es trobés sobre can Gravat i el Soleric.

Per l'ús de l'article personal *en*, deduïm que és un topònim provinent del llinatge.

Destral, can

[¹kaɲ'dəs'tral]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger originat en el llinatge documentat a Osor entre el segle XVI i mitjan segle XX. El terme també es conserva com a malnom de persona, *en Destral*, que indica procedència de la casa i a més s'ha feminitzat a «*la Destrala*» i «*Dolores Destrala*» (LLC 1930).

«*La casa den Destral*» (FN 1802); «*Casa Destral* hi viu Joseph Coll» (LA 1817).

Destral, nogueres d'en

«Margenada de terra ab dos plantas de noguer lindan a las *Nogueras den Destral*» (FNA 1802).

346. Moll no el recull a ELC.

Creiem que aquest topònim es refereix a un tros de terra situat entre la riera de la Noguerola i el carrer del Verger, entre can Destral i ca la Manela, on encara avui es poden veure dos bons exemplars de noguera.

El topònim seria d'origen antroponímic, es trobaria en el llinatge homònim.

Destral, vinya d'en

«Partida *vinya den Destral*» (Amill. 1944); «finca *viña den Destral*» (Amill. 1947).

Ja que el document de 1944 ens indica que afronta amb la finca d'en Destral, que és l'anomenat *camp d'en Destral*, hem de creure que es tracta d'una part d'aquella partida de terra en la qual es conreava vinya.

V. **Destral, camp d'en*.

Desvilar, casa

«Una pessa de terra boscosa que fou de pertinències de *casa Desvilar* afronta asolixent; mitgdia y ponent de dit Mas Toronell de Montort» (Llev. 1731); «Pessa de terra boscosa que fou de pertinències de la *casa de Desvilar*» (Llev. 1792).

Antiga casa que es localitzava entre els masos Masferrer i Serra de Toronell.

Es tracta d'una forma aglutinada de la preposició *de*, l'article salat arcaic fossilitzat *es* i el nom propi *Vilar*, possiblement provinent del llinatge documentat a Osor des del segle XIII fins a principi del segle XX. Si no fos així, podria ser un derivat de *vila* amb el significat de 'casa gran o part d'una villa' (ENL, p. 75).

V. **Vilar, mas*².

Deu, horts d'en

«*Horts den Deu* o la Maduixa» (Amill. 1944); «*Horts den Déu* o la Maduixa» (Amill. 1947).

Peces situades a la partida de la Maduixa, car limitaven a l'est amb el torrent de la Mata i a l'oest, amb el camí de la Maduixa. Actualment, és una zona boscosa de pins.

L'origen del nom deu ser antroponímic, ja que hi ha documentació del terme com a llinatge osorenc durant tot el segle XIX i part del segle XX, un cognom que recull Moll (ELC, p. 181) com a procedent del substantiu *deu*, del llatí *DŪCE*, 'font natural'.

Deus, les

«*Possessione sive tenedore terra loco vocato as deus*» (Capb. 1342).

Indret situat en terme de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor, vers el Boscà, a l'oest del municipi d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un substantiu plural precedit per l'article salat, un hidrònim provinent del nom comú *deu*, 'naixement d'aigua', que podria ser d'origen preromà però assimilat al llatí *DŪCE* (DEM, p. 142).

Deutor, pla

«Item quanda alia feixiam terre boschosa in dicta parrochia de Caros vocata *cam dauto* Affront ab oryente in honore mansum my pons al Caros ab occidente in honori dicty mansi Cabrerola» (*Capb.* 1446).

Peça de terra de propietat del Carbonell situada als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a la zona més occidental del terme.

Possiblement, es tracta d'un nom de lloc que prové de l'adjectiu *deutor* en el sentit 'que deu; que està obligat per un deute', del llatí *DEBĪTŌRE* amb el mateix sentit (AlcM, 4, p. 382); és a dir, que hauria estat fruit d'un empenyorament a causa d'un deute.

Devesa, la¹

«Petru de baçeda, Saval et camps *ça dauesa*» (*Not.* 1334); «lo lloch anomenat *deuesa*» (Rip. 1346); «Loco voccato *la deuesa*» i «lo lloch anomenat *la deuesa* [...] Afronta [...] a ponent en la riera de la nuguerola y tremuntana en honor den Ripoll anomenat noguereda» (Rip. 1562); «punto apellidado Turó de *la Debesa*» (OSHS 1890).

Indret situat entre els límits municipals d'Osor i de Sant Hilari Sacalm entre la Creu i el coll de Llevanyes, al sud del municipi, i que arribava fins a la Noguerola i el Ripoll.

Etimològicament, prové del llatí *DEFĒNSA*, 'privada, prohibida', no sabem si en sentit de 'conjunt d'arbres' o de 'terreny destinat a pastura'.

Devesa, la²

«Una *pessa de terra* Alzinar [...] anomenada *la Devesa* [...] Afronta [...] a mitg dia en honor den Sarsanedas; a ponent en honor de llur Mas Bosch anomenat lo Aulet gran y a tremuntana en honor de dit llur Mas Bosch dita Riera de Ozor mediant» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* nomenada *la Devesa*» (*Llev.* 1792).

Nom d'una peça de terra que devia haver estat una zona boscosa d'alzines, situada sobre el mas can Bosc i actualment no recordada.

Atès que es tractava d'una zona boscosa, creiem que prové del nom *devesa* en el sentit de 'conjunt d'arbres', del llatí *DEFĒNSA*, 'privada, prohibida', participi femení de *DEFENDERE* (DECat, III, p. 42). Malgrat l'existència del llinatge a Osor (a principis del segle XIX), no creiem que en aquesta ocasió existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Devesa, turó de la

«El punto apellidado *Turó de la Dabesa*» (OSHS 1889); «Mojón nº 6. Situado en el punto apellidado *Turó de la Devesa*» (OSHS 1890).

Punt fronterer entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm entre el coll i la Creu de Llevanyes, al sud d'Osor.

V. **Devesa, la*¹.

Devodella, la

«...de meridie in terminio de parrochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est Cabannal, et va dit usque ad *ipsa Devodella*» (*Sus.* 1068).

Topònim que solament apareix a l'*Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda* realitzada l'onze de desembre de 1068 transcrita per Antoni Pladevall,³⁴⁷ i situat per Pladelasala (1960, p. 367) vers la serra de Vielles, prop dels límits municipals entre Osor, Susqueda i la Cellera de Ter; de fet, aquest era un dels llocs fronterers entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

Desconeixem quin pot ser l'origen del topònim, encara que, tractant-se d'un límit parroquial, podria relacionar-se amb *devota*, 'consagrada', com ocorre amb les *fonts Devodes* (*OnCat.*, IV, p. 19).

Diable, gorga del

[ˈɡorɣəðəldiˈaplə]

Gorga situada a la riera de Gironella en el tram de sota els masos Pigem i Gironella, un espai on la riera queda profundament engorjada, enclotada i envoltada d'una espessa vegetació.

Potser per l'escabrositat d'aquesta part de la riera també se la coneix en aquesta zona com a la *riera del Diable* i d'aquí provindria el nom de la gorga que es localitza allà.

V. *Diable, riera del*.

Diable, riera del

[riˈerəðəldiˈaplə]

Nom que rep la *riera de Gironella* en una zona situada poc abans d'arribar al mas la Gironella, on discorre encaixonada i amb dificultats de poder-hi arribar.

Creiem que és d'aquesta situació feréstega i inhòspita que se li degué posar aquest nom, és a dir, que tindria caràcter metafòric. Si no fos així, podria haver-se originat en alguna història tradicional de la qual no tenim coneixement, malgrat que en aquesta mateixa riera existeix un pont que s'anomena *de les Bruixes*.

347. Pergamí de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

Dídac Tarradell, carrer de

Nom que va rebre el carrer de Catalunya durant la Guerra Civil a partir d'un decret de novembre de 1936.

Es tracta d'un nom imposat sense arrelament popular.³⁴⁸

Diego, casa

Nom de casa documentat al segle XIX, «casa Diego hi viu Jaume Prat» (LA 1817).

El terme degué originar-se a partir del prenom masculí.

Dipòsit, el

[ə̀di'pozit]

Situat sobre la carretera que des de la font del Borrell arriba fins al Ripoll, construcció que data de 1968 i que recull l'aigua del sot de la Creu per distribuir-se a les cases d'Osor.

El topònim, per tant, s'origina en el fet de tractar-se del dipòsit d'aigua municipal d'Osor.

Dois, els

«Loco vocato *des Doys*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *Des Doys*» (Capsolt 1432); «camino vigatano quo precedit *des Doys*» (PFM 1343); «loco vocato *des Doys*» (*Capb.* 1560); «loco vocato *as Doys*» (*Capb.* b 1560); «loco vocato *des doys*» (*Capb.* 1562); «loco vocato *as doys*» (*Capb.* 1622); «*Terres des Doys*» (*Coll* 1699).

Indret situat en terme municipal de Susqueda i antigament de Rupit però en parròquia de Sant Pere d'Osor, a l'oest del terme, vers l'actual mas el Boscà.

Gràficament, el nom propi va precedit de l'article salat i s'escriu amb *-y-* com a conseqüència de referències arcaiques i, possiblement, d'una pronúncia ioditzada.

Etimològicament, Coromines (*OnCat.*, V, p. 342) expressa que significaria 'els dolls d'aigua', i vora el qual es féu el mas Dois; aquesta hipòtesi no creiem que vagi desencaminada, ja que per aquesta zona hi ha diversos sots o torrents, especialment un que discorre en direcció sud-oest provinent del pla de les Lloses i que s'uneix a la riera d'Osor; cal afegir, a més, que en aquest mateix espai hem documentat el llocdit *les Deus*, «loco vocato *as deus*» (*Capb.* 1342), un altre topònim relacionat amb dolls d'aigua.

Dois, camí dels

«*Via des Doys*» (*Capb.* 1342); «*cami des Doys*» (*Capb.* b 1560); «camino vigatano quo recedit *des Doys* et quo itur a Caros» (FM 1562); «*Via publica per qua*

348. Dídac Tarradell (Colera, ? - Girona, 1936). Secretari de la FETE a Girona el 1934. Afiliat al POUM, morí enfrontant-se als revoltats el 24 d'agost de 1936. *Diccionari de sindicats, sindicalistes i de la història del moviment obrer de Catalunya*, www.terra.es/personal//pereter/biogra/1biogra-t.htm.

itur *as Doys*» (*Capb.* 1622); «del mas Puigesteve al *camí del Doys de Caros*» (*Llev.* 1792).

Terme referit a la part del camí Ral que des d'Osor es podia arribar fins a Querós passant per can Bosc, la Corbera, el Boscà, la Coma, el Carbonell i el coll de Querós, en direcció sud-oest per enfilarse llavors vers el nord-oest.

El fet que passés pel llocdit els Dois i el mas Dois deu ser el que explicaria que se l'anomenés d'aquesta manera si més no en aquesta zona. Aquest camí discorre pels termes d'Osor, de Susqueda i de Sant Hilari Sacalm per Querós.

Dois, mas¹

«*Mansi Doys*» (*Not.* 1285); «*Mas Doys* habitat per Pere dez Doys» (*Man.* 1316); «*manso dohys* parrochie osorio» (*Not.* 1334); «*Mansi Desdoys*» (*Capsolt* 1342); «*mansi des Doys* de Guillem Doys» (*Capb.* 1342); «Guillermo de Dohys et Cicilia uxor *mansi des Doys*» (*PFM* 1343); «lo *Mas Doys*» (*LLC* 1440); «*Mansi Doys*» (*Capb.* 1560); «Joani Brugarols alias Doys qui causa Matrimonio intrasti *Man-sum Doys*» (*Capb.* b 1562); «*Mansi des Doys*» (*FM* 1563); «Michael Doys domini et propietario *mansi Doys*» (*PFM* 1583); «*Mas Doys*» (*FM* 1614); «*Mansi Doys*» (*Capb.* 1622); «dicti *mansi Doys*» (*Capb.* 1699); «lo *mas Dois*» (*LB* 1702); «el *mas Doys* del Buschá» (*LB* 1710); «Pere Rajol masover *del Doís*» (*LB* 1761); «*els Doys*» (*LB* 1775); «*Manso Doys* o *Desdoys*» (*Capsolt* 1832); «El huerto del *manso Doys* desabitado o existente al lado del Manso Buschá» (*FN* 1832); «paredes del *manso Doys* o *Desdoys*» (*FNA* 1832).

Antic mas situat a la parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi de Susqueda i anteriorment de Rupit, on actualment situem el mas el Boscà. Carreras Candi (1911, p. 80) l'esmenta com a plenament osorenc: «Lo *mas d'Oys* o *Mont-d'Oys* [...] constan de una manera clara formar part del terme».

Les grafies dels documents són arcaïques, gairebé sempre *-y-*, potser per una iodització, i, de vegades, *-h-* intercalada per indicar la inexistència de diftong; endemés, en alguns casos apareix aglutinat amb la contracció arcaica *des* a *Desdoys*, perquè s'ha perdut el sentit de l'antic *Doís*, tant que en alguns casos sembla que els vulguin presentar com a dos noms diferents, com succeeix el 1832.

Aquest mas degué quedar deshabitat al final del segle XVIII, ja que el 1775 documentem «Francisco Dordal cambrer *dels Doys*» (*LB* 1775) i el 1832 ja s'esmenta com a derruït. Pladelasala (1960, p. 374) assenyala que el mas es documenta des del segle XIV però el situa incorrectament al costat d'Osor: «como el de *Dois*, Font-de Borrell y Casa-mitjana es posible que estuvieran junto a la Sagrera». Pladevall (1962b, p. 284), per la seva banda, simplement l'esmenta i indica que era habitat per «*Pere des Doys*» i que es trobava en parròquia d'Osor. Finalment, Rodríguez Burch (1975) l'assenyala com un mas localitzat però el confon amb el Montdois.

El terme es documenta com a llinatge osorenc que des del segle XIV ha arribat fins als nostres dies, tot i que només com a segon cognom.³⁴⁹ Aquest fet ens fa creure en un possible origen antroponímic del nom perquè, de fet, els seus propietaris n'eren portadors: Pere *des Doys* (1316), Guillem *Doys* (1342), Joan *Doys* (1446), Pere *Doys* (1519), Miquel *Doys* (1560), Joan Brugarols alias *Doys* (1562)³⁵⁰ o Miquel Brugarolas alias *Doys* (1584).³⁵¹ Moll (ELC, p. 102) considera que es tractaria d'un llinatge d'origen germànic provinent de *Dochi*, 'potència, profit'. Tanmateix, es podria haver produït el fet invers, és a dir, que el llinatge s'hagués originat en el topònim i aquest provingués de *doll* i es relacionés amb el santuari i la muntanya de Montdois, que es troba situada a l'altra banda del riu Ter en direcció NNO, a 929 metres d'altitud i que es pot albirar des del Boscà. De fet, aquesta és la hipòtesi que presenta Coromines (*OnCat.*, V, p. 342): «hi ha pergamins on se diu que lo *mas d'Oys* és del terme d'Osor, y un de 1542 lo situa en lo terme del castell de Rupit [...]. Podem deduir-ne que es tractava d'un indret que en deien *a(l)s Doys* o sigui 'els dolls d'aigua', vora el qual es féu el *Mas Doys*, i damunt d'aquest hi havia la Roca, castell i santuari de *Mont Doys*. Montdois, en efecte, és damunt l'abundosa Riera de Susqueda, on hi ha bastants saltants, on l'aigua cau a dolls. I en el document de 938, que hem trobat després, tenim ja el nom compost en la forma més arcaica Monte Dulios» (DECat, III, p. 167-170). La hipòtesi de Coromines no la considerem forassenyada, ara bé, el mas al qual fa referència no es troba sota el Montdois sinó força més allunyat, a uns vuit quilòmetres en línia recta i a l'altra banda del Ter. Tot plegat, unit al fet que hàgim documentat el terme com a llocdit i partida al costat d'esments com *Dois Major*, «baga et boscho nomenato des *dohys mayor*» (*Not. 1334*), ens fa creure que devia ser tota una part del territori la que s'anomenava *Dois* o bé que existien dues muntanyes homònimes a banda i banda del Ter; aquesta zona s'estendria des de l'actual pla Montdois i puig Montdois, entre els municipis de Susqueda, Rupit i Sant Hilari Sacalm, fins a la riera d'Osor, on documentem els pretèrits llocdit *els Dois* i *mas Dois* a part del Boscà, que també s'havia anomenat *Boscà dels Dois* —«*mansi boschan des Doys*» (*Capb. 1342*)— en un període contemporani al *mas Dois*. Aquest ampli territori es caracteritza per les diferents alçàries, Montdois (929 m), Sant Benet (1.144 m) o turó del Coll (1.139 m), i pels diferents rius, tor-

349. AlcM, 4, p. 530, el recull explícitament com a llinatge osorenc i, etimològicament, el relaciona amb *Doix*, potser grafia aglutinada de *d'Oix*.

350. Nou cas d'ús de la partícula *àlies* amb la finalitat no d'introduir un malnom sinó de mantenir la coincidència entre el nom de la propietat i el llinatge del propietari.

351. Fill de l'anterior, a voltes apareix amb llinatge simple: «Michael *Doys* et Raphaela *Doys* uxor egus Domini utilis et proprietarii *mansi Doys* parrochia Sancti Petri de Osorio et termino de Rupito» (PFM 1584), al costat de «Michael Brugarolas alias *Doys* certes et legitimis titulis posident *mansum Doys*» (PFM 1585).

rents i sots que hi recorren i que podrien ser a l'origen del nom, com indica Corromines, per exemple, la riera de Susqueda, el riu Ter, la riera de Querós o la riera d'Osor al costat de molts altres de cabal inferior. També seria ressenyable i curiós que tant Montdois com els Dois es trobin just en indrets on s'acaba el terme de Susqueda, el primer amb Sant Hilari Sacalm i Rupit i el segon, amb Osor; és possible que això tingués alguna relació amb el topònim que a hores d'ara no escatim.

V. **Boscà dels Dois*, **Mas Dois*.

Dois, mas²

«Lo *Mas Doys* dirruit y al *Mas Gravalosa* unit» (*Llev.* 1731); «lo *mas Doys* dirruit y al *mas Gravalosa* unit» (*Llev.* 1792).

Mas homònim del Dois en terme de Susqueda, aquest en terme d'Osor i parròquia d'Osor o de Santa Creu d'Horta.

V. **Dois, els*¹.

Dois, peça de terra dels

«*Petiam terra vocata doys termini rupito*» (*Capb.* 1562); «*fexiam terra vocatam des Doys*» (*Capb.* 1622); «*petia terra vocatam des Doys in dicta parrochia de Osor*» (*Capsolt* 1699); «*El huerto del manso Doys*» (*FNA* 1832).

Peça de terra situada als Dois prop de l'actual mas el Boscà, en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda.

El nom prové del fet de localitzar-se al costat de l'antic mas Dois, just al límit municipal entre Osor i Susqueda.

V. **Dois, mas*¹.

Dois, prat dels

«*Prato des doys*» (*Not.* 1334).

Prat que, possiblement, es trobava en el llocdit els Dois, en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi de Rupit i posteriorment de Susqueda.

V. **Dois, mas*¹.

Dois, puig dels

«*Puyg vocato des Doys*» (*Not.* 1285).

Puig que devia situar-se vers el llocdit homònim, possiblement vers l'actual límit entre Osor i Susqueda. De totes maneres, el document no ens permet d'esbrinar si es tracta d'una referència al *Montdois*, en terme municipal i parroquial de Susqueda.

Dois Major, baga del

«Baga et bosch anomenato *des dohys mayor*» (Not. 1334).

Topònim compost de situació desconeguda. És molt interessant, però, que s'anomeni *Major*, ja que sembla que es vulgui contrastar amb un *Dois Menor*, la qual cosa podria explicar l'existència d'un *Dois* a l'est del terme municipal de Susqueda i un altre al sud, a banda i banda del riu Ter i a una certa distància.

V. **Dois, mas*¹.

Dois Major, bosc del

«Baga et bosch anomenato *des dohys major*» (Not. 1334).

Zona boscosa diferenciada de la baga.

V. **Dois Major, baga del*.

Domènecs, mas

«*Mas Domenechs* habitat per Pere des Domenechs» (Man. 1316); «*Manso domanechs*» (Not. 1334); «*lo mas Domènech*» (LLC 1440).

Antic mas del qual desconeixem la situació. Pladelasala (1960, p. 374) afirma que data del segle XIV i tampoc el situa, tot i que afirma que conjuntament amb algun altre «es posible que estuvieran junto a la Sagrera».

Etimològicament, sembla que caldria relacionar el topònim amb el llinatge, si més no a partir del document més antic de 1316, quan s'esmenta que hi viu «Pere *des Domenechs*»; de fet, el llinatge es documenta a Osor durant aquest segle XIV i, posteriorment, durant el segle XIX i fins a mitjan segle XX. *Domènec* és un cognom que prové del llatí *DOMINICUS*. Si no fos així, existiria la possibilitat que tingués el sentit de *domancial*, 'propi del senyor'.

Drecera de l'Albó, perxada de la [pəɾ'ʃaðəðələðrə'serədələl'βo]

Zona boscosa de castanyers de propietat del mas el Sobirà, situada al límit amb el terme municipal de Santa Coloma de Farners i per la qual discorre un camí que arriba fins al mas l'Albó, que és a l'origen del topònim.

«*Perxada drecera de l'Albó*» (PSOB 2002).

Dring, cal ['kaɫ'driŋ]

Nom pretèrit encara recordat d'una casa situada al carrer Major coneguda com a *can Cominal*.

L'origen del terme ens és desconegut, encara que creiem que es tracta d'una onomatopeia relacionada, possiblement, amb algun episodi anecdòtic.

Dulios, llocdit

«El lloc dit *Dulios*» (SBB 970).³⁵²

Pladevall (1993, p. 75) indica que era un lloc de la vall d'Osor que afrontava amb un camí públic, car apareix en un document en el qual «La dona Auriola amb els seus fills Goderand i Ugobald venen a Isard una vinya que la mare tenia per compra i pel seu dècim i els fills pel seu pare, en el comtat d'Osona, en el terme de *Valle Ausore*, en el lloc dit *Dulios*, que termeneja amb dues altres vinyes i la *strada publica*».

Topònim d'origen incert, tot i que Coromines (*OnCat.*, V, p. 342) el relaciona amb *Dois* i, per tant, amb 'dolls d'aigua', quan indica que: «hi ha pergamins on se diu que lo mas d'Oys és del terme d'Osor, y un del 1542 lo situa en lo terme del castell de Rupit [...]. Podem deduir-ne que es tractava d'un indret que en deien *a(l)s Doys* o sigui 'els dolls d'aigua', vora el qual es féu el Mas Doys, i damunt d'aquest hi havia la Roca, castell i santuari de Mont Doys. Montdois, en efecte, és damunt l'abundosa Riera de Susqueda, on hi ha bastants saltants, on l'aigua cau a dolls. I en el document de 938, que hem trobat després, tenim ja el nom compost en la forma més arcaica *Monte Dulios* (DECat, III, p. 167-170). Desconeixem si el topònim és el mateix, tot i que Montdois no es troba a la vall d'Osor, tanmateix, sí que podria fer referència al llocdit els Dois, vers el Boscà, on discorre el camí Ral d'Osor a Querós i on sabem que hi havia hagut zones de conreu.

Duraneu¹

«*Locus vocatam Duraneu*» (*Capb.* 1446); «lo lloch antiguament anomenat *Duraneu* mes alla de la Riera Gironella; afronta asolixent en honor de llur Mas Coll; a mitg dia ab lo camí vigata; a ponent ab un Torrent y a tremuntana ab dita riera de Gironella» (*Llev.* 1731); «Dos pessas de terra a Santa Creu en lo *territori* antiguament nomenat *Duraneu* passat dita riera de Gironella» (*Llev.* 1792).

Partida de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre la riera de Gironella i la carretera que condueix a Castanyet vers on trobem el mas la Molina.

Desconeixem l'etimologia del nom, però podria ser un topònim d'origen germànic.

Duraneu²

«Dins las afrontacions del mas Fageda de Vall i Fageda de Munt, terres i possessions dels mateixos es troba altra peça de terra boscosa i de castanyer anomenada *Duraula* vulgarment *Duraneu*» (FI 1446); «dues peces anomenades *Masferrer* i *Duraneu*» (FI 1562).

352. Segons PLADEVALL (1993, p. 75), correspon al document número 14 i número 93 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona referit al monestir de Sant Benet de Bages.

Antiga peça del mas ca n'Iglésies que devia rebre el nom de la partida on es devia localitzar.

V. **Duraneu*¹.

Duraula

«Altra peça de terra boscosa i de castanyer anomenada *Duraula*, vulgarment Duraneu» (FI 1446); «Pago o paraje *Duraula*» [vint-i-nou peces i tres camins] (*Cad.* 1960).

Un altre nom de *Duraneu*, per tant, se situa a Santa Creu d'Horta, no gaire lluny de ca n'Iglésies, entre el pla de Formentar i la partida de terra Fontanilles, entre la riera de Gironella i l'Espinau.

Desconeixem l'origen d'aquest topònim, però el fet que els dos noms del lloc, *Duraneu* i *Duraula*, apareguin amb la partícula inicial *Dura-* fa pensar en un origen germànic.

«Easo», mina

«Concesión 2831, *mina* de plomo y fluorita titulada *Easo* de 12-7-1951, término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

Nom d'una mina sense cap arrelament popular format a partir de l'antropònim basc arran del fet que l'empresa explotadora era de Bilbao.

«Eibar», mina

«Concesión 2832, *mina* de plomo y fluorita titulada *Eibar* de 12-7-1951, término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

Nom de mina originat en el topònim basc pel fet que l'empresa explotadora era basca.

Eixermada, l'

[ləʃur'maðə]

Antiga zona de conreu situada entre el Pidemunt, el Pidevall i la Crosa.

«Hort regadiu de pertinencias Mas Pidevall puesto anomenat *la Xarmada*» (FP 1793); «un tros de terra part y porció del Quintar del Mas Pidevall situat en lo cap del territori o Partida dita *la Xurmada*» (FNA 1832); «lo territori dit de *las Xurmadas*» (FP 1840); «Pedazo de tierra lugar nombrado *la Xarmada*» (FP 1861); «Pieza nombrada *la xarmada*» (*Amill.* 1862); «*la Xarmada*» (Hip. 1862).

Pronunciat i grafiat a voltes amb dissimilació vocàlica $e > u$ ³⁵³ i en un cas en plural, creiem que el topònim prové del nom comú sinònim de *artiga* o terra erma o de bosc arrabassada per a ser conreada, forma femenina del participi del

353. No és estrany en aquesta zona, on, per exemple, es pronuncia [ʒu'noj] per referir-se a *genoll*.

verb *eixermar*, del llatí EXĒRĒMARE, 'treure un erm, fer cessar d'ésser erma una terra' (DECat, III, p. 421-422).

Eixermada, gorga de l' [ˈgɔɾɣəðələʃurˈmaðə]

Pronunciat amb dissimilació vocàlica, amb aquest nom ens han esmentat una gorga de la riera d'Osor situada a la zona que hi ha entre la Crosa i el Pidevall, sota la partida de terra homònima, que n'origina el nom.

V. *Eixermada, l'*.

Eixides, feixa de terra de les

«Pieza feixa de las Aixidas» (Amill. 1862).

Peça de terra solament esmentada en aquest document del segle XIX.

Forma plural del nom *eixida* en el sentit de 'lloc per on s'entra o surt d'un lloc' i que prové de la forma femenina del participi passat del verb *eixir*.

Eloi, ca l' [ˈkaləˈloj]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca la Rosa*, *can Jep Verro* o *can Puça*.

El nom s'origina en el prenom del qui havia estat el seu habitant, «*Eloi Guiset Corominas*» (Pad. 1930).

Eloi, font de l' [ˈfɔŋdələˈloj]

Font situada prop de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm, un quilòmetre més amunt de la font d'en Primo. Hi raja poca aigua i per això hem llegit que «La de l'*Eloi* / en surt molt poc doi» (PAF), fins i tot en algunes temporades de poca pluja resta seca.

El nom prové del prenom, que origina el nom de casa, d'aquell qui, segons conten, treballava vers aquesta zona i prop de la font és on s'aturava a reposar.

V. *Eloi, ca l'*.

Emília, ca l' [ˈkaləˈmiliə]

Antic nom de la casa que actualment es coneix com a *can Vidal* o *can Barraca*, al passeig del Borrell.

El terme prové del nom de fonts femení.

Encaixonat, l' [lənˈkəʃuˈnat]

Topònim que es refereix a un punt de la carretera forestal que va de Sant Hilari Sacalm al Sobirà, molt a prop d'aquesta casa.

Se l'anomena d'aquesta manera perquè quan s'estava condicionant la carretera s'hi va produir una important esllavissada que pràcticament barrava el pas a

qualsevol mitjà de transport, és a dir, que el nom prové del participi masculí del verb *encaixonar* en el sentit de ‘lloc o pas molt estret’.

Enfermera, torrent de l'

«Una pessa de terra boscosa en dita Parra sota llur Mas anomenada Solá així com seva del marge dels avallaners fins al *Torrent de sa Enfermera* vuy Picone-ra» (*Llev.* 1731).

Antic nom del torrent conegut com a *sot de les Vimequeres* que discorre en direcció sud-oest des del pla de Roure fins a la riera d'Osor prop de les Mines d'Osor.

Topònim poc corrent que semblaria provenir del nom arcaic femení en el sentit de ‘encarregat de l'assistència dels malalts d'una enfermeria, clínica, hospital, etc.’, del llatí *INFIRMARIUM* amb el mateix significat (*AlcM*, 4, p. 929); ara bé, en desconeixem la raó.

Enferms

V. **Alou dels E.*

Enferms, els

«Petiam terra in loco vocato *los emferms*» i «Feixiam terra boschosam loco vocato *los amferms*» (*Capb.* 1446); «Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat *les Enferms* [...] Afronta asolixent, ponent y tremuntana en honor den Masferrer; a mitg dia ab los Enferms den Badia» (*Llev.* 1731); «Partida *los Enferms*» (*Cad.* 1785); «lloch anomenat *los Enferms*» i «territori vulgarment dit *los Enferms* pertinencias del mas Badia» (*Llev.* 1792); «Pieza *los emferms*» (*Amill.* 1862).

Partida situada en els llandars entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta, vers can Pellerina, la Casa Nova de Mas Coll, el Maimir i el Bosquet.

Possiblement, el topònim s'origina en el nom plural arcaic *enferms*, ‘malalts’, del llatí *INFIRMUS* (*DECat*, III, p. 978), però en desconeixem els motius.

Entra, ca l'

[ˈkaˈlɛ̃nrə]

Nom actual de dues cases, una situada al carrer Major —també coneguda com a *ca l'Espi* i *can Felip Ferrer*— i l'altra, al carrer de Catalunya —també coneguda com a *can Patxoquí*, *ca la Maixina* i *ca la Màxima*.

L'origen del nom es troba en un dels seus habitants, que va residir als dos llocs i que habitualment feia ús de l'expressió «Entra que beuràs». Per tant, nom de casa procedent d'un fet episòdic.

Era, camp de l'

«Petiam terra tenemus prope domum dicti nostri mansi Planas ad partem occidentalem quidem voccatem ho die Lo *Camp de la Hera* et antea Camp de Srocal; Afrontatem ab oriente, meridie et a circio cum honoribus nostris et ab occidente cum torrente tempore pluviarum discurrente qui est prope dictum mansum Planas» (*Capb.* 1699).

Peça de terra que devia trobar-se a tocar del mas can Plana, al nord-est d'Osor. L'origen del nom deu ser orogràfic, en el nom *era*, del llatí ARĒA, 'pati'.

Era, feixa d'

«*Fexia de terra voccata Hera*» (*Capb.* 1699).

De propietat de la Codina del Coll, el topònim creiem que prové del nom orogràfic.

Era, mas de l'

«*Mansi de la Yera*» i «*Mansi de la Hera*» (*Capb.* 1446).

Mas situat cap a l'antic mas Pujol, vers el Brau, que solament és esmentat en un document.

Gràficament, apareix en un cas amb *h-* inicial, una ultracorrecció, i en un altre, amb la varietat local *iera*, forma encara viva en aquesta zona, amb *y* antihiàtica. Sembla clar que el mot té el sentit de *era* referit a paratges extensos, sovint de muntanya, i aplicat a un replà d'un vessant o d'una collada (DECat, III, p. 417).

Era, peça de terra

«*Petiam terra parrochia Osoryo vocatam era*» (*Capb.* 1446).

Peça de terra que devia trobar-se prop del Carbonell, a l'oest del terme.

El més significatiu del text escrit és l'absència d'article entre genèric i específic, cosa que en demostra l'arrelament com a nom de lloc.

El topònim deu provenir del llatí ARĒA, 'pati' (DEM, p. 167), que en toponímia pren el sentit de 'tros de terra pla sobre un relleu; un replà d'un vessant o d'una collada', tal com assenyalen Coromines (DECat, III, p. 417, i *OnCat.*, IV, p. 77) i Moreu-Rey (ENL, p. 29).³⁵⁴

354. DOMINGO I FRANCÀS (1997, p. 271) indica que aquest sentit de *era* és molt antic: «**era** ja es troba documentat en els orígens de la llengua com a terme orogràfic i ja en forma més o menys estereotipada en topònims i pretopònims».

Era, pla de l'

«Partida Pla de la hera» (Hip. 1852).

Petita partida de terra que es localitzava prop del mas les Romegueres, al nord d'Osor en direcció a Sant Gregori.

Era Cremada

«Fexia terra in loco vocato *Era Cremada*» (Capb. 1342); «loco vocato *era cremada*» (Capb. 1560); «Petiam terra sitam in loco vocato *la era cremada*» (Capb. 1562); «fexam terra loco vocato *era Cremada*» (Capb. 1622); «loco vocato *Era Cremada*» (Capb. 1707).

Partida situada entre els masos la Corbera, la Rovira, el Celró i el cim de Sant Benet en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi fonamentalment de Susqueda; de fet, és un dels noms amb els quals s'ha conegut la *mntanya de Sant Benet* al llarg de la història, com mostra un document del segle XIX: «Territorio antiguamente Creu Cremada conocida oy por Mortisó o Monte de San Benet» (FNA 1832). Rodríguez Burch (1975) reconeix el topònim com a localitzat i, tot i no ser conscient del fet que es referia a Sant Benet, el situa parcialment entre el mas la Rovira i la indicada muntanya.

Topònim compost pel substantiu *era*, 'paratges extensos de muntanya aplicat a un replà, d'un vessant o d'una collada'; el segon element, possiblement, prové del participi del verb *cremar* en l'accepció de 'tros de malesa cremada' que ja recollia Labèrnia, tal com cita Coromines (DECat, II, p. 1040) i que també indiquen AlcM, 3, p. 715. Atesa la relativa proximitat al coll de Querós, també hauria pogut tractar-se d'un derivat de *quer*, com assenyala Coromines (*OnCat.*, III, p. 463) en relació amb topònims com *pont Cremal*, *roc des Carmalés*, *Cremal* o *els Cremadells*.

Era Cremada, pla

«un petit *planet* anomenat *Era cremada*» (Acl. 1767).

Petit planell que devia trobar-se a la muntanya de Sant Benet, ja que és el nom antic d'aquesta muntanya i se'ns esmenta la carena de la serra.

V. **Era Cremada*.

Era Cremada, serra d'

«*Serra vocata de Era Cremada*» (Capb. 1342); «*Serra vocata de era cremada*» (Capb. 1560); «*Cerra de era Cremada*» (Capb. 1622); «*Serra vocata Hera Cremada*» (Capb. 1699); «*Serra vocata de era cremada*» (Capb. 1707).

Nom antic amb què devia conèixer-se la *serra de Porta Barrada* o *de Sant Benet*.
V. **Era Cremada*.

Era Cremada, sot d'

«Sot o barranco llamado de la Roca del Llorer en su parte superior, de *Era Cremada* en su parte media y de Rabionet en su parte inferior» (OS 1927); «barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la Roca del Llorer, *Sot de Era Cremada* y Sot de Rabionet» (IGCOS 1927).

Sot situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda per la banda nord. Discorre en direcció SSE prop de la Casa Nova de la Plana i desguassa al Ter prop dels masos Rabionet i Campàs; en tot moment és frontera municipal.

Molt allunyat dels topònims homònims, sobretot del llocdit Era Cremada, no creiem que existeixi cap relació ni trasllat entre els noms de lloc.

V. **Era Cremada*.

Era Cremada a Mas Setembre del Coll, camí d'

«*Itinere de era cremada a mansi Septembris de Colle*» (Capb. 1342).

El nom del camí deu ser la forma composta referida als dos indrets que unia, vers la muntanya del Coll.

V. **Era Cremada*; **Setembre del Coll, mas*.

Era d'en Patllari, l'

[lə'jerəðəmpə'l'kari]

Antiga partida que es localitzava cap on ara trobem can Matret, entre el torrent Merder, el camí del Solà i el carrer de França.

«Partida *Era den Patllari* de Paciencia Massaguer Sarsanedas linda al S. con calle de los Mártires, E. con camino del Solá, O. Con torrente Mirapeu» (Amill. 1944); «finca *Era d'En Patllari*» (Amill. 1947); «finca *Era den Batllori*» (Amill. 1953).³⁵⁵

Topònim format pel nom *era* en el sentit de 'tros de terra pla sobre un relleu' —es troba al costat del carrer de França però alhora més elevat i per sota de la partida del Solà i del camp d'en Martí, per on avui discorre el carrer dels Països Catalans— i l'antropònim *Patllari*, possiblement el prenom, precedit de l'article personal.

Era de les Bruixes, l'

[lə'jerəðələz'brufəs]

Espai situat a la confluència entre la riera de la Noguerola i la riera d'Osor, sota la casa anomenada *can Pujol*.

«*Hera de las Brujas*» (Llev. 1731).

Malgrat que hem sentit explicar històries populars de bruixes, cap d'aquestes se situa en aquest indret ni hi té relació. Moreu-Rey (ENL, p. 94), referint-se a

355. Podem observar-hi un evident error de còpia.

noms com la *pedra de la Bruixa* o el *pla de les Bruixes*, afirma que són topònims situats en llocs on «es conjuguen la presència d'un enterrament lític, generalment monument megalític (dolmen o menhir), utilitzat o no com a molló i l'afegit de tradicions populars locals supersticioses». No tenim constància, però, de l'existència de cap monument d'aquestes característiques en aquest lloc, sí que hi havia hagut, però, una monumental noguera —de la qual encara se serveixen imatges fotogràfiques— anomenada *noguera Vella*, que, per les seves dimensions, podria haver donat peu a alguna mena d'història que no ha arribat als nostres dies. Coromines (*OnCat.*, III, p. 128), referint-se al mateix terme, diu que «[so]bretot es tracta de llocs plans dalt d'una muntanya, on diuen que les velles bruixes van a ballar entorn de Satanàs»; en el nostre cas, es tracta d'un lloc certament pla però en la confluència de dues rieres —que podria ser un aspecte considerat també màgic.

Era de Can Gombau, l'

«Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. [...] parte con la loma de la tierra hasta la *era de can Gumbau* con bosque de Sarsanedas [...] y otro punto llamado *era del Cangumbau*» (DFE 1939).

Indret situat vers les Berbolades, límit entre la partida de terra del Soler de Mansolí i la de can Cercenedes d'Osor. Podria tractar-se de l'*Era de Rumbau*.

Topònim compost pel substantiu *era*, possiblement en el sentit orogràfic de 'tros de terra', 'pla sobre un relleu', i el nom propi, possiblement antropònim, *Gombau*, del nom personal germànic *Gundbal* (*OnCat.*, IV, p. 365), *Gundobald* (ELC, p. 109) o bé *Guma -bald* (DNP, p. 175). El fet que el segon element vagi precedit de la contracció *can* ens fa pensar en la possibilitat que hagués existit una casa anomenada *Gombau* o bé que es relacionés amb l'antic *mas Gombau* de Sant Hilari Sacalm.

Era de les Cases, l'

«... en honor del Mas Pidevall la Serra serca la *hera de las Casas*» (Llev. 1731).

Per la situació, semblaria l'era que pertanyia al mas les Cases, sobre les Mines d'Osor, que podria haver-se trobat no unida o just al costat del mas sinó a una certa distància.

Era de Rumbau

«Una pessa boscosa situada en dita Parra en lo lloch anomenat lo Aulet [...] Afronta asolixent ab la proxima pessa de terra anomenada la Davesa y part en honor del mas Sarsanedas y part en honor den Soler de Monsolí [...] y dins dita pessa de terra a la part del mitg dia serca lo dit Torrent es lo honor anomenat *hera de Rombau*» (Llev. 1731).

Indret situat entre les propietats de Cercenedes i de les Berbolades, prop del torrent de les Berbolades.

Atesa la situació, creiem que és un topònim compost format pel nom *era* i *Rumbau*, que podria tractar-se d'un antropònim, un llinatge o prenom —ja que com a cognom no l'hem documentat a Osor—, varietat dialectal de *Riambau* (AlcM, 9, p. 617), que es considera provinent del nom personal germànic *Raginbald*. Tanmateix, també podria ser fruit d'un error de còpia per *l'Era de Can* o *en Gombau*.

Era del Malpart, l'

«*la Era del Malpart*» (Man. 1553).

Indret assenyalat per Pladelasala (1960, p. 369) com a límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor, Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors i que recull a partir d'un manual de 1537 actualment perdut. Se situaria vers la Casa Nova de Muntanya, la qual cosa ens fa creure en la possibilitat que es tracti d'una mala grafia o bé una mala lectura de *l'Era del Mar* situada en aquest mateix espai.

V. **Era del Mar*.

Era del Mar, llocdit

«*Era dalmar*» (Capb. 1446); «Una pessa situada part en lo Terme de Sta Creu y part en lo Terme de St Hilari, Parra de Santa Margarida de Vallors en lo lloch anomenat *Hera del Mar*; Afronta a solixent en honor del Mas Funollet de Ozor, part en honor llur que fou den Yglesias de Sta Margarida» (Llev. 1731); «possession de terra entre Sta Creu y Sant Hilari *territori* vulgarment dit *Era del Mar* y Roure del Vaguer» (Llev. 1792).

Indret situat en els límits parroquials de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors i, per tant, en els municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, vers el coll i el mas la Casa Nova de Muntanya. Arran d'aquesta situació, apareix esmentat com a límit parroquial per Pladelasala (1960, p. 369) en els segles x i xi, de fet, es tractava d'un límit episcopal de Vic: «*la era den Mar* al pug sa Creu» (Vic. x-xi).³⁵⁶

Topònim compost, en alguns casos amb aglutinació entre la contracció i el nom i, en l'esment dels segles x i xi, precedit per l'article personal. El primer element del nom compost, *era*, deu fer referència a l'orònim en sentit de 'replà d'un vessant o d'una collada' (OnCat., IV, p. 77);³⁵⁷ el segon, *mar*, segons Coromines (DECat, V, p. 457), podria ser de caràcter zootoponímic, ja que es relacionaria

356. Pladelasala esmenta que per a referenciar aquests límits episcopals i parroquials «...copiamos ahora de MONCADA, "Episcopologio Vicense", tom 1, p. 184, Bula del Papa Benedicto VII, año 978, i R. d'ABADAL, "Acta de Consagración de la Catedral de Vich por el obispo Oliba, en 1038"».

357. No oblidem que el lloc se situa vers el coll de la Casa Nova de Muntanya.

amb marrà: «En fi existí també una variant de radical pur (sense -AN), en la forma *mar*, viva avui encara a les valls pirinenques del Bearn i dels parlars gascons del SE».

Era del Mar, peça de terra

«*Camps de terra voccatam era dalmar* Affrontam ab oryente in petiam de terra den camps qua possider en Veguer a merydye in honore mansi de munt et ab occidente in riarya quo tenditur de coll de pregon ad collu de montays et a cirio in honore mansi fonollet» (*Capb.* 1446).

Peça que se situava al llocdit homònim, del qual pren el nom.
V. **Era del Mar*, llocdit.

Era del Mar, pla de l'

«Petiam terra ad loco vocato *plan deradalmar*» (*Capb.* 1446).

Propietat del Veguer a Santa Creu d'Horta, d'orografia plana situada al llocdit homònim.

Forma toponímica composta aglutinada en l'esment documental.
V. **Era del Mar*, llocdit.

Era del Mas Boscà

«*Era del manso Boscà*» (Capsolt 1830).

Terme que devia referir-se a l'espai pla situat davant del mas el Boscà.
V. *Boscà*, *el*.

Era del Mas Serrat, l'

«Mojón n. 17 Colocado en el punto conocido por la *Era de Masserrat* en la relatada heredad del manso Soler» (OSHS 1889, 1890).

Lloc d'anomenada situat en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al sud-oest del terme i força a prop de la riera d'Osor, concretament del gorg de la Plana.

Forma composta pels noms *Era* i *mas Serrat*, que possiblement fa referència a una propietat del mas de Santa Maria de Mansolí que almenys datava del segle ³⁵⁸xvi.

Era del Molí, perxada

[pər'ʃaðə'erədəlmu'li]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, a tocar de la Fàbrica del Sobirà, just on es produeix el naixement de la riera de Gironella.

358. SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 65) assenyalen que aquest mas apareix esmentat en el capbreu de rendes del terme de Solterra de 1562, tot i que ja podria restar derruït, perquè el fogatge de 1553 no el recull.

Topònim compost format pel nom *Era* en el sentit de 'replà d'un vessant o d'una collada de muntanya' (*OnCat.*, IV, p. 77) —definició que s'escau al lloc— i *Molí* pel fet que se situa a tocar de l'antic molí del Sobirà, vers on actualment podem veure el mas la Fàbrica.

Era Ventosa, l' [lə'jerəβəntozə]

Dos són els llocs coneguts amb aquest nom, un situat vers l'Aió, sota la Roca de Cercenedes, al sud-oest d'Osor, i l'altre, als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, a Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor. Aquest segon apareix documentat per escrit.

«el sitio conocido por *Era Ventosa* de la propiedad del Subirá» (OSHC 1889, 1890).

Topònim compost pel nom *Era* —pronunciat amb diftongació inicial— i l'adjectiu *Ventosa*, derivat de *vent* en el sentit de 'replà de muntanya on el vent bufa freqüentment'.³⁵⁹

Era Ventosa, perxada l' [pər'jaðələ'jerəβəntozə]

Amb aquest terme es fa referència oral a dues zones boscoses de castanyer situades al llocdit homònim, una vers el mas el Sobirà i l'altra vers la Roca de Cercenedes. La de propietat del Sobirà apareix per escrit en un document recent.

«*Perxada Era Ventosa*» (PSOB 2002).

V. *Era Ventosa, l'*.

Eres

V. **Vernet de les E*.

Eres, les¹

«*Fexa terra* in parrochia de Osorio boschosam vocata *ses Heras*» (*Capb.* 1446).

Feixa situada al llocdit homònim, prop del Carbonell, i que deu originar el nom de la peça de terra per un procés de metonímia.

V. **Eres, les²*.

Eres, les²

«*Locum vocato ses Heres*» (*Capb.* 1446).

Partida de terra boscosa situada a l'antic veïnat de Querosell, prop del coll de Querós, del mas Carbonell i de l'antic mas Oller, a l'oest d'Osor.

359. MOREU-REY (ENL, p. 87) ja indica que no és estranya la presència del vent en toponímia: «...els fenòmens meteorològics resten presents a la nomenclatura toponímica. El vent sobretot ha estat remarcat...», i esmenta indrets com *Ventosa, les Ventoses* o *Coll de Ventosa*.

Atès que l'indret en el qual se situa és d'una orografia força complexa, amb replans de més o menys extensió enmig d'ascensions muntanyoses, creiem que es tracta d'un plural de *era* com a nom de lloc d'un paratge més o menys extens aplicat a un replà d'un vessant o d'una collada, del llatí *ARĒA*, 'pati'.

Eres, torrent de les

«*Torrente de ses Heres*» (*Capb.* 1446).

Devia tractar-se d'un curs d'aigua que discorria pel llocdit homònim.

V. **Eres, les*².

Eres Mitjanes, llocdit

«*Fexie terre loco vocato eras miganes*» (*Capb.* 1342); «*Fexa terra loco vocato eras miyanas*» (*Capb.* 1560); «*fexiam terra loco vocato eras mijanas*» (*Capb.* b 1560).

Partida que, segons la documentació, se situava vers els masos Puigbell i Sere-rols, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del Ter, entre el Colobrans i la Codina.

Topònim compost plural possiblement perquè es referia a més d'una peça i en el qual el segon element, l'adjectiu, apareix escrit de manera arcaica, amb les grafies *g*, *y* i *j* per representar el so palatal africacat sonor. El primer element deu ser el plural de *era*, en el sentit de 'replà de muntanya'; el segon element, l'adjectiu femení plural *mitjanes*, deu indicar situació en contrast amb eres superiors o inferiors; tanmateix, Amigó (1999, p. 150) recull un topònim homònim i n'expressa un sentit diferent, «Entre els noms que expressen equipaments per a les feines relacionades amb l'agricultura, el predomini absolut l'ostenta *l'era*, en singular i en plural, com a apellatiu o especificatiu tot sol o amb adjectivacions diverses: [...] *les Eres Grans o Mitjanes*».

Ermendina, ca l'

[*'kalərməŋ'dinə*]

Casa situada al carrer de la Penya i que antigament s'havia anomenat *can Par-dalet Nou*.

El terme deu originar-se en el nom de fonts femení.

Ermengol, camp

«Honor llur anomenat *Campermangol*» (*Llev.* 1731).

Peça de propietat del Fonollet que només sabem que era a Santa Creu d'Horta.

El nom, possiblement, prové del mas homònim, que també formava part de les possessions del Fonollet i que, quan es documenta aquest topònim, ja era deruït: «tota aquella mansada o *Mas Armangol* molt temps ha dirruit» (*Llev.* 1731);

devia tractar-se d'una peça que formava part de les propietats d'aquest antic mas o bé el camp on havia estat construït. Queda clar, doncs, que l'origen del nom és antropònimic i de relació amb el mas, ja que *Ermengol* apareix com a llinatge oso-renc al segle XIV i, posteriorment, durant el segle XIX i fins a mitjan segle XX. Així, el topònim s'hauria originat en el llinatge —o prenom— *Ermengol*, que hauria passat al mas i d'aquí al camp; *Ermengol*, segons Moll (ELC, p. 95), és un nom propi d'origen germànic, de *Ermingaud*, compost de dos noms de divinitats germàniques (*Ermin* i *Gaut*). Quant a l'escriptura, es tracta d'un mot amb aglutinació del genèric i del nom de lloc pròpiament dit.

Ermengol, mas

«*Mas Ermengou* o *Ermengol* vers la serra del Coll de Linars, habitat per Arnau Ermengou» (*Man.* 1316); «*Mansi Armangol*» (*Capb.* 1446); «tota aquella mansada o *Mas Armangol* molt temps ha dirruit a la part de tremuntana de dit Mas Funollet» (*Llev.* 1731); «*mas* anomenat *Armengol* dirruit unit al de Fonollet» (*Llev.* 1792).

Antic mas situat a Santa Creu d'Horta que Pladelasala (1960, p. 374) localitza erròniament prop de can Pellerina i, per tant, en parròquia de Sant Pere d'Osor, ja que, segons els documents consultats, es trobava al nord del Fonollet i afrontava amb el Bosquet i ca n'Iglésies, molt al sud de l'indret esmentat per Pladelasala.

En un cas és escrit amb diftong al final. Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, de fet, podem veure l'ús de la forma com a llinatge en el propietari de 1316, Arnau *Ermengou*; tanmateix el llinatge no té continuïtat i no reapareix a Osor fins al segle XIX i perviu fins a mitjan segle XX. El nom del mas, doncs, creiem que s'origina en el llinatge o prenom *Ermengol*, provinent del nom germànic *Ermingaud*, com afirmen Moll (ELC, p. 95) i Albaigés (DNP, p. 138), i que, segons Aebischer (1928, p. 48), ja en el segle XI era un nom força popular, «certains noms bénéficient d'une popularité toute speciale; ainsi trouve-t-on quatre fois *Bonefilius*, treize fois *Guilelmus*, ving-sept fois *Raimundus*, six fois *Ermen-gaudus...*»; endemés, es tracta d'un antropònim documentat des de l'any 988 amb la forma *Ermengaudis*.³⁶⁰

Erola, l'

«Et transiit subtus colle de Nofre, et vadit usque ad *ipsa Erola* et pergit ad manso de Soler» (*Sus.* 1068).

360. E. MOREU-REY (1991), «Antroponímia vuitcentista i noucentista», a *Antroponímia: Història dels nostres prenom, cognoms i renoms*, p. 22, també recull *Ermingaud* o *Ermengod* entre els noms trobats més sovint a les fonts dels segles IX, X i XI.

Aquest topònim, que només trobem a l'*Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda* de l'any 1068,³⁶¹ es trobava al límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda i, tal com féu Pladelasala (1960, p. 367), se situava prop del mas el Soler del Coll.

Etimològicament, és un diminutiu de *era*, com assenyalava Moreu-Rey (ENL, p. 29), «L'*Erola* que té el sentit primitiu de “era petita”, ha estat usat a muntanya per a designar un planell, un tros de terra plana sobre un relleu».

Eroles, mas

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat Rajacols [...] afronta asolixent ab lo *Mas Arolas* que posseheix an Comas» (*Llev.* 1731).

Mas que és possible que se situés fora del municipi, probablement limita amb les possessions del Carbonell en terme de Sant Hilari Sacalm o de Sau, vers Vallclara.

Etimològicament, és un diminutiu plural de *era*.

Erols, sot dels [ˈsoddəlzəˈrols]

Aquest sot es troba al sud del Carbonell en terme de Sant Hilari Sacalm. És un petit curs d'aigua que discorre en direcció nord per arribar al torrent de Mas Claver i que neix vora el mas homònim, que n'origina el nom, en masculí.

Etimològicament, és una masculinització de *erola* (AlcM, 5, p. 141) en plural.

Escalaes, les [ləzəsˈkaləs]

Mas esmentat per un informant i per Pladelasala (1960, p. 373), que afirma que el recull: «Según tradición sólo». Localitzat entre les Romegueres i el Bancs, en direcció SSE.

El fet que un informant el situï ens permet de reconèixer-ne l'existència, encara que desconexem l'origen del nom.

Escaleta, resclosa de l'

«Mojón nº 18 cerca del punto conocido por *Resclosa de la escaleta* o del canal, en el margen izquierdo del río Ter, debajo del camino carretero de El Pasteral» (OS 1927).

Un altre nom de la *resclosa del Canal*, sobre el Ter, als límits municipals entre Susqueda i Osor.

El topònim possiblement s'originava en la presència d'una escala que permetia descendir o ascendir a la resclosa, per tant, es tractaria d'un derivat del nom comú

361. Transcrita i traduïda per A. PLADEVALL (1991), *CatRom*, vol. IV, p. 315, a partir d'un pergamí de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

escala, 'camí d'esglaons', del llatí *SCĀLA*, 'esglaó, escala', derivat de *SCANDĚRE*, 'puja' (DEM, p. 169), amb el sufix diminutiu *-eta*.

Escallers, mas

Mas esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 286), «*Mas Scallers*» (*Man. 1316*), com a pertanyent a la parròquia de Sant Miquel de Maifré en el segle XIV, quan diu: «El poblament de la part corresponent a Sant Daniel de Mayfré devia ser escassa; en tot cas, el fet de pertànyer a la parròquia de Susqueda, fa que el seu reflex en la documentació d'Osor sigui del tot esporàdica. En la convocatòria de caps de casa del 12 de desembre de 1316, s'esmenta solament en Pere Guillem de Scallers i en Pere de Mayfré com a pertanyents a aquesta part tan allunyada del terme».

En desconeixem el sentit, però podria ser una aglutinació de l'article salat *es* i un possible derivat plural de *call*, *callers*.

Escandells, sot dels

«Tros de terra boscosa situat entre els honors del *Sot dels Escandells* antigament així nomenat vuy de Buxadella, o Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjá» (*Llev. 1792*).

Torrent situat a la muntanya del Coll, vers el Soler del Coll, en municipi susquedenc però parròquia de Sant Pere d'Osor.

Podria tractar-se d'una grafia aglutinada amb l'article salat *es* i el nom plural *candells*, del llatí *CANNETUM*, 'lloc poblat de canyes', derivat llatí de *CANNA* amb el sufix diminutiu *-ellu* (*OnCat.*, III, p. 237-238).

Escollell

«Una pessa de terra anomenada *Ascolell*; Afronta a mitg dia ab lo Riu de Ter; es tambe franca» (*Llev. 1731*); «Pessa de terra dita *Ascollell*» (*Llev. 1792*).

Tros de terra de conreu de propietat del mas la Codina, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d'Osor.

Malgrat la grafia amb *a-* i la no palatalització de 1731, pensem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat *es-* i del diminutiu de *coll*, 'petit pas entre muntanyes'.

Escoles, pujada de les

[pu'ʒaðəðəlɛzəs'koləs]

Part final del carrer de França que va des de la font de Ca n'Aubreda fins a l'edifici de les escoles, que n'origina el nom.

Escorb, peça de terra

«Una terra anomenada Collsaroca i *peça* adjunta anomenada *Ascorb*» (FI 1562).

Peça de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta que afrontava amb les propietats dels masos Roscall, Oller, Grevolosa i Vena.

Forma aglutinada amb l'article salat *es* i el nom *corb*, que sorgeix de la partida de terra en la qual s'inclou amb sentit metonímic.

V. **Corb*.

Escorxador, sot de l'

«Eje del Barranco *Sot del Escurxadó*» (IGCOS 1927); «Mojón nº 13. Colocado a 45 m. Al O. Del punto conocido por Coll de Nafré y en propiedad del manso can Coll a 3000 m. Del anterior en dirección oblicua, casi retrocesiva, o sea hacia el S. Hasta el *sot del Escurxadó*» (OS 1927).

Petit sot que es localitza al sud del coll de Nafré, que discorre en direcció est i va a raure al sot de la Plana o de Can Manuel.

El topònim sembla provenir del nom derivat del verb *escorxar*, no sabem si en el sentit d'ofici o d'edifici. Veny (1996, p. 84) recull un topònim, *s'Escorxador*, que s'origina en el 'lloc destinat a escorxar-hi animals'.

Escudella, terra d'

[¹terəðəsku'deɫə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina que es localitza sobre el mas can Bosc.

Recollit oralment, desconeixem quin sentit i quin origen etimològic pot tenir el topònim, tot i que podria referir-se a una terra útil per rentar els plats.³⁶²

Església

V. **Alou de l'E*.

Església, carrer de l'

«Carrer per lo qual se va a la Iglesia Parroquial de la propia vila, afronta carrer que va a la Plassa Major» (FNA 1820).

Creiem que aquest carrer era l'actual *pujada de l'Església*.

L'origen del nom és, evidentment, de direcció, ja que aquest carrer s'inicia al carrer Major i arriba just davant de l'església parroquial de Sant Pere, és a dir, prové del llatí vulgar *ECLĒSĪA*, del llatí tardà *ECCLĒSĪA* -AE, 'assemblea, temple', del grec *EKKLĒSĪA* (DEM, p. 174).

Església d'Osor, camí de l'

«Partida Quintá de la Mata linda al E. con camino que dirige a Iglesia de Osor» (Amill. 1944); «camino que dirige a Iglesia de Osor» (Amill. 1947); «Camino Iglesia de Osor» (Amill. 1953).

362. De fet, un informant ens ha dit que allà s'anava a buscar terra per rentar utensilis de cuina.

Manera esporàdica de referir-se al *camí de la Mata*, ja que es dirigeix al mig d'Osor i es devia prendre com a referent el fet que havia estat el camí esglesier del mas.

Esglesier, camí

«*Camino Iglesias*» (Escrip. 1776).

Aquesta manera de caracteritzar un camí és comuna a moltes vies per les quals des d'un mas s'arribava a l'església (DIEC, p. 322) i que en altres ocasions s'anomenava *camí Missader*. En el nostre terme, per exemple, hem documentat el «*Camí Eclesier* del mas Bayer» (FNA 1824). El nom propi, que en aquest cas apareix sol, és un substantiu derivat de *església* en el sentit que 'es dirigeix a l'església'.

Eslampat

«Lloc dit *Eslampado*» (SBB 958).³⁶³

Amb referència a aquest nom de lloc, Pladevall (1993, p. 74) indica: «La dona Ermelda ven a Isarn una mujada de vinya que tenia, per document que li va fer el seu marit, en el comtat d'Osona, a la vall *Ossore*, al lloc dit *Eslampado*». També l'esmenten Bolòs i Hurtado (2001, p. 27 i 52), que el situen al sud del poble d'Osor, a l'est de la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall i a l'oest del Fonollet, i assenyalen que és possible que ja aleshores fos habitat.

Esllavissada, l¹

[ləzʎəβi'saðə]

Indret situat sobre el collet de l'Espinau en direcció nord.

Etimològicament, el nom de lloc deu provenir del genèric homònim, derivat de *llau*, del llatí *LABI*, 'caure, relliscar' (DEM, p. 175), un terme no gens estrany en la toponímia de l'espai que ens ocupa, com assenyalava Domingo i Francàs (1997, p. 175): «L'àrea de l'ús del verb *esllavissar* i del substantiu *esllavissada* comprèn tot el català central [...] *Esllavissada*, la variant comuna, tot subsistent in situ en la toponímia». ³⁶⁴

Esllavissada, l²

«*Lloc la Llevissada*» (Acl. 1723).

Límit entre el Priorat del Coll i la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

El nom propi apareix grafiat sense la síl·laba inicial, amb una mena d'afèresi deguda, possiblement, al fet de considerar-la un article salat innecessari davant de l'ús del definit femení que precedeix l'específic.

V. *Esllavissada*, l¹.

363. Recollit al document número 11 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona corresponent al Fons de Sant Benet de Bages.

364. De fet, el terme en aquesta zona és actualment encara conegut i usat en la llengua col·loquial.

Esllavissada, rec de l'

«*Recum de la llauissada*» (*Capb.* 1622, any 1737).

De situació desconeguda, tot i que vers la muntanya del Coll, és possible que es tractés d'un curs d'aigua que discorria prop del llocdit homònim.

V. **Esllavissada*, l².

Esllavissades, torrent de les

«*Barranco de las Esllavissadas*» (*Del.* 1885).

Hidrònim situat just al límit entre les parròquies de Santa Creu d'Horta, Santa Margarida de Vallors, Sant Hilari Sacalm i Sant Pere d'Osor, vers la Creu de Llevanyes, tot i que, segons Pladelasala (1960, p. 370), pertanyia a Santa Creu.

Topònim en plural derivat del llatí *LABI*, 'caure, relliscar' (*DEM*, p. 175).

Espanya, plaça d'

Topònim urbà d'imposició oficial entre 1939 i 1979 que substituï el tradicional de *plaça del Verger*. En tractar-se d'un nom imposat, mai no va tenir arrelament.

Espardenyer

V. *Lluís E.*, *Quimet E.*

Espí, ca l'

[*'kaləs'pi*]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *ca l'Entra*.

Ja que el llinatge el documentem a Osor molt recentment, considerem que el terme s'origina en el prenom masculí provinent del grec *SPINÓS*, 'prim' (*DNP*, p. 141).

Espia

«Tot dit llur Mas Mont [...] Afronta asolixent en honor del Mas Viuravol [...] y a tremuntana en honor den Vaguer anomenat *Espia*» (*Llev.* 1731).

Lloc situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de can Mont en direcció nord, possiblement vers el Collsespia, el qual degué originar el nom.

Etimològicament, deu ser un sinònim de *talaia*, tal com indiquen Coromines (*DECat*, III, p. 642, i *OnCat.*, IV, p. 131) i Moreu-Rey (*ENL*, p. 91).

Espina, font d'

«*La font de Spina*» (*Capb.* 1342).

Font que es localitzava prop del Soler del Coll, en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Grafiat de manera arcaica, possiblement és un fitotopònim collectiu en el sentit de 'lloc embardissat', com assenyalen Coromines (*OnCat.*, IV, p. 126) i Moreu-Rey (ENL, p. 61).

Espinàs, casa de n'

«Una casa situada en dita vila y en lo carrer que va del Molí a Nostra Señora del Coll anomenada la *Casa den Espinàs*. Afronta asolixent en honor de Juan Buscá; a mitg dia ab la Riera major» (*Llev.* 1731); «*Casa den Espinàs*» (*Escrip.* 1779).

El 1731 era de propietat de Maria Ripoll, i es fa evident que es tractava del nom d'una casa situada a l'actual carrer de França.

L'origen sembla antroponímic, ja que *Espinàs* és un llinatge que documentem a Osor durant els segles XVII i XVIII, al mateix temps que el nom de casa.

Espinau, l'¹

[ləspi'naw]

Mas habitat situat a Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor, just al límit municipal amb Santa Coloma de Farners per la banda de Castanyet; de fet, un informant oral ens va comentar que la cuina del mas ja és en terme farnesenc, mentre que la resta de la casa és a terme osorenc, en una collada que es considera el pas de la Selva a les Guilleries.³⁶⁵ Per la seva situació apareix abastament en la cartografia: «*Mas de l'Espinau*» (MAPA 1), «*Casa Espinal*» (MAPA 2), «*L'Espinal*» (MAPA 3). Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com a mas pertanyent a Santa Creu, mentre que Danés (1986, p. 6) assenyalava que «l'Espinau és una semivocalització d'Espinal». El mas data del segle XVI, i des d'aleshores apareix àmpliament documentat. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el recull com un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta de propietat de ca n'Iglésies.

«Una casa de nou construïda situada a la part de migdia del camí vigatà anomenada *lo Espinalb*» (FI 1562); «Francisco Guardia pages masover del *mas Spinalb* de Santa Creu» (LB 1730); «casas anomenadas Casanova i *Espinalb*» (LB 1731); «Isidro Boscha habitant *al Espinaub de Santa Creu*» (LB 1746); «*mas Espinaub*» (FI 1750); «*Espinal*» (*Cad.* 1785); «*mas Espinalb*» (LA 1811); «Hilari Mon habitant en la *casa lo Espinars*» (FN 1818); «*el Espinau*» (LB 1866); «*Espinau*» (Pad. 1885); «*Espinau* agragat del mas Iglesias» (FI 1901); «*Espinau*» (Pad. 1930); «*L'Espinau*» (GR 1956).

Gràficament, el terme actual ha patit un procés de diftongació a la síl·laba final, *Espinalbs* - *Spinalp* - *Espinal* - *Espinaub* - *Espinau*; així mateix, podem obser-

365. Així ho indiquen E. RAMS i J. TARRÉS (2001, p. 8) quan escriuen: «A l'est, les Guilleries delimiten amb els municipis d'Amer, la Cellera de Ter, Anglès, Brunyola i Santa Coloma de Farners, per una línia imaginària que comença al Santuari del Far i baixa vers Sant Martí Sacalm, passa pel Pasteral, per Puig de Frou, continua per Becdejувell, travessa la carretera d'Osor a Anglès, prop de la resclosa de Sant Martí i puja per la carenada de Santa Bàrbara, baixa el coll de Roscall, vora el collet de l'Espinau...».

var grafies arcaiques com *Spinalp* o etimològiques com *Espinars*; a més, amb el temps ha existit la tendència a ometre el genèric i anar precedit simplement de l'article definit *el*. També apareix alguna forma composta amb el complement *de Santa Creu*.

Etimològicament, semblaria que el topònim prové del llatí *SPINUS ALBUS*, 'arç blanc' (*OnCat.*, IV, p. 128), com demostraria la grafia «Espinalb», de 1562, 1731 i 1811. Per tant, possiblement no és adequada l'explicació que dona Danés (1986, p. 6), que el considera una evolució de *espinal* en el sentit de 'lloc d'arbustives espinoses' ni és adequada la forma *l'Espinal*, ja que, com afirma Coromines (*OnCat.*, IV, p. 128), «Espinalb [...] Generalment reduït per via fonètica a *Espinau* (però inconfusible amb *Espinal*, supra)». Navarro Colás (1963, p. 73) també el recull com a «*l'Espinau*» i, malgrat que esmenta l'evolució del mot des del llatí *SPINAL*, acaba considerant que «se trata de un topónimo transmitido como antroponímico».

V. *Gran de l'E.*, **Pujada E.*

Espinau, l²

«*Pago o paraje Espinau*» [inclou tretze peces i un camí a més del mas] (*Cad.* 1960).

Partida de propietat de ca n'Iglésies, a Santa Creu d'Horta, en els límits municipals entre Osor i Santa Coloma de Farners, que recull el nom del mas.

V. *Espinau*, l¹.

Espinau, collet de l'

[ku'ɛddəɫəspi'naw]

Collada de muntanya en la qual se situa el mas homònim, indret d'entrada a la subcomarca natural de les Guillerries i límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners. Descriu aquest pas de muntanya Juli Serra (2002, p. 132), que en el seu viatge de 1890, diu: «Así, paso tras paso, se ganaba el *coll del Espinau*, en el cual se halla sometida á todos los vientos la casa de este nombre». Apareix en cartografia com a «*Collet de l'Espinau*» (MAPA 1), «*Espinal*» (MAPA 2) i «*Collet de l'Espinal*» (MAPA 3). Així mateix, s'hi refereix com a topònim botànic Navarro Colás (1963, p. 73).

Possiblement, és un topònim que data d'antic, ja que Font i Rius, en una carta de població del segle x, recull un *collis de Sp_* i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 128) considera que podria tractar-se del collet que ens ocupa. Tanmateix, a l'extensa documentació que hem consultat no ens ha aparegut per escrit. Creiem, doncs, que és possible que el collet originés el nom del mas, tot i que també es podria haver donat el fet invers i, aleshores, aquest topònim seria molt més recent, no del segle x. El *Nom.* 2004 el recull i el regularitza com a «*collet de l'Espinau*».

V. *Espinau*, l¹.

Espolangueret de Rebleda, llocdit

«Una tinensa de terra contigua en lo *lloch anomenat Espolangueret de Raleda* sobre lo Mas de Ridemar: afronta asolixent en honor del Mas Busquets, a ponent així mateix anomenat Raleda y a tremuntana ab lo Torrent qui devalla de las Comas y va a Ridemar» (*Llev.* 1731); «Tot aquell balans de terra situat en lo *lloch dit Espolangueret de Raleda* sobre lo mas anomenat de Ridemar» (*Llev.* 1792).

Indret situat prop de can Pellerina en direcció sud.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per *Espolangueret*, un mot de sentit incert, encara que podria tractar-se d'un fitotopònim derivat col·lectiu amb el sufix *-et*, llatí *-ETUM*, de *pollancre*, precedit de l'article salat arcaic *es* aglutinat i *Rebleda*, que assenyalava la pertinència de l'indret a aquesta partida de terra.

V. *Rebleda, la*.

Esporgada del Bac Sota del Forn, l'

«Pessa *sa esporgada del bach sota del forn*» (*Capb.* 1343).

Peça de terra de situació incerta però en parròquia de Santa Maria de Mansolí dependent parcialment del Priorat del Coll.

Topònim compost format pel nom *Esporgada*, derivat del verb *esporgar*, possiblement en el sentit de 'lloc netejat de vegetació'; el substantiu *Bac*, 'lloc ombrívol'; la preposició *sota*, que indica situació, i *Forn*, referit, probablement, a un forn de calç.

Esquei Vermell, gorg de l' [ˈgorydələsˈkɛjβərˈmej]

Gorg situat a la riera d'Osor, vers el Rafec, a un quilòmetre i mig del nucli urbà d'Osor en direcció a Sant Hilari Sacalm, vers l'oest.

Topònim compost que té com a finalitat descriure la particularitat del lloc, la presència d'un esquei en unes roques vermelloses, per tant, es tracta del nom i de l'adjectiu.

Esqueis

«Partida *Esqueis*» (*Amill.* 1944); «finca *Esqueis*» (*Amill.* 1947); «finca *Esqueis*» (*Amill.* 1953).

Petita partida situada a tocar del nucli urbà osorenc, entre el carrer de la Penya i el camí de Cercenedes, un indret pedregós i boscos, fonamentalment d'alzina.

El topònim s'origina en l'existència de diversos esqueis, per això apareix en plural, i per tant, es refereix a un 'trencall de roques' (DECat, III, p. 675), del llatí SCHIDIU, 'esquerda, estella' (AlcM, 5, p. 463).³⁶⁶

366. D'aquests esqueis, també s'origina el nom del carrer que es localitza sota, el carrer de la Penya.

Esquellerinc, ca l' [ˈkaləskəɫəˈriŋ]

Casa situada al carrer del Verger també coneguda com a *can Joan de la Taca*.

El terme s'origina en un fet anecdòtic: un antic habitant es trobava a la casa amb una veïna però només es podien veure quan no hi havia ningú més a l'habitatge, i per confirmar-ho l'home feia dringar un esquellerinc.

Esquena d'Ase, l' [ləsˈkenəˈðazə]

Nom amb què es coneix per la banda est, des d'Anglès, el vessant muntanyós que va des de Santa Bàrbara fins al Coral.

El nom s'origina en la forma d'aquest espai, semblant a la part superior d'un ase, que, d'altra banda, també es pot detectar a l'espai que va de Sant Benet al Coll.

Esquer, mas

«Per raho de dit *Mas Esquer*» (Llev. 1731).

Antic mas que era de propietat del mas can Serra de Toronell.

El fet que únicament aparegui en un document ens fa pensar en la possibilitat que es fos un error de còpia per *Arquer*, *Sagrer* o *Sunyer*, masos de la mateixa propietat. Si no fos així, hauríem de considerar que es tracta d'un topònim aglutinat per l'article salat *es* i el nom arcaic *quer*, 'roca, penyal'.

Esquerrà, l'

«Partida Escarrà» (Amill. 1944); «finca Escarrà» (Amill. 1947); «Pago o paraje la Escarrà» [inclou vint-i-sis peces de terra de diferents propietaris] (Cad. 1960).

Partida de terra situada entre els masos cal Quic i el Bancs.³⁶⁷

Gràficament, només cal esmentar la feminització de 1960 mitjançant l'article.

El topònim degué originar-se en un antropònim, possiblement un malnom que, de fet, documentem, «Francisco Soler dit *Escarrà*» (Cad. 1785) o «Yluminat Font conegut per *Escarrà*» (FP 1861); aquest malnom podria indicar el fet d'usar la mà esquerra o bé procedència d'un mas homònim existent vers Santa Coloma de Farners. Si no fos així, hauríem de pensar en la possibilitat que s'hagués originat en el llinatge; tanmateix, a Osor només l'hem documentat esporàdicament al LB 1729.

Esquerrà, vinya de l'

«Pessa de terra vulgarment dita la *Vinya del Escarrà*» (Llev. 1792); «Partida Vinya de l'Escarrà» (Amill. 1944); «viña del Escarrà» (Amill. 1953).

367. També hem documentat una peça de terra homònima a la partida de terra del Baier: «Finca Manso Bayer. A. La Barraca B. *Cal Esquerrà C. Las Selvas*» (DFP 1963).

Possiblement, es tractava d'una vinya que s'inclouïa a la partida de terra del mateix nom,

V. **Esquerrà, l'*.

Esquirol, casa

«*Casa Esquirol*» (Hip. 1855).

Nom pretèrit d'una casa que es trobava al carrer de França.

Desconeixem la raó que originà el nom, ja que el llinatge no apareix documentat a Osor; això implica que tant podria referir-se a algun fet anecdòtic relacionat amb l'animal com una particularitat física o de caràcter que hi fes pensar,³⁶⁸ fins i tot, podria indicar procedència del poble osonenc de l'Esquirol o Santa Maria de Corcó.

Esquirola, hort de l'

«*Pessa la Esquirola*» (Hip. 1852); «*Partida Hort de l'Esquirola*» (Amill. 1944); «*Hort de la Esquirola*» (Amill. 1953).

Partida situada vers la propietat de can Serra de Toronell amb la qual afrontava.

El terme semblaria una feminització de *Esquirol*, és a dir, un possible malnom femení que relacionariem amb el nom de casa contemporani *casa Esquirol*.³⁶⁹

Esquirols, els

«Pessa de terra brollar situada en un lloc anomenat *Els Esquirols*; afronta amb el camí públic que va de Osor a Coll sa Cudina, amb el camí missader que va de la casa Triador al Coll sa Cudina, camí de la font del sot de l'Aulet; del serrat de Serratorta fins a la Creu del Coll sa Cudina» (FI 1613).

Peça situada a Santa Creu d'Horta, entre el Collsacodina i el mas el Triador.

Nom plural, possiblement un zootopònim relacionat amb la presència de l'*esquirol*, del llatí vulgar *SCURIOLO*, derivat diminutiu llatí de *SCURIUS*, alteració del llatí clàssic *SCIURUS* -I i del grec *σκίουρος* amb el mateix significat (DEM, p. 179). La presència d'aquest animaló en toponímia no és gaire freqüent, com afirma Moreu-Rey (ENL, p. 69): «Ni *L'Esquirol* (salvant un cas examinat més lluny), ni la Llúdriga no semblen pas haver deixat gaire empremta», per aquesta raó també podria tractar-se d'una deformació de *es Querols*, ja que la zona del Collsacodina és abundant en roques.

368. MOREU-REY (1981, p. 151) recull el malnom com a procedent d'una dedicació constant no professional concretada en l'afecció a menjar esquirol.

369. Per manca de documentació, desconeixem si aquí es produeix el mateix que amb un mas homònim que tracta AMIGÓ (1999, p. 96) sobre el qual afirma: «I penso si no és també un derivat del celta "carium" evolucionat cap a quer, amb anteposició i aglutinació de l'article salat 'es-'».

Essa, revolt de la [rə'βoɫdə'lesə]

Revolt situat aproximadament al quilòmetre dotze de la carretera d'Osor en direcció a Sant Hilari Sacalm.

És un topònim descriptiu, ja que es refereix a la forma d'aquest revolt, semblant al de la lletra essa.

Estanc, l' [ləs'taŋ]

Dues cases es diuen així, una situada al carrer del Pont, també coneguda com a *can Cases* o *ca la Mari*, i l'altra, al carrer Major, també anomenada avui *el Banc* i antigament *can Bossa*.

El nom prové del fet que en aquests dos llocs en el passat hi havia hagut un establiment d'aquesta mena. També es va aplicar referit a persones que hi havien viscut, *en Vicenç de l'Estanc* o, per escrit, «*en Felip del estanc y la Rosé Estanc*» (LLC 1929e).

Estany, mas

«Los *Masos* Broguera y *estany* dirruits y a dit Mas Cruzet units» (*Llev.* 1731);
«Tot lo Mas Cruset de Mont junt ab los *masos* Bruguera y *Estany* dirruits al altre agregats» (*Llev.* 1792).

Antic mas que, possiblement, es trobava entre els masos el Croset i cal Teixidor.

Malgrat l'existència del llinatge, el fet que el documentem a partir de 1942 ens fa eliminar la possibilitat d'un origen antroponímic. Aleshores, possiblement s'origini a partir de l'hidrònim *estany*, 'extensió d'aigua voltada de terra en una depressió del terreny', del llatí *STAGNU*. Tanmateix, és evident que a tot el terme d'Osor no es localitza cap estany o estanyol, si més no no s'ha documentat. El que sí és cert és que la zona on podria haver-se localitzat el mas és abundant en sots i torrents, els més significatius dels quals són el sot de Cal Teixidor i el sot de la Maduixa, al costat d'altres de menors; l'abundància d'aigua podria haver implicat el terme d'una manera hiperbòlica o metafòrica; de totes maneres, això no deixa de ser hipotètic.

Estanyol, l'

«Petiam terra campam in dicta parrochia in loco vocato *Sestanyol*» (*Capb.* 1446).

Nom que devia designar una peça de terra situada a tocar de la riera d'Osor i del mas homònim amb el qual devia tenir relació toponímica.

És possible que el fet de trobar-se a tocar de la riera d'Osor originés el nom, en un espai embassat constantment, és a dir, un derivat diminutiu de *estany*, i que també d'aquest fet sorgís el nom del mas.

V. **Estanyol, mas*.

Estanyol, mas

«Petiam terre campam in dicta parrochia in loco voccato Sestanyol. Affront. Ab oryente in honore *mansi Stanyol* a meridie in Rivo de Osoryo» (*Capb.* 1446); «una tinensa de terra en que antiganment era un *Mas* anomenat *Estanyol*» (*Llev.* 1731); «Una tinguda de terra en que antiguament era edificat un *mas* anomenat *Estanyol*» (*Llev.* 1792).

Antiga casa de propietat del Masferrer que es trobava situada al nord de la Crosa i a l'est de l'esmentat Masferrer, no gaire lluny de la riera d'Osor.

Gràficament, només cal esmentar la forma arcaica *Stanyol* del segle xv.

Com en el cas del *mas Estany*, el llinatge només es documenta a Osor de manera esporàdica al segle xx i, per tant, no sembla pas que mantingui cap relació amb el nom de lloc. Així mateix, a la zona on devia situar-se no tenim cap constància de l'existència de cap mena d'estanyol, que és el més probable originador del topònim, un derivat diminutiu de *estany*; ara bé, com indica la documentació, les seves propietats arribaven fins a la riera d'Osor i d'aquest fet és possible que s'originés el topònim.

Estat, carretera de l'

«*Carretera del Estado*» (*Amill.* 1944); «*Carretera del Estado*» (*Amill.* 1953).

Nom administratiu que designava la *carretera d'Anglès a Sant Hilari Sacalm*, Gi-542, que travessa el poble d'Osor i forma en aquest espai el carrer Major.

Esteve, mas

«Dos masos anomenats Roca y Saroca dirruits y a dit llur mas Coma units [...] Afronta asolixent part ab lo Puig Esteva [...] a ponent en honor de dit Mas Comas, part en honor del Mas Carbonell, part en honor del Mas Busquets [...] y a tremuntana part en honor del Mas Buscá y part en honor de dit *Mas Esteva*» (*Llev.* 1731).

Mas també anomenat *Puig Esteve* que se situava a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest d'Osor, entre els actuals masos el Boscà, la Coma i el Carbonell.

Possiblement, el nom del mas prové del puig homònim.

V. **Esteve*, *puig*; **Puig Esteve*.

Esteve, puig

«*Puig Steua*» (PFM 1343); «*puig esteua*» (FM 1563); «*Lo Puig Esteva*» (*Llev.* 1731).

Orònim situat sobre l'antic mas del mateix nom, vers el mas el Boscà, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'antic veïnat de Querosell.

Gràficament, apareix amb formes arcaiques llatinitzades, amb omissió de la vocal inicial al segle xiv i amb *-u-* en el lloc de l'actual *-v*.

Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del grec STEPHANUS, com afirmen Moll (ELC, p. 76) i Albaigés (DNP, p. 142); tanmateix, el llinatge, que ha arribat als nostres dies com a segon cognom, es documenta a Osor a partir del segle XIX, cosa que ens porta a pensar que és possible que en l'origen el nom de lloc partís del prenom.

Estradell

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Estratell*, afronta en tots honors ab lo Mas Carbonell» (Llev. 1731); «Pessa de terra territori anomenat *Stradell*» (Llev. 1792).

Peça de terra situada a tocar del Carbonell, a la part més occidental del terme municipal d'Osor, a l'antic veïnat de Querosell.

Gràficament, cal esmentar l'omissió de la vocal inicial el 1792, una forma que considerem arcaica; així mateix, el 1731, apareix amb ensordiment de la *-d-* a *-t-*.

Aquesta alternança consonàntica, però, provoca la possibilitat de dos orígens etimològics diferents; el primer seria un derivat diminutiu de *estrada*, 'camí', del llatí STRĀTA amb el mateix significat (AlcM, 5, p. 579), amb el sufix *-ell*; l'altre seria un derivat diminutiu de *estret*, del llatí STRĪCTU, 'poc ample' (AlcM, 5, p. 596-597), amb el sufix *-ell*, en el sentit, possiblement, de 'lloc estret', sinònim de *estretall* (si aquest fos el cert, caldria grafiar el topònim *Estretell*). Ara bé, cap de les dues formes apareix recollida ni com a terme comú ni com a propi a cap de les obres consultades, per la qual cosa, podria tractar-se d'una primera documentació.³⁷⁰

Estreta, feixa

«Pessa de terra la *feixa estreta*» (Hip. 1857).

Feixa de terra que s'inclou a la partida de la Mata. Es localitza sobre mateix d'Osor en direcció nord a l'alçada de la piscina municipal.

El nom prové de l'adjectiu descriptiu *estreta*, referit a la seva amplada en contrast amb la *feixa Gran de Dalt* i la *feixa Gran de Baix*.

Estretes de Roscall

[ə's'tretəzdərus'kaj]

Límit de la propietat del mas el Roscall. Es tracta d'un pas de poca amplada situat a l'antic camí Ral de Vic a Girona, vers el coll de Roscall.

«Lo Mas anomenat Mas Rusca y [...] Afrontan [...] a mitg dia en honor de dit Panella anomenat Los Arrencats y part en honor del Mas Suros de Castanyet mitgensant camí Real de Vich fins als *estretas de Rusca y*» (Llev. 1731).

370. BRUGUERA i ESCORIHUELA (1995, p. 376) vàrem recollir aquest lloc com a *Restratell* per un error de lectura, aleshores el vàrem considerar un topònim de difícil classificació. Davant aquesta nova aportació, queda clar que ens trobem davant d'un topònim relacionat amb la forma o bé amb l'ús d'un lloc.

Es tractaria d'un topònim compost de *Estretes*, possiblement plural i femení de *estret* en el sentit de 'pas', tal com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 105-106), malgrat que aquí no hi ha intervenció de l'aigua, i *Roscall*, pel fet que se situa a tocar del coll de Roscall i del mas el Roscall.

V. *Roscall, el*; *Roscall, coll de*.

Estrets, feixons

[fə'ʃonzəs'trets]

Nom de diferents peces de terra en forma de feixa, de petites dimensions, que es localitzaven a la partida de terra de Puig-rodon. Antigament era una zona de conreu de vinya, d'avellaners i d'arbres fruiters i ara és una zona boscosa de pins.

El topònim fa referència a la mesura i forma d'aquestes peces de terra, de fet, una d'aquestes es particularitzava i se l'anomenava *el feixó Estret*, perquè encara era més estret que els altres. El terme, per tant, prové de l'adjectiu *estret*, en plural.

Estudis, els

[əlzəs'tuðis]

Nom col·loquial amb el qual es fa referència a l'actual edifici de les escoles, al final del carrer de França i al costat del carrer dels Països Catalans.

S'usa en plural perquè, malgrat tractar-se d'un sol edifici, es divideix en tres grans aules que havien funcionat de manera molt independent: la de nenes, la de nens i la dels més petits. És un nom força recent, ja que l'edifici data de 1936.

Estudis, gorga dels

[ˈgɔrɣəðəlzəs'tuðis]

Gorga situada a la riera d'Osor, sota el pont del Maroi, a l'alçada de l'edifici de les escoles.

El topònim, recollit oralment, es refereix a la situació, ja que la gorga és pròxima als Estudis, sinònim col·loquial de *col·legi* en plural.

Eucaliptus, els

[əlzukə'liptus]

Peça de terra boscosa d'eucaliptus situada a la carretera actual del Coll, vers les partides del Part i les Casulles, no gaire lluny del coll de Nafré.

La plantació d'aquest tipus d'arbre data dels anys setanta del segle xx i és força peculiar en aquest espai geogràfic, d'arbres no autòctons. Es tracta, per tant, d'un fitotopònim en plural, per indicar sentit col·lectiu, originat en l'espècie *Eucaliptus globulosus* originaris d'Austràlia i cultivats en els nostres climes com a ornamentals i per sanejar terrenys humits (DIEC, p. 825).

Explets, els

«Locum vocatum *Explets*» (*Com.* 1355); «*els explets*» (*Llev.* 1731).

Lloc d'anomenada que, possiblement, es localitzava vers el torrent del mateix nom entre els masos el Pidevall, els Artigots i la Crosa, a l'est del municipi d'Osor i sobre la riera d'Osor.

Cal destacar que en el segle XVIII és només precedit de l'article, que no apareixia al segle XIV, fet que indicaria que estava establert com a nom propi.

El topònim probablement ve del nom plural, grafia arcaica de *esplet*, del llatí *EXPLICITUM*, 'cosa desplegada', participi de *EXPLICARE*, 'desplegar' (DE, p. 348), que inicialment significa 'collita; conjunt de fruits produïts en una vegada, especialment si són abundants' (AlcM, 5, p. 443), però que, com assenyala Coromines (DECat, III, p. 656): «Alguna vegada el mot que ens interessa passa a designar els conreus mateixos o, més ben dit, l'espai de país on es troben», creiem que és molt possible que aquest sigui el nostre cas.

Explets, torrent dels

«Un camp de terra antigament del Soler en lo lloch anomenat Ginestar [...] Afronta [...] a solponent en honor del Mas Camps que posseheix an Pidemunt mitgensant *Torrent dels explets*» (Llev. 1731).

Curs d'aigua que devia rebre aquest nom perquè discorria pel llocdit del mateix nom.

V. **Explets, els*.

Fàbrica, la¹

[lə'fabrikə]

Mas situat al SSE d'Osor, al sud del Sobirà, al qual pertany, a Santa Creu d'Horta. És de mitjan segle XX i en aquest mas hi havia hagut una fàbrica on es treballava amb la fusta provinent de les explotacions forestals de la zona. És esmentada per Elvis Mallorquí (2005, p. 96) com a pertanyent a Santa Creu d'Horta i amb la forma composta *la Fàbrica d'en Sobirà*: «*la Fàbrica Subirá*» (LLC 1929e), «*la Fàbrica den Subirá*» (Cad. 1960), i així mateix és com l'esmenta Pladelasala (1960, p. 375), «*La Fàbrica d'en Subirà*»; forma composta deguda al fet que es vol diferenciar d'altres fàbriques tot indicant el mas al qual pertany. També apareix en la cartografia: «*Mas la Fàbrica*» (MAPA 1) i «*La Fàbrica*» (MAPA 4).

El topònim prové del llatí *FĀBRĪCA*, 'taller, ofici d'artesà', derivat de *FĀBER*, *FABRI*, 'artesà, obrer'; un topònim força recent sense cap relació de sinonímia amb *farga*, com s'ha assenyalat algunes vegades amb referència a topònims homònims, ja que en aquest edifici mai no s'havia treballat el ferro sinó que, com corrobora Navarro Colás (1963, p. 81): «El topónimo que nos ocupa, actualmente, es un manso pero anteriormente había sido un aserradero, su denominación procede de esta antigua función».

V. *Davant de la F*.

Fàbrica, la² [lə'faβrikə]

Partida situada entre el molí del Sobirà i la partida de terra Ciutadella, a Santa Creu d'Horta, formada per vint peces de terra i el mas la Fàbrica del Sobirà, que és l'element que n'origina el nom, tota propietat del mas el Sobirà.

«Pago o paraje La Fábrica [al Subirá]» (Cad. 1960).

V. *Fàbrica, la¹*.

Fàbrica, molí de la [mu'liðələ'faβrikə]

Una altra manera de referir-se al *molí del Sobirà*, ja que és a la vora del mas la Fàbrica, i, endemés, ambdues construccions són de propietat del mas el Sobirà.

V. *Sobirà, molí del*.

Fàbrica, sot de la [ˈsoddələ'faβrikə]

Nom recent que designa el que tradicionalment s'ha anomenat *torrent de Banyadors*, situat a tocar del mas la Fàbrica i que és un dels primers que genera la riera de Gironella, al sud del mas el Sobirà, en terme parroquial de Santa Creu d'Horta.

El topònim del sot s'origina perquè és pròxim al mas la Fàbrica i pel fet que el seu cabal era aprofitat per la fàbrica que allà hi havia quan encara estava en funcionament.

Fàbrica de Ca n'Iglésies, la [lə'faβrikəðə'kanik'kleziəs]

Construcció unida al mas ca n'Iglésies que antigament havia estat una serradora, del qual fet prové el nom.

Fageda, bosc de la

«Lo bosch de sa Fageda» (Capb. 1343).

Zona boscosa dins del Priorat del Coll en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Topònim derivat de l'arbre *faig*, del llatí vulgar FAGĒU, del llatí clàssic FAGĒUS -A -UM, adjectiu de FAGEUS, 'faig' (DEM, p. 192), amb el sufix col·lectiu *-eda*, del llatí -ETA, en el sentit de 'bosc de faigs', en llatí FAGĒTA (AlcM, 5, p. 697).

Fageda, font de la [ˈfoŋdələfə'zɛðə]

Font fins no fa gaire anys existent prop del Sobirà, a tocar de la carretera que es dirigeix al Parral del Sobirà, al sud d'Osor, a Santa Creu d'Horta. Actualment, però, ja no existeix, ja que, segons ens va comentar un informant, fou tapada per una màquina excavadora quan estava arranjant la carretera esmentada.

«Una pessa de terra situada en la Parra de Sta Creu. Afronta [...] a ponent en honor de llur mas Parral que fou den Fonollet y part en honor de dit llur Mas Subirá anomenat la Coma de Amir y la *Font de la Fageda*» (Llev. 1731).

Per la situació, ens podem adonar que no hi ha relació amb el mas homònim, tot i que ambdós es localitzen a Santa Creu d'Horta. Aleshores, creiem que l'origen es troba en un derivat de *faig*, amb el sufix col·lectiu *-eda*, del llatí *FAGĒTA*, 'bosc de faigs' (AlcM, 5, p. 697), entre altres coses perquè l'indret on es troba s'anomena *fageda del Parral*.

V. *Font de la Fageda*.

Fageda, llocdit

Devien ser diversos els indrets indicats amb aquest topònim tan freqüent a bona part del domini lingüístic, en concret almenys dos de diferents, un a Querosell, prop dels masos la Coma i el Carbonell i parcialment en parròquia de Sant Martí de Querós, «*loco vocato Fageda*» (*Capb.* 1446) i «una pessa de terra en lo lloch anomenat *Fageda* [...] afronta asolixent part en honor llur y part en honor del Mas Coma anomenat Pla de Fontsamallera y a tremuntana ab llur Mas Carbonell» (*Llev.* 1731), i l'altre a Santa Creu d'Horta, entre els masos el Fonollet i el Vaguer, al nord-est d'Osor: «Pessa de terra *lloch anomenat Fageda* que te y posseseix Joan Gravalosa y Fonollet per indivis ab lo hereu del Mas Vaguer» (*Llev.* 1792).

En ambdós, creiem que es tracta d'un derivat de *faig* amb el sufix col·lectiu *-eda*.

Fageda, mas

«*Mas Fageda* habitat per Dalmau de Fayedà» (*Man.* 1316); «lo mas de na *Fagede*, té-lo na Sgleya» (LLC 1440); «*Mas sa Fageda*» (FI 1434); «*Mansi Fageda*» (*Capb.* 1446); «*Masos Fageda* i Coll» (FI 1459); «*Els masos Coll i Fageda*» (FI 1562); «*Mas Fageda*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra boscosa prop lo seu *mas Fageda* dirruit» (*Llev.* 1792).

Mas que es trobava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta a la zona entre el mas el Roscall, la carretera de Santa Creu, la riera de Gironella i la Molina, és a dir, al sud-est del terme, ja que, segons les fonts consultades, afrontava al nord i a l'est amb les propietats del mas Roscall, al sud amb el camí Vigatà i a l'oest amb ca n'Iglésies. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el documenta a Santa Creu a mitjan segle xv.

Sabem que el mas era de propietat de ca n'Iglésies, que fou adquirit per Antoni Iglesias a Bertomeu sa Fageda l'any 1434 i que, per tant, els propietaris de fins aleshores tenien el mateix llinatge que el nom del mas, un llinatge que documentem a Osor en els segles xiv i xv i esporàdicament en el segle xix. Aquest fet ens fa pensar en un origen antroponímic del topònim. Tanmateix, també es podria haver produït el fet invers, és a dir, que el llinatge hagués sorgit del nom de lloc, aleshores, es tractaria d'un fitotopònim col·lectiu derivat de *faig*, 'arbre de fulla caduca que es fa en llocs humits', amb el sufix col·lectiu *-eda*, en el sentit de 'bosc de faigs'. El terme encara és viu com a genèric i específic, ja que el *faig* és habitual a

Osor; a més, es tracta d'un element molt freqüent en toponímia que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 97), ja es documenta com a tal al segle x referit a un lloc a la vila d'Estoeir (Conflent): «in via qui vadit ad *Fagedas*».

V. **Sabater de Fageda*.

Fageda, peça de terra

Hi ha dos trossos de terra amb aquest nom, un en parròquia de Santa Maria de Mansolí, «*pessa sa Fageda*» (*Capb.* 1343), de Pere Brugueras i dependent del Priorat del Coll, en aquest cas possiblement derivat col·lectiu de *faig*, si no és que rep el nom de la partida amb el mateix nom en la qual es localitza, i l'altra a Santa Creu d'Horta, entre el Triador i el Bosquet, «*petia terra vocata sa Fageda*» i «*petiam terra castanyerys vocata Fageda*» (*Capb.* 1446) —que alhora en podrien ser dues de diferents, ja que el primer esment va precedit de l'article salat i el segon no; el segon, a més, ja no devia tractar-se d'un bosc de faigs sinó de castanyers, i creiem, segons l'etimologia, que es relaciona amb el derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix *-eda* provinent del llatí *FAGĒTA* en el sentit de 'bosc de faigs'.

Fageda d'Amunt, mas

«Mas Sa Fageda de Vall, enderrocat totalment, amb totes se terres, horts i possessions del mateix, i del *Mas Sa Fageda de Munt* que antigament allí era» (FI 1446); «un *Mas* anomenat *Fageda de mont* de molt temps dirruit [...] afronta asolixent ab dit Subirá del Mas Rusca y a mitg dia ab lo cami vigata; a ponent ab llur Mas Yglesias; a tremuntana ab dit Mas Coll» (*Llev.* 1731); «Tot aquell *mas* nomenat *Fageda de Munt* dirruit y al mas Yglesias agregat» (*Llev.* 1792).

Mas que, conjuntament amb el mas Fageda d'Avall, es trobava on, posteriorment, es féu el mas Fageda; la seva datació era anterior al segle xv, quan ja documentem l'esmentat *mas Fageda* i quan aquest ja s'indica com a derruït.³⁷¹

Topònim compost a partir de *Fageda*, derivat col·lectiu de *faig* —tot i que podria tractar-se del llinatge—, i la locució preposicional que indica situació *d'Amunt* —grafiat amb les formes tradicionals *Mont* i *Munt* amb el mateix significat— en contrast amb el seu homònim *d'Avall*.

V. **Fageda, mas*.

371. És possible que els dos masos, Fageda d'Amunt i Fageda d'Avall, s'enderroquessin arran dels terratrèmols esdevinguts en aquesta zona entre els anys 1370 i 1430, ja que a la documentació de l'època llegim: «Totes les cases de la vall e lloch d'Osor se són enderrocades», com recullen E. FONTSERÈ i J. IGLÉSIES (1971), *Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana. Si això fos així, el mas Fageda devia ser la reconstrucció a partir de les restes dels altres dos i, potser per això, Bertomeu sa Fageda el va haver de vendre a Antoni Iglésias.

Fageda d'Avall, mas

«*Mas Fageda de Vall* dirruit» (FPS 1389); «*Mas Sa Fageda de Vall* enderrocat totalment» (FI 1446); «*Masos Coll i Fageda de Vall* dirruïts» (FI 1562).

Mas que es localitzava en el límit amb els masos el Roscall, ca n'Iglésies i Coll i que sembla que era de propietat de ca n'Iglésies, com anota Elvis Mallorquí (2005, p. 96).

Es tracta d'un precedent del *mas Fageda*, amb una forma composta de *Fageda* —fitotopònim col·lectiu o llinatge— i la locució preposicional *d'Avall* en contrast amb el mas del mateix nom però *d'Amunt*.

V. **Fageda, mas*.

Fagedes

«Pessa de terra territori vulgarment dit *Fagedes*» (*Llev. 1792*).

Indret situat al veïnat de Querosell, prop del Carbonell, a l'oest del terme, vers els límits municipals entre Osor i Sant Hilari per la banda de Querós.

Derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix *-eda* i en plural, possiblement perquè hi havia a la zona diverses parts de bosc de faig que es consideraven partides diferents.

Fjadella, borda

«*Borda za Fayadella*» (*Man. 1316*).

Borda esmentada per Pladevall (1962*b*, p. 284), que diu: «*Fjadella* o *za Fayadella*, borda situada vers Vallpregona», és a dir, en parròquia d'Osor, vers les Berbolades en direcció est cap a Cercenedes i sobre can Bosc.

Probablement, és un derivat de *faig* amb dos sufixos, *-eda* i *-ella*, igual que trobem en d'altres topònims com *Castanyadell*, *Avallanedell* o *Salzedella*, en el sentit que remarca Maria-Reina Bastardas (1994, p. 256): «Amb el sufix *-ell* (< -ELLUM) de significat diminutiu es formen un gran nombre de topònims compostos a partir de col·lectius. En una gran quantitat són compostos amb el sufix *-ETUM*», un sentit que ja havia comentat Coromines (1965, p. 16), és a dir, no seria un diminutiu sinó un col·lectiu.

Falgueres, camp de les

«*Camp de las Falgueras*» (*Escrip. 1781*); «*camp de sas Folgueras*» (*Escrip. 1782*).

Peça situada a la muntanya del Coll, entre el santuari del Coll i el mas el Soler, en terme municipal de Susqueda i parròquia de Santa Maria del Coll o de Sant Pere d'Osor, segons les èpoques.

Gràficament, podem observar l'ús de les dues varietats *falguera* i *folguera*, referides a la mateixa planta, dues formes encara vives en la llengua col·loquial de la zona.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article salat arcaic o el definit ens fa creure que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de planta, en plural, del llatí vulgar FĪLICARIA, 'matoll de falgueres', derivat del llatí FĪLIX, -ĪCIS, 'falguera' (DEM, p. 192).

V. **Camp de les Falgueres*.

Falgueres, carrer d'en

«Una casa situada en dita vila de Ozor y en lo Carrer den Folgueras afronta [...] a tremuntana ab lo camí qui va a nostra Señora del Coll» i «una casa situada en dita Vila y en lo carrer anomenat de Fogueras Afronta [...] a mitg dia ab la Riera Major» (Llev. 1731); «Casa en lo carrer dit den Fogueres o Falgueras» (Llev. 1792).

Creiem que aquest terme feia referència a alguna part del carrer de França a partir, possiblement, d'un nom de casa, potser «la casa den Falgueras» (Escrip. 1673).³⁷²

El nom té les formes *Falgueras*, *Fogueras* i *Folgueras*, que representen el mateix llinatge *Falgueres*, variacions, tanmateix, molt habituals en relació amb el cognom i amb topònims semblants³⁷³ que, pel fet d'anar precedit de l'article personal *en*, creiem que és el generador del nom de la casa i, per tant, del carrer.

Falgueres, casa d'en

«Casa den Ripoll y antes den Falgueras» (Escrip. 1612); «casa den Falgueras» (Escrip. 1673).

Nom pretèrit de casa que, com demostra l'ús de article personal, s'originà en el llinatge documentat a Osor de manera ininterrompuda entre el segle XIII i mitjan segle XX.

372. El fet d'anomenar un carrer a partir del nom d'una casa o d'algun altre tipus de malnom no és estrany, com recull E. MOREU-REY (1974), *Toponímia urbana i onomàstica vària*, p. 65-66. Endemés, a Osor, aquest no és l'únic cas d'aquestes característiques, ja que també documentem, per exemple, el carrer d'en Margarits al segle XIX, que fa referència a l'actual carrer de Catalunya, on encara hi ha la casa anomenada *can Margarits*.

373. Així ho indica COROMINES (*OnCat.*, IV, p. 234): «En molts d'ells, després de passar normalment per *Felg-* s'arribà a *Falg-* com en el nom català general *falguera* [...] però també [...] esdevingué *Folg-*, velaritzant la vocal a causa de la *l-*, d'on *Folgars* [...] i a la fi la *o* ha absorbit la seva consonant afí, *l*, i ha quedat *Fogars*. Resultat que es repeteix en altres NLL». Per la distribució de les diverses variants dels topònims moderns amb aquesta base, *Falguera*, *Foguera*, *Fogueres*, ens podem remetre, com indica M.-R. BASTARDAS (1994, p. 192), a A. M. BADIA I MARGARIT (1951), «Aspects méthodologiques de la contribution botanique à la toponymie», a *Troisième Congrès International de Toponymie et Antroponymie* (Bruxelles 1949), p. 534.

Falgueres, mas

«*Manso de Falgueres*» (Not. 1285); «*Falgueris*» (Not. 1334); «Guilelmus de Falgueris et eius uxor Maria. *Mansum* meum vocatum *de Falgueris* afronta mansi Cudina, via publica ascendente Sta Maria de Colle, torrente de sa Bauç» (Capb. 1342); «*Mansi en Falgueras*» (Capb. 1560); «*Mansum* vocatum *Mas Falgueras*» (Capb. b 1562); «*Mansum* vocatum *Mas falgueras*» i «*mansi Falgueres* sito infra terminos de Rupit et de Osor» (Capb. 1622); «Jacobus et Petrus Badia y Coll dominus utiles *mansorum* Serra descoll, Cudina, *Falgueras*, salrro et Pontey» i «Item dictum *mansum Falgueras* afrontatem oriente mansi Cudina, a meride cum quodam camino publico quo ascenditur ad capellam BNV Colle, circio mansi Suy ascendendo per Serratam Collis Sas Garrigas» (Capb. 1699); «*Mansum Mas Falgueras*» (Pr. 1766).

Antic mas situat vers el santuari del Coll, en els límits entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda —antigament Rupit—; tal com assenyala Rodríguez Burch (1975), entre els actuals masos can Coll i el Soler del Coll, molt allunyat de la vall d'Osor; Pladelasala (1960, p. 371) el data al segle XIV i l'inclou a la parròquia de Santa Maria del Coll. Gràcies a la documentació consultada, podem observar que apareix citat del segle XIII al segle XVIII, quan, possiblement, ja restava deshabitat.

Gràficament, a part de les formes arcaiques llatinitzades, apareix amb confusions vocàliques *a-e* i, de vegades amb *o* a la síl·laba inicial, «*Mas Folgueras*» (Llev. 1731).³⁷⁴

El terme apareix documentat com a llinatge osorenc des del final del segle XIII fins a mitjan segle XX, incloent-hi diferents caps de casa com ara «*Anthonius Falgueres*» i «*Johannis Falgueres*» (PLO 1473) i «*Johan Folgueras*» (Fog. 1497). A més, el llinatge havia estat relacionat amb el nom del mas: Ferrer *de Falgueres*, el 1316, o Guillem *de Falgueres*, el 1342; tanmateix, al segle XVI ja era de propietat de can Coll. Per aquesta raó, creiem que el topònim podria haver-se originat a partir de l'antropònim. Si no fos així, hauríem de pensar en un fitotopònim de caràcter col·lectiu, com comenta Maria-Reina Bastardas (1994, p. 191): «els topònims amb la forma *Falguera* han de descansar en col·lectius, ja que el mateix nom de planta procedeix del col·lectiu». Sigui com sigui, es tractaria d'un plural de *falguera*, del llatí vulgar *FĪLCARIA*, 'matoll de falgueres', derivat llatí de *FĪLIX*, -ĪCIS, 'falguera' (DEM, p. 192).

V. **Mas Falgueres*.

374. De fet, *Falgueres* i *Folgueres* són dues variants amb la mateixa base, tant en els noms propis (topònim o llinatge) com en els comuns; aquesta dualitat provoca que s'anomeni el mas amb les dues formes indistintament, fins al punt que podem documentar l'expressió «Casa en lo carrer dit den *Folgueras* o *Falgueras*» (Llev. 1792).

Fam, serra de la

[ˈsɛrəðələˈfam]

Topònim que fa referència a una zona muntanyosa situada al nord-est de la Creu de Portell, a la zona més al nord del terme, als límits entre Osor i Susqueda.

Segons ens comentava un informant, és una zona agresta, amb poca vegetació, pobra; potser d'aquest paisatge prové el nom, que, segurament, és només popular ja que, en tractar-se d'un indret situat en afrontacions municipals, sembla que hauria d'aparèixer en documentació escrita.

Farigola, la¹

[ləfriˈɣolə]

Antic mas, ara pràcticament desaparegut enmig de la vegetació, situat en una zona boscosa sobre la carretera que uneix el Pasteral amb l'embassament de Susqueda, al nord-est de Sant Miquel de Maifré, a tocar dels límits entre Osor i Susqueda, sobre el riu Ter, al nord del terme. L'esmenta Navarro Colás (1963, p. 73), tot i que el situa inadecuadament a l'est d'Osor, prop de la Grevolosa.

«Guilelmus de Rubianeto de Mont. *Mansatam* meam vocatur *Ferigola*» (*Capb.* 1342); «Vicentius Codina parrochie Susqueda termino Osorio dominus utili et proprietarius Mansorum des Pujol et *Frigola* parrochie de Susqueda» (*Capb.* b 1562); «*Mansi Frigola* qui fuit de Rabiunet demunt» (*Capb.* 1699); «*Casa La Farigola*» (*Cad.* 1785); «*Manso Frigola*» (*Amill.* 1862); «*Frigola*» (*Nom.* 1863); «*Frigola*» (*Pad.* 1885); «*Frigola*» (*Pad.* 1930); «*Manso Frigola*» (*DFE* 1941); «*Manso Ferigola*» (*Amill.* 1947).

Gràficament, trobem alguns casos de síncope a *Frigola* que, de fet, responen a la pronúncia oral.

Documentem aquest terme com a llinatge osorenc des de principis del segle XVIII fins a mitjan segle XX. Tanmateix, ja es pot observar que l'origen del topònim no és antropònimic, si més no per la diferència cronològica entre la datació del mas i la del llinatge, molt anterior en el cas del nom de lloc. Creiem, aleshores, que ens trobem davant d'un fitotopònim, possiblement amb sentit col·lectiu, el que Maria-Reina Bastardas (1994, p. 19),³⁷⁵ anomena «singular genèric» o «singular col·lectiu», és a dir, que amb el nom de la planta es dóna sentit de col·lectivitat. De fet, en aquest mateix sentit es posiciona Navarro Colás (1963, p. 73) quan afirma que «[s]e trata seguramente de un topónimo cuyo origen y transmisión son simplemente botánicos, motivado por la gran abundancia del vegetal citado». Arribats aquí, hem de considerar que el topònim prové de la planta aromà-

375. Precisament, entre els exemples que aquesta estudiosa dóna de «singular col·lectiu» inclou la planta que ens ocupa; afirma que en la llengua es pot dir «allà on hi ha menta (farigola, grèvol)» sense voler dir que hi ha una sola planta. Ara bé, la mateixa autora adverteix: «La relació que pugui tenir aquest fet amb l'existència de noms que designen plantes no arbòries, usats en singular amb valor col·lectiu en la toponímia, no és ni evident ni tan sols clara».

tica i medicinal, un nom d'origen incert però que podria tractar-se d'un derivat llatí de FRAGĀRE, 'fer aroma' (DEM, p. 193).

Farigola, la² [ləfri'ɣolə]

Partida de terra localitzada al voltant del mas del mateix nom situat al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, just als límits municipals, entre les propietats de can Salomó i la Codina d'Osor, el Rabionet de Susqueda i el riu Ter.

«Partida la farigola» (Cad. 1785); «Partida manso Frigola de Juan Agustí de Olot linda al S. Con rio Ter, al E. Con finca llamada Rabionet» (Amill. 1944); «Pago o paraje C. Frigola» [inclou quinze peces i un cobert a més del mas] (Cad. 1960).

Atesa la localització, el nom de la partida prové del del mas.

V. *Farigola, la¹*.

Farigola, la³ [ləfri'ɣolə]

Grup d'habitatges construïts als anys setanta del segle xx en una zona entre la Codina i l'antic mas la Farigola, en direcció oest, que és l'element que n'originà el nom. Actualment, sovint l'hem oït anomenar *els xalets de la Farigola*.

«Grup de vivendes la Farigola» (LA 1976).

V. *Farigola, la¹*.

Farigola, camp de la [ˈkamdələfri'ɣolə]

Antiga peça de conreu que es localitzava a tocar del mas.

V. *Farigola, la¹*.

Farigola, can [ˈkɑmfri'ɣolə]

Nom pretèrit encara recordat d'una casa situada al carrer del Verger.

El terme s'originà en el fet que un dels seus habitants dit *Quimet Frigola* s'anomenava així perquè provenia del mas homònim. Per tant, un nom de casa d'origen toponímic.

Farigola, xalets de la [ʃəˈlɛdzdələfri'ɣolə]

Pronunciat amb síncope, aquesta és la forma més col·loquial de referir-se al grup de vivendes *la Farigola*.

V. *Farigola, la³*.

Fariner, molí

«Una casa situada en dita vila de Osor i dalla del Pont sota lo Camí Real qui va al *Molí Fariner*» (Llev. 1731).

Forma genèrica esdevinguda específica referida a l'actual *molí de Cercenedes*, pretèritament *d'en Vila, de la Mata* o *de Mirapeus*, situat a l'oest del nucli urbà d'Osor, sota el carrer de França, una part del camí Ral.

V. **Molí Fariner*.

Fe, roca de la [ˈrokəðələˈfe]

Roca que sobresurt a la Costa de Sant Gregori, situada sobre les Romegueres.

Recollit oralment, aquest és un topònim d'origen incert, tot i que podria tractar-se d'un terme provinent del nom de planta *fe* o *fenc*, del llatí FĒNU, 'herba seca que es dóna al bestiar' (AlcM, 5, p. 771).

Feixa

V. *Aigols de la F.*; **Tria de la F.*

Feixa, la

Feixa és un mot viu a la parla de la zona i són diversos els noms que el recullen, com a genèric o específic. Així, documentem:

«fexa de terra vocata *sa fexa*» (*Capb.* 1342);³⁷⁶ «petia terra vocata *sa feixa*» (*Capb.* b 1560); «Pessa voccata *la Fexa*» [a tocar de la Corbera] (*Capb.* 1622); «pessa *la Feixa*» [sota la Mata] (*Hip.* 1858).

L'origen del topònim fa referència a les peces que «se succeeixen paral·lelament en un terreny arable en desnivell», una situació que l'orografia de la zona facilita; etimològicament, prové del llatí FASCĪA, 'faixa', amb influència de *feix* (*DEM*, p. 195).

Feixa, suros la [ˈsuruzləˈfeʃə]

Bosc d'alzines sureres situat sobre el Ginestar, vers cal Teixidor i el Croset.

L'origen del nom es troba en el comú *feixa*.

Feixes, les

Nom de dues peces diferents, «pessa *las Feixas*» (*Hip.* 1855), prop de la Mata, i «Pieza de tierra llamada *Las Feixas*» (*CB* 1853), situada sota el Soleric.

Creiem que es tracta del plural de *feixa*, 'en forma de terrassa'. Malgrat que documentem el terme com a llinatge en els segles xv, xviii, xix i fins a mitjan segle xx, no creiem que en aquest cas existeixi relació entre l'antropònim i el topònim.

376. La repetició de *feixa* com a genèric i com a específic demostra que el terme havia esdevingut topònim.

Feixes Franques, partida de terra

«Partida Feixas Francas limita con camino que dirige a Susqueda» (*Amill. 1944*);
«finca feixas Francas» (*Amill. 1953*).

Topònim compost plural, de situació incerta, que apareix amb l'escriptura castellanitzada, que conté el nom *Feixes*, que indica la forma de terrassa de les diferents peces de terra que la devien formar, i l'adjectiu *Franques*, possiblement en el sentit de 'lliures, exemptes de subjecció, de domini d'altri, d'impediment', del germànic *frank*, 'lliure' (*AlcM*, 6, p. 31), semblant al nom de lloc recollit a Vilaseca per Ramon Amigó (1999, p. 133) *la Quadra Franca*.

Feixica, peça de terra

«Pessa feixicas» (*Hip. 1855*); «pessa la feixica» (*Hip. 1862*).

En singular o plural, aquest nom fa referència a una peça de terra situada prop del mas la Mata, del qual era una propietat, sobre el poble d'Osor en direcció nord.

Derivat del nom *feixa* amb el sufix diminutiu *-ica*, que indica 'feixa petita', per contrast amb altres peces de terra de la mateixa zona, com ara la *feixa Estreta*, la *feixa Gran*, la *feixa Gran de Baix*, la *feixa Gran de Dalt* o *les Feixes*.

Feixoles, les

«Feixole terre loco vocato *ses feixoles*» (*Capb. 1342*); «Feixolam terra loco vocato *ses feixoles*» (*Capb. b 1560*); «Fexiam terra in loco vocato *ses feixoles*» (*Capb. b 1562*).

Peça de terra afeixada que es trobava situada al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, vers el Colobrans, prop del riu Ter.

Creiem que es tracta d'un derivat plural del nom *feixó* amb sufix diminutiu *-ola*, en el sentit de 'feixons petits'. És curiós el fet que s'hi produeixi un doble sentit diminutiu, ja que *feixó* ja té el significat de 'feixa petita' (*AlcM*, 5, p. 782); de fet, les feixes de terra que es poden observar a la zona on s'hauria situat el llocdit que ens ocupa són de dimensions molt reduïdes, i d'aquí, possiblement, provindria el doble sentit diminutiu. Segons *AlcM*, 5, p. 782, el nom es documenta per primera vegada, partint d'Aguiló, el 1445; Coromines, al *DECat*, no fa referència a aquesta data; si això fos així, hauríem de considerar que ens trobem davant d'una primera documentació, ja que el 1342, com podem observar, apareix com a genèric i com a específic.

Felip Ferrer, can

[¹kanʃə'lipfə're]

Casa situada al carrer Major, també coneguda com a *ca l'Entra*.

El terme s'origina en el nom d'un antic habitant de la casa i el de l'ofici que desenvolupava.

Felipa, ca la [ˈkaləfəˈlipə]

Casa localitzada al carrer de França.

El nom s'origina en el prenom de la que va ser-ne durant molts anys l'habitant.

Feliu, can [ˈkamfəˈliw]

Nom pretèrit, però encara recordat, d'una casa del carrer Major. Ens han comentat que hi havia residit en Xic Feliu de can Feliu.

El nom podria haver-se originat en el prenom o en el llinatge que documentem a Osor des de finals del segle XVII fins a la segona meitat del segle XIX; sigui com sigui, sembla que es tracta d'un origen antroponímic.

Fembra Morta, peça de terra

«*Feixam terra ante Mansum Corbera voccatam fembramorte*» (Capsolt 1560); «*Petiam terra vocatam fembra morta*» (*Capb.* 1562); «*fexiam terra voccatam fembramorte*» (*Capb.* 1622); «*terras de fembra morta*» (*Coll* 1699); «*petia terra en dicta Parrochia de Ozor vocata fembra morta*» (Capsolt 1699); «*Pessa de terra parroquia de Horta nomenada Fembra morta*» (*Llev.* 1792).

Nom de dues peces de terra, la primera situada davant del mas la Corbera, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'oest del municipi, i l'altra —la de 1792—, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de can Mont, al SSO d'Osor, i que també hem documentat com a «*pessa de terra vall de Fembre Morta*» (*Llev.* 1731).

Topònim compost que algunes vegades apareix aglutinat.

Desconeixem les raons que originaren els dos topònims, però, possiblement, ens trobem amb la forma composta del substantiu arcaic *fembra*, 'dona', del llatí *FĒMĪNA* (DECat, III, p. 941), i l'adjectiu provinent del participi de morir, *morta*. És a dir, que en aquest indret, possiblement, es va produir algun succés relacionat amb la mort d'una dona.

Fembra Morta, torrent de [tuˈrɛŋdəˈfembɾəˈmɔrtə]

Denominació del *torrent de Fontfreda*, oficialment d'*Aiguafreda*, situat a Santa Creu d'Horta, que neix prop de la Casa Nova de Muntanya i discorre en direcció NNE fins a la riera d'Horta.

«*Torrent de Fembramorta*» i «part ab lo Torrent dit *den fembra morta* hont se divideixen los termes de Sta Margarida y de Ozor» (*Llev.* 1731).

Topònim compost que apareix, en una ocasió, aglutinat. El més interessant, però, és el segon esment, que el situa com a límit parroquial entre Santa Margarida de Vallors i Sant Pere d'Osor i on apareix precedit de la contracció *den*, és a dir,

per la preposició *de*, que indica propietat o pertinença, i l'article personal *en*. Aquest fet podria indicar que en realitat, originàriament, seria un nom de caràcter antroponímic originat, possiblement, en un malnom individual que podria significar *vidu*. Si no fos així, hauríem de considerar que s'origina en un fet relacionat amb el cos d'una dona morta i que s'hi realitza un ús inadequat de l'article personal.

V. **Fembra Morta*, *peça de terra*.

Fembra Morta, vall de

«Una pessa de terra que antigament eran sis diferents pesas de terra part Camp, part bosch, que foren del Mas Gausach en lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuy esta edificada la Casa Nova de Montanya. Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de Fontanella y font del Coll, part en honor llur del Mas Viuravol anomenat la *vall de fembra morta*» (*Llev.* 1731).

Devia tractar-se d'un espai en forma de petita vall per on discorria el torrent del mateix nom, prop de la Casa Nova de Muntanya en direcció est.

V. *Fembra Morta*, *torrent de*.

Fenci, can

[*'kamʎfensi*]

Casa situada al carrer de França, prop del cementiri, en direcció oest, raó per la qual se l'havia considerat fora del nucli urbà i dins del barri Badia: «*Casa Fenci*» [indica que és fora vila] (*Pad.* 1930), «*Casa Fenci*, barrio Badía» (*Amill.* 1944).

L'origen del nom es troba en l'antic sobrenom del que l'habitava el 1930, Florenci Pidemunt, al qual se li reduïa el prenom amb síncope.

V. *Can Fenci*.

Fermal, camp

«Feixam terra boscosa vocata *camp fermal*» (*Capb.* 1446).

Peça de terra boscosa situada a tocar del Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest d'Osor.

Aquest nom de lloc podria provenir del substantiu *fermal*, sinònim de *fermall*, 'allò amb què es ferma o lliga alguna cosa', del llatí *FIRMACŪLU*, derivat de *FĪRMARE*, 'fermar' (*AlcM*, 5, p. 812), probablement en el sentit de 'camp tancat'.

Ferran, mas

«*Ferran*» (*Man.* 1316); «*Manso ferran*» (*Not.* 1334); «lo mas d'En Ferran» (*Cop.* xv); «*mansi Ferran*» (*Capb.* 1446); «un mas dirruit anomenat *Mas Ferran* a dit llu Mas Gomis unit» (*Llev.* 1731).

Semblaria tractar-se d'una forma simple de designar el *mas Puigferran*, actualment *el Castell del Baier*. Les dues formes són, fins i tot, contemporànies, ja que apareixen esmentades alhora en diversos documents, «*manso ferran*» i «*mansi podio ferran*» (*Not.* 1334); tanmateix, també podria haver-se donat el cas que es tractés de dos masos diferents, ja que en algun document sembla que es diferenciïn, per exemple quan el 1446 es fa referència al mas *el Gomis*, se'ns diu que està sota els dominis de «*mansi de podio ferran*» i, alhora, afronta «a meridie in honoris *mansi Ferran* i *mansi de solsia*» (*Capb.* 1446), o bé, quan el 1731 llegim «confessa tenir en alou de Sá Exa un mas dirruit anomenat *Mas Farran* a dit llur Mas Gomis unit» de propietat d'Esteve Gomis i Serra i, alhora, «un Mas dirruhit y al Mas Bayer unit anomenat *Puigferran*» de Jaume Bayer i Crosa. En conclusió, si no es va produir alguna confusió, és probable que hagués existit un *mas Ferran* situat vers el Gomis i un *mas Puigferran* vers el Baier, al lloc actualment conegut com a *Castell del Baier*. D'aquesta possible dualitat no s'adonen ni Pladevall (1962b, p. 284), quan afirma: «Ferran, alou del Senyor de la Vall, es trobava vers Puig-rovir, la meitat del mas fou arrendada per sis anys, el 20 de setembre de 1316, per Elissendis Ferran a Guillem de Puigrovir, i l'altre meitat, el 26 del mateix any, a Guerau de Ranchada per Berenguer Ferran» —en cap moment s'esmenta el *mas Puigferran* i, per les referències a Puig-rovir i Arrancada, que, efectivament es tractava del *mas Ferran*—; ni Pladelasala (1960, p. 374), que assenyala «*Castell-del-Baier* (Sólo por tradición. Puig Ferran. Mas Ferran s. XIV)», cosa que vol dir que els considera un sol mas.

Etimològicament, sembla un topònim d'origen antroponímic, provinent de *Ferran*, adaptació del germànic *Fredenand*, en baix llatí FERDINAND, evolució del got *Frad*, com coincideixen a afirmar Moll (ELC, p. 103), Albaigés (DNP, p. 152) i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 209). El mas, dependent del castell de Solterra, té un nom que documentem com a llinatge osorenc en els segles XIII, XIV i XV i relacionat amb la casa, ja que el 1316, per exemple, era de propietat d'Elissendis i de Berenguer Ferran; això, i el fet que en un document aparegui una ocasió precedit de l'article personal *en*, sembla acabar de confirmar l'origen antroponímic.

V. **Puigferran*; **Puigferran*, *mas*.

Ferran, riera de

«*Riarya des ferran*» (*Capb.* 1446).

Torrent situat vers el Gomis que possiblement era un nom de la *riera de la Nogueroles* en el seu pas proper al mas Ferran.

Gràficament, a l'únic esment localitzat destaca el manteniment de l'article salat en contracció amb la preposició *de*.

V. **Ferran*, *mas*.

Ferrer

V. *Felip F.*, *Noi F.*, **Petit F.*

Ferrer, cal

[ˈkalfəˈre]

Hi ha dues cases anomenades així, una situada al carrer de França, també coneguda per *ca la Munda*, i l'altra, al carrer Major, també coneguda per *can Raset*.

Nom originat en l'ofici del seu habitant i que es documenta freqüentment com a sobrenom de persona, «*Ferrer Gat*» (LA 1817), «*Pep Funtané alias Farré nou*» (LLC 1925), o els encara recordats, de vegades feminitzats, *can Felip Ferrer*, *ca la Ferrera*, *el Ferrer*, *la Maria Ferrera* o bé *en Lluís Ferrer*.

V. *Noi Ferrer*.

Ferrer, mas

«*Manso farrer*» (Not. 1334); «*Manso Farrer* aliam vocato Ficany» (Capb. 1446); «*Mas Ferrer*» (FI 1446); «*Mas Ferrer*» (FI 1562); «una pessa situada en dita Parra en que antiguament estava construït lo *Mas Masferrer* antiguament *Mas Ficay*» (Llev. 1731); «Altre pessa en la qual era construït un *mas* nomenat *Masferrer* y antes *mas Ficay* y vuy dia se troba edificada en ella una caseta dita *Masferrer de Vall*» (Llev. 1792).

Antic mas, diferent de l'existent al nord-est d'Osor, que se situava vers Santa Creu d'Horta, no gaire lluny de ca n'Iglésies, el Triador i el Bosquet, al sud-est d'Osor. Antigament s'havia anomenat *mas Ficany* i, posteriorment, *mas Ferrer d'Avall*, tanmateix, no apareix en els estudis de masos osorencs ni de Pladevall ni de Pladelasala, en canvi, sí que l'anota Elvis Mallorquí (2005, p. 96) i hi indica que es tractava d'una antiga propietat del Bosquet i que antigament s'havia anomenat *mas Fricay*.

Gràficament, cal esmentar alguns casos d'aglutinació, que arriben a tautologia el 1731, quan se l'esmenta com a «*mas Masferrer*», possiblement, per influència del llinatge.

Etimològicament, és probable que, tot i tractar-se d'una propietat de ca n'Iglésies, sigui d'origen antroponímic, ja que el llinatge homònim és molt arrelat a Osor des del segle XIV, i arriba als nostres dies amb les grafies *Ferrer* i *Farré*,³⁷⁷ incloent-hi diversos caps de casa, com «*Galzeran Ferrer*», el 1316, i «*Petrus farrer textor*», el 1472. Es tracta d'un llinatge provinent de l'ofici, del llatí *FERRARIUS*, 'qui treballa el ferro'. Si no fos així, hauríem de creure que el nom del mas s'hauria originat en el nom d'ofici.

V. **Mas Ferrer*.

377. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrencies.

Ferrer d'Avall, mas

«*Casa Masferrer de Vall* de Santa Creu» (LB 1760); «*Masferrer de Vall* de Josep Iglesias» (Cad. 1785); «Altre pessa en la qual era construït un mas nomenat Masferrer y antes mas Ficay y vuy dia se troba edificada en ella una caseta dita *Masferrer de Vall*» (Llev. 1792); «*Masferrer de Vall* forma finca amb el mas Yglesias, Espinalb, Casanovas, Pigem, Triador y Busquets» (Hip. 1859); «*mas Masferré de Vall*» (Amill. 1862); «Jaume Riera masover de *Masferrer de Vall* de Santa Creu» (LB 1901).

De propietat de ca n'Iglésies, es tractava d'una casa anteriorment anomenada *mas Ficany* primer i *mas Ferrer* després, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Bosquet, el Triador i ca n'Iglésies.

Topònim compost per *Ferrer*, sovint aglutinat a *Masferrer*, i la locució prepositiva *d'Avall*. El primer element prové del nom de l'antic mas i el segon, atès que no hi ha documentat un *mas Ferrer d'Amunt*, hem de creure que s'hi uní per diferenciar-lo del *mas Masferrer* situat al nord-est d'Osor. En alguna ocasió se li afegeix un tercer element, *de Santa Creu*, possiblement amb la mateixa finalitat diferenciadora, ja que es trobava en aquesta parròquia, mentre que l'altre pertanyia a la de Sant Pere d'Osor.

Ferrer Gat, casa

«*Casa Farrer Gat* hi viu Juan Muriscot» (LA 1817).

Antic nom d'una casa que es degué originar en un malnom compost de persona, el primer element referit a l'ofici, i el segon, probablement, amb sentit de 'embriagat', car *gat* és encara una forma col·loquial usada per referir-se a una persona que beu amb excés.³⁷⁸

Ferriol

«La fita de *farriol*» (FM 1563); «una pessa de terra boscosa situada en la Parra de Queros, en lo Terme de Sau en lo lloch anomenat *Ferriol* prop la font de Ferriol [...] Afronta asolixent ab honor del Mas Corbera» (Llev. 1731); «Pessa de terra boscosa territori vulgarment dit *Ferriol* prop la fon del Gaix» (Llev. 1792).

Antiga partida situada fonamentalment en municipi de Sant Hilari Sacalm, antigament de Sau, a la parròquia de Sant Martí de Querós, vers el coll de Querós, a l'oest d'Osor, en límits, per tant, municipals i parroquials.

Desconeixem si l'origen del topònim és antroponímic, del prenom o del llinatge provinents del llatí FERREOLUS, derivat diminutiu de FERREUS, com asse-

378. De totes maneres, *Gat* també podria referir-se a alguna particularitat física o de caràcter que metafòricament es pogués relacionar amb l'animal.

nyala Moll (ELC, p. 82), o de FĚRRUM, 'ferro', com indica Albaigés (DNP, p. 152). Tanmateix, també podria tractar-se d'un derivat de *ferro*, com esmenta Coromines (*OnCat.*, IV, p. 210) amb referència a una *font de Ferriols* propera a la ciutat de Berga i que també apareix homònima en el nostre cas, segons el document de 1731; Amigó (1999, p. 121) també parteix d'aquesta possibilitat i el relaciona amb el tipus de terreny, l'aspecte de la terra i la classe de terra: «La presència de metalls ha donat l'*Argentera* i les *Argentèrnes*; les *Ferradures*, el *Ferrer*, els *Ferrens*, les *Ferreteres*, les *Ferreteries*, el *Ferriol*».

Ferriol, avellaneda de

«Mansum den Castell capud de la *velaneda de Ferriol*» (FM 1343); «Des camí va al cap de la *vallaneda de farriol*» (FM 1563).

Antiga peça de terra d'avellaners situada, possiblement, al llocdit homònim, en els límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, vers el coll de Querós, no gaire lluny dels masos la Coma i el Carbonell.

Amb grafia palatalitzada el 1343, el topònim deu provenir del fet de situar-se a la partida de terra del mateix nom.

V. **Ferriol*.

Ferriol, font

«*Fonte vocata de Ferryol*» (*Capb.* 1446); «una pessa de terra boscosa situada en Parra de Queros, en lo Terme de Sau en lo lloch anomenat Ferriol prop la *font de Ferriol*» (*Llev.* 1731).

Situada en el llocdit homònim, vers el coll de Querós, no lluny del Carbonell, en terme actual de Sant Hilari Sacalm i antigament de Sau, podria tractar-se d'un nom antic de la *font del Gaig*.

Ja que la font del Gaig no és ferruginosa, pensem que el nom de la font s'origina en el de l'indret on se situa. A més, podem adonar-nos que no hi ha concordança entre genèric i específic, cosa que mostra que, aparentment, no és un adjectiu.

V. **Ferriol*.

Ferrioles, llocdit

«*Duas fexias in dicta parra loco vocato ferioles*. Afrontatur ab oryente in honore qui fuit den Vaguer a meridy in torrente vocato de fembre morta ab occidente in honore qui fuit Arnaldy de fonolleto et a circio in honore qui fuit dicti en Vaguer» (*Capb.* 1446); «lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuy esta edificada la Casa nova de Montanya [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de la Fontanella y font del Coll, part en honor llur del Mas Viuravol anomenat la vall de fembra morta y part en altre honor de llur Mas Mont anomenat la Taneda vella o *Ferrioles*» (*Llev.* 1731).

Partida que es localitzava a Santa Creu d'Horta, vers els masos el Sobirà, el Veguer, Fonollet i can Mont, al qual pertanyia, i el sot d'Aiguafreda o Fontfreda.

És possible que el nom, en plural femení, provingui de *Ferriol* amb referència a l'aspecte de la terra, com indica Amigó (1999, p. 121), de color rogenc, ferruginós, com també recull Coromines (*OnCat.*, IV, p. 210) en relació amb la *font Ferriola* situada a Camós, al Pla de l'Estany.

Ferrioles, peça de terra

«Una *pessa de terra* situada en dita Parra que antes foren diferents pessas de terra, la una anomenada Puigrodon, altre Llobosa, altre Ridafré, altre *Farriolas* [...] Afrontant asolixent en honor del Mas Subirá» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* a Sta Creu formada per diferents peces Puigrodon, Serrallobosa, Ridefre y *Ferriolas*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que se situava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà, el Viurevol, can Mont i el Veguer.

El topònim, possiblement, prové del fet que aquesta peça de terra es localitzava al llocdit homònim.

V. **Ferrioles*, *llocdit*.

Ferro, font del [ˈfoɳdəlˈferu]

Font ferruginosa existent, tot i que molt perduda enmig d'arbusts i de bardisses prop del molí d'en Serra, vers la bassa allà present, a un quilòmetre d'Osor en direcció est.

Solament apareix esmentada en el poema anònim de mitjan segle xx: «També en tenim la *del Ferru* / pots anar-la a buscar amb un gerru» (PAF). Així mateix, sense dir-ne el nom, s'hi refereix Carreras Candi (*Geografia general de Catalunya*, IV, 998) quan esmenta que a Osor «[h]i ha meners de plom y una font d'aygua ferruginosa».

Topònim molt repetit al domini lingüístic que té un origen clar, es tracta d'una font amb aigua ferruginosa, per tant, prové del metall, del llatí FĒRRU (DEM, p. 196).

V. *Font del Ferro*.

Ficany, mas

«*Mansi* Farrer aliam vocato *Ficany*» (*Capb.* 1446); «una *pessa de terra* en que antiguament estava *Mas Ficaj*» (*Llev.* 1731); «una *pessa de terra* en què antiguament estava construït un mas anomenat Masferrer, anteriorment *Mas Fricay*» (FI 1731); «Altre *pessa* en la qual era construït un mas nomenat Masferrer y antes *mas Ficay* y vuy dia se troba edificada en ella una caseta dita Masferrer de Vall» (*Llev.* 1792).

Nom d'un antic mas de propietat de ca n'Iglésies que, posteriorment, s'anomenà *mas Ferrer* i *mas Ferrer d'Avall*, a Santa Creu d'Horta, entre el Bosquet, el Triador i ca n'Iglésies. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el recull, creiem que de manera inadequada, com a «*mas Fricay*» i diu que es tracta del nom anterior del *mas Ferrer* de propietat del Bosquet.

Acceptem com a grafia la forma més arcaica, amb palatal final, que amb el temps va esdevenir *y*; la forma *Fricay* creiem que és deguda a un error de còpia.

Etimològicament, hem de considerar que aquest topònim és incert, ja que no creiem que tingui res a veure amb la definició de *ficay* que apareix a l'AlcM, 5, p. 852: «Espècie de dard o sageta», o la de Coromines (*OnCat.*, III, p. 1010 i 1012), que el considera procedent de *ficar*.

Figuera

V. *Gran de la F.*

Figuera, font de la

[ˈfɔ̃dələfiˈɣerə]

Font situada prop del Gomis que dona nom al *sot de la Figuera Borda* i a una perxada, al sud d'Osor.

Tot i que documentem el llinatge a Osor, en singular i plural, en els segles xv, xviii, xix i fins a mitjan segle xx, en aquest cas no existeix relació entre antropònim i topònim. Es tracta d'un fitotopònim procedent del nom de l'arbre encara present en el lloc, procedent del llatí *FĪCARIA*, derivat de *FĪCUS*, 'figa', una figuera, però, que és borda.

V. *Font de la Figuera.*

Figuera Borda, sot de la

[ˈsɔdələfiˈɣerəβorðə]

Un altre nom del *sot de Can Pellerina*, que desguassa a la riera d'Horta prop de la Casa Nova de Mas Coll, a uns dos quilòmetres d'Osor en direcció sud-est.

Recollit oralment, topònim compost originat en el fet que prop de la seva desembocadura es pot veure un bon exemplar de figuera silvestre; per tant, es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí *FĪCARIA*, i l'adjectiu femení *borda*, del llatí vulgar *BŪRDŪ*, 'mul, resultat del creuament d'un cavall i una somera' (DEM, p. 67).

Figueres, les

«*Pessa sas Figueras*» (*Capb.* 1343).

Peça de terra de situació desconeguda que depenia del Priorat del Coll, tot i que en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de l'article salat com a connector entre genèric i específic.

Pensem que es tracta d'un fitotopònim plural originat en el nom de l'arbre que dona figues, que, possiblement, havia estat present en aquell tros de terra.

Fil, castanyer del

«Y de allí baixa per lo costat de la Serra de Turonell fins à Plá de Roure, y de allí devalla fins al *Castanyer* dit *del fil* y de allí devallant tot Serra Serra fins á enquantrar la dita Riera Major de Ozor ahont se troba dita Font dita del Coral» (*Llev.* 1731).

Castanyer que es trobava situat en el límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, entre el pla de Roure, el puig d'Afrau i el serrat d'en Cànoves.

Etimològicament, és un topònim complex, tot i que podria tractar-se d'una forma arcaica no palatalitzada de *fill*, terme documentat des dels orígens de la llengua i que prové del llatí *FĪLĪUS*, *FĪLĪA* (DECat, III, p. 1030); si no fos així, podria haver-se originat en alguna particularitat de l'arbre al qual es devia fer referència o bé al lloc on se situava, com ja vàrem assenyalar Bruguera i Escorihuela (1995, p. 384).³⁷⁹

Fil, quintà del [kiŋ'taðəl'fil]

Nom d'un tros de terra situat als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, entre el puig d'Afrau i Becdejú Vell.

Per la localització, ens podem adonar que coincideix amb el pretèrit «Castanyer dit del fil» (*Llev.* 1731), cosa que ens fa creure que es relacionen.

V. **Fil, castanyer del.*

Fleca, casa

«*Casa Fleca* hi viuen Francisco Pidevall y Jaume Ferrer» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

El terme degué originar-se pel fet que hi devia haver hagut un establiment dedicat a la venda de pa, una *fleca*.

Flequer, cal ['kalflə'ke]

Nom encara recordat d'una casa del carrer de França més coneguda com a *can Lluís* o *can Quimet Espardenyer*.

Terme originat en l'ofici del qui havia estat el seu habitant, derivat de *fleca*.

Flota, la

«Lo Mas Simon [...] afrontan a tremuntana aixi mateix y part en honor de llur Mas Camps es empero a saber que dins ditas afrontacions esta compresa una

379. On llegim: «*El Castanyer del Fil*. Possiblement aquest topònim prové d'alguna característica de l'arbre o bé de l'indret en el qual es trobava».

pessa de terra de castanyers que antigament eran quatre *feixas de terra*, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre Coma mes baixa, lo altre *Flota* y la altre Flota de la Gallinada» i «Afronta asolixent en honor del Mas Subirá, es a saber una pesa de terra anomenada *la Flota*» (*Llev.* 1731).

Nom de dues peces de terra antigues, una situada entre el Simon i el Camps, a l'est d'Osor, i l'altra, vers el Sobirà, al nord-oest del Viurevol, on encara hem localitzat una perxada homònima.

L'origen del topònim és incert, el mot existeix per referir-se a un grup de bolets, significat que ens en donen Coromines (*OnCat.*, IV, p. 48 i 52): «I en la llengua popular i rural d'avui en dia continua essent el mot de sentit genèric per a 'colla', 'grup', el que és popular», i afegeix que s'usa amb referència a grups d'arbres i altres vegetals, i Alcover i Moll (*AlcM*, 5, p. 930), «Conjunt nombrós, multitud» i «Bolet format per un aplec de bolets petits reunits espessament». Desconeixem, però, si el nostre topònim es referia inicialment a un grup de vegetals d'alguna mena.

Flota, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'flotə]

Zona boscosa de castanyers, de propietat del Sobirà, situada al nord-oest del mas el Viurevol, a Santa Creu d'Horta. Possiblement, es tracta del lloc on havia existit antigament una peça de terra homònima.

V. **Flota*, *la*.

Flota, torrent de la [tu'reŋdələ'flotə]

Un altre nom del *torrent de les Sorreres* situat prop dels masos el Fonollet i el Barber, afluent del torrent d'Aiguafreda o de Fontfreda, que discorre en direcció nord.

«Una pesa de terra part castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta sufreganea de Osor [...] anomenada lo Borrell den Piñana afronta asolixent en honor den Subirá [...] a ponent ab un Torrent alli passant anomenat lo *Torrent de la Flota*» i «Una pesa de terra boscosa situada en dita Parra Coma Saviña [...] Afronta asolixent ab lo *Torrent* anomenat *la Flota*; a mitg dia en honor del Mas Veguer; a ponent y tremuntana en honor del Mas Funollet» (*Llev.* 1731).

El nom del sot deu provenir del fet que discorre per la peça o la partida homònima.

V. **Flota*, *la*.

Flota de la Gallinada, feixa de terra

«Lo Mas Simon [...] afrontan a tremuntana aixi mateix y part en honor de llur Mas Camps es empero a saber que dins ditas afrontacions esta compresa una pesa de terra de castanyers que antigament eran quatre *feixas de terra*, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre Coma mes baixa, lo altre Flota y la altre *Flota de la Gallinada*» (*Llev.* 1731).

Feixa situada vers els masos el Simon i el Camps, a orient del poble d'Osor.

Topònim compost per *Flota*, d'origen incert, i *Gallinada*, que podria relacionar-se amb l'aviram, com diu Moreu-Rey (ENL, p. 68) amb referència a noms com *Galliner* i *Galliners*.

Fonda, la [lə'fɔ̃də]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *can Pujol*.

«Anjaleta de la Fonda» (LLC 1928).

El nom prové del fet que, durant anys, aquesta casa havia estat un prestigiós hostel o una fonda i, malgrat que ara és un estanc i un bar, el nom anterior encara perviu.

Fondo de la Molina, quintà

«Mojón nº 28 Colocado en el Serrat de la Molina en la misma divisoria de la propiedad de este nombre y la del terrats [...] siguiendo en linea recta hacia el Sur hasta encontrar el *Quintá fondo de la Molina*» (OS 1927).

Zona boscosa situada entre els masos la Molina del Clascar i el Terrats, al límit municipal entre Susqueda i Osor, prop del riu Ter, al nord del terme.

Topònim compost format per un adjectiu amb significat de 'pregon, profund', del llatí FUNDU (DEM, p. 202), i el nom de mas *la Molina*, referit a *la Molina del Clascar*.

V. **Quintà Fondo de la Molina*.

Fonollet

V. **Caseta del F.*, **Casica de F.*

Fonollet, el [əlfunu'jet]

Mas habitat situat a Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor, prop dels masos el Veguer i el Barder, a tocar d'un camí que, des de can Pellerina arriba fins al coll de Llevanyes en direcció sud, i prop del sot d'Aiguafreda o Fontfreda. Sobre aquest mas, Pladevall (1962b, p. 284) indica que el 1316 era habitat per Domènec de Fonollet, i Pladelasala (1960, p. 374) el data al segle XIV, tot i que, com podem observar en els esments documentals, almenys era del segle XIII. Així mateix, es tracta d'un mas que apareix freqüentment a obres cartogràfiques, «*El Fonoiet*» (MAPA 1 i 4) i «*C^a Foulleda*» (MAPA 2).³⁸⁰

«*Manso de Fonoieto*» (Not. 1285); «*mas Fonollet*» (Man. 1316); «*Manso fonolet*» (Not. 1334); «*Mansi Fonolletto*» i «*Manso Fonoiet*» (Capb. 1446); «*lo mas d'En Dal-*

380. Com en molts altres casos, en aquest mapa apareix amb error de còpia.

mau de Fonollet» (Cop. xv); «*Manso Fonollet de Benedictus fonollet*» (FP 1692); «*Manso Fonollet de Mariana Fonollet*» (MN 1710); «*Mas Fonollet*» i «*Mas Fono-net*» (Llev. 1731);³⁸¹ «Francisco Puig bracer habitant en *casa Fonollet*» (LB 1746); «Domingo Juliá bracer y masover de *Funuyet*» (LB 1760); «*manso Funallet*» (Escrip. 1778); «Francisco Funollet hereu del *Mas Funollet*» (FN 1803); «*lo mas Fonollet*» (FNA 1810); «Francisco Coll cambrer al *Funoyet*» (LB 1848); «*Manso Fonollet de N. Muxach*» (Amill. 1862); «*Fonollet*» (Pad. 1880); «*manso Fonolet*» (DFE 1939); «*Manso Funollet*» (Amill. 1944); «*Fonollet*» (DFE 1963).

Gràficament, a part de les confusions vocàliques degudes a les neutralitzacions, cal assenyalar el canvi per *e* que alguna vegada trobem a la síl·laba inicial —amb algun cas de metàtesi i canvi a la segona síl·laba— degut, possiblement, al primitiu *fenoll*,³⁸² les no palatalitzacions en escrits medievals i els casos de ioditzacions degudes a la pronúncia. D'aquesta manera, recollim formes diverses: *Fonollet*, *Fonollet*, *Fonolet*, *Fonelet*, *Foneyet*, *Fonoiet*, *Funollet*, *Funullet*, *Funuyet*, *Funayet*, *Funoyet*, *Fonoyet*, *Funallet* i *Fonallet*.

El terme apareix recollit com a llinatge osorenc,³⁸³ inicialment al segle XIV, amb sentit de pertinença, «*Domènec de Fonolet*» (*Man. 1316*), i fins a la segona meitat del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa com «*Gaspar Fonolet*» (PLO 1473), «*Cristòfol Fonoller*» (*Fog. 1497*)³⁸⁴ i «*Jaume Fonollet*» (*Fog. 1553*); així mateix, l'alcalde d'Osor entre 1700 i 1704, Josep *Fonollet*, era portador del cognom. De fet, la relació entre el nom del mas i el llinatge del propietari existeix fins al segle XIX; diferents possessors documentats així ho demostren: *Domènec de Fonollet* (1316), *Joan Fonollet* (1446), *Gaspar Fonollet* (1473), *Dalmau de Fonollet* (en algun altre moment del segle XV), *Cristòfor Fonollet* (1497), *Jaume Fonollet* (1553), *Benedictí Fonollet* (1692), *Marianna Fonollet vídua de Benedictí Fonollet* (1710), *Pere Fonollet* (1731), *Francisco Fonollet* (1764), *Joan i Magdalena Grevolosa i Fonollet* (1792), *Francisco Fonollet* (1802) i *N. Muixac* (1862).

Etimològicament, desconeixem si aquest topònim és d'origen antroponímic, com indica Navarro Colás (1963, p. 74), que assenyala: «En nuestro topó-

381. Creiem que es tracta d'un error de còpia.

382. Les alternances *Fenollet* o *Fonollet*, segons COROMINES (1971, p. 199), són lògiques en textos antics: «Estudiant el conjunt del vocalisme àton català es veu fins a quin punt és lògic que la *-e* vagi sofrint l'assimilació d'una *o* o una *u* tòniques i s'obté, per tant, una confirmació que el català primitiu devia pronunciar *-e* en tots aquests casos, *-e* que solament en el transcurs del temps va anar essent reemplaçada progressivament per *-o*. La *e* pretònica s'ha convertit en *o* davant una *o* de la síl·laba tònica en passar del català antic al modern»; és a dir, *fenuculum* > *fenoll* > *fenollet*, però en passar a *fonoll* > *fonollet* i, per metàtesi, *fonollet*, una metàtesi semblant a la comentada pel mateix estudiós (DECat, IV, p. 93) en relació amb el topònim *La Foneiera*. En aquest mateix sentit s'expressa M.-R. BASTARDAS (1994, p. 99), que considera el fenomen «un tret habitual del català oriental», i MOLL (1991, p. 85), un fenomen d'assimilació.

383. De fet, AlcM, 5, p. 959, indica explícitament que es tracta d'un llinatge osorenc.

384. Anotat amb error de còpia.

nimo se tratará de un Fonollet de transmissió antropònica»,³⁸⁵ o bé si el procés fou invers, és a dir, que el llinatge provingués del topònim; aleshores, es tractaria d'un fitotopònim, un derivat de *fenoll* amb el sufix col·lectiu *-et*, com assenyalen Maria-Reina Bastardas (1994, p. 98), Moreu-Rey (ENL, p. 64) o Coromines (*OnCat.*, IV, p. 206). *Fenoll* o *fonoll* és un nom de planta que procedeix del llatí tardà FENŪCŪLUM (llatí FENĪCŪLUM), diminutiu de FENUM, 'fenc, farratge, herba' (DECat, IV, p. 93).

V. **Mas Fonollet, *Parral de Fonollet, Sobre Fonollet, *Xòrrec del Mas Fonollet*.

Fonollet, corrals d'en

«Quanda petiam terre boscosa in dicta parrochia de osorio in loco Sareu Gur affrontatur ab oryente in terminys *corralls den fonoyet* a meridoie in posio sareu et ad torrentes de rydecos ad fembra morta» (*Capb.* 1446).

Aquest terme devia designar uns corrals allunyats del mas.

L'ús de l'article personal ens indica que es parteix del llinatge i no pas del topònim, un llinatge que apareix ioditzat, que és com es pronuncia.

Fonollet, quintà de

[kiŋ'taðəfunu'jet]

Zona boscosa de castanyer també coneguda com a *quintà de Rebleda* que es localitza a una certa distància del mas que n'origina el nom, és a dir, que el genèric en aquest cas funciona com a sinònim de peça de terra boscosa.

V. *Fonollet, el*.

Fonollet d'Avall, mas

«Fonoletto daual» (*Not.* 1334); «lo mas altra de Fonollet jusà» (*Llev.* 1399); «Pere Funollet Pages Sr util y propietari del Mas Funollet [...] Item confessa tenir en alou de sa Exa una feixa de terra en que antiguament era construït lo Mas Grau, antiguament anomenat *Fonoyet*» (*Llev.* 1731).³⁸⁶

Mas diferent del *Fonollet*, tot i que de la mateixa propietat, situat no gaire lluny d'aquell però a tocar del Veguer i que, posteriorment, s'anomenà *mas Grau* o *Guerau*.

Topònim compost format per *Fonollet*, amb el mateix origen que el seu homònim, i la locució prepositiva *d'Avall*, possiblement per contrast amb referència al *Fonollet*.

385. Malgrat que el recull i el classifica dins de grup de «Nombres botànics».

386. Amb l'esment queda clar que es tractava d'un mas homònim però diferent de *Fonollet*, tot i ser del mateix propietari i aparèixer en forma simple, ja que més tard s'anomenà *Grau* i en aquests moments ja era derruït, cosa que no succeïa amb l'altre.

Font

V. *Cua de la F.*

Font, la

«Loco voccato *sa font*» (*Capb.* 1622).

Indret que es trobava vers can Plana i on devia trobar-se alguna font.

Font, aulet de la

«Una pessa part Aulet y part brolla situat en dita Parra en lo lloch anomenat lo *Aulet de la Font* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Sarsanedas, a mitg dia ab dit Sarsanedas prop la Serra, a ponent en honor del Mas Bosch anomenat Las Fonts [...] y a tremuntana part ab dit Mas Bosch y part ab la quintana del Mas anomenat Camsalubí» (*Llev.* 1731); «Pessa part aulet part brollar anomenada lo *Aulet de la Font*» (*Llev.* 1792).

Antic bosc d'alzines situat prop de can Bosc —del qual és propietat— i de la partida del Borratxi i on es devia trobar una font que podria ser la font de Can Bosc.

El topònim deu originar-se en la presència de la font esmentada, del llatí FÖNTE, 'deu d'aigua' (DEM, p. 202).³⁸⁷

Font, castanyeda de la

[kəstə'ɲeðəðələ'fon]

Topònim que designa una zona de castanyers vells propera a Masferrer i dins de la qual es localitza la font de Masferrer, que és la que origina el nom del lloc.

Font, castanyer de la

[kəstə'ɲeðələ'fon]

Castanyer d'uns cinc metres de diàmetre localitzat vers la Codina Vella, al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

El nom del monumental arbre prové del fet que es troba molt a la vora de la font de Capsol.

Font, hort de la

«Pessa *hort de la Font*» (*Hip.* 1855); «*Hort de la Font*» (*Amill.* 1953).

Peça de terra el nom de la qual deu originar-se en la presència d'alguna font en aquell indret. Per tant, el topònim deu provenir del nom comú, del llatí FÖNTE, 'deu d'aigua'.

387. Tot i que *Font* és un llinatge freqüent a Osor des del segle XVI fins ara, que es manté com a primer i segon cognoms amb setze ocurrencies, el catorzè més habitual, incloent-hi l'alcalde des de l'any 1995, Isidre *Font* Coromines, no creiem que cap dels topònims recollits tingui relació amb l'antropònim.

Font, noguer de la

«Lo *Noguer de la font* del mas Pidevall» (FP 1815); «Hortet sota lo *Noguer de la font* del mas Pidevall» (FNA 1815); «un lladoner sota lo *noguer de la Font*» (FP 1835).

Tros de terra plantada de nogueres de propietat del mas el Pidevall, que es localitzava sobre aquest mas, prop de la font del Pidevall.

Tot i que actualment no existeixen, un informant ens va comentar que prop del mas el Pidevall recordava la presència de l'arbre esmentat. Aquest fet i que es trobés prop de la font del mas és el que explicaria el topònim.

Font, torrent de la

«*Torrente vocato de sa Font*» (*Capb.* 1342); «*Torrente de la Font*» (*Capb.* 1560); «*Torrente vocato de la font*» (*Capb.* b 1562); «*torrente vocato de la Font*» [situat prop del Colobrans, al nord d'Osor i en parròquia de Susqueda] (*Capb.* 1699); «*loco vocato lo torrent de la font*» (*Capb.* 1622); «*Torrente de la font*» [prop de can Plana, al nord-oest d'Osor en municipi i parròquia d'Osor] (*Capb.* b 1560); «*Sot de la font*» [prop del Boscà, al nord-oest d'Osor, en municipi de Susqueda però parròquia d'Osor] (CB 1861).

Topònim inconcret i diversificat que documentem amb referència a diferents hidrònims que devien tenir en comú que l'aigua d'alguna font els alimentava.

En tots els casos, creiem que l'ètim és el llatí FÖNTE, 'deu d'aigua' (DEM, p. 202).

Font d'en Coral, pont de la [ˈpoŋdələˈfoŋdəŋ(1)kuˈral]

Pont també conegut com a *pont de les Pedreres*, a uns 200 metres de la font que li dóna el nom, que travessa la riera d'Osor per conduir a una antiga pedrera.

El topònim és originat per extensió perquè aquest indret és el límit municipal entre Osor i Anglès i no pas pròpiament la font, que no és exactament al costat.

V. *Coral, font d'en*.

Font d'en Riba

«Tres diferents pessas de terra las dos anomenadas Cabirols la altre *Font den Riba* que també posseheix dita Gertrudis Subirá» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra parroquia Santa Margarida de Vallors en lo lloch nomenat *font de Riba*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que sembla que es localitzava en parròquia de Santa Margarida de Vallors però que podria entrar a la de Santa Creu d'Horta.

Topònim compost que fa referència al fet que a la peça de terra es localitzava la font que n'origina el nom.

V. **Riba, font d'en*.

Font d'en Sardina, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'fɔŋdənsər'ðinə]

Perxada situada prop del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, posterior a la perxada de la Font del Rupit i anterior, en direcció oest, a la de la Guinarda.

«*Perxada font d'en Sardina*» (PSOB 2002).

És evident que la perxada pren el nom de la font que s'hi localitza.
V. *Sardina, font d'en*.

Font de la Fageda, sot de la ['soddələ'fɔŋdələfə'ʒɛðə]

Curs d'aigua situat a l'oest de la fageda del Parral que s'uneix al sot d'Aiguafreda prop del pla Castellar.

V. *Fageda, font de la*.

Font de la Figuera, perxada [pər'ʃaðə'fɔŋdələfi'γerə]

Bosc de castanys de propietat del mas el Sobirà, situada prop del Gomis i on trobem una font i el sot homònims, que generen el nom compost de la perxada.

«*Perxada font de la Figuera*» (PSOB 2002).

Font de la Figuera, sot de la ['soddələ'fɔŋdələfi'γerə]

Sot d'aigua amb poquíssim cabal que prové de la font homònima, que origina l'hydrònim. Es troba prop del Gelats.

V. *Figuera, font de la*.

Font de la Guinarda, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'fɔŋdələyi'nardə]

Perxada situada prop del Sobirà, veïna de la perxada de la Font d'en Sardina.

V. *Guinarda, font de la*.

Font de la Maduixa, la

«Una pessa de terra vinya plantada en la *Font de la Metuxa*» (Llev. 1731); «Pessa de terra de conreu de sermens y altres arbres fruyters territori vulgarment dit *La Font de la Maduxa*» (Llev. 1792).

Petita partida que devia formar part d'una de més gran, la de la Maduixa, que apareix amb la forma composta pel fet de situar-se prop de la font a causa, possiblement, de la gran extensió de la de la Maduixa.

V. **Costa de la F. de la M.; Maduixa, font de la*.

Font de les Osseres, sot de la

«En este mojón décimo sexto tiene su origen el llamado *barranco de la font de las oseras*» (IGCOS 1927).

Hidrònim que designa un sot que va a raure al Ter i que neix en els límits entre les propietats dels masos el Cerver i la Casa Nova de Colobrans, al lloc conegut com a *serrat de la Miranda*. Actualment, bona part del torrent resta engolit per l'embassament de Susqueda. Alhora, aquest sot ressegueix els límits entre Osor i Susqueda per la banda NNO, al nord del coll de Nafre i a l'oest de la Casa Nova de Colobrans.

El topònim sorgeix del fet que el sot neix de l'aigua de la font homònima.

V. *Osseres, font de les*.

Font de la Serra, torrent de la

«Una pessa de terra de pertinències de llur Mas Coll [...] Afronta [...] a mitg dia ab lo *Torrent de la font de la Serra*; a ponent y tremuntana ab honors del Monastir de nostra Senyora del Coll» (*Llev.* 1731).

Torrent localitzat vers la muntanya del Coll, no lluny de can Coll.

Topònim compost referit al fet que devia tractar-se d'un petit curs d'aigua irregular que s'iniciava a la font que n'originaria el nom.

V. **Serra, font de la*.

Font de la Talaia, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'fɔŋdələtə'lajə]

Zona boscosa de castanyers situada sobre el mas la Talaia d'en Verneda i dins de la qual es localitza la font que origina el topònim compost.

V. *Talaia, font de la*.

Font del Borrell, la [lə'fɔŋdəlβu'reɫ]

Zona actualment boscosa localitzada sobre la font del mateix nom que segueix la riera de la Noguerola i inclou altres partides com la de la Noguerola o la perxada de Can Rovell.

«Partida *Font de Borrell*» (Hip. 1853); «Pieza de la fon den Borrell» (Amill. 1862); «Finca *Font den Borrell*» (Amill. 1947); «Finca *Font den Borrell*. Alisos» (DFE 1958); «Finca *Font den Borrell*. Límites O. Paseo Borrell. Castaños» (DFE 1962).

Topònim compost originat en el nom de la font.

V. *Borrell, font del*; **Sobre la Font del Borrell*.

Font del Borrell, baga de la, o castanyeda de la Font del Borrell

[ˈbɑɣəðələ'fɔŋdəlβu'reɫ]

Bosc de castanyers que es troba just sobre la font del mateix nom dins l'antiga partida de terra homònima, fets que n'originen el nom.

«Pessa *castanyeda* para aros *Font de Borrell*» (Hip. 1853).

V. *Borrell, font del*.

Font del Borrell, carrer de la

«Una casa ó part de casa situada en dita villa de Ozor y al cap del *Carrer qui va á la Font den Borrell*» (Llev. 1731).

Nom que havia rebut la part del passeig del Borrell que, des del carrer del Verger arriba fins a la font del Borrell.

V. *Borrell, passeig del*.

Font del Borrell, mas

«*Mansi Font de borrell*» (Not. 1334); «una pessa de terra [...] afronta [...] a mitgdia y ponent en honor del mas Ripoll y a tremuntana part en honors de diut Ripoll y part en honor del *mas font de Borrell*» (Rip. 1404);³⁸⁸ «quandam possessione terre in dicta parrochi sobra dicta Riaryam de Nogarola Affr. Ab oryente *mansi de font de borrell* et parte in honore mansi bayer et mansi barçalo (Capb. 1446).

Aquest terme semblaria una altra manera de designar *can Casamitjana*, ja que el llinatge dels que havien estat els seus propietaris semblaria indicar-ho, per exemple «Juan Masó *Casamitjana y Font de Borrell*» (Escrip. 1769). Així mateix, documentem els dos llinatges en topònims relacionats amb la casa: «Terras de *Casamitjana y Fontdeborrell*» (FNA 1809). Pladelasala (1960, p. 374), tot i que situa aquesta casa prop de la Sagrera d'Osor, la considera diferent de can Casamitjana ja en el segle XIV: «el de Dois, *Font-de-borrell y Casamitjana*, es posible que estuvieran junto a la Sagrera».

El llinatge és freqüent a Osor en els segles XIV, XV i XVI, amb caps de casa i amb sentit de pertinença: «Simon *de Font de Borrell*» (Cop. xv), «Antoni *font de borrell*» (PLO 1473), «Johan *de Font de Borrell*» (Fog. 1497) o «Antich *Font de Borrell*» (Fog. 1553).

Tot plegat ens fa creure que l'origen del topònim és antroponímic, en el llinatge originari de Mansolí, de l'antic mas Font de Borrell esdevingut amb el temps Borrell de Mansolí, una branca familiar de la qual es va establir a Osor vers el segle XIV.

Font del Borrell, pont de la

[ˈpɔndələˈfɔndəɫβuˈreɫ]

Petit pont situat sobre la riera de la Noguerola, al passeig del Borrell, a escassa distància de la font que n'origina el topònim.

V. *Borrell, font del*.

388. La situació del mas Font del Borrell en relació amb una propietat del Ripoll semblaria confirmar el que dèiem sobre la possibilitat que aquest mas correspongués a l'actual *can Casamitjana*, que es troba molt a prop de l'actual font del Borrell. A més, el 1404, podem observar una peça de terra que té al sud el Ripoll i al nord el mas Font del Borrell, situació que coincideix amb can Casamitjana en relació amb el Ripoll.

Font del Borrell, prat de la

«Un Hort de regadiu situat en lo cap del *Prat den Fontdeborrell*; Afronta [...] a mitg dia en honor den Casamitjana y Fontdeborrell seguint lo esquey que alli es; a ponent y tremuntana ab la Riera de Nogarola» i «un hort de terra cultiu y antes *prat* anomenat *de la Fontdeborrell*» (Llev. 1731); «Hort conreu dit lo *Prat de la Font de Borrell*» (Llev. 1792).

Prat que devia situar-se prop de la font, possiblement a la partida homònima.
V. *Borrell, font del*.

Font del Ferro, camp de la [ˈkamdələˈfɔndəlˈferu]

Petita peça de terra de conreu que es localitzava a tocar de la font del Ferro, vers la bassa del Molí d'en Serra, fet que n'origina el nom compost.

V. *Ferro, font del*.

Font del Gascó, torrent de la

«Lo *Torrent qui va a la Font del Gascó*» (Llev. 1731); «*torrent de la font del Gascó*» (Acl. 1767).

Aquesta és una altra manera de referir-se al *torrent Monar* prenent com a base que discorre prop del mas del mateix nom i de la seva font.

V. *Gascó, el*; **Gascó, font del*.

Font del Llop, baga de la [ˈbaɣəðələˈfɔndəlˈɫop]

Zona boscosa de castanyer situada al nord de la font i el sot que n'originen el nom, entre la sureda del mateix nom i l'aulet de Gironella.

V. *Llop, font del*.

Font del Llop, sot de la [ˈsoddələˈfɔndəlˈɫop]

Curs d'aigua afluent de la riera de Gironella per la banda est i que es forma a partir de l'aigua de la font situada prop del límit municipal amb Anglès, entre Gironella i Santa Bàrbara, vers l'aulet de Gironella i la baga de la Civada.

V. *Llop, font del*.

Font del Llop, sureda de la [suˈrɛðəðələˈfɔndəlˈɫop]

Bosc fonamentalment d'alzina surera situat entre la Casina i la baga del mateix nom.

V. *Llop, font del*.

Font del Mas Caulí, torrent de la

«*Torrente de la fuente del manso Caulí*» (Escrip. 1778).

Petit curs irregular d'aigua existent al costat del Caulí i que devia formar-se a partir de l'aigua que rajava de la font.

V. *Caulí, el*¹.

Font del Mas Gomis, camí de la

«lo *Cami qui va á la font del Mas Gomis*» (Llev. 1731).

Camí que, possiblement, des del mas o des del camí del mas Gomis devia arribar fins a la font homònima actualment inexistent.

V. *Gomis, el*¹; **Mas Gomis*.

Font del Parral, torrent de la

«Una pessa de terra situada en la Parra de Ozor en lo lloch anomenat Pla Castellar [...] Afronta asolixent en honor den Funollet anomenat Mas Gausach mediant un xeragal [...] a ponent part ab honor den Bayer y part fins al camí qui va del pla de Castellar al Mas Gelats y part en honor del Mas Vaguer que posseheix dit Vernedas mediant *Torrent* que devalla *de la Font del Parral*» (Llev. 1731).

Torrent que també s'havia anomenat *de les Tintes*, possiblement un afluent dels que formen el torrent de n'Horta.

V. *Parral del Sobirà, el*.

Font del Pujol, camí de la

«*Via publica fonte des puiol*» (Capb. 1446).

Camí que devia discórrer cap a la font que n'origina el nom.

V. **Pujol, font del*.

Font del Rupit, perxada de la

[pər'ʃaðəðələ'fɔŋdəru'pit]

Perxada situada a Santa Creu d'Horta, al nord del Sobirà, de què és propietat.

«*Perxada font de Rupit*» (PSOB 2002).

El nom de la perxada prové de la font que es localitza allà.

V. *Rupit, font del*.

Font del Xiquet, sot de la

«*Barranco Font del Xiquet*» (Amill. 1944); «*Barranco Font del Xiquet*» (Amill. 1953).

Ja que es documenta com a afrontació d'un hort del Solà, podria tractar-se d'una altra manera de referir-se al *torrent Merder* o *de Mirapeus*.

El topònim deu originar-se en el fet que l'aigua de la font homònima hi va a raure.

V. **Xiquet, font del*.

Font dels Aigols, torrent de la [tu'reŋdələ'fɔŋdəlzi'ɣols]

Nom ocasional del *torrent del Toronal* quan discorre prop del mas els Aigols i concretament de la font homònima, que origina l'hidrònim.

Topònim compost fruit de dos altres noms de lloc, la *font dels Aigols* i el mas *els Aigols*.

Font Nova, torrent de la

«Una pessa de terra que antes eran diferents pessas de terra anomenat las Hor-tas y Aulet den Planas [...] Afronta asolixent part ab lo Torrent anomenat den Sitjar y part ab la Riera de Ozor; a mitg dia ab dita Riera; a ponent part ab lo *Torrent* anomenat *de la Font Nova* y part ab un cami qui va a dit Mas Planas al Pla de Termens» (*Llev.* 1731); «*Torrente de la font noua* antiquitus vocatur dels Juyals» (*Capb.* 1622, any 1737).

Antigament anomenat *torrent de Juial*, podria tractar-se del *sot del Part* o d'algun afluent que és possible que vingüés de la part oest, del terme de Susqueda, prop de la Casa Nova del Coll i del Celró, ja que es localitza prop dels límits de can Coll.

Topònim compost que indica que rebia aigua provinent de la font Nova.

V. **Nova, font*.

Font Saguàrdia, serrat de

«Tota aquella mansada vuy afogada anomenada de Solterra ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit Mas Solterra unida [...] afronta [...] a mitg dia en honor den Ribadevall fins al *serrat de la font de Saguàrdia*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, el topònim es refereix a la zona muntanyosa localitzada al sud dels masos Solterra i la Riba d'Amunt, d'entre 800 i 900 metres, al nord-est de Sant Miquel de Solterra, punt culminant de la zona.

El topònim prové de la font que es localitza a la zona.

V. *Saguàrdia, font*.

Fontanella, la¹

Nom de dues partides, la primera en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, possiblement entre els masos el Soler del Coll, el Sui i cal Mariner: «Feixiam terra in loco vocato *la Fontanella*» (*Capb.* b 1562). La segona es trobava a Santa Creu d'Horta, entre ca n'Iglésies i el Viurevol: «Petiam terra loco vocato *Fontanell* boscosa afrontatur ab oryente in honore mansi de Sgleya, a merydie in honore mansi Viuravol ab occidente in Riarya de Valle et a circio in honore mansi de valle» (*Capb.* 1446); «lloc *la Fontanella*» (*Llev.* 1731); «Feixa de terra boscosa lloch anomenat *la Fontanella*» (*Llev.* 1792) i actualment se l'anomena *Fontanilles*.

En ambdós casos, l'origen del topònim deu ser el diminutiu de *fontana* amb el sufix *-ella*, del llatí *-ELLUM*, en el sentit de 'font petita'.

Fontanella, la²

«Fexam terra vocata *Fontanella*» [parròquia de Santa Creu d'Horta] (*Capb.* 1446);
«Feixa terra vocata *sa Fontanella*» [parròquia de Sant Vicenç de Susqueda] (*Capb.* 1562).

Dues feixes reben aquest nom. L'origen del nom dels dos llocs deu ser el mateix, la presència propera d'una fontanella o font petita, derivat diminutiu de *fontana* amb el sufix *-ella*; endemés, és molt possible que prenguessin el nom de la partida de terra en la qual s'inclouen.

V. **Fontanella*¹.

Fontanella, coll de la

«Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat *Coll de sa Fontanella*; Afronta asolixent en honor del Mas Mont; a mitg dia així mateix anomenat Puig de Borrell» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra territori anomenat *Coll de sa Fontanella*» (*Llev.* 1792).

Lloc situat a Santa Creu d'Horta i que incloïa una partida propietat del Sobirà, no gaire lluny de can Mont en direcció a la Casa Nova de Muntanya.

A part de l'ús de l'article salat arcaic com a connector entre genèric i específic, cal indicar que, etimològicament, es tracta d'un derivat diminutiu de *fontana* (AlcM, 5, p. 962, i DECat, IV, p. 106) en el sentit de 'font petita' amb el sufix *-ella*, del llatí *-ELLU*.³⁸⁹

Fontanilles

[fuɲtə'niʎəs]

V. **Fontanella*, la¹.

Fontfreda, perxada

[pər'ʃaðə'fom]frɛðə]

Zona boscosa de castanyers joves, de propietat del Sobirà, situada al nord de la Casa Nova de Muntanya, per on discorre el torrent homònim que origina el nom de lloc.

«*Perxada Fontfreda*» (PSOB 2002).

389. Podem adonar-nos que la riquesa d'aqüífers a Osor facilita la certesa de les afirmacions de MOREU-REY (ENL, p. 19) quant a *font* com un dels termes «d'entre els més fecunds dels apel·latius que serveixen per a crear els nostres noms de lloc» i AMIGÓ (1999, p. 122), «Ara: la paraula que ha tingut la màxima repercussió és *font*. Diria que hi ha molt pocs pobles en els quals no hi hagi la partida de la Font, o bé la partida designada amb un derivat de font, [...] o amb la paraula font ajudada amb un adjectiu».

Fontfreda, torrent de [tu'reŋdə'fom'frɛðə]

Torrent que neix sota la Casa Nova de Muntanya també conegut com a *torrent de Fembra Morta* i com a *sot d'Aiguafreda*. Discorre en direcció NNE i és un dels sots que aporta més aigua pel vessant oest a la riera d'Horta.

Recollit oralment, es tracta d'un hidrònim aglutinat per *font* i *freda*, molt freqüent en la toponímia catalana, com ens recorda Coromines (*OnCat.*, IV, p. 278): «Inútil donar ací gaires més exemples o explicacions de tals NLL derivats de l'adjectiu *fred*. Són innumbrables els casos de *Font-freda*, *Puig-fred*, que es trobaran en massa i ben fàcilment, en tot mapa o nomenclàtor». Per tant, el topònim es relacionaria amb la qualitat de la temperatura de l'aigua del torrent, ben fresca a causa de l'altitud, és a dir, que és un mot compost pel nom *font*, del llatí FŌNTE, 'deu d'aigua', i l'adjectiu *freda*, del llatí vulgar FRĪGĪDU, provinent del clàssic FRĪGĪDUS, -I, 'de temperatura baixa' (DEM, p. 205).

Fonts

V. *Mare de les F.*, *Tres F.*

Fonts, les [ləs'fons]

Zona de terra actualment boscosa situada a l'est del mas les Berbolades, al nord de can Bosc i a l'oest de Cercenedes.

«Lo lloch anomenat Aulet de la Font [...] Afronta asolixent en honor de Mariano Margarits, y part en honor del Mas Sarsanedas; a mitg dia ab dit Sarsanedas prop la Serra; a ponent en honor del Mas Bosch anomenat *las Fonts*» (*Llev.* 1731).

El topònim degué originar-se, possiblement, en l'existència de diverses deus d'aigua que originen diferents sots com ara el *de les Fonts* o el *del Palau*; es tracta, per tant, d'un plural de *font* en el sentit de 'deu d'aigua'.

Fonts, sot de les [ˈsoddələs'fons]

Petit sot que, localitzat prop de les Berbolades, neix prop de la roca de Cercenedes i discorre en direcció NNO per unir-se a la riera d'Osor a uns quatre quilòmetres del poble en direcció a Sant Hilari Sacalm.

Se l'anomena d'aquesta manera perquè se situa en el llocdit *les Fonts*. També se'l coneix com a *sot del Palau* en la seva part més propera a la riera d'Osor.

V. *Sot de les Fonts*.

Fontsamallera [ˈfonsəmə'ɫerə]

Nom que correspon a una font, un torrent i una muntanya, situats fonamentalment en terme de Sant Hilari Sacalm, en els antics límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Martí de Querós, a la zona més occidental del

terme. La font, en terme de Sant Hilari, apareix esmentada en obres excursionistes: «*Font Samallera*» i «*Coll de Font Samallera*» (CEC 1924) i «*Font Semallera*» (Cardós).

Sembla evident que es tracta d'un topònim compost aglutinat format pel nom *font*, l'article salat femení *sa* i el mot *mallera*, com coincideixen a afirmar Danés (1986, p. 4), Bruguera i Escorihuela (1999, p. 149) i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 250); precisament, aquest darrer estudiós esmenta explícitament el topònim i en comenta el possible origen etimològic:

Notem bé que sona amb *ʎ* i no pas *y*- encara que en aquests llocs la distinció entre els dos fonemes originaris, *yl* i *ll*, resta rigorosa, i incòlume (*abeya, pa-reyada* tothom). Sens dubte hi ha l'article salat *sa* amb caràcter usatíu (com en *Collsabena, Coma-sa-posa*), però certament no pot contenir *ametlle, -er*: no se n'hi faria cap en aquesta altura, i no hi ha la *-tll* geminada.

Tenim, però, noms de lloc paral·lels, ben guiadors, en el domini castellà. *Peñamellera* a Astúries, i una altra que existí a la Sierra de Córdova, penya i monestir de temps mossàrabs citada per Sant Eulogi cordovès al segle VIII, amb el nom de *Pinna Mellarensis* i *Mellaris Pinaculum* i *Pinnamellar* en el calendari mossàrab del Rabí Ben Zaid (Simonet, *Glos. Moz.*, p. 441). Fins a cert punt encerta Simonet en relacionar-lo amb el ll. MEL. Amb una gran objecció, però: que en romànic els successors i derivats de MEL, tenen pertot, *-L-* simple; penya *melera* seria si volgués dir roca per on s'escola mel (cf. *Canya melera* dels 'apicultors'). És que es tracta de MELLARIUM 'rusc d'abelles', mot ja format en llatí clàssic (Varró, etc.). Del plural d'aquest neutre ve el nostre *Font-sa-mellera* i l'asturià *Peñamellera*, 'font dels abellars', 'penya on hi ha seguers' o siguin ruscos silvestres.

Creiem que aquesta seria, a hores d'ara, l'explicació etimològica més probable.

Fontsamallera, peça de terra de la

«Una pessa de terra anomenada la *pessa de la font Cemallera*» (IFM 1644).

Peça de propietat del Carbonell, possiblement a la partida del mateix nom, que en deu originar el terme, segurament a l'antic municipi de Sant Martí de Querós. V. *Fontsamallera*.

Fontsamallera, torrent

[tu'ɾeɲdə'fonsəmə'ʎerə]

Tot i localitzar-se fonamentalment en terme de Sant Hilari, a la zona de Querós, aquest torrent, situat al nord del coll de Querós, a la zona més occidental d'Osor, funcionava com a límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Martí de Querós, com corroboren Pladelasala (1960, p. 370) i el text Del. 1885: «*Sigue luego hasta el torrente que pasa entre los mansos de Carbonell u Masclavé y el curso de este torrente hasta el arroyuelo que bajando de Fontsemellera se dirige al Coll de Querós*».

«Y de allí puja Riera munt fins a trobar lo Torrent que devalla del Moli den Carbonell y seguint dit Torrent fins lo *torrent que devalla de Fontsamallera*, y de allí dret a la Serra que passa a la part de tremuntana afrontant ab lo terme de St Martí de Caros» (*Llev.* 1731); «*riera de Fontsemallera*» (*Cad.* 1785); «*arroyo Fontsamallera*» (*Hip.* 1857).

Rep aquest nom perquè discorre pel llocdit del mateix nom.

V. *Fontsamallera*.

Foradada, roca [ˈrokəfurəˈðaðə]

Penya situada prop del mas el Carbonell, a l'oest d'Osor, que es caracteritza per tenir diversos forats.

Pronunciat sovint amb síncope, es tracta d'un nom de lloc format a partir de l'adjectiu descriptiu femení provinent del participi del verb *foradar*.

Forment

V. **Artiga del F*.

Forment, pla de

«*Pla de forment*» (*Not.* 1334).

Possiblement, és un topònim provinent del nom originat del llatí tardà FROMĒNTUM O FORMĒNTUM, que substituï el clàssic FRŪMĒNTUM, 'blat', 'gra cereal' (DECat, IV, p. 218), perquè es tractava d'un pla en el qual es conreava aquest cereal.

Formental, pla [ˈplafurmənˈtal]

Situat a Santa Creu d'Horta, entre l'Espinau, la Molina i ca n'Iglésies, no sabem si té cap relació amb el *pla de Forment*.

«*Pla Formental*» (*Cad.* 1960).

Sigui com sigui, pensem que es tracta d'un adjectiu derivat de *forment* amb el sufix *-al*, potser 'camp de blat' o bé 'herba de prat, alta, que fa un poc d'espiga semblant a la del forment' (DECat, IV, p. 127).

Formentar, el [əɫfurmənˈta]

Nom de dos espais o dues peces de terra diferents situats prop del mas l'Espinau, al sud-est del terme municipal d'Osor.

«Una pessa anomenada *Formenta* situada en dita Parra per ginstar y part de bruchs» (*Llev.* 1731); «Pessa anomenada *lo Formentá* parroquia de Ossor» (*Llev.* 1792).

Creiem que el topònim actual i el documentat al segle XVIII no es corresponen, ja que l'actual es trobaria en parròquia de Santa Creu d'Horta, mentre que en el segle XVIII se situa a la de Sant Pere d'Osor.

Malgrat això, creiem que en els dos casos l'origen és el mateix, possiblement, un derivat de *forment*, 'lloc on es conrea blat', ja que no creiem que existeixi relació amb *formentar*, 'acte de picar les pedres' (DECat, IV, p. 127). De totes maneres, la forma amb aquest sentit no l'hem localitzada a cap de les obres consultades. Podria tractar-se, doncs, d'una primera documentació.

Formentar, coll de

«*Coll de Formentar*» (FI 1750).

Coll situat devers ca n'Iglésies i l'Espinau, on trobem el llocdit el Formentar. L'orònim deu originar-se a partir del llocdit.

V. *Formentar, el*.

Formentar, pla de

V. *Formentar, el*; **Pla de Formentar*.

Formigues

V. *Sant Miquel de les F*.

Forn

V. **Celler del F*.

Forn, aulina del

«*Aulina del Forn*» (Capsolt 1560); «*aulina del Forn*» (*Capb.* 1562); «Serra vocata de la *aulina del forn*» (*Capb.* 1699).

Topònim que devia designar una alzina amb alguna particularitat destacable o bé un grup d'alzines —aleshores el genèric tindria sentit col·lectiu— que es trobava prop del forn —possiblement de calç— de la Rovira, a l'est del mas indicat.

El nom s'originà en l'antiga existència d'un forn, possiblement de calç.

V. **Aulina del Forn*.

Forn, llocdit

«*Fexia terra in loco vocato forn*» (*Capb.* 1342); «*Loco Vocato Forn*» (*Capb.* 1622).

Aquest topònim devia referir-se a la presència d'un forn, possiblement de calç; de fet, creiem que coincideix amb el «lloc anomenat forn de la Calç» (*Coll* 1732), que seria una forma composta per referenciar el mateix espai.

Forn, pla del, o plana del Forn [ˈpladəlˈforn]

Petit pla situat entre el Gelats i el Veguer, al sud de la població d'Osor. Actualment, es tracta d'una perxada, una zona boscosa de castanyer jove.

«Un balans de terra mitjerias ab lo hereu del Mas Bayer que posseheix dit Vernedas situat en la Parra de Ozor [...] Afronta asolixent en honor den Funollet mitgerias ab dit Verneda sota lo camí de la *Plana den forn*; a mitg dia ab honor del Mas Subirá» (*Llev.* 1731).

Segons la forma actual, semblaria que el topònim s'ha originat en l'antiga existència d'algun tipus de forn en aquell espai; ara bé, en el document escrit podem observar que el nom propi va precedir de l'article personal *en*, que fa pensar en un origen antroponímic. De fet, *Forn*, com a llinatge, apareix en documents osorencs dels segles xv i xvi, incloent-hi dos caps de casa, «*Petrus forn*» i «*Johannes Forn*» (PLO 1473); aquest segon, a més, acompanyat en el text d'«alias ribademont», segurament perquè va entrar al mas la Riba d'Amunt, un mas proper al Gelats i amb el qual existeix un camí que l'uneix. Vist això, és possible que, efectivament, el llinatge originés aquest topònim en el sentit de ' propietat d'en Forn', és a dir, del mas la Riba d'Amunt.³⁹⁰

V. *Pla del Forn*; **Plana d'en Forn*.

Forn, vinya del [ˈbijədəlˈforn]

Antiga vinya situada prop de la Codina Vella, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del riu Ter. Actualment, és una zona boscosa.

Recollit oralment, ens varen explicar que en aquell indret hi havia hagut un forn de calç; aleshores, el topònim es degué originar en la presència d'aquest forn, del llatí FŪRNU, 'lloc tancat on es produeix calor amb diverses finalitats' (DEM, p. 203).

Forn de la Calç

V. **Bac del F. de la C.*

Forn de la Calç, clot

«Una mina de hierro nombrada Neptuno en tierras de Juan Codina y punto dicho *Clot del horno calcinero*» (Hip. 1852).

Indret que, localitzat en propietat del mas la Codina, devia trobar-se al nord del terme municipal, possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Topònim compost que indica l'antiga existència d'un forn de calç.

390. Tanmateix, un informant ens va comentar que hi havia hagut un forn de calç a tocar del mas el Veguer que ara restaria enterrat. Si aquest fos l'origen del nom de lloc, hauríem de considerar que en el text escrit es fa un ús inadequat de l'article personal.

Forn de la Calç, puig

«*Serro llamado del Forn de la Cals*» (Escrip. 1594); «*Serro llamado del Forn de la Cals*» (Escrip. 1639).

Puig de situació incerta, tot i que semblaria situat al nord del mas can Bosc.

Malgrat que no creiem que es relacioni amb cap topònim semblant, pensem que l'origen és el mateix, en el nom *forn*, provinent del llatí FURNUS, 'lloc tancat on es produeix calor amb diverses finalitats' (DEM, p. 203), en aquest cas especificat que és de calç.³⁹¹

Forn de la Rovira, carena del

«Mojón nº 4 en el punto conocido por *Carena del forn de la Rovira*» (OS 1927); «el sitio conocido *Carena del forn de la Rovira*» (IGCOS 1927).

Límit municipal entre Osor i Susqueda, a la banda oest del terme, vers el mas la Rovira i al sud de la Corbera.

Topònim compost pel nom *Forn*, possiblement de calç, del llatí FURNUS, i el nom del mas *Rovira*, perquè s'hi localitza a prop.

Fornaca, mas

«*Mansi de fornacha*» (Capb. 1342); «Una pessa de terra en que antiguament estava construït lo *Mas Fornaca* situat en dita Parra de Susqueda; Afronta asolixent part ab lo Torrent de Rocasalva y part ab lo Mas Rocasalva» (Llev. 1731); «Possessio de terra en la qual antiguament era construït un *mas* anomenat *Fornaca*» (Llev. 1792).

Antiga casa de propietat del mas Rocasalva de Susqueda, que devia situar-se en els límits entre Osor i Susqueda, probablement dins l'actual embassament de Susqueda i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Rodríguez Burch (1975) esmenta el mas com a «*mas fornatha*» però no en fa cap comentari ni el situa.

Coromines (*OnCat.*, IV, p. 263-264), referint-se a dos masos homònims situats a Caldes i Martorell de la Selva, indica que el topònim podria provenir del llatí FORNAX, -ACIS, 'fornal', i aleshores es tractaria d'una feminització de *fornac*. Ara bé, com indicàvem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 189), a Riudarenes, a la comarca de la Selva, encara existeix una urbanització anomenada *can Fornaca*, i Alcover i Moll (*AlcM*, 6, p. 6) recullen el mot com a llinatge existent a Blanes,³⁹² és a dir, que podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic, tot i que no l'hem trobat com a llinatge osorenc.

391. La presència de forns de calç en el terme d'Osor, com podem observar, era força notable i, de fet, encara actualment se'n pot visitar un que es troba en força bon estat prop del mas can Plana.

392. Tanmateix, Moll no el recull a ELC.

Forns, coll dels

«*Colle vocato ses Forns*» (*Capb.* 1446).

Situat a Santa Creu d'Horta, prop de la parròquia de Santa Maria de Vallors.

Es tracta d'un plural de *forn*, possiblement per l'existència de més d'una construcció d'aquest tipus en aquella zona.

Fosell, mas

«Jaume Bayer y Crosa Pages de Ozor y Esteve son fill [...] tenen en alou de S. Exa. tot lo dit llur Mas Bayer habitat ab los *Masos* Roquer y *Fozell* dirruhits y en aquell units y agregats» (*Llev.* 1731); «Tot lo mas Bayer y los *masos* Riquer y *Fozell* deshabitats y a dit mas agregats» (*Llev.* 1792).

Diferent del *mas Fosselles*, aquest mas devia localitzar-se prop del Baier, del qual era una propietat.

El fet que aparegui escrit amb *z* ens permet d'intuir que la pronúncia corresponia a un so alveolar fricatiu sonor i per aquesta raó el grafem amb *-s-* simple.

Desconeixem quin devia ser l'origen d'aquest nom, tot i que, com esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 189), podria provenir de «*Fusell*, amb el sentit d'eix de les rodes d'un vehicle o amb el d'arma de foc», dues possibilitats, tanmateix, incertes.

Fosselles, mas

«*Mansatam cum terris, honoribus et possessionibus vocata Fossells de Petrus de Menyfren*» (*Capb.* 1342); «Gabriel Vallicrosa alias Colobran dominus utilis et propietario *mansos* Colobran, Part et *fosellas*» (*Capb.* 1560); «*Mansum fose-lles*» (*Capb.* b 1560); «*Manso fossellas* parrochie Susqueda termino de Osor» (*Capb.* 1562); «Josephus Colobran dominus utilis *mansorum* Colobran, des Part et *Desfozellas*» (*Capb.* 1699); «*Masoveriam de sas Fozellas* afrontatem oriente mansi de Sararols, a meridie ab occidente torrente voccato de Part, a circio flumine Ticeris» (*Capb.* 1699).

Mas de grafia dubtosa que se situava al nord d'Osor, segons Rodríguez Burch (1975), prop de la Molina del Clascar.

Terme que, gràficament, apareix amb diverses formes: *Fossells*, *Fosellas*, *Fosselles*, *Foselles* i *Fozellas*, a part de la forma aglutinada *Desfozellas*. L'alternança de les grafies *s*, *z* i *ss* i el desconeixement de l'origen etimològic del topònim ens fa dubtar si es pronunciava sorda o sonora i si es tractava d'un masculí o femení.

Franc, casa

«*Casa Franch* hi viu Joan Riera y Bayer» (LA 1817).

Nom d'una casa de la qual desconeixem la situació i que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des de principis del segle XIX fins a mitjan segle XX, i que duia com a segon cognom l'alcalde del municipi entre 1891 i 1893, Felip Coma *Franch*.

França, carrer de [kə'reðə'fransə]

Nom d'un carrer que va des de les escoles fins a la carretera del Coll vers el pont dels Soldats. Anteriorment, s'havia anomenat *carrer de Nostra Senyora del Coll*, ja que, de fet, forma part del camí Ral que es dirigia vers aquest santuari.

«Casa en lo *carrer* vulgarment dit *de fransa*» (FNA 1811); «lo *carrer* anomenat *de Fransa*» (FN 1816); «dit *carrer* publich dit *de Fransa* que va de la mateixa vila al Santuari de Ntra Señora del Coll» (FNA 1833); «*Calle de Francia*» (Hip. 1854); «*Calle Francia*» (Pad. 1877); «*Carrer de Francia*» (LA 1909); «*carrer de França*» (LA 1938); «*calle Francia*» (DFE 1939); «*carrer de França*» (LA 1979).

Entre 1939 i 1979, el nom oficial fou *calle de los Mártires*, un nom, però, que no va arrelar en cap moment entre la gent, que no el va deixar d'anomenar mai *carrer de França*, i, de fet, sorprèn que el nom fins i tot apareix en un document de 1947, encara que sigui en castellà, «*calle de Francia*» (Amill. 1947), en plena postguerra.

L'origen del nom del carrer no és gens senzill i, de fet, només existeix una història oral que l'explica; diu el següent: «M'havien dit que a finals del segle XIX, principis del XX, s'havia instal·lat al carrer, a la casa coneguda actualment com a *can Pones*, un francès conegut com l'avi Pierre, no se sap per quines raons polítiques en aquell moment vigent, va poder col·locar la bandera del seu país al balcó de casa seva, cosa que sembla que comportava un millor tracte per part dels veïns que, des d'aquell moment sembla que varen anomenar del Francès».³⁹³ La història té lògica, el problema, però, sorgeix del fet que nosaltres hem documentat el nom del carrer el 1811, a principis del segle XIX, i no al final, cosa que implicaria que o bé el relat no és precís quant a la datació o bé el nom era ja anterior.³⁹⁴

V. *Carrer de França*.

Francesc Ascaso, carrer de

«*Carrer Francesc Ascasso*» (LA 1936); «*carrer Ascaso*» (LA 1938, lligall 252).

Nom que va rebre l'actual *carrer Major*, durant el període de la Guerra Civil.

393. Aquest relat apareix reproduït sense autoria en el *Programa de la Festa Major del Terç*, Osor, 2001. Segons les informacions recollides, és obra d'un veí del carrer de França que es diu Josep Badenas.

394. No ens ha d'estranyar que el terme faci referència al país veí perquè, com assenyala COROMINES (*OnCat.*, IV, p. 274), no són rars els topònims d'aquesta mena, com demostra l'existència del *veïnat de França* a Arbúcies (la Selva) o del poble del Segrià anomenat *Vilanova del Segrià* o *de França*.

En forma simple o composta, es tracta d'un topònim que, com assenyala Moreu-Rey (1974a, p. 67), deu la seva existència «a imposicions oficials (locals o estatals)», fet pel qual no té tradició. El nom del carrer fa referència a un destacat anarquista aragonès.³⁹⁵

Franquisèn, cases d'en

«*Les cases den Franquisen*» (Vic. x-xi).

Antic topònim documentat dels segles x-xi i que se situava en els límits entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, un dels indrets més al sud d'Osor, al sud del Sobirà, al sud-est del pla de les Cases —el nom del qual podria provenir d'aquí— i a tocar de l'antiga via de Bella Polla o camí de Vic a Girona. Bolòs i Hurtado (2001, p. 51) l'esmenten com a habitat ja en aquella època i Pladelasala (1960, p. 369) l'assenyala com a límit parroquial a tocar del camí indicat i prop de l'hort d'en Sobirà.

L'ús de l'article personal ens fa pensar en un topònim d'origen antroponímic, possiblement germànic, però que no hem trobat a cap de les obres consultades.

Freda, font

[ˈfɔŋˈfrɛðə]

Font situada prop de la Casa Nova de Mas Coll que també s'anomena *font Fresca*.

L'hidrònim s'origina en l'adjectiu, ja que l'aigua surt de la font a una temperatura certament baixa; per tant, prové del llatí FRĪGĪDŪ, 'que té una temperatura baixa', del llatí clàssic FRĪGĪDUS, -I (DEM, p. 205).

Fredós, camp

«*Campo Fredose*» (SBB 958).³⁹⁶

Esmentat per Pladevall (1993, p. 74), indica que es tractava d'una peça de conreu de vinya situada a la vall d'Osor, però en desconeixem la situació exacta.

395. Ascaso, Francisco (Almudévar, 1901 - Barcelona, 1936). Militant de sindicats anarcosindicalistes des de 1916, fou empresonat diverses vegades. Fou company de Durruti i constituí el 1922 el grup anarquista Los Solidarios. Participà el juny de 1923 en l'assassinat del cardenal Soldevila a Saragossa i fugí a França i Amèrica. Participà també en un frustrat intent d'atemptat contra Alfons XIII a París. El 1927 fou un dels fundadors de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI). Tornà a Barcelona un cop proclamada la II República, el 1931, i fou secretari del comitè de Catalunya de la CNT. Fou mort a Barcelona el 19 de juliol de 1936 davant la caserna de les Drassanes, al capdavant dels grups de defensa confederal, quan intentava de reduir els militars aixecats (GEC, 2, p. 555).

396. Biblioteca de la Universitat de Barcelona, document número 157 del Fons de Sant Benet de Bages.

Tampoc sabem quin origen etimològic podria tenir, tot i que poden existir dues possibilitats, que derivi de *fred* —com *Aiguafreda* o *Fontfreda*— o bé que es relacioni amb un antropònim germànic arran de la forma inicial *Fred-*.³⁹⁷

Freixe, font del

«Afronta asolixent en honor llur y part ab lo Mas Basseda y part ab lo Mas Crosa; a mitg dia part en honor den Banchs anomenat las Bordoneras vers lo Torrent del Frexe, y part en honor del Mas Baceda; a ponent ab dit Mas Baceda mediant un Torrent fins ala *Font del Frexe*» (*Llev.* 1731).

Antiga font que es localitzava prop dels masos Baceda i Masferrer, no gaire lluny de les Freixenedes, és a dir, al nord-est d'Osor.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí *FRA-XĪNU*, tot i que el terme és documentat com a llinatge d'Osor durant bona part del segle XX, després, però, de l'esment toponímic. El que desconeixem és si el nom de lloc es referia a un únic arbre amb alguna particularitat o bé si és un nom simple usat com a col·lectiu, ja que, de fet, el nom de la font es relaciona amb un torrent homònim.

Freixe, hort del

«Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra anomenada lo *Hort del Frexa* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Ombreras, a mitg dia y ponent en altre honor llur, y a tremuntana ab la Riera Major» (*Llev.* 1731).

Peça de terra situada prop de les Mines d'Osor, a l'est del municipi.

Com en la font del mateix nom, deu ser un fitotopònim a partir de l'arbre, que, en aquest cas, tractant-se d'un hort, possiblement sí que es referia a un únic exemplar.

Freixe, torrent del

«Afronta asolixent en honor llur y part ab lo Mas Baceda y part ab lo Mas Crosa; a mitg dia part en honor den Banchs anomenat las Bordoneras vers lo *Torrent del Frexe*, y part en honor del Mas Baceda; a ponent ab dit Mas Baceda mediant un Torrent fins ala *Font del Frexe*» (*Llev.* 1731).

Hidrònim de caràcter fitotoponímic, relacionat amb la font homònima, situat vers els actuals masos el Bancs i Masferrer.

V. **Freixe, font del*.

Freixeneda, la

«El punto llamado *la Fraxaneda*» (OSHS 1889); «Mojón nº 13 Colocado en el punto llamado *la Fraixaneda* en la misma heredad de Miguel Borrell» (OSHS 1890).

397. Antropònims com *Fredald*, *Fredari*, *Frediule*, *Fredemar*, *Fredulf* són d'origen germànic i daten dels segles IX i X, com assenyala MOREU-REY (1991, p. 11-28).

Topònim situat en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a l'oest de la muntanya de Sant Miquel de Solterra o de les Formigues.

Es tracta d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu del nom d'arbre *freixe*, i el sufix femení *-eda* en el sentit de 'bosc de freixes'.

Freixenedes, les

«Una de pessa de terra de pertinencias del Mas Saulina situada en dita Parra en lo lloch anomenat Pla del Castanyer [...] Afronta asolixent en honor llur mediant Camí de la Piconera; a mitg dia ab lo dit Torrent que passa entre dits Masos Pidevall y Pidemunt; a ponent en honor den Baceda anomenat *las Fraxanedas* que posseheix Romagueras y part en honor den Masferrer» (*Llev.* 1731).

Zona situada entre les propietats del Masferrer i la Piconera, al nord-est d'Osor.

Sembla que es tracta d'un fitotopònim derivat plural de l'arbre *freixe*, del llatí *FRAXĪNU*, amb el sufix col·lectiu *-eda*, del llatí *-ETUM*, *-ETA*, existent en la toponímia però amb menys presència que *Freixenet*, com afirma Maria-Reina Bastardas (1994, p. 100).

Fresca, font

[ˈfɔŋˈfrɛskə]

Aquest és un altre nom, de fet sinònim, de la *font Freda* que es localitza prop de la Casa Nova de Mas Coll.

El terme s'origina en la fredor de l'aigua que raja de la font, per tant, de l'adjectiu provinent del germànic *frisk*, 'nou, fresc' (DEM, p. 205).

Frou, puig de

[ˈpuɖzðəˈfrou]

Forma col·loquial per referir-se al puig que normativament també es recull com a «*puig d'Afrau*», segons el MAPA 3, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Malgrat això, el *Nom.* 2004 també recull la forma que anotem, així com una obra cartogràfica, «*Puig de Frou*» (MAPA 6). Es tracta del límit entre els municipis d'Osor i de la Cellera de Ter pel nord-est.

«*Mont de Frou*» (*Com.* 1355); «al peu de la Montanya de *Puig de frou*» (*Llev.* 1731); «la Montaña dita de *Puig de Frou*» (*Llev.* 1792); «terra boscosa en la Montaña de *Puig de Frou*» (FNA 1808); «*Puigdefrou*» i «el *Puig de Frou*» (OLCT 1927).

V. *Afrau, puig d'*.

Fullaquera, perxada de la

[pəɾˈʃaðəðələfuɫəˈkɛrə]

Perxada de propietat del Sobirà, situada darrere can Mont, a Santa Creu d'Horta.

«*Perxada la Fullaquera*» (PSOB 2002).

Creiem que es tracta d'una forma derivada de *fullaca*, derivat alhora de *fulla*, amb el sufix col·lectiu *-era* en el sentit de 'lloc amb molta fullaca o fullaraca'.

Fumat, castanyer

«El *Castanyer Fumat*» (Coll 1732); «*Castanyer* anomenat *Fumat*» (Acl. 1767).

Arbre situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d'Osor, a la zona que va des dels masos can Coll i l'antic Falgueres en direcció a la Codina Vella, bastant allunyada.

El topònim es devia originar en el participi adjectivat *fumat* degut, possiblement, al color fosc de l'arbre, que tenia aquesta tonalitat per si mateix o bé fruit d'algun incendi.

Fuster, cal [ˈkalfus'te]

Nom de dues cases actuals, una situada al carrer de França i l'altra, al carrer Major —també coneguda com a *can Lluís Fuster*.

«*Casa Fusté* hi viu Salvador Gros» (LA 1817); «*cal Fusté*» (LLC 1929e).

El terme és i ha estat un malnom individual bastant freqüent, «*en Fuster Gran*» (Hip. 1854), «*Angeleta Fustera*» (LLC 1929e) —feminitzat— o l'encara actual *en Joan Fuster*. L'origen del nom es troba en l'ofici, tot i que *Fuster* és un llinatge documentat a Osor des del segle XVI fins a la primera meitat del segle XX, incloent-hi un cap de casa de la Sagrera al segle XVI, «*Joan Fuster*» (*Man.* 1553).

Fuster, vinya d'en [ˈbijədəmfus'te]

Antiga zona de conreu de vinya esdevinguda boscosa de pins, que es localitza a la banda oriental de la partida de terra de Puig-rodon.

El topònim prové del sobrenom del seu antic propietari, un sobrenom derivat de *fusta*, que es refereix a l'ofici.

Gaig, font del [ˈfoŋdəl'ɣatʃ]

Font situada en terme de Sant Hilari Sacalm, antigament de Querós, a prop d'Osor i en el camí que des del coll de Querós s'arriba fins al santuari del Coll. Sembla que abans s'havia anomenat *font Ferriol* i és esmentada en diverses obres excursionistes: «*Font del Gaig*» (CEC 1924) i «*fuelle del Gaig*» (Castells).

«*La font del Gaig*» (FM 1750); «*font del Gaix* parroquia Caros terme Susqueda» (*Llev.* 1792).

Etimològicament, coincidim amb Danés (1986, p. 7) a considerar-lo un zootopònim: «Prové de la fauna», és a dir, que s'origina en la presència a l'indret de l'ocell —una au encara present en aquella zona—, un nom provinent del llatí tardà *GAIVS* (DE, p. 436), un terme que no hem trobat recollit a cap altre topònim, segons les obres consultades.

Gaixeres

«Feixa de terra territori dit *Gaixeras*» (*Llev.* 1731).

Per la situació, prop de la Coma, del qual és una propietat, podria ser fruit d'un error de còpia per *Gaitesa*, a la mateixa zona i de la mateixa propietat. Si no fos així, ja que és un indret no gaire allunyat de la font del Gaig, podria tractar-se d'un derivat del nom d'ocell amb el sufix *-era* en plural, que indica 'lloc amb abundància de gaigs'.

Gall, cal¹ [ˈkalˈɣaɫ]

Nom popular de *la Casa Nova de Colobrans*, situada prop del Cerver. De fet, en una ocasió l'hem documentat amb els dos elements: «*la Casanoba Gall*» (LLC 1929e).

«*Call*» (Pad. 1880); «*Gall*» (Pad. 1885).

L'origen del topònim, possiblement, és el malnom d'algun dels seus habitants, és a dir, creiem que és de caràcter antroponímic.

V. *Cal Gall*, *Llarga de Cal Gall*.

Gall, cal² [ˈkalˈɣaɫ]

Casa del carrer de França.

El terme, també existent com a malnom de persona, *en Gall*, s'originà en el fet que uns dels seus habitants durant molts anys provenien del mas del mateix nom també conegut com a *la Casa Nova de Colobrans*.

Gall, serrat del [səˈraddəlˈɣaɫ]

Petita serra de muntanyes d'entre 600 i 700 metres d'altura que se situa al sud del mas el Veguer, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

«*Serrat del Gall*» (*Amill.* 1944); «*Serrat del Gall*» (*Amill.* 1953).

El nom s'origina en la forma, ja que els diversos alts i baixos que s'hi poden observar des d'una certa distància recorden la cresta d'un gall, per tant, té caràcter metafòric.

V. **Serrat del Gall*.

Gallard

V. **Sol de la G*.

Gallard, font de [ˈfɔŋdəɣəˈjar]

Font situada en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, sobre el mas el Soler del Coll en direcció sud-est.

«*Font de Galart*» (*Capb.* 1342); «*fonte de Gayart* qui descendit per torrente de pigots» (*Capb.* b 1562); «*Fonte de Gayart*» (*Capb.* 1699); «*font de Gayart*» (FS 1775).

El terme gairebé sempre és grafiat amb *-y-* a causa de la pronúncia ioditzada; a part, el 1342, el trobem de manera arcaica, sense palatalitzar.

El fet que el mot aparegui documentat com a antropònim al segle XVI, «*en Gayart*» (*Capb.* 1562), fa pensar que és possible que el nom de lloc tingui aquest origen, un antropònim, segons Albaigés (DNP, p. 164), provinent del nom germànic *Waldhard*, o bé, a parer de Moll (ELC, p. 273), que provingui d'un malnom, de l'adjectiu *gallard*, 'ben plantat, altiu'.

«Gallego», can [ˈkaŋəˈʎeɣu]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca la Bou* i *cal Curt*.

Malgrat l'existència del llinatge a Osor a mitjan segle XX, el fet que documentem el terme com a malnom individual anteriorment, «Ramón Expósito *el Gallego*» (LA 1923), ens fa creure que el sobrenom prové del gentilici, 'originari de Galícia'.

Gallet, can [ˈkaŋəˈʎet]

Nom pretèrit, encara recordat però en desús, d'una casa situada al carrer de la Riera i que es coneix com a *ca la Teresa*.

«*Casa nombrada de Gallet*» (Hip. 1854).

Desconeixem l'origen del malnom, però podria trobar-se en alguna qualitat relacionada amb «els presumits i fanfarrons, en general», com indica Moreu-Rey (1981, p. 100).

Gallet, font d'en

«Partida Escarrá linda al S. Con camino de la *Fuente den Gallet*» (*Amill.* 1944); «*La font den Callet*» (*Amill.* 1947).

Font actualment inexistent però que sembla que es localitzava entre el mas la Mata i la partida de terra de la Maduixa.

La forma ensordida de 1947 correspon a un error de còpia, ja que creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic relacionat amb el malnom individual *Gallet*, com demostraria l'ús de l'article personal com a connector.

Gallet, terres de

«Pieza de tierra llamada lo Rafech alias Borrachí conocida por *tierras de Gallet*» (Capsolt 1830).

Part de la partida del Borratxí que devia ser de propietat d'alguna persona que es malnominava *Gallet* que, alhora, devia residir en la casa homònima o ser-ne el propietari.

Gallet, vinya d'en

«Pessa de terra vulgarment anomenada la *viña den Gallet*» (FNA 1819); «pessa *vinya den Gallet*» (Hip. 1851); «*Viña de Gallet*» (Hip. 1853); «Partida *Viña den Gallet* linda al O con Viña de Solá» (Amill. 1944); «*Viña den Gallet*» (Amill. 1953).

Peça de terra de vinya situada vers el mas la Mata, la partida de terra de la Ma-duixa i la partida del Solà, prop d'on devia haver-se localitzat la font homònima.

L'ús de l'article personal com a connector unit a la preposició *de*, que indica propietat, creiem que implica que el topònim s'origina en un antropònim, concretament en el malnom de persona.

Gallets

V. *Tres G.*

Gallinada

V. **Flota de la G.*

Gallinada, la

[ləɣəli'naðə]

Peça boscosa al sud d'Osor, entre la Creu de Llevanyes i la Riba d'Amunt.

«Petiam terra boscosa in dicta parrochia loco vocato *Gallynada*» (Capb. 1446); «Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada pessa Montanya y antigament *Gallinada* [...] Afronta asolixent ab lo Torrent que discorra a la Riera de Nogarola; á mitg dia en honor del Mas Ribademunt; a ponent en honor del Mas Camplá y part en honor del Mas Casal de St Hilari haon es la creu de Coll de Llavanyas mediant serra y ayguaves; y a tremuntana ab lo Mas Ribademunt» (Llev. 1731);³⁹⁸ «Pessa boscosa anomenada Feixa des Bosch des Bosch des Mas o Horts de *Gallinada*» (Llev. 1792).

Desconeixem l'origen del topònim ja que, tot i semblar derivat de l'au, no és gens clar que en un indret força muntanyós es pugui fer referència a una multitud de gallines; tanmateix, el fet que en aquest espai es localitzin un bon nombre de sots o torrents que formen la riera de la Noguera podria relacionar el mot amb

398. Bruguera i Escorihuela recollim com a documentat el 1731 un «mas Gallinada»; en realitat en aquest text no apareix com a mas, i la seva presència a la llista, per tant, és un error. Per altra banda, anotem que es recorda el nom, cosa que sí és exacta, però, òbviament com a llocdit, no com a mas.

el *gall*, referenciat per Coromines (DECat, IV, p. 301, i *OnCat.*, IV, p. 296) en el sentit de ‘borboll d’aigua’.

Galliners, casa

«*Casa de Gallinés*» (Llev. 1731).

Casa que desconeixem si se situava al nucli urbà d’Osor o fora vila, encara que podria tractar-se d’un altre nom del *mas Puigferran*.

L’origen del nom és antroponímic, en el llinatge d’una de les famílies que dominaren la vall d’Osor en els segles xiv i xv; de fet, al segle xv, documentem formes que mostren aquest domini, «la baylie de *Galinés*» (LLC 1440).³⁹⁹

Seguint Pladevall, aquesta família es considerava «donzells i ciutadans de Girona» i el primer que intervingué a la vall d’Osor fou Pere de Galliners que, el 1398, es va casar amb Sibilla de Romegueres, hereva del mas homònim i les seves propietats, i que aleshores havia accedit al grau de casa forta o domus. El seu fill, Joan de Galliners, es va casar amb la marquesa de Mata, hereva del casal homònim, amb la qual cosa la família ja senyorejava en dos dels casals osorencs més importants d’aleshores; a més, aquest Joan de Galliners s’anomenava batlle de la batllia de Romegueres també cavaller: «lo Sr Joan *de Gallines* caualler de la parroquia de Ozor» (Rip. 1420). Altres senyors influents d’aquesta família foren Ramon de Galliners, que féu testament el 1501 a favor del seu fill Joan. Finalment, sembla que a principis d’aquest mateix segle xvi els Galliners deixaren de residir a Osor i el 1538 Joan de Galliners va llegar les seves propietats osorenques al seu oncle Jaume de Galliners, ja que ell no va tenir descendència; Jaume de Galliners, alhora, sabem que va llegar a la seva filla Anna, ja que en un document de 1598 llegim: «Sra dona Anna maÿ y *de gallines* [...] filla y hereva universal del Sr Jaume *de gallines* [...] senyora de las rendas de las casas de les Romagueras y de la matha, de la Riera y del Vilar» (Rip. 1598); així, segons Carreras Candi, el 1630, Emanuel de Sort «se deya successor de la *Casa de Galliners*».

Sigui com sigui, aquesta casa de Galliners devia referir-se a algun habitatge, alguna casa o algun mas, que antigament havia estat de propietat d’aquesta important família; el fet que el llinatge com a tal s’hagués extingit a Osor un segle enrere i la família no hi residís demostra que el nom s’havia establert com a topònim.

Gallussa, ca la

[ˈkaləʎəˈlusə]

Nom d’una petita casa situada a tocar de l’embassament de Susqueda, prop de la carretera que hi arriba procedent del coll de Nafré.

399. Per conèixer la importància i la influència d’aquesta família a Osor, podeu consultar F. CARRERAS I CANDI (1911), *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*, p. 82, i A. PLADEVALL (1985 i 1986), «La Vall d’Osor. La reconstrucció de la Vall i inicis de l’Edat Moderna», *Programa de la Festa Major del Terç*.

Aquest terme prové del malnom d'una dona a qui se li va edificar la casa perquè no volia abandonar Susqueda quan havia de ser engolit per les aigües del Ter. Desconeixem, però, l'origen i el sentit del malnom.

Gamell, camps d'en [ˈkamzdəŋgə'meɫ]

Petita partida de terra que se situava vers el torrent de n'Horta, prop de l'actual piscina municipal en direcció a l'inici del carrer dels Països Catalans.

«Partida *Camp de can Gamell* linda al E. Con resto finca que se segrega, linda al O. Con Ayuntamiento de Osor» (Amill. 1944); «finca *camps den Gamell*» (Amill. 1947).

Considerem que té origen antroponímic, ja que documentem el mot com a llinatge osorenc des de finals del segle XIX, i es manté ara com a primer cognom,⁴⁰⁰ també el va dur l'alcalde entre 1936 i 1937, Pere *Gamell* Dull; de fet, l'ús de l'article personal davant del nom propi semblaria confirmar-ho. Segons Moll (ELC, p. 288), l'origen de *Gamell* es trobaria en una possible variant del nom d'animal *camell*.

Ganastra, cal [ˈkaɫə'nastɾə]

Nom pretèrit de casa, igual com *cal Nen Ganastra*, però que encara es recorda per referir-se a l'actual *ca la Pepeta* o *can Coral* al carrer de França.

L'origen del nom deu ser un antic malnom, ja que en una obra publicada el 1924, recull de cançons populars orals, s'esmenta que a Osor els autors varen fer cantar a «Maria Pidevall i Coll, 'Marieta Ganastra' [...] És germana d'En Pere Pidevall (a) 'Nen Ganastra, serrador d'ofici'»;⁴⁰¹ és molt probable que el pare d'aquestes dues persones fos conegut per *en Ganastra*, tot i que també es podria haver donat el cas que, quan ells anaren a viure a Osor —la mateixa obra ens explica que provenien de Santa Creu d'Horta—, residissin a la casa que ja s'anomenava d'aquesta manera. *Ganastra* és un sinònim de *ganasta*, 'cadascun dels dos recipients de joncs o de vímets que van col·locats a banda i banda del bast d'un animal i serveixen per a tragar fruita, fems, etc.' (AlcM, 6, p. 168), per tant, el nom de la casa és possible que s'hagués originat en un tragner, i provindria, per tant, per metonímia, del nom d'un ofici.

Garbanso, can [ˈkaŋgər'βansu]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera que ha funcionat com a malnom individual, «Rosaria *can Garbansu*» i «Miquel *Garbanso*» (LLC 1929e).

Desconeixem les raons del sobrenom, encara que podria relacionar-se amb la pronúncia catalanitzada del terme castellà «*garbanzo*», en català *cigró*.

400. Segons el Pad. 2002, amb dos casos, un com a primer cognom i l'altre com a segon.

401. J. LLONGUERES i J. TOMÀS (1924), *Cançoner popular*, p. 153.

Garriera, vinya

«Una pessa de terra part *vinya* anomenada *Garriera* [...] Afronta a mitg dia en honor del Mas Crosa» (*Llev.* 1731); «pessa dita vulgarment *Viña Garriera*» (*Llev.* 1792).

Podria tractar-se d'una còpia errònia per *Çariera*, de fet, documentem en aquesta mateixa zona, entre els masos el Bancs, Masferrer i la Crosa, una *vinya Sarriera*; ara bé, la que ens ocupa és de propietat del Masferrer, mentre que l'altra és del Bancs, a més, la grafia G- és clara en els dos documents. Si és l'adequada, seria un fitotopònim, un derivat collectiu de *garric* o *garriga*, una varietat d'alzina, provinent d'un mot preromà *karrica* a partir d'una base no preindoeuropea *karr-* (DEM, p. 212), i el sufix *-era*, del llatí *-ARIUS*, en el sentit de 'lloc on abunden els garrics', com trobem en altres topònims com ara *Bruguera*. Si aquesta hipòtesi fos l'adequada, es tractaria d'un fitotopònim collectiu no recollit per Maria-Reina Bastardas.

Garriga

V. **Terrera* (d'en G.).

Garriga, can

[*'kan̄gə'riyə*]

Mas pràcticament desaparegut que es localitza vers cal Teixidor, al sud-oest, i la Barraca d'en Baier, en direcció sud-oest. Esmentat per Pladelasala (1960, p. 372) com a pertanyent a Sant Pere d'Osor, va restar habitat fins a la segona meitat del segle xx.

«Narcis Balmas cambrer de la *casa den Garriga*» (LB 1770); «*Casa La Garriga* de Jayme Garriga y el seu fill Jayme» (*Cad.* 1785); «Joan y Joseph Fochs masovers de *can Garriga*» (LB 1847); «*can Garriga*» (FN 1851); «*Manso Garriga*» (Hip. 1855); «*Manso Garriga* de Ramon Culi» (*Amill.* 1862); «*Garriga*» (*Nom.* 1863); «*Garriga*» (Pad. 1880); «Pep de *can Garriga*» (LLC 1929e); «*Manso Garriga* de Tomás Culi Verdaguer de Barcelona» (*Amill.* 1947); «*Manso Garriga*» (DFE 1948); «*Can Garriga*» (*Cad.* 1960).

Nom actual de l'antic *mas Muntada*, com semblaria documentar un text de principis del segle XIX: «Diego Llopart hereu de Teresa Llopart Garriga bracer dueño y pocessor de la *casa* y terras ditas *den Garriga* o *Muntadas*» (FN 1802).

Sembla que ens trobem davant d'un altre topònim d'origen antroponímic, del llinatge *Garriga*, que apareix en alguns dels propietaris, com ara Jaume Garriga el 1785 o Teresa Llopart Garriga el 1802. De fet, es documenta a Osor des del final del segle XVI fins als nostres dies, que es manté com a segon cognom.⁴⁰²

402. Segons el Pad. 2002, amb dos casos com a segon cognom.

Aquest fet creiem que encara s'evidencia més per l'ús com a introductor de la contracció *can*, que indica *casa d'en*.

V. **Can Garriga*.

Garriga, casa d'en

«*Casa de Miguel Garriga* que antiguamente fue den Palau» (Escrip. 1594); «*Casa den Garriga* en la Calle por la cual se va de la Plaza Mayor a la Plaza Vieja» (Escrip. 1776).

Antiga casa del carrer Major, entre l'inici del carrer del Pont i la plaça Vella.

L'origen del nom es troba en el llinatge, possiblement a partir de Miquel Garriga, que la devia adquirir quan se l'anomenava *d'en Palau*, com assenyala el document del segle XVI.

Garriga, noguers d'en

«Un hort en dita Parra en lo lloch anomenat *Noguers den Garriga* [...] Afronta a mitg dia ab la Riera Major; a tremuntana ab lo camí que va de Osor a Anglés» (*Llev.* 1731).

Peça que deu el nom al llinatge del seu propietari, que s'anomenava *Esteve Garriga*.

Garriga, peça de terra

«Finca Gelats y Talaya. *Parcela A Garriga* Parcela B Rableda parroquia de Santa Cruz de Horta» (DFE 1941); «Finca Gelats, Talaya y *Can Garriga*» (DFE 1964).

Peça boscosa situada entre els masos el Gelats i la Talaia d'en Verneda, a la partida de terra del Gelats, al sud d'Osor i prop de Santa Creu d'Horta.

Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge. A l'esment de 1964, en el qual va precedit de la contracció *can*, creiem que es produeix una confusió amb la casa homònima situada vers cal Teixidor, ja que en aquesta zona no hem documentat cap casa o mas amb aquest nom.

Garriga, serra d'en

«lo lloch anomenat la *Serra den Garriga* [...] Afronta asolixent [...] part en honor del Mas Maroy; a mitg dia en honor de Ysidre Bayer de la Mata» (*Llev.* 1731).

Indret situat entre el Maroi i la Mata, a prop d'Osor en direcció nord-est.

Desconeixem el perquè del genèric, ja que, tot i que hi ha certs desnivells en aquesta zona, l'ús de *serra* en el seu sentit literal ens sembla hiperbòlic, la qual cosa

ens fa creure en la possibilitat d'un error de còpia, potser per *terrera*, ja que la *terrera d'en Garriga* és un nom de lloc que es localitza en aquest espai. El topònim, tanmateix, és d'origen antroponímic, en el llinatge.

Garriga, terrera d'en

«Una pessa de terra part vinya plantada y part boscosa en lo lloch dit la *Terrera den Garriga*, afronta asolixent ab lo Mas Maroy; a mitg dia ab Francisco Garriga» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de viña ab lo nom vulgar de la *Torrera den Garriga*, territori vulgarment dit lo Borratxí» i «Pessa de terra de Narcis Sala territori vulgarment dit la *Torrera den Garriga*» (*Llev.* 1792).

L'origen del nom creiem que es troba en el llinatge, com demostraria l'ús de l'article personal i que, el 1731, n'aparegui un portador com a confrontació.

Garrigues, coll de les

«Ascendendo per Serratum *Collis Sas Garrigas*» (*Capb.* 1699).

Coll possiblement situat en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, prop del santuari del Coll.

Grafiat amb pervivència de l'article salat i en llatí, devia ser un pas entre muntanyes en el qual abundaven les garrigues, una varietat d'alzina o bé una terra no conreada on creixen mates i arbustos; possiblement, per tant, es tracta d'un fitotopònim provinent de *garriga*, en plural, d'un mot preromà *karricà*, a partir d'una base no indoeuropea *karr-* (*DECat*, IV, p. 390, i *DEM*, p. 212).

V. **Coll de les Garrigues*.

Garroset, casa, o cal Garroset

«*Casa Garroset* hi viuen Lluís y Joseph Crous» (*LA* 1817); «*cal Garroset*» (*Amill.* 1862).

Nom pretèrit d'una casa l'origen del qual creiem que es troba en el llinatge documentat a Osor de principi del segle XVIII a mitjan segle XX; segons Moll (*ELC*, p. 273), aquest cognom s'origina en un sobrenom o malnom, ja que és un derivat de *garrós*, 'garrell, camatorr'.

V. **Cal Garroset*.

Gascó, el¹

[əlyəs'ko]

Lloc de propietat de la Corbera en el qual es localitza el mas del mateix nom, entre el santuari del Coll i el cim de Sant Benet, a l'est de la Corbera, en parròquia d'Osor però terme actualment de Susqueda i antigament de Rupit.

«Loco vocato *lo Gasco*» (*Capb.* 1562); «loco voccato *lo Gasco*» (*Capb.* 1622); «cum honore vocato *al Gasco*» (*Capsolt* 1699); «*el Gasco*» (*Capb.* 1622, any 1737).

V. *Gascó, el*².

Gascó, el²

[əɫɣəs'ko]

Mas situat en municipi de Susqueda, antigament de Rupit, però parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll. Es troba situat al sud del santuari del Coll en direcció a la muntanya de Sant Benet. Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta com a pertanyent a la parròquia del Coll. Actualment, encara resta dret, tot i que en estat ruïnós. Apareix situat com «*El Gascó*» (MAPA 1) i esmentat en obres d'excursionisme, «*La casa del Gascó*» (CEC 1924) i «*Can Gascó*» (Castells).

«*Manso Gascó*» (*Escrip.* 1594); «*Manso el Gascó* paga delma al senyor marquès de Aytona y primicia al Rector» (*Coll* 1699); «las terras del *Mas Gasco* situat en lo Terme de Rupit» (*Llev.* 1731); «el *Mas Gascó* que posseheix an Corbera» (FM 1755); «*Mas Gasco* parr. Osor terme de Rupit» (FM 1757); «heretat del *mas Gasco* parroquia de Osor» (*Acl.* 1767); «*Mas Gascó* parra Osor terme emperó de Rupit» (FNA 1815); «Jaume Bosch masover *del Gascó*» (LB 1851); «*Manso Gascó*» (*Amill.* 1944). En alguna ocasió, el fet de situar-se a la parròquia del Coll ha provocat que aparegui anotada la forma composta: «Agustí Cominal habitant al *Gascó de N. S. Del Coll*» (LB 1818); «Agustí Badia bracer habitant al *mas Gascó del Coll*» (LB 1835).

Puix que el lloc d'anomenada és datat abans, hem de creure que aquest mas va prendre el nom de l'indret en el qual es va construir. Si no fos així, seria el procés invers i, aleshores, podria provenir d'un llinatge o bé d'un malnom. En qualsevol cas, com ja indicàvem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 379), és molt possible que el topònim vingui del gentilici en el sentit de 'provinent o originari de Gascunya'.

V. **Mas Gascó*.

Gascó, aulet del

«Partida *Aulet del Gascó* linda al E con manso Corbera, al O con Manso Gasó» (OS 1890).⁴⁰³

Zona boscosa d'alzina situada bàsicament en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, entre els masos el Gascó i la Corbera.

El nom de la partida s'origina en el del mas susquedenc.

V. *Gascó, el*².

403. Evidentment, error de copia per *Gascó*.

Gascó, font del

«Una pessa de terra situada en dit Terme y Parra de Ozor en que antiguament era construït un Forn de Cals; Afronta asolixent en honor del Mas Cudina; a mitg dia ab lo Torrent qui va a la *Font del Gascó* anomenat lo Torrent Monar a ponent y tremuntana en honor de dit Mas Cudina» (*Llev.* 1731); «torrent de la *font del Gascó*» (*Acl.* 1767).

Font que devia localitzar-se prop del mas homònim, que n'origina el nom.

V. **Font del Gascó*; *Gascó*, *el*².

Gascó, torrent del

«*Torrente que baja del Gascó*» (*Escrip.* 1594); «lo *torrent que baixa del Mas Gascó* de dita parroquia de Osor» (*Acl.* 1767).

Possiblement, es tracta d'una forma simple d'anomenar el *torrent de la Font del Gascó*, antigament *torrent Monar*, en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor.

El topònim, doncs, s'origina en el fet que discorre pel llocdit el Gascó, vers on se situa el mas homònim.

V. **Font del Gascó*; *Gascó*, *el*².

Gasparic, can

[ˈkaŋəsˈprik]

Casa situada al carrer Major, abans anomenada *can Xabagó*, però que sembla que antigament havia estat al carrer del Verger.

A part del nom de casa, encara ara s'usa com a sobrenom individual, *en Quim* o *en Ramon de can Gasparic*. Pronunciat amb síncope i documentat per escrit, «*can Gaspric*» (*LLC* 1929e), es tracta d'un diminutiu del prenom masculí *Gaspar* amb el sufix *-ic*.

V. *Can Gasparic*.

Gatell, font del

[ˈfoŋdəlγəˈteɫ]

Recollit oralment, aquest topònim es refereix a una font situada sobre el mas el Bosquet, al sud-est d'Osor, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

El nom de lloc és un fitotopònim que prové de l'arbre que es cria vora els torrents i les zones humides, cosa que el fa present en molts hidrònims, com ara la *font de Gatell* de Lloberola, a la Segarra, o la partida *les Gatelledes* a Sant Hilari Sacalm, poble veí d'Osor. L'espècie és present a la zona on hem indicat que hi ha la font. Originàriament, *gatell* era un derivat diminutiu de *gat* (*AlcM*, 6, p. 227).

Gatells

V. **Comellar dels G*.

Gatonera, puig de la

«*Puig de la Gatunera* o Barranchs» (PFM 1343); «*puig de la gatunera* o Barranchs» (FM 1563).

Antic puig situat a l'oest del terme, a la zona que hi ha entre el Carbonell, la Coma i el Boscà, on localitzem alçades d'entre 800 i 1.000 metres.

Sembla tractar-se d'un derivat de *gat*, possiblement de caràcter salvatge. Per l'esment de 1343, segons les obres consultades, aquesta podria ser una primera documentació.

Gatoneres, les

«Una pessa de terra anomenada *las Gatoneras*; Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Pla de Prevere y a tremuntana ab llur Mas Mont» (Llev. 1731); «Pessa de terra a Santa Creu al costat de Las Llineras vulgarment nomenada *Las Gatoneras*» (Llev. 1792).

Peça de terra de propietat del mas el Sobirà, situada entre aquest mas i can Mont, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud del terme municipal d'Osor.

Podria ser un derivat col·lectiu plural de *gat* amb el sufix *-era*, però en desconeixem el sentit, malgrat que, com diguérem Bruguera (2002b, p. 215), és possible que significués 'cau o amagatall de gats', que devien ser salvatges.

Gats, serra dels

«*Serra voccata des gats*» (Capb. 1622).

Topònim que sembla que era vers el mas el Boscà, antigament *mas Dois*.

Podria ser un plural de *gat*, possiblement de caràcter salvatge. És probable que es relacionés amb el *puig de la Gatunera*, que sembla que se situava prop d'aquesta zona.

Gausac, el

[əlyu'zak]

Partida situada vers el Veguer, el Barder, el Fonollet i el Gelats, on, possiblement, havia existit el *mas Gausac*, que originaria el nom actual. Tanmateix, ara es pronuncia monoftongat.

«Aquella pecessio de terra que possehia lo hereu del Mas Funonet per indivis [...] anomenada *Mas Gausach*» (Llev. 1731); «*partida el Gausat*» (Cad. 1785); «Tota aquella possessio de terra part aulet, part castanyers y faig vulgarment dita *Mas Gausachs*» (Llev. 1792); «*pessa Gausach*» (Amill. 1862); «*Finca Serrat del Gall, Pla Regadó y Gansach* linda al N. Con Manso Bagué mediante torrente» (Amill. 1944); «*finca Gausach*» (Amill. 1953).

La diversitat gràfica que podem observar als testimonis documentals —trobem formes com *Gausat* o *Gansach*—, possiblement és deguda al fet que quan es van redactar els textos, la paraula ja no tenia cap significació coneguda.

V. **Gausac, mas*.

Gausac, font del

«Mas Vaguer [...] afronta asolixent ab la Riera; â mitg dia part en honor del Mas Fonollet, part en honor del Mas Gausach mitjerias y part en honor de dit Fonollet anomenat *Font del Gausach*» i «part en honor del Mas Fonollet anomenat *Font del Gausch*» (Llev. 1731); «*Font del Lusach*» (Escrip. 1749).

Font que devia situar-se prop del mas del mateix nom, que origina el topònim.

Gràficament, apareix amb errors de còpia —sense vocal en un cas i aglutinat amb un article en un altre—, possiblement pel desconeixement del terme.

V. **Gausac, mas*.

Gausac, mas

«*Mansi Gausach*» (Not. 1285); «*Gausachs*» (Not. c 1285); «*mas Gausach(s)*» (Man. 1316); «*Mansi Gausach*» (Not. 1334); «*lo mas de Gausach d'Osor*» (Llev. 1399); «*lo mas Causach*» (LLC 1440); «*Mansi Gausach(s)*» (Capb. 1446); «altre pesa de terra de pertinencias del Mas Fonollet, en que antiguament estava construït lo *Mas Gausach*» (Llev. 1731); «Tot lo *Mas gausach* que ab indivis te Joan Gravalosa Fonollet que ab indivis te ab los hereus del mas Vaguer» (Llev. 1792).

Mas que es trobava a Santa Creu d'Horta i que, segons Pladevall (1962b, p. 284), podrien haver estat més d'un al segle XIV, com sembla deduir-se del Man. 1316: «segurament hi havia més d'un mas amb aquest nom car es citen Pere de Gausach, Bernat de Gausach i Arnau de Gausach com a caps de casa»; aquest fet podria haver estat una realitat, ja que en els segles XIII i XV hem documentat la forma «*Gausachs*» —que podria ser un plural— (Not. c 1285 i Capb. 1446), de la mateixa manera que l'esmenta Pladevall a partir del Man. 1316. Concretament, sembla que es localitzava a l'est del Gelats, al sud del Veguer i a l'oest del Viurevol i de can Mont, on avui existeix una peça de terra amb el mateix nom.

La freqüent aparició documental del mas fins al segle XV i el fet que al segle XVIII es referenciï com a derruït, ens fa creure que es tracta d'un mas que s'enrunà arran dels terratrèmols de 1427 i 1430, ja que, en el segle XV, també localitzem l'expressió «Masos rahonecs mas Rovir, *mas Gausach*, mas Bayer» (LLC 1440); aquest en concret, a diferència del que succeï amb el Baier, és molt possible que no es tornés a reconstruir.

Etimològicament, es pot relacionar amb un llinatge homònim que documentem a Osor als segles XIII, XIV i, ocasionalment, a principi del segle XIX, sovint usat

amb sentit de pertinença, precedit de la preposició *de*, incloent-hi, el 1316, els tres caps de casa esmentats per Pladevall. Creiem, però, que en aquest cas el llinatge prové del topònim. Moll (ELC, p. 96 i 167) dóna dos possibles orígens del llinatge: que provingui del germànic *Gauso*, derivat del nom *Gaut*, al qual se li aplicà el sufix cèltic *-accu*; o bé que s'hagués originat en el topònim pirinenc *Gausac*, que pot venir del cèltic *Gavisiacus* o d'un derivat del germànic *Gausus*. Alcover i Moll (AlcM, 6, p. 234) coincideixen amb la primera de les opcions de Moll i indiquen que Meyer-Lübke es mostra indecís d'admetre que vingui d'un hipotètic *Gavisiacu* i que Aebischer també el considera derivat d'un nom personal i anoten que podria tractar-se del germànic *Gausus*. Moreu-Rey (ENL, p. 140) explica que és un derivat amb el sufix *-ac* provinent de *Gausius* o *Gaudiacus*. Finalment, Coromines (1965, p. 234) el considera un nom romà en *-acum*, però és a l'*Onomasticon* (*On-Cat.*, IV, p. 333) on creiem que clarifica les hipòtesis, ja que afirma que ve del nom personal *Gavisius*, derivat de GAVISIUS, participi, en llatí clàssic, del verb GAUDERE; per altra banda, critica el plantejament d'Aebischer, entre altres coses perquè «un nom en *-ACUM* difícilment pot tenir arrel germànica».

Gauscs, llocdit

«*Loco vocato gauschs*» (Not. 1285); «*loco vocato Gausc*» (Not. 1334).

Atès que el 1731 documentem la «font del Gausch» referint-se a la *font del Gausac*, creiem que aquesta també podria ser una forma escrita de referir-se a la partida del *Gausac*. Tanmateix, en desconeixem la situació.

Gavarra, la

Indret muntanyós del terme de Sant Hilari Sacalm, al sud del coll de Querós, i que Montsalvatge, al volum XVII del seu *Nomenclátor histórico*, situa erròniament a Osor: «San Francisco de Asís de Osor.- Capilla pública situada en el manso Carbonell, en la *Gabarra*, parroquia y término municipal de San Pedro de Osor, obispado de Vich». En realitat, el mas el Carbonell se situa al nord de la Gavarra, a l'altra banda de la riera de Mas Claver.

Gavarra, peça de terra de

«*Pessa desa Gavarra*» (Capb. 1343).

Antiga peça que es trobava a Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

Creiem que el topònim és d'origen antroponímic, concretament del malnom del seu propietari, ja que se l'anomenava *Soler dit Gavarra*.

Gavella, la [ləvə'βelə]

Llocdit situat prop de la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Desconeixem l'etimologia del topònim, tanmateix, és possible que s'hagués originat en el nom en el sentit de 'gavell o manat de llenya' (AlcM, 6, p. 240), que Alcover i Moll localitzen a la Plana de Vic i que assenyalen que podria originar-se en el gàllic *gabella* amb el mateix significat, tot i que Coromines (DECat, IV, p. 437) esmenta que és d'origen incert i que és probable que derivi del llatí *CAVUS*, 'conca formada entre les dues mans'.

Gelats, el¹ [əʎzə'lats]

Mas encara existent, tot i que deshabitat, situat prop del pla de la Vella, al sud d'Osor, a l'est de la riera de la Noguerola. Recollit pel *Nom.* 2004, com a «*el Gelats*», creiem que es tracta del nom actual de l'antic *mas Angelats*, ja que la semblança gràfica i la situació així ens ho fan creure. Per la seva situació, en el camí que es dirigeix a Santa Creu d'Horta i Sant Miquel de Solterra, és un mas que apareix habitualment a les obres cartogràfiques, «*el Gelats*» (MAPA 1, 4 i 5), «*Casa Gelats*» (MAPA 2 i 6) i «*Mas el Gelats*» (MAPA 3), i a obres de caràcter excursionista, «Masía llamada de *Can Gelats*» (Castells), «*La font y casa dels Gelats*» (AAEC 1882), o «*can Gelats*» (CEC 1924).

«Francech Soler pagés masover *del Gelats - del mas Gelats - de la casa dels Gelats*» (LB 1700); «*Mansi Gelats*» (MN 1710); «Joan Soler masover *del mas Gelats*» (LB 1727); «un *mas* anomenat *Gelats* situat [...] Afronta asolixent ab lo ayguavés de la Serra anomenada Puig de Jalats [...] y a tremuntana ab la Riera de la Nogarola, part en honor den Ribademunt y part en honor den Ribadevall» (*Llev.* 1731); «*manso Jelats*» (*Escrip.* 1747); «lo *mas Gelats*» (LB 1760); «*mas* anomenat *Gelats*» (*Llev.* 1792); «Isidro Viader masover *del Gelats*» (LB 1807); «Manuel Beulas parcerero habitante en el *Manso Gelats*» (FN 1818); «*Mas Gelats* de Pere Pau Verneda» (FN 1823); «*Manso Gelats* de Manuel Vernedas» (*Amill.* 1862); «*Gelats*» (Pad. 1884); «*el Gelats*» (Pad. 1930); «*Manso Gelats*» (*Amill.* 1944); «el *manso Gelats*» (LB 1953); «*el Gelats*» (GR 1956).

Com assenyalàvem, creiem que el *Gelats* actual és el *mas Angelats* pretèrit. La primera raó que justificaria aquesta hipòtesi és cronològica: en els documents *el Gelats* apareix amb freqüència a partir del segle XVIII, quan va perdent presència la forma *Angelats*; són molt pocs els casos de coincidència dels dos termes: «*Mansi* vocato *den Sangelats*» (*Capb.* 1446) i «lo *mas Gellats*» (LLC 1440) i, endemés, en una ocasió això s'evidencia clarament: «Isidro Busquets masover *dels Angelats*» (LB 1795) i «Isidro Busquets masover *del Gelats*» (LB 1795), en el mateix any, el mateix masover però els dos topònims. La segona raó seria geogràfica, tots dos masos afronten amb la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, al sud-est d'Osor. La tercera és lingüística, són dos mots molt semblants i el pas de *mas Angelats* a *mas en*

Gelats és molt simple, ja que es creu que la síl·laba *An-* de la primera grafia correspon a l'article personal *i*, aleshores, se separa de la resta, potser per influència del participi del verb *gelar*. En conclusió, creiem que el nom actual prové de l'antic *Angelats*, un llinatge originat, segons Moll (ELC, p. 94), en el nom germànic *Angilhards* o *Engilhad*; un llinatge documentat a Osor en el segle XIII. Possiblement, per aquesta raó, Pladelasala (1960, p. 374) ja recull només «*Angelats*» com a *Gelats* i Pladevall (1962b, p. 283), al segle XIV, només documenta «*Angelats* o *sangelats*».

V. *Sota el Gelats, Talaia del Gelats*.

Gelats, el²

[əʎʒə'lats]

Partida boscosa situada al sud-est d'Osor que rep el nom del mas.

«Partida manso *Gelats* limitant [...] M. mas Subirá, P. Mas Ribademunt» (*Cad.* 1785); «*Finca Gelats*» (DFE 1941); «*Finca manso Gelats* limita finca del manso Rivademunt, finca del manso Bayer, finca del manso Subirá» (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje Gelats* entre Baladros y Talaia den Verneda» [inclou cinquantes peces de terra i tres camins a més del mas homònim] (*Cad.* 1960); «*Finca Gelats*, Talaya Límites N. Torrente Nugarola. Castaños, encinas y alcornoques» (DFE 1964).

V. *Gelats, el¹*.

Gelats, font del

[ˈfoŋdəʎə'lats]

Hidrònim que només hem documentat en una obra de caràcter excursionista de final del segle XIX. Devia situar-se a tocar del mas homònim, que n'originaria el nom: «*La font y casa dels Gelats*» (AAEC 1882).

V. *Gelats, el¹*.

Gelats, hort d'en

«*Orto den Gelats*» (*Capb.* 1446).

Peça situada al lloc on localitzem el mas que n'origina el nom.

Possiblement, hauríem de grafiar-la *hort d'Angelats*, ja que aquest és el llinatge que tenim documentat aleshores i que, a més, considerem l'origen del *Gelats* actual.

V. *Gelats, el¹*.

Gelats, puig de

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Montargull; Afronta asolixent part en honors del Mas Funollet y part en honor del Mas Vaguer, a mitg dia ab lo Cami publich; a ponent ab lo Mas Gelats y part ab lo Coll-desforsas per mitg del Serrat amunt fins alt al *puig de Gelats*» (*Llev.* 1731).

Situat prop del mas homònim, que en deu originar el nom, creiem que aquest topònim fa referència al punt més elevat de la zona, vers el pla de la Vella, un puig que arriba als 800 metres.

V. *Gelats, el*¹.

Gelats, sot del, o torrent del Gelats [ˈsoddəʎzəˈlats]

Sot d'aigua que discorre prop del mas que n'origina el nom en direcció nord-oest per formar la riera de la Noguerola o de les Ribes.

«Un Mas anomenat Arrencada dirruit, a dit Mas Gomis unit ab la terra de aquell; Afronta asolixent ab lo *torrent que devalla del Mas Gelats*» (Llev. 1731).

V. *Gelats, el*¹.

Generalísimo, avinguda del

Nom d'imposició política que va rebre el carrer Major entre 1939 i 1979. Referida al general Franco, l'hem documentat amb la forma simple i composta, «*Avenida del Generalísimo Franco*» (LB 1952), «*calle A. Generalísimo*» (DFF 1967). La gent, però, sempre l'anomenava *la Carretera*.

Genís

V. *Bac d'en G*.

Gent, camí de la [kəˈmiðəɫˈʒen]

Camí amb un pendent pronunciat que, passant pel Solà, el Soleric i la Costa de Puig-rodon, arriba a la partida de Puig-rodon pel vessant oriental. El camí contrasta amb el *dels Matxos*, que arriba al mateix indret per la banda occidental i que és més llarg però menys costerut, ja que aquest que ens ocupa solia ser el que seguien les persones provinents d'Osor, mentre que l'altre era usat per les cavalleries.

El nom de lloc, doncs, s'origina en aquest fet, prové del genèric que té el sentit de 'conjunt de persones', del llatí GĒNTE, 'raça, família, llinatge' (DEM, p. 215).

Gil, castanyer del

«*Castanyer del Gil*» (Del. 1885).

En aquest cas, creiem que es tracta d'un grafia errònia del document o bé d'un error de transcripció de Pladelasala (1960, p. 370) per referir-se al *castanyer del Fil*, límit parroquial i municipal d'Osor amb la Cellera de Ter a Becdejuvell, a l'est dels límits municipals osorencs.

V. **Fil, castanyer del*.

Ginesta, vinya de la

«*Vinea vocata de sa ginesta*» (*Capb.* 1342); «*vinea voccata de la Ginesta*» (*Capb.* 1622).

Antiga peça de terra de vinya que es localitzava vers la muntanya del Coll, prop dels masos pretèrits Setembre, Codina del Coll i Falgueres, en parròquia d'Osor.

Fitotopònim que parteix de l'arbust, molt present a la vegetació osorenca, provinent del llatí vulgar GĒNĒSTA, del llatí clàssic GĒNISTA, -AE (DEM, p. 216). Possiblement, té caràcter col·lectiu, tot i ser el nom de la planta, en paraules de Maria-Reina Bastardas (1994, p. 18), es tractaria «d'un mot formalment simple, sense sufixació, usat amb un contingut semàntic de col·lectiu»; de fet, seguint l'explicació de la mateixa estudiosa, es pot fer ús del mot en el sentit «en aquell lloc hi ha ginesta», és a dir, que pot funcionar a la llengua com un «singular col·lectiu». ⁴⁰⁴ Tot i que documentem *Ginesta* com a llinatge osorenc des de principis del segle XIX fins als nostres dies, que perviu com a primer cognom, ⁴⁰⁵ no veiem cap relació entre el topònim i l'antropònim en aquesta ocasió.

Ginestar, el

[əʎʒinəs'ta]

Zona boscosa situada entre cal Teixidor i el Croset, al nord d'Osor. Antigament també havia rebut aquest nom un indret situat prop del mas el Camps, a l'est d'Osor.

«Una feixa y un camp de terra units antiguament del Soler en lo lloch anomenat *Ginestar* [...] Afronta [...] asolponent en honor del Mas Camps» (*Llev.* 1731); «Una feixa de terra y un camp contiguos antiguament dit del Soler en lo lloch nomenat *Genestar*» (*Llev.* 1792).

Gràficament, només cal esmentar la forma etimològica *Genestar*, ja que creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *ginesta*, del llatí vulgar GĒNĒSTA, que ve del clàssic GĒNISTA, amb el sufix *-ar*, del llatí *-ARE*.

Ginestar, can

[ˈkaɾʒinəs'ta]

Casa també coneguda com a *can Peix*, que es localitza entre els masos cal Teixidor i el Croset.

404. Maria-Reina Bastardas recull la forma *la Ginesta* a Torrefeta (la Segarra) amb aquest sentit col·lectiu a partir de tres documents del segle XI, per exemple, «in comitatum Urgello, infra terminos de Gissona, in quadra Turrefracta, ad ipsa *Genesta*», recollit per D. SANGÉS (1980), «Recull de documents del s. XI referits a Guissena i la seva plana», *Urgellia*, núm. 3, p. 248. Així mateix, COROMINES (*OnCat.*, IV, p. 353) apunta: «També tindria valor col·lectiu el simple *La Ginesta*, partida antiga de Torrefeta (Segarra) c. 1073 doc. De l'Arxiu de Solsona, i *La Ginesta* (o bé a *Ginestra*), partida del terme de la Vansa (Alt Urgell) (XXXVIII, 27.23; 32.1)».

405. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrences, una com a primer cognom i l'altra com a segon.

De construcció relativament recent, el nom prové del fet que es va construir al llocdit el Ginestar.

V. *Ginestar, el*.

Ginestar, feixa del

«Fexie terra loco vocato *fexa des Ginestar*» (*Capb.* 1342).

Peça de terra afeixada situada vers l'antic mas les Terrades i el puig de Ginestar. Creiem que rep aquest nom perquè és pròxima al puig del mateix nom.

V. **Ginestar, puig de*.

Ginestar, font del [ˈfoŋdəʎinəsˈta]

Font situada prop del sot de Can Teixidor, al lloc homònim, que n'origina el nom.

V. *Ginestar, el*.

Ginestar, puig de

«*Podio des Ginestar*» (*Capb.* 1342); «*Podium de Ginestar*» (PFM 1343); «*podio vocato de ginestar*» (*Capb.* 1622); «lo lloc dit *Puig del Ginestar* antigament Mont Tio» (*Llev.* 1731); «territori nomenat del *Puig degenestar* de Santoni Carbonell» (*Llev.* 1792).

Puig situat vers el coll de Querós, entre els masos el Carbonell i la Coma d'Osor i el Bosquets de Querós, un dels indrets més a l'oest d'Osor.

Possiblement, és un fitotopònim, derivat col·lectiu de l'arbust *ginesta* amb el sufix *-ar*.

Ginestar, serra

«*Petiam terra Serra vocata ginestar*» (*Capb.* 1622).

Ja que apareix com a afrontació de les propietats de les Terrades, can Bosc i el Boscà, hem de considerar que aquest es refereix al grup de muntanyes situat en aquesta zona, entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, entre les quals devia destacar el *puig de Ginestar* com a prominència més significativa.

V. **Ginestar, puig de*.

Ginestar, sot del [ˈsoddəʎinəsˈta]

Terme usat esporàdicament per referir-se a la *riera de Sant Gregori* quan discorre pel llocdit homònim.

Ginestar del Mas Veguer, el

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch nomenat la Pomareda y Collsaspia part ginestar y part tanyalleda [...] Afronta [...] a mitg dia així mateix y part en altre honor del Mas Subirá anomenat la Castanyeda den Horta; a ponent part ab la dita Castañeda y part ab lo *Ginestar del Mas Veguer* en lo Collet Saspia» (*Llev.* 1731).

Espai que devia trobar-se cobert de ginesta localitzat prop del Veguer, a Santa Creu d'Horta, vers l'antic Collsespia.

Topònim compost format pel fitotopònim derivat col·lectiu de *ginesta* en el sentit de 'camp poblat de ginesta' (AlcM, 6, p. 288) i el nom de mas *el Veguer*, perquè devia localitzar-s'hi a prop i, possiblement, era de la seva propietat.

V. *Veguer, el*¹.

Girona, camí de

«*Strata publica qua pergitur Vicum sive Gerundam*» (LFM 1068); «lo *Camí Real qui va de Vich a Gerona*» i «lo *camí de Vich a Gerona*» (*Llev.* 1731); «Lo *camí publich que va de dita vila de Ozor a Gerona*» (FP 1805); «*carretera de Gerona a Vich*» (Madoz 1840); «el *camino de Gerona a Vich* en el Coll de Ruscay» (Del. 1885); «*camino de Gerona a Vich*» (DFF 1939); «*camino de Gerona a Vich*» (DFF 1963).

Nom que rep el *camí Ral* que discorre per Osor i que uneix Vic amb Girona, en realitat es tracta del *camí de Bella Polla* del segle IX i que, al sud del terme, funciona com a límit municipal i parroquial.

El nom, escrit amb *-e-* o *-i-*, prové del fet que la via de comunicació es dirigeix a aquesta ciutat. El topònim s'escriu en llatí clàssic GERUNDA i es considera un nom de lloc d'origen incert.

Gironella¹

[ʒiru'neʎə]

Antic mas encara existent, tot i que en molt mal estat, situat al sud-est d'Osor, a tocar de la riera a la qual dona nom, entre els masos la Vena, Pigem i el Roscall, en una zona realment inhòspita i feréstega que ha portat a la creació de la dita popular «Ni a Gironella ni a Roscall, si potser no hi vagis mai». La casa se situa en un indret documentat al segle X com a «*Gerundilia*», com esmenten Bolòs i Hurtado (2001, p. 27), lloc en el qual, segons Pladelasala (1960, p. 374), ja aleshores hi podria haver hagut el mas que data d'aquest segle X; d'aquesta possibilitat també es fa ressò Elvis Mallorquí (2005, p. 96). Endemés, el recull el *Nom.* 2004, que l'anomena, simplement, «*Gironella*». Apareix situat en la cartografia com a «*Gironella (ruïnes)*» (MAPA 1 i 3), «*Can Gironella*» (MAPA 2) i «*La Gironella*» (MAPA 4 i 6).⁴⁰⁶

406. De fet, sabem que el militar Juli Serra, durant la realització del seu mapa de les Guilleries, el 1890, va visitar la Gironella i la va descriure com a «casucha ribereña», p. 133.

«*Mas Gironella* habitat per Vidal de Geronela» (*Man.* 1316); «*Mansi geronella*» (*Not.* 1334); «lo mas Puig de Rabartenchs vuy dirruit però cerca del *mas Gironella*» (FPS 1577); «*Mas Gironella*» (*Llev.* 1731); «*La Gironella* de Valentí Subirá» (*Cad.* 1785); «Tota aquella masoveria anomenada *Gironella*» (*Llev.* 1792); «Joan Bayer masover de *Gironella*» (LB 1815); «*Manso Gironella*» (*Amill.* 1862); «*Gironella*» (Pad. 1880); «*Gironella*» (Pad. 1884); «*Gironella*» (Pad. 1930).

El fet de pertànyer a la parròquia de Santa Creu d'Horta fa que en algun cas s'esmenti de manera composta: «*mas Gironella de Santa Creu de Horta*» (LB 1728), «en honor del *mas Gironella de Sta Creu*» (*Llev.* 1731) o «*mas Gironella de Santa Creu*» (LB 1745).

Gràficament, destaquen els esments en què es respecta l'etimologia, amb *-e-* la síl·laba inicial; així mateix, és dels pocs casos en què, en la parla, el nom del mas no se sol precedir ni de genèric, ni d'article ni de contracció.

Etimològicament, sembla que és un diminutiu de *Girona*, com es recull a moltes obres (*OnCat.*, IV, p. 36; *AlcM*, 6, p. 302; *ENL*, p. 106); tot i això, Moreu-Rey (*ENL*, p. 163) discrepa d'aquesta hipòtesi quan afirma: «Cal evitar conclusions fàcils: així *Gironella* no sembla pas provenir de *Girona*, sinó d'un nom de persona». En el cas que ens ocupa, documentem el terme com a llinatge al segle XIV amb sentit de propietat o pertinença al mas, «*Vidal de Geronela*» (*Man.* 1316) i «*Dalmacyus de Pinaria et de Gironella*» (*Not.* 1334); els dos esments són posteriors a la datació del nom de lloc i, per aquesta raó, hem de creure que la relació del llinatge amb el mas és inversa, primer va existir el nom de lloc i, a partir d'aquí, posteriorment, el llinatge. Tot plegat ens porta a considerar que es tracta d'un derivat de *Girona* i, ja que se situa en els límits del municipi d'Osor, 'fi dels ausetans', és possible que indiqués l'entrada al comtat de Girona. Així ho indiquen Bolòs i Hurtado (2001, p. 36) quan afirmen que «[l]a toponímia reflecteix també moviments de població. Fixem-nos en els dos llocs habitats per gent de la Cerdanya (Cerdans), en la *Gironella*, situada al límit del comtat de Girona», és a dir, que el lloc podria referir-se al darrer indret habitat per gent pertanyent al comtat de Girona.

Gironella²

[ʒiru'neɫə]

Important partida de terra situada al límit municipal amb Anglès entre els masos la Casina, Gironella i Roscall, al sud-est d'Osor.

«*Partida manso* Ruscall, *Gironella* y la Casina» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje Gironella* entre La Casina y Ruscaj» [inclou quaranta-tres peces i tres camins] (*Cad.* 1960); «*Finca Gironella*. Límites S. Manso Surós. Castaño» (DFP 1961).

El nom de la partida procedeix del del mas i la riera homònims.

V. *Gironella*¹.

Gironella, aulet de

[u(əw)'lɛddəʒiru'neʎə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina situada entre el mas que origina el nom del lloc i la muntanya de Santa Bàrbara, a la zona del camp de Llancers, límit municipal entre Osor i Anglès per la banda sud-est. Recollit en la cartografia «*aulet de Gironella*» per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3), també és al *Nom*. 2004.

Gironella, camí de«*Camí de Gironella*» (MAPA 2).

Nom que rep en aquesta obra cartogràfica el camí que des de les Mines d'Osor segueix la riera de Gironella, origen del nom de lloc, i que discorre prop dels masos Grevolosa, la Vena, Gironella i el Roscall.⁴⁰⁷

Gironella, pont de

[ˈpoŋdəʒiru'neʎə]

Dos són els ponts que reben aquest nom, ambdós sobre la riera de Gironella, que n'origina el nom; un el trobem a les Mines d'Osor, al revolt del «Lavadero», i l'altre, també anomenat *de les Bruixes*, a uns dos quilòmetres al sud seguint el curs de la riera.

«torrent anomenat riera de Gironella, que té son principi baix del padró i arriba fins al *pont de Gironella*» (FI 1754); «*punte Gironella*» (Hip. 1853).

El nom que es dóna al pont s'origina en la riera que travessa.

V. *Gironella, riera de*.

Gironella, riera de

[ri'ɛrəðəʒiru'neʎə]

També coneguda com a *riera de la Grevolosa* o *de les Mines*, es tracta d'un curs d'aigua que neix vers la Fàbrica del Sobirà, al nord del Pedró, a Santa Creu d'Horta, i desguassa a la riera d'Osor, just a les Mines d'Osor, discorre, doncs, en direcció nord-est. Juli Serra (2002, p. 131) l'esmenta en el seu viatge de 1890 dient: «Importante el valle regado por una riera que al nacer ya se encajona y se vuelve y se revuelve con los nombres de *riera de la Gironella* primero y *riera de la Grabalosa* después, hasta afluir á la de Osor». Es tracta d'un dels afluents més significatius de la riera d'Osor.

Deixant de banda que al segle x ja es documenta la forma *Gerundilia*, que podria referir-se a aquest hidrònim, explícitament el trobem per escrit a partir del segle xiv:

407. Juli Serra, el 1890, quan descriu aquest camí ens mostra que es tractava d'una via molt inhòspita, diu: «Por entre peñascos y guijarros y conduciendo de mano los caballos, conseguimos avanzar no sin dificultades, pues la senda se perdía a cada paso en un ramaje casi virgen», a E. RAMS i J. TARRÉS (2002), *Un viatge per les Guílleries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l'any 1890 per Juli Serra*, p. 133.

«riera de Geronella» (*Man.* 1316); «Riarya de Geronella» (*Capb.* 1446); «riu de Geronella» (FI 1446); «riu de Geronella» (FI 1549); «riera de Gironella» (FI 1562); «Torrent de Gironella» (*Llev.* 1731); «torrent anomenat riera de Gironella, que té son principi baix del padró i arriba fins al pont de Gironella» (FI 1754); «la riera de Gironella a Santa Creu» (*Llev.* 1792); «riera de Gironella» (DFF 1946).

Gràficament, cal assenyalar les formes més properes a l'etimològica, com ara *Geronella*, i el fet que el genèric es diversifiqui en *riu*, *riera* i *torrent*, al costat de *sot*, que encara es pot oir.

V. *Gironella*¹.

Gironella, serra de

Topònim esmentat per Pladelasala (1960, p. 369) com a límit parroquial de Sant Pere d'Osor i, alhora, del bisbat de Vic, partint d'un antic document dels segles x-xi, «*sierra de Gironella*» (*Vic.* x-xi), quan afirma: «Desde el Plantadís que divide los gerundenses de los ausonenses (o de Osor), baja a la riera de Osor, sube la *sierra de Gironella*, siguiendo hasta Bella Polla».

Seria un orònim que prendria el nom de la riera i del mas —si no és que se'n tracta de l'originador— i es refereix a l'espai que actualment es coneix per *aulet de Gironella*.

V. *Gironella*¹.

Gironelles, hortes

«Dit Mas Subirá de Munt y Mas Subirá de Vall units y agregats [...] afrontan [...] en altre honor llur que fou del Mas Viuravol fins a *hortas Geronellas*» (*Llev.* 1731).

Antigues hortes situades a la parròquia de Santa Creu d'Horta, a l'oest del mas el Sobirà, pensem que sense cap relació ni amb el mas ni amb la riera del mateix nom.

Creiem que es tracta d'un diminutiu de *Girona*, del llatí clàssic GERUNDA, d'origen incert. Desconeixem si aquest topònim s'hauria pogut originar en el llinatge que documentem a Osor ja en el segle xiv en singular, «Vidal de *Geronella*» (*Man.* 1316), i en el segle xviii; o bé podria ser una zona que havia estat de propietat del mas Gironella, tot i que no ho creiem probable atesa la distància existent entre els dos llocs.

Gol, can

[¹'kan'gol]

Nom d'una casa situada a les escales de l'Issa, que enllacen el carrer Major amb la plaça de Catalunya i l'església parroquial.

«*Can Gol*» (LLC 1929e).

El nom prové del llinatge del seu propietari, un llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XIX i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁴⁰⁸

V. *Can Gol*.

Goll, can [ˈkaŋˈgoʎ]

Nom d'una casa situada a la plaça de Catalunya i que fa referència a la malaltia que provoca una important inflamació del coll deguda a una «tumefacció de la glàndula tiroide que origina una prominència a la cara anterior del coll» (DIEC, p. 962). De fet, el nom de la casa prové d'un malnom individual, *en Ton Goll*, un home que patia la malaltia.⁴⁰⁹

Gombau

V. **Era de Can G*.

Gombau, torrent

«*Torrente vulgo dicitur Gumbausus*» (IFM 1669).

Desconeixem a quin sot o torrent es podria referir, només sabem que era prop del Carbonell, potser fora del terme d'Osor, ja que és possible que es relacionés amb el «*Mansi Gombau*» (*Not. 1334*) situat a Sant Hilari Sacalm, antigament Querós.

Etimològicament, prové del nom personal germànic *Gundbald* (*OnCat.*, IV, p. 365), *Gundobald* (ELC, p. 109, i DNP, p. 175) o bé *Guma-bald* (DNP, p. 175).⁴¹⁰

Gomis, el¹ [əɫˈɣomits]

Mas encara existent, tot i que ja fa uns quants anys que resta deshabitada. Es localitza al sud d'Osor, a tocar de la riera de la Noguerola, entre els masos el Ri-

408. Segons el Pad. 2002, amb deu casos, tres com a primer cognom i set com a segon, un dels vint més significatius.

409. Es comenta que a Osor aquesta malaltia era especialment estesa, cosa que provocà a pobles veïns la dita «Els d'Osor porten golls». Això no és un fet demostrable però podria tenir alguna mena de relació amb el santuari del Coll, el qual la gent visitava de romiatge per demanar a la Verge la curació de la malaltia. Amb referència a aquest fet, Amades, al *Costumari català* (III, p. 470-471) esmenta que la tradició d'aquesta Verge com a guaridora de malalties del coll va portar la creació de la sardana dels golls: «Per quinquagèsima els golluts del Cabrerès, de la Selva, del Gironès, de les Guilleries i de la Vall d'Hostoles que anaven a visitar la Mare de Déu del Coll ballaven una sardana curta tradicional, que era mirada amb gran respecte pel gran nombre de pelegrins que feien cap al Santuari per demanar a la Mare de Déu que els guardés de golls, de porcellanes i de tot mal de coll i de gorja. Els golluts ballaven amb la màxima reverència i gravetat, convençuts que complien una missió litúrgica plaent i agradable a la Mare de Déu, de qui esperaven protecció i ajut en llur mal. Tothom mirava la *sardana dels golls* amb profund respecte».

410. COROMINES (1965, p. 26) inclou aquest nom germànic com un dels freqüents entre els segles VIII i XIII a Catalunya: «De fet sabem que una època que va aproximadament del segle VIII fins al XIII, va ésser una moda general a Catalunya de posar a la gent noms germànics (*Berenguer, Gombau, Alemany, Guitard*, etc.) fos quina fos la raça a què pertanyien».

poll i Solterra, a poca distància del camí que va d'Osor a la creu de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra. Antigament havia estat propi de la castlania de Solterra. Tot i documentar un «Guillelmus Godamir» (Cop. 1234) com a possible resident al mas en el segle XIII, la casa la documentem des del segle XIV. És habitual la seva presència a les obres cartogràfiques impreses: «*El Gomis*» (MAPA 1 i 4), «*C^a Ganis*» (MAPA 2) —amb error de còpia—, «*C. Gomis*» (MAPA 6). Pladevall (1962b, p. 284) ens informa sobre aquest mas: «Guamir o Gomir, avui *Gomits*, propi dels castlans de Solterra, habitat per Pere Guamir casat amb Elissendis»; el mateix autor (1984, p. 9) —partint del *Man. 1450*— ens assenyala que el 24 de setembre de 1452 Sança Ximenis de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor, va cedir aquesta casa i d'altres a Antoni de Rocasalva de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda perquè es trobava erma i deshabitada. Pladelasala (1960, p. 373), per la seva banda, l'esmenta com a «*El Gomits*» i el data al segle XIV amb la forma «...de Guamir».

«*Mansi Guamir*» (*Man. 1316*); «*lo mas Gomir*» (Cop. xv); «*Lo mas Gomir*» (LLC 1440); «*Mansi Guomir*» i «*Mansi Gomyr*» (*Capb. 1446*); «*Mansi gomir*» (Rip. 1562); «*dit mas Gomis*» (Rip. 1606); «*Lo mas Gomis*» (FP 1692); «*Mansi Gomis*» (MN 1710); «*mas Gomis*» (LV 1726); «*mas Gomis*» (LA 1735); «*Mas Gomis*» (CB 1770); «*el Gomis*» (LB 1788); «*el Gomis*» (LA 1811); «*Manso Gomis*» (*Amill. 1862*); «*Gomis*» (Pad. 1884); «*Gomis*» (Pad. 1930); «*El Gomits*» (GR 1956); «Antonio Vilaró Quer habitante del *Manso Gomits*» (LB 1962); «*Manso Gomis*» (DFE 1963).

El nom de la casa es relaciona amb el llinatge dels seus propietaris, un llinatge documentat àmpliament a Osor des del segle XIII i fins a la primera meitat del segle XIX, incloent-hi «*Anthonius Gomir*» (PLO 1473) i «*Miquel Gomir*» (*Fog. 1553*) com a caps de casa.

Gràficament, podem observar com el nom evoluciona a partir d'unes formes arcaiques a l'actual *Gomis*, reforçat oralment a *Gòmits*, sense genèric, precedit únicament de l'article. D'aquesta manera, amb l'escriptura del topònim i el llinatge, podem veure l'evolució des de *Godamir*, al segle XIII; *Guamir*, al segle XIV, i *Gomis*, a partir del segle XVII, que s'alterna amb l'oral *Gòmits*.

Etimològicament, doncs, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge *Gomis* que, de fet, fins al final del segle XVIII era el dels propietaris: Guillelmus *Godamir* (1234), Pere *Guamir* (1316), Antoni *Gomir* (1473), Miquel *Gomir* (1553), Bertomeu *Gomir* (1692), Esteve *Gomis* i Serra (1731),⁴¹¹ Mariano Romagueras i Juanhuix (1770) i Mariana Romagueras (1785).

411. De 1710 llegim: «Stephanus Serra al Gomis dominus utili *mansi Gomis*» (MN 1710), és a dir, que el llinatge pot aparèixer en primer o segon lloc, cosa que demostra que encara aquí l'ús de dos llinatges units amb la conjunció copulativa *i* es produeix per la voluntat de mantenir la pervivència del llinatge de la pubilla propietària del mas.

Alcover i Moll (AlcM, 6, p. 335) indiquen que *Gomis* és una adaptació del llinatge castellà Gómez, fet en el qual es reafirma posteriorment Moll (ELC, p. 304) quan escriu: «Del cognom castellà Gómez, derivat del nom de baptisme Gome». En aquest cas, atesa la documentació recollida, creiem que el topònim procedeix d'una forma antroponímica germànica amb la terminació *-mir* que, segons Aebischer (1928, p. 34), són noms que representen la influència germànica primitiva a Catalunya;⁴¹² és a dir, que l'actual *Gomis* o *Gòmits* provindria d'un nom germànic *Guadamirus* —documentat del segle x, segons Aebischer— que evolucionà a *Godamir* —com recollim al segle XIII, «*Guillelmus Godamir*»—, forma que ja recullen com a germànica Moreu-Rey (1991, p. 23) i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 330) i que, segons Balari, provenia del nom personal *Wadamir*, del qual evolucionà a *Guamir*, posteriorment a *Gomir* —amb monoftongació— i més endavant, potser sí per influència de Gómez, com *Peris* o *Llopis* de Pérez o López, a *Gomis*.

V. **Mas Gomis*.

Gomis, el²

[ə'l'ɣomits]

Notable partida situada a l'entorn del mas que n'origina el nom, entre les propietats del Ripoll i els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm vers Sant Miquel de Solterra.

«Fexia terra ad locus vocatum *Guamyr*» (*Capb.* 1446); «*Partida Manso Gomis*» (MN 1710); «*Partida Manso Gomis* Afronta L. Mas Bayé, M. Mas Rivadevall, P. Masos Borrell y Solé en terme de Sant Hilari y T. Mas Ripoll» (*Cad.* 1785); «*heretat* vulgarment dita *Mas Gomis*» (*Llev.* 1792); «*Partida Gomis*» (Hip. 1850); «*Finca Gomis*. Castaño» (DFE 1939); «*Partida Manso Gomis*» (*Amill.* 1944); «*Pago* o *paraje* el *Gomis* entre el M. Solterra i El Ripoll» [inclou seixanta-set peces, cinc camins i una bassa a més del mas] (*Cad.* 1960); «*Finca El Gomis*. Castaños y encinas» (DFE 1963).

V. *Gomis, el¹*.

Gomis, бага d'en

«*Partida бага den Gomis*» (Hip. 1853).

Partida boscosa de castanyer que devia trobar-se prop del mas homònim del qual devia ser propietat.

L'ús de l'article personal *en* ens fa pensar en un origen antroponímic, però en aquells moments ja no es documentava a Osor com a cognom i, per tant, podria referir-se al malnom de l'habitant o del propietari del mas, com ocorre encara avui amb alguns malnoms, per exemple, en Bancs o en Talaia.

412. Literalment: «les noms en *-mir* representeraient l'élément germanique primitif en Catalogne».

Gomis, camí del, o carretera del Gomis [kə'mi] o [kərə'terədəl'ɣomits]

Camí o carretera de bosc que des de la font del Borrell (o bé des de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor) es dirigeix fins a Sant Miquel de Solterra, discorre a tocar del mas el Gomis en direcció SSO i passa també pel Ripoll i el mas Solterra.

«Un *camí que va del Mas Gomis a la Yglesia de Ozor*», «lo *camí missader de dit Mas Gomis*», «lo *camí que va al Mas Solterra y Gomis*» i «*Camí del Mas Gomis a la Yglesia de Ozor*» (Llev. 1731).

El nom del camí s'origina en el fet que arriba a aquest mas.

V. *Gomis, el*¹.

Gomis, quintà del [kiŋ'taðəl'ɣomits]

Possessió de terra situada davant del mas que li dóna nom.

«lo rech de regar lo *quintá den Gomis*» (Llev. 1731).

Evidentment, el nom de l'indret s'origina en el del mas.

V. *Gomis, el*¹.

Gomis, sot del ['soddəl'ɣomits]

Nom que esporàdicament rep la *riera de la Noguerola* en el seu pas prop del Gomis; de fet, un informant ens va explicitar que «el *sot del Gòmits*, sota la Riba d'Amunt, és el sot de la Riba».

«*Riera Noguerola o del Gomis*» (Hip. 1850).

És evident que és un altre nom de la *Noguerola* originat en el mas.

V. *Gomis, el*¹.

Gonfau¹

«Loco voccato *sa goffau*» (Not. 1285); «mas Carbonell de *Gofau*» (FM 1563); «Pessa de terra en lo lloch anomenat *Gonfau*» (FM 1731); «una pesa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Gonfau* [...] Afronta asolixent en honor llur y part en honor den Carbonell» (Llev. 1731); «Pessa de terra territori dit *Gonfau*» (Llev. 1792).

Indret situat entre els masos la Coma i el Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, possiblement vers el que avui hem oït anomenar *pla Brusfau*.

Atès que documentem el llinatge *Gomfau* i *Gomfaus* als segles XIII i XIV,⁴¹³ possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic que podria originar-se

413. Per exemple, «*Pere Gofau de Angelats*» (Rip. 1242) o «*Guillem guemfau*» (Rip. 1385).

en un nom propi personal germànic format amb l'arrel *wulfa-* (*OnCat.*, IV, p. 364), que Alcover i Moll concreten en *Gundovald* (*AlcM*, 6, p. 337, i *ELC*, p. 110).

Gonfau²

«*Petiam terra boscosa vocatam Goffau*» (*Capb.* 1446); «un tros de Aulet anomenat *Gonfau*» (*RFM* 1568); «Una *pessa de terra* hanomenada *Gonfau*» (*FM* 1731); «*Pessa de terra* nomenada vulgarment *Gonfau*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que devia situar-se en el llocdit homònim, del qual pren el nom metonímicament.

V. **Gonfau*¹.

Gonfau, pla

«*Pla Gufau*» i «*Pla Bufau*» (*IFM* 1568).

Per la situació, vers la Coma i el Carbonell, cap al llocdit homònim, creiem que aquest és el terme amb el qual era conegut el que actualment hem recollit com a *pla Brufau*, de fet, el canvi de G- per B- inicial ja es detecta en un document del segle XVI.

Creiem que aquest topònim prové del llocdit homònim, que ve d'un nom propi germànic, i la forma *Brufau* actual seria una alteració deguda, possiblement, a la pèrdua de sentit del mot inicial i potser per influència de *brufar* o *bufar*.

V. **Gonfau*¹.

Gorg, bosc del

«*As bosch del gor*» (*Capb.* 1562).

Creiem que es tracta d'una peça boscosa situada possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no gaire lluny del Ter.

El topònim, probablement, es formà a partir d'algun gorg del riu Ter situat prop del bosc, per tant, del terme comú *gorg*, 'clot pregon en el llit d'un corrent d'aigua, on aquesta s'entolla o alenteix el seu curs' (*DIEC*, p. 963), del llatí vulgar GÛRGU, provinent del clàssic GÛRGES, -ITIS amb el mateix significat (*DEM*, p. 218).

Gorg, camp del

«*Campum vocatam camp Gorg*» (*Capb.* 1446).

Peça de terra que semblaria situada entre els masos el Ripoll i Arrancada, no gaire lluny de la riera de la Noguerola.

Creiem que la peça de terra rep aquest nom perquè és pròxima a un gorg de la riera de la Noguerola.

Gorg de l'Olla, font del

«*Fonte vocata al Gorch sa Olla*» (Capb. 1699).

Antiga font que devia localitzar-se prop de la riera d'Osor, vers el gorg que n'origina el nom.

Només cal esmentar la presència gràfica de l'article salat que enllaça els dos noms que formen el topònim compost.

V. *Olla, gorg de l*¹.

Gorg de l'Olla, torrent del

«*Torrente voccato del Gorch Çaolla*» (Capsolt 1560); «*Torrente vocato de gorchs ça olla*» (Capb. 1562); «*Torrente voccato del Gorch sa holla*» (Capb. 1622); «*torrente vocato al gorch sa olla*» (Capsolt 1699).

Torrent que s'uneix a la riera d'Osor per la banda nord-oest, prop del gorg que n'origina el nom i que prové de la zona de la Corbera.

Gràficament, cal esmentar la presència de l'article salat com a nexa en el topònim compost, la terminació arcaica *-ch* per representar el so velar fricatiu sord a *gorg* i la ultracorrecció de 1622 amb l'afegit d'una *h-* inicial a *Olla*.

V. *Olla, gorg de l*¹.

Gorg Negre, torrent

«*Torrente vocato gorg negre*» (Capb. 1562).

Situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del límit municipal amb Sant Martí Sacalm, desconeixem, però, a quin curs d'aigua es podria referir.

El topònim es podria haver originat en el fet que en aquest torrent devia haver-hi algun gorg de força profunditat que devia donar sensació de negror. Es tractaria, per tant, d'un topònim compost format per un nom i un adjectiu descriptiu referit al color.

V. *Negre, gorg*.

Gorgs, «cascada» dels

Salt d'aigua situat a la riera d'Osor i esmentat per Botet i Sisó a la *Geografia general de Catalunya: Província de Girona*. Tot i no haver-lo documentat oralment ni per escrit, creiem que es refereix al *gorg de la Plana* o *de les Terrades*, on hi ha un salt d'aigua seguit de diverses gorgues.

Per tant, es tractaria d'un plural del nom comú *gorg*.

Gorgues, torrent de les

«*Torrent de las Gorgas*» (LA 1882).

Curs d'aigua que devia caracteritzar-se per la presència de diverses gorgues, forma actualment més arrelada per referir-se a tolls d'aigua enmig d'una riera o un torrent.

Es tracta, per tant, del nom comú femení plural provinent del llatí tardà GŪRGA, originat en el llatí clàssic GURGES, -ITIS (DEM, p. 218).

Gran, aulet

«Lloch lo *Aulet gran*» (Llev. 1731); «Pessa de terra boscosa de alsinas y arbosos nomenada Lo *Aulet Gran*» (Llev. 1792).

Era un tros de terra boscosa situada prop del mas can Bosc.

V. **Aulet Gran*.

Gran, avellaneda

[əβəlɐ'neðə'ɣran]

Zona boscosa propera al mas can Cercenedes d'Osor en la qual, al costat de castanyers i d'algunes alzines, predominen les avellanoses bordes.

El nom de lloc s'origina en un adjectiu descriptiu *gran*, del llatí GRANDE, 'de dimensions considerables', en comparació amb d'altres espais.

Gran, camp

['kam'gran]

Són diverses les peces recollides amb aquest nom perquè és freqüent que siguin les dimensions, la grandària, allò que pugui servir per diferenciar un tros d'un altre, i el de més dimensió, lògicament, és el que s'anomena *gran*. Així hem recollit, per exemple el *camp Gran de Can Bosc*, el *camp Gran de la Casa Nova de Colobrans* o el *camp Gran del Molí d'en Serra*.

«Lo Camp del Pont [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Camp gran* mediant camí qui va de Ozor a nostra Señora del Coll» [prop de la riera d'Osor] i «una pesa de terra situada en dit Terme de Ozor en lo lloch anomenat *Camp gran* de Sá Ylla» [entre el Molí, al carrer de França, i can Badia] (Llev. 1731).

Gran, feixa

«*Feixa Gran* de Luis Obiols» (Amill. 1944); «finca *Feixa Gran*» (Amill. 1953).

Nom d'una part de la partida de la Mata, prop del mas homònim, sobre el poble d'Osor en direcció nord.

Es tractava d'una sola peça d'una certa extensió que se l'anomenava de manera composta per diferenciar-la d'altres que tenen com a part del seu nom el substantiu *feixa*, en aquest cas s'acompanya de l'adjectiu *gran* per indicar amplitud en comparació amb d'altres de menors.

Gran, perxada, o baga Gran [pəɾ'ʃaðə'ɣran]

Zona boscosa de castanyers situada prop del Clascar en direcció nord, vers Susqueda, on pertany parroquialment.

«Baga anomenada la *Baga Gran* que es de pertinències mon Mas Prat, parroquia de Susqueda» (FN 1818).

Forma toponímica formada a partir d'un adjectiu que indica mesura, d'una notable grandària comparada amb d'altres perxades o bagues; per tant, prové del llatí GRANDE.

Gran, plaça

«Carrer de la *Plaça Gran* a la *Plaça Vella*» (FN 1800); «la *plassa Gran* de la mateixa Vila» (FNA 1809).

Nom esporàdic que ha rebut *la Plaça*, als actuals carrers Major i de Catalunya, per les seves dimensions en comparació amb les altres places del poble.

Topònim urbà originat en les dimensions de l'espai.

V. **Plaça Gran*.

Gran, prat ['prad'gran]

Zona planera sobre la riera d'Osor, vers can Gravat i que dóna nom a una gorga. Es tracta d'un indret avui erm però que havia estat una peça de terra i, possiblement, de pastura.

«El *Prat Gran*. Alisos» (DFF 1963).

El nom prové de les seves notables dimensions.

V. *Prat Gran*.

Gran, rec ['reg'gran]

Rec d'aigua que, provinent del sot de la Torrentera, servia per omplir la bassa del Soleric, des de la qual s'obtenia el líquid que arribava a les diverses cases abans de la urbanització de la zona i de la construcció d'un nou dipòsit. També servia per fer arribar aigua per regar els camps de conreu que aleshores hi havia.

El topònim, doncs, és un adjectiu que s'usava en contrast per la llargada d'aquest rec en comparació amb d'altres.

Gran, serra ['serə'ɣran]

Forma simple, bastant freqüent, referida a la *serra Gran de les Berbolades*.

«Mojón nº 15 Colocado en el punto llamado Plá de S. Ysidro en la heredad del manso Soler a 255 m. dirección E. O. siguiendo el declive de la *Serragram*» (OSHS 1889).

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada entre el genèric i l'específic.
V. *Gran de les Berbolades, serra*.

Gran, sot [ˈsodˈgran]

Curs d'aigua situat a Santa Creu d'Horta, vers la Fàbrica del Sobirà, i que és la deu principal de la riera de Gironella.

Per aquest motiu i per l'existència a la mateixa zona d'altres sots menors sorgeix el nom del lloc, de l'adjectiu *gran*, antònim de *petit*.

Gran de Baix, feixa

«Feixa de terra de regadiu dita vulgarment la *feixa Gran de Baix* afronta en part del quinta de dita ma casa vulgarment dita la Mata» (FN 1851); «Pessa la *Feixa Gran de Baix*» (Hip. 1855); «*Feixa gran de Baix*» (Amill. 1947); «*Fexa gran de Baix*» (Amill. 1953).

Antiga feixa de conreu situada a la banda de sota de la Mata en direcció sud.

Topònim compost que pren sentit a partir d'una altitud inferior en relació amb d'altres feixes de terra i de mida més gran en funció de les que devia tenir al costat o a prop.

Gran de les Berbolades, serra [ˈsɛrəˈɣran(dələzbə(u)rβ(ɣ)uˈlaðəs)]

Indret en el qual s'estableix el límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Maria de Mansolí, la serra que descén des de Sant Miquel de Solterra fins a la riera d'Osor. Apareix en la cartografia com a «*serra Gran*» (MAPA 3) i al *Nom*. 2004 com a «*serra Gran*».

«En lo serrat fins a la *serra de las barboladas* a ponent ab la *serra de las Barboladas* y part ab los honors den Sarsanedas» (Rip. 1427); «la Serra dita la *Serragrán de las Barboladas del Soler*» (Llev. 1731); «Empieza la linea divisoria en el arranque de la *Serra Gran de las Borboladas* en la riera Major» (Del. 1885); «en la heredad del manso Soler [...] descendiendo siempre por la *Serragran*» i «la *cordillera de la Serragran*» (OSHS 1890); «la *Serra major de las barboladas*» (Rip. s. d.).

Topònim compost amb l'adjectiu *gran* per especificar a quin orònim es refereix a la notable extensió de la serra, per diferenciar-lo d'altres serres menors, ja que es tracta d'un espai molt accidentat, i *Berbolades*, amb referència al llocdit.

V. *Berbolades, les*¹.

Gran de Can Badia, camp [ˈkamˈgrɑ̃dəˈkambəˈðiə]

Important peça de terra que es troba entre can Badia i can Gravat, sota l'actual carretera del Coll, és a dir, que es localitza prop de la casa.

«*Camp gran de cal Vadia*» (LA 1868).

Destaca el fet que es refereixi a una propietat d'una certa mesura, d'aquí prové l'adverbi *gran*, que, a més, el diferencia d'altres propietats de la mateixa casa.

V. *Badia, can*.

Gran de Can Bosc, camp

[ˈkamˈɡraŋdəˈkamˈbosk]

Peça de terra de més extensió de les de la partida de Can Bosc i que es troba sota mateix de la casa.

El nom, doncs, prové de l'adjectiu, que es complementa a voltes amb el nom del mas per diferenciar-se d'altres camps amb el mateix nom.

Gran de Dalt, feixa

«Pessa la *Feixa Gran de dalt* de la casa del mas Mata» (Hip. 1855); «pessa la *Feixa Gran de dalt*» (Hip. 1858); «*Feixa Gran de Dalt* de Luis Obiols» (*Amill*. 1947).

Peça afeixada situada a la partida de la Mata, sobre el mas del mateix nom.

Topònim compost de l'adjectiu *Gran*, per assenyalar-ne les dimensions, i la locució prepositiva *de Dalt*, per indicar la situació sobre el mas la Mata i en contrast amb la *feixa Gran de Baix*.

Gran de l'Espinau, pi

[ˈpiˈɣraŋdələspiˈnaw]

Pi de grans dimensions de l'espècie *Pinus nigra* situat prop de l'Espinau, a la partida de Ca n'Iglésies —raó per la qual també se'l coneix com a *pi de Ca n'Iglésies*. L'adjectiu *gran* s'hi inclou perquè destaca en comparació amb la resta de pins i d'arbres d'altres espècies que es poden observar en aquell espai.

Gran de la Figuera, feixa

[ˈfeʃəˈɣraŋdələfiˈɣerə]

Feixa de terra situada al quintà de les Romegueres, al nord d'Osor.

Topònim compost format per l'adjectiu *Gran*, que indica la seva grandària en relació amb d'altres feixes, i el substantiu *Figuera*, que fa referència al nom de l'arbre present al tros.

Gran de l'Illa, camp

«*Camp gran de sa Ylla*» (Llev. 1731); «*Camp gran de La Ylla*» (Llev. 1792).

Camp localitzat a Santa Creu d'Horta, possiblement vers el llocdit l'Illa.

Topònim compost format per l'adjectiu *Gran*, que mostra una notable extensió del tros de terra de conreu, i *l'Illa*, que correspondria a la partida on es localitzava.

V. **Illa*, l².

Gran de la Maduixa, feixa

«La feixa gran de la Maduixa» (Amill. 1947).

Nom que devia rebre alguna de les moltes feixes de terra que formaven part de la partida de la Maduixa.

Topònim compost format per l'adjectiu *Gran*, que mostra amplitud en contrast amb feixes menors, i *Maduixa*, que indica la partida on es localitzava.

V. *Maduixa, la*.

Gran del Maroi, camp

[ˈkamˈɡraŋdɛlməˈroj]

Nom antic de l'espai on avui es localitza la piscina.

Topònim compost de *Gran*, en relació amb la seva extensió, i *Maroi*, el nom del mas del qual era una propietat.

V. *Maroi, el*¹.

Gran del Molí d'en Serra, camp

[ˈkamˈɡraŋdɛlmuˈliðənˈsɛrə]

És la peça de terra de més extensió de les de propietat del Molí d'en Serra, situada entre el molí esmentat i el mas el Maroi.

El topònim, doncs, prové de l'adjectiu que es complementa sovint amb el nom del molí al qual pertanyia amb la finalitat de diferenciar-se d'altres peces de terra homònimes.

Grau

V. *Mingo G*.

Grau, cal

[ˈkalˈɣraw]

Antic nom d'una casa i malnom de persona. Desconeixem si coincidia amb l'actual *ca la Graua* al carrer del Verger.

«Anjaleta (a) *Grau*» (LLC 1936); «*Cal Grau*» (Amill. 1947).

El nom creiem que s'origina en el llinatge documentat a Osor esporàdicament al segle XIV a Santa Creu i amb més freqüència des del segle XVIII fins a la segona meitat del segle XIX.

Graua, ca la

[ˈkaləˈɣrawə]

Casa situada al carrer del Verger.

El terme podria tractar-se d'una feminització de *cal Grau* i, per tant, d'un nom de casa originat en el llinatge.

Gravat, el [ˈkangrəˈβat]

Partida de terra situada vers la riera de la Noguerola, limita amb les propietats de can Casamitjana, es diferencia de l'actual, vers el mas, perquè apareix als documents sovint sense article o contracció, tot i que no sempre és possible de diferenciar-les.

«loco vocato *Grauat*» (*Capb.* 1446); «una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat *Gravat*; Afronta [...] a tremuntana part en honor de dit Fontdeborrell» (*Llev.* 1731); «Possessió de terra en lo territori anomenat *Gravat*» (*Llev.* 1792); «Dos pessas de terra anomenadas la Baga den Casamitjana sitas en lo territori dit *Gravat*» (FN 1819); «*Pago o paraje C. Grabat*» [inclou vuitanta-dues peces de terra de vint-i-sis propietaris i quatre camins] (*Cad.* 1960).⁴¹⁴

Semblaria una partida boscosa, sobretot de castanyer, amb un nom que, etimològicament, s'originaria en el participi del verb *gravar* en el sentit de 'terreny sotmès a una càrrega, deute o obligació' (DECat, IV, p. 652).

V. *Can Gravat*.

Gravat, cal [ˈkalyrəˈβat]

Nom pretèrit d'una casa del carrer de França que es coneix com a *can Carmeta*.

L'origen del topònim es troba en el fet que el seu propietari havia residit al mas del mateix nom, *can Gravat*. De fet, el malnom individual *en Gravat* és encara una forma present en el llenguatge col·loquial per referir-se als habitants del mas.

Gravat, can [ˈkangrəˈβat] o [gərˈβat]

Mas encara habitat que es localitza al costat de la carretera del Coll, al camí Ral, sota el Soleric, força a prop del carrer dels Països Catalans. Creiem que data del segle XIX, ja que abans el terme només apareixia com a lloc d'anomenada, partida o peça de terra. Per tant, hem de considerar que el mas va prendre el nom del lloc on es va construir. Pladelasala (1960, p. 372) solament l'esmenta com un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor. Per la seva banda, Navarro Colás (1963, p. 94) recull el mas amb una grafia incorrecta, com a «manso *Can Gabat*», i assenyala que es tracta d'un nom d'origen desconegut. Apareix localitzat en algunes obres cartogràfiques, «*can Garvat*» (MAPA 1), «*Casa Grabat*» (MAPA 2), «*can Gravat*» (MAPA 4).

«Tierras y la casa del *Gravat*» (*Amill.* 1862); «*cal Grabat*» (LLC 1929e); «*can Grabat*» (GR 1956); «*Can Gravat*» (*Cad.* 1960).

414. Diferencia clarament el «Pago o paraje C. Grabat» del «Pago o paraje Pieza Gravat», que és a l'actual *can Gravat*.

Gràficament, només cal assenyalar la metàtesi que es produeix a *Garvat* i que, de fet, respon també a alguns casos de pronúncia popular.

V. *Can Gravat*; *Gravat, el*.

Gravat, castanyeda del, o baga del Gravat

«Lloc la *Casteñeda del Gravat*» (Escrip. 1776); «Una pessa vuy dita *Castanyeda del Gravat*» i «Pessa de castanyer y altres arbres fruyters lloch anomenat La *Castanyeda del Gravat*» (Llev. 1792); «Pessa *baga del Gravat*» (Amill. 1862).

Peça boscosa de castanyers que es devia localitzar a la partida del mateix nom, que és l'element que generaria el topònim.

V. *Gravat, el*.

Gravat, serra del

«Fexam terra in dicta parrochia ad locum vocatam grauau [...] Affrontatur [...] ab occidente in *serra* vocata *dez grauau*» (Capb. 1446).

Serra que semblaria que era vers la riera de la Noguerola i el Gelats; si fos així, aquest topònim es relacionaria amb la partida de terra homònima.

V. *Gravat, el*.

Greal, el¹

Terme toponímic que apareix a l'*Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda* datat l'11 de desembre de 1068⁴¹⁵ i que, per tant, se situa en els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i de Susqueda: «et exiit ad collum de Serrabella qui est *iuxta Greual*» (Sus. 1068). Pladelasala (1960, p. 369), partint de la mateixa font, esmenta el «coll de Serra vella que és prop *del Greal*» i el situa just a sota, en direcció sud, del mas el Cerver. Atès que vers aquesta zona documentem el *bosc* i la *castanyeda del Grèvol*, creiem que es tractaria, possiblement, d'un fito-topònim col·lectiu arcaic no recollit per Maria-Reina Bastardas (1994, p. 246), com *figueral* o *tarongeral*.

Greal, el²

Mas només esmentat per Pladelasala (1960, p. 371), que el data al segle XI, sense indicar-ne la font documental, el localitza a la parròquia de Santa Maria del Coll i comenta que podria tractar-se d'un precedent del Cerver: «El Cerver. (*El Greal?*, s. XI; s. XIV)». Devia trobar-se al llocdit homònim situat en els límits parroquials amb Sant Vicenç de Susqueda.

V. **Greal, el¹*.

415. Segons A. PLADEVALL (1991), *Catalunya romànica*, vol. IV, p. 315, es troba en un pergami molt mutilat al principi de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

Grèvol, bosc del

«*Boscho greuol*» (Not. 1334); «*Boscho de Grevol*» (Capb. 1560); «*Boscho vocato de Greuol*» (Capb. 1562); «*boscho vocato de Greuol*» (Capb. 1622).

Bosc situat en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, vers els masos el Cerver, el Colobrans i Puigbell, al NNO d'Osor.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre *grèvol*, del llatí *ACRIFULUM* (DE, p. 471), un arbre abundant en aquesta zona i que, possiblement, té sentit col·lectiu, com assenyala Maria-Reina Bastardas (1994, p. 17) referint-se a l'ús del nom simple com a col·lectiu, i que Danés (1986, p. 6) explicitava amb referència al terme que ens ocupa afirmant: «El Grèvol indica presència col·lectiva d'arbres». Tot i que no hi ha cap relació amb el topònim, documentem l'existència del llinatge homònim a Osor durant bona part del segle XIX.

Grèvol, castanyeda del

«*Castanede loco vocato sa Grevolo*, afronta mansi Caslario et Cerverio, mansi Podio Pulcro» (Capb. 1342); «*Castanyeda vocata la Grevol* afronta oriente en Clascar, meridie en Server, occidente et circio cum honoribus den Colobran qui fuerunt mansi Puigbell» (Capb. 1699); «*petiam terra vocatam la Castanyeda del Grevol*» (Capb. 1622, any 1737).

Peça de castanyer que devia ser una part del bosc homònim.

V. **Grèvol, bosc del*.

Grèvol, font del

[ˈfɔndəlˈɣɾɛβul]

Aquest topònim es refereix a una font situada entre el cim de Sant Gregori i can Serra de Toronell, al NNE d'Osor, prop dels límits municipals amb la Cellera de Ter.

El nom prové del fet que on es troba es pot veure un bon exemplar de l'arbre, per tant, un fitotopònim provinent de *grèvol*, sense sentit col·lectiu en aquest cas.

Grèvol, sot del

«*Sot des Grevoll*» (PFM 1343); «*sot des greuol*» (FM 1563); «*cami que va de casa den Boschá al mas Claver com diu lo torrent fins al sot del Grevol*» (FM 1614).

Hidrònim situat vers els masos la Coma i el Carbonell, límit de l'antic mas la Roca, al veïnat de Querosell, a l'oest d'Osor, molt a prop del límit municipal amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

Gràficament, cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XIV així com la pervivència de l'article salat arcaic precedint el nom propi fins al segle XVI.

Creiem que el topònim s'origina en el nom de l'arbre, que, possiblement, devia tenir sentit col·lectiu, com ja hem comentat arran d'altres fitotopònims homònims.

Grevolosa, la¹

[ləɣrəβu'lozə]

Notable mas encara existent, tot i que en procés d'anorreament, situat a l'est de la població d'Osor, a tocar de la riera de Gironella, al sud de les Mines d'Osor. Antigament, havia disposat d'una capella particular dedicada a Nostra Senyora del Roser que Botet i Sisó esmenten a la *Geografia general de Catalunya: Província de Girona* i Montsalvatge en el seu *Nomenclátor*.⁴¹⁶ Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com a «mas de la parròquia d'Osor» i el data al segle XIV amb la forma *Grabolosa*. Per la nostra banda, podem aportar que almenys en el segle XVIII eren dos masos, el *Grevolosa de Ça* i el *Grevolosa d'Allà* (*Llev. 1792*). Apareix recollit al *Nom. 2004* com a «*la Grevolosa*» i situat a diversos mapes: «*Mas C. Grabalosa*» (MAPA 1), «*Can Gravalosa*» (MAPA 2), «*La Grevolosa*» (MAPA 3), «*La Gravalosa*» (MAPA 4) o «*La Grabalosa*» (MAPA 6).

«*Mansi Graualosa*» (*Not. 1285*); «*Mas Grabalosa d'Osor*» (FI 1331); «*Arnau de greuelosa*» (*Not. 1334*); «*Pery sa Graualosa*» (*Capb. 1446*); «*Mas Gravalosa de Osor*» (FI 1543); «*Josephus Gravalosa dominus utilis mansi Grevolosa*» (*Capb. 1699*); «*Manso Grabolosa*» (LA 1715); «*la Gravalosa*» (LB 1760); «*mas Gravalosa*» (FP 1767); «*Manso Grabulosa*» (*Escrip. 1769*); «*mas Gravalosa*» (FN 1801); «*lo mas Gravalosa*» (FNA 1806); «*mas Gravalosa*» (LA 1811); «*manso Grabalosa*» (*Hip. 1859*); «*la capella de la Grabalosa*» (LV 1877); «*Grabalosa*» (*Pad. 1880*); «*Grabalosa*» (*Pad. 1930*); «*Gravalosa*» (DFE 1939); «*la Grabolosa*» (GR 1956); «*La Grabalosa*» (DFE 1963).

Gràficament, apareix de diverses maneres a causa de les neutralitzacions vocàliques i de l'homofonia entre *b-v* a la nostra zona dialectal: *Grevolosa*, *Grabolosa*, *Gravalosa*, *Grabulosa*, *Grabalosa* i *Grevolosa*.

Etimològicament, no creiem que es tracti d'un fitotopònim sinó d'un nom de lloc d'origen antroponímic, i coincidim amb el punt de vista expressat per Navarro Colás (1963, p. 75) quan afirma: «Aunque el acebo abunda en algunas partes de la comarca, en el caso concreto de este manso se trata de una transmisión antroponímica». No endebades, ja documentem al segle XIII un «*Graualosa*» (*Not. 1285*), molt possiblement relacionat amb el mas. De fet, des del segle XII el llinatge arriba a Osor fins als nostres dies com a primer i segon cognoms de manera ininterrompuda,⁴¹⁷ incloent-hi diferents caps de casa, «*Dalmau Gravalosa*» (*Fog. 1497*) i «*Salvi Gravalosa*» (*Fog. 1553*), i diversos alcaldes del terme, Josep *Grevolosa* (1793-1794), Joan *Grevolosa* (1826) i Jaume Bach *Gravalosa* (1832). Endemés, si resseguim el llinatge dels propietaris documentats del mas, podem adonar-nos que fins a 1862 —quan pertany a N. Muixac— coincideix amb el nom de la casa: *Graualosa* (1285),

416. Literalment i respectivament: «Capella de Nostra Señora del Roser en lo mas Gravalosa» i «Ntra. Sra. Del Rosario de Osor. Capilla pública situada en el manso Grabolosa».

417. Segons el *Pad. 2002*, amb sis ocurrències, tres com a primer cognom i tres més com a segon amb la forma *Grabalosa*.

Arnau de *Greuelosa* (1334), en *Gravelose* (1440), Franciscus sa *Graualosa* (1446), Dalmau *Grevolosa* (1497), Salvi *Grevolosa* (1553), Josep *Grevolosa* (1699), Josep i Joan *Grevolosa* (1731), Josep *Grevolosa* (1775), Joan *Grevolosa* (1785) i Joan *Grevolosa* (1805). El llinatge, segons Moll (ELC, p. 235), té el significat de *grevoleda*, collectiu de *grèvol*, i, tal com recullen Alcover i Moll (AlcM, 6, p. 408) i Coromines (*OnCat.*, IV, p. 653), són freqüents formes gràfiques com *Grabalosa*, *Grabulosa*, *Grealosa* o *Gravalosa*, que molt habitualment hem pogut observar amb referència al nostre cas tant al topònim com al llinatge.

Grevolosa, la² [ləɣrəβu'lozə]

Partida situada vers el mas homònim que origina el topònim i que es troba entre els límits municipals amb Anglès a la banda est, pel sud s'endinsa en parròquia de Santa Creu d'Horta, pel vessant nord fins a la riera d'Osor i a l'oest fins a les propietats del Bosquet i el Triador.

«Partida Mas Gravalosa de Joseph Gravalosa. Afronta L. Mas Fanera y Mas Bellbehí, M. Mas Gironella y Mas Yglesias, P. Mas Busquet i T. Mas Pidevall» (*Cad.* 1785); «Terras del Mas Gravalosa» (FN 1824); «Finca La Grabulosa. Límites O. Manso Pidevall. Castaños, alcornoques, fresnos, alisos y encinas» (DFE 1939); «Fincas mansos Grabolosa, Casas, Paré y Vena» (*Amill.* 1947); «Finca Manso La Grabulosa» (DFE 1948); «Pago o paraje La Grabolosa entre La Selva y la Bena» [indica que inclou cinquanta-vuit peces de terra i sis camins a més del mas la Grevolosa] (*Cad.* 1960).

V. *Grevolosa, la¹*.

Grevolosa, baga de la [ˈbaɣəðələɣrəβu'lozə]

Bosc de castanyer inclòs a la partida del mateix nom situada al sud del mas.

V. *Grevolosa, la¹*.

Grevolosa, camí de la [kə'miðələɣrəβu'lozə]

Camí que en direcció est ve d'Osor i arriba al mas la Grevolosa, ara bé, pot ser el que discorre per l'actual carretera d'Anglès o bé el que es dirigeix al Caulí, el Simon, la Casa Nova de Mas Coll, can Pelleringa, el Baier i el Brau.

«Camí missader que va de dita vila de Osor a la Gravalosa» (FNA 1801).

V. *Grevolosa, la¹*.

Grevolosa, casa d'en

«La casa y terra den Gravalosa alias Barraca» (*Llev.* 1792).

Creiem que es tracta d'una altra manera de designar *la Barraca d'en Baier*, ja que era propietat de Jaume Baier i Crosa, però havia tingut com a masover un

portador amb el cognom *Grevolosa*, llinatge que originaria aquesta forma i que, de fet, també hem documentat en un altre indret, com ara la «partida *Barraca den Gravalosa*» (*Cad.* 1785).

V. **Barraca d'en Grevolosa*.

Grevolosa, font de la [ˈfoŋdələɣrəβuˈlozə]

Font recordada però actualment perduda que es localitzava prop del mas que n'originava el nom en direcció a la riera de la Gironella.

V. *Grevolosa, la*¹.

Grevolosa, serra de

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat las Selvas [...]; afronta asolixent en honor llur que fou den Pidevall antes den Puigcauli y puja a la *Serra de Gravalosa*» (*Llev.* 1731).

Topònim que deu referir-se al grup de turons situats entre el Caulí i la Grevolosa, que oscil·len entre els 400 i 500 metres d'altitud.

V. *Grevolosa, la*¹.

Grevolosa, torrent de la, o riera de la Grevolosa [tu'reŋdələɣrəβuˈlozə]

Una altra manera de designar la *riera de Gironella*, que neix prop de la Fàbrica del Sobirà, discorre en direcció nord-est i desguassa a la riera d'Osor, a les Mines d'Osor. L'hem recollit oralment, en obres cartogràfiques i en textos excursionistes: «*torrent de la Gravalosa* o de Gironella» (MAPA 1), «*Sot de la Grevolosa*» (MAPA 3), «*T. De la Grabalosa*» (MAPA 5), «*T. De la Gravalosa*» (MAPA 6 i 7), «la *riera de Santa Creu d'Horta* o la *Grabalosa*» (CEC 1924), «el *Torrent de Santa Creu d'Horta* o de la *Gravalosa*» (Cardós),⁴¹⁸ «el *torrente de la Grabalosa*» (Castells).

El militar Juli Serra (2002, p. 131), en el seu viatge de 1890, ens mostra que la doble denominació té força història, ja que quan s'hi refereix diu: «Important el valle, regado por una riera que al nacer ya se encajona y se vuelve y se revuelve con los nombres de *riera de Gironella* primero y *riera de la Grabalosa* después, hasta afluir á la de Osor».

Pren el nom del mas que es troba prop de la desembocadura.

V. *Grevolosa, la*¹.

Grevolosa d'Allà, mas

«Joseph Gravalosa y Joan Gravalosa son fill [...] señors utils y propietaris del Mas Gravalosa [...] Y que tenen en alou de sa Exa tot dit llur *Mas Gravalosa de-*

418. Aquests dos esments contenen un error de precisió toponímica, ja que aquest torrent mai no s'ha anomenat *de Santa Creu d'Horta*, nom que sí que ha rebut la *riera de Can Pellerina* o *d'Horta*, antigament de *Ridemar*. Possiblement, li donen aquest nom pel fet que neix a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

lla» (Llev. 1731); «Tot lo Mas Gravalosa dessà y *mas Gravalosa dallà* entre parroquias de Osor y Santa Creu» (Llev. 1792).

Mas dependent de la Grevolosa que devia situar-se entre aquest i la Grevolosa de Ça, en direcció sud vers Santa Creu d'Horta.

Topònim compost pel nom propi *Grevolosa*, provinent del llinatge i del mas, i la locució prepositiva *d'Allà*, que indica la situació en l'espai en comparació amb els altres masos del mateix nom.⁴¹⁹

V. *Grevolosa, la*¹.

Grevolosa de Ça, mas

«Las terras son en dita Parra de Osor exceptant del *Mas Gravalosa dessà* que es a la part de mitgdia de dits Masos, que conté cinquanta vessanas del que no fá delma ni tasca» (Llev. 1731); «Tot lo *Mas Gravalosa dessà* y *mas Gravalosa dallà* entre parroquias de Osor y Santa Creu» (Llev. 1792).

Antiga casa no recordada que sembla que se situava al sud de l'actual mas la Grevolosa, possiblement prop del mas la Vena, ja en parròquia de Santa Creu d'Horta.

Topònim compost originat en la situació respecte de *la Grevolosa d'Allà*, del qual era una propietat.

V. **Grevolosa d'Allà, mas*.

Grevolosa de la Torrentera, casa

«*Casa de la Gravalosa de la Torrentera*» (LB 1776).

Puix que se situava prop de la partida de la Torrentera i documentem un *torrent de la Torrentera* vers el Bosquet, a Santa Creu d'Horta, creiem que no es fa referència a la partida de la Torrentera, vers el Soleric, per tant, possiblement, aquesta forma composta devia ser una altra manera d'esmentar el mas *la Grevolosa de Ça* o *d'Allà*. Si fos així, el primer element del topònim provindria del llinatge i el segon serviria per situar i diferenciar aquesta casa de les altres d'homònimes.

Grill, serra del

«*Serra vocata des griy*» (Capb. 1342); «*Serra des Griy*» (PFM 1343); «*Serra vocata del gri*» (Capsolt 1560); «*la serra des grill*» (FM 1563); «*Serra voccata del Gri*» (Capb. 1622); «*Serra vocata del Grill*» (Capb. 1699).

419. A cap dels estudis consultats s'havia insinuat la possibilitat de l'antiga existència de més d'un mas amb el mateix nom, com sembla que així fou, tot i que de la mateixa propietat: *la Grevolosa, Grevolosa d'Allà* i *Grevolosa de Ça*.

Antic topònim que es localitzava entre els masos la Coma i el Boscà.

Desconeixem si l'origen del topònim es troba en el nom de l'insecte, ja que, aparentment, al segle XIV trobaríem dues grafies ioditzades, fenomen fonètic que no es produeix en aquest mot.⁴²⁰ Una altra possibilitat és que es tractés d'un antropònim, el llinatge *Gri*, d'origen germànic, que, segons Moll (ELC, p. 105 i 110), seria una variant reduïda de *Gari*, de *Wariu*, del radical *waran*, 'abrigar', aleshores, el pas a *Grill*, del segle XVI, podria relacionar-se amb la pèrdua de sentit del mot inicial.

Gros, bosc

«A tremuntana en honor den Ripoll ab lo *bosch Gros*» (Rip. 1606).

Zona boscosa que es localitzava entre els masos el Ripoll i el Rovir.

El topònim s'origina a partir de l'adjectiu sinònim de *gran*, del llatí *GRÖSSU*, -A, 'voluminós', possiblement per contrast amb altres propietats boscoses menors.

Gros de la Molina, roure [ˈrowrəˈɣrozdələmuˈlinə]

Una altra manera d'esmentar el *roure de Ca n'Iglésies*, de l'espècie *Quercus petraea*.

Forma composta formada per l'adjectiu *Gros*, pel fet de tractar-se d'un arbre de notables dimensions, i *de la Molina*, ja que es localitza a la riera de Gironella, prop del mas la Molina de Santa Creu d'Horta.

Guairesa, feixa de terra

«*Aliam fexiem terre in dicta parrochia vocata gayresa. Afronta ab oryente in dicti mei mansi de Comba a merydie et ab occidente in dicti mansi oller et a circio in honore dicti mansi busquets*» (*Capb.* 1446).

Peça afeixada, de propietat de la Coma, que es trobava al veïnat de Querosell, prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm per la banda de coll de Querós.

El topònim s'origina en el fet que aquesta feixa devia localitzar-se a la partida homònima.

V. **Guairesa, llocdit*.

Guairesa, llocdit

«Una feixa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Gajtesa* [...] Afronta asolixent en honor de dit Mas Coma y a tremuntana en honor del Mas Busquets en la Serra ahont es la divisio de termens de Sau y de Ozor» i «Pessa

420. De totes maneres a AlCM, 6, p. 408, s'indica que *gri* és una variant de *grill* en referència amb l'insecte.

de terra en lo *lloch anomenat gaytesa*» (Llev. 1731); «Tot serra fins dalt a la *Guaytesa*» (FM 1750); «lo bestiar del mas Carbonell deu passar sempre per tot camí desde dita casa fins al Coll de Caros y de est Coll tot serra fins dalt la *Guaytesa*» (RFM 1750); «territori dit *Gaixeras*» (Llev. 1792) [és possible que sigui aquest mateix indret].

Indret situat a l'oest del terme, entre la Coma i el coll de Querós, en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, antigament amb Sau.

Topònim difícil de grafiar, ja que el 1446 apareix com a «*Gayresa*» i al segle XVIII, com a «*Gaytesa*» o «*Guaytesa*». Creiem que els escrivans del segle XVIII, davant l'opacitat del nom de lloc, el degueren canviar potser per influència del verb *guaitar*, i així, podria significar 'lloc elevat, de guaita', de fet, segons alguns escrits, sembla, efectivament, tractar-se d'un indret enlairat. Ara bé, desconeixem quina podria ser l'etimologia de *Gairesa*.

Guerau, mas

«*Mansi Guerau*» (Not. 1285); «*Mas Guerau* habitat per Pere Garau» (Man. 1316); «Una feixa de terra en que antiguament era construït lo *Mas Grau*, antiguament anomenat Fonoyet [...] afronta asolixent en honor del Mas Vaguer» (Llev. 1731); «Una feixa de terra en la qual era edificat lo *mas Garau*» (Llev. 1792).

Antic mas que Pladevall (1962b, p. 286) situa a Santa Creu d'Horta, que, pel que diu un document de 1731, afrontava en totes direccions amb el mas el Veguer, per tant, al SSE d'Osor. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el situa a Santa Creu i el data a l'inici del segle XIV.

La grafia de la síl·laba inicial de vegades és *Gue-* i de vegades *Ga-*, a causa de la neutralització en posició àtona; així mateix, el 1731 apareix amb síncope a *Grau*. Documentem en un text «*Cal Grau*, barrio Bayer-Cal Grau» (Amill. 1947), però sembla molt clar que en aquest cas es tracta d'una confusió per *Brau*, el mas més proper al Baier.

L'origen etimològic d'aquest topònim semblaria antroponímic, com aparentment mostra el referent de 1316 quan se'ns diu que hi resideix «Pere *Garau*», concretament del llinatge originat en el nom propi germànic *Gairoald* (ELC, p. 105, i AlcM, 6, p. 452).

Guilarasa Boscosa, la

«La *pessa* dita sa *guilarasa boscosa* de Arnau y Cilia Riera» (Capb. 1622).

Peça en parròquia de Santa Maria de Mansolí dependent parcialment del Coll.

Com ja esmentàrem, Bruguera (2004a), es tracta d'un topònim compost format per un mot de sentit i d'origen incerts, que podria provenir d'un nom personal germànic, com d'altres començats per *Guila-*, per exemple, *Guilareny* al

Pallars, o ser una forma no palatalitzada de *guilla*; el segon element és un adjectiu derivat femení de *bosc* amb el sufix *-osa*, que indica que en aquest tros predominava el bosc.

Guilla, cauera de la [ku'ɛrəðələ'ɣilə]

Una altra manera de designar les *roques Guilleres* situades entre el Sobirà i el Gelats.

«Perxada *Cauera de la Guilla*» (PSOB 2002).

Ens han comentat que el nom prové del fet que enmig d'aquelles roques es forma una mena de cau on s'amaguen les guilles; es tracta, per tant, d'un zootopònim.

V. *Cauera de la Guilla*.

Guilla, collet de la [ku'kɛddələ'ɣilə]

Topònim recollit oralment i que fa referència a un pas de muntanya situat sobre els Aigols, a la carretera que es dirigeix a Sant Gregori, entre el mas esmentat i les Sepultures, a tocar del límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, al nord d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un zootopònim relacionat amb l'animal encara present a la zona, un nom d'origen incert que, probablement, prové d'un antropònim gòtic femení *Wisilo*, a partir de l'evocació d'astúcia, com en el cas de *guineu* (DEM, p. 223).

Guilleres, roques ['rokəzgi'kɛrəs]

Roques situades entre els masos el Sobirà i el Gelats també conegudes per la *cauera de la Guilla* en una zona boscosa de castanyers.

Derivat plural de *guilla* amb el sufix *-era* en el sentit de 'lloc amb presència de guilles'; de fet, és un indret on és possible d'observar guilles amagades. Com esmenta Danés (1986, p. 7), prop de Sant Miquel de Cladells es localitza un topònim homònim en singular, «*roca Guilleres*», cosa que demostra la presència d'aquest animal a la zona que s'inclou, precisament, a la subcomarca natural de les Guilleres.

Guilleries, les¹ [ləzgi'kɛ'riəs]

Espai situat a uns 500 metres d'Osor en direcció a Anglès, al costat mateix de la carretera, sobre la riera d'Osor.

El nom de l'indret s'originà en el fet que hi havia hagut una empresa de torneria que tenia aquest nom i que, per extensió, va arribar a tot l'espai. Tot i que l'empresa ja no existeix, el seu nom encara perdura en aquella zona. El nom de l'empresa es va inspirar en el de la subcomarca natural.

Guilleries, les²

[ləzgiɫə'riəs]

Nom que rep la subcomarca natural en la qual s'engloba la totalitat del territori estudiat.⁴²¹ A cavall de la Selva i d'Osona, el nom apareix recollit en el *Nom*. 2004.

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *guilla*, que indica 'espessor de vegetació, camí de guilles', fruit de la denominació d'aquesta mena d'animal que en altres zones dialectals s'esmenta *guineu* o *rabosa*, és a dir, fruit de l'àrea dialectal en la qual ens situem, tal com assenyalà Joan Veny (1996, p. 16). En aquest mateix sentit s'expressa Moreu-Rey (ENL, p. 66) quan afirma: «El topònim *Les Guilleries* parteix d'un apel·latiu amb el significat primerenc de "lloc poblat de guineus o guilles", i, per extensió, de "rodals amb vegetació molt espessa, i, per tant, feréstecs", amagatalls de les bèsties salvatgines».

De totes maneres, cal fer algunes consideracions sobre aquest topònim. En primer lloc, que apareix indiferentment en singular o plural, *Guilleria* o *Guilleries*,⁴²² com es pot observar en diversos escrits del segle XIX, entre altres autors, del poeta Jacint Verdaguer. Una segona consideració és que es tracta d'un nom de lloc relativament modern, segons Carreras Candi (1911, p. 8-9), «en cas de voler-li donar mes remot origen, no s'ha d'esperançar trobarlo usat en anys molt abans del segle XVIII», i segons Rams i Tarrés (2001, p. 10), «El nom de les Guilleries o Guilleria comença a aparèixer a la fi del segle XVIII. Al final del segle XIX aquest topònim ja estava plenament consolidat», i Pladevall, a «Les Guilleries, terra d'aigua» (2003, p. 58) explicita que «[e]l nom amb aquesta segona forma l'hem vist escrit per primera vegada l'any 1778 en les queixes d'un bon rector de Sant Pere de Castanyadell [...]. Els noms sota la doble forma de la Guilleria o les Guilleries, era ja prou popular entre 1865 i 1870», tot i que Rafael Ginebra, en el mateix article (2003, p. 64), afegeix que «[a] l'hora d'intentar documentar la denominació de "Guilleries" el principal inconvenient és que no fa referència a un concepte o delimitació històricament útil. No es correspon amb cap delimitació objectiva de caire polític, administratiu ni eclesiàstic [...] És per això que el lloc propi d'utilit-

421. Per conèixer amb profunditat aspectes relacionats amb aquesta zona del territori (extensió, límits, història...) podeu consultar diverses obres com ara: J. SERRA (1890), *Las Guilleries*; F. CARRERAS I CANDI (1911), *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*; A. PLADEVALL (1960), «Las Guilleries: síntesis històrica y evolución demogràfica», *Ausa* [Vic], vol. III, p. 329-345; E. RAMS i J. TARRÉS (2001), *Les Guilleries*, i (2002), *Un viatge per les Guilleries i el Montseny*; (1981), a *Gran geografia comarcal de Catalunya*, vol. I: *Osona i Ripollès*; À. SERRADESANFERM i A. PLADEVALL (1986), *Sant Hilari Sacalm capital de les Guilleries*, així com la *Revista de Girona*, núm. 219, de juliol i agost de 2003, que inclou el dossier amb diferents articles, titulat «Les Guilleries, terra d'aigua». També existeixen diverses guies excursionistes sobre aquest espai: A. OSONA (1899), *Guia itinerària de la regió del Montseny i Guilleries*; CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA (1924), *Les Guilleries. Descripció general de Catalunya*; J. CASTELLS i J. TERES (1945), *Guilleries*, i A. CARDÓS (1952), *Guilleries*.

422. PLADEVALL (1960, p. 339) escriu: «El nombre de Les Guilleries antes La Guillería», és a dir, que semblaria que indica que la forma singular és la més antiga i que, posteriorment, es pluralitzà.

zació del terme ha estat tan essencialment el científicotècnic i el literari, i és també per això que, tot i que habitualment s'ha dit que el terme es degué fixar durant el segle XVIII o com a molt a final del segle XVIII, aquest extrem resulta de mal documentar [...], i cal buscar-lo ja en elaboracions literàries del segle XVIII i especialment en el segle XIX; resta la incògnita de quan se'n consolidà l'ús comú que portà al posterior pas a la literatura». ⁴²³ Una tercera i darrera consideració és que sembla que les Guilleries antigament s'havien anomenat *Monte Ausonense*, un terme documentat en un text del segle X, concretament del 942: «in comitatum Ausona, in terminio Iovanetto, in parrochia Sancti Ilarii, in locum que dicunt *Monte Ausonense*». ⁴²⁴

Guinarda, font de la [ˈfoŋdələɣiˈnɑrðə]

Font situada enmig d'una zona boscosa de castanyers prop del mas el Sobirà en direcció al terme municipal de Sant Hilari Sacalm.

«Perxada *Font de la Guinarda*» (PSOB 2002).

Quant a l'etimologia, cal tenir en compte dues possibilitats que ja esmenta Moreu-Rey (ENL, p. 69 i 108), la primera relacionada amb la guilla o guineu, encara que Coromines (DECat, IV, p. 738) afirma que el «*guinard/guinarda* no és més que un pàllid i tardà reflex del nom viu *guineu*, en compromís amb el sinònim fr. i oc. *Renard/rainart*, més prestigiós i més literari»; la segona, probablement més propera a la realitat —en aquesta zona la guineu sempre s'anomena *guilla*—, és que sigui d'origen antroponímic, igual que en altres topònims com *el Guinardó* o *Roca Guinarda*, hipòtesi molt probable, segons Coromines (DECat, IV, p. 740, i *OnCat.*, IV, p. 403): «*Guinarda* deu ser NP [...]; *Guinardó*, *Guinardell*, *Guinarderet*, NLL, són diminutius del NP WINHARD, sense relació amb l'apel·latiu», ⁴²⁵ és a dir, que s'hauria originat en el nom propi germànic *Winhard* que evolucionà al llinatge *Guinard* o *Guinart*, que es podria haver feminitzat per concordança amb el genèric *font*, tal com indica Moll (ELC, p. 108).

Guinarda, torrent de la

«La que sigue hasta encontrar el Barranco dels Abeuradors sube por el hasta encontrar el *Barranco de la Guinarda*, tuerce hacia este al que va siguiendo hasta la huerta del Subirá» (OSMV 1844); «en dirección al pie de la huerta de Su-

423. El terme *Guilleria* o *Guilleries* no l'hem trobat a cap dels documents que hem consultat per realitzar el present estudi.

424. *Catalunya carolíngia*, vol. IV, document 510.

425. Tanmateix, AMIGÓ (1999, p. 129) afirma que «*les Guinarderes* a les Borges i Riudoms, que vol dir cau de guineus, perquè també *guinarda* és un altre nom que hom dóna a la guineu»; podem observar que aquest estudiós, en el cas que ens ocupa, no té en compte el possible origen antroponímic.

birá y sube por el *torrente de la Guinarda* que sigue constantemente hasta la cima del monte frente al manso Casa Nova del Subirá» (Del. 1885).

Nom antic d'un torrent que servia de límit entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor amb Santa Margarida de Vallors i, alhora, entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm, entre el pla de les Cases i el coll de la Casa Nova de Muntanya, just al sud d'Osor. És possible que fos un altre nom del sot d'en Pericó.

Creiem que té relació amb la font homònima recollida.

V. *Guinarda, font de la*.

Gullal, torrent de

«*Torrente vocato de sa Guyal*» (Capb. 1622).

Torrent de situació imprecisa, vers el mas la Codina, però desconeixem si és el de Susqueda o bé el del Coll.

No encertem a deduir quin pot ser l'origen etimològic d'aquest nom de lloc, tot i que creiem que es produeix una iodització en la grafia.

Gurt, cal

[ˈkalˈɣurt]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca la Quimeta*.

L'origen del nom es deu trobar en el llinatge homònim, que documentem a Osor amb una certa freqüència durant els segles XVIII, XIX i fins a principis del segle XX.

Hereu Garolera, casa

«*Casa areu Garolera*» (LA 1817).

Nom pretèrit de casa compost pel nom *Hereu*, referit a qui ha de rebre una herència, i el llinatge *Garolera*, que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i que ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁴²⁶ És a dir, que el nom de la casa es refereix a qui ha de rebre l'herència d'en Garolera, usat a partir d'un sobrenom individual amb una forma que no és estranya, ja que, per exemple, al segle XVII documentem un «Jaume Corbera dit *lo hereu Corbera*» (Mad. 1630).

«Hermanes», ca les

[ˈkaləzərˈmanəs]

Casa de la plaça del Verger també coneguda com a *ca les Monges* o *la Joieria*.

El nom prové del fet que aquest edifici del segle XVI havia estat un convent.

426. Curiosament, Moll no recull aquest llinatge, tot i que apareix a l'AlcM, 6, p. 197, que el situen a Arbúcies, Dosrius, Santa Coloma de Farners, Gurb, Vic, l'Esquirol, etc.

Home Mort, pi de l' [ˈpiðəˈlɔməˈmort]

Pi situat enmig d'un bosc fonamentalment de castanyers proper al mas el Sobirà.

«Perxada *pi de l'home mort*» (PSOB 2002).

Recollit oralment, no ens han sabut explicar l'origen del nom de lloc, tot i que sembla evident que deu tractar-se d'un topònim compost relacionat amb alguna mort humana.

Horra, ca l' [ˈkaˈlorə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *ca l'Andreu* o *ca l'Asserrador*.

L'origen del nom l'hem de buscar en el llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i que es manté actualment com a primer cognom. També era el cognom de l'alcalde d'Osor entre 1937 i 1938, Josep *Horra* Rovira.

Hort, l'¹ [ˈlort]

Nom de diverses peces de terra, de fet, *l'hort* és la forma més habitual de referir-se a algun tros de terra de conreu normalment no gaire gran.

«Una *pessa de terra* anomenada *Hort* [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola» (Llev. 1731); «Aquella *pessa de terra* nomenada *Hort*» [prop del mas el Ripoll] (Llev. 1792); «*Pessa la Huerta*» [prop del Bancs] (Hip. 1855).

El topònim generalment designa 'trossos de terra poc extensos on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters' (AlcM, 6, p. 554-555), del llatí *hōrtu*, 'jardí, hort' (DEM, p. 232), un terme molt freqüent, sol, derivat o compost, en toponímia.

Hort, l'²

«*Finca Huerto*» (Amill. 1944); «*finca el Hort*» (Amill. 1953).

Possiblement, es tractava d'una petita partida, desconeixem on, a la qual s'aplicava un genèric hiperbòlic, ja que sembla que es refereix a un 'tros de terra de conreu no gaire extens', cosa que contrastaria amb la partida que, normalment, és d'una certa extensió i inclou diverses peces. També es podria donar el cas que aquí *hort* prengué el sentit de «singular genèric o col·lectiu», és a dir, que el singular es referís a un grup d'horts.

Etimològicament, doncs, prové del llatí *hōrtu*, 'jardí, hort' (DEM, p. 232).

Hort, feixa de l' [ˈfeʃəðəˈlort]

Antiga feixa de propietat de can Bosc situada a la banda oest de la partida del mateix nom.

El terme prové del fet de tractar-se d'una peça de conreu de poca extensió.

Horta

V. *Bancs, can*; **Bancs i H.*

Horta, l' [ˈlortə]

Partida de terra situada on localitzem la piscina municipal i que, de fet, es tractava de la continuació de la partida *el Torrent de n'Horta*.

«*Lloc la Horta*» (Escrip. 1781); «*Hort puesto* anomenat *la Horta*» (FP 1805); «*pessa la Horta*» (Hip. 1855); «*Partida la Horta* linda al N. Con riera de Osor, E. Con Manso Maroy» (*Amill. 1944*); «*finca la Horta*» (*Amill. 1947*); «*finca la Horta*» (LA 1967).

Atesa la situació de la partida, en un lloc regable i amb diferents peces de conreu, creiem que el topònim s'origina a partir del nom comú.

Horta, casa

«*Casa nomenada Horta*» (Hip. 1859).

Casa que se situava al carrer del Cementiri, actualment carrer de Catalunya, a tocar de la plaça del mateix nom.

El nom de la casa, possiblement, prové del llinatge documentat a Osor des de mitjan segle XVI fins a la primera meitat del segle XX, incloent-hi un antic cap de casa de la Sagrera, «*Joan Horta*» (*Man. 1553*).

Horta, casa l' [ˈkazəˈlortə]

Petita casa de propietat del mas el Sobirà, situada a tocar dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, vers el Pedró, a tocar de l'horta del Sobirà.

Rep aquest nom perquè és pròxima a l'horta del Sobirà, raó per la qual va precedit de l'article definit, és a dir, prové del nom comú que es refereix a un 'terreny regable, generalment de gran extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters', del llatí vulgar nominatiu plural *hōRTA*, 'els horts' (AlcM, 6, p. 555, i DEM, p. 232).

V. *Davant de l'Horta, Sobre l'Horta*.

Horta, castanyeda de n'

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Pomareda y Collaspia [...] Afronta asolixent en honor del Mas Subirà, es a saber una pessa de terra anomenada la Flota; a mitg dia així mateix, y part en altre honor del Mas Subirà anomenat la *Castanyeda den Horta*» (*Llev. 1731*).

Bosc de castanyers situat a Santa Creu d'Horta, prop del mas el Sobirà.

L'ús de l'article personal que precedeix el nom propi ens fa considerar que el topònim s'originà a partir del llinatge documentat a Osor entre els segles XVI i XX.

Horta, horta de n'

«*Petia terra vocata Orta* de Pere y Gregori Bach» (*Capb.* 1446); «un hort situat en dita Parra anomenat *Hort den Horta*; Afronta asolixent en honor de Benet Banchs; a mitg dia ab la Riera Major y a tremuntana ab un camí qui va al Coll» (*Llev.* 1731); «Tros de terra regadiu anomenat las *Hortas den Horta*» (FN 1835).

Peça de terra, podria ser més d'una, possiblement a la partida de terra homònima, el nom de la qual, pel genèric i l'ús de l'article personal, sembla originar-se en el llinatge.

Horta, llocdit

«*Loco vocato Orta*» (*Capb.* 1446).

Indret proper a la parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Creiem que en aquest cas el topònim prové del nom comú *horta* en el sentit de 'terreny regable, generalment de gran extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters' (*AlcM*, 6, p. 555).

Horta, mas

«*Mansi Orta*» (*Capb.* 1446); «Un casal anomenat Casal de la Mata dirruit [...] afronta asolixent en honor del Mas Maynou; a migdia en honor del *Mas Horta*; a ponent ab lo Torrent dit den Horta» (*Llev.* 1731); «*Manso Horta*» (Hip. 1851).

Antic mas que sembla que es localitzava a tocar de la Mata, per tant, força a prop d'Osor en direcció nord.

El fet que es trobi a la zona del torrent de n'Horta ens fa pensar en un topònim d'origen antroponímic, provinent del llinatge; ara bé, no es pot descartar que s'hagués originat en el nom comú en el sentit de 'terreny regable, generalment de gran extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters', perquè es tracta d'una zona fèrtil amb molts espais de conreu. A més, cal tenir en compte que el llinatge el documentem per primer cop al segle XVI, «Joan *Orta*» (*Fog.* 1553), més endavant que la documentació del mas.

Horta, molí de n'

«Salvador Huix habitant en lo *molí en Horta* (LB 1716); «Salvi Serrallonga habitant en lo *molí den Horta de Osor*» (LB 1731).

Desconeixem a quin dels molins documentats en el segle XVIII es refereix. Tanmateix, és possible que es tractés del *molí d'en Serra*, proper al torrent de n'Horta.

Sembla clar, però, que el topònim s'origina en el llinatge, ja que el terme específic va precedit de l'article personal *en*.

Horta, parròquia d'

«*Parroquia de Horta*» (Llev. 1792).

Forma simple i poc freqüent amb la qual es designava la *parròquia de Santa Creu d'Horta*.

V. *Santa Creu d'Horta, església de*.

Horta, riera d'

[ri'erə'dortə]

Nom oficial de la riera formada per la unió de diversos sots, un que neix vers el Collsacodina, per l'est, i l'altre, al coll de la Casa Nova de Muntanya, per l'oest —el sot d'Aiguafreda—, per unir-se fins a desembocar a la riera d'Osor a un quilòmetre del poble en direcció est i havent recorregut en direcció NNO. El terme sols apareix en el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3), cosa, però, que li dona oficialitat.

Se l'anomena d'aquesta manera pel fet que la riera neix a Santa Creu d'Horta.

Horta, roure de n'

«Una casa situada en dita Parra anomenada de la Timoneta [...] Afronta asolixent part en honor de Jaume Banchs y Horta dit torrent de la mata mediant y part ab un *Roure* anomenat *den Horta*; a mitg dia ab la Riera de Osor» (Llev. 1731).

Arbre notable —o grup de roures— que sembla que s'havia localitzat a la zona que hi ha entre el sot de Ca n'Aubreda i el torrent de n'Horta.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal ens fa creure que té un origen antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor entre mitjan segle XVI i la primera meitat del segle XX, un llinatge, segons Moll (ELC, p. 224), provinent del llatí HORTA, 'horts'.

Horta, torrent de n'

[tu'rendə'nortə]

Torrent que discorre en direcció sud, també conegut com a *torrent de la Marduixa*, que neix vers les Romegueres i aflueix a la riera d'Osor prop del Maroi, sota el pont del Maroi, ja dins d'Osor.

«Lo *Torrent den Horta*» (Llev. 1731); «Lo *Torrent den Horta*» (Llev. 1792); «afronta ab honors del mas banchs mediant *torrent* nomenat *den Horta*» (CB 1819); «*torrente de Horta*» (Amill. 1944); «*torrente de Horta*» (Amill. 1953).

Aparentment, seria un topònim d'origen antroponímic, ja que va precedit de l'article personal *en*, tanmateix, discorre per on havia existit el mas Horta, prop de la Mata, al costat de la partida de l'Horta i en una zona que correspon a la definició del nom comú: «un terreny de regadiu de gran extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters», és a dir, que el procés potser va ser a la inversa,

primer va ser el nom de lloc *Horta*, del qual sorgí el mas i, d'aquí, el torrent i la partida que hi ha a banda i banda, que devia ser de la seva propietat; si això fos així, l'article personal s'hi afegí, possiblement, per fer referència als propietaris del mas o de la partida, més com a malnom que no pas com a llinatge.

V. *Torrent de n'Horta*.

Horta, vinya de n'

«Aquella pessa de terra vinya plantada que antigament fou de pertinències dels quintans del Mas Romagueras anomenada *Vinya den Horta*» (*Llev.* 1731).

Peça de terra de vinya situada al sud de les Romegueres que deu el nom al llinatge homònim, com demostra l'ús de l'article personal que precedeix el nom de lloc.

Hortal

V. **Cap de l'H*.

Hortal, finca

[¹fiŋkəluɾ'tal]

Petita partida de terra situada a la banda nord del carrer Major, entre la casa anomenada *l'Estanc* o *el Banc* i la riera d'Osor.

«*Finca Hortal*» (*DFE* 1939); «*Partida Hortal* linda al S., O. Con riera de Osor» (*Amill.* 1944); «*finca Hortal*» (*Amill.* 1953).

El nom s'origina en el cognom del propietari de la terra, un llinatge documentat a Osor de principis del segle XIX i que ha arribat als nostres dies com a primer cognom.⁴²⁷

Hortal, peça de terra

«*Camp des ortal*» (*Capb.* b 1560); «*petiam terra vocata ortall*» (*Capb.* 1622).

Tros que es trobava en terme de Rupit, avui de Susqueda, però parròquia d'Osor.

Gràficament, cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XVII, ja que creiem que prové del nom comú *hortal*, que Coromines (*DECat*, IV, p. 819) considera que té un sentit més augmentatiu que no pas col·lectiu de *horta*, del qual és un derivat.

427. Cognom no recollit per Moll a l'obra *ELC*, tot i que situat a Osor a l'*AlcM*, 6, p. 555; ara, a Osor, segons el *Pad.* 2002, té una única ocurrència.

Hortells, els

«Partida els Hortells» (Amill. 1944); «finca els Hortells» (Amill. 1953).

Petita partida de situació desconeguda vers les Mines d'Osor.

Derivat diminutiu de *hort* amb el sufix *-ell* i en plural en el sentit de 'grup d'horts petits'.

Hortes, les¹

[lə'zortəs]

Partida de terra situada a un quilòmetre d'Osor en direcció a Anglès, entre, aproximadament, mas Coll i el quilòmetre set de la carretera.

«Lo lloch anomenat *las Hortas*» (Llev. 1731); «Hort de regadiu lloch anomenat *Las Hortas*» i «Feixeta de terra de regadiu en territori dit *Las Hortas*» (Llev. 1792); «Hort en lo puesto anomenat *las Hortas*» (FN 1801); «*las Hortas*» (Amill. 1862).

Topònim plural provinent del nom comú *horta* en el sentit de 'terreny de regadiu de gran extensió' —ara, però, hi ha indústries i espais erms.

Hortes, les²

«Pessa de *las Hortas*» (Llev. 1731); «*hort de las Hortas*» (Amill. 1862); «Pieza de tierra *las Hortas*» (FP 1876); «Pieza de tierra denominada *las Hortas*» (FP 1893).

Peça de terra que podria ser-ne més d'una, situada vers la partida dels horts de Can Vidal, possiblement a la zona més a l'est.

Forma plural de *horta* en el sentit de 'terreny de regadiu'.

Hortes, camí de les

«Un hort de terra regadiu en lo lloch anomenat *las ombreras* [...] Afronta [...] a mitgdia ab un *Camí* anomenat *de las Hortas*, a mitg dia ab la Hera dita de *las Bruixas*», «un Hort de terra situat en dita Parra y prop lo Moli anomenat de la Avallana [...] Afronta [...] a tremuntana ab lo *camí baix de las Hortas*» i «un Hort de terra anomenat lo hort den Baceda [...] Afronta [...] a tremuntana ab lo *camí vell de las hortas*» (Llev. 1731); «*Camí vell de ditas Hortas* anomenadas den Vila» (FNA 1824).

Eren diversos els camins amb aquest nom, el *camí*, el *camí Baix* i el *camí Vell*, que devien dirigir-se a la partida que els dóna nom.

V. *Hortes, les¹*.

Hortes, carrer de les

«Calle de *las huertas* (*Hortas*)» (Escrip. 1781).

Atès que el topònim únicament apareix en aquest esment, creiem que es podria tractar d'un error de còpia per *camí*. Si no fos així, podria referir-se a un car-

rer, o al camí, que s'orientés cap a la partida del mateix nom, probablement l'actual *carrer Major* o *passeig del Borrell*, o bé d'un altre que es localitzés prop d'alguna zona amb hortes de conreu.

Hortes, horta de les

«Horta ab aygua per regar de sembradura de blat anomenada La *Horta de las Hortas*» (Llev. 1792).

Topònim de situació incerta que hem de creure que es refereix a una horta, situada a la partida de les Hortes i per això era escrit en plural.

V. *Hortes, les*¹.

Hortes, prat de les

[¹praddələ'zortəs]

Zona planera que formava part de la partida homònima, on hi ha una empresa de terres de jardineria i hi havia hagut una aserradora, la «F^a de aserrar de Hortas» (MAPA 2). Es troba situat a tocar de la desembocadura de la riera d'Horta, a un quilòmetre d'Osor en direcció a Anglès, al costat de la carretera.

V. *Hortes, les*¹; *Prat de les Hortes*.

Hortes de la Maduixa, les

«Hort territori dit *las Hortas de la Matuxa*» (Llev. 1792).

Topònim compost que es devia referir a un tros de terra situat prop o dins de la partida de la Maduixa, sobre el poble d'Osor en direcció nord, a l'oest de la Mata.

El nom es forma a partir del plural de *horta* i el nom de la partida de la Maduixa per diferenciar-se de les partides de l'Horta i del Torrent de n'Horta, que li són properes.

Hortics, els

«Pessa de terra en lo puesto anomenat la Torrentera del Pontarró, vulgarment *Los Hortichs*» (FN 1800); «Pieza de tierra puesto llamado torrentera del Pontero vulgarmente llamada *los Hortichs*» (Hip. 1801).

Peça que podria ser més d'una, que es trobava prop del camí Ral que es dirigeix al Coll, a tocar del sot del Pontarró, al nord-est d'Osor, entre can Gravat i can Plana.

Grafiat amb *-ch* final, considerem que es tracta d'un derivat diminutiu plural del nom *hort* amb el sufix *-ic* en el sentit de 'conjunt d'horts petits'.⁴²⁸

428. Podem observar el notable nombre de topònims originats de *hort*, que confirmen l'afirmació d'AMIGÓ (1999, p. 48): «També cal fer menció dels conreus i la fertilitat. El nom que s'observa com a més abundant és *Hort* i derivats com *Horta*, *Hortals*, *Hortasses*, *Hortells*, *Hortets*, amb adjectivitzacions» i el que diu Moreu-Rey (ENL, p. 85): «Entre els vocables que designen camps especialitzats, cal destacar

Horts, feixa de terra dels

«Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor antiguament anomenada *Feixa del Bosch* del *Mas Horts*, ó Gallinada [...] Afronta asolixent en honor del mas Ribademunt, a migdia en honor del Mas Gelats»⁴²⁹ i «Pessa de terra Boscosa antiguament dita *feixa dels Horts* o Gallinada» (*Llev.* 1731); «Feixa de terra de tres noguers y serments dita la *Feixa dels Horts* o dels Noguers» (*Llev.* 1792).

Podria tractar-se de dos indrets diferents, la de 1731, una terra boscosa també anomenada *Gallinada*, entre la Riba d'Amunt i el Gelats, i la de 1792, de situació desconeguda, de conreu i també anomenada *dels Noguers*.

Segui com sigui, creiem que es tracta d'un plural de *hort*, del llatí vulgar *hōrtu*, 'jardí, hort' (DEM, p. 232).

Hostalet, l'

Mas que únicament esmenta Pladelasala (1960, p. 372) com a pertanyent a la parròquia de Santa Maria del Coll i deshabitat, situat a tocar del santuari en direcció sud.

Desconeixem si té res a veure amb l'*hostal del Coll*, el vell o l'actual. Segui com sigui, creiem que es tracta d'un derivat diminutiu de *hostal* amb el sufix *-et*.

Iglésies, ca n'

[¹kanik¹kleziəs]

Antic i important mas situat a Santa Creu d'Horta, a tocar del camí que des de la capella es dirigeix fins a Santa Bàrbara passant pels masos la Molina i cal Rec-tor, al SSE d'Osor.⁴³⁰ Tot i que Pladelasala (1960, p. 374) el data al segle XIV, «*Cal Iglesias*. («...de Ecclesia» s. XIV)», és anterior, almenys del segle XIII. També l'esmenta Juli Serra (2002, p. 131) en el seu viatge de 1890 com a «*casa de Iglesias*» i Elvis Mallorquí (2005, p. 96).

«*Mas Iglesia*» (FI 1223); «*Manso Yglesias*» (*Not.* 1285); «*Mas Esglesies* habitat per Pere Csegleya» (*Man.* 1316); «*Mas Esglesia*» (FPS 1389); «*lo mas de s'Esgleya* d'Osor o Senta Creu» (*Llev.* 1399); «*Mansi Yglesias*» i «*Mansi Sgleya*» (*Capb.* 1446); «*Mas Iglesias*» (FI 1543); «*Mas Iglesias* afronta a sol ixent en honor dels masos Coll i Fageda de Vall, dirruïts [...] a migdia amb el camí ral que va de Vic a Girona, a ponent en honor del Mas Collell que posseïx en Subirà i

l'apellatiu *Hort*, amb tota la seva descendència semàntica i toponímica: *Els Horts*, *L'Horta*, *L'Hortell*, *Hortells* (escrit també *Ortells*), *Hortella*, *Hortó*, *Hortons*, *Hortoneda* (o *Ortoneda*). Curiosament, però, cap dels estudiosos que hem consultat recullen el derivat *Hortic*, ni com a genèric ni com a específic.

429. En l'estudi que realitzarem BRUGUERA i ESCORIHUELA (1993a, p. 181) arran d'aquest document, recollírem un *mas Horts* que no trobàrem enlloc més. Rellegida la part on apareixia, hem observat que es feia referència a aquesta feixa de terra i no pas a una casa.

430. Per conèixer àmpliament la història d'aquest mas i de la família de propietaris, es pot consultar l'obra de J. IGLÉSIES MATABOSCH (1999), *Els Iglesias. De pagesos a burgesos*.

el propietari del Mas Viurevol per indivís, part en alou de l'església de la parròquia de Santa Creu i part amb la vinya del Mas Mont, i a tramuntana part en honor del mas Triador i part en honor dels Iglesias anomenat Borna sa Cudina» (FI 1562); «*mansi Isglesias*» (MN 1710); «*Yglesias ab sas masias*» (LA 1715); «*Mas Yglesias*» (Llev. 1731); «*la casa Iglesias*» (LB 1732); «*Manso Yglesias de Joseh Yglesias*» (Escrip. 1780); «*Mas Iglesias*» (FN 1803); «*Casa Iglesias*» (LA 1838); «*Manso Yglesias*» (Hip. 1859); «*Yglesias*» (Pad. 1880); «*los mansos Ruscall, Pigém e Yglesias de Osor*» (OB 1889); «*hipoteca del mas Iglesias i els seus agregats Espinau, Casanova, Pigem, Triador, Busquets i Masferrer de Vall*» (FI 1901); «*can Yglesias*» (LLC 1929e); «*Manso Iglesias de Santa Creu*» (DFE 1939); «*manso Iglesias*» (Amill. 1944); «*Can Iglesias*» (DFE 1963).

Gràficament, deixant de banda algunes formes compostes com «*Mas Yglesias de Santa Creu*» (Llev. 1731) o «*Manso Iglesias de Santa Cruz*» (Escrip. 1769), hem pogut observar una bona diversitat de formes, tot i el predomini de *Iglesias*, que mostren el procés d'evolució del terme: *Esglésies*, *Sglesies*, *Sgleya*, *Esgleya*, *Isglesias*, *Yglesyas*, *Yglesias*, *Yglesia* i *Iglesias*.⁴³¹

El nom del mas es relaciona amb el llinatge dels seus propietaris des dels primers documents en què apareix fins avui. Aquest fet implica que el nom s'hauria originat en l'antropònim, ja que es troba des del segle XIII amb els prenomes següents en l'ordre en què els trobem: *Pere*, *Pere*, *Pere*, *Antoni*, *Caterina*, *Joan*, *Antoni*, *Salvadora*, *Narcís*, *Joan*, *Jaume*, *Francesc*, *Francesc*, *Narcís*, *Josep*, *Anton*, *Marçal*, *Josep*, *Joaquim M.*, *Josep M.*, *Joaquim* i *Joan*, sempre amb *Iglésias* com a cognom.⁴³² Podem observar, doncs, que es tracta d'un llinatge plenament arrelat a Osor entre l'any 1225 i els nostres dies, que es manté com a primer cognom;⁴³³ endemés, hi incloem diferents caps de casa, «*Johan Sgleya*» (*Fog.* 1497) i «*Antoni Sglesies*» (*Fog.* 1553), i diversos alcaldes, *Narcís Iglesias* (1741, 1745 i 1746), *Josep Iglesias Busquets* (1771-1772) i *Anton Iglesias* (1816). Vist això, sembla clar l'origen antroponímic, una percepció que també recull Navarro Colás (1963, p. 38): «forma plural del lat. ECCLESIA, la E inicial del lat. vulgar se cierra en I por inflexión producida por una I o una U de una sílaba siguiente, ej. AEQUALES > igual; consonante sorda más L se sonoriza CL > GL. Iglesias es un nombre personal muy extendido por Cataluña, siendo este el caso de nuestro topónimo».

V. *Ca n'Iglésies*, **Casa Nova d'Iglésies*, *Fàbrica de Ca n'Iglésies*.

Illa, P¹

«*Feixa vocata Ylla*» (*Capb.* 1446); «*feixa de terra camp la Ylla*» (Llev. 1731); «*Feixa de terra antes campa y vuy prat vulgarment dita la Ylla*» (Llev. 1792).

431. En una llanda de can Badia de l'any 1640 trobem encara la curiosa forma *Sebastia Tsglesies*.

432. Falten només tres generacions situades entre 1360 i mitjan segle xv.

433. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrencies.

Peça de terra que era de propietat del mas ca n'Iglésies, situada en parròquia de Santa Creu d'Horta i prop del mas el Bosquet i, possiblement, vers el llocdit homònim.

Apareix amb la grafia arcaica *Y-* i no amb l'actual *I-*.

Etimològicament, creiem que prové del llatí *ĪNSŪLA*, que, com assenyala Coromines (*OnCat.*, IV, p. 438), és un «ètimon que partint de l'accepció originària de 'porció de terra voltada d'aigua' ha deixat apel·latius i toponímics en totes les llengües romàniques, on sovint s'ha estès a designar també 'terra fèrtil vora un curs d'aigua' i idees connexes». Desconeixem si, com indica Moreu-Rey (*ENL*, p. 84), el nom es referia a la forma de l'indret: «Per a indicar la forma —circular?— d'un camp, o la seva situació aïllada, el català ha emprat antigament la metàfora : *L'Illa, Illa, Lilla, Lillet*». Així mateix, tot i que documentem el terme com a llinatge osorenc freqüent entre el segle XIII i finals del segle XIX, no creiem que en aquesta ocasió hi existeixi cap relació.

Illa, l²

«Fexia terra ad locum vocatam la Ylla» (*Capb.* 1446); «pessa de terra en el lloc anomenat Sa Illa limita amb la riera de Gironela» (*FI* 1446); «lo lloch dit se Ylla» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra territori vulgarment dit La Ylla» (*Llev.* 1792).

Partida que es localitzava a Santa Creu d'Horta, prop de la riera de Gironella.

Probablement, provinent del llatí *ĪNSŪLA*, el topònim pren el sentit de 'terra fèrtil vora un curs d'aigua' (*OnCat.*, IV, p. 438), en aquest cas de la riera de Gironella o de la Grevolosa.

V. **Gran de l'Illa*.

Illa, mas

Mas Illa habitat per Berenguer de Insula» (*Man.* 1316); «*Mansi Ça Illa*» (*Not.* 1334); «*Mansi Illa*» (*Capb.* 1446).

En singular o plural, simple o compost, aquest terme ha designat diversos masos, alguns propers a Osor, per exemple les *Illes d'Avall* a Sant Hilari Sacalm, parròquia de Santa Maria de Mansolí;⁴³⁴ les *Illes d'Amunt*, a la mateixa zona, o *l'Illa* a Querós.⁴³⁵ Situats en terme parroquial o municipal d'Osor, sembla que també en donen més d'un, ja que en documentem un en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, sovint en plural, *mas Illes*, i un altre *mas*

434. Un mas que, segons assenyalen SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 54), ja es documenta el 1199.

435. Apareix esmentat a alguns dels documents consultats: «Matheu Sangles e Ylla pages hereu del *mas Ylla* de Sant Martí de Querós» (*FM* 1798) o «*Mas Yllas* de Sant Martí de Carós» (*FN* 1826).

Illa en terme i parròquia osorencs. El darrer dels esmentats documentalment, a més, Pladelasala (1960, p. 374) el situa prop de les Mines d'Osor, al pla de la Illeta: «*La Illa*, del s. XIV (“Pla de la Illeta”)».

Sigui quin sigui, creiem que l'origen etimològic és el mateix, del llatí *ĪNSŪLA* en el sentit de ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (*OnCat.*, IV, p. 438).

Illa, torrent de l'

[tu'reŋdə'liʎə]

Curs d'aigua situat vers els límits municipals entre Osor i Susqueda.

«*Ryaria vocata sa Yla*» (*Not.* 1285); «*torrente sa Ila*» (*Capb.* 1342); «*torrente vocato de sa Ylla*» (*Capb.* 1562); «*torrente de sa Illa*» (*Capb.* 1622); «*torrente de sa Ylla*» (*Capb.* 1699).

Gràficament, podem observar les dues formes no palatalitzades dels segles XIII i XIV, així com l'ús majoritari de la *Y*- i no pas de l'actual *I*-.

Pel que fa a l'etimologia, deu provenir del llatí *ĪNSŪLA*, ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (*OnCat.*, IV, p. 438).

Illa Eicionista, l'

«...et in alio loco, ipsam *insulam Eiciniscam* et ipsum mansum Castelar» (LFM 1068).

Indret de situació desconeguda que solament hem documentat en aquest text. Pladevall (1980, p. 6) esmenta aquest lloc però no en fa cap comentari sinó que s'hi refereix com un dels primers indrets osorencs documentats.

Illes, mas

«Franciscus Colobran agricola dominus *mansorum* Colobran, Despart, fosse-llas et *illorum* parrochie Susqueda» (*Capb.* 1622); «Josephus et Jacobus Cudina pater et filius domini utilis *mansorum* Pujol et Frigola et *Illorum*, parrochie de Susqueda» (*Capb.* 1699).

Antic mas situat en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. V. **Illa, mas*.

Illeta, la

«*Lloc la Lleta*» (*Escrip.* 1769); «*lo puesto* anomenat *la Ieta*» (FN 1804); «*Pessa de terra* plantada de baga de castañer territori anomenat *la Hilleta*, camí que va de Osor a Angles entremig» (FP 1820); «*Partida la Ylleta*» (*Amill.* 1944); «*Finca La Illeta*. Límites E. con terrenos de la casa llamada Hombreras. Castaños» (DFE 1946); «*Finca Illeta*» (*Amill.* 1947); «*Finca Illeta*» (*Amill.* 1953).

Forma simple pretèrita documentada per designar la partida del *Pla de la Illeta*. Gràficament, podem observar la ultracorrecció de 1820, amb *H*- inicial, i les

formes que responen a la iodització inicial, com *Ieta* de 1804 o bé *la Lleta* de 1769; així mateix apareix alguna forma arcaica amb Y- inicial.

V. *Illeta, pla de la*.

Illeta, pla de la [ˈplaðələˈjɛtə]

Pronunciat amb iodització, aquest topònim se situa prop de les Mines d'Osor, al costat de l'actual carretera i antic camí d'Anglès, sobre la riera d'Osor, a quatre quilòmetres i mig en direcció est d'Osor. Pladelasala (1960, p. 374) insinua que hi podria haver existit un *mas Illa*, cosa de la qual no tenim cap referència.

«*Pla de la Ylleta*» (FN 1806); «lo *pla de la Illeta*» (FNA 1811); «lo *Pla de la Illeta*» (FP 1820); «*Pla de Lilleta*» (FP 1860); «*Pla de la illeta*» (FP 1910); «*pla Illeta*» (*Amill.* 1947); «baga a matarrassa del *pla de l'Illeta*» (FP 1954); «Finca *Pla de la Illeta*. Encinas y castaños» (DFE 1963).

Gràficament, notem l'aglutinació amb l'article el 1860 i la grafia arcaica amb Y- de 1806.

Per la situació prop de la riera d'Osor i pel fet que origini també el nom d'una partida i que, per tant, sigui fèrtil, creiem que es tracta d'un derivat diminutiu de *illa*, del llatí *ĪNSŪLA*, 'terra fèrtil vora un curs d'aigua' (*OnCat.*, IV, p. 438), amb el sufix *-eta*.

V. *Pla de la Illeta, el*.

Illeta, pont de la [ˈpɔŋdələˈjɛtə]

Pont situat prop del pla de la Illeta, que n'origina el nom, també anomenat *de les Pedreres*. És sobre la riera d'Osor i era per on discorria l'antic camí d'Anglès a Osor.

«*Puente llamado la Ylleta*, al camino que dirige de Osor a la villa de Anglés» (FP 1861).

V. *Illeta, pla de la*.

Iot, ca la [ˈkaləˈjot]

Casa situada al carrer del Pont.

«*Lourdes ca la Jot*» (LLC 1929e).

El nom s'origina per afèresi de l'hipocorístic femení *Mariot*, provinent del prenom *Maria*.

Irene, ca la [ˈkaliˈrenə]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *can Santa* i *cal Sabater*.

El nom prové del prenom femení de qui n'havia estat la propietària.

Issa, escales de l'

[əs'kaləzdə'lisə]

Nom tradicional que reben les escales que comuniquen el carrer Major amb la plaça de Catalunya i l'església parroquial.

«*Escalas de la Isa*» (LA 157).

Podria tractar-se d'una variació del mot *església*, ja que hem documentat el «carrer per lo qual se ba a la Iglesia Parroquial de la propia vila, afronta carrer que va a la plassa Major» (FNA 1820), que semblaria correspondre a aquestes escales. Podria haver-se generat a partir de *escales de l'Iglésia* però ens queda el dubte evident de com s'hauria ensordit el so alveolar sense una pronúncia castellanitzada. A banda d'això, també podria haver-se tractat d'una deformació de la forma *escales de Missa*, ja que no és estrany que l'edifici parroquial s'anomeni *la Missa*.

Jaguda, prat de

«*Prato de jaguda*» (Not. 1334).

Lloc de situació incerta el nom del qual deu venir del verb *jaure*, possiblement, tractant-se d'un prat, pel fet que hi anava a ajeure's el bestiar, en el sentit que indica Coromines (*OnCat.*, IV, p. 460) en relació amb una partida homònima situada a Aós (Alt Urgell).

Jaguda, serrat de la

«Una pessa de terra Castanyers situada en dita Parra en lo lloch dit *Serrat de la jaguda*» (Llev. 1731).

Indret de situació desconeguda que, etimològicament, segons Coromines (*OnCat.*, IV, p. 460), provindria del verb *jaure*, però no en sabem la raó, si per aparença formal —com indicarem Bruguera i Escorihuela (1996, p. 52)— o bé perquè es tractava d'un lloc on anava el bestiar —com assenyala Coromines mateix (*OnCat.*, IV, p. 450).

Jan, can

['kaŋ'zan]

Casa situada al carrer de Catalunya també coneguda com a *can Martí*, *can Joan Martí* o *can Jan Martí*.

El nom s'origina a partir del nom de fonts masculí *Joan* amb síncope.

Jaume, puig de

«Un Mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas ab las terras de aquell situat en dit terme y Parroquia de Ozor par dellá dita Riera vuy anomenat la Vinyassa, *Puig Jaume* y la Boranca» (Llev. 1731).

Antic orònim situat prop del gorg de les Terrades, possiblement vers el camí Vell d'Osor al santuari del Coll entre els masos can Bosc i el Boscà.

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del prenom o del llinatge, tot i que aquest no l'hem documentat a Osor si més no en els textos consultats.

Jaume Coll, casa d'en

«Casa vulgarment anomenada *den Jaume Coll* al carrer qui va al molí dit den Vila, de Salvi Coll y Badia» (*Llev.* 1792).

Antic nom d'una casa del carrer de França que degué originar-se en el nom de fonts i el llinatge d'un antic propietari que devia ser un avantpassat del que tenim documentat el 1792, ja que coincideixen amb el llinatge *Coll*.

Jaume «Cubano», can [ˈkaɲˈzawməkuˈβanu]

Nom d'una casa situada al carrer de Cercenedes que s'origina en el prenom i el malnom —referit a un parent que havia participat en la guerra de Cuba— del seu antic propietari i habitant.

Jep Verro, can [ˈkaɲˈzɛbˈβeru]

Casa del carrer de França també coneguda com a *ca la Rosa, ca l'Eloi* i *can Puça*.

El nom s'origina en el prenom *Josep* sincopat i en un malnom possiblement referit a una persona bruta o deixada, malnom que podria datar del segle XIX, quan documentem «Joseph Agustí alias *Verru*» (LB 1820).

Joan de la Taca, can [ˈkaɲˈzuˈaɲdələˈtakə]

Casa del carrer del Verger també coneguda com a *ca l'Esquellerinc*.

El nom s'originà en el fet que el seu habitant tenia una considerable taca a la pell, és a dir, que es tracta d'una característica física.

Joan Martí, can [ˈkaɲˈzammərˈti]

Nom referit a l'actual *can Jan* o *can Martí*, al carrer de Catalunya, una casa que havia estat antigament un hostel que encara es recorda que s'havia anomenat *can Jan Martí*, ja que era propietat d'un home que es deia *Joan*, sincopat, que provenia de la casa veïna anomenada *can Martí*. Apareix anotada en un text de caràcter excursionista, «Un hostel al entrar al poble a *Can Joan Martí*» (AAEC 1882).

Jofre, serrat del

«El Serrat del Jofre» (FN 1802).

Orònim situat just als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a la zona de Querós, a la banda occidental del terme.

Possiblement, el serrat pren el nom de la partida de terra la Costa d'en Jofre situada en aquell mateix espai.

V. **Costa d'en Jofre*.

Joieria, la

[ləʒujə'riə]

Casa de la plaça del Verger també coneguda com a *ca les Monges* o *ca les «Hermanes»*.

El nom s'hi aplica pel fet que hi havia hagut un taller de joieria que avui es troba al passeig del Borrell, una edificació que rep actualment aquest mateix nom. El terme, doncs, és un derivat de *joia*.

Jonquer, el

«Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer, vuy lo Junquer» (*Llev.* 1731).

Indret situat al sud del mas la Riba d'Amunt i a tocar del naixement de la riera de la Noguerola o de les Ribes, al nord de la Creu de Llevanyes.

Possiblement, ens trobem davant d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de l'herba, del llatí JUNCU, 'herba monocotiledònia que creix en llocs humits característica per les seves tiges o fulles verdes' (DEM, p. 252), amb el sufix *-er*, del llatí *-ARIUS*; l'única particularitat és que trobem la forma masculina i no pas la femenina *Jonquera*, que, com indica Maria-Reina Bastardas (1994, p. 196), és «més freqüent».

V. **Coma de J.*

Jonquer, coll de

«Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer, vuy lo Junquer [...] Afronta asolixent ab la Serra de Coll de Junquer» (*Llev.* 1731).

Coll situat en el llocdit *el Jonquer*.

V. **Coll de Jonquer*; **Jonquer, el*.

Jordi, hort d'en

[ˈordəɲˈʒord̪i]

Petita peça de terra que es trobava sota la partida del Solà, on actualment hi ha una part del carrer dels Països Catalans.

«Hort den Jordi» (*Amill.* 1944); «Hort den Jordi» (*Amill.* 1947); «Hort den Jordi» (*Amill.* 1953).

Topònim d'origen antroponímic, possiblement, del llinatge, que documentem a Osor entre mitjan segle XVIII i mitjan segle XX, o bé del malnom —provi-

nent, però, també del llinatge—, «Joan Cerver (a) *Jordi*» (*Amill*. 1862), ja que, de fet, era propietat dels Cerver.

José Antonio, carrer de

L'actual *carrer de la Riera* i una part del *del Pont* es va anomenar així durant el període franquista.

Es tracta d'un nom sense cap tipus de tradició ni arrelament, en paraules de Moreu-Rey (1974a, p. 67), d'un dels topònims que deu la seva existència a «imposicions oficials», en aquest cas de caràcter estatal i amb referència a José Antonio Primo de Rivera, un dels fundadors de Falange Española, que fou afusellat l'any 1936.

Josep Canya, casa de

«Honors de la *casa de Joseph Canya*» (CB 1819).

Antiga casa el nom de la qual es forma a partir del prenom del seu propietari i, possiblement, d'un malnom individual, ja que no documentem ni *Canya* ni *Canyar* com a llinatge osorenc. Moreu-Rey (1981, p. 87) recull aquest malnom referit a una característica física del qui el portava, que era alt i prim.

Jugador, el

«*El Jugador*» (*Not*. 1334); «lo lloch anomenat *Jugador*» (*Llev*. 1731); «territori vulgarment dit *Jugador*» (*Llev*. 1792); «Un tros de terra cultiva y regadiu territori dit *Mas Jugador*» (FNA 1818).

Partida en la qual devia haver-se localitzat el mas del mateix nom.

V. **Jugador, mas*.

Jugador, mas

«*Petrus de Jugador*» (*Capb*. 1707); «*Mas Jugador* dirruit» (*Llev*. 1731); «lo *Mas* anomenat *Jugador* dirruit, de Manuel Prat roder de Osor» (*Llev*. 1792); «Una pieza de tierra nombrada el *Manso Jugador* de Joseph Prat pcessió del duc de Medinaceli» (FN 1820); «un tros de terra cultiva y regadiu territori dit *Mas Jugador*» (FNA 1823).

Antic mas de situació imprecisa, però que pels esments del llocdit i el torrent homònims, devia trobar-se entre la partida de terra de Puig-rodon i les Romegueres.

L'origen del topònim és incert; Bruguera i Escorihuela (1996, p. 52) el consideràvem provinent d'un ofici o malnom, ara bé, Amigó (1999, p. 152) documenta «els *Jugadors*» a la Morera i el considera relacionat amb diversions o competicions, cosa força improbable en el nostre cas, ja que és un indret de fora vila. Així

mateix, podria tractar-se d'un derivat de *jóc*, 'indret on l'aviram i els ocells es posen per dormir' (DECat, IV, p. 897); aleshores, però, s'hauria de grafiar *Jogador*.

V. **Mas Jugador*, **Pratjugador*, **Puigjugador*.

Jugador, pla de

«*Plan de jugador*» (Not. 1285).

Pla situat vers Santa Creu d'Horta, no gaire allunyat del mas el Veguer.

Es tracta d'un topònim d'origen incert.

V. **Jugador*, *mas*; **Pla Jugador*.

Jugador, torrent de

«*Torrent juguador*» (Not. 1285); «*torrent des Jugador*» (Man. 1316); «un tros de terra cultiu situat en dita Parra en lo lloch anomenat la Posa [...] Afronta [...] a mitgdia [...] part ab lo *Torrent que devalla de Jugador*» (Llev. 1731); «*Torrent Jugadó*» (Hip. 1860).

Aquest podria tractar-se d'un antic nom del *sot de la Posa* o *de la Maduixa*, ja que, com assenyalava Pladevall (1962a, p. 268): «A ella —la riera de Osor— desguassen al seu torn les rieres secundàries *de les Ribes* (1316) dita també *de Nogueroles* (1318) en el lloc on està emplaçat Osor, el *torrent des Rechs* (1316) vers el mas Pujol, el *Torrent des Jugador*, que venia de la part de Romegueres»; el *sot de la Maduixa* prové d'aquesta zona. Això ens condueix a la conclusió que el topònim es refereix al llocdit i al mas homònim en el sentit que hi devia discórrer no gaire lluny.

V. **Jugador*, *mas*.

Jugadora, pedra

[¹peðrəʒuyə'ðorə]

Indret que trobem al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, a la serra de Vielles, prop dels Aigols, a Plantadís, al nord d'Osor, un lloc situat a uns mil metres d'alçada i que esdevé un bon mirador de la vall fluvial del Ter i on el terra és fonamentalment pedregós i amb un esquei força impressionant, tot i la presència de boscos d'alzina i de castanyer. Apareix recollit com a cim en el *Nom*. 2004 i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, «*Pedrajugadora*» (MAPA 3).

«Una pessa de terra situada en dita Parra y fou de pertinencias del Mas Clascar en lo lloch anomenat *Pedra Jugadora* en vista del Pla de Anglés» (Llev. 1731); «la divisoria de aguas en que ambos estan situados, la cual toma sucesivamente los nombres de Sierra den Cánovas, Puig de Frou, monte de San Gregorio, *Piedra jugadora* y Sierra de Viellas» (OLCT 1927).

Com en el cas de *Jugador*, es tracta d'un topònim d'origen incert, tot i que un informant ens comentà que havia estat un lloc en el qual els pastors es reunien per jugar a cartes, sens dubte una etimologia popular de caràcter imaginari, entre altres

coses perquè ja es documenta al segle XVIII. Podria donar-se el cas que es tractés d'un derivat de *jóc* en el sentit de 'indret al qual es retira el bestiar per anar a dormir'.

Juial

«*Loco vocato Joyal*» (Not. 1285); «*Petia terra in loco vocato sa juyal*» (Capb. 1342); «*loco vocato sa Juyal a codol Redon*» (Capb. 1622); «*honore vocato Ju-yals*» (Capb. 1699).

Indret situat vers l'actual Casa Nova del Coll.

V. **Juial*, torrent de.

Juial, torrent de

«*Torrente vocato juyal*» (Capb. 1342); «*Torrente des Joyal*» (Capb. 1562); «*Torrente des Juyal*» (Capb. 1622); «*torrente de la font nova antiquitus vocato dels Juyals*» (Capb. 1622, any 1737); «*Torrente vocato Juyal*» (Pr. 1766).

Torrent que creiem que es localitzava a la muntanya del Coll, vers el límit de les propietats de can Coll i el Celró, per tant, cap a la Casa Nova del Coll.

Desconexem quina és l'etimologia del topònim, ja que podria derivar de *joia* o —com indica Coromines (*OnCat.*, IV, p. 481) amb referència a *Juià* al Gironès— del nom propi *Julius*, amb la consonant *yl* reduïda a *-y-*, segons la pronúncia de la zona.

Juiells

V. **Solà de J.*

Julit, casa d'en

«*Casa den Julit*» (Escrip. 1771).

Nom pretèrit de casa que podria haver-se originat en el prenom masculí o bé en una masculinització del femení *Julita*.

Latend, font de

«*Trocium terre vocato Font de Latend*» (Capb. 1342).

Font propera al torrent de Juial.

Desconexem quin en pot ser l'origen etimològic.

Laura

V. *Artiga d'en Xico L.*, *Xico L.*

«**Lavadero**», **el** [əllaβa'ðero]

Edificació situada a les Mines a tocar de la carretera. Actualment, es troba molt enrunat.

«Casa *El Lavadero* de la Colonia de las Minas de Osor» (LB 1948).

Castellanisme referit al fet que allà es netejava el mineral, era el rentador i, malgrat el tancament de l'explotació, encara avui s'usa per designar l'antic edifici.

«**Leonor**», **mina** ['minəleo'nor]

Mina principal de l'explotació situada a les Mines d'Osor, prop de la riera de la Noguerola.

«Concesión 634, *mina* plomo titulada *Leonor* de 19-1-1898, término municipal de Osor», «Concesión 815, *mina* plomo y cinc titulada *Leonor II* de 27-1-1900, término municipal de Osor», «Concesión 868, *mina* plomo y cinc titulada *Leonor III* de 12-5-1900, término municipal de Osor» i «Concesión 866 *mina* plomo y cinc titulada *Leonor IV* de 12-5-1900, término municipal de Osor» (*Min.* 1978).

L'origen del nom es troba en el prenom femení, que es pronunciava castellà-nitzat.

«**Leopoldo**», **mina**

«Concesión 1594, *mina* de hierro titulada *Leopoldo* de 18-10-1901, término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

Nom d'una mina, sense cap tradició, format a partir del prenom masculí castellà.

Lila, pla de

«*Pla de Lila*» (Escrip. 1781).

Indret de situació imprecisa, encara que creiem que proper al Soler del Coll, per tant, en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia d'Osor.

Desconeixem l'origen del topònim, ja que el terme, referit al color o a l'arbust —el *lilà*— és molt recent, segons Coromines (DECat, IV, p. 954), de 1840, any posterior al nostre document, és a dir, si l'origen fos aquest, cosa no gens clara, ens trobaríem davant d'una primera documentació.

Llàgrimes, font de les ['foŋdələz'laɣriməs]

Font desapareguda, tot i que recordada, situada al camí del Maroi, prop del camp de futbol.

Topònim de caràcter metafòric, ja que feia referència a una font de la qual rajava poca aigua i sovint s'assecava. Per tant, és el plural del nom comú *llàgrima*, del llatí *LACRĪMA* i del grec *DÁKRYMA*, -TOS amb el mateix significat.

Llamberga

«Feixa en *Lamberga*» (Com. 1355); «Una pessa de terra part boscosa y part llauradora situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Llamberga* [...] Afronta [...] a tremuntana ab la riera de Ozor» i «lo lloch anomenat *Lomberga*» (Llev. 1731).

Zona de terra de propietat, al segle XVIII, de can Cercenedes, situat no gaire lluny d'Osor però en un lloc incert.

Apareix en dos casos amb la grafia arcaica, sense palatalització.

Etimològicament, es tracta d'un topònim d'origen incert, tot i que el fet que el 1355 aparegui precedit per l'article personal fa pensar en un possible origen antroponímic.

Llambui, torrent de

«Una pessa de terra part castanyers y part brolla situat en dita Parra [...] Afronta asolixent en honor del Mas Bosch, a mitg dia en honor del Mas Sarsanedas; a ponent en honor de dit Mas Bosch anomenat La Devesa; y a tremuntana ab la Riera Major per mitj de la qual passa lo *Torrent* anomenat *de Llambuy*» (Llev. 1731).

Sembla que es tractava d'un sot que se situava entre can Gravat i can Bosc, potser vers el Borratxí, i això podria fer pensar que es refereix al *del Borratxí*.

Desconeixem quin pot ser l'origen etimològic d'aquest topònim.

Llancers, camp de, o pla de Llancers [ˈkamdəʎənˈsəs]

Lloc situat en els límits municipals entre Osor i Anglès, al sud-est d'Osor, al nord de Santa Bàrbara i a l'est del mas la Casina.

«Mojón n° 6 se ha colocado en el punto llamado turó del *Camp de Llansés*» (OA 1889).

Etimològicament, es relaciona amb l'antic mas homònim.⁴³⁶

V. **Camp de Llancers*; **Llancers, mas*.

Llancers, coll de

«Part en honor del Mas Llauger fins al *Coll de Lauser*» (Llev. 1731).

436. És curiosa l'etimologia popular referida a aquest lloc, que explica el nom a partir d'una batalla durant les guerres carlines, és a dir, que es relacionaria amb els soldats portadors de llances. Evidentment, això és fruit de la imaginació i, a més, el nom de lloc és anterior al segle XIX, moment de les conteses carlines. Vegeu-ne l'explicació a l'annex II 5.

Pas muntanyós en els límits municipals entre Osor i Anglès vers el camp de Llancers, en una zona muntanyosa que feia entre 700 i 800 metres.

Creiem que en aquest esment documental es produeix una confusió gràfica entre *u* i *n* i que es tracta d'una forma arcaica no palatalitzada.

V. **Llancers, mas*.

Llancers, mas

«La casina d'en Bellvehí y per altre nom dita *Llancer* o *Llances*» (FPS 1699); «*Mas Llanses*» (LA 1715); «Una casa o Masia anomenada La Casina en dita Parra de Sta Creu antigament anomenada *Mas Lauser*» i «una Masoveria anomenada de Ravertenchs vuÿ Gironella [...] Afronta [...] a tremuntana en altre honor llur anomenat Salamanca, que fou den Triador y part en honor del *Mas Llauger* fins al Coll de Lauser» (Llev. 1731); «*El Llancés* de Valentí Subirá, Narcís Bayés, masover» (Cad. 1785); «Aquella casa, heretat o *mas* anomenat la Casina o *Llances*» (Llev. 1792).

Antic nom del mas *la Casina*⁴³⁷ —que s'ha conservat en el *camp de Llancers*— situat al sud-est d'Osor, entre la riera de Gironella a l'oest, el camp de Llancers a l'est i el mas la Gironella al sud. El 1699 va ser adquirit per Gertrudis Sobirà. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el situa a Santa Creu d'Horta, indica que és de propietat del Sobirà des de 1699 i que «[s]'anomenà després la Casina o la Casina d'en Bellvehí».

Podem observar, pel que fa a la grafia, l'error de còpia de 1731 a les formes *Llauger* i *Lauser* —forma arcaica no palatalitzada—⁴³⁸ potser degudes a la voluntat de donar un nom entenedor al mas.

Etimològicament, el nom es deu relacionar amb el *camp de Llancers*, possiblement en el sentit que recull Coromines (*OnCat.*, V, p. 36-37), com a derivat de *llançar* en l'accepció de 'deixar baixar el bestiar muntanya avall (cap a les pastures el matí, cap al corral el vespre' (DECat, V, p. 63-64). Tanmateix, també podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic, ja que al segle XIV documentem a Santa Creu d'Horta —parròquia a la qual pertanyia la casa—, en un pergami del Fons Iglésias, el número sis del llibre mestre, un «Pere *Llanser*» (FI 1313) al costat d'altres noms relacionables amb masos, com *Guillem Mon*, *Dalmau Viravol*, *Salvador Roscay*, *Pere Vene*, *Guillem Triador* o *Berenguer Mir*; això podria implicar

437. Fet del qual no parla PLADELASALA (1960, p. 374), que solament recull *la Casina* com a mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

438. No ens adonarem d'aquest fet BRUGUERA i ESCORIHUELA (1993a, p. 189, 196 i 197), i per aquesta raó anotarem *Llauger* i *Lauser* com a dos masos diferents; considerarem el primer provinent d'una condició física o qualitat i el segon, de difícil classificació, i indicarem que «[p]odria ser un derivat de l'antic *lausar* encara que sembla difícil. Seria una forma equivalent a *lausenger*». En aquest mateix sentit ens hi referirem a la classificació que realitzarem posteriorment els mateixos autors (1996, p. 52-53). Amb la present entrada, es fa evident que aquell plantejament era erroni.

que el nom del mas i per extensió el d'altres llocs propers provinguessin del llinatge, tot i que també s'hauria pogut produir el fet invers.

Llarg, cal [ˈkaɫˈkaɾk]

Casa del carrer de la Penya que també es coneix com a *ca la Senyora Maria*. El terme s'originà en la notable alçada de l'antic propietari de l'habitatge.

Llarga, feixa [ˈfeʃəˈkaɾɣə]

Nom de diverses peces de terra que tenien en comú la seva llargada en comparació amb d'altres de properes.

En tots els casos, simples o compostos, el nom s'origina en l'adjectiu provinent del llatí *LARGU*, -A, 'abundant, copiós' (DEM, p. 262).

Llarga de Cal Gall, feixa [ˈfeʃəˈkaɾɣəðəˈkaɫˈɣaɫ]

Antiga feixa de conreu actualment boscosa de castanyer, situada a tocar de la Casa Nova de Colobrans o cal Gall.

Topònim compost per l'adjectiu descriptiu i el lloc en el qual es localitza.

Llarga de Puig-rodon, feixa [ˈfeʃəˈkaɾɣəðəˈpuðzruˈðon]

Antiga feixa de conreu situada a la partida de Puig-rodon i que ara és una pineda.

Nom compost format per l'adjectiu descriptiu i el lloc on es localitza.

Llarga del Camps, feixa

«Pessa de terra conreu y de secar ab lo nom de la *feixa llarga dels Camps*» (Llev. 1792).

Devia tractar-se d'una peça de terra de conreu en forma de terrassa, propera al mas el Camps o de la seva propietat a la qual s'afegia l'adjectiu descriptiu *llarga* per diferenciar-la d'altres d'homònimes.

V. *Camps*, el¹.

Llarga del Mas Soler, feixa

«la *Feixa Llarga del mas Soler*» (Escrip. 1769).

Topònim compost format per un adjectiu descriptiu i el nom de l'indret en el qual es localitzava, al Soler del Coll.

Llavador

«Una pessa de terra situada en dita Parra que fou de pertinències del mas Baceda de Vall anomenada *Llavador*; Afronta assolixent ab Torrent de Llavador; a

mitg dia y ponent ab lo Mas Maroy» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra que fou del mas Baceda de Vall nomenada *Llavador*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de terra de propietat del mas el Bancs situada entre aquest mas i el Maroi, a tocar del torrent homònim que genera el nom de la peça de terra.

V. **Llavador, torrent de*.

Llavador, torrent de

«Una pessa de terra situada en dita Parra que fou del Mas Baceda de Vall anomenada *Llavador*; Afronta asolixent ab *Torrent de Llavador*; a mitg dia y ponent ab lo Mas Maroy» (*Llev.* 1731).

Nom de dos cursos d'aigua diferents, un situat vers Santa Creu d'Horta i l'altre, que podria correspondre a l'actual *sot del Maroi*, al nord-est d'Osor.

V. **Llavador, torrent del*.

Llavador, torrent del

«*Torrent des lavador*» (*Man.* 1316); «Un Mas anomenat Collell dirruhit y a dit Mas Subirà unit [...] Afronta [...] a mitg dia en altre honor llur mediant *Torrent del Llavador*» i «lo lloch anomenat Solan den Borrell que fou den Viuravoli; Afronta asolixent part en honor del Mas Mont y part en honor del Mas Collell; a ponent en honor llur mediant *torrent del Llavador*» (*Llev.* 1731).

Homònim de l'anterior, se situa a Santa Creu d'Horta i es tracta d'un afluent de la riera de Gironella, com assenyala Pladevall (1962a, p. 258), «la riera de Gironella (1318) o de Santa Creu, que recull les aigües de dita vall, a la que s'ajuntaven el *torrent des lavador* (1318) i el torrent de mas Vall (1318)».

Gràficament, cal destacar la forma arcaica no palatalitzada i amb l'article salat aglutinat a la preposició del segle XIV.

Creiem que tant aquest com l'anterior, tractant-se de dos cursos d'aigua, són derivats del verb arcaic *llavar* en el sentit de 'lloc on es renta quelcom', possiblement el bestiar. Tanmateix, també podrien haver-se originat com a derivats de *llevar* en el sentit que recull Amigó (1999, p. 148) de 'terrenys que lleven, que rendeixen, que són fèrtils', aleshores, però, s'haurien de grafiar amb *-e-*, *Llavador*.

Llavari, perxada d'en

[pəɾ'jaðəðəɾɫəβari]

Espai boscós de castanyer localitzat al nord de la Talaia d'en Cinto, al sud-oest d'Osor.

Topònim de caràcter antroponímic originat en el llinatge del propietari, un llinatge provinent de Santa Coloma de Farners, ja que a Osor només l'hem documentat molt esporàdicament a mitjan segle XX.

Lleganyosa, font

«loco vocato *font laganyoza*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *font langanosa*» (*Capb.* 1622).

Font que havia existit vers els masos Dois, Coll de Ça i Codina del Coll, és a dir, possiblement, en terme municipal de Susqueda i parròquia d'Osor, a l'oest del poble.

Gràficament, com que es tracta de textos arcaics, apareix sense palatalitzar, amb *l-* inicial i amb *-n-*, el 1622, fenomen habitual en l'evolució des del llatí i que, com assenyala Moll (GHC, p. 93): «...es constata ja al segle XIII, però fins ben entrat el segle XV predomina en l'escriptura la *l-* simple per influència del llatínisme».⁴³⁹

Creiem que és un derivat femení de *lleganya*, un mot d'origen probablement preromà o d'un llatí vulgar *LAGANĒA*, derivat del clàssic *LAGĀNUM*, -I, 'brunyol' (DEM, p. 263), i el sufix *-osa*; possiblement, es tracta d'un significat metafòric referit a una 'font que raja poc'.

Llevadora

V. *Carmeta L.*

Llevanyes, camí de

«*Camino vecinal a Llavanyes*» (LA 1917).

Camí que, provinent de la Riba d'Amunt pel nord i del Gelats per l'est, arriba al coll de Llevanyes, des d'on es dirigeix a Sant Miquel de Solterra o al Borrell i d'aquí a Sant Hilari Sacalm.

V. *Llevanyes, coll de.*

Llevanyes, coll de

[*'koɫdəɫə'βapəs*]

Pas de muntanya situat al SSO d'Osor, al límit amb Sant Hilari Sacalm, entre Sant Miquel de Solterra i la Creu de Llevanyes. Per la situació, apareix en diverses guies excursionistes, «*Coll de Llevanyes* en la serra divisoria de las valls o rieres de Osor i Santa Coloma» (CEC 1924), «*Collado de Llevanyes*» (Castells) o «*Coll de Llevanyes*» (Cardós); així mateix apareix en mapes i en el *Nom.* 2004 com a «*coll de Llevanyes*». Pladevall (1993, p. 63) el data al segle X, ja que en un document es llegeix «al lloc de Lavancias» (SBB 959)⁴⁴⁰ i afirma que «els llocs de *Lavancias* o *rio de Lavancias* i el de *rio de Cauces* del 959 (doc. 30) podem identificar-los com el coll de Llevanyes, sobre Joanhuix i el Borrell».

439. Fixem-nos que en el nostre cas es manté, fins i tot, en el segle XVII.

440. Document 159 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona referit al monestir de Sant Benet de Bages.

«*Coll de lavanyes*» (Com. 1355); «Dixant lo Camí Real vigata part de lla de la Casa nova dita de Montanya del Mas Subirá y prenent la Serra seguint lo ayguaves fins al Roure dit den Vaguer y de alli seguint sempre la serra fins al *Coll de Lavanyas*, y de alli pujant fins a la Capella dita de St Miquel de Solterra» (Llev. 1731).

Gràficament, podem observar la presència de formes arcaiques no palatalitzades que arriben fins al segle XVIII.

Etimològicament, Coromines (*OnCat.*, V, p. 72) fa referència explícita a aquest lloc i indica que el topònim prové de *llivanya*, 'clivell o trenc natural de la roca', que deriva de *llevar* en els sentits de 'fer alçaprem', 'llevar part d'un objecte' (DECat, V, p. 189-190). Tanmateix, seguint Alcover i Moll (*AlcM*, 6, p. 977), Navarro Colás (1963, p. 67) considera que el nom de lloc prové d'una forma llatina *LEVANNA* relacionada amb 'pissarra' arran de la presència a la geologia de la zona d'aquest material.

V. *Creu de Llevanyes*.

Llevanyes, riera de

«*Rio de Lavancias*» (SBB 959); «*Riarya de llauanyas*» (*Capb.* 1446).

Torrent que neix vers el coll de Llevanyes i discorre en direcció oest pel terme de Sant Hilari Sacalm fins a unir-se a la riera d'Osor a Santa Maria de Mansolí, prop del mas les Illes d'Amunt, a uns nou quilòmetres del poble d'Osor i set de Sant Hilari.

Gràficament, podem observar dues formes arcaiques, la més antiga sense palatalitzar i la del segle XV amb la substitució de la consonant -v- per la vocal -u-.

V. *Llevanyes, coll de*.

Llims, sot dels

[¹soddəlz'çims]

Afluent per la banda oest de la riera de la Noguerola nascut prop de Sant Miquel de Solterra i que discorre en direcció est. També se'l coneix com a *sot del Gomis*, perquè passa prop d'aquest mas. Apareix al MAPA 3, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Topònim d'origen incert, tot i que podria haver-se originat en el sentit figurat del nom comú amb el significat de 'lloc fosc i desolat' (*AlcM*, 7, p. 15); de fet, es tracta d'una zona força inhòspita; també, essent un sot o torrent, podria tenir el sentit de 'fangós' (*AlcM*, 7, p. 15).⁴⁴¹

441. Tanmateix, aquest topònim és relacionat amb l'esoterisme per V. CARBONELL I VIRELLA (2004), «Relació provisional de toponímia catalana esotèrica i divina», BISO, núm. 97, p. 18.

Llinars, coll de

«Serra del *Coll de Llinars*» (*Man.* 1316).

Topònim esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 286), que recull al *Man.* 1316. És on es localitzava el mas Ermengol, a Santa Creu d'Horta, al nord del mas el Fonollet.

Ja que l'esment és d'una datació antiga, creiem que la forma apareix llatinitzada, sense palatalitzar. Per tant, pensem que es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *lli*, un topònim freqüent per la importància que ha tingut el lli i que es documenta, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 24), des del segle IX en un poblet del municipi d'Odèn (Solsonès) en l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu de l'any 860.

Tot i que documentem *Llinàs* com a llinatge osorenc a la primera meitat del segle XX, per la diferència cronològica podem intuir que antropònim i topònim no es relacionen.

V. **Coll de Llinars*.

Llinerer, peça de terra

«*Feixa de terra* anomenada *Ses Llinerer* d'Antoni Iglesias» (FI 1446); «Una *pessa de terra* situada en dita Parra de Sta Creu anomenada *Llinerer*; Afronta asolixent en honor del Mas Mont, a mitg dia en altre honor llur que fou den Yglesias anomenat *Llinerer*» i «Item una *pessa de terra* situada en dita Parra, que fou del Mas Yglesias anomenada *Llinerer*» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* a Santa Creu anomenada vulgarment *Llinerer*» (*Llev.* 1792).

Nom d'una zona de conreu que almenys incloïa dues peces homònimes, una del Sobirà i l'altra de ca n'Iglésies, a Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà, can Mont, el Viurevol i ca n'Iglésies. Podria tractar-se de l'antic *coll de Llinars* esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 286) i datat al segle XIV, ja que se situaria vers la mateixa zona.

Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *lli* amb el sufix *-era* en plural, del llatí *-ARIA*, un topònim col·lectiu botànic recollit per Moreu-Rey (ENL, p. 63) i Coromines (*OnCat.*, V, p. 74), tot i que en singular. Possiblement, és un sinònim de *llinars*, 'camp de lli', que, curiosament, no recullen ni l'AlcM ni el DECat.

Llobosa, la

[ləlu'βozə]

Peça de terra situada a Santa Creu d'Horta, a la Sútia, entre Riufret i ca n'Iglésies.

«Una *pessa de terra* situada en dita Parra de Santa Creu que antes foren diferents *pessas de terra*, la una anomenada Puigrodón, altre *Llobosa*, altre Ridafré, altra Farriolas [...] Afrontant asolixent en honor del Mas Subirá» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* formada per diferents *pessas*, Puigrodon, *Sallobosa*, Ridefré y Ferriolas» (*Llev.* 1792).

És un derivat de *llop*, del llatí *LŪPU* (DEM, p. 266), amb el sufix *-osa* en el sentit de 'lloc on abunden els llops', forma que apareix aglutinada amb l'article salat fossilitzat el 1792.

Llongaespina, collet de

«*Collet de Llongaespina*» (Acl. 1723).

Límit entre les parròquies de Santa Maria del Coll i Sant Vicenç de Susqueda entre els masos el Soler del Coll i el Sui, en terme municipal de Susqueda.

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat per l'adjectiu arcaic *llonga*, del llatí *LONGA*, 'llarga', i el substantiu *espina*, possiblement en el sentit de 'lloc embardissat' (*OnCat.*, IV, p. 126).

Llongaespina, serrat de

«*Serrat de llonga spina*» (Capb. 1562); «*Lo serrat de longa spina*» (Capb. b 1562); «*Serrat de Llongaespina*» (Escrip. 1778).

Possiblement, es tracta del grup de muntanyes situat en els límits parroquials del Coll i Susqueda, entre el Soler del Coll i el Sui, que feia entre 700 i 800 metres d'altitud i que és on devia localitzar-se com a pas el collet homònim.

Gràficament, apareix sense aglutinar en dos casos i amb formes arcaiques no palatalitzades o bé sense la vocal inicial.

V. **Llongaespina, collet de*.

Llonganyes, llocdit

«*Loco vocato sas longuayes*» (Capb. 1342); «*loco vocato longanyes*» (Capb. 1622).

Indret situat en terme de Susqueda i antigament del castell de Rupit, vers els masos can Coll i la Codina.

Gràficament, destaca que en els documents apareix sense palatalitzar la consonant inicial *i*, el 1342 la enya, formes eminentment arcaiques.

Creiem que es tracta d'un derivat de l'adjectiu arcaic *llong*, però desconeixem en quin sentit.

Llonganyes, peça de terra

«*Una pessa de terra anomenada Longanyas [...] Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant Torrent de las Tintas; a mitg dia en honor den Funollet [...] y a tremuntana en honor del Mas Gausach*» (Llev. 1731); «*Mitjerament per indivis ab lo compte de Solterra altre pesa de terra dita Longanyes*» (Llev. 1792).

Peça de terra situada entre els masos el Fonollet, el Veguer, el Gelats i l'antic Gausac, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, molt lluny del llocdit homònim.

Grafiat sense palatalitzar, semblaria un derivat de l'adjectiu *llong*, -a, 'llarg, llarga'.

Llonganyes, serrat

«Serrat *llonganyes*» (*Capb.* 1562).

Cadena de muntanyes de poca alçada en la qual es devia localitzar el llocdit homònim, vers Susqueda, que degué originar-ne el nom.

V. **Llonganyes*, *llocdit*.

Llop

V. *Bac del L.*, **Pas del L.*, **Sotjar del L.*

Llop, cau del [ˈkawðəɫˈloɔp]

Forat situat en una perxada, sobre el sot de la Figuera Borda, prop de can Pellerina. Ens han dit que es tractava d'una antiga trampa destinada a agafar llops.

Llop, font del [ˈfoɲðəɫˈloɔp]

Font situada sota el mas el Roscall, al sud-est d'Osor, origina un sot que esdevé afluent de la riera de Gironella.

Recollit oralment, sembla evident que es tracta d'un zootopònim relacionat amb el mamífer boscatà, del llatí *LŪPUS*.

V. *Font del Llop*.

Llor, roca del

«Una pessa de terra situada en dita Parra y al peu de la Montanya de Puig de Frou [...] Afronta asolixent en honor den Panella a mitg dia aiximateix ab lo peu de las rocas den Planas trevasant dret a la Roca aguda fins al Serrat de la *roca del Llor* dret al peu de las penyas ditas den Panella; a ponent en honor de llur Mas Serra y a tremuntana en altre honor llur de dit Masfarrer» (*Llev.* 1731).

Zona rocosa que devia situar-se entre can Serra de Toronell, la Penella i el puig d'Afrau, al nord-est d'Osor, no gaire lluny dels límits amb la Cellera de Ter.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim referit a la presència d'un o de diversos llozers, per tant, s'origina en l'arbre de fulles aromàtiques i perennes provinent del llatí *LAURUS*, -I.

V. **Roca del Llor*.

Llorenç del Molí, can [ˈkaɲɫuˈrenzdəɫmuˈli]

Casa del carrer de França també coneguda com a *ca la Carmeta Llevadora* o *can Xiquet*.

El nom prové del prenom de qui hi havia viscut i del fet que la casa havia format part de l'antic molí fariner de Cercenedes.

Llorer, roca del

«Barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la *Roca del Llorer*, Sot de Era Cremada y Sot de Rabionet» (OS 1890); «otro sot o barranco llamado de la *Roca del Llorer* en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y de Rabionet en su parte inferior» (OS 1927).

Roca que devia trobar-se sobre un torrent que serveix de límit municipal entre Osor i Susqueda, al nord del terme i del riu Ter.

Fitotopònim originat en l'arbre, el *llorer*, '*laurus nobilis*' (DECat, V, p. 261).
V. **Roca del Llorer*.

Llosa, serrat de la

«Part en honor del Mas Busquets anomenat lo *Serrat de la Llosa*» (Llev. 1731).

Cadena de muntanyes situada a Santa Creu d'Horta, a l'est dels masos el Bosquet i el Triador i al nord del Collsacodina.

Etimològicament, creiem que s'origina en el nom comú *llosa*, del preromà *lausa*, 'pedra plana de mineral dur', 'llicorella', és a dir, es referiria al tipus i la forma de les roques, un mot, a més, bastant freqüent en la toponímia catalana, com recullen Moreu-Rey (ENL, p. 54), Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 59) o Amigó (1999, p. 119), que, a més, concreta que «[q]uan la pedra és plana, de superfície generosa i de poc gruix, s'anomena 'llosa'». ⁴⁴²

El terme també es documenta com a malnom de persona, «Badó Bilaró *alias Llosa*» (LLC 1929e), però no té cap relació amb el topònim ja que, com deia Moreu-Rey (1981, p. 68), el sobrenom s'originà en la corpulència física del qui el portava.

Llosa, turó de la

«El *Turó de la Llosa*» (FI 1624).

Situat a Santa Creu d'Horta, possiblement devia tractar-se d'una de les muntanyes de més alçada del serrat del mateix nom.

V. **Llosa, serrat de la*.

442. I encara podem afegir el que indica DOMINGO I FRANÇÀS (1997, p. 162): «Tenint en compte la propietat de certes roques de poder ser explotades per extreure'n peces de pedra planeres i de poc gruix, és a dir, lloses, les rocasses i els penyals constituïts per la mena de material que s'hi presta, o, també, rocasses i penyals que es presentin segons formes planes com de llosa, de vegades hom en diu **llo-sers** o simplement *lloses*». L'única cosa que ens podria sorprendre és que el topònim que ens ocupa sigui en singular quan, tractant-se d'una particularitat de roques, sembla que hauria d'anar en plural.

Llosella

«Una Masoveria anomenada Coma ab las terras de aquell afrontant asolixent y mitgdia en altre honor anomenat Planas; a ponent ab altre honor llur anomenat Puigborrell y part ab una feixa de terra anomenada *Llosella*» (*Llev.* 1731).

Peça de terra afeixada que devia trobar-se entre els masos el Bancs, Masferrer i Serra de Toronell, al nord-est d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un topònim derivat de *llosa*, amb el sufix diminutiu *-ella*, tot i que és molt probable que tingués sentit col·lectiu de 'lloc abundant de lloses'.

Llosella, pla de

«Feixia terra in *planu* vocato de *lozela*» (*Capb.* 1342).

De situació desconeguda devers el Coll, possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, aquest topònim apareix, gràficament, de manera arcaica, sense palatalitzar.

Etimològicament, deu tractar-se d'un derivat del nom comú *llosa* amb el sufix *-ella*, possiblement amb un sentit col·lectiu més que no pas diminutiu.

Lloses, pla de les

[*'plaðəlɐz'kozəs*]

Pla situat al límit entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm, a l'oest del terme. Espai d'afrontacions entre municipis i entre particulars, apareix en obres de caràcter excursionista, «*El pla de les Lloses*» (CEC 1924) i «*Pla de Lloses*» (Castell), així mateix, el podem observar a diverses obres cartogràfiques, «*Pla de les Lloses*» (MAPA 1) o «*pla de les Lloses*» (MAPA 3).

«*Pla de las Llosas*» (*Acl.* 1767); «el sitio denominado *Plá de las Llosas*» (IGCOS 1927); «Mojón nº 1 Colocado en el punto conocido por *Plá de las Llosas* y común a los municipios de San Hilario Sacalm, Susqueda y Osor, limitando en dicho punto también las propiedades denominadas Coma de Miguel Massaneda Brú, Rovira de José Busquets Sancho y Buscá de Juan Coll Coll» (OS 1927).

Etimològicament, creiem que es tracta de la forma plural de *llosa*, del preromà *lausa*, 'pedra plana de mineral dur' i 'llicorella' (DECat, V, p. 270), ja esmentada anteriorment per Meyer-Lübke;⁴⁴³ de fet, en aquest indret abunden les pedres d'una certa mida i de forma, fonamentalment, plana, és a dir, les lloses de pedra, aspecte que també concreta Navarro Colás (1963, p. 68): «En el topónimo que nos ocupa puede tratarse de una denominación debida a estas grandes piedras que indica su nombre y que se encuentran esporádicamente en la región».

443. MEYER-LÜBKE (1920), *Romanisches Etymologische Wörterbuch*, Heidelberg, p. 946.

Lloses d'en Boscà, les

«*Las llosas ditas den Boscà*» (Llev. 1731); «*las Llosas den Buscà*» (Del. 1885).

Indret que actualment es coneix per *el pla de les Lloses* —d'on prové el primer element del topònim compost. Es troba sota Sant Benet en direcció al coll de Querós, no gaire lluny del Boscà —originaria el segon element del nom— i la Rovira.

V. *Boscà, el; Lloses, pla de les*.

Lludriquer, gorg

[ˈɡorʎuðriˈɣe]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a una gorga de la riera d'Osor situada sota la font d'en Primo, entre el gorg de Vallfogona i el de les Terrades.

Sembla clar que es tracta d'un zootopònim derivat de *llúdriga*, del llatí vulgar LŪTRĪA, del llatí clàssic LŪTRA, -AE, 'mamífer carnívor de la família dels mustèl·lids, que viu a la vora dels rius' (DEM, p. 266), un mamífer que havia abundat a la zona, amb el sufix *-er*. El valor d'aquest terme rau en el fet que és poc habitual en toponímia catalana que aquest animal generi noms de lloc, com deia Moreu-Rey (ENL, p. 69), «Ni *L'Esquirol* (salvant un cas examinat més lluny) ni *La Llúdriga*, no semblen haver deixat gaire empremta».⁴⁴⁴

Lluís, can

[ˈkaɾʎuˈis]

Casa del carrer de França coneguda també com a *can Lluís Espardenyer, can Quimet Espardenyer* i, pretèritament, *cal Flequer*.

El terme s'originà en un antic propietari.

Lluís del Molí, can

[ˈkaɾʎuˈizdəɫmuˈli]

Casa localitzada al carrer de França també coneguda com a *can Coral* i *ca la Pepeta*.

El terme s'origina en el prenom de l'antic amo de la casa i en el fet que treballava al molí d'en Serra.

Lluís Espardenyer, can

[ˈkaɾʎuˈizəspərðəˈɲe]

Casa situada al carrer de França més coneguda amb la forma simple *can Lluís* o *cal Flequer*.

El nom s'origina en el prenom i l'ofici d'un antic propietari.

444. Malgrat això, J. VENY (1996, p. 91) recull «*la Font de la Llòdriga* (o *Llòdriga*), variant de *Llúdriga*».

Lluís Fuster, can [ˈkaɲluˈisfusˈte]

Casa situada al carrer Major, a tocar de la plaça Vella, també coneguda com a *can Beliques*.

El terme s'originà en el prenom i l'ofici d'un propietari.

Lluïsa, ca la [ˈkaɫəluˈizə]

Nom d'una casa del carrer de França originat en el prenom d'una llogatera.

Llumeneres [ɫuməˈnerəs]

Indret situat en els límits entre Osor, Santa Coloma de Farners i Brunyola i on destaca el turó homònim. Només apareix en cartografia, «*Llumaneres*» (MAPA 1, 2 i 7).

V. *Llumeneres, turó de*.

Llumeneres, turó de [tuˈroðəɫuməˈnerəs]

Turó a 794 metres d'altitud en el límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners, al sud-est del terme. Apareix per escrit en obres cartogràfiques, «*Tº de les Llumaneres*» (MAPA 1 i 5), «*Turó de Llumeneres*» (MAPA 3).

Etimològicament, Coromines (1970, p. 38) es va referir a un topònim homònim andorrà com a incert, d'origen desconegut; Moreu-Rey (ENL, p. 127) n'insinua un origen àrab: «A Andorra, per seguir amb l'exemple, almenys un nom de lloc podria tenir un origen aràbic: el poblet de *Llumeneres* que es deia antigament "Almuneres" (segle XI) i significaria "les llumeneres" també, o "les talaies" (munera)». Finalment, Coromines (*OnCat*, V, p. 106) torna a recollir la qüestió i indica que l'ètim pot ser llatí, LIMINARIA, plural de LIMINARE, 'llindar, porta d'entrada'.⁴⁴⁵ Aquest podria ser-ne el sentit i referir-se a l'entrada al terme de Santa Coloma de Farners o bé a la vall de Santa Creu d'Horta; de fet, segons CEC 1924, el turó de Llumeneres és el límit de les Guilleries.

Llunell, mas

«Per lo *mas Lunell* dirruit y al *mas Rusca* unit» (*Llev. 1792*).

Mas que devia trobar-se prop del Roscall, al sud-est d'Osor, en propietats del Sobirà. Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com a antic mas de Santa Creu d'Horta però no l'identifica ni el situa. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) el recull com un mas documentat a Santa Creu d'Horta a principis del segle XIV amb la grafia *mas Llunell*.

445. En aquesta entrada, a més, Coromines ironitza sobre la insinuació de Moreu-Rey del possible origen àrab, diu: «Amb tot, no em vaig saber estar de posar en ridícul l'acudit de Moreu i Rey de cercar en l'andorrà *Llumeneres* l'àrab *al-munia* amb el sign. de 'la talaia', àrab a Andorra» (*OnCat*, V, p. 106).

Gràficament, apareix de manera arcaica, sense palatalització inicial.

Pel que fa a l'etimologia, el nom del mas podria ser d'origen antroponímic, ja que el llinatge homònim es localitzava a Anglès, a la Celler de Ter i a Santa Coloma de Farners (AlcM, 7, p. 84) i, endemés, es documenta a Osor durant el segle XVIII i fins als nostres dies, que persisteix encara que sigui com a segon cognom.⁴⁴⁶

Lores, ca la [ˈkaləˈlores]

Pronunciat sense neutralització, és el nom d'una casa de la plaça de Catalunya també coneguda com a *can Xico Coral*, *can Narcís Sastre* o *ca la Corala*.

El terme s'origina per afèresi del prenom femení castellanitzat *Dolores*, del català *Dolors*.

Macarró, cal [ˈkalməkəˈro] o [məˈkaru]

Casa del carrer Major.

Oralment ens varen informar que el nom era una deformació del prenom masculí *Macàrio*, però el fet que documentem la «*casa Pere Macarró*» (LA 1817) i «*Josep Panella dit Macarró*» (LA 1818) ens fa dubtar d'aquest origen, ja que difícilment pot haver-hi memòria actual en relació amb aquesta època; a part que la pronúncia és majoritàriament aguda i només esporàdicament plana i, en canvi, el prenom és esdrúixol. També es podria donar el cas que, en realitat, es tractés de referències a dues cases diferents que amb el temps s'han confós en una.

Macarró, mas cal

«Partida Puig Rodou linda al N y E con *Manso Cal Macarró*» (Amill. 1944);
«*Manso Cal Macarró*» (Amill. 1947).

El fet que es tracti de referències relativament recents i que no ens hagin esmentat oralment aquest mas, ens porta a creure que en realitat amb aquest terme es fes referència a alguna propietat de cal Macarró, al carrer Major, en la qual és possible que hi hagués hagut una barraca; de fet, a Puig-rodon no és estrany que les propietats es relacionin amb noms de casa: la vinya d'en Sastrellarg, de Can Cases, de Cal Coco...

Macia, can [ˈkamməˈsiə]

Casa del carrer de França, prop del cementiri.

Un informant ens comentà que el nom s'originà en una deformació del prenom *Maties* i, de fet, sabem que el 1930 hi residia un home que s'anomenava així: «*Matias hi viu Matias Pidemunt*» (Pad. 1930).

446. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Madrussa, la

«Una possessió de terra anomenada *la Madrussa* situada en dita Parra de Sta Creu; Afronta asolixent en honor del Mas Mont anomenat lo Cultiu» (*Llev.* 1731); «Una dita possessio de terra dita *la Madarroza* a Sta Creu» (*Llev.* 1792).

Partida de propietat del Sobirà situada vers can Mont, a Santa Creu d'Horta. Gràficament, el 1792 apareix amb un error potser pel desconeixement del sentit de *Madrussa*, un mot del qual no sabem tampoc el possible significat i l'origen.

Maduixa, la

[ləmə'duʃə]

Important partida formada per moltes i diverses peces i feixes que se situa sobre el poble d'Osor, entre el Soleric i la Mata i entre els torrents de Ca n'Aubreda i del Maroi; ara és un espai fonamentalment boscós de pins.

«Una pessa de terra part vinya y part cultiu en lo *lloch anomenat la Matuxa*» (*Llev.* 1731); «*lloch la Maduxa*» (*Escrip.* 1769); «Tros de terra dividit en quatre feixas dos de regadiu dos de secar *territori dit La Maduixa*» [s'hi esmenten fins a nou peces] (*Llev.* 1792); «Una viña cituada *territori dit la Meduxa*» (FNA 1811); «tros de terra cultiva en el *territori anomenat la Maduxa*» (FN 1818); «*terra de la Maduixa*» (LA 1850); «*La Matuixa*» [divuit peces de terra] (*Amill.* 1862); «*pessa la Maduixa*» (*Hip.* 1862); «*Finca la Maduixa*» [tretze peces de terra] (*Amill.* 1944); «*Finca La Maduxa*. Chopos» (DFE 1954).

Gràficament, podem observar formes ensordides, confusions vocàliques en posició àtona i alternança entre la grafia -x- i el dígraf -ix-; de fet, hi ha una certa evolució gràfica: *Matoxa*, *Matuxa*, *Metuxa*, *Matuixa* i *Maduixa*.

Quant a l'origen del topònim, creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom del fruit del maduixer amb sentit col·lectiu, i de fet, és una planta abundant en aquell indret. De totes maneres, si ens cenyim a la definició que fa Maria-Reina Bastardas (1994, p. 19) dels singulars col·lectius en el sentit que es pot dir «en aquest lloc hi ha fonoll o boix o bruc o ginesta o menta», en aquest cas això no funcionaria, és a dir, que afirmar «aquí (no) hi ha maduixa» no seria una forma gramatical; de fet, l'autora esmentada no ens indica cap fitotopònim relacionat amb aquesta planta. L'altre fet particular és que els primers documents ens assenyalen el topònim ensordit, *Matoxa*, *Metuxa*, *Matuixa*, ara bé, com ja indicarem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 388), «La nostra hipòtesi mentre no trobem documentació més antiga —i fins ara no l'hem trobada—, és que el topònim fóra una grafia arcaica de maduixa (de fet, a l'Empordà —i a d'altres zones, segons Alcover— hem sentit, de boca de gent gran, el terme *ma-doixa* —sonorització de la -t- de *matoxa*— al costat de *maduixa*) o bé que, en ser un nom sense significat per als parlants, aquests van adequar-lo a un terme conegut». De fet, a totes les obres consultades no hem trobat cap nom de lloc

semblant.⁴⁴⁷ Així doncs, el creiem provinent del fruit del maduixer o de la maduixera, un mot preromà d'origen incert (DEM, p. 269) però que podria haver resultat de *maiosta* evolucionada en *majoixa* i *majuixa* i després dissimilada (DE, p. 561, i DECat, V, p. 353).

V. **Costa de la Font de la Maduixa*, **Costa de la Maduixa*, **Font de la Maduixa*, **Gran de la Maduixa*, **Hortes de la Maduixa*.

Maduixa, camí de la [kə'miðələmə'duʃə]

Camí encara existent que, des d'Osor, al carrer dels Països Catalans i de l'Arbreda, arriba fins a la partida de la Maduixa.

«*Camino de la Maduxa*» (DFE 1939); «Partida Viña de la Maduixa linda al E con *camino de la Maduixa*» i «*Camino de la Maduixa* linda con la partida Camp de la Posa, partida Viña dels Viñets y partida Horts den Deu o Maduixa» (Amill. 1944); «*Camino de la Maduixa*» (Amill. 1947).

El nom es refereix a la partida on es dirigeix.

V. *Maduixa, la*.

Maduixa, font de la ['fɔŋdələmə'duʃə]

Font que es trobava a tocar del camí de la Maduixa i que actualment resta perduda.

«lo lloch anomenat la Costa de la *Font de la Matoxa*» i «una pessa de terra vinya plantada en la *Font de la Metuxa* [...] afronta asolixent amb una llabissada del mas Banchs; a mitg dia ab dit Banchs; â ponent ab Anton Puig per mitg de las quals passa la aygua que devalla de la *Font de la Matuxa*» (Llev. 1731); «territori vulgarment dit La *Font de la Matuxa*» (Llev. 1792).

V. *Maduixa, la*.

Maduixa, pineda de la [pi'neðəðələmə'duʃə]

Nom actual d'una bona part de la partida de terra homònima que ha esdevingut una zona boscosa de pins.

V. *Maduixa, la*.

Maduixa, sot de la ['sɔdələmə'duʃə]

Aquest és un altre nom del *sot de Ca n'Aubreda*, que neix prop de les Romegueres i discorre en direcció sud per unir-se a la riera d'Osor prop del pont Vell.

447. Solament COROMINES (DECat, V, p. 353) indica que hi ha *Madoixa* a la rodalia de Banyoles-Besalú i *Can Maddixa* al peu dels graus de Rocacorba.

«Un Torrent que devalla de la Maduixa» i «lo Torrent de la Metuxa alias Albarreda» (Llev. 1731);⁴⁴⁸ «Aigua del Sot de la Maduxa» (FNA 1802); «lo Sot de la Maduixa» (FNA 1804); «torrent de la Maduixa» (Hip. 1853); «Sot de la Maduixa» (Hip. 1862); «torrent nomenat de la maduixa» (CB 1819).⁴⁴⁹

El topònim s'origina en el fet que el sot discorre per la partida homònima.
V. *Maduixa, la*; **Sot de la Maduixa*.

Maduixa, vinya de la

«aquella pessa de terra mes baixa de la Vinya vulgarment dita La Vinya de la Maduixa» (Llev. 1792); «partida las viñas de la Maduixa» (Hip. 1855); «Viña de la Maduixa linda al E con camino de la Maduixa» (Amill. 1944); «finca Viña de la Maduixa» (Amill. 1953).

Topònim que devia incloure diverses peces de conreu de vinya —per aquesta raó en algun cas apareix com a partida— situades a la Maduixa.

V. *Maduixa, la*.

Maduixes, les

«Partida Les Maduixes» (Amill. 1944); «finca las Maduixes» (Amill. 1947).

Forma plural usada per referir-se a un sol espai avui conegut com a *la Maduixa*, però que es considerava que estava format per més d'una partida de terra menor.

Maduixes, camí de les

«Camino de Las Maduixas» (Amill. 1944).

Forma plural referida al *camí de la Maduixa*, perquè es considera que es dirigeix a diverses partides de terra que tenen en comú l'específic *Maduixa*: la partida de la Maduixa, la de la Font de la Maduixa, la de la vinya de la Maduixa, la de la Costa de la Maduixa i la de la Costa de la Font de la Maduixa.

Maia, mas

Nom pretèrit d'un mas que recull Pladelasala (1960, p. 374) com una possible forma arcaica del *Barder* datada al segle XIV, tot i que no en concreta la font: «El Verder (Abans “Mas Maig”, s. XIV, “... Maya?”, s. XIV)». Si no es tracta d'un error de lectura, es trobaria situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor, entre el Fonollet i el Veguer.

448. Observeu un curiós ús del terme *àlies*, que normalment introdueix malnoms de persona i aquí, en canvi, introdueix un altre nom amb el qual és conegut el torrent que ens ocupa.

449. Tant el torrent de n'Horta com el sot de Ca n'Aubreda reben en algun document el nom de *la Maduixa*, això és perquè ambdós discorren per aquesta partida de terra.

Etimològicament, si no es tracta d'un error per *Maig*, com és probable, seria un topònim d'origen incert.

Maifré

V. **Sant Daniel de M.*, *Sant Miquel de M.*

Maifré, llocdit de, o vall de Maifré

«*Loco vocato Manifre*» (MN 1710).

Nom que, segons Pladevall (1980, p. 14), rebia el llocdit on es localitza l'actual Sant Miquel de Maifré, el nom del qual en devia provenir.⁴⁵⁰

V. *Sant Miquel de Maifré*.

Maifré, mas

«*Mansi Manyfredy*» (Not. 1285); «*mansi Mayfret*» (Not. 1334); «*Mansi de Meyfren*» (Capb. 1342); «*Mansi Menyfre*» (Capb. 1560); «*Gabrielis Vallosse-
ra alias Colobran Aulines parrochie Sancti Vicenty de Susqueda, termini
Osorio propietario mansos Colobran, Part et fosselles, manyfre, Auline*»
(Capb. 1562); «*mansi manyfré*» (Capb. 1622); «*Mansi Mayfré de Josephus
Colobran*» (Capb. 1699); «*Mas manifre*» (Llev. 1731); «*caseta de San Miquel
de Mayfré*» (MR 1771); «*Mas Manifré* derruit ab altre anomenat Colobran
agregat» (Llev. 1792).

Antic mas documentat des del segle XIII que devia situar-se vers la capella de Sant Miquel de Maifré, al nord d'Osor, a l'antiga parròquia homònima, posteriorment *de Sant Vicenç de Susqueda*, dins l'antic marquesat de Rupit, a tocar del Ter i a l'oest del mas la Codina. Pladevall (1962b, p. 286) indica que formava part de la parròquia anomenada aleshores *de Sant Daniel de Maifré*, i sabem que al segle XVIII ja estava derruït.

Gràficament, apareixen formes arcaiques diverses que semblen provenir de l'antropònim original, del nom personal germànic *Magifred* (*OnCat.*, V, p. 138), el qual originà el llinatge *Meifrén*, que, segons Moll (ELC, p. 116), «prové del nom germànic *Maginfrid*, compost de *magan* 'força' i *frid* 'pau'», un llinatge que documentem a Osor ja en el segle XIII, «*Petrus Manfre*» (Cop. 1234), i que es manté almenys durant el segle XIV, possiblement relacionat amb el mas.

Maifré, serra de

«*Serra de menyfren*» (Capb. 1342).

450. La GEC, 9, p. 445, es refereix al veïnat *de Sant Miquel de Ter* o *de Maifré* amb aquesta forma simple.

Grup de muntanyes de poca alçària situades, possiblement, sobre el riu Ter, a l'alçada de Sant Miquel de Maifré, en terme d'Osor però parròquia de Susqueda.

V. **Maifré, mas*.

Maifré, torrent

«*Torrente Menyfre*» (Capb. 1562).

Nom que es devia donar a algun dels cursos d'aigua de la zona de Sant Miquel de Maifré que desguassen al Ter en direcció sud.

V. **Maifré, mas*.

Maig, camps

«*As cams Maig*» (Capb. 1446).

Situats prop de la riera de la Noguerola, el nom d'aquest espai de conreu es degué originar pel fet que eren de propietat del mas homònim.

V. **Maig, mas*.

Maig, casa d'en

«La casa dita la *casa den Mayg*» (RFM 1709); «*Casan Maitg*» (LA 1715).

Casa que es localitzava al carrer de la Plaça Vella, actualment carrer Major entre el carrer del Pont i la plaça Vella.

El nom pot haver-se originat en el llinatge o bé en el topònim usat com a malnom individual, ja que sempre apareix precedit per l'article personal *en*.

Maig, mas

«*Mas Maig, Mayg o Maitg*» (Man. 1316); «Lo *mas Mag* té. lo en Vager» (LLC 1440); «*Mansi Maig*» (Capb. 1446); «*Mas Maitx*» (FPS 1603); «*Mas Maitx* y vulgarment dit *mas Barder*» (FPS 1710); «lo *Mas Maig*» (Llev. 1731); «un mas anomenat *Mas Maig*» (Llev. 1792).

Segons Pladelasala (1960, p. 374), Pladevall (1962b, p. 286) i un document de l'Arxiu del Sobirà, aquest seria el nom antic del mas *el Barder*, en parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de la riera d'Horta, entre el Fonollet i el Veguer, de propietat del Sobirà des de l'any 1603. Tanmateix, en uns documents del segle XVIII hem pogut llegir «tot lo mas Bardé ab una pessa de terra dit mas contigua ahont esta edificat lo *Mas Maig*» (Llev. 1731) i «Tot lo Mas Bardé junt ab una pessa de terra dit mas contigua ahont es edificat un mas anomenat *Mas Maig*» (Llev. 1792); això ens porta a considerar que, tot i ser de propietat del Barder i trobar-s'hi prop, podrien haver estat dos masos; tanmateix, també podria haver-se donat el cas que

el *mas Maig* hagués estat posteriorment *el Barder* i que més endavant s'hagués reedificat una altra casa anomenada *Maig*, ja que el 1792 també llegim: «Trosset de terra vaga ab alguns arbres fruyters que fou de pertinencias del *Mas Maig* dirruit y al mas Vaguer agregat» (*Llev. 1792*), que corrobora aquesta possibilitat. Elvis Mallorquí (2005, p. 96), a més d'indicar que podria ser l'antic nom del *Barder*, també assenjala que podria haver estat l'antic *mas Mir*.

El nom del mas es relaciona amb un llinatge que possiblement fou el dels propietaris, ja que es documenta a Osor en els segles xv i xviii: «Barthomeus *Maig* et Rajol» (LLC 1440) o «Johannes *Maig* habitant del *Mas Maig*». A més, s'hi inclouen diversos caps de casa, «Bartolomeus i Anthonius *Maig*» (PLO 1473) i «Cosma i Anthoni *Maig*» (*Fog. 1497*). Així doncs, és molt possible que ens trobem davant d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge *Maig*, originat, segons Moll (ELC, p. 264), en circumstàncies de naixement, en el nom del cinquè mes de l'any.

V. **Mas Maig*.

Maig, vinya d'en

«*Vinea den Maig*» (*Capb. 1446*).

Situada vers el Bancs, el nom d'aquesta peça de conreu de vinya degué originar-se en el llinatge homònim, com sembla mostrar que vagi precedit de l'article personal *en*.

Maimir, el¹

[əlməj'mi]

Partida de terra situada sobre el prat de les Hortes i la Casa Nova de Mas Coll, al sud-est d'Osor. És el lloc on antigament havia existit el *mas Mir*.

«Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu [...] en lo lloch anomenat *Mas Mir* ô *Maymir* prop las Hortas de la Riera del Barder afronta asolixent en honor del Mas Barder; a mitg dia en honor del Mas Vaguer; a ponent en honor den Funollet mediant Riera y a tremuntana en honor del Mas Bardé, part en honor del Mas Busquets y part en honor den Funollet» i «Una pessa de terra situada en dita Parra de Santa Creu de Horta sufreganea de Ozor en lo lloch dit *Masmir* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Busquets» (*Llev. 1731*); «Pieza de tierra sita en la *Partida* dicha *el Maimí* propio de Jayme Bayé linda M. Manso Busquet, P. T. Thomas Casanova» (*Cad. 1785*); «Pessa de terra part conreu y part nogaredas *territori* dit *lo Masmir* y prop las hortas de la riera de Barder» i «Tros de terra de viña *territori* anomenat *Lo Maymir* o Abells» (*Llev. 1792*).

Atesa la situació del lloc on antigament existia el mas Mir, creiem que es tracta d'una evolució des d'aquí, com assenjala Veny (1996, p. 73): «Alguns dels noms de persona esdevinguts noms de lloc ens han arribat precedits de *mas* (< llat. MANSU [...]), la vocalització de la *s* seguida de consonant sonora és la mateixa dels cognoms *Mainou* (< *Masnou*), *Maimir* (< *Masmir*)».

Maimir, el²

«Una *feixa de terra* situada en dita Parra de Sta Creu de Horta, y fou de pertinencias del Mas Busquets [...] anomenada *Maymir*, afronta asolixent en honor del Mas Casanovas, a mitg dia així mateix y part ab una Riera allí passant» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* nomenada *Maymir* a Sta Creu» (Llev. 1792); «*pieza Maimí*» (Amill. 1862).

Tros de terra de conreu situat a la partida homònima, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas la Casa Nova de Mas Coll i la riera d'Horta.

Grafiada en algun cas de manera arcaica, amb -y-, es dóna el nom a la peça de terra per metoníma en relació amb la partida en la qual s'inclou.

V. *Maimir, el¹*.

Maimir, perxada de

[pər'ʃaðəðəməj'mi]

Zona boscosa de castanyer situada a la partida de terra de Maimir, sobre la perxada Sobre la Casa Nova de Mas Coll en direcció est.

V. *Maimir, el¹*.

Mainou, mas

«Casal anomenat Casal de la Mata dirruit situat en dita Parra de Ozor, horts y possessions de aquell; que junt afronta asolixent en honor del *Mas Maynou*» (Llev. 1731).

Nom pretèrit d'un mas situat a l'est de la Mata, concretament de l'antic casal.

A partir de l'etimologia, ens podem adonar que en aquest topònim es produeix una tautologia, perquè creiem que *Mainou* prové de *Masnou*, puix que, com assenyala Coromines (*OnCat.*, V, p. 219), la -i és una vocalització de la -s davant una consonant sonora, fet habitual en el català;⁴⁵¹ aleshores, es tractaria d'una aglutinació de *mas Nou*, originat en el llatí tardà MANSUM NOVUM, 'residència nova', probablement amb referència a la nova construcció del mas la Mata, el que ha arribat als nostres dies, en contrast amb l'antic casal homònim que ja s'esmenta en el document com a derruit.

«Maitetxu», mina

«Concesión 2833, *mina* de plomo y fluorita titulada *Maitechu* de 12-7-1951 término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

451. Així ho explica J. COROMINES (1989), *Lleures i converses d'un filòleg*, p. 252, en relació amb *mai*, quan indica: «No hi ha dificultat si es té en compte que s'emprava generalment en combinació amb *no* i com a proclític. *Mai no* < *mais no* en realitat és tan regular com *mainada* < *maisnada* MANSIONATA, o com *vaiilet* < *vaslet* i dit d'una altra manera: la *i* ve de la *s*».

Nom d'una mina provinent de l'antropònim basc arran del fet que l'empresa explotadora era de Bilbao.

Maixina, ca la [ˈkaɫəməˈʃinə]

Casa situada al carrer de Catalunya també coneguda com a *ca l'Entra, ca la Màxima* i *can Patxoquí*.

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen del nom.⁴⁵²

Major

V. *Dois M., *Riera M.

Major, bosc

«Bosch major» (Not. 1334).

Zona boscosa que se situava prop del mas Dois, possiblement en parròquia de Sant Pere d'Osor però terme municipal de Susqueda.

El topònim deu originar-se en l'adjectiu provinent del llatí MAJŌRE, 'més gran, més gros', comparatiu de MAGNUS, -A, -UM, 'gran' (DEM, p. 271).

Major, carrer [kə'remə'ʒo]

Carrer que travessa tot el poble resseguint la carretera; de totes maneres, antigament, era el carrer que anava des de l'actual edifici de l'Ajuntament fins a l'entrada de la Plaça i que seguia pel carrer de la Plaça Vella fins a aquesta plaça; cap a l'est s'anomenava *barri Vidal* o *carrer de Wilson*. El documentem amb la seva antiga extensió entre el segle XIX i 1936, quan passà a anomenar-se *carrer de Francesc Ascaso* i, a partir de 1939 i fins a 1979, *calle* o *avenida del Generalísimo* i, des d'aleshores, de nou *carrer Major*.

«Carrer Major» (Amill. 1862); «Calle Mayor» (Nom. 1863); «Calle Mayor» (Pad. 1885); «calle Mayor» (LA 1909); «calle Mayor» (Pad. 1930); «calle Mayor» (LA 1936); «carrer Major» (LA 1979).

Tal com esmenta Moreu-Rey (1981, p. 27), el nom prové de la llargada i l'amplada del carrer, el més significatiu del poble, i s'hauria d'incloure, dins la toponímia urbana, entre «els més generals de tots i els més antics a totes les poblacions».

Major, plaça

«La plaza Mayor» (Escrip. 1769); «la Plaza Mayor» (Escrip. 1776); «la Plassa Major» (FN 1800); «la plassa Publica o Major» (FNA 1820); «Plassa Major»

452. Podria tractar-se d'un origen escatològic, provinent de *veixina* amb assimilació o deformació consonàntica.

(FN 1824); «*plaza Major* de la dita vila de Osor» (FN 1851); «la *plaza mayor*» (LB 1928).

Popularment *la Plaça*, es tracta actualment d'una part dels carrers Major i de Catalunya a l'espai que hi ha entre cal Sastre, can Jan, cal Sastrellarg i can Peret. Durant el període republicà, se l'anomenà *plaça Constitucional* seguint un procés que Moreu-Rey (1981, p. 27) considera comú a moltes poblacions: «De les *Places Majors* [...], ¿quines han tingut la sort de veure respectat el nom secular? [...] la majoria de les nostres han estat rebatejades, primer “Plaça de la Constitució”, després “plaza de España”, i la gent ho accepta amb molta apatia»; en el nostre cas, després de ser rebatejada van deixar de considerar-la una plaça i va passar a formar part primer de la «calle del Generalísimo» i després del carrer Major; tanmateix, encara hem pogut veure fotografies de l'indret posteriors a 1939 en què es fa referència al lloc com *la Plaça* i, encara avui, molta gent gran l'esmenta d'aquesta manera.

V. **Plaça Major*.

Major, serra

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat las Selvas [...] Afronta [...] a mitg dia en honor den Gravalosa fins a la *Serra Major*» (*Llev.* 1731).

Serra situada entre la partida de les Selves i la Grevolosa, al nord-est d'Osor.

Topònim format per l'adjectiu en el sentit de 'més gran' per diferenciar-lo d'altres zones muntanyoses properes.

Major (d'Osor), riera [ri'erəmə'ʒo]

Una altra manera de referir-se a la *riera d'Osor*, nom que a voltes s'afegeix com a complement de l'adjectiu per formar un nom compost que la diferencia d'altres rieres amb el terme *Major*.

«*Riera major de Ozor*» (FM 1614); «*Riera Mayor*» (Escrip. 1673); «*riera Major (de Ozor)*» (*Llev.* 1731); «*riera Major*» (FN 1800); «la *riera mayor de Osor*» (Hip. 1800); «la *Riera Major*» (FNA 1833); «*Riera major de Ozor*» (FN 1848); «*Riera Mayor*» (Hip. 1860); «*Riera Mayor (de Osor)*» (*Amill.* 1944); «*Riera Mayor*» (DFE 1950).

El nom se li dóna perquè es tracta del principal curs d'aigua de la zona.

V. *Osor, riera d'*.

Major (de les Berbolades), sot, o torrent Major (de les Berbolades)

[ˈsoddələzbə(u)rβ(ɣ)uˈlaðəs]

Torrent que discorre per la serra, el lloc i el mas homònims al qual se li afegeix el complement *major* per diferenciar-lo d'altres cursos d'aigua propers —que

són abundants. Funciona com a límit de la partida de terra del Soler de Mansolí prop de les Berbolades i és sinònim del *sot de les Berbolades* en l'espai proper a aquest mas.

«Part honor de dit Bosch mediant *Torrent major de las Borboladas*» (Llev. 1731); «Finca Manso Soler compuesto por el manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. Riera de Osor y Manuel Venedas mediante *torrente llamado majó*» (DFE 1939).

Encara existeix el terme i l'hem oït sense l'adverbi, *sot* o *torrent de les Berbolades*, i per escrit apareix amb la forma simple i amb la forma composta.

V. *Berbolades, les*¹.

Major de les Selves, torrent

«*Torrente maior de las Selvas*» (Capb. 1446); «*torrent major de las Selvas*» (Llev. 1731).

Curs d'aigua que devia ser de notable importància en comparació amb d'altres de la mateixa zona a la partida de les Selves. Possiblement, es tracta d'un sot que neix a la Brolla, al sud del Bosquet, discorre en direcció nord-est i s'uneix a la riera d'Osor prop de les Mines d'Osor.

Topònim compost format per un adjectiu referit a la grandària del curs d'aigua, en contrast amb d'altres, per exemple «lo sot qui devalla a *las selvas*» (Llev. 1731), del llatí MAJŌRE, 'més gran, més gros', comparatiu de MAGNUS, -A, -UM, 'gran' (DEM, p. 271), i un segon element, *Selves*, que fa referència a la partida per la qual discorria i per diferenciar-lo d'algun altre torrent homònim.

V. *Selves, les*¹.

Majors

V. **Roquesmajors*.

Malcuinat, casa

«*Casa Espinaup o Malcuynat*» (Llev. 1731).

De propietat de ca n'Iglésies, possiblement es tractava d'un sobrenom del mas *l'Espinau*, situat a Santa Creu d'Horta, prop dels límits municipals entre Osor i Santa Coloma de Farners per la banda sud-est.

Grafiat de manera arcaica, amb -y-, probablement es tracta d'un malnom compost per l'adjectiu *mal*, 'dolent', amb sentit pejoratiu, que s'usa sovint davant els participis, i *cuinat*, adjectiu o substantiu relacionat amb el menjar, en el sentit que no devia ser prou bo, és a dir, un malnom provinent d'alguna anècdota relacionada amb el menjar.

Malesa, la [ləmə'lezə]

Llocdit situat al coll de Nafré, prop del límit entre Osor i Susqueda, al vessant nord-oest del terme, que podria ser, per la situació, la pretèrita *Malesa d'en Coll*.

Possiblement, es tracta d'un derivat de *mal* en el sentit de 'lloc estimbat, aspre o rocós' o de 'vegetació espessa d'arbustos i bardisses' (DECat, V, p. 380); aquest segon sentit és el que es correspondria més amb el lloc que ens ocupa.

Malesa d'en Coll, la

«*La malesa den Coll*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Amb aquest topònim es devia fer referència a un espai erm situat entre el mas can Coll i el coll de Nafré.

L'origen del topònim possiblement és antroponímic, en el llinatge *Coll*, ja que devia ser de propietat del mas esmentat; a més a més, l'ús de l'article personal semblaria que confirma aquesta hipòtesi; aquest llinatge va precedir del nom *malesa*, que indica un espai de difícil accés i de difícil aprofitament.

V. *Coll, can*.

Malgraó, el

«Pessa de terra *lo Malgrahó*» (MN 1710); «Pessa de terra de castanyers y part brollar anomenada *Malgrahó*» (*Llev.* 1792).

Tros de terra que podria trobar-se relacionat amb el llocdit homònim.

Sigui com sigui, etimològicament, creiem que coincideix amb el nom esmentat.

V. *Malgraó, pas del*.

Malgraó, pas del [ˈpazdəl'malɣrə'o]

Indret situat entre els masos el Baier i el Gelats, al sud d'Osor.

És un mot compost a partir de l'adjectiu *mal*, 'dolent', i el nom *graó*, 'lloc difícil, feréstec'. Efectivament, es tracta d'una zona molt inhòspita.

Malgrau, el

«Una pessà de terra part castanyers y part Brolla situada en dita Parra de Ozor anomenada *Malgrau* [...] Afronta en honor del Mas Bayer del Mas» (*Llev.* 1731).

Situada prop del Baier, aquesta peça podria referir-se a l'actual *pas del Malgrau* i a la peça de terra *el Malgraó*, que trobem el 1792, ja que en el document escrit en què apareix, s'indica la mateixa constitució, castanyers i brolla, i la mateixa propietat, dels amos de can Bosc. Podria tractar-se, per tant, d'un error de còpia, segons paraules de Coromines (*OnCat.*, IV, p. 380) i amb referència a *Grau*: «Notem que aquest nom de sant advocat, sembla haver estat posat secundària-

ment, en certs casos per la semblança [casual] d'un nom de lloc que se li assembla». Tot i això, també podria haver-se originat en l'orònim en el sentit que li dóna Domingo i Francàs en relació amb camins, «els esvorancs que s'hagin pogut més o menys produir per tallar-s'hi graonades que permetin de vèncer l'obstacle de pas que representen», és a dir, a *esglaó*, del llatí GRADU amb el mateix significat (AlcM, 6, p. 393); un sentit que es relaciona amb *Malgraó*.

Mallol, el

«Per lo Mas Ribadevall es a saber ab lo viver y cami qui va de Ozor Serramunt seguint loayguaves fins *al Mallol*» [situat vers la Riba d'Avall] (*Llev.* 1731); «*pessa Mayol*» [de propietat del Carbonell, possiblement se situava al veïnat de Querosell] (*Amill.* 1862).

Grafiat amb *-y-* el segon esment a causa de la iodització, creiem que l'origen etimològic deu trobar-se en el llatí MALLEÖLUS, 'vinya novella' (DECat, V, p. 394-395).

Mallol, peça de terra d'en

«*La pessa de terra den Mayol* de Santa Creu» (FI 1605).

Peça que podria haver estat més d'una d'homònima i de la qual desconeixem la situació però que, almenys en un cas, es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Creiem que és un topònim de caràcter antroponímic, ja que va precedit de l'article personal *en*, i el llinatge es documenta a Osor a mitjan segle XVII i a principis del segle XX.

Mallol, turó del [tu'roðəlmə'jol]

Recollit oralment i pronunciat amb iodització, aquest terme es refereix a un turonet situat a Santa Creu d'Horta, prop del coll de Cirerers, al nord de l'església de Santa Creu i al sud-est d'Osor.

Etimològicament, degué originar-se en el llatí MALLEÖLUS, 'vinya novella' (DECat, V, p. 394-395).

Mallola de Rebleda

«Afronta asolixent honor del Mas Busquets de Santa Creu y part en altre honor llur anomenat Puig ò *Mallola de Rebleda*» i «una pessa de terra en lo lloch anomenat *Mayola de la Rebleda* Afronta asolixent part ab lo Mas Busquets uy part en honor den Veguer» (*Llev.* 1731).

Indret situat entre el Fonollet i el Bosquet, vers la partida de terra la Rebleda.

Creiem que es tracta d'un compost de *Mallola* amb sentit de 'vinya novella', femení del llatí MALLEÖLUS, 'esqueix, martellet', diminutiu de MALLĒUS, -I, 'mall,

martell' (DEM, p. 272), i *Rebleda*, que indica que se situava a la partida d'aquest nom.

V. *Rebleda, la*.

Malloles, les¹

[ləzmə'joləs]

Mas existent en procés d'enurenament, que es localitza entre les Romegueres i can Serra de Toronell, al sud de Sant Gregori i al NNE d'Osor. Pladelasala (1960, p. 372) afirma que podria tractar-se de l'antic *mas Serra Mitjana* del segle XIV i, de fet, només l'hem documentat a partir del segle XVIII i com a propietat de can Serra de Toronell. Apareix en cartografia com «*Las Mayolas* (ruinas)» (MAPA 1).

«*Las Mayolas* den Serra de Toronell» (LB 1765); «*las Mayolas*» (LB 1784); «*las Mayolas* de Serra de Toronell» (LB 1818); «*Manso Mayola* de Juan Serra» (Amill. 1862); «*Las Mayolas*» (Nom. 1863); «*Mayolas*» (Pad. 1884); «el *Manso Mayolas*» (LB 1922); «*Mayolas*» (Pad. 1930); «*Les Mayoles*» (LB 1953); «*Las Mayolas*» (Cad. 1960).

Gràficament, cal esmentar les formes amb -y-, que responen a la pronúncia ioditzada.

Etimològicament, creiem que s'origina del plural llatí MALLEOLA, provinent del llatí MALLEŎLUS, 'vinya novella' (DECat, V, p. 394-395). Malgrat que també documentem el terme com a llinatge osorenc entre els anys 1706 i 1935, no tenim cap evidència que relacioni l'antropònim amb el mas; tot i això, Navarro Colás (1963, p. 76) sí considera aquest origen adequat i recull el topònim amb la forma ioditzada *Mayoles* i el classifica, curiosament, com un «nom botànic».

Malloles, les²

[ləzmə'joləs]

Partida unida a la propietat de can Serra de Toronell a la zona on localitzem el mas que n'origina el nom.

«*Partida Serra de Turonell y Mayola*» (Amill. 1944); «*Finca Mayola*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Las Mayolas*» [inclou cinc peces de terra a més del mas homònim] (Cad. 1960); «*Finca Las Serras y Mayolas*. Encinas, castaños y alcornoques» (DFE 1963).

Gràficament, cal destacar les dues formes singulars i el fet que aparegui ioditzat seguint la pronúncia.

V. *Malloles, les¹*.

Malloles, camp d'en

[ˈkamdəmmə'joləs]

Peça de conreu que es localitzava prop del Molí d'en Serra i que sembla que s'originà en el llinatge.

V. *Malloles, les¹*.

Malloles, feixa de terra

«*Feixia terra voccata mayolas*» (*Capb.* 1622).

Antiga feixa que devia trobar-se en municipi de Susqueda i parròquia d'Osor, ja que sembla que es localitzava vers l'antic mas Serra del Coll, actualment *can Coll*.

Grafiat amb la forma ioditzada, sembla que es tractaria d'un plural de *mallola*, 'vinya novella'.

Malloles, font de les [ˈfoŋdɐləzməˈjoləs]

Topònim referit a una font, actualment perduda, tot i que encara recordada, que se situava a tocar del mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Malloles, les*¹.

Malloles, sot de les [ˈsɔddɐləzməˈjoləs]

Una altra manera de designar el *sot del Maroi* pel fet que neix prop de les Malloles, que és l'origen del nom. El sot discorre en direcció sud i s'uneix a la riera d'Osor entre el Maroi i el molí d'en Serra, a prop d'Osor.

V. *Malloles, les*¹.

Malloleta, feixa de terra

«*Feixia voccata mayoleta*» (*Capb.* 1622).

Antiga peça afeixada que se situava prop de can Coll en municipi de Susqueda i parròquia d'Osor.

Grafiat amb la forma ioditzada, semblaria tractar-se d'un derivat diminutiu de *mallola* amb el sufix *-eta*,⁴⁵³ és a dir, una petita feixa de terra de conreu de vinya novella.

Malpart

V. **Era del M.*

Mal torrent, torrent

«Tot lo dit llur Mas Plana [...]; Afrontant asolixent ab un *Torrent* anomenat *Mal torrent*» i «lo *Torrent* qui devalla *del Mal torrent*» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua localitzat vers can Plana i que podria referir-se a l'actual *sot del Senglar*, al nord-oest d'Osor.

453. El fet que al mateix espai es localitzin les feixes de terra *Malloles* i *Malloleta* mostra que el conreu de la vinya en aquesta zona del territori era força important, ja que encara hi localitzem una «feixia vocatur as vinea» (*Capb.* 1622).

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per l'adjectiu *mal* i el substantiu *torrent*, que fa referència a allò que indiquen la majoria de topònims precedits per aquest adjectiu, i que Moreu-Rey (ENL, p. 31) definí com «Les dificultats d'accés al relleu en general», és a dir, un torrent que discorria per una zona inhòspita, de mal accés. És curiosa la tautologia entre el genèric i la segona part del topònim, *torrent*.

Manca, aulet de la [u(əw)'lɛddələ'maŋkə]

Zona boscosa predominantment d'alzina situada prop del mas les Cases en direcció sud, a tocar del sot del mateix nom.

V. *Manca, sot de la*.

Manca, baga de la ['baɣəðələ'maŋkə]

Zona boscosa de castanyer situada al sud de la Grevolosa.

V. *Manca, sot de la*.

Manca, sot de la ['soddələ'maŋkə]

Topònim esmentat per Pladelasala (1960, p. 370) com a límit entre la parròquia de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor. Es tracta d'un afluent de la riera de Giro-nella per la banda oest que discorre en direcció nord-est prop del sot de la Vena.

«Empieza la linea divisoria en la Riera Mayor cerca las fuentes del Coral y subiendo por un barranco que allí se encuentra, siguiendo la cima del monte hasta el extremo superior del *barranco de la Manca*» (Del. 1885).

Atès que es tracta d'un indret situat a prop d'on creiem que és el llocdit Talamanca, la grafia deu ser errònia, provinent d'aquell nom de lloc.

V. **Talamanca*.

Manel, can ['kammə'nɛl]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'originà en el prenom masculí. El terme és recordat però no usat.

Manela, ca la ['kaləmə'nɛlə]

Casa situada al carrer del Verger que també s'havia conegut com a *can Botiga*.

«*Ca la Manuela*» (LLC 1924).

El terme s'origina en el nom de fonts femení.

V. *Ca la Manela*.

Mansolí

V. *Soler (de M)*.

Mansolí, riera de

«*Riaria de Monsoliu*» (Capb. 1342); «*Riarya de Mansolino*» (Capb. 1446); «*la Riera Major de Monsoliu*» (Llev. 1731); «*la riera de Montsolí*» (OSHS 1889); «el punto conocido por Gorch de la Plana que está al pié de la *Riera de Montsolí*» (OSHS 1890).

Nom que rebia la *riera d'Osor* en el seu tram mitjà fins al límit dels termes entre Osor i Sant Hilari Sacalm al gorg de la Plana, com recull Carreras Candi (1911, p. 91-92): «La riera que's forma al N. va prenent los noms dels llocs per ahont passa. Lo de riera de Sant Hilari, es lo menys usat puix en la part alta o siga fins que entra en la vall d'Osor, reb lo nom de *Mansolí* y en la baixa fins a desayguar en lo Ter, riera de *Osor*».

El topònim prové de l'antiga parròquia de Sant Hilari Sacalm, que, segons Coromines (1965, p. 49, i *OnCat.*, V, p. 174), prové d'un *Manzonin*, amb dissimilació *-nin* > *-lin*, derivat del nom personal germànic *Manzo*.⁴⁵⁴ Tanmateix, Serradesanferm i Pladevall (1986, p. 46) consideren que sembla un derivat de *mansolino*, 'petit mas', hipòtesi amb la qual coincideixen amb Carreras Candi (1911, p. 56).

Mansueta, ca la[¹kaləmənsu'etə]

Casa situada al carrer del Pont, també coneguda com a *cal Baier* o *can Passabardisses*.

El terme prové del nom de fonts d'una antiga propietària.

Manuel, can[¹kammənu'el]

Mas encara existent en ruïnes, situat prop de can Plana i de les Casulles, no gaire lluny de la capella del Part, al nord-oest d'Osor, en terme municipal de Susqueda i parròquia de Sant Pere d'Osor. Fins al segle XIX també se l'havia anomenat *mas Sitjar*: «Mas Sitjar o *Can Manuel*» (FN 1803), «Marianna Coll y *Manuel* o Sitjar» (LB 1816).⁴⁵⁵ Pladelasala (1960, p. 372) indica que es tracta d'un mas de la parròquia de Santa Maria del Coll; tanmateix, no s'adonà que era *el Sitjar* i els presentà com a dos de diferents: «*Can Manuel*. (Cerca existia el Mas Aulina, Sauleda

454. Ha estat freqüent la grafia *Montsoliu*, que apareix per primera vegada el 1530, tal com recullen COROMINES (1965, p. 49) i CARRERAS CANDI (1911, p. 56) —que l'anomena «forma barbaritzada»—, però, com evidencien els estudiosos esmentats, és una forma inadequada, aspecte que corroboren SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 46): «La forma de Montsolí, que alguns fan servir modernament, no té cap tradició ni valor i falseja la seva etimologia tradicional, una etimologia que prové de les formes dels segles X i XI *Manzulino* o *Manzulino*».

455. Possiblement, per aquest canvi de nom, el terme apareix sovint com a malnom o àlies, tot i que té finalitat d'indicar possessió o estada en el mas: «Francesch Sitjar alias *Manuel*» (LB 1707), «Francisco Puig alias *Manuel*» (FN 1800), «Maria Puig y Cerver alias *Manuel*» (FN 1803), «Rosa *Manuel* o Sitjar» (LB 1816), «Antonio Prat (a) *Manuel*» (LB 1901).

o Saulina del s. XIV. En el segle XVII, també el Mas Sitjar del terme del castell de Rupit y parroquia de Osor».

«Francesch Sitjar pagés de la casa de *Can Manuel*» (LB 1704); «Rosa Sitjar habitant al *mas Manuel*» (LB 1710); «*Mas can Manuel*» (LA 1718); «Miguel y Sagimon Server y Buscá pare y fill y Maria Buscá y Server mara y muller esta dueña del *mas Manuel* y sas terras» (RFM 1755); «*cal Manuel*» (LB 1788); «*Mas Manuel*» (FNA 1831); «*mas Manuel*» (LB 1835); «*can Manuel*» (LB 1851); «*Manso Manuel de Susqueda*» (Amill. 1862); «*Mas can Manuel*» (Del. 1885); «*Manso C. Manuel*» (LB 1925); «*mas d'en Manuel*» (DFE 1939); «*Manso Manuel*» (Amill. 1944); «*Can Manuel*» (LB 1954).

Creiem que és un nom d'origen antroponímic, de fet, com a genèrics que el precedeixen s'han alternat les formes *mas*, *cal* i *can*, amb predomini d'aquest darrer, que és el que s'usa ara, amb la contracció *ca* i l'article personal. Tanmateix, podria provenir del llinatge, documentat a Osor durant els segles XVIII-XX, o bé del prenom masculí.

V. *Can Manuel*.

Manyac, cal

[ˈkalməˈɲak]

Antic nom, encara recordat, d'un habitatge de la plaça del Verger més conegut com a *can Quel Tarrumfa*.

«*Casa Manyac* hi viu Francisco Vila» (LA 1817).

Tot i que no en tenim evidències, és possible que el nom es relacioni amb un malnom individual —documentat per escrit, «Jeroni Tallades o *el Manyac*» (LA 1714)— provinent d'una singularitat de caràcter, com ara la docilitat o bé el fet de ser carinyós, ja que no el localitzem a Osor com a llinatge.

V. **Cal Manyac*.

Mar

V. **Era del M*.

Mararriba, lledoner de

«*Lladoner de mararriba*» (Hip. 1855).

Possiblement, era situat vers Camps de n'Albereda.

Marc, casa

«*Casa March*» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa que, a més, apareix com a renom individual en el mateix document, «Ramon Rius (a) *March*» (LA 1817).

El terme, possiblement, s'originà en el llinatge que trobem a Osor des de finals del segle XVIII fins ara, que perviu com a segon cognom.⁴⁵⁶

Marca

V. **Coma de la M.*

Mare de les Fonts, la

[lə'marəðələs'fons]

Notable deu d'aigua situada a Santa Creu d'Horta, vers el Sobirà; de fet, forma un petit curs d'aigua, que és un dels que ajuda a formar la riera d'Horta.

Topònim compost format pel substantiu *Mare*, que, segons assenyala Joan Coromines (*OnCat.*, V, p. 124-127), és la forma romànica provinent de MĀTRĒS, un nom de tradició celticoromànica que designa grans deus i naixements d'aigües per una comparació de les deus amb unes mares o matrius de les aigües, i *de les Fonts*, que assenyala que es tracta d'un notable deu d'aigua a partir de la qual es forma una font i un sot.

Margarida, ca la

['kaləmərɣ(ə)'riðə]

Nom actual de dues cases, una al carrer del Pont, que és la més antiga, i l'altra al carrer Major, on es varen mudar els habitants de la primera.

«*Ca la Margrida*» (LLC 1929e).

Escrit i pronunciat sovint amb síncope, el nom s'originà en el prenom de la propietària i es tracta d'una forma que encara avui s'usa com a sobrenom individual aplicat als posseïdors de les cases, «la Conxita *Margarida*» i «en Joan *Margarida*», masculinitzat.

Margarits

V. *Barraca d'en M.*

Margarits, aulet d'en

«*Aulet den Margarits* també dit Rafec» (LA 1820).

Peça de terra boscosa d'alzines que se situava vers la partida del Rafec.

El fet que el nom propi aparegui precedit de l'article personal ens indica que torna a tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge.

Margarits, can

['kammərɣə'rits]

Casa situada al carrer de Catalunya també coneguda com a *can Pasqual* o *ca la Pasquala* i que ha estat darrerament molt restaurada.

456. Malgrat que, segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

«*Casa Margarits*» (Escrip. 1779); «*casa Margarits*» (Escrip. 1781); «*casa* llamada *Margarits*» (Hip. 1854).

El nom de la casa s'origina en el llinatge que documentem a Osor des del segle xv fins a la segona meitat del segle xx amb alternança de la forma singular amb la plural; portaven aquest cognom dos caps de casa en els segles xv i xvi, «Berenarius *Margarit*» (PLO 1473) i «Jaume *Margarit*» (*Fog.* 1553), i un alcalde del segle XIX, Francisco de Asís *Margarit*, el 1837.

Margarits, carrer d'en

«Aquella meitat de casa al carrer de allà anomenat *den Margarits*» (FN 1825).

Es deia així una part del carrer de *Catalunya*, la que s'havia inclòs a la Plaça.

Sembla que el topònim prové del nom de casa que s'hi localitza, *can Margarits*, que havia estat de propietat d'una família benestant. Per tant, el nom s'hauria d'incloure dins un grup de termes urbans formats, com assenyalava Moreu-Rey (1974a, p. 61), a partir de fundadors, propietaris o residents.

V. *Margarits, can*.

Margarits, font d'en [ˈfɔŋdəmməryəˈrits]

Font encara recordada que se situava vers el camp de futbol, entre el Maroi i el camí de la Mata. Recollida oralment, solament apareix esmentada en un poema anònim: «*La d'en Margarits* / —no hi vagis— cuan es de nits» (PAF).

Sembla clar que el topònim és d'origen antroponímic, format a partir del llinatge.

Margarits, hort d'en

«*Lo Hort den Margarits*» (FP 1805).

Tros de terra de conreu situat a la partida de terra del Torrent de n'Horta vers on s'havia localitzat la font homònima.

S'origina en el llinatge, com demostra el fet que *Margarits* vagi precedit de l'article personal *en*.

Margarits, mas

«En dit Terme de Ozor y en lo lloch dit Montadas lo *Mas Margarit* [...] Afronta solixent part en honor de Franch Garriga Bracer y part en honor de Salvador Huix» (*Llev.* 1731); «*Mas Margarit* de Juan Margarit, Narcís Bagué masover» (*Cad.* 1785).

Situat vers l'antic mas Muntada i can Garriga, podria tractar-se d'un terme esporàdic d'algun d'aquests masos, ja que apareix molt poc documentat.

L'origen del nom es trobaria en el llinatge —com evidencia el text de 1785— documentat a Osor entre el segle xv i mitjan segle xx; en aquests casos apareix en singular perquè, de fet, és habitual en tots els textos consultats l'alternança entre *Margarit* i *Margarits*.

Margarits, perxada d'en [pər'jaðəðəmmərçə'rits]

Tros de bosc de castanyer de propietat de can Cercenedes situat al sud-est del mas, sobre el Rafec i el Borraxí.

Recollit oralment, podria tractar-se d'una part de l'antic *aulet d'en Margarits* i amb el nom originat en el llinatge.

Margarits, vinya d'en

«*Vinya den Margarits* de Salvador Margarits» (Hip. 1854).

Peça de terra de conreu de vinya que es localitzava a la partida de la Maduixa.

El nom de lloc prové del llinatge del propietari, ja que ambdós termes coincideixen.

Margenada, la

«Terreny dit *la Margenada*» (Hip. 1859).

Peça de terra que es localitzava prop del sot de Ca n'Aubreda.

El topònim prové del nom comú amb el significat de 'marge gros, sia per l'alçada, sia per la llargada; a les terres gironines etc., el marge fet de llarg a llarg d'un riu, riera o torrent, per defensar les terres veïnes de les revingudes' i és un derivat de *marge* amb el sufix *-ada* (DECat, V, p. 488).

Mari, ca la ['kalə'mari]

Nom pretèrit d'una casa —encara recordat— del carrer del Pont també coneguda com a *can Cases* i *l'Estanc*, que s'origina en el prenom femení *Maria* amb apòcope —de fet, qui el portava era d'origen castellà.

Maria de l'Àngel, ca la ['kaləmə'riəðə'lɒŋzəl]

Nom compost d'una casa situada al carrer Major i que s'originà en el fet que la mestressa de la casa, de nom *Maria*, era muller d'un home anomenat *Àngel*.

Maria Xerraire, ca la ['kaləmə'riəfə'rajrə]

Casa de la plaça del Verger.

El terme és compost per un sobrenom amb caràcter irònic, car és el prenom d'una antiga propietària amb l'adjectiu *xerraire*, una qualitat que se li atorgava, precisament, perquè pràcticament mai no deia res.

Marianna, ca la [ˈkaɫəməriˈannə]

Casa del carrer de la Riera també coneguda com a *can Pelleringa*.

Trobem documentat aquest terme com a sobrenom individual, «Maria Solá alias *Mariana*» (LLC 1929e), i és evident que s'origina en el nom compost de fonts femení procedent de *Maria* (DNP, p. 227).

Mariano, pi d'en [ˈpiðəmməriˈanu]

Cedre de notables dimensions localitzat a la carretera que uneix els masos el Cerver i el Clascar, al nord d'Osor.

El nom es va originar en el fet que quan es van tallar els pins d'aquesta zona, un home de nom *Mariano* encarregat de la feina va demanar que aquell restés dret i així fou com es conservà i se'l va començar a anomenar amb el terme amb el qual se'l coneix.

Mariano del Clascar, can [ˈkamməriˈanuðəɫkəsˈka]

Casa situada al carrer de l'Arbreda.

El nom està compost pel prenom del seu propietari complementat pel nom del mas del qual provenia, *el Clascar*.

Mariner, cal [ˈkalməriˈne]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Patllari*.

El terme, originàriament, era un malnom individual, «en Xico *Mariner*», «en Pito *Mariner*» o bé «Maria Arias (a) *Mariné*» (LLC 1929e), i el seu origen es troba en el fet que els seus habitants procedien d'un mas homònim situat a Susqueda, al nord-est del santuari del Coll i al sud del pantà de Susqueda, i del qual encara resten algunes ruïnes.

Maroi, el¹ [əɫməˈroj]

Mas encara habitat que es localitza molt a prop del nucli urbà en direcció nord-est d'Osor, sobre el camp de futbol i al costat del càmping. Pladelasala (1960, p. 373) el data al segle XVIII, tot i que nosaltres l'hem documentat ja en els segles XIII i XIV. A més, apareix situat en la cartografia, tot i que sovint mal grafiat, «*Casa Marroi*» (MAPA 1), «*Casa Marroy*» (MAPA 2), «*El Maroi*» (MAPA 4).

«*Mansi Meroy*» (Not. 1285); «*manso maroy*» (Not. 1334); «Josep Ux masover del *Maroy*» (LB 1700); «el *mas Maroy*» (LB 1718); «*Mas Maroy* de Joseph Serra del Toronell» (Llev. 1731); «Joseph Prat masover del *Maroy*» (LB 1758); «*Manso Meroi*» (Escrip. 1775); «*Manso Marroy*» (Escrip. 1780); «Joan Huix masover del *Maroy*» (LB 1788); «*Mas Maroy*» (Llev. 1792); «*Mas Maroy*» (FN 1804); «*Manso Maroy*» (Hip. 1849); «*Maroy*» (Nom. 1863); «*Maroy*» (Pad. 1885); «*manso Maroy*» (Amill. 1944); «*manso El Maroi*» (LB 1948); «*Casa Maroy* de José Antentas Vilasenda» (Cad. 1960).

De vegades el trobem amb la grafia arcaica *-y*, i en algun cas amb ús del dígraf *-rr-*. El terme el documentem com a llinatge osorenc des del segle xv, amb «Johan Maroy» (LLC 1440), fins al segle xviii, incloent-hi diferents caps de casa, com «Bernardus Maroy» (PLO 1473), «Bernat Maroy» (*Fog.* 1497) i «Miquel Maroy» (*Fog.* 1553); endemés, apareix com a malnom que indica estada o procedència del mas, «*en Maroi*», o, en el passat, «Juan N. (a) Maroy» (Hip. 1861). Tot plegat ens fa creure en la possibilitat que es tracti d'un topònim d'origen antroponímic.⁴⁵⁷ Si no fos així, podria provenir del llatí MARRUBIUM, 'mabrubi', que, segons Coromines (*OnCat.*, IV, p. 208-209), ha originat la forma *Marroi*, que hem pogut observar en algun dels esments documentals; Navarro Colás (1963, p. 94) recull el topònim com a nom d'origen desconegut.

V. **Barraca d'en Maroi*, *Gran del Maroi*.

Maroi, el²

[əlmə'roj]

Partida de terra situada al voltant del mas homònim.

«*Petiam terra in Maroy*» (*Capb.* 1446); «*partida lo Meroy*» (*Escrip.* 1776); «*Partida Manso Meroy* linda a L. Manso Banchs a M. La Riera» (*Cad.* 1785); «*Las Terras del Mas Maroy*» (*Llev.* 1792); «*la partida dita Mas Maroy*» (FN 1804); «*territori anomenat Maroy*» (FNA 1816); «*lloch anomenat Maroy*» (Hip. 1852); «*partida manso Maroy de Osor*» (Hip. 1860); «*Finca Manso Maroy Límites S. Con torrente de la riera de Osor. Alcornuques, encinas y castaños*» (DFF 1939); «*Partida Manso Maroy de José Antentas*» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje C. Maroy*» [inclou trenta peces de quatre propietaris, una bassa, una caseta i el Maroi] (*Cad.* 1960); «*Finca El Maroy*» (DFF 1963).

El nom de la partida, evidentment, prové del mas que s'hi localitza.

V. **Costa del Maroi*; *Maroi, el¹*; **Sota el Camp del Maroi*.

Maroi, camí del

[kə'miðəlmə'roj]

Camí que s'iniciava sota les escoles i que discorria en direcció est per la partida del Torrent de n'Horta, arribava al Maroi i d'aquí anava al Bancs i Masferrer. Actualment, és la carretera que discorre sota l'arbreda de la Piscina i pel costat del camp de futbol.

«*Camí del Maroy*» (Hip. 1858); «*Camí del Maroy*» (*Amill.* 1862); «*camino que dirige al Maroy*» (*Amill.* 1944).

Evidentment, el nom del camí prové del mas al qual es dirigia.

V. *Maroi, el¹*.

457. Tanmateix, el llinatge *Maroi* no apareix recollit ni per l'AlcM ni per Moll a ELC.

Maroi, carrer del

«*Calle del Maroy*» (Amill. 1862).

Podria referir-se a la continuació del carrer de França des de la font de Ca n'Aubreda, és a dir, un altre nom del *camí del Maroi*. Si no fos així, indicaria el carrer en què hi havia la casa homònima, però desconeixem a quin dels actuals es podria referir.

Maroi, casa

«*Domus vulgarites apellato den Maroi*» (MN 1710); «*casa Maroy* hi viu Joan Prat» (LA 1817); «*Casa dita Maroy*» (LA 1840).

Nom pretèrit d'una casa situada al nucli urbà d'Osor, per tant, diferent del mas. El terme també havia funcionat com a malnom: «*Juan N. Alias Maroy*» (Hip. 1861).

L'origen del nom creiem que es troba en el fet que el seu habitant devia procedir del mas homònim, ja que no hem observat que es produeixi cap relació amb el llinatge.

Maroi, castanyeda del

[kəstə'ɲɛðəðəlmə'roj]

Bosc de castanyers situat a l'est del mas originador del nom.

V. *Castanyeda del Maroi*; *Maroi*, el¹.

Maroi, pont del

[ˈpɔŋdəlmə'roj]

Pont construït entre els anys 1987 i 1988 que enllaça el carrer Major amb el carrer dels Països Catalans, els col·legis, la piscina, el càmping i la zona esportiva, a tocar del mas que n'origina el nom. Travessant la riera d'Osor, també se'l coneix per *pont de la Piscina* o *dels Col·legis*.

V. *Maroi*, el¹.

Maroi, sot del

[ˈsɔddəlmə'roj]

També conegut com a *sot de les Malloles*, és un curs d'aigua que neix entre les Malloles i Sant Gregori, discorre en direcció SSO i s'uneix a la riera d'Osor prop del mas el Maroi, la proximitat del qual n'origina el nom.

V. *Maroi*, el¹.

Maroi, vinya del

«*Viña del manso Maroy*» (Escrip. 1780); «*Partida Viña den Maroy*» (Amill. 1944); «*viña del Maroy*» [hi esmenta quatre peces de terra] (Amill. 1947); «*viña del Maroy*» (Amill. 1953).

Petita partida de terra que devia ser de conreu de vinya i que formava part de la partida de terra del mateix nom.

V. *Maroi*, *el*².

Marquès, mas

[¹mazmər'kəs]

Mas localitzat en municipi de Susqueda però la propietat del qual arriba a terme osorenc. Actualment, es troba sota l'embassament de Susqueda.

«*Mansi Marques*» (*Capb.* 1562); «*Manso Marqués*» (*Escrip.* 1594); «*Casa d'En Marquès* de Susqueda, parroquia de Susqueda terme de Arrupit» (*Mad.* 1630); «*Mansi Marques*» (*Capb.* 1699); «per rahó del Mas Parer dirruhit situat en dita Parra de Susqueda y Terme de Ozor y a dit llur *Mas Marques* unit y agregat» (*Llev.* 1731).

Atès que el 1562 és d'«Andreu Solà i *Marquès*» i el 1731, de «Josep Colobrants i *Marquès*», creiem que es tracta d'un nom d'origen antroponímic, en el llinatge que, malgrat situar-se la casa a Susqueda, documentem a Osor entre el segle XVI i la segona meitat del segle XX.

Marquès, plaça del

Plaça que únicament recull Pascual Madoz: «*plaza del Marqués*» (*Madoz* 1840). Desconeixem a quina plaça es podria referir —potser a la *plaça Major*— i les raons del nom, si el títol nobiliari o bé el llinatge.

Marrà, cal

[¹kalmə'ra]

Casa del carrer de França també coneguda com a *can Camarada* i *can Carmeta*.

«*Can Marrà*» (*LLC* 1929e).

Possiblement, el terme prové d'un malnom individual relacionat amb una persona bruta, deixada o bé molt tossuda, és a dir, una singularitat de caràcter.

Marrit, puig de

«Pessa de terra dita Serra del *Puig de Marrit*» (*Llev.* 1792).

Orònim que, segons el document, devia trobar-se a l'oest d'Osor, vers la Corbera, no gaire lluny dels límits municipals amb Susqueda.

Desconeixem quin podria l'origen etimològic del nom, que sols apareix en aquest document de la fi del segle XVIII.

Martí, camp d'en

[¹kamdəmmər'ti]

Partida de terra situada entre el Solà, el Soleric i el carrer de França, que actualment forma part del carrer dels Països Catalans.

«Pessa *camp den Martí*» (Amill. 1862); «Partida *Camp den Martí*» (Amill. 1944); «finca *Camp den Martí*» (Amill. 1953); «Pago o paraje *Camp den Martí* entre el Solá y la Comarca» [inclou set peces de terra de quatre propietaris diferents] (Cad. 1960).

L'ús de l'article personal que precedeix el nom propi ens fa creure que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, possiblement format en el llinatge que hem documentat a Osor entre 1670 i els nostres dies, en què es manté com a segon cognom.⁴⁵⁸

Martí, can [ˈkammər'ti]

Casa situada al carrer de Catalunya també coneguda com a *can Jan*.

«La *casa den Martí* de Josephus Martí Croza» (MN 1710).

El document ens mostra que es tracta d'un nom de casa provinent del llinatge.

Martí, castanyeda d'en [kəstə'ɲeðəðəmmər'ti]

Zona boscosa de castanyer situada entre els masos el Barder i el Veguer i que afronta amb les propietats del Sobirà, al SSE d'Osor.

«Pieza sita Partida dicha *Castañeda den Martí* propia de Martín Sala» (Cad. 1785).

Precedit de l'article personal, el topònim és d'origen antroponímic i, com mostra el document escrit, deu provenir del prenom del seu antic propietari *Martí Sala*.

Martí, font d'en [ˈfɔndəmmər'ti]

Font de construcció recent a l'arbreda de la Piscina, a l'antic camp Gran del Maroi.

Rep el nom pel fet que l'home que la va fer duia aquest prenom. En aquest cas, doncs, es tracta d'un nom de caràcter antroponímic originat en el nom de fonts.

Martí, puig

«Pessa al *puig de Martí*» (Capb. 1343); «*Puig Martí*» (PFM 1562).

Indret situat en un espai de la parròquia de Santa Maria de Mansolí, prop de Querós i d'Osor, dependent del Priorat del Coll.

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del prenom o del llinatge.

Martí, vinya d'en

«Una pessa de terra vinya plantada situada en dita Parra anomenada la *Vinya den Martí* [...] Afronta [...] a ponent part en honor de dit Martí y Quintana»

458. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrences.

(Llev. 1731); «Pessa de terra de vinya anomenada vulgarment La *Vinya den Martí*» (Llev. 1792).

De situació desconeguda, creiem que el nom es degué originar en el llinatge, que, a més, és present a les afrontacions de 1731, en què apareix «Joseph *Martí y Quintana*», i que, possiblement, devia respondre a una seva antiga possessió, ja que aleshores era de propietat de «Francisco Rossell».

«Mártires», carrer dels

«*Calle de los Mártires*» (DFE 1939); «*Calle de los Mártires*» (Amill. 1944); «*C. Mártires*» (DFE 1956); «*Calle Mártires de la Revolución*» (LB 1964).

Nom imposat políticament durant el franquisme a l'actual *carrer de França* que mai no va tenir arrelament popular.

Es tracta d'una forma castellana plural referida als morts del bàndol nacional guanyador de la Guerra Civil i que era present a pràcticament totes les poblacions en aquella època.

Marturià, can

[ˈkammærturi'a]

Casa del carrer de França també anomenada *ca la Ció*.

El terme ve del prenom procedent, com assenyala Albaigés (DNP, p. 229), del llatí MARTINIANUS o bé MARTYRIANUS.

Mas

V. **Baier del M*, **Bosc del M*.

Mas Albereda, camí del

«*Camí de Osor al mas Albereda*» (Hip. 1859).

Possiblement, es tracta de l'actual *carrer de l'Arbreda*, que s'inicia al carrer de França i que deu el nom al fet que devia haver-s'hi localitzat l'antic mas Albereda.

V. **Albereda mas*.

Mas Albereda, quintà del

«Tros de terra que es part y porcio del *quintar del mas Albereda*» (FNA 1815, 1826, 1831); «Partida *quintanar del Manso Albereda*» (Hip. 1855).

Amb aquest nom es devia fer referència a les terres de conreu que envoltaven el mas Albereda i que avui deuen formar part de la partida de Ca n'Aubreda.

V. **Albereda, mas*.

Mas Albereda, viviers de

«*Viviers de mas Albareda*» (Hip. 1850).

Vivers que devien localitzar-se prop del mas homònim.

V. **Albereda, mas*.

Mas Arrancada, aulet del

«A ponent en honor de Salvador Vernedas del Mas Gomis anomenat lo *Aulet del Mas Arrencada*» (Llev. 1731).

Antic alzinar localitzat vers el Gomis, a la zona de l'antic mas Arrancada.

Sembla clar que, per la localització, el bosc es relaciona amb el mas.

V. **Arrancada, mas*.

Mas Arrancada, camí de

«*Camíno de mansi de Ranchada*» (Capb. 1446).

Camí que sembla que unia el mas la Riba d'Avall amb el mas Arrancada, raó a partir de la qual se n'originaria el nom.

V. **Arrancada, mas*.

Mas Arrancada, castanyeda del

«Una pessa de terra castanyers situada en dita Parra anomenada *Castanyeda del Mas Arrencada* [...] Afronta asolixent ab lo Mas Ribadevall; a mitg dia en honor del Mas Gomis mediant lo Torrent de la Nogarola; a ponent en honor de Salvador Vernedas del Mas Gomis anomenat lo *Aulet del Mas Arrencada*» (Llev. 1731); «la *castanyeda del mas Arrancada*» (Escrip. 1775); «*Castanyeda del Mas Arrencada*» (Llev. 1792).

Castanyeda que sembla que se situava entre la Noguerola, el Gomis i la Riba d'Avall al sud d'Osor, vers on s'havia localitzat el mas que n'origina el nom.

V. **Arrancada, mas*.

Mas Arrancada, torrent del

«Lo *Torrent del mas Arrencada*» (Llev. 1731).

Nom esporàdic de la *Noguerola* en el pas proper a l'antic mas.

V. **Arrancada, mas*.

Mas Artigues, bosc del

[¹'bosgdəl'mazər'tiγəs]

Zona situada prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord de la Codina i a l'oest del sot de la Triola.

El nom prové del mas susquedenc.

Mas Baltasar, pont de [ˈpoŋdəˈmazbəɫəˈza]

D'aquesta manera, un informant es va referir al pont existent sobre la riera d'Horta, al costat oest del prat de les Hortes, el qual definí com «El *pont de mas Baltasar*, el de sobre la riera de can Pellinga, a l'altre costat de la Dèrica i al revolt del prat de les Hortes».

V. *Baltasar, mas*.

Mas Becdejú, peça de terra

«*Pieza del Manso Vechdejú* de la Sella de N. Soler» (Amill. 1862).

Tros de terra boscos fonamentalment de castanyer que es localitzava als límits municipals entre Osor i la Celler de Ter, al nord-est d'Osor.

El nom prové del mas de la Celler de Ter, car n'era propietari.

V. **Becdejú Vell*.

Mas Bosc, boscos del

«*Boscos de mas Bosch* de Pere Pau Verneda de Sant Hilari» (FN 1817).

Topònim que devia designar la zona boscosa propera a can Bosc que era de la seva propietat.

V. *Bosc, can*.

Mas Boscà, castanyeda de

«*Castañeda de Manso Buscà*» (FNA 1832).

Zona boscosa de castanyers situada vers el Boscà, que n'origina el nom, possiblement en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia d'Osor.

V. *Boscà, el*.

Mas Boscà, partida de terra

«*Partida Mas Buscà*» (Hip. 1856); «*Fincà Buscà* propiedad de D. Juan Ripoll» (IGCOS 1927); «las propiedades denominadas Coma, Rovira y *Buscà*» (OS 1927).

Amb aquesta forma es devia fer referència a la propietat de terra situada al voltant del Boscà, mas que n'origina el nom, en els límits entre Osor i Susqueda.

V. *Boscà, el*.

Mas Camps, feixa del

«*Pessa de terra feixa del manso Camps*» (Escrip. 1778); «*Pessa de terra de conreu anomenada vulgarment la Feixa del mas Camps*» (Llev. 1792).

Peça de conreu que devia trobar-se prop del mas Camps del qual, possiblement, havia estat propietat. La zona on localitzem el mas Camps és d'un pendent molt pronunciat, per la qual cosa bona part dels trossos de conreu que hi devia haver hagut, ara zones boscoses, eren feixes.

V. *Camps, el*¹.

Mas Camps, vinya del

«Casa ab hort y pessa de terra de viña, alzinaz y altres arbres a ella contiguo dita la *Viña del mas Camps*» (Llev. 1731).

Propietat de Fructuós Masó, devia tractar-se de tota una possessió situada vers el mas que li donava nom, bé per la proximitat o perquè havia estat de la seva propietat.

V. *Camps, el*¹.

Mas Caulí, font del

«Torrente de la *fuelle del manso Caulí*» (Escrip. 1778).

Font actualment inexistent que devia trobar-se situada prop del mas del mateix nom, que originaria el nom de lloc.

V. *Caulí, el*¹; **Font del Mas Caulí*.

Mas Caulí, quintanic del

«Pessa de terra lo *quintanich del mas Caulí*» (Escrip. 1778).

Devia tractar-se d'una petita peça —per això s'usa el diminutiu en el genèric— a la partida de terra del Caulí, situada, possiblement, davant de la casa.

V. *Caulí, el*¹.

Mas Clascar, el

[əlkləs'ka]

Topònim indicatiu de la part de territori que era de propietat del Clascar, d'una grandària notable. Es tracta actualment d'una zona boscosa de castanyer, de pi i d'alzina, situada a la zona nord del terme municipal, entre les parròquies d'Osor i de Susqueda.

«La *partida manso Clascar* de Jayme Clascá» [limita a l'est amb el mas Terrats, al sud amb les Romegueres, a l'oest amb el Cerver i al nord amb el Colobrants] (Cad. 1785); «*Finca Clascar* de María Clascar Bayer» (OLCT s. d.); «*Finca Clascar* parroquia Ntra Sra del Coll. Castaño y encina» (DFE 1939); «*Partida Manso Clascar* de José Boix Vallicrosa» [afronta al nord amb els masos Colobrants i Terrats, al sud amb les Romegueres, a l'est amb el Terrats de Susqueda i mas Morer de la Cellera de Ter i a l'oest amb el Cerver i el Colobrants] (Amill. 1944);

«*finca manso Clascar*» (Amill. 1947); «*Finca Manso Clascar*» (DFF 1959); «*Pago o paraje C. Clascar*» [inclou quatre peces a més del Clascar] (Cad. 1960).

Rep el nom del mas al qual pertanyia, tot i que ara s'inclou a la propietat d'en Boix de Santa Coloma —es refereix al propietari i ocupa unes altres partides.

V. *Clascar, el*.

Mas Claver, camí del

«*Camí que va de casa den Boschá al mas Claver*» (FM 1614).

Camí que discorre en termes municipals d'Osor, de Susqueda i de Sant Hilari Sacalm, que devia passar prop dels masos la Coma i el Carbonell, prop del coll de Querós, abans d'arribar al mas Claver, ja en terme hilarrenc.

V. *Mas Claver, riera de*.

Mas Claver, riera de, o sot de Mas Claver [ˈsoddə'masklə'βe]

Situat fonamentalment en terme de Sant Hilari, es tracta d'un curs d'aigua recollit com a *riera de Mas Claver* per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3), però en la parla es diu *sot* o *torrent*; neix prop de Vallclara, sota el turó de Faig Verd, a uns 1.100 metres d'altitud, i s'uneix a la riera d'Osor prop del límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a tocar del molí d'en Boscà. Algun informant s'hi ha referit com a *sot de Coll de Querós*, fet pel qual no coincidiria amb el que recull el MAPA 3; això es deu produir perquè, de fet, quan discorre prop del mas Claver, la riera s'ha acabat de formar per la unió de tres torrents diferents, la riera de Mas Claver, el sot de Coll de Querós, provinent del nord-oest, i un tercer torrent nascut a la Gavarra i que se li uneix provinent del sud-oest. Unes altres formes de designar-lo documentades són *torrent del Carbonell*, *torrent del Molí del Carbonell* o *torrent de les Pipes*.

«*Ryaria de Manso Clauer*» (Capb. 1446).

El nom s'origina en el mas que també hem documentat en relació amb el Boscà i el Carbonell: «*manso clau*» (Not. 1334), «*el mas Claver*» (FM 1614), «*Mansi Claver quem possidet heres mansi Boscha*» (PFM 1583) o «*Mas Clavé den Carbonell*» (Llev. 1731).⁴⁵⁹ Etimològicament, sembla d'origen antroponímic, provinent del llinatge, del llatí CLĀVĀRIUS, 'dipositari de les claus d'una caixa', tal com assenyala Moll (ELC, p. 206).

459. Curiosament, i potser amb aquesta relació amb Osor i Susqueda, aquest mas, tot i trobar-se en terme municipal de Sant Hilari Sacalm i parroquial de Santa Maria de Mansolí, no apareix esmentat a cap dels documents referits a Sant Hilari Sacalm anteriors a 1940 a l'obra d'À. SERRADESAFERM i A. PLADEVALL (1986), *Sant Hilari Sacalm capital de les Guillerries*, p. 64-67.

Mas Coll

V. *Anant a M. C., Casa Nova de M. C.*

Mas Coll, font de [ˈfɔŋdəˈmasˈkoʎ]

Font que es localitzava sobre el mas Coll, que n'origina el nom, en direcció nord i des de la qual durant molts anys es feia arribar l'aigua a la casa.

V. *Coll, mas*².

Mas Coll, horta del

«Pessa de terra conreu y secar vulgarment dita *la Horta del Mas Coll* y circuida tota de paret seca y sota las casas del expresat mas Coll» (*Llev. 1792*); «Pessa de terra situada territori anomenat *la Horta del mas Coll*» (FNA 1808).

Peça de terra de conreu que es trobava davant del mas Coll.

V. *Coll, mas*².

Mas Coll, partida de terra

«*Finca Manso Masferrer y Mas-Coll. Límites S. Bayer-Camps-Pidemunt y Canaleta. Castaños y encina y corcho*» (DFE 1939); «*Partida Manso Mascoll* linda al N. Manso Masferrer, E. Con Manso La Torre» (*Amill. 1944*); «*finca Manso Mascoll*» (*Amill. 1953*); «*Pago o paraje Mas Coll*» [inclou vint-i-dues peces, dues casetes i el mas] (*Cad. 1960*).

Antic espai de conreu situat entre mas Coll, el Maroi i la Dèrica.

V. *Coll, mas*².

Mas Coll, pont de [ˈpoŋdəˈmasˈkoʎ]

Pont que es troba a un quilòmetre d'Osor, sobre la riera d'Osor, i enllaça la Carretera amb el camí de la Torre i del Maroi, a l'alçada de mas Coll, que n'origina el nom. També se'l coneix com a *pont de la Dèrica* perquè conduïa a una empresa de fusta amb aquest nom.

V. *Pont de Mas Coll*.

Mas Cortal, molí del

«*Molenduy de manso Cortal*» i «Item teneo pro vobis et vos tenens de domyno dicte vallys medyeans mansi de Sabaceda deual et mansi banchs quanta petiam terre que fuit de pertinentys dicti mansi de Sabaceda cum agua ad regandu [...] Afrontatur ab oryente cum Riarya de Osoryo et recho de *moledyno de manso Cortal*» (*Capb. 1446*).

Per la situació, aquest nom és possible que designés antigament l'actual *molí d'en Serra*.

V. **Cortal, mas*; **Molí del Mas Cortal*.

Mas Cortal, rieral del

«Item una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Rieral del Mas Cortal* conte una vessana poch mes o menos; Afronta asolixent ab la Serra del Toronell; a mitg dia ab la Riera de Ozor; a tremuntana en altre honor llur del Mas Baceda» (*Llev.* 1731); «lo lloch anomenat *Riaral del Mas Cortal*» (*Llev.* 1792).

Devia designar un indret situat a prop de la riera d'Osor, a tocar del mas que n'origina el nom, que s'adequà com a peça de terra, és a dir, que possiblement el genèric es pren per extensió, ja que, de fet, un rieral és el «llit pedregós d'una riera» (DIEC, p. 1602), espai en el qual difícilment es pot conrear res; si no fos així, es tractaria d'una peça de terra situada en un espai en el qual antigament havia discorregut la riera.

V. **Cortal, mas*.

Mas Cortals, torrent del

«*Torrente mansi des Cortals*» (*Capb.* 1622).

Prop al mas Dois, semblaria que devia discórrer prop del mas homònim, que en devia originar el nom.

V. **Cortals, mas dels*.

Mas Crosa, quintà del

«Un single de terra ab oliveras baix lo *quinta del mas Crosa*, prop la Riera de Osor, de pertinencias del Mas Riera» (*Llev.* 1731); «lo *quintá de mas Crosa*» (*Llev.* 1792).

Terres de conreu properes al mas homònim, originador del topònim.

V. *Crosa, la*¹.

Mas Dois, hort del

«*El huerto del Manso Doys* [...] al lado del manso Buscá» (FNA 1832).

Peça de conreu situada al Boscà on s'havia localitzat el mas Dois, que n'origina el nom, just al límit municipal entre Osor i Susqueda, antigament Rupit.

V. **Dois, mas*¹.

Mas Falgueres, feixa

«*Fexia mansi Falgueriis*» (*Capb.* 1342).

Peça de terra afeixada de propietat del mas originador del topònim.

V. **Falgueres, mas*.

Mas Falgueres, vinya

«*Vinea mansi Falgueris*» (Capb. 1342); «*vinea mansi Falguerys*» (Capb. 1562); «*vinea mansi de falguerys*» (Capb. 1622).

Peça de vinya que limitava amb el mas can Coll, per tant, en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor o Santa Maria del Coll.

Devia tractar-se d'una propietat del mas que li dona el nom.

V. **Falgueres, mas*.

Mas Ferrer, peça de terra, o llocdit Mas Ferrer

«Dins les indicades afrontacions dels masos Coll y Fageda s'inclouen dues *peces de terra* anomenades *Masferrer* y *Duraneu*, i una altra anomenada *Masferrer*, que antigament fou del Mas Coll que posseeix Subirá» (FI 1562); «*Lloc antigament dit Masfarrer*» (Llev. 1731); «*Dos pessas de terra a Santa Creu una territori dit Masferrer cerca la riera de Gironella*» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra de conreu, que podrien ser dues, situada en parròquia de Santa Creu d'Horta vers l'antic mas Ferrer, que n'originaria el nom.

V. **Ferrer, mas*.

Mas Fonollet, partida de terra

«*Partida Mas Fonollet de Francisco Fonollet*» (Cad. 1785); «*Finca Manso Fonollet y Casica. Castaños y chopos*» (DFE 1939); «*Partida Manso Fonollet y Manso Casica*» (Amill. 1944); «*Finca Mas Fonollet*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje M. Fonollet*» [inclou divuit peces, un camí, una caseta, la Casica de Fonollet i el Fonollet] (Cad. 1960).

Partida situada al voltant del mas que n'origina el nom i que afrontava amb les propietats del Sobirà a l'est, del Veguer al sud, del Gelats a l'oest i del Baier al nord. Al segle XVIII eren dues partides diferents, ja que se'n separava la «partida Caseta de Fonollet de Josep Grevolosa» (Cad. 1785), però en el segle XX ja només n'era una, com es pot observar a l'Amill. 1944 i al Cad. 1960, que inclou la caseta com a part de la partida.

Gràficament, cal esmentar la dissimilació de 1947.

V. *Fonollet, el*.

Mas Fonollet, quintars del

«*Pessa de terra baix los quintars del mas Fonollet*» (Llev. 1792).

El genèric apareix en plural el 1792, possiblement per designar diverses peces de terra que devien formar part de la partida del mateix nom.

V. **Mas Fonollet, partida de terra*.

Mas Gascó, quintà del

«*Quintan de Manso Gasco*» (Escrip. 1594).

Nom que devia designar diferents peces immediates al mas el Gascó.

V. *Gascó, el²*.

Mas Gomis, basses d'amerar cànem de

«*Las Bassas de amarrar canem de dit Mas Gomis*» (Llev. 1731).

Devien ser unes basses properes al mas que devien usar-se per poder tractar el cànem de la seva propietat.

El nom s'originava, doncs, en la casa.

V. *Gomis, el¹*.

Mas Gomis, font del

«*lo Cami que va á la font del Mas Gomis*» (Llev. 1731).

Font que devia trobar-se prop de la casa que n'originava el nom.

V. *Gomis, el¹*.

Mas Jugador, el

«Una pieza de tierra nombrada *el Manso Jugador* de Joseph Prat poció del Duc de Medinaceli» (FN 1820).

Peça de terra situada al lloc on antigament hi devia haver hagut el mas del mateix nom.

V. **Jugador, mas*.

Mas Maig, peça de terra

«Una *pessa de terra* situada en dita Parra de Sta Creu de Horta anomenada *Mas Maig* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Busquets que fou de Armengol y a tremuntana en honor del Mas Funollet» (Llev. 1731); «*Pessa* nomenada *Mas Maig*» (Llev. 1792).

Possiblement, aquesta peça de terra es refereix a l'indret on hi havia hagut el mas Maig abans de la seva possible reconstrucció.

V. **Maig, mas*.

Mas Maig, riera del

Nom pretèrit del *sot d'Aiguafreda* o de *Fembra Morta* que esmenta Pladevall (1962b, p. 286): «Maig, Mayg o Maitg, dit més tard Berder; la *riera del mas Maig* anava vers Fonollet d'Osor», i, per tant, documentat del segle XIV. Es tracta,

doncs, d'un sot que discorre en direcció NNE, que neix vers el pla de la Vella i el Gelats i s'uneix a la riera d'Horta passant prop dels masos el Veguer, el Barder i Fonollet i, antigament, del Gausac i del mas Maig, que n'originaria el nom.

V. **Maig, mas*.

Mas Mata, partida de terra [lə'matə]

Diferent de la partida de la Mata —es recullen diferenciades—, aquesta és la que pròpiament depenia del mas, com demostra la forma composta; tanmateix, actualment no es diferencien i tot l'espai s'anomena *la Mata*. També se la coneixia com a partida de *Baier de la Mata* per diferenciar-se de l'altra i perquè havia estat de propietat del Baier.

«Partida mas Mata» (Hip. 1857); «partida Manso de la Mata o Bayer de la Mata» (Amill. 1944); «finca Manso Mata o Bayer de la Mata» (Amill. 1947); «Pago o paraje la Mata de Luis Obiols Taberner» [inclou vint-i-tres peces de terra, un viver i la Mata] (Cad. 1960).

El nom s'origina en el del mas.

V. *Mata, la*¹.

Mas Mir, quintars del

«Quintanals mansi Mir» (Capb. 1446).

Topònim que devia designar les peces de terra situades a prop del mas Mir i que actualment deuen trobar-se al Maimir.

V. **Mir, mas; Maimir, el*¹.

Mas Oller, quintà del

«Una feixa de terra de pertinencias de llur Mas Busquets situada en dita Parra en lo sol del *quintà del Mas Oller* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Triador; a mitg dia en honor del Mas Oller, y part en honor de dit Mas Triador» (Llev. 1731); «Una feixa de pertinencias al dit mas Busquets al peu de la *quintana del mas Oller*» (Llev. 1792).

Topònim que es refereix a les terres immediates a l'antic mas Oller de Santa Creu d'Horta, vers el mas el Triador, que són de la seva propietat.

V. **Oller, mas*¹.

Mas Pidemunt, bagues del

«Bagas del Mas Pidemont» (FP 1775).

Zona boscosa de castanyer que devia incloure's dins la partida del mateix nom o bé que era de propietat del mas que originà el nom.

V. *Pidemunt, el*.

Mas Pidemunt, partida de terra

«La *Partida* dicha *Manso Pidemont* propia de Jose Pidemunt linda L. Manso Pidevall, M. La Riera, P. Manso Crosa, T. Manso ferre» (*Cad.* 1785); «*Partida Manso Pidemunt* linda N. Manso Piferrer, S. Manso Pidevall, E. Manso Pane-lla, O. Mansos Pidevall y Masferrer» (*Amill.* 1944); «*Finca Pidemont*. Límites E. Manso Piconera, S. Manso Pidevall. Encinas, matorral y castaños para fruto» (DFE 1939); «*Pago o paraje Pidemunt*» [inclou divuit peces de terra i una case-
ta a més del mas] (*Cad.* 1960).

Partida situada a l'est d'Osor, al nord de la riera d'Osor, entre les propietats del Pidevall i la Crosa, prop del Pidemunt, un espai boscos amb predomini d'alzina.
V. *Pidemunt, el*.

Mas Pigem a la Vena, camí del

«Tot aquell balans de terra sota lo *Camí qui vá del Mas Pigem a la Avena*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, és el camí que des del Caulí es dirigeix fins a l'església de Santa Creu d'Horta i passa a tocar de la Grevolosa, la Vena, Pigem, cal Rectoret, la Molina i ca n'Iglésies, discorre en direcció sud-est i, posteriorment, des de Pigem, en direcció sud-oest.

El camí rep aquest nom en l'espai de Santa Creu d'Horta, entre els dos masos que formen el topònim compost.

V. *Pigem, mas; Vena, la¹*.

Mas Pontei, camí del

«*Via publica qua tenditur ad Pontei ad Puio*l» (*Capb.* 1446); «*camino quo tendi-
tor domo den Planas ad mansum Pontey*» (*Capb.* 1699).

Possiblement, es tractava d'una part del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll passant pel Part.

El camí rep el nom del mas pel qual passa o bé a què es dirigeix.

V. **Pontei, mas*.

Mas Pontei, partida de terra

«*Petiam terra pertinencys mansi Pontey* de vinea et de avellaners» (*Capb.* 1699); «*Partida Mas Pontey* de Ysidro Servé linda L. Manso Crosa, M. P. Manso Pla-na» i «*Partida Mas Pontey* de Francisco Puig de Susqueda linda L. M. Manso Plana, P. T. Manso Sitjá» (*Cad.* 1785); «*Viña sita en la partida dita lo Mas Pon-
tey*» (FN 1800); «*Viña territori dit lo Mas Pontey* y conegut en el die per Ntra Sra del Part» (FNA 1831).

Antiga partida que se situava entre el mas del mateix nom i can Plana i arribava fins als límits municipals amb Susqueda, al nord-oest d'Osor.

La partida de terra pren el nom del mas.

V. **Ponteï, mas*.

Mas Ponteï, vinya del

«*Vinea Mansi Pontey*» (Capb. 1446); «*vinea pertinentys mansi Pontey*» (Capb. 1699); «Partida Mas Plana [...] linda T. *Las Viñas del Manso Pontey*» (Cad. 1785).

Possiblement, es referia a una part de la partida homònima de la qual prenia el nom per metonímia, i que devia ser de conreu de vinya. El fet que el 1785 aparegui en plural pot indicar que es tractava de més d'una peça.

V. **Mas Ponteï, partida de terra*.

Mas Ridemar, feixa de terra

«*Feixa terra vocata mansi Ridemar*» (Capb. 1446).

Feixa de conreu situada prop del Baier, que rep el nom de l'antic mas.

V. **Ridemar, mas*.

Mas Ripoll, el

[ə'ɾi'poʎ]

Notable partida situada a l'entorn de la casa que n'origina el nom i que es localitza entre les propietats del Gomis, el Baier i can Cercenedes, travessa la riera de la Noguerola i arriba, al nord-oest, als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm.

«La feixa de dit *Ripoll*» (Rip. 1562); «*Partida Manso Ripoll* de Joseph Ripoll limita M. Manso Gomis, P. Manso Solé term. San Hilario, T. Manso Sarsanedas» (Cad. 1785); «*partida Manso Ripoll*» (Amill. 1862); «*Finca Manso Ripoll*. Límites N. con tierras mansos Bayer, Sarsanedas, Subirá, E. con las del manso Bayer, S. con las del manso Gomis, O. con la de los mansos Sarsanedas y Subirá. Castaños, encinas, alcornoques y fresno» (DFE 1939); «*Finca Manso Ripoll* de Fernando Ripoll» (Amill. 1944); «*Finca Manso Ripoll* de Ossor» (DFE 1948); «*Pago o paraje C. Ripoll* entre El Gomis y El Brau» [inclou cent trenta-vuit peces de dos propietaris, una bassa i el mas] (Cad. 1960).

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas.

V. *Ripoll, el*.

Mas Roscall, el

[pə'r'tiðəl'mazrus'kaɟ]

Partida fonamentalment boscosa d'alzina, de castanyer i de pi situada al sud-est d'Osor, entre la propietat de la Gironella, Santa Bàrbara, coll de Roscall i Llueneres, afronta amb els termes municipals d'Anglès, de Brunyola i de Santa Coloma de Farners.

«Pieza de tierra sita en la *Partida* dicha *Manso Ruscay* propia de Valentín Subirá, linda L. En término de Anglés M. Manso Surós en término de Castañet y Manso Yglesias P. Manso Gravalosa y Manso Yglesias, T. Manso Gravalosa» (*Cad.* 1785); «*Partida Mansos Ruscall*, Gironella y La Casina linda N. manso Vellvehí, S. manso Surós mediante camino, E. Santa Bárbara» (*Amill.* 1944); «*finca mansos Ruscall*, Gironella y Casina» (*Amill.* 1947); «*Pago o paraje Rus-cay*» [inclou tretze peces de terra i el Roscall] (*Cad.* 1960); «*Finca Ruscay*. Límites S. Manso Surós. Castaños» (DFE 1961).

Evidentment, el nom de la partida s'origina en el mas homònim.

V. *Roscall*, *el*.

Mas Rovir, quinta del

«Lo marge del *quinta del mas Rouir*» (Rip. 1427).

Amb aquest terme devia fer-se referència a les peces de terra de conreu que es localitzaven a tocar del mas Rovir.

V. **Rovir*, *mas*.

Mas Serrat

V. **Era del M. S.*

Mas Soler (del Coll), baga del

«*Baga del Manso Soler*» (Escrip. 1778).

Zona boscosa de castanyer que es localitzava prop del Soler del Coll, que n'origina el nom, en municipi de Susqueda encara que parròquia de Sant Pere d'Osor.

V. *Soler (del Coll)*, *el*.

Mas Soler (d'en Ripoll), partida de terra

«*Partida Manso Solé* de Mariannna Romagueras linda L. Manso Badia, M. Riera, T. Manso Romagueras» (*Cad.* 1785).

Nom arcaic que feia referència a l'actual partida de terra del *Soleric*.

El topònim, que apareix amb la forma simple, s'origina en l'antic nom del mas que, per les afrontacions, creiem que és *el Soleric*.

V. **Soler d'en Ripoll (de Plaça)*, *mas*.

Mas el Soleric, el

[əlsulə'rik]

Partida de terra que ara és una zona urbanitzada. Se situa entre can Badia, el Solà, la Torrentera, la carretera del Coll i Puig-rodon.

«*Partida del Mas Solarich*» (Hip. 1862); «*Finca Solarich*. Límites S. Con camino Susqueda, O. Con torrente llamado Torrentera. Castaños, encinas, alisos y ála-

mos» (DFE 1939); «*finca manso Salarich*» (Amill. 1944); «*finca manso Solarich*» (Amill. 1953).

El nom de la partida prové del mas a l'entorn del qual se situa.
V. *Soleric, el¹*.

Mas Sunyer, font del

«Duas pessas de terra que foren de pertinencias de la casa Desvilar, la una Noguer y la altre sobre la *Font del Mas Sunyer*» (Llev. 1792).

Antiga font situada vers can Serra de Toronell, prop d'on s'havia localitzat el mas que n'origina el nom.

El nom de la font prové del de l'antiga casa, que, en el moment de l'esment documental en què es recull, ja restava derruïda.

V. **Sunyer, mas*.

Mas Sunyer, peça de terra

«*Pessa de terra dita del Mas Sunyès*» (FP 1688); «*Pessa de terra situada dins la quintana del mas Sunyer*» (Llev. 1792).

Nom que devia rebre l'espai, possiblement boscós, sobre el qual hi havia construït el mas Sunyer, vers can Serra de Toronell i no gaire lluny dels límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter.

Grafiat en plural al segle XVII, sembla que prové del nom del mas.

V. **Sunyer, mas*.

Mas Veguer

V. **Ginestar del M. V.*

Mas Veguer, quintars del

«*Los quintars del mas Vaguer*» (MN 1710).

Topònim referit a les peces de conreu immediates al mas que n'origina el nom.
V. *Veguer, el¹*.

Mas Veguer, riera del

«*Riarya de Mansi Vaguer*» (Capb. 1446).

Possiblement, es tracta d'una forma poc habitual usada per referir-se al *sot* o *torrent d'Aiguafreda* o *Fontfreda*, que discorre prop del mas el Veguer.

Sembla clar que l'hidrònim pren el nom del mas.

V. *Veguer, el¹*.

Mas Viurevol, peça de terra

«*Petia terra boschosa mansi Viuravol*» (Capb. 1446).

Peça localitzada a Santa Creu d'Horta, prop del mas homònim.

És evident que el nom del tros de terra prové del del mas.

V. *Viurevol, el*¹.

Mascomptador, serrat

«El *Serrat* anomenat *Mascontador*» (FN 1833).

Terme de caràcter orogràfic que se situava vers la Coma, a l'oest d'Osor.

Semblaria un topònim aglutinat de *mas* i *contador*, un mas, però, no documentat. És possible que, com assenyala Coromines (DECat, II, p. 859, i *OnCat.*, III, p. 119) parlant de les partides el *roc del Comptador* (Conflent), la *lloma del Comptador* (Cocentaina) i *el Comptador*, es relacioni amb un indret de pastors amb «referència al recompte de les ovelles que es realitza fent-les passar per un pas estret».

Masferrer

[¹masfə're]

Partida de terra que es localitza entre la del Maroi, la del Bancs i la riera d'Osor.

«*Petiam terra boschosam ad locum vocatam Masferrer*» (Capb. 1446); «*Partida dicha Masferré* propia de Valentin Masferré y Subirá afronta L. Manso Pidemunt, M. Manso Crosa y la Riera, P. Manso Banchs T. Manso Serra» (*Cad.* 1785); «*Finca manso Masferrer*» (DFE 1939); «*Finca Manso Masferrer*. Límites N. Con el Manso Serra, E. Con el Manso Pidemunt y Manso Pidevall, S. Con manso Crosa y manso Mascoll, O. con manso Banchs. Encinas, pinos y castaño» (DFE 1946); «*finca manso Masferrer*» (*Amill.* 1947); «*Finca Mas Ferrer*. Pinos» (DFE 1957); «*Pago o paraje Mas Ferrer*» [quaranta-sis peces, tres camins, una caseta i el mas] (*Cad.* 1960).

Notable partida fonamentalment boscosa que rep el nom del mas.

V. *Masferrer, mas*; *Sobre M.*; *Sota M.*

Masferrer, bassa de

[¹basəðə'masfə're]

Bassa on es recollia aigua d'un sot per a fer-ne ús els habitants del Masferrer, per a regar i per a consum humà.

El nom prové, doncs, del mas.

V. *Masferrer, mas*.

Masferrer, can

[¹kam'masfə're]

Casa documentada al segle XVIII situada a la plaça del Verger.

Desconeixem si és la que actualment rep el mateix nom anomenada així arran del fet que els seus habitants havien residit al mas homònim, en canvi, en el cas

pretèrit, el terme s'origina en el llinatge, com demostra el nom del seu propietari, Silvestro *Masferrer*.

«Silvestro Masfarrer domus vulgo apellato *Casa den Masfarrer*» (MN 1710).

Masferrer, font de [ˈfɔ̃ndəˈmasfəˈre]

Antiga font actualment seca que es localitzava a tocar de Masferrer, element que n'origina el nom.

V. *Masferrer, mas*.

Masferrer, mas [ˈmasfəˈre]

Mas en procés d'enrunament localitzat al nord-est d'Osor i que en el passat havia estat dels més significatius de la zona. Pladelasala (1960, p. 372) el data al segle XVI i Pladevall (1962b, p. 284) esmenta l'existència d'un *mas Ferrer* el 1316 habitat per Maria Ferrera i la seva filla Seluana que molt possiblement es tracta del mas que ens ocupa, ja que un altre d'homònim es trobava en parròquia de Santa Creu d'Horta.

«*Manso Masfarrer* de Anthony de Masferré» (*Capb.* 1446); «Joseph Masferrer propietari del *Masferrer d'Osor*» (FI 1670); «Joseph Masfarrer pagès propietari del *Mas del Masfarrer*» (LB 1715); «Joseph Masferrer Pages Sr util y propietari del *Mas Masfarrer* y sas terras de la Parra de Ozor y Esteve Masferrrer son fill y hereu universal» (*Llev.* 1731); «Joan Bruguera pagès masover *al Masfarrer*» (LB 1748); «Valentí Soler Subirá y Masferrer qui per causa de matrimoni havén entrat en lo *Mas Masferrer*» (FP 1769); «*Manso Masferrer* de Valentí Soler Subirá y Masferrer que hi entrá per nupcias» (*Escrip.* 1780);⁴⁶⁰ «*Manso Masferré* de Valentí Masferré y Subirá» (*Cad.* 1785); «Hilari Benet Soler y Masferrer ciudadá honrat de Barcelona dueño de lo *Mas Masfarrer*» (FN 1804); «Ramon Benet Marferrer y Vila dueño y possessor del Mas Coll y *Mas Masfarrer* fill hereu del Magnífic Hilari Benet Soler y Masferrer y Antonia Benet y Masferrer» (FN 1823); «Joseph Arcarons cambrer de *Masferrer*» (LB 1851); «*Manso Masferrer*» (*Hip.* 1862); «*Masfarré*» (*Pad.* 1885); «*manso Masferrer*» (*Amill.* 1944); «*Masferrer*» (GR 1956); «José Hosa Mas de la casa de campo *Mas Ferrer*» (DFE 1957).

Gràficament, cal destacar l'aglutinació de *mas* i *Ferrer* que, amb sentit tautològic, sovint va precedida del genèric *mas*, la qual cosa demostra que amb el temps la forma aglutinada va esdevenir pròpiament el llinatge i el topònim; tanmateix, progressivament s'ha anat ometent el genèric i ara, quan se l'esmenta, es fa o bé amb l'article definit o bé sense cap introductor, «vaig a Masferrer».

Creiem que és un topònim d'origen antroponímic format del llinatge documentat a Osor des del segle XV fins a la segona meitat del segle XX, incloent-hi di-

460. Observeu en aquest esment i en d'altres de semblants com s'usen tres llinatges diferents per assenyalar tres propietats, el Soler de Mansolí, el Sobirà de Santa Creu i el Masferrer d'Osor.

versos caps de casa com, al segle xv, «*Anthonius Masferrer*», «*Michael Masferrer* textor» i «*Martinus Masferrer*» (PLO 1473) i «*Johan Masferrer*» (*Fog.* 1497), i al segle xvi «*Antoni Masferrer*» (*Fog.* 1553); així mateix foren portadors del llinatge diferents batlles: Josep *Masferrer* (1705-1720), un altre Josep *Masferrer* (1751-1752, 1761-1762 i 1765-1766), un darrer Josep *Masferrer* (1784-1785) i Ramon Benet *Masferrer* (1850). Aquest origen antroponímic es concreta en la coincidència entre el nom i el llinatge dels propietaris, Maria *Farrera* (1316),⁴⁶¹ Antoni *Masferrer* (1446), Josep *Masferrer* (1670), Josep *Masferrer* (1715), Josep *Masferrer* (1731), Valentí *Masferrer* Subierá (1785), Hilari Benet Soler i *Masferrer* (1808) o Ramon Benet *Masferrer* i Vila (1823). En aquest sentit, Navarro Colás (1963, p. 83) també coincideix amb aquesta hipòtesi quan, referint-se a noms originats en oficis, afirma, en parlar de *Masferrer*: «En el topónimo que nos ocupa se trata de un antroponímico extendido por todo el dominio catalán».⁴⁶²

V. **Casa Nova de Masferrer*.

Masferrer, pou de [ˈpowðəˈmasfəˈre]

Antic pou que es trobava a tocar del mas que n'origina el nom i del qual s'extreia aigua per al consum humà.

V. *Masferrer, mas*.

Masferrer, quintà de [kiŋˈtaðəˈmasfəˈre]

Antiga zona de conreu situada sota el Masferrer inclosa a la partida de Sota Masferrer.

«Hort situat en la *quintana del mas Masferrer*» (*Llev.* 1792); «partida *quintanar del mas Masferrer*» (*Hip.* 1862).

V. *Masferrer, mas*.

Masferrer, sot de [ˈsoddəˈmasfəˈre]

Sot de poc cabal que s'uneix al de la Torre. Situat prop de Masferrer, per això rep aquest nom.

«*Torrentera del mas Masferrer*» (*Amill.* 1947); «*torrentera del manso Masferrer*» (*Amill.* 1953).

V. *Masferrer, mas*.

461. Observeu la feminització del llinatge.

462. La mateixa estudiosa no recull el mas com a aglutinat sinó com a *Ferrer, mas*, cosa que no considerem adequada a partir de la documentació escrita, com hem evidenciat.

Masjoan

«Item: una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Ridafré y fou del mas Viuravol. Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Mont anomenat Ridafré [...] y a tremuntana en altre honor llur anomenat Pla de campench part en honor llur que fou del mas Mont y part en altre honor llur anomenat *Masjoan*» (Llev. 1731).

Lloc d'anomenada situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, de propietat del mas el Sobirà, prop dels masos can Mont i el Viurevol, al SSE d'Osor.

Creiem que es tracta d'un topònim aglutinat pel nom *mas* i el llinatge *Joan*, que documentem en els segles XVIII i XIX a Santa Creu d'Horta i fins ara, que es manté com a primer i segon cognoms, tot i que grafiat *Juan*.⁴⁶³ De totes maneres, en cap altra ocasió hem documentat un mas amb aquest nom i, per tant, és possible que fos una manera esporàdica de referir-se a alguna altra de les cases de la zona.

Masó, el

«Pieza de tierra sita en la *Partida* dita *el Masó* propia de Fructuoso Masó, linda L. T. Manso Ferré, M. Manso Pidemun, P. Manso Closa» (Cad. 1785); «*Partida pessa Masó* linda N. manso Masferré, S. E. Manso Pidemunt, O. Manso Bayer» (Amill. 1944); «*finca manso Masó*» (Amill. 1953); «*Pago o paraje Can Masó*» [incloïa dues peces i el mas] (Cad. 1960).

Petita partida situada vers el Pidemunt i el Camps, a tocar del mas homònim. El nom de la partida s'origina en el del mas homònim.

V. *Masó, can*.

Masó, can

[ˈkamməˈzo]

Mas del qual encara es poden veure runes situat entre els masos el Pidemunt i els Artigots, al nord-est d'Osor. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com a «*can Masó*», situat en parròquia de Sant Pere d'Osor.

«Geroni Massó pagés del *Mas Massó*, parroquia de Osor» (LB 1734); «*Casa* dita *Masó* de Fructuoso Masó» (Cad. 1785); «*Mas Masó* de la Parra de St Pere de Osor de Paula Pidemont y Masó» (FNA 1821); «el *mas Masó*» (LB 1839); «*Manso Massó* de Teresa Pidemunt» (Amill. 1862); «*Masó*» (Nom. 1863); «*Masó*» (Pad. 1880); «*Maso*» (Pad. 1884); «*Masó*» (Pad. 1930); «*can Masó*» (Amill. 1944); «*can Masó*» (Amill. 1953).

El terme apareix documentat com a llinatge osorenc des de 1727 i ha arribat fins als nostres dies com a primer cognom, segons el Pad. 2002, amb tres ocurrencies.

463. Segons el Pad. 2002, amb nou casos, quatre com a primer cognom i cinc com a segon.

cies; a més, l'alcalde d'Osor entre 1900 i 1903 era un propietari portador del llinatge, Francisco *Masó* Serra. El fet que els primers propietaris documentats del mas també tinguessin aquest cognom, Jeroni *Masó* (1734), Fructuós *Masó* (1785), Francisco *Masó* (1792) o Paula Pidemunt i *Masó* (1821), ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, possibilitat que també recull Navarro Colás (1963, p. 39).

V. *Can Masó*, **Caseta d'en Masó*.

Masover, cal [ˈkalməzuˈβe]

Nom que encara es recorda amb referència a l'*hostal del Sobirà* pel fet que era l'habitatge en el qual residien els masovers de la casa esmentada.

Per tant, es tracta d'un derivat de *mas*, del llatí MANSUARIU, 'habitador d'un mas' (AlcM, 7, p. 284).

V. *Cal Masover*.

Masoveria de les Planes, peça de terra

«Una *pessa de terra* part cultiva y part boscosa anomenada *Masoveria de las Planas*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* anomenada *Masoveria de las Planas*» (Llev. 1792).

Peça de terra que es localitzava on havia existit la masoveria que li dona nom, vers el Masferrer, el Bancs i can Serra de Toronell.

V. **Planes, masoveria de les*.

Masplà de Rebleda, llocdit

«*Pessa de terra* situada *lloc dit Masplà de Rableda*» (Llev. 1792).

Antic lloc d'anomenada que podria tractar-se d'una part de la partida de la Rebleda, vers Fonollet.

Semblaria un topònim compost, el primer element del qual podria ser una aglutinació de *mas* i *pla*.

V. *Rebleda, la*.

Mata, la¹ [ləˈmatə]

Antic i important mas situat prop d'Osor en direcció nord, sobre la piscina. Durant el període medieval, havia estat *domus* o casa forta. Així, el documentem des del segle XIII fins als nostres dies, en què encara resta dret, tot i que en molt mal estat i amb un edifici que, possiblement, no té res a veure amb el que havia estat en el passat esplendorós, ja que l'antic casal es documenta com a deriuït en el segle XVIII. A més, apareix recollit al *Nom*. 2004 com a «*la Mata*» i a obres cartogràfiques com a «*La Mata*» (MAPA 1, 3 i 4), «*C. Mata*» (MAPA 6) i

«*Can la Mata*» (MAPA 2). És esmentat per Botet i Sisó quan assenyala: «Els Galliners de Girona senyors de les cases de *la Mata* i de les Romagueres als segles XIII i XIV».⁴⁶⁴

«*Mansi Mata de Osorio*» (Not. 1285); «*mas Matha*» (Man. 1316); «*mas Mathe*» (Cop. 1421); «*Domus de la Matha*» (Capb. 1446); «Sra dona Anna Maÿ y de gallines [...] filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines condam donzell en la Vila de Ripoll domiciliant senyora de las rendas de las *casas* de las Romagueras y de *la matha*, de la Riera y del Vilar situadas en lo terme de Ozor» (Rip. 1598); «*la Mata*» (LB 1708); «Ysidro Bayer Pages de Ozor confessa a favor de dita Exa que te en clar y directe Señoria de dita sa Exa un *Casal de la Mata* dirruit» (Llev. 1731); «*casa de la Mata* de Josef Bayé de la Mata» (Cad. 1785); «Tota aquella casa dita *Casal de la Mata* de Joseph Bayer de la Mata e Ysidro, pare y fill bracers de Osor» (Llev. 1792); «Isidro Bayer y Mata pages hereu del *Mas Mata*» (FN 1808);⁴⁶⁵ «*la Mata*» (FN 1851); «*mas Mata*» (Hip. 1857); «*Mata*» (Nom. 1863); «*Mata*» (Pad. 1884); «*Mata*» (Pad. 1930); «*La Mata*» (GR 1956); «*La Mata* de Luis Obiols» (Cad. 1960); «*la Mata*» (LB 1962).

Gràficament, només cal esmentar l'aparició de formes arcaiques com *Matha* o *Mathe* i alguna de composta: *Mata d'Osor* o bé *Baier de la Mata*.

L'origen del nom creiem que es troba en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, «*Jacobus de Mata*» (Not. 1285), i que ha arribat fins als nostres dies com a segon cognom i en plural, «*Matas*».⁴⁶⁶ De fet, la família Mata fou una de les més importants de la vall d'Osor durant l'època medieval, especialment, en el segle XIV quan el seu propietari havia arribat a ser cavaller, Bernat *de Mata*.⁴⁶⁷ El terme apareix com a llinatge dels propietaris del mas durant molts segles, fins i tot quan es tractava d'una propietat dels Baier que o bé s'acompanyaven de les dues formes, *Baier i Mata*, o bé es feien anomenar *Baier de la Mata*: Bernat *de Mata* (1316), Josep *Baier de la Mata* (1792) o bé Isidro Baier i *Mata* (1808). Navarro Colás (1963, p. 75) coincideix en aquest origen antroponímic del topònim quan, malgrat incloure'l dins el grup de topònims botànics, afirma que «[e]n el caso que nos ocupa se trata también de una transmisión antroponímica». Moll (ELC, p. 237) considera que el llinatge prové del nom de planta silvestre, un mot d'origen incert, probablement del llatí tardà *MATTA*, -AE, 'estora', amb canvi de sentit a 'clapa de plantes' (DEM, p. 278), i

464. Malgrat això, CARRERAS CANDI (1911, p. 81-82) indica: «Eran los Galliners, ciutadans de Girona. Possehiren dominis a Osor en lo segle XV com a senyors de las casas de la Mata y de las Romagueras. Abdues cases existeixen avuy dia, en la montanya de Sant Gregori», és a dir, que hi situa el seu domini més tard que Botet i Sisó.

465. Observeu novament l'ús de dos llinatges units per la conjunció copulativa amb la finalitat de destacar dues propietats, els masos el Baier i la Mata.

466. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

467. Sobre la importància d'aquesta família a Osor, es pot consultar PLADEVALL (1962b, p. 296-297).

que al seu torn podria ser preromà o púnic, equivalent a l'hebreu *mitta*, 'flassada, cobertor' (DE, p. 578).

V. **Costa de la M.*, *Sobre la M.*, **Sota la M.*

Mata, la² [lə'matə]

Partida situada a l'entorn de la partida Mas Mata, prop d'Osor en direcció nord. Ara és bàsicament una zona boscosa de pins.

«Hort de terra *territori* anomenat *la Mata*» (FNA 1812); «Aquella feixa de regadiu dita vulgarment la feixa de Baix afronta en part del quinta de dita ma casa y *terras* vulgarment ditas *la Mata*» (FN 1851); «*Pieza de la Mata*» (Amill. 1862); «*Finca la Mata*» (Amill. 1944); «*Finca La Mata*. Pocas encinas, chopos, algún nogal y castaño» (DFE 1947); «*finca la Mata*» (Amill. 1947); «*finca la Mata* de Luis Obiols Taberner» (Amill. 1953); «*Pago o paraje La Mata*» [inclou deu peces de sis propietaris] (Cad. 1960).

El nom de la partida deu originar-se en el del mas.

V. *Mas Mata*; *Mata, la¹*.

Mata, la³

«Una pessa de terra en lo *lloch* anomenat *la Mata* [...] afronta asolixent en honor de Martí Sala, y restants ab Vaguer» (Llev. 1731); «*lloch anomenat la Mata*» (Llev. 1792).

Partida documentada al segle XVIII situada entre el Veguer i el Fonollet.

Atesa la situació, creiem que aquesta partida es localitzava on havia existit l'antic mas Mata, en els límits entre les parròquies d'Osor i de Santa Creu d'Horta.

V. **Mata, mas*.

Mata, la⁴

«Altre pessa de terra del Mas Fonollet a la part de solixent anomenada *la Mata* y fou de dit Mas Vaguer» (Llev. 1731); «*pessa la Mata*» (Hip. 1853); «*hort de la Mata*» (Hip. 1862); «*pieza la Mata*» (Amill. 1944); «*pieza la Mata*» (Amill. 1953).

Nom de diverses peces situades a dues zones, una vers la Mata, prop d'Osor en direcció nord, l'altra vers l'antic mas Mata a Santa Creu d'Horta i en direcció sud.

En tots els casos, les peces de conreu reben el nom del mas o la partida on se situen.

Mata, bosc de la [lə'matə]

Zona boscosa fonamentalment de pins situada sobre el mas del mateix nom en direcció nord. El recull el *Nom*. 2004 i el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3).

V. *Mata, la¹*.

Mata, camí de la [kə'miðələ'matə]

Camí que des d'Osor s'enfilava fins a la Mata, origen del nom, i d'allà, a la Ma-duixa i Sant Gregori.

V. *Mata, la*¹.

Mata, comarc de la [ku'margdələ'matə]

Sot sense aigua constant situat a l'oest de la Mata.

V. *Mata, la*¹.

Mata, font de la [ˈfɔŋdələ'matə]

Font que es localitzava prop del torrent homònim i no lluny de la casa que originaria l'hidrònim.

V. *Mata, la*¹.

Mata, mas

«*Mas Matha*» (*Man.* 1316); «afronta [...] a mitgdia en honor del mas Ripoll a ponent y a tramuntana en honor de Dalmau de *matha*» (Rip. 1346); «a mitgdia en honor de Dalmau de *matha* a ponent y tremuntana en honor del mas noguereda» (Rip. 1356); «Una pessa de terra que fou de pertinencias de la *Casa de la Mata* Afronta asolixent en honor llur Mas Arrencada; a mitg dia ponent y tremuntana en honor de mas Gomis» (*Llev.* 1731).

Diferent de l'actual, es tractava d'un antic mas documentat al segle XIV que, com assenyala Pladevall (1962b, p. 284): «Mata, diferent de la *Domus* d'aquest nom, propi dels Recs i en Riera, era habitat per Ramona i Vidal de Matha fill seu». De situació incerta, sembla que es localitzava entre els masos el Gomis, Fonollet i el Veguer, en els antics límits entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor.

Possiblement, el nom del mas té un origen antroponímic en el llinatge, que, com mostra el document de 1316, respon al dels seus propietaris.

Mata, molí de la

«Un hort de terra situat en dita Parra de Ozor y en lo lloch anomenat *Mira-peus* [...] Afronta asolixent part ab la riera de Ozor y part ab lo *Molí de la Mata* anomenat den Vila» (*Llev.* 1731).

Un altre nom antic del *molí de Cercenedes* i, antigament, *d'en Vila* o *de Mira-peus*, situat entre el carrer de França, en el seu tram final en direcció oest, i la riera d'Osor.

Desconeixem les raons d'aquest terme per al molí però creiem que devia tractar-se d'una forma medieval, ja que la família Mata, al segle XIV, conjuntament

amb la família Romegueres, tenia algun molí arrendat a na Sibilla de Saga a Osor; és possible que aquesta fórmula del segle XVIII faci referència a aquesta realitat de segles anteriors.⁴⁶⁸

V. **Molí de la Mata*.

Mata, pineda de la [pi'neðəðələ'matə]

Zona actualment boscosa de pins que ocupa bona part de la partida de terra del mateix nom.

V. *Mata, la*².

Mata, quintà de la [kiŋ'taðələ'matə]

Antiga zona de conreu afeixada que vorejava el mas situat prop d'Osor.

«Pessa de terra en fexas dividida y ab tiras de sarments y altres arbres fruyters situada sobre lo *quintar de la Mata*» (Llev. 1792); «*quinta* de dita casa *de la Mata*» (FN 1851); «*quintà de la Mata*» (Hip. 1851); «*Quintà de la Mata* linda al E. con camino que dirige a la Iglesia de Osor» (Amill. 1944); «*Finca Quintà de la Mata*» (Amill. 1953).

L'origen del topònim es troba en el nom del mas del qual era propietat.

V. *Mata, la*¹.

Mata, sot de la [ˈsoddələ'matə]

Sot que neix entre les Romegueres i Masferrer, discorre en direcció sud per unir-se a la riera d'Osor prop del Maroi; també se l'anomena *sot del Maroi* o *de les Malloles*.

«*Lo Torrent de la Mata*» (Llev. 1731); «*lo sot de la Mata*» (Hip. 1857); «*torrent de la Mata*» (Hip. 1862); «*torrente de la Mata*» (Amill. 1947); «*torrente de la Mata*» (Amill. 1953).

El nom prové del fet que discorre per propietats del mas prop de la casa.

V. *Mata, la*¹; **Sot de la Mata*.

Mata, vinya de la

«*Partida Vinya de la Mata*» (Amill. 1944); «*finca Viña de la Mata*» (Amill. 1953).

468. A. PLADEVALL (1962b, p. 287-289) esmenta a «El plet sobre l'ús dels molins pels habitants de la Sagrera», un esdeveniment datat entre 1316 i 1318, un plet que mostra el que indiquem de la possessió de molins per part de la família Mata a Osor. A més, a la pàgina 297 encara afirma que (la família Mata) «posseïa el molí de Mirapeus i altres, a mitges amb en Romagueres»; així doncs, si el que ens ocupa és el *molí de Cercenedes*, antigament *d'en Vila* o *de Mirapeus*, i havia estat de propietat de la Mata, d'aquí sorgiria, molt possiblement, aquesta forma toponímica de *molí de la Mata*.

Antiga zona de conreu de vinya que s'inclouïa dins la partida de terra del mateix nom, prop del mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Mata, la*¹.

Mata d'Amunt, mas

«*Mas Mata d'amunt*» (*Man.* 1316).

Casa que només esmenta Pladevall (1962*b*, p. 284) a partir d'un manual parroquial del segle *xiv*; diu: «*Mata d'amunt*, mata vers el que en Castellet posseïa vinyes, ignorem si es podria identificar amb l'anterior», és a dir, amb el mas Mata, que possiblement es localitzava vers el Viurevol. Creiem, a més, que aquest mas podria tractar-se del *mas Mata de Ça* documentat al s. *xv*, «*Manso Mata de sa*» (*Capb.* 1446), ja que semblaria localitzat en aquesta zona. Això voldria dir que haviem existit dos masos homònims, un vers el Viurevol i l'altre sobre Osor, tot i que podria haver-ne set més, un *mas Mata* sobre el Gomis i *el Mata d'Amunt* i *Mata de Ça* —que també podria haver estat *el Mata d'Avall*, que no hem documentat—, desconexem si aquests tres es referien a algun dels dos anteriors o si les formes compostes servien, precisament, per diferenciar cases diferents amb el mateix nom.

Pensem que l'origen del nom sempre és el llinatge.

Mata de Ça, mas

«*Manso Mata de sa*» (*Capb.* 1446).

De situació desconeguda, no sabem si és una forma composta referida a algun altre dels masos homònims documentats o bé si respon a una casa diferent.

Tot i això, és evident que el terme es forma per contrast amb alguna altra casa homònima.

Matalussa, penyes de

[¹peɾəzdəmətə'lusə]

Roques situades a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, sota can Mont.

Recollit oralment, desconexem quin podria ser el sentit d'aquest topònim.

Matella

«Una pessa de terra anomenada *Matella* situada en dita Parra de Ozor [...] y es dins las terras del Mas Gausach» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tractava d'un antic tros de terra situat on avui localitzem la font homònima, vers el Gelats i prop de l'antic mas Gausac.

V. *Matella, font*.

Matella, font [ˈfomməˈteˌlə]

Documentada oralment, és una font situada prop del Gelats, al sud d'Osor.

Etimològicament, semblaria tractar-se d'un derivat de *mata* (AlcM, 7, p. 302, i ENL, p. 66), amb el sufix possiblement col·lectiu, com assenyalaven Alcover i Moll, *-ella* en el sentit esmentat per Maria-Reina Bastardas (1994, p. 147), i amb el significat de 'indret reduït i ben delimitat d'arbres o d'arbusts d'una mateixa espècie' (ENL, p. 66) o bé, simplement de 'porció d'una boscúria' (DECat, V, p. 527); de fet, en aquest indret hi ha predomini del bosc d'alzina i de castanyer.

Mates

«Hort territori dit *Matas*» (Llev. 1731).

De situació desconeguda, deu tractar-se d'un plural de *mata*, un mot d'origen incert provinent, probablement, del llatí tardà *MATTA*, *-AE*, 'estora', amb canvi a 'clapa de plantes' (DEM, p. 278), en el sentit de 'lloc poblat d'arbusts de poca alçada'.

Mates, can [ˈkamˈmatə(s)]

Casa situada al carrer de França, encara que al segle XVIII n'apareix una altra d'homònima a la plaça del Verger.

«Stephanus Mata dominus utilis vulgariter la *Casa den Matas* sito in loco dicto lo Verger» (MN 1710); «*can Mata*» (LLC 1929e).

Oït indistintament en singular o en plural, sembla evident que el nom de la casa, l'actual i el pretèrit, prové del llinatge, que també es documenta tant en singular com en plural.

Matret, barraca de [bəˈrakədəmˈtret]

Antiga barraca actualment inexistent que es localitzava prop del Clascar, al nord d'Osor. Recollit oralment, no tenim constància que es relacioni amb la casa homònima situada al nucli urbà d'Osor ni amb la població lleidatana.

Matret, can [ˈkammˈtret]

Casa situada al carrer de França documentada oralment i en un text del segle XX, «*nen de can Matret*» (LLC 1929e).

Es tracta d'un nom d'origen toponímic, ja que la família que hi habita procedia de la població lleidatana el Matret.

Matxos, camí dels [kəˈmiðəlzˈmatʃus]

Camí que arribava a la partida de Puig-rodon per la banda occidental, provinent del Soleric i la carretera del Coll.

S'anomena d'aquesta manera perquè es tractava del camí que seguien les cavalleries per arribar a Puig-rodon en contrast amb el *camí de la Gent*, molt més costerut. Per tant, es tracta d'un plural del nom d'animal provinent del castellà *macho*, antigament *muracho*, derivat de *mu(u)*, del llatí *MULUS*, 'mul' (DE, p. 618).

Màxima, ca la [ˈkaləˈmaksimə]

S'anomenen així dues cases, una situada al carrer de Catalunya, també coneguda com a *ca l'Entra, ca la Maixina* i *can Patxoquí*, i l'altra, al del Pont, també dita *ca la Palmira* o *can Meliton*.

L'origen del nom és en el prenom d'antigues habitants.

Meliton, can [ˈkamməliˈton]

Nom de dues cases, una situada al carrer del Pont, també coneguda com a *ca la Palmira* o *ca la Màxima*, i l'altra, al de França; antigament, segons un informant, havia existit una tercera casa homònima situada al carrer de l'Arbreda.

En tots els casos, el terme sembla que prové de l'hipocorístic, castellanització del nom de fonts masculí *Melitó*.

Meló, el

«Finca *El Meló* limita con Riera de Osor» (*Amill*. 1947); «Finca *El Meló*» (*Amill*. 1953).

Petita partida que se situava vers les Mines d'Osor, no gaire lluny del Pidevall.

Possiblement, el topònim prové del malnom relacionat amb el nom de casa, tanmateix, seguint Coromines (*OnCat.*, V, p. 248), també podria tractar-se d'un zootopònim provinent de *meló*, nom antic de *teixó*.

Meló, baga del

«Finca denominada *Baga del Maló*. Límites N. Riera de Osor. Castaños» (DFE 1946).

Peça de terra boscosa que es localitzava prop de la riera d'Osor. Possiblement, es tractava d'una part de la partida homònima.

V. **Meló, el*.

Meló, can [ˈkamməˈlo]

Casa situada al carrer de la Riera.

Desconeixem les causes que originaren el terme però, segons Moreu-Rey (1981, p. 85 i 190), podria provenir d'una característica física —cap ovalat— o d'un fet anecdòtic relacionat amb la fruita.

Mendizábal, carrer de

«Calle Mendizábal» (LA 1920); «Calle Mendizábal» (Pad. 1930).

Es coneixia així la part més propera a la plaça Vella i al carrer Major de l'actual *carrer de la Penya* durant els anys vint i trenta del segle xx.

Es tracta d'un nom de caràcter oficial dedicat al polític nascut a Cadis i famós per ser l'autor de la desamortització del segle XIX.

Menudades

«Una pessa de terra anomenada *menudades* que fou del Mas Riuravol, antes del Mas Subirá» (Llev. 1731).

Peça de terra que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà i el Viurevol, al sud-est d'Osor.

Cap de les obres consultades no el recull; tanmateix, creiem que és un derivat plural de *menut*, possiblement en el sentit de 'peça o peces de poca grandària'.

Menut, el

«Una pessa de terra de castanyers y altres arbres plantada en lo lloch anomenat *lo Menut* de tinguda tres quarteras compresa en las afrontacions de dit son Mas Ribadevall» (Llev. 1731); «Una pessa de terra en lo lloch dit *Lo Menut*» (Llev. 1792).

Antiga peça situada vers la Riba d'Avall prop de la riera de la Noguerola.

Precedit de l'article arcaic *lo*, creiem que es tracta d'una porció petita de terreny —de tres quarteres el 1731— i, per tant, provindria de l'adjectiu en sentit de 'petit', del llatí *MĪNŪTU*, -A, participi passat de *MĪNUĒRE*, 'disminuir', derivat de *MĪNUS*, 'menys' (DEM, p. 281).

Menut, cal

«Joan Planas alias *Manut*» (LA 1711); «Marieta *cal Menut*» (LLC 1929e).

Nom pretèrit de casa originat en un malnom relacionat amb la poca alçada, la corpulència o l'edat del qui el portava inicialment.

Menut, revolt del [rə'βoɫdəlmə'nut]

Revolt situat a la carretera que s'inicia al Sobirà i que discorre en direcció sud-oest fins a arribar a la Fàbrica del Sobirà, que és el punt on el localitzem, des d'on es bifurca en direcció sud-oest per arribar al Campdelarit i nord-est, cap a l'Espinau.

Segons un informant, el nom del revolt prové del fet que en aquell indret treballà fent carretera a pic i pala un home amb el malnom *el Menut* per la seva poca corpulència.

V. *Revolt del Menut*.

Merder, torrent [tu'remmər'ðe]

Torrent localitzat enmig del poble, que discorre en direcció sud vers el carrer de França, a l'alçada del Molí, que desguassa a la riera d'Osor, sota el molí de Cercenedes, provinent de la vinya d'en Pau. Antigament se l'anomenava *torrent de Mirapeus*.

Terme força freqüent aplicat a cursos d'aigua que, segons Coromines (*OnCat.*, V, p. 257), deriva de *merda* «per tal com vora les poblacions s'hi acumulen els detritus, i els aprofita la incúria municipal per abocar-hi materials consumits i sutzura». Alcover i Moll (*AlcM*, 7, p. 372) coincideixen amb Coromines, tanmateix, Balari havia indicat que provenia d'una forma llatina MERITARIO i Moreu-Rey (*ENL*, p. 135) hi mostra discordança i esmenta que *Merder* i formes semblants «no deuen provenir de “merda” (ple d'excrements, brut) sinó més lògicament (donades les circumstàncies medievals) de derivats diminutius de “merus” (clar, pur) i “meritus”. L'etimologia tradicional [...] queda rebutjada per la documentació de certs casos». En el nostre cas, la inexistència de documentació escrita i el fet que semblaria tractar-se d'una denominació relativament recent, ens fa creure més en la hipòtesi apuntada per Coromines que no pas en la de Moreu; endemés, durant molts anys era un torrent que, quan discorria prop del poble, no era precisament net sinó un lloc habitual per anar-hi a fer les feines fisiològiques.

Merdós

V. **Puigmerdós*.

Merrany, casa

«*Casa Merrany* hi viuen Joan Ton y Joseph Clos» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa de la qual no sabem la situació ni l'origen o el sentit del terme.

Més Alta

V. **Coma M. A.*

Més Alta, feixa de terra [ˈfeʃəmeˈzaltə]

Antiga feixa d'avellaners actualment plantada de pins situada a Puig-rodon.

Topònim compost pel quantitatiu *més* i l'adjectiu *alta*, que indica que era la que es localitzava més amunt de la zona, un terme descriptiu que pren sentit en l'espai.

Més Amunt, camp [ˈkamˈmezəˈmun]

Peça de conreu de propietat de can Bosc situada a la banda més occidental de la partida a la qual pertanyia, raó que n'origina el nom, compost pel quantitatiu *més* i l'adverbi format per la preposició *a* i *mun*t, que indica direcció cap a la part de dalt.

Més Avall, camp¹ [ˈkamˈmezəˈβaλ]

Peça de conreu situada a tocar del mas Masferrer.

Documentat oralment, es tracta d'un topònim originat en un adverbi que indica situació, de fet, se'ns hi van referir dos informants en un moment en què no érem allà. El tros de terra és sota el mas i, per tant, és un nom fruit de la seva situació en relació amb la casa, un compost de *ad*, 'a', i *valle*, 'vall', precedit per un quantitatiu en el sentit de 'lloc més baix' (DEM, p. 50).

Més Avall, camp² [ˈkamˈmezəˈβaλ]

Homònim de l'anterior, aquest es localitzava entre la partida del Borratxí i la de Can Bosc, a la qual pertanyia.

Forma composta que fa referència al camp de conreu més allunyat de la casa de Can Bosc en direcció est cap a Osor i en contrast amb el *camp Més Amunt*.

Més Baixa

V. **Coma M. B.*

Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall, feixa

«Feixa de terra dita la *fexa mes baixa del quintà del mas Pidevall*» (FP 1797); «La *feixa mes aball del quinta del Mas Pidevall*» (FP 1823); «la *feixa mes avall del quintar de Mas Pidevall*» (FP 1844).

Topònim compost amb descriptiu a partir de la seva situació amb referència al Pidevall.

Mestre

V. *Ton M.*

Mestre, cal [ˈkalˈmɛstrə]

Nom pretèrit, tot i que encara recordat, d'una casa situada al carrer del Pont i més coneguda com a *can Prat* i, sobretot, *can Pau*.

El terme prové del fet que hi havia viscut un mestre d'escola, per tant, s'origina en l'ofici.

Mestres, pisos dels [ˈpizuzdəlzˈmɛstrəs]

Grup de vivendes situat al carrer Major, també conegut per *els pisos dels «Quartels»*.

El nom prové del fet que durant molt de temps havien estat els habitatges ocupats pels mestres provinents de fora que exercien la seva vocació a les escoles d'Osor.

Mestressa Cercenedes, pisos de la [ˈpizuzdələməsˈtresəsəʒəˈnɛðəs]

Edifici format per vuit pisos i dos locals que data de l'any 1959.⁴⁶⁹ També se'ls coneix com a *pisos de Cercenedes* perquè en són els propietaris; es refereix a la mestressa perquè en el moment de construir-los el mas era d'una dona, la senyora Montserrat Pidevall, vídua de Joaquim Casassas. Es troben situats al carrer Major.

Mesurones, ca les [ˈkaləzməzuˈronəs]

Casa situada a la plaça de Catalunya.

Semblaria una feminització del malnom d'una família, «els Mesurons» (LLC 1933). Segons Moreu-Rey (1981, p. 137), podria provenir d'un ofici, concretament de l'eina o instrument usat en alguns oficis artesans per a mesurar.

Mic, can [ˈkamˈmik]

Casa que es localitzava al carrer Major, prop de la plaça Vella.

«*can Mic*» i «Carmen *can Mich*» (LLC 1929e).

V. *Can Mic*.

Mig, sot del [ˈsoddəlˈmitʃ]

Curs d'aigua de pluja, la major part de l'any sec, situat a l'est de la Codina Vella, al nord del terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

En aquest cas el genèric *sot* funciona com a sinònim de *torrent*. Desconeixem el perquè de la denominació *Mig*, si bé sembla clar que pren sentit en relació amb altres llocs, però l'informant oral no ens en va saber dir les raons.

Millars, castanyeda de

«Petiam terre boschosa castanyeda in dicta para de Anglesio ad locum vocato pugaryol affront. Ab ory. in *castanyeda de milars* et partim in honor den bech demun» (*Capb.* 1446).

Antiga castanyeda situada, possiblement, en parròquia de la Cellera d'Anglès, en els límits amb Osor, al nord-est del poble, vers Becdejuvell i el serrat d'en Cànoves.

Creiem que en el document apareix una grafia arcaica sense palatalitzar de *Millars*, gens estrany en toponímia en el sentit de 'camp de mill' (*OnCat.*, IV, p. 273), del llatí *MĪLIĀRES* amb el mateix significat. Són de la mateixa opinió Moreu-Rey (*ENL*, p. 64) i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 99).

469. L'autorització per a la seva construcció és del 9 de maig de 1959 (LA 1959).

Mina, la¹ [lə'minə]

Mina d'aigua situada al Sobirà que dona nom a un aulet, una perxada i un sot.

Mina, la²

«Pago o paraje *La Mina*» [inclou disset peces de tres propietaris, un camí, una fàbrica de Pere Capdevila Madí i un pou de la mina de Salvador Canaleta Vila] (Cad. 1960).

Partida de terra situada a l'entorn del pou de la mina «Leonor», des dels límits de la propietat del Simon fins al pla de la Illeta, a l'est d'Osor.

Queda clar que el nom de la partida s'origina a partir de l'existència del pou de la mina.

Mina, aulet de la [u(əw)'ləddələ'minə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzinar situada sota el Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Recollit oralment, el nom s'origina en el fet que en aquest indret es localitza una mina d'aigua de la qual se servia el mas esmentat. Així doncs, el nom prové del francès *mina*, probablement d'un cèltic *mīna* amb el mateix significat (DEM, p. 284).

Mina, camí de la [kə'miðələ'minə]

Corriol que des del Bancs i Masferrer arriba fins a les Mines d'Osor i passa pel Pidemunt i el Pidevall.

El topònim s'origina, per tant, en el destí final del camí, que discorre en direcció est.

Mina, perxada la [pər'ʃaðələ'minə]

Zona boscosa de castanyer jove immediata a l'aulet del mateix nom, sota el mas el Sobirà i que deu el nom a la mina d'aigua que hi ha a prop.

«*Perxada la Mina*» (PSOB 2002).

Mina, pont de la [ˈpoŋdələ(z)'minə(s)]

Pont situat a les Mines d'Osor, sobre la riera de Gironella just abans d'unir-se a la riera d'Osor, a la carretera, prop del «*Lavadero*».

El terme prové del fet que es localitza al veïnat de les Mines d'Osor i no gaire lluny del forat de la mina «Leonor», raó per la qual l'hem oït molt sovint en singular.

Mina, riera de la [ri'ɛrəðələ(z)'minə(s)]

Un altre nom de la *riera de Gironella* o *de la Grevolosa*, en singular o plural, a la seva part final.

La proximitat al forat de l'antiga mina i el fet de localitzar-se al veïnat de les Mines d'Osor explica el nom i l'ús de les formes singular o plural.

Mina, sot de la [ˈsoddələˈminə]

Nom que rep el curs d'aigua que es forma a partir de l'aigua que surt de la mina que es localitza sota el mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Mina, torrent de la [tuˈrɛŋdələˈminə]

Un altre nom del *torrent de la Molina del Clascar* en el seu pas per una mina d'aigua situada prop del Colobrans, al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

El nom s'origina, per tant, en la presència de la mina en el curs del torrent.

Mina de Plom, la [ləˈminədəˈplom]

Nom que rep el lloc on hi havia hagut una mina de plom, de la qual encara es poden veure restes, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no gaire lluny del Ter, a l'oest del Colobrans, al nord d'Osor i a tocar del torrent del Cerver.

Es tracta, doncs, d'un topònim compost per *mina* en el sentit de 'indret del qual s'extreu mineral', i *plom*, que és el mineral que se n'extreia.

Mines, baga de les [ˈbaɣəðələzˈminəs]

Zona de terra boscosa de castanyers situada sobre el pou de la mina «Leonor».

El topònim s'origina de la situació de la baga en relació amb l'antiga explotació minaire.

«*Bagas a matarrassa de las Minas*» (FP 1954).

Mines, capella de les [kəˈpeʎədələzˈminəs]

Capella situada al veïnat de les Mines d'Osor dedicada a santa Bàrbara, patrona dels miners, i ampliada el 1985 amb una imatge de santa Rosa.

«*La Capilla de las Minas de Osor*» (LB 1948).

És evident que rep aquest nom per l'indret on se situa.

V. *Mines d'Osor, les*.

Mines, font de les [ˈfɔŋdələzˈminəs]

Font que es localitza a la plaça que hi ha al veïnat de les Mines d'Osor i en la qual es pot observar una ceràmica dedicada a santa Bàrbara, patrona dels miners.

Mines, granja de les [ˈɣraŋzədələzˈminəs]

Granja de pollastres que es localitza a mig quilòmetre de les Mines d'Osor en direcció oest, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

Mines, riera de les

[ri'εrəðəlɛz'minəs]

Un altre nom de la *riera de Gironella* o de la *Grevolosa* a la seva part final, quan s'uneix a la riera d'Osor a les Mines d'Osor, fet que n'origina el nom.

Mines d'Osor, les

[lɛz'minəs(zdu'zo)] o [lə'minə]

Veïnat situat a quatre quilòmetres a l'est des d'Osor en direcció a Anglès i a tocar de la carretera on hi havia hagut unes explotacions minaires importants que es clausuraren el 1980.⁴⁷⁰ Oralment, l'hem oït amb forma simple singular o plural, *la Mina* o *les Mines*, i composta, *les Mines d'Osor*, i antigament s'havia anomenat *colònia Clerc*. El genèric *colònia*, que en algun cas apareix en documentació escrita, prové, doncs, de l'antiga colònia tèxtil i el nom pròpiament dit de l'explotació minera posterior. El trobem en cartografia com a «*Colonia de las Mines*» (MAPA 1), «*les Mines d'Osor*» (MAPA 3 i 4) i «*colonia de Osor*» (MAPA 2). Pladelasala (1960, p. 373) la recull com a «*Colònia de les Mines*» i el *Nom*. 2004, com a «*les Mines d'Osor*».

«*Colonia de las Minas*» (Amill. 1947); «*Las Minas*» (GR 1956).

Minet Despujol, mas

«Una pessa de terra cultiva en que antiguament estava construït lo *Mas Prat* y *Minet Despujol* dirruhits y a llur *Mas* units» (Llev. 1731); «Pessa de terra en la qual antiguament era edificat lo *Mas Prats* y *Minet Despujols*» (Llev. 1792).

Forma composta de referir-se a l'antic *mas Despujol* situat prop d'Osor, a l'est del mas el Brau i a tocar de la riera d'Osor.

Topònim compost format pel terme *Minet*, del qual desconeixem el sentit, tot i que podria ser un malnom relacionat amb *gat* (AlcM, 7, p. 431) o bé una masculinització de *Mineta*, de *Marieta*, com assenyala Moreu-Rey (1981, p. 36); el segon element, *Despujol*, el considerem una forma aglutinada amb l'article salat arcaic en contracció amb la preposició *de* i el nom *Pujol*, que seria l'originari del topònim.

V. **Despujol, mas*.

Mingo, can

['kam'mingu]

Casa situada a la plaça del Verger.

El nom s'origina de l'hipocorístic castellanitzat, amb afèresi.⁴⁷¹

470. Per conèixer la història de les explotacions minaires en general i d'aquesta en concret a Osor, podeu consultar F. BRUGUERA (1997), «La mineria a OSOR», *Quaderns de la Selva* [Centre d'Estudis Selvatans], vol. 8, i (2004), *Mines d'Osor. Imatges i records*, Ajuntament d'Anglès i Osor.

471. Castellanisme, tanmateix, força antic i arrelat, com assenyala MOREU-REY (1981, p. 48): «...el *Mingo* (Domènec ha estat rarament acceptat per la llengua viva)».

Mingo, terres d'en [ˈtɛrəzdəmˈmiŋgu]

Nom que designa una part del prat de les Hortes, a un quilòmetre d'Osor en direcció a Anglès, en la qual hi ha una empresa dedicada a la producció i comercialització de terra de jardineria, cosa que implica l'existència de grans munts d'aquest material.

El fet que el seu propietari es digui *Domingo* i se'l conegui per *Mingo* justifica el caràcter antroponímic del nom de lloc recollit oralment.

Mingo Grau, can [ˈkamˈmiŋguˈɣraw]

Casa situada a la plaça del Verger més coneguda per *can Bac-esteve*.

Es tracta d'una forma composta per l'hipocorístic amb afèresi provinent del nom de fonts *Domingo* i el llinatge del seu antic propietari, *Grau*, possiblement per diferenciar-se de *can Mingo*, situat a la mateixa plaça.

Miquelot, casa d'en

«*Casa den Miquelot de Joannes Bayer*» (MN 1710).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

Creiem que es tracta d'un derivat del prenom masculí *Miquel* amb el sufix augmentatiu o pejoratiu *-ot*.

Mir

V. *Coma de M*.

Mir, mas

«*Ipsum mansum ubi Petrus Mironis habitat*» (LFM 1068);⁴⁷² «*mansi Mir*» (*Com.* 1355); «*Mansi Mir*» (*Capb.* 1446); «Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu [...] en lo lloch anomenat *Mas Mir* ô *Maymir* prop las Hortas de la Riera del Barder afronta asolixent en honor del *Mas Barder*; a mitg dia en honor del *Mas Vaguer*; a ponent en honor den *Funollet* mediant Riera y a tremuntana en honor del *Mas Bardé*, part en honor del *Mas Busquets* y part en honor den *Funollet*» (*Llev.* 1731).

Antic mas que devia localitzar-se vers el lloc conegut com a *Maimir*, en parròquia de Santa Creu d'Horta però a tocar de la d'Osor, vers el Bosquet i cal Cisteller, a la carena de sobre el prat de les Hortes. Segons Elvis Mallorquí (2005, p. 96), aquest podria haver estat l'antic nom del *mas Maig* i, per tant, de l'actual mas *el Barder*.

472. Segons PLADEVALL (1980), aquest mas fou anomenat *Maymir* o *Mas d'en Mir*. Afegeix, encara, que es documenta des del segle x, ja que apareix en la venda que feren els comtes Ramon Borrell i Ermessenda al prevere Sanç l'any 933.

En aquest cas no creiem, com assenyalen Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 128, i ELC, p. 115), que el nom provingui del llinatge, que no hem documentat a Osor, sinó del nom *Mir*, del germànic *Mir*, un dels habituals a l'alta edat mitjana, recollit a partir del segle IX, cosa que corroboren estudiosos com Aebischer, Moreu-Rey o Moran.

V. **Mas Mir*.

Mira, torrent de la

«*Torrent de la Mira*» (Escrip. 1779).

Desconeixem a quin curs d'aigua es refereix el document però, atès que hi apareix relacionat amb can Badia i el camí Ral, podria tractar-se d'un error de còpia per *Mirapeus*.

Si no fos així, és possible que el nom estigués format a partir del llinatge —no documentat, però, a Osor—, una feminització de *Mir* o una forma originada en el verb *mirar*.

V. **Torrent de la Mira*.

Mira de Peus, camp de

«*Camp de Mira de peus*» (Com. 1355).

Peça que devia trobar-se a tocar del torrent de Mirapeus.

V. **Mirapeus, torrent de*.

Miradones, sot de

«Mojón nº 25 Colocado cerca del *Sot de mira dones*» (OS 1927); «El eje de las aguas del barranco llamada *Clot de Miradones*» (IGCOS 1927).

Curs d'aigua situat als límits municipals entre Osor i Susqueda pel vessant nord, en parròquia de Susqueda, entre el serrat i el camí o la carretera del Pasteral.

Possiblement, es tracta d'un topònim compost del verb *mirar* i el nom plural *dones*.

Miralpeix, camí de

«Partida de terra de Puig Rodou linda al E. con *camino de N. Miralpeix*» (Amill. 1944); «*camino de Miralpeix*» (Amill. 1947); «*camino de Miralpeix*» (Amill. 1953).

Situat a Puig-rodon, devia tractar-se del pas del camí per les propietats d'algú amb el cognom *Miralpeix*, un llinatge que documentem a Osor el 1440, «en Mi-

relpex» (LLC 1440), i ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognom amb deu ocurrències. Segons Moll (ELC, p. 144), prové del topònim homònim existent a la Noguera i al Garraf.

Miranda, la¹ [ləmi'raɲdə]

Zona elevada, sobre un esquei, situada a tocar de la Casa Nova de Colobrans, al NNO d'Osor i prop dels límits municipals amb Susqueda, al nord del Croset.

La visió de l'antiga vall de Susqueda des d'aquest indret era, segons un informant, espectacular, la qual cosa ens porta a creure que el topònim prové del llatí MIRANDA, 'llocs o coses admirables, de bella vista' (*OnCat.*, V, p. 284); Moreu-Rey (ENL, p. 91) el considera sinònim de *talaia*, cosa força probable car, com diem, el punt que rep aquest nom és un esquei.

Miranda, la²

«Partida La Miranda» (*Amill.* 1944); «Finca la Miranda» (*Amill.* 1947); «Fincas La Miranda, Manso Soler» (*Amill.* 1953).

Partida de terra situada entre les Berbolades i el Soler de Mansolí, al sud-oest d'Osor, una zona actualment molt boscosa.

Per la seva situació, ens podem adonar que no té cap relació amb *la Miranda* com a serrat o lloc d'anomenada. Tanmateix, creiem que, etimològicament, és possible que tinguin el mateix sentit, 'llocs o coses admirables, de bella vista'.

Miranda, serrat de la

«El sitio llamado *Serrat de la Miranda*» (IGCOS 1927); «la parte inferior del *Serrat de la Miranda* en que pasa la linea divisoria de las fincas Casanova del Colobrán y Cerver» (AOS 1927).

Orònim situat al límit municipal entre Osor i Susqueda per la banda NO, just a tocar de la carretera forestal que des del coll de Nafré es dirigeix fins a l'embarcament de Susqueda, no gaire lluny de la Casa Nova de Colobrans.

El topònim s'origina en la situació, un excel·lent mirador, en el qual destaca l'esquei que s'anomena *la Miranda*, que és l'element que dóna el nom a la zona.

V. *Miranda, la*¹.

Mirapeus

«Un hort en dita Parra en lo lloch anomenat *Mirapeus* Afronta asolixent ab lo Torrent de Mirapeus, a mitg dia en honor de Bosch Vidal, a ponent en honor de Miquel Badia y Coll» (*Llev.* 1731); «Hort lloch nomenat de *Mirapeus*» (*Llev.* 1792).

Partida que es localitzava a tocar del torrent que n'origina el nom, entre els carrers de França i dels Països Catalans i la propietat de can Badia.

V. **Mirapeus, torrent de*.

Mirapeus, molí de

«*Molí de Mirapeus*» (Cop. 1421); «*Molenduy de Mirapeus*» i «*Molenduy de Mirapeu*» (*Capb.* 1446); «*Molí den Vila antiguament de Mirapeus*» (*Llev.* 1731); «dit mas Ripoll es del Districte del *Molí de Mirapeus*» (*Llev.* 1792).

Nom pretèrit del *molí de Cercenedes*, a tocar del carrer de França, prop del cementiri. També se l'havia conegut com a *molí de la Mata* o *d'en Vila*. Pladevall (1962b, p. 297) assenyala que havia estat de propietat a mitges de les famílies Mata i Romegueres en el segle XIV.

El nom prové del torrent homònim.

V. **Mirapeus, torrent de*.

Mirapeus, torrent de

«*Torrente de Mirapeus*» (MN 1710); «*Torrent Mirapeu*» (*Llev.* 1731); «*torrent de Mirapeu*» (*Escrip.* 1735); «*Torrente de Mirapeu tempore pluviarum discurrente*» (CB 1735); «*torrent Mirapeu*» (*Escrip.* 1769); «Hort regadiu prop lo molí vulgarment dit den Vila y lo *Torrent de Mirapeus*» (*Llev.* 1792); «*Torrent anomenat de mirapeus prop del molí den Vila*» (FN 1804); «*torrent dit de Mirapeus cerca la vila de Ozor*» (CB 1805); «Tros de terra territori anomenat Solá afronta ab lo *torrent de mirapeus*» (FNA 1814); «*Torrent anomenat de Miralpeus*» (FN 1828); «*Torrente de Mirapeu prop del Solerich*» (CB 1853); «*torrent Mirapeus*» (LA 1921); «Partida Solá afronta ab lo *torrent de Mirapel*» (*Amill.* 1947); «Partida Badia limita con *torrente de Mirapeu*» (*Amill.* 1953).

Antic nom del *torrent Merder*, que neix vers la vinya d'en Pau, sobre el Sole ric, i discorre en direcció nord per unir-se a la riera d'Osor prop del carrer de França, sota el molí de Cercenedes.

Gràficament, podem observar que apareix en singular o plural, *Mirapeu* o *Mirapeus*; amb una *-l-* intercalada, possiblement d'un antic article, com ocorre a *Miralbò*, *Miralcamp*, *Miralpeix* o *Miralsot*, i com a *Mirapel*, un error de còpia.

Desconeixem l'origen del topònim, tot i que semblaria un nom compost aglutinat, ja que al segle XIV hem documentat un «camp de *Mira de peus*» (*Com.* 1355). Aleshores, estaria format per *mira*, del verb *mirar*, i *peus*; tanmateix, no sabem d'on es pogué originar, tot i que podria tractar-se d'un antic antropònim, un llinatge o un malnom.

V. **Torrent de Mirapeus*.

Mirus

V. **Barraca d'en M.*

Missader, camí

«La Coma que es sobra del *Camí missader* del Capdevall fins al dit camí» (Rip. 1259);⁴⁷³ «*Via Missadera* del Mansi Boscha des Doys» (Capsolt 1342); «*Camí missader* dels masos Viravol y Subira» (FI 1562); «*Camí missader* del mas Pidemont» (Escrip. 1778); «*Camí dit esglesier* de casa la Barraca» (Hip. 1862).

Nom de diversos camins que tenien en comú que conduïen des de fora vila fins a l'església parroquial.

Es tracta d'un derivat de *missa* amb el sufix *-er*, sinònim de *Esglesier*.

Missader, carrer

«*Carrero missader*» (*Capb.* 1446).

Situat enmig d'Osor, es devia referir a algun carrer que conduïa a l'església parroquial d'Osor, però no sabem quin.

El terme és un derivat de *missa* amb el sufix *-er*.

Mitgena, olivar de

«Una pessa de terra contígua a dit Mas Fornaca; Afronta asolixent ab lo Torrent de la Boneta; mitg dia en honor llur de dit Mas Becfret; a ponent y tremuntana en honor de dit Mas Becfret en lo lloch anomenat *olivar de Mixena*» (*Llev.* 1731).

Oliverar que podria haver-se trobat en terme de Susqueda vers el mas Rocasalva, on s'havia situat el mas Becfret.

Desconeixem quin és l'origen del topònim, tot i que podria tractar-se d'un derivat de *mig*, i d'aquí prové la grafia amb què l'introduïm.

Mitgera, partida de terra

«Pieza de tierra sita en la *Partida* dicha *Mitjera* propia de Narciso Bernedas residente en San Hilario y Valentín Subirá. Afronta L.M.P. Manso Subirá» (*Cad.* 1785).

Partida situada a Santa Creu d'Horta, prop de les propietats del mas el Sobirà.

L'origen del topònim creiem que es troba en el nom derivat de *mig* en el sentit de 'pla o lloc que separa dues o més propietats no municipals', puix que aques-

473. Aquest esment és interessant perquè hi podem observar l'orònim *coma* com a nom comú i que el camí s'acompanya de l'expressió «del Capdevall», que pren sentit en el lloc des del qual es descriu l'espai.

ta partida sembla que separava les propietats del Sobirà i d'en Vernedes (AlcM, 7, p. 462, i DECat, V, p. 669).

Mitgeria, peça, o feixa de terra Mitgeria

«*Fexia terra vocata mitjeria*» (Capb. 1562); «*Una migeria*» (Llev. 1731); «*Pieza Mitjerias de Manuel Benet y Manuel Vernedas*» (Amill. 1862).

Nom de dues peces, la del segle XVI situada a Sant Vicenç de Susqueda —i que podria ser un altre nom de la peça anomenada *Mitjà*— i la dels segles XVIII i XIX, a Santa Creu d'Horta —que podria formar part de la partida anomenada *Mitgera*. En ambdós casos creiem que es fa referència a un tros de terra compartit per dos propietaris diferents.

Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall, les

«*Pessa de terra dita las Migerias den Pidemunt y del Pidevall*» (Llev. 1792).

Peça que, possiblement, se situava entre els masos el Pidemunt i el Pidevall.

És probable que el topònim derivi de *mitger*, 'qui conrea una propietat rústica amb contracte de repartir-se els fruits meitat per meitat amb el propietari' (AlcM, 7, p. 461), car era de propietat de la Grevolosa. Tanmateix, també podia derivar de *mig*, *mitja* si la peça de terra se situés entre les propietats del Pidemunt i del Pidevall.

Mitjà, llocdit, o feixa de terra o peça de terra Mitjà

«*Loco vocato migán*» i «*fexie terre loco vocato Migán e Canistadele*» (Capb. 1342); «*Fexiam vocatam Mitjans excaniscadell*» (Capb. b 1560); «*petiam terre vocatam mitjans o caniscadell*» (Capb. 1622, any 1737).

Indret de situació desconeguda, tot i que semblaria que era a la zona del Part, vers el mas Puigbell i el torrent de l'Illa, entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda.

Possiblement, es tracta d'una referència a l'adjectiu, que apareix escrit de manera arcaica i en plural en dos casos, potser en sentit espacial. Aleshores, pel que fa a l'etimologia, provindria del llatí *MEDIĀNU*, derivat llatí de *MEDIUS*, -A, -UM, 'mig' (DEM, p. 285), i indica la seva situació entre els dos termes d'Osor i de Susqueda.

Mitjà, mas

«*Bartholomeus de Migan. Mansum meum vocatum mas Migán, afronta riaría vocata mansolino, mansi Ferrarii, mansi Andree de Insula*» (Capb. 1342).

Mas possiblement situat fora d'Osor però que podria ser als límits i originar el nom d'una peça de terra; els dos llocs, però, depenien del Priorat del Coll. Rodríguez Burch (1975), de fet, el situa fora d'Osor.

Atès que la peça apareix grafiada com a *Mitjans*, creiem que la grafia del document és una forma arcaica, amb -g-, que respon a una pronúncia fricativa —hem sentit usar la paraula *mitjà* o *mitjana* amb so fricatiu— i amb manteniment de la -n final etimològica, provinent del llatí *MEDIĀNU*, derivat llatí de *MEDIUS*, -A, -UM, 'mig' (DEM, p. 285).

Mitjà, serrat

«Serrato vocato lo *Serrat miya*» (*Capb.* b 1562); «*serrat Mitja*» (Escrip. 1782); «Tros de terra boscosa situat entre los honors del Sot dels Escandells antigament axí nomenat, o Sot de la Roca de la Sal en lo lloch nomenat *Serrat Mitjà*» (*Llev.* 1792).

Antic orònim referit al grup de muntanyes situat vers la muntanya del Coll pel vessant est, vers el Soler del Coll, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Grafiat de manera arcaica el 1562, es tracta d'un topònim originat en el llatí *MEDIĀNU*, derivat llatí de *MEDIUS*, -A, -UM, 'mig' (DEM, p. 285), en el sentit de 'serrat del mig', potser pel fet que se situa enmig dels límits parroquials entre Susqueda i Osor.

V. **Serrat Mitjà*.

Mitjana, serra

«*Serra Mitjana*» (Escrip. 1612).

Serra de muntanyes situada en els límits municipals entre Osor i l'antiga Celler d'Anglès, a l'est del mas la Penella.

Forma femenina de l'adjectiu *mitjà*, del llatí *MEDIĀNU*, derivat de *MEDIUS*, -A, -UM, 'mig' (DEM, p. 285), en el sentit de 'serra del mig', possiblement pel fet de ser límit municipal.

Mixén, casa

«*Casa Mixén* hi viu Joseph Vila» (LA 1817).

Casa de situació desconeguda i de la qual no coneixem ni el sentit ni l'origen.

Moix, mas d'en

«Lo *mas d'En Moyx*» (Cop. xv); «una pessa de terra que antiguament era construït lo *Mas Serrademunt* alias *Moix* situat en Parra de Ozor» (*Llev.* 1731).

Un altre nom del *mas Serra d'Amunt*, situat entre can Cercenedes, can Bosc i l'Aiò.

Ja que va precedit de l'article personal, possiblement es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic provinent del llinatge o bé d'algun malnom individual.

Moix, riera de

«Molenuy vocatum de la *riera de Mox*» (*Capb.* 1446).

Torrent situat a Santa Creu d'Horta amb el nom format a partir de l'antropònim, del llinatge *Moix*, que també es documenta en el mateix text, «*en Mox*».

V. **Riera de Moix*.

Moix, vinya d'en

«Loco vocato la *vinya den Mox*» i «Petiam terra vocatam *vinea den Mox*» (*Capb.* 1446); «aquellas tres pessas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallinés la una anomenada Citjas y la altra anomenada coma de Barcelo y la tercera anomenada *Vinya del moix*» (*Rip.* 1562).

Antiga peça de conreu de vinya que es localitzava prop del Ripoll.

Creiem que el nom de la vinya és de caràcter antroponímic, que prové del llinatge, cosa que demostraria l'ús de l'article personal que precedeix l'específic.

Moixac, baga d'en

[¹'baɣəðəmmu'ʃak]

Zona boscosa de castanyer situada entre el Gomis i el pla Sabatuda, sobre la riera de la Noguerola, prop de la Casica.

El nom s'origina en el llinatge.

Moixac, mas

«*Mas C. Moixà*» (MAPA 1); «*Casa Muxá*» (MAPA 2).

Nom que apareix en alguna obra per referir-se a *la Casica*, possiblement pel fet que el seu propietari era portador d'aquest llinatge. No s'ha de confondre amb el mas homònim situat en terme municipal de Brunyola i que afronta amb la Talaia d'en Bancs.

El nom del mas s'origina en el llinatge, que, segons Moll (ELC, p. 168), sembla que prové de la ciutat francesa de *Moissac*.

Molera, la

«Petia terra vocata *sa Molera*» (*Capb.* 1446).

Peça que sembla que es localitzava prop del mas el Triador.

Precedit de l'article salat arcaic, podria tractar-se d'un nom de lloc derivat de *mola*, possiblement en el sentit de 'pedrera' (AlcM, 7, p. 496).

Molera, puig de la

«*Puig de sa Mollera*» (FI 1331); «*puig da Sa Molera*» (*Capb.* 1446); «lloch antigament dit *Puigdesamolera*, afronta asolixent y mitgdia ab lo Mas Gravalosa; â ponent en honor del Mas de la Avena; y a tremuntana de dit Mas Gravalosa» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra boscosa ab alguns castanyers territori dit *Puig de sa Molera*» (*Llev.* 1792).

Orònim no recordat que sembla que es trobava a Santa Creu d'Horta.

Gràficament, cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XIV i l'article salat que precedeix l'específic amb què apareix aglutinat el 1731.

Etimològicament, creiem que és un derivat de *mola* en el sentit de 'pedrera' (AlcM, 7, p. 496).

Molí

V. *Llorenç del M.*; *Lluís del M.*

Molí, el¹ [əlmu'li]

Casa unida al molí de Cercenedes, al carrer de França, també coneguda com a *ca la Carmeta Llevadora* o *cal Llorenç del Molí*. Tanmateix, aquesta forma simple, en els esments escrits, pot referir-se a qualsevol dels molins que han existit al municipi.

«*Casa nomenata del Molí*» (*Com.* 1355); «*el Molí*» (*Llev.* 1731); «*el Molino*» (*Cad.* 1785); «*el Molí*» (*Llev.* 1792); «*el Molino*» (*Amill.* 1862); «*el Molí*» (*LLC* 1929e); «*el Molino*» (*Amill.* 1944); «*el Molino*» (*Amill.* 1947); «*el Molino*» (*Amill.* 1953).

El terme prové del nom comú en sentit de 'edifici on hi ha un molí o una màquina de moldre gra' (DIEC, p. 1234), del llatí tardà MOLĪNU, reducció de (SAXUM) MOLINUM, 'roca de mola', derivat llatí de MÖLĒRE, 'moldre'.

Molí, el² [əlmu'li]

«*Pago o paraje El Molí* entre el Virabol y la Fábrica de Miguel de Planell Reguer» (*Cad.* 1960).

Situada a Santa Creu, la partida rep el nom del Molí del Sobirà.

V. *Sobirà, molí del*.

Molí (del Sobirà), el

«*Mas Molí*» (*Llev.* 1792); «*Mas Molí* hi viu Antonich el Moliner» (*LA* 1817); «*Manso Molí*» (*Amill.* 1862); «*Molino de Subirá*» (*Pad.* 1880); «*Molino Subirá*» (*Pad.* 1884).

Forma que es refereix al *molí del Sobirà*, com mostra un document de 1785, «*Casa y molino de Valentín Subirá*» (*Cad.* 1785), i expliciten Pladelasala (1960, p. 375) i Elvis Mallorquí (2005, p. 96), que l'anomenen mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta «*El Molí d'en Subirá*». Per tant, es tracta de la casa annexa al molí, al costat de la riera de Gironella, al nord-est de la Fàbrica del Sobirà i sud-est del Sobirà.

V. *Davant del Molí; Era del Molí; Sobirà, molí del.*

Molí (d'en Vila), carrer del

«Una casa situada en dita vila y en lo Carrer qui va del Molí a Nostra Señora del Coll» (*Llev.* 1731); «Carrer que va al molí dit den Vila» (*Llev.* 1792).

Forma esporàdica de referir-se al *carrer de França*, que passa per sobre del molí de Cercenedes, antigament *d'en Vila*, forma composta amb què apareix el 1792.

Molí, hort del [ˈorddɔlmʊˈli]

Feixa situada entre can Badia, la riera d'Osor, el carrer de França i el molí de Cercenedes, una zona que avui és una part del carrer de França, i l'altra és un espai erm.

«Casa y terra dins la pessa de terra que fou den Vila dita La feixa del Molí al carrer que va al Santuari de N. S. del Coll (*Llev.* 1792); «el huerto del molino» (*Hip.* 1801); «Tros de terra dit lo hort del Molí, afronta ab lo molí fariner dit den Vila y la Riera dita de Osor» (*FN* 1801); «*pieza del Molino*» (*Amill.* 1862); «Partida Huerto del Molino linda al N. con camino de Osor a Susqueda, al S. con Riera Mayor y Manso Badía, al E. con riera de Osor; O Manso Badía» (*Amill.* 1944); «finca Huerto del Molino» (*Amill.* 1953).

El nom s'origina en el fet de tractar-se d'una peça immediata al molí de Cercenedes.

Molí, rec del [ˈregdɔlmʊˈli]

Actualment, existeixen dos recs que reben aquest nom, el que es dirigeix al molí de Cercenedes —antigament *rec del Molí de la Mata*— i el que va al molí d'en Serra.

«Un hort de terra prop lo rech del Moli» (*Llev.* 1731); «quadam petia terra sota lo rech del Moli» (*CB* 1735); «La Acequia del Molino» (*Cad.* 1785); «*acequia del Molino*» (*FP* 1805); «*Acequia del Molino*» (*Amill.* 1862); «*acequia del Molino*» (*Amill.* 1953).

És clar que el topònim indica el curs d'aigua que es dirigeix a l'edifici on es mol gra.

Molí d'Allà

«Hort o tros de terra en lo territori dit *Molí de lla*» (FN 1828).

Possiblement, es tracta d'una forma composta de referir-se a l'*hort del Molí*, ja que aquest indret se situa a tocar, com aquell, del molí de Cercenedes.

Molí d'en Serra, el [əlmu'liðən'serə]

Partida situada al voltant del molí que n'origina el nom, entre la riera d'Osor, el mas Coll i el Maroi, prop del camp de futbol i de les Guilleries, un espai avui erm.

«Finca Hortal o *Molino Serra*. Límites S. O. torrente riera de Osor. Alamos y alisos» (DFE 1939); «Pago o paraje *Molí den Serra*» [inclou vint-i-una peces de dos propietaris, un solar magatzem, una fàbrica, una casa, l'antic mas homònim i un pont, el de Mas Coll] (*Cad.* 1960); «Finca *Molí den Serra*. Alisos» (DFE 1963).

V. *Gran del Molí d'en Serra*; *Serra, molí d'en*.

Molí d'en Serra, bassa del [ˈbasəðəlmʊ'liðən'serə]

Dipòsit artificial d'aigua annex al molí d'en Serra i en el qual es recull l'aigua provinent del rec homònim.

V. *Serra, molí d'en*.

Molí d'en Serra, font del [ˈfɔndəlmʊ'liðən'serə]

Una altra manera de referir-se a la *font del Ferro* pel fet de trobar-se situada prop del molí d'en Serra.

V. *Ferro, font del*.

Molí d'en Serra, gorg del [ˈgɔrɣdəlmʊ'liðən'serə]

Profund i ampli gorg de la riera d'Osor localitzat a l'alçada del molí d'en Serra, que n'origina el nom. La seva profunditat i grandària el diferencien d'un altre clot profund de la riera a partir del genèric, *gorg* en aquest cas i *gorga* en l'altre.

Molí d'en Serra, gorga del [ˈgɔrɣəðəlmʊ'liðən'serə]

Clot profund d'aigua a la riera d'Osor inferior al veí, que té com a genèric el nom *gorg*. Es localitza a l'alçada del molí que n'origina el nom.

V. *Molí d'en Serra, gorg del*.

Molí d'en Serra, mas

«*Casa molino den Serra* de Juan Serra» (*Amill.* 1862); «*Molí de Serra*» (*Nom.* 1863); «*Casa Molí del Serra*» (LA 1865); «*Molino de Serra*» (Pad. 1880); «*Molino Serra*» (Pad. 1885); «José Baborés Ripoll de Ossor reside en *Manso Molino Serra*» (*Amill.* 1947); «*Manso Molino Serra*» (*Amill.* 1953).

Antiga casa annexa al molí. Pladelasala (1960, p. 373) assenyala que aquest mas «parece ser la Serraadrovera, del s. XIV», cosa que desconeixem.

Topònim compost que indica que era una casa unida al molí que n'origina el nom.

V. *Serra, molí d'en*.

Molí d'en Serra, rec del [ˈregdəlmuˈliðənˈsɛrə]

Curs d'aigua artificial que des de la desembocadura del sot de Ca n'Aubreda arriba fins al molí d'en Serra, prop del Maroi.

«*Rec del Molí den Serra*» (LA 1817); «*Acequia molino nombrado den Serra*» (Amill. 1862); «*Acequia del Molino de Serra*» (Hip. 1862); «*Acequia del Molino den Serra*» (Amill. 1944); «*Acequia del Molino den Serra*» (Amill. 1953).

Es tracta d'un topònim compost originat pel fet que el rec feia funcionar el molí d'en Serra primer i l'asserradora posteriorment.

V. *Serra, molí d'en*.

Molí d'en Vidal, rec del

«*Lo rech del molí den Vidal*» (FP 1805).

Antic rec que devia conduir l'aigua provinent de la riera de la Noguerola al molí d'en Vidal.

V. *Vidal, molí d'en*.

Molí d'en Vila, bassa del

«*Bassa del Molí den Vila*» (Llev. 1731); «*la basa del Molí dit den Vila*» (Llev. 1792).

Bassa del molí de Cercenedes que antigament s'havia anomenat *d'en Vila*.

Topònim compost que fa referència a l'element propi del molí.

V. *Vila, molí d'en*.

Molí d'en Vila, rec del

«*Lo Rech del molí den Vila*» (FN 1800).

Nom que devia designar el curs d'aigua que es dirigia a la bassa del Molí d'en Vila, avui *d'en Cercenedes*.

V. **Vila, molí d'en*.

Molí de l'Avellana, camí del

«*Camyno molenuy de la avellana*» (Capb. 1446).

Camí que devia dirigir-se al molí de l'Avellana, fet que n'origina el nom.
V. *Avellana, molí de l'.

Molí de l'Avellana, hortes del

«Hortes del molí den Avallana» (Capb. 1446).

Topònim que devia fer referència a la zona de conreu localitzada prop del molí que n'origina el nom.

Sorpren que l'específic vagi precedit de l'article personal *en*, ja que fa pensar en un origen antroponímic que no creiem que tingui.

V. *Avellana, molí de l'.

Molí de l'Avellana, rec del

«Recho molenduy de la Avallana» (Capb. 1446).

Rec d'aigua que devia ser paral·lel a la riera de la Noguerola, des d'on devia iniciar-se, i que devia servir per fer funcionar el molí que n'origina el topònim.

V. *Avellana, molí de l'.

Molí de la Mata, rec del

«Un hort de terra situat en dita Parra de Ozor y lo lloch anomenat Mirapeus [...] Afronta asolixent part ab la riera de Ozor y part ab lo Molí de la Mata anomenat den Vila; a ponent part ab lo *rech del* mateix *Molí* y part ab un camí qui va a nostra Señora del Coll» (Llev. 1731).

Antiga forma composta del *rec del Molí*, que discorre en paral·lel a la part més a l'oest del carrer de França, des de prop del pont dels Soldats fins al molí de Cercenedes.

V. *Mata, molí de la.

Molí de la Vila, partida de terra

«Finca Molí de la Vila de Juan sarsanedas» (LA 1894).

Zona de conreu vers el molí de Cercenedes, de la Mata, de Mirapeus o d'en Vila.

El més significatiu del document és que el connector entre genèric i específic sigui l'article definit femení *la* en lloc del personal *en*, que és el que més freqüentment acompanya la preposició *de*. Tot i que creiem que l'origen del nom és el llinatge *Vila*, és possible que el canvi d'article vingui determinat pel fet que es tracta del molí més proper a la vila, és a dir, que la confusió sigui conseqüència dels dos sentits del nom, el llinatge *Vila* i sinònim de *poble*.

Molí del Carbonell

«*Finca Molino Harinero Carbonell*» (Amill. 1944).

Terres que, malgrat pertànyer al Carbonell, depenien dels masovers del molí del Carbonell, que les conreaven, ja que funcionaven com a propis i independents, «aquella casa, molí *ab sas terras* anomenat *lo Molí den Carbonell*» (FN 1803). És per aquesta raó que es diferencien les partides del *Carbonell* i del *Molí del Carbonell*.

V. *Carbonell, el; Carbonell, molí del; Carbonell, partida de terra del.*

Molí del Carbonell, torrent del

«*Riera munt fins a trobar lo Torrent que devalla del Molí den Carbonell*» (Llev. 1731).

Torrent que actualment s'anomena *de Mas Claver* o *de les Pipes* i, antigament, *del Carbonell*, en terme de Sant Hilari Sacalm, però s'endinsa a la parròquia d'Osor.

El nom prové del fet de tractar-se de l'esmentat *torrent del Carbonell*, que feia funcionar el molí homònim, propietat del Carbonell, com indica l'article personal. És, però, un topònim molt ocasional, poc freqüent.

V. *Carbonell, el; Carbonell, molí del; Carbonell, sot del.*

Molí del Mas Cortal, rec del

«*Recho moledyno de manso Cortal*» (Capb. 1446).

Rec proper a la riera d'Osor i que devia conduir l'aigua que facilitava el funcionament del molí del Mas Cortal.

V. **Cortal, mas.*

Molí Fariner, camí del

«Una casa situada en dita vila de Ozor y dalla del Pont sota lo *Camí Real qui va al Molí fariner*» (Llev. 1731).

Possiblement, aquesta és una altra manera de referir-se al *camí Ral* que discorre pel carrer de França i per sobre el molí de Cercenedes, anomenat sovint simplement *el Molí*, que havia estat un molí fariner.

El nom fa referència a aquest edifici amb la forma composta, que esdevé nom propi.

Molina (de n'Iglésies), la¹

[ləmu'linə(ðənik'kleziəs)]

Notable mas situat a Santa Creu d'Horta, de propietat de ca n'Iglésies, localitzat al costat de la riera de Gironella, a l'oest de l'església de Santa Creu, a l'oest de

cal Rectoret i al sud del Collsacodina, al sud-est d'Osor. Apareix a obres cartogràfiques: «*La Molina*» (MAPA 1 i 4), «*Casa Molinera*» (MAPA 2) —amb error—, «*Mas la Molina*» (MAPA 3), i al *Nom.* 2004 com a «*la Molina*», i el recull Elvis Mallorquí (2005, p. 96).

«*Molina de Yglesias*» (Pad. 1880); «*Molina Yglesias*» (Pad. 1885); «*Molina Iglesias*» (Pad. 1930); «*La Molina*» (GR 1956); «*manso La Molina de José M. Iglesias*» (*Cad.* 1960).

Etimològicament, el mot prové de *molina*, 'serradora moguda per força d'aigua o de foc de llenya', del llatí vulgar (DOMUS) MOLINA, 'la casa de les moles' (DECat, V, p. 742, i *OnCat.*, V, p. 309). Prop del mas havia existit una asserradora. Tot i la documentació del llinatge entre principis del segle XIX i mitjan segle XX, no creiem que hi hagi relació amb el mas, ni amb aquest ni amb l'homònim del Clascar, malgrat que Navarro Colás (1963, p. 81) sí que ho considera: «...en nuestro caso se trata de una transmisión antroponímica».

V. *Gros de la Molina*.

Molina (de n'Iglésies), la² [ləmu'linə(ðənik'kleziəs)]

Partida situada prop del mas homònim, entre ca n'Iglésies i cal Rectoret, a Santa Creu d'Horta, una zona boscosa de castanyers, d'alzines i de pins.

«*Pago o paraje C. Molina* entre C. Iglesias y Cal Rector de José M. Iglesias Abadal» [inclou un prat i una fàbrica en ruïnes] (*Cad.* 1960).

El nom de la partida s'origina en el mas homònim.

V. *Molina (de n'Iglésies), la¹*.

Molina (del Clascar), la¹ [ləmu'linə(ðəlkləs'ka)]

Mas gairebé totalment derruït situat al nord del Clascar, just als límits amb Susqueda, prop del Ter i al costat del sot del Clascar o de la Molina, al nord d'Osor. Antigament hi havia hagut una asserradora.

«*la Molina den Clascar*» (LB 1765); «*Casa la Molina de Jayme Clascá*» (*Cad.* 1785); «*la Molina den Clascar*» (LB 1791); «*la Molina del Clascar de Osor*» (LB 1819); «*Mateo Clascar, mansos Clascar, Yguals, Molina*» (*Amill.* 1862); «*Molina de Clascar*» (Pad. 1880); «*Molina de Clascar*» (Pad. 1885); «*Molina Clascá*» (Pad. 1930).

Diferent de la *de n'Iglésies*; creiem que l'etimologia és idèntica, provinent de *molina*, 'serradora moguda per força d'aigua o de foc de llenya', del llatí vulgar (DOMUS) MOLINA, 'la casa de les moles' (DECat, V, p. 742, i *OnCat.*, V, p. 309).

V. **Fondo de la Molina*.

Molina (del Clascar), la² [ləmu'linə(ðəlkəs'ka)]

Partida de terra fonamentalment boscosa d'alzina, de castanyer i de pi, situada al nord d'Osor, entre les propietats dels masos el Cerver i el Clascar al sud i el riu Ter al nord.

«Pago o paraje *La Molina* de Juan Boix Iglesias» [indica que inclou vint-i-tres peces de terra i vuit camins a més del mas la Molina] (*Cad.* 1960).

El topònim s'origina en el mas, fet habitual en partides que es relacionen amb indústries, com diu Amigó (1999, p. 151): «La indústria, en canvi, està més representada, majoritàriament amb els molins: hi ha —com a designadors de partides— *el Molí i els Molins, la Molina...*», que reafirma les paraules de Moreu-Rey (ENL, p. 88), «Una mica pertot la presència, antany colpidora, dels molins, gràcies als topònims: *El Molí [...] La Molina*».⁴⁷⁴

Molina, camp de la ['kamdələmu'linə]

Amb aquest terme s'individualitzava la peça de conreu de més grandària de la partida homònima, situada a tocar del mas la Molina del Clascar, que n'origina el nom.

Molina (del Clascar), perxada de la, o baga de la Molina (del Clascar)

[pər'ʃadələmu'linə(ðəlkəs'ka)]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers i d'avellanoses situada sobre el mas homònim, just al límit municipal entre Osor i Susqueda.

«*Baga de la Molina*» (Del. 1885).

V. *Molina (del Clascar), la¹*.

Molina, riera de la [ri'erəðələmu'linə]

Forma referida a la *riera de Gironella* en el seu pas a la vora de la Molina de n'Iglésies, a Santa Creu, al sud-est d'Osor.

V. *Molina (de n'Iglésies), la¹*.

Molina (del Clascar), serrat de la

«Situado en el linde de terrenos de monte alto de castaño de propiedad de D. Pedro Obiols y de María Clascar [...] El paraje donde está situado se conoce con el nombre de *Serrat de la Molina*» (IGCOS 1927); «el *Serrat de la Molina*» (OS 1927).

474. De fet, podem observar que els topònims existents a partir de *molí* o *molina* són força nombrosos a Osor.

Petit serrat de muntanyes, d'entre 500 i 600 metres, situat al sud-est de la Molina del Clascar, a l'est del Clascar i a l'oest de pedra Jugadora, als límits municipals d'Osor i de Susqueda i prop dels de la Celler de Ter.

El topònim s'origina en el fet que el serrat s'inicia sobre el mas la Molina del Clascar i arriba fins prop de la serra de Vielles, de la qual es pot considerar una continuació.

Molina (del Clascar), sot de la [ˈsoddələmuˈlinə(ðəkləsˈka)]

Curs d'aigua que neix prop de la serra de Vielles, que discorre en direcció NNO i desguassa al riu Ter prop del mas la Molina del Clascar, just als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord del terme.

«las aguas corrientes del *arroyo de la Molina*» (IGCOS 1927); «Mojón nº 27 Colocado en el extremo inferior del *Sot de la Molina*, cerca del río Ter» (OS 1927).

El nom amb què es designa el torrent s'origina en el fet que aquest cabal continu d'aigua passa a tocar del mas la Molina del Clascar.

V. *Molina (del Clascar), la*¹.

Molinera, peça de terra, o llocdit Molinera

«Una pessa de terra situada en dita Parra y en lo *lloch* antiguament anomenat *Molinèa* [...] Afrontant asolixent, ponent y tremuntana en honor de son Mas Pidevall, a mitg dia ab lo Riu de Ozor» (*Llev.* 1731); «*Petiam terra voccata la Molineris*» (FP 1744); «aquella pessa de terra *lloch* antiguament dit *Molinèa*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça situada vers el Pidevall i la riera d'Osor, prop de les Mines d'Osor.

Malgrat que no tenim constància de l'existència de cap molí en aquella zona, creiem que es tracta d'un derivat de *molí* amb el sufix femení *-era*, en el sentit d'espai 'pertanyent al molí'.

Molinot, el [əlmuliˈnot]

Forma popular de referir-se al *molí de Can Bosc*.

Derivat de *molí* amb el sufix *-ot* amb caràcter despectiu per les seves reduïdes dimensions i el mal estat.

Molist, baga d'en

«*Baga dita den Molist*» (FN 1818).

Zona boscosa de castanyers que sembla que se situava prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, en el llinatge documentat a Osor durant la primera meitat del segle XIX, sovint grafiat *Mulist*.⁴⁷⁵

Molnells, mas

Mas únicament esmentat per Pladelasala (1960, p. 373) i sobre el qual ens diu que havia tingut molí, però no el documenta ni el situa, només diu «Entre otros nombres de molinos, hallamos en el s. XIV, el de Mirapeus conocido hoy, aunque inexistente, por el Molí de la Pe; el Molí de l'Avellana, del s. XVIII, los dos en la riera de la Noguerola; el Mas Mulnells y el Molí de Sarsanedas»; atès que l'únic que no s'hi esmenta és el molí d'en Serra, potser es tracta d'un antic nom d'aquest.

Etimològicament, sembla format a partir de *molí*, resultat de contracció de *Molin-* per la síncope *Moln-* (*OnCat.*, V, p. 313); del llatí, per tant, *MOLINĒLLU*, diminutiu de *MOLĪNU*, 'molinet' (*AlcM*, 7, p. 644).

Molsera, roca

[ˈrokəmulˈserə]

Eminència rocosa situada a l'oest de la castanyeda del Triador i al sud del Bosquet.

El nom deriva de *molsa*, ja que es tracta d'una roca recoberta d'aquest vegetal.

Monar, torrent

«*Torrente vocato des monar*» (*Capb.* 1342); «*torrente vocato de Monar*» (*Capb.* 1562); «*Torrente vocato de Monar*» (*Capb.* 1622); «*torrente vocato des Monar*» (*Capb.* 1699); «lo Torrent qui va a la Font del Gascó anomenat lo *Torrent Monar*» (*Llev.* 1731); «*Torrente Monar*» (*Escrip.* 1781).

Possiblement, és una forma arcaica referida al *torrent del Part*, que neix al coll de Nafre i discorre en direcció sud fins a unir-se a la riera d'Osor prop de can Bosc, resseguint els límits municipals entre Osor i Susqueda, ja que la documentació escrita l'esmenta prop de les propietats dels masos can Coll, can Plana i la Corbera.

Creiem que el topònim resulta d'una forma *molnar*, sincopada en lloc de *molinar* (*OnCat.*, V, p. 313); és a dir, que es tractaria del 'torrent moliner'.

V. **Vinyet del Monar*.

Monestir, camp del

«*Campo del monastir* de Miguel Badia y Coll» (*Capb.* 1622); «*Campum vocca-to Camp del monastir*» (*Capb.* 1622, any 1737).

475. *AlcM*, 6, p. 513, recull aquest llinatge com a existent a Osor, la qual cosa voldria dir que encara que l'hem localitzat per darrera vegada en un document de 1851, devia tenir presència a Osor fins a la primera meitat del segle XX.

Possiblement, es tractava d'una peça de terra situada prop del monestir del Coll.

El nom prové del llatí tardà *MONĪSTERĪU*, variant del llatí tardà *MONASTERIUM*, -I, del grec *MONASTĒRION*, derivat del grec *MONASTĒS*, 'monjo', de *MÓNOS*, 'sol, solitari' (DEM, p. 287).

Monges, ca les

[¹'kaləz'moŋzəs]

Casa que data del segle *xvi* que havia estat un convent i una escola i que actualment és un edifici dedicat al turisme rural, situada a la plaça del Verger i també coneguda com a *ca les* «*Hermanes*» o *la Joieria*.

«*Casal de les Monges*» (LA 1976).

El terme s'origina en el fet que la casa havia estat un convent de monges carmelites.

Mont, can¹

[¹'kam'mon]

Mas encara habitat situat a Santa Creu d'Horta, prop del Sobirà i del Viurevol en direcció oest. Pladelasala (1960, p. 375) el data al segle *xiv* i indica que podria ser l'antic *Mont Superior*. Navarro Colás (1963, p. 94) el recull com un mas amb un nom d'origen incert. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) assenyala que es tracta d'un mas de propietat del Sobirà des de l'any 1596.

«*Mas Mont*» (FPS 1389); «*lo mas des Munt d'Osor de Senta Creu*» (*Llev.* 1399); «*Mont de Sante Creu*» (LLC 1440); «*Mas Mont*» (FI 1557); «Joan Mont, fill de *can Mont* de Santa Creu d'Horta» (FI 1565); «*manso Mont*» (FPS 1596); «*mas Mont*» (FPS 1710); «*Casan Mon*» (LA 1715); «*Mas Mont* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Viuravol [...] a ponent part en honor del Mas Gausach» (*Llev.* 1731); «*casan Mon den Subirá de Santa Creu*» (LB 1759); «Casa dita *Casa Mon* de Valentín Subirá. Havitada de Juan Coll masovero inhavil por achacoso» (*Cad.* 1785); «*lo Mas Mont*» (*Llev.* 1792); «*Can Mon*» (LA 1799); «*Casa Mon*» (LA 1811); «*Casan Mon del Subirá*» (FN 1818); «*Manso Mont*» (*Amill.* 1862); «*Canmont*» (Pad. 1885); «*Can Mont*» (Pad. 1930); «*Can Mont*» (GR 1956); «*can Mon*» (*Cad.* 1960).

Grafiat en dues ocasions de manera aglutinada amb la contracció i freqüentment sense la *-t* final, fonèticament muda, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic; de fet, sabem que *Mont* era el llinatge dels seus habitants i propietaris fins que passa a formar part de les possessions del Sobirà. Endemés, es tracta d'un llinatge documentat a Osor des del segle *xiv*, «Guillem *des Mont*» (*Man.* 1316), fins al segle *xx*, incloent-hi diversos caps de casa: «*Petrus Mont*» (PLO 1473), «*Marc Mont*» (*Fog.* 1497) i «*Jaume Mont*» (*Fog.* 1553). Segons Moll (ELC, p. 192), el llinatge és originat en un orònim, concretament en el substantiu arcaic *mont*, del llatí *MONTE*, 'muntanya'.

V. *Can Mont*.

Mont, can² [ˈkamˈmon]

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer Major més coneguda com a *can Pujol*.

«*Casa Mon* hi viu Sagimon Curbera» (LA 1817); «Casa conocida con los nombres de Calsan, *Canmon* o Palau» (Hip. 1859).

Creiem que el topònim s'origina en el llinatge i no pas en el mas homònim.

Mont, carrer de

«Calle *carrer de Mont*» (Escrip. 1781).

Forma esporàdica usada per referir-se al *carrer de Dalt*.

V. **Dalt, carrer de*.

Mont, mas

«*Mansi Mont*» (*Capb.* 1622).

Antic mas diferenciat del seu homònim perquè aquest es localitzava en terme de Susqueda, encara que parròquia d'Osor, entre el Celró i la Codina del Coll.

Desconeixem si es tracta d'un topònim originat en el llinatge o bé en el nom arcaic de caràcter orogràfic, sinònim de *muntanya* i provinent del llatí MONTE.

Mont, vinya d'en

«Camí que va de la *vinya den Mont* fins al Coll del Bes» i «*Vinya del Mas Mont*» (FI 1562).

Vinya situada a Santa Creu que limitava amb les propietats de ca n'Iglésies.

El nom prové o bé del mas, com sembla indicar el segon esment, o bé del llinatge, com sembla assenyalar el primer; tanmateix, és molt possible que els dos termes coincidissin en aquell moment, és a dir, que el llinatge del propietari de can Mont fos Mont.

Mont Alt, mas

«*lo mas de Montalt*» (*Llev.* 1399); «*Mansi de Munt alt*» (*Capb.* 1446).

Antic mas situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta i esmentat per Pladevall (1962b, p. 286) com a «mas Munt superior, possiblement es tracta de l'actual *mas can Mont*». Elvis Mallorquí (2005, p. 96), amb la grafia *mas Mont d'Amunt*, indica que es podria haver situat «al mateix lloc de la Casanova de la Muntanya».

Topònim compost que pren sentit en l'espai a partir de la seva situació en relació amb els masos Mont Inferior i Mont Mitjà.

V. **Coma de Mont Alt*.

Mont Blossó

«*Monte Blossó*» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 922).

Muntanya que es troba vers el puig d'Afrau situada fora del comtat d'Osona, a l'inici del de Girona.

Possiblement, és un nom d'origen antroponímic, però no en tenim certesa.

Mont Cerró

«*Monte Cerrone - Cerone*» (SBB 924); «*In monte Cerrone*» (SBB 927); «*Cerrone*» (SBB 958); «*in monte Cerone*» (SBB 963); «*Cerone*» (SBB 984).

Topònim que apareix en documents carolingis del segle x i dels quals s'han fet ressò Pladevall (1993)⁴⁷⁶ i Bolòs i Hurtado (2001),⁴⁷⁷ que consideren que l'antic *monte Cerrone* o *Cerone* seria el nom de l'actual *muntanya de Sant Benet*.

Etimològicament, és un mot complex, malgrat que podria tractar-se d'una forma relacionable amb *serra*, com ho és, segons Coromines, *serron*, 'gran contrafort', o el castellà *cerro*.

Mont Fa

Eminència muntanyosa localitzada entre els masos el Bosquet i la Vena, a la serra que s'estén des del sud de la Grevolosa fins al Collsacodina. Únicament l'hem recollit a dues obres cartogràfiques, una de 1890, «*Mont Fà*» (MAPA 6), i l'altra de 1924, «*Mont Fà*» (MAPA 5).

Desconeixem quin podria ser l'origen del segon element del topònim, *Fa*, que va precedit del nom arcaic *Mont* en el sentit de 'cim o muntanya'.

Mont Inferior, mas

Mas de Santa Creu d'Horta recollit a partir de l'esment que en realitzà Pladevall (1962b, p. 286) partint del *Man. 1316*, «*Munt Inferior* de parroquia de Santa Creu».

Es tracta d'un topònim compost que pren sentit a partir de la seva situació en relació amb els masos *Montmitjà* i *Mont Superior*.

Mont Superior, mas

Una altra manera d'anomenar el *mas Mont Alt*, que anota Pladevall (1962b, p. 286), partint del *Man. 1316*, «*Munt superior* habitat per Guillem dez Munt o des Mont».

V. **Mont Alt, mas*.

476. A. PLADEVALL (1993), especialment la part titulada «Regest dels documents dels Fons de Sant Benet de Bages referents a les Guilleries», p. 69-77.

477. J. BOLÒS i V. HURTADO (2001), *Atlas del comtat d'Osona (798-993)*.

Mont Tió

«Una pessa de terra lloch dit Puig de ginestar antigament *Mont Tió*» (*Llev.* 1731).

Orònim que es localitzava vers el coll de Querós, entre el Carbonell, la Coma i el Bosquets de Querós, un espai situat a la banda més occidental d'Osor.

Topònim compost pel nom arcaic *Mont*, sinònim de *mntanya*, i *Tió*, possiblement un antropònim d'origen germànic, de *Theudwulf* (ELC, p. 296).

Montà, vinyes d'en

«Viña del Maroy linda al O. Con *viñas del* conocido por *Montá*» (*Amill.* 1944); «*viñas del* conocido por *Montá*» (*Amill.* 1947); «*viñas del* conocido por *Montá*» (*Amill.* 1953).

Topònim que es referia a un espai de conreu de vinya proper al Maroi i que devia originar-se en un malnom de persona.

Montargull, llocdit

«Una pessa de terra en dita Parra en lo *lloch anomenat Montargull* [...] Afronta asolixent en honor llur anomenat Font del Gausach; a mitg dia en honor den Ribadevall; a pònent y tremuntana en honor del Mas Vaguer» i «lo *lloch anomenat Montargull*; Afronta asolixent en honors del Mas Funollet y part en honor del Mas Vaguer; a mitg dia ab lo Cami publich y part ab lo Colldesforsas per mitg del Serrat amunt fins alt al puig de Gelats; y a tremuntana part ab dit Mas Fonollet y part ab lo Mas Veguer» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra *lloch anomenat Montargull*» (*Llev.* 1792).

Indret situat al sud d'Osor, vers la Creu de Llevanyes, el Gelats i el Veguer.

Creiem que és un topònim compost aglutinat de *Mont* i *argull*. Moll (ELC, p. 145) indica que sembla que té sentit de 'mntanya superba'; Coromines (*OnCat.*, V, p. 331-332) diu que tots els topònims que recullen aquesta forma «es nota que són noms d'antics castells o de puigs on degué haver-n'hi un, nom estès després a un poble, o altre lloc veí»; podria donar-se el cas que el nom s'hagués introduït arran de la relativa proximitat al castell de Solterra, a Sant Miquel de Solterra, a l'est d'on semblaria situat aquest *Montargull*.

Montargull, serra de

«Lo Mas Vaguer [...] Afronta asolixent ab la Riera; â mitg dia part en honor del Mas Fonollet, part en honor del Mas Gausach mitjerias y part en honor de dit Fonollet anomenat Font del Gausach; a ponent part en altre honor llur anomenat *Serra de Montargull*; ÿ part en altre honor llur anomenat Fageda, ÿ a tremuntana en honor de dit Mas Fonollet» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tracta de la serra que va del pla de la Vella a la Creu de Llevanyes amb una alçada des dels 750 m fins als 1.017 m; en aquesta serra es devia trobar el Montargull, que devia originar-ne el nom, o bé és la serra la que originava el nom de la muntanya.

V. **Montargull*, llocdit.

Montglòs, perxada de

[pər'ʃaðəðəmuj'glos]

Zona boscosa de castanyer jove situada entre els termes d'Osor i de la Cellera de Ter, vers el mas els Aigols en direcció nord-est, al NNE del terme.

El topònim s'origina en els esqueis homònims situats en municipi de la Cellera de Ter, que donen nom a la zona. Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *Mont*, 'muntanya', i *glos*, sonorització de *clos*, 'tancat, reclud', que, segons Coromines (*OnCat.*, V, p. 353), «és ben convenient com a nom d'uns esqueis que tanquen el pas».⁴⁷⁸

Montmitjà, mas

«*Mas Munt mitjà* habitat per Berenguer des Munt mixa» (*Man.* 1316); «*mansi de monmyan*» (*Capb.* 1446); «llur *Mas Montmitjà* alashoras dirruhit vuy anomenat per ells erigit y radificat, situat es a saber hon eran antes construhits los casals de dit mas en la Parra de Santa Creu de Horta; la restant empero part de dit Mas hont vuy esta construhit lo casal en la dita Parra de Ozor» (*Llev.* 1731); «*Mas Montmitjar*» (*Llev.* 1792).

Antic mas pertanyent a la parròquia de Santa Creu d'Horta però proper a la de Sant Pere d'Osor, possiblement a l'est de cal Cisteller i al nord del Bosquet, no gaire lluny de les propietats dels masos el Baier i la Crosa.

Gràficament, cal assenyalar la forma arcaica *Monmyan* del segle xv i la ultra-correcció a *Montmitjar* de 1792; així mateix, s'alternen les formes amb *-o-* i *-u-*, a causa de la neutralització vocàlica i del fet que *mont* i *munt* poden funcionar com a mots sinònims.

Topònim compost aglutinat de *Mont* i *mitjà* que pren sentit en relació amb un *Mont* o *Munt Superior* o *Montalt* i un *Mont* o *Munt Inferior*, que existiren almenys fins al segle xiv.

Etimològicament, desconeixem si el primer element del nom prové del llinatge o de l'orònim en sentit de 'muntanya'; tanmateix, atès que *can Mont* —que podria ser l'antic *Mont Superior*— sembla que s'origina en el llinatge, també aquí ens

478. Alguns estudiosos de la zona, com ara Emili Rams, membre del Grup d'Estudis de la Vall d'Anglès i autor de diverses obres i d'articles d'història d'aquestes contrades, ens ha comentat que el nom de *Montglòs* és possible que fos el topònim amb què s'anomenava *Sant Gregori* abans de la cristianització.

decantem per aquesta possibilitat. El segon element, *mitjà*, és l'adjectiu de situació adjacent al nom en contrast amb el *Mont Superior*, que semblaria més al sud, i el *Mont Inferior*, més al nord.

Montort

«Mas Toronell de *Montort*» (*Llev.* 1731).

Ja que el *mas Toronell* l'hem documentat acompanyat de l'expressió de *Montort*, considerem que aquest devia ser el nom que rebia en algun moment la zona situada al sud de can Serra de Toronell i a l'est de Masferrer, vers l'antic veïnat de Toronell.

Forma composta aglutinada formada pel substantiu arcaic *mont*, 'muntanya', i l'adjectiu *tort*, 'angulós, colltorçat', derivat postverbal de *tòrcer*.

Mont-roure

«Fexia terre boschosam *loco vocato monroure*» (*Capb.* 1446).

Orònim que devia situar-se vers el coll de Querós, als límits entre Osor i Querós.

Deu tractar-se d'un nom compost aglutinat format per *mont*, 'muntanya', del llatí *MONS, MONTIS* (DE, p. 620), i *roure*, del llatí *RÖBÖRE*, 'arbre de fulla caduca, retallada i de tronc rugós' (DEM, p. 373), desconeixem, però, si es refereix a un arbre o si pren un sentit col·lectiu.

Mont-roure, feixa de terra

«*aliam fexia terre boschosam in dicat parra vocata monroure [...] Affron ab ory et mery in honore de mansi Ponç alias Caros ab occ in honore mansi busquets*» (*Capb.* 1446).

Feixa de terra que devia trobar-se entre els termes de Querós i d'Osor, entre els masos Bosquets de Querós i la Coma d'Osor.

Topònim provinent del fet que el tros de terra devia situar-se prop de Mont-roure.

V. **Mont-roure*.

Montsitjar, mas

«Lo Mas Simon [...] afrontan Asolixent en honor del Mas Camps; a mitgdia en honor del *Mas Montsitjar* que posseheix Masferrer y part en honor de la Riera» (*Llev.* 1731).

Mas que sembla que es localitzava a l'est d'Osor, prop de la riera d'Osor a l'alçada del Simon; per la localització, podria tractar-se d'una altra manera d'esmentar el mas *la Torre*.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat de *mont*, 'muntanya', i *sitjar*, possiblement el llinatge o bé el nom comú en sentit de 'avenc' o 'cavitat natural' (DECat, VII, p. 960).

Morell, mas

«Mas de Vila vulgarment conegut com a *Mas Morell* adquirit el 1286 per Pere Iglesias a Arnau Boter, Berengaria de Vila i son germà Guillem Morell» (FI 1286); «*Mas* anomenat *Morell* essent enderrocat, sense persones» (FI 1307); «*mas Morel*» (*Man.* 1316); «*mansi morel*» (*Not.* 1334); «*Mas Morell* enderrocat» (FI 1446); «*masos* derruïts sa Brugissa y *Morell*» (FI 1562); «un Mas anomenat *Mas Morell* dirruit» (*Llev.* 1731); «Dels explets de las terra del *Mas Morell* tambe dirruit» (*Llev.* 1792).

Antic mas de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta. Elvis Mallorquí (2005, p. 96) indica que era un mas de propietat de ca n'Iglésies des de 1286.

Gràficament, només cal esmentar dues formes arcaïques sense palatalització final. El topònim podria ser antroponímic, ja que el 1286, quan va ser adquirit pels Iglésies, el document ens assenyala que pertanyia a Berengaria de Vila⁴⁷⁹ i al seu germà Guillem Morell, un llinatge coincident amb el nom del mas i que tenim documentat a Osor als segles XIII, XVI, XVIII i XX, incloent-hi un cap de casa, «Miquel *Morey*» (*Fog.* 1553).⁴⁸⁰

El terme s'origina en el nom propi llatí cristià MAURELLUS i sovint pren el sentit de 'moreno, bru', diminutiu de MAURUS, 'moro' (ELC, p. 284).

Morella, casa de

«*Casa de Morella*» (Escrip. 1778).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

El terme creiem que s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle XVII fins a la segona meitat del segle XX, un cognom, segons Moll (ELC, p. 148), d'origen llatí, o bé derivat de MORUS, 'móra', o de MAURUS, 'moro'.

Morella, peça de terra d'en

«Partida *Pessa den Morella*» (*Amill.* 1944); «Finca *Peça den Morella* de Luis Pons Sureda» (*Amill.* 1947); «finca *Pessa den Morella*» (*Amill.* 1953).

479. Llinatge provinent, probablement, del seu espòs, raó per la qual el document ens indica que la casa també era coneguda com a *mas de la Vila*, un fet si més no poc habitual, ja que normalment es manté el nom originari del mas i és el nouvingut el que pren com a segon llinatge el nom de la propietat.

480. Com es pot observar, amb iodització a la -ll final.

Peça de terra de situació desconeguda que creiem que té el nom d'origen antroponímic, com sembla mostrar el fet que l'específic vagi precedit de l'article personal, en el llinatge *Morella* present a Osor entre els segles xvii i xx.

Morena

«La altre en lo lloch anomenat *Morena* que son de pertinencias del Mas Gravalosa» (*Llev.* 1731).

Partida de terra, fonamentalment boscosa, que se situava entre els masos la Grevolosa i el Pidevall, a l'est d'Osor i força a prop de les Mines d'Osor.

Creiem que el nom es refereix a roques i roquissers de color fosc, per tant, provindria d'un llatí MARĪNU, -A, derivat de MAURUS, -A, -UM, 'moro de Mauritània' (*DEM*, p. 288).

V. **Costa de la M.*

Morena, la

«*Pessa de terra* anomenada *la Morena* del Pidevall afronta Gravalosa» i «*Pessa de terra* бага y part boscosa anomenada *la Morena*» (FP 1767); «*Pessa de terra* vaga de castanyers borts dita *La Morena*» (*Llev.* 1792).

Indret boscos de propietat del mas el Pidevall que, per metoníma, rebia el nom de la partida de terra de la qual formava part.

V. **Morena.*

Morena, бага la

«*Baga* anomenada *la Morena*» (FP 1791).

Bosc de castanyer que devia situar-se a la partida homònima.

V. **Morena.*

Morer, el

«*Fexia terra vocata des morer*» (*Capb.* 1342); «una *pessa de terra* de castanyers sita en dita Parra de Sta Creu de Horta Terme de Ozor en lo lloch anomenat *lo Moré*; Afronta asolixent en honor del Mas Busquets y part en honor del Mas Triador» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* que fou de pertinencias del Mas Savall vuy dita *lo Moré*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça situada a Santa Creu, entre la riera d'Horta, i el Bosquet i el Triador.

Etimològicament, creiem que es forma a partir del nom de l'arbre que ara se sol anomenar *morera*, derivat del llatí MŌRUS, 'arbre caducifoli de la família de les moràcies o esbarzer de móres' (*OnCat.*, V, p. 400).

Morer, carrer d'en

«Casa de Isidro Talladas bracer de Osor en carrer dit *den Morer*» (Llev. 1792).

Desconeixem a quin carrer devia referir-se; tanmateix, si no s'hi fa un mal ús de l'article personal, el topònim prové del llinatge documentat des de principis del segle XVIII fins al segle XIX, com en els casos del carrer *d'en Margarits* o *d'en Falgueres*.

Morer, mas

«*Mansi Morer*» (Capb. 1446); «una pcessio de terra en que antiguament era construïda una *Masoveria* anomenada *Morer* [...] afronta asolixent ab lo Mas Banchs» (Llev. 1731); «Possessió de terra en qué antiguament era construïda una *masoveria* dita *de Morer* prop la casa del Mas Banchs» (Llev. 1792).

Antic mas de propietat de Masferrer, diferent de l'homònim a la Cellera, prop de les possessions del Clascar i les Romegueres, vers el Bancs, al nord-est d'Osor.

Malgrat que documentem el terme com a llinatge osorenc entre la primera meitat del segle XVIII i mitjan segle XIX, el fet que s'esmenti en els documents del segle XV ens fa creure que no existeix relació entre topònim i antropònim sinó que el nom es relaciona amb l'arbre; es tractaria, doncs, d'un fitotopònim.

Morera

V. **Coma de la M.*

Morers, camp dels

«*Pessa Camp dels morers*» (Hip. 1862).

Peça de terra de conreu de situació desconeguda.

Sembla un plural de *morer*, sinònim de *morera*.

Moro, camp del

«Una pessa de terra part llauradora y part bosch en lo lloch anomenat sota lo *Camp del Moro* [...] Afronta asolixent ab lo Camí Real qui va de Osor a Angles» (Llev. 1731).

De propietat del Bancs, desconeixem la situació d'aquest camp.

Etimològicament, el topònim deu provenir de MAURU, -A, 'habitant de Mauritània' (DEM, p. 288), i és possible, com esmenta Coromines (*OnCat.*, V, p. 401), que s'originés «a través de llegendes o pseudollegendes històriques; o per comparacions de forma d'una rocassa». Desconeixem si hi havia alguna relació amb l'anomenat popularment *castell del Moro*.

Moro, castell del

[kəs'teʎdəl'moru]

Forma popular usada algunes vegades per referir-se a la *torre de Sant Joan* i que recull Navarro Colás (1963, p. 82), «El llamado “*Castell* de la Torra o *del Moro* son unas ruinas que se encuentran al lado del manso anteriormente citado y que son seguramente restos de un antiguo castillo o una torre de vigilancia».

L'origen del nom, segons tradició, provindria del fet de tractar-se d'una antiga torre de vigilància de l'època dels sarraïns, però en realitat creiem que això és fruit de la imaginació, ja que no existeix cap raó que ens ho pugui certificar, a més, sembla que es documenta no abans dels segles XII o XIII, quan l'ocupació sarraïna ja restava molt allunyada de l'espai on ens situem.

V. *Sant Joan, torre de; Torre, la*¹.

Mortissó, camí

«*Via vocata Mortisso*» (Capsolt 1699).

Camí que conduïa a la muntanya de Sant Benet, antigament anomenada *Mortissó*.

V. **Mortissó, puig de*.

Mortissó, puig de

«*Podio de mortizo*» (*Capb.* 1342); «*Podium den murtiço* versus Sanctam Mariam de Colle» (PFM 1343); «*podii vocato de Mortisó* seu de Sant Benet» (*Capb.* b 1562); «*puig de mortison* devers Santa Maria des Coll» (FM 1563); «*Podii de Mortillon* o de la montanya de Sant Benet» (*Capb.* 1622, any 1737); «territorio antiguamente Creu Cremada conocida oy por *Mortisó* o Monte de San Benet» (FNA 1832).

Nom que havia rebut el *cim de Sant Benet*.

Gràficament, destaca l'aparició de diverses formes, *s*, *ç* i *z*, per representar el so alveolar fricatiu; també podem observar el manteniment de la *-n* final etimològica en algun cas i, així mateix, detectem la forma *Mortillon*, que deu respondre a un error de còpia.

Tanmateix, desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del topònim.

Mortissó, serra de

«*Serra vocata de Mortisó* seu de Sant Benet» (Capsolt 1560); «*Serra vocata de Mortisso*» (*Capb.* 1562); «*Serra de Mortisó*, seu de Sant Benet» (*Capb.* 1622).

Antic nom de la *serra de Sant Benet* situada bàsicament en terme municipal de Susqueda, encara que en parròquia d'Osor, amb una alçada entre els 1.000 i els 1.144 metres del cim de Sant Benet.

V. **Mortissó, puig de*.

Morts, camí dels [kə'miðəlz'mors]

Recollit oralment, es refereix a un camí que passa pel Clascar i el Cerver; de fet, és un altre nom d'una part del *camí del Clascar*, al nord d'Osor.

No ens han sabut explicar la raó del nom però creiem que, tractant-se d'un camí que uneix diversos masos, podria referir-se al que se seguia per portar els difunts de les cases de pagès de la zona a l'església parroquial d'Osor, ja que, de fet, aquest camí s'uneix, al coll de Nafré, amb el camí Ral que condueix a Osor, el Coll o Susqueda.

Mosso, cal ['kal'mosu]

Casa situada al carrer del Pont.

El nom s'origina en el fet que un antic propietari havia desenvolupat aquest ofici per als amos de la casa anomenada *can Jan*.

Multa

V. *Pi de la M*.

Munda, ca la ['kalə'muɲdə]

Casa situada al carrer de França, antigament també coneguda com a *cal Ferrer* o *cal Noi Ferrer*.

Possiblement, el terme s'originà en el nom de fonts femení *Raimunda* amb afèresi; també es va usar com a malnom de persona, *en Pito Munda*.

Munt, mas

«*Mansi Munt* de Pery Munt et Guillem Munt» (*Capb.* 1446); «*Mas Munt*» (FI 1446); «*Mansi Munt* de Jaume Munt» (*Man.* 1553).

Forma sinònima per referir-se al mas *can Mont* de Santa Creu d'Horta.

V. *Mont, can*¹.

Muntada, mas

«*Mas Muntada*» (*Man.* 1316); «*Mansi de Montada*» (*Capb.* 1342); «*El mas Se Burguere e Se Montade*» (LLC 1440); «*Mansi de Montada*» (*Capb.* 1622); «*Mansi Muntada*» (*Capb.* 1699); «*casa dita las Montadas, de Segismundo Rovira. Havitada del Dueño inhavil por sordo y casi simple*» (*Cad.* 1785); «*Diego Llopart [...] bracer dueño y pocessor de la casa y tierras ditas den Garriga o Muntadas*» (FN 1802).

Antic mas que se situava on avui trobem *can Garriga*, que n'és el nom actual, al sud trobem la Barraca d'en Baier, al nord-est d'Osor. Pladelasala no l'esmenta. Pladevall (1962b, p. 289) indica que era propi dels Romegueres.

Gràficament, cal destacar l'aparició de la forma plural deguda, possiblement, a l'existència de més d'un mas amb el mateix nom, ja que també hem documentat els masos *Muntada Inferior* i *Superior*.

El terme apareix com a llinatge osorenc al segle XIV, «en Guillem *Muntada*» i «en Pere *Muntada*» (*Man.* 1316), i amb freqüència des del segle XVII fins a la segona meitat del segle XX.⁴⁸¹ Desconeixem, però, si el topònim es relaciona amb l'antropònim, perquè en procedeix —el 1316 el llinatge dels habitants coincidia amb el nom— o bé si es tracta del cas invers, és a dir, que el cognom dels habitants sorgís del nom de lloc. De fet, el nom comú significa 'pujada, costa' i l'indret on s'hauria situat la casa és bastant costerut.

Muntada d'Amunt, mas

«*Manso muntada damunt*» i «*mansi Muntada de munt*» (*Not.* 1334); «*mansi Muntada de dalt*» (*Capb.* 1562).

Una altra manera de referir-se al *mas Muntada Superior*.

V. **Muntada Superior, mas*.

Muntada d'Avall, mas

«Raymundo de *muntada daval*» (*Not.* 1334); «Mas Plana [...] a tremuntana en honor del Mas Aulina vuy llur y part en honor del *Mas Muntada devall*».

Una altra manera de referir-se al *mas Muntada Inferior*.

V. **Muntada Inferior, mas*.

Muntada Inferior, mas

Antic mas situat al nord de can Plana, esmentat per Pladelasala (1960, p. 372): «*manso de la Muntada inferior*», i insinuat per Pladevall (1962b, p. 284), «*Muntada*, propi amb persones dels Romagueres, s'esmenten en Guillem *Muntada*, en Pere *Muntada* i en Ramon *Muntada*, ço que podria indicar la presència d'un *Mas Muntada Superior* i un *Muntada Inferior*».

Topònim que pren sentit en relació amb la posició del mas *Muntada*.

V. **Muntada, mas*.

Muntada Superior, mas

Antic mas situat al nord de can Plana, esmentat per Pladelasala (1960, p. 372): «*manso Muntada superior*», i insinuat per Pladevall (1962b, p. 284), com ja anotem amb referència a la *Muntada Inferior*.

481. De fet, AlcM, 7, p. 653, recull el llinatge com a existent a Osor.

Es tracta d'un topònim compost que pren sentit en relació amb la seva situació, possiblement més elevada o més al nord del mas Muntada i el mas Muntada Inferior.

V. **Muntada, mas*.

Muntades, les

«Partida *las Montadas* de Quirce Destral», «Partida *Las Montadas* de Jayme Hilla» i «Partida *las Montadas* de Joseph Casadejus» (*Cad.* 1785); «lo territori dit *Las Montadas*» (*Llev.* 1792); «pessa a *las Muntadas*» (*Hip.* 1860).

Antiga partida, posteriorment anomenada *Can Garriga*, vers el coll de Nafré. Etimològicament, el nom podria provenir del llinatge, del mas homònim o de l'orònim en el sentit de 'pujada, costa', derivat de *munt*.

V. **Muntada, mas*.

Muntanya, mas

«*Mansi de Muntanya*» (*Capb.* 1446); «*Casa de Montanya*» (AMO 1715); «*Montaña*» (Pad. 1884).

Mas de situació incerta a Santa Creu d'Horta. És possible que es tracti d'un precedent de *la Casa Nova de Muntanya* situada al sud d'Osor, prop dels límits amb Sant Hilari, a una alçada propera als 1.000 metres, cosa que explicaria el nom, ja que creiem que prové del substantiu comú, del llatí vulgar MONTANEA, 'elevació gran del terreny' (DEM, p. 290).

V. *Casa Nova de Muntanya*.

Muntanya, peça de terra

«*pessa de terra* [...] anomenada *Montanya* antigament *Gallinada*» (*Llev.* 1731); «*Petiam terre voccatam de la montanya*» (*Capb.* 1622, any 1737); «*Pessa de terra* anomenada *pessa de Montaña*» (*Llev.* 1792).

Nom de dues peces de terra, una situada a l'oest del terme, vers Sant Benet, i la segona, també anomenada *Gallinada*, al sud de la Creu de Llevanyes i al nord del mas la Riba d'Amunt, al sud del terme.

Els dos indrets sembla que tenen en comú que es localitzaven a una certa alçada, per la qual cosa creiem que s'originen en el nom *muntanya*, 'elevació gran del terreny', del llatí vulgar MONTANEA, plural neutre d'un llatí vulgar MONTANĒUS, -A, -UM, derivat llatí de MONS, MONTIS, 'muntanya' (DEM, p. 290); un terme que, segons Moreu-Rey (ENL, p. 30), és «un topònim ben poc freqüent». Tanmateix, és molt probable que es relacionin amb l'indret on es localitza la Casa Nova de Muntanya.

Muntanya, pla de

«*Pla de muntanya*» (Capb. 1446).

De situació incerta a Santa Creu d'Horta, devia tractar-se d'un pla o prat situat vora o sobre alguna elevació del terreny, possiblement vers l'actual Casa Nova de Muntanya.

Muntanya, riera de

«Quanda fexiam terra boschosam en dicta parrochia de osoryo loco vocato los anfferms Afronta ab oryente in *riarya* vocata *de muntanya*» (Capb. 1446).

Creiem que aquesta és una manera arcaica de referir-se a la *riera d'Horta* pel fet de néixer prop del coll de la Casa Nova de Muntanya i perquè a les afrontacions també s'esmenta el *mas Ridemar*, nom antic de *can Pelleringa*, a tocar de la riera d'Horta.

Nacus, can

[¹kan'nakus]

Casa situada al carrer del Verger i, alhora, sobrenom masculí o femení, *en Nacus* i *la Naques*, sentits en la parla, i «Joanet *Nacus*», «Nita *Nacus*» o «Peret *Nacus*» (LLC 1929e), recollits per escrit.

Desconeixem quin podria ser l'origen o el sentit del malnom.

Nadal, casa

«*Casa Nadal* hi viu Joan Riera» (LA 1817).

Diferent del mas perquè se situava al nucli del poble, creiem que es tracta del nom d'una casa originat, possiblement, en el llinatge documentat a Osor esporàdicament al segle xv, «Luch *Nadal* treginer» (LLC 1440), i amb més freqüència entre el segle xviii i la primera meitat del segle xx. Moll (ELC, p. 265) considera que és fruit de les circumstàncies del naixement, del llatí NATALE, que designa la festa de la Nativitat de Jesús.

Nadal, mas

«Quandam masoveriam fuit *mansum nadal* in dicta parrochia [...] Afrontatur ab oryente in honore mansi mormyan et a merydie in honore mansi mir» (Capb. 1446).

Mas que sembla que es trobava en parròquia d'Osor però prop de Santa Creu d'Horta.

El fet que al segle xv documentem un «Luch *Nadal* treginer» (LLC 1440) ens fa creure que es tracta d'un topònim procedent del llinatge. Tanmateix, com que

no apareix a cap altre text i no l'anoten ni Pladelasala ni Pladevall, creiem que es podria tractar d'una manera esporàdica de referir-se a algun altre mas, tot i que no sabem a quin.

Nadal, vinya d'en

«Partida *Viña den Nadal* de Maria Nadal» (*Cad.* 1785).

Antiga peça de terra de vinya que se situava entre els masos el Maroi i mas Coll.

L'ús de l'article personal i el fet que el llinatge de la propietària coincideixi amb el nom de la vinya ens fa creure que es tracta d'un topònim procedent del llinatge.

Nafré, coll de

[ˈkoʎdənəˈfrɛ]

Coll de muntanya situat al nord-est d'Osor a 500 metres d'alçada, just als límits municipals amb Susqueda, pas històric que unia la vall d'Osor amb la de Susqueda, la qual cosa provoca que aparegui sistemàticament en obres cartogràfiques i guies excursionistes: «*coll de Nafré*» (AAEC 1882), «El *Coll de Nafré* lligant la Serra de Sant Benet amb la de Sant Gregori» (CEC 1924) o «el *Coll de Nafré*» (Cardós), «*coll de Nafre*» (Juli Serra, 1890). Així mateix, apareix al *Nom.* 2004 com a «*coll de Nafré*», amb accent tancat, malgrat que la pronúncia és sempre oberta i, per tant, és la que considerem adequada.

«*Colle Honogfredi*» (LFM 1068); «*colle de Nofre*» (*Sus.* 1068); «Colle vocato de *coll de na Fren*» (*Capb.* 1446); «lo *coll de Nafré*» (*Mad.* 1630); «*Coll de Nafrés*» (*Capb.* 1699); «lo *Coll de Nafrés*» (*Llev.* 1731); «*coll de n'a Fré*» (*LA* 1917); «El sitio conocido por *Coll de Nafré*» (*IGCOS* 1927); «punto conocido por *Coll de Nafré*» (*OS* 1927).

Gràficament, cal esmentar formes com *na Fren*, de 1446, o *n'a Fré*, de 1917, que poden ser degudes al desconeixement del terme i, per tant, de la manera d'escriure'l, a part del manteniment de la *-n* etimològica al segle xv.

Etimològicament, és esmentat per Coromines (*OnCat.*, V, p. 437), que, després de situar-lo, indica que prové del nom personal germànic *Nanfrid*. Ja s'havia posicionat d'aquesta manera Coromines (1965, p. 245, i 1970, p. 253), on indicava, a més, que és el cas d'un provençalisme toponímic quant a evolució a *-fré* final. Danés (1986, p. 3) també es decantà per aquest origen: «És provinent d'un antropònim germànic acabat en *-frid*. Es tracta del nom de persona NINFRID, documentat ja al segle x». També coincideix amb aquesta hipòtesi Navarro Colás (1963, p. 88), «del nombre personal germànic Manfred, el sufijo *-FRIH* puede remontarse según Aebischer (A.W.) al antiguo "fridu"» (*paz*); se encuentra como elemento final en numerosos nombres personales bajo dos formas, *-fredus* o *-fridus*». Per la seva banda, Bolòs i Hurtado (2001, p. 25 i 52) consideren que l'indret s'anomenà anteriorment, al segle x, *coll de Susqueda*, «collo de Suscado» (937), i l'escriuen *Nafré* o

Onofred. Finalment, Moreu-Rey (ENL, p. 116) també li dona origen antroponímic germànic: «*Coll de Nafré* (Ninfrid, s. x)». Sembla clar, doncs, que es tracta d'un topònim provinent d'un nom personal germànic.

V. *Coll de Nafré*.

Nafré, font de

«*Fonte de Nafré*» (*Capb.* 1446).

Documentada només en aquest text, devia tractar-se d'una antiga font avui inexistent localitzada al coll de Nafré, possiblement a prop del torrent homònim.

V. *Nafré, coll de*.

Nando, can [ˈkanˈnaŋdu]

Nom d'una casa situada al carrer de Catalunya que s'origina a partir del nom de fonts masculí castellanitzat *Fernando*, amb afèresi.

Nanot, can [ˈkannəˈnot]

Nom d'una casa situada al carrer Major, també usat com a malnom masculí i feminitzat, «*en Nanot*» i «*la Nanota*» o «*Rita Nanot*» (LLC 1929e).

Es tracta d'un terme d'origen antroponímic, del prenom *Joanot* amb afèresi i assimilació consonàntica.

Naraia, serra de la

«*Fexiam terra in loco voccato Serra de sa Naraya*» (*Capb.* 1622).

Orònim que podria referir-se a les muntanyes que existeixen vers el coll de Nafré i el Part, ja que apareix situat prop del mas Pontei.

Narcís Sastre, can [ˈkannərˈsisˈsastɾə]

Nom pretèrit recordat d'una casa del carrer de Catalunya més coneguda com a *ca la Corala*, *ca la Lores* o *can Xico Coral*.

Es tracta d'un nom compost del prenom masculí i l'ofici de qui es deia així.

Negral, el

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Negral*» i «lo lloch anomenat *As Negral*» (*Llev.* 1731); «lloch anomenat *Asnegral*» (*Llev.* 1792).

De propietat de can Cercenedes i precedit en dos casos de l'article salat, considerem que es tracta d'un derivat de *negre*, possiblement en el sentit de 'negrenc' (DECat, V, p. 898).

Negre, cal [ˈkalˈnɛɣrə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Barder*.

El nom s'originà en la característica física d'un dels seus antics habitants, concretament en el fet que tenia la pell molt bruna.

Negre, gorg

«Fexiam loco vocato *Gorch Negre*» (*Capb.* 1342); «torrente vocato *gorg negre*» (*Capb.* 1562); «pessa en lo lloch dit *Gorg Negra*» (*Capb.* 1622).

Gorg de situació desconeguda, que fins i tot en podrien ser dos de diferents, que semblaria que era a la parròquia de Santa Maria de Mansolí, en una zona dependent del Priorat del Coll.

Com en el cas de l'homònim esmentat per Moreu-Rey (ENL, p. 56), creiem que el terme s'ha de relacionar amb el color, del llatí NĪGER, NĪGRA, 'del color del carbó; color negre' (DEM, p. 94), possiblement arran de la seva fondària.

V. **Gorg Negre*.

Negrell

V. **Puignegrell*.

Nen Ganastra

V. *Ganastra*.

Neptú, mina

«Una *mina* de hierro nombrada *Neptuno* en tierra de Juan Codina y punto dicho Clot del horno calcinero» (Hip. 1852).

Mina que devia situar-se en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor.

El nom, que no té tradició, el degueren prendre del déu mitològic que presidia els mars.

Nespler, sot del [ˈsoddəlnəsˈple]

Petit i irregular curs d'aigua situat en direcció sud-est de la Casa Nova de Mas Coll.

Es tracta d'un derivat de *nespla* amb el sufix *-er*, i assenyala la presència d'aquest arbre caducifoli a tocar del sot.

V. *Sot del Nespler*.

Nilla, ca la [ˈkaɫəˈnilə]

Casa del carrer Major també coneguda com a *can Peret*.

El terme s'originà en el prenom femení *Petronilla* amb afèresi; de fet, el 1930 hem documentat que en aquesta casa residia una dona que es deia «Petronila Sala Ribas» (Pad. 1930).

Nina, ca la [ˈkaɫəˈninə]

Antic nom de casa encara recordat que podria haver-se originat per afèresi del prenom femení *Saturnina* o bé d'una característica física de qui el portava —pell clara o fina, poca corpulència—, d'alguna singularitat de caràcter o d'algun episodi anecdòtic; dos sentits, aquests darrers, que apareixen recollits per Moreu-Rey (1981, p. 83 i 114).

Nino, cal [ˈkaɫˈninu]

Casa del carrer de Cercenedes.

Possiblement, es relaciona amb *ca la Nina*, però desconexem si es va produir una feminització o bé una masculinització.

V. *Nina, ca la*.

Nínxols, els [əɫˈniŋˌʝɔɫs]

Construcció que es localitza a l'entrada del poble provenint de Sant Hilari i que es tracta d'un mur de contenció construït a mitjan segle xx per evitar despreniments i esllavissades a la carretera.

El nom té caràcter metafòric, ja que s'origina en la forma de la construcció, semblant a uns grans nínxols de cementiri.

Nis, can [ˈkanˈnis]

Casa del carrer del Verger també coneguda com a *can Casamitjana*.

El terme s'originà per afèresi del prenom masculí *Anicet*.

«*Can Nis*» i «*Rosé Nis*» (LLC 1929e).

Nito, can [ˈkanˈnitu]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *can Caterino*.

El nom s'originà per afèresi de l'hipocòrístic diminutiu i castellanitzat *Joanito* del prenom *Joan*.

Noguer

«Una feixa de terra llur anomenada del *Noguer*» [prop del Ripoll] i «dos pessas de terra que foren de pertinències de la Casa de Vilar situada en dita Parra la

una dita *Noguer*; Afronta asolixent en honor llur del Mas Oriol; â mitg dia y ponent en honor den Masferrer y a tremuntana ab lo Mas Sagrer» (*Llev.* 1731); «Duas pessas de terra que foren de pertinencias de la casa Desvilar situadas en esta parroquia, la una *Noguer*» [aquests dos darrers casos, prop del Masferrer] (*Llev.* 1792).

Nom de diverses zones de conreu que devien tenir en comú la presència d'aquesta espècie d'arbre que origina el fitotopònim.

Noguer, camp d'en

«Item una pessa de terra anomenada *camp den noguer* [...] afronta a solixent y a mitgdia en honor de dit Ripoll anomenat rompuda a ponent en la riera de noguerola y a tremuntana en honor den Rajol» (Rip. 1562).

Peça de conreu localitzada entre el Ripoll, el Rajol i la riera de la Noguerola.

Si no s'hi produeix un ús inadequat de l'article personal —ja que el camp sembla que se situava on hi havia hagut el mas Noguer—, es tractaria d'un topònim provinent del llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins al final del segle XX.

Noguer, mas

«*Mas Noguer* habitat per Guillem de Noguesio» (*Man.* 1316); «*mansi noger*» (*Not.* 1334); «un tros de terra que es de pertinencias del *mas Noguer* axi com afronta asolixent en honor del mas de Puigferran a mitgdia en honor de Dalmau de matha a ponent y tremuntana en honor del mas noguereda» (Rip. 1350); «honor del *mas noguer*» (Rip. 1385); «pertinencias del *mas noguer*» (Rip. 1562); «Una pessa de terra de pertinencias del Mas Nugareda [...] Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll [...] a ponent en honor del *Mas Noguer* y a tremuntana ab dit Sarsanedas el Mas Rajol» (*Llev.* 1731); «Un mas dirruit vulgarment nomenat *mas Noguer* de Benet Sarsanedas y Rajol» (*Llev.* 1792).

Mas que havia estat de propietat de can Cercenedes, que sembla que es localitzava prop de la riera de la Noguerola, no gaire lluny del mas la Noguereda, del qual es diferencia clarament en la documentació escrita, a prop, per tant, del mas Rajol.

Noguer és un llinatge documentat a Osor al segle XIV, «Guillem *de Noguesio*» (*Man.* 1316), i amb freqüència des del segle XVII fins al Pad. 2002.⁴⁸² Malgrat que al segle XIV es fa referència a un habitant del mas, que es localitzi prop de la riera de la Noguerola el mas *Noguereda* i el llocdit *la Noguereda*, en una zona on la noguera hi devia ser abundant, ens fa creure que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de l'arbre.

482. De fet, Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 772) esmenten el llinatge com a existent a Osor.

Noguera

V. **Costa de N.*

Noguera, la

«Una pessa de terra de pertinencias del *Mas de la Noguera* [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra que fou de pertinencias del *mas* anomenat *La Noguera*» (*Llev.* 1792).

Situat prop de la riera de la Noguerola i dels masos Noguereda i Noguer, podria creure's que és producte d'un error de còpia; tanmateix, aquests dos masos eren de propietat de can Cercenedes, mentre que el que ens ocupa, no recollit ni per Pladelasala ni per Pladevall, pertanyia al Ripoll.

Atesa la situació i ja que el llinatge es documenta a Osor a partir del segle XVIII i fins a la primera meitat del segle XX, creiem que es tracta d'un altre fitotopònim provinent del nom de l'arbre originat en el llatí NŪCARIA, derivat llatí de NUX, NŪCIS, 'nou' (DEM, p. 297).

Noguera Ajaguda, camp de la [ˈkamdələnuˈɣerəʒəˈɣudə]

Antiga peça de propietat de can Bosc que es localitzava entre la font de Can Bosc i el Borratxí.

El nom s'originà en la presència de l'arbre que rebia aquest nom, de notables dimensions, i que fou tallat durant la Guerra Civil.

V. *Ajaguda, noguera*.

Noguereda, la [lənuɣəˈreðə]

Tot i que podrien haver existit diversos indrets amb aquest nom, avui s'anomena així un espai proper a can Cercenedes d'Osor on antigament hi havia hagut nogueres.

«Honore vestro vocato *nuguereda*», «Lo qual mas Ripoll [...] afronta [...] a ponent en honor de dit Ripoll anomenat *noguereda*» i «lo lloch anomenat *nogareda*» (Rip. 1562); «honor de mas Ripoll anomenat *la nogareda*» (Rip. 1598); «Una pessa anomenada Hort [...] Afronta asolixet ab la Riera de la Nogarola [...] a tremuntana en honor llur anomenat *Noguereda*» (*Llev.* 1731); «*la Noguereda*» (Hip. 1855).

Es tracta d'un derivat col·lectiu de *noguera* amb el sufix *-eda*, del llatí vulgar NŪCARIA, derivat llatí de NUX, NŪCIS, 'nou' (DEM, p. 297), amb el sufix llatí *-eta*, un terme que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 117), ja apareix com a nom comú en un document de l'any 876 amb la forma *nogaretas*. Un terme molt antic, doncs, que en el nostre cas ja hem documentat com a propi al segle XI, «iuxta *ipsa Nogereda*» (LFM 1068).

Noguereda, mas

«Castlarys de Rechs, de *nugereda* et de podio et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys» (FB 1233); «*Mansum de Nogeredas*» (Cop. 1234); «*Mas nogareda* de Pera Pons de nogareda y Berenguera sa muller» (Rip. 1259); «*Nugereda*» (Not. c 1285); «*Mas Noguereda* habitat per Berenguer i Joan de Noguereda» (Man. 1316); «*mansum en Nogareda*» (Not. 1334); «en honor del *mas noguereda*» (Rip. 1350); «*mas nogareda*» (Rip. 1354); «*mansi de la Noguereda*» i «*mansum Ripoll* [...] *affrontatur* [...] in honore *mansi de nogereda*» (Capb. 1446); «en honor del *mas nogareda*» (Rip. 1562); «una pessa de terra en que antiguament estava construït lo *Mas de la Nugareda*» (Llev. 1731); «Aquella pessa de terra en la qual antiguament era construït lo *Mas de la Nugareda* vuy dirruit y al mas Rajol agregat» i «Un Mas dirruhit y al citat mas Sarsanedas agregat nomenat *Mas Nogareda* de Benet Sarsanedas» (Llev. 1792).

Antic mas situat entre can Cercenedes i el Ripoll, al sud del poble d'Osor i a tocar de la riera de la Noguerola. Segons Pladevall, es documenta al segle x, quan els comtes Ramon Borrell i Ermessenda en feren venda al prevere Sanç; al segle xviii ja s'indica que és derruït. Pladelasala (1960, p. 374) també el data al segle x.⁴⁸³

El terme es documenta com a llinatge osorenc en els segles xiii i xiv relacionat amb el mas, «*Saluatorys de Noguereda*» (Not. 1285), «*Berenguer de Noguereda*» (Man. 1316) o «*en Nogareda*» (Not. 1334); tanmateix, atesa l'existència d'espais propers homònims, creiem que en aquest cas fou el topònim el que originà l'antropònim i que, per tant, es tractaria d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de *noguera*, amb el sufix col·lectiu *-eda*.

Noguereda, riera de la

«*Riaria Nogereda*» (Not. 1285); «*Riarya de Noguereda*» i «*Affrontatur ab oryente in Riarya de Nogereda ab occidente* [...] et in honore *mansi sarseneda*» (Capb. 1446); «*Torrent de la Nogareda*» (Hip. 1846).

Creiem que aquesta és una forma pretèrita referida a la *riera de la Noguerola*.

Noguereda, vinya de la

«*Fexiam vinea de la Nogereda*» (Capb. 1446).

El topònim podria provenir pel fet de ser pròxima a la riera o bé al mas del mateix nom, encara que també podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *noguera* amb el sufix *-eda*.

483. De fet, podria haver-se tractat de més d'un mas, ja que al segle xiv documentem l'antropònim «*Elisenda nogareda de munt*» (Rip. 1318), que permet d'intuir l'existència d'un *Noguereda d'Avall*.

Noguerola, la [lənuʝə'rolə]

Zona de terra de conreu situada entre les dues vores de la riera que n'origina el nom, especialment des del Ripoll fins al camp Sailla.

«Terras et vineas, boscos et castannarios et elzinas in loco qui dicitur *Nogerola*» (LFM 1068); «*Petiam terra riarya de Noguerola*» (*Capb.* 1446); «un camp de terra de pertinencias del Mas Roquer unit ab la *terra de la Nogarola*» (*Llev.* 1731); «tros de terra ab aygua per regar y part de pedregal *territori* vulgarment dit *la Noguerola*» (*Llev.* 1792); «*pieza de la Noguerola*» (*Amill.* 1862); «*Finca La Noguerola. Alamos*» (*DFF* 1939); «*Partida la Nogarola* linda al S. Con camino que dirige a Anglés E. con camino Real» (*Amill.* 1947); «*Finca Nugarola. Límites E.S. paseo Borrell. Chopos, fresnos*» (*DFF* 1949); «*finca la Nogarola*» (*Amill.* 1953).

Per la situació creiem que pren el nom de la riera homònima.

V. *Noguerola, riera de la*.

Noguerola, arbreda de la [u'βrɛðəðələnuʝə'rolə]

Zona d'arbres localitzada entre el pont de la Font del Borrell i el camp Sailla, a la vora de la riera que n'origina el nom.

V. *Noguerola, riera de la*.

Noguerola, hort de la

«Aquell hortet de terra territori dit lo *Hort de la Noguerola*, afronta Riera dita *Noguerola*» (*FNA* 1832); «Aquell hortet de terra cultiva y regadiu territori dit lo *hort de la Noguerola*» (*FP* 1832); «*pieza la Noguerola*» (*Amill.* 1862).

Possiblement, és una manera metonímica de referir-se a una zona de conreu que formava part de la partida de terra homònima.

V. *Noguerola, la*.

Noguerola, mas

«*Mansi de Noguerola*» (*Capb.* 1446); «pertinencias del *Mas Noguerola*» (*Llev.* 1792).

Situat prop de la riera homònima, creiem que és una altra manera de referir-se al *mas Noguereda* o al mas *la Noguera*, que rep el nom de la riera, si no és que es tracta d'un error de còpia.

V. *Noguerola, riera de la*.

Noguerola, pont de la [ˈpoŋdələnuʝə'rolə]

Un altre nom del *pont de Can Vidal* provinent de la riera sobre la qual es localitza.

V. *Noguerola, riera de la*.

Noguerola, riera de la, o sot o torrent de la Noguerola [lənuyə'rolə]

Curs d'aigua també conegut com a *riera de les Ribes* que neix vers la Creu de Llevanyes i a partir de la unió de diversos sots o torrents, com el del Llims o el de Solterra, discorre en direcció nord per desguassar a la riera d'Osor enmig del poble. Segons Pladevall (1962a, p. 258), el 1318 «[e]l torrent de Noguerola passava entre les propietats dels masos Ferran, Solterra i Rancada i tenia un aqüeducte que portava les seves aigües a les hortes de Pere Barcelona, segons un document de 26 de juny de 1318»; de fet, la seva aigua s'ha aprofitat al llarg dels segles per a les terres de conreu i els molins, cosa que explicaria la presència de masos —Arrancada, Solterra, la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall, el Gomis o el Ripoll—, partides —com les homònimes dels masos o el camp Sailla— i molins —el de la Pe o el d'en Vidal— a la seva vora. A més, apareix esmentada per Pascual Madoz com a «*Arroyo de Noguerola*» i situada en cartografia, incloent-hi l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3), com a «*sot de la Noguerola*».

«*Torrent de Noguerola*» (Man. 1316); «*la riera de la noguerola*» (Rip. 1317); «*rivo de Noguerola*» (Rip. 1396); «*Riarya vocata de la Noguerola*» (Capb. 1446); «*rivo vocatto nuguerola*» (Rip. 1562); «*riera de Nogarola*» i «*riu de la Nogarola*» (Llev. 1731); «*torrent o riera de la Nogarola*» (Escrip. 1775); «*lo Torrent de Nogarola*» (Llev. 1792); «*Riera de la Noguerola*» (FNA 1802); «*riera Noguerola o del Gomis*» (Hip. 1846); «*Torrente Nogarola*» (FP 1893); «*torrent la Nogarola*» (LA 1923); «*riera Nogarola*» (Amill. 1944); «*riera Nugarola*» (LA 1954).

Etimològicament, es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre *noguer* - *noguera*, com assenyala Maria-Reina Bastardas (1994, p. 255), format a partir del sufix diminutiu *-ol* associat amb *-er*, *-era*: «És molt freqüent l'associació del diminutiu *-ol* amb collectius vegetals formats amb el sufix *-er*, *-era* (més particularment en femení) tant en singulars com plurals [...] el *Noguerola* és un afluent del Segre (Segrià) i el nom d'una riera i massís del Montseny». Amb aquest sentit coincideix Coromines (DECat, V, p. 968, i *OnCat.*, V, p. 468); tanmateix, Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 773) simplement li donen un sentit diminutiu. Tot i la presència del llinatge en un document del segle XVIII, creiem que és evident que no té relació amb el nom de lloc, ja que allà on se situa, especialment a la zona més al sud, indicava presència de nogueres —alguns exemplars de les quals encara són visibles—, cosa que corroboraria l'existència de diversos masos (com *Noguereda*, *Noguer* o *Noguera*) i algunes partides (com *la Noguereda* o *la Noguerola*, aquesta documentada com a *llocdit* des del segle XI) amb el mateix origen.

Noguerola, vinya de la

«Un camp de terra situat en dita Parra anomenat Campdesailla [...] Afronta assolixent en altre honor llur sobre cabbrevat; a mitg dia en honor del Mas Rajol anomenat *vinya de la Nogarola* ò Aulet» (Llev. 1731).

Vinya que devia situar-se prop de la riera que origina el topònim, vers el camp Sailla, a tocar del camí del Ripoll, al sud d'Osor i a l'est de can Cercenedes.

V. *Noguerola, riera de la*.

Noguers, camp dels, o feixa dels Noguers

«Una pessa de terra campa anomenada *Campdesnoguers* [...] afronta [...] a ponent ab la Riera de la Nogarola y a tremuntana ab dit Mas Rajol» (*Llev.* 1731); «Feixa de terra de tres noguers y serments dita la *Feixa dels Horts o dels Noguers*» i «Feixa de terra nomenada *Camp des Noguers*» (*Llev.* 1792).

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb l'article salat de 1731, un article que es manté en un dels esments de 1792, tot i que sense aglutinar.

Nom d'una o de diverses peces que devien tenir en comú la presència de nogueres, com demostraria un esment de 1792. Així doncs, es tractaria d'un plural de l'arbre.⁴⁸⁴

Noi Bancs, casa

«*Casa noi Banchs* hi viu Miquel Croza» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

El nom degué originar-se en la situació familiar, ja que, possiblement, es referia a 'la casa del fill d'en Bancs'.

Noi Ferrer, cal [ˈkalˈnojfəˈre]

Nom antic però encara recordat d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a *cal Ferrer* i, sobretot, *ca la Munda*.

El terme s'origina en la persona que hi residia, el fill d'un home que havia desenvolupat l'ofici de ferrer.

Noi Xic, cal [ˈkalˈnojˈfik]

Nom pretèrit de la casa que es coneix com a *can Damià*, al carrer de França.

«*Casa Noi Xich* hi viu Joan Riera» (LA 1817).

El nom degué originar-se en una característica física, ja que indica poca corpulència o alçada. Tanmateix, també podria referir-se a l'edat, al fet de ser el petit d'alguna família o, fins i tot, a la relació de filiació, ja que malnoms individuals com ara «*en Xic Feliu de can Feliu*» (*Cad.* 1785), «en Joan alias *Xich* de la casa del

484. Per la presència dels topònims *mas la Noguera*, *mas Noguer* i *camp dels Noguers*, podem observar que en aquesta zona, com ocorre actualment, coexisteixen les formes masculina i femenina per referir-se al nom de l'arbre, fet que apareix esmentat per COROMINES (*OnCat.*, V, p. 968).

mas Yglesias» (*Cad.* 1785) o «Fonsu Xich» (LLC 1929e) semblaria que responen a alguna de les possibilitats indicades.

Noi Xic, castanyer del [kəstə'ɲeðəl'noj'ʃik]

Castanyer de dimensions notables que ja es recorda mort i que servia d'aixopluc quan plovia, ja que estava borat. Es trobava a la partida de la Tàpia, prop del camí Ral que condueix al santuari del Coll.

El nom provenia de la seva probable situació en una peça de terra que havia estat d'algú resident a la casa homònima.

Non Viuda, can ['kan'nom'biwðə]

Casa del carrer de França també coneguda amb la forma simple *can Viuda*.

Es tracta d'un malnom compost format per l'hipocorístic provinent del prenom *Ramon*, amb afèresi i assimilació consonàntica, i el terme, feminitzat, *Viuda*, referit a la situació personal familiar d'absència de cònjuge en relació, però, amb la mare.

Nori, can

«*Can Nori*» (*Amill.* 1947); «*can Nori*» (*Amill.* 1953).

El nom de casa, possiblement, s'originà per afèresi del nom de fonts masculí *Honori*.

V. **Can Nori*.

Nostra Senyora del Carme, capella de [kə'peʎəðəl'karmə]

Capella de la qual avui no queda pràcticament res que es trobava al mas el Baier, al sud-est d'Osor. Montsalvatge l'esmenta: «*Ntra Sra del Carmen*, de Osor. *Capilla* pública situada en el manso Bayer».

Es tracta d'un hagiòtopònim relacionat amb l'advocació que té el seu origen en l'aparició de Maria al carmelità Simon Stock (*GEC*, 4, p. 450).

Nostra Senyora del Roser, capella de [kə'peʎəðəlru'ze]

Capella localitzada a la Grevolosa, al sud de les Mines d'Osor, i de la qual pràcticament no queda res. També havia existit un altar dedicat al Roser a la capella de Sant Francesc del Carbonell, «Mas Carbonell té una *capella* dedicada a Sant Francesc i a *N. S. del Roser*» (FN 1825), i un altre a l'església de Sant Pere d'Osor, datada al segle XVI, «*Altar N^a S^a del Roser*» (LV 1687).⁴⁸⁵ Montsalvatge es-

485. L'origen de la dansa tradicional d'Osor, el ball del ciri, es troba en la confraria de la Mare de Déu del Roser, en una cerimònia i uns cants de goigs desenvolupats per quatre pabordesses per recaptar diners per pagar les despeses de cera, d'ornamentació de l'altar i de les festes dedicades a la Verge. Per conèixer la història i l'evolució d'aquest ball que es dansa el tercer diumenge de setembre, podeu

menta la capella: «*Ntra Señora del Rosario* de Osor. *Capilla* pública situada en el Manso Grabolosa».

És evident que es tracta d'un hagiotopònim originat a partir de l'advocació mariana.⁴⁸⁶

Nou, hort

«Tota aquella feixa de terra de sota al costat del seu *hort nou* fins al torrent de ballo-mar y tota la terra que es baix sota del hort vell fins al riu» (Rip. 1259); «honore vocato *ort nou*» i «honor de dits Ripoll anomenat *hort nou*» (Rip. 1562); «lo llur Mas Ripoll [...] afronta asolixent en altre honor llur anomenat lo *hort nou*» (Llev. 1731).

Peça de conreu que es localitzava a l'est del Ripoll i que devia anomenar-se així perquè devia tractar-se d'un espai recentment arrabassat al bosc, és a dir, que el topònim s'originaria a partir de l'adjectiu amb sentit de 'recent', del llatí *nōvū*, -A, amb idèntic significat, i en oposició a un *hort Vell*, com observem a l'esment del segle XIII.

Nou, pont

[¹pon¹now]

Nom amb què també es coneix popularment el *pont dels Soldats*, sobre la riera d'Osor, a la sortida del poble, a la carretera que condueix al Soleric i al Coll.

Documentat oralment, pren el sentit de l'adjectiu, 'recent', per contrast amb el *pont Vell*, que data del segle xv i que uneix els carrers del Pont i de França. Iniciat el 1940, es va acabar el 1967. També hem oït esmentar així el *pont dels Collegis* o *del Maroi*, perquè és posterior, concretament de 1988.

Nova

V. *Casa N*.

Nova, feixa de terra

«*Pessa feixa Nova*» (Hip. 1862).

Situada prop del mas la Mata, devia tractar-se d'una feixa de conreu recentment arrabassada a algun espai boscos.

El nom s'originaria, per tant, en l'adjectiu.

Nova, font

«*Medie Font Nova*» (Capb. 1699); «lo Torrent anomenat de la *Font Nova*; y part ab un camí qui va a dit Mas Planas al Pla dels Termens» (Llev. 1731); «Torren-te de la *font nova*» (Capb. 1622, any 1737).

consultar F. BRUGUERA i N. RAMIÓ (1997), *Osor*, p. 79, i J. M. FIGUERAS (1995), «Descripció del Ball del Ciri», *Programa de la Festa Major del Terç*, p. 26-27.

486. Per conèixer-la abastament, podeu consultar la GEC, 12, p. 753.

Font que podria situar-se en terme municipal de Susqueda però parròquia d'Osor.

Hidrònim format a partir de l'adjectiu, que possiblement indica que es tractava d'una construcció recent o bé contrasta amb alguna font anterior.

V. **Font Nova*.

Novada, la [lənɔ'βaðə]

Partida situada a tocar del camí del Coll, prop del Pontarró i de la Tàpia i fins a can Gravat, a la riera d'Osor, a l'alçada de la gorga del Prat Gran, a l'oest del poble d'Osor i de propietat de can Badia.

«Pieza de tierra cultivo llamada *la Novada* linda N. Manso Solarich, E, camino que dirige al Santuario del Coll, S y O riera de Osor» (CB 1853); «Pieza de tierra llamada *la Novada* limita Torrente llamado Sot de la Torrentera» (CB 1913); «Finca *Novada* linda con Camino del Coll, Riera de Osor, Riera Torrentera» (*Amill*. 1947); «Finca *La Novada*. Encinas y alisos» (DFE 1953).

Pot tractar-se d'un derivat de *nou*, potser sinònim de *novador* o *noval*, 'tros de terra que es comença a conrear' o 'camp format novament a la vora d'un riu' (DECat, V, p. 973), ja que, de fet, se situa entre el sot del Pontarró o de la Torrentera i la riera d'Osor. Tanmateix, el mot no apareix a cap de les obres consultades, aleshores, si la hipòtesi plantejada fos correcta caldria considerar l'esment una primera documentació.

Nyerro, cal ['kaʎ'ɲeru]

Casa situada al carrer de Cercenedes.

L'origen del terme es pot trobar en un avantpassat nyerro —enfrontat als cadells o partidaris de Felip IV en el segle XVII— o bé pot provenir de la localitat de les Planes d'Hostoles, a la Garrotxa, els habitants de la qual tenen aquest terme com a malnom genèric,⁴⁸⁷ o bé el to despectiu de *porc* —en el sentit de 'brut'—, que recullen Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 819).

Nyola, can ['kaɲ'ɲolə]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *can Pons*.

No sabem l'origen del terme; tanmateix, Moreu-Rey (1981, p. 102) recull el malnom *Nyol* en el sentit de 'inútil', significat que Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 822) també donen a *Nyoles* i *Nyòlits*; aquest també hauria pogut ser el sentit del que ens ocupa.

487. O bé, com indiquen AlcM, 7, p. 819, de Santa Cristina d'Aro, els habitants de la qual també rebien aquest sobrenom, tot i que a Osor no ho hem sentit dir mai i en canvi sí a les Planes, que és una població relativament propera.

Nyola, vinya d'en

«Partida *Vinya den Nyola*» (Amill. 1944); «finca *Viña den Nyola*» (Amill. 1953).

Zona de conreu de vinya de la qual desconeixem la situació.

L'aparició de l'article personal ens fa creure en un origen antroponímic, possiblement en un malnom masculí que devia relacionar-se amb el nom de la casa del carrer Major.

V. *Nyola, can.*

Nyolis, carena d'en

[kə'ɾenəðəɲ'ɲolis]

Carena situada prop del Bosquet, en un espai bàsicament boscós de castanyer.

El topònim s'originà quan un home anomenat *Nyolis* es va penjar en aquell indret. El sentit del malnom el desconeixem, tot i que podria relacionar-se amb *Nyol*, *Nyoles* o *Nyòlits*, que recullen Moreu-Rey (1981, p. 102) i Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 822) amb el significat de 'inútil'.

Obac, mas

«Lo *mas de Hubach*» (Cop. xv); «*mas Ubac*» (Man. 1450).

Antic mas de situació incerta que devia trobar-se al vessant sud d'Osor, ja que restava sota jurisdicció del castell de Solterra. Sabem que aquest mas el 1450 fou cedit per Sança de Ximenis de Foix a Antoni de Rocasalva perquè es trobava erm i deshabitat.

Etimològicament, creiem que prové de la situació en un espai ombrívol, del llatí *OPĀCUS*, -A, -UM, 'ombriu, fosc' (DEM, p. 300), que degué substantivar-se.

Obac, torrent de l'

«Tot son dit Mas Ribademunt [...] Afronta a solixent en honor de Salvador Vernedas per lo Mas Ribadevall, es a saber ab lo Viver y Camí que va á Ozor pujant Serramunt seguint lo ayguaves fins al Mallol per un secostet avall mitgensant la Castanyeda y Sot avall fins al *Torrent del Aubach*» (Llev. 1731).

Possiblement, es tracta del *sot de Solterra*, un dels que formen l'inici de la riera de la Noguerola per la banda oest i que discorre prop dels masos la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall pel vessant est i el mas Solterra per l'oest.

Apareix la grafia arcaica, amb diftongació a la síl·laba inicial i *-ch*.

El topònim deu originar-se en la situació del lloc respecte del sol, concretament del vessant que dona al nord, la part més ombrívola. *Obac*, com anota Domingo i Francàs (1997, p. 128), no sol funcionar com a substantiu, com en aquest cas succeeix, sinó que habitualment és un adjectiu; tot i això, com mostren Moreu-Rey (ENL, p. 44), Coromines (DECat, VI, p. 9) o Alcover i Moll (AlcM, 7, p. 824),

es tracta d'un nom de lloc amb molta presència. Etimològicament, prové del llatí *OPĀCUS*, -A, -UM, 'ombriu, fosc' (DEM, p. 300).

Obaga, mas

«*Mansi de la Ubaga*» (Capb. 1446); «*mas Aubaga*» i «una pessa de terra que's diu lo *mas Aubaga*, que antiguament era del mas Rocasalva y avui posseheix lo mas Coll» (Acl. 1723).

Antic mas que es localitzava prop del coll de Nafré i dels límits parroquials entre Osor (o el Coll) i Sant Vicenç de Susqueda, en la propietat del mas can Coll.

Possiblement, el nom del mas, grafiat amb diftong al segle XVIII, s'originà en la seva situació en un lloc ombrívol, orientat al nord, un substantiu feminitzat provinent de l'adjectiu *obac*, *obaga*, del llatí *OPĀCUS*, -A, -UM, 'ombriu, fosc' (DEM, p. 300).

Obagues, les¹

«*Fexie terra loco vocato ses hubagues*» i «*Petia terra loco vocato Sas Aubagues*» (Capb. 1342); «*loco vocato les Eubagues*» (Capb. 1560); «*lloch les Ubagues*» (Capb. 1562).

Indret de situació desconeguda, encara que possiblement a la zona situada entre el coll de Nafré i el mas el Colobrans, al nord d'Osor.

Grafiat de manera arcaica, en un cas amb diftongació i l'altre amb *h-* inicial, es tracta d'un topònim que assenyalava la situació en un lloc ombrívol. Forma substantiva molt freqüent per assenyalar aquesta situació, segons comenta Domingo i Francàs (1997, p. 128), i molt habitual en toponímia. Es tracta d'una forma femenina plural potser perquè indica diverses peces, provinent de l'adjectiu *obac*, *obaga*.

Obagues, les²

«*Petia terra vocata Eubagues*» (Capb. 1342); «*Petia terra vocata las Eubagues*» (Capb. 1560); «*petiam terra vocata las Subagues*» (Capb. b 1560); «*petia terra vocata les Ubagues*» (Capb. 1562).

Peça de terra situada al llocdit homònim, entre el coll de Nafré i el Colobrans.

Grafiat amb aglutinació de l'article salat fossilitzat el 1560 i amb diftongació inicial *Eu-* en dos casos més, creiem que el nom de la peça té caràcter metonímic en relació amb la partida a la qual devia pertànyer.

V. **Obagues, les*¹.

Obra de l'Església de Santa Creu, casa de l'

«*Casa de la obra de la Yglesia de Sta Creu* adquirida ya antes del año 1716 [...] Habitada de Narciso Oliveras» (Cad. 1785).

Atès que al segle XVIII es varen realitzar uns importants arranjaments a l'església de Santa Creu d'Horta,⁴⁸⁸ creiem que aquesta forma composta podria fer referència a algun habitatge construït arran de les obres.

Oc, ca l' [¹ka'lɔk]

Antigament s'anomenava així una casa del carrer Major més coneguda com a *can Pujol* o *la Fonda*.

El nom podria tenir caràcter zootopònimic, tot i que també es podria haver originat en un malnom individual.

Oca, hort de l'

«Partida *Hort de l'Oca*» (*Amill*. 1944); «finca *Hort de la Oca*» (*Amill*. 1953).

És possible que es tracti d'un zootopònim relacionat amb l'aviram, si no directament, podria ser a través d'un malnom, tot i que no tenim constància de l'existència present o pretèrita d'algun sobrenom d'aquesta mena.⁴⁸⁹

Olivar, l' [luli'βa]

Antiga peça de terra d'oliveres esdevinguda avui un espai rosi i boscós de pi i d'alzina prop de la Codina Vella, al nord del terme municipal d'Osor.

Fitotopònim col·lectiu amb el sufix *-ar* provinent de *oliva*, un terme que ja apareix documentat a la Seu d'Urgell en el segle XI, com a «*ipso Ulivare*», com indica Maria-Reina Bastardas (1994, p. 242). És evident, doncs, que feia referència a un camp plantat d'oliveres.

Oliveres, les

«*Petiam terra ses oliveras*» (*Capb*. 1560).

Antiga peça que sembla que es localitzava entre els masos can Bosc i el Rafec.

Fitotopònim derivat de *oliva* amb el sufix plural *-eres*, que indica presència de l'arbre.

Olla, gorg de l' [¹gorɣdə'lɔlə]

Profund gorg situat a la riera d'Osor, entre el gorg de les Terrades i el de l'Esquei Vermell, a l'alçada, aproximadament, de can Bosc.

«El *Gorch Çaolla*» (*Capsolt* 1560); «*gorchs ça olla*» (*Capb*. 1562); «*Gorch sa holla*» (*Capb*. 1622); «al *gorch sa olla*» (*Capsolt* 1699).

488. Com esmentem BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 35): «es va fer un presbiteri nou, es va emblanquinar, es va fer un canvi de volta i es van obrir capelles als murs laterals».

489. En canvi, si que sabem que havia existit una casa anomenada *ca l'Oc* al carrer Major.

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de l'article salat que, el 1560, a més, apareix aglutinat, així com la ultracorrecció amb *h-* inicial a *Olla* de 1622.

Atès que es tracta d'un pregon engorjament de la riera causat per uns esqueis, creiem que és un topònim relacionat amb el sentit hidrologicogeològic de 'gorg o toll, concavitat en un riu o mar que fa remolins' (DECat, VI, p. 53); és a dir, que tindria un sentit tautològic, que ja apareixia recollit per Balari (1964, p. 183) quan afirmava: «Olla: Como vocablo hidro-geológico equivale a hueco o concavidad en una montaña o en un torrente»; de fet, es tracta d'un mot freqüent en toponímia que, com indica Coromines (DECat, VI, p. 53), «es dóna en l'ibero-romànic i en occità, i deu ser del període llatí».

V. **Gorg de l'Olla*.

Olla, gorg de l² [ˈgorɣdəˈloʎə]

Topònim homònim del que es localitza a la riera d'Osor, però en aquest cas a la de Gironella, vers mas Pigem.

Creiem, però, que l'origen és idèntic, car es tracta d'una gorga bastant profunda perquè hi ha un esquei que no deixa circular l'aigua amb facilitat.

Olla dels Diners, serra l' [ˈserəˈloʎəðəʎziˈnes]

Serra muntanyosa situada entre el Simon i el Bosquet, sobre la Talaia d'en Bancs.

Semblaria un topònim relacionat amb algun relat sobre una olla amb un tresor però cap informant ens n'ha sabut dir res. És a dir, possiblement es tracta d'un nom de lloc relacionat amb la cultura popular, amb alguna narració no recordada.

Oller, mas¹

«*Manso ollary* de Sancte Cruce» i «*Manso olary*» (FB 1312); «*Mas Oller*» (*Man.* 1316); «*Manso Oulery*» i «*Manso Oler*» (*Not.* 1334); «*Mansos* vocatos *Oller* et altrum *Ridemar*» (*Capb.* 1446); «*Mas Oller*» (FI 1446); «*mas Oler*» (*Cop.* xv); «*mas Oller*» (FI 1562); «Una feixa de terra de pertinencias de llur Mas Busquets situada en dita Parra en lo sol del quintá del *Mas Oller* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Triador; a mitg dia en honor del *Mas Oller*, y part en honor de dit Mas Triador» (*Llev.* 1731); «la quintana del *mas Oller*» (*Llev.* 1792).

Mas situat a Santa Creu d'Horta, però no sabem amb precisió el lloc, malgrat que semblaria vers el Triador. Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com a mas de la parròquia de Santa Creu, el data al segle *xiv* i indica que no l'ha pogut identificar ni situar, cosa amb la qual coincideix Elvis Mallorquí (2005, p. 96).

Gràficament, esmentem algunes formes llatinitzades, de vegades sense palatalitzar.

Tot i que el topònim es podria haver originat en l'ofici, el fet que a principis del segle XIV estigués habitat per «Pere Oler» (*Man. 1316*) ens fa creure que es tracta d'un nom d'origen antropònimic, ja que, excepte al segle XIX, *Oller* és un llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins ara, que es manté com a primer cognom, tot i que grafiat *Ollé*,⁴⁹⁰ un cognom, això sí, amb el significat de 'qui fa o ven olles' (ELC, p. 256).

V. **Mas Oller*.

Oller, mas²

«*Mansum vocatum Oler*» (PFM 1403); «Francisco Coma confessa tenir en alou de S. Exa. un *Mas* anomenat *Oller* dirruit [...] Afronta asolixent en honor den Carbonell del Mas Puigcaros» (*Llev. 1731*); «*Mas Holler* dirruit» (FM 1731); «*Mas* anomenat *Oller* dirruit de Manuel Coma» (*Llev. 1792*).

Homònim de l'anterior, aquest se situava vers el coll de Querós, era de propietat de la Coma i afrontava amb el Carbonell, a l'oest d'Osor i prop dels límits amb Sant Hilari Sacalm, a l'antic veïnat de Querosell. A diferència del de Santa Creu, aquest no apareix a cap dels estudis que sobre masos osorencs han realitzat Pladelasala i Pladevall. Al segle XVIII ja restava derruït.

Gràficament, cal assenyalar un cas d'ultracorrecció, de 1731, amb *h-* inicial, i la forma arcaica no palatalitzada de 1403.

Tot i que no en disposem de cap evidència, creiem que també en aquest cas el nom de la casa prové del llinatge i no pas del nom de l'ofici.

Oller, vinya de n'

«Pessa de terra anomenada la *vinya den* Vilabella y antes *Oller* en el territori dit La Costa de las Romagueras» (*Llev. 1792*).

Tros de vinya situat a la partida de la Costa de les Romegueres, al NNE d'Osor.

L'ús de l'article personal que precedeix el topònim ens fa creure que prové de l'antropònim, del llinatge que documentem a Osor des del segle XIV fins als nostres dies.

Olzeda, mas

Mas de situació desconeguda que únicament apareix en un document del segle X, concretament de l'any 933, on consta com un dels masos que els comtes Ramon Borrell i Ermessenda varen vendre al prevere Sanç.

Desconeixem si es podria tractar d'una manera arcaica de referir-se al *mas Sauleda*, *Auleda* o *Aulina*, ja que, etimològicament, prové de ILICETA, 'alzina', per

490. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrencies.

tant, seria originàriament un fitotopònim col·lectiu que, de fet, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 120), també apareix com a apel·latiu en alguns documents dels segles x i xi i, concretament, un del 904 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el document número 3 de Ramon Berenguer, fa referència explícita a Osor: «boschos et castannarios et olzinas in loco ubi dicunt Nogeræ iusta ipsa nogereda et ipsa medietate de *ipsa olzeda* qui est in Corbeira [...] in comitatum Ausona [...] in ualle Ausore», és a dir, que ens trobaríem amb un terme particular que es documenta com a específic i genèric al segle x, un segle en què sembla que ja hauria d'haver evolucionat a *auleda*; sobre aquest aspecte, també Bastardas (1994, p. 121-122) indica que «[t]ant *Olzet* com *Olzeda* no mostren el pas *-lz-* a *-ul-* que s'ha produït en formes com *aulet* o *auleda* [...] Tanmateix alguns dels topònims que hem recollit en l'apartat anterior es troben en una zona on hauria de tenir vigència aquesta llei fonètica que comentem.⁴⁹¹ D'altra banda, pel que fa a la seva forma, en aquestes variants en *Ol-* la presència de la *o-* inicial s'explica per la influència de la velar». Per tant, sembla tractar-se d'un topònim encara en procés de canvi o d'evolució.

Omar, l'

«Pieza de tierra sita en la Partida dicha *el Omar*, propia de Juan Omar, residente en San Martín Sacalm. Linda L. P. T. Manso Codina, M. El Río Ter» (*Cad.* 1785).

Partida situada a Susqueda que devia entrar en terme osorenc per la banda on hi havia hagut la casa del mateix nom i del mateix propietari, que, alhora, devia ser-ho del mas Omar de Sant Martí Sacalm.

V. **Omar, mas*.

Omar, mas

«*Mas Omar*» (LA 1715); «*Casa dita Omar* de Juan Omar residente en San Martín Sacalm. Havitada de Tomas Gravalosa Parceró» (*Cad.* 1785).

Antiga casa diferent del mas homònim de Susqueda per la banda de Sant Martí Sacalm. Malgrat això, creiem que el nom prové del fet que era de propietat d'aquest mas, ja que se situa al nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i el 1785 el seu possessor, Joan Omar, residia a Sant Martí Sacalm.

A partir, doncs, dels textos escrits, observem que el topònim prové del llinatge documentat a Osor des del segle xvi, «*en Aumar*» (*Capb.* 1560), fins al segle xix.

491. Segons Coromines, a molts altres topònims i genèrics com *aulet*, *aulina*, *auleda*..., Osor forma part d'aquestes terres en què *-ol-* evoluciona a *-aul-*.

Ombrereres

V. **Posa de n'O*.

Ombrereres, les

«Un hort de terra regadiu situat en la mateixa Parra en lo lloch anomenat *las ombrereres* [...] Afronta [...] a mitgdia ab un camí anomenat de las Hortas; a mitg dia ab la Hera dita de las Bruixas y part en honor de Joseph Masferrer y a tremuntana ab la Riera Major» (*Llev.* 1731); «Tros de terra territori vulgarment dit *Las Ombrereres*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que se situava entre l'Era de les Bruixes i els horts de Can Vidal, a tocar de la riera d'Osor, vers on avui trobem el pont del Maroi.

Es tracta, certament, d'un lloc ombrívol, per la qual cosa creiem que és un derivat femení plural de *ombra*.

Ombrereres, baga de n'

«Territori dit la *Baga den Hombreres* amb castanyers borts y ballaners amb tres tañadas de bastons» (FNA 1809); «partida *baga de Ombrereres*» (Hip. 1847); «Pessa de terra territori anomenat *Baga den Ombrereres*, afronta ab lo camí public que dirigeix de la vila de Osor a esta de Sant Hilari Sacalm, la Riera major de Osor» (FN 1848).

Devia tractar-se d'una part de la partida homònima, de caràcter fonamentalment boscos, situada al nord del mas que n'origina el nom.

V. *Ombrereres, ca n'*¹.

Ombrereres, ca n'

[¹kanum'brerəs]

Mas situat a l'est d'Osor, prop dels límits amb Anglès, no lluny de les Mines d'Osor. Per la situació, apareix en la cartografia, «*Mas C. Ombrereres*» (MAPA 1), «*Can Humbreres*» (MAPA 2), «*Can Ombrereres*» (MAPA 4) i «*C. Umbredas*» (MAPA 6).⁴⁹² Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com a «*Cal Ombrereres*» de la parròquia d'Osor datat del segle XIV, malgrat que per la documentació sembla anterior, tot i que no és citat per Pladevall, encara que apareguin diversos caps de casa amb aquest llinatge en el *Man.* 1316.

«*Mansum de Umbreris*» (Cop. 1234); «*Mansi de ombrereres*» (Not. 1285); «*Mansi de Umbreris*» (Capb. 1342); «*lo mas de Sas Ombrereres*» (LLC 1440); «*Mansi Ombrereres*» (Capb. 1446); «*al mas de las ombrereres*» (Rip. 1562); «*Mas Ombrereres*» (*Llev.* 1731); «*Manso Ombrereres*» (Escrip. 1735); «*Jaume Umbrereres bracer habitant al mas Umbrereres*» (LB 1747); «*Barthomeu Baranguer masover de la casa*

492. Amb error de còpia, que també apareix en el text de Juli Serra corresponent al seu viatge per les Guílleries de 1890 realitzat, precisament, per fer aquest mapa.

Humbreras» (LB 1759); «*Casa Ombreras*» (Cad. 1785); «Francisco Clusells masoner de *Can Ombreras*» (LB 1801); «*casa Ombreras*» (FP 1820); «*Mas anomenat Ombreras*» (FNA 1820); «*casa Hombreras*» (Hip. 1861); «*Manso Hombreras* de N. Calm» (Amill. 1862); «*Casa Hombreras*» (Nom. 1863); «*casa Hombreras*» (LA 1883); «*Hombreras*» (Pad. 1885); «el *manso Can Hombreras*» (LB 1924); «*Ombreras*» (Pad. 1930); «*Can Umbreras*» (DFE 1939); «*Manso Hombreras*» (Amill. 1953); «*Can Hombreras*» (GR 1956).

Pel que fa a la grafia, cal esmentar la diversitat de casos amb *h-* inicial i sense i les formes arcaïques llatinitzades.

Etimològicament, es tracta d'un mot que podria derivar de *ombra* en el sentit de 'baga o paratge on no toca el sol' (DECat, VI, p. 59); tanmateix, *Ombres* és un llinatge freqüent a Osor des dels segles XIII, XIV i XV: «*Umbres*» (Not. c 1285), «*faliu sas Umbres*» (Not. 1334), «*Pera Umbres*» (Capb. 1342), «*Johanne ses Ombres*» (Cop. 1421) i «*Johannes Ombres filio et herede Johannys Ombres*» (Capb. 1446) —sovint relacionats amb el mas— i fins a la segona meitat del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa, «*Guillem de Ombres, Berenguer d'Ombres, magister lapidum, Oliver d'Ombres i Ramon d'Ombres*» (Man. 1316), «*Johan Embres*» (Fog. 1497) i «*Joan Ombres*» (Fog. 1553);⁴⁹³ tot plegat ens fa pensar en un origen antroponímic. Sigui com sigui, es tracta d'una forma toponímica que no hem localitzat a cap de les obres consultades.

V. *Ca n'Ombres*.

Ombres, ca n²

«*Aquella casa y aixida de lo carrer de Plassavella afronta ab la casa anomenada den Ombres*» (FN 1826); «*Casa vulgarmente dita can Hombreras, carrer anomenat de Dalt*» (FN 1847); «*casa conocida por Hombreras al carrer de Dalt*» (Hip. 1854); «*Casa nomenada de can Hombreras*» (LA 1879).

Casa que sembla que se situava al final del carrer de la Penya, a tocar de la plaça Vella, a la vila, diferent, per tant, del mas.

L'origen del terme pot ser el malnom que indica procedència del mas, no gens estrany a la documentació, «*Salvi Taverner alias Ombres*» (Mad. 1630), «*Joseph Codina alias Hombreras*» (LB 1823) o bé «un hombre conocido por *Umbres*» (Hip. 1854), tanmateix, també es podria haver originat en el llinatge.

Ombres, camp de les

«*Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Camp des ombres vuy camp den Prat; Afronta asolixent part ab lo Riu de Ozor part en altre honor llur*

493. Tot i això, es tracta d'un llinatge que no recullen ni Moll a ELC, ni Alcover i Moll a l'AlcM, ni l'Idescat.

que fou den Badia y part en honor llur que fou den Salitja mediant un Camí; a mitgdia part en honor llur anomenat Borraxí; a ponent ab lo Torrent de Borraxí» (*Llev.* 1731); «Mansum Badia [...] afrontatur ab oriente [...] partim in honore *Mansi Ombreras*» (CB 1735);⁴⁹⁴ «Pessa de terra nomenada *Camp de las Ombreras* y novament Camp den Prat» (*Llev.* 1792).

Peça que es localitzava al sud del Borraxí i a la banda oest del torrent del mateix nom, no lluny del nucli urbà d'Osor en direcció oest.

Atès que és de propietat de can Cercenedes, en aquest cas creiem que es tracta d'un derivat femení de *ombra* en el sentit de 'paratge on no toca el sol' (DECat, VI, p. 59).

Ombres Vell, ca n' [ˈkanumˈbrerəzˈbej]

Indret on es localitzava antigament el mas que se substituï per l'actual *ca n'Ombres*, del qual no es troba gaire allunyat. Ens comentaren que es localitza just al límit municipal entre Osor i Anglès, de manera que una part de la casa pertanyia a un poble i l'altra a l'altre.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom propi del mas i l'adjectiu *vell*, que indica que se substituï per una nova casa.

V. *Ombres, ca n'*.

Oms

V. **Posa d'O*.

Oms, casa

«*Casa Oms* hi viu Joseph Bruguera» (LA 1817).

Antic nom d'una casa de la qual desconeixem la situació i que, possiblement, prové del llinatge que documentem a Osor entre 1725 i 1939, segons els llibres de baptismes.

Oms, perxada [pərˈʃaðəˈoms]

Bosc de castanyers situat sota el Sobirà i davant del Viurevol, al sud-est d'Osor, en parròquia de Santa Creu d'Horta.

«*Perxada Oms*» (PSOB 2002).

El topònim s'origina en l'arbre que encara és present amb algun exemplar enmig dels castanyers, tot i que la majoria dels que hi havia es van anar morint;

494. A partir del document de 1731 on se'ns indica que el camp de les Ombres afronta amb terres de propietat de can Badia, creiem que en aquest document, quan es refereix a *mansi Ombres* en realitat es tracta d'un error per *camp de les Ombres*, ja que el mas homònim es troba molt allunyat d'aquest indret.

es tracta, doncs, d'un fitotopònim plural de l'arbre *om*, del llatí ŪLMU (DEM, p. 304).

Orestes, mina

«Concesión 891, *mina* de plomo titulada *Orestes* de 4-3-1901 término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

Nom d'una mina format a partir del prenom masculí castellà sense cap tradició popular.

Oriol, mas

«Lo Mas Turonell. Lo altre Sola Cassals dirruits [...] afrontan asolixent en honor del Mas Serra anomenat del Noguer y part en honor del *Mas Oriol* que posseix dit Serra» i «Dos pessas que foren de pertinencias de la Casa de Vilar situada en dita Parra una dita de Noguer; Afronta asolixent en honor llur del *Mas Oriol*» (*Llev.* 1731).

Antic mas de propietat de can Serra de Toronell que apareix en un únic document, cosa que ens fa pensar que podia localitzar-se a la Cellera de Ter.

Creiem que és un topònim provinent del nom personal *Oriol*, del llatí AUREOLUS, 'ros-rogenç' (DNP, p. 256). *Oriol* es documenta com a llinatge osorenc durant la segona meitat del segle XVIII i la primera meitat del segle XIX, encara que amb poca freqüència.

V. **Puig-oriol, mas.*

Ortiguers, bosc dels

Topònim recollit pel *Nom.* 2004 i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3). Fa referència a una zona boscosa situada al nord-est d'Osor, a l'est del Masferrer i al nord del bosc de la Crosa.

Atesa la situació, creiem que, malgrat tractar-se d'una forma oficial, no és adequada sinó que hauria de ser *bosc dels Artigots*, ja que es localitza a tocar del mas que creiem que és a l'origen del nom, és a dir, que es tractaria d'un derivat de *artiga* i no pas de *ortiga*. Aquest error es podria deure al fet que a diverses obres cartogràfiques el mas indicat apareix grafiat, creiem que inadecuadament, «*els Ortiguers*».

Osor

V. *Baier d'O., Can Plana a O., *Església d'O., Mines d'O.*

Osor, carrer d'

«Tota aquella casa ab son corral que antes era hort situada en lo carrer de Osor o plassa del Verger, de Joseph Masferrer sastre de Osor» (*Llev.* 1792).

Terme usat de manera esporàdica que designa el *carrer* o la *plaça del Verger*, possiblement pel fet que es tractava d'un dels camins d'entrada al poble venint d'Anglès.

Osor, carretera d'

[kərə'terəðu'zo]

Nom amb el qual es designa la carretera local GI-542 que s'inicia a Anglès i arriba a Sant Hilari Sacalm, amb una extensió de vint-i-cinc quilòmetres i que discorre en paral·lel a la riera d'Osor en direcció sud-oest. Una part significativa de la carretera ocupa el que havia estat el camí d'Anglès i el de Sant Hilari i en el seu pas per Osor forma el carrer Major. El tram de carretera d'Osor a Anglès es va acabar el 1905 i el d'Osor a Sant Hilari Sacalm, el 1925.

«Carretera de Osor a Anglès» (Botet i Sisó, 1980); «carretera nueva de Osor» (Amill, 1944).

El nom que es dona a la carretera s'origina en el fet que Osor és l'únic poble existent entre el principi i el final del tram i d'aquesta manera ho hem oït a Anglès, Sant Hilari Sacalm i Osor.

Osor, coll d'

«Colle de Ozor» (Not. 1285).

Topònim recollit en un document del segle XIII i del qual no sabem la situació, malgrat que devia referir-se a alguna entrada al municipi d'Osor mitjançant un coll de muntanya des d'algun dels punts cardinals.

Osor, puig d'

«Masos Roca y sa Roca afronten ab lo puig esteua que posehieix an Boschá y part ab lo *Puig de Osor*» (FM 1731); «Afronta asolixent part ab lo Puig Esteua que posseheix an Boscá y part ab lo *Puig de Ozor*» (Llev. 1731).

Desconeixem si es tracta d'un orònim o d'un antropònim acompanyat del sintagma preposicional que es refereix al poble. Si fos un topònim, se situaria vers el Boscà, a l'antic veïnat de Querosell, prop dels límits entre Osor i Susqueda.

L'origen del nom provindria del fet que es localitzava en terme osorenc.⁴⁹⁵

Osor, riera d', o riu d'Osor

[ri'erəðu'zo]

Deixant de banda el Ter, es tracta de la riera de més vessant de les Guïlleries. Neix entre els termes municipals d'Espinelves i Sant Hilari Sacalm, vers el pla de les Arenes i desguassa al Ter per la banda oest al límit municipal entre Anglès i la

495. Podeu consultar l'apartat 5 dedicat a l'origen del nom i les grafies de *Osor*.

Cellera de Ter després de recórrer uns trenta quilòmetres en direcció nord-est havent travessat les poblacions de Sant Hilari Sacalm i d'Osor. Segons Pladevall (1962a, p. 257), depenent de la zona per la qual discorre ha rebut els noms de *riera de Vallicrosa* o *de la Font Vella, de Sant Hilari, de Mansolí* i, més modernament, *de la Font Picant* fins a la seva entrada en terme d'Osor, on sovint se l'anomena la *riera Major* o, simplement, *la Riera*. Tanmateix, ara —com recull el *Nom*. 2004 i la cartografia— pràcticament arreu se l'anomena *riera d'Osor*.⁴⁹⁶ És un nom antiqüíssim, documentat des del segle ix.

«*Ribulo Ausore*» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 898); «in *flumine Ausore*» (SBB 930); «*aqua de Ausore*» (SBB 931);⁴⁹⁷ «*Rivo de Osor*» i «*Sa riarya de Osor*» (*Not*. 1285); «*rivo Osorii*» (*Capb*. 1342); «*riu de Ozor*» (*Com*. 1355); «*Rivo de Osoryo*» (*Capb*. 1446); «*Rivo de Osorio*» (*Capb*. 1560); «*flumine de Osorio*» (PFM 1583); «*rivo de Ozor*» (*Capb*. 1699); «*Rivo Osory*» (*Capb*. 1707); «*riu de Ozor*» (*Llev*. 1731); «*Lo Riu de Ossor*» (*Llev*. 1792); «*Riera de Ozor*» (FN 1800); «*la riera de Osor*» (FN 1818); «*la Ria de Osor*» (FNA 1832); «*Las aguas corrientes de la riera de Osor*» (IGCOS 1927); «*riera de Osor*» (OLCT 1927); «*Riera de Osor*» (DFE 1963).

En els documents s'usa indistintament els genèrics *riu* i *riera*, tot i que el que ha perviscut és el segon. És evident que existeix relació entre el nom del poble i el de la riera, tanta que algun estudiós, com Dalmau i Casanovas (1969, p. 33), va arribar a considerar que el nom del poble s'havia originat en el de la riera.

Osor, serra d'

Nom que dona Botet i Sisó a la serra de muntanyes que limita amb Anglès i Brunyola, és a dir, que tanca el terme municipal per la banda sud-est, des de la riera d'Osor fins al coll de Roscall: «Lo districte ocupa la major part de la vall de Osor, partida en dues en la seva capsalera per las montanyes de Solterra y tancada a solixent per la *serra d'Osor*, que la separa de la conca del Onyar».⁴⁹⁸ És possible que s'anomenés d'aquesta manera la zona muntanyosa a què es refereix des de la banda est, perquè no hem recollit el topònim a cap dels documents consultats.

Osor, vall d'

[ˈbaʎduˈzo]

Nom que rep la vall en la qual es troba situada la població d'Osor. Tanmateix, tal com afirma Pladevall (1962a, p. 257): «La significació històrica donada a la *Vall d'Osor* és més àmplia que la seva extensió geogràfica», ja que, de fet, incloïa to-

496. Per a una descripció del curs de la riera d'Osor, podeu consultar, R. SIDERA I RIERA (1992), «La riera d'Osor», *Revista de Girona*, núm. 154.

497. Recollits, respectivament, als documents número 10 i 95 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona corresponent al Fons de Sant Benet de Bages.

498. J. BOTET I SISÓ (1980), *Geografia general de Catalunya*, IV: *Província de Girona*, p. 998.

tes les entitats que depenien d'Osor, és a dir, la parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Miquel de Maifré a més de la de Sant Pere d'Osor.⁴⁹⁹

«*Valle Ausore*» (SBB 914, 927, 970); «*Valle Ossore*» (SBB 949, 958, 963);⁵⁰⁰ «*Sancti Petri Valli Ausor*» (LFM 1068); «*Valle et terminus de Osorio*» (*Man.* 1316); «*Joan font de Borrell scriuent publich de la Vall de Ozor*» (Rip. 1427); «*Vallem dosor*» i «*Vallis de Osorio*» (Escrip. 1439); «*la Val de Osor*» (LLC 1440); «*Vallys de Osorio*» (*Capb.* 1446); «*vallis Sancti Petri de Ozorio*» (FM 1568); «*Dona francisca Çarriera y de Pons senyora de la Vila y Vall de Ozor*» (Rip. 1639).

Osor al mas Albereda, camí d'

«*Camí de Osor al mas Albareda*» (Hip. 1859).

Possiblement, es tracta de l'actual *carrer de l'Arbreda*, que antigament devia haver estat un camí que unia el carrer de França amb el mas Albereda.

Osseres, barranc de les

[bə'raŋdələzu'serəs]

Aquest topònim designava un estimball situat prop de la font del mateix nom que avui resta sota el pantà de Susqueda. Si no es tracta d'un barbarisme del genèric, creiem que devia referir-se a un sot, en el sentit normatiu del terme, ja que sabem que la font en creava un, com demostra un text escrit: «...al E. de la fuente llamada las Osseras a 600 m. Dirección N. Del anterior siguiendo por el fondo del barranco de dicha fuente» (OS 1927).

L'origen del nom deu ser el mateix que el de la font.

V. *Osseres, font de les*.

Osseres, font de les

[ˈfoŋdələzu'serəs]

Antiga font desapareguda sota les aigües del pantà de Susqueda, límit municipal entre Osor i Susqueda i particular entre la Casa Nova de Colobrants i el Cerver.

«Mojón nº 17 Colocado junto al camino que desde el puente de Susqueda sobre el río Ter dirige al Manso Colobran de Paciencia Massaguer Sarsanedas a unos 20 m. Al E. De la *fuente* llamada *de las Osseras*» (OS 1927); «*la font de las oseras*» (ICGOS 1927).

Etimològicament, es podria tractar d'un derivat de *ós*, és a dir, d'un zootopònim, o bé de *os* en un possible sentit de 'fossar', tanmateix, la inexistència de

499. Artur Osona, en una guia excursionista, defineix aquesta vall i diu: «La *vall d'Ossor* es de las mas deliciosas de Catalunya» (AAEC 1882).

500. Recollits, respectivament, als documents número 174, 88, 93, 12, 11 i 45 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona corresponent al Fons de Sant Benet de Bages.

documentació antiga no ens permet d'esbrinar-ne amb certesa l'origen; de fet, Moreu-Rey (ENL, p. 69) també anota aquest mateix dubte: «Els derivats d'ós han de trobar-se entre els topònims com [...] *Ossera* (si no equival a “cementiri”).

V. **Font de les Osseres*.

Ou, pla de l'

«Altre pessa de terra en lo lloch anomenat *Pla del Ou* [...] afronta a solixent y mitg dia en honor del Mas Queros y a tremuntana en honor llur, alou del Señor de Sau» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra territori dit *Plandelou*» (*Llev.* 1792).

Indret situat vers l'antic veïnat de Querosell, a la zona més a l'oest del terme i prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

Gràficament, destaca la forma aglutinada de 1792 amb manteniment de la *-n* etimològica del terme *pla*.

Bruguera i Escorihuela (1995, p. 389) assenyalarem que aquest nom de lloc «[p]robablement fa referència a un pla que té la forma ovalada. Seria un exemple de metàfora popular, segons el que diu Moreu-Rey». Malgrat que aquesta possibilitat no es descarta, es podria pensar en alguna altra, que es tractés d'una grafia tergiversada de *pla d'alou* —el 1731 se'ns diu que es tracta d'un alou del senyor de Sau— o bé provinent d'un antropònim, d'un nom de sant, *Ou*, que existí antigament en català, com esmenta Coromines (*OnCat.*, VI, p. 103), i que, grafiat *Hou*, es tracta, segons Albaigés (DNP, p. 192), d'una variant de *Eudald* o *Teobald*.

Paba, mas

«*Mansi ça Paba*» (*Not.* 1334).

Mas documentat en una ocasió i que desconeixem a quin altre es podria referir, tot i que devia ser un dels més significatius, ja que aquesta era una de les famílies senyoriales de la vall d'Osor. Sabem que ja el 1140 eren feudataris del terme de Solterra i que Guillem de Paba tenia dominis a Santa Creu d'Horta. Segons el *Man.* 1316, Berenguer de Paba era el cap de la família, el 1323, el seu fill, també anomenat Berenguer, seguia essent senyor de part d'Osor, i el 1368 el mas Solterra era de domini de la casa de Paba; a partir d'aleshores, no se'n sap res més, és a dir, que el domini dels Paba a Osor es constata en els segles XIII i XIV.⁵⁰¹ Antoni Pladevall (1962*b*, p. 295) no afirma amb certesa que en el segle XIV la família residís a Osor, «Són citats molt sovint en el Manual, però no consta amb certesa que visquessin a la Vall», tot i que suposa que «hi tindrien residència o hi

501. Per a més informació sobre la família Paba, es pot consultar F. CARRERAS CANDI (1911, p. 39-41) i A. PLADEVALL (1962*b*, p. 295-296).

vindrien molt sovint». És probable que aquesta residència sigui la que documentem el 1334 i que es tractés del mas Solterra, que sabem que, aleshores, era de la seva propietat. Així mateix, al segle XIV, també documentem: «lo sr *Bernat de Paba* fill y hereu del Sr *Berenguer de Paba* caualler a favor de Bernat de Sulcia de la parroquia de Sant Pera de Ozor de una pessa de terra que est de pertinencias del seu mas o casa anomenada de puig farran que te en feu en dita parroquia per lo senyor de la Vall de Ozor» (Rip. 1346).

Segons Moll (ELC, p. 289), es tracta d'un llinatge que «[s]embla pres del castellà *pava* 'paona'».

Països Catalans, carrer dels [kə'reðəls pə'izuskətə'lans]

Nom d'un carrer que data de l'any 1985 i que s'inicia a les escoles i arriba a la carretera del Coll per la banda nord de la riera d'Ozor.

Es tracta d'un nom administratiu de nova creació en un espai que havien estat zones de conreu de les partides del Torrent de n'Horta, el Solà, el camp d'en Martí i de Can Badia, incloent-hi l'espai on anteriorment hi havia hagut el camp de futbol.

Palanca, la

«Loco vocato *sa Palancha*» (*Capb.* 1342); «Loco vocato *palancha*» (*Capb.* 1560); «Fexiam terra vocatam *la Palancha*» (*Capb.* b 1562); «petiam terra voccatam *Palanca*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Antic espai de conreu situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del mas el Colobrans i, possiblement, del riu Ter.

Atesa la proximitat al Ter, possiblement es tracta d'un topònim originat en el nom comú en sentit de 'pont de fusta per passar un riu' (DECat, VI, p. 184), és a dir, que no gaire lluny d'aquest indret devia poder-se travessar el Ter mitjançant una palanca.

Palanca, gorga de la [ˈgɔrɣəðələpə'lankə]

Gorga localitzada a la riera d'Ozor, sota el mas el Camps, prop del Pidevall, a l'est d'Ozor, a uns tres quilòmetres i mig del poble i un i mig de les Mines d'Ozor.

Només aparegut oralment, creiem que el topònim se situa potser on antigament hi havia hagut el *camp de les Palanques*, és a dir, que el nom s'originaria a partir del genèric en el sentit de 'passera per travessar el riu'.

Palanca, pas de la

«Lloc anomenat *Pas de la Palanca*» (Escrip. 1781).

Indret de situació incerta que podria referir-se al lloc on es devia poder travessar la riera d'Ozor prop del camp de les Palanques o bé el Ter vers el llocdit la

Palanca, és a dir, que l'específic devia provenir del genèric en sentit de 'pont de fusta per passar un riu'.

Palanques, camp de les

«Territori dit lo *camp de las Palancas*» (FP 1789); «Tros de terra puesto dit lo *camp de las Palancas*» (FNA 1801); «aquel *campo* llamado *de las palancas* linda con riera de Osor» (Hip. 1801); «Pessa cultiva de regadiu anomenada lo *Camp de las Palancas*» (FP 1801); «Pieza de tierra conocida conocida por *Camp de las Palancas*» (FP 1868).

Antiga peça de terra que devia trobar-se sobre la gorga de la Palanca, prop dels masos el Pidevall i el Camps, a tocar de la riera d'Osor, no lluny de les Mines d'Osor.

Atès que la peça afrontava amb la riera d'Osor, creiem que el topònim s'originà en el nom comú en sentit de 'pont de fusta per passar un riu' (DECat, VI, p. 184), a causa que en aquell indret es podia travessar la riera mitjançant una o diverses palanques, ja que apareix en plural. Etimològicament, el mot prové del llatí vulgar PALANCA, variant del clàssic PALANGA, -AE, del grec PHÁLAGX, -GGOS, 'pal, barra' (DEM, p. 311).

Palau, casa

«*Casa* nomenata del Moli i *de na Palau*» (Com. 1355); «Joan Mont jove paryre de Osor [...] una casa ab un pati contiguo anomenada la *Casa den Palau* situat en dita vila y en lo carrer Dellá del Pont» (Llev. 1731); «*Casa* nombrada *den Palau*» (Escrip. 1775); «*casa* conocida con los nombres Calsan, Cannon o *Palau*» (Hip. 1859).

Casa de la qual desconeixem la situació, tot i que sabem que és diferent de l'antic mas, ja que es localitzava al nucli urbà d'Osor, sembla que vers el carrer del Pont o de França.

L'origen del nom de la casa es trobaria en el llinatge, com demostraria el fet que, excepte l'esment del segle XIX, sempre va precedit de l'article personal.

Palau, castanyeda del

«Una pesssa de terra anomenada la *Castanyeda del Palau y Maydo*» (Llev. 1731); «Pessa de terra part castanyeda y part brollar anomenada La *Castanyeda del Palau* de Joan Masó y Casamitjana y Fontdeborrell» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra de propietat de can Casamitjana i que es localitzava prop d'Osor, a la vora de la riera de la Noguerola pel vessant est.

Creiem que l'origen del nom és antroponímic, com demostraria l'esment de l'any 1731, que assenyalava la forma composta *Palau y Maydó*, la qual s'enllaçaria amb un esment antroponímic del segle XV, «Anton *Palau* alias *Maydo*» (Capb. 1446),

que alhora ens faria pensar en el mas, és a dir, que el topònim prové del cognom, que a més, anteriorment, ja es relacionava amb el mas.

Palau, horts d'en

«*Orto den Palau*» (Capb. 1446).

Peça de terra de la qual desconeixem la situació.

La presència de l'article personal com a connector entre genèric i específic ens fa creure que el nom prové del llinatge.

Palau, mas

«*Mansum de Palatio*» (Cop. 1234); «*Mansi de Palau* o den Sugnols» i «*Mansi Palau*» (Capb. 1446).

Antic mas documentat fins al segle xv que es localitzava entre el mas Gomis i els antics Barceló i Arrancada, no lluny de la riera de la Noguerola.

Atès que documentem el llinatge des de 1316, «*Guillem de Palau*» (Man. 1316), que a més era cap de casa de la Sagrera, i que arriba fins als nostres dies,⁵⁰² creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge.

Palau, perxada el

[pər'jaðəlpə'lau]

Bosc de castanyers de propietat de can Cercenedes, situat entre les Berbolades i la Roca, prop d'on neix el sot de les Fonts o del Palau, que n'origina el nom.

V. *Palau*, sot del.

Palau, sot del

['soddəlpə'lau]

Hidrònim també conegut com a *sot de les Fonts* que neix vers la roca de Cercenedes i discorre en direcció NNO per unir-se a la riera d'Osor després d'haver passat prop del mas les Berbolades.

El nom podria haver-se originat en el llinatge, en el mas, encara que aquest sembla que se situava molt a l'oest d'aquest lloc, o tindria el sentit de 'terres fiscals, dependents del fisc'.

Palau de Salm, vinya d'en

«*Vinea den Palau de Salm*» (Capb. 1446).

Antiga vinya que sembla que se situava a la partida de Can Gravat.

Possiblement, es tracta d'una forma composta d'origen antroponímic a partir del llinatge, al qual s'afegiria un segon element (probablement, *Calm* o *Sacalm*) per diferenciar-lo d'altres portadors del cognom.

502. Segons el Pad. 2002, hi ha dos casos, un com a primer cognom i l'altre com a segon.

Palloc, el

«Pieza de tierra situada en la Partida *lo Palloch* propia Narciso Berneda residente en San Ylario, linda L.M. Manso Sarsanedas» (*Cad.* 1785).

Partida de terra propera a les propietats del mas can Cercenedes en direcció sud, no gaire lluny de la Talaia d'en Verneda.

Desconeixem el sentit del topònim, encara que podria tractar-se d'un derivat de *palla*.

Palloc, baga el

«*Baga lo Palloch*» (LA 1820).

Zona boscosa de castanyer de la qual no sabem la situació, tot i que podria ser vers la Talaia d'en Verneda, a la partida de terra homònima.

Desconeixem l'origen i el sentit del topònim, encara que és possible que es tracti d'un derivat de *palla*.

Palmira, ca la

[¹'kaləpəl'mirə]

Casa situada al carrer del Pont també coneguda com a *can Meliton* o *ca la Màxima*.

El terme s'origina en el prenom femení de la seva propietària.

Palomera, la¹

«*Ipsas Palumbarias*» (OSMA 969); «*terra de las Palomeras*» (*Capb.* 1622).

Nom d'una partida situada entre els termes d'Osor i de Susqueda, al vessant oest del terme, entre el Gascó i la Corbera.

Etimològicament, és un derivat de l'arcaic *paloma*, del llatí PALUMBES, 'colom silvestre', 'tudó', per designar un indret en el qual hi havia hagut parades per caçar aquest ocell.

Palomera, la²

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Monsoliu prop *la Palomera*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra campa y de conreu situada en la parroquia de N. S. de Monsolí y prop *la Palomera*» (*Llev.* 1792).

Homònima de l'anterior, se situava vers la parròquia de Santa Maria de Mansolí, a tocar de la riera Osor.

Es tracta d'un derivat de l'arcaic *paloma*, del llatí PALUMBES, 'colom silvestre', 'tudó', per designar un indret en el qual antigament hi havia hagut parades per caçar aquest ocell.

Palomeres, les

«*Ipsas Palombarias*» (SBB 937).

Antic topònim que esmenten Pladevall (1993, p. 72)⁵⁰³ i Bolòs i Hurtado (2001, p. 27); se situaria vers el Croset, possiblement cap al Collsapalomera actual.

Precedit per l'article salat, que encara es conserva aglutinat a *Collsapalomera*, creiem que es tracta d'un derivat de l'arcaic *paloma*, del llatí PALUMBES, 'colom silvestre', i, com assenyalava Coromines (DECat, VI, p. 209), «ressusciten amb el nom antic les parades i parances dels caçadors de tudons en les collades».⁵⁰⁴

Palomeres, quintà les

[kiɲ'taləspəlu'merəs]

Indret actualment boscos situat a tocar del mas el Veguer, al sud del Fonollet.

«Pieza de tierra *las Palomeras* cerca Manso Veguer» (Escrip. 1775).

Creiem que es tracta de l'espai en el qual s'havien situat les antigues palomeres d'en Veguer.

V. **Palomeres d'en Veguer*.

Palomeres d'en Veguer, les

«Lloc anomenat *las Palomeras den Vaguer*» (Escrip. 1747); «Tros de terra de pertinencias mas Fonollet territori dit lo Serrat de Colls den Banchs cerca *las Palomeras den Baguer*» (Llev. 1792).

Forma composta pretèrita amb la qual es feia referència a l'actual *quintà les Palomeres*, entre els masos el Veguer i Fonollet.

Es tracta d'un topònim compost format pel plural derivat de l'arcaic *paloma*, que fa referència a un indret en el qual hi havia hagut parades per caçar aquest o altres ocells, i *d'en Veguer*, un esment del mas o la persona dels quals devia haver estat una possessió.

Palomers, serra dels

«*Serra vocata des palomers*» (Capb. 1560); «*Serra vocata dels palomers*» (Capb. 1829).

Serra de muntanyes que sembla que se situava vers la Corbera.

Possiblement, es tracta d'una forma plural derivada de *paloma* que indica la presència pretèrita de diversos espais de cacera de tudons o coloms silvestres.

503. Document número 9 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona del Fons de Sant Benet de Bages.

504. Per adonar-se de la importància i la quantitat de palomeres d'aquests indrets, es pot consultar F. CARRERAS CANDI (1911), «Montanyes, boscuries y palomeres», a *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*, p. 90-101.

Pamparó, casa

«Antonius Verdalá dominus utilis *domus* vulgariter apellato Verdalá alias *Pamparó*» (MN 1710).

Casa que també es coneixia com a *Verdalà* i de la qual desconeixem la situació.

El nom prové d'un malnom, «Verdalá alias *Pamparó*» (MN 1710) o «*en Pamparó de la Torrentera*» (Hip. 1862); tanmateix, desconeixem el seu sentit i l'origen.

Pamparó de la Torrentera, bosc d'en

«*Bosch den Pamparó de la Torrentera*» (Hip. 1862).

Zona boscosa localitzada vers la partida de la Torrentera que devia ser de propietat del qui portava el malnom de *Pamparó*, com demostraria l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*.

Panera, can

[ˈkəmpəˈnerə]

Antic nom d'una casa del carrer Major recordat per un únic informant.

És possible que el nom sorgís arran d'algun episodi anecdòtic relacionat amb l'utensili de posar-hi pa, tot i que també podria referir-se al darrere d'una persona, col·loquialment anomenat *el paner* o *la panera*, en el possible sentit que el tenia molt gros.

Panolla

«Dos pessas de terra juntas la una anomenada Piuladas altre *Panoya* que foren del Mas Maig» (*Llev.* 1731); «Dos pessas de terra que foren pertinencias del Mas Maig, la una Puyledas y la altre *Panoya*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça que sembla localitzada prop del Veguer, a Santa Creu d'Horta.

Creiem que es tracta d'una forma ioditzada de *Panolla*, 'espiga o panotxa del blat de moro i del panís', del llatí vulgar *PANŮCŮLA*, 'cabellera de panotxa', i 'la panotxa', del llatí clàssic *PANĪCŮLA*, diminutiu de *PANUS*, 'panotxa' (DECat, VI, p. 228). Atès que Coromines data el mot el 1764 en una obra lexicogràfica de Carles Ros, si l'origen del nostre topònim fos aquest en el sentit de 'peça de terra de cultiu de blat de moro', ens trobaríem, com ja afirmàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 151), amb una primera documentació del mot.

Panosa, ca la

[ˈkaləpəˈnozə]

Nom d'una casa del carrer de França que s'originà del llinatge documentat a Osor des de 1724 i que ha arribat als nostres dies com a segon cognom.⁵⁰⁵

505. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Segons Moll (ELC, p. 276), és un cognom que prové d'un malnom, de l'adjectiu *panós*, 'pigat'.

«**Pantano**», el [əlpəŋ'tanu]

Castellanisme usat freqüentment per referir-se a l'*embassament de Susqueda*, una part del qual, la més propera a la presa, es troba en terme municipal d'Osor.

Panxa, can ['kam'paɲfə]

Nom d'una casa situada al carrer Major l'origen del qual devia trobar-se en un dels seus antics habitants que devia ser molt panxut.

Papa, can ['kam'papə]

També oït feminitzat a *ca la Papa*, es tracta del nom d'una casa del carrer de Cercenedes.

Possiblement, el terme s'originà en el fet que els seus habitants devien haver estat persones molt religioses.

Paquita, ca la ['kaləpə'kitə]

Casa situada al carrer de l'Arbreda també coneguda com a *can Perdiu*.

El terme prové de l'hipocorístic femení originat en el nom de fonts *Francisca*.

Paradella, la

«*In ipsa Paradella*» (SBB 937).⁵⁰⁶

Indret que, segons Bolòs i Hurtado (2001, p. 27), se situava al nord-oest del Croset.

Desconeixem l'origen del topònim, malgrat que Moreu-Rey (ENL, p. 64) en recull un d'homònim del qual esmenta que podria haver-se originat en el nom de l'herba.

Paraire, cal

«*Casa Parayre* hi viu Bentura Masferrer» (LA 1817); «*cal Parayre*» (LA 1850); «*Finca Baga den Benet Petit. Límites [...] O. Manso Peraire*» (DFE 1939).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

L'origen del terme, possiblement, es trobaria en l'ofici de parar llana o lli per poder-los posteriorment teixir.

506. Document número 9 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona corresponent al Fons de Sant Benet de Bages.

Paraire, font del

Nom d'una font que solament apareix en un text mecanografiat anònim de mitjan segle xx i que, possiblement, es localitzava al sot homònim, «També en tenim *la del Paraire* // d'aquesta no en babem gaire» (PAF).

V. *Paraire, sot del*.

Paraire, sot del

[¹soddəlpə'rajrə]

Sot que condueix l'aigua al dipòsit municipal, un afluent de la Noguerola, que discorre en direcció nord-est des de prop del Ripoll fins a sobre el camp Sailla.

Tractant-se d'un sot, hem de creure que és un topònim que es relaciona amb l'assaonador de pells, és a dir, amb un indret que permetia de treballar la pell, la llana o el lli (*OnCat.*, VI, p. 156).

Parceries

«Honor del mas Ripoll anomenat *parceries*» (Rip. 1562); «En lo lloch anomenat *parceries* [...] afronta a solixent en honor den gomis» (Rip. s. d.); «Una pesa de terra en lo lloch anomenat *Parceries* dels Masos Rohyr y Rourich [...] Afronta asolixent en honor llur anomenat Rohyr y Rodonell sobre cab: a mitg dia en honor den Gomis que fou del Mas Rohyr» (*Llev.* 1731).

Indret situat entre el Ripoll i el Gomis, no lluny de la riera de la Noguerola.

Creiem que es tracta d'un topònim referit a una terra que es repartia entre els masos Roïr i Rouric, és a dir, 'de la qualitat de parcer', derivat de PARTIARIUS, 'parcer' (DE, p. 685).

Parceries, serra de

«En lo lloch anomenat *parceries* [...] afronta a solixent en honor den gomis com es termenat a mitg dia fins en mitg de la *serra de las parceries*» (Rip. s. d.).

Grup de muntanyes que tancava el llocdit homònim, que n'origina alhora el nom, situat al sud del Ripoll i a l'oest del Gomis.

El topònim s'origina en el llocdit que es localitza allà.

V. **Parceries*.

Parceries del Mas Pidevall, les

«*Las Parceries del Mas Pidevall*» (*Llev.* 1731).

Zona de conreu que sembla que se situava entre els masos la Crosa i el Pidevall.

Topònim compost format pel plural *parceries*, en el sentit de peces de terra arrendades a parts, i el nom del mas del qual devien ser propietat.

V. *Pidevall, el*¹.

Pardala, ca la [ˈkaləpəɾˈðalə]

Casa del carrer de França que antigament s'havia conegut com a *can Valeri*.

El nom creiem que ve d'un malnom, «Marieta *Pardala*» (LLC 1929e), que podria haver patit una feminització, ja que també hem documentat «Joan Roura alias *Pardal*» (LLC 1929e). Segons Moreu-Rey (1981, p. 88), el nom podria haver-se originat en una característica física, tot i que creiem que tindria a veure amb una singularitat de caràcter en relació amb una persona que menja poc, com diu l'expressió «menjar com un pardal».

Pardalet, can [ˈkəmpəɾðəˈlet]

Casa del carrer del Verger també coneguda per *can Dep* i *ca l'Adelaida*.

«*Can Perdalet*» (LLC 1918).

Podria tractar-se d'un diminutiu de *ca la Pardala*, encara que també l'hem documentat com a malnom, «Juan Vila (a) *Pardalet*» (FP 1861) i «Traseta *Pardalet*» (LLC 1929e).

Pardalet Nou, can [ˈkəmpəɾðəˈledˈnow]

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer de la Penya més coneguda com a *ca l'Ermendina*.

Relacionada amb *can Pardalet* i *can Pardalet Vell*, deu tractar-se d'una casa a la qual van anar a viure els habitants d'alguna de les anteriors, i d'aquí provindria la forma composta amb l'adjectiu de caràcter cronològic *nou*.

Pardalet Vell, can [ˈkəmpəɾðəˈledˈbej]

Casa situada al carrer de la Penya, no gaire lluny de can Pardalet Nou.

La forma composta amb l'adjectiu *vell*, per tant, degué originar-se en el fet que aquesta devia ser la primera casa portadora del terme i se la va voler diferenciar de *can Pardalet* i *can Pardalet Nou*. També podria voler indicar que era aquí on vivia el portador més gran del malnom *Pardalet*, el de més edat, el més *vell*.

Parera, can [ˈkəmpəˈrerə]

Nom d'una casa del carrer Major originat en el llinatge documentat a Osor des de principis del segle XIX i que encara perviu, tot i que sigui com a segon cognom.⁵⁰⁷

«Parque», el [əlˈparke]

Forma castellanitzada amb la qual col·loquialment se sol fer referència al parc infantil situat al centre del poble, davant del Casal Verdguer.

507. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Parral

V. **Valentí P.*

Parral, el [əlpə'ral]

Partida situada al nord d'Osor, entre les propietats de can Mont, el Barder i el Gelats, prop del Parral del Sobirà, que n'origina el nom, a Santa Creu.

«Fins al Sot del Castandell dret al *Parral*» (*Llev.* 1731); «*pessas el Parral*» (*Amill.* 1862); «*La heredad del Manso Parral*» (OSHS 1890); «*Pago o paraje el Parral*» [inclou vuitanta-cinc peces, vuit camins, una era, dues casetes i dos masos] (*Pad.* 1960).

El nom de la partida de terra és evident que prové de la forma simple usada per referir-se al *Parral del Sobirà*.

V. *Parral del Sobirà, el.*

Parral, camp del (o d'en) ['kamdəl(m)pə'ral]

Antiga zona de conreu, actualment boscosa, plantada de pins, situada sobre el mas els Artigots en direcció nord-oest.

El fet que un dels informants l'anomenés *d'en Parral* ens fa creure que es podria tractar d'un origen antroponímic, possiblement d'un malnom relacionat amb el mas, ja que n'hem detectat un cas, «*Lola Yglesia (a) Parral*» (LLC 1929e), i com a llinatge només n'hem documentat un cas de la primera meitat del segle XIX, «*Valentí Parral bracer*» (LB 1835). Si no existís aquesta relació, ja que es tracta d'un lloc molt allunyat del mas homònim, hauríem de pensar en un mateix origen etimològic amb coincidència de nom.

Parral, castanyeda del [kəstə'ɲeðəðəlpə'ral]

Bosc de castanyers situat al nord del Parral del Sobirà. Un informant ens va dir que també se l'havia anomenat *la Coma de Mir*.

V. *Parral del Sobirà, el.*

Parral, fageda del [fə'ʒeðəðəlpə'ral]

Antic bosc de faigs i actualment de castanyers situat a tocar del Parral del Sobirà, que n'origina el nom en forma simple.

«*Pexada fageda del Parral*» (PSOB 2002).

V. *Parral del Sobirà, el.*

Parral, feixa del

«Dos feixas de terra del mateix Mas vaguer; ço es la *feixa* dita *den Parral* en avall» i «a mitgdia en honor den Funollet anomenat *Feixas Desparral* que posseix dita Subirà» (*Llev.* 1731).

Nom d'una o de diverses feixes de terra que devien localitzar-se prop del mas homònim, possiblement a la partida de terra del mateix nom.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb manteniment de l'article salat arcaic en el segon esment i que en el primer el terme *Parral* va precedir de l'article personal, en un ús que podria ser inadequat, si no és que es relaciona amb un malnom personal, ja que el llinatge *Parral* només l'hem documentat esporàdicament en un text posterior, de 1835.

V. *Parral del Sobirà, el*.

Parral, font del [ˈfoŋdəlpəˈral]

Font que es troba a tocar del Parral del Sobirà, mas que n'origina el nom.

«Torrent que devalla de la *Font del Parral*» (Llev. 1731); «*font del Parral*» (FI 1754).

V. **Font del Parral; Parral del Sobirà, el*.

Parral, pla del

«Una pessa de terra anomenada Verneda [...] afronta asolixent ab honor den Comas que part fou del Mas Arolas, a mitg dia en honor llur, a ponent aixima-teix anomenat *Plá del Parral* y a tremuntana ab honor de llur Mas Carbonell» (Llev. 1731).

Indret planer que devia trobar-se prop del Carbonell, encara que és possible que es localitzés fora del terme municipal d'Osor.

Desconeixem si el terme prové del parral de vinya o del nom d'un edifici rústic.

Parral, quintà del [kiŋˈtaðəlpəˈral]

Antiga zona de conreu situada damunt del Parral del Sobirà que actualment ha esdevingut una zona boscosa de castanyers.

«Perxada *quintà del Parral*» (PSOB 2002).

V. *Parral del Sobirà, el*.

Parral, turó del

«Mojón nº 7 Situado en el punto denominado *Turó del Parral* [...] en la heredad del Manso Parral» (OSHS 1890); «el punto denominado *Turó del Parral*. En la heredad del manso Parral» (OSHS 1927); «*Turó del Parral* o dels Tres Dismes» (Amill. 1953).

Elevació situada al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, amb una alçada de 1.017 metres, al sud del mas homònim, entre el collet de la Casa Nova de Muntanya i la Creu de Llevanyes.

És clar que el nom del turó s'origina en el del mas homònim.
V. *Parral del Sobirà, el*.

Parral de Fonollet, el

«Isidro Vilageliu masover pagés habitant al *Parral de Funallet*» (LB 1710); «Benet Montalt brasser habitant al *Parral de Funallet*» (LB 1714).

Antic nom del *Parral del Sobirà* pel fet que havia estat inicialment de propietat del Fonollet, com demostra un esment de 1731: «llur *Mas Parral que fou den Fonollet*» (Llev. 1731).

Es tractaria, doncs, d'un topònim compost amb el nom del mas i el del propietari.

V. *Fonollet, el; Parral del Sobirà, el*.

Parral de n'Huix, el [əlpə'ra|də'nuf]

Mas homònim del de la parròquia de Santa Creu i municipi d'Osor però en parròquia de Santa Margarida de Vallors i terme municipal de Sant Hilari Sacalm.⁵⁰⁸ Apareix esmentat explícitament per Coromines (DECat, VI, p. 300), encara que el situa erròniament a Santa Coloma de Farners, «el Parral d'Uix, masia considerable en un cap de serra de Sta Col. de Farners pujant a les Guílleries».

«Pere Camprodon masover del *Parral den Ux* de Santa Margarida» (LB 1713).

Malgrat que no forma part d'Osor, l'anotem perquè és la casa que justifica la forma composta del *Parral del Sobirà*, amb voluntat de diferenciar-los.

Parral del Sobirà, el [əlpə'ral(dəlsuβi'ra)]

Mas situat a Santa Creu d'Horta, entre la Creu de Llevanyes, la Casa Nova de Muntanya i el Gelats. Esmentat freqüentment de manera simple, esdevé compost pel fet de tractar-se d'una propietat del Sobirà. Pladelasala (1960, p. 374) l'anota amb la forma simple. El trobem al *Nom. 2004* com a «*el Parral del Sobirà*». Així mateix, se situa en la cartografia, «*El Parral del Sobirà*» (MAPA 1, 3 i 4) i «*Casa Parral del Subirá*» (MAPA 2), i apareix a obres excursionistes, «*Ca'N Parral del Subirá*» (AAEC 1882) i «*Cân Parral del Subirá*» (CEC 1924).

«Una Casa o Mas anomenat *Mas Parral* [...] Afronta asolixent part en honor del Mas Vaguer part ab lo indivis del Mas Gausach que posseheix an Funollet y an Vaguer; a mitg dia part en honor del Mas Subira que fou den Vaguer ano-

508. SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 66-67) l'esmenten de manera simple, *El Parral*, i assenyalen que encara era habitat el 1940 i 1985.

menat las feixas den Arari y part en honor de Juan Huix; part en honor de Salvador Vernedas de pertinencias del Mas Ribadevall y a tremuntana en honor del Mas Ribademunt» (*Llev.* 1731); «*Manso Parral den Subirá*» (*Escrip.* 1781); «*Casa dita Parral de Valentín Subirá*» (*Cad.* 1785); «Manuel Masgrau masover del *Parral del Subirá*» (FN 1818); «Joseph Masferrer habitant al *mas Parral del Sobirá*» (LB 1844); «*Parral*» (Pad. 1884); «el *manso Parral*» (OSHS 1890); «*Parral*» (Pad. 1930); «*Manso Parral*» (*Amill.* 1947).

Quant al possible origen del topònim, Coromines (DECat, VI, p. 300) el fa explícit i el justifica així com el sentit de la forma composta: «Les notícies que tenim de *parral* en català són quasi totes modernes, i no corresponent les toponímiques a zones gaire arcaïtzants, sembla tractar-s'hi del sentit modern de parra enfiladissa; hi ha, tanmateix, *el Parral d'Uix*, masia considerable en un cap de serra de Sta Col. de Farners pujant a les Guïlleries, en zona més conservadora i que més aviat fa pensar en l'oc. ant. *parran* que en el parral de raïm (1982): clima ben fred, on els raïms no prosperarien. En realitat, crec que són dues masies: aquella, que connecta bé, i una altra, més serra amunt, dita *El Parral* (ras i curt)». Doncs bé, aquesta darrera anotació fa referència al *Parral del Sobirà*, que a voltes, com dèiem, se l'anomena de manera simple o composta, precisament per diferenciar-se del *Parral de n'Huix* i per assenyalar que és una possessió del Sobirà.⁵⁰⁹ Endemés, ens indica que el sentit del nom és el «d'un edifici rústic» i no pas «vinya enfiladissa», idea en la qual reincideix anys més tard (*OnCat.*, VI, p. 164). Es tracta d'un mot d'origen indoeuropeu transmès pel germànic. Tanmateix, Moreu-Rey (ENL, p. 62) relaciona *Els Parrals* amb la vinya, i Alcover i Moll (*AlcM*, 8, p. 265) consideren el mot un derivat col·lectiu de *parra*.

Parral del Sobirà, sot del [ˈsoddəlpəˈral(dəlsuβiˈra)]

Curs d'aigua que neix al sud-est del coll de Llevanyes, un dels que formen la riera de la Nogueroles.

El nom prové del mas.

V. *Parral del Sobirà, el*.

Parroquial, casa

«*Casa Parroquial*» (*Amill.* 1944); «*Casa Parroquial*» (*Amill.* 1953).

Forma sinònima de *la Rectoria*, documentada per escrit.

És un derivat de *parròquia* en el sentit que hi pertany, que és on resideix el sacerdot de la parròquia. De fet, en alguna ocasió, l'adjectiu també ha aparegut aplicat a la mateixa església: «la Iglesia Parroquial de dita Vila» (FN 1801).

509. Així ho indicàvem a BRUGUERA i ESCORIHUELA (1993a, p. 192 i 197), tot i que el relacionàvem amb la vinya, cosa que encara fem el 1996, p. 49.

Part, el¹ [əl¹part]

Mas que es trobava unit a la capella del mateix nom, per tant, se situava al camí Ral en direcció al Coll, al nord-oest d'Osor i al sud-est del coll de Nafré, del qual es troba relativament a prop, a tocar dels Eucaliptus. Pladelasala (1960, p. 372) indica que es tractava d'un mas datat al segle XIV: «*El Part (...despart s. XIV)*. Manso y capilla».

«*Petrus des Part et Guilelma uxor, Mansum vocatam des part*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Part*» (*Capb.* 1446); «*Mansi de Part*» (*Capb.* 1562); «*Franciscus Colobran agricola dominus mansorum Colobran, Despart y fosselles*» (*Capb.* 1622); «*Joseph Romagueras masover del Part*» (LB 1788); «*la masoveria del Part*» (LB 1834); «*Part*» (Pad. 1880); «*el manso Part*» (LB 1920); «*El Part*» (LLC 1930); «*El Part*» (*Amill.* 1953).

Per la documentació, creiem que el mas conegut durant el segle XX amb aquest nom no correspon a l'antic, ja que aquest, al segle XVI, consta com a derruït i deshabitat, «*Mansum vocatum de Part, parrochie Susqueda, totaliter dirruit*» (*Capb.* b 1560) o bé «*Mansi de part totaliter dirruitur et deshabitatur*» (*Capb.* b 1562), a més, sembla que se situa en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, «*Mansi des part parrochie S. Vicenty de Sosqueda*» (*Capb.* 1342); per altra banda, sembla que fou l'antic *mas Pontei* el que amb el temps es va anomenar *el Part*: «*Una viña de pertinencias del mas Pontey vulgarment dit Nostra Señora del Part*» (FNA 1831). És a dir, que havia existit un mas *Part* vers la zona de l'actual mas el Colobrans, en parròquia de Susqueda, que es derruï al segle XVI i que, posteriorment, s'anomenà *el Part* el que fins aleshores s'anomenava *Pontei*, que és el que havia existit unit a la capella homònima.

Gràficament, només cal esmentar la forma aglutinada *Despart*, amb presència de la preposició, l'article salat arcaic i el nom pròpiament dit.

Creiem que el nom prové de la capella dedicada al part de la Verge, és a dir, de l'acció de parir. Coromines (*OnCat.*, VI, p. 165) considera, però, que els mots que recullen aquesta forma s'originen en una preposició abreujada de *part dellà* amb el valor de 'més enllà'; aquest podria ser el sentit del mas més antic, el de parròquia a Susqueda, si bé l'existència de la capella unida al mas ens fa creure en el primer sentit.

Part, el² [əl¹part]

Partida situada a tocar del mas i de la capella homònims que n'originen el nom, entre el coll de Nafré i les Casulles.

«*El Part*» (*Amill.* 1862); «*Finca El Part*» (*Amill.* 1944); «*finca el Part*» (*Amill.* 1947).

Part, el³

«*Ortum mansi Part*» (*Capb.* b 1560); «*ortum mansi de part*» (*Capb.* b 1562); «*pessa del Part*» (*Amill.* 1862); «*pessa del Part*» (*Amill.* 1944); «*pieza el Part*» (*Amill.* 1953).

Nom de diverses peces de terra que devien prendre el nom de la partida a la qual pertanyien per metonímia.

V. *Part*, *el*².

Part, capella del [kə'peʎəðəl'part]

Capella que es localitza sota el coll de Nafré, al costat dels Eucaliptus, al camí Ral que condueix al santuari del Coll. L'edifici es documenta al segle XIV i el nom prové de l'antiga capella de la masia homònima que estava dedicada al part de la Verge Maria. Apareix situada en la cartografia com a «*Mare de Déu del Part*» (MAPA 3) i esmentada per diverses guies excursionistes, «*Ermita de la Mare de Déu del Part*» (AAEC 1882 i CEC 1924), «*El Part*» (Castells), «*ermita de Nuestra Señora del Parto*» (Juli Serra, 1890) o «*Capella del Part*» (Cardós). Així mateix, apareix anotada per Montsalvatge, «*Ntra Sra del Part*», i erròniament per Botet i Sisó (1980, p. 99) i Pla Cargol (1966, p. 442) com a «*Santuari de Nostra Senyora del Prat*»⁵¹⁰ i al *Nom*. 2004 com a «*Mare de Déu del Part*».

«*Capella del Part*» (*Capb.* 1622); «*Capella de Nostra Senyora del Part*» (LV 1687); «*Capella de Nostra Senyora del Part*» (*Cad.* 1785); «*Capella de Na Sa del Parto*» (LV 1817); «*santuari del part*» (LV 1841); «*Nuestra Señora del Parto*» (*Nom.* 1863); «*Ermita del Part*» (*Cad.* 1960).

V. *Part*, *el*¹.

Part, perxada del

«*Finca perxada del Part* (mas d'en Manuel). Castaños» (DFE 1939).

Zona boscosa de castanyer que devia localitzar-se a la partida del mateix nom, prop de la capella del Part en direcció sud cap al mas can Manuel.

V. *Part*, *el*².

Part, sot del, o torrent del Part ['soddəl'part]

A part del sot que actualment rep aquest nom, que neix al coll de Nafré i s'u-neix a la riera d'Osor prop dels masos can Plana i can Bosc i discorre en direcció sud, que també es coneix com a *sot de les Casulles* o *de la Plana* i *torrent dels Camps*, sembla que a més s'havia anomenat així algun altre curs d'aigua situat més al nord i que devia discórrer prop de l'antic mas homònim en parròquia de Susqueda.

«*Torrente vocato de Part-Prat*» i «*torrente vocato des Part*» (*Capb.* 1342); «*torrente vocato de part*» (*Capb.* b 1560); «*Torrente vocato de Part-Prat*» (*Capb.* 1699); «*Torrente despart*» (*Capb.* 1622, any 1737).

510. Anotat erròniament amb metàtesi perquè, possiblement, Pla i Cargol parteix de Botet i Sisó. Però aquesta mateixa metàtesi apareix documentada en una ocasió al LV 1687.

Gràficament, cal esmentar els casos de metàtesi a *Prat*, potser per fer més comprensible el nom, i l'aglutinació a *Despart*.

Encara que siguin dos torrents, creiem que el topònim podria provenir de la capella homònima, en el cas de l'actual, i de la preposició abreujada *part d'allà* amb el valor de 'més enllà' (*OnCat.*, VI, p. 165), en el de la vessant de més al nord.

V. *Part*, *el*¹.

Part, vinya del

«Finca *viña del Part*» (*Amill*. 1944); «finca *Viña del Part*» (*Amill*. 1953).

Possiblement, es tractava d'un espai de conreu de vinya que es localitzava a la partida de terra homònima, que n'origina el nom.

V. *Part*, *el*².

Part d'Allà, carrer de

«Casa *carrer vulgarment Part d'allà*» (*Llev*. 1792).

Forma que apareix en tres ocasions al *Llev*. 1792 i que desconeixem de quin carrer es podria tractar.

El nom s'origina a partir de la preposició composta arcaica *part dellà*, possiblement en el sentit de 'més enllà' (*OnCat.*, VI, p. 165).

Partió, sot de la

[¹soddələpərti'o]

Sot que neix prop del pla de les Lloses i ressegueix els límits entre Osor i Susqueda pel vessant sud-oest. Discorre en direcció sud-est i desguassa a la riera d'Osor. També serveix de límit entre les propietats de la Coma i el Boscà.

«Un barranco conocido por *Sot de la partió*» (IGCOS 1927); «el fondo de un torrente o barranco conocido por *Sot de la partió* de la Coma y Buscá» (OS 1927).

Atès que serveix de límits municipals i particulars, sembla clar que el topònim s'origina en el nom comú en el sentit 'que parteix o limita dues possessions, contrades, etc.', del llatí *PARTITIŌNE*, amb el mateix significat (*AlcM*, 8, p. 276-277).

Partió, terme de la

«Situado en el punto llamado *Terme de la Partió*» (OSHS 1889); «el punto llamado *Terma de la partió*» (OSHC 1890); «el punto llamado *Terme de la Partió*» (OSHS 1927).

Indret situat en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant sud d'Osor, al nord-est del pla de les Cases i al sud-est del coll de la Casa Nova de Muntanya.

El nom s'origina en el fet de tractar-se d'un límit municipal.
V. *Partió, sot de la*.

Partió de la Casa Nova d'en Lau i la Codina, serra de la

«Siguiendo la *sierra de la Partió de la Casanova de Lau y la Codina*» (OS 1927).

Serra muntanyosa el nom de la qual, possiblement, es refereix al grup de muntanyes situat a la zona més al nord del terme, límit municipal entre Osor i Susqueda i de les propietats de la Casa Nova d'en Lau de Susqueda i la Codina d'Osor.

Topònim compost format del nom *partió*, 'que parteix o limita dues possessions o contrades', en aquest cas dos termes municipals i dos de particulars.

Pas del Llop, el

«*Pieza del Pas del Llop*» (Amill. 1862).

Antiga peça de terra que semblaria localitzada vers la muntanya del Coll, a les propietats de can Coll.

Creiem que es tracta d'un nom de lloc compost de caràcter zootoponímic que indica l'antiga presència del llop en aquesta zona.

Pas del Llop, serrat

«*Serrat anomenat Pas del llop*» (Acl. 1767).

Situat vers el Gascó, aquest topònim deu relacionar-se amb la peça homònima.
V. **Pas del Llop, el*.

Pasat, hort de

«Hort o trocet de regadiu anomenat lo *Hort de pasat* territori anomenat lo *Torrent de la mata*» (FN 1848).

Situat vers la Mata, desconeixem el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc.

Pasqual, can [ˈkɑmpəsˈkwɑl]

Nom d'una casa situada al carrer de Catalunya, també coneguda com a *can Margarits* i *ca la Pasquala*.

«*Angeleta can Pascual*» i «*Lola can Pascual*» (LLC 1929e).

El terme s'origina en el prenom de qui hi havia residit, un nom cristianoromà, PASCHALIS, d'origen grec, evocador de la Pasqua (DNP, p. 262).

Pasquala, ca la [ˈkaləpəsˈkwalə]

Nom d'una casa del carrer de Catalunya que es formà a partir d'una feminització de *can Pasqual* amb referència a la dona que hi vivia i que era la muller d'en Pasqual.

Malgrat que la mateixa forma es documenta com a llinatge osorenc entre l'any 1770 i mitjan segle xx, sabem que el nom de la casa s'originà en el nom de fonts, ja que encara es recorda qui el portava.

Pasqüet, бага d'en

«Pieza Baga den Pasquet de N. Ridaura» (*Amill*. 1862).

Peça boscosa de castanyer per a rodells de la qual desconeixem la situació.

Com sembla indicar l'ús de l'article personal, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, possiblement del llinatge documentat a Osor durant el segle XIX.

Pasqüet, hort d'en

«Pessa Hort den Pasquet en el lloc anomenat Camp de Sauleda» (*Hip*. 1854).

Peça de terra situada vers el camp d'en Sauleda, cap al nord de Masferrer.

El terme, possiblement, s'origina en el llinatge.

Passabardisses, can [ˈkamˈpasəβərˈðisəs]

Casa situada al carrer del Pont també coneguda com a *ca la Mansueta* i *cal Baier*.

El nom s'origina en un malnom referit a un home que s'havia dedicat a recollir espècies boscatanes silvestres per a floristeria.

Passadores

«Una pessa de terra que antigament era construït lo Mas Sulcia molt temps ha dirruhit [...] Afronta a ponent ab la Riera de la Noguerola y a tremuntana en altre honor llur anomenat *Passadores*» (*Llev*. 1731).

Antic indret situat entre el mas can Cercenedes i la riera de la Noguerola.

Creiem que deu tractar-se d'un derivat plural del verb *passar* en el sentit de 'passera, lloc que es pot passar' (*AlcM*, 8, p. 291). Moreu-Rey (*ENL*, p. 101) recull el topònim *Passador* a Riba-Roja d'Ebre en el sentit de 'camí ramader'; desconeixem si aquesta possibilitat seria escaient en el que ens ocupa.

Passadores, les

«Una pessa de terra situada en dita Parra antigament anomenada *las Passadores* [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola» (*Llev*. 1731); «Pessa de ter-

ra de dos sayons que antigament se anomenaba *las Passadoras* y era de pertinencias del mas Maig» (*Llev.* 1792).

Peça que devia situar-se al llocdit homònim, que originaria el nom.

V. **Passadores*.

Passadores, torrent de les

«Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Sarsanedas anomenada La Plantada [...] Afronta [...] a tremuntana ab lo *Torrent de las Passadoras*» i «una pessa de terra anomenada Saplantada de la Creu de Rocamonera situada en dita Parra; Afronta asolixent ab llur dit Mas de la Nugareda; a mitgdia en honor de llur de Mas Rajol; a ponent aixi mateix, y a tremuntana ab lo *Torrent de la Passadora*» (*Llev.* 1731).

En singular o en plural, aquest torrent és un afluent per la banda oest de la riera de la Noguerola, possiblement el que discorre en direcció nord-est, no gaire lluny de can Cercenedes, anomenat avui *sot de la Creu*.⁵¹¹

Quant a l'origen i el sentit del nom, possiblement prové del llocdit homònim pel qual devia discórrer.

V. **Passadores*.

Pasteral, camí del, o carretera del Pasteral [kərə'terəðəlpəstə'ral]

Nom que rebia el camí transformat en carretera que, des dels límits municipals entre Susqueda i Osor, a tocar de l'actual presa del pantà de Susqueda, es dirigeix fins al veïnat del Pasteral seguint el riu Ter i discorrent pels termes municipals d'Osor, de Susqueda, d'Amer i de la Cellera de Ter.

«Mojón nº 18 cerca del punto conocido por Resclosa de la escaleta o del Canal, en el margen izquierdo del rio Ter, debajo del *camino carretero del Pasteral*» (OS 1927).

El topònim, esmentat explícitament per Coromines (DECat, VI, p. 318, i *On-Cat.*, VI, p. 167), sembla que prové d'una aglutinació de el *Pas Teral*, 'el pas damunt el Ter'.

Patllari

V. *Era d'en P.*

Patllari, can [ˈkəmpəɫˈɫari]

Nom pretèrit d'una casa del carrer de França més coneguda per *cal Mariner*.

511. Fixeu-vos que, de fet, en una ocasió apareix com a afrontació de la peça anomenada *Plantada de la Creu de Rocamonera*, creu que podria haver perviscut en la toponímia en el nom del *sot de la Creu*.

El nom creiem que s'origina en el prenom, encara que també el documentem com a llinatge en una acta baptismal de 1849.⁵¹² Es tracta d'una variant de *Palladi* (DNP, p. 263).

Patxoquí, can [ˈkəmpətʃuˈki]

Casa del carrer de Catalunya també coneguda com a *ca la Màxima*, *ca l'Entra* i *ca la Maixina*. Antigament es podria haver tractat de més d'una casa, ja que el 1817 documentem com a cases diferents «*casa Patxoquí* hi viuen Joan Arbreda y Ramon Vila» i «*casa Anton Patxoquí* hi viu Isidro Solá» (LA 1817). També es documenta posteriorment, «*Can Patxoquí*» (LLC 1929).

Malgrat que, possiblement, es tracta d'un nom de casa originat en un malnom, també documentat, «Ramon Lloberas alias *Patxoquí*» (FNA 1808), desconeixem quin podria haver-ne estat l'origen, i potser és un derivat de *patxoca*.

Patxoquines, can [ˈkəmpətʃuˈkinəs]

«*Can Patxoquinas* hi viu Jauma Llobera» (LA 1817).

Antic nom d'una casa de la qual desconeixem la situació.

Creiem que es tracta d'una feminització i pluralització de *Patxoquí*, però no en sabem la raó i l'origen, malgrat que deu ser el mateix, ja que un portador del malnom coincideix quant a llinatge amb l'habitant de la casa: «Ramon Lloberas alias *Patxoquí*» (FNA 1808) i «Jauma Llobera», habitant el 1817 de can Patxoquines.⁵¹³

Pau, can [ˈkəmpətʃuˈpaw]

Es diuen així a dues cases diferents, una situada al carrer del Pont —també coneguda com a *can Prat* i *cal Mestre*— i l'altra, al carrer de França.

«*Can Pau*» (LLC 1929e).

Possiblement, el nom s'origina en el llinatge documentat a Osor des de principis del segle xx, que ha arribat al present com a primer cognom.⁵¹⁴

Pau, granja d'en [ˈɡrənʒəðəmˈpaw]

Antiga granja de porcs situada entre el Soleric i la carretera del Coll. Actualment ha esdevingut un taller artesà de sillons de castanyer.

El nom s'originà en el llinatge d'un antic propietari.

512. Tanmateix, Moll no recull aquest llinatge.

513. El fet que el 1808 aparegui el llinatge en plural i el 1817, en singular creiem que és una qüestió que respon a un simple error de còpia.

514. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Pau, vinya d'en [ˈbiɲəðəmˈpaw]

Antiga vinya actualment boscosa de pins situada sobre el Soleric en direcció nord, on neix el torrent Merder.

El seu nom creiem que prové del llinatge.

Pau Pol, casa d'en

«La *casa den Pau Pol*» (LB 1730); «Pau Surós roder habitant en la *casa* anomenada *Pau Pol*» (LB 1746); «aquella casa ab sas terras ditas la *casa* y las terras de *Pau Pol* y antiguament la plana den Ripoll, de Narcís Pol y Simon» (*Llev.* 1792).

Atès que el 1731 documentem un *Pau Pol* que posseeix una peça de terra que afronta amb el Simon, hem de creure que es tractava d'una casa situada vers aquell mas.

Creiem que el topònim és de caràcter antroponímic, provinent de la forma composta amb el prenom *Pau* i el llinatge *Pol*, documentat des de la segona meitat del segle XVII a Santa Creu, «*Pol de Santa Creu*» (LV 1687), i que ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁵¹⁵ incloent-hi l'alcalde d'Osor entre 1803 i 1804, Narcís *Pol* i Simon. El cognom s'origina en el nom llatí PAULUS (ELC, p. 78).

Pau Volant, casa d'en, o casica d'en Pau Volant

«Joseph Boher masover de la *casa den Pau Volant*» (LB 1708); «la *casicha den Pau Bolant*» (LB 1711); «la *casa den Pau Volant*» (LB 1734); «Francech Gironella masover de la *casica den Pau Volant*» (LB 1770); «*casa de Pau Volant*» (LB 1773).

Possible forma composta, documentada del segle XVIII, que podria referir-se a l'antic *mas Volant*, situat vers la Riba d'Avall, a la zona de la Talaia d'en Verneda.

Topònim compost antroponímic format pel nom *Pau* i el llinatge o malnom *Volant*.⁵¹⁶

Pe, feixa de terra de la [ləˈfeʃəðələˈpe]

Antiga feixa de terra de conreu, actualment boscosa, situada sobre la riera de la Noguerola, vers on hi havia hagut el molí homònim, que origina el topònim.

«Partida *Feixa de la Pé* linda N., O. Con riera Nogarola» (*Amill.* 1944); «*feixa de la Pé*» (*Amill.* 1947); «*feixa de la Pé*» (*Amill.* 1953); «*feixa del molí de la Pe*» (LA 1963).

V. *Pe, molí de la*.

515. Segons el Pad. 2002, amb quatre casos, dos com a primer cognom i dos com a segon.

516. Es tractaria, però, d'un llinatge que no recull Moll a ELC o d'un malnom que no inclou Moreu-Rey a *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*.

Pe, molí de la

[mu'liðələ'pe]

Antic molí situat a la riera de la Noguerola, no gaire lluny de la font del Borrell en direcció sud. Antigament havia rebut el nom de *de l'Avellana* i *d'en Casamitjana*.

«*Molí de la Pe*» (LA 1817); «*feixa del molí de la Pe*» (LA 1963).

Desconeixem la raó que va originar el topònim: no creiem que es refereixi a la consonant ni al nom *Pere*, ja que va precedit de l'article definit femení.

Pebrot, casa

«*casa Pabrot* hi viuen Joseph y Joan Buscá» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació.

El terme deu provenir d'un malnom individual relacionable amb el fruit de la pebrotera, la forma del cos o el color de la pell, en consonància amb la frase popular «*quedar vermell com un pebrot*».

Pebrot, vinya del

«*Partida Vinya del Pebrot*» (Amill. 1944); «*finca viña del Pebrot*» (Amill. 1953).

Tros de terra de vinya de la qual desconeixem la situació.

El nom possiblement s'originà en el malnom personal relacionat amb el nom de casa.

V. **Pebrot, casa*.

Peçoles, les

«*Fexe terre vocate ses pessolas afronta mas Coma*» (Capb. 1342); «*dos pessas de terra ditas sas Pessolas de Guillem Aulet de parrochia Monsoliu*» (Capb. 1343).

Una o diverses peces de terres que, possiblement, es trobaven en parròquia de Mansolí i afrontaven amb les propietats de la Coma i depenien del Priorat del Coll.

Etimològicament, creiem que el topònim deriva del nom *peça* amb el sufix diminutiu femení *-ola* i en plural, perquè, com indica el document de 1343, es tractava de més d'una; de fet, Coromines (*OnCat.*, VI, p. 359) ja indica que «*Peçola* té bastant d'extensió en la toponímia com a nom de peces de terra».

Pedra, font de

«*Fonte voccata de pera*» (Capb. b 1562).

Font el nom de la qual creiem que respon a una forma arcaica de *pedra*, del llatí PĒTRA, 'roca', del grec PÉTRA, amb el mateix significat (DEM, p. 320).

Pedreguer, prat

«Prat antigament dit *Padraguet*» (Llev. 1731).

Prat de situació desconeguda el nom del qual degué originar-se com un derivat col·lectiu de *pedra* en el sentit de 'prat molt pedregós'.

Pedreguet, el

«Pessa *el Padraguet*» (Hip. 1859); «pieza nombrada *Padreguet*» (Amill. 1862).

Peça de terra de situació desconeguda que semblaria propera a la riera d'Osor, no lluny del molí de Cercenedes.

La proximitat a la riera facilitaria la presència de pedres, per tant, creiem que es tracta d'un derivat de *pedra* en el sentit de 'indret amb pedres'.

Pedrera, baga de la

[¹baɣəðəlpə'ðrerə]

Zona boscosa de castanyer situada al costat de la de la Via en direcció oest, al sud de la castanyeda del Triador.

Es tracta d'una zona molt pedregosa i, per tant, el topònim deriva de *pedra* amb sentit col·lectiu.

Pedrerres, pont de les

[¹poŋdələspə'ðrerəs]

Pont situat sobre la riera d'Osor, just als límits municipals entre Anglès, la Celler de Ter i Osor, a uns sis quilòmetres d'Osor en direcció est.

Es tracta d'un derivat de *pedra* amb el sufix *-era* en plural en el sentit de 'lloc d'on s'extreuen peces de pedra per a construcció' (AlcM, 8, p. 370); de fet, a la banda nord del pont hi havia hagut una pedrera de la qual s'extreia pedra per fer llambordes, i possiblement és d'aquest fet que sorgí el nom del pont.⁵¹⁷

Pedró

V. *Barraca del P.*

Pedró, camí del

[kə'miðəlpə'ðro]

Camí situat entre els termes d'Osor i de Sant Hilari Sacalm que, des de la banda de Santa Creu d'Horta, arriba a l'ermita del Padró ja en terme hilarienc i a l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, al sud del terme.

«*Camino del Padró*» (Amill. 1947); «*camino del Padró*» (Amill. 1953).

517. Darrerament, s'ha insistit en la possibilitat que en aquest indret es torni a instal·lar una pedrera, entre els termes municipals d'Osor i de la Celler de Ter.

El nom del camí s'origina en el fet que es dirigeix a l'ermita que n'origina el nom, s'organitza un aplec al mes de maig al qual els osorencs han assistit des de sempre i encara avui dia;⁵¹⁸ de fet, el lloc apareix esmentat amb una certa freqüència en documentació referida a Osor: «lloc anomenat *el Padró*» (*Llev.* 1731) o «torrent anomenat riera de Gironella que te son principi baix *del padró*» (*FI* 1754).

Derivat de *pedra* que ha originat nombrosos topònims. Coromines (*DECat*, VI, p. 367) en una accepció defineix el mot com a 'lloc situat en un cim on coincideixen diversos termes' i creiem que d'aquí s'originà el nostre nom, ja que a banda que a prop hi ha límits particulars, no gaire lluny també localitzem els límits municipals entre Osor, Sant Hilari Sacalm i Santa Coloma de Farners així com els antics límits parroquials entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors; a més, se situa en una carena.

Pedró, serra del [ˈserəðəlpəˈðro]

Grup de muntanyes entre les quals destaca la del Pedró, límit entre Osor i Sant Hilari i entre les antigues parròquies de Santa Creu i Santa Margarida de Vallors, vers el pla de les Cases i el collet de la Casa Nova de Muntanya.

V. *Pedró, camí del*.

Pedró, sot del [ˈsoddəlpəˈðro]

Curs d'aigua que neix prop del Pedró en terme de Sant Hilari Sacalm i s'uneix a la riera de Gironella prop de la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Pedró de Sant Benet, i Creu de Sant Benet [ˈkrɛwðəˈsambəˈnet]

Pedra primer i creu posteriorment que devia localitzar-se al cim de Sant Benet.

Es tractaria d'un topònim compost format pel derivat de *pedra* en el sentit de 'pedra o pilar plantat en un indret important dins el terme d'un poble: sovint el que coronat amb una creu s'usa per anar-hi a beneir-lo en certs dies de l'any' o bé 'lloc situat en un cim on coincideixen diversos termes' (*DECat*, VI, p. 367), ja que hi localitzem una creu, és un lloc elevat i és el límit entre Sant Pere d'Osor o Santa Maria del Coll i Sant Vicenç de Susqueda; *Sant Benet* correspon al nom del cim en el qual es localitza.

«*Padronum voccatum de Sant Benet*» (*Capb.* b 1562); «*padronum voccatum de Sant Benet*» (*Capb.* 1622); «la terra de *St Benet* fins al *Padró*» (*Llev.* 1731); «*Creu de Sant Benet*» (*Escrip.* 1781).

518. *L'OnCat.*, VI, p. 178, esmenta explícitament aquesta ermita: «*La Mare de Déu del Pedró*, santuari en el te. De Sta Margarida de Vallors, entre Sta Coloma i Sant Hilari Sacalm». Així mateix, forma part de la popular ruta de les deu ermites que any rere any organitza l'associació els Amics dels Camins i Corriols Colomencs.

Pedroal

«Quadam fexie terra cum arboribus loco vocato *Padroal*» (*Capb.* 1342).

Indret que sembla que es localitzava prop de Cercenedes de Susqueda, al qual pertanyia, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Rodríguez Burch (1975), en el seu estudi sobre el capbreu d'Osor i de Susqueda del 1342 l'esmenta però no el situa.

No localitzat a cap de les obres consultades, és possible que es tracti d'un derivat de *pedra* en el sentit de 'lloc pedregós' o bé d'una forma composta aglutinada de *pedró* i *alt*, potser referida a *la Creu de Portell*, límit entre Osor i Susqueda en aquella zona.

Pedrós, camp

«*Camp de Padrós*» (*Capb.* 1446).

Peça de situació desconeguda, tot i que sembla propera al Triador.

Creiem que es tracta d'un derivat de *pedra* amb el sufix *-os*, 'abundant de pedres' (AlcM, 8, p. 373).

Pegot, cal

[*'kalpə'γot*]

Nom d'una casa de la plaça del Verger més coneguda com a *can Destral*, que s'originà en el malnom d'un propietari que era sabater i se'l coneixia per *en Pegot*.

Peiró, mas

«*Mansi den Peyro*» i «*Mansi Peyron*» (*Capb.* 1446); «Un tros de terra situat en lo lloch nomenat Gravat que fou de pertinencias del *Mas Pairo*» (*Llev.* 1731); «Tros de terra que fou de pertinencias del *Mas Peyró* en lo territori dit Gravat» (*Llev.* 1792).

Antic mas no esmentat ni per Pladelasala ni per Pladevall, de situació poc precisa car, d'una banda, segons alguns documents, podria haver-se trobat prop de can Gravat, però d'altra, coneixem que limitava amb els masos el Brau i Pujol i que tenia la riera d'Osor al nord, és a dir, a la banda contrària de can Gravat. Per això, ens decantem per creure que o bé existien dos indrets homònims amb el nom de *Gravat* o bé la peça de terra que assenyalen els documents del segle XVIII no es correspon amb l'antiga situació del mas sinó a una propietat. Dit això, el més possible és que es localitzés entre el Brau i la riera d'Osor, no gaire lluny del poble en direcció sud-est.⁵¹⁹

519. De fet, també hem localitzat una peça de terra i una partida amb el nom de *Gravat* sobre la riera de la Noguerola; potser pretèritament aquest espai arribava fins a tocar del Brau i seria on es localitzava el mas Peiró. V. *Can Gravat, hort de; Gravat, el*.

Gràficament, podem observar una certa alternança amb les formes més arcaïtzants escrites amb *-y-* i algun cas de manteniment de la *-n* final etimològica.

Com ja indicàrem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 190-191), en aquest topònim es planteja el dubte de saber si prové d'un antropònim, diminutiu de *Pere*, o d'un derivat de *pedra*, sinònim de *padró*. En un esment de 1446, l'específic va precedir de l'article personal *en*, d'altra banda, la forma *peiró* és molt antiga i estesa però situada, fonamentalment, al domini dialectal occidental; ateses aquestes dues circumstàncies, malgrat que no puguem afirmar-ho plenament, pensem que és molt possible que es tracti d'un nom de caràcter antroponímic, de l'antic nom propi diminutiu o afectuós del prenom *Pere*, o bé del llinatge que es va formar a partir del nom de fonts indicat.

Peix, can [ˈkamˈpeʃ]

Casa situada al Ginestar, entre el Croset i cal Teixidor; una construcció dels anys setanta del segle xx, tot i situar-se enmig d'una zona boscosa.

El nom de la casa, també coneguda com a *can Ginestar*, prové del llinatge de qui la féu construir.

Peixater, cal [ˈkalpəʃəˈte]

Casa situada al carrer Major que havia estat un lloc de venda de peix.

Per tant, el terme s'origina en l'ofici.

Pelleringa, can¹ [ˈkampəɫəˈriŋə]

Nom actual de l'antic *mas Ridemar*. Es localitza a uns dos quilòmetres d'Osor en direcció sud-est, prop de la riera d'Horta i de la carretera de Santa Creu, entre el Baier al nord-oest, la Casa Nova de Mas Coll al nord-est i cal Cisteller al sud-est. Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta però no s'adona que es tracta de l'antic *Ridemar*, que es documenta des del segle xiv fins a la fi del segle xix, raó per la qual el present nom només l'hem recollit oralment i en documents del segle xx, a excepció del mapa de Juli Serra de 1890, «*C. Pallaringa*».⁵²⁰ Apareix en altres obres cartogràfiques posteriors potser pel fet que va restar habitat fins al darrer quart del segle xx: «*Can Pallaringa*» (MAPA 1 i 4) o «*Casa Rallaringa*» (MAPA 3).⁵²¹

«*C. Pallaringa*» (MAPA 6, 1890); «*el manso Pallaringa*» (LB 1919); «*Can Pallaringa*» (LA 1921); «*Pallaringa*» (Pad. 1930); «*Manso Pallaringa*» (Amill. 1944); «*Manso Pallaringa*» (Amill. 1953); «Joan Planchart Andreu vecino del *manso Can Pelleringa*» (LB 1953); «*Can Pallaringa*» (GR 1956); «*M. Pallaringa*» (Cad. 1960).

520. Possiblement, és a finals del segle xix quan devien conviure els dos noms i va acabar imposant-se el més modern, *can Pelleringa*, ja que el 1885, cinc anys abans del mapa de Juli Serra, en un padró municipal encara apareix com a *Ridemá*.

521. Evidentment, i com succeeix sovint en aquest mapa, apareix amb error de còpia.

L'origen del nom, que apareix en una ocasió en plural, creiem que es troba en un antropònim, en un malnom personal, com semblaria indicar l'ús de l'article personal, és a dir, provindria del nom comú en el sentit de 'porció de pell sobrera o penjant; tros prim de carn, en què gairebé tot és pell' o bé 'persona mal vestida i mal alimentada, que pateix necessitat' (AlcM, 8, p. 405, i DIEC, p. 1380); de fet, es tracta d'un sobrenom que hem oït a altres indrets i que recull Moreu-Rey (1981, p. 137) a Torrelavit (Alt Penedès) en el sentit d'un 'home que comprava pelleriques a la carnisseria'. Amb aquesta hipòtesi coincideixen Navarro Colás (1963, p. 93), que el considera un topònim provinent d'un motiu i indica que s'aplica «a una persona se dice de la que es extremadamente delgada», i Danés (1986, p. 5), que escriu: «Can Pelleringa (prop d'Osor) prové d'un despectiu amb caràcter de malnom». Per tant, es tracta d'una paraula derivada de *pell*.

V. *Can Pelleringa, Sobre Can Pelleringa*.

Pelleringa, can² [ˈkəmpəɫəˈriŋgə]

Casa del carrer de la Riera, també coneguda com a *ca la Marianna*.

El nom ve del malnom dels seus habitants, que procedien del mas homònim, «Bicens Busquets (a) *Pallaringa*» o «Lluís Planchart *Pallaringa*» (LLC 1929e).

V. *Pelleringa, can*¹.

Penedella, serra de la

Orònim situat sobre la Penella i que sols apareix en diverses guies que es relacionen entre si. Creiem que es tracta d'un error de còpia per *serra* o *serrat de la Penella* que inicià Artur Osona el 1882, quan escrigué, relacionant-la amb la casa: «a la vorera oposada la casa de la Panadella» i es refereix amb claredat a *la Penella*. A partir d'aquí, llegim a altres obres «*Serrat de la Penadella*, límit les Guillerries» (CEC 1924), «*Sierra de la Penedella*» (Castells) i «*Serrat de la Penedella*» (Cardós). És possible que el terme aparegués inicialment per influència de *la Penedella*, un poblat entre la Segarra i l'Anoia, segons Coromines (*OnCat.*, VI, p. 152), molt visitat pels viatgers i excursionistes.

Penella, la¹ [ləpəˈneɫə]

Antic mas que havia estat més d'un, situat al nord-est d'Osor, prop dels límits municipals amb la Cellera de Ter, al nord de la riera d'Osor, al sud del puig d'Afrau i a l'est de la Piconera. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com un mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor documentat al segle XIV, com mostra també Pladevall. Apareix anotat en una obra excursionista amb error de grafia com a «*la casa de la Panadella*» (AAEC 1882).

«*Mas Panella* habitat per Guillem de za Panella» (*Man.* 1316); «*Mansi de sa Panella*» (*Not.* 1334); «*el mas Panella de Ozor*» (LV 1687); «*Lo Mas Panella* de Juan

Panella fill de Miquel Panella» (FP 1688); «casa del *Mas Panella*» (LB 1705); «*Mas Panella* de Joannes Panella» (MN 1710); «Joseph Panella fadrí brasser habitant en lo *mas Panella*» (LB 1711); «Isidro Illa cambrer de *la Panella*» (LB 1777); «*Manso Panella*» (Escrip. 1780); «*Casa Panella* de Gil Serra» (Cad. 1785); «Pessa de terra part conreu part herma ab lo nom de la Piconera que fou de pertinencias del *mas Panella*» (Llev. 1792); «Francisco Masmi-quel masover de *la Panella*» (LB 1824); «*Manso Panella*» (Amill. 1862); «*Panella*» (Nom. 1863); «*Panella*» (Pad. 1880); «Tomás Guix habitant del *manso Panella*» (LB 1920); «*Manso Panella*» (Amill. 1944); «*La Panella*» (GR 1956).

El terme també apareix documentat com un dels llinatges amb més arrelament a Osor des dels segles XIII i XIV, «*Panella*» (Not. c 1285) o «Guillem de *za Panella*» (Man. 1316), i que ha arribat ininterrompudament fins als nostres dies, que es manté com a segon cognom.⁵²² Endemés, hi inclouem diversos caps de casa, «Petrus Guillelmus *Panella*» i «*Andreas Panella*» (PLO 1473), «*Miquel Panella*» (Fog. 1497) i «*la viuda Panella*» (Fog. 1553). Tot i la important presència antroponímica, el fet que el mas se situï en una penya sobresortint en el paisatge ens fa creure que primer es va fer ús del topònim i d'aquí es va prendre com a llinatge després de construir-se la casa, és a dir, creiem que es tracta d'un diminutiu de *pena*, 'penya' (OnCat., VI, p. 194), habitual en la toponímia de bona part del domini lingüístic. Tanmateix, Navarro Colás (1963, p. 68) afirma que «[e]n el caso que nos ocupa se trata de un topónimo transmitido antroponímicamente».

Penella, la²

[ləpə'neʎə]

Partida de terra, zona de terra boscosa de pins i d'alzines situada entre les Mines d'Osor, la riera d'Osor, la partida de la Piconera, la de can Serra de Toronell i el límit municipal amb la Cellera de Ter, al vessant nord-est.

«Pieza de tierra sita en la *Partida* dicha *la Panella*. Linda L. Manso fanera en término de la Sellera, M. La Riera, P. La Piconera, T. Manso Serra» (Cad. 1785); «Pessa de terra part castanyer part brollar *territori* dit *la Panella*» (Llev. 1792); «*Finca Panella*» (OLCT s. d.); «*Finca Manso Panella*. Límites S. con la riera de Osor O. la Piconera Encinas, castaños, alcornoques y chopos» (DFF 1939); «*partida manso Panella* linda al S. Con riera de Osor, al O. Con Piconera» (Amill. 1944); «*finca manso Panella*» (Amill. 1947); «*Pago* o *paraje La Panella*, entre Piconera y Serra de Toronell» [inclou vint-i-nou peces de terra i una mina de plom - canal a més del mas la Penella] (Cad. 1960).

El terme sempre apareix grafiat amb *-a-* a la primera síl·laba per la neutralització vocàlica.

El nom és evident que prové del mas.

V. **Costes de la Penella*; *Penella, la*¹.

522. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrences.

Penella, camí de la [kə'miðələpə'nelə]

Camí que condueix a la Penella des de les Mines d'Osor en direcció nord o des del mas la Piconera en direcció nord-est.

«Camino de ir y venir a misa de los habitantes *del manso Panella*» (FP 1861).

És evident que el nom del camí prové del mas al qual es dirigeix.

V. *Penella, la*¹.

Penella, can ['kəmpə'nelə]

Antic nom d'una casa situada al carrer Major.

Segons ens comentaren, no indicava procedència del mas sinó que s'havia originat en el llinatge dels seus habitants.

Penella, feixes de la ['feʃəzdələpə'nelə]

Grup de peces de terra afeixades i que havien estat de conreu que es localitzen al costat de la Penella, que n'origina el nom.

V. *Penella, la*¹.

Penella, penyes d'en

«Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra y al peu de la Montanya de Puigdefrou [...] Afronta asolixent en honor den Panella; a mitg dia així mateix ab lo peu de las rocas de las Planas treessant dret a Roca aguda fins al Serrat de la Roca del Llor dret al peu de las *penyas* ditas *den Panella*» (*Llev.* 1731).

Preeminències rocoses que devien formar part de la partida de terra la Penella i que, per tant, era de propietat del mas, d'aquí provindria el topònim pres, però, en relació amb la persona i no pas la casa, raó per la qual apareix amb l'article personal.

Penella, sot de la ['sɔddələpə'nelə]

Curs d'aigua que neix sota el puig d'Afrau i discorre en direcció sud per unir-se a la riera d'Osor a menys d'un quilòmetre de les Mines d'Osor. Potser pretèritament se l'havia anomenat *torrent de la Torrentera*.

El nom s'origina perquè el curs d'aigua és pròxim al mas homònim.

V. *Penella, la*¹.

Penella d'Amunt, mas

«*Panella damunt*» (*Not.* 1334); «una pessa de terra situada en dita Parra anomenat Puig de frou [...] Afronta a solixent en honor del Mas Becdeju de Anglés; a mitg dia en honor del *Mas Panella de munt* que posseïx an Serra; a ponent en honor del Mas Serra del Toronell» (*Llev.* 1731); «Tot lo mas Panella de Vall

junt ab los *masos Panella de Munt* y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats» (Llev. 1792).

Antic mas que devia situar-se al nord de l'actual mas la Penella i que era de propietat de can Serra de Toronell.

L'existència de més d'una casa anomenada *Penella* creiem que acabaria de demostrar el que assenyalàvem amb referència a *la Penella*, que es tracta d'un topònim d'origen orogràfic i no pas antroponímic.

V. *Penella, la*¹.

Penella d'Avall, mas

«Barnardu de *panella dauab*» (Not. 1334); «Jaume Panella Pges Senyor util y propietari del *Mas Panella de Vall* de Ozor y del Mas Panella demunt dirruit y deshabitat y del Mas Piconera tambe dirruit y al dit Mas Panella de Vall unit» (Llev. 1731); «Tot lo *mas Panella de Vall* junt ab los masos Panella de Munt y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats» (Llev. 1792).

Possiblement, es tracta d'una forma arcaica composta usada per referir-se a *la Penella* quan encara existien dos masos homònims, ja que, segons la documentació del segle XVIII, el d'Amunt constava com a derruït i unit al d'Avall.

V. *Penella, la*¹.

Penella de Sant Amanç, mas

«Mas Ruscay situat en dita Parra de Sta Creu [...] afrontan asolixent en honor del *Mas Panella de Sant Amans* [...] y a tremuntana part en honor del Mas Gravalosa y part en honor del *Mas Panella de St Amans* sota la Creu den Camps» (Llev. 1731).

Mas homònim al d'Osor que apareix amb la forma composta per diferenciar-se'n. Possiblement, es trobava en terme municipal d'Anglès i parròquia de Sant Amanç, raó per la qual apareixeria en el nom compost de la casa.

Penelles, les

«Aquell balans de terra territori nomenat *Las Panellas*» (Llev. 1792).

Topònim que devia designar l'espai geogràfic en el qual hi havia hagut els masos la Penella d'Amunt i la Penella d'Avall, per això és en plural.

V. *Penella, la*¹.

Penya, carrer de la

[kə'ɾedələ'peɲə]

Carrer que uneix el carrer de Cercenedes amb el carrer Major, des de la plaça del Verger fins a la plaça Vella, i que segueix una part de l'antic camí de Sant Hi-

lari; també s'uneix mitjançant unes escales amb el carrer de Catalunya a l'alçada de can Collbotó.

El nom data d'un Ple municipal del 4 de setembre de 1887.⁵²³ Tanmateix, sembla que el nom que se li va donar ja s'aplicava abans que s'oficialitzés, ja que també apareix documentat en un padró de 1877.

«*Calle de la Peña*» (Pad. 1877); «*Calle de la Peña*» (LA 1887); «*Calle de la Peña*» (LA 1909); «*Calle Peña*» (LA 1934); «*Carrer de la Penya*» (LA 1979).

L'origen del nom es deu a l'existència d'uns esqueis en el seu decurs, per tant, significa 'massa gran de pedra', del llatí *PIŃNA*, 'merlet, ploma', per semblança en la forma de les penyes de les muntanyes amb els merlets d'un castell (DEM, p. 322).

Pep Carnisser, can [ˈkamˈpɛpkəɾniˈse]

Nom antic d'una casa situada al carrer de Catalunya, avui més coneguda com a *ca la Conxita*.

El terme s'origina en l'hipocorístic de *Josep* i l'ofici de qui hi havia residit.

Pep del Cafè, can [ˈkamˈpɛbdəlkəˈfɛ]

Casa del carrer de França que també s'havia esmentat de manera simple, «*Lo-reto can Pep*» (LLC 1929e).

El nom prové del sobrenom del seu antic propietari, una forma composta de l'hipocorístic amb afèresi i assimilació del prenom *Josep*, i *del Cafè*, perquè a la casa hi havia hagut un establiment d'aquesta mena. La forma s'usa amb freqüència per diferenciar-la d'altres portadors de l'hipocorístic, com ara *Pep Dep*, *Pep Rusc*...

Pep Rusc, can [ˈkamˈpɛbˈrusk]

Abans es coneixia així l'edifici situat al carrer Major més conegut per *les Cases Velles* o els pisos de la *Mestressa Cercenedes*.

Tot i que no en tenim constància, creiem que el nom degué originar-se en un antic propietari dit *Josep*, conegut amb l'hipocorístic *Pep*, i *Rusc*, que indica procedència de la casa coneguda com a *can Rusc*, a la plaça del Verger, o que assenyala que tenia afecció per l'apicultura. Es tracta d'una forma composta per diferenciar-la d'altres homes o cases que recullen el mateix hipocorístic.

Pepa, ca la [ˈkaləˈpɛpə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca l'Antònia*, *cal Cucut* i *can Casulles*.

523. Diu l'acta de l'esmentat Ple: «Se hizo observar la conveniencia de abrir y dar nombre en el camino viejo y abandonado de S. Hilario en atención que se hallan en dicho lugar algunas casas que de ninguna manera pertenecientes a la Calle del Cementerio, ni a la Plaza de la Constitución: Se llame Calle de la Peña» (LA 1887).

El terme s'originà amb afèresi i assimilació del prenom femení *Josepa* de la seva antiga propietària.

«Lola *ca la Pepa*» (LLC 1929e).

Pepeta, ca la [ˈkaləpəˈpetə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *can Coral* i, antigament, *cal Nen Ganastra* o *cal Ganastra*.

El nom s'origina del prenom *Josepa* amb afèresi, assimilació i derivació, amb el sufix diminutiu *-eta*, i també s'ha usat com a malnom personal masculinitzat referit a homes que residien a la casa, *en Pepeta*.

«**Pepito**», **mina**

«Concesión 1045, *mina* de plomo titulada *Pepito* de 9-11-1901, término municipal de Osor» (*Min.* 1978).

Nom d'una mina format a partir de l'hipocorístic diminutiu del prenom masculí *Josep*, que podria haver-se pronunciat castellanitzat.

Peratallada

«Loco vocato *Peratallada*» (*Capb.* 1446).

Indret de situació desconeguda vers Santa Creu d'Horta.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un mot compost aglutinat de *pera* i *tallada* en el sentit de 'roca tallada', és a dir, que s'origina en la forma arcaica *pera*, del llatí *PETRA*, 'roca', i en l'adjectiu provinent del participi del verb *tallar*.

Peratallada, puig de

«*Podio* vocato *de Peratallada*» (*Capb.* 1446).

Situat vers Santa Creu d'Horta, devia tractar-se del puig localitzat al llocdit homònim.

V. **Peratallada*.

Perdiu, can [ˈkəmpərˈðiw]

Casa situada al carrer de l'Arbreda també coneguda com a *ca la Paquita*.

El nom s'originà en el malnom del seu propietari aplicat arran de la seva afecció a la cacera.

Pere Baier, casa

«*Casa Pere Bayer* hi viu Francisco Pidemunt» (LA 1817).

Es tracta d'un terme compost d'origen antroponímic format a partir del prenom i el llinatge de qui en devia haver estat el propietari o l'habitant.

Pere Manuel, camp d'en [ˈkamdəmˈperəmənuˈel]

Antiga peça de conreu que es trobava al costat dels Estudis, on actualment hi ha una part del carrer dels Països Catalans.

El nom provenia del fet que havia estat de propietat d'en Pere Manuel, el mateix que originà el nom de casa.

V. *Pere Manuel, can*

Pere Manuel, can [ˈkamˈperəmənuˈel]

Casa situada entre el carrer de França i el de l'Arbreda que antigament s'havia anomenat *ca n'Abel*.

Es tracta d'una forma composta motivada perquè havia estat d'un home que tenia com a prenom *Pere* i que havia viscut al mas anomenat *can Manuel*.

Pere Pidevall Baier, casa

«*Casa Pere Pidevall Bayer* hi viu Pere Pidevall» (LA 1817).

Nom compost d'una casa que recull el prenom i dos llinatges molt arrelats a Osor.⁵²⁴

Pere Pobre, casa

«*Casa Pere Pobre*» (LA 1817).

Antic nom de casa que degué originar-se en el sobrenom d'algun dels seus habitants, possiblement «N. Carreras (a) *Pere Pobre*» (LA 1817), el qual devia ser anomenat d'aquesta manera o bé per patir penúria econòmica o bé per menjar poc, tal com assenyala Moreu-Rey (1981, p. 101).

Pere Roger, hort de

«Finca la Viña linda al este con *huerto de Pedro Roger*» (Amill. 1947); «*huerto Pedro Roger*» (Amill. 1953).

Peça de situació desconeguda que considerem com a topònim perquè no documentem ningú amb aquest nom, la qual cosa ens fa pensar que devia ser la ma-

524. És interessant d'observar la important presència del nom de baptisme masculí *Pere* en diversos noms de casa. No hem d'oblidar que sant Pere és el patró d'Osor i que, de fet, es tracta del sisè prenom més posat, segons les actes de baptismes entre 1700 i 2003. En el Pad. 2002 encara té deu ocurrences i és el setè prenom més freqüent entre els osorencs.

nera d'anomenar un tros de terra d'un propietari amb el nom diferent; tanmateix, solament apareix com a afrontació.

Sigui com sigui, deu ser un nom compost de caràcter antroponímic format pel prenom i el llinatge, si no és que es tracta d'un nom compost.

Perelló, feixa de terra del

«*feixa del Pallaró*» (Amill. 1944); «*Feixa del Paralló*» (Amill. 1947); «*Feixa del Pallaró*» (Amill. 1953).

Feixa que era de propietat de can Badia de la qual desconeixem la situació.

Gràficament, només cal assenyalar la metàtesi de 1944 i 1953.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *pedra* - *pera*, concretament de PETRARIOS (pedrer, 'pedreguer') > *pereiro(n)s* > *perello(n)s* amb dissimilació (OnCat., VI, p. 202). Moreu-Rey (ENL, p. 59) anota la possibilitat que provinguí de la fruita o l'arbre, cosa que no creiem adequada.

Perelló, mas

«Una pessa en que antiguament estava construït lo *Mas Parayo* a dit Mas Brau unit» (Llev. 1731); «Pessa de terra part aulet y part brollar del Mas Brau y sas terras, com aquella pessa ahont antiguament era construït lo *mas Parayó*» (Llev. 1792).

Antic mas que devia localitzar-se vers el Brau i el Baier, al nord-est d'Osor.

Desconeixem si aquest mas tenia res a veure amb la peça homònima, però creiem que l'origen deu ser el mateix. Grafiat amb iodització, deu provenir de *Perelló*, derivat de *pedra* - *pera*; concretament de PETRARIOS (pedrer, 'pedreguer') > *pereiro(n)s* > *perello(n)s* amb dissimilació (OnCat., VI, p. 202); tanmateix, Moreu-Rey (ENL, p. 59) el considera provinent d'un nom d'arbre i Amigó (1999, p. 117) assenyalava que «*El Perelló* també podria estar relacionat amb *pedra* / *pedrer*, però hi ha dubtes entre els filòlegs», indicació que també recullen Moran, Batlle i Rabella en referència al municipi del Baix Ebre: «En la documentació antiga *Pereyó* (s. XIII), que pot ser un derivat de *pedra* o provenir de *perelló* 'pera silvestre'». Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 463) el consideren derivat de *pera* amb dos sufixos diminutius *-ell* i *-o*. Finalment, Balañà i Abadía (1989, p. 82) coincideix amb Coromines quan afirma que prové «del llatí vulgar PEREYLO(N)S o PEREIRO(N)S, derivat del llatí clàssic PETRA, 'pedregar'».⁵²⁵

Perer, el¹

[əlpə're]

Mas del qual sols resten runes que se situa prop del límit municipal entre Anglès i Osor, a l'est del terme, al sud-est de les Mines d'Osor, a l'est del Caulí, al

525. Atesa la situació d'aquest mas, prop del Brau, també podria tractar-se del *mas Peiró* o bé tenir-hi alguna mena de relació, ja que sembla que és situat a la mateixa zona. V. **Peiró*, *mas*.

nord-est de la Grevolosa i al sud de ca n'Ombres. Degué reconstruir-se a mitjan segle XVIII, ja que el 1731 es documenta com a derruït i el 1765 hi trobem un Jaume Puig com a masover.⁵²⁶ Apareix al *Nom.* 2004 com a «*el Perer*». Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor datat al segle XIV i ho confirma Pladevall (1962b, p. 284) quan el data el 1316: «*Mas Perer* habitat per Jaume dez Perer» (*Man.* 1316).

«*Mas dez Perer*» (*Man.* 1316); «*Mansi des parer*» (*Not.* 1334); «*Manso Parer*» (*Escrip.* 1612); «Una pessa de terra en la qual estava construït lo *Mas Parer* vuy dirruhit y a dit son Mas Pidevall unit [...] Afronta asolixent ab lo Mas Bellvehi [...] a mitg dia ab la Riera de Ozor; asolixent part ab dita riera y part ab la Riera de Gironella y a tremuntana en honor del Mas Casas» (*Llev.* 1731); «Jaume Panosa masover del *Parer den Gravalosa*» (LB 1768); «Joan Riera masover del *Parer*» (LB 1773); «*Manso Paré* de Joseph Gravalosa» (*Escrip.* 1778); «*Casa el Paré* de Josef Gravalosa» (*Cad.* 1785); «*Mas nomenat Parer*» (*Llev.* 1792); «*Mas Parer*» (FNA 1800); «*Manso Parer*» (FP 1829); «*el Paré den Gravalosa*» (LB 1847); «*Manso Paré*» (*Amill.* 1862); «*Paré*» (*Nom.* 1863); «*Paré*» (*Pad.* 1880); «*Manso Parer*» (FP 1893); «*manso Paré*» (LB 1919); «*Manso Paré* de Ramón Esteba Colomer» (*Amill.* 1947); «*El Parer*» (GR 1956).

La forma composta *Perer d'en Grevolosa* era usada, possiblement, per diferenciar-se d'un mas homònim de Susqueda o bé d'un possible mas del mateix nom que hauria estat de possessió del Pidevall i que s'hauria situat a la mateixa zona.

Etimològicament, sembla que el nom es relaciona amb el d'arbre, malgrat que, com esmenta Moreu-Rey (ENL, p. 60), és molt segur que no es tracta de l'arbre fruïter sinó d'una espècie salvatge, provinent del llatí *PIRARĪŪ*, 'arbre que fa peres' (AlcM, 8, p. 464). Si no fos així, com dèiem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 192), és possible que el mas es relacionés amb el llinatge documentat a Osor des del segle XIII, «*Perer*» (*Not.* c 1285), fins al segle XIX.

Perer, el²

[əlpə're]

Partida situada a l'est d'Osor, a tocar dels límits municipals amb Anglès, entre les propietats del Caulí, la Grevolosa, la Vena i les Cases, una zona actualment boscosa.

«Aquell balans de terra vuy boscós lloch nomenat *mas Parer*» (*Llev.* 1792); «*Pieza del Paré*» (*Amill.* 1862); «*Finca Mansos* Grabalosa, Casas, *Paré* y Vena» (*Amill.* 1944); «*Finca manso Paré*» (*Amill.* 1953); «*Pago o paraje El Paré*» [inclou setze peces de terra de dos propietaris i una caseta a més del mas el Perer] (*Cad.* 1960).

És evident que el mas origina el nom de la partida.

V. *Perer, el*¹.

526. Tanmateix, també podria haver-se donat el cas que n'haguessin existit dos de diferents però homònims, ja que el 1731 apareix com una propietat dels Pidevall i el 1765, dels Grevolosa.

Perer, el³

«Pessa de terra boscosa part de aquella nomenada *lo Parer* que fou de pertinències del mas Pidevall» (*Llev.* 1792).

Per la situació, vers el Pidevall, creiem que el nom d'aquesta peça de terra s'origina en el del mas, tot i que no és descartable que pogués haver-se originat en la presència de l'arbre fruiter.

Perer, camí del [kə'miðəlpə're]

Camí que es dirigeix al mas que n'origina el nom.

Perer, feixa de terra

«*Fexa vocata Perer*» (*Capb.* 1560); «*fexiem terre vocata parer*» (*Capb.* b 1560).

Feixa en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no gaire lluny de la Codina. No sembla que tingui relació amb el mas homònim i, per tant, el nom possiblement fa referència a la presència de l'arbre fruiter a la peça afeixada.

Perer, font del [ˈfɔŋdəlpə're]

Aquest nom fa referència a una font actualment seca que es localitza just sobre el mas el Perer, a l'est d'Osor, prop dels límits municipals amb Anglès.

V. *Perer, el¹*.

Perer, hostal del

Casa que Pladelasala (1960, p. 374) anota com a mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i que situa prop de les Mines d'Osor en direcció est, a tocar de la riera d'Osor, més avall del pla de la Illeta i al nord de ca n'Ombreses. No l'hem recollit a cap document escrit ni tampoc ens l'han esmentat oralment.

Perer, mas [ˈmaspə're]

Antic mas que se situava en parròquia de Susqueda, prop del Colobrants. És homònim d'un de situat prop del límit amb Anglès. Tanmateix, es tracta d'un mas que no hem localitzat com a pertanyent a Osor a cap dels estudis que hem consultat.

«*el mas Parer* que posseheix an Marques» i «Joseph Colobrán y Marqués [...] confessa [...] que per rahó del *Mas Parer* dirruit situat en dita Parra de Susqueda y Terme de Ozor y a dit llu Mas Marques unit y agregat» (*Llev.* 1731); «*Mas Parer* dirruit al Mas Marques unit de Mateu Colobran y Marqués» (*Llev.* 1792).

L'origen del nom creiem que coincideix amb el del seu homònim.

V. *Perer, el¹*.

Perer, turó del [tu'roðəlpə're]

Turó de 503 metres d'alçada situat a l'est del Perer, que n'origina el nom, en una zona boscosa i límit municipal entre Anglès i Osor a la banda est del terme.

«el paraje conocido por *Turó del Pere* cercano de la casa de este nombre del término de Osor» (OA 1889); «*Turó del Paré* bosque propiedad de José Corominas» (OA 1927).

V. *Perer, el*.

Perer, vinya del

«Partida *Viña del Paré*» (Amill. 1944); «Finca *viña del Paré*» (Amill. 1947).

Antiga vinya que devia situar-se prop del mas que n'originaria el nom o bé amb presència de *perers*, amb la qual cosa derivaria de *pera* amb el sufix *-er*.

Pereres, feixa de les [ˈfeʃəðəlpə'rerəs]

Antiga feixa de conreu d'avellaners que es localitzava a la vinya d'en Sastrellarg, a la partida de Puig-rodon. Avui es tracta d'una zona boscosa de pins.

Topònim plural que indicava la presència de l'arbre fruiter al costat dels avellaners. Etimològicament, doncs, és un derivat de *pera*.

Peret, can [ˈkəmpə'ret]

Casa del carrer Major també coneguda com a *ca la Nilla*.

Es tracta d'un nom de casa d'origen antroponímic, format a partir d'un hipocorístic encara existent ara, derivat diminutiu de *Pere* amb el sufix *-et*.

Peret Menció, can [ˈkəmpə'redmənsi'o]

Nom d'una casa situada al carrer de França format per l'hipocorístic diminutiu del nom de fonts masculí *Pere* amb el sufix *-et* i el prenom o llinatge *Mencion*.

Peret Menció, vinya d'en [ˈbiɲəðəmpə'redmənsi'o]

Antic tros de conreu de vinya esdevingut avui zona boscosa de pins, situada a la part oriental de Puig-rodon.

El nom prové de l'antropònim compost del seu antic propietari esdevingut, alhora, nom de casa.

V. *Peret Menció, can*.

Perfundis, sot del [ˈsɔðəlpər'fũndis]

Sot localitzat prop del coll de Cirerers, vers el Barder en direcció nord-oest.

Topònim de caràcter religiós, ja que discorre prop de l'indret situat a la carretera que condueix a l'església de Santa Creu d'Horta on, quan es conduïa un mort

a enterrar provinent d'alguns dels masos de la zona, es resava el *Deo profundis*; es tracta, per tant, d'una degeneració d'aquesta forma llatina.

Peric, can [ˈkəmpəˈrik]

Aquesta és una forma oïda per anomenar el *mas Rapic* o *Rupit* i que també hem vist usada en algun document per referir-se a la partida de terra.

«*Can Perich*» (DFE 1946).

V. **Can Peric*.

Peric, casa

«*Casa Parich*» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa.

Creiem que es tracta d'un derivat del nom de fonts *Pere* amb el sufix diminutiu *-ic*, un hipocorístic encara recordat avui dia.

Pericó, sot d'en

«El torrente llamado *Sot den Pericó*» (OSHS 1890); «el punto conocido por Fuente de Campdelarit en la propiedad del Manso Casanova de Montaña a 1600 m. En dirección E-O subiendo siempre por el torrente llamado *Sot den Pericó*» (OSHS 1927); «Punto donde se unen el *torrente Pericó* y barranco la fexerda» (*Amill. 1944*, solt).

Petit sot situat al sud-est d'Osor, prop de la font del Campdelarit, en el límit municipal amb Sant Hilari Sacalm.

L'específic va precedir de l'article personal i això ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antropònimic, del prenom derivat diminutiu de *Pere* (AlcM, 8, p. 472).

Persals

«Pessa de terra lloch dit las Selvas que antiguament eran duas pessas una anomenada *Persals*» (*Llev. 1792*).

Peça de terra situada a la partida de les Selves, entre els masos la Talaia d'en Bancs i la Gironella, al sud-est d'Osor.

Petit

V. **Benet P.*, *Roure P.*

Petit, carrer

[kə'repə'tit]

Forma popular amb la qual hem sentit esmentar el *carrer de la Riera*.

Es tracta de l'adjectiu descriptiu que fa referència a l'estretor del carrer, per tant prové de l'adjectiu del llatí vulgar *PITTITTU*, -A, 'de dimensions reduïdes'.

Petit, casa d'en

«Francesch Buscha habitant en la *caseta den Patit*» (LB 1740); «*Casa Petit* hi viu Anton Ripoll Roura» (LA 1817).

Nom d'una casa que creiem que prové del llinatge documentat a Osor entre els anys 1670 i 1801.

Petit, hort

«Partida Horta de Can Vidal limita al E. con *Hort Petit*» (Amill. 1944); «*Hort Petit*» (Amill. 1947); «*Hort Petit*» (Amill. 1953).

Tros de terra situat a tocar dels horts de Can Vidal en direcció est, possiblement prop de l'actual carretera d'Anglès, a la sortida del poble.

Creiem que es tracta d'un topònim originat en l'adjectiu descriptiu en el sentit 'de dimensió reduïda', del llatí vulgar *PITTITTU*, -A, creació d'origen expressiu.

Petit, hort d'en

«*Hort den Petit*» (Hip. 1860).

De situació incerta prop de la riera d'Osor, creiem que es diferencia de l'*hort Petit* per l'ús de l'article personal com a connector, que creiem que indica un origen antropònimic en el llinatge documentat a Osor entre els anys 1670 i 1801, segons els textos consultats.

Petit, torrent

«Una Margenada de terra situada en dita Parra a la part de vall de llur casa sota lo Cami Real; Afronta asolixent ab lo *torrent petit*; a mitg dia ab la Riera» (Llev. 1731).

Torrent de situació desconeguda que semblaria proper al carrer de França per la banda més propera al Pont.

Creiem que el topònim fa referència a les dimensions del curs d'aigua, que devia ser petit, per tant, el nom s'originaria en l'adjectiu.

Petit, vinya d'en

«Pessa de terra dita vulgarment La *Vinya den Patit*» (Llev. 1792).

Antiga vinya en el nom de la qual l'article personal ens porta a creure que el nom prové del llinatge.

Petit d'en Prat, hort

«Hort de terra cultiva y regadiu dit lo *hort petit den Prat*» (FNA 1815).

Topònim compost format de l'adjectiu *petit*, per diferenciar-lo d'altres trosos més grans, del llatí vulgar *PIITTITU*, -A (DEM, p. 326), i el llinatge *Prat* precedit de la preposició *de*, que indica propietat, i l'article personal *en* —el possessor es deia Josep Prat—, un llinatge molt freqüent des del segle xv i que ha arribat als nostres dies com a segon cognom.⁵²⁷

Petit Ferrer, casa d'en

«Francischo Prat braser masover de la *casa den Patit Farrer*» (LB 1735).

Creiem que és una casa diferent de la d'en Petit i per això apareix amb la forma composta, amb el primer element que deu referir-se al llinatge i el segon, possiblement, a l'ofici.

Petita, vinya

«Petia terra la *Vinya Petita* de Benedictus Prat» (MN 1710); «Pessa de terra cultiva situada en dit terme de Osor nomenada la *Vinya petita* de Manuel Prat» (*Llev.* 1792).

Topònim possiblement originat en l'adjectiu en el sentit 'de dimensió reduïda', del llatí vulgar *PIITTITU*, -A (DEM, p. 326), que contrasta amb alguna altra vinya de més extensió.

Petja de Sant Martí, la

[lə'pedʒəðə'sammər'ti]

Nom que rep un senyal que es pot observar en una pedra a pocs metres de la riera d'Osor, a l'alçada del pont de les Pedreres, límit entre Osor, la Cellera i Anglès.

«*Petxa de Sant Martí*» (LA 1711); «*Petja de San Martí* que está la derecha del camino que de Anglés dirige a Osor y a tres metros de distancia del cauce del Rio» (OA 1889); «*Petxa de San Martín*» (OA 1927); «Empieza en la riera de Osor punto conocido por *Petxa de S. Martí*, común a los municipios de Anglés, La Sellera y Osor» (OLCT s. d.).

Hagiotopònim que s'explica a partir d'una tradició que recollim en l'annex II «Etimologies populars».

527. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Petja de Sant Martí, xaragall de la

«Punto de intersección eje de aguas corrientes de la riera de Osor con la prolongación del eje de la *Vaguada* llamada *Petja de Sant Martí*» (OLCT 1927); «Situado en la Sierra d'en Cánovas en la divisoria de aguas. En el punto donde está situado este mojón tiene en origen la *vaguada Petja de San Martí* [...] La línea límite reconocida entre el mojón primero y el segundo es el eje de la *vaguada Petja de San Martí*» (OLCT s. d.).

Xaragall que des del sot de Becdejú Vell descendeix en direcció sud-oest fins a la riera d'Osor a l'alçada del pont de les Pedreres, al lloc conegut com a *Petja de Sant Martí*. Aquest sot serveix de límit entre Osor i la Celler a la banda est del terme; la part més elevada, vers el sot de Becdejú Vell era un bon indret de guaita, raó per la qual durant la Guerra de Successió s'hi situaven sentinelles de vigilància.

El nom del xaragall prové del punt al qual es dirigeix.

V. *Petja de Sant Martí, la*.

Pi

V. **Rost del P*.

Pi, mas¹

Antic mas homònim d'un altre que esmenta com a existent en el segle XIV Pladevall (1962b, p. 284): «*Pi*, habitat per Vinovus de Pinu». Desconeixem si aquesta casa tenia res a veure amb els posteriors masos *el Pidemunt* i *el Pidevall*.

Pi, mas²

«*Ipsum mansum de Pino*, ubi habitabat Eldebertus et sui heredes» (LFM 1068); «*Pino*» (Not. c 1285); «*Mas Pi* habitat per Berengarius de Pinu» (*Man.* 1316).

Documentat de molt antic, des del segle X, quan els comtes Ramon Borrell i Ermessenda en feren venda al prevere Saç; Pladevall (1962b, p. 284) esmenta que era habitat per «Berengarius *de Pinu*» i que podria tractar-se del *Pidemunt* o del *Pidevall*.

V. *Pidemunt, el*; *Pidevall, el¹*.

Pi, puig del

«Una pessa de terra situada en lloch anomenat *Puig del Pi* [...] Afronta asolixent y mitg dia ab dit Masferrer; a ponent en honor den Baceda de munt y a tremuntana den Serra de Toronell» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra lloch dit *Puig del Pi*» (*Llev.* 1792).

Puig situat al nord-est d'Osor vers el Masferrer i can Serra de Toronell. Possiblement, es tracta d'un fitotopònim originat en el nom de l'arbre.

V. **Puig del Pi*.

Pi, vinya del

«Finca *Viña del Pi*» (DFE 1939); «*Vinya del Pi*» (Amill. 1947); «*Viña del Pi*» (Amill. 1953).

Possiblement, el topònim fa referència a la presència de l'arbre a l'indret.

Pi de Can Garriga, perxada [pər'ʃaðə'piðə'kanɣə'riɣə]

Zona boscosa de castanyer situada a la partida homònima, a tocar del mas.

Es tracta d'un topònim compost que indica la presència d'un pi de notables dimensions i la proximitat i pertinença a la partida de Can Garriga.

V. *Can Garriga, pi de*.

Pi de la Multa, perxada del [pər'ʃaðəðəl'piðələ'muŋtə]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, de propietat del Sorbirà, al nord-est de la Casa Nova de Muntanya.

«*Perxada pi de la multa*» (PSOB 2002).

Recollit oralment, ens han comentat que el nom prové d'una anècdota relativament recent relacionada amb una multa imposada per uns agents forestals.

Picansella, serra de

«Empieza en la sierra de Osor punto conocido por Petxa de S. Martí, común a los municipios de Anglés, La Sellera y Osor, pasando por un arroyo pluvial “xaragay” en dirección recta hacia el Norte hasta la cima de la sierra conocida por “*Serra de Picansella*” desde la cual siguiendo por la cresta de dicha sierra en dirección O. pasa por el Turó de Puig de frou» (OLCT s. d.).

Per la situació de l'indret, als límits municipals entre la Celler de Ter i Osor, semblaria que es tracta d'una altra manera de denominar la *serra d'en Cànoves*.

Piconera, la¹ [ləpiku'nərə]

Mas situat prop de les Mines d'Osor, a l'est del Pidemunt i el Pidevall i a l'oest de la Penella. Pladelasala (1960, p. 373) el documenta al segle XIV i considera que pot ser un antic «*Piguereles*», tanmateix, no comenta les fonts que el duen a esmentar aquesta hipòtesi. Pladevall (1962b, p. 284) també el data al segle XIV amb el nom de *Picenera*; nosaltres l'hem documentat al segle XIII. Navarro Colás (1963, p. 94) el recull incorrectament com a «*manso La Piconella*». Així mateix, apareix situada en la cartografia, «*la Piconella*» (MAPA 1 i 4)⁵²⁸ i «*la Piconera*» (MAPA 6). Derruït i deshabitat al segle XVIII, el 1731 i 1792, es degué reconstruir a principis del segle XIX, ja que torna a constar com a habitat el 1817.

528. Evidentment, amb error de còpia.

«*Mansi piconerra*» (Not. 1285); «*mas Picenera*» (Man. 1316); «Jaume Panella Pages Sr util y propietari del *Mas Piconera* tambe dirruit y al Mas dit Panella de Vall unit» (Llev. 1731); «*Casa Piconera*» (Cad. 1785); «unas tres quarteras de terra en que antiguament estava situat lo *Mas Piconera* avui al Mas Panella de Vall unit» (Llev. 1792); «*Casa dita la Piconera*» (FN 1803); «Benet incògnit habitant en *la Picunera*» (LB 1817); «*mas Picunera*» (LB 1835); «*Piconera*» (Hip. 1857); «*manso Piconera*» (LA 1863); «*Piconera*» (Pad. 1885); «el *manso Piconera*» (LB 1921); «*Manso Piconera*» (DFE 1939); «*la Piconera*» (Amill. 1944); «*casa de campo La Piconera*» (DFE 1950); «*La Piconera*» (GR 1956).

Grafiat *Picenera* i *Piconera*, desconeixem quin pot ser l'origen del nom; de fet, Navarro Colás (1963, p. 94) l'anota com a topònim d'origen desconegut. Malgrat això, sabem que el 1316 era habitat per «Berenguer i Pere de sa *Piconera*» i el 1334 documentem «en *Piceneda*», fets que ens fan pensar en un possible origen antropònimic, tot i no tenir-ne evidències, ja que datacions posteriors ja remetent a un malnom individual i indiquen pertinença al mas, per exemple «Joan *Picunera*» (LLC 1929e). També podria tractar-se d'una derivació de *picó*, 'tossal' (DECat, VI, p. 523), com dèiem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 192), encara que amb reticències perquè el mot en aquest sentit només es documenta al Pallars, a la Ribagorça i a Mallorca. També sorprèn la proximitat al Pidemunt i al Pidevall; de fet, hi queda entremig encara que més a l'est, i amb els quals podria haver tingut alguna relació. També podria venir d'una forma abreujada de *Pere* a *Pi*, però desconeixem a què podria referir-se la segona part del nom, *-cenera* o *-conera*.

V. *Sota la Piconera*.

Piconera, la²

[ləpiku'nerə]

Partida entre el Pidevall i la Penella i la riera d'Osor, sobre les Mines d'Osor.

«Una pessa de terra situada en lo *lloch* anomenat *la Piconera*» (Llev. 1731); «*Heredad la Piconera*» (Escrip. 1780); «Pieza de tierra situada en la *Partida* dicha *Piconera*, limita L. Manso Panella, M. P. Manso Pidemun, T. Manso ferré» (Cad. 1785); «Pessa *territori* nomenat *Piconera*» (Llev. 1792); «*Finca Piconera* limita S. Riera Mayor, E. Manso Panella» (Amill. 1944); «*Finca Piconera*. Límites E. con manso Panella, S. con la riera Mayor. Encina» (DFE 1946); «*Finca La Piconera*. Castaños» (DFE 1950); «*finca Piconera*» (Amill. 1953); «*Pago o paraje Piconera*» [inclou divuit peces, el mas i una mina de plom amb un canal d'aigua] (Cad. 1960).

És evident que la partida de terra pren el nom del mas homònim.

V. *Piconera, la¹*.

Piconera, la³

«*Pessa de terra* part conreu y part herma ab lo nom de *la Piconera* que fou de pertinències del mas Panella» (Llev. 1792).

Peça de terra que, metonímicament, devia rebre el nom de la partida en la qual s'inclouïa.

V. *Piconera, la*².

Piconera, camí de la [kə'miðəlpiku'nerə]

Camí que des del Pidemunt discorre en direcció est per arribar a la Piconera i a la Penella i, des d'aquí, a les Mines d'Osor.

«Una pessa de pertinencias del Mas Saulina en lo lloch anomenat Pla del Castanyer [...] Afronta asolixent en honor llur mediant *camí de la Piconera*» i «lo lloch anomenat la Piconera [...] Afronta ab lo *camí* anomenat *de la Piconera*» (*Llev.* 1731).

El nom s'origina en el fet que el camí es dirigeix a la Piconera.

V. *Piconera, la*¹.

Piconera, perxada de la [pər'ʃaðəðəlpiku'nerə]

Bosc de castanyer situat al nord de la Piconera.

V. *Piconera, la*¹.

Piconera, quintà de la

«Una pessa de terra que fou del Mas Panella part bosch y part soley anomenada la Torrentera [...] afronta a mitg dia ab lo *quintà de la Piconera*» (*Llev.* 1731).

Camp immediat al mas homònim, que n'origina el nom.

V. *Piconera, la*¹.

Piconera, sot de la ['soddəlpiku'nerə]

Sot que localitzem sobre les Mines d'Osor, que neix al pla de Roure i discorre en direcció sud-est per unir-se a la riera d'Osor per la banda nord, prop del Pidevall; també se'l coneix com a *sot del Pidemunt* o *de les Vimequeres*.

«*Torrente* de la Casa nombrada *La Piconera*» (*Hip.* 1862).

El topònim prové del fet que el curs d'aigua discorre prop del mas.

V. *Piconera, la*¹.

Pidemunt, el [əlpidə'mun]

Mas situat a l'est d'Osor, prop de les Mines d'Osor, sobre el Pidevall, a l'oest de la Piconera. Malgrat que el documentem des del segle XVIII, el fet que trobem el llinatge des del segle XV i que al segle XIV Pladevall localitzi dos masos anomenats *Pi* ens fa creure que la casa ja existia en el període medieval. Apareix en una guia excursionista: «Dúas casas *Pi d'amunt* y *Pi d'avall*» (AAEC 1882) i recollit al *Nom.* 2004 com a edifici anomenat «*el Pidemunt*».

«Josep Prat bracer habitant del *mas Pidemunt*» (LB 1730); «Joseph Pidemont [...] Tot lo dit son *Mas Pidemont* [...] Afrontan asolixent ab lo Mas de la Piconera, a mitg dia y ponent en honor den Romagueras y a tremuntana en honor del Mas Baceda» (Llev. 1731); «lo *mas Pidemunt*» (LB 1740); «Fortunat Surós pagès masover del *Pi de Munt*» (LB 1753); «*Manso Pidemont* de Joseph Pidemont» (Escrip. 1769); «*Casa Mas Pidemunt* de Josef Pidemunt» (Cad. 1785); «Miquel Pidemont jove pages del *Mas Pidemont*» (FP 1779); «Joseph Pidemunt y Francesch Pidemunt pare y fill pagesos hereus del *mas Pidemont*» (Llev. 1792); «Joan Vila cambrer del *Pidemunt*» (LB 1801); «*mas Pidemont*» (FP 1829); «*Manso Pidemunt* de Juan Pidemunt» (Amill. 1862); «*Pi de Munt*» (Nom. 1863); «*Pidemunt*» (Pad. 1885); «*Manso Pidemunt*» (DFF 1939); «*manso Pidemunt*» (Amill. 1944); «*El Pidemunt*» (GR 1953).

Gràficament, es tracta d'un topònim compost aglutinat, malgrat que en els documents de 1753 i 1863 apareix sense aglutinar-se, que alterna les formes *Pidemunt* i *Pidemont*.

Sembla que el nom del mas es relaciona amb el llinatge, perquè en el segle xv ja documentem un *Pidemunt* possessor de dos masos un dels quals devia ser el que ens ocupa, «carta de remenesense de homens e dones d'en *Pidemont* per dos masos» (LLC 1440), i a partir del segle xviii això és evident, ja que els propietaris són portadors del llinatge, Josep *Pidemunt* (1731, 1769 i 1785) —es tracta de més d'una persona—, Francesc *Pidemunt* (1792) i Joan *Pidemunt* (1862). Aquest és un llinatge arrelat a Osor, ja que des del segle xv ha perviscut fins als nostres dies;⁵²⁹ en el decurs de la història, a més, documentem diferents portadors del llinatge com a caps de casa, «Guillelmus *pi demont*» (PLO 1473), «Pere *Pi damunt*» (Fog. 1497) i «Salvi *Pi de mont*» (Fog. 1553). Tot i la important presència del llinatge i la relació que manté amb el topònim, creiem que en aquest cas és el llinatge que sorgí del nom de lloc, ja que al segle xiv, segons el *Man. 1316*, existien dos masos *Pi* habitats per «*Vinovus de Pinu*» i «*Berengarius de Pinu*»; desconeixem, com Pladevall (1962b, p. 284), quin dels dos devia ser el *Pidemunt*, «ignorem quin és el *Pidemunt* o el *Pidevall*»; en canvi, el 1334, ja documentem el llinatge *Pidevall* i el 1440, *Pidemunt*; és possible que apareguessin amb la finalitat de diferenciar-se i que, amb el temps, els masos s'anomenessin així. Per tant, sembla clar que es tracta de la forma composta *Pi d'Amunt* amb la finalitat de diferenciar-se del *Pi d'Avall*, de fet, la situació espacial és aquesta, el *Pidemunt* es troba a sobre el *Pidevall*. Ara bé, el dubte és saber si aquest *Pi* prové del nom *Pere*, de *puig* o de *pi*. El fet que al segle xiv el mas *Pi* estigués habitat per persones amb el llinatge *Pinu* ens fa creure que originàriament prové del nom de l'arbre, és a dir, que es tractaria d'un fitotopònim, del llatí *PĪNU* (DEM, p. 327), acompanyat

529. De fet, segons el Pad. 2002, es tractava del dotzè cognom que trobem més vegades a Osor, amb un total de catorze esments, sis com a primer cognom i vuit com a segon.

de la locució preposicional *d'Amunt*, que indica la localització en contrast amb el *Pidevall*, que, de fet, es localitza sota, en direcció a la riera d'Osor. Navarro Colás (1963, p. 77) també considera aquesta hipòtesi la més adequada i ho argumenta a partir del fet que prop del mas hi havia hagut un pi de notables dimensions: «... en el manso llamado *Pi d'Amunt*, actualmente en estado ruinoso, se encuentra, a unos seis metros de su fachada principal un gran pino, el único que hay por los alrededores, por consiguiente hemos de considerarle derivado del latín *PĪNU*»; cal afegir, però, que a hores d'ara el pi és un arbre abundant a la zona. Observem, per tant, que en aquest cas no es fa realitat el que havia esmentat Aebischer⁵³⁰ sobre el fet que *pi* pugui significar eminència rocosa en alguns topònims.

V. **Campàs d'en Pidemunt*, **Mas Pidemunt*, **Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall*.

Pidemunt, quintà del [kiŋ'taðəlpiðə'mun]

Zona de terra ara erma i boscosa en la qual antigament hi havia hagut camps de conreu propis del mas que n'origina el nom i al voltant del qual se situen.

«*Quintar del Manso Pidemont*» (Escrip. 1778); «Feixa de terra de conreu vuy secar de sarments y altres arbres de pertinencias del *quintà del mas Pidemunt*» (Llev. 1792).

V. *Pidemunt, el*.

Pidemunt, sot del ['soddəlpiðə'mun]

Hidrònim que també es coneix com a *sot de la Piconera* o *torrent de les Vimequeres*, que discorre en direcció sud-est i s'uneix a la riera d'Osor prop de les Mines d'Osor després d'haver passat prop del Pidemunt, el Pidevall i la Piconera.

«*Torrent que devalla de dit Mas Pidemunt*» i «*Torrent que passa entre los masos Pidemunt y Pidevall*» (Llev. 1731); «*torrent del mas Pidemunt*» (Llev. 1792).

El que origina el nom és el fet que el curs d'aigua és pròxim al mas.

V. *Pidemunt, el*.

Pidevall

V. **Casa Nova de P.*, **Coral d'en P.*, **Pere P. Baier*.

Pidevall, el¹ [əlpiðə'βaɫ]

Mas situat sobre la riera d'Osor per la banda nord, prop de les Mines d'Osor, al sud del Pidemunt. Encara resta habitat però, malgrat conservar algun vestigi

530. A l'article «L'origine du toponymie catalan "Pi" et le mot "Pinus" du latin medieval de Catalogne», *Boletín de Dialectología Catalana* [Barcelona], vol. xxiv (1936).

antic, ha estat restaurat i emblanquinat. Apareix esmentat en una guia excursionista del segle XIX, «Dúas casas Pi d'amunt y Pi d'avall» (Osona, 1886), i recollit en el *Nom*. 2004 com a edifici anomenat «*el Pidevall*».

«*Manso Pidevall* de Gaspar Pidevall» (Escrip. 1612); «*Lo Mas Pidevall* de Antoni Pidevall» (FP 1688); «*Joseph Riera pagès del Pidevall*» (LB 1703); «*Mas Pidevall* de Joseph Pidevall» (Llev. 1731); «*Mansum Pideuall*» (FP 1744); «*Joan Pidevall propietari del Mas Pidevall*» (FP 1769); «*Casa Mas Pidevall* de Juan Pidevall» (Cad. 1785); «*Mas Pidevall* de Juan Pidevall» (Llev. 1792); «*Mas Pidevall* de Joan e Isidro Pidevall» (FN 1804); «*Isidro Pidevall señor util y propietari de mas Pidevall*» (FP 1806); «*Isidro Pidevall propietari mas Pidevall*» (FNA 1832); «*Manso Pidevall* de Juan Canaleta» (Amill. 1862); «*Pi de Vall*» (Nom. 1863); «*Salvador Canaleta Huix del Manso Pidevall*» (DFE 1939); «*Manso Pidevall*» (Amill. 1953); «*El Pidevall*» (GR 1956); «*Narciso Canaleta Pidevall vecino del manso Pidevall*» (LB 1964).

Topònim aglutinat que encara es relaciona amb el llinatge del propietari, malgrat haver-se donat el cas que durant un temps aquesta relació no es produí: Gaspar *Pidevall* (1612), Antoni *Pidevall* (1688), Josep *Pidevall* (1731), Josep *Pidevall* (1769), Josep *Pidevall* (1792), Isidro *Pidevall* (1832), Juan Canaleta (1862), Salvador Canaleta Vilà (1953) i Narcís Canaleta *Pidevall* (2004). Es tracta d'un llinatge arrelat a Osor des del segle XIV, «*en pin de val*» o «*en pi dauall*» (Not. 1334), fins ara;⁵³¹ a més, en el decurs del temps, localitzem diversos caps de casa que n'eren portadors, «*Guillelmus Pideuall*» (PLO 1473), «*Johan Pi davall*» (Fog. 1497) i «*Joan Pi devall*» (Fog. 1553), i l'alcalde del municipi entre 1914 i 1915, Fèlix *Pidevall* Cullell.

L'origen del topònim deu ser el mateix que el del *Pidemunt*, dos noms que devien aparèixer contemporàniament i que es diferenciaven partint d'un inicial *Pi* documentat al segle XIV (*Man*. 1316) que es degué anar contrastant en funció de la situació de la casa ja des del mateix segle, que és quan es documenten els dos llinatges i un «*Bonanat des pidauall*» (Not. 1334), que sembla referit al mas.

V. **Artigots del Pidevall*; **Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall*; **Parceries del Mas Pidevall*; *Pidemunt, el*; **Rodolar del Mas Pidevall*; **Sota el Pidevall*; **Torrentera d'en Pidevall*.

Pidevall, el²

[əlpidə'βaɫ]

Partida situada a l'est d'Osor, al nord de la riera d'Osor, vers les Mines d'Osor, entre la Penella, el Pidemunt i la Crosa.

«*La Partida dicha Manso Pidevall*. Linda L. Manso Panella, M. Manso Gravalosa, P. Manso Pidemunt, T. Manso Pidemunt y Manso ferrer» (Cad. 1785); «*partida mas Pidevall*» (Hip. 1858); «*Finca* conocida bajo el nombre de *Pida-*

531. Amb set casos, segons el Pad. 2002, un com a primer cognom i sis com a segon; de fet, Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 567) l'esmenten com a llinatge osorenc.

vall» (FP 1861); «Finca Rústica denominada *mas Pidevall*» (FP 1893); «Finca Rústica del Mas Pidevall» (FP 1909); «Finca Manso Pidevall» (DFE 1939); «Finca Pidevall de Salvador Canaleta Vila» (Amill. 1953); «Pago o paraje Pidevall» [inclou trenta peces, un magatzem, una fàbrica veïnat, una gravera, un pont i un bar a més del mas] (Cad. 1960); «Finca Manso Pidevall. Alcornoque, encina, castanyo y chopo» (DFE 1961).

És evident que el terme s'origina en el mas homònim.

V. *Pidevall, el*¹.

Pidevall, font del [ˈfɔ̃dɐlˈpiðəˈβaɫ]

Font ara inexistent que es trobava sobre el mas el Pidevall.

«lo Torrent que devalla de Mas Pidevall y part ab la Roca aguda que era sobre la Font del Mas Pidevall» (Llev. 1731); «lo Noguer de la font del mas Pidevall» (FNA 1815).

El nom de la font s'origina en el fet que aquesta és pròxima al mas.

V. *Pidevall, el*.

Pidevall, quintà del [kiɲˈtaðɐlˈpiðəˈβaɫ]

Zona de conreu afeixada i fonamentalment d'arbrada situada al costat mateix del mas el Pidevall i que arriba fins a la riera d'Osor.

«Quintar del manso Pidevall» (Escrip. 1778); «lo *quintá* dit y anomenat *den Pidevall*» (FP 1779); «Tros de terra situat en lo *quintá de dit mas Pidevall*» (FNA 1811); «lo *quintar del mas Pidevall*» (FNA 1832).

V. **Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall; Pidevall, el*¹.

Pidevall, roures d'en

«Roures den Pidevall» (Llev. 1731); «La Posa dels Roures den Pidevall» (Llev. 1792).

Peça que devia ser boscosa, fonamentalment de roures, que devia localitzar-se a la partida la Posa dels Roures d'en Pidevall.

V. **Posa dels Roures d'en Pidevall*.

Piera

V. **Vallpiera*.

Pigem, font de [ˈfɔ̃dɐpiˈʒem]

Font que actualment resta perduda, malgrat que encara es recorda, que es localitzava a tocar del mas del mateix nom, que n'origina el terme.

V. *Pigem, mas*.

Pigem, horta de [ˈortəðəpiˈzɛm]

Terra de conreu situada al costat del mas homònim.

V. *Pigem, mas*.

Pigem, mas [piˈzɛm]

Mas situat a Santa Creu, entre la Vena i cal Rectoret, al sud-est d'Osor. Apareix recollit per Navarro Colás (1963, p. 94) amb la forma «*manso Picsem*». Elvis Mallorquí (2005, p. 97) indica que «sembla correspondre al mas Triador, o potser n'era veí».

«Lo *mas Pegem* té lo na Sgleya» (LLC 1440); «*mansi pegem*» i «*Mas Pigem*» (*Capb.* 1446); «el *mas Pigem*» (FI 1670); «el *mas Pigem* de Santa Creu de Horta» (LB 1731); «tot aquell *Mas* anomenat *Pigem* situat en dita Parra de Sta Creu [...] afronta asolixent ab lo Colldesaroca, a migdia ab lo Riu de Geronella» (*Llev.* 1731); «*Casa Pigem*» (*Cad.* 1785); «lo *mas* anomenat *Pigem*» (*Llev.* 1792); «Valentín Bayer masover del *Pigem*» (LB 1824); «*Casa Pigem*» (LA 1838); «*Manso Pigem*» (Hip. 1859); «*Manso Pigem* de José Yglesias» (*Amill.* 1862); «*Pigem*» (Pad. 1885); «Se columban los mansos Ruscall, *Pigém* e Yglesias de Osor» (Pad. 1889); «*Pigem*» (Pad. 1930).

El fet que en els dos esments més antics aparegui la forma *Pegem* i que aquesta, el 1446, s'alterni amb *Pigem*, ens fa considerar que el nom és de caràcter antroponímic, una forma aglutinada de *Pe* i *Gem*; el primer element seria una forma abreujada de *Pere* i el segon, una variant contracta de *Guillem*, segons Coromines (*OnCat.*, VI, p. 219), és a dir, que *Pigem* equivaldria, possiblement, a *Pere Guillem* i no pas, com assenyala Moll (ELC, p. 239), a *pi de can Gem* o *Pi* i *Gem* amb caràcter fitotoponímic i format a partir de *PĪNU*⁵³² o bé amb caràcter orogràfic, com esmenten Alcover i Moll (*AlcM*, 8, p. 570), que afirmen que significaria *puig Gem*, i que el segon element és un nom propi.

V. **Mas Pigem a la Vena*.

Pigots, sot dels

«*Torrente vocato des pigots*» (*Capb.* 1342); «*Torrente de Pigots*» (*Capb.* 1560); «fonte de Gayart qui descendit per *torrente de pigots*» (*Capb.* b 1562); «*Torrente vocato des pigots*» (*Capb.* 1622); «*Torrente dels Pigots*» (*Capb.* 1699); «*Sot dels Pigots*» (FS 1785).

Antic nom d'un sot que discorre prop del Soler del Coll en direcció nord-est per unir-se al Ter, a l'embassament de Susqueda, que avui es coneix com a *sot de*

532. És a dir, es tractaria d'una mostra més de cognoms o topònims que no provenen de *puig* o *pi*, com podem observar en un article sense autor —possiblement, però, de Moreu-Rey— titulat «Antroponímia del 1553», BISO, núm. xv, p. 24-31, i que té continuïtat en un altre de breu de 1985, d'Agustí Palau i Codonyers, titulat «Altres cognoms derivats de Pi (Pe)», BISO, núm. xx, p. 44.

la Font de Gaiart; es troba en municipi de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor.

Creiem que aquest terme en plural podria tractar-se d'un zootopònim que indica la presència de l'ocell homònim, un nom provinent del llatí *PICŌRTU*, derivat de *PĪCU*, en el mateix sentit del nom de l'ocell (AlcM, 8, p. 571).

Piguet, cal

«*Cal Piguet*» (LA 1863).

Nom pretèrit d'una casa de la qual desconeixem la situació i que es podria haver originat en un derivat diminutiu de *piga* en el sentit de 'persona pigallada'.

Pineda, la

«*Manso la Pineda* unit al Pidemont» (Escrip. 1769).

Nom de mas únicament recollit en un document, potser per un error de còpia per *Piconera*; si no fos així, es tractaria d'un derivat collectiu de *pi* amb el sufix *-eda* que podria referir-se a un dels antics *mas Pi*.

Pineda, pla de la

«*Pla de la Pineda*» (Escrip. 1769).

Topònim que designava un bosc de pins que se situava prop del Pidemunt. Creiem que es tracta d'un derivat de *pi* amb el sufix collectiu *-eda*.

Pins

V. *Tres P.*

Pins, turó dels

«Punto conocido por *Turó dels Pins* donde pasa la linea divisoria entre la finca manso Comarrodon y la finca manso Casina [...] Se divisa por la parte O. varias casas de campo, entre ellas a unos 75 m. la llamada manso Casina» (OA 1927).

Turó situat en els límits municipals entre Anglès i Osor, a la banda oriental del terme, prop de la Casina, a l'oest, i del camp de Llancers, al sud.

Atès que en aquella zona es poden observar diverses pinedes, creiem que es tracta d'un fitotopònim en plural originat en el nom d'arbre, del llatí *PĪNU*.

Pinsà

«*Finca Pruna* o *Pinsà*» (Amill. 1944); «*finca Pinsa*» (Amill. 1953).

Partida de terra de situació desconeguda.

Com ja havíem indicat anteriorment a Bruguera (2002*b*, p. 215), podria relacionar-se amb l'ocell, però és probable que es tractés d'una propietat de l'amo de la casa homònima i, aleshores, provindria del malnom de persona o del nom de casa.

Pinsà, casa d'en

«Casa al carrer dit de fransa que afronta ab *casa* vulgarment dita *den Pinsà*» (FNA 1819).

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

El nom de la casa sembla que prové d'un malnom individual que devia tenir alguna relació amb el nom d'ocell, com la té el renom recollit per Moreu-Rey (1981, p. 151), «*can Pinsans*», que assenyalava que eren «ocellaires de sempre».

Pinyana

V. **Borrell d'en P.*

Pinyana, castanyeda d'en

«Una pessa de terra part castanyers y brolla de sembradura [...] situada en la Parra de Sta Creu anomenada la *Castanyeda den Pinyana*» (Llev. 1731).

De propietat del Sobirà i situada a Santa Creu, és possible que aquest topònim tingui origen antroponímic, com semblaria evidenciar l'article personal que precedeix l'específic, en el llinatge documentat a Osor esporàdicament al segle XIII, «*en piyyana*» (Not. 1285), i amb notable presència en els segles XVI, XVII i fins al final del segle XVIII.

Pinyana, horts d'en

«Dos horts anomenats *Los Horts den Pinyana* de Jaume Ylla roder» (Llev. 1792).

Nom d'un tros de terra de conreu originat, possiblement, en el llinatge.

Pinyana, mas

«Tros de terra part tanyaleda y part boscos de pertinencias de una pessa de castanyers, tanyaleda y boscosa de pertinencias del *Mas Pinyana*» (Llev. 1792).

El nom sembla d'origen antroponímic, en el llinatge, però el fet que no aparegui a cap altre text ens fa pensar en la possibilitat d'un error de còpia o bé en una manera esporàdica de referir-se a algun altre mas.

Pipes, sot de les [ˈsoddələsˈpipəs]

Un altre nom del *sot de Mas Claver*, antigament *del Carbonell* o *del Molí del Carbonell*, fonamentalment un topònim de Sant Hilari Sacalm.

El terme s'origina del fet que en el seu curs hi havia hagut una indústria artesana de fabricació de pipes de bruc.

Piràmide, la [ləpiˈramiðe]

Pronunciat sense neutralitzar la darrera vocal, aquest terme fa referència a un refugi per a peregrins situat al costat de la capella de Sant Gregori i que consisteix en una piràmide que es va construir a la dècada dels quaranta del segle XX, quan es va restaurar la capella.

Així doncs, el topònim respon a la forma de la construcció, un terme d'origen llatí, de PYRĀMĪDE, provinent, però, del grec ΠΙΡΑΜΙΣ, -ΙΔΟΣ.

Piscina, la [ləpiˈsinə]

Situada a tocar del mas el Maroi, del càmping i del camp de futbol, en el lloc de l'antic *camp Gran del Maroi*. Fou construïda entre 1982 i 1983 i es tracta d'un topònim molt recent referit a la presència d'aquest element per banyar-s'hi.

Piscina, arbreda de la [əɾˈβɾeðəðələpiˈsinə]

Espai planer amb arbres que havia format part de la partida del Maroi i que avui és una zona d'esbarjo situada al costat de la piscina municipal, que n'origina el nom.

Pita, ca la [kaləˈpitə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Bertrana*.

El terme prové del prenom femení *Josepa* amb afèresi i assimilació consonàntica a *Pepa* i amb el sufix hipocorístic diminutiu castellanitzat *-ita*.

Piua, ca la [ˈkaləˈpiwə]

Nom pretèrit però encara recordat de la casa que localitzem al carrer de l'Arbreda, més coneguda per *can Tuïc*.

El terme, que trobem documentat com a malnom individual, «Josep Riera (a) *Piua*» (CB 1901), prové del prenom feminitzat de *Pius*.

Piulades [piwˈleðə]

Antiga peça de propietat del Sobirà i que ara es tracta d'una perxada anomenada *Piuleda*, possiblement per una metàtesi. Es localitza prop del sot de les Soreres, no lluny del Barder, antigament *mas Maig*.

«Item dos pessas de terra juntas la una anomenada *Piuladas* altre Panoÿa que foren del Mas Maig» (*Llev.* 1731); «Dos pessas de terra que foren pert. Del mas Maig la una *Pyuledas* y la altre Panoÿa» (*Llev.* 1792).

Segons Coromines (*DECat*, VI, p. 574), *Piulades* era un terme usat per Verdaguier en l'esborrall de 1867 de *L'Atlàntida* amb sentit de *piuladissa*, derivat de *piular*, cosa que, com indicarem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 152), ens portaria a considerar aquest esment una primera documentació del mot, no sabem, però, si amb el mateix significat.

Piuleda

V. *Piulades*.

Pixarelles

«Pessa de terra dita *Pixarrelles* de Guillem Aulet» (*Capb.* 1343).

Peça de terra de situació desconeguda a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent parcialment del Priorat del Coll.

Malgrat que documentem un «Bernat *de Pixarellas*» el 1421, no creiem que existeixi cap relació entre l'antropònim i el llinatge; així mateix, tampoc creiem que es relacioni amb el mas homònim situat en terme de la Cellera de Ter documentat al segle XVI. Així doncs, possiblement, es tracti d'un derivat de *pixar* en el sentit de 'cascada' i en sentit diminutiu i plural, potser per la presència de petits salts d'aigua prop de l'indret.

Pixolà, can

«*Can Pixolà*» (*Nom.* 1863).

Nom de casa creiem que provinent d'un malnom, que podria tractar-se d'un derivat de *pixar*, però en desconeixem les possibles causes i el sentit.⁵³³

Pla, camí

[kə'mi'pla]

Camí que unia la partida del Solà, vers el Soleric, amb la de la Mata. Ara existeix parcialment, ja que s'hi han realitzat diverses construccions.

«Paraje *Camí Pla*» (*Cad.* 1960).

El nom prové de l'adjectiu, perquè es tracta d'una via amb poques elevacions.
V. *Camí Pla*.

533. MOREU-REY (1981) recull malnoms derivats o compostos de *pixar* amb sentits molt diversos: tenir la part genital molt grossa o molt petita, ser brut o deixat, o provinents d'episodis de caràcter escatològic.

Pla, serra del

[ˈserəðəlˈpla]

Zona planera situada prop de can Serra de Toronell, ara plantada de pins. Situada a una notable alçada, amb una bona visibilitat i prop dels límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, tenim documentat que en aquest indret se situaven sentinelles de guàrdia durant la Guerra de Successió.

«La Serra del Pla» (LA 1711).

Etimològicament, l'orografia planera de l'espai ens indica que el topònim s'origina en l'adjectiu provinent del llatí *PLANU*, -A, -UM.

Pla, vinya del

«Partida *Viña del Pla* limita al Este con torrente de Collsapalomera» (*Amill. 1944*); «finca *Viña del Pla* de Luis Obiols Taberner» (*Amill. 1947*); «finca *Viña del Pla*» (*Amill. 1953*).

Antiga zona de conreu de vinya que es localitzava entre el Croset i cal Teixidor, a tocar del sot de Cal Teixidor o de Collsapalomera, al nord d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un topònim de caràcter orogràfic, ja que se situa en una zona amb pocs desnivells, per tant, provinent de l'adjectiu.

Pla d'en Bruguer

«Pessa de terra boscosa en partida vulgarment dita *lo Pla den Bruguer*» (*Llev. 1792*).

Partida de terra de situació desconeguda.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal fa pensar en un nom d'origen antroponímic, concretament del llinatge documentat des del segle xv i que ha arribat fins als nostres dies com a segon cognom,⁵³⁴ tot i que no l'hem localitzat en els segles xvi i xix; l'altre element fa referència a l'orografia.

Pla de Formentar, partida de terra

«*Pago o paraje Pla de Formental*» [inclou sis peces de terra i un camí] (*Cad. 1960*).

Partida situada a Santa Creu d'Horta entre el mas l'Espinau i l'indret conegut com a *Duraula*, vers la partida anomenada *Fontanilles*, no gaire lluny de ca n'Iglésies.

Creiem que es tracta d'una partida situada en el pla que li dona nom, un terme grafiat amb -l final potser per castellanització i que deu tractar-se d'una forma composta pel nom amb caràcter orogràfic *pla* i *formentar*, possiblement un derivat de *forment*, en el sentit de 'lloc on es conrea aquest cereal' (DECat, IV, p. 218).

534. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència i pluralitzat a *Brugués*.

Pla de la Illeta, el [ə'l'pladələ'jetə]

Partida situada vers aquest pla proper a les Mines d'Osor, origen del nom.

«territori anomenat *pla de la Ylleta*» (FP 1806); «tros de terra de castanyers per vaga plantat territori dit *lo pla de la Illeta*» (FNA 1811); «territori nomenat *lo Pla de la Illeta*» (FP 1820); «Territorio nombrado *Pla de Lilleta*» (FP 1860); «Finca *Pla de Illeta*» (Amill. 1944); «finca *Pla Illeta*» (Amill. 1947); «Pago o *paraje de Lilleta*» [indica que s'estén entre la Mina i la Costa del Pont] (Cad. 1960).

Gràficament, cal esmentar l'aglutinació de l'article amb el nom propi els anys 1860 i 1960, així com la forma arcaica amb Y- inicial de 1806.

V. *Illeta, pla de la*.

Pla de la Illeta, baga

«Vaga denominada *Plá de la Illeta* que forma parte de la finca Pidevall» (FP 1861).

Peça boscosa de castanyers que devia formar part de la partida homònima.

V. *Pla de la Illeta, el*.

Pla de Sant Gregori, font del [ˈfoɲdəl'pladəsəŋgrə'ɣori]

Forma composta oïda esporàdicament per referir-se a la *font del Toronal*, que, de fet, es localitza en el pla de Sant Gregori.

V. *Sant Gregori, pla de*.

Pla de Sant Gregori, pineda del [pi'neðədəl'pladəsəŋgrə'ɣori]

Espai boscos de pins que es localitza al pla que n'origina el nom, al cim de la muntanya de Sant Gregori.

V. *Sant Gregori, pla de*.

Pla del Forn, perxada del [pər'jadədəl'pladəl'forn]

Zona boscosa de castanyer que es localitza a tocar del mas el Veguer, al pla homònim que n'origina el nom.

V. *Forn, pla del*.

Pla del Trull, camí del [kə'miðəl'pladəl'truj]

Antic camí situat al nord del terme, als límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'espai avui ocupat per l'aigua de l'embassament de Susqueda.

Malgrat que es pronuncia ioditzat, creiem que es tracta d'un topònim compost pel nom de caràcter orogràfic *Pla* i el nom *Trull*, 'molí d'oli', del llatí tardà TROCLU, del llatí vulgar TORCLUM, del llatí clàssic TÖRCULUM, -I, derivat de TÖRQUERE, 'törcer, espremer' (DEM, p. 423); així, indicaria un indret on havia existit una premsa d'aquesta mena.

Pla Jugador, riera de

«Pessa de terra part tanyaleda y part ginestar Parra de Sta Creu [...] Afronta asolixent en honor del Mas Bardé; a mitgdia ab una pessa anomenada Borrell den Pinyana; a ponent ab la *Riera de Plajugador* y a tremuntana en honor del Mas Vaguer» (*Llev.* 1731).

Hidrònim a Santa Creu d'Horta diferent del *torrent de Jugador*, localitzat vers el Veguer; per tant, devia ser un dels torrents o sots que formen la riera d'Horta.

Es tracta d'un nom de lloc l'origen del qual és incert.

V. **Jugador, mas*.

Pla Regador, torrent de, o sot de Pla Regador [ˈsoddəˈplaxəɣəˈðo]

Curs d'aigua que discorre en direcció nord-est vers els masos el Veguer i el Gelats, a la zona de l'antic Gausac, i que és un dels que forma la riera d'Horta.

«Una pessa de terra buscosa de Ginestar anomenada Collsespia [...] Afronta en totas parts en honor llur ü a tremuntana mediant *Torrent de Plaregador*» (*Llev.* 1731).

L'hidrònim s'origina en la partida de terra homònima de Santa Creu d'Horta per la qual discorre.

V. *Regador, pla*.

Pla Sabatuda, collet de

Pas situat a la carretera que des del Gelats es dirigeix fins a Osor passant pel Ripoll, prop del Gomis. Sols apareix en guies excursionistes, «*Collet de Plassabatuda*» (AAEC 1882); «*El petit coll de Plaça Batuda*» (CEC 1924); «*coll de Plaça Batuda*» (Castells).

Gràficament, el fet que el 1882 s'aglutini el nom amb l'article salat provoca la confusió a *plaça*, talment com si es tractés d'un espai urbà i no pas d'un terme orogràfic, d'un *pla*.

V. *Sabatuda, pla*.

Plaça, la [ləˈplasə]

Nom amb què es coneixia una part dels carrers Major i de Catalunya, la que va des de can Jan i cal Sastrellarg fins a can Peret i cal Sastre. Aquest espai es considerava plaça per la seva amplada en relació amb la resta de carrers del poble. Se l'ha conegut, també, com a *plaça Major, de la Constitució, Constitucional, de la República, Pública* o *Gran*.

«*La Plaça*» (*Escrip.* 1776); «*La Plassa*» (LV 1757).

Es tracta d'una forma simple deguda al fet que durant molts anys era la plaça de més dimensió d'Osor, és a dir, un genèric esdevingut específic, provinent del llatí vulgar *PLATTEA*, del llatí clàssic *PLATEA*, -AE, 'carrer ample', del grec *PLATEÏA* (DEM, p. 330).

Plaça (de la Constitució o de la República), font de la [ˈfɔŋdələˈplasə]

Font situada a la Plaça, actualment carrer Major, i que té l'aigua procedent del dipòsit municipal. Oralment se l'esmenta amb la forma simple, tot i que per escrit en algunes ocasions apareix la forma composta.

«*Font de la Plaça Constitucional*» (LA 1917); «*Font de la Plaça Constitució*» (LA 1923); «*Font de la plaça de la República*» (LA 1938, lligall 252).

És evident que el nom de la font prové de la seva situació.

V. *Plaça, la*.

Plaça Gran, carrer de la

«*Carrer publich que va a dita Plaça Gran*» (FNA 1808).

Una altra forma composta de referir-se al carrer de la *Plaça Pública*.

V. **Gran, plaça*.

Plaça Major, carrer de la

«*Casa en lo carrer per lo qual se ba a la Iglesia Parroquial de la propia vila afronta carrer que ba a la Plassa Major*» (FNA 1830).

Nova forma composta referida al carrer de la *Plaça Pública* o de la *Plaça Gran*.

V. **Major, plaça*.

Plaça Major al Pont, carrer de la

«*Carrer que va de la Plassa Major al Pont*» (FN 1800); «*carrer que va de la Plassa Major al Pont*» (FNA 1805).

Forma composta de referir-se al carrer del Pont.

V. *Pont, carrer del*.

Plaça Pública, carrer de la

«*Lo carrer que va a la plassa publica de dita vila*» (FNA 1801); «*Carrer que va a la Plassa publica*» (FNA 1808).

Part del carrer Major, concretament la que va des de can Jan i can Raset fins a les escales de l'Issa, davant de can Pujol, sobre el parc infantil.

Topònim compost urbà que es refereix al lloc on es dirigeix el carrer.

Plaça Vella

V. **Bosc de la P. V.*

Plaça Vella, camí de la

«*Camí que va a la plassa vella*» (FN 1829).

Desconeixem si es tracta d'un error de còpia per *carrer* o bé si feia referència a algun camí —possiblement, el de Sant Hilari Sacalm— que entrava o sortia de la població per la plaça Vella.

V. *Vella, plaça.*

Plaça Vella, carrer de la

«Lo carrer anomenat vulgarment lo *carrer qui va a la plaza vella*» (RFM 1709); «*Calle de la plassa Vella*» (Escrip. 1768); «*Carrer de la plassa Vella*» (Cad. 1785); «*carrer anomenat lo que va de la Plassa Major a la Plassa Vella*» (FN 1800); «*Carrer a la plassa Vella*» (FNA 1806); «*carrer que va a la plassa vella*» (FN 1828); «*carrer que va a la plassa Vella*» (FNA 1830); «*carrer qui va a la Plassa Vella*» (FN 1843); «*Calle de la Plaza Vella*» (Nom. 1863); «*Calle de la plaza Vella*» (Pad. 1884); «*calle Plaza Vieja*» (LA 1909); «*Calle de la plaza Vieja*» (Pad. 1930); «*Calle de la Plaza Vieja*» (LB 1933).

Històricament, aquest era el terme amb què es coneixia la part del carrer Major que anava des de la Plaça, entre cal Sastre, cal Sabater i can Peret, a l'inici del carrer del Pont, fins a la plaça Vella, a l'inici del carrer de la Penya.⁵³⁵

Topònim urbà que pren el nom del lloc a on s'arriba, la plaça Vella.

V. *Vella, plaça.*

Plaça Vella, gorga de la

[ˈɡorɣəðələˈplasəˈβeja]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, sota la plaça que n'origina el nom, prop del pont Vell, també habitualment coneguda com a *gorga de Can Santa*.

V. *Vella, plaça.*

Plaça Vella al Pont, carrer de la

«*Carrer de la Plassa Vella al Pont*» (FN 1800); «*Carrer que va de la Plassa Vella al Pont*» (FNA 1807).

Forma composta referida a la part del carrer de la Riera que va de la plaça Vella al carrer del Pont.

535. Tanmateix, hem trobat formes documentals que no se cenyeixen exactament a aquest carrer, malgrat que també prenen com a referent la plaça Vella: «*carrer que va del Pont a la plassa Vella*» (FN 1800) o «*Carrer dels quatre cantons qual va a la plassa Vella*» (FNA 1806); en aquestes ocasions, sembla que es fa referència a una part del carrer de la Riera.

Placeta, la

[ləplə'setə]

Amb aquest diminutiu de *plaça* es coneixen popularment dos espais urbans osorencs, la plaça de Catalunya i l'espai planer de davant de la font de Ca n'Aubreda.

Plana

V. **Rocaplana*.

Plana, la¹

«Loco vocato *sa plana*» (*Capb.* 1342); «Loco vocato *Saplana*» (*Com.* 1355).

Indret que sembla que se situava prop de can Cercenedes de Susqueda, al nord del terme municipal d'Osor i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Precedit de l'article salat arcaic que apareix aglutinat al segon esment, aquest topònim devia referir-se a un espai sense gaire elevacions.

Plana, la²

«Loco vocato *la plana*» i «honor de dits Ripoll nomenat *la plana*» (*Rip.* 1562); «Item una pessa de terra situada en dita parroquia della de la riera de nuguero-la en lo lloch anomenat *la plana*» (*Rip.* 1562).

Homònim del localitzat en parròquia de Susqueda, es tracta d'un indret situat entre les propietats del Ripoll, el Gomis i el Baier, prop de la riera de la Noguerola.

L'origen del topònim deu provenir de l'aspecte orogràfic, del llatí *PLANU*, -A, 'sense elevació; terreny pla d'una certa extensió; superfície sense elevacions' (*DEM*, p. 330).

Plana, la³

«*Bordonera de sa Plana* de Pere Puigdevall parroquia de Monsoliu» (*Capb.* 1343); «*Lo Mas Planas* paga delme y primicia al Priorat de NS del Coll» (*Coll* 1691).

Antic mas que devia situar-se prop de la riera d'Osor, als límits amb Sant Hilari, on localitzem el gorg de la Plana. En això coincidim amb Pladelasala (1960, p. 372) quan indica: «No obstante, antes de entrar a la de Mansulí, se encuentra el pasaje fluvial conocido por "gorg de la Plana" que, como en el caso de los "gorg de las Terrades" y "gorg de Vallfogona" podría indicar otro manso». Per tant, sembla que fou així, tot i que es trobés en parròquia de Santa Maria de Mansolí i depengués del Priorat del Coll.

Desconeixem si el nom del mas té origen orogràfic o bé antroponímic.

Plana, aulet d'en

«Una pessa de terra que antes eran diferents pessas de terra anomenat las Hortas y *Aulet den Planas* [...] Afronta ab lo Torrent anomenat den Sitjar y ab la Riera de Ozor» (*Llev.* 1731); «aquella pessa nomenada Las Hortas y *Aulet den Plana*» (*Llev.* 1792).

Bosc d'alzina el nom del qual deu ser de caràcter antroponímic, com demostraria que vagi precedit de l'article personal i que s'alterni la forma singular amb la plural.

Plana, camp d'en

[ˈkamdəmˈplanə]

Antiga peça de terra de conreu que es localitzava prop de can Bosc en direcció oest.

Possiblement, l'origen del topònim es trobi en el llinatge.

Plana, camp de la, o feixa de terra o peça de terra de la Plana

«Campo vocato *camp de sa plana*» i «*fexie terra ça Plana*» (*Capb.* 1342); «*pessa sa Plana* de Pere Puigmitjà» (*Capb.* 1343).

Zona de conreu el nom de la qual pot referir-se a algun dels masos homònims o bé a l'adjectiu en el sentit de 'superfície sense elevacions', del llatí *PLANU*, -A (*DEM*, p. 330).

Plana, can

[ˈkamˈplanə]

Mas existent al nord-est d'Osor, prop del camí Ral del Coll, entre can Bosc i la riera d'Osor al sud i les Casulles i el Part al nord. Pladelasala (1960, p. 372) indica que podria datar del segle XI: «... de Plana (s. XIV); vineam que est in ipsa Plana Sti Petri, s. XI». Tanmateix, sembla que hi hauria hagut diversos masos homònims, ja que l'existència d'un gorg de la Plana en els límits amb Sant Hilari Sacalm així ho fa creure; també n'ha existit un altre en parròquia de Susqueda. La casa apareix recollida al *Nom.* 2004 com a «*Can Plana*».

«*Mansum de Plana*» (*Cop.* 1234); «*Manso de Plana*» (*Not.* 1285); «*mas Plana* habitat per Pere de Plana» (*Man.* 1316); «*Mansum Plana*» (*Not.* 1334); «*Petrus filius Petri de Plana domo mansi mei de Plana*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Plana*» (*Capb.* 1446); «*Mansi de Plana*» (*Capb.* 1560); «*Mansi Plana*» (*Capb.* b 1562); «*Mansi Plana*» (*Capb.* 1622); «*Manso Planas*» (*Escrip.* 1696); «*mansi den plana*» (*Capb.* 1699); «*Mas Plana* parroquia Osor» (*Acl.* 1767); «*la casa den Plana*» (*LB* 1775); «*can Plana*» (*LA* 1799); «*can Plana*» (*LB* 1815); «*Simon Plana* y Garroset pagés propietari hereu del *Mas Plana*» (*FN* 1824); «*Mas Plana*» (*FNA* 1831); «*Joseph Morella roder cambrer de can Plana*» (*LB* 1849); «*Plana*» (*Pad.* 1884); «*Can Plana* de Juan Agustí» (*OS* 1927); «*Can Plana*» (*LLC* 1930); «*Juan Agustí Panella del Manso Plana*» (*DFE* 1939); «*manso Plana*» (*Amill.* 1953); «*Casa de campo* denominada *Can Plana*» (*DFE* 1967).

Gràficament, cal assenyalar que apareix també en plural i que el nom propi que era precedit del genèric *mas* o *casa* ara va amb la contracció *can*.

L'origen del mas podria ser orogràfic, ja que es localitza en un espai planer; tanmateix, no hi ha dubte que es relaciona amb el llinatge, que, a més, és el dels propietaris durant molts segles: *en Plana* (1285), *Pere de Plana* (1316), *Pere de Plana* (1334), *Pere Plana* (1497), *en Plana* (1553), Salvi Sangles àlies *Plana* per matrimoni amb Antònia *Plana* (1560), *Pere Plana* (1622), Gabriel Hilari *Plana* per matrimoni amb Maria *Plana* (1699), Francisco Garroset i *Plana* (1792), Francisco *Plana* (1862). Es tracta d'un llinatge documentat des de 1234, *de Plana*, i que ha perviscut fins als nostres dies, encara que amb la forma plural *Planas*,⁵³⁶ que s'ha anat alternant amb el singular. En van ser portadors diversos antics caps de casa, «Arnau i Berenguer *de Plana*» (*Man.* 1316), «Bartolomeus *de Plana*» (PLO 1473), «Pere *Plana*» (*Fog.* 1497) i «*En Plane*» (*Fog.* 1553), i dos alcaldes, Simó *Plana* (1840) i Jordi Vilarró *Planas* (1995). Desconeixem si fou el topònim el que originà l'antropònim o bé el fet invers, ja que, com hem pogut observar, la relació entre el mas i el llinatge és evident des de molt antic; tanmateix, Navarro Colás (1963, p. 69) es decanta pel caràcter antroponímic del nom de la casa: «En el topónimo que tratamos, como en casi la mayoría de casas de campo debido a la vinculación de sus habitantes con ellos, es *mas Plana* procedente de un antropónimo».

V. *Can Plana*, *Can Plana a Osor*, **Casa Nova d'en Plana*.

Plana, gorg de la

[ˈɡorɣdələˈplənə]

Impressionant salt d'aigua i gorg situat a la riera d'Osor, just al límit entre els municipis de Sant Hilari Sacalm i d'Osor, a l'oest del Carbonell i al nord del molí d'en Boscà. Esmentat per Pladelasala (1960, p. 372), apareix la foto a diverses postals antigues.

«punto conocido por *Gorch de la Plana* al pie dela Riera de Monsolí» (OSHS 1890); «el punto conocido por *Gorg de la Plana* que está al pié de la Riera de Montsolí heredad del Manso Soler y con fin de este término municipal» (OSHS 1927).

Aquest gorg sembla assenyalar l'existència d'un mas *la Plana* en aquella zona, possiblement de parròquia de Santa Maria de Mansolí.

V. **Plana*, *la*³.

Plana, mas de

«*Mansi de Plana*» (*Capb.* 1446).

Situat en parròquia de Santa Creu d'Horta, sembla evident que es diferencia dels seus homònims. Desconeixem, però, en quin espai concret es trobava.

536. Segons el Pad. 2002, amb dos casos, un com a primer cognom i l'altre de segon.

No sabem si es tracta d'un nom de lloc de caràcter orogràfic, en el sentit de 'superfície sense elevacions', o bé antroponímic, del llinatge, com sembla en el cas de *can Plana*.

Plana, perxada

[pəɾˈʃaðəˈplanə]

Zona boscosa de castanyer localitzada entre el sot del Cerver i el del Clascar, entre els masos el Cerver i el Clascar en una zona planera, raó que n'origina el nom.

Plana, sot de la, o torrent de la Plana

«*Torrente de sa Plana*» (*Capb. 1342*); «otro barranco que toma sucesivamente los nombres de *Sot de la Plana*, Sot de la Roca del Lorer, Sot de Era Cremada y Sot de Rabionet» (*IGCOS 1927*).

Nom que rep el torrent que serveix de límit entre els municipis d'Osor i de Susqueda en la zona més al nord i que discorre en direcció SSE fins a unir-se al Ter.

El fet que el curs d'aigua discorri entre els masos la Plana, a Osor, i la Casa Nova de la Plana, a Susqueda, creiem que és a l'origen del nom.

Plana d'en Forn, camí de la

«Balans de terra mitjaries ab lo hereu del Mas Bayer que posseheix dit Vernedas en la Parra de Ozor [...] Afronta asolixent sota lo *Camí de la Plana den forn*» (*Llev. 1731*).

Camí que devia conduir a la plana d'en Forn, que n'origina el nom.

V. *Forn, plana del*.

Planella, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Planellas* [...] Afronta asolixent en honor den Bayer; a mitg dia ab la arrencada den Gomis; a ponent ab la Riera de Nogarola y a tremuntana ab lo Sarrat de Serra aguda» (*Llev. 1731*); «*Pessa de terra* de castanyers territori nomenat *Planella*», «*Pessa de terra* ab lo nom de *Planella*» i «part de aquella *pessa* de pertinencias del mas Pidemunt nomenada *la Planella*» (*Llev. 1792*).

Nom d'almenys dos indrets, l'un de propietat del mas el Ripoll i situat al sud d'Osor, i l'altre de propietat del Pidemunt, a l'est de la població.

Gràficament, cal esmentar el plural de 1731, que és possible que respongui al fet que es tracta de més d'una peça de terra; de fet, el 1792 se l'anomena «territori».

Malgrat que documentem el llinatge als segles XVIII i XX, creiem que el nom prové del terme orogràfic, derivat diminutiu de *pla* amb el sufix *-ella* (*AlcM*, 8, p. 636).

Planelles, les

«lo lloch anomenat *las planellas* axi com afronta a mitgdia en la riera de la noguerola aponent y tremuntana en honor de dita Elisenda nogareda de munt» (Rip. 1317); «una pessa de terra en lo lloch anomenat *planellas*» (Rip. 1562).

Indret que es localitzava prop de la riera de la Noguerola o de les Ribes, entre el mas el Ripoll i els antics masos Noguereda i Arrancada.

Es tracta d'un derivat de *pla* amb el sufix diminutiu plural *-elles*, ja que es tracta d'una zona amb diverses planes de poca extensió, com indica Domingo i Francàs (1997, p. 269).

Planells

«Loco voccato *planells*» i «honor de dit Ripoll anomenat *planells*» (Rip. 1562).

Nom pretèrit d'un indret que es localitzava vers el Ripoll.

Es tracta d'un orònim derivat de *pla* amb el sufix diminutiu en plural *-ells*, potser perquè 'es troba sobre una eminència, o entremig de formes altes de relleu' (ENL, p. 29), concepte que també recull Domingo i Francàs (1997, p. 269).

Planes, les¹

«Loco voccato *sas Planas*» [vers el Bancs] (*Capb.* 1446); «tros de terra de castanyeda situat lloc anomenat *Les Planes*. Afronta amb la Serra de Rabasseda, amb el quintà de Puig Savinya, amb en Viurabol, amb honors den Mont» (FI 1605); «pessa de terra brollar lloch anomenat *les planes* [...] de pertinencias del mas Ripoll» (Rip. 1606); «peça de pertinença del mas Triador, lloc anomenat *Les Planes*» (FI 1624); «lo lloch anomenat *las Planas* [...] afronta asolixent en honor llur anomenat la Costa del Collsacudina, mediant camí que va de Ozor a Sta Creu; [...] a ponent en honor del Mas Subirá anomenat Coll del Bes; y a tremuntana part en honor llur anomenat la Castañeda Vella y part en honor del Mas Busquets anomenat Lo Serrat de la Llosa» i «pessa de terra en lo lloch anomenat *las Planas*; afronta asolixent en honor den Masferrer; a mitgdia en honor den Banchs; a ponent en honor den Serras de Toronell» (*Llev.* 1731); «territori dit *Las Planas* parroquia de Santa Creu» i «Aquella balans de terra situat en lo lloch de *las Planas* y Suyol» [de can Serra de Toronell] (*Llev.* 1792).

Nom de dues antigues partides de terra, una situada al sud-est d'Osor, a Santa Creu d'Horta, de propietat del mas el Ripoll, i l'altra al nord-est, vers el mas Masferrer.

En ambdós casos, el topònim podria tenir un origen orogràfic, de *plana*, del llatí *PLANU*, -A; tanmateix, també es podria haver donat el cas que s'hagués format a partir del mas homònim que havia existit a totes dues zones.

Planes, les²

«Peça de terra dita de *ses planes*» (Man. 1316); «Pessa de terra anomenada *Ses Planes*» (Capb. 1446); «Peça anomenada *Les Planes* afronta en honor del Mas Triador» i «Una *peça de terra* que posseeixen a carta de gràcia del propietari del mas Triador, anomenada *Planes*» (FI 1562); «Peça anomenada *Les Planes* de pertinença del mas Triador» (FI 1618); «Pessa de terra nomenada *Las Planas*» (Llev. 1792).

Peces de terra de propietat de ca n'Iglésies i del Triador, situades a Santa Creu d'Horta, entre les propietats del Bosquet, el Triador, ca n'Iglésies i el Viurevol, al sud-est del terme. Pladevall (1962b, p. 284) n'esmenta una altra d'homònima entre el mas i la riera de la Noguerola que el 19 de maig de 1317 Elies de sa Crofogerreda d'Amunt la va establir a Guillem de Puigrovir perquè hi plantés oliveres.

El nom podria haver-se originat en el mas o en la partida homònima si no és que es tracta d'un plural de l'adjectiu.

V. **Planes, les*¹; **Planes, masoveria de les*.

Planes, albereda de les

«Una peça de terra anomenada *Planes* o *Alberenda de les Planes*» (FI 1562).

Antic indret amb presència d'àlbers situat a Santa Creu d'Horta, entre ca n'Iglésies i el Triador.

El nom devia originar-se en el del mas o bé en el de la partida de terra.

Planes, aulet de les

«Pessa de terra d'Aulet situada al lloch anomenat l'*Aulet de les Planes*» (FI 1606).

Diferent a l'homònim singular, ja que aquest es localitza vers Santa Creu d'Horta.

El topònim podria tenir relació amb l'antic mas que s'havia situat en aquesta zona, si no és que s'originà directament de l'orònim.

Planes, baga de les

«Peça de terra la *castanyeda de Les Planes*» (FI 1606); «*baga de las Planas*» (FI 1750).

Antic bosc de castanyer del qual desconeixem la situació.

El topònim semblaria de caràcter orogràfic, malgrat que es podria haver relacionat amb algun mas homònim.

Planes, mas

[lə'planə]

Mas localitzat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, la casa més al nord del terme d'Osor, prop dels límits amb Susqueda. És potser per aquesta raó que

apareix freqüentment situat en la cartografia, «*La Plana*» (MAPA 1 i 4), «*Casa de Plana*» (MAPA 2).

«*Mansi de Planis*» (Capb. 1560); «*Mansi de ses Planes*» (Capb. b 1560); «*Mansi de Planis*» (Capb. 1622); «*Son Mas Planas y al Mas Planas de Munt agregat de Pere Planes pages de St Vicens de Susqueda*» (Llev. 1792).

Grafiat antigament en plural, actualment és habitual que s'esmenti en singular.

Atesa la seva situació en un espai planer, hem de creure que el nom, en singular o plural, prové de l'adjectiu femení de caràcter orogràfic en el sentit de 'superfície sense elevacions'; tanmateix, el fet que el 1792 el propietari del mas tingui com a llinatge el nom de la casa fa creure que també es podria haver tractat d'un topònim originat en el llinatge.

Planes, masoveria de les

«Una pessa de terra en dita Parra anomenada *Masoveria de las Planas*. Afronta a mitg dia en altre honor llur fins á la Posa; a ponent en honor del Mas Baceda de Vall y Mas Puigarquer que posseheix en Serra y part en honor llur de Puixborrell y a tremuntana ab lo Mas Serra de Toronell» (Llev. 1731); «Pessa de terra part cultiva y part boscosa anomenada *Masoveria de las Planas*» (Llev. 1792).

Antiga masoveria que es localitzava al nord-est d'Osor, entre can Serra de Toronell, el Bancs i Masferrer.

Topònim possiblement de caràcter orogràfic, plural de l'adjectiu femení *plana*. V. **Masoveria de les Planes*.

Planes, roques de les

«Una pessa de terra boscosa situada al peu de la Montanya de Puigdefrou de sembradura sis vessanas poch ô menos; Afronta asolixent en honor den Panella; a mitgdia aixi mateix ab lo peu de las *rocas de las Planas*» (Llev. 1731).

Zona de terra, amb presència de roques, situada vers el puig d'Afrau, al nord-est d'Osor no gaire lluny dels límits municipals amb la Cellera de Ter.

El nom, possiblement, prové del fet que es localitzaven prop de la masoveria homònima, que, per tant, seria l'element que l'originaria.

V. **Planes, masoveria de les*.

Planes d'Amunt, mas

«*Son Mas Planas dirruit y al Mas Planas de Munt agregat*» (Llev. 1792).

De propietat de Pau Planes, de parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i terme de Rupit, aquest mas podria no haver estat en terme osorenc, malgrat localitzar-se molt a prop, al nord de la Plana, terme d'Osor, i la Casa Nova de la Plana, a Susqueda.

Topònim compost el primer element del qual, possiblement, era d'origen antropònimic, ja que coincideix amb el llinatge del propietari, i el segon, una locució prepositiva que indica situació en contrast amb alguna casa homònima.

Planica de Susqueda, mas

«*Manso Planica de Susqueda* de José Plana» (Amill. 1862).

Forma singular i composta referida a *les Planiques*.

V. *Planiques*, les¹.

Planiol, el

«Petia terra vocata *Planiol* qui fuit mansi sa Basseda devall» (Capb. 1446); «la *pessa del Planiol*» i «Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Planiol*» (Llev. 1731); «Pessa de terra *al Planiol*» (Llev. 1792).

Peça de terra de propietat del Bancs, que es localitzava entre aquest mas i el Beceda d'Avall.

Possiblement, es tracta d'un diminutiu de *pla* en el sentit de 'terreny pla de poca extensió' (AlcM, 8, p. 638), un terme que, segons assenyala Coromines (DECat, VI, p. 580), «és bastant difós en l'onomàstica i que, com a apel·latiu, viu en ross. i mall.». Malgrat que hem documentat el mot com a llinatge osorenc a la segona meitat del segle XVIII i que ha perviscut fins als nostres dies com a segon cognom,⁵³⁷ no creiem que hagi existit cap relació entre antropònim i topònim.

Planiques, les¹

[ləsplə'nikəs]

Mas situat en terme municipal de Susqueda però amb la propietat que s'endinsa a Osor; al nord de la Creu de Portell i a l'oest de can Rapic i límit de la propietat de la Codina. Apareix en cartografia, «*Les Planiques*» (MAPA 1, 5 i 7) o «*Las Planicas*» (MAPA 2), i en guies excursionistes, «*Les Planiques*» (CEC 1924 i Cardós).

«Johannes Planas alias Planicas dominus utilis *mansi* Planas sive *Planicas* parochia Susqueda» (Capb. 1699); «Geroni Baranguer masover de *las Planicas*» (LB 1765); «*Manso Planicas*» (Hip. 1852); «*manso Planicas*» (IGCOS 1927); «Partida Codina y Salomó [Barrio S. Miguel] linda al N. con *Manso Planicas*» (Amill. 1944); «*Manso Planicas*» (Amill. 1953).

En singular o plural i en alguna ocasió amb la forma composta per indicar pertinença a Susqueda, es tracta d'una forma toponímica no localitzada a les obres consultades. Possiblement, és una forma femenina de *planic*, 'pla petit', diminutiu de *pla* (AlcM, 8, p. 638), potser en relació amb la propera *Plana*, derivat femení de *pla*, de fet, el document de 1699, mitjançant l'ús de la conjunció llatina

537. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

sive, sembla indicar que *Planiques* seria un altre nom de *Planes*, potser per diferenciar aquesta d'alguna d'homònima.

V. **Bronzer de les P.*

Planiques, les²

«punto conocido por Creu de Portell junto al camino que conduce a S. Martín Sacalm en la divisoria de las propiedades *Planicas* y Codina» (OS 1927); «las propiedades *Planicas* y Codina» (IGCOS 1927); «Partida pessa de *las Planicas* linda N. E. con manso *Planicas*» (*Amill.* 1944); «pieza de *las Planicas*» (*Amill.* 1953).

Petita partida de propietat del mas les Planiques, de Susqueda, situada en terme municipal osorenc, al nord del terme.

El nom del tros de terra prové del mas susquedenc.

V. *Planiques, les*¹.

Plans, turó dels

[tu'roðəls'plans]

Topònim als límits entre Osor i Brunyola, un turó de 812 metres d'altitud al sud-est d'Osor, «*T^o dels Plans*» (MAPA 1).

«se ha seguido la linea divisoria de los términos de Osor y Bruñola, siguiendo camino de Inglés o San Hilario Sacalm hasta el pico denominado *Turó dels Plans*» (OB 1927).

Atès que es tracta d'un espai orogràficament complex, creiem que el topònim es refereix al punt més elevat en una zona amb alts i baixos, aspecte amb el qual coincideix Navarro Colás (1963, p. 69), que indica que: «En nuestro caso se trata de la palabra *Plans*, igual al de su significado primario de lugar llano, geográficamente está enclavado en una extensión del que es el único elemento elevado».

Plansacau, collet

[ku'ʎet'plansə'kaw]

Pas entre muntanyes situat en un espai boscos proper al Clascar, al nord d'Osor.

Recollit oralment, semblaria un topònim compost de *plan* + *sa* + *cau*; el primer element seria de caràcter orogràfic, de *pla*, amb manteniment de la *-n* etimològica; de fet, es tracta d'un pas força planer. L'article salat arcaic femení *sa* ens fa creure en una possible diftongació de *calm*, aspecte que li donaria un cert caràcter tautològic, ja que no creiem que es faci ús de l'article femení sense concordança amb un possible *cau* masculí en sentit de 'espai on s'amaguen els animals', és a dir, que possiblement es tractaria d'un *pla de la calma*.⁵³⁸

538. De fet, BOLÒS i HURTADO (2001, p. 27) situen un topònim «*ipsa Calme*» de l'any 937, vers Sant Gregori, al sud-est d'on situem el que ens ocupa, és a dir, que no es tractaria d'una forma estranya a la zona.

Plansaulina

«Una pessa de terra anomenada *Plansaulina* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant Torrent de las Tunas; a mitg dia en honor den Funollet anomenat Feixa den Parral; a ponent en honor de dit Vaguer; y part en honor den Funollet anomenat Artiga de forment» i «pessa de terra anomenada *Plan Saulina*» (Llev. 1731); «pessa de terra dita *Plansaulina*» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra situada al sud d'Osor, vers el Gelats i el Parral del Sobirà. Creiem que es tracta d'un topònim compost que apareix aglutinat, encara que en un cas de 1731 només parcialment, format per *pla* amb la *-n* etimològica, l'article salat femení *sa* i el nom *aulina* referit a 'alzina', podria ser que amb sentit col·lectiu.

Plantada de la Creu de Rocamonera, la

«pessa de terra anomenada *Saplantada de la Creu de la Rocamonera*; Afronta asolixent ab llur dit Mas de la Nugareda; a mitgdia en honor de llur Mas Rajol» (Llev. 1731); «Una pessa de terra anomenada *La Plantada de la Creu de Roca Monera*» (Llev. 1792).

Peça de propietat de can Cercenedes que se situava prop de la riera de la Noguerola, no gaire lluny en direcció sud d'Osor.

Topònim compost pel nom *plantada* en el sentit de 'terreny de sembradura' i que, segons Coromines (DECat, VI, p. 589, i *OnCat.*, VI, p. 238), sovint és especialitzat en 'l'olivar', originat, per tant, en el participi femení del verb *plantar*; la resta d'elements es refereixen a l'indret en el qual es localitzava, a la *creu*, possiblement de terme, del llocdit *Rocamonera*.

V. **Creu de Rocamonera*.

Plantadís

[pləntə'ðis]

Veïnat format per diversos masos situat en una zona muntanyosa localitzada entre els municipis de Susqueda, d'Osor i de la Cellera de Ter, des del mas els Aigols fins al puig d'Afrau.⁵³⁹ Apareix recollit explícitament per Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 640) i Coromines (*OnCat.*, VI, p. 238) i a diverses obres cartogràfiques, entre les quals la de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, que l'esmenta com a «*Plantadís*» (MAPA 3).

«*Plantadicium* Gundemari episcopi» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 922); «*Plancadicium*» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 978); «loco vocato *plantadís*» (Not. 1334);

539. La GEC, 11, p. 677, recull el topònim com a «Veïnat (10 h. Diss [1970]) del municipi de la Cellera de Ter (Selva) als vessants nord-orientals del pla de Sant Gregori, damunt el congost del Pastoral». En la darrera edició de la GEC (2002) s'indica que és despoblat.

«Una pessa de terra situada en Puig de frou [...] afronta [...] â tremuntana part ab lo veïnat de *Plantadis* de Angles» (*Llev.* 1731).

Segons Coromines (*OnCat.*, VI, p. 238), és un derivat de *plantada*, 'terreny de sembradura'.

Plantadís, camí de

«*Camí qui va a Plantadís*» (*Mad.* 1630).

Camí que discorria entre els termes municipals d'Osor i de la Cellera de Ter i que rebia el nom del veïnat al qual es dirigia.

V. *Plantadís*.

Plaques, camí de les

[kə'miðələs'plakəs]

Forma oral oïda en diversos informants per referir-se al camí que uneix el pla de Sant Gregori amb la Serra de Toronell i que discorre en direcció est.

Es tracta d'un topònim recent fruit de l'acotament de caça d'Osor que té com a límit aquest camí i on, per tant, trobem moltes plaques de límit.

Poadors, torrent de

«Mas Subirá de Munt y Mas Subirá de Vall [...] afrontan [...] a tremuntana en altre honor llur que fou del Mas Mont anomenat Hortals y part ab lo Solá del Mas Borrell que també posseïx mediant *Torrent de Poados*» (*Llev.* 1731).

Torrent que se situava com a límit del Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Atès que Alcover i Moll (*AlcM*, 8, p. 682) i Coromines (*OnCat.*, VI, p. 769) recullen el mot *poador* com una forma de *pouador*, creiem, com ja afirmàvem Bruquera i Escorihuela (1999, p. 152), que es tracta d'aquest sentit, és a dir, un torrent en el qual es devien localitzar diversos pous.⁵⁴⁰

Poblet, el

[əlpup'plet]

Nom que s'havia usat per referir-se a la banda del poble situada vers l'església, és a dir, la plaça de Catalunya i la del Verger.

És possible que el terme provingui del fet de ser la zona més elevada del nucli urbà, fonamentalment l'antiga sagrera. Sigui com sigui, es tracta d'un derivat diminutiu de *poble* amb el sufix *-et*.

Pobre

V. **Pere P.*

540. De fet, AMIGÓ (1999, p. 124) també recull el topònim *el Pouador*.

Pobres, pla dels

[ˈplaðəlsˈpoβrəs]

Pla que hi ha entre la capella de Sant Miquel de Maifré i la Codina.

El topònim prové d'una antiga tradició que consistia a repartir queviures a les famílies més necessitades de la zona el segon diumenge de maig, i el repartiment es realitzava en aquest pla.⁵⁴¹ Per tant, es tracta d'un nom derivat de l'adjectiu en plural, del llatí PAUPĒRE, 'que no té els recursos econòmics més elementals' (DEM, p. 332).

Pol, el

«Pieza de tierra situada en la Partida dicha *el Pol* propia de Narciso Pol y Simon. Linda L. Manso Bayé; M. Manso Gelats; P. Pedro Noguerola, T. Manso Gomis» (Cad. 1785).

Antiga partida de terra situada al sud d'Osor, entre les propietats dels masos el Baier, el Gelats i el Gomis.

Com podem observar a partir del nom del propietari, malgrat que el nom va precedit de l'article definit masculí i no pas del personal, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic,⁵⁴² del llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII i que ha arribat fins als nostres dies,⁵⁴³ incloent-hi l'alcalde del municipi entre 1803 i 1804, Narcís *Pol* i Simon.

V. **Pau Pol*.

Pollancre, peça de terra

«Una *pessa de terra* de castanyers plantada de pertinències del Mas Crosa anomenada *Poyancre* vuy las Selvas [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat las Selva; a mitg dia en honor del Mas Busquets alt a la Serra; a ponent en honor del Mas Pidemunt» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* part brollar y part castanyers de pertinències del Mas Crosa nomenada *Poyancre* y vuy las Selvas» (Llev. 1792).

Antiga peça boscosa de castanyer que devia situar-se a l'est d'Osor entre la Crosa i el Pidemunt, no gaire lluny de la riera d'Osor, que sembla que travessava.

Gràficament, el nom apareix escrit d'acord amb la forma ioditzada dialectal.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, no sabem si amb sentit col·lectiu, ja que, segons els dos esments, hi predominava el castanyer. És un mot format sobre *pollanc*, que és un derivat de *poll*.

541. Encara actualment, cada any, el segon diumenge de maig se celebra a Sant Miquel de Maifré el repartiment d'ofrenes, que recorda aquesta antiga celebració.

542. No ens n'adonarem en el treball de capacitació investigadora (2002a, p. 130), on afirmem que «la *partida el Pol* (Cad. 1785) que no sembla, però, relacionar-se amb l'antroponim».

543. Segons el Pad. 2002, amb quatre casos, dos de primer cognom i dos de segon.

Pomera Tova, feixa de terra

«Feixa de terra y de conreu territori dit la Matuxa nomenada vulgarment la *Fexa de la Pomera Toba*» (Llev. 1792).

Antiga feixa de terra que es localitzava a la partida de la Maduixa.

Es tracta d'un topònim compost que devia fer referència al fet que hi havia algun exemplar de pomera particularitzat amb l'adjectiu *tova*, desconeixem per quina raó.

Pomereda, la¹

[ləpumə'reðə]

Feixa de conreu situada prop del Cerver, al nord d'Osor i que actualment és una zona erma, malgrat que encara s'hi pot observar alguna pomera.

Es tracta, per tant, d'un derivat col·lectiu de *pomera* amb el sufix *-eda* en el sentit de 'pomerar'.

Pomereda, la²

[ləpumə'reðə]

Peça actualment boscosa de pins que antigament havia estat plantada de pomeres, que es localitza entre els masos el Veguer i el Gelats, al sud-est d'Osor.

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *la Pomereda y Collsaspia* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Subirá» (Llev. 1731); «Pessa de terra anomenada *La Pomereda* o *Collsaspia*» (Llev. 1792).

Derivat col·lectiu de *pomera* amb el sufix *-eda* en el sentit de 'pomerar'.

Ponç Querós, mas

«*Mansi Pons Caros*» (Capb. 1446); «*mas de Ponç de Querós*» (Cop. xv); «*Mansi Ponsqueros* quem tenet en Carbonell» (PFM 1583); «*Mas* anomenat *Ponsqueros* molt temps ha dirruit y al Mas Carbonell unit, afronta en tots honors ab Mas Carbonell» (Llev. 1731); «*Lo Mas Ponsquerós* dirruit i en terra prostrat» (Llev. 1792).

Antic mas que es localitzava als límits parroquials entre Osor i Querós, vers el coll de Querós, al veïnat de Querosell. Possiblement, es tracta d'una forma composta per referir-se al *mas Querós*, ja que Pladevall (1962b, p. 284) assenyala que el 1316 el mas Querós, de la parròquia de Sant Pere d'Osor, era habitat per Ponç de Querós. Tanmateix, sembla que se situava en municipi de Sau i depenia del castell de Solterra.

Es tracta d'un topònim compost que de vegades apareix aglutinat i el primer element del qual el 1792 es reforça amb una *-t-*, possiblement per confusió amb el nom comú *pont*. El primer element del topònim, *Ponç*, creiem que és de caràcter antroponímic, el prenom o llinatge d'origen llatí, de *PONTUS*, 'el mar' (DNP, p. 270); el segon és de caràcter toponímic, amb la voluntat de situar el mas a Querós.

V. **Querós, mas*.

Poncic, casa

«*Casa Punsich* hi viu Sagimon Morella» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa que s'origina, possiblement, en un antropònim derivat diminutiu del nom *Ponci* o *Ponç* —que podria ser també un llinatge— amb el sufix *-ic*.

Pones, ca la

[¹kalə'ponəs]

Nom d'una casa situada al carrer de França que s'origina en l'hipocorístic format a partir del nom de fonts femení *Josepa* amb derivació i afèresi.

Pons, can

[¹kam'pons]

Casa del carrer Major també coneguda com a *can Nyola*.

Es tracta d'un terme provinent del llinatge dels seus propietaris. Moll (ELC, p. 86) indica que el llinatge ve del cognom *Pontius* (derivat de PONTUS, 'la mar'), nom de diversos sants.

Pont, el

[ə'l'pon]

Genèric esdevingut específic pel fet de ser durant molt de temps l'únic pont que travessava la riera d'Osor enmig del poble. Actualment, és el símbol de la vila i també se'l coneix com a *pont Vell*, perquè és el més antic, del període medieval, i antigament se l'esmentava *pont de la Riera Major*. Es tracta d'un pont de pedra medieval d'estil romànic, del segle xv, que consta d'una arcada, malgrat que antigament n'havia tingut quatre més de menors que avui resten amagades en els fonaments i soterranis de les cases que s'hi van adossar.

«Lloch anomenat *el Pont*» (Escrip. 1673); «lo cap *del Pont*» (*Llev.* 1731); «la altra part *del Pont*» i «lo *Pont de la Vila*» (*Llev.* 1792); «*el Pont*» (FN 1800); «*el Pont*» (FN 1801); «*el Pont*» (FNA 1807); «*el Pont*» (Hip. 1854).

El terme es refereix al nom comú en sentit de 'construcció per a permetre el pas per damunt d'un desnivell, especialment d'un corrent d'aigua', del llatí PŌNTE.

V. *Altra Part del P.*, *Cap del P.*, *Costa del P.*

Pont, camí del

«Una part de casa situada en dita vila de Osor y en lo carrer qui va al Coll; Afronta asolixent ab lo *Cami del Pont*» (*Llev.* 1731).

Camí que devia dirigir-se al pont medieval que travessa la riera d'Osor.

V. *Pont, el*.

Pont, camp del

«Item una pessa de terra Campa situada en dita Parra anomenada lo *Camp del Pont* [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Camp gran mediant camí qui va de Osor a nostra Señora del Coll; a mitgdia ab la riera Major» (*Llev.* 1731).

Peça de terra que se situava prop del pont medieval, a tocar del nucli urbà d'Osor, possiblement en direcció oest, que és per on discorria el camí del Coll.

V. *Pont, el*.

Pont, camps del

[*'kamzdəl'pon*]

Partida situada a tocar del pont Nou, entre can Badia, el Soleric i can Gravat.

«Partida *Camps del Pont* linda al N. con camino llamado del Coll» (*Amill.* 1944); «Finca *Camps del Pont* linda al N. con paraje Manso Solarich» (*Amill.* 1947); «finca *Camps del Pont* de Julian Soler Ripoll» (*Amill.* 1953).

El topònim es deu al fet que la partida de terra és pròxima al pont Nou o dels Soldats.

Pont, carrer del

[*kə'reðəl'pon*]

Nom d'un carrer documentat així des del segle XVIII. S'inicia al carrer Major, al costat de cal Sastre, i s'uneix amb el carrer de França després de travessar sobre la riera d'Osor el pont medieval que n'origina el nom.

«Carrer anomenat *Dellá del Pont*» (*Llev.* 1731); «Carrer anomenat *del Pont*» (FN 1800); «*calle llamada del Pont*» (Hip. 1800); «Carrer anomenat *del Pont*» (FNA 1805); «*Calle Puente*» (Nom. 1863); «*Calle Puente*» (Pad. 1877); «*carrer del Pont*» (LA 1882); «*Calle del Puente*» (LA 1909); «*Calle del Puente*» (Pad. 1930); «*carrer del Pont*» (LA 1933); «*calle del Puente*» (DFE 1965); «*carrer del Pont*» (LA 1979).

En alguna ocasió es documenta la forma composta:

«*carrer que va de la Plassa Major al Pont*» (FN 1800); «*carrer que va de la Plassa Major al Pont*» (FNA 1805); «*Carrer que va de la Plassa Vella al Pont*» (FNA 1807).

És evident que el nom prové del fet que travessa el pont Vell.

V. **Cap del Pont, carrer del*; **Plaça Major al Pont*; **Plaça Vella al Pont*; *Pont, el*.

Pont, mas

«Castlarys de Rechts, de nugereda et de podio et de besceda et de *ponte* et de riba in parrochia osorys» (FB 1233); «*Mas Pont*» (*Man.* 1316); «*mas des Pont*» (Cop. xv); «*Margarida des pont*» (*Not.* 1334); «*mansi de ponte*» (*Capb.* 1342); «*Mansi de Ponte* in serra voccata de Puigbeulet» (*Capb.* 1622); «*Mansi de Ponte*» (*Capb.* 1707).

Antic mas que Pladevall (1962*b*, p. 285) situa vers la domus de Recs, no lluny de la Sagrera. Pladelasala (1960, p. 372) considera que és el *mas Pontei*, ja que escriu: «*Mas del Pont* o *Ponteys*»; tanmateix, no disposem de cap informació que evidencii aquesta hipòtesi, ja que *el Pontei* sembla el posterior *Part*, lluny d'Osor, diferent, per tant, del que esmenta Pladevall.

L'origen del terme deu produir-se arran de la proximitat de la casa a algun pont; si no fos així, també podria tenir origen antroponímic, en el llinatge que, tanmateix, només documentem a partir de 1787, encara que ha perviscut fins avui com a primer cognom.⁵⁴⁴

Pont, pla del

«*Casa Pla del Pont*» (FNA 1807).

Possiblement, aquest terme fa referència a l'indret del carrer del Pont en el qual es varen construir les cases que avui podem veure sustentades sobre els quatre antics arcs menors que tenia, dos a cada banda, el Pont.

V. *Pont, el*.

Pont de Mas Coll, gorga del

[ˈɡorɣəðəlˈpoŋdəˈmasˈkoɫ]

Gorga situada a la riera d'Osor, a un quilòmetre de la vila en direcció a Anglès, sota el pont que uneix la Carretera amb el mas Coll i l'antic camí de la Torre.

Pont del Pontarró, viver del

[biˈβeðəlˈpoŋdəlpuntəˈro]

Bassa artificial situada prop del pont del Pontarró i usada per recollir-hi aigua per regar zones de conreu de la zona.

V. *Pontarró, pont del*.

Pont dels Soldats, gorga del

[ˈɡorɣəðəlˈpoŋdəlsuɫˈdats]

Gorga situada a la riera d'Osor, sota el pont Nou o dels Soldats, cosa que n'origina el nom, a l'inici de la carretera del Coll, molt a prop d'Osor en direcció oest.

Pont Serradella, peça de terra

«*Pieza nombrada pont Sarradella*» (Amill. 1862); «*finca Pous Serradellas* linda N. riera de Osor; O. Torrente Serradellas» (Amill. 1947); «*finca Pou Serradellas*» (Amill. 1953).⁵⁴⁵

Peça que devia situar-se a tocar del pont de Serradella, que n'origina el nom.

V. **Serradella, pont de*.

544. Segons el Pad. 2002, amb quatre ocurrences.

545. Sembla clar que el pas de *pont* a *pou* o *pous* és fruit d'un error de còpia.

Pontarró, el [əlpuntə'ro]

Partida situada al nord-est d'Osor, a tocar del camí Ral del Coll, entre la Novada i la Tàpia, una zona amb alzines, castanyers, pins, avellaners i algun camp de conreu.

«*Es Pontarró*» (Escrip. 1318); «Una pessa de terra part cultiva y part boscosa situada en lo lloch anomenat *lo Pontarro* [...] afronta asolixent ab lo Torrent del Pontarro» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de conreu y plantada de viña y castanyers en lo territori anomenat *Lo Pontarró*» (*Llev.* 1792); «tros de terra part conreu y part plantada de viña territori anomenat *lo Puntarró*» (FN 1839); «territori anomenat *lo Punturró*» (FN 1844); «*El Pontarró*» (Hip. 1856); «*finca Puntarró*» (*Amill.* 1947); «*Finca El Puntarró*» (DFE 1952); «*Finca El Puntarró. Límites S. con camino de Susqueda. Castaño*» (DFE 1961).

Gràficament, només cal esmentar l'assimilació vocàlica de 1844. Així mateix, el topònim sol anar precedit de l'article, *es* i *lo*, inicialment, fins a l'actual *el*.

Es tracta d'un derivat diminutiu de *pont*, de fet, encara avui es pot observar un petit i antic pont sobre el sot homònim, un terme no gaire estrany en toponímia.

V. **Sota el Pontarró*.

Pontarró, camí del [kə'miðəlpuntə'ro]

Nom que rep el *camí Ral* del santuari del Coll en l'espai que hi ha des de can Gravat fins al pont del Pontarró.

«*Camí qui va del Coll al Pontarro*» (*Llev.* 1731).

És evident que en una direcció o una altra, des de can Gravat o des del santuari del Coll, el camí pren el nom de l'indret pel qual discorrerà, força representatiu per la presència d'un torrent, d'una partida de terra i d'un pont amb el mateix nom.

V. *Pontarró, el*.

Pontarró, hort del ['ordəlpuntə'ro]

Nom de diverses peces de conreu o d'avellaner situades a la partida del Pontarró.

«Una pessa de terra ab alguns castanyers situat en lo lloch anomenat Coll de sá Palomera [...] afrontant [...] en honor llur fins al *hortet del Pontarro*» (*Llev.* 1731).

V. *Pontarró, el*.

Pontarró, pont del ['pontəlpuntə'ro]

Petit pont situat sobre el sot del mateix nom al camí Ral del Coll. Es tracta d'una construcció d'una sola arcada, de pedra i ciment amb baranes de ferro obsoletes.

El topònim seria de caràcter tautològic, car es devia perdre el sentit inicial de *Pontarró*, 'pont petit', i es devia considerar el nom del torrent que el pont travessa, per tant, el sentit seria el de *pont del Sot del Pontarró*.

V. *Pont del Pontarró*.

Pontarró, sot del, o torrent del Pontarró ['soddəlpuntə'ro]

Amb aquest nom es coneix el curs d'aigua que neix vers la muntanya de Sant Gregori i desguassa a la riera d'Osor per la banda nord, vers la partida de la Novada, i discorre en direcció sud-oest en el seu pas per la partida del Pontarró. De fet, aquest sot rep diversos noms en funció de la zona on el localitzem: *sot del Toronal, de Cal Teixidor i de la Barraca del Baier*, entre d'altres.

«Torrent dit lo Pontarro» (Llev. 1731); «lo torrent anomenat del Pontarró» (FNA 1800); «el torrente llamado del Ponterró» (Hip. 1800); «lo Torrent del Pontarró» (FN 1844); «Sot el Puntarró» (Amill. 1944); «Torrente Pontarró» (Amill. 1953).

El nom prové de la partida i el pont homònims.

V. *Pontarró, el; Pontarró, pont del; Torrentera del Pontarró.*

Pontarró, vinya del

«Peça de terra dita la *vinya el Pontarró*» (Hip. 1853).

Tros de terra de conreu de vinya que devia situar-se a la partida de terra homònima, que n'originaria el nom per metonímia.

V. *Pontarró, el.*

Pontei, el

«Pieza *el Pontey* de Juan Pons linda L. Capilla Ntra Sra del Part, M. Hilario Doys, P. Manso Sitjá, T. Manso Coll» (Cad. 1785).

Peça de terra que en el document es diferencia de la partida del mateix nom, però que en devia ser una continuació, possiblement situada prop del mas Pontei.

V. **Pontei, mas.*

Pontei, mas

«*Mansi de pontey*» (Not. 1285); «*Mas Pontey*» (Man. 1316); «*es Pontey*» (Not. 1334); «Guillelmus des Pontey, *Mansum meum vocatum des Pontey*» (Capb. 1342); «*Mansi Pontey*» (Capb. 1446); «*Mansum Pontey*» (Capb. 1562); «Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri Osor, termino Rupit dominus utilis *mansi Pontei*» (Capb. 1622); «*Mansum Pontey* parrochia Ozor afrontam ab oriente et meridie mansi Planas ab occidente torrente voccato den Camps, a circio mansi Planas et partim mansi Muntada» (Capb. 1699); «*Mas Pontey* que se te per lo monastir de Nostra Senyora del Coll» (Llev. 1731); «*Mansi Pontey*» (Pr. 1766); «*Mas Pontey*» (Acl. 1767); «una vinya de pertinencias del *mas Pontey* vulgarment dit Nostra Señora del Part» (FNA 1831); «*Manso Puntey*» (Hip. 1854); «*Mansos Pontey* y Coll de Maria Villaret» (Amill. 1862).

Nom antic del mas *el Part* situat al camí Ral del Coll, al nord-oest d'Osor, a l'est del Coll, al sud-est del coll de Nafre i al nord de can Plana. Pladelasala (1960,

p. 372) no s'adona que coincideixen els dos masos i els anota com a cases de la parròquia de Sant Pere d'Osor, sense situar el que ens ocupa, només esmenta que devia localitzar-se vers can Plana i que també s'havia dit *mas Pont*, fet poc probable. Pladevall (1962*b*, p. 285) també l'anota com a habitat el 1316 per Pere de Pontey.

Atès que el terme es documenta com a llinatge osorenc des del segle XIV fins a principis del segle XIX,⁵⁴⁶ sovint relacionat amb el mas, per indicar-ne pertinença o propietat, «Pere de *Pontey*» (*Man.* 1316), «Guillelmus des *Pontey*» (*Capb.* 1342) o «Petrus des *Pontey*» (*Capb.* 1622), podria ser un topònim d'origen antroponímic. Malgrat això, com ja assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1993*a*, p. 192), també és possible que es tractés d'una iodització de *pontell*, 'pont molt petit' (AlcM, 8, p. 742, i DECat, VI, p. 692), tot i això, malgrat la presència propera del sot de les Casulles o del Part, antigament dels Camps, no tenim cap constància històrica de l'existència de cap pont vers aquella zona.

V. **Mas Ponteí*.

Pontonal, el

«Item teneo pro vobis et vos tenens de domyno vallys quanda fexia terra in dicta parra in locum vocato *pontonal*» (*Capb.* 1446).

De propietat de Dalmau Bruguera, és possible que es tracti d'un derivat de *pont*, que Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 744) consideren que es refereix a 'un lloc on hi havia ponts', un sentit que també recull Moreu-Rey (ENL, p. 103); tanmateix, Coromines (DECat, VI, p. 693) refereix el mot, com *pontó*, a 'estructures rocoses', malgrat que el mateix estudiós, referint-se a un nom de lloc *Pontonal*, un antic indret proper a Sant Joan Despí (Baix Llobregat), assenyalava que «deu ser un indret on, a causa de freqüents sobreixides del Llobregat i del seus afl. s'han de menester tota una sèrie de passeres» (*OnCat.*, VI, p. 257), és a dir, que també el relaciona amb *pont*.

Por, casa de la [ˈkazəðələˈpo]

Casa situada a la plaça de la Vila també coneguda com a *can Banyadret*.

El terme es degué originar en algun fet espaiardidor o misteriós que hi degué ocórrer i que a hores d'ara es desconeix.

Porta Barrada, cim de [ˈportəβəˈraðə]

Un altre nom del *cim de Sant Benet*, punt més elevat sobre la vall d'Osor en el vessant occidental, a 1.144 metres. El terme no l'hem recollit a cap document escrit, excepte com a nom d'una peça de terra; tanmateix, sí que apareix a diverses

546. Tanmateix, no el recull Moll a ELC.

guies excursionistes: «Al N. la vall està coronada per *Portabarrada*» (AAEC 1882); «*Turó de Portabarrada*» (AAEC 1882); «*Cim de Porta Barrada*» i «La muntanya de Sant Benet o *Porta Barrada*» (CEC 1924).

V. *Porta Barrada, serralada de*.

Porta Barrada, peça de terra

«Total illam *petiam* vocata *Porta barrada* parr. Sancti Petri Ozorio» (IFM 1669).

Document més antic localitzat del topònim i que devia fer referència a una peça de terra situada vers Sant Benet.

V. *Porta Barrada, serralada de*.

Porta Barrada, serralada de

Nom de caire més aviat intel·lectual, poc popular, que rep la *serra de Sant Benet*, la qual tanca la vall d'Osor pel vessant oest. Fonamentalment, l'hem recollit en obres de caràcter excursionista: «Al N. la vall està coronada per *Portabarrada* o montanyes de Sant Benet» (AAEC 1882), «*Porta Barrada* o montanya de Sant Benet» (AAEC 1882); «*Serralada de Porta Barrada*» (CEC 1924); «La Montaña de San Benet conocida también por *Porta Barrada*» (Castells).

Atès que és la carena muntanyosa que tanca la vall d'Osor, creiem que es tracta d'un topònim compost de caràcter metafòric en el qual *Porta* podria tenir el sentit de 'coll' o 'port' que li assenyala Moreu-Rey (ENL, p. 38) i *Barrada* tindria el significat de 'tancada', provinent del participi del verb *barrar*.

Portell

V. *Creu de P*.

Portell, bosc del

[ˈbosgdəlpurˈteɫ]

Zona boscosa situada al límit municipal entre Osor i Susqueda, al nord-est de la Creu de Portell.

V. *Creu de Portell, la*.

Portell, serrat del

«El *Serrat del Portell*» (IGCOS 1927).

Grup de muntanyes coronat pel turó de la Creu de Portell, a 620 metres, límit municipal entre Osor i Susqueda pel vessant nord-oest.

El topònim es diu així perquè s'hi localitza la Creu de Portell.

V. *Creu de Portell, la*.

Portelleres, les¹ [ləspurtə'kerəs]

Indret situat al sud d'Osor, prop de Sant Miquel de Solterra, vers la font Saguàrdia.

«En honor de dit Mas Solterra mediant camí qui va a la Font Saguàrdia, a *las Portalleras*» i «lloch anomenat *las Portalleras*» (Llev. 1731).

Creiem, com Moreu-Rey (ENL, p. 38), que és un diminutiu de *portella* en plural, que indica per on segueix el camí que travessa la muntanya de Sant Miquel de Solterra, és a dir, un pas de muntanya —de fet, també hem documentat el *collet de les Portelleres*.

Portelleres, les²

«Una pessa de terra situada en lo lloch anomenat *las Portalleras*» (Llev. 1731); «Pessa de terra vulgarment dita *Las Portalleras* pertinencias del Mas Sulterra» (Llev. 1792).

Peça de terra que devia situar-se en el llocdit homònim.
V. *Portelleres, les¹*.

Portelleres, collet de les [ku'kɛddələspurtə'kerəs]

Pas de muntanya situat sobre el mas Solterra i sota el cim de Sant Miquel de Solterra, vers la font Saguàrdia.

V. *Portelleres, les¹*.

Portelleres, serra de les

«Una pessa de terra boscosa situada en lo lloch anomenat *las Borboladas* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll mediant Coll de Raurich; a mitg dia ab *las Serras de las Portalleras*» i «Una pessa de terra situada en lo lloch anomenat *Las Portalleras*, que fou de pertinencias del Mas Solterra [...] Afronta asolixent y mitg dia en honor del Mas Solterra [...] y a tremuntana part en honor den Soler de Monsoliu mediant la *Serra que devalla de las Portalleras* al Coll de Raurich» (Llev. 1731).

Possiblement, aquesta és una altra manera de designar la *serra de Sant Miquel de Solterra*, límit municipal i parroquial entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

V. *Portelleres, les¹*.

Posa, la [lə'pozə]

Partida situada prop d'Osor, entre la de Ca n'Aubreda, al sud; la Maduixa, al nord; el Torrent de n'Horta, a l'est, i el Soleric, a l'oest. A voltes, es considera que n'hi ha dues de diferents, *la Posa de Dalt* i *la Posa de Baix*.

«Partida vulgaris dictam *la Poza*» (MN 1710); «una pessa de terra de vinya y Avallaners plantada situada en lo lloch anomenat *la Poza*» (Llev. 1731); «Hort de sembradura de forment en lo territori dit *la Poza*» (Llev. 1792); «territori dit *la Poza*» (FNA 1804); «Tros de terra de regadiu territori anomenat *la possa*» (FN 1846); «partida *la Poza*» (LA 1850); «tierra de *la possa*» (Hip. 1854); «Pieza de *la Poza*» (Amill. 1862); «Finca *La Poza*. Límites E. con camino de la Maduxa» (DFE 1939); «finca *la Poza*» (Amill. 1947); «finca *la Possa*» (Amill. 1953).

Etimològicament, creiem que és un topònim provinent del verb *posar* en el sentit de 'lloc de repòs, d'aturada', que esmenten Alcover i Moll (AlcM, 8, p. 784), Coromines (DECat, VI, p. 741) i Moreu-Rey (ENL, p. 104).

Posa, camí de la [kə'miðələ'pozə]

Nom referit al *camí de la Maduixa* o *de la Comarca*, perquè també discorre per la partida de terra de la Posa. El camí va en direcció nord-est i s'inicia al carrer de l'Arbreda.

«Un hort de terra situat en dita Parra en lo lloch anomenat la Posa [...] Afron-
ta asolixent en honor den Ombreras mitgensant *camí qui vá a la Posa*» (Llev.
1731); «*camí ab lo qual se va a la Posa*» (FNA 1804); «*camino de Osor a la Posa*»
(Hip. 1853).

La partida a la qual es dirigeix el camí és l'element que n'origina el nom.
V. *Posa, la*.

Posa, hort de la, o camp o peça de terra o feixa de terra de la Posa

[ˈorddələ'pozə]

Així es feia referència a la major part de peces de conreu que es trobaven a la Posa, és a dir, s'anomena el tros de terra de manera metonímica en relació amb la partida.

«Lo *Hort de la Posa*» (Llev. 1792); «*feixa de terra anomenada la Posa*» (FNA
1802); «*Pessa de terra anomenada la Posa*» (FNA 1804); «*Camp de la Posa*»
(Amill. 1944); «*Hort de la posa linda con camino la Maduixa*» (Amill. 1953).

El nom del tros o dels trossos de terra prové del de la partida en la qual se situa.
V. *Posa, la*.

Posa, sot de la [ˈsoddələ'pozə]

Un altre nom del *sot de la Comarca* o *de Ca n'Aubreda* en el seu pas per la partida de terra la Posa.

«Lo *sot de la Posa*» (MN 1710); «lo torrent el sot de la Comarca al territori anomenat al *Sot de la Posa*» (FNA 1806); «lo *Sot de la Posa*» (FNA 1819); «*Sot de la Posa*» (Hip. 1862); «*sot de la Posa*» (Amill. 1947); «*Sot de la Posa*» (Amill. 1953).

L'hidrònim pren el nom de la partida de terra la Posa quan hi discorre.
V. **Bac del Sot de la Posa*; *Posa, la*; **Sot de la Posa*.

Posa d'en Cellabona, la

«Un tros de terra territori anomenat *La Posa den Sellabona*» (FNA 1805).

Topònim compost que devia designar un tros de terra situat a la Posa, que era de propietat d'algú anomenat *Cellabona*, un llinatge habitual a Osor entre els segles XVI i XIX.⁵⁴⁷

Posa d'Oms, la

«Partida *Posa de Homs*» (Hip. 1853).

Atès que aquesta partida afronta amb el camí de les Romegueres, que coincideix amb el de la Posa, la Maduixa o la Comarca, hem de considerar que es tractava d'una propietat de n'Homs situada a la Posa.

Per tant, seria un topònim compost format per *Posa*, que fa referència al nom de la partida, i *Oms*, que devia ser el cognom del propietari d'aquella part, un llinatge que documentem a Osor entre 1725 i 1939.

V. *Posa, la*.

Posa de l'Àguila

«El punto conocido por *Posada del Águila*» (OSHS 1889); «punto conocido por *Posada del Águila* [...] siguiendo la cordillera de San Miguel de Solterra» (OSHS 1890).

Partida de terra situada al límit municipal entre Osor i Sant Hilari, al sud-oest del terme, entre Sant Miquel de Solterra i la Creu de Llevanyes.

Possiblement, devia referir-se a un lloc d'aturada o de repòs d'àguiles, per tant, es tractaria d'un zootopònim compost amb un primer element metafòric. En conseqüència, etimològicament, provindria del nom d'ocell *àguila* originat en el llatí *AQUILA* (DEM, p. 25).

Posa de Baix, la

[lə'pozəðə'βa]

Zona més al sud de la partida de la Posa, on es conreaven productes de regadiu, a tocar de Ca n'Aubreda.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom de l'indret acompanyat de la locució preposicional, en contrast amb *la Posa de Dalt*.

V. *Posa, la*.

547. Moll no el recull a ELC.

Posa de Dalt, la [lə'pozəðə'dal]

És la zona més elevada, més al nord de la partida de la Posa, on tradicionalment es conreava més secà, a prop de la Maduixa.

V. *Posa, la*.

Posa de n'Obreres, la

«territori dit *La Posa den Obreres*» (Llev. 1792); «lo territori dit *la Posa den Obreres*» (FNA 1800); «territorio llamado *Posa den Obreres*» (Hip. 1800); «conreu territori nomenat *la Posa den Obreres*» (FN 1843); «tros de terra territori anomenat *la Posa den Hombrreras*» (FN 1844); «Partida *Posa den Obreres*» (Hip. 1853).

Topònim compost format per *Posa*, que indica la partida on es localitza, i *Obreres*, possiblement cognom del propietari, com mostraria la preposició *de* i l'article personal *en* que els uneix, un llinatge documentat a Osor en els segles XIII i XIX.

Posa dels Roures d'en Pidevall, la

«*Posa dels roures den Pidevall*» (Llev. 1731); «Pessa de terra part castanyers y part brollosa situada territori dit *la Posa dels Roures den Pidevall*» (Llev. 1792).

Partida de terra que, molt possiblement, era propera al Pidevall.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom arcaic *Posa* en el sentit de 'petit replà en una muntanya' (DECat, VI, p. 741), el nom d'arbre en plural *Roures* i el llinatge o bé el nom del mas al qual devia correspondre, *Pidevall*.

Poses, pla de les

«Loco voccato *pla de ses poses*» (Capb. 1622); «Una pessa de terra situada en dit Terme del Castell de Rupit sobre lo Cami Vigata; Afronta â solixent en altre honor anomenat *Plá de sas Posas*; a ponent ab la terra del St Benet fins al Padró» (Llev. 1731); «petia terre voccata *pla Las Posas*» (Capb. 1622, any 1737).

Indret de situació incerta, malgrat que semblaria que era entre els masos el Celró i el Dois, possiblement en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor.

Probablement, es tracta d'una forma plural en el sentit de 'lloc de repòs, d'aturada', un derivat postverbal de *posar*.

Pou, baga del [ˈbaɣəðəl'pou]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al nord del Roscall.

El nom devia fer referència a l'antiga existència d'un pou de glaç o d'aigua actualment no recordat.

Pou, sot del

«Un balans de terra de castanyers y brolla situat en dita Parra de Susqueda Terme de Ozor; Afrontant asolixent en honor llur anomenat lo *Sot del Pou*» (Llev. 1731).

Hidrònim situat vers el Colobrans, al nord del territori.

Possiblement, es tracta d'un curs d'aigua en el decurs del qual es devia trobar un pou, d'aigua o de glaç; per tant, el topònim prové del nom comú originat en el llatí PŪNTĒU.

Pou de Glaç, el

[əl'pɔwðə'ɣlas]

Pou de glaç situat a uns cinc-cents metres del Sobirà, a la carretera que es dirigeix cap a Sant Hilari Sacalm. Data dels segles xvii-xviii i és d'uns deu metres d'alçada i sis d'amplada.⁵⁴⁸

Antiga forma composta comuna esdevinguda específica perquè és l'única construcció d'aquestes característiques de la zona. En els documents, també se l'anomena *Pou de Neu*. Tanmateix, sabem que n'havien existit d'altres, per exemple, un a tocar del mas el Bancs que a finals del segle xviii ja restava derruït: «Aquell pou de neu dirruit» (Llev. 1792).

«Lo pou gran de la Neu que es al collet dels Térmens y havent-lo fet de paret nua sense volta» (FPS 1700); «lo gran pou de la neu» (FPS 1710); «lo Pou de Neu» (FPS 1821).

Pou de la Neu, collet del

«Lo aqüeducto de la aigua de la font del Collell al que passa ab mina al *collet del pou de la Neu*» (FPS 1821).

Pas situat a Santa Creu d'Horta, sobre el Pou de Glaç, prop de la casa del mas el Sobirà, també anomenat *collet dels Termes*.

El nom s'origina en el Pou de Glaç o de Neu del Sobirà.

V. *Pou de Glaç, el*.

Pradell, llocdit

«Locus vocato Pradell» (Capb. 1562).

Nom que semblaria derivar de *prat* amb el sufix diminutiu *-ell*, del llatí PRA-TĒLLU, diminutiu de PRATUM, 'prat' (AlcM, 8, p. 812), un terme freqüent en toponímia. Malgrat que documentem el mot com a llinatge osorenc entre finals del

548. Per a més informació, podeu consultar SERRADESANFERM (1993), «Pous de neu als voltants de Sant Hilari», *Programa de la Festa Major*, p. 31-33, o BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 17); així com E. MALLORQUÍ (2005), «El Sobirà de Santa Creu (Osor): del mas medieval a la masia moderna», p. 93.

segle XVII i la primera meitat del segle XIX, aquí no existeix relació entre el topònim i l'antropònim.

Pradella, torrent de, o riera de Pradella

«*Torrente de Pradella*», «*Riarya de Pradella*» i «*Riarya vocata de Pradella*» (*Capb.* 1446).

Situat prop del Triador, podria tractar-se d'un nom arcaic del *sot del Triador*.

Etimològicament, és probable que es tracti d'un derivat diminutiu de *prada* amb el sufix *-ella*, en el sentit de 'prat petit'.

Prat

V. **Petit d'en P.*

Prat, бага d'en

«Tros de terra plantat de castanyers y avallaners territori dit la *Vaga den Prat*» i «lo territori anomenat vulgarment la *Vaga den Prat* o la Comarca» (FN 1840); «partida *bagá den Prat*» (Hip. 1859); «Finca *Baga den Prat*» (DFE 1939).

Tros de terra boscós de castanyers que se situava a la partida de la Comarca, al nord de la Maduixa i al sud de les Romegueres.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en* ens fa deduir que es tracta d'un nom de lloc de caràcter antroponímic provinent del llinatge.

Prat, camp d'en

[*'kamdəm'prat*]

Partida localitzada prop del Soleric i de can Gravat. En el decurs del temps, aquesta partida podia haver estat de més extensió o bé es podria haver donat el cas de l'existència de més d'un indret amb el mateix nom.

«Feixa terra vocatam *Camp den Prat*» (*Capb.* 1446); «Una pessa de terra anomenada Camp des ombreras vuy *camp den Prat*. Afronta asolixent ab lo Riu de Ozor y a ponent ab lo Torrent del Borraxí» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra nomenada Camp de las Ombreras y novament *Camp den Prat*» (*Llev.* 1792); «Territori dit lo *Camp den Prat*» (FN 1801); «Territori *Camp den Prat*» (FN 1826); «tros de terra cultiva y de regadiu porció del vulgarment dit lo *camp den Prat*» (FNA 1833); «lo *camp den Prat*» (LA 1850); «*Camp den Prat*» (Hip. 1862); «finca *Camp den Prat*» (*Amill.* 1944); «finca *Camp del Prat* afronta al S. Con sendero del Manso Salarich» (*Amill.* 1947).

L'article personal ens mostra que es tracta d'un topònim provinent del llinatge.

Prat, can [ˈkamˈprat]

Casa del carrer del Pont també coneguda com a *can Pau* o *cal Mestre*.

«*Casa den Prat*» (MN 1710); «*Casa de Manuel Prat*» (Hip. 1800); «*casa de Prat* al carrer del Pont» (Hip. 1854).

Creiem que el nom de la casa s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle xv fins ara, que es manté com a segon cognom.⁵⁴⁹

V. **Casa Prat*.

Prat, hort del

«*Lo hort del Prat* o lo depús *La bassa*» (RFM 1726).

Peça situada vers el mas el Carbonell, a l'oest d'Osor.

Pel fet que el nom propi vagi precedit de l'article definit, creiem que el topònim s'origina en el nom comú *prat*, del llatí PRATU, 'terreny amb herba' (DEM, p. 338).

Prat, llocdit

«*Locus vocatam Prat* quo possider en boscha» (*Capb.* 1446).

Situat prop del Carbonell, creiem que es tracta del genèric esdevingut específic que indica un tros de terra amb herba, del llatí PRATU.

Prat, mas¹

«*Mas Prat*» (*Man.* 1316); «*manso des prat*» (*Not.* 1334); «*lo mas Prat*» (LLC 1440); «*Mansi de Prato*» [prop del Veguer i el Ripoll] (*Capb.* 1446); «*lo mas d'En Prat*» (*Cop.* xv); «una pessa de terra que fou de pertinencias del *Mas Prat* anomenat Boschdesprat situat en la Parra de Ozor; Afronta asolixent en honor del Mas Fonollet» i «Una pessa de terra cultiva en que antiguament estava construït lo *Mas Prat* y Minet Despujol dirruhits y al Mas Bayer units» (*Llev.* 1731); «*Manso Prat*» (*Escrip.* 1779); «Pessa de terra en la qual antiguament era edificat lo *mas Prats*» (*Llev.* 1792).

Almenys són tres els masos que han existit amb aquest nom a Osor. El que ara ens ocupa se situava en parròquia de Sant Pere d'Osor, entre els masos el Baier i el Ripoll. Pladevall (1962b, p. 285) n'esmenta un en parròquia de Sant Pere d'Osor, però desconeixem si es tracta d'aquest, i Pladelasala (1960, p. 372) també n'anomena un altre a la mateixa parròquia però el situa en el sector de can Plana, molt lluny del nostre.

549. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

El fet que en el segle xv l'específic vagi precedit de l'article personal ens fa creure en la possibilitat que es tracti d'un altre origen antroponímic, ja que, de fet, el llinatge es documenta a Osor des de la primera meitat del segle xv i amb una notable freqüència ha arribat fins als nostres dies, encara que sigui únicament com a segon cognom i una única vegada, segons el Pad. 2002; a més, hem documentat diversos caps de casa dels segles xv i xvi amb aquest cognom, «Salvador *Prat*» (PLO 1473), «Johannes *Prat*» (*Fog.* 1497) i «Francesch *Prat*» (*Fog.* 1553). El llinatge, segons Moll (ELC, p. 196), prové del nom comú originat en el llatí PRATU. Si no fos així, hauríem de considerar que el topònim s'hauria format a partir del genèric *prat*, del llatí PRATU (DEM, p. 338), que indica la presència d'un 'terreny amb herba'.

Prat, mas²

«*Mansi de prato*» (Capsolt 1342); «*Mansi Prat*» [prop del mas Sui de Susqueda] (*Capb.* 1446); «*Mansi de Prat*» (*Capb.* b 1562); «Josephus Colobran dominus utilis mansorum Colobran, des *prat* et des fozellas» (*Capb.* 1699); «Una pessa de terra situada en dita Parra de Susqueda Terme de Ozor [...] Afronta asolixent part en honor de llur *Mas Prat* y part en honor de llur Mas Manifre y a tremuntana ab lo Riu Ter» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de oliveras plantada baix lo *mas Prat*» (*Llev.* 1792); «*Mas Prat* parroquia de Susqueda» (FN 1818).

Segon dels tres masos homònims, en aquest cas situat prop del Colobrans, en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

L'origen del topònim, com en els masos homònims, tant pot ser antroponímic, en el llinatge, com provinent del nom comú amb sentit de 'terreny amb herba'.

Prat, mas³

«*Mansi Prato*» [límit del mas Dois a Querós] (*Capb.* 1342); «*Mansi des Prats*» [prop de Querós] (*Capb.* 1622); «Tot lo *mas Prat* de Caros parroquia Osor terme Rupit de Maria Bodoy, Buscá y Trias viuda de Joseph Buscá pages de Osor» (*Llev.* 1792).

Tercer mas amb el mateix nom, en aquest cas situat vers Querós, possiblement a la zona on es divideixen els termes municipals i parroquials d'Osor, de Susqueda i de Sant Hilari Sacalm —antigament *Querós*—, és a dir, vers l'actual pla de les Lloses.

Com en els dos casos precedents, el nom pot haver-se originat en el llinatge o bé en el nom comú.

Prat, pallissa d'en

«La *pallissa den Prat*» (MN 1710); «*pahisa de Manuel Prat*» (Hip. 1859).

Possible referència a una construcció destinada a guardar-hi palla que era de propietat d'algu anomenat *Prat*, com demostraria l'esment del segle XIX, és a dir, que seria d'origen antroponímic i per aquesta raó aniria precedit de l'article personal.

Gràficament, podem observar la forma ioditzada dialectal del genèric el 1859, una iodització que encara es produeix en aquest mot a Osor.

Prat, sot d'en

«Una pessa de terra situada en dita Parra y en lo lloch anomenat Bach del *Sot den Prat* [...] Afronta [...] a ponent en honor de Benet Prat» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua del qual desconeixem la situació.

Creiem que el nom és originat en el llinatge, raó per la qual l'específic va precedit de l'article personal *en*.

Prat, torrent del

«*Torrente des prat*» (*Capb.* b 1560); «*Torrente vocato de Prat*» (*Capb.* 1562); «*torrente mansi des prats*» i «*torrente vocato de prat*» (*Capb.* 1622).

Curs d'aigua que semblaria que era vers l'antic terme de Rupit, actualment de Susqueda, no gaire lluny de Querós i del mas Dois.

L'origen de l'hidrònim, segons podem deduir d'un esment de 1622, podria trobar-se en el mas homònim de la zona; tanmateix, també podria haver-se originat en el nom comú.

Prat d'en Serra, el

[ə'l'praddən'serə]

Mas actualment en terme de Susqueda, però que pertanyia a la parròquia de Santa Maria del Coll o Sant Pere d'Osor i que anteriorment havia estat de Sant Martí de Querós, inclòs dins el marquesat de Rupit. Se situa al nord-oest d'Osor i a l'oest de Sant Benet. Pladelasala (1960, p. 371) l'esmenta quan explica que durant el segle XIX es devia produir el canvi parroquial citat: «Hay que notar también que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación entre ésa —Susqueda— y el Coll, agregándose a la segunda los mansos del Prat d'en Serra y Serrabronquera, que pertenecían a Querós y Susqueda, respectivamente».

«*Manso Prat den Serra*» (MR 1771); «*Mas lo Prat den Serra* parroquia de Susqueda de Jacinto Carbonell y Quadras» (FN 1825); «*El Prat den Serra*» (LLC 1939).

Topònim compost format a partir de *Prat*, llinatge o nom comú, i el llinatge *Serra*; podria ser una forma composta del *mas Prat*, que devia situar-se vers aquest espai.

Prat de les Hortes, gorga del [ˈɡorɣəðəlˈpraddələˈzortəs]

Gorga situada a la riera d'Osor, a un quilòmetre del poble en direcció est, sota el lloc homònim, que n'origina el nom.

V. *Hortes, prat de les*.

Prat Gran, el [əlˈpradˈgran]

Partida de terra situada prop de la riera d'Osor, sota la partida de can Gravat i a la vora de la Novada, a l'altra banda de la riera a l'alçada del Borratxí.

«Partida Prat Gran» (Amill. 1944); «Finca Prat Gran de Francisco Gol Sala» (Amill. 1947); «finca Prat Gran» (Amill. 1953).

El nom de la partida s'origina en el fet que bàsicament se situa a l'antic prat que n'origina el nom, el qual abraça.

V. *Gran, prat*.

Prat Gran, font del [ˈfɔndəlˈpradˈgran]

Font ara desapareguda que se situava a prop de la riera d'Osor, a l'indret que n'origina el nom.

V. *Gran, prat*.

Prat Gran, gorga del [ˈɡorɣəðəlˈpradˈgran]

Gorga situada a la riera d'Osor, a un quilòmetre del poble en direcció oest, sota l'indret del mateix nom, que origina l'hidrònim. Es tracta d'un dels llocs en el qual els osorencs anaven a banyar-se quan no s'havia construït la piscina.

V. *Gran, prat*.

Pratell, feixa de terra

«*Fexiam terra boscosa vocata Pratell*» (Capb. 1446).

Peça de terra boscosa afeixada que sembla que es localitzava prop del Carbo-nell, a ponent d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un sinònim de *pradell* sense sonorització i en el sentit de 'prat petit', per tant, un derivat diminutiu de *prat* amb el sufix *-ell*.

Pratjugador, riera de

«Un Hort situat a la Parra de Sta Creu; afronta asolixent en honor del Mas Bardé; a mitg dia y ponent ab dit Subira; y a tremuntana ab la Riera de Pratjugador» (Llev. 1731).

Situat al sud d'Osor, aquest topònim es diferencia dels altres que inclouen el mot *jugador*, tret de la riera de *Pla de Jugador*, que semblaria la mateixa.

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *prat*, possiblement del nom comú en el sentit de 'terreny amb herba', i *jugador*, l'origen del qual desconeixem, tot i que podria tractar-se d'un derivat de *jóc* en el sentit de 'indret on el bestiar s'atura a reposar'; si fos així, l'hauríem de grafiar amb *-o-* i no pas amb *-u-*.⁵⁵⁰

Pregon, coll

«Riarya qua tenditur de *Coll de Pregon* ad coll de montays» (*Capb.* 1446).

Situat a Santa Creu d'Horta, es tracta, segons alguns excursionistes, d'un dels límits de la subcomarca natural de les Guilleries, «*Coll Pregon*» (CEC 1924 i Cardós).

Topònim originat de l'adjectiu *pregon*, 'profund, d'una dimensió gran', del català antic *preon*, *-a* amb *-g-* antihiàtica, que prové del llatí *PROFŪNDU*, *-A* (DEM, p. 339).

Presó, torre de la

[¹torəðələprə'zo]

Una altra manera de referir-se a la *torre de Recs*, situada a tocar del Campanar, entre la plaça de Catalunya o de la Rectoria i la plaça del Verger, un edifici que data del segle xv.

«Una casa situada en dita Vila y en la Plassa anomenada del Verger; Afronta asolixent ab dita Plassa y a tremuntana ab la *Torra de la presó* mediant un camí» (*Llev.* 1792); «edificio *torre de la cárcel*» (*Amill.* 1944); «*Edificio de la cárcel*» (*Amill.* 1947).

L'origen del nom es deu al fet que durant els segles xviii i xix fou l'espai en el qual es tancaven els presoners; deriva, doncs, del llatí *PREHENSĪŌNE*, 'acció d'agafar', derivat llatí de *PREHENDĒRE*, 'prendre, agafar' (DEM, p. 340).

Prevere, camp del

«pessa anomenada *Camp del Prevere*» (*Llev.* 1731); «*Camp del Prevere*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de terra que sembla que es localitzava a Santa Creu d'Horta, vers els masos el Sobirà i can Mont, possiblement una continuació del pla del Prevere.

Possiblement, el topònim prové del nom comú en el sentit de 'clergue' i indica una antiga propietat eclesiàstica, del llatí tardà *PRESBŪTĒRE*, del grec *PRESBYTEROS*, 'més ancià', comparatiu de *PRĒSBYS*, 'ancià' (DEM, p. 341).

550. BRUGUERA i ESCORIHUELA (1999, p. 145) consideràvem aquest topònim 'provinent de relacions jurídiques' a causa d'una mala lectura del nom, *Pratpegador* per *Pratjugador*.

Prevere, pla del

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta en lo lloch anomenat Castellar en lo *Pla de Prevera*; Afronta asolixent en honor del Subirá; a mitg dia en honor de dit Subirá anomenat Camppech; a ponent y tremuntana en honor del Mas Gausach» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra vulgarment dita *Pla de Prevera*» i «Pessa de terra a Sta Creu territori dit Castellar en lo *pla del Prebere*» (*Llev.* 1792).

Zona planera situada a Santa Creu d'Horta, possiblement vers l'actual pla Castellar, entre els masos la Casa Nova de Muntanya, el Sobirà i can Mont.

L'origen del topònim es deu trobar en el fet de tractar-se d'una antiga propietat eclesiàstica, provinent, per tant, del nom comú en el sentit de 'clergue'.

Primo, font d'en

[ˈfoŋdəmˈprimu]

Font situada a la carretera d'Osor, a Sant Hilari Sacalm, a cinc quilòmetres d'Osor, una font amb notable cabal i a la qual tradicionalment la gent va a agafar aigua.

«*La d'en Primu* es molt lluny / pero en surt un raig com el puny» (PAF); «*Fuente Primo*» (*Cad.* 1960).

Nom curiós perquè, com mostra l'article personal, és de caràcter antroponímic, concretament es tracta d'un homenatge a Miguel Primo de Rivera Orbaneja, el qui fou dictador de l'Estat espanyol entre 1923 i 1930. La raó que explica aquesta singularitat —de fet, sempre es pronuncia amb fonètica catalanitzada, possiblement, se'n desconeix l'origen i es tracta d'un topònim arrelat i popular a Osor i rodalia— és que durant la dictadura de Primo es va construir la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm, i el 1926 es nomenà Miguel Primo de Rivera fill adoptiu d'Osor i se l'homenatjà posant el seu nom a la font.⁵⁵¹

Priorat, vinya

«*Vinea dita Prioraty*» (*Capb.* 1622).

De situació desconeguda, devia ser una vinya de possessió del Priorat del Coll.

Priorat de la Verge del Coll, partida de terra del

«*Finca el Priorato de la Virgen del Coll* linda al N. Término de Susqueda, al s. Manso Salvá, al O. Osor» (*Amill.* 1947); «*Finca el Priorato de la Virgen del Coll*» (*Amill.* 1953).

551. L'acord municipal és de 24 de gener de 1926 i diu: «Dada la lectura de las indicadas circular y comunicación, y atendiendo a los altos merecimientos del Ilustre jefe del Gobierno Sr. D. Miguel Primo de Rivera y Orbaneja, se acordó otorgarle el nombramiento de hijo adoptivo de esta localidad» (LA 1926).

Terres de propietat eclesiàstica de domini directe de la parròquia del Coll, situades a l'entorn del santuari, a cavall dels termes municipals d'Osor i de Susqueda.

V. *Coll, santuari del*.

Proenquera

V. **(Serra de) P*.

Proenquera, masos de

«Honor de *Proanquera*» (*Capb.* 1342); «*los masos de proenquera*» (FM 1563).

Sembla que es tractava d'una o de més cases situades vers la Coma, a l'oest del terme, desconeixem si era a Susqueda.

Pruit, torrent

«*Torrente de Pruyt*» (*Capb.* 1446).

Hidrònim de situació desconeguda el nom del qual, segons Coromines (*On-Cat.*, VI, p. 284), amb referència al municipi osonenc, provindria del «llatí *prodītus* amb un tractament molt conservador —mig savi— que conservà la I post-tònica, fins després de l'emudiment de la -D- com ha passat de vegades amb altres participis forts com el cat. Ant. *asseyt*, el participi passat de *prodire* en les seves vàries accs. 'mostrar-se, aparèixer en públic' (en particular 'fer una deixa, deixar en herència', també 'revelar, traïr, etc.）」; Moreu-Rey (*ENL*, p. 136), en canvi, assenyala que provindria de *PRODITUM*, 'vista, panorama'.

Pruna

V. **Torrentera d'en P*.

Pruna, can

[¹'kam'prunə]

Casa situada al carrer Major.

«*Casa Pruna* hi viu Simon Permanyer» (LA 1817); «*can Pruna*» (Hip. 1855).

El nom podria haver-se originat en la possessió de pruners o bé en el llinatge que documentem, però, el 1870 per primera vegada —després del nom de casa— i arriba fins a mitjan segle xx.

V. **Can Pruna*.

Pruna, partida de terra

«*Partida Pruna* o Pinsá» (*Amill.* 1944).

Nom que degué originar-se en el llinatge o en el nom de casa.

V. *Pruna, can*.

Pública

V. **Plaça P.*

Puça, can

[*'kam'pusə*]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Jep Verro, ca la Rosa* i *ca l'Eloi*.

El nom deu provenir d'un malnom individual, documentat al segle xx, «Dulores alias *Pussa*» (LLC 1929e), l'origen del qual es desconeix.

Puig, bosc d'en

«Petiam terra ad locus vocatam *Bosch den Puig*» (*Capb.* 1446).

Antiga peça de terra que se situava prop del mas el Baier.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic procedent del llinatge.

Puig, mas¹

«*Mansi de podio*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Podio*» (*Capb.* 1562); «*Mansi Puig*» (*Capb.* 1699).

Hem documentat dos masos amb aquest nom.⁵⁵² El que ens ocupa se situava possiblement en parròquia de Susqueda, al nord del terme, vers el Colobrans i Cercenedes de Susqueda.

L'origen del nom possiblement és orogràfic, s'hauria format en el nom comú en sentit de 'elevació del terreny, cim', del llatí *pōdiŭ*, 'pòdium', i posteriorment 'turó' (DEM, p. 347). Tanmateix, no es pot descartar la possibilitat d'un origen en el llinatge *Puig*, que documentem a Osor des del segle XIII en sentit de pertinença, «*Vicentius de Podio*» (Cop. 1234) o «*Johannes de Podio*» (*Not.* 1285), que ha perviscut fins als nostres dies i es manté amb una notable presència,⁵⁵³ incloent-hi dos antics alcaldes, Anton *Puig* Maidó (1723-1729 i 1732-1734) i Pere *Puig* Boada (1983-1995); un cognom provinent, però, del mateix nom comú orogràfic esmentat abans, segons assenyala Francesc de Borja Moll (ELC, p. 197).

Puig, mas²

«*manso de Puig*» (*Not.* 1334); «*Mansi de Podio*» i «*Mansi Puig*» (*Capb.* 1446); «*Mansum vocatum Mansum Puig* in Parroquia Sancti Petri Osorio» (FM 1568).

552. Segons E. MALLORQUÍ (2005, p. 97), podrien haver estat tres, ja que documenta un «*mas Puig (de Santa Creu)*» a principis del segle XIV. Podria, però, tractar-se del *mas Puig de Robertencs*.

553. De fet, segons el Pad. 2002, es tracta del novè llinatge quant a nombre d'ocurrències, amb un total de quinze, onze com a primer cognom i quatre com a segon.

Mas homònim de l'anterior situat al veïnat de Querosell, no lluny de la Coma i el Carbonell, a l'oest d'Osor.

Com en el seu homònim, pot tenir origen orogràfic o bé antroponímic.

Puig, peça de terra

«*Petia terra vocata puig pertinentys villa de Osoryo*» (*Capb.* 1446).

L'origen del topònim, en aquest cas, possiblement és orogràfic, en el sentit de 'elevació del terreny, cim', del llatí *PODIŪ*, 'pòdium', posteriorment 'turó' (DEM, p. 347).

Puig Baulet, serra de

«*Serra vocata de Puigbeulet*» (*Capb.* 1622).

Serra muntanyosa on devia localitzar-se el puig que n'originava el nom.

V. **Baulet, puig*.

Puig Calm

«*Podio calme*» i «*Salvatory de Podio calmy*» (*Not.* 1334).

Indret de situació desconeguda i que, pel fet d'aparèixer en una ocasió acompanyant un prenom masculí, podria tractar-se d'una casa.

És un topònim compost de l'orònim *puig*, 'elevació', i un altre orònim arcaic, *calm*, del llatí *CALMIS*, 'cim planer o capçada d'una serra' (*OnCat.*, III, p. 198), és a dir, que es tractaria d'un homònim del *Puigsacalm*, la muntanya situada a Sant Privat d'en Bas. Desconeixem si té relació amb l'«*ipse Calme*», documentat l'any 937, que sembla que es localitzava a la muntanya de Sant Gregori.

Puig de Robertencs, mas

«*Puig de Robertencs* habitat per Pere de Podio Robertencs o Reberencs» (*Man.* 1316); «*mas Puig de Robertencs* dirruit» (FPS 1389); «*Puig de Robertencs*» i «*lo mas Despuig Rebertencs*» (LLC 1440); «*lo mas Puig de Rabartencs*» (FPS 1445); «*Anthonius de Podio de Roberencs*» (*Capb.* 1446); «*lo mas Puig de Rabartencs* vuy dirruit però cerca del mas Gironella» (FPS 1577).

Antic mas que, segons un document del segle XVI, sembla que era prop del mas Gironella. Pladevall (1962b, p. 286) assenyala que era en parròquia de Santa Creu d'Horta; Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com un mas no identificat datat del segle XIV i coincideix que es trobava a Santa Creu d'Horta. Sembla que es tractava d'un mas de propietat del Sobirà, tal com esmenta Elvis Mallorquí (2005, p. 97).

Creiem que es tracta d'una forma composta referida al *mas Robertencs* formada pels substantius *puig* i *Robertencs* pel fet de trobar-se en aquest lloc, un indret que Bolòs i Hurtado (2001, p. 53) situen al nord de l'església de Santa Creu, a l'oest del Roscall i a l'est del Maimir i que indiquen que ja al segle XI era un lloc habitat, «algunes novetats, tals com l'existència d'aprisionos o l'arribada d'un grup de població nova, possiblement germànica, que va crear el vilar de Robertencs (*villare Rodbertencos*), documentat el 1068 però que de ben segur que ja existia força abans».

V. **Robertencs, mas*.

Puig de Santa Creu, mas

«Castlarys de Rechs, de nugereda et de *podio* et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys» (FB 1233); «*Mas Puig* dit de *Santa Creu*, habitat per Guillem des Puig» (*Man. 1316*).

Mas homònim d'altres que es localitzava a Santa Creu d'Horta però del qual desconexim la situació exacta. Apareix esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 286).

Es tracta d'un nom compost format per *Puig*, no sabem si en sentit orogràfic o antroponímic, i el topònim *Santa Creu*, que indica la parròquia a la qual pertany.

Puig del Pi, peça de terra

«*Pessa de terra* del mas Banchs dita y anomenada *Puig de Pi*» (FNA 1808).

Peça de terra que devia situar-se vers el puig que n'origina el nom, al nord-est d'Osor, vers el Bancs i el Masferrer.

V. **Pi, puig del*.

Puig Esteve, mas

«*Mansi de podio Esteva*» (PFM 1343); «*Mansi podio Stephani*» (PFM 1583); «Tot lo *mas* dirruit antes *Puigesteva* al mas Buscá unit» (*Llev. 1792*).

Forma composta de referir-se al *mas Esteve* que el 1792 apareix aglutinada. Rep aquest nom perquè se situa sota el puig homònim.

V. **Esteve, mas*.

Puig i Maidó, terres de

«Cases y terres dites de *Puig y Maidó*» (Escrip. 1769).

Partida de la qual desconexim la situació.

El nom s'origina en un llinatge compost ja que, si exceptuem un «Palau i *Maidó*» (LB 1731), que podria ser un error, *Maidó* sempre apareix acompanyant el

Puig com a segon element, de fet, l'alcalde en els períodes de 1723-1729, 1732-1734 i 1737 n'era portador, Anton *Puig i Maydó*.

Puig Roure, serra de

«*Serra vocata de puig de roura*» (*Capb.* 1446); «lo sobredit Mas Busquets [...] Afronta [...] a ponent ab la *Serra* anomenada *de Puigroure*» (*Llev.* 1731).

Serra situada a Santa Creu d'Horta, vers les propietats del Bosquet per l'oest. Es tracta d'un topònim compost determinat per la presència del puig de Roure en aquest grup de muntanyes.

V. **Roure, puig de*.

Puig Sec, bassa de [ˈbasəðəˈputʃˈsek]

Bassa d'aigua situada al puig Sec, que n'origina el nom i que és de propietat del mas can Cercenedes d'Osor.

V. *Sec, puig*.

Puig Ventós, font de [ˈfoŋdəˈpuɖzβəŋˈtos]

Font situada a l'indret homònim, que n'origina el nom, a Santa Creu d'Horta sobre el mas la Molina de n'Iglésies.

V. *Ventós, puig*.

Puig-agut

«*Pessa vocata Puigagut de Pere Puigement*» (*Capb.* 1343).

Antiga peça de terra situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

Creiem que es tracta d'un topònim compost de *puig* i *agut* en el sentit orogràfic de 'turó amb forma punxeguda' o bé, en tractar-se d'un tros de terra que podria ser de conreu, podria haver-se originat en el llinatge recollit per Moll (ELC, p. 197), però que no hem documentat a la zona.

Etimològicament, s'originaria en el llatí vulgar PŌDĪU ACŪTU, 'muntanya aguda' (AlcM, 8, p. 968).

Puig-angelats, mas

«*Mansi Podio Angelats*» (*Com.* 1355).

Possiblement, es tracta d'una forma composta sinònima de *mas Angelats* amb la finalitat de diferenciar-lo d'algun altre mas amb el mateix nom.

V. **Angelats, mas*.

Puig-arquer, mas

«Un *Mas* anomenat *Puig Arquer* que vuy posseheix Benet Banchs» (*Llev.* 1731);
«Per lo *Mas Puixarquer* que vuy poseex lo hereu de Benet Banchs» (*Llev.* 1792).

Antic mas que se situava vers can Serra de Toronell i l'antic Beceda d'Avall, les Romegueres i el Bancs, al nord-est d'Osor.

Topònim compost de *puig* i *arquer*; el primer element deu ser de caràcter orogràfic, del llatí *PODĪU*, i el segon, probablement, de caràcter antroponímic, d'un llinatge, però, que no hem localitzat a Osor a la documentació consultada.

Puigbell¹ [ˈpuɖzˈbej]

Locdit recollit oralment que fa referència a un espai situat al nord del Clascar i al sud del Colobrans, possiblement vers on antigament s'havia localitzat el mas homònim.

V. **Puigbell, mas*¹.

Puigbell² [ˈpuɖzˈbej]

Pronunciat amb iodització, amb aquest terme homònim de l'anterior, es fa referència a un turó situat prop de can Serra de Toronell.

Possiblement, es tracta d'un topònim compost per l'orònim *puig*, 'cim', i l'adjectiu *bell*, 'bonic', del llatí *BĒLLU*, -A (*DEM*, p. 61).

Puigbell, бага de, o castanyeda de Puigbell [ˈbaɣəðəˈpuɖzˈbej]

Bosc de castanyer on, possiblement, es trobava algun dels masos del mateix nom. Es localitza al sud-est de cal Gall i al sud del Cerver.

V. **Puigbell, mas*¹.

Puigbell, carena de [kəˈrenəðəˈpuɖzˈbej]

Pronunciat amb iodització, es tracta d'una carena situada al límit municipal entre Osor i Susqueda, a la бага homònima, al sud de cal Gall.

V. **Puigbell, mas*¹.

Puigbell, mas¹

«*Mansi de podio pulcro*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Puigbell*» (*Capb.* 1560); «*Mansi de Podio Pulcro*» (*Capb.* 1562); «*Mansi Puibell*» (*Capb.* 1699); «Per lo *Mas Puigbell* dirruit y al dit Mas Colobrans unit» (*Llev.* 1731); «Lo *mas Puigbell*» (*Llev.* 1792).

Mas situat prop del mas el Colobrans.

Com demostren alguns referents escrits llatinitzats, es tracta d'un topònim compost aglutinat de l'orònim *puig*, del llatí *PODĪU*, 'turó, elevació del terreny'

(DEM, p. 347), i l'adjectiu *bell*, de PŪLCHER, -A i no pas de BĒLLU, -A, malgrat que tinguin sentits sinònims.

Puigbell, mas²

«Lo sobredit Mas Cerver [...] junt ab los *Masos Casadevall*, Sarradella y *Puigbell* dirruit y a dit Mas units» (Llev. 1731); «Tot lo Mas Cerver junt ab los *masos Casadevall*, Serradella y *Puigbell* dirruits y a dit Mas units» (Llev. 1792).

Antic mas situat a prop del seu homònim, possiblement en el llocdit actual, entre els masos el Cerver i el Clascar.

Malgrat que podem observar que aquest és diferent de l'anterior perquè ambdós apareixen en documents del segle XVIII, l'un unit al Colobrans i l'altre, al Cerver, el sentit i l'origen del topònim deu ser el mateix, possiblement de la zona en la qual es localitzaven, una forma composta aglutinada del nom *puig* i l'adjectiu *bell*.

Puigborrell¹

V. **Bancs de P.*

Puigborrell²

«Una pessa de terra que antigament eran sis diferents pessas de terra part Camp, part bosch que foren del Mas Gausach en lo lloch anomenat *Puigdeborrell* en que vuy está edificada la Casa nova de Montanya» (Llev. 1731); «Tros de terra de viña territori vulgarment dit *Puigborrell*» i «aquella pessa de terra dita la Vinya den Rocasalva territori dit *Puig de Borrell*» (Llev. 1792).

Topònim compost aglutinat en el qual entre els dos noms apareix en dues ocasions la preposició *de*. Situat al sud del terme municipal, vers la Casa Nova de Muntanya, podria ser una aglutinació de *puig* i l'antropònim *Borrell* o bé, directament el llinatge compost.

Puigborrell, castanyeda de

«Una part de aquella pessa de terra situada en dita Parra anomenat la *Castanyeda de Puigborrell* en lo lloch anomenat las Selvas; Afronta asolixent en honor llur Mas Simon, a mitgdia en honor den Banchs» (Llev. 1731).

Zona boscosa de castanyer que devia localitzar-se prop del mas homònim del qual provindria el nom.

V. **Puigborrell, mas.*

Puigborrell, mas

«Salvatorys de *Podio Borrell*» (Not. 1334); «*Mansi Podio Borrell*» (Capb. 1446); «Un *mas* dirruit a llur Mas Banchs unit anomenat *Puigborrell* [...] Afronta

asolixent en honor del Mas Serra de Toronell; a mitg dia y ponent part en honor del Mas Maroy» (*Llev.* 1731); «Lo Mas nomenat *Puigborrell* vuy dirruit y unit al mas Banchs» (*Llev.* 1792).

Antic mas situat al nord-est d'Osor, vers el Bancs, entre les propietats del Maroi i de can Serra de Toronell.

Topònim compost aglutinat de l'orònim *puig*, 'turó', i l'antropònim *Borrell*, del llinatge o prenom que, segons Moll (ELC, p. 270), prové d'un sobrenom o malnom, del llatí *BURRELLUS*, 'vermellós'. Si no fos així, també és possible que el nom del mas s'hagués originat directament en el llinatge compost que documentem a Osor als segles XIV —«*Salvatoris de Podio Borrell*» (*Not.* 1334)— i XV —«*Arnau de Puigborrell*» (*Cop.* 1421).

Puigborrell, prat de

«Una pessa de terra boscosa anomenada *Prat Puigborrell* [...] Afronta asolixent en altre honor anomenat Puigborrell, a ponent y tremuntana en honor del Mas Romagueras» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra boscosa nomenada *prat Puigborrell* y part las Oliveras den Serra» (*Llev.* 1792).

Peça de terra situada entre les Romegueres i can Serra de Toronell, no gaire lluny del mas del mateix nom amb el qual devia relacionar-se.

V. **Puigborrell, mas*.

Puigcaulí, el

«Loco vocato *El Puigcauli*» (*Capb.* 1342).

Indret que sembla que es trobava en els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Maria de Mansolí, en un espai dependent del Priorat del Coll.

Diferent del mas homònim, com es pot comprovar per la situació, possiblement té el mateix origen etimològic, una aglutinació de l'orònim *puig*, 'turó, elevació', i *Caulí*, un mot d'origen incert, encara que podria tractar-se d'un antropònim.

Puigcaulí, mas

«Joseph Company masover de *Puigcaulí*» (LB 1705); «Joseph Tarrats de *Puig Caulí*» (LB 1710); «un *Mas* anomenat *Puigcaulí* [...] Afronta asolixent part en honor del Mas Pidevall y part ab la Riera de Gironella; a mitgdia part en honor de dit Mas Pidevall y part en honor del Mas Gravalosa» (*Llev.* 1731); «*mas Puig Caulí*» (LB 1738).

Forma composta referida al *Caulí* pel fet de situar-se en una elevació.

V. *Caulí, el*¹.

Puigferran

«loco vocato *Puigferran*» (Capb. 1446); «Una pessa de terra anomenada Rodey [...] Afronta asolixent en honor den Bayer del Mas en *lo Puigfarrán*» (Llev. 1731).

Situat prop del mas el Baier, possiblement aquest lloc fa referència a l'indret en el qual s'havia situat el mas homònim.

V. **Puigferran, mas*.

Puigferran, mas

«*Mansi puigferran*» (Not. 1285); «*Mansi podio ferran*» (Not. 1334); «*mas o casa anomenada de puig farran*» (Rip. 1346); «*la Casa de puig farran*» (Rip. 1404); «*Violant de Vilanova dominus mansi Podio Ferran*» (Capb. 1446); «*Miquel sarreria y de Gurb senyor de la vila y vall d'Osor i de la casa y honors de Rechts y de Puig Farran*» i «*la casa de puigfarran*» (Rip. 1562); «*la casa anomenada puig farran*» (Rip. 1598); «*la senyora Francisca Çarriera y de Pons senyora de Vila y terme de Ozor y de la torra de Rechts y de la casa de puig farran*» (Rip. 1639); «*Mas dirruhit y a llur Mas unit anomenat Puigferran*» (Llev. 1731); «*Mas dirruit anomenat Puigferran*» (Llev. 1792).

Com assenyala Pladelasala (1960, p. 374), creiem que es tractaria de l'actual *Castell del Baier*, situat al sud-oest del mas el Baier i a l'est de la Noguerola, en una carena en la qual encara avui es poden veure runes, un munt de pedres.

Topònim compost aglutinat format per *puig*, amb sentit de 'turó, elevació', situació en la qual es localitzava, i *Ferran*, possiblement el llinatge que documentem a Osor en els segles xiv i xv, malgrat que també es podria haver originat a partir del prenom masculí; sigui com sigui, es tractaria d'un antropònim germànic provinent de *Fredenand* amb adopció de la *-rr-* per influència de *ferro* (ELC, p. 103), evolució alhora del got *Frad*, 'intelligència', amb el sufix *-Nand*, 'atrevit, agosarat' (DNP, p. 152).

Puigjugador

«*Puig jugadó*» (Not. 1334); «*lo lloch anomenat Puigjugador*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra de viña y oliveras en lo lloch dit Puigjugador o Puigrodon*» (Llev. 1792).

Creiem que es tracta d'un altre nom de la partida de *Puig-rodon*, situada al nord del Soleric i a l'oest de la Comarca, vers on antigament hi havia hagut el *mas Jugador*.

Topònim compost aglutinat de l'orònim *puig*, del llatí *PODIUM*, 'turó, elevació', i de l'adjectiu *jugador*.

V. **Jugador, mas*.

Puigmerdós, bosc de

«*Loco vocato de Puigmerdos*» i «*boscum vocatum Puigmerdós*» (*Capb.* 1446); «part en honor de llur Mas Busquets, que se anomena *Puigmerdós*» i «un honor llur boscos anomenat *Puigmerdos* en dita Prra. de Sta Creu del Torrent de Serreda al Torrent de Busquets» (*Llev.* 1731); «Tot aquell honor boscos anomenat *Puigmerdós* situat en parroquia de Santa Creu com va del torrent de Serreda al torrent de Boscató» (*Llev.* 1792).⁵⁵⁴

Nom pretèrit d'una zona boscosa situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, a la zona del Bosquet i el Triador, entre el sot del Bosquet i el de Serreda.

Sembla un topònim compost format per *puig*, 'turó', i l'adjectiu *merdós*; en aquest cas, no es tracta d'un hidrònim, com els esmentats per Coromines (*On-Cat.*, V, p. 257) i Alcover i Moll (*AlcM*, 7, p. 372), i, per tant, difícilment derivarà de *merda*, aleshores, és probable que tingui el sentit que li atorga Moreu-Rey (*ENL*, p. 135), que, endemés, indica un *puig Merdós*: «Merdans, Merdàs, Merdança o Merdançar, Merdançol, Merder i Meder, aplicats quasi sempre a corrents d'aigua hom troba però Serra Merdosa i Puig Merdós que no deuen provenir de “merda” (ple d'excrements, brut) sinó més lògicament (donades les circumstàncies medievals) de derivats diminutius de “merus” (clar, pur) i “meritus”».

Puignegrell, peça de terra

«Item altre *pessa de terra* anomenada *Puignagrell*» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* nomenada *Puig Negrell*» (*Llev.* 1792).

Tros de terra que devia localitzar-se a la parròquia de Santa Creu d'Horta, ja que s'inclouïa dins les propietats del mas can Mont.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat del nom *puig*, 'turó, elevació', i l'adjectiu *negrell*, possiblement un derivat diminutiu de *negre* amb el sufix *-ell*.

Puig-oriol, el

Indret que esmenta Pladevall (1962b, p. 290) arran del *Man. 1316* avui perdut i que podria haver-se localitzat vers can Serra de Toronell, on hem documentat un mas amb el mateix nom. Segons Pladevall, es tractava d'una zona de conreus de vinya i d'olivera: «la serra de la banç, a mig dia del camí de Cercenedes es trobava, plantada de vinyes i oliveres, a l'igual que *el Puigoriol*».

V. **Puig-oriol, mas*.

554. Observeu en aquest esment documental els errors de còpia per referir-se als torrents de *Serreda* i del *Bosquet*.

Puig-oriol, mas

«Una *mansada de terra* dirruida anomenada *Puigoriol* compresa dins dites afrontacions del Mas Serra del Toronell» i «una pessa de terra que fou de pertinencias del *Mas Puigoriol* dins la quintana de llur Mas Sunyer» (*Llev.* 1731); «Una *mansada* dirruida nomenada *Puigoriol* de Gil Serra del Toronell» (*Llev.* 1792).

Possiblement, es tracta d'una forma composta referida al *mas Oriol*, de propietat de can Serra de Toronell, prop del qual devia localitzar-se.

Topònim compost aglutinat format per *puig* i l'antropònim *Oriol*.

V. **Oriol, mas*.

Puigquerós, mas

«*Mas de Puig de Querós*» (Cop. xv); «*Mansatam* vocatam *Puig de Caros* sitam en dicta parr. Et termino de Osorio in vicinater de Queros» i «Establiment del *mas Puig de Caros* fet per Miquel Sarriera y de Gurb a favor de Joan Coma y Cristofol Carbonell» (PFM 1562); «en Carbonell del *Mas Puigcaros*» (*Llev.* 1731).

Forma composta usada ocasionalment per diferenciar aquest mas de l'homònim de Susqueda.

Es tractaria de *Puig*, que seria pròpiament el nom del mas, provinent del llinatge o de l'orònim, i *Querós*, pel fet se situar-se en aquest lloc.

V. **Puig, mas*².

Puig-roca, llocdit

«*Loco vocato puigrocha*» (*Not.* 1334).

Indret de situació desconeguda el nom del qual es tracta d'una forma composta aglutinada de *puig*, 'turó, elevació', del llatí *PŎDIŪ*, i *roca*, 'massa de material mineral de la superfície de la terra', del llatí vulgar *ROCCA*, d'origen preromà incert (DEM, p. 370).

Puig-rodon

[¹puɖʒruˈðon]

Partida situada al nord del Soleric i a l'oest de la Comarca, un espai afeixat boscós de pins que antigament havia estat de conreu de vinya, d'avellaner i d'arbres fruiters. Apareix situada en la cartografia per Juli Serra el 1890 com a «*Puig Rodo*» (MAPA 6).

«*Loco vocato puigrodons*» (*Not.* 1285); «*locum vocatum Puigrodon*» (*Capb.* 1446); «*loco nominato Puigrodon*» (MN 1710); «lo lloch anomenat *Puigrodo*», «Una pessa de terra part vinya y castanyers plantada lloch anomenat *Puigrodon*» i «una pessa de terra part vinya y part cultiva situada en lo lloch anomenat *Puigrodos*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de vinya y altres fruyters plantada situada en lo lloch anomenat *Puigrodon* sobre lo mas Soler» (CB 1761); «lloch *Puigrodon*»

(Escrip. 1769); «Pessa de terra de viña y oliveras en lo lloch dit Puigjugador o Puigrodon» (Llev. 1792); «Partida Puig-rodon» (Hip. 1854); «pieza de Puigrodon» (Amill. 1862); «Finca Puigrodón. Castaños y avellanos» (DFF 1939); «Partida Puigrodou» (Amill. 1944); «Finca Puig Rodón. Castaños» (DFF 1952); «finca Puigrodon» (Amill. 1953).

Topònim compost amb aglutinació dels termes *puig*, ‘elevació’, i *rodon*, ‘de forma rodona’, que manté la *-n* etimològica, excepte en un cas de 1731, en què és en plural, amb *-s* final, i un de 1944, que apareix diftongat potser per error de còpia. De fet, la partida està coronada per un cim de forma arrodonida, per tant, és evident que es tracta del terme orogràfic *puig*, del llatí *PODŪ*, i l’adjectiu *rodon*, del llatí *ROTŪNDU*, ‘circular’, derivat llatí de *RŌTA*, *-AE*, ‘roda’ (DEM, p. 370).

V. *Costa de P.*, *Llarga de P.*

Puig-rodon, camí de [kə'miðə'puðzru'don]

Es coneixen així dos camins que es dirigeixen a la partida de terra que n'origina el nom, un que procedeix de la partida del Solà i l'altre, de la carretera del Coll.

«Camino Puigrodon» (Amill. 1944); «camino Puigrodon» (Amill. 1953).⁵⁵⁵

El nom del camí prové del de la partida de terra a la qual es dirigeix.

V. *Puig-rodon*.

Puig-rodon, peça de terra

«una *pessa de terra* situada en dita Parra de Sta. Creu que antes foren diferents pessas de terra, la una anomenada *Puigrodon*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra* a Santa Creu formada per diferents pessas la una anomenada *Puigrodon*, altre Serrallobosa, altre Ridefre y altre Ferriolas» (Llev. 1792); «*pieza de Puigrodon*» (Amill. 1862); «*pieza den Puigrodon*» [en aquests dos darrers casos sí que es tracta d'un tros situat a la partida homònima] (Amill. 1947).⁵⁵⁶

Malgrat que de vegades es pot tractar d'una forma metonímica usada per referir-se a una peça de terra situada a la partida homònima, al segle XVIII en documentem una altra de diferent que es localitzava a Santa Creu d'Horta.

Etimològicament, creiem que en ambdós casos l'origen és idèntic, un topònim aglutinat format per l'orònim *puig* i l'adjectiu *rodon*, amb manteniment de la *-n* etimològica.

555. El 1731 documentem «lo carrer dit Puigrodon» (Llev. 1731); per la situació, a tocar d'una peça de terra, creiem que podria ser el *camí de Puig-rodon* però, possiblement, amb error de còpia del genèric.

556. Fixeu-vos que en aquest esment documental es produeix un ús incorrecte de l'article personal, ja que no tenim cap constància de l'ús de la forma *Puig-rodon* amb un caràcter antropònimic.

Puig-rodon, sot de

«Lo sot de Puig Rodon» (Llev. 1731).

Curs d'aigua que discorre entre la partida de terra de Puig-rodon i la de la Comarca; de fet, es tracta d'un altre nom del sot que també s'anomena *de la Comarca* i més endavant *de la Maduixa, de la Posa i de Ca n'Aubreda*. Neix a la muntanya de Sant Gregori i discorre en direcció sud-est fins a unir-se a la riera d'Osor.

El curs d'aigua rep aquest nom quan es mou per la partida homònima.

V. *Puig-rodon*.

Puig-rodon, vinya de

[ˈbijɾəðəˈpuðzruˈðon]

Atès que a Puig-rodon hi havia diverses feixes de conreu de vinya, no és estrany que el terme s'usés de manera metonímica per referir-s'hi.

«Viña de Puigrodon» (Hip. 1853); «vinyes de Puigrodon» (Hip. 1855).

V. *Puig-rodon*.

Puig-rovir, mas

«Petry de podio de ruyr» (FB 1233); «Mansi Podio Rouyr» (Not. 1285); «Petro de podio ruyr et uxor Guillelme» (FB 1306); «Mas Puig Rovir, Puigroví o Puigrobí» (Man. 1316); «mansi de Podio Rouyr» (Not. 1334); «lo mas Puig Roví» (LLC 1440); «Puig Ruvir o Puigrovir» (Capb. 1446); «lo mas d'En Puygrovir» (Cop. xv).

Antic mas documentat fins al segle xv que, segons Pladevall (1962b, p. 285), fou un «dels masos més rics i actius entre 1316 i 1318, el seu hereu Guillem dez Puig Rovir intervé en tots els afers, compra terres i béns». Segons el mateix estudiós, se situava entre el Ripoll i la Riba d'Avall. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com un mas del segle xiv i el situa prop de la riera de la Noguerola, entre els masos el Ripoll i el Gomis.

Gràficament, podem observar-hi, sobretot, diverses formes arcaiques, llatinitzades, de vegades aglutinades i d'altres separades.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *puig*, 'turó, elevació', del llatí *pōdĭu*, i *rovir*, un mot no documentat però que podria tractar-se d'una masculinització de *rovira*, és a dir, un possible fitotopònim no recollit fins ara, i el seu significat seria, probablement, el mateix de *rovira*, 'bosc de roures'. Tanmateix, també podria tractar-se d'un antropònim compost, ja que en un document del segle xv el terme va precedir de l'article personal *en*.

Puig-rovir, peça de terra

«Petia terra vocata Puigrovir» (Capb. 1446).

De situació desconeguda, sembla que el nom del tros de terra degué originar-se perquè és pròxim al mas homònim.

V. **Puig-rovir*, *mas*.

Puigsacadira, el [ə'l'putʃsəkə'dirə]

Límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el Parral del Sobirà, la Creu de Llevanyes i la Casa Nova de Muntanya, al sud d'Osor, a 1.017 m d'alçada. Apareix en algunes guies com a «*Puigsacadira*» (CEC 1924 i Castells).

«sitio llamado *Puigsacadira* [...] en la referida heredad manso Parral» (OSHS 1890); «el sitio llamado *Puigsacadira*» (OSHS 1927); «*puig Sacadira*» (PSOB 2002).

Creiem que es tracta d'un topònim compost per tres elements aglutinats: *puig* en el sentit de 'turó', l'article salat fossilitzat *sa* i el nom *cadira*, del qual desconeixem el sentit, ja que no presenta cap forma que ens hi pugui fer pensar metafòricament.

Puigsacadira, coll de

Pas entre muntanyes situat a Santa Creu d'Horta, entre el Parral del Sobirà i la font Saguàrdia, al sud del Gelats. Només apareix a diverses guies excursionistes, «*Collet de Puigsacadira* (alt. aprox. 950 m.)» (Osona), «*Coll de Puigsacadira*» (CEC 1924) i «*Collado de Puigsacadira*» (Castells).

V. *Puigsacadira*, *el*.

Puigsacadira, pla de, o baga de Puigsacadira [ˈplaðə'l'putʃsəkə'dirə]

Zona boscosa de castanyer situada al Puigsacadira, vers el Parral del Sobirà.

«Perxada *pla de puig Sacadira*» (PSOB 2002).

V. *Puigsacadira*, *el*.

Puigsacodina

«*Pessa de Puigsacodina*» (Amill. 1862).

Atès era de propietat de Manuel Vernetas, l'amo del Gelats, la Riba d'Avall i la Talaia d'en Vernetas, és possible que fos vers Santa Creu d'Horta, cap al Collsacodina.

Creiem que es tracta d'un topònim compost amb manteniment de l'article salat arcaic i amb referència a l'antic mas o borda *la Codina*. Si no fos així, podria haver-se originat a partir del nom arcaic en el sentit de 'roca a flor de terra que fa un clap de vegetació'.

Puigsavellaner, feixa de terra

«Fexam terra Puigsavellaner de Raffech» (*Capb.* 1446).

Antiga peça afeixada que sembla que es localitzava vers can Bosc i el Rafec.

Topònim compost, *puig s'avellaner*, amb els elements aglutinats; possiblement, es tractava d'un puig en el qual hi devia haver avellaners, ja que és probable que el nom de l'arbust tingui sentit col·lectiu.⁵⁵⁷ Per tant, un primer element de caràcter orogràfic i un segon, derivat de *avellana* amb el sufix *-er*; ambdós s'uneixen amb l'article salat arcaic fossilitzat.

Puila, castanyeda de la

«Pessa de terra de castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta [...] afronta [...] a mitg dia ab dit Subirà anomenat la *Castanyeda de la Puila*» (*Llev.* 1731).

Zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava a Santa Creu d'Horta i el nom de la qual podria ser una variant de *puig*.

Pujada Espinau

«Pago o paraje *Subida Espinau*» [assenyala que inclou tres peces de terra] (*Cad.* 1960).

Zona situada a la banda nord de l'Espinau, a Santa Creu, un espai avui boscos.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format a partir del derivat de *pujar*, en el sentit de 'costa o pendent', pel qual s'arriba al mas l'Espinau.

Pujol

«Terme de Valle Ausore en el lloc dit *Pujol*» (SBB 927);⁵⁵⁸ «lo territori vulgarment dit Lo Gravat o *Pujol*» i «territori dit *Lo Pujol*» (*Llev.* 1792).

Pel que fa a l'etimologia, possiblement es tracta d'un terme de caràcter orogràfic, derivat diminutiu de *puig*, del llatí *PODIŌLU*, 'puig petit' (DEM, p. 347).

Pujol, baga d'en

[*'baɣəðəmpu'ʒol*]

Zona boscosa de castanyer situada entre la carretera del Coll i la Barraca d'en Baier, al nord-oest d'Osor.

El nom prové del llinatge d'un antic propietari, per tant, es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic.

557. De fet, encara actualment hem oït dir l'expressió «anar a fer avellaner» en el sentit d'anar a tallar avellaners per aprofitar-ne la fusta, és a dir, que té un sentit col·lectiu.

558. Esmentat per PLADEVALL (1993, p. 70) a partir del document número 88 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, del Fons de Sant Benet de Bages.

Pujol, barri

«*Barrio Pujol de esta villa*» (LA 1918).

Nom que rebia a la primera meitat del segle xx la zona de can Vidal, entre el passeig del Borrell i el carrer Major.

Es tracta d'un nom de caràcter antroponímic originat en el llinatge.

Pujol, can

[¹kampu'ʒol]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *can Mont*, *la Fonda* i, antigament, *ca l'Oc*.

L'origen del nom es troba en el llinatge documentat a Osor entre els segles XIII i XX.

V. *Can Pujol*.

Pujol, font del

«*Loco vocato la Font del puio*» i «*fonte des puio*» (*Capb.* 1446).

Grafiat de manera arcaica amb *-i-*, en desconeixem la situació, per la qual cosa no sabem si el nom s'origina perquè la font és pròxima a un mas homònim o bé per la situació en un pujol.

V. **Font del Pujol*.

Pujol, mas¹

«*Bartholomeus Cudina, parrochie Susqueda, termino Osorio, dominus utilis et propietario mansos Pujol et Frigola*» (*Capb.* 1560); «*Mansum Pujol affrontatur a oriente cum honoribus mansi Cerçanedas, meridie mansi Serarols, circio cum mansus Cerçanedas et den Planas*» (*Capb.* 1699).

Mas que se situava en parròquia de Susqueda però en terme osorenc, vers can Cercenedes de Susqueda.

Desconeixem si es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic o orogràfic, és a dir, si prové del llinatge o del diminutiu de *puig*; sigui com sigui, però, possiblement, del llatí vulgar *PODIŌLU*, 'puig petit', derivat diminutiu llatí de *PŌDĪUM*, 'puig, turó' (DEM, p. 347).

Pujol, mas²

«*Mansi puyol*» (*Not.* 1285); «*Mas Pujol habitat per Arnau dez Pujol*» (*Man.* 1316); «*mansi Puio*» i «*Mansi des Pujol*» (*Capb.* 1446); «*lo Mas Pujol*», «Una pessa de terra situada en dita Parra en que antiguament estava construït un Mas anomenat *Despujol* molt temps ha dirruit. Afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor» i «*Dit Mas Despujol vuy Coll*» (*Llev.* 1731);

«Pessa de terra en la que antigament existia un *mas* dit vulgarment *Despujol*» (Llev. 1792).

Casa homònima de l'anterior en parròquia i municipi d'Osor. Desconeixem si foren dos masos diferents, ja que Pladevall (1962b, p. 285) l'esmenta com a propi dels Recs, situat prop del torrent de Recs, vers el Masferrer, i en algun document l'hem localitzat afrontant amb els masos el Brau i l'Arrancada, de propietat, però, dels Masferrer.

Gràficament, cal assenyalar les formes arcaïques *Puyol* i *Puiol* així com l'aglutinació amb la preposició *de* i l'article salat arcaic *es* al segle XVIII, que formen *Despujol*.

És possible que el nom del mas s'originés en el llinatge, atès que ja el documentem al segle XIII, «*en Pujols*» (Not. 1285), i fins a les darreres dècades del segle XX, malgrat que no l'hem localitzat en documents pertanyents als segles XVI i XVII. Tanmateix, també podria tractar-se d'un nom de caràcter orogràfic, derivat diminutiu de *puig* amb el sufix *-ol*, del llatí vulgar *PODIŌLU*, 'puig petit' (DEM, p. 347).

Pujol, partida de terra d'en

«*Partida den Pujol*» (Escrip. 1779).

De situació desconeguda, no creiem que es relacioni amb l'*hort de Can Pujol*, tot i que l'origen sigui el mateix, el llinatge.

Pujol, serrat de

«Una pesa de terra que ja esta enclosa dins las afrontacions de dit Mas Subira; Afronta asolixent en honor llur que fou den Viuravol; [...] a tremuntana ab lo *Serrat del Pujol ó Rocardell*» (Llev. 1731).

Orònim situat a Santa Creu d'Horta, no lluny del Sobirà, de can Mont i del Viurevol.

En aquest cas, possiblement es tracta d'un derivat diminutiu de *puig* amb el sufix *-ol*, del llatí vulgar *PODIŌLU*, 'puig petit', derivat diminutiu de *PŌDĪUM*, 'puig' (DEM, p. 347).

Pujolet, mas

«La senyora del *mas Pujolet*» (LLC 1440); «*Lo mas Pugolet*», «*Mansi Puiolet*» i «*Mansi de Pujolet*» (Capb. 1446).

De situació incerta, malgrat que sembla que era vers els masos Brau, Prat i Veguer, creiem que es tractava d'un doble derivat diminutiu, de *puig* a *pujol*, amb el sufix *-ol* i d'aquí a *pujolet* amb el sufix *-et*.

Pujols, els

«Pessa als Pujols de Pere Puigdevall» (*Capb.* 1622).

Antiga peça de terra de situació incerta però en parròquia de Santa Maria de Mansolí, en un espai dependent del Priorat del Coll.

Possiblement, el nom és de caràcter orogràfic, una forma plural de *pujol*, ‘puig petit’.

«Quartels», pisos dels [ˈpizuzdəlskwərˈtɛls]

Edifici d’habitatges situat al carrer Major també conegut com a *pisos dels Mestres*.

Se l’anomena així perquè en altres temps, a la part de baix s’havia localitzat el quarter de la guàrdia civil, esmentat amb el castellanisme lèxic.

Quatre Cantons, els [əlsˈkwatrəkənˈtɔns]

Nom que rep l’espai on es troben els carrers del Pont i de la Riera —o carrer Petit— entre les cases anomenades *can Pau*, *ca la Margarida*, *can Benet* i *can Roure*.

«*Els Quatre Cantons*» (Escrip. 1768); «Carrer Publich que va *dels Quatre cantons* a la Plassa Vella» (FNA 1819); «*els Quatre cantons*» (FNA 1843).

V. **Quatre Cantons, carrer dels*.

Quatre Cantons, carrer dels

«*Carrer vulgarment dit dels Quatre Cantons*» (Escrip. 1761); «*carrer dels Quatre Cantons*» (FN 1803); «*carrer dels quatre cantons*» (FNA 1806); «*lo carrer els quatre Cantons*» (FN 1829); «*Calle dicha de las Cuatro Esquinas*» (Hip. 1854).

Així s’anomenava l’indret en el qual coincideixen el carrer de la Riera i el carrer del Pont; de fet, aquest anava des de ca la Margarida, al carrer Major, fins a cal Sastre.

El nom s’origina en l’encreuament de quatre carrers que hi ha entre can Pau, ca la Margarida, can Benet i can Roure, un es dirigeix a la riera d’Osor; l’altre, al carrer Major; l’altre, a la plaça Vella, i el darrer, al Pont, per tant, un compost descriptiu format pel numeral cardinal i el substantiu plural *cantons* en el sentit de ‘cruïlla’ (DIEC, p. 332).

Quatre Carreteres, les [ləsˈkwatrəkərəˈterəs]

Nom de dos encreuaments de camins, l’un només recordat però no concretat, vers el mas les Berbolades, i l’altre, prop del mas el Cerver, on es troben els camins que condueixen al Clascar, al Croset, a Susqueda i al Coll.

Es tracta d’un topònim compost format pel numeral cardinal i el nom que indica, precisament, l’encreuament de camins, que, hiperbòlicament, esmenten com a *carreteres*.

Quefa, can [ˈkaŋˈkɛfə]

Nom d'una casa de la plaça del Verger de la qual desconeixem l'origen i el sentit.

«Teresa Murella *can Quefa*» (LLC 1929e).

Quel Casica, can [ˈkaŋˈkɛlkəˈzikə]

Casa situada al carrer de França.

Es tracta d'un terme compost provinent d'un sobrenom individual format a partir del prenom masculí *Miquel* amb afèresi i pel nom del mas del qual procedia.

Quel Tarrumfa, can [ˈkaŋˈkɛltəˈrumfə]

Nom compost d'una casa de la plaça del Verger que també s'havia anomenat *cal Manyac*.

El terme es forma pel prenom masculí *Miquel* amb afèresi, i desconeixem el sentit i l'origen del segon terme, *Tarrumfa*.

Quelic, can [ˈkaŋkəˈlik]

Casa i comerç del carrer Major.

«Lola *can Calic*» (LLC 1929e); «*Can Calich*» (LLC 1934).

El terme s'originà en l'hipocorístic format a partir del nom de fonts *Miquel* reduït a *Quel* per afèresi i derivat diminutiu amb el sufix *-ic*.

Quelic de l'Atxa, can [ˈkaŋkəˈligdəˈlatʃə]

Casa del carrer de França també coneguda com a *can Benos* o *ca la Cèlia*.

Possiblement, prové d'un malnom format per l'hipocorístic diminutiu de *Miquel* amb afèresi i l'instrument, les atxes —mena de torxes o espelmes—, que el portador duia en alguna celebració. Tanmateix, també es podria haver originat a partir d'algun fet anecdòtic relacionat amb les atxes o, fins i tot, amb l'ofici, possiblement, de candeler.

Querós, camí de [kəˈmiðəkəˈros]

Camí que discorre per l'antic veïnat de Querosell i que, pel coll de Querós, en direcció nord-oest, seguint la riera homònima, es dirigia a Sant Martí de Querós, avui engolit pel pantà de Susqueda. Apareix en una obra cartogràfica, «*Cº de Carós*» (MAPA 2).

«*Camí publich qua itur a Caros*» (Capb. 1622).

V. **Querós, mas*.

Querós, coll de

[ˈkoʎdəkəˈros]

Pas de muntanya situat en una zona abrupta que uneix el terme municipal d'Osor amb el de Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a l'oest del terme. Es tracta, a més, d'un límit parroquial documentat de molt antic, dels segles x i xi. Per tot plegat, és molt freqüent que aparegui situat en obres cartogràfiques i excursionistes, «*Coll de Querós*» (MAPA 1, 3 i 7 i Cardós), «*Coll de Carós*» (MAPA 6 i AAEC 1882), «*C. de Querós*» (MAPA 5), «*el coll de Carós*» (Juli Serra, 1890), «*El Coll de Querós*» (CEC 1924), «*Collado de Querós*» (Castells).

«*Colle Cheruselli*» (Vic. x-xi); «*Colli Cheruselli*» (LFM 1068); «*Col de Queros*» (PFM 1343); «*colli vocato de Caros*» (Capb. 1562); «*Coll de queros*» (FM 1563); «*Coll de Carós*» (FM 1614); «*Coll de Caros*» (RFM 1734); «*llocdit Coll de Carós*» (FM 1750); «*Coll de Querós*» (FN 1818); «*Coll de Caros*» (FNA 1832).

Situat sobre la riera del mateix nom, prop del mas homònim i en el camí de Querós, és evident que tots els noms de lloc es relacionen com a derivats de *quer*.

V. *Coll de Querós*; **Querós, mas*.

Querós, mas

«*Mas Querós*» (Man. 1316); «*mansi de Queros*» (Not. 1334); «*Mansi de Queros*» (PFM 1343); «*Mansi Carós*» i «*Mansi Queros*» (Capb. 1446); «*honor del Mas Queros*» (Llev. 1731).

Forma simple referida al *mas Ponç Querós*, possiblement situat en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi primer de Sau i posteriorment de Querós, a l'antic veïnat de Querosell, no gaire lluny del Carbonell i de la Coma. Pladevall (1962b, p. 284) indica que el 1316 era habitat per Ponç de Querós.

Gràficament, només cal assenyalar la forma homòfona *Carós* de 1446, una forma, per altra banda, molt freqüent amb referència a la població del mateix nom.

L'origen del nom deu trobar-se en el fet que el mas es localitzava en el coll i municipi homònims. Per Coromines (DECat, VI, p. 928) es tracta d'un derivat de *quer*, 'roca, penyal', que va esdevenir un adjectiu *querós -osa* en el sentit de 'penyalós, rocós, o ple de pedrasses', cosa que reafirma quan fa referència a l'antic poble: «*Querós*, nom d'un poblet al municipi de Sant Hilari Sacalm (on hi ha també el *Coll de Querós*)». També, referint-se a la població, coincideixen amb aquesta hipòtesi Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 47), Amigó (1999, p. 95), Moreu-Rey (ENL, p. 35) i Danés (1986, p. 7). Per la seva banda, Dalmau i Casanovas (1969, p. 45-46) recull que «[p]odria ser, en principi, derivat d'un nom personal», tanmateix, més endavant es corregeix i indica: «Però les característiques del terreny, abrupte, accidentat, el fan derivar, sembla que de tota evidència, d'un pre-romà **cariu**, 'roca' o 'penya'». Per tant, creiem que és un derivat de *quer* originat en un

preromà *cariu*, probablement cèltic, procedent d'una arrel *karr-*, 'pedra, roca' (DE, p. 768).

V. **Ponç Querós*.

Querós, puig de

«*lo puig de Querós*» (Llev. 1731); «*lo Puig de Caros*» (FM 1731).

Orònim situat vers la serra de Querós, no gaire lluny del coll de Querós.

V. **Puigquerós*; *Querós, coll de*; **Querós, mas*.

Querós, serra de

«*Serra vulgo dicta de Caros*» (IFM 1669); «*Serra de Coll de Querós*» (CEC 1924).

Serra muntanyosa situada entre el pla de les Lloses i el coll de Querós, límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, un dels espais més occidentals del terme.

El nom es relaciona amb el coll, l'antic poble, el camí, la riera, el puig i el mas del mateix nom.

V. **Querós, mas*.

Querosell, veïnat de

«*Veynat de Carozell*» (RFM 1553); «*viingatús de Carozell parrochie de Ozorio*» (FM 1553); «*Johanni Coma de Carozell*» (IFM 1644); «*el mas Coma del veynat de Carosell*» (FM 1731); «*Mas Coma del veïnat de Carozell terme y Parra de Ozor*» (Llev. 1731).

Nom que rebia la zona més occidental del terme municipal d'Osor, vora el coll de Querós, i on els dos masos més significatius eren *la Coma* i *el Carbonell*. En aquest mateix sentit s'expressa Pladelasala (1960, p. 372), el qual assenyala que data del segle XVI.

Per la situació, prop del coll i de la serra de Querós, creiem que es tracta d'un topònim derivat de *Querós*, possiblement amb el sufix diminutiu *-ell*, potser per assenyalar que és a l'entrada de l'antic municipi i la parròquia de Sant Martí de Querós.

V. **Querós, mas*.

Quic, cal

[*'kal'kik*]

Petit mas localitzat a la muntanya de Sant Gregori, al sud-est de les Romegues. Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta i el situa com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor.

«*Manso Quich*, en la montaña de San Gregorio» (Hip. 1853); «*mas Quich*» (Hip. 1854); «*Manso Quich* de Juan Romagueras» (Amill. 1862); «*Casa*

Quich» (Nom. 1863); «*Manso Quich*» (DFE 1939); «*Cal Quic*» (DFE 1954); «*C. Quich*» (Cad. 1960).

Possiblement, el nom de la casa s'origina en un hipocorístic provinent del nom de fonts *Francisco* amb afèresi, com assenyala Moreu-Rey (1981, p. 169).

V. *Cal Quic*.

Quim, can [ˈkaŋˈkim]

Casa situada al carrer Major també coneguda amb la forma composta *can Quim Ramona* i també com a *la Cooperativa*.

«Rosa Soler de *can Quim*» (LLC 1929e).

El nom s'origina en un hipocorístic del prenom masculí *Joaquim* amb afèresi.

Quim Ramona, can [ˈkaŋˈkimrəˈmonə]

Forma composta per referir-se a *can Quim* o *la Cooperativa*, una casa localitzada al carrer Major.

Es tracta d'un terme format per l'hipocorístic *Quim*, de *Joaquim*, amb afèresi, i el prenom femení *Ramona*, que havia portat una habitant de la casa.

Quimet Espardenyer, can [ˈkaŋkiˈmetəspərdəˈɲe]

Casa situada al carrer de França més coneguda actualment com a *can Lluís* i, antigament, *cal Flequer*.

Es tracta d'una forma composta a partir de l'hipocorístic masculí *Quimet*, que prové, amb afèresi i sufix diminutiu *-et*, del prenom *Joaquim*, i de l'ofici artesà que havia desenvolupat qui es deia així, el de fer espardenyes de veta.

Quimeta, ca la [ˈkaləkiˈmetə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *cal Gurt*, *can «Galle-go»*, *cal Curt* i *can Racó*.

El terme s'origina en el nom de fonts femení *Joaquima* amb afèresi a *Quima* i derivat amb el sufix diminutiu femení *-eta*, un hipocorístic femení encara viu actualment.

Quintà Fondo de la Molina, sot

«El Sot del *Quintà fondo de la Molina*» (OS 1927).

Curs irregular d'aigua que es localitza entre els masos la Molina i el Clascar.

Es tracta d'un topònim compost que pren el nom de l'indret pel qual discorre.

V. **Fondo de la Molina*.

Quintana

V. **Tàpia d'en Q.*, **Tonet Q.*

Quintana, casa

«Casa situada en lo carrer dit de Fransa anomenada *casan Quintana* que afronta ab un carrer que baixa a la Riera y ab la Riera» (FNA 1816); «*Casa Quintana* hi viuen Llorens Riera y Anton Tort» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

Creiem que el nom prové del llinatge que documentem des del segle *xvi* fins a la segona meitat del segle *xx*, incloent-hi un cap de casa de la Sagrera, «Anton *Quintana*» (*Man. 1553*).

Quintana, hort d'en

«Un hort de terra cerca lo moli de la Avellana anomenat lo *hort den Quintana* [...] Afronta asolixent en honor den Destral, à mitgdia ab lo camí Real» (*Llev. 1731*).

Peça de terra situada vers la riera de la Noguerola i el camí del Ripoll, prop de l'antic molí de l'Avellana o de la Pe.

L'ús de l'article personal sembla mostrar que es tracta d'un topònim provinent del llinatge documentat a Osor entre els segles *xvi* i *xx*, incloent-hi un cap de casa de la Sagrera, «Anton *Quintana*» (*Man. 1553*), un cognom, segons Moll (ELC, p. 226), originat en un nom comú *quintana*, 'extensió de terra al voltant d'una masia o d'una població'.

Quintans de la Torrentera, els

«Partida *els quintars de la Torrentera*» (Hip. 1862).

Atès que a la partida de la Torrentera, que origina el segon element del topònim, no hi ha cap mas, hem de considerar que el plural *quintans* no equival als camps immediats a una masia sinó que, possiblement, es refereix a camps de conreu afeixats o conreats cinc anys després d'una rompuda del terreny, sentit que recullen Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 62);⁵⁵⁹ i expliquen que es tracta d'un mot provinent del llatí *QUINTĀNA*, derivat de *QUINTUS*, 'cinquè'. El segon element, *Torrentera*, pot referir-se a la partida homònima o bé provenir del nom comú amb el significat de 'llit de torrent, lloc per on discorren aigües o hi discorran quan ploqui' (DECat, VIII, p. 623).

V. *Torrentera, la*¹.

559. MOREU-REY (ENL, p. 84) insinua que *quintà* no només es refereix a la terra propera al mas sinó que: «*La Quintana* (*Les Quintanes, La Quintaneta, Quintanar, El Quintà*) també ha vist ampliar-se el seu contingut semàntic, bé que a l'origen posseïa un sentit precís: terreny de conreu situat al costat de la masia».

Rabassa, can

«Finca Manso Maroy limita N. Ramón Rovirola y *manso Rabassa*, S. Torrente de Osor, E. Ramón Rabassa, O. José Serrat» (*Amill.* 1947).

No hem recollit informació oral d'aquesta casa, raó per la qual creiem que o era fora del terme d'Osor o es tractava d'una forma puntual de referir-se a algun altre mas, ja que sols ens ha aparegut com a afrontació de la partida del Maroi.

Creiem que es tracta d'un nom d'origen antroponímic —de fet, una de les afrontacions és amb Ramon Rabassa— provinent del llinatge documentat a Osor des de mitjan segle XIX i que, segons el Pad. 2002, ha arribat als nostres dies amb la forma *Rabasa* com a segon cognom una sola vegada. Moll (ELC, p. 240) considera que el terme s'origina en el mot comú que es refereix a la part d'una soca que es cria dins la terra.

V. **Can Rabassa*.

Rabasseda, serra de la

«La Serra de la Rabasseda» (FI 1605).

Orònim de situació incerta, tot i que sembla vers Santa Creu d'Horta.

Probablement, és un derivat col·lectiu de *rabassa* amb el sufix *-eda* (AlcM, 9, p. 76), originat potser en el llatí *RAPA*, del llatí clàssic *RAPUM*, -I, 'nap rodó' (DEM, p. 353).

Rabeja, la

[l̪əɾə'βɛʒə]

Indret situat a la riera d'Osor, prop del pont medieval en direcció est, un lloc en el qual hi ha un cert desnivell i, per tant, l'aigua pren una certa força després de restar engorjada sota el Pont.

Per tant, es tracta d'un sinònim de *rabeig*, que Coromines també defineix com a 'indret d'aigua ben corrent en el curs d'un riu' i 'gorga o paratge d'aigua prou fonda i neta per banyar-se en un corrent', del llatí vulgar *RAPĪDIUM*, derivat de *RAPĪDUS*, -A, -UM, 'ràpid, corredor' (DECat, VII, p. 16).

Rabeja de la Resclosa, la

[l̪əɾə'βɛʒəðəl̪əɾəs'klozə]

Indret situat a la riera de la Noguerola, prop de can Pelleringa. Es tracta d'un lloc on es desviava l'aigua de l'asserradora del prat de les Hortes i l'aigua restant prenia una certa força.

Per tant, es tracta d'un topònim compost per *Rabeja*, sinònim de *rabeig*, i *Resclosa*, 'paret, palissada o munt de pedrenys col·locat a través d'un riu, canal o altre corrent d'aigua, per a alçar el nivell d'aquesta i desviar-la del seu llit cap a un rec, molí, etc.', del llatí *RESCLAUSA*, variant de *RECLAUSA*, 'tancada' (AlcM, 9, p. 405).

Rabionet, partida de terra

«*Finca Rabionet*» (Amill. 1944); «Manso Frigola limita al E. con *Finca Rabionet*» (Amill. 1947); «*Finca Rabionet*» (Amill. 1953).

Partida situada fonamentalment en terme municipal de Susqueda, encara que sembla que entra a Osor o, si més no, funcionava com a límit municipal.

El nom de la partida prové del mas en terme de Susqueda, abans de Sant Martí Sacalm, i possiblement s'origina en el llinatge que documentem a Osor des de principis del segle XVIII fins a mitjan segle XX.⁵⁶⁰

Rabionet, sot de [ˈsod̪əɾəβiuˈnet]

Curs d'aigua situat al límit entre Osor i Susqueda, al nord del terme, també anomenat *sot de la Triola*, que discorre en direcció sud per unir-se al Ter prop del Terrats, situat al vessant contrari del riu.

«intersección del eje de las aguas corrientes del rio Ter, con las aguas del barranco llamado *de Rabionet*» i «barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la Roca del Loré, Sot de Era Cremada y *Sot de Rabionet*» (IGCOS 1927); «*Sot* o Barranco llamado de la Roca del Loré en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y *de Rabionet* en su parte inferior» (OS 1927).

Rep aquest nom perquè és pròxim al mas susquedenc *el Rabionet*.

Racó, camp d'en

«Partida *Camp den Recó*» (Amill. 1944); «*Camp den Recó*» (Amill. 1953).

Peça de terra el nom de la qual degué originar-se en el fet que devia haver estat de propietat del portador del sobrenom *en Racó* o bé que era de *can Racó*.

V. *Racó, can*.

Racó, can [ˈkanɾəˈko]

Casa cantonera del carrer de França més coneguda com a *ca la Quimeta*.

«*Casa Racó* hi viu Joseph Jober» (LA 1817); «José llamado de *can Racó*» (Hip. 1854).

Creiem que el nom de la casa, també documentat com a renom individual, «*en Recó*» (Amill. 1947), s'origina en la situació, en una cantonada o raconada, de l'àrab *rukún*, *rakún*, 'indret apartat, especialment en un angle' (DEM, p. 353).⁵⁶¹

560. Es tracta d'un llinatge no recollit per Moll a ELC.

561. En aquest mateix sentit, E. MOREU-REY (1981, p. 178 i 180) expressa que ha localitzat diversos noms de casa a Eivissa i Mallorca i afegeix que «el renom es troba a totes les comarques» i, de fet, el considera una de les unitats de corònims —genèrics de descripció física— més emprada per crear sobrenoms.

Raconada, peça de terra

«*Petiam terra vocatam la raconada*» (*Capb.* 1622, any 1737).

De propietat de Miquell Coll i Badia, possiblement és un derivat femení de *racó* amb el sufix *-ada* i fa referència a la situació en l'espai.

Raconada, quintà de la

«*Quintá dit de la Reconada*» (*Acl.* 1767).

Indret el nom del qual es degué originar a partir de la seva situació a l'espai.

Raconada, serrat de la

«*Serrat de la Reconada*» (*Acl.* 1767).

Situat vers la muntanya del Coll, el nom possiblement deriva de *racó* amb el sufix *-ada*.

Rafec, el¹

[əlrə'fɛk]

Partida que antigament havia estat més gran, ja que incloïa el Borratxí. Es localitza a l'oest d'Osor, entre can Bosc, el Borratxí i la riera d'Osor, una zona boscosa de pins, tot i que encara hi ha algunes zones de conreu i d'arbres fruiters.

«*Loco vocato Rafec*» (1077);⁵⁶² «*Marganam de tres oliverias loco vocato Rafech*» (*Capb.* 1342); «*petiam terra qui fuit pertinentys Mansi Rafech in loco vocato Rafech*» (*Capb.* b 1560); «*loco vocato Rafecho*» (*Capb.* 1622); «*una margenada in loco vocato Rafech*» (*Capb.* 1707); «*una pessa de terra part cultiva y part herma y boscosa lloch anomenat Rifech*» (*Llev.* 1731);⁵⁶³ «*Pocessionum terra prope dic-tam Villam de Ozor et in loco vocato Lo Reféch o Borraxí*» (CB 1751); «*lo Rafech*» (Hip. 1855); «*el Rafech*» (*Amill.* 1862); «*partida Refech*» (*Amill.* 1944); «*Finca Rafech. Límites N. riera de Osor, S. Carretera de S. Hilario Sacalm*» (DFE 1957).

Possiblement, es tracta de la partida que originà el nom del mas que s'hi localitza. És un topònim d'origen incert que, com assenyalem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 153), podria ser d'origen àrab com els llinatges semblants *Rafeca* o *Rafeques*, i de caràcter antroponímic, ja que documentem el llinatge a Osor entre els segles XIV i XVIII; tanmateix, la poca influència de l'àrab en aquesta zona ens en fa dubtar.

562. Recollit i esmentat per PLADEVALL (1980, p. 8) a partir d'un document que consistia en un testament de dona Ollovara.

563. Com podem observar, amb error de còpia.

Rafec, el²

[əlrə'fɛk]

Mas habitat —encara que creiem que l'edifici actual no té res a veure amb la casa antiga, excepte la situació— situat en el llocdit homònim, que n'origina el nom. Es troba al nord-est de can Bosc i al nord-oest de can Gravat, prop de la riera d'Osor per la banda sud. Pladelasala (1960, p. 373) el situa a la parròquia de Sant Pere d'Osor i el data al segle x, tot i que no indica la font documental que usa per afirmar-ho. Pladevall (1962b, p. 295) assenyala que es tractava d'una casa pròpia dels Mata que el 1316 era habitada per Hermenendis, vídua de Ramon de Rafec, i Tomàs de Rafecho. Rodríguez Burch (1975) recull el mas però el situa erròniament prop de les Mines d'Osor.

«*Mansum rafech*» (Not. 1285); «*Mas Rafecho*» (Man. 1316); «*Lo Mas Raffech de Guilelma Raffecs muller de Joan de Raffecs de Sant Pera de Ozor*» (Capb. 1342); «*manso Rafecho*» (Capb. 1342); «*Mansi Reffech*» (Capb. 1446); «*Mansi Rafech*» (Capb. b 1560); «*Mansi Raffech*» (Capb. 1622); «*Mansata des Rafech*» (Capb. 1707).

Grafiat de diverses formes arcaiques, *-ch* final, doble efa o llatinitzat, desconeixem quin seria l'origen del topònim, malgrat que podria tractar-se d'un antropònim, ja que documentem el llinatge relacionat amb el mas des del segle xiv fins a principis del segle xviii, «*Tomas de Rafecho*» (Man. 1316), «*Guilelma de Raffecs*» (Capb. 1342) o «*en Raffec*» (Capb. 1560). Tanmateix, desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del llinatge.⁵⁶⁴

Rafec, el³

«*Petia terra anomenada lo Rafelch*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra anomenada lo Rafech*» (Llev. 1792); «*tros de camp anomenat lo camp del Reffech*» (FN 1817); «*Pieza de tierra llamada lo Rafech alias Borrachí conocida por tierras de Gallet*» (Capsolt 1831); «*pieza el Rafech*» (Amill. 1862); «*pieza de tierra llamada Rafech*» (CB 1881).

Grafiat amb doble efa i «*Rafelch*» el 1731, possiblement per un error de còpia, el nom de les peces de terra prové per metonímia de la partida on es troben.

V. *Rafec, el¹*.

Rafec, aulet del

«*Aulet del Rafech*» (LA 1820).

De propietat, segons l'esment documental, «d'en Margarits», hem de pensar que es tractava d'una zona boscosa d'alzina situada a la partida homònima.

V. *Rafec, el¹*.

564. De fet, MOLL (ELC, p. 304) només recull *Rafeca*, *Rafecas*, *Rafegas*, *Refecas*, *Rafeques* com a cognoms provinents, probablement, de l'àrab *rafika*, 'companyona, amant'. Desconeixem si podria tenir alguna relació amb el nostre *Rafec*, malgrat la poca influència de l'àrab en aquesta zona geogràfica.

Rafec, camí del [kə'miðəlrə'fək]

Actualment, rep aquest nom una carretera forestal que s'inicia a la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm i arriba a la casa i partida del mateix nom després de discórrer en direcció nord-est i passar a tocar de la font de Can Bosc.

«subtus illa ollina grossa, in *via* Missaderia area vetera *de Rafecho*» (*Capb.* 1342); «*Via missadera Mansi de Rafech*» (*Capb.* b 1342).

El nom del camí sorgeix de l'indret, de la partida i de la casa, a què es dirigeix. V. *Rafec, el²*.

Rafet, feixa de terra en

«*Feixa en Rafet*» (*Com.* 1355).

Creiem que es tracta d'una altra forma de *Rafec*; de fet, Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 93) des de *Rafec* ens remetent a *Rafet*, una mena de peix, però també un llinatge que es localitzava a Dènia. Això i el fet que l'específic vagi precedit de l'article personal ens fa creure en la possibilitat que es confirmi l'origen antroponímic de *Rafec*.

Rajacols

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Rajacols*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra territori nomenat *Rajacops*» (*Llev.* 1792).⁵⁶⁵

Peça boscosa de situació inconcreta però no gaire lluny del Carbonell, és possible que en terme municipal de Sant Hilari Sacalm.

Topònim d'origen incert. Segons Balari (1964, p. 71), podria ser un mot compost aglutinat de *raja* i *cols*, que provindria de *còdols*, seguint la hipòtesi que presenta en relació amb la població del Baix Camp Riudecols, hipòtesi acceptada per Balanyà (1989, p. 78), Moreu-Rey (ENL, p. 53), Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 502) i Amigó (1999, p. 118), que afirma explícitament que «*Riudecols* és un 'riu de còdols', còdol ha agafat una forma contracta i s'ha convertit en 'col'». Tanmateix, Coromines (*OnCat.*, VI, p. 401) rebutja aquesta possibilitat i així, com Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 135), consideren aquest segon element d'origen incert. Si fos certa la hipòtesi majoritàriament acceptada, es tractaria d'un compost aglutinat de *raja*, del verb *rajar*, i *col*, de *còdol*, amb contracció, del llatí *CŌTŪLU*, diminutiu de *COS*, *CŌTIS*, 'pedra d'esmolar', en el sentit de 'raig de còdols'.

Rajol, casa

«Aquella part de casa carrer anomenat del Pont, *Casa dita del Rejol*» (FN 1845); «*casa Rajol*» (Hip. 1854).

565. És evident que en aquest document hi ha un error de còpia.

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer del Pont.
El nom de la casa indicaria procedència del mas homònim o llinatge.
V. **Can Rajol*.

Rajol, mas

«*Mansi rayols*» (Not. 1334); «*Lo mas rajol*» (LLC 1440); «*Mansi raiol*» i «*mansi Rayol*» (Capb. 1446); «*honor del mas Rajol*» (Rip. 1562); «*Pere Rejol masover del Mas rajol*» (LB 1700); «*Miquel Garroset masover del Mas rajol*» (LB 1711); «*Tot dit llur Mas Rajol [...]* Afronta asolixent en honor de llur Mas Sarsanedas; a mitg dia en honor de llur Mas Corcó; a ponent y tremuntana en honor de llur Mas Sarsanedas» (Llev. 1731); «*Francischo Duran pages masover del rajol*» (LB 1736); «*Tot lo mas Rejol esto es las casas habitadas, era, clos y quintanar*» (Llev. 1792).

Antic mas localitzat entre Cercenedes i la riera de la Noguerola, prop d'Osor en direcció sud-est. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta en plural «*Rajols*» i el data al segle XIV.

Creiem que el nom s'origina en el llinatge documentat a Osor des de la primera meitat del segle XIV, «*Dalmacis de rayols*» (Not. 1334), fins a principis del segle XIX;⁵⁶⁶ de fet, la relació entre llinatge i mas era encara present al segle XVII, malgrat tractar-se d'una possessió de can Cercenedes d'Osor, ja que els seus propietaris s'anomenen Joseph Sarsanedas y *Rajol* el 1731 i Benet Sarsanedas y *Rejol* el 1792.⁵⁶⁷ Tot i aquesta possibilitat, no se'n poden descartar d'altres. Una el relacionaria amb un forn de rajoleria, ja que un informant oral ens va comentar que a la perxada del Rajol havia existit un forn d'aquesta mena. Coromines (*OnCat.*, VI, p. 332 i 424) el relaciona amb un derivat del color *roig* amb el sufix *-ol*, sense caràcter, però, diminutiu.

V. **Can Rajol*.

Rajol, perxada del

[pər'ʃaðəðəlrə'ʒol]

Zona boscosa de castanyer situada prop de can Cercenedes d'Osor i que deu ser la zona en la qual hi havia hagut edificat l'antic mas homònim.

V. **Rajol, mas*.

Rajol, roca del

«*Roca del Rajol*» (Llev. 1731); «*Roca de Rajol*» (Llev. 1792).

Eminència rocosa que sobresortia de la superfície i que devia localitzar-se vers el mas Rajol, que n'originaria el nom; podria tractar-se de la *roca de Cercenedes*.

V. **Rajol, mas*; **Roca del Rajol*.

566. Tanmateix, no el recull Moll a ELC.

567. Sembla clar, però, que la pervivència del llinatge era fruit del manteniment de la propietat, és a dir, no es tractaria d'un doble cognom sinó d'un llinatge i el nom d'una segona propietat enllaçats amb la conjunció copulativa.

Rajoleria, pla de la [ˈplaðələɾəzələˈriə]

Zona planera boscosa de castanyers situada prop de l'antic pou de la mina «Leonor» en direcció nord-oest cap al Pidevall, un indret on ens van comentar que hi havia hagut un forn de rajols, fet a partir del qual se'n degué originar el nom; així, es tractaria d'un derivat de *rajol* amb el sufix *-eria*, amb el significat de 'lloc on es fabriquen rajols'.

Ral, camí [kəˈmiˈral]

Actualment, es tracta d'un GR perfectament senyalitzat que prové de Santa Coloma de Farners i entra en municipi d'Osor per l'Espinau, segueix cap a Santa Creu d'Horta i ca n'Iglésies i al coll de Cirerers es desdobra en dos, un en direcció al Sobirà i d'aquí a Sant Hilari Sacalm i l'altre cap a Osor, enllaçant amb la Carretera prop del prat de les Hortes, d'aquí entra a la població seguint el carrer Major, el del Pont i el de França fins a la carretera del Coll, des d'on es dirigeix vers les partides del Pontarró i la Tàpia, des d'on, prop de can Plana s'enfila al santuari del Part i el coll de Nafré i d'aquí, al santuari del Coll, des d'on va, ja en terme de Susqueda, cap a Sant Benet, tot i que també es desdobra per anar cap a la Rovira, el pla de les Lloses i el coll de Querós, des d'on, en terme de Sant Hilari Sacalm, arriba o bé a Querós, o bé a la capital de les Guilleries. Durant tot aquest recorregut, a més, hi ha diverses ramificacions. La part més meridional, la que ressegueix els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, Santa Coloma de Farners i Brunyola, és la via que antigament s'havia anomenat *camí de Bella Polla* o *camí Vigatà*.

«*Caminum reyal*» (PFM 1343); «Lo *Camí Real de Gerona*», «lo *Camí Real*», «lo *Camí Real* qui va de Ozor a Angles», «en honor del Mas Surós de Castanyet mitgensant *camí real de Vich*», «lo *Camí Real* qui va de Vich a Gerona» i «lo *Camí real Vigata* part de lla de la Casa nova dita de Montanya» (*Llev.* 1731); «*Camino Reals*» (*Escrip.* 1779); «*camí Real*» (*Cad.* 1785); «Casa a l'altre part del pont sota lo *Camí Reial* que va al molí fariner dit den Vila» (*Llev.* 1792); «*Camí Real* que va de dita vila de Ozor a Sant Hilari Sacalm» (FN 1801); «partida Vinya de Can Badia linda N. con *camino real*» (*Amill.* 1944).

Grafiat *Real* o *Reial*, però sempre oït *Ral*, es tracta d'una forma derivada de *rei - reial - real*, reduïda a *ral*, que fa referència al 'camí públic de més trànsit utilitzat per a les comunicacions abans de la construcció de les carreteres' (DIEC, p. 322).

V. *Camí Ral*.

Ramona

V. *Quim R.*, *Xico R.*

Raons, perxada de les

[pər'ʃaðəðələzrə'ons]

Bosc de castanyer de propietat del Sobirà situat a Santa Creu, prop del Fonollet. També se la coneix com a *perxada de l'Agustí*.

El nom s'originà en el fet que aquesta perxada, situada en els límits de les propietats entre el Sobirà i el mas Moixac, va provocar una sèrie d'enfrontaments entre els dos propietaris, és a dir, que el nom *raons* té en aquest cas el sentit de 'baralles de paraula' (DIEC, p. 1533) i sempre és usat en plural; el terme prové del llatí *RATIŌNE*, 'capacitat de raciocini; motiu, justificació' (DEM, p. 355).

Rapic, can

['kanrə'pik]

Antic mas situat a Sant Vicenç de Susqueda, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord del terme, al nord-est de la Creu de Portell i al sud de can Bosses Vinyes. Malgrat que oralment ens l'han anomenat com l'introduïm, el nom apareix al *Nom.* 2004 i al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) com a «*Can Rupit*»; així mateix, apareix al MAPA 1 com a «*can Repit*» i en algun text l'hem vist com a «*can Peric*» (*Cad.* 1960). Suposem que aquesta diversitat és deguda al desconeixement del sentit del mot.

«camino que desde Creu de Portell conduce a los *mansos Rapich* y Sarsanerdas de Susqueda» (OS 1927): «*Manso Rapich*» (DFE 1946); «*Manso Rapich*» (*Amill.* 1947); «Finca Can Bossa limita al N., S., O. con *Manso Rapich*» (*Amill.* 1953).

Desconeixem el sentit i l'origen del topònim, malgrat que semblaria provinent d'un malnom, com mostraria la presència de l'article personal en contracció que precedeix l'específic. Navarro Colás (1963, p. 93) també anota aquesta hipòtesi i indica que es tractaria d'un «derivado post-verbal de “picar” formado por onomatopeya del ruido que hace un instrumento y el prefijo intensivo re-».

V. *Can Rapic*.

Rasa, vinya de

«Queda petia terra *vinea* plantata voccata *de rasa*» (*Capb.* 1446).

Antic tros de terra de conreu de vinya que es localitzava vers el mas el Ripoll.

El nom possiblement s'origina en el participi de *raure*, del llatí *RADĒRE*, 'afaitar, polir', que indica un espai amb poca vegetació, com anoten Alcover i Moll (*AlcM*, 9, p. 149) i Coromines (*OnCat.*, VI, p. 342). Moreu-Rey (*ENL*, p. 48 i 85) afegeix que *La Rasa* pot tenir el significat de 'torrentó' a la Catalunya Nova o pot evocar una feina agrícola.

Raset, can [ˈkanrəˈzɛt]

Casa del carrer Major també coneguda com a *cal Ferrer*.

El terme s'origina en el llinatge documentat a Osor des de les primeres dècades del segle xx fins ara.⁵⁶⁸ Segons Moll (ELC, p. 277), el cognom és un derivat diminutiu de *Ras*, un sobrenom que tenia el sentit de 'pelat'.

Rauric, coll de [ˈkoʎdərɪˈrɪk]

Pas de muntanya situat al sud-est de la roca de Cercenedes i al nord-est de Sant Miquel de Solterra, al camí que des de can Cercenedes es dirigeix fins al Borrell i al Soler, vers les Berbolades i prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

«*Coll rourich*» (Rip. s. d.); «Una pessa de terra Boscosa situada en terme de Ozor en lo lloch anomenat las Borboladas [...] Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll mediant *Coll de Raurich*» i «serra que devalla de las Portalleras al *coll de Raurich*» (Llev. 1731); «Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. [...] pasando por el *puerto* llamado *Rourich*» (DFF 1939).

Pronunciat de manera monoftongada, creiem que es tracta d'un topònim procedent del nom personal germànic *Raderich* o *Hrodric*, com ja assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 153), seguint Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 175-176) i coincidim amb Coromines (*OnCat.*, VI, p. 349). Moreu-Rey (ENL, p. 57 i 116) també recull aquesta possibilitat i una altra hipòtesi, que es tractés d'un derivat del nom d'arbre *roure*, i, aleshores seria *Rouric*. La forma monoftongada *Rurich* apareix esporàdicament com a llinatge osorenc a mitjan segle xx, un cognom que Moll (ELC, p. 119) només recull com a *Rourich*, *Rauric* i *Raurich* i els dona el mateix origen germànic; tanmateix, per la cronologia,⁵⁶⁹ en aquesta ocasió no veiem relació entre l'antropònim i el nom de lloc.

Rebleda, la [lɔrəpˈlɛðə]

Partida de terra boscosa situada vers can Pelleringa, el Fonollet i el Baier, en direcció nord, que afronta amb la partida de la Casica.

«Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Rableda* [...] en que vuy esta construida una casa dita la Casa Nova de Funollet» (Llev. 1731); «Partida *La Rableda* afronta L. M. Manso Fonollet» (Cad. 1785); «Aquella pessa de terra part de castanyers plantada y part brollar territori dit *Rableda*» (Llev. 1792); «lo puesto anomenat *Rableda*» (FN 1805); «tros de terra de castañer per vaga territori

568. Segons el Pad. 2002, amb vuit casos, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

569. Tot i que CARRERAS CANDI (1911, p. 51) ens esmenta un «Bernardus *rourich*» a Sant Hilari Sacalm al segle xiv, concretament en un antic manual de l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm datat el 1377.

anomenat *Rableda* afronta ab lo mas Fonollet» (FNA 1810); «*la Rableda*» (Amill. 1862); «*Finca Robleda* Límites E. con tierras del Manso Fonollet» i «*Finca Repleda*» (DFE 1939); «*Finca* Gelats y Talaia. Parcela A Garriga Parcela B *Rableda*» (DFE 1941); «*Finca la Robleda* de Paciencia Massaguer Sarsanedas» (Amill. 1944); «*Finca La Rapleda*» (Amill. 1953).

Gràficament, solament cal assenyalar la forma ensordida de 1953 que respon a la pronúncia geminada a més de sorda. Així mateix, el 1939 i 1944, apareix escrit amb *-o-*, possiblement per influència del castellà, com un derivat de *roble*.

Desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del mot, malgrat que semblaria tractar-se d'un derivat de *roure*, un sinònim de *roureda*, com el *robledo* castellà.

V. **Corts de Rebleda*, **Espolangueret de Rebleda*, **Mallola de Rebleda*, **Masplà de Rebleda*, **Xica de Rebleda*.

Rebleda, castanyeda de

«*castanyeda de Rebleda*» (Capb. 1446); «petiam terra complanta de castanyerys vulgariter numcuparam la *Castanyeda de Rableda* que est de pertinencys dicti Manso Fonollet» (MN 1710); «Una pessa de terra anomenada *Castanyeda de Rableda* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Busquets de Sta Creu» (Llev. 1731); «Pessa de terra situada en Osor dita *Castanyeda de Robleda*» (Llev. 1792).

El nom de la castanyeda, situada vers el Fonollet, degué originar-se en el de la partida.

V. *Rebleda, la*.

Rebleda, collet de, o carenada de Rebleda [kəɾə'naðəðəɾəp'plɛðə]

També conegut com a *coll de Fonollet*, aquest topònim es refereix al pas que existeix vers Fonollet, al camí que es dirigeix cap al Veguer, un pas que es troba en una zona elevada després d'una notable ascensió. Apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a «*collet de Rableda*» (MAPA 3), i recollit amb idèntica forma al *Nom*. 2004.

Sembla evident que el nom del lloc prové del fet que se situa a la partida del mateix nom.

V. *Rebleda, la*.

Rebleda, quintà de [kiŋ'taðəɾəp'plɛðə]

Espai boscós d'alzina i de castanyer situat prop del Veguer també anomenat *quintà de Fonollet*.

Antigament degué tractar-se d'un camp o una pastura immediata al mas però diferent del quintà pròpiament dit, raó per la qual se li devia anotar el nom de la partida de terra dins la qual es localitzava.

V. *Rebleda, la*.

Rebleda, torrent de

«*Torrente de Rableda*» (Hip. 1855); «partida la Robleda limita al N. con *torrent de la Robleda*» (Amill. 1944); «*Torrente de la Robleda*» (Amill. 1947).

Possiblement, és un altre nom de la *riera d'Horta* en el seu pas per la Rebleda. El nom prové del de la partida.

V. *Rebleda, la*.

Rebleda, turó de, o puig de Rebleda [tu'roðəɾəp'plɛðə]

«Altre honor llur anomenat *Puig* o *Mallola de Rebleda*» (Llev. 1731).

Es coneix d'aquesta manera un turó situat a la partida de terra que n'origina el nom.

V. *Rebleda, la*.

Rebleda de Castanyers

«Una pessa de terra situada en lo lloch anomenat *Rableda de Castanyers* [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Ridemar* sobre capbrevat; a mitg dia en honor del Mas Busquets; a ponent en altre honor del mas *Funollet* y a tremuntana en honor de Mn. Salvador Margarits y part en honor del Mas *Ribadevall*» (Llev. 1731).

Indret que queda perfectament situat a partir de les delimitacions esmentades al document.

Rep aquest nom perquè es tractava d'una zona boscosa, probablement de roures —d'aquí provindria *Rebleda*—, replantada de castanyers.

Rec, el [ə'l'rek]

Genèric esdevingut específic que s'usa en la parla per referir-se o bé al *rec de Cercenedes* o bé al *rec del Molí d'en Serra*, en el nucli urbà osorenc.

«*La Acequia*» (Cad. 1785).

L'origen del nom és en el substantiu comú en el sentit de 'canal', un mot d'origen incert, potser preromà, o bé derivat postverbal de *regar* (DEM, p. 358).

Rec, font del [ˈfɔ̃dəl'rek]

Font situada al costat del pont dels Soldats, en un camí que des del carrer de França es dirigeix fins al rec del molí de Cercenedes passant per sota del pont esmentat. Per escrit, només l'hem documentat en un poema de mitjan segle xx que diu: «Molt vaixa es *la del Rec* / pot arribar-hi una gallina amb el bec» (PAF).

El nom de la petita font s'origina del lloc on és localitzada, just sobre el rec de Cercenedes.

V. *Rec, el*.

Rec de l'Aigua, perxada [pər'jaðə'regdə'lajɣwə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del Sobirà localitzada a l'oest del mas, prop del Pou de Glaç.

«*Perxada rec de l'Aigua*» (PSOB 2002).

Es tracta d'un topònim compost descriptiu, ja que a la banda alta de la perxada discorre un rec que recull l'aigua que, posteriorment, arriba al Sobirà.

Recs, casa de

«*Domus des Rechs*», «*Domus des Rexs*» i «*Domus des Rex*» (*Man. 1316*); «*Domus de Recs*», «*Mansi Rechs*», «*Manso Regs*» [prop del Baier], «*Mansi vuy vocatam de Rechs* derruit» i «*Domus vocatam de Rechs*» [prop del Bancs i Masferrer] (*Capb. 1446*); «Miquel Sarriera y de Gurb senyor de la Vila y Vall de Ozor y de son terme y senyor de *casa*, honor y alou franch antiguament anomenat *de Rechs* y de la casa de puigfarran y despres del magnifich Galceran de Vilanova en dita Vall de Ozor» (*Rip. 1562*).

Mas o casa, o ambdues coses, de situació desconeguda, ja que per la documentació consultada, de vegades semblaria localitzada vers els masos el Masferrer i el Bancs, i d'altres, vers l'antic Puigferran o Castell del Baier. Tanmateix, Pladevall (1962*b*, p. 297) situa una casa amb aquest nom al mig del poble, al carrer del Pont, possiblement la casa que s'anomena *can Roure*.

Grafiat de maneres diverses *Rechs*, *Rexs*, *Rex*, *Recs* i *Regs*, segons Pladevall (1962*b*, p. 297), per idèntica fonètica i etimologia amb el cognom *Reig*.

Etimològicament, sembla que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, dels *Recs*, que foren una de les grans famílies de la vall d'Osor entre els segles XIII i XV:⁵⁷⁰ el 1273 «Bernat *des Rex*», segons Carreras Candi (1911, p. 82), actuava «com a representant del reyal patrimoni» i el 1316 la família estava representada per dos caps de casa, «Berenguer dels *Recs* i Arnau fill seu» (*Man. 1316*); a banda, hem documentat senyors i senyores com «Arnau *de Rechs*» (*Cop. 1319*), «Petri *de Rexs*» i «Blancha *de Rechs*» (*Not. 1334*), «Bernardo *de Rechs*» (*Cop. 1421*) o «Constansa *de Rechs*» (*Capb. 1446*). Per tant, es tracta d'un llinatge present a Osor durant l'edat mitjana que Pladevall (1962*b*, p. 297) creu idèntic a *Reig*, cosa que reafirma Moll (ELC, p. 249), que els considera formes diverses del nom *rei*.

V. **Casa de Recs*.

570. Per conèixer abastament la influència d'aquesta família a Osor, podeu consultar els estudis d'A. PLADEVALL (1962*b*, p. 297-298) o de F. CARRERAS CANDI (1911, p. 82-83).

Recs, colomers dels

«Loco vocato orta dels *colomers des Rechs* Affrontatur ab oryente in honore Ludouir de Ribes qui fuit den gomffau et a circio in Rivo de Osoryo» (*Capb.* 1446).

Són situats prop de la riera d'Osor però en desconeixem el lloc concret; creiem que es tracta d'un criador de coloms que era de propietat de la família Recs.

V. **Colomers dels Recs*; **Recs, casa de*.

Recs, hortes de

«Un Hort en las *Hortas de Rechs*» i «un hort de terra en lo lloch anomenat las *Hortas de Rechs* [...] afronta [...] a tremuntana ab lo Riu de Ozor» (*Llev.* 1731); «Hort de un jornal nomanat las *Hortas de Rechs*, junt ab aygua per regar» (*Llev.* 1792).

Zona de terra de conreu el nom de la qual desconeixem si prové de tractar-se d'un espai de regadiu o bé d'haver estat de propietat de la família Recs, cosa que sembla evident en altres esments, com ara «dicto orto domyne na *Simoneta rechs*» (*Capb.* 1446).

Recs, molí de

«*Molendum* vocato de *Rechs* demun petia terra vocata orta» (*Capb.* 1446).

Atès que apareix proper a la riera de la Noguerola, hem de considerar que, possiblement, es tracta d'una manera esporàdica de referir-se al *molí de l'Avellana*.

Creiem que el nom del molí s'origina en el llinatge de la família noble medieval.

Recs, partida de terra de

«una entrada per la qual se entra de las terras de dit Mas Baceda demunt en las *terras de Rechs*, que possehia a carta de gracia an Banchs, afrontant asolixent en honor den Masferrer, â mitgdia ab las *terras den Rechs*» (*Llev.* 1731); «Una possessio de terra, en la que antiguament era construida una torre y honor nomenat de *Rechs* y després de Vilanova» [de propietat del mas Masferrer] (*Llev.* 1792); «la *partida* dicha *La terra dels Rechs* Afronta L. Manso Crosa, M. la Riera, P. Valentin Masferré» (*Cad.* 1785).

Partida que sembla que es localitzava entre les propietats dels masos la Crosa, el Masferrer i el Bancs, vers la torre de Sant Joan i sobre la riera d'Osor en direcció nord.

Possiblement, el nom de la partida s'origina en el llinatge de l'antiga família noble, tot i que es tracta d'una zona de regadiu.

V. **Recs, casa de*; **Torre de Recs, partida de terra*.

Recs, torre de

[ˈtorəðəˈreks]

Tradicionalment i històrica, segons els estudiosos, amb aquest nom s'esmenta la torre situada al costat del Campanar, entre la plaça de Catalunya i la del Verger, una construcció també coneguda com a *torre de la Presó*. Aquest edifici data del segle xv, després de 1439, i es féu a partir d'una autorització que dues senyores de la vall d'Osor, Sança de Ximenis i Isabel de Cabrera, varen donar a Violant de Recs, muller de Guillem de Vilanova, pels serveis del seu pare Benet de Recs. Tanmateix, segons la documentació consultada, podria haver existit una altra torre homònima vers l'actual mas la Torre, no lluny de la torre de Sant Joan, que al segle xviii constava com a derruïda i que algunes vegades se l'esmenta de manera composta *Recs i Vilanova*.

«*Torre Rechs*» (*Capb.* 1446); «La senyora dona francisca Çarriera y de Pons senyor de Vila y terme de Ozor y de la *torra de Rechs* y de la casa de puig farran» (*Rip.* 1639); «Una Bordonaria de terra anomenada las Bordoneras; Afronta asolixent en honor del Mas Baceda de munt que posseheix an Romagueras; a mitgdia ab la *Torra de Rechs* que possehaix an Romagueras» (*Llev.* 1731); «possessio de terra en la qual antiguament era construïda una *torre* y honor nomenat *de Rechs* y després de Vilanova» (*Llev.* 1792).

El nom de la torre és de caràcter antroponímic, concretament en el llinatge de la família que va senyorejar a la vall d'Osor durant bona part de l'edat mitjana.

Recs, torrent de

«*Torrent des Rechs*» (*Man.* 1316); «Lo loco vocatum Sant Julya Affrontatur ab oryente in *torrente de Rechs*» i «*Torrente* vocato *de Rechs* qui descendur de la Bessedà» (*Capb.* 1446); «*Torrent de Rechs*» (*Hip.* 1862).

Pladevall (1962b, p. 258) situa aquest torrent vers el mas Pujol, però altres documents el localitzen vers els masos el Masferrer i el Bancs. Això ens fa pensar que podria haver-se tractat de dos hidrònims homònims.

El nom del curs d'aigua podria haver-se originat perquè és pròxim a la casa del mateix nom o bé tractar-se d'un derivat postverbal de *regar*.

V. **Recs, casa de*; **Torre de Recs, torrent de la*; **Torrent de Recs*.

Recs i Vilanova, hort de

«Una porció de terra que antiguament estava construïda la *Torra y hort de Rechs y Vilanova* [...] afronta a mitg dia ab la Riera major; a ponent en honor den Masferrer y a tremuntana en honor den Banchs» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tracta d'una forma composta referida a les *hortes de Recs* causada pels llinatges de dues famílies nobles que senyorejaren a la vall d'Osor durant el segle xv.

Recs i Vilanova, torre de

«Una porció de terra que antigament estava construïda una torra y hort *de Recs y Vilanova*» (Llev. 1731).

V. **Recs i Vilanova, hort de*.

Rector

V. *Reposador del R*.

Rector, cal¹

[ˈkɑlɾəkˈto]

Forma esporàdica usada per referir-se a *cal Rector*, un mas de Santa Creu d'Horta, al nord-est de la Molina i al nord-oest del Roscall. Es tracta d'un mas que anota Juli Serra (2002, p. 132) en el seu viatge per la zona de 1890, quan diu «desde el molino, hasta cerca de la Gironella por la *casa del Rector*». Apareix recollit en obres cartogràfiques, «*Mas Can Rector*» (MAPA 1), «*Casa Rector*» (MAPA 2), «*Can Rector*» (MAPA 4).

«*Cal Ractó*» (LA 1817); «*Cal Rector* de José M. Iglesias Abadal» (Cad. 1960).

Possiblement, es tracta d'una reducció de *Rector*, que li dona més familiaritat al nom, encara que Navarro Colás (1963, p. 85) considera que «se trata de un nombre personal» i no s'adona de la coincidència que hem assenyalat.

V. **Cal Rector; Rector, cal*.

Rector, cal²

[ˈkɑlɾəkˈto]

Una altra manera de denominar *la Rectoria*, situada a la plaça de Catalunya.

«*Casa Ractó*» (LA 1817).

El nom prové de *rector*, 'mossèn, sacerdot', del llatí *RECTŌRE*, 'que regeix', (DEM, p. 359).

Rector, font del

[ˈfɔŋdəlɾəkˈto]

Font localitzada al camí que des de la Carretera es dirigeix fins al mas el Brau i d'aquí al Baier. Per escrit només l'hem localitzat en dos poemes, un de mossèn Ramon Cabanas i Antich de 1986⁵⁷¹ i l'altre, anònim de mitjan segle xx.

Creiem que el topònim s'origina en el nom comú, que té el sentit de 'responsable titular d'una parròquia'. Desconeixem, però, la raó a partir de la qual es degué originar el nom de la font, però el fet que es localitzi sobre una altra dita *del Vicari* ens fa creure que es relacionen i es complementen per situació, ja que la del Rector es troba espacialment per sobre de la del Vicari i, a més, té un raig d'aigua

571. R. CABANAS (1986), «Font del Rector», a *Així és la vida*, p. 21-22.

més important, com ocorre en una parròquia, en què el vicari, segons la jerarquia administrativa eclesiàstica, és el segon després del rector. És a dir, que es podria tractar de dos topònims de caràcter metafòric.

Rector, hort del [ˈorddælɾək'to]

Peça situada orogràficament sobre la riera d'Osor, al nord, i de la Noguera, a l'est, al costat del parc infantil, sota el carrer Major i al costat del Casal Verdguer.

«Partida *Hort del rector*» (Amill. 1944); «finca *Hort del Rector*» (Amill. 1953).

El nom de l'indret s'origina en el càrrec eclesiàstic, pel fet de tractar-se d'una peça de terra de propietat parroquial, dependent, per tant, del rector del poble.

Rectoral

«Partida *Tierra Rectoral* del párroco de Santa Cruz» i «Finca *Tierra Rectoral* linda Manso Subirá y Manso Iglesias» (Amill. 1947); «finca *Tierra Rectoral*» (Amill. 1953).

Petita partida de terra situada a Santa Creu d'Horta, a l'entorn de l'església de Santa Creu, entre les partides de Ca n'Iglésies i el Sobirà.

Es tracta d'un derivat de *rector* en el sentit de 'pertanyent o relatiu al rector', en aquest cas de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

Rectoral, hort

«Finca *Hort Rectoral* del Párroco de Osor linda al S. con carretera, al E. con torrente La noguera» (Amill. 1944); «finca *hort Rectoral*» (Amill. 1947); «*Hort Rectoral*» (Amill. 1953).

Es tracta d'una part de l'hort del Rector, la que es troba situada més a l'est, on ara hi ha el parc infantil.

L'adjectiu deriva de *rector* i té el sentit de 'pertanyent o relatiu al rector'.

Rectoret, el [əɫɾəktu'ɾet]

Partida boscosa a tocar del mas en direcció est cap al Bosquet i la Molina.

«Partida o paraje *Rectoret*» (Cad. 1960).

La partida es relaciona amb el mas, tot i que podria ser també un derivat diminutiu de *Rector* pel fet de trobar-se a continuació de l'extensió de terreny que rep aquest nom.

Rectoret, cal [ˈkalɾəktu'ɾet]

Mas de Santa Creu d'Horta també anomenat *cal Rector*, situat al nord-est de la Molina, nord-oest del Roscall, sud de la Vena i sud-oest de Gironella. Pladela-

sala (1960, p. 374) i Elvis Mallorquí (2005, p. 97) l'esmenten com a pertanyent a Santa Creu d'Horta. Apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a «Mas *cal Rectoret*» (MAPA 3).

«*Rectoret*» (Pad. 1880); «*Rectoret*» (Pad. 1885); «*Rectoret*» (Pad. 1930).

Desconeixem l'origen del nom del mas, tot i que podria haver sorgit del llinatge, que, segons Moll (ELC, p. 247), és un derivat diminutiu de *Rector*; malgrat això, no hem documentat a Osor aquest cognom en el decurs del temps. També podria tractar-se d'un terme relacionat amb algun rector, aleshores, seria un malnom i d'aquí provindria la dualitat del nom de la casa com a *Rector* o *Rectoret*.

Rectoria, la [ləɾəktu'riə]

Casa situada a la plaça de Catalunya, a tocar de l'església de Sant Pere d'Osor.⁵⁷²

«*la Rectoria de la vila de Ozor*» (RFM 1734); «*Casa de la Rectoria de Osor*» (Cad. 1785); «*las casas de la Rectoría*» (FNA 1801); «*La Rectoría*» (FNA 1808); «*Lola de la Rectoría*» (LLC 1929e); «*la Rectoría*» (Amill. 1953).

El terme, que apareix compost els anys 1734 i 1785 per assenyalar que es refereix a Osor, fa referència a la casa on despatxa el rector de la parròquia, per tant, un derivat de *rector*.

Rectoria, hort de la ['ordələɾəktu'riə]

Actualment, rep aquest nom una petita peça de terra situada entre la plaça de Catalunya, les escales de l'Issa, el carrer Major i la Rectoria. Tanmateix, segons la documentació, antigament podria haver-se anomenat així un altre tros de terra.

«*Pessa de la Rectoria*» (Escrip. 1768); «*Lo Ort de la Rectoria prop les terras dites den Destral*» (FNA 1802); «*Hort de la Rectoria afronta Plassa Gran*» (FNA 1809); «*Lo hort anomenat de la Rectoria*» (FN 1851); «*huerto dicho de la Rectoria*» (Hip. 1854); «*Hort de can Xicot linda al S. con Huerto de la rectoría*» (Amill. 1944).

És clar que el topònim deriva de *rector*, ja que es tracta d'una propietat de la parròquia i se situa, a més, a tocar de l'edifici de la rectoria.

Rectoria, plaça de la ['pləsədələɾəktu'riə]

Nom popular amb què es coneix la *plaça de Catalunya* —també *la Placeta*—, antic cementiri d'Osor, pel fet que allà hi ha la casa del rector de la parròquia.

V. *Rectoria, la*.

572. També s'anomena així la casa que hi ha al costat de l'església de Santa Creu d'Horta, i E. MALLORQUÍ (2005, p. 97) la recull com un mas d'aquesta parròquia.

Rectors

V. *Reposador dels R.*

Regadiu, el¹ [əlrəɣə'ðiw]

Partida de terra situada al sud-est del Masferrer, entre les propietats de la Crosa i el bosc dels Artigots. En aquesta zona discorre un sot homònim, també anomenat *de Masferrer*, que facilita que sigui un espai fàcilment regable, és a dir, que es tracta d'un derivat de *regar*, analògic de *secà* (DECat, VII, p. 203).

Regadiu, el² [əlrəɣə'ðiw]

Diverses peces que tenen en comú el fet de tractar-se de terrenys regables i en contrast amb el secà; per exemple, ens han esmentat *el Regadiu de Masferrer* o *del Simon*, en la qual fins i tot hi havia un viver d'aigua per facilitar-ne el reg.

«Tros de terra regadiu porció altre pessa de terra de major tinensa anomenada lo *Camp del regadiu* del mas Albareda» (FNA 1810); «*Pieza* nombrada *Regadiu*» (Amill. 1862).

El primer esment és una forma composta per diferenciar-se d'altres peces homònimes, ja que en tots els casos es tracta de topònims derivats de *regar* i analògics de *secà*.

Regadiu, sot del [ˈsoddəlrəɣə'ðiw]

Nom que rep el *torrent de Masferrer*, que neix prop del mas homònim i discorre en direcció nord-est per unir-se a la riera d'Osor prop del mas la Crosa, quan passa per la partida de terra del mateix nom que, per tant, origina el topònim.

V. *Regadiu, el¹*.

Regador, pla [ˈplarəɣə'ðo]

Partida de terra boscosa que es localitza al sud-est d'Osor, al sud del Veguer i al nord de can Mont, no gaire lluny d'on hi havia hagut el mas Gausac, una zona abundosa d'aigua, ja que hi discorre un cabalós sot homònim.

«*Plaregador*» (Llev. 1731); «*Pieza Gausach y Plaregado*» (Amill. 1862); «Finca Serra del gall, *Pla Regadó* y Gausach» (Amill. 1944); «Finca Serra del Gall, *Plá Regadó* y Gausach linda al N. con Manso Baguer» (Amill. 1947); «finca *Pla Regadó*» (Amill. 1953).

Gràficament, només cal esmentar les aglutinacions de 1731 i 1862.

Etimològicament, ateses les característiques de l'indret, una zona relativament planera amb aigua abundant, creiem que es tracta d'un derivat de *regar* amb el significat de 'terreny regable'.

V. *Pla Regador*.

Rei, cal [ˈkalˈrej]

Casa situada just al punt d'unió entre el carrer de Catalunya i la plaça del mateix nom o de la Rectoria.⁵⁷³ Com ja esmentàrem a Bruguera (2003, p. 61), sembla que pretèritament es localitzava al carrer de França, a l'actual *cal Fuster*.

«*Casa Rei* hi viu Pere Ripoll» (LA 1817); «*Casa* situada en lo carrer anomenat de Fransa vulgarment dita de Miguel Gomis alias *al Rey*» (FNA 1833); «*cal Rei*» (LLC 1929e); «*La casa* denominada *Rey* carpintero de la Calle de Francia» (LB 1930).

Possiblement, l'origen del terme es troba en un malnom individual relacionat amb una situació personal benestant, com s'expressa en la dita popular «viure com un rei».⁵⁷⁴

Reldós, torrent

«Finca puigrodon linda al E. con *torrente* llamado *Reldós*» (Amill. 1947); «*Torrente Reldós*» (Amill. 1953).

Atès que únicament apareix en aquests dos textos, el segon dels quals prové del primer, creiem que es tracta d'una còpia errònia de *Rodós*.

V. **Rodós, torrent del*.

Renoc, casa

«*Casa Ranoch* hi viu Joseph Baranguer» (LA 1817); «*Casa* de Mosen Estebe Prebere alias la *casa den Renoch*» (FNA 1809).

Nom pretèrit d'una casa que degué originar-se en un de personal que també documentem, «Martí alias *Ranoc*» (FNA 1808), i que podria tenir orígens diversos, de situació familiar, de característiques físiques o bé de singularitats de caràcter.⁵⁷⁵

Renoc, hort d'en

«Finca *Hort den renoc* linda al S con fachada de la calle Mártires» (Amill. 1944).

Peça situada al nord del carrer de França, vers el camp d'en Martí.

573. Arran de la mort d'una antiga propietària de la casa, el poeta i antic sacerdot d'Osor Ramon Cabanas va escriure un poema titulat «La casa de cal Rei», que podem trobar a R. CABANAS (1987), *A l'ombra dels castanyers*, edició de l'autor, p. 22.

574. Tanmateix, les possibilitats poden ser diverses, ja que, com recull MOREU-REY (1981, p. 49 i 61), *Rei* és un dels mots més freqüents en malnominació. Més endavant, el mateix estudiós esmenta: «Els ben nombrosos *Rei*, *Marquès*, *Baró*, etc. no es refereixen naturalment ni a la reialesa o la noblesa, de vegades ni indirectament (dependència): s'adscriuen a explicacions vàries, semblança física, caràcter, joc, teatre, costums diversos, etc.».

575. Segons AlcM, 9, p. 362, *renoc* pot significar 'el més petit d'una família', 'raqúitic' o 'migrat' o bé 'persona de mal caràcter'. Jacint Verdaguer va recollir i escriure una rondalla situada al mas can Bosc d'Osor que es titulava, precisament, *El renoc*.

El nom de la peça deu originar-se en un malnom individual o bé en el nom de casa.

Replans, turó dels [tu'roðəlzrə'plans]

Indret situat sobre Sant Miquel de Maifré, a la zona més septentrional d'Osor.

Atesa l'orografia del terreny, una ascensió continuada, creiem que el topònim té caràcter orogràfic, provinent del nom comú en el sentit de 'tros pla i horitzontal al mig d'un terreny costerut', tal com el defineix Domingo i Francàs (1997, p. 272), un mot format a partir de *pla* amb el prefix intensiu *re-* (AlcM, 9, p. 380, i *OnCat.*, VI, p. 352).

Reposador del Rector, el [əlɾəpuzə'ðoðəlɾək'to]

Indret localitzat sota la Casa Nova del Coll, al costat del camí Ral, en el qual era tradició que s'aturés a reposar el rector de Susqueda o d'Osor quan es dirigia al santuari del Coll.

D'aquest fet s'origina el topònim compost, del substantiu *reposador*, 'lloc adequat per a reposar-hi', i el nom *rector*, 'sacerdot'.

Reposador dels Rectors, el [əlɾəpuzə'ðoðəlɾək'tos]

Indret situat a la carretera de Santa Creu d'Horta, prop de la Casa Nova de Mas Coll, on hi havia hagut unes grosses pedres planes, que era on tradicionalment s'aturava a reposar el rector de Santa Creu o d'Osor quan feia el trajecte entre Osor i Santa Creu o viceversa.

Es tracta, doncs, d'un topònim format per *Reposador*, 'lloc adient per reposar-hi', derivat de *reposar*, i *Rectors*, forma plural per referir-se al mossèn de la parròquia.

República, plaça de la

«*Plassa de la república*» (LA 1936); «*plaça de la República*» (LA 1938, lligall 252).

Nom imposat políticament, sense tradició popular, que va rebre la *plaça del Verger* en el període de la Guerra Civil.

El terme era un homenatge a la Segona República Espanyola en el moment de l'enfrontament militar en contra seva.

Resclosa

V. *Rabeja de la R.*

Retzud, font de

«*Fexe terre in loco vocato font de Retzud*» (*Capb.* 1342).

Espai que limitava amb el mas can Coll, antigament *Serra del Coll*, per tant, possiblement a Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor; de fet, Rodríguez Burch (1975) situava la font prop del Part.

Revell, casa de

«*Casa de Rabell*» (Escrip. 1673).

Nom pretèrit d'una casa que podria haver-se originat en el llinatge que documentem a Osor durant la segona meitat del segle XVII, un cognom que, segons Moll (ELC, p. 285), sembla venir del llatí REBELLIS, 'rebel'.

Revolt del Menut, perxada [pər'ʃaðərə'βoɫdəlmə'nut]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà situada sobre el mas la Fàbrica a Santa Creu d'Horta, just sobre la carretera que prové del Sobirà, a l'alçada del revolt que n'origina el nom.

V. *Menut, revolt del*.

Riba, font d'en

«Honor llur anomenat *Font den Riba* que posseheix dita Subirà» i «una pesa de terra en la Parra de Sta Margarida de Vallors lloch nomenat *font den Riba*» (Llev. 1731); «Pessa de terra lloch anomenat *font de Riba*» (Llev. 1792).

Font que és possible que es trobés en parròquia de Santa Margarida de Vallors, en terme, per tant, de Sant Hilari Sacalm, actualment inexistent, segons la llista que recullen Serradesanferm i Pladevall (1986, p. 108-109).

El nom creiem que s'origina en el llinatge, fet pel qual va precedit de l'article personal, un cognom que, segons Moll (ELC, p. 184 i 202), prové del llatí RĪPA, 'vorera de mar o de riu'.

V. **Font d'en Riba*.

Riba, mas¹

«Castlarys de Rechs, de nuguereda, et de podio et de besceda et de ponte et de *riba* in parrochia osorys» (FB 1233); «Bernardus *de Ripa*» (Cop. 1234); «*mansi de Ripa*» (Not. 1334); «*lo mas de sa Riba*» (Cop. xv); «*la Riba*» (LA 1840).

Mas situat vers la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall —que de vegades se l'esmenta amb la forma simple—, dels quals degué ser l'origen.

El fet que pogués situar-se a tocar de la riera de les Ribes o de la Noguerola ens fa dubtar entre la possibilitat que el topònim s'originés en el nom comú en el sentit de 'vora d'un riu', del llatí RĪPA (DEM, p. 369), o bé en el llinatge, que té el mateix origen i que trobem relacionat amb el mas en els segles XIII i XIV, «Bernardus

de Ripa» (Cop. 1234) i «*Salvy de Ripa*» (Not. 1334); un llinatge, a més, present a Osor des del segle XIII fins a la segona meitat del segle XX, malgrat que no l'hem documentat en textos del segle XVI i que de vegades s'alterna amb la forma plural *Ribes*.

Riba, mas²

«*Mansi rippa*» (Escrip. 1439); «*Mansi de Ryppa affrontatur Mansi Carbonell*» i «*Mansi Ryba*» (Capb. 1446).

Mas pretèrit homònim de l'anterior però situat a l'oest d'Osor, a l'antic veïnat de Querosell, prop de la Coma i el Carbonell.

L'origen del nom del mas es pot trobar a qualssevilla de les dues possibilitats assenyalades amb referència al mas homònim, en el sentit comú o bé antropònimic.

Riba d'Amunt

[ˈriβəðəˈmun]

Partida de terra ara fonamentalment boscosa situada a tocar del mas homònim que n'origina el nom.

«Ortum terra Ortas vocatas *Ribademunt*» (Capb. 1446); «*Partida Mas Rivademunt* Afronta L.T. Manso Rivadevall, M. Manso Gelats, P. Manso Solterra» (Cad. 1785); «*Finca Riba de Mun*. Límites N. Finca Sunterra y Borrell, E. Finca Riba de Vall, Gelats; S. Finca Mas Casal y Gelats, O. mas Casal. Castaños, encinas, fresnos, chopos y hayas del Marqués de Abrera» (DFE 1939); «*Finca Manso Ribadamunt* linda N. Manso Soler S. Solé, E. Manso Solterra, O. Manso Gelats» (Amill. 1947); «*Finca Manso Ribademunt*» (Amill. 1953); «*Pago o paraje Ribademun* entre La Talaia den Venedas y Ribadevall» [inclou quaranta-vuit peces de terra, cinc camins i una caseta a més del mas] (Cad. 1960).

V. *Riba d'Amunt, la*.

Riba d'Amunt, la

[ləˈriβəðəˈmun]

Mas situat al sud d'Osor, prop de la riera de la Noguerola, al sud-est del mas Solterra, sud-oest de la Riba d'Avall i nord-oest del Gelats. Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor i el data al segle XIV; Pladevall (1962b, p. 285) mostra que ja existia el 1316 i que aleshores era habitat per «*Guillem de za Riba d'amunt*». Apareix situat freqüentment en cartografia, «*La Riba d'Amunt*» (MAPA 1 i 4), «*Casas Ribas de Dalt*» (MAPA 2), «*mas la Riba d'Amunt*» (MAPA 3), «*La riba de Dalt*» (MAPA 5) i «*La Riva d'Amunt*» (MAPA 6). S'esmenta a diverses guies, «*La Riba de Dalt*» (CEC 1924) o «*La masía Riba de Dalt y su fuente*» (Cardós). També apareix al *Nom*. 2004 com a *la Riba d'Amunt*.

«*Mas za Riba d'amunt*» (Man. 1316); «*Rippa demunt*» (Not. 1334); «*lo mas de sa Riba sobirà*» (Llev. 1399); «*lo mas de ça Riba d'Amunt*» (Cop. xv); «*Ribedemont*» (LLC 1440); «*Mansi Ryppademunt*» (Capb. 1446); «*Mas Riba de Munt*»

(*Man.* 1450);⁵⁷⁶ «Salvador Huix y Ribademunt hereu del mas Huix de Sant Hilari y del *mas Ribademunt* de Ozor» (RFM 1644); «*Mas Ribedemunt*» (RFM 1647); «*mas Riba de munt*» (FM 1709); «Joan Guell pages masover de la *Riba de Munt*» (LB 1712); «*mas Ribademunt*» (LB 1730); «Magi Joan Huix Pages de la Parra de St Hilari Sacalm Bisbat de Vich Señor util y propietari del *Mas Riba de munt* [...] Afronta a solixent en honor de Salvador Vernedas per lo Mas Ribadevall [...] a mitg dia ab lo Mas Casal de St Hilari» (*Llev.* 1731); «*la Riba de Munt*» (LB 1749); «*la Ribademont*» (LB 1779); «Tot lo *mas Ribademunt* y altres masos a ell units» (*Llev.* 1792); «lo *mas de la Ribademunt*» i «el *Mas Ribademunt*» (LB 1815); «*Manso Ribademont* de Manuel Benet» (*Amill.* 1862); «*Riva de Munt*» (*Nom.* 1863); «*Ribademunt*» (Pad. 1880); «*Rivademunt*» (Pad. 1884); «el *manso Ribademunt*» (LB 1919); «*Manso Ribademunt*» (*Amill.* 1953); «*Manso Ribademunt*» (DFF 1963).

Gràficament, cal esmentar les formes aglutinades i la dualitat *mont-munt* del segon element del nom de lloc.

Es tracta d'un topònim compost format per *Riba*, un terme possiblement antroponímic, i la locució prepositiva *d'Amunt*, que indica situació en contrast amb *la Riba d'Avall*, ja que aquesta es troba més elevada que l'altra. En aquest parer coincidim amb Navarro Colás (1963, p. 70), que afirmava el mateix. Tanmateix, la forma composta originà un llinatge *Ribademunt*, documentat de molt antic, concretament del segle XIV, en el sentit de propietat o pertinença al mas, «Guillem de za *Riba d'amunt*» (*Man.* 1316), i que documentem fins al segle XVIII, incloent-hi dos caps de casa, «Johannes forn alias *ribademont*» (PLO 1473) i «Antoni *Riba de mont*» (*Fog.* 1553).

Riba d'Amunt, camí de la [kə'miðələ'riβəðə'mun]

Camí que des de la Riba d'Avall es dirigeix fins a aquest mas.

Riba d'Avall ['riβəðə'βaɫ]

Partida situada al sud d'Osor, prop de la riera de la Noguerola, entre la Riba d'Amunt i el Gomis.

«*Partida Manso Rivadevall* limita L. Riera Nogarola; M. P. Manso Rivademunt, T. Manso Gomis» (*Cad.* 1785); «*Finca Riba de Vall*» i «*Finca Ribadevall*. Castaño» (DFF 1939); «*Partida Manso Riba de Vall* linda N. con mansos Ribademunt y Gomis, S. con manso Ribademunt y Sot de Vernadella» (*Amill.* 1944); «*finca Riba de Vall*» (*Amill.* 1953); «*Pago o paraje Rivadevall*» [inclou quaranta-vuit peces i un camí a més del mas] (*Cad.* 1960); «*Finca Ribadevall* Límites N. Manso Ribademunt y Gomis S. Manso Ribademunt; O. finca Gelats y Ribademunt. Castaño y encina» (DFF 1963).

576. Segons aquest manual, es tracta d'un dels masos cedits per Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor, a Antoni Rocasalva, perquè aleshores es trobava erm i deshabitat.

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas.
V. *Riba d'Avall, la*.

Riba d'Avall, la [lə'riβəðə'βaɫ]

Casa que va quedant colgada per la malesa.⁵⁷⁷ Es localitza al nord-est de la Riba d'Amunt, a una alçada inferior, i per contrast rep aquest nom. Pladelasala (1960, p. 373) la data al segle XIV com a «*La Riba de Vall*», pertanyent a la par-ròquia de Sant Pere d'Osor. Pladevall (1962b, p. 285) l'esmenta com a habitada l'any 1316 per «*Guillem de za Riba daval*». Així mateix, apareix en algunes guies excursionistes, «*La Riba de Baix*» (CEC 1924) o «*masía la Riba de Baix*» (Cardós), i a diferents obres cartogràfiques, «*La Riba d'Avall*» (MAPA 1 i 4), «*Casa Rivas de Baix*» (MAPA 2), «*Mas la Riba d'Avall*» (MAPA 3), «*La riba d'Abaix*» (MAPA 5) o «*La Riva d'Avall*» (MAPA 6). I és un dels termes recollits al *Nom*. 2004.

«*Mas za Riba daval*» (*Man.* 1316); «*Ripadaval*» (*Not.* 1334); «*lo mas den Riba jusà d'Osor*» (*Llev.* 1399); «*lo mas de ça Riba de Vall*» i «*lo mas de ça Riba d'Avall*» (*Cop.* xv); «*lo mas Ribadeval*» (*LLC* 1440); «*Mansi de Ribadevall*» (*Capb.* 1446); «*la Ribadevall*» (*LB* 1700); «*Mansi Ribadevall*» (*MN* 1710); «*la Riba de Vall*» (*LB* 1712); «*Mas anomenat Ribadevall en lo qual vuy son units y agregats los Masos Arrencada y Barceló [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola; â ponent ab lo camí publich qui va de Ozor a St Hilari*» (*Llev.* 1731); «*Joseph Gomis pages masover del mas Riba de Vall*» (*LB* 1758); «*manso Ribadevall*» (*Escrip.* 1775); «*Tot lo mas Riba de Vall al qual son agregats los masos Arrencada y Barcelo dirruits es a dir las casas de dit mas Riba de Vall*» (*Llev.* 1792); «*la Ribadevall*» (*CB* 1804); «*mas Ribadevall*» (*LA* 1811); «*Mas Riva de Vall de Pere Pau Vernedas*» (*FN* 1823); «*mas Riba de Vall*» (*LA* 1838); «*Manso Rivadevall*» (*Amill.* 1862); «*Riva de Vall*» (*Nom.* 1863); «*Ribadevall*» (*Pad.* 1880); «*Rivadevall*» (*Pad.* 1885); «*Antonio Expósito Solá habitante del manso Rivadevall*» (*LB* 1921); «*la Ribadevall*» (*LLC* 1925); «*manso Rivadevall*» (*Amill.* 1944); «*Ribadevall*» (*GR* 1956).

Topònim compost, freqüentment escrit aglutinat, que prové del llinatge *Riba* i de la locució prepositiva *d'Avall* en contrast amb *la Riba d'Amunt*, més al sud però a més alçada, com recull Navarro Colás (1963, p. 70). La forma toponímica des de molt aviat va esdevenir un llinatge relacionat amb la casa i així a principis del segle XIV ja documentem «*Guillem de za Riba daval*» (*Man.* 1316) i té continuïtat fins al segle XVIII, incloent-hi dos caps de casa, «*Martinus riba devall*» (*PLO* 1473) i «*Joan Riba de vall*» (*Fog.* 1553). Podem observar que el procés és idèntic a la Riba d'Amunt, però en aquests casos sembla evident que fou des del nom de lloc que s'originà l'antropònim i no pas la inversa, com ocorre freqüent-

577. Tanmateix, el 2005 la casa va ser adquirida per un nou propietari, que sembla que la vol restaurar i tornar-la a fer habitable.

ment, amb la particularitat, però, que creiem que el primer element del nom compost, *Riba*, inicialment ja havia estat un llinatge.

Ribafeta, boscos de

«*Boschos de Ribafeta*» (Com. 1355).

Indret de situació incerta, tot i que possiblement entre el puig d'Afrau, antigament sembla que anomenat *muntanya de Ribafeta*, i el mas can Serra de Toronell.

Com assenyalen Coromines (*OnCat.*, IV, p. 279) i Moreu-Rey (ENL, p. 43), creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *riba* en el sentit de 'marge' i que podria indicar, com assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 142), un 'cingle o pendent molt dret', i *feta*, provinent de *fracta*, 'trecat, -ada', en la qual la *-r-* es va eliminar per dissimilació, per tant, significaria 'cingle, marge tallat'.

Ribafeta, muntanya de

«Et afrontat hec omnia a parte orientalis in *monte Ripe Fracte*» (LFM 1068).

Segons l'esment documental del segle XI, es tractava del límit de la vall d'Osor pel vessant més oriental, equivalent, possiblement, al *puig d'Afrau*.

Malgrat que Pladevall (1980, p. 6) esmenta aquesta muntanya com a «*Riba Fracta* o *Trencada*», creiem que el nom de lloc coincideix amb els «boscos de *Ribafeta*» (Com. 1355) del segle XIV i que, per tant, aquesta degué ser l'evolució del mot, un topònim compost per *riba* i *fracta* en el sentit de 'marge o cingle tallat o trecat'.

Ribafeta, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Ribafeta* que es compresa ab las afrontacions del Mas Parer» (Llev. 1731).

Per la situació, vers el mas el Perer, semblaria diferent dels boscos i de la muntanya homònims localitzats molts més al nord.

Creiem que l'etimologia d'aquest nom de lloc coincideix amb la dels seus homònims, un terme compost aglutinat de *riba* i *feta*, en sentit de 'marge tallat o trecat'.

Riberada d'en Salitja

«Casa y *pessa dita den Verger* y una *riberada dita den Salitja*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tractava d'una peça de terra situada prop d'un rec o torrent que era de propietat d'algú amb el llinatge *Salitja*, com demostraria l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en* que precedeixen l'específic.

Ribes, can

«*Can Ribas*» (Amill. 1947); «*Can Ribas*» (Amill. 1953).

Nom pretèrit d'una casa que degué originar-se en el cognom que, en singular o plural, documentem a Osor des del segle XIII fins a la segona meitat del segle XX.

Ribes, sot de les, o torrent de les Ribes [ˈsoddələzˈriβəs]

Un altre nom bastant popular de la *riera de la Noguerola*. Tot i ser una forma fonamentalment oral, apareix recollida en una obra cartogràfica, «*riera de les Ribes*» (MAPA 1). Pladevall (1962a, p. 258) l'esmenta com a existent en el segle XIV.

«*Riera de les Ribes*» (Man. 1316).

El nom s'origina en el fet que aquest curs d'aigua neix vers la zona dels masos la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, i per això apareix l'element en plural.

Ribot, baga de [ˈbaɣəðəriˈβot]

Zona boscosa situada al sud de la roca de Cercenedes i a l'oest de la partida del Gomis, al nord del sot dels Llims.

Desconeixem si el topònim s'origina en el llinatge, perquè no hi ha l'article personal.

Ribot, casa

«*Casa Ribot* hi viuen Joan Piferrer y Baldiri Destral» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa l'origen del qual creiem que es troba en l'eina de fuster, és a dir, que, possiblement, prové per metonímia de l'ofici, ja que el llinatge, una altra possibilitat, no l'hem localitzat com a osorenc a cap dels documents consultats.

Ridaucs, feixa de terra

«*fexie terre loco vocato Ridauchs*» (Capb. 1342); «*fexiem terre vocatam ridauchs*» (Capb. b 1560); «*feixam terra vocatam antiquitur Ridauchs et nunch Vardals*» (Capb. 1699).

Indret situat vers la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del terme, vers la propietat de can Cercenedes de Susqueda, amb la qual afrontava.

Desconeixem quin pot ser el sentit del terme, tant en singular com en plural, *Ridauch* o *Ridauchs*.

Ridefrè [ri'frɛt]

Indret situat cap als termes municipals d'Osor i Anglès, al vessant est del terme, vers Perarnau d'Anglès i ca n'Ombres d'Osor.

«Honor que fou del Mas Mont anomenat *Ridafret*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra dita *Ridefre* que fou del mas Viuravol» (*Llev.* 1792); «mina de plomo con el nombre de Oreste sita en término municipal de Anglés y paraje denominado *Riufret* terreno del Manso conocido por Perarnau» (*Min.* 1900); «Concesión 1069, mina de hierro titulada de *Rifret* de 26-7-1910, término municipal Osor-Anglés» (*Min.* 1978).

Com anota Coromines (*OnCat.*, VI, p. 403), sembla que no es tracta d'un topònim compost per *riu* i *fred*, sinó que, possiblement, conté un nom personal germànic format amb *-frid*.

Ridefrè, sot de, o torrent de Ridefrè ['soddəri'frɛt]

Curs d'aigua que discorre pel llocdit homònim l'aigua del qual, potable, era aprofitada a finals del segle XIX i principis del segle XX a la població d'Anglès.

«Afrontant a solixent en honor del Mas Subirá, a mitg dia part aixi mateix y part en honor de Joan Huix *Torrent de Ridafre* mediant» (*Llev.* 1731); «*Riera Riufret* cuyas aguas utiliza esta población como potables» (*Min.* 1900).

V. *Ridefrè*.

Ridemar, castanyeda de

«pessa de terra Castanyers situada en dita Parra de Sta Creu anomenada la *Castanyeda de Ridemar* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Busquets; a mitg dia part en honor den Sarsanedas; a ponent y tramuntana en honor den Bayer» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra anomenada *Castañeda de Ridamar* parroquia Osor» (*Llev.* 1792).⁵⁷⁸

Zona boscosa de castanyer entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor que rep el nom del mas.

V. **Ridemar, mas*.

Ridemar, mas

«*Mas Risdemar* habitat per Berenguer de Risdemar» (*Man.* 1316); «*Mansos* vocatos Oller et altrum *Ridemar*» i «*Mansi de Rydemar* que tenet en Triador» (*Capb.* 1446); «un *Mas* dirruhit y a dit son Mas unit anomenat *Ridemar* [...]

578. Pot ser que aquesta castanyeda se situí el 1731 en parròquia de Santa Creu d'Horta i el 1792, de Sant Pere d'Osor perquè abracés espais d'ambdues parròquies, cosa que també explicaria que el 1316 el mas es localitzi a Santa Creu i al segle XVIII, a Osor, si no és que es tracta d'una casa reconstruïda el primer edifici de la qual devia ser més al sud i el posterior més cap al nord.

Afronta asolixent part ab la Riera, part en honor den Busquets [...] y a tremuntana en honor de Salvi Rossell, de Jaume Bayer y Crosa» (*Llev.* 1731); «*Mas* anomenat *Ridemar* dirruit al mas Bayer unit» (*Llev.* 1792); «*Manso Ridemar* de Juan Bayer» (*Amill.* 1862); «*Manso Ridemá*» (*Pad.* 1880); «*Manso Ridemá*» (*Pad.* 1885).

Antic nom de *can Pelleringa*, situada al sud-est d'Osor, entre la riera d'Horta, el Baier i cal Cisteller. Tanmateix, Pladevall (1962*b*, p. 286) el recull com a «*Risdemar* habitat per Berenguer de Risdemar», pertanyent a la parròquia de Santa Creu d'Horta, però no seria exacte, ja que *can Pelleringa* pertany a Sant Pere d'Osor; tanmateix, també es podria haver donat el cas que antigament hagués estat construït a Santa Creu i que, posteriorment, s'hagués reedificat vers l'actual *can Pelleringa*, ja que el 1731 es documenta com un mas derruït i, en canvi, el 1880 consta com una casa habitada. En aquest sentit, Elvis Mallorquí (2005, p. 97) també recull aquesta casa amb la grafia *Risdemar*, documentada al segle XIV i com a pertanyent a Santa Creu d'Horta.⁵⁷⁹

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *ri(s)* —potser *riu*— + *de* + *mar*, però desconeixem quin sentit podria tenir, tot i que semblaria d'origen germànic.

V. **Mas Ridemar*.

Ridemar, torrent de

«Ortum terre qui est in *torrente de Ridemar*», «*riarya de Ridemar*» i «*Torrente* vocato *de Rydemar*» (*Capb.* 1446); «*Mas Funollet* [...] afronta á solixent en honor del *Mas Busquets* mediant *torrent de Ridemar*» (*Llev.* 1731).

Antic nom de la *riera d'Horta* també anomenada *sot de Can Pelleringa*.

El nom del curs d'aigua devia originar-se en el pas proper al mas del mateix nom que originaria l'hidrònim.

V. **Ridemar, mas*.

Riera, la¹

[ləri'ɛrə]

Genèric esdevingut específic i amb el qual es fa referència a la *riera d'Osor*.

«*La Riera*» (*Llev.* 1731); «*la Riera*» (CB 1735); «*la Riera*» (*Llev.* 1792); «*La Riera*» (FNA 1816); «corredor que baja a *la Riera*» (*Hip.* 1854); «*la Riera*» (*Amill.* 1953).

És evident que es tracta d'un hidrònim en el sentit de 'corrent d'aigua més important que un torrent i menys que un riu' (DECat, VII, p. 341), del llatí *RĪVARĪA*, 'corrent d'aigua intermitent', derivat llatí de *RIVUS*, -I, 'rierol, riera' (DEM, p. 369).

579. Sembla clar que Mallorquí, a l'hora de referir-se a aquest mas, es basa en l'estudi de Pladevall sobre el manual de 1316 a 1318.

Riera, la²

«*Pago o paraje Riera*» [inclou sis peces de terra de tres propietaris diferents a més d'una arbreda situada a tocar de la riera d'Osor i unes mines de plom] (Cad. 1960).

Partida situada a les Mines d'Osor que incloïa una mina de plom, desconeixem quina, el nom de la qual prové del fet que és pròxima a la riera d'Osor.

V. *Riera, la*¹.

Riera, carrer de la

[kə'ɾeðələri'erə]

Carrer que des de la plaça Vella arriba fins a la riera d'Osor travessant el del Pont; també anomenat popularment *carrer Petit* per la seva estretor.

«Casa situada *carrer de la Riera*» (FNA 1807); «*calle de la Riera*» (Hip. 1854); «*carrer de la Riera*» (LA 1979).

El nom del carrer prové del fet que arriba a tocar de la riera d'Osor.

V. *Riera, la*¹.

Riera, mas

«*Petrus de Rieria et Petrus filium sum*» (Cop. 1234); «*Mas Riera* habitat per Pere de Rieria» (*Man.* 1316); «*Mansi de sa Riaria*» (*Capb.* 1446); «Sra dona Anna maÿ y de gallines [...] filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines senyora de las rendas de las *casas* de las Romagueras y de la matha, *de la Riera* y del Vilar situadas en lo terme de Ozor» (*Rip.* 1598); «Un *Mas* anomenat *de la Riera* [...] afrontan asolixen en honor den Pidemon per lo Mas Camps y part en honor del Mas Simon y part del Mas Montmitjar [...] y a tramuntana en altre honor mediant lo Riu de Ozor» (*Llev.* 1731); «*Mas* anomenat *Riera* de Jaume Bayer y Crosa» (*Llev.* 1792).

Mas localitzat vers el Camps, el Simon, el Baier i la riera d'Osor. Pladelasala (1960, p. 373) el data al segle XIV com a pertanyent a la parròquia d'Osor i el situa a la banda nord de la riera d'Osor, entre la Crosa i la Torre. Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 era habitat per Pere de Riera, un home lliure de subjecció personal.

Atesa la situació de la casa, que afronta amb la riera d'Osor, creiem que el topònim prové del nom comú originat en el llatí RĪVARĪA, 'corrent d'aigua intermitent', derivat llatí de RIVUS, -I, 'rierol, riera' (DEM, p. 369). Tanmateix, també es podria haver produït un origen antroponímic, concretament en el llinatge documentat a Osor des del segle XIII, «*Petrus de Rieria*» (Cop. 1234), fins als nostres dies,⁵⁸⁰ incloent-hi l'alcalde dels períodes 1841, 1846-1847 i 1862, que es deia Joan *Riera*.

580. Segons el Pad. 2002, amb dotze ocurrències, set com a primer cognom i cinc com a segon, es tractava del setzè més abundant a Osor.

Riera, molí de la

«Lo *molí* anomenat *de Riaria*» i «Tot aquell *molí* armat de pertinencias *de* dit *mas Riera*, dirruit, de Jaume Bayer i Crosa» (*Llev.* 1792).

Antic molí que, possiblement, se situava a tocar del mas homònim, entre els masos la Crosa i la Torre.

El nom del molí potser provenia del del mas.

V. **Riera, mas*.

Riera, peça de terra de la

«*Pieza de la Riera* de Salvador Gros» (*Amill.* 1862).

Peça de terra que devia situar-se a tocar de la riera d'Osor, fet a partir del qual se'n degué originar el nom.

V. *Riera, la*¹.

Riera, pont de la

[¹poŋdələri'era]

«Una casa situada en dita Vila y prop lo *Pont de la Riera* y en lo carrer que vá a nostra Senyora del Coll ab un hort a dita casa contigua» (*Llev.* 1731).

Aquesta és una altra manera de referir-se al *Pont* o pont medieval sobre la riera d'Osor que uneix el carrer del Pont amb el de França.

V. *Riera, la*¹; *Pont, el*.

Riera, vinya de

«*Vinea de riaria*» (*Not.* 1334); «Tros de terra de cultiu y viña al peu del quintá de dit mas Romagueras nomenada La *Vinya den Riera*» i «la *viña* antigua del *mas de la Riera*» (*Llev.* 1792).

Nom que devia rebre més d'una peça de conreu de vinya.

L'esment del segle XIV sembla que s'origina en el fet de trobar-se prop del curs d'aigua; el primer de 1792 sembla que té origen en el llinatge, raó per la qual *Riera* va precedir de l'article personal *en*, i el segon del mateix any sembla que deu el nom al fet de situar-se prop de l'antic mas homònim.

Riera Amunt, camp

[¹kamri'era'mun]

Antiga peça de terra de conreu de propietat del Molí d'en Serra i que es localitzava al costat de la riera d'Osor en direcció oest.

Aquesta situació originà el nom compost per l'hidrònim i l'adverbi.

Riera de Can Pelleringa, pont de la [ˈpoŋdələriˈerəðəˈkampələˈriŋgə]

Petit pont situat molt a prop de la desembocadura de la riera d'Horta o de Can Pelleringa, de la qual pren el nom, al prat de les Hortes, just al trencall que condueix a Santa Creu d'Horta i el Sobirà.

V. *Pelleringa, can*¹.

Riera de Moix, molí de la

«*Molenuy vocatum de la riera de Moix*» (Capb. 1446).

Molí situat a Santa Creu d'Horta.

Es tracta d'un topònim compost que respon a la situació del molí, que devia aprofitar l'aigua de la riera de Moix.

V. **Moix, riera de*.

Riera del Barder, hortes de la

«Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu [...] en lo lloch anomenat Mas Mir ô Maymir prop las *Hortas de la Riera del Barder* afronta asolixent en honor del Mas Barder; a mitg dia en honor del Mas Vaguer» (Llev. 1731); «*las hortas de la riera de Barder*» (Llev. 1792).

Antiga zona de conreu que devia localitzar-se a tocar del sot del Barder o riera d'Horta a l'alçada del Maimir.

Topònim compost amb la voluntat de situar les peces de terra a tocar de la riera del Barder.

V. *Barder, el*¹; *Barder, sot del*.

Riera Major, pont de la

«*Puente llamado de la Riera Mayor*» (Escrip. 1717).

Forma composta esporàdica per referir-se al *Pont* o *pont Vell*.

V. *Pont, el*.

Rieres, les

«*Las Rieras den Camplá*» (PFM 1562); «*Las Rieras*» (Llev. 1731).

Porció de terreny que devia situar-se entre Osor i Querós, vers el coll de Querós, a la banda més occidental del terme.

Possiblement, es tracta d'un plural de l'hidrònim *riera*, del llatí *RĪVARĪA*, 'corrent d'aigua intermitent' (DEM, p. 369), terme que indica la presència de dos o més cursos d'aigua.

Rieres d'en Camplà, torrent de les

«*Torrentem de las Rieras den Camplà*» (PFM 1562).

Nom que devia rebre algun curs d'aigua intermitent situat al veïnat de Querósel·l i que es dirigia cap a Querós, concretament al llocdit *les Rieres*, a la banda del *mas Camplà*, ja en municipi de Sant Hilari Sacalm, raó a partir de la qual s'originaria el topònim compost.

Rieriques, quintà de les

[kiɲ'taðəlɜziə'rikəs]

Peces de terra que es localitzaven sota la Crosa, sobre la riera d'Osor, i que ara és un espai boscos.

Creiem que el topònim és un diminutiu de *riera* en plural, perquè es tractava de feixes situades a tocar de la riera d'Osor de molt poca extensió.

Rigavalós

«*Petia terra vocata Rigavalos*» (*Capb.* 1446); «una pessa de terra de castanyers plantada anomenada *Rigavalos* de pertinencias de llur Mas Rigavalos de pertinencias de llus Mas Çavall [...] Afronta asolixent en honor de llur Mas Busquets; a mitg dia part en honor del Mas Yglesias y part ab lo Mas Mont; a ponent en honor de llur Mas Armangol y a tramuntana en honor de llur Mas Çavall» (*Llev.* 1731); «Possessio de terra de castanyers territori nomenat *Rigavalos* de pertinencias del Mas Savall» (*Llev.* 1792).

Indret situat a Santa Creu d'Horta, entre les propietats dels masos el Bosquet, can Mont i ca n'Iglésies, al sud-est d'Osor.

Topònim d'origen incert, malgrat que, com indicàvem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 193), podria tractar-se d'un mot compost en el sentit de 'riu cabalós, abundós'.

Rigavalós, castanyeda de

«*Castanyeda dita de Rigaveles*» (*Man.* 1316).

Possiblement, malgrat la grafia diferenciada —però molt semblant—, creiem que es tracta d'una antiga zona boscosa de castanyers situada al llocdit Rigavalós, ja que era de propietat de ca n'Iglésies com el seu homònim, que, segons els llevadors de 1731 i 1792, també era una partida boscosa fonamentalment de castanyers. Apareix únicament en el desaparegut *Man.* 1316 i, per tant, és esmentat per Pladevall (1981, p. 14), el qual indica que «[e]l 26 de febrer de 1318 l'Arnau de Recs compra a n'Arnau Gausach una castanyeda que té sota les cases del seu mas al preu de 100 sous; tres dies després, 1 de març 1318, compra una altra castanyeda, dita de Rigaveles, que es tenia sots el domini del senyor de la

Vall, a en Pere Esglésies parròquia de Santa Creu, es trobava la castanyeda prop el torrent del mas Vall».

V. **Rigavalós*.

Rigavalós, mas

«Una pessa de terra de castanyers plantada situada en dita Parra anomenat Rigavalos de pertinencias de llur Mas Rigavalós de pertinencias de llur Mas Çavall [...] Afronta asolixent en honor de llur Mas Busquets; a mitg dia part en honor del Mas Yglesias y part ab lo Mas Mont» (*Llev.* 1731).

Mas que únicament trobem en aquest document i que podria tractar-se d'un error de còpia, ja que esmenta que la peça de terra està en propietat de dos masos, l'hipotètic Rigavalós, que coincideix amb el nom de la peça, i el mas Savall, que era de ca n'Iglésies, és a dir, que es podria haver confós el genèric.

V. **Rigavalós*.

Ripoll

V. *Bac del R.*, **Soler d'en R.*

Ripoll, el

[ə'ri'poʎ]

Mas localitzat al sud d'Osor, al costat de la carretera forestal que des del poble, prop de la font del Borrell, es dirigeix fins al coll de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra, al nord del Gomis i al sud-est de can Cercenedes. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor, datat al segle XIV. Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 era habitat per Bernat de Ripoll. Endemés, apareix freqüentment en cartografia, «*El Ripoll*» (MAPA 1, 4 i 7), «*Mas el Ripoll*» (MAPA 3), «*C. Ripoll*» (MAPA 5 i 6) i en guies excursionistes, «*La casa d'En Ripoll*» (AAEC 1882) o «*Cân Ripoll*» (CEC 1924). També és al *Nom.* 2004 com a «*el Ripoll*», forma oral més habitual.

«*Mas Ripoll*» (*Man.* 1316); «*Manso Ripoll*» (*Not.* 1334); «*manso Ripol*» (*Rip.* 1346); «*Johanny Ripol domino utilis dicto mansi ripol*» i «*Joan Ripoll hereu del mas Ripoll*» (*Rip.* 1396); «*honors del mas Ripoll*» (*Rip.* 1404, n. 1); «*los honors del mas Ripoll*» (*Rip.* 1427); «*Mansi Ripoll de Anthonius filius et heredys Pery Ripoll*» (*Capb.* 1446); «*Mansi Ripoll parrochie et terminos de osorio*» (*Rip.* 1562); «*Pera Bonmati y Ripoll y de Iolant Ripolla sa muller hereus del mas Ripoll*» (*Rip.* 1579); «*Pera Ripoll hereu del mas Ripoll*» (*Rip.* 1606); «*Narcis Ripoll pages y Sr del mas Ripoll*» (*Rip.* 1639); «*lo mas Ripoll*» (LB 1710); «*Josephus Ripoll dominus utilis mansi Ripoll*» (MN 1710); «*Joseph Ripoll y altre Joseph Ripoll son fill pagesos señors utils y propietarios del Mas Ripoll y sas terras*» (*Llev.* 1731); «*Manso Ripoll de Francisco Ripoll*» (*Escrip.* 1754); «*Casa Mas Ripoll de Josef Ripoll*» (*Cad.* 1785); «*Tot lo Mas Ripoll esto es las casas, hera, hort, clos y quinta de Joseph Ripoll y Quinta de Joseph Ripoll pages de Osor*» (*Llev.* 1792); «*Joseph Riera masover del*

mas Ripoll» (FP 1801); «Joseph Ripoll pages hereu del *mas Ripoll*» (FNA 1815); «Joseph y Salvador Ripoll hereus y possessors del *Mas Ripoll*» (FN 1818); «Salvi Ferragut masover del *Ripoll*» (LB 1835); «*Manso Ripoll* de Salvador Ripoll» (*Amill.* 1862); «*Ripoll*» (*Nom.* 1863); «*Ripoll*» (Pad. 1884); «Isidro Busquets Duran labrador del *manso Ripoll*» (LB 1920); «*Manso Ripoll* de Fernando Ripoll Roca de Santa Coloma de Farners» (*Amill.* 1947); «*el Ripoll*» (GR 1956).

Creiem que es tracta d'un nom de mas originat en el llinatge, ja que els possessors de la casa duïen aquest cognom:⁵⁸¹ Bernat *de Ripoll* (1316), Pere *Ripoll* (1350), Joan *Ripoll* (1396), Guillem *Ripoll* (1404), Antoni i Pere *Ripoll* pare i fill (1446), Pere *Ripoll* (1458), Salvi *Ripoll* (1562), Pere Bonmatí *Ripoll* i Iolant *Ripolla*⁵⁸² (1598), Pere *Ripoll* (1606), Narcís *Ripoll* (1639), Josep *Ripoll* (1731), Josep *Ripoll* (1785), Josep i Salvador *Ripoll* pare i fill (1818), Salvador *Ripoll* (1862) i Fernando *Ripoll* Roca (1947). De fet, el llinatge és documentat a Osor des de 1316 i ha perviscut fins als nostres dies⁵⁸³ amb tanta freqüència que de vegades se'l fa compost per diferenciar-ne els portadors, per exemple, «*Ripoll del Mas*» (LB 1705) o «*Ripoll de la Plaça*» (Escrip. 1717). El trobem en diversos caps de casa, «Johan *Ripol*» (*Fog.* 1497) i «Antoni i Salvi *Ripoll*» (*Fog.* 1553), i alcaldes, Josep *Ripoll* (1735-1736), Francisco *Ripoll* (1769-1770), Josep *Ripoll* (1801-1802 i 1823), Salvador *Ripoll* (1829) i Julià Soler *Ripoll* (1931-1933). Navarro Colás (1963, p. 90) coincideix amb aquesta hipòtesi antroponímica, diu que «se trata de una transmisión antroponímica del nombre». Moll (ELC, p. 152) considera que el llinatge s'origina en el nom de la capital del Ripollès.

V. *Mas Ripoll*.

Ripoll, bassa del [ˈbasəðəlriˈpoɫ]

Bassa artificial d'aigua per regar localitzada al Ripoll.

V. *Ripoll, el*.

Ripoll, camp d'en [ˈkamdənrɪˈpoɫ]

Peça localitzada a la partida de Can Bosc, prop de la font de Can Bosc.

Es tracta d'un topònim provinent del llinatge, ja que va precedit de l'article personal.

Ripoll, carretera del, o camí del Ripoll [kərəˈterəðəlriˈpoɫ]

Camí o carretera forestal que s'inicia al passeig del Borrell i s'encamina en direcció sud-oest al coll de Llevanyes i d'aquí, al nord-oest fins a Sant Miquel de Solterra.

581. Per resseguir la genealogia dels Ripoll d'Osor, podeu consultar M. RIPOLL GAROLERA (2000), *Famílies Ripoll*.

582. Observeu la feminització del llinatge, fet no gens estrany a l'època.

583. Segons el Pad. 2002, amb tretze ocurrences, set com a primer cognom i sis com a segon, és el quinzè més abundant a Osor.

El nom prové del fet que discorre just a la vora del Ripoll.
V. *Ripoll, el*.

Ripoll, casa d'en

«*Casa den Ripoll* abans den Falgueras» (Escrip. 1717).

Nom pretèrit d'una casa que, ja que va precedit de l'article personal *en*, degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins ara.

Ripoll, font del [ˈfɔŋdəlriˈpoɫ]

Font localitzada a tocar del Ripoll, no gaire lluny de la riera de la Noguerola. Actualment resta visible però s'ha assecat i apareix esmentada en una obra excursionista, «una *fuelle* ya en las proximidades de la masía *El Ripoll*» (Cardós).

«*La fuente del Ripoll*» (LA 1976).

V. *Ripoll, el*.

Ripoll, plana d'en

«Tota aquella casa ab sas terras ditas la casa y terra de Pau Pol y antiguament la *plana den Ripoll*» (Llev. 1792).

Zona planera que sembla que es localitzava vers el Simon, on antigament hi havia hagut la casa d'en Pau Pol.

La presència de l'article personal ens fa creure que el nom prové del llinatge.

Ripoll, pont del [ˈpoŋdəlriˈpoɫ]

Pont situat sobre la riera de la Noguerola no gaire lluny del mas que n'origina el nom, a la carretera que d'Osor es dirigeix a Sant Miquel de Solterra.

V. *Ripoll, el*.

Ripoll, quintà del, o quintana del Ripoll [kiŋˈtaðəlriˈpoɫ]

Zona, actualment boscosa i antigament de conreu, situada a l'entorn del Ripoll.

«*Quinta de dits Ripoll*», «la *quintana de dits Ripoll*» i «la *quintana de dit Ripoll*» (Rip. 1562).

V. *Ripoll, el*; **Tria del Quintà del Ripoll*.

Ripoll, sot del [ˈsɔddəlriˈpoɫ]

Curs irregular d'aigua situat devers el mas que n'origina el nom i que va a parar a la riera de la Noguerola o de les Ribes.

V. *Ripoll, el*.

Riquer, mas

«La senyora del *mas Riquer*» (LLC 1440); «Tot lo Mas Bayer y los *masos Riquer* y Dozell deshabitats y a dit mas agregats» (*Llev.* 1731).

Antic mas que devia situar-se prop del Baier, diferent d'un d'homònim localitzat a la parròquia de Santa Maria de Mansolí a prop del Soler.⁵⁸⁴

Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antropònimic provinent del nom personal germànic *Richari*, com anoten Coromines (*OnCat.*, VI, p. 399), Moll (ELC, p. 120) i Albaigés (DNP, p. 285). Tanmateix, com a llinatge no l'hem documentat a Osor.

Rita, ca la[¹'kalə'ritə]

Casa situada al carrer de l'Arbreda el nom de la qual s'originà en el nom de fonts femení.

Riudecòs

V. **Coma de R.*

Rius, sot dels[¹soddəlz'riws]

Curs d'aigua que neix prop de la baga del Tell, a la serra Gran, i que discorre en direcció oest per unir-se a la riera d'Osor prop dels límits municipals amb Sant Hilari, a tocar del gorg de la Plana. Apareix en la cartografia com a «*Sot dels Rius*» (MAPA 3).

El fet que es tracti d'un curs d'aigua en el qual s'ajunten tres sots diferents ens fa creure que el topònim prové del genèric originat en el llatí *rīvu*, 'rec, rierol', en plural perquè es produeix a la indicada aglutinació de sots d'aigua.

Rivolta, can[¹'kanri'βoɫtə]

Petita casa situada a Santa Creu d'Horta, sota el mas Viurevol en direcció nord. Possiblement, es tracta d'un nom de casa d'origen antropònimic.

Robertencs, mas

«*Ipsum villare quod vocant Rodbertenco*» (LFM 1068); «una *masoveria* anomenada de *Rovertenchs* vuy Gironella situada a Santa Creu de Horta [...] Afronta asolixent en honor llur de pertinencias del Mas Bellvehy alt a la Serra en lo Terme de Ozor y de Angles y devalla fins al Terme de Brunyola; a mitgdia en honor del Mas Ruscay» (*Llev.* 1731); «Per lo *Mas Revertenchs* de Valentí Soler Subirá» (*Llev.* 1792).

584. Així, al segle xvii hem documentat «de Soler dit *mas Riquer*» (*Capb.* 1622).

Antiga casa situada a Santa Creu d'Horta i que podria tractar-se d'un altre nom de *la Gironella*, segons un document de 1731. Bolòs i Hurtado (2001, p. 53) el situen més a l'oest i assenyalen que devia tractar-se d'un lloc habitat de molt antic, possiblement d'abans del segle XI. Balari (1964, p. 17) l'esmenta amb la forma *Rodbertencos* partint d'un document de l'Arxiu de la Corona d'Aragó datat l'any 1068.

Topònim originat en un antropònim germànic, segons Coromines (*OnCat.*, VI, p. 409) —que s'hi refereix explícitament—, «del nom personal *Hrodberht* amb el sufix -INGS com indica Aebischer (*Top.*, 35) si bé confós amb el nostre sufix pre-romà -INCO».

V. **Puig de Robertencs, mas.*

Roca

V. **Puig-roca.*

Roca, la [lə'rokə(ðəsəsə'neðəs)]

Genèric esdevingut col·loquialment específic referit a la *roca de Cercenedes* o *roc de Sant Miquel*, a 951 metres d'altitud, situada al sud-est de can Cercenedes, a l'est de les Berbolades i a l'oest del Ripoll. En la cartografia apareix com a «*La Roca*» (MAPA 4).

«*La Roca*» (*Amill.* 1944); «*la Roca*» (*Amill.* 1947); «*la Roca*» (*Amill.* 1953).

El nom de lloc prové del nom comú en sentit de 'massa de matèria mineral de la superfície de la terra', del llatí *ROCCA*, d'origen preromà incert (*DEM*, p. 370).

V. *Sota la Roca.*

Roca, barri la [lə'rokə]

Nucli que recollia els masos situats entre can Cercenedes i les Berbolades.

«*Barrio La Roca*» (*LA* 1969).

El nom prové del fet que en aquest espai es localitza la roca de Cercenedes o roc de Sant Miquel, popularment *la Roca*.

V. *Roca, la.*

Roca, gorga de la [ˈgorɣəðələ'rokə]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, a l'espai que hi ha entre els masos la Crosa i el Pidevall, i on es pot veure una roca de notables dimensions.

El topònim, doncs, s'origina en el nom comú, un mot provinent del llatí *ROCCA*, d'origen preromà incert.

Roca, mas la¹

«Ipsum *mansum de Rocha* ubi habitabat Anfred cum suis heredibus» (LFM 1068); «*Mansi Rocha*» (Not. 1285); «*Mansi Sa Rocha*» (Not. 1334).

Mas que se situava sobre el Gomis, possiblement en direcció est cap a la roca de Cercenedes. Segons Pladevall (1980, p. 6), es tracta d'un dels masos que el 21 de gener de l'any 933 els comtes Ramon Borrell i Ermessenda varen vendre al prevere Sanç. Així mateix, Bolòs i Hurtado (2001, p. 93) assenyalen que «[e]l 994, hi havia uns masos de Toronell, de "Beceda", de Cereda, de Mir, de Pi, de Corbera, de Roca i d'Alberic». Pladelasala (1960, p. 372) el data al segle XIV i amb la forma *sarroca*.

És molt possible que el topònim provingués de la situació de la casa, pròxima a la roca de Cercenedes; tanmateix, també podria haver tingut un sentit antropòmic, ja que el llinatge és documentat a Osor des del segle XIII, «Guillelmo de *Rocha*» (Cop. 1234), i tingué continuïtat fins a la segona meitat del segle XX.

Roca, mas la²

«Totum *mansum de Rocha* afrontatur ab oriente cum honore den Bioscha des doys et a meridie in camino vigatano» (PFM 1343); «*Mansi Rocha*» (Capb. 1446); «lo *mas Roca* que fou establert per lo procurador del noble Arnau de Cabrera a Guillem de doys» (FM 1563); «*Duas mansatas de la Rocha* et de Solrocha» (PFM 1585); «Miquel Burgarolas alias Doys y Rafael Doys tenian venda perpetua del *mas Roca*, y Solroca otorgado a Juan Coma en 15 de janer de 1585 a la N^a de Osor» (FM 1614);⁵⁸⁵ «dos *masos* anomenats *Roca* y *Saroca*, dirruits y a llur Mas Coma units» (Llev. 1731); «*Dos masos Rocha* y *Sarroca* vuy dirruits de Manuel Coma» (Llev. 1792).

Homònim de l'anterior, aquest se situava prop dels masos el Carbonell i la Coma, a Querósel, a l'oest d'Osor.

Atesa la situació del mas, al coll de Querós, una zona amb moltes eminències rocoses, a tocar d'una altra casa anomenada *Saroca* o *Solroca*, i essent de propietat primer dels Dois i posteriorment dels Coma, creiem que el topònim prové del genèric, del llatí *ROCCA*, un mot d'origen preromà incert (DEM, p. 370).

Roca, peça de terra

«*Petiam terra* vocatam *Rocha*» (Not. 1285).

Tros de terra del qual no coneixem la situació.

585. CARRERAS CANDI (1911, p. 80) recull un document de 1542 que mostra que aquest mas pertany a Osor: «Yo Miquel Çarriera y de Gurb senyor de la val y terme de osor com a señor directa del *mas solroca* y *de la roca*».

El nom degué originar-se en el comú en sentit de ‘massa de matèria mineral que sobresurt de la superfície de la terra’ o bé perquè és pròxima a la roca de Cercenedes.

Roca, sot

«Barranco llamado Roca» (Amill. 1944); «Barranco Roca» (Amill. 1953).

Sot que discorre en direcció sud i s'uneix al sot del Colobrans al nord del Cerver.

Possiblement, es tracta d'un hidrònim originat per la presència d'alguna roca en el seu curs o naixement —que podria ser la pedra Jugadora—, per tant, el nom prové del nom comú.

Roca, sot de la [ˈsoddələˈrokə]

Sot pel qual només discorre aigua en temps plujosos localitzat sota la roca de Cercenedes, col·loquialment *la Roca*, raó que n'origina el nom.

V. *Roca, la*; *Sot de la Roca*.

Roca, vinya de la

«Vinea de sa Rocha» (Not. 1285).

Peça de terra de conreu de vinya de situació desconeguda, el nom de la qual devia originar-se en la presència d'alguna roca o pedra a l'indret.

Roca Coberta

«Pessa dita Roca Cuberta» (Hip. 1851).

De situació desconeguda, podria ser un topònim compost però sense gaire sentit, la qual cosa ens fa creure que podria tractar-se d'un error de còpia, potser per *Roca Corbera*.

Roca Corbera [ˈrokəkurˈβerə]

Partida de terra fonamentalment boscosa d'alzina i de castanyer que se situa entre les propietats dels masos can Bosc, can Plana i la Corbera, vers el camí Vell del Coll, i presidida per la roca Corbera, que n'origina el nom.

«Partida Roca Curbera limita L. Manso Bosch, M.P. Manso Curbera, T. Manso Plana» (Cad. 1785); «lo territori dit las Torrenteras a Rocacorbera» (FNA 1801); «Pessa de terra plantada de Baga en territori anomenat roca Corbera afronta a mitgdia ab lo mas Bosch» (FN 1851); «pieza de roca corbera» (Amill. 1862); «Finca Roca Corbera. Límites S. con manso Bosch» (DFE 1939); «Partida Roca Corbera linda al S. con Manso Bosch, al O. con manso Corbera» (Amill. 1944);

«Pago o paraje Roca Corbera» [inclou deu peces de dos propietaris, unes roques i un camí] (Cad. 1960).

El nom de la partida prové de la notable roca que presideix la zona.

V. *Corbera, roca*.

Roca Corbera, casa

«Casa Roca Corbera de Miguel Sarsanedas» (Cad. 1785).

Casa que podria ser a la partida homònima que n'originaria el nom.

V. *Roca Corbera*.

Roca Corbera, castanyeda d'en

«La castañeda den Rocacorbera» (Escrip. 1775).

Zona boscosa de castanyers que, possiblement, es localitzava a la partida homònima, per la qual cosa creiem que es tracta d'un nom de lloc en el qual es fa un ús inadequat de l'article personal, ja que no hem documentat *Roca Corbera* com a llinatge. Potser, com que hem localitzat una casa *Roca Corbera*, podria tractar-se d'un malnom individual relacionat amb la casa.

V. *Roca Corbera*; **Roca Corbera, casa*.

Roca Corbera, sot de

[ˈsoddəˈrokəkurˈβerə]

Petit i irregular curs d'aigua que discorre per la partida de terra boscosa homònima.

V. *Corbera, roca*; *Roca Corbera*.

Roca d'en Bosc, feixa de terra de la

«Fexa de la Rocha den Bosch» (Capb. 1622); «Petiam terra voccata la feixa de la roca den Bosch» (Capsolt 1699); «fexa terra de la rocha den Bosch» (Capb. 1699).

Antic nom d'una peça de terra que sembla que es localitzava vers la Corbera.

Topònim compost format per *roca*, 'matèria de massa mineral que sobresurt de la terra', i *Bosc*, possiblement llinatge, ja que va precedit de l'article personal. És a dir, devia referir-se a una feixa de propietat d'algú anomenat *Bosc* o provenir del mas homònim, en la qual devia destacar una roca per alguna raó —forma, grandària, color...

Roca de l'Àliga, serra de

«La divisoria de dicho Codina con la finca Bort y por el Serrat de la Roca del Aliga» (OS 1927).

Zona muntanyosa localitzada des del Ter, a la presa de Susqueda, fins a la Creu de Portell, indret també anomenat *el Sotjar del Llop*, límit entre Susqueda i Osor.

El nom prové del cim que es localitza allà.

V. *Àliga, roca de l'.*

Roca de la Sal, sot de la

«Tros de terra boscosa situat entre los honors del Sot dels Escandells antigament així nomenat vuy de Buxadella, o *Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjà*» (*Llev. 1792*).

Un altre nom del *sot dels Escandells, de Boixadella* o *del Serrat Mitjà*, localitzat a la muntanya del Coll i que discorre cap al nord vers el Ter, passa prop del mas el Soler del Coll, en municipi de Susqueda però parròquia d'Osor o de Santa Maria del Coll.

L'hidrònim compost es formà a partir de la presència de la roca anomenada *de la Sal* en el seu curs.

V. **Sal, roca de la.*

Roca del Llor, serrat de la

«Trevasant dret a la Roca aguda fins al *Serrat de la roca del Llor*» (*Llev. 1731*).

Cadena de muntanyes en la qual es devia localitzar la roca del Llor, que originaria el nom del serrat.

V. **Llor, roca del.*

Roca del Llorer, sot de la

«*Sot o barranco llamado de la Roca del Llorer* en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y de Rabionet en su parte inferior» (OS 1927); «Barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, *Sot de la Roca del Llorer*, Sot de Era Cremada y Sot de Rabionet» (IGCOS 1927).

Es tracta d'un altre nom del *sot de Rabionet* o *de la Triola*, límit municipal entre Osor i Susqueda, al vessant nord del terme.

Topònim compost per *roca* i el nom d'arbre *llorer*, que possiblement indica la presència a la part alta del curs d'aigua d'una roca amb un o diversos arbres d'aquesta espècie.

Roca del Rajol, la

«Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *Roca del rajol*» (*Llev. 1731*); «Una vessana de terra nomenada *Roca de Rajol*» (*Llev. 1792*).

De propietat de Cercenedes d'Osor, aquesta peça de terra devia localitzar-se vers el mas homònim.

Topònim compost que devia referir-se a un tros de terra situat vers una eminència rocosa prop del mas el Rajol.

V. **Rajol, mas; Rajol, roca del.*

Roca Rovira, la

«Petiam terra vocatam *Rocharobira*» (Capsolt 1560); «petiam terra vocata *roca rouira*» (*Capb.* 1562); «feixa de terra la Rocha den Bosch, *Rocharubira*, Sitjar et de Gasco» (*Capb.* 1622); «petiam terra vocata *la Rocha Rovira*» (*Capb.* 1699); «petiam terra vocata *Rocharouira*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Antiga peça de terra boscosa que es localitzava entre la Corbera i la Rovira.

Topònim compost que en alguns casos apareix aglutinat i que devia referir-se a un tros de bosc en el qual es localitzava la *roca Rovira*.

V. **Rovira, roca.*

Roca Sabella, serrat

«Dit *serrat de roca saveya*» (FN 1833); «hasta roca saveya siguiendo dicha *sierra de roca Saveya* a la casa del manso Rubira» (CB 1861).

Serrat que es localitza vers els masos el Boscà i la Rovira, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

Gràficament, apareix amb aglutinació de l'article salat fossilitzat amb el nom *abella* ioditzat.

Topònim compost que prové de la presència de la roca.

V. *Sabella, roca.*

Rocarbonera

«Item una pessa de terra part castanyers y part bosch situada en lo lloch anomenat *Rocarbonera* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Bosch; a ponent en honor llur que fou den Corbera y a tremuntana en honor llur del Mas Plana» (*Llev.* 1731).

Indret localitzat al nord-oest d'Osor, entre la Corbera, can Bosc i can Plana.

Topònim compost aglutinat que, per situació, podria ser una forma errònia de *Roca Corbera*; si no fos així, es tractaria de *roca* amb l'adjectiu *carbonera*, que podria relacionar-se metafòricament amb el color negre o bé amb l'antic ofici de fer carbó, un ofici que havia estat important a la zona que ens ocupa com un aprofitament forestal.

Rocacava, la

«La pessa de terra dita *Rochacava*» i «la pessa de terra de *Rochacava* que es mi-gera ab an Parés» (*Capb.* 1343).

Peça de terra de situació desconeguda en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

Possiblement, es tracta d'un mot compost aglutinat format per *roca*, 'massa de matèria mineral', i *cava*, 'buida', és a dir, un tros de terra en el qual es devia localitzar una roca borada, foradada, buida.

Rocacorba

«Una pessa de terra sen lo lloch anomenat *Rocacorba* ô Rocaxuriguera [...] Afronta á mitg dia en honor del Mas Bosch, a ponent en honor den Corbera» (*Llev.* 1731).

Per la seva situació, podria tractar-se d'una altra manera de referir-se a la *roca Corbera*, potser per un error de còpia.

Si no és un error de còpia, sembla un topònim compost aglutinat format per *roca* i *corba*, 'roca arrodonida, inclinada, encorbada', és a dir, provindria del llatí *RÖCCA CŪRVA* (*AlcM*, 9, p. 519, i *OnCat.*, VI, p. 410).

Rocadell, llocdit

«*Locum vocato Rocardell*» (*Capb.* 1446); «de Coll y Badia la confessió del Mas Coll y Mas Collich y la de San Toni y la de *Rocardell*»⁵⁸⁶ i «una pessa de terra buscosa y brollar en dita Parra en lo *lloch anomenat Rocardell* [...] afronta asolixent ab lo Coll de Nafre mediant cami Ecclesier, a mitg dia ab lo Torrent de Nafre; a ponent ab altre honor llur del Mas Cerver» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra part boscosa y part brollar en lo *lloc anomenat Rocardell*» (*Llev.* 1792).

Indret proper al terme municipal de Susqueda entre el coll de Nafre i el Cerver.

Malgrat que no hem localitzat el terme a cap de les obres lexicogràfiques consultades, creiem que es tracta d'un derivat de *roca*, possiblement en sentit col·lectiu.

Rocadell, mas

«*Mansi de Rocardell*» (*Not.* 1285); «De Server la del *Mas Rocardell*» (*Llev.* 1731).⁵⁸⁷

Mas antic i poc documentat que devia localitzar-se vers el llocdit homònim, entre el coll de Nafre i el Cerver.

V. **Rocardell, llocdit*.

586. Aquesta referència es troba en un full solt de l'original llatí del document de l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar.

587. Aquest esment es localitza, però, en un full solt inclòs dins l'original llatí que es conserva a l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar.

Rocadell, serrat del, o serra del Rocadell

«Lo loch anomenat lo rocadell affrontatur ab oriente en la *serra del rocadell* et a meridie ab lo camy qui ve de Osor» (FB 1659); «Una pessa de terra que [...] afronta asolixent en honor llur que fou den Viuravol; a mitgdia ab una castañeda de dit Mas; a tremuntana ab lo *Serrat del Pujol ó Rocadell*» (*Llev.* 1731).

Serrat que sembla que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, vers les propietats del Sobirà.

Diferent del llocdit homònim, creiem que l'origen del nom és el mateix, un derivat de *roca*, possiblement de caràcter col·lectiu.

Rocador, puig

«*Puig rochador*» (*Not.* 1334).

Puig que sembla que es localitzava vers l'antic mas Muntada, cap a l'actual can Garriga.

Creiem que es tracta d'un derivat de *roca* en el sentit, possiblement, de 'abundant en roques', un mot, però, que no hem trobat a cap de les obres consultades.

Rocaguda, la

«*La Rocha acuda*» i «en honor de dit Ripoll anomenat planells mitgensant *Rocha aguda*» (*Rip.* 1562); «Mansada anomenada de Solterra [...] afronta [...] a tremuntana part en honor de dit Borrell y part en honor de dit Sarsanedas serra avall devallant per lo Torrent anomenat de Safageda y de alli tirant a Rocaplana y *Rocaguda*» i «honor llur anomenat *La Rocaguda*» (*Llev.* 1731).

Eminència rocosa situada prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, no gaire lluny del mas Solterra.

Creiem que es tracta d'un topònim aglutinat format per *roca* i *aguda*, 'punxeguda', potser per contrast, com sembla assenyalar el primer esment de *Llev.* 1731, amb *la Rocaplana*.

Rocagut

[ˈrokəˈɣut]

Indret situat prop del Cerver en direcció est, cap al Clascar, on es pot observar una eminència rocosa força punxeguda.

Es tractaria d'un topònim compost aglutinat de *roc*, masculinització de *roca*, i l'adjectiu *agut*, 'de forma punxeguda', del llatí ACŪTU, participi del verb ĀCŪERE, 'esmolat', derivat de ĀCUS, -US, 'agulla' (*DEM*, p. 25).

Rocallonga, la

[ləˈrokəˈlɔŋgə]

Roca alta i prima que funciona com a partió, com a creu de terme entre dues propietats particulars. Es localitza sobre la Talaià d'en Bancs en direcció sud.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat del substantiu *roca*, 'massa de matèria mineral de la superfície de la terra', del llatí vulgar *ROCCA*, d'origen pre-romà incert, i de l'adjectiu descriptiu arcaic fossilitzat *llonga*, 'llarga', forma que caracteritza i particularitza la roca.

Rocallonga, perxada de

[pər'ʃaðəðə'rokə'lɔŋgə]

Zona boscosa de castanyer sobre la Talaia d'en Bancs en direcció nord.

El topònim s'origina pel fet que en aquell indret trobem la Rocallonga.

V. *Rocallonga, la*.

Rocamonera

«Rocamonera» (Llev. 1731); «Roca Monera» (Llev. 1792).

Indret situat vers la riera de la Noguerola, prop de les propietats del Ripoll i de can Cercenedes pel vessant de l'antic mas Rajol.

Topònim compost aglutinat format pel nom *roca* i un possible adjectiu *monera*, el sentit del qual desconeixem, però que es podria relacionar amb *molnera*, derivat de *molí*.

V. **Creu de R.*, **Plantada de la Creu de R.*

Rocaplana, la

«*La rocha Plana*» [límit del mas Solroca] (PFM 1343); «*la roca plana*» [prop de la Coma] (FM 1563); «a ponent en honor del Mas Ribadevall fins a *Rocaplana*» i «Mansada anomenada de Solterra [...] afronta [...] a tremuntana part en honor de dit Borrell y part en honor de dit Sarsanedas serra avall devallant per lo Torrent anomenat de Safageda y de alli tirant a *Rocaplana* y *Rocaguda*» (Llev. 1731).

Nom de dos llocs, un vers el mas Solterra i la Riba d'Avall, prop dels límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, i l'altre cap a l'antic mas Solroca, vers la Coma.

Topònim compost aglutinat relacionat, en els dos casos, amb la forma de la roca.

Rocar, el

«Una pessa o balans de terra en la Parra de Sta Creu de Orta en lo lloch anomenat *Rochar* es a saber tot aquell balans de terra sota lo camí que va del Mas Pigem a la Avena [...] Afronta [...] a ponent en honor del Mas Yglesias dit Camí mediant y a tremuntana enb honor del mas de la Avena» (Llev. 1731).

Indret situat a Santa Creu d'Horta, entre els masos Pigem i la Vena.

Creiem que es tracta d'un topònim derivat de *roca* amb el sufix collectiu *-ar*, en el sentit de *rocam*, 'amb roques' (AlcM, 9, p. 520).

Roca-rodona, la

«Una pessa de terra anomenada Comapadrosa a la part de ponent de llur Mas Funollet sota *la Rocarodona*» i «tot lo llur Mas Fonollet [...] afronta [...] a ponent y tramuntana part en honor llur anomenat *Roca rodonada*» (Llev. 1731).⁵⁸⁸

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Fonollet.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format pel nom *roca* i l'adjectiu descriptiu *rodona*, que indica la seva forma arrodonida.

Rocasabatera

«*Rocasabatera*» (Del. 1885).

Límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor, entre els masos els Aigols i la Molina del Clascar. L'esmenta Pladelasala (1960, p. 370) referint-se als límits de la parròquia de Santa Maria del Coll, «Atraviesa la baga de la Molina y pasa por las Tutas, *Rocasabatera* y Rocasmajors».

Creiem que és un topònim compost aglutinat de *roca* i *sabatera*, desconexem, però, si el segon element té sentit metafòric o es relaciona amb alguna particularitat formal.

Rocasalva, vinya d'en

«Pessa de terra la *Viña de Miguel Rocasalva*» (Escrip. 1754); «*Viña de Rocasalva* de Hilario Corominas» (Escrip. 1780); «Tros de terra que es part de aquella pessa de terra dita la *Vinya den Rocasalva*» (Llev. 1792).

Nom de dues peces de terra de conreu de vinya, una que es localitzava vers el mas el Maroi i l'altra, a Santa Creu d'Horta.

El fet que en una ocasió *Rocasalva* aparegui precedit del prenom *Miquel* i en una altra, de l'article personal *en* ens fa creure que es tracta d'un topònim format a partir del llinatge documentat a Osor des de la segona meitat del segle XVII i que ha arribat fins als nostres dies,⁵⁸⁹ un llinatge que, com recull Moll (ELC, p. 202), és una forma dialectal incorrecta de la forma aglutinada *roques albes*, 'roques blanques'.⁵⁹⁰

588. Possiblement, amb error de còpia.

589. Segons el Pad. 2002, amb deu casos, sis com a primer cognom i quatre com a segon.

590. No creiem que existeixi cap relació d'aquest topònim amb el mas Rocasalva de Susqueda, una antiga i important casa que avui resta sota les aigües del pantà de Susqueda, les propietats del qual afrontaven amb les dels masos el Cerver i Colobrants, i això fa que aparegui freqüentment en documentació osorenca o referida al santuari del Coll; un mas que fins i tot dóna nom a un torrent: «Domus de *rochasalva*» (*Capb.* 1562); «Mas *Rocasalva*» (*Acl.* 1723); «lo Mas Fornaca [...] Afronta asolixent ab lo Torrent de *Rocasalva* y part ab lo Mas *Rocasalva*» (Llev. 1731), «Manso *Rocasalva* de Susqueda» (Hip. 1852); «Partida Colobrants linda al O. Con manso *Rocasalva*» (*Amill.* 1944).

Rocaxoriguera

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Rocacorba ô *Rocaxoriguera* [...] Afronta [...] á mitg dia en honor del Mas Bosch; a ponent en honor den Corbera; y a tremuntana part en honor de dit Corbera» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tracta d'una forma arcaica usada per fer referència a *roca Corbera*, ja que també es localitza entre els masos can Bosc i la Corbera, a l'oest d'Osor.

Com ja indicàrem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 390) i Bruguera (2002*b*, p. 214), creiem que es tracta d'un zootopònim compost format per *roca* i *xoriguera*, femení de *xoriguer*, sinònim de *esparver* (AlcM, 10, p. 962-963), un terme provinent del llatí tardà *SORICARIUS*, derivat de *SOREX*, -ĪCIS, 'ratolí', pel fet que l'ocell en caça (DE, p. 991), un element no gens estrany en toponímia, com recullen Moreu-Rey (ENL, p. 70) o bé Coromines (*OnCat.*, VII, p. 162-163).

Rocs

V. **Coma de R.*

Rodell, camp

«Una pessa de terra que antiguament foren dos anomenada *Rodey* [...] Afronta asolixent part en honor den Bayer del Mas en lo Puigfarran» (*Llev.* 1731); «una pessa de terra que antiguament era construït lo Mas Sulcia [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Camprodey*» (*Llev.* 1731).

Antic tros de terra que se situava vers la zona del Baier.

Grafiat al segon esment de manera aglutinada, creiem que es tracta d'un derivat de *rodó*, que podria ser *rodell*, com també recull Moreu-Rey (ENL, p. 84), el qual afirma que es refereix a una 'forma arrodonida'; tanmateix, el fet que aparegui grafiat amb -y- ens en fa dubtar, ja que aquest mot encara és viu a la zona i no s'ha pronunciat mai amb la forma ioditzada, fet que ja assenyalàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 154).

Rodó

V. **Coll R.*

Rodó, camp

[*'kamru'do*]

Peça de terra que es localitza dins el quintà del Boscà, en terme de Susqueda però parròquia d'Osor. Pretèritament, hem documentat una peça homònima que se situava entre can Casamitjana, el carrer del Verger i la riera de la Noguerola.

«Una casa situada en dita vila ab un camp de terra contigu anomenat *Camp rodo* antiguament dit sas Casas [...] afronta just a solixent part ab la casa de Joseph Albareda y part ab la Riera de Nugarola» (*Llev.* 1731).

En ambdós casos, creiem que l'origen és el mateix, referit a la forma circular del tros de terra de conreu, per tant, del llatí *ROTŪNDU*, 'de forma circular' (DEM, p. 370).

Rodó, feixó [fə'ʃoru'do]

Petita feixa que havia estat un hort de conreu que es localitza a tocar de Masferrer.

Tenia forma arrodonida i d'aquí s'originava el nom.

Rodó, hort

«Un Hort de terra en lo lloch anomenat las Hortas, anomenat *Hort rudó*» (Llev. 1731).

Antiga peça de conreu que es localitzava a la partida de terra de les Hortes i afrontava amb la propietat del mas el Baier.

Com en casos semblants, el topònim prové de la forma circular del tros de terra.

Rodó, terme [ˈterməru'do]

Límit de terme entre les propietats dels masos el Cerver i els Aigols, al nord d'Osor.

Consisteix en una pedra de forma circular, fet que n'origina el nom.

V. *Terme Rodó*.

Rodó, vinya d'en

«Partida *Viña den Rudó*» (Amill. 1944); «Finca *Viña den Rodó* de Ramon Soler Vila linda al O. con camino de las Romagueras» (Amill. 1947); «Finca *Viña den Rodó*» (Amill. 1953).

De situació desconeguda, el fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en* ens fa creure en un origen antroponímic. Tot i això, no hem documentat el llinatge a Osor i, aleshores, podria provenir d'un malnom individual.

Rodolar del Mas Pidevall, el

«Pessa de viña territori anomenat *lo Rodolá del mas Pidevall*» (FNA 1804); «*lo Rodolá del mas Pidevall*» (FP 1816); «territori anomenat *lo Rodolá del mas Pidevall*» (FP 1854).

Antic nom d'un lloc que es localitzava prop del Pidevall, a l'est d'Osor.

Precedit de l'article arcaic *lo*, podria tractar-se d'una substantivació del verb, que indica els voltants del Pidevall, ja que sempre s'acompanya d'aquesta fórmula complementària i forma un nom de lloc compost; si fos així, provindria del llatí vulgar *RÖTŪLĀRE*, 'girar entorn', derivat llatí de *RÖTA*, -AE, 'roda'.

Rodona

V. **Roca-rodona*.

Rodona, alzina

[ə'l'zinəru'donə]

Notable exemplar d'alzina situat al camí que des de la carretera de Sant Hilari Sacalm, prop del quilòmetre tretze, es dirigeix fins a les Berbolades i d'aquí al Soler de Mansolí.

El seu nom prové del fet que té una copa molt arrodonida, per tant, s'origina en el llatí ROTŪNDU, 'de forma circular', en femení per concordança amb el genèric.⁵⁹¹

Rodona, feixa

[ˈfeʃəru'donə]

Antiga feixa de terra amb avellaners i arbres fruiters, actualment boscosa de pins, que es trobava a la partida de terra de Puig-rodon, a l'antiga vinya d'en Sastrellarg.

El topònim prové de la forma arrodonida que té el tros de terra.

Rodona, muntanya

[mun̩'tapəru'donə]

Nom popular que rep la *muntanya de Sant Gregori*, fruit de la seva forma arrodonida. Aquest topònim, però, s'usa molt més per la banda de la Cellera de Ter i el Gironès que no pas per la d'Osor.

Rodonell

«La pessa de terra situada en dita parroquia anomenada *Rodonell* [...] afronta asolixent en honor de dit Ripoll anomenat Rouir de la part de mitgdia de la quintana de dits Ripoll» (Rip. 1562); «una pessa de terra anomenada Ruyr a la part de migdie del *rodonell*» (Rip. 1731); «Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Rodonell*; afronta a mitg dia part ab un Torrent que alli passa y part en honor den sarsanedas que fou de Fontdeborrell; a ponent y tremuntana en honor llur anomenat Ruhyr» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra en lo lloch nomenat *Rodonell*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de conreu que es localitzava sobre el Ripoll, a tocar del quintà del mas esmentat en direcció sud.

Possiblement, es tracta d'un derivat de *rodó* amb el sufix *-ell*, que indica forma circular potser en sentit diminutiu (AlcM, 9, p. 536).

Rodós, el

«Una pessa de terra vinya plantada situada en lo lloch anomenat *lo Rodos* [...] Afronta asolixent ab un camí qui va a las Romagueras» (*Llev.* 1731); «Llocdit *lo Rodós*» (Escrip. 1776); «Las feixas al *Reudòs* de Francisco Coma corder de Osor»

591. AMIGÓ (1999, p. 72) recull un topònim homònim, «molta gent ha sentit parlar del pi del Bugar i de l'*Alzina Rodona* del mas de Borbó».

i «tros de terra de sembradura de blat territori vulgarment dit *Rodós*» (*Llev.* 1792); «Tros de terra en lo territori dit *los Rodós*» (FNA 1801); «territorio llamado de *Rodos*» (Hip. 1801); «Tros de terra secan en lo puesto o territori dit *Rodós*» (FN 1803); «Pessa de terra en la partida anomenada *Reudós*» (FN 1805); «Tros de terra en lo puesto anomenat *Raudós*» (FN 1816); «*pieza dels Rudós*» (*Amill.* 1947); «finca *Rodós*» (*Amill.* 1953); «Finca *El Rudós*. Pinos y chopos» (DFE 1958).

Partida de terra que semblaria propera a la de Puig-rodon.

Gràficament, cal esmentar algunes formes diftongades, com ara *Raudós* o *Reudós*.

Desconeixem l'origen del topònim, malgrat que les diftongacions ens permetrien de creure en una relació amb *roldors*, variant plural del nom de planta que, segons Coromines (DECat, II, p. 405, i *OnCat.*, VI, p. 411), prové de *rore-turiu*, variant de *rose-turiu*, d'on vénen les formes arcaïques *Rosdors* > *Roddors* > *Roudors* > *Roldors*. Moreu-Rey (ENL, p. 63) també anota un possible origen antroponímic: «També emprat antigament (fins al segle passat) per la indústria —la tintoreria— el roldor podria ser representat per *Rodós* o *Rodors* o *Roudors* (però sembla més probable un origen antroponímic, “Rosetorius” i “Rosedors” al segle x)».

Rodós, torrent del

«Dos feixas de Terra cultivas situadas en dita Parra anomenadas lo Rudós es a saber desdel Rech que passa per lo marge del viver en avall fins al *Torrent del Rodós*» (*Llev.* 1731); «*torrent* anomenat *del Raudós*» (FN 1816); «*torrent del Rodos*» (Hip. 1855); «*torrent Rodós*» (LA 1882); «*torrente Roldós*» (*Amill.* 1944); «*torrente Rodós*» i «*torrente llamado Reldós*» (*Amill.* 1947); «*torrente Rodós*» (*Amill.* 1953).

Grafiat amb formes diftongades i en algun cas consonàntiques, *Raudós*, *Roldós* i *Reldós*, creiem que el nom s'origina en el fet que l'hidrònim devia discórrer per la partida homònima.

V. **Rodós*, *el*.

Rodós d'en Bancs

«Pessa de terra part conreu ab alguns cerments y altres arbres y part bosch ab lo nom de *Raudos den Banchs*» (*Llev.* 1792).

De situació desconeguda, possiblement es tractava d'un tros de propietat d'algu amb el llinatge *Bancs* —per això va precedir de l'article personal— localitzat a la partida *el Rodós*, que apareix grafiat amb la forma diftongada.

V. **Rodós*, *el*.

Roig, camp

[¹kam'rotf]

Antiga peça de conreu situada al quintà del Bancs.

Tenia la particularitat del color vermellós de la terra, que, com sembla evident, es troba a l'origen del topònim. Etimològicament, provindria del color, del llatí vul-

gar RUBER, -BRA, -BRUM, ‘vermell’ (DEM, p. 371), per tant, no hi hauria cap relació amb el llinatge que es documenta ocasionalment a Osor al final del segle XVIII.

Roïr

«Una Pessa de terra anomenada *Ruyr* a la part de migdie del rodonell y dels quintars del Mas Ripoll» (Rip. 1731); «ditas pessas de terra la una anomenada *Rohyr* altre la Sota» (Llev. 1731); «La pessa dita *Rohir*» (Llev. 1792).

Si no és que es tracta d’una altra forma de *Rovir*, aquesta peça de terra es relacionaria amb el mas homònim situat a la mateixa zona.

V. **Roïr*, *mas*.

Roïr, mas

«*Mansi ruyr*» (Capb. 1446); «*mas Rohir*» (Rip. 1731); «*Mas Rohyr*» (Llev. 1731); «de pertinencias del *mas Roïr*» (Llev. 1792).

Antiga casa que sembla que es localitzava al sud d’Osor i a l’oest del Gomis i el Ripoll, del qual era una propietat.

Segons la situació i la documentació consultada, podria ser una altra forma gràfica referida al *mas Rovir*. Si no fos així, com assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 193), estaria relacionat amb el llinatge *Rohí*.

Romà, peça de terra d’en

«*Pessa den Romá*» (Hip. 1852).

Antiga peça de terra que es localitzava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, a tocar de la propietat de can Cercenedes de Susqueda.

El fet que el nom propi vagi precedit de l’article personal ens fa creure que el topònim s’origina en el llinatge o el prenom, ja que el cognom només el documentem a Osor a mitjan segle XX, després de l’esment escrit.

Romegueres, les¹

[ləʒrumə'yerəs]

Antic i notable mas que es localitza al nord-oest d’Osor, a l’est del Croset, al sud de Sant Gregori, al nord de cal Quic i al nord-oest de les Malloles. Pladevall s’hi refereix àmpliament pel fet que es tracta d’una domus o casa forta, malgrat que després de 1318,⁵⁹² moment en el qual era habitat per Bernat de Romagueres, casat amb Sanxa, i el seu fill Bernat, casat amb Elissendis. Pladelasala (1960, p. 372)

592. PLADEVALL (1962b, p. 295) assenjala, textualment: «En l’època de 1316 a 1318 les *Domus* d’Osor eren la casa dels Recs, la dels Mata, cavallers, i la dels Romegueres, que es trobava en estat de trànsit puix s’anomenava *mansum sive domus* de Romaguereiis».

indica que pertany a la parròquia de Sant Pere d'Osor i que data del segle XIV. Botet i Sisó (1980, p. 1000) anota que els senyors de Galliners foren «senyors de las casas de la Mata y de les Romagueres, avui existents en la montanya de Sant Gregori». Apareix habitualment en obres cartogràfiques, «*mas Romagueres*» (MAPA 1), «*Can Romagueras*» (MAPA 2), «*Mas les Romagueres*» (MAPA 3), «*les Romagueres*» (MAPA 4) i «*C. Romagueras*» (MAPA 6), i es recull al *Nom*. 2004 com a «*les Romegueres*».

«*Romaguerys*» (FB 1218); «*Mansi Romagerys*» (Not. 1285); «*mansum sive domus de Romaguerys*» (Man. 1316); «*Mansi Romagery*» (Not. 1334); «*Domus de Romaguerys*» (Capb. 1446); «*Domo de Romaguerys de Osorio*» (Capb. b 1562); «*Sra dona Anna mañ y de gallines [...] filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines, senyora de las rendas de las casas de las Romagueras y de la matha, de la Riera y del Vilar situadas en lo terme de Osor*» (Rip. 1598); «*Domus de Romagueras*» (Capb. 1622); «*Mansi Romagueras de Joan Romagueras*» (FP 1692); «*Josephus Romagueras dominus utilis mansi Romagueras*» (MN 1710); «*Las Romagueras*» (LA 1710); «*Tota aquella casa anomenada de las Romagueras*» (Llev. 1731); «*Joanni Romagueras agricola heredi et habitatori Mansi Romagueras*» (CB 1751); «*las Romagueras*» (LB 1776); «*Manso Romagueras de Juan Romagueras*» (Escrip. 1781); «*casa y heretat dita Las Romagueras de Mariana Romagueras y Novellas viuda de Joan Romagueras pages que fou de Osor*» (Llev. 1792); «*Mas Romagueras de Joan Romagueras*» (FN 1819); «*Manso Romagueras*» (Hip. 1849); «*Manso Romagueras de Juan Romagueras*» (Amill. 1862); «*Romagueras*» (Pad. 1884); «*les Rumagueres*» (LLC 1924); «*Manso domus de Romagueras de Osor*» (DFE 1939); «*Las Romagueras*» (GR 1956).

El nom del mas apareix grafiat sempre semblantment, excepte alguns casos llatinitzats arcaics.

Malgrat que podria provenir del nom de planta espinosa,⁵⁹³ pensem com Navarro Colás (1963, p. 78) que el terme prové del llinatge documentat a Osor des dels segles XIII-XIV, «*Romegerys*» (Not. 1285) o «*Bernardis de Romageriis*» (Cop. 1319), fins a la segona meitat del segle XX,⁵⁹⁴ incloent-hi diferents caps de casa com «*Miquel Romagueras*» (Fog. 1553) i alcaldes, Joan Romagueres (1747-1748), un altre Joan Romaguere (1828 i 1838) i Ramon Romagueres (1844-1845). De fet, fins al segle XX podem observar que existeix coincidència entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari, Bernat de Romagueras (1316), Miquel Romagueras (1553), Joan Romagueras (1692), Joseph Romagueras (1710), Joan Romagueras (1731), Mariana Romagueras Novellas (1792), Joan Romagueras (1819), Maria Gracia Romagueras i Roquer (1843), Joan Romagueras (1862), Ramon Romague-

593. Segons M.-R. BASTARDAS (1994, p. 199-200), el terme comú es documenta des de l'any 1080 i com a topònim, en aquest sentit des del 1173 i 1184: «*ipsa agua de Romegera*», «*ad montem que est super Romegeram*». Així mateix, MOREU-REY (ENL, p. 61) el considera provinent de la planta espinosa.

594. ALCOVER i MOLL (AlcM, 9, p. 556) l'esmenten com a llinatge present a Osor.

ras (1881), Joan Romagueras i Pujol (1901) i Lluís Romagueras i Pons (1911). El terme, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 199), «és també cognom, segurament originat en un topònim», però per Moll (ELC, p. 241) es tracta d'una forma originada directament en el nom de la planta, provinent del llatí vulgar RŪMĪCARIÀ, 'esbarzer', del llatí RŪMEX, ĪCIS (DE, p. 806).

V. **Casa Nova de Romegueres*, **Costa de les Romegueres*.

Romegueres, les²

[ləzrumə'yerəs]

Notable partida fonamentalment boscosa de pi, d'alzina i de castanyer, situada al nord d'Osor, entre les propietats del Croset, els Aigols, el Bancs i la partida de la Comarca.

«*Terres den Romagueras*» (Capb. 1622, any 1737); «*Partida Manso Romaguera limita L. Manso Banchs, P. Manso Coll, T. Manso Clascá*» (Cad. 1785); «*terras del mas Romagueras*» (FNA 1806); «*partida Romagueras*» (Hip. 1853); «*Finca Romagueras Límites N. Manso Clascar y Manso Moré, E. Manso Bosch o Banchs, S. Manso Quich. Castaños y encinas*» (DFE 1939); «*finca Manso Romagueras*» (Amill. 1953); «*Finca Las Romagueras y El Curuset*» (DFE 1964).

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas.

V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, les³

«*Fexa de terra vocata de las romagueras*» (Capb. 1560); «*orto et petia de Romaguerys*» (Capb. b 1562); «*petiam terra vocatam Romagueras qui antiquitus erat Vinyasa. Afronta oriente mansi Cerarols, occidente qui fuit den Sabater*» (Capb. 1699).

Antic tros de terra de conreu que es localitzava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, entre les propietats de la Codina i can Vinyassa.

Aquí creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de planta espinosa, un mot que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 180) i Coromines (DECat, VII, p. 429), prové de RŪMĪCARIÀ, un terme originàriament col·lectiu i que es va convertir en el nom de la planta per la dificultat de distingir una planta sola del conjunt.

Romegueres, baga de les

['baɣəðələzrumə'yerəs]

Zona boscosa de castanyer situada prop del mas homònim que n'origina el nom, afronta amb la partida de la Comarca i la Costa de les Romegueres.

«*Finca Baga Romagueras. Límites N.E.O. tierras del Manso Romagueras, E. S. con tierras del Manso Banchs. Castaño*» (DFE 1939); «*baga de las Romagueras*» (Amill. 1947); «*finca Baga de las Romagueras*» (Amill. 1953).

És clar que el nom de la boga s'origina perquè és pròxima al mas.
V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, boscos de les

«*Boschs des Romagerys*» (Capb. 1342).

Zona boscosa que devia ser de propietat de les Romegueres o bé ser prop del mas que n'originaria el nom.

V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, cambreria de les [kəmbɾə'riððələzrumə'ɣerəs]

Casa unida a les Romegueres on residien els mossos i cambrers de la casa.

«*Cambreria Romagueras*» (Pad. 1930).

Es tracta d'un topònim compost format pel derivat de *cambrer*, *cambreria*, i el nom propi *Romegueres*, que fa referència al mas.

V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, camí de les [kə'miððələzrumə'ɣerəs]

Nom de dos camins que es dirigeixen a les Romegueres, un que des de cal Teixidor va fins al Croset i d'aquí a les Romegueres en direcció nord-est, i l'altre, que va d'Osor a la Mata, a la Maduixa, a la Comarca i al mas esmentat, en direcció nord.

«*Camí que va de Osor a las Romagueras*» i «un camí que vá del Crozet a las Romagueras» (Llev. 1731); «*camí de las Romagueras*» (Hip. 1852); «*Camino Real de la Villa de Osor al Manso Romagueras*» (Hip. 1853); «*Camí publich de las Romagueras*» (Hip. 1859); «*camino de las Romagueras*» (Amill. 1944).

El nom s'origina en el del lloc al qual es dirigeix.

V. **Camí de les Romegueres; Romegueres, les*¹.

Romegueres, font de les [ˈfɔŋðələzrumə'ɣerəs]

Font que es localitza a tocar del mas.

V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, mas

Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 existia un mas homònim diferent de l'antiga domus, encara que no el situa. Diu, textualment, «Existia també una altra família o masoveria dita de Romagueres, el seu cap era Pera Romaguerras, el 21 de maig de 1318, va llogar per mosso Pere de Pontay».

Desconeixem si en aquest cas es tracta d'un fitotopònim o bé d'un topònim d'origen antroponímic.

Romegueres, quintà de les [kiŋ'taðələzrumə'yerəs]

Camps i feixes de conreu situats al voltant del mas que n'origina el nom.

«*Quintans del Mas Romagueras*» (Llev. 1731); «*Quintan del manso Romagueras*» (Escrip. 1782); «Tros de terra herma peu del *quintar del mas Romagueras*» (Llev. 1792).

V. *Romegueres, les*¹.

Romegueres, torrent de les, o sot de les Romegueres [ˈsoddələzrumə'yerəs]

Aquesta és una altra manera, poc habitual, de referir-se al *sot de la Maduixa* o de *Ca n'Aubreda* pel fet que neix prop de les Romegueres.

«*Torrent qui devalla de las Romagueras*» i «*lo Torrent de las Romagueras anomenat de la Matuxa*» (Llev. 1731).

L'hidrònim s'origina en el nom del mas.

V. *Romegueres, les*¹.

Rompuda, la¹ [lərum'puðə]

Petita partida situada a tocar el mas la Codina en direcció nord, un espai que ara és boscós de pins, tot i que en el passat havia estat majoritàriament de conreu.

V. *Rompuda, collet de la*.

Rompuda, la²

«Una *pessa de terra* situada della de la riera de nuguerola anomenada *la rompuda* la qual fou de pertinencias del mas noguer [...] afronta asolixent en lo marge y paret del viver de la casa de puigfarran» i «honor de dit Ripoll anomenat *rompuda*» (Rip. 1562); «Una *pessa de terra* fora la Riera de la Nugarola anomenada *la Rompuda* de pertinencias del Mas Noguer» i «una *pessa de terra* anomenada *la Rompuda*; Afronta [...] a mitg dia en honor den Ripoll y a tremuntana ab las terras del Mas Rajol» (Llev. 1731); «*Pessa de terra dita la Rompuda*» (Llev. 1792).

Nom de dues peces de terra, una a tocar de la riera de la Noguerola, de propietat del Baier, i una segona entre l'antic mas Rajol i el Ripoll.

En les dues ocasions, creiem que el topònim prové del nom comú i és possible que a partir d'algun d'aquests indrets sorgís la forma homònima referida al collet i al turó.

V. *Rompuda, collet de la*.

Rompuda, camp la [ˈkamlərum'puðə]

Antiga peça de terra de conreu de propietat de can Bosc i situada sota la casa a tocar del camp Gran de Can Bosc en direcció oest.

«Se anomenan dita pessa y quintana *Camp Salobí y la rompuda*» (Llev. 1731);
«Quarteras de sembradura anomenadas *Camp Salobí y la Rompuda*» (Llev. 1792).

V. *Rompuda, collet de la*.

Rompuda, collet de la

[ku'ʎɛddələrum'puðə]

Pas situat al camí que des d'Osor es dirigeix fins al pla de la Vella, la Creu de Llevanyes, el coll de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra, a l'est del Ripoll i al sud del Baier. Apareix situat en la cartografia, «*Collet de la Rompuda*» (MAPA 5), i esmentat a diverses obres excursionistes, «*Lo collet de la Rompuda*» (AEC 1882), «*Collet de la Rompuda*» (AAEC 1882), «*El Collet de la Rompuda*» (CEC 1924).

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat postverbal de *rompre* en el sentit de 'terra a la qual s'ha tret la vegetació i que ha estat cremada per conrear-la' (AlcM, 9, p. 560), és a dir, 'camp artigat, eixeremat' (DECat, VII, p. 432).⁵⁹⁵

Rompuda, turó de la

Nom que dona Castells a un petit puig situat sobre el collet de la Rompuda.

V. *Rompuda, collet de la*.

Rompudes, les

«Loco vocato *Las Rompudas*» (FM 1794).

Grup de peces de terra que es localitzaven prop de la Coma, al veïnat de Querrosell, a la zona més occidental d'Osor.

La forma és plural, potser perquè es tractava de més d'una peça de terra, a les quals se'ls va treure la vegetació per poder ser conreades.

Ronsalets, perxada el

[əlrunsə'lɛts]

Perxada situada vers el Gelats, a una carena propera.

«*Perxada Rivosalets*» (PSOB 2002).

Desconeixem el sentit del topònim, que a més és diferent en l'escriptura i la pronúncia.

Roquer, el

«Una pessa de terra anomenada *al Roquer*, afronta [...] a mitg dia ab lo Riu Ter» (Llev. 1731); «Pessa de terra dita al Roquet o *Roquer*» (Llev. 1792).

595. COROMINES mateix (DECat, VII, p. 433) indica la diferencia que existeix entre una artiga i una rompuda: «La *rompuda* es fa en terres sense arbres, i destinades a ésser *rompudes* periòdicament, i l'artiga es fa en terres de bosc amb arbres, o excepcionalment, per a fer una plantada d'arbres o vinya».

De propietat del mas la Codina, aquesta peça de terra se situava prop del riu Ter, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor.

Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *roca* amb el sufix *-er*.

Roquer, camí

«*Camí Roqué*» (Amill. 1944); «*Camí Roqué*» (Amill. 1947); «*Camí Roqué*» (Amill. 1953).

Antic camí localitzat prop de les Mines d'Osor, a tocar de la riera d'Osor.

Sembla que es tracta d'un derivat de *roca* amb el sufix *-er* de caràcter col·lectiu, en el sentit de 'camí abundant de roques'. Tanmateix, també podria indicar el camí a l'antic *mas Roquer* o *Desroquer* que havia existit vers aquest indret.

V. **Camí Roquer*; **Roquer, mas*².

Roquer, hort del

«*Hort dit del Roquer*» (FP 1775).

Tros de terra de conreu que es localitzava a l'est d'Osor entre els masos el Pidemunt i el Pidevall, no lluny de les Mines d'Osor.

Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *roca*, sinònim de *roquisser* (DECat, VII, p. 361), tot i que també s'hauria pogut relacionar amb el *mas Roquer* o *Desroquer*, que s'havia localitzat en aquesta zona.

V. **Roquer, mas*².

Roquer, mas¹

«Mas Bayer ab los masos *Roquer* y Fozell dirruhits y en aquell units» (Llev. 1731).

Mas que es localitzava prop del Baier en direcció sud, no gaire lluny del poble d'Osor.

El nom del mas pot ser de caràcter antroponímic, provenir del llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII fins a mitjan segle XX, o bé tractar-se d'un derivat col·lectiu de *roca*, en el sentit de 'roquisser, lloc abundant de roques'.

Roquer, mas²

«Afronta asolixent ab lo Mas Crosa, a mitg dia ab las Parcerías del Mas Pidevall y part en honor de *masos llurs Roquer* y Bruguer que posseheix an Pidevall» (Llev. 1731); «Quatre quarteras de terra dels dos *masos Desbruguer* y *Roquer*» (Llev. 1792).

Mas localitzat entre el Pidevall i la Crosa, a l'est d'Osor. És possible que es tracti d'una forma simple de *mas Desroquer*, diferent, però, del que assenyala Coromines (*OnCat.*, VI, p. 414) damunt del Ter, en el camí de Susqueda al santuari del Coll. V. **Desroquer*, *mas*.

Roquer Despujol, mas

«Mas dirruhit y al dit llur mas unit anomenat Puigferran [...] Afronta asolixent en altre honor llur de pertinencias de dit llur *Mas Roquer despujol*» (*Llev.* 1731).

Forma composta del *mas Roquer*, que havia estat de propietat del Baier i que es localitzava entre aquest i el Castell del Baier o mas Puigferran.

El topònim és format per *Roquer*, el nom del mas, i l'aglutinació *des* i *pujol*, que indicaria la seva situació elevada en un pujol i serviria per diferenciar aquesta casa dels seus homònims, una propera al Pidevall i l'altre en terme de Susqueda.

V. **Roquer*, *mas*¹; **Roquer*, *mas*².

Roques, les

«Balans de terra de alsinas, roures y castanyers lloch nomenat *Las Rocas*» (*Llev.* 1792).

Indret de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta.

Forma plural de *roca*, que deu voler assenyalar la seva important presència en aquell indret, del llatí vulgar *ROCCA*, un mot preromà d'origen incert (*DEM*, p. 370).

Roquesmajors

«*Rocasmajors*» (*Del.* 1885).

Límit parroquial entre Santa Maria del Coll i Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor, vers els Aigols i la Molina del Clascar. L'esmenta Pladelasala (1960, p. 370) quan es refereix, precisament, als límits parroquials del Coll: «Atraviesa la baga de la Molina y pasa por las Tutas, Rocasabatera y *Rocasmajors*».

Topònim compost aglutinat plural referit a una zona on hi devia haver diferents eminències rocoses. Així, estaria format pel substantiu plural *roques* i l'adjectiu *majors*, en contrast amb d'altres de menors de la mateixa zona, en el sentit, per tant, de 'més grans', del llatí *MAJŌRE*, comparatiu de *MAGNUS*, -A, -UM, 'gran' (*DEM*, p. 271).

Roquet, llocdit

«Feixolam terra loco vocato *Roquet*» (*Capb.* 1342); «feixola terra boscosa in loco dicto *Roquet*» (*Capb.* b 1560); «Feixam terra boschosam in loco vocato *Roquet*» (*Capb.* 1699).

Indret situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda prop del mas la Codina i que, parcialment, també podria trobar-se en municipi susquedenc.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *roca* o *roquer* amb el sufix *-et*, però, com assenyala Coromines (*OnCat.*, VI, p. 414), no creiem que tingui caràcter diminutiu «sinó un col·lectiu amb el sentit de 'renglera de roques'». ⁵⁹⁶

Roquet, serra de

«*Serra de Roquet*» (*Capb.* 1560); «*serra dicta de roquet*» (*Capb.* b 1560); «*cum serra de Roquet*» (*Capb.* 1699).

Grup de muntanyes localitzat entre els termes d'Osor i de Susqueda.

V. **Roquet, llocdit*.

Ros, cal

«Tota aquella Botiga Gran dita la Botiga de *casal Ros* vulgarment part *casa* dita den Vila y vulgarment *den Ros* en carrer vulgarment dit de Fransa» (FNA 1815).

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer de França.

Atès que el llinatge només es documenta a Osor durant el segle xx i fins als anys vuitanta, el nom de la casa, possiblement, s'originà en un malnom individual provinent d'una característica física relacionada amb el particular color ros dels cabells.

V. **Casa del Ros*.

Rosa, ca la

[¹kalə¹rozə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca l'Eloi*, *can Jep Verro* i *can Puça*.

El terme s'origina en el nom de fonts femení d'una antiga resident a la casa.

Rosalia, ca la

[¹kaləruzə¹liə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'origina en el prenom femení.

Roscall

V. *Cirerers del R.*

Roscall, el

[ə¹lrus¹kaj]

Mas situat prop dels límits municipals entre Osor i Brunyola, al sud-est d'Osor, al sud de Santa Bàrbara i al nord del coll de Roscall, a l'antiga parròquia de Santa

596. De fet, en un document del segle xviii, amb referència a un altre indret, llegim «Pessa de terra al *Roquet* o *Roquer*», i aquesta dualitat podria ser deguda a la dificultat de lectura de l'escriptura, que dubta entre les dues formes, o bé al fet que *roquer* i *roquet* fossin sinònims, un col·lectiu de *roca*.

Creu d'Horta. Pladelasala (1960, p. 374) el data al segle XIV com a «... *de Rovesquai*» i Pladevall (1962b, p. 286) indica que s'esmentava al segle XIV com a «*Roscall* o *Rovesca*» i que era habitat per Salvador Rovesquay. Navarro Colás (1963, p. 94) també el considera un topònim d'origen desconegut. Sabem també que el 1701 va ser adquirit pels amos del mas el Sobirà. Per la seva banda, Elvis Mañorquí (2005, p. 97) anota que aquest mas «[a]ntigament s'anomenava *Rovescall*». Per la situació apareix freqüentment en obres cartogràfiques, «*El Roscall*» (MAPA 1, 2 i 4) i «*Can Rosca*» (MAPA 2). Així mateix es recull al *Nom.* 2004 com a «*el Ruscall*».

«*Mas Rovesquay*» (*Man.* 1316); «*Mas Rosca*» (*Capb.* 1446); «*mas Rosca*» (FI 1549); «*el mas Rusca*» (FPS 1701); «*mas Rusca*» (FPS 1710); «Francisco Colobran masover *de Ruscall*» (LB 1714); «*Mas Rusca*» (*Llev.* 1731); «*Casa Rusca* de Valentín Subirá» (CAD 1789); «*mas* anomenat *Rusca* de Valentí Soler Subirá» (*Llev.* 1792); «*la casa de Rusca*» (FN 1803); «*Manso Rusca*» (LA 1817); «Peret Pol masover del *Rusca*» (LB 1827); «*Manso Rusca*» (Hip. 1859); «*Rusca*» (Pad. 1880); «*Ruscall*» (Pad. 1884); «Se columban los *mansos Rusca*, Pigém e Yglesias de Osor» (OB 1889); «*La casa Manso Rusca*» (OB 1927); «*Rusca*» (Pad. 1930); «*Manso Ruscall*» (*Amill.* 1947); «*El Rusca*» (GR 1956); «*manso Rusca*» (DFE 1963).

Gràficament, destaquem les formes amb *-y* final degudes a la iodització. Corromines (DECat, VII, p. 541, i *OnCat.*, VI, p. 446) es refereix a aquest mas dient: «*Ruscall* és el nom d'un gran i antic mas de les Guillerries, entre Sta. Creu d'Horta i Castanyet de Farners: visitat sovint constato que les suredes arriben en aquella serena al màxim espessor», a partir d'aquí, considera que es tracta d'un «derivat romànic ant. RUSCARIUS, la segona -R- tendiria fàcilment a dissimilar-se en -L- i RUSCALIU havia de donar *Ruscayl*», hipòtesi que ja acceptarem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 194), és a dir, derivaria de *rusca*, 'escorça d'alzina surera', del llatí tardà gàl·lic RUSCA, potser d'origen cèltic o precèltic (DE, p. 813). Si fos així, s'hauria de grafiar amb *-u-* i no amb *-o-*, com s'ha recollit. Els termes *Rosca* o *Rovesquay* semblen formes antroponímiques relacionades amb el mas que documentem al segle XIV; tanmateix, en aquest cas és molt probable que fos el topònim l'element que originà l'antroponim, que, a més, no va tenir continuïtat.

V. *Estretes de Ruscall, Mas Ruscall.*

Roscall, camí del

Nom que rep, esporàdicament, el camí que discorre per Santa Creu d'Horta i que al coll de Ruscall es bifurca cap a Santa Bàrbara o Castanyet. Apareix en una obra cartogràfica, «*Camino de Rusca*» (MAPA 2).

El nom prové del mas.

V. *Roscall, el.*

Roscall, coll de [ˈkoʎdərəsˈkaj]

Pas de muntanya situat a l'encreuament del camí Ral i des d'on ens podem dirigir vers Anglès per Santa Bàrbara, Brunyola, Santa Coloma de Farners o bé Sant Hilari Sacalm per Santa Creu d'Horta. Per aquesta situació, el terme apareix en la cartografia, «*coll de Roscall*» (MAPA 1 i 3) i «*Coll de Roscay*» (MAPA 2). També es recull al *Nom.* 2004 com a «*coll de Ruscall*» i per Navarro Colás (1963, p. 94) com a «*collado Roscall*». Així mateix, s'hi referí en un article Moreu-Rey,⁵⁹⁷ que el situà: «Més enllà, el de Vic, s'empalma pel Casot, cal al *Coll de Ruscai* (Roscall?), sota Llumeneres; i baixava després cap a Sant Hilari».

«Tot serra fins a la capella de Sta Barbara, y de alli baixa tot serra serra al *coll de Ruscay* y fins a trobar lo camí de Vich a Gerona» (*Llev.* 1731); «el *Coll de Ruscall*» (OB 1889); «el camino de Gerona a Vich en el *Coll de Ruscay*» (Del. 1885); «lugar conocido por Turó de *Coll de Ruscall*» (OB 1889).

El pas pren el nom del mas més proper, que és el Roscall.

V. **Coll de Roscall*; *Roscall, el*.

Roscall, quintà de [kiŋˈtaðərəsˈkaj]

Antigues peces de conreu a l'entorn del Roscall.

V. *Roscall, el*.

Roscall, sot de [ˈsoddərusˈkaj]

Curs d'aigua affluent de la riera de Gironella pel vessant est i que discorre pel quintà de Roscall, raó per la qual també se l'anomena *sot del Quintà de Roscall*.

Roser, altar del

«*Altar N^a Sa del Roser* de la iglesia parroquial de Sant Pere de Osor» (LV 1687).

Antic altar de Sant Pere d'Osor datat del segle xv, per tant, es tracta d'un hagiòtopònim relacionat amb la Mare de Déu del Roser.

V. *Nostra Senyora del Roser*.

Rosós, mas

«*Mansi Rosos* parrochie Sancte Margaride de Vellors de Andreas Rosos» (*Capb.* 1446); «*Mansi rausos*» (*Capb.* 1560).

Antic mas que és possible que es localitzés al sud-oest d'Osor, no sabem si en terme de Sant Hilari Sacalm, però sí en parròquia de Santa Margarida de Vallors.

597. E. MOREU-REY (1986), «Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?», BISO, núm. xxv, p. 10.

Gràficament, cal esmentar la forma diftongada arcaïtzant del segle XVI.

El fet que el nom del mas coincideixi amb el llinatge del propietari el 1446 ens fa creure que es tracta d'un topònim provinent del llinatge que documentem a Osor en el segle XV.

Rossa, ca la [ˈkaɫəˈrosə]

Nom pretèrit d'un habitatge situat al carrer Major.

Possiblement, s'originà en un malnom individual femení relacionat amb el color dels cabells; desconeixem, però, si es tracta d'un que hem documentat al segle XX, «Dulores alias *Rossa*» (LLC 1929e).

Rossell, can¹ [ˈkanruˈseɫ]

Nom d'una casa del carrer de l'Arbreda que s'origina en el llinatge del seu propietari —coincidència encara present a hores d'ara—, un cognom, segons Moll (ELC, p. 277), provinent d'un sobrenom personal derivat diminutiu de *ros*.

Rossell, can²

Mas esmentat per Pladelasala (1960, p. 374), que, sense concretar, assenyala que devia localitzar-se prop de la riera de la Noguerola: «Deberían colocarse junto a la Riera Noguerola, asimismo los mansos de [...] *Can Rossell* y *Can Canals*».

L'origen del nom, possiblement, es troba en el llinatge, un cognom documentat a Osor des de finals del segle XVII i que ha arribat fins ara com a primer i segon cognoms.⁵⁹⁸

Rossell, granja d'en [ˈɡraŋɟəðənrɟˈseɫ]

Antiga granja de porcs situada sobre el carrer dels Països Catalans, a tocar del sot de Ca n'Aubreda i del camí de la Maduixa; actualment hi ha només l'edifici sense bestiar.

El terme s'originà en el llinatge del seu propietari.

Rossic, peça de terra

«Partida *pieza Rosich* limita al S. E. con riera de Osor» (*Amill*. 1944); «finca *pieza Rosich*» (*Amill*. 1947); «finca *pieza Rosich*» (*Amill*. 1953).

Antic tros de terra localitzat vers les Mines d'Osor a tocar de la riera d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge que, segons Moll (ELC, p. 277), s'originà en un malnom derivat de *ros*; tanmateix, aquest llinatge no l'hem documentat a Osor en els textos consultats.

598. Segons el Pad. 2002, amb cinc ocurrences, tres com a primer cognom i dues com a segon. A més, es recull amb dues formes gràfiques, *Rossell* i *Rosell*.

Rossita Sabatera, ca la [ˈkaləruˈsitəsəβəˈterə]

Casa situada entre el carrer de Catalunya i el de la Penya també coneguda com a *can Collbotó*.

Es tracta d'un nom compost format per l'hipocorístic femení derivat diminutiu castellanitzat de *Rosa*, que es correspon amb el nom amb què és coneguda la mestressa de la casa, i *Sabatera*, perquè aquesta senyora provenia de cal Sabater, és a dir, una feminització per concordança amb el primer element.

Rost d'en Vila, el

«territori dit comuna o vulgarment *lo Rost den Vila* o Alpins» (*Llev.* 1792).

Topònim compost format pel nom *rost*, referit a un terreny costerut, amb pendent, i el llinatge *Vila* precedit de l'article personal *en*. Podria tractar-se d'una forma sinònima referida a *la Costa d'en Vila*, que es localitzava vers Puig-rodon.

Rost del Pi, el

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Rost del Pi*» i «lo lloch dit sota *lo Rost de Pi*» (*Llev.* 1731); «Pessa *el rost del Pi*» (*Escrip.* 1781); «Tros de terra vuy viña nomanat *lo Rost del Pi*» (*Llev.* 1792).

Topònim compost el primer element del qual, *Rost*, deu tenir caràcter orogràfic, com indica Domingo i Francàs (1997, p. 120), un terreny amb pendent considerable, un mot d'origen incert però possiblement d'un basc *raust-(io)-*, 'aspre, ferotge; endrunat, enderrocat', de caràcter indoeuropeu, germànic o preromà (DE, p. 809), i *Pi*, probablement el nom d'arbre, encara que també podria haver-se tractat d'una reducció de *puig*.

Roure

V. **Costa d'en R*.

Roure, can [ˈkanˈrowrə]

Notable casa situada al carrer del Pont.

«*Casa Roure* al carrer del Pont» (*Hip.* 1854); «*Can Roure*» (*LLC* 1926); «*can Roure*» (*LLC* 1929e).

El nom de la casa creiem que prové del llinatge que documentem des del segle xv, «*Johannes Roure*» (*Capb.* 1446), i que ha arribat fins als nostres dies, encara que únicament com a segon cognom.⁵⁹⁹

599. Segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència i grafiat amb *-a* final, *Roura*. Es tracta, doncs, d'un llinatge que es troba prop de desaparèixer a Osor.

Roure, feixa de terra del

«Feixam terra vocata *feixa del Roure*» (*Capb.* b 1560); «Petia terra vulgo dicta *fexa del Roura*» (*Capb.* 1562); «*feixam* voccatam *del Roure* pertinensa masoverria de Fozellas afrontam oriente mansi Prat, occidente et meridie mansi Manyfré, circio flumine Ticeris» (*Capb.* 1699); «petiam terra vocatam *fexa del Roura*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Peça de terra afeixada que es localitzava cap a l'antic mas Fosselles, entre la Molina del Clascar, el Colobrans i el riu Ter.

Possiblement, es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí RŌBŌRE, desconeixem si en sentit col·lectiu, un tipus d'arbre encara habitual a la flora de la zona.

Roure, hort d'en

«Finca *Hort den Roura* linda al S. con Fachada de la calle de los Mártires» (*Amill.* 1947); «*Hort den Roura*» (*Amill.* 1953).

Peça localitzada a la banda nord del carrer de França, per darrere les cases.

Atès que era un tros de conreu de propietat de Josep Riera Roura i que el nom va precedit de l'article personal *en*, hem de considerar que el topònim prové del llinatge.

Roure, mas

«*Manso Robore*» (*Capb.* 1342); «*Mansos* barçalo et de *Roura*» (*Capb.* 1446).

Mas que sembla que es localitzava al sud del Ripoll, no gaire lluny del terme municipal de Sant Hilari Sacalm, possiblement diferenciat del seu homònim de la parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Desconeixem si el nom del mas s'origina en el nom de l'arbre o bé en el llinatge.

Roure, pla de

[¹plaðə'rowrə]

Zona força planera situada al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, al nord-est d'Osor, a l'espai en el qual localitzem can Serra de Toronell. Tractant-se d'un lloc amb una notable visibilitat, és fàcil d'entendre que, com es recull al LA 1712, fos un dels espais en el qual se situaven sentinelles de vigilància durant la Guerra de Successió. Així mateix, Juli Serra l'esmenta arran del seu viatge per les Guillerries de 1890: «el *Plá o llanura de los Robles*». Es tracta d'un terme que, a més, apareix recollit en la cartografia, «*pla de Roure*» (MAPA 1), «*pla de Rure*» (MAPA 2).⁶⁰⁰

600. Com és freqüent en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército de 1951, trobem un error de transcripció.

«*Pla de Roure*» (LA 1712); «seguint lo ayguavés fins arribar a la Capella dita de St Gregori y de alli baixa per lo costat de la Serra de Turonell fins â *Plá de Roure*» (Llev. 1731); «cami que va de dita Vila de Sant Pere de Ozor al lloch de la Sella de Anglés passant per lo *Pla de Roure*» (FNA 1808); «la direcció del *Pla del Roura*» (Del. 1885).

Fitotopònim referit a una roureda, és a dir, que el topònim prové del nom d'arbre, del llatí RŌBŎRE, i funciona com a «singular genèric o col·lectiu», un terme singular que actua amb sentit col·lectiu, com indica Maria-Reina Bastardas (1994, p. 17-20). Navarro Colás (1963, p. 78) també s'hi refereix i accepta la hipòtesi botànica.

Roure, puig de

«*Puyg de roure*» (Not. 1285); «serra vocata de *puig de roura*» (Capb. 1446); «Mas Busquets [...] Afronta [...] a ponent ab la serra anomenada de *Puigroure*» (Llev. 1731).

Orònim situat a Santa Creu, al sud-est dels masos el Bosquet i el Triador.

El nom del cim deu provenir de la presència de l'arbre encara visible a la zona, un fitotopònim del llatí RŌBŎRE, possiblement en sentit col·lectiu.

V. **Puig Roure*.

Roure Gros, pla de [ˈplaðəˈrowrəˈɣros]

Nom que rep la banda nord del pla de Roure, la que es localitza per sobre del camí que passa per allà i que des de Sant Gregori es dirigeix fins a can Serra de Toronell.

Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *Roure*, referit a l'arbre amb sentit col·lectiu, i l'adjectiu *Gros*, en contrast amb el *petit*, car l'extensió més gran del pla de Roure es troba per sobre el camí esmentat, per tant prové del llatí GRŌSSU, -A, 'voluminós' (DEM, p. 222).

Roure Petit, pla de [ˈplaðəˈrowrəpəˈtit]

Terme amb el qual es fa referència a la part més meridional del pla de Roure, la que es troba per sota del camí de can Serra de Toronell.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom d'arbre *roure* amb sentit col·lectiu, i l'adjectiu descriptiu *petit*, en contrast amb el *gran*, del llatí vulgar PĪT-TĪTTU, -A, 'de dimensió reduïda' (DEM, p. 326).

Roure Sec, perxada del [pəɾˈʃaðəðəlˈrowrəˈsek]

Zona boscosa de castanyer situada a tocar del mas la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor.

«*Perxada Roure Sec*» (PSOB 2002).

Forma toponímica composta que fa referència a un notable exemplar de roure mort que es localitza enmig d'aquesta perxada.

Per tant, s'origina en l'arbre i l'adjectiu *sec* en el sentit de 'mancat d'humitat', del llatí *sĭccu*, -A (DEM, p. 380), perquè és mort.

Roureda

«Feixiam campa vocatam *rureda*» (*Capb.* 1446).

Antic tros de terra que es localitzava prop del Carbonell.

Grafiat amb monoftongació, es tracta d'un derivat col·lectiu de *roure* amb el sufix *-eda*, un fitotopònim que Maria-Reina Bastardas (1994, p. 130) data als segles X i XI.

Roureda, perxada la

[pər'jaðələrow'reðə]

Bosc de castanyer situat a Santa Creu d'Horta, davant de la Fàbrica del Sobirà.

«*Perxada la Roureda*» (PSOB 2002).

El topònim possiblement prové del fet que havia estat una zona boscosa de roures; de fet, enmig dels castanyers encara se'n poden veure alguns exemplars. Per tant, es tractaria d'un derivat col·lectiu de *roure* amb el sufix *-eda*.

Roures

V. *Tres R.*

Roures d'en Pidevall

V. **Posa dels R. d'en P.*

Rouric

V. **Vena de R.*

Rouric, mas

«Lo lloch anomenat parcerias del *mas Rouir* y *Rourich*» (Rip. 1562); «Una pesa de terra en lo lloch anomenat Parcerias dels *Masos Rohyr* y *Rourich* [...] Afronta asolixent en honor llur anomenat Rohyr; a ponent en honor llur anomenat las Borboladas» (*Llev.* 1731); «lo lloch dit Parcerias dels *masos Rohir* y *Rourich*» (*Llev.* 1792).

Antic mas que devia localitzar-se prop del coll del mateix nom, no gaire lluny dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

És possible que s'hagués de grafiar *Rauric*, com el coll, però aquesta forma no apareix escrita a cap document.

V. *Rauric, coll de.*

Rovell

V. *Can R.*

Rovescall, masoveria

«*Masoveria Rovesca*» (*Man.* 1316); «*Mas Rosca*y qui posseïx Camps de Sant Amans» i «el *mas Rosca*y, antigament mansada Tunella» (FI 1562).

Antiga masoveria que esmenta Pladevall (1962*b*, p. 286), situada a Santa Creu d'Horta i diferenciada del mas *el Roscall*: «*Rovesca*y, *masoveria*, la posseïa en Domènec des Camps».

Creiem que és contemporani i homònim amb *el Roscall* i que anteriorment s'havia anomenat *Tonella* o bé *Satonella*; grafiat amb iodització, també deriva de *rusca*, com recull Coromines (*OnCat.*, VI, p. 446).

V. *Roscall, el.*

Rovir¹

V. **Puig-rovir.*

Rovir²

«*el Rovir*» (Rip. 1420); «la pessa anomenada *Rovir*», «honor de dit Ripoll anomenat *Rouir* o Rodonell» i «Honore vestro vocato *rovir*» (Rip. 1562); «la mitat de aquella pessa de terra que fou de pertinencias del Mas Gomis part campa y part boscosa situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Robir*; Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola» (*Llev.* 1731); «honor llur anomenat *Rovi*» (Rip. 1731).

Peça de terra situada entre els masos el Gomis, el Ripoll i la riera de la Nogue-rola, vers l'antiga casa homònima.

Desconexem el sentit del terme, malgrat que podria tractar-se d'una masculinització del fitotopònim col·lectiu *rovira*, 'boscs de roures'.

Rovir, mas

«*Mansum rrovihyr*» (*Not.* 1334); «honor del *mas Rouir*» (Rip. 1420); «lo marge del quinta del *Mas Rouir*» (Rip. 1427); «Masos rahònechs *mas Rovir*, mas Gausach, mas Bayer» (LLC 1440); «*Manso Rouyr*» (*Capb.* 1446); «parcerias del *mas Rouir* y Rourich» (Rip. 1562); «honor de dit Ripoll que fou del *mas Rovir*» (Rip. 1598); «en honor den Gomis en lo *mas Robi*» (Rip. 1606); «Item lo Dret de lluir y quitar lo *Mas Rovir* situat en dita Parra de Ozor que a carta de gracia posseïx an Sarsanedas» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tracta d'una altra forma del *mas Roir*, que devia situar-se al nord-oest del Ripoll i a l'oest del Gomis.

Podria tractar-se d'una masculinització de *rovira*, nom col·lectiu derivat de *roure*.

V. **Mas Rovir*.

Rovir, sot del

«*Sot del Rovir*» (Rip. 1420); «La Coma anomenada del *Sot del Rovir* axi com afronta a solixent ab los honors del mas Ripoll a mitgdia en lo marge del quinta del Mas Rouir y sen va per lo Serrat o cerra que diuideix lo mas Rovir per lo Serrat fins a la serra de las barboladas» (Rip. 1427).

Sot que sembla que es localitzava des de la serra Gran de les Berbolades fins als masos Rovir i el Ripoll.

El nom del sot s'origina en la peça de terra i el mas homònims.

V. **Coma del Sot del Rovir*; **Rovir, mas*.

Rovira, la¹

[ləru'βirə]

Mas situat en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor i en alguna època de Santa Maria del Coll, al sud del santuari del Coll i del Gascó, sud-est de Sant Benet, sud-oest de la Corbera i nord-oest del Boscà. Pladelasala (1960, p. 372) el data al segle XIV, malgrat que apunta que podria ser anterior sense esmentar-ne les fonts. Apareix situat en la cartografia com a «*La Rovira*» (MAPA 1 i 5) i «*Rubira*» (MAPA 6) i esmentat en una guia com a «*Casa La Rovira*» (CEC 1924).

«*Manso roborya*» (Not. 1285); «*mansi de robira*» (Capb. 1342); «*Domus na Rovira*» (Capb. 1446); «*la Rovira*» (Capb. 1562); «*Antoníy Roüira agricola heres mansi Rovira*» (IFM 1686); «*la Rovira*» (Capb. 1699); «*Isidro Geliu masover de la Rovira*» (LB 1715); «*Jacobus Muntada dominus domus vocata de la Rouira*» (Capb. 1622, any 1737); «*Petrum Boscá dominus utilis et proprietarium dicti mansi Buscha et mansi Rovira*» (FM 1741); «*la Robira den Buschá*» (LB 1741); «*Mas Rovira de dita parroquia de Osor*» (Acl. 1767); «*Lo Mas Rovira de Joseph Buscá, parroquia de Sant Pere de Osor, terme emperó de Rupit, afronta asolixent ab las terras de dit Mas Busca, a mitgdia ab lo mas Salró, a ponent ab honor del mas Serrabrunquera y a tramuntana ab honors del mas Suy*» (FN 1817); «*Manso de la Rovira dependiente de manso Buscá*» (FNA 1832); «*los mansos Rovira y Corbera*» (OS 1927); «*Miquel Busquets, la Rovira*» (LLC 1929e).

Gràficament, cal assenyalar la forma composta *Rovira del Boscà*, deguda al fet que era de propietat del mas el Boscà.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un fitotopònim col·lectiu que prové de *roure*, que, com comenta Maria-Reina Bastardas (1994, p. 54), «Entre els col·lectius procedents d'adjectius femenins en -EA, *rovira*, col·lectiu de *roure*, és un cas excepcional per la seva vitalitat». De fet, ja Balari (1964, p. 239) considerà

aquest sentit i va proposar una base *rovoria*, que no era adequada ja que, com assenyalen l'esmentada Maria-Reina Bastardas (1994, p. 54), Coromines (DECat, VII, p. 497) o Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 603), prové de ROBÖRĒA, 'roureda', abreujament d'una combinació adjectival de SILVA ROBOREA. Però també podria haver tingut un origen antroponímic, ja que *Rovira* és un llinatge documentat a Osor des de mitjan segle xv —després, però, de la datació del mas— i ha arribat fins als nostres dies, encara que sigui únicament com a segon cognom.⁶⁰¹ A més, *en Rovira* és el sobrenom que rep l'actual propietari del mas i de la partida de terra, tot i que no és portador del llinatge.

Rovira, la² [ləru'βirə]

Zona boscosa situada entre els masos la Rovira i el Boscà, en municipi de Susqueda però parròquia osorenca.

«*Terras y pertinencias del Mas Rovira*» (Acl. 1767); «Manso Buscá afronta a oriente con la casa y tierra nombrada *la Rovira*» (CB 1861); «el punto en que concurren tres terrenos que son de monte alto de castaños y que pertenecen al llamado Coma, el llamado *Rovira* y el llamado Buscá» (IGCOS 1927); «las propiedades denominadas Coma de Miguel Massaneda, *Rovira* de José Busquets Sancho y Buscá» (OS 1927).

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Rovira, la¹*.

Rovira, camí de la [kə'miðələru'βirə]

Una altra manera de referir-se al camí que uneix el santuari del Coll amb el coll de Querós i d'aquí va cap a Sant Martí de Querós o Sant Hilari Sacalm i que passa pel costat del mas que n'origina el nom.

«*Camí que va del Gascó a la Rovira*» (Coll 1699); «*Camí que va del Gascó a la Rovira*» (Acl. 1767); «*Camino que dirige a la Rovira y Santuario del Coll*» (Cap-solt 1832); «*Camino que dirige a la Rovira y Santuario del Coll*» (FNA 1832).

V. *Rovira, la¹*.

Rovira, feixa de terra d'en

«*Fexa de na Ruvyra*» [vers el mas Arrancada] (Capb. 1446); «*feixa de terra dita d'en Rovyra*» [cap a la Rovira] (FNA 1803).

Es tractava de dues peces de terra afeixades diferents, una vers l'antic mas Arrancada i l'altra vers el mas la Rovira.

601. Segons el Pad. 2002, amb tres casos.

El fet que els dos topònims vagin precedits de l'article personal *na* o *en* ens fa pensar que tenen un origen antroponímic en el llinatge.

Rovira, forn de la

«El sitio denominado Carena del *forn de la Rovira*» (IGCOS 1927).

Possiblement, es tractava d'un forn de calç que devia localitzar-se prop del mas la Rovira, que n'originaria el topònim.

V. **Forn de la Rovira*; *Rovira, la*¹.

Rovira, pla de la [ˈplədələruˈβirə]

Zona planera boscosa de castanyer —hi trobem una perxada— que es localitza al nord-oest del Clascar i al sud-est del Cerver, a la zona septentrional del terme municipal osorenc.

Malgrat que actualment es tracti d'una perxada, creiem que el topònim prové del fet que pretèritament havia estat una roureda, és a dir, que es tractaria d'un fitotopònim col·lectiu derivat de *roure*, del llatí ROBŎRĒA, 'roureda', abreuament d'una combinació adjectival de SILVA ROBŎREA (DECat, VII, p. 497).

Rovira, puig de la

«*Podio vocato de la Rovira*» (Capsolt 1560); «*podio de la rovira*» (*Capb.* b 1562); «*Podio voccato de la Robira*» (*Capb.* 1622); «*podio voccato de la Rovira*» (*Capb.* 1699).

Nom d'algun dels turons que s'observen a la zona on localitzem el mas del mateix nom, origen del topònim.

V. *Rovira, la*¹.

Rovira, roca

«*Rocha rouira*» (*Capb.* 1562); «*Rocha Robira*» (*Capb.* 1622); «*rocarovira*» (*Capb.* 1699).

Eminència rocosa que, segons els documents, es localitzava vers la Rovira.

És possible que aquest topònim s'originés perquè és pròxim a la Rovira. Si no fos així, hauríem de pensar en un fitotopònim col·lectiu sinònim de *roureda*.

V. **Roca Rovira*.

Roviral, el [əɫruβiˈral]

Partida de terra situada entre Solterra i la Riba d'Avall, que podria tractar-se de l'antic *Rovir*, ja que creiem que és un derivat col·lectiu de *roure*.

Rumbau

V. **Era de R.*

Rupit, font del

[ˈfɔŋdəlruˈpit]

Font situada a Santa Creu d'Horta, al nord del Sobirà, en una zona boscosa de castanyer.

«Perxada *font de Rupit*» (PSOB 2002).

Desconeixem les raons que originaren el topònim, malgrat que podria provenir del nom de l'ocell.

V. *Font del Rupit*.

Rupit, mas

Forma normativa per referir-se a *can Rapic*, que apareix com a «*Can Rupit*» al *Nom.* 2004 i també al MAPA 3, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. No recollit oralment ni per escrit, creiem que és una adequació fruit de l'opacitat de *Rapic* i de la proximitat del municipi homònim osonenc.

Rusc, can

[ˈkanˈrusk]

Casa situada a la plaça del Verger.

«*Casa Rusch* hi viu Julià Soler» (LA 1817); «Juan Soler (a) *can Rusch*» (LLC 1929e); «*Casa Can Rusch* en la plaza España» (LB 1952).

Probablement, el nom s'originà en el fet que a l'inici fou un malnom aplicat a algun habitant de la casa que es devia dedicar a l'apicultura, és a dir, que el terme es referiria al 'receptacle d'un eixam d'abelles', masculinització de *rusca*, 'escorça d'alzina surera'.

V. *Pep Rusc*.

Rusc de Baix, can

[ˈkanˈrusgdəˈβaʃ]

Així es coneixia una part, la de sota, de *can Pep Rusc* o *les Cases Velles*, actualment els pisos de la *Mestressa Cercenedes*.

El nom compost prové del fet que hi residia un germà provinent de can Rusc, i que vivia a la part baixa de l'edifici.

Rusc de Dalt, can

[ˈkanˈrusgdəˈðal]

Nom antic d'una casa que era una part de l'anomenada *can Pep Rusc* o *les Cases Velles*, avui pisos de la *Mestressa Cercenedes*.

El nom compost pren sentit per contrast amb *can Rusc de Baix*. Es tractava d'un germà originari de can Rusc i que vivia a la part alta de l'habitatge, d'aquí la locució prepositiva *de Dalt*.

Sabater, cal [ˈkalsəβəˈte]

Casa del carrer Major que, antigament, també s'havia anomenat *can Santa* i, actualment, és més coneguda com a *ca la Irene*.

El terme prové del fet que en aquest habitatge havia existit un comerç de sabates. V. *Cal Sabater*.

Sabater de Fageda, mas

«*Mas Sabater de Fajeda* habitat per Pere Sabaterii de Fayeda» (*Man. 1316*).

Antic mas esmentat per Pladevall (1962*b*, p. 286) arran d'un document del segle XIV.⁶⁰² Se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Creiem que el topònim compost és format per *Sabater*, que podria tractar-se d'un malnom relacionat amb l'ofici o bé del llinatge que documentem a Osor des del segle XIV, «Pere *Sabaterii*», i que ha arribat fins als nostres dies amb les formes *Sabater* i *Sabatés*,⁶⁰³ incloent-hi en el segle XV dos caps de casa: «*Johannes sabater*» i «*Berengarius sabater*» (PLO 1473). El segon element, *Fageda*, es podria relacionar amb el mas homònim, també de Santa Creu d'Horta, i n'indicaria procedència. La forma composta possiblement s'usava per diferenciar-se d'altres masos *Sabater* o *Fageda*.⁶⁰⁴

Sabatera

V. **Rocasabatera*.

Sabatera, hort de la [ˈorddələsəβəˈterə]

Peça de conreu situada entre el Maroi i el Molí d'en Serra que havia estat de propietat d'una dona anomenada *la Sabatera*, perquè provenia de cal Sabater, raó que n'origina el nom.

Sabaters

V. **Torrentera d'en S*.

Sabatuda, pla [ˈpləsəβəˈtuðə]

Pla pel qual discorre la carretera del Ripoll, al sud del Ripoll, al nord del Gomis i al sud-oest del Baier. Atès que en aquest indret es localitza un pas des de la

602. Així mateix, partint de l'estudi de Pladevall, també l'esmenta com a mas de Santa Creu d'Horta, sense cap més comentari, E. MALLORQUÍ (2005, p. 97).

603. Segons el Pad. 2002, un cas com a primer cognom amb la forma *Sabatés* i un altre com a segon amb la forma *Sabater*.

604. Per exemple, hem documentat l'existència d'un *mas Sabater* a Susqueda, «*Mansi Sabaterii*» (*Capb. b 1560*); un *mas Fageda* a Santa Creu, «*Mansi Fageda* habitat per Dalmau de Fayeda» (*Man. 1316*); un *Fageda d'Amunt*, «*Mas Sa Fageda de Munt*» (*Capb. 1446*), i un darrer *mas Fageda d'Avall*, «*Mas Sa Fageda de Vall*» (*Capb. 1446*).

muntanya de Sant Miquel de Solterra que es dirigeix a Osor, el lloc apareix esmentat a diverses obres de caràcter excursionista: «Collet de *Plassabatuda*» (AAEC 1882), «El petit coll de *Plaça Batuda*» (CEC 1924)⁶⁰⁵ o «El petit coll de *Plaça Batuda*» (Castells).

«Petiam terra ad locum vocatam *plan de sa batuda*» (*Capb.* 1446).

Es tracta d'un terme compost aglutinat que manté l'article salat.

V. **Batuda*, **Pla Sabatuda*.

Sabauç, font de

«Loco voccato *font de Çabaus*» (*Capb.* 1622).

Font que sembla que se situava a la zona del santuari del Coll i que podria tractar-se d'un altre nom de la *font del Celró*.

Possiblement, es tracta d'una aglutinació de l'article salat arcaic *sa* i *bauç*, diftongació de *balç*, 'cingle, precipici, espatat', del llatí *BALTĒU*, 'cinturó', amb referència a cingles que cenyeixen les muntanyes (DEM, p. 54), forma força habitual en toponímia.

Sabauç, torrent de

«*Torrente de sa Bauç*» (*Capb.* 1342); «*Torrente vocato de Çabaus*» (*Capb.* 1560); «*Torrente vocato de Çabauç*» i «*torrente voccato de Sabaus*» (*Capb.* 1622); «*torrent* que devalla de la font del Celró anomenat *Sabaus*» (*Acl.* 1723).

Esmentat com a límit de l'antic mas Falgueres, prop del camí del Coll, no sabem a quin curs d'aigua es refereix, tot i que en semblaria un que servia de límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Santa Maria del Coll a l'oest del Celró.

Sembla que es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat arcaic *sa*, de *ipse*, i el nom *bauç*, que deu provenir de *balç*, 'cingle, precipici', en el sentit que li havia donat Balari (1964, p. 197), «Esta palabra equivalente de precipicio, derrumbadero o despeñadero, se aplica en Cataluña para designar la montaña o roca cortada verticalmente, que tiene llana la cima», és a dir, devia tractar-se d'un torrent que discorria prop d'una *balç*.

Sabella, roca

[ˈrokəsəˈβejə]

Roca foradada que es localitza entre els masos la Rovira, el Boscà i la Coma, a la banda més occidental d'Osor, sembla que en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor.

605. Observeu com l'aglutinació de l'orònim *pla* amb l'article salat *sa* provoca una forma *plaça*, que podria portar a confondre aquest indret amb algun altre que, aleshores, seria urbà.

«*Roca del Abey*» (Llev. 1731); «*roca Saveya*» (FN 1833); «*roca sabeya* siguiendo dicha sierra de roca saveya subiendo a casa del manso Ruvira» (CB 1861).

La forma de l'eminència rocosa fa pensar en un topònim compost aglutinat de l'article salat *sa* i el nom *abella*, pronúncia ioditzat, del llatí *APĪCŪLA*, i que coincideix amb les reflexions de Coromines (*OnCat.*, II, p. 8): «Es tracta de paratges tots més o menys penyalosos, on les roques apareixen amb múltiples foradets o covetes o sécs i badalucs, a la manera de les bresques dels ruscs d'abelles».

V. **Roca Sabella*.

Sacalm, pla

[ˈplasəˈkalm]

Pla situat entre pedra Jugadora i Sant Gregori, a una alçada propera als 1.000 metres, al nord d'Osor vers els límits amb la Celler de Ter. De fet, es localitza a no gaire distància de l'antic «*ipse Calme*» (SBB 937) esmentat per Bolòs i Hurtado (2001, p. 52), per tant, podria tractar-se del mateix lloc.

Sigui com sigui, és un topònim aglutinat amb l'article salat fossilitzat i l'orònim *calm*, del cèltic *kalmis*, 'cobertura, capçada d'una muntanya' (DE, p. 163), per tant, es produeix una tautologia per la pèrdua del sentit inicial de *calm*.

Sacodina, puig

«*Puigsacodina*» (Amill. 1862).

Turó que podria ser a Santa Creu d'Horta, vers el Collsacodina.

V. *Collsacodina*, *el*.

Sacosta

«*Pessa sa Costa*» (Capb. 1343).

Peça situada a la parròquia de Santa Maria de Mansolí, a tocar de la de Sant Pere d'Osor, de situació desconeguda però que depenia parcialment del Priorat del Coll.

Gràficament, cal destacar la pervivència de l'article salat.

Etimològicament, deu provenir de l'orònim en el sentit de 'part lateral d'una muntanya' (AlcM, 3, p. 651), del llatí *COSTA*, 'part lateral i pendent' (DEM, p. 123), probablement perquè es tractava d'un tros de terra amb pendent, ja que, com afirma Domingo i Francàs (1997, p. 114), «En la significació orogràfica de *costa* hi ha inseparable la noció de 'pendent'. Per això tot pla inclinat del terreny aviat esdevingué també una *costa*».

Sacreu, puig

«*Puig sa Creu*» (Vic. x-xi).

Sembla que amb aquest terme es feia referència al que en el segle XVI s'anomenava *l'Era del Malpart* i, actualment, *la Creu de Llevanyes*, on es localitzaven els límits entre les parròquies de Sant Hilari Sacalm, Santa Margarida de Vallors, Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor i, alhora, entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari.

Gràficament, és una forma arcaica amb l'article salat i *creu*. Per la situació, límit parroquial i municipal i encreuament de camins, hem de pensar que l'origen es troba en l'existència d'alguna creu de terme o de l'encreuament de camins.

Safageda, torrent

«Tota aquella Mansada vuy afogada anomenada de Solterra, ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit Mas Solterra unida [...] afronta [...] a tremuntana part en honor den Borrell, y part en honor de dit Sarsanedas Serra avall devallant per lo *Torrent* anomenat *de Safageda*» (Llev. 1731).

Nom antic d'un torrent, que podria correspondre a algun dels que formen la Noguerola, ja que se'l localitza al nord del mas Solterra.

Es tracta d'un mot aglutinat format per l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix *-eda*, del llatí *FAGĒTA*, 'bosc de faigs' (AlcM, 5, p. 697).

Sagoit, coll

«Mas Ribademunt [...] Afronta [...] a mitg dia ab lo Mas Casal de St Hilari dalt la Serra seguint la serra fins al *Coll Sagoyt* serrat amunt fins alt trevassant lo Cami qui va a St Miquel» (Llev. 1731).

Pas de muntanya que podria localitzar-se en terme de Sant Hilari Sacalm, vers el coll de Llevanyes, en una zona elevada propera al cim de Sant Miquel de Solterra.

A partir de la situació de l'indret, creiem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat fossilitzat *sa* més la forma dialectal *goit* provinent del verb *guaitar*, forma monoftongada habitual a la zona, com a *goitar*, possiblement en el sentit de *guaita*, 'lloc elevat per guaitar o vigilar', del germànic fràncic *wahta*, 'la guàrdia o la guarda' (DE, p. 474).⁶⁰⁶

Sagrer, mas

«Dos masos lo un anomenat Mas Sunyer lo altre *Mas Sagrer* units y dirruhuts en lo veynat de Toronell y lo terreno en que estava edificats que contiguo afronta asolixent en honor de llur Mas Serra de Toronell; a ponent en honor den Mas-

606. No oblidem que vers aquesta zona també existeix el mas *la Talaia d'en Verneda* i la font *Saguardia* amb sentits molt propers al que considerem que es referia *Sagoit*.

ferrer y part en honor del Mas Serra y a tremuntana en altre honor llur de dit Mas Serra» (Llev. 1731); «Dos masos lo un anomenat mas Sunyer y lo altre *mas Sagrer* contiguos dirruits situats en dita parroquia y veynat anomenat de Toronell» (Llev. 1792).

Antic mas que es localitzava al nord-est d'Osor, prop de can Serra de Toronell.

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge, que podria ser una masculinització de *Sagrera* (ELC, p. 219, i AlcM, 9, p. 671); tanmateix, no hem documentat aquest llinatge a Osor en els textos consultats, per tant, també podria haver-se originat en el llatí *AGRARIUS*, un antic impost, precedit de l'article salat.

Sagrera, plaça de la

«Plaça de la Sagrera» (Cop. 1421).⁶⁰⁷

Amb aquest nom es podria fer referència esporàdicament a la *plaça del Verger* o bé a l'espai que hi devia haver davant de la porta de l'església parroquial, possiblement un altre nom de la *plaça del Castell*, car quan s'esmenta en els documents del segle xv, la plaça de Catalunya o de la Rectoria era el cementiri.

El nom s'origina en el fet que la plaça se situava a la Sagrera de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor.

V. **Sagrera d'Osor*.

Sagrera d'Osor, la

«*Sagrera*» (Not. 1285); «*Sacraria Sancti Petri Osor*» i «*Cellaria Sancti Petri Osor*» (Man. 1316); «*Celera de Ozor*» (Cop. 1319); «Guillem guemfau de la *Sagrera de Ozor*» (Rip. 1385); «*la Sagrera*» (Cop. 1421); «*la sallera de Osor*» (LLC 1440); «in Plathea del castell *Sellarie eiusdem parrochie*» (APO 1501).

Nom amb el qual durant l'edat mitjana es feia referència al conjunt de cases i d'edificacions situades a l'entorn de l'església parroquial de Sant Pere,⁶⁰⁸ des del Verger fins a la plaça de Catalunya o de la Rectoria, en la qual hi havia hagut l'antic fossar.

El topònim, grafiat amb dues formes diferents, *Sagrera* i *Cellera* —en un cas fins i tot sense palatalitzar—, prové de *SAGRARIA*, 'recinte d'una església parroquial i les seves dependències' (*OnCat.*, VII, p. 95).

607. CARRERAS CANDI (1911, p. 81) esmenta la «*plassa de la Çellera*» com un indret on es feien les reunions públiques al segle xv a partir d'un document de 1501: «manus Sacristiam dicte Ecclesie parochialis Sancti Petri de Osorio, in Platea del castell Sellarie eiusdein parrochie».

608. Per saber com s'organitzava i les particularitats de la sagrera d'Osor, podeu consultar PLADEVALL (1962a, p. 265-266) i CARRERAS CANDI (1911, p. 80-81), tanmateix, aquest segon estudiós comet l'error de considerar la *Cellera d'Anglès* com a la *Sagrera d'Osor*: «Y també lo lloch modernament conegut per la Çellera d'Anglès en la Vall Geronesa, pertanyia a Osor i se nomena la Çellera d'Osor».

Es tracta, doncs, d'un topònim compost pel nom *Sagrera*, derivat de *sagrat*, i *Osor*, que n'indica el lloc, la parròquia, és a dir, que, com assenyala Amigó (1999, p. 131), deu referir-se a les «dependències de l'església, llocs sagrats, i, òbviament, el fossar», en aquest cas, de l'església d'Osor.

Saguàrdia, font

[ˈfonsəˈɣwarðia]

Font situada prop de Sant Miquel de Solterra, una de les de més alçada del terme al costat de la font del Toronal, molt propera als límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, raó per la qual en alguna ocasió se l'ha situada en aquest municipi.⁶⁰⁹ Apareix esmentada a diverses guies excursionistes, encara que grafiada amb la forma monoftongada, «la *font Sagordia*» (CEC 1924), o «La *Font de Sagordia*» (Cardós).

«Son Mas Ribademunt [...] Afrontan [...] a ponent en honor den Borrell de St Hilari alt a la Serra sobre la *Font Sagordia*» i «en honor de dit Mas Solterra mediant Camí qui va a la *Font Saguardia*, a las Portalleras» (*Llev.* 1731).

Escrit en un cas amb l'específic monoftongat, aquest topònim és una forma aglutinada de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el substantiu *guàrdia*, 'castellet', del gòtic *wardjan*, derivat germànic de *warda*, 'guàrdia, vigilància, talaia' (DECat, IV, p. 699-700, i DEM, p. 222-223), per la qual cosa podria equivaler a un possible lloc de guàrdia que, com indicàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 154), podria referir-se a l'antic castell de Solterra; tanmateix, és més possible que es refereixi a l'amplitud d'espai que es pot observar des de l'indret a causa de l'alçada i la privilegiada situació.

V. **Font Saguàrdia*.

Sailla, camp

«*Campus de Insula*» (*Com.* 1355); «*Campo de sa Ylla*» (*Capb.* 1446); «un hort situat prop llur *Camp Sailla* [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Noguerola» i «Un Camp de terra anomenat *Campdesailla* [...] Afronta [...] a mitg dia en honor del Mas Rajol» (*Llev.* 1731); «*camp* seu anomenat *Sailla*» i «Aquell camp anomenat *Camp Sailla* que es de pertinencias del mas de Noguerola» (*Llev.* 1792).

Tros de terra que se situa prop de la Noguerola i del mas Rajol, i de propietat de can Cercenedes, per la qual cosa creiem que aquest camp correspon a la partida anomenada actualment *camp Siguilla*.

Com demostra l'esment del segle XIV, es tracta d'una aglutinació de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el nom *illa*, del llatí *ĪNSŪLA*, en el sentit de 'terra fèrtil vora un curs d'aigua' (DECat, IV, p. 835, i *OnCat.*, IV, p. 438),⁶¹⁰ sentit que no re-

609. Per exemple, SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 108) l'esmenten com una font hilarienca.

610. Sentit també aplicat per MORAN, RABELLA i BATLLE (2002, p. 86) amb referència al municipi rossellonès Illa.

cullen ni Alcover i Moll ni Amigó, que el defineix com «una paraula que expressa un lloc inundat o rodejat d'aigua» (1999, p. 17), ni Moreu-Rey (ENL, p. 84), que la defineix «Per a indicar la forma —circular? — d'un camp, o la seva situació aïllada, el català ha emprat antigament la metàfora: *L'Illa*». Tanmateix, és aquesta la definició que més se li avé, ja que es tracta d'una partida de terra de conreu de regadiu, per tant, fèrtil, situada sobre la riera de la Noguerola i prop del sot de la Creu, a la vora d'un curs d'aigua.

Sailla, torrent

«*Ryaria vocata sa Yla*» (Not. 1285); «*Torrente sa Ila*» (Capb. 1342); «*Torrente vocato de sa Ylla*» (Capb. b 1562); «*Torrente de sa Ylla*» (Capb. 1699).

Curs d'aigua situat vers Maifré, en parròquia de Susqueda, prop del riu Ter.

Apareix amb la grafia arcaica no palatalitzada i amb Y- inicial. Cal destacar el manteniment de l'article salat.

Etimològicament, tractant-se d'un hidrònim, creiem que prové del llatí *ĪNSŪLA*, 'terra fèrtil vora un curs d'aigua' (*OnCat.*, IV, p. 438).

Saiols, mas

«*Manso Sayols*», «*Manso Ceyols*» i «*Mansi Suyol*» (Not. 1285); «*Mansi de Çuyol*» (Not. 1334); «*Mansi meum vocatam Sayol de Anthoni de mansi Ferran*» (Capb. 1446).

Mas del qual desconeixem la situació.

L'origen del topònim podria ser antroponímic, del llinatge *Saiol*, *Sayol* o *Sayols*, que recullen Alcover i Moll (*AlcM*, 9, p. 675), malgrat que no l'hem documentat a Osor.

Sal, roca de la

«Tros de terra boscosa situat entre els honors del Sot dels Escandells antigament així nomenat vuy de Buxadella, o Sot de la *Roca de la Sal* y Serrat Mitjà» (*Llev.* 1792).

Peça de terra situada a l'antic *sot dels Escandells* o *Boixadella* que sembla que es localitzava vers el Soler del Coll, en terme de Susqueda però parròquia d'Osor.

L'origen del topònim es devia trobar, possiblement, en un indret al qual els pastors conduïen el bestiar a prendre sal; tanmateix, també podria tractar-se d'una metàfora per referir-se al color blanquinós de la roca.

V. **Roca de la Sal*.

Sala, casa d'en

«*Casa den Sala* al Verger» (Escrip. 1780); «*casa de Martí Sala* hi viu Joan Sala» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava a la plaça del Verger.

Com demostra l'esment del segle XIX i l'ús de l'article personal al segle XVIII, el nom prové del llinatge documentat a Osor des del segle XIV en un cap de casa de la Sagrera, «Miquel de *Sala*» (*Man.* 1316), i que ha arribat fins als nostres dies,⁶¹¹ incloent-hi diversos propietaris i alcaldes, Martí *Sala* (1759, 1777-1778 i 1781), Josep *Sala* Benet (1869 i 1875), Josep *Sala* Vallicrosa (1904-1909) i Lluís *Sala* Sureda (1930-1931).

Salader, puig

«Tot aquell Mas anomenat Pigem situat en dita Parra de Sta Creu [...] afronta [...] a ponent en lo mitg de la Serra del Coll ayguavessant y ab lo *Puig salader*» (*Llev.* 1731).

Puig situat a l'oest del mas Pigem, a Santa Creu d'Horta, possiblement a la serra existent entre la Gironella, Pigem, el Bosquet i el Triador.

El topònim deu derivar de *sal*, però no creiem que tingui el sentit de *salabrós* sinó que és possible que es referís al pastoreig, un indret on es conduïa el bestiar a prendre sal.

Salaverd, mas

«*Dalmacius de salauert*» (*Not.* 1334).

Mas del qual no sabem la situació i que apareix esmentat per Pladelasala (1960, p. 374), que el data al segle XIV i assenyala que podria haver-se localitzat prop de la Sagrera d'Osor: «No hemos podido identificar tampoco los mansos del s. XIV Saliberg, *Salabert* y Domenechs que, como el Dois, Font-de borrell y Casamitjana, es posible que estuvieran junto a la Sagrera».

Coromines (*OnCat.*, VII, p. 460) recull el nom de lloc com un compost amb l'adjectiu *verd*, tanmateix, considerem que el fet que es documenti a Osor *Salaverd* com a llinatge des dels segles XIII i XIV fins a la fi del segle XVII, incloent-hi dos caps de casa, «Pere Morer alias *Salavert*» (*Fog.* 1497) i «Steve *Salavert* pero qui sta al mas Bassede» (*Fog.* 1553), ens fa pensar en un origen antroponímic, en el llinatge que Moll (ELC, p. 121) considera originat en el germànic *Salaberht*, compost de *salla*, 'sala', i *berht*, 'brillant'.

611. Segons el Pad. 2002, amb tres casos, un com a primer cognom i dos com a segon.

Saleres, les¹ [ləsə'lerəs]

Espai amb diverses zones rocoses prop de can Coll en direcció oest, on els pastors duïen el bestiar a prendre sal.

«Serrat de *las Saleras*» (Escrip. 1778).

Per tant, es tractaria d'un derivat de *sal* amb el sufix *-era* en plural i en el sentit de 'pedra plana damunt la qual els pastors posen la sal que el bestiar ha de menjar' (AlcM, 9, p. 686; DECat, VII, p. 605, i ENL, p. 86).

Saleres, les² [ləsə'lerəs]

Espai entre el Baier i el Brau on antigament devia anar el bestiar a prendre sal.

Saleres, serrat de les

«Serrat de *las Saleras*» (Escrip. 1778).

Grup de muntanyes situat entre els masos el Soler del Coll, el Terrer i el Sui, d'entre 700 i 900 metres, fonamentalment en municipi de Susqueda però, parcialment, parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll.

Possiblement, el nom del serrat prové de la presència d'alguna salera.

V. *Saleres, les*¹.

Saleres dels Aigols, les [ləsə'lerəzdəlzi'γols]

Indret on es localitzen unes pedres a què els pastors conduïen el bestiar a prendre sal. Se situa a la serra de Vielles, prop del mas els Aigols, que origina el nom del lloc, molt a prop dels límits entre Osor i la Cellera de Ter.

V. *Aigols, els*¹.

Saleres Velles, les

«Lloch *Las Saleras Vellas*» (FPC 1798); «*Las Saleras Vellas*» (FS 1833).

Lloc situat entre els masos el Soler del Coll i el Sui, en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll.

Topònim compost del derivat de *sal*, un plural relacionat amb l'indret en el qual es col·locava sal per al bestiar, i l'adjectiu *vella*, possiblement per contrast amb unes altres, ja que aquestes devien haver caigut en desús.

V. *Saleres, les*¹; *Saleres, les*²; **Saleres, serrat de les*.

Saleta

V. **Tria d'en S*.

Saleta, castanyeda d'en

«La *castanyeda den Saleta*» (Llev. 1731); «La mitgeria de dos quarteras de terra de castanyers plantada dita la *Castanyeda den Saleta*» (Llev. 1792); «Castanyeda situada en la parroquia de Osor vulgarment anomenada la *Castanyeda den Saleta*» (FN 1805).

Bosc de castanyers que es localitzava al sud d'Osor, vers la Talaia d'en Verne-da, el Gelats i el Fonollet.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal ens fa creure que el nom de lloc s'origina en el llinatge que documentem a Osor des del final del segle XVII fins a mitjan segle XIX; a més, és possible que també es relacionés amb el mas Saleta de Sant Hilari Sacalm i parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Saliberchs, llocdit

«*loco vocato Çiliberts*» i «*vinea loco vocato Salibrets*» (Capb. 1342); «Jacobus Bosch Parator villa de Osorio et Benedicte uxor illam vineam cum castañerys qua ibi sunt qui fuit Mansi Castellet in dicta parrochia de Osor et in *loco vocato Saliberchs*» (Capb. b 1560); «*vinea loco vocato Salibretis*» (Capb. 1622); «*loco vocato Salibrechs*» (Capb. 1707); «una pessa de terra situada en lo *lloch anomenat Saliberchs* [...] Afronta [...] a mitg dia ab lo Mas Plana» (Llev. 1731); «*lloc anomenat Saliberchs*» (Escrip. 1735); «*territori vulgarment dit Saliberchs del mas Planas*» (Llev. 1792).

Indret que sembla que es localitzava vers can Plana, en parròquia de Sant Pere d'Osor, tot i que, possiblement, entrava a Susqueda. Rodríguez Burch (1975) el situa més al nord, concretament prop de la Casa Nova del Coll.

El nom de lloc deu relacionar-se amb el del mas.

V. **Saliberchs, mas*.

Saliberchs, mas

«*Mansi Çaliberchs*» (Not. 1285); «*Mas Salisbercs o Salisberchs*» (Man. 1316); «*mas Saliberchs*» (Capb. 1699); «Bartholomeus Margarits dominus utilis de domus nuncupato *Mas Saliberchs*» (MN 1710); «Pessa de terra dins la qual se troba una *casa* territori dit *Saliberchs* de Jaume Margarit» (Llev. 1792).

Mas de situació incerta que Pladelasala (1960, p. 374) assenyala que podria haver-se trobat a la Sagrera d'Osor. Pladevall (1962b, p. 285) l'esmenta al segle XIV com un mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor que era «de domini del Senyor de la Vall, vengut el 15 de febrer de 1318 a en Recs per en Pere de Plana, per 100 sous». Ja que documentem un llocdit situat vers l'antic mas Castellet, prop de can Plana, i la casa, segons el *Man. 1316*, havia estat de Pere de Plana, és possible que l'antic mas s'hagués localitzat vers can Plana, lluny de la Sagrera, on l'assenyalava Pladelasala.

Nom de lloc que és possible que s'origini en un nom propi germànic *Aliberchs* precedit de l'article salat,⁶¹² car al segle XIII documentem aquesta forma antropònica (*Not.* 1285).

Saliberchs, torrent

«*Torrente vocato Saliberchs*» (*Capb.* 1622).

Topònim que es devia referir a algun curs d'aigua que discorria pel llocdit homònim, que n'originaria el nom.

V. **Saliberchs*, llocdit.

Saliga, mas

«*Felip de Saliga*» (*Not.* 1334); «*Mansi Salyga*» i «*masoverie de Saliga*» (*Capb.* 1446).

Forma que designava una casa que sembla localitzada al sud del Baier i el Brau.

Probablement, es tracta d'un topònim que prové del llinatge documentat a Osor entre el segle XIII, «*en Saliga*» (*Not.* 1285), i el segle XVI, incloent-hi diversos caps de casa, «*Bernardus Salige*» i «*Johannes Salige*» (PLO 1473) i «*Garau Saliga*» (*Fog.* 1553); d'aquí és possible que evolucionés a *Salitja*, forma que documentem per primer cop el 1560, «*Joanna salitja uxor Gabrielis Brugarols alias Salitja*», i fins al final del segle XVIII.⁶¹³

V. **Riberada d'en Salitja*.

Salludriguera, gorg de

«Dret de pescar en dita Riera de Ozor, es a saber del Molí den Bosch fins en lo lloch anomenat lo *Gorch de Saludriera*» (*Llev.* 1731); «La Devesa y dret de pescar ab qualsevol genero de instruments privative als altres en dita riera de Osor des de lo molí den Bosch fins lo lloch nomenat lo *Gorch de Saludriera*» (*Llev.* 1792).

Creiem que es tracta d'un topònim amb fossilització de l'article salat arcaic aglutinat amb el possible adjectiu *ludriera*, potser un derivat no palatalitzat de *llúdriga*, és a dir, que, com ja assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1996, p. 49) i Bruguera (2002b, p. 213), seria un zootopònim que, a més, podria coincidir amb l'actual *gorg Lludriquer*. La *llúdriga* o *llúdria*, actualment inexistent a la zona, és encara recordada com un mustèlid present a la riera d'Osor; el nom, etimològicament, prové del llatí vulgar *LŪTRĪA*, originat en el llatí clàssic *LŪTRA*, -AE.

612. De fet, al segle X, a Vilanova de Sau es documenta la forma *ipsos Alabercos*.

613. Tanmateix, ni *Salitja* ni *Saliga* apareixen recollits per Moll a ELC.

Salobí, camp [ˈkamsəluˈβi]

Possessió de terra que es trobava situada al quintà de Can Bosc, a tocar del camp Gran de Can Bosc i el camp de la Rompuda.

«...son Mas Bosch situat en dita Parra de Ozor, és a saber casal, hera, hort, Clos y quintans, que en quant son contiguos contenen nou quarteras de sembradura poch mes o menos y se anomenan dita pessa y quintana *Camp Salubi* y la rompuda» (Llev. 1731); «Quarteras de sembradura anomenadas *Camp Salobi* y la Rompuda» (Llev. 1792).

Desconeixem quin pot ser l'origen del topònim, malgrat que es podria tractar d'un mot provinent de *lobí*, 'pertanyent o relatiu als llops', sense palatalitzar, del llatí LUPINU, amb el mateix significat, o bé del nom de planta o llegum documentat al segle XIV com a *lobins*, provinent del llatí LŪPĪNUS (AlcM, 7, p. 38, i DECat, V, p. 257). Tot i això, no deixa de tractar-se d'hipòtesis, ja que la forma *sa* que el precedeix —article salat femení singular— no acaba de ser prou convincent per a cap de les dues possibilitats, malgrat l'antiga presència del llop en aquestes terres i de la planta —de fet, Alcover i Moll n'esmenten una varietat anomenada *lobí bord*, que localitzen a la Selva.

Salomó, el [əlsələˈmo]

Forma simple de referir-se a la *partida de terra Codina i Salomó*, situada al nord-est del mas, prop de la Codina i del terme municipal de Susqueda.

«Pago o paraje C. Salomó» (Cad. 1960).

Sembla clar que el nom de la partida s'origina en el del mas.
V. *Salomó, mas*.

Salomó, barracó del [bərəˈkoðəlsələˈmo]

Barraca que havia existit a la partida homònima, prop de la Codina, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.⁶¹⁴

El nom el pren, doncs, de la partida on es localitza.

Salomó, llocdit

«Fexie terre loco vocato salamon» (Capb. 1342).

Indret que, possiblement, es localitzava on trobem el mas del mateix nom, prop del Ter, al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

614. De fet, quan es documenta per escrit la partida s'esmenta l'existència del barracó, ja que s'assenyala que incloïa vint-i-set peces de terra de dos propietaris, Pere Codina Serriñà i Jaume Soler Mino-bas, el mas el Salomó de l'esmentat Pere Codina Serriñà i «un barracón y un camino puente» (Cad. 1960).

Gràficament, podem observar que apareix amb la dissimilació *o > a*, molt habitual, per no dir absoluta, en aquest i altres noms de lloc homònims, i amb la pervivència de la *-n* final etimològica.

V. *Salomó, mas*.

Salomó, mas

[əlsələ'mo]

Forma simple de referir-se a l'antic *mas Codina i Salomó* situat al límit municipal amb Susqueda —al qual pertany parroquialment—, prop del riu Ter i dels masos la Codina i el Fangal, dins del terme de l'antic marquesat de Rupit. Apareix esmentat en una guia excursionista com a «*Cân Salomó*» (CEC 1924) i situat en la cartografia com a «*can Salomó*» (MAPA 1) i «*C. Salomó*» (MAPA 6).

«*Caseta Salamó*» (MR 1771); «*Casa Salamó*» (AM 1817); «*Manso Salamó*» (Amill. 1862); «*Salomó*» (Nom. 1863); «*Salomó*» (Pad. 1880); «*C. Salomó*» (Cad. 1960).

El nom del mas deu provenir del llocdit homònim que documentem al segle XIV, «*loco vocato salamon*» (*Capb.* 1342). Coromines (*OnCat.*, VII, p. 24) anota que *Salamó* és l'única forma real, com de fet l'hem recollit oralment nosaltres mateixos; així mateix, indica que els indrets amb aquest nom «quasi tots començaren per ser nom d'una font o d'una tolla en un riu o torrent», i considera que el topònim s'originà per comparació amb la «pila baptismal salomònica (o sobre columnes salomòniques) del temple hebraic, després cristianitzat». Tanmateix, Moreu-Rey (ENL, p. 107) el considera originat en el prenom, hipòtesi amb la qual coincideix Navarro Colás (1963, p. 86), que l'anota com a provinent d'un nom d'origen jueu, i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 138) i Balañà i Abadia (1989, p. 231), que fan referència al municipi homònim del Tarragonès.

Salou, feixa de

«*Loco vocato fexa de ça lou*» (*Capb.* 1562); «*petiam terra parrochie Osorio in loco vocato fexa de Çalou*» (*Capb.* b 1562).

Tros de terra que es localitzava a la zona oest del municipi, entre la Corbera i el Boscà dels Dois.

Gràficament, destaca l'ús de l'article salat fossilitzat que, en el segon esment, apareix aglutinat amb el nom propi.

El sentit del topònim i l'origen etimològic semblen clars, fan referència a una relació institucional o jurídica en el sentit de «patrimoni lliure», és a dir, «possessió de béns immobles lliures de serveis reals i personals» (AlcM, 1, p. 542), provinent del fràncic *alōd*, 'possessió plena' o 'patrimoni lliure'. Documentem el mot com a llinatge osorenc en documents provinents dels llibres de baptismes parro-

quials d'entre 1738 i 1917; com podem deduir per la datació, molt posterior, no podem pensar que l'antropònim pugui ser a l'origen del topònim.

Salses, les¹

«*Salsas*» (*Sus.* 1068); «loco vocato *ses salsas*» (*Capb.* 1342); «loco vocato *sal-ses*» (*Capb.* 1562); «loco vocato *Salsas*» (*Capb.* 1699); «loco vocato *Salssas*» (*Capb.* 1622, any 1737); «*las Salsas*» (*Del.* 1885).

Indret localitzat als límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda ja en el segle XI, a l'est del Soler del Coll i vers el camí que uneix aquesta casa amb el mas el Sui.

Desconeixem si té el mateix sentit que el topònim rossellonès, 'fonts salades', com recullen Moreu-Rey (*ENL*, p. 134) i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 139), ja que no tenim constància de cap característica d'aquest tipus a la zona, o si en realitat és el plural del nom d'arbre, encara que sembla, per les grafies *s* i *ss*, que la pronúncia hauria estat sorda.

Salses, les²

«Petiam terra vocatam *sas Salses* de Petro Suy agricultor parrochia Sancty Vicenti de Susqueda termini de Osorio» (*Capb.* b 1562).

Peça que devia prendre metonímicament el nom de l'indret on es localitzava.
V. **Salses, les*¹.

Salses, aulina de les

«*Aulina dita de las Salsas*» (*Acl.* 1723).

Antic bosc d'alzines que es devia localitzar al llocdit homònim.
V. **Salses, les*¹.

Salses, serra de les

«*Serra vocata ses Salses*» (*Capb.* b 1562); «*serrat de las Salsas*» (*Acl.* 1723).

Possiblement, es tracta del grup d'estivacions muntanyoses situades entre el mas el Soler del Coll i Sant Benet, vers el llocdit homònim.

V. **Salses, les*¹.

Salses, torrent de les

«*Torrente de ses salses*» (*Capb.* 1342); «Baja además por el arroyuelo que allí se encuentra hasta el *torrente de las Salsas* que sigue hasta el camino del manso Suy al Soler» (*Del.* 1885).

Petit torrent que sembla que discorre en direcció nord cap al Ter i que a l'espai situat entre els masos el Terrer i el Soler del Coll funciona com a límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor —o amb Santa Maria del Coll.

L'hidrònim coincideix amb el llocdit pel qual devia discórrer.

V. **Salses, les*¹.

Salt, el

«A tremuntana ab lo Mas Solterra que posseheix an Mas Ferrer tot costa avall fins *al Salt* tot avall fins baix devallant per lo Rubiol confrontant ab dit Mas Ribadevall fins al viver» (*Llev.* 1731).

Indret situat entre la Riba d'Avall i Solterra, al sud d'Osor.

Possiblement, el topònim deriva del llatí *SALTARE*, 'ballar, saltironar, botar', i devia tractar-se d'un notable salt d'aigua en algun torrent o bé d'un ressalt en un cingle, una penya o bé un marge (*OnCat.*, VII, p. 26).⁶¹⁵

Salt d'en Pipa, el

[ə'l'sa|dəm'pipə]

Estimball profund situat a l'est del Maroi, a tocar del camí del Bancs.

Topònim compost format pel nom *Salt* en el sentit de 'estimball pregon' i *Pipa*, que, precedit de l'article personal, semblaria referir-se a un malnom; desconeixem, però, les possibles raons del terme o de la relació entre l'orònim i el malnom de persona, encara que es podria referir al fet que algú amb el malnom *en Pipa* va caure per aquest estimball.

Sant, cal

«*casa dita del Sant* y part ab lo camí del Santuari del Coll» (FNA 1813); «*Cal Sant*» (Hip. 1851); «*casa conocida con los nombres de Calsan, Cannon o Palau*» (Hip. 1859).

Casa que sembla que es localitzava al carrer de França.

Possiblement, el nom de casa devia originar-se en una persona especialment bonhomiosa o religiosa, tal com assenyala Moreu-Rey (1981, p. 156).

Sant, carrer del

«Rvnt Benet Verneda; casa situada en la propia vila y en lo *carrer* vulgarment dit *del sant* afronta ab lo front de la casa dita del sant y part ab lo camí del Santuari del Coll» (FNA 1813).

Probablement, aquesta és una manera esporàdica de referir-se al *carrer de França*, a la part on es devia localitzar la casa que originaria el nom del carrer. No

615. Per la zona on se situa, no creiem que tingui res a veure amb un salt de molí, ja que existia en altres indrets però amb presència de molins: «*Sal del molenuy*» (*Capb.* 1446).

és pas un fenomen estrany que el carrer rebi el nom d'una casa, com hem pogut observar a Osor mateix amb el *carrer d'en Margarits* o *d'en Falgueres*, el 1731, o el *carrer d'en Morer*, el 1792. De fet, Moreu-Rey (1981, p. 61-65) ja recull aquesta possibilitat com una de les formes històriques que pot generar el nom d'un carrer: «Els vials molt copiosos que ostenten noms de persona rememoren [...] tantost un propietari important d'una o més cases que donaven a la via» i, de vegades, com semblaria la que ens ocupa, una altra manera de generar-los poden ser els re-noms o malnoms, individuals o de casa.

Sant, sot del [ˈsoddəlˈsan]

Sot irregular d'aigua situat a la vora del camí que des d'Osor es dirigeix fins a Santa Creu d'Horta, afluent de la riera d'Horta entre el Bosquet i la castanyeda del Triador.

«*Sot de cal Sant*» (Hip. 1851).⁶¹⁶

Segons ens comentà un informant, es tractava d'un dels indrets en el qual, quan es traslladava un difunt a l'església de Santa Creu d'Horta, es feia una atu-rada per a fer algun rès per a l'ànima del difunt; possiblement, és arran d'aquest fet que se n'originaria el nom. És a dir, que provindria del llatí *SANCTUS*, -A, 'sagrat'.

Sant, vinya del

«Partida *Vinya del Sant*» (Amill. 1944); «Finca *Vinya del Sant* linda al N. con Manso Salarich» (Amill. 1947); «*Vinya del Sant*» (Amill. 1953).

Antic conreu de vinya que sembla que es localitzava vers la partida del Soleric. Desconeixem la raó del nom; podria ser que es tractés d'una propietat de cal Sant o bé que provingués d'un sobrenom individual del propietari de la peça de terra.

Sant Amanç

V. Penella de S. A.

Sant Benet, muntanya de [ˈsambəˈnet]

Serralada muntanyosa que tanca la vall d'Osor pel vessant oest, que s'estén des del Coll fins al pla de les Lloses i que oscilla entre els 700 i els 1.144 metres d'altitud. Se situa, fonamentalment en terme municipal de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor o Santa Maria del Coll. També se l'havia anomenat *Creu Cremada*, *Era Cremada*, *Mortissó* i *Porta Barrada*. Apareix en la cartografia i

616. Desconeixem si aquest esment documental es refereix al sot que ara s'anomena *del Sant* o bé si la contracció *cal* indica que era prop de la propietat de la casa o si era a tocar de la casa.

a diverses guies excursionistes, «la vall está coronada por Portabarrada o *montanyas de Sant Benet*» (AAEC 1882); «Porta Barrada o *Montanya de Sant Benet*» (AAEC 1882); «*cerro de San Benet*» (Juli Serra, 1890), «*La Montaña de Sant Benet* conocida tambien por Porta Barrada» (Castells), «*Serra de Sant Benet* o Porta Barrada» (Cardós); «*El cim de Porta Barrada o Sant Benet* de forma de esquena de ase» (CEC 1924).

«*Podium vocatum de Sant Benet*» (Capb. b 1560); «*podium Sancti Benedicti*» (Capb. 1699); «*Montanya de Sant Benet*» (ACL 1707); «sota dit Cami Vigata en la *Montanya de San Benet*» (Llev. 1731); «territorio antiguamente Creu Crema da conocido oy por Mortisó o *Monte de Sant Benet*» (FNA 1832); «*cerro-montaña de Sant Benet*» (Del. 1885); «*S. Benet*» (OS 1927); «*el monte de S. Benet*» (IGCOS 1927).

Es tracta d'un hagiòtopònim que, possiblement, s'hauria de relacionar amb una antiga capella que hi podria haver existit i en la qual es venerava sant Benet o bé amb els monjos benedictins que habitaven al monestir del Coll; així, Pladevall (1974, p. 78) assenyala que «[e]l seu nom és molt antic i seria imposat pels benedictins del Coll».

V. *Pedró de Sant Benet*.

Sant Benet, santuari de

«*Seu de Sant Benet*» (Capb. 1622); «*Capella de Sant Benet*» (LV 1687).

Antic santuari o convent que existia, segons tradició, a la muntanya de Sant Benet, que hauria desaparegut i on mossèn Joan Vilaró, al final del segle XIX, va fer construir una petita capella ara inexistent. Segons Pladevall (1974, p. 79), no hauria existit, ja que en un esment parla d'un «lloc on segons una inconsistent tradició hi havia hagut un convent de benedictins, abans de la invasió dels moros». Deu ser aquest el que cita Botet i Sisó (1980, p. 1000) quan, parlant del santuari del Coll, afirma que «Té agregat lo santuari de Sant Benet, que ocupa un dels cims més alts de la serra de les Guilleries». Tanmateix, sembla que n'hem documentat l'existència per escrit, encara que desconeixem si es feia referència al monestir o bé a un antic altar del santuari del Coll que cap a 1881 mossèn Ignasi Llopart va transformar en altar de la Sagrada Família, tal com recull també Pladevall.

És evident que es tracta d'un hagiòtopònim relacionat amb els monestirs benedictins de Santa Maria d'Amer i Santa Maria del Coll.

Sant Bernat, capella de

[kə'peλəðə'sambər'nat]

Capella que es localitza al mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta. És esmentada per Montsalvatge, «*San Bernardo de Osor*. *Capilla* pública situada en el manso Su-

birá de Santes Creus», i per Botet i Sisó, «la capella de Sant Bernat en lo mas Subirá». Es tracta d'una capella consagrada del 1609 i en la qual destaca, sobretot, la ceràmica dels murs, obra de l'artista valencià Miquel Lapuja.⁶¹⁷

«*Capella de Sant Bernat* en la casa del mas Sobirá» (LV 1687); «*Capella de Sant Bernat Asat* situada en Mas Subirá» (FN 1803).

Es tracta d'un hagiotopònim, car la capella està sota l'advocació de sant Bernat de Claravall.

Sant Daniel de Maifré

«*Sant Danielis de Manfredi*» (any 1144); «*Sant Daniel de Maifre*» (any 1278).

Antic nom de l'església i la parròquia de *Sant Miquel de Maifré* o *de Ter*, que, segons Pladevall (1980, p. 14), es diu així entre 1144 i el segle XVI, i que anteriorment s'havia anomenat *Sant Daniel de Solerols* i, després, com ara.

Evidentment, es tractava d'un topònim compost format per l'hagiotopònim *Sant Daniel*, referit al sant sota l'advocació del qual es trobava l'església parroquial, i *Maifré*, que, com el mas, prové del nom personal germànic *Magifred* (*OnCat.*, V, p. 138).

Sant Daniel de Solerols

«*Ipsa ecclesia Sancti Danielis que is sita in Solerolis*» (*Sus.* 1068).

Nom de l'església i la parròquia de Sant Miquel de Maifré, al nord d'Osor, que, segons Pladevall (1980, p. 14), es va mantenir fins a l'any 1144.

Topònim compost format pel nom del sant sota l'advocació del qual es trobava l'església, *sant Daniel*, i *Solerols*, derivat diminutiu de *soler* (*OnCat.*, VII, p. 116), que al seu torn prové de *sōLARĪŪ*, 'pis, sòl, d'un habitatge', derivat de *sōLUM*, 'base, fons, terra en què es viu' (*DECat.*, VIII, p. 31).

Sant Francesc (del Carbonell), capella de [ˈsamfrənˈsɛsk]

Capella situada al Carbonell, a la zona més occidental d'Osor, a l'antic veïnat de Querosell; de fet, és l'únic element que resta dret de l'antic mas al qual pertanyia. És esmentada per Montsalvatge, tot i que situa erròniament el mas i la capella a la Gavarra, un indret força més al sud i a l'altra banda de la riera d'Osor i en terme municipal de Sant Hilari Sacalm: «San Francisco de Asís de Osor. Capilla

617. Per a més informació, consulteu L. PUIGDEMONT I REVERTER (1993), «L'art barroc a la capella del Sobirà en el 3r centenari de la seva construcció», *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*, p. 10-12, o bé J. de CAMPS I ARBOIX i F. CATALÀ ROCA (1965), *Les cases pairals catalanes*, Barcelona, Destino, p. 272-275, i J. de CAMPS I ARBOIX (1976), *La masia catalana*, Barcelona, Aedos.

pública situada en el manso Carbonell, en la Gabarra». També s'hi refereix Botet i Sisó, «La capella de Sant Francesch en lo mas Carbonell».⁶¹⁸

«*Capella de Sant Francech del mas Carbonell*» (LV 1687); «El Mas Carbonell té una capella dedicada a Sant Francesch» (FN 1825).

Es tracta d'un hagiopònim relacionat amb sant Francesc d'Assís, que és el sant sota el qual està l'advocació de la capella.

Sant Gregori, barri de

«Florencio Hosa Mas del *Barrio San Gregorio*» (DFE 1946).

Veïnat que agrupava els masos existents des del Bancs fins a Sant Gregori, com ara Masferrer, les Malloles, les Romegueres o el Croset.

El nom del barri prové del de la muntanya que el corona.

V. *Sant Gregori, muntanya de*.

Sant Gregori, capella de

[kə'peʎəðə'saŋgrə'ɣori]

Capella situada al cim al qual dona nom, prop dels límits amb la Celler de Ter. Montsalvatge l'esmenta dient «San Gregorio. Santuario en el término de Osor»; també s'hi refereix Botet i Sisó com a «Santuari de Sant Gregori». És una capella de 1632⁶¹⁹ recollida «*Sant Gregori*» sense genèric, com a edifici històric al *Nom*. 2004 i a diverses obres excursionistes, «*ermita de San Gregori*» (AAEC 1882) o «L'enrunada *ermita de Sant Gregori*» (CEC 1924).⁶²⁰

«*Capella de Sant Gregori*» (LV 1687); «*Frare ermita de Sant Gregori*» (LA 1705); «la *Capella dita de St Gregori*» (Llev. 1731); «*Narcis Balmas hermita de Sant Gregori*» (LB 1775); «*Pla Hermita o Capella de Sant Gregori*» (FNA 1801); «la *Capella de san Gregorio*» (Del. 1885); «*Hermita de San Gregorio*» (OLCT s. d.); «*Hermita de S. Gregorio*» (DFE 1939); «*ermita de S. Gregorio*» (Amill. 1944).

Hagiopònim provinent del sant sota el qual està l'advocació de la capella.

Sant Gregori, carretera de

[kə'rə'terəðə'saŋgrə'ɣori]

Nom que rep la carretera forestal que des de la carretera del Coll es dirigeix fins a Sant Gregori passant pel Croset i les Romegueres.

618. Per a més informació, podeu consultar LLINÀS i MERINO (2000, 4, fitxa 859) i BRUGUERA (2002a, p. 22).

619. Per a més informació, podeu consultar LLINÀS i MERINO (2000, 4, fitxa 860) i BRUGUERA (2002a, p. 21). Els goigs d'aquesta capella i del sant es poden trobar al *Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1999.

620. La capella fou reconstruïda i restaurada l'any 1940.

Sant Gregori, cim de [ˈsaŋgrəˈɣori]

Punt més elevat de la muntanya de Sant Gregori, a 1.093 metres, i on localitzem la capella i el pla del mateix nom. Apareix en una guia excursionista, «lo cim y ermita de Sant Gregori» (AAEC 1882), i a dues obres cartogràfiques, «Puig de Sant Gargori» —amb metàtesi— i «Puig de Sant Gregori» (MAPA 3).

«El cim de San Gregorio» (IGCOS 1927).

V. *Sant Gregori, muntanya de*.

Sant Gregori, muntanya de [ˈsaŋgrəˈɣori]

Serralada muntanyosa que tanca la vall d'Osor pel vessant nord, entre el coll de Nafre i el pla de Roure, i que té com a punt més elevat el cim homònim a 1.093 metres, al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter. És esmentada per Botet i Sisó i per diverses guies excursionistes, que la consideren un dels límits de les Guillerries, «Montanya de S. Gregori» (AAEC 1882), «cerro de San Gregorio» (Juli Serra, 1890), «Serralada de Sant Gregori» (CEC 1924) o «la Serra de Sant Gregori» (Cardós).

«St Gregori» (Llev. 1731); «el lloc dit Sant Gregori» (FNA 1800); «la montaña de San Gregorio» (Hip. 1853); «San Gregorio» (OLCT 1927); «la cual toma sucesivamente los nombres de Sierra den Cánovas, Puig de Frou, monte de San Gregorio, Piedra jugadora y Sierra de Viellas» (OLCT 1927).

És clar que el nom que rep la muntanya prové del de la capella, és a dir, del sant que s'hi venera, aspecte amb el qual també coincideix Navarro Colás (1963, p. 91).⁶²¹

Sant Gregori, pla de [ˈplaðəˈsaŋgrəˈɣori]

Zona planera situada als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, espai més elevat de la muntanya homònima, on localitzem el cim i la capella homònims. Apareix en la cartografia com a «Pla de S. Gregori» (MAPA 1).

«Pla, Hermita o Capella de San Gregori» (FNA 1801).

Hagiotopònim provinent del nom del sant venerat a la capella que allà es localitza.

V. *Pla de Sant Gregori*.

Sant Gregori, riera de [riˈeɾəðəˈsaŋgrəˈɣori]

Manera no gaire habitual de referir-se al *sot del Toronal*, de *Cal Teixidor* o del *Pontarró* en el seu naixement al pla de Sant Gregori, prop de la font del Toronal.

621. Tot i que no s'ha publicat, s'ha comentat la possibilitat que el nom anterior a la cristianització d'aquesta muntanya podria haver estat *de Montglòs*, forma toponímica viva en un torrent o sot, en un locdit i en un mas situats en terme de la Cellera de Ter, al nord de Sant Gregori i a l'est de Plantadís.

De fet, aquest és el nom que li dona l'Institut Cartogràfic de Catalunya: «*Riera de Sant Gregori*» (MAPA 3).

El nom, per tant, provindria del de l'indret en el qual s'inicia, un hagiotopònim relacionat amb la capella que s'hi localitza.

Sant Hilari (Sacalm), camí de [kə'miðə'saŋti'lari]

Antic camí que des d'Osor es dirigia fins a Sant Hilari passant per Cercenedes, les Berbolades i el Soler de Mansolí o, més freqüentment, pel Ripoll, el Gomis, el Gelats, Solterra i la Casa Nova de Muntanya.⁶²² En alguns documents també rep aquest mateix nom el camí provinent del santuari del Coll que discorre prop de la Rovira, el Boscà, la Coma i el Carbonell; en aquests dos darrers casos es consideren camí Ral.

«*Via vocata de Sant Hilary*» (Capb. 1446); «*camino reali quo tendit villa Sancti Ilary*» (Capb. 1562); «*cami publich de Ozor a Sant Hilari*» (Llev. 1731); «*cami reial antic de la vila de Sacalm a la de Osor*» (Escrip. 1747); «*Camino Real de dicha Villa de Osor a la de San Hilario*» (Escrip. 1779); «*Camí publich per lo qual se va de la vila de Osor a la de Sant Hilari Sacalm*» (FNA 1819); «*lo Camí Real que va de la Plaza Vella de Osor a esta villa de Sant Hilari Sacalm*» (FN 1844); «*el cruce de caminos que dirigen a S. Hilario Sacalm, al manso Salró y al manso Corbera*» (OS 1927).

És evident que el camí pren el nom de la localitat on es dirigeix, Sant Hilari Sacalm, un topònim datat de l'any 919 que, com afirma Serradesanferm (2003, p. 2), es tracta d'una forma composta pel nom de sant Hilari de Poitiers, bisbe i escriptor mort l'any 367, arran de la repoblació de la zona que van fer els francs a partir de l'any 879, i *Sacalm*, aglutinació de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el nom *calm*, 'planura, altiplà', del cèltic *kalmis*, 'cim d'una muntanya en forma de pla' (DEM, p. 81).

Sant Hilari (Sacalm), carretera de [kərə'terəðə'saŋti'lari]

Nom col·loquial de la carretera que uneix Anglès amb Sant Hilari en la part que des d'Osor es dirigeix fins a la capital de les Guilleries.

V. *Sant Hilari (Sacalm), camí de*.

Sant Hilari, riera de [ri'ərəðə'saŋti'lari]

Un altre nom de la *riera d'Osor* que hem oït, esporàdicament, a Sant Hilari Sacalm; tanmateix, *riera d'Osor* és la forma oficial i més usada. En aquest sentit ja s'expressà Carreras Candi (1911, p. 91): «*La riera de Sant Hilari, és lo menys usat puix en la part alta o siga fins que entra en la vall d'Osor, reb lo nom de Mansolí y en la baxa fins a desayguar en lo Ter, riera de Osor*». Tot i això, l'hem trobat en alguns textos i guies: «*la grossa riera de Osson o riera de Sant Hilari*» (Osona, 1886); «*La Riera*

622. Aquest camí, a voltes, se l'anomena *camí Vell de Sant Hilari*, forma que també hem recollit en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército (1951): «*Camino viejo de San Hilario*» (MAPA 2).

de Sant Hilari al salir de las tierras del término de aquella población toma el nombre de riera de Osor» (Cardós), «*Riera de Sant Hilari* o de Osor» (CEC 1924).

«*Riaria* vocata de *St Ylari* quo descindit ab Osor» (*Capb.* b 1562); «*Riarya* vocata de *Sant Ylari*» (*Capb.* 1562); «*riaria* vocata de *Sant Ilari*» (*Capb.* 1622); «*Ria de San Hilario* a Osor» (Capsolt 1832); «Manso Buscá linda con la *riera de S. Hilario*» (CB 1861).

Aquest nom de la riera prové del de la població prop de la qual neix, al pla de les Arenes, i per la qual discorre.

V. *Sant Hilari (Sacalm)*, camí de.

Sant Isidre, pla de

«Mojón nº 15 colocado en el punto llamado *Plá de S. Ysidro* en la heredad del Manso Soler» (OSHS 1889); «punto llamado *Pla de San Isidro*» (OSHS 1890).

Zona planera situada just al límit entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm, a uns 600 metres de Sant Miquel de Solterra en direcció nord-oest.

Es tracta d'un hagiotopònim però en desconeixem les raons de l'existència.

Sant Jaume, església de

[ik'kleziəðə'saɲ'zawmə]

Una altra manera d'esmentar l'església parroquial de Santa Creu d'Horta.

«*Iglesia de Sant Jaume* de Santa Creu de Orta» (LV 1687).

Es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb el sant que des del segle xv es venera en aquest temple i que, de fet, és el patró actual de l'antiga parròquia.

Sant Joan, altar de

«*Altar de Sant Juan* de la iglesia parroquial de Sant Pere de Osor» (LV 1687).

Sembla que es tracta d'un antic altar que hi havia hagut a l'església parroquial de Sant Pere d'Osor des del segle xi, ja que, com esmenta Pladevall (1980, p. 8), «El 28 de maig de 1077 es va jurar sobre l'altar de Sant Joan situat in **baselica de sancti Petri de Ousoris** el testament de dona Ollovara».

Es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb el sant que es venerava en aquell altar.

Sant Joan, torre de

['torəðə'saɲzu'an]

Nom no documentat per escrit de la construcció que es coneix, simplement, com a *la Torre*, situada a poc més d'un quilòmetre d'Osor en direcció est, en un turó sobre la riera d'Osor. El terme apareix a l'obra *Catalunya romànica*, iv, p. 314, on es diu que no se'n té cap notícia històrica, tot i que també s'indica que el nom

és històric i popular.⁶²³ Es tracta d'un hagiotopònim però, com esmenta Pladevall a *Catalunya romànica*, IV, p. 314, «ningú no ha donat cap raó convincent sobre el seu nom popular».⁶²⁴

Sant Joan Baptista, mina de

«Una *mina de* vernís o plomiza llamada *San Juan Bautista* sita en el punto llamado encima del puente Gironella del término de Osor lindando de oriente con terrenos de D. N. Caulí de Muxach» (Hip. 1853).

Antiga mina situada prop de la riera de Gironella, a la vora del Caulí.

Deu tractar-se d'un hagiotopònim posat a la mina, però sense arrelament popular.

Sant Josep, capella de

[kə'peʎəðə'saɾɟu'zɛp]

Antiga capella, ara pràcticament enrunada, que es localitza a can Serra de Toronell, entre Sant Gregori i el pla de Roure. En algunes obres se l'anomena erròniament «capella de Sant Joaquim», com ara al MAPA 1, de l'editorial Alpina, i al MAPA 2, del Servicio Geográfico del Ejército. És esmentada per Botet i Sisó com a «*Capella de Sant Joseph* en lo mas Serra del Turonell», per Montsalvatge com a «*San José de Osor. Capilla pública del manso Serra de Toronell*» i per Pladelasala (1960, p. 369).⁶²⁵

«*Capella de Sant Joseph* del Manso Serra» (LV 1833).

Hagiotopònim relacionat amb el sant sota l'advocació del qual es va posar la capella.

Sant Josep, mina de

«Otra *mina* nombrada *San José* en tierra de Esteva Sarsanedas y punto llamado Collsabruquera» (Hip. 1862).

Antiga mina situada a la zona septentrional d'Osor, vers el mas Cercenedes de Susqueda.

Es tracta d'un hagiotopònim sense tradició.

Sant Julià, llocdit

«Quandam petia terra in dicta parch ad *locum vocato Sant Julya* Affont. [...] ab occid. In honore vocato dez banchs et a cirtio in honore Pery solery» (*Capb.* 1446).

623. Per a més informació, podeu consultar BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 37) i LLINÀS i MERINO (2000, 4, fitxa 861).

624. Podria ser que tingués alguna relació amb l'altar de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor, que datava, almenys, del segle XI. Res, però, ens permet afirmar-ho amb certesa.

625. Per a més informació podeu consultar LLINÀS i MERINO (2000, 4, fitxa 862).

Indret boscos i amb conreu de vinya localitzat vers el Bancs, al nord-est d'Osor.

El nom correspon a un hagiopònim relacionat amb la serra, el pla i el puig homònims; tanmateix, en desconeixem l'origen i les raons.

V. **Solà de Recs de Sant Julià*.

Sant Julià, pla de

«Locum vocatam *pla de Sant Julya* [...] Affrontatur [...] ab oryente in torrente de Rechs» i «locum vocato *plan de Rechs de Sant Julia* affrontatur ab oryente in torrente vocato de Rechs» (*Capb.* 1446).

Sembla que es tracta d'una zona planera que es localitzava entre els masos Masferrer i el Bancs.

Hagiopònim relacionat amb la serra homònima.

V. **Sant Julià, serra de*.

Sant Julià, puig de

«Tot lo sobredit Mas Banchs y Mas Baceda de Vall dirruhit y a dit son Mas unit [...] Afronta asolixent en honor del Mas Baceda de Munt mediant un Torrent, part en honor llur anomenat Burdoneras mediant un Torrent, part en honor de dit Mas Ferrer ab lo *puig de Sant Juliá*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tractava del punt més elevat de la serra homònima, i sembla que és situat a l'est dels masos el Masferrer i els Bancs.

Hagiopònim relacionat amb la serra homònima del qual desconeixem l'origen.

V. **Sant Julià, serra de*.

Sant Julià, serra de

«Mansi baceda devall affrontatur [...] a circio [...] in honore mansi morer et in vinea den maig qui est in *serra voccata de Sant Julya*» (*Capb.* 1446); «una tinsula de terra en que antiguament era construït un mas anomenat Estanyol [...] Afronta [...] á ponent en honor den Serra de Toronell que fou del Mas Cortal part en honor den Banchs y part ab la *serra de St Juliá*» i «una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat Valellas; Afronta asolixent ab la *serra anomenada de St Juliá*, a mitgdia en honor del Mas Clascar» (*Llev.* 1731).

Serra muntanyosa que, segons la documentació, s'estendria des de prop del Clascar fins a prop del Bancs.

Sembla tractar-se d'un hagiopònim, però en desconeixem les raons de l'existència.

Sant Martí (Sacalm), camí de [kə'miðə'sammər'ti]

Camí veïnal que localitzem a la zona nord d'Osor. Discorre des de Sant Miquel de Maifré, prop del Ter, passa a tocar dels masos la Tria, Cercenedes de Susqueda i can Vinyassa, ja a Susqueda, després de travessar per la Creu de Portell, i arriba a Sant Martí Sacalm, en direcció fonamentalment nord.

«Colocado en el punto conocido por Creu de Portell junto al *camino que conduce a S. Martín Sacalm* y en la divisoria de las propiedades Planicas y Codina» (OS 1927).

El nom del camí prové del de la població a la qual es dirigeix, lloc on ara localitzem l'Ajuntament de Susqueda. Es tracta d'un nom compost format per l'hagiotopònim i l'orònim aglutinat de l'article salat fossilitzat *sa* i el nom arcaic *calm*.

Sant Miquel

«Pieza S. Miguel» (Amill. 1862); «Partida San Miguel [Barrio S. Miguel] limita al N. Y E. Con Manso Codina» (Amill. 1944); «Finca San Miguel» (Amill. 1953); «Pago o paraje S. Miguel de Pedro Codina Seriñá» [inclou onze peces de terra, un mas, Sant Miquel de Ter, i una ermita, Sant Miquel de Maifré] (Cad. 1960).

Partida situada a l'entorn de l'ermita de Sant Miquel de Maifré, prop de les propietats del mas la Codina amb les quals afronta majoritàriament, al nord del riu Ter i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Hagiotopònim provinent de la capella de Sant Miquel de Maifré.

Sant Miquel, roc de

Aquesta és una altra manera d'esmentar la *Roca* o *roca de Cercenedes*. L'hem trobat a dues obres cartogràfiques, a la de Juli Serra de 1890 (MAPA 6) i a la d'Alpina (MAPA 1), molt més recent. Tanmateix, no l'hem recollida oralment, cosa que ens fa creure que el nom prové del fet que la Roca se situa just al nord, gairebé en línia recta, de Sant Miquel de Solterra. Sigui com sigui, hem de considerar el terme un hagiotopònim.

Sant Miquel de Barder, capella de, i barri i veïnat i mas de Sant Miquel de Barder

«San Miguel Vardé» (Pad. 1885); «Sant Miquel de Barder (AAEC 1882 i CEC 1924); «San Miguel de Bardé» (Navarro Colás, 1963, p. 95).

Forma inadequada recollida en algunes obres per referir-se a *Sant Miquel de Maifré* o *de Ter*.

V. *Sant Miquel de Maifré, capella de; Sant Miquel de Ter, barri de; Sant Miquel (de Ter), mas*.

Sant Miquel de les Formigues, muntanya de [ˈsammiˈkɛɫdələsfurˈmiɣəs]

Nom popular amb què es coneix *Sant Miquel de Solterra*, recollit oralment i en obres excursionistes: «*Sant Miquel de Solterra o de les Formigues*» (CEC 1924). Aquesta forma també l'anota Víctor Balaguer a l'obra de 1893 *Al pie de la encina*, on, a més, presenta la tradició toponímica que l'explicaria, relat que recollim en l'annex II «Etimologies populars». També Navarro Colás (1963, p. 71) indica la dualitat: «la *montaña* de Solterra se conoce también por el nombre de “*San Miguel de les Formigues*” porque en su cumbre había una capilla dedicada al Santo», com també ho féu Juli Serra en el relat del seu viatge de 1890: «*macizo [...] de San Miguel de las Formigas* ó Solterra».

Es tracta d'un zootopònim, com ja afirmava Bruguera (2002*b*, p. 215), relacionat amb el fet que en aquest indret es produeix una gran mortaldat de formigues alades; fenomen del qual també ens informa Víctor Balaguer quan, hiperbòlicament, diu: «Singularidad de esta ermita es la de ser una verdadera necrópolis de hormigas. Mueren cuantas allí llegan. Se encuentran amontonadas y muertas a millares, de tal manera que fijan la atención y asombra. Parece ser el cementerio de todas las hormigas de la montaña, tantas y en tanto número son las que allí aparecen muertas. La ciencia no da más explicación sino la que debe matarlas el frío o el hambre».⁶²⁶ Per tant, és un topònim compost format pel nom del sant que es venera a la capella i que, alhora, dóna nom a tota la muntanya, i el plural del nom de l'insecte, *formigues*, que prové del llatí FORMĪCA.⁶²⁷

Sant Miquel de Maifré, capella de [ˈsammiˈkɛl(dəmɔjˈfrɛ) o [(mɔjˈfrɛ)]

Petita esglésiola situada prop del Ter en direcció nord, temple de l'antiga parròquia homònima. Actualment, pertany a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Tot i que el primer escrit que s'hi refereix, de 1068, ho fa com a «Sant Daniel de Solerols», l'edifici actual bàsicament data del segle XVIII.⁶²⁸ Apareix situada com a «*Sant Miquel de Maifré*» (MAPA 1, 3 i 4) i és esmentada de manera errònia en algunes guies excursionistes com a «*Sant Miquel de Barder*» (AAEC 1882 i CEC 1924). Endemés, es recull al *Nom. 2004* com a edifici històric anomenat «*Sant Miquel de Maifré*». Coromines (*OnCat.*, V, p. 138) i Alcover i Moll (*AlcM*, 7, p. 127) recullen explícitament aquest indret, aquesta segona obra el grafia amb accent obert pel fet, possiblement, que en la parla tant se l'esmenta amb

626. V. BALAGUER (1993), *Al pie de la encina*, edició facsímil de l'Ajuntament d'Arbúcies, p. 144-145.

627. Per aquesta raó, al cim de Sant Miquel es pot veure una creu popularment anomenada *de les Guillerries*, al peu de la qual hi ha unes reproduccions escultòriques de formigues referides, precisament, a aquesta forma popular de *Sant Miquel de Solterra*.

628. Per a més informació, podeu consultar *Catalunya romànica* (IV, p. 315), PLADEVALL (1980, p. 13-14), BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 34) i LLINÀS i MERINO (2000, 4, fitxa 863).

[e] com amb [ɛ]; tanmateix, nosaltres respectem la forma més freqüentment admesa i que és la que s'ha pres com a oficial, *Maifré*.

Es tracta d'un hagiotopònim format per *Sant Miquel*, el sant sota l'advocació del qual es troba la capella, i *Maifré*, que prové del nom antic de l'indret on es localitza, originat en el nom propi germànic *Magifred*.

Sant Miquel (de Solterra o de les Formigues), camí de [kə'miðə'sammi'kɛl]

Camí que des de font Saguàrdia arriba fins al cim de la muntanya a la qual es refereix el nom.

«Seguint la serra fins al Coll Sagoyt serrat amunt fins alt trevassant lo *Camí qui va a St Miquel*» (Llev. 1731).

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Sant Miquel de Solterra, capella de [kə'peɫəðə'sammi'kɛl(dəsun'terə)]

Antiga capella que s'havia localitzat a Sant Miquel de Solterra. Tot i trobar-se en municipi d'Osor, parroquialment pertanyia a Sant Hilari Sacalm.⁶²⁹ Diverses guies excursionistes l'esmenten: «*ermita de Sant Miquel*» (AAEC 1882); «*Ermitatge de Sant Miquel de Solterra*» (CEC 1924). Així mateix, apareix situada com a ruïnosa en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército, a la segona edició de 1951: «*Htª de San Miguel* (ruinas)» (MAPA 2). També l'esmenten Botet i Sisó, «*Santuari de Sant Miquel Arcàngel*», i Carreras Candi (1911, p. 61), que anota el seu estat de deixadesa: «les derrocades parets de la que fou *capella de Sant Miquel*».⁶³⁰

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor de pertinencias del Mas Solterra [...] Afronta [...] a mitgdia part en altre honor llur y part ab dita *Capella de St Miquel de Solterra*» i «seguint sempre la serra fins al Coll de Lavanyas y de alli pujant fins a la *Capella de St Miquel de Solterra*» (Llev. 1731); «*ermita de San Miguel de Solterra*» (IGCOS 1927).

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Sant Miquel de Solterra, cim de, i muntanya de Sant Miquel de Solterra

[ˈsammi'kɛl(dəsun'terə)]

Punt més elevat d'Osor i, alhora, de totes les Guïlleries, a 1.202 metres d'altitud. Es localitza al sud-oest d'Osor i es tracta d'un dels límits municipals entre

629. L'origen de la capella es devia trobar en un altar del castell de Solterra, ja datat al segle XIII, concretament l'any 1286, segons un document del Fons Borrell (FB 1286).

630. Víctor Balaguer, a l'obra titulada *Al pie de la encina*, de l'any 1893, també descriu l'estat lamentable en què ja aleshores es trobava la capella: «La ermita es una verdadera ruina. Nadie habita en ella. La imagen del santo desapareció, lo propio que el altar; las paredes se desmoronan, el techo se viene abajo. Todo terminó empujado por la mano del hombre, algo más destructora y aleve que los mismos huracanes que á menudo barren y baten la meseta en que se asienta la ruina de San Miguel».

aquesta localitat i Sant Hilari Sacalm. A causa de la situació i l'alçada, aquest indret apareix esmentat a moltes guies excursionistes de la zona i situat a bona part de la cartografia pretèrita i present; així mateix, es recull al *Nom*. 2004 com a cim anomenat, sense genèric, «*Sant Miquel de Solterra*». Popularment, és freqüent que també se l'anomeni *Sant Miquel de les Formigues*. Al principi la muntanya es documenta amb la forma simple, tal com assenyala Pladevall, que indica que, al segle x, en un text de l'any 994 es recull un *monte Solterra*.⁶³¹

«*Sant Miquel de Solterra*» (Vic. x-xi); «*la Montanya de St Miquel de Solterra*» (Llev. 1731); «*Pessa de terra parroquia de Osor situada en Montaña dita Sant Miquel de Sulterra*» (Llev. 1792); «*Manso Gomis situado a la montaña dita de S. Miquel de Solterra*» (Hip. 1853); «*La cordillera y cima de S. Miguel*» (OSHS 1889); «*Mojón nº 12 En contrado en la cima del monte denominado San Miguel de Solterra*» (OSHS 1890); «*la montaña de San Miguel de Solterra*» (IGCOS 1927).

Pronunciat amb assimilació alveolar $l > n$, el topònim es relaciona amb l'antic castell, la capella i el mas homònims situats a la mateixa zona.

Es tracta d'una forma composta la primera part de la qual és un hagiòtopònim relacionat, possiblement, amb la cristianització. El segon element, *Solterra*, deu ser el més antic. Coromines (*OnCat.*, VI, p. 466) recull el nom de lloc de manera explícita i, a més, també la forma oral *Sonterra*,⁶³² l'estudiós desenvolupa una àmplia hipòtesi etimològica per al topònim, indica que és preromà, d'una base ibèrica *se-deterra* i nega la que havia presentat Carreras Candi (1911, p. 42), el qual el feia provenir de *Sursum terra* i afirmava que *sul* i el seu derivat *su*, primer element del nom que ens ocupa, s'apliquen a indrets alts (en equivalència amb el francès *siür*, 'sobre', en oposició a *sots*, *sos* o *so*, 'sota', i que és la hipòtesi que accepta com a vàlida Navarro Colás (1963, p. 71). Per la seva banda, Alcover i Moll (*AlcM*, 9, p. 1005) recullen el nom referit al castell i al santuari però no presenten cap plantejament etimològic. Per tant, ja que Coromines mateix parla d'una hipòtesi fonètica, «Combinació certament audaç, i un poc rebuscada», haurem de considerar que aquest topònim és d'origen possiblemet preromà però, alhora, incert.⁶³³

631. A. PLADEVALL (1960), «Les Guillerries: síntesis histórica y evolución demográfica», *Ausa* [Vic], vol. III, p. 338.

632. Tanmateix, s'equivoca en l'alçada del puig, de 1.202 metres, quan diu: «pel gran puig de Sant Miquel de Solterra, el cim més alt de les Guillerries, que llança la seva escarida punta a 1320 alt.»

633. Moreu-Rey, a l'article titulat «Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat», BISO, núm. xxv, es refereix explícitament a aquest topònim i assenyala que: «L'antic terme de *Solterra* es trobava o al costat del de Sant Hilari [...], persisteix en canvi, en terme de Sant Hilari Sacalm, un nom —*Solterra*— que pot haver derivat fàcilment, passant per una etimologia popular, de *Seterra*, la segona de les etapes romanes després de Girona»; i encara afegeix, a peu de pàgina, que «*Solterra* és un nom de casa molt més localitzat que devia aplicar-se primitivament a un vast espai en el terme de Sant Hilari». Certament, sembla clar, en vista del nom de mas, de muntanya, de capella..., que el topònim es referia a una extensió àmplia de territori que abraçava, però, no només terme de Sant Hilari Sacalm, com assenyala Moreu-Rey, sinó també de Sant Pere d'Osor i de Santa Creu d'Horta.

Sant Miquel (de Solterra o de les Formigues), pla de [ˈplaðəˈsammiˈkəl]

Petita zona planera situada al cim de Sant Miquel de les Formigues o de Solterra, que n'origina l'hagiotopònim.

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Sant Miquel de Solterra, serra de

«Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor y en la Montanya de St Miquel de Solterra [...] Afronta [...] part en honor de dit Huix y part en altre honor llur anomenat la *Serra de St Miquel* ahont es la divisio dels Termes de Ozor y St Hilari» (*Llev.* 1731); «siguiendo la referida *sierra de S. Miguel*» (OSHS 1889); «La referida *sierra de San Miguel*» i «siguiendo la *cordillera de San Miguel de Solterra*» (OSHS 1890).

Conjunt muntanyós situat entre el coll de Llevanyes i la serra Gran; està coronat pel cim de Sant Miquel de Solterra, que fa entre 900 i 1.202 metres d'altitud, serveix d'afrontació entre els municipis d'Osor i de Sant Hilari Sacalm.

És clar que la serra pren el nom del cim que la corona.

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Sant Miquel de Ter, barri de, o veïnat de Sant Miquel de Ter

[ˈsammiˈkɛldəˈtɛr]

Veïnat situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, a tocar del Ter, a l'espai més septentrional del terme. Inclou diversos masos com el Colobrans, la Codina, Cercenedes de Susqueda o can Bossa entre d'altres. Apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a «*Sant Miquel de Ter*» (MAPA 3).⁶³⁴

«*Barrio S. Miguel* incluye las fincas Codina y Salomó y San Miguel» (*Amill.* 1944); «*Manso Sarsanedas de Susqueda Barrio de San Miguel de Ter*» (DFE 1946); «*Barrio San Miguel*» (*Amill.* 1947); «*Barrio S. Miguel*» (*Amill.* 1953).

Es tracta d'un topònim compost, la primera part del qual és un hagiotopònim relacionat amb l'església i antiga parròquia que allà hi havia hagut, *Sant Miquel de Maifré*; la segona part prové del nom del riu prop del qual en direcció nord se situa i que, endemés, hi funcionaria com a límit.

V. *Sant Miquel de Maifré; Ter, el*.

Sant Miquel (de Ter), mas [ˈmasˈsammiˈkəl]

Mas encara recordat, tot i que inexistent, que se situava entre la Codina i l'ermita de Sant Miquel de Maifré, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i sobre el riu Ter pel vessant nord.

634. La GEC, 9, p. 445, recull aquest veïnat amb la forma simple de *Maifré*.

«*Manso S. Miguel* de José Omar» (Amill. 1862); «*San Miguel*» (Nom. 1863); «*S. Miguel de Vardé*» (Pad. 1880); «*San Miguel Vardé*» (Pad. 1885);⁶³⁵ «*S. Miguel*» (GR 1956).

Es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb l'antiga parròquia, l'església i el veïnat de Sant Miquel de Maifré o de Ter, ja que és a la zona on estava construït.

V. *Sant Miquel de Maifré*.

Sant Pere, plana de

«Ipsem vineam que est in ipsa *plana de Sancti Petri*» (LFM 1068).

Hagiotopònim de situació desconeguda que s'origina en el nom del sant apòstol i primer pontífex, que, ahora, és el sant patró de la parròquia d'Osor.

Sant Pere, vinya de

«Anderic i muller Adalsena venen a Isarn terra cultiva i erma i un mallol, que tenien pels seus pares, al comtat d'Osona, a la vall Ossore, en el llodit coll i que termeneja per un costat amb la *vinya de Sant Pere*» (SBB 949).⁶³⁶

Tros de terra de conreu de vinya esmentada per Pladevall (1993, p. 73) a partir d'un document del segle x.

Podria tractar-se d'una vinya situada a la plana homònima en la qual no era un conreu estrany.

V. **Sant Pere, plana de*.

Sant Pere d'Osor, església de [lik'kleziə]

Església parroquial d'Osor dedicada a l'apòstol sant Pere i que data del segle x, concretament de l'any 922, segons consta en un document del Fons de Sant Benet de Bages, encara que amb la forma simple de *parròquia de Sant Pere*, tal com assenyalen Pladelasala (1960, p. 366) i Pladevall (1993, p. 62),⁶³⁷ així mateix, Bolòs i Hurtado (2001, p. 27) documenten «*Sancti Petri*» l'any 920 partint del document

635. *Sant Miquel Verder* és, en realitat, un error de còpia que, possiblement, s'origina en la confusió amb *Maifré* i que també es localitza en algunes guies excursionistes i algunes obres cartogràfiques amb referència a l'esglésiola de Sant Miquel de Maifré (per exemple, AAEC 1882 o Juli SERRA, 1890), també NAVARRO COLÁS (1963, p. 95), en el mapa que realitza per situar els noms de lloc que ha estudiat, se serveix d'aquesta forma creiem que inadequada. *El Barder*, en realitat, és un mas situat a la zona més meridional del terme municipal d'Osor a Santa Creu d'Horta, lluny de Sant Miquel de Maifré.

636. Corresponent al document número 12 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona provinent del Fons de Sant Benet de Bages.

637. Tanmateix, Pladevall (*Catalunya romànica*, iv, p. 311) indica que «[l']església parroquial de Sant Pere, documentada des de l'any 917, fou reedificada i consagrada el 1125» i «[l]a parròquia no és documentada fins l'any 914», és a dir, que, segons això, la primera documentació de l'església seria anterior a l'any 922.

número 65 recollit per Udina Martorell (1951) a l'obra *El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X: Estudio crítico de sus fondos*. Al final del segle XI i principis del segle XII l'antiga edificació preromànica fou substituïda per una de romànica consagrada el 1125 pel bisbe de Vic Ramon Gaufred. Al segle XV va patir greument els efectes dels terratrèmols de 1427 a 1430 i entre el segle XVIII i 1883 es va refer l'edifici per deixar-lo, tal com es pot observar actualment.⁶³⁸

«*Parrochia Sancti Petri*» (SBB 937); «*Parrochie Sancti Petri Vallis Ausor*» (LFM 1068); «*parrochia Sancti Petri Osor*» (*Sus.* 1068); «*Parrochia Sancti Petri Osorio*» (*Cop.* 1234); «*Sancti Petry de Osoryo*» (*Not.* 1285); «*parrochia Sancti Petri Osorio*» (*Capb.* 1342); «*Sancti Pery de Osorio*» (*Capb.* 1446); «*dicte Ecclesie parochialis Sancti Petri de Osorio*» (APO 1501); «*parroquia Sancti Petris Osorio*» (FM 1568); «*parroquia Sant Pere de Osor*» (FM 1614); «*Yglesia de Osor*» (*Llev.* 1731); «*Parroquia Sant Pere de Ossor*» (IFM 1787); «*San Pedro de Osor*» (*Amill.* 1862); «*Iglesia de Osor*» (*Amill.* 1944).

El nom compost s'origina en *sant Pere*, com a titular de la parròquia, i *Osor*, pròpiament com a nom del lloc.

Sant Ramon, capella de [kə'peɫəðə'sanrə'mon]

Capella existent al mas les Romegueres.

Es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb el sant sota l'advocació del qual es troba la capella, sant Ramon Nonat.

Sant Tomàs

V. **Santa Maria i S. T.*

Santa, can ['kan'saŋtə]

Nom d'una casa situada al carrer de França, i amb el mateix nom se n'havia anomenat una altra del carrer Major coneguda com a *ca la Irene* o *cal Sabater*.

«Badó mossu *can Santa*» (LLC 1929e).

No creiem que es tracti d'una feminització de *cal Sant*, ja que l'introductor, l'article personal, és masculí; tanmateix, l'origen podria ser el mateix, en el sobrenom d'alguna persona especialment bona o religiosa.

V. *Can Santa*.

Santa Bàrbara, camí de [kə'miðə'saŋtə'βarβərə]

Una altra manera de referir-se al *camí d'Anglès*, que des del coll de Roscall es dirigeix fins a la capella de Santa Bàrbara —per aquesta raó se l'anomena així— i

638. Per conèixer més àmpliament la història referida a l'església de Sant Pere d'Osor, es pot consultar els estudis de PLADELASALA (1960), PLADEVALL (1962) i BRUGUERA i RAMIÓ (1997).

d'aquí a Anglès passant pel camp de Llancers i Bellveí. Apareix recollit en una obra cartogràfica, «*Camino de Santa Bárbara al Padró*» (MAPA 2), perquè, de fet, en direcció contrària, cap a Sant Hilari Sacalm, es pot arribar a la capella del Pedró.

V. *Santa Bàrbara, capella de*.

Santa Bàrbara, capella de [kə'peɫəðə'səntə'βarβərə]

Capella situada en terme municipal d'Anglès però a només cinc metres —segons la documentació— dels límits municipals amb Osor.⁶³⁹ Es localitza en una serralada homònima al sud-oest d'Anglès i sud-est d'Osor, a tocar del camí que des del coll de Roscall es dirigeix en direcció nord-est a Anglès. Es tracta d'un santuari esmentat per Montsalvatge com a «[s]antuari dependiente de la parroquia de San Pedro de Osor», així mateix, també l'esmenta Botet i Sisó.

«Tot serra fins a la *Capella de Sta Barbara*» (Llev. 1731); «la *capilla de Santa Bárbara*» (Del. 1885); «Acta entre Osor y Bruñola desde la cadena de la montaña a 200 metros de la *Hermita de Santa Bárbara*» (OB 1927); «Mojón nº 6 a 1300 m. S-E hasta unos 5 metros de la *Hermita de Santa Bárbara*» (OA 1927); «*Santuario de Santa Bárbara*» (Amill. 1947); «*Santuario de Santa Bárbara*» (Amill. 1953).

És evident que es tracta d'un hagiopotònim.

Santa Bàrbara, serralada de ['səntə'βarβərə]

Zona muntanyosa en la qual es localitza la capella que n'origina el nom, que fa entre 800 i els 860 metres d'altitud. Es tracta del límit entre els municipis d'Osor i Anglès. Juli Serra, al final del segle XIX, s'hi refereix: «una riera [...] riera de la Grabalosa [...] sirve de enlace al macizo de Santa Bárbara con los de Corps y de San Miguel de las Formigas ó Solterra». Oralment, se l'esmenta de manera simple o, esporàdicament, amb el genèric *mntanya* o *serralada*, com en alguns mapes, «*Santa Bàrbara*» (MAPA 1, 2 i 3).

«Mojón nº 7 Colocado [...] en el monte llamado *Santa Bárbara* cercana a la Ermita de dicha santa» (OA 1889); «Acta entre Osor y Anglés des de la Petxa de San Martín hasta la *montaña de Sta Bárbara*» (OA 1927); «*Santa Bárbara*» (Amill. 1944).

El nom de la serralada prové del de la capella.

V. *Santa Bàrbara, capella de*.

Santa Coloma, camí de [kə'miðə'səntəku'lomə]

Continuació del camí Ral de Vic que prové de Sant Hilari Sacalm i arriba fins al coll de Roscall, des d'on es dirigeix vers Anglès i Girona en direcció NE, vers Brunyola cap a SE i Castanyet i Santa Coloma de Farners més al SSE.

639. Santuari sufragani de l'antiga parròquia de Sant Amanç. La primera referència històrica data de 1310 i encara ara conserva elements gòtics del segle XV. Tanmateix, fou restaurada i embellida en els darrers anys gràcies al grup anglesenc anomenat Amics de Santa Bàrbara.

«*Cami Real de Osor a Santa Coloma*» (Hip. 1853); «dos caminos que conducen el uno a Bruñola y Santa Coloma de Farners» (OB 1889); «*camino de Santa Coloma*» (FP 1893); «*camino de Osor a Santa Coloma de Farnés*» (Amill. 1947).

El nom de la via de comunicació prové de la capital comarcal a la qual es dirigeix. El nom del municipi, com assenyala Borrell i Sabater (2002, p. 3), prové de la màrtir que en el segle III fou morta a Sens (Borgonya), i el segon element, *Farners*, data del segle XI i provindria de la quantitat de molins fariners existents en el seu terme durant l'alta edat mitjana,⁶⁴⁰ hipòtesi amb la qual coincideixen bona part dels estudiosos, com Dalmau i Casanovas (1969, p. 47), Balañà (1989, p. 220), Coromines (*OnCat.*, IV, p. 194), Alcover i Moll (*AlcM*, 5, p. 750), Moreu-Rey (*ENL*, p. 88) i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 154).

Santa Creu (d'Horta), camí de [kə'miðə'saŋtə'krew]

Malgrat que són diverses les vies de comunicació que condueixen a l'església de Santa Creu d'Horta, les més habituals que reben aquesta denominació són el camí que surt d'Osor, del prat de les Hortes, i que discorre en direcció sud; el que prové de Castanyet en direcció nord-oest, i el que prové d'Anglès i de Santa Bàrbara, en direcció sud-oest.

El nom es forma a partir de l'antiga església, que també dóna nom a tota la contrada.

Santa Creu (d'Horta), carena de [kə'renəðə'saŋtə'krew]

Amb aquest nom ens han fet referència a la carena en la qual es localitza l'església de Santa Creu d'Horta.

V. *Santa Creu (d'Horta), església de*.

Santa Creu (d'Horta), església de ['saŋtə'krew]

Església de l'antiga parròquia sufragània de Sant Pere d'Osor. Localitzada al sud-est d'Osor, dóna nom a aquesta zona meridional. La trobem l'any 902, i es tracta d'un dels indrets guilleriencs documentats més aviat.⁶⁴¹ Montsalvatge l'esmenta erròniament en plural, com a *Santes Creus*, «San Bernardo de Osor. *Capilla* pública situada en el manso Subirá de *Santas Creus*», error que també comet Juli Serra el 1890, que l'anomena *Las Santas Cruces de Horta*.

«*Parrochie sancti Petris Vallis Ausor sive Sancta Crucis*» (LFM 1068); «*Sancte Crucis de orta*» (Not. 1285); «*Sancte Crucis de Orta*» (Not. 1334); «*parrochia*

640. DALMAU I CASANOVAS (1969, p. 47) indica que la vall de Santa Coloma de Farners apareix esmentada per primer cop en un document del segle IX, concretament de l'any 898: «*rivolum qui vocatis vallis urcea et pervenit ad Sanctam Columbam*».

641. Per a més informació, podeu consultar els treballs de PLADEVALL (1980, p. 12-13), BRUGUERA i RAMIÓ (1997, p. 34-35) o BRUGUERA (2002a, p. 19).

Sancte Crucis de Orta» (Capb. 1446); «alou de l'església de la parròquia de Santa Creu» (FI 1562); «Hermita Sta Creu de Horta» (OS 1927); «Parroquia de Santa Cruz» (Amill. 1944).

Es tracta d'un hagiotopònim compost un dels elements del qual és *Santa Creu* —forma simple amb què se l'anomena col·loquialment—, que prové del fet que fins al segle XIV s'hi venerava la Santa Creu, tot i que des d'aleshores ençà està dedicada a sant Jaume. *Horta* prové del nom comú, feminització de *hort*, i fa referència a la important quantitat de conreu de regadiu que existeix a la zona, consideració amb la qual també coincideix Navarro Colás (1963, p. 76), que anota: «en el caso que nos ocupa, la palabra horta tiene su primitivo valor semántico, debido a que la ermita citada tiene a sus pies abundantes tierras de regadío contrastando con los altos bosques que la rodean». El mot prové del llatí vulgar nomenatiu plural *HORTA*, 'els horts' (DEM, p. 232).

V. *Davant de Santa Creu (d'Horta)*, **Obra de l'Església de Santa Creu*.

Santa Creu (d'Horta), **hostal de**

«*Hostal de Santa Cruz*, cuadrante S.E.» [hi residien sis persones] (Pad. 1939).

Antiga casa que devia haver estat hostal i devia situar-se al veïnat de Santa Creu d'Horta.⁶⁴²

El nom de l'hostal prové del de la parròquia o de l'indret en el qual es localitzava, Santa Creu d'Horta.

V. *Santa Creu (d'Horta)*, *església de*.

Santa Creu (d'Horta), **puig de**

Terme recollit per Pladevall (1980, p. 12) referit a la carena on localitzem l'església de Santa Creu d'Horta; diu: «Es troba al centre de la vall de Santa Creu o d'Horta, a la que ha donat nom, en un indret, en part aturonat, anomenat pels documents **Puig de Santa Creu**». Nosaltres no hem documentat aquesta forma del nom de lloc, malgrat que Pladevall indica que l'obté a partir de documentació escrita.

V. **Puig de Santa Creu*.

Santa Creu (d'Horta), **rectoria de** [rəktu'riəðə'santə'kreu]

Edifici unit a l'església de Sant Jaume de Santa Creu d'Horta que se l'ha considerat una casa; de fet, Pladelasala (1960, p. 375) l'esmenta com a «mas».

«*Casa Rectoral de Santa Creu*» (Hip. 1859); «*Casa Rectoral de Santa Cruz de Horta*» (Pad. 1880); «*Casa Rectoral de Santa Cruz de Horta*» (Pad. 1885); «*Rectoría de Santa Cruz*» (Pad. 1930); «*Rectoría de Sta Creu de Horta*» (DFP 1963).

642. Tenim notícies de dos hostals situats a Santa Creu d'Horta, un a l'Espinau i l'altre al Sobirà; desconeixem si del que parlem es podria tractar d'algun d'aquests dos o bé d'un altre que ens és desconegut.

El nom de la casa rectoria prové del de l'església.

V. *Santa Creu (d'Horta), església de*.

Santa Creu (d'Horta), riera de [ri'erəðə'saŋtə'krew]

Forma poc freqüent, però recollida oralment i per escrit, de referir-se a la *riera de Gironella, de la Grevolosa* o *de les Mines*. També l'esmenten així diverses guies excursionistes, «*Riera de Santa Creu d'Horta* o la *Gravalosa*» (CEC 1924) o «*el Torrent de Santa Creu* o de la *Gravalosa*» (Cardós).

«Lo dit Mas Bayer [...] Afrontant asolixent ab la *Riera de Santa Creu*» (Llev. 1731); «*torrent de Santa Creu de Horta* que té principi a la font del Parral» (FI 1754); «*Riera de Santa Creu*» (Escrip. 1769); «*Riera de Sta Creu*» (CD 1785).

En aquesta ocasió, l'hidrònim prendria el nom de la zona o parròquia en la qual neix, *Santa Creu d'Horta*.

V. *Santa Creu (d'Horta), església de*.

Santa Creu (d'Horta), veïnat de ['saŋtə'krew]

Antiga parròquia de *Santa Creu d'Horta* on s'inclouïa un bon nombre de masos, alguns de tan significatius com el *Sobirà* o ca n'*Iglésies*. Com a parròquia i veïnat apareix esmentat per Coromines (*OnCat.*, IV, p. 422): «*Santa Creu d'Horta*, vella parròquia rural, masos escampats entorn de l'església. De *Santa Creu*, entre *Osor* i *St Hilari*. Avui generalment només en diuen “*Santa Creu*”», «*d'Horta* només en els escrits» anota *Casacuberta*, 1920, «a *St Hilari, Osor* i *Sta Coloma* i jo també en aquests llocs i en els masos mateixos». També és esmentat per *Pascual Madoz* (1985, p. 189) i *Botet i Sisó* (1980, p. 998), que l'anota com a «*lo llogaret de Santa Creu d'Horta*».

«El *veynat de Santa Creu de Horta*» (FNA 1801); «*Santa Creu*, ruta n. 11» (GR 1956).

El nom del veïnat s'origina en el de l'església.

V. *Santa Creu (d'Horta), església de*.

Santa Francisca, carrer de

«*Calle Santa Francisca* de la colonia *Clerch*» (LA 1912).

Carrer de les *Mines d'Osor* quan se l'anomenava *colònia Clerc*.

Es tracta d'un nom de carrer sense continuïtat i de caràcter religiós.

Santa Margarida (de Vallors) ['saŋtəmərɣə'riðəðəβə'lors]

Antiga parròquia sufragània de *Sant Hilari Sacalm* existent, segons *Serradesanferm i Pladevall* (1986, p. 44), des del segle x, ja que es documenta per prime-

ra vegada l'any 938, «in comitatu Ausona, in parr. *Sta Margarita in Vallorci*». Geogràficament, se situa a l'est de Sant Hilari Sacalm, afronta amb Osor i Santa Creu d'Horta pel vessant meridional del terme i hi inclou el santuari del Pedró.⁶⁴³

«*Valloris*» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 951); «*Sancte Margarida de Valors*» (Not. 1334); «*Parrochie Sancte Margaryte de Vallors*» (Capb. 1446); «*Parra de Santa Margarida de Vallors*» (Llev. 1731); «*parroquia Santa Margarida de Ballors*» (Llev. 1792).

El topònim és esmentat explícitament per Coromines (*OnCat.*, VII, p. 437), el qual indica que tant Casacuberta, el 1920, com ell mateix sempre l'havien oït de manera simple, *Santa Margarida*. Més endavant, el mateix autor considera que, etimològicament, el nom és d'origen bascoide i en fa una extensa i complexa explicació. Tanmateix, Dalmau i Casanovas (1969, p. 46) considera que podria provenir d'un nom propi llatí *URSUS* o *URSIVS* o bé tractar-se d'un zootopònim amb el significat de 'vall d'òssos', sentit que també anota Moreu-Rey (ENL, p. 69), que, però, n'ofereix un altre que el relacionaria amb l'arbre, el llorer (ENL, p. 61), caràcter fitotoponímic que també recull Danés (1986, p. 6) quan afirma que, aleshores, el topònim significaria 'vall dels llorers'.

Santa Maria i Sant Tomàs, altar de

«*Altar de Santa Maria y Sant Tomás*» (LV 1701); «Lo Benefici de *Sta Maria y St Thomas* en la Yglesia de Osor» (Llev. 1731); «*Santa Maria y Sant Tomás* en la Yglesia de Osor» (Llev. 1792).

Antic altar de l'església de Sant Pere, que, com anota Pladevall (1980, p. 9), data del segle XIII: «A mig segle XIII es va afegir a l'altar de Sant Tomàs l'advocació i una imatge de Santa Maria i per això es va dir en endavant altar de Santa Maria i Sant Tomàs».

Hagiotopònim compost perquè en el mateix altar es veneraven dues imatges.

Santoni

«Una pessa de terra situada en lo Terma del Castell de Rupit Parra de Susqueda en lo lloch anomenat *Santoni*; Afronta en altre honor anomenat *Santoni*; a mitg dia en honor llur mediant Torrent Denafreu; a ponent en dit honor anomenat *Santoni*; y a tremuntana en honor del Mas cerver» (Llev. 1731); «De Coll y Badia la Confessió del Mas Call y Mas Collich y la de *San Toni* y la de Rocadell» (full solt dins l'original del Llev. 1731 en llatí de l'AFF).

Indret que es localitzava als límits parroquials i municipals entre Osor i Susqueda a la zona del Cerver.

643. Per a més informació, es pot consultar PLADEVALL (1958), «Parròquia de Santa Margarida de Vallors», *Ausa* [Vic], vol. III, p. 125-134, i SERRADESANFERM i PLADEVALL (1986, p. 44- 45).

Grafiat separatament al segon document, semblaria tractar-se d'un hagiopònim, com assenyalàrem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 379); tanmateix, no és una hipòtesi gens segura, ja que podria tractar-se d'una aparença de nom de sant però en realitat ser una forma aglutinada amb l'article salat, *S'Antoni*, i, doncs, una forma antroponímica. Tot plegat, però, només són hipòtesis que amb els esments de què disposem no es poden demostrar.

Sants, sot dels

Topònim que recull Navarro Colás (1963, p. 91) i situa a l'est del mas el Veguer i del Fonollet, un afluent de la riera d'Horta per la banda est.

La mateixa estudiosa indica que es tracta d'un hagiopònim provinent d'una tradició toponímica: «Según una tradición en el lugar citado había un olivo gigante que una vez cortado sirvió para tallar una imagen de San Pedro sita en el altar mayor de la parroquia de Osor y por esto se le llama *Sot dels Sants*». De totes maneres, cap dels informants ens ha narrat aquest relat.

Santuari del Coll, partida de terra del

«*Lloch dit el Coll*» (Llev. 1731); «*partida santuari de Nostra Señora del Coll*» (Cad. 1785); «*Partida El Priorato de la Virgen del Coll* del párroco de N. S. del Coll, linda N. con término de Susqueda, S. con manso Salvá, O. manso Salró» (Amill. 1944); «*finca el priorato de la Virgen del Coll*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje Ermita del Coll*» [inclou vint-i-cinc peces de terra de dos propietaris diferents, un camí i un cementiri a més del santuari] (Cad. 1960).

Es refereix a les terres de propietat directa del santuari del Coll. Es localitza entre els municipis d'Osor i de Susqueda i havia format part de la parròquia de Santa Maria del Coll.

El nom, òbviament, ve del fet de localitzar-se prop del santuari romànic i perquè n'havien estat propietat directa.

V. *Coll, santuari del*.

Sapersa

«Mas anomenat Mas Coral dirruit y a dit Mas Pidemunt unit [...] Afronta asolixent en honor del Mas Pidevall anomenat *Sapersa*» (Llev. 1731).

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc, encara que, com ja esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1995, p. 391), podria tractar-se d'una metàtesi de *Sapresa*, ja que és molt possible que el lloc es localitzés prop de la riera d'Osor; si fos així, derivaria del verb *prendre* i tindria el significat de 'resclosa' amb l'article salat fossilitzat aglutinat, com passa amb el llogarret proper anomenat *Sant Martí Sapresa*.

Saplantada

«Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Sarsanedas anomenada *la Plantada*» i «Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Saplantada* [...] Afronta [...] a mitgdia y ponent en honor de llur Mas Rajol» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra anomenada *Plantada*» i «Pessa territori vulgarment dit *Saplantada*» (*Llev.* 1792).

Llocdit localitzat entre les propietats de can Cercenedes, el Rajol i el Baier.

Grafiat en dues ocasions amb l'article salat fossilitzat i aglutinat al nom i dues més de manera simple.

Creiem que, etimològicament, el topònim prové del nom comú *plantada*, 'terreny de sembradura', que, segons Coromines (*DECat*, VI, p. 589, i *OnCat.*, VI, p. 238), es referia sovint a oliverars. Prové, per tant, del participi femení singular del verb *plantar*.

Sapollanc

«Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor, y en lo lloch anomenat *Çapollanch*» (*Llev.* 1731).

Peça de terra que afrontava amb les propietats dels masos el Fonollet, la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall.

Etimològicament, sembla referir-se a la forma arcaica del nom d'arbre *pollancre* (*AlcM*, 8, p. 722), amb aglutinació de l'article salat, en el sentit 'el pollancre'. Ara bé, es refereix a una zona de castanyers, i a Osor l'arbre es pronuncia ioditzat, per la qual cosa ens sorprèn que aparegui amb *-ll-* i no pas amb *-i-* o *-y-*.

Sarareny, hort

«Orto vocato *Sarareny*» (*Capb.* 1446).

Tros de terra de conreu de situació desconeguda.

També ens és incert l'origen i el sentit del nom, malgrat que semblaria tractar-se d'un llinatge que documentem, encara que sigui de manera esporàdica, a Osor durant el segle xv, «*en Sarareny*» (*Capb.* 1446).

Sarbocer

«Petia terra vocata *sarboser*» i «pètia terra locum vocato *Sarbossen*» (*Capb.* 1446); «Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra anomenada *Sarbossen* [...] Afronta a solixent ponent y tremuntana en honor de llur Mas Pons Queros y a mitg dia ab lo Mas Claver» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra boscosa nomenada vulgarment *Sarboser* de Antoni Carbonell y Bassas» (*Llev.* 1792).

Indret que es localitzava entre Osor i Querós, entre els masos el Carbonell d'Osor i Claver i Querós de Sant Hilari Sacalm.

Aglutinació de l'article salat fossilitzat amb el nom derivat de *arboç* amb el sufix collectiu *-er* en sentit de 'bosc d'arboços'; per tant, un fitotopònim collectiu.

Sardina, font d'en [ˈfɔndənsərˈðinə]

Font situada a Santa Creu d'Horta, entre la font del Rupit i la de la Guinarda, vers el mas el Sobirà, en una zona boscosa de castanyers.

«Perxada *font d'en Sardina*» (PSOB 2002).

Segons ens comentaren, el topònim prové d'un malnom individual molt estès arreu del domini lingüístic, desconeixem, però, la relació entre el lloc i la persona i les causes per les quals se l'anomenava *en Sardina*.

V. *Font d'en Sardina*.

Saresclosa, borda

Petit mas que solament esmenta Pladevall (1962*b*, p. 285) arran de l'estudi del desaparegut manual d'entre 1316 i 1318; diu: «Resclosa o *borda de Sa Resclosa*, pròpia dels Recs, entre el torrent d'en Recs i la riera d'Osor, establerta el 28 de febrer de 1317, al matrimoni Pere Coll i Elisenda».

Atès que la casa sembla que se situava prop de dos cursos d'aigua, és possible que el topònim s'originés en el nom comú en el sentit de 'paret, palissada o munt de pedrenys col·locat a través d'un riu, canal o altre corrent d'aigua, per a alçar el nivell d'aquesta i desviar-la del seu llit cap a un rec, molí, etc.', del llatí *RECLAUSA*, variant de *RECLAUSA*, 'tancada' (AlcM, 9, p. 405).

Sariera, vinya

«Una pessa de terra buscosa de pertinències de llur mas Banchs nomenada *Vinya Çarriera* [...] Afronta asolixent en honor del Mas Masferrer; a mitg dia en honor den Crosa del Mas Riera» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra boscosa de pertinències del mas Banchs lloch nomenat *Vinya Sariera*» (*Llev.* 1792).

Antiga peça de conreu de vinya que es localitzava prop del Bancs.

La proximitat al mas Riera i a la riera d'Osor ens fa creure que, possiblement, es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat fossilitzat i el substantiu *riera*; tanmateix, el nom també s'hauria pogut originar en el llinatge documentat a Osor durant els segles XVI i XVII i que havia pertangut a una de les grans famílies de la vall d'Osor⁶⁴⁴ encara als segles XVI i XVII.⁶⁴⁵

644. Per a més informació podeu consultar CARRERAS CANDI (1911, p. 84) i PLADEVALL (1962*b*, p. 298).

645. Així, documentem una «Escriptura de precari i nou establiment atorgada per Miquel Sarriera y de Gurb senyor de la vila i vall d'Osor i de la casa i honor de Recs y de Puig Ferran» (Rip. 1562) i

Saroca, mas

«*Mansi de Sarocha*» (PFM 1343); «*Mansi de Sarroca*» (*Capb.* 1446); «*mas de saroca*» (FM 1563); «*Duas mansatas dirutas et inhabitatas scitas in Parrochia Sacri Petri de Osorio; mansata vulgo vocatus Delaroca*» (PFM 1583); «*masos Roca y sa Rocha dirruhits y a llur mas Coma units*» (FM 1731); «*masos Roca y sarroca*» (*Llev.* 1792).

Antic mas localitzat entre el Carbonell, la Coma, el Bosquets de Querós i el Boscà, a la zona del coll de Querós. De vegades se l'anomena *mas Solroca*.

Creiem que és un topònim format per aglutinació — excepte en l'esment de l'any 1731 — de l'article salat — excepte el 1583 — i el genèric pròpiament dit *roca*, 'massa de matèria mineral de la superfície de la terra', del llatí *ROCCA*, un mot pre-romà d'origen incert (DEM, p. 370).

Sarrancada, font

«*Fonte sarranchada*» (*Capb.* 1446).

Antiga font que potser es localitzava vers el mas Arrancada.

Creiem que es tracta d'una grafia aglutinada de l'article salat *sa* i el nom *Arrancada*, possiblement referit al mas homònim.

V. **Arrancada, mas*.

Sasala, camp

«Una pessa de terra situada en dita Parra, regadiu y prop lo *camp* anomenat *Sasala* [...] Afronta asolixent ab lo Torrent que devalla de la Mata» (*Llev.* 1731).

Peça de conreu situada entre la partida de la Mata i la dels Camps de n'Albereda.

Aglutinació de l'article salat fossilitzat i el nom *sala*, tot i que desconeixem si té el sentit de 'cambra gran' o bé del llinatge documentat a Osor des del segle XIV, «Miquel de Sala» (*Man.* 1316), fins als nostres dies, que es manté com a primer i segon cognoms.⁶⁴⁶

Saserra, coll de

[*'koʎdəsə'serə*]

Pas de muntanya situat en els límits entre Osor i Susqueda, al sud del santuari del Coll i al nord del mas el Gascó. Apareix esmentat en la cartografia com a «*Coll Sasserra*» (MAPA 1) i «*Coll Saserra*» (MAPA 2).

«la senyora dona francisca *Çarriera* y de Pons senyora de Vila y terme de Ozor y de la torra de Rechs y de la casa de puig farran» (Rip. 1639).

646. Segons el Pad. 2002, amb tres casos, un com a primer cognom i dos com a segon.

«Serrat de *Coll de Saserra*» (Escrip. 1781); «El punto conocido por *Coll saserra*» (IGCOS 1927); «Mojón nº 8 Colocado en el punto conocido por *Coll Sasser-ra*» (OS 1927).

Com ja assenyalava Danés (1986, p. 4), «*Coll de Saserra*, prop de la Mare de Déu del Coll, manté l'article salat», es tracta d'una aglutinació amb l'article salat fossilitzat i l'orònim *serra*, 'cadena de muntanyes', del llatí *SĒRRA* (DEM, p. 386).

Saserra, mas

«*Manso saserra*» (Escrip. 1605); «*casal Saserra*» (Escrip. 1781).

Possiblement, es tractava d'una casa situada prop del coll homònim.
V. *Saserra, coll de*.

Sastre, cal

[ˈkalˈsastɾə]

Casa situada al carrer Major, antigament a la Plaça, i en la qual fins no fa gaire anys hi havia hagut una sastreria.

Per tant, es tracta d'un nom de casa que prové de l'ofici i que no té cap relació amb el llinatge que documentem a Osor des del final del segle XVII fins a la primera meitat del segle XX.

Sastrellarg, cal

[ˈkalˈsastɾəˈɫark]

Casa situada al carrer de Catalunya.

Es tracta d'un nom compost provinent d'un doble malnom individual, «Josep Ribas alias *lo sastrellarch*» (FN 1816),⁶⁴⁷ originat en l'ofici i potser en l'adjectiu, que devia fer referència a l'alçada del qui rebia aquest sobrenom.

Sastrellarg, vinya d'en

[ˈbɪjəðənˈsastɾəˈɫark]

Feixes de conreu de vinya, d'avellaners i d'altres arbres fruiters que es localitzaven a la part més oriental de la partida de Puig-rodon.

El nom de la vinya, ara una pineda, prové del fet que havia estat propietat del portador del malnom.

V. *Sastrellarg, cal*.

647. Encara a finals del segle XIX, el propietari d'aquesta casa tenia com a llinatge la forma *Ribas*: «Casa de bajos y dos pisos señalada de número, sita en la calle del Cementerio de la villa de Osor, cuya superficie consta lindante a Oriente y Mediodía al frente con dicha calle; á Poniente con Salvador Margarits hoy Felipe Pidevall y á cierzo con un camino [...] José Bruguera y Ribas según la certificación de la acta de su defunción presentada falleció en seis Febrero de mil ochocientos setenta y uno a la edad de cuarenta y tres años habia adquirido la finca de este número por donación que le otorgó Jaime Ribas» (Escrip. 1902).

Sastric, cal

[ˈkalsəsˈtrik]

Casa situada al carrer Major.

Es tracta d'un derivat diminutiu del nom d'ofici *sastre* amb el sufix *-ic*, segurament per indicar poca corpulència i per diferenciar-lo d'altres malnoms originats en el mateix ofici.⁶⁴⁸

Satonella, mas de

«*Sa Tonella*» (FI 1331); «El mas Roscay, antigament *mansada Tunella*» (FI 1562); «Una pessa de terra prop lo Mas Soler; afronta [...] a ponent part ab lo *Mas de Satonella* y part ab lo Mas de la Vena» (*Llev.* 1731).

Antic mas que podria haver-se tractat del *Roscall* o bé d'una casa de la seva propietat, prop d'aquest mas i en direcció a la Vena, a Santa Creu d'Horta.

Creiem que es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat arcaic i el mot *tonella*, que, com esmentàvem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 194), podria ser un malnom feminitzat de *tonell* o un derivat de *tona*, del llatí *TUNNA*, 'tona, bóta', amb caràcter topogràfic, com ocorre en relació amb el municipi osonenc *Tona*. Tanmateix, també podria ser un derivat, possiblement diminutiu, de *tuna*, 'cova'.⁶⁴⁹

V. **Solà de Satonella*.

Sau

V. **Vilanova de S*.

Sau, camp

[ˈkamˈsaw]

Antiga peça de conreu situada prop de la Codina, al nord d'Osor.

«*Feixa terre vocata de ces Saus*» (*Capb.* 1560).

Homònim de l'agregat de Vilanova de Sau, es tracta d'un topònim d'origen incert, com assenyalen Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 186); tanmateix, com coincideixen a indicar Coromines (1965, p. 385), Balañà i Abadia (1989, p. 168), Moreu-Rey (ENL, p. 155) i Alcover i Moll (*AlcM*, 9, p. 769-770), sembla que és promà i, com esmenta més endavant Coromines mateix (*OnCat.*, VII, p. 60), és possible que inicialment es tractés d'un nom fluvial.

648. Observeu que en un espai força reduït existeixen diversos noms de casa relacionats amb la sastreria, *cal Sastre*, *cal Sastrellarg*, *cal Sastric*, *can Narcís Sastre* i, possiblement, *can Collbotó*. Això ens mostra la importància que havia tingut aquest ofici pretèritament a Osor. Lingüísticament, és interessant d'observar com per diferenciar-los hi trobem la forma primitiva, una forma derivada i dues de compostes.

649. Si fos així, evidentment, la grafia seria *Satunella*.

Saule, pla de [ˈplaðəˈsawlə]

Espai situat a Santa Creu, sota el Viurevol, una zona boscosa de castanyer.

«Perxada *pla de Saula*» (PSOB 2002).

Es tracta d'un fitotopònim, un nom d'arbre sinònim de *salze* en una varietat dialectal «usual avui a tot l'antic bisbat de Girona, zona vigatana i Vallespir» (DECat, VII, p. 638). Per tant, prové del llatí *SALICE*, 'salze' (DEM, p. 378).

Saule, prat de

«Loco vocato *prat de Saule*» (*Capb.* 1446).

Topònim pretèrit homònim del pla actual però amb una situació diferenciada, ja que aquest es localitzava prop del Carbonell, a la zona més occidental d'Osor.

L'origen etimològic deu trobar-se en el terme dialectal del nom d'arbre *salze*, del llatí *SALICE*, que podria tenir sentit col·lectiu.

Sauleda, camp d'en, o hort d'en Sauleda

«Un Camp situat en dita Parra anomenat *Camp den Sauleda*» i «lo hort den *Sauleda*» (*Llev.* 1731); «lo territori anomenat los *Horts den Sauleda*» i «Pessa de terra nomenada *Campsauleda*» (*Llev.* 1792); «*Camp den Sauleda*» (FN 1819); «lo camp den *Sauleda*» (*Hip.* 1854); «*camp den Sauleda*» (*Amill.* 1862).

Gràficament, apareix amb dos genèrics fonamentalment sinònims, *hort* i *camp*, que indiquen zona de conreu; en un cas fins i tot és en plural, cosa que fa pensar en una petita partida de la qual, però, desconeixem la situació, malgrat que no semblaria gaire allunyada d'Osor. En un cas de 1792 hi ha aglutinats el genèric i l'específic sense enllaç, un enllaç que sol ser l'article personal precedit de la preposició *de*.

El fet que el nom propi vagi precedit de l'article personal ens fa creure en un topònim d'origen antroponímic, en un llinatge documentat a Osor des del final del segle xv fins a mitjan segle xviii, incloent-hi un cap de casa, «Bartolomeu *Sauleda*» (*Man.* 1553). Segons Moll (ELC, p. 242), és un llinatge derivat col·lectiu de *saule*, sinònim de *salze*.

Sauledes

«Fexa loco vocato *Sauledas*» (*Capb.* 1446).

Indret que sembla que era en parròquia de Santa Creu d'Horta.

Topònim en plural; desconeixem si es tracta d'un derivat col·lectiu de *saule* (AlcM, 9, p. 770) o de l'aglutinació de l'article salat *sa* i la variant *auleda*, del llatí *ILICETA*, col·lectiu llatí de *ILEX*, 'alzina' (*OnCat.*, VII, p. 62), amb el significat de 'l'alzinar, l'aulet'.

Saules, les

«Una pessa de terra anomenada *las saulas* afronta amb en Carbonell» (Llev. 1731);
 «Pessa de terra ab alguns castanyers nomenada vulgarment *Las Saulas*» (Llev. 1792).

Antiga peça que es trobava al veïnat de Querosell, entre els masos la Coma, al qual pertanyia, i el Carbonell.

Homònim del torrent, l'origen etimològic deu ser el mateix, en el llatí *SALICE*, 'salze', en una forma dialectal i plural.

Saules, torrent dels

«*Torrente de Saula*» (Capb. 1446); «Una pessa de terra boscosa situada en lo lloch anomenat *Torrent dels Saulas*» i «Dos pessa de terra una bosch situada en lo lloch antigament dit Masferrer cerca la Riera de Gironella [...] afronta [...] a mitg dia ab la Riera de Gironella, a ponent ab lo *Torrent den Saula* y a tremuntana ab llur Mas Yglesias» (Llev. 1731); «territori nomenat Lo *Torrent dels Saulas*» (Llev. 1792).

Gràficament, cal destacar l'aparició de formes singulars i plurals així com l'ús inadequat de l'article personal *en* en un esment de 1731, ja que per la situació, prop de ca n'Iglésies, es tracta del mateix que els dels altres documents i, a més, no hem documentat *Saule* com a llinatge osorenc en el decurs de la història.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim col·lectiu plural que indica presència de salzes prop del curs d'aigua, de fet, el *salze* o *saule* és un arbre propi de zones properes a sots, rius o torrents. S'origina, doncs, en el llatí *SALICE*, 'salze' (DEM, p. 378).

Saulina, mas

«Mas anomenat *Mas Saulina* dirruit y a dit Mas Pidemont unit» (Llev. 1731);
 «Tot lo *mas* nomenat *Saulina* dirruit y al mas Pidemunt agragat» (Llev. 1792).

Antic mas que es localitzava prop del Pidemunt, del qual era una propietat.

Forma aglutinada de l'article salat arcaic fossilitzat *sa*, del llatí *IPSE*, i el nom comú *aulina*, 'alzina'.

V. **Aulina*, *mas*.

Saulina, pla

«Una pessa de terra anomenada Longañas [...] Afronta [...] a mitg dia en honor den Funollet anomenat Artiga den forment y part ab la confrontada pessa de terra anomenada *Plan Saulina*» (Llev. 1731).

Zona planera que sembla que se situava vers l'antic mas Gausac, al sud del Funollet, no lluny del Gelats i del pla de la Vella, al sud del terme municipal osorenc.

Gràficament, només cal esmentar el manteniment de la *-n* final etimològica en el genèric.

Etimològicament, creiem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat i el substantiu *aulina*, variant fonètica de *alzina*, possiblement amb sentit col·lectiu.

Saurina, puig

«El Serrat que puja de la creu del coll sa Codina al *puig Saurina*» (FI 1628).

Cim de muntanya situat a Santa Creu d'Horta, probablement a l'est del Triador i el Bosquet i al sud del Collsacodina i de la Molina de n'Iglésies i cal Rector.

Desconeixem si l'orònim prové del llinatge, ja que només hem documentat a Osor la forma *Saurí*, i és posterior al topònim, entre 1764 i 1947, i del qual podria ser una feminització.

Savall, mas

«*Mansi sauall*» (Not. 1285); «*mansi de za Val*» (Man. 1316); «Petru de baçada, Saval et camps ça dauesa» (Not. 1334); «*Mansi de Valli*» i «*mansum vocatum savall*» (Capb. 1446); «Possessió de terra de castanyers territori dit Rigavelos de pertinències del *mas Savall*» (Llev. 1792).

Antic mas que havia estat de propietat de ca n'Iglésies, que es localitzava prop del Bosquet. Pladelasala (1960, p. 374) el situa més al nord-oest, ja que anota que prop de can Pelleringa «Antiguamente había por aquí *La Vall* y *L'Armengol*»⁶⁵⁰ Pladevall (1962b, p. 286) també l'esmenta amb la forma simple i com a mas de Santa Creu d'Horta: «*Vall*, de domini i propietat dels Recs, habitat per en Pere de za Val».⁶⁵¹ Elvis Mallorquí (2005, p. 97) el recull com un mas de l'esmentada parròquia sense afegir-hi comentaris.

Gràficament, cal assenyalar la forma no palatalitzada de 1316 i 1334 i les formes simples, sense article salat aglutinat, *Vall* de 1316 i 1446. De fet, creiem que el topònim és una aglutinació de l'article salat arcaic *sa*, del llatí *IPSE*, i l'orònim *vall*, 'depressió allargada del terreny entre muntanyes', del llatí *VALLE* (DEM, p. 431).

Savall, torrent

«*Torrente des mas Vall*» (Man. 1316); «*Riaria de Valle*» (Capb. 1446); «lo *Torrent Savall*» i «lo *Torrent Çavall*» (Llev. 1731).

650. Observeu que va precedit de l'article definit femení i no pas del salat, possiblement, per un error de còpia o de lectura, ja que no és gens freqüent l'ús de la forma *la* davant dels noms de mas.

651. Es pot observar, però, que a la forma antroponímica sí apareix l'article salat arcaic precedint el nom propi.

Sembla que es tracta d'un antic nom del *sot del Bosquet*, un dels que forma la riera d'Horta. Pladevall (1962*b*, p. 258) l'esmenta com un afluent d'aquesta riera.

Grafiat amb la forma simple o precedit de l'article salat arcaic *sa* o *ça*, es relaciona amb el mas homònim perquè hi és pròxim, com evidencia l'esment documental de 1316.

V. **Savall, mas*.

Savina, la [ləsi'βinə]

Zona boscosa amb presència de savines situada al Collsacodina, sota la font de Puig Ventós.

Pronunciat amb assimilació vocàlica, el topònim indica presència d'aquestes coníferes. El terme prové del llatí popular *SABĪNA*, del llatí (HERBA) *SABĪNA*, '(ar-bust) que prové de la Sabina, una regió d'Itàlia' (DEM, p. 381), i té caràcter col·lectiu, ja que no es tracta d'un únic arbre sinó de diversos exemplars.

Savinya

V. **Coma S*.

Savinya, llocdit [l(s)ə'βijə]

Amb aquesta forma es fa referència a un indret en el qual s'havia localitzat una zona de conreu de vinya que actualment és una zona boscosa d'alzina entre les propietats del Masferrer i la peça de terra anomenada *el Regadiu*.

«Lo lloch dit *Saviñya*» (Llev. 1731).

Nom de lloc que recorda l'antic conreu de vinya amb presència de l'article salat fossilitzat —que en algun cas oral ja hem notat substituït per *la*— i *vinya*, del llatí *vĪNĒA*, 'camp plantat de vinya'.

Savinya, puig

«El quintà de *Puig Savinya*» (FI 1605).

Situat a Santa Creu d'Horta, devia tractar-se d'un turó prop del qual hi havia conreus de vinya, per tant, una aglutinació de l'article salat *sa* i el nom *vinya*, 'camp plantat de vinya'.

Sec

V. *Roure S*.

Sec, puig

[ˈputʃˈsɛk]

Turó de poca alçada situat prop de can Cercenedes.

Possiblement, és un topònim originat en l'adjectiu *sec*, 'mancat d'humitat'; de fet, es tracta d'un espai on l'aigua no abunda, raó per la qual s'hi va construir una bassa que rep el mateix nom.

V. *Puig Sec*.

Segimon, casa

«*Casa Sagimon* hi viu Joan Corbera» (LA 1817).

Nom d'una casa de la qual desconeixem la situació, que degué originar-se en el prenom, ja que com a llinatge no el documentem a Osor, un nom d'origen germànic, de *Sigmund*, 'que protegeix per la victòria', segons indica Albaigés (DNP, p. 295).

Seitund, altar de

Nom que rep una ara votiva romana que es calcula que data de mitjan segle II dC o de la segona meitat d'aquest segle, conservada al Museu Episcopal de Vic, amb el número d'inventari 16494. Es localitza prop del mas el Terror, en municipi de Susqueda però antiga parròquia del Coll, al vessant nord-oest de Sant Benet, relativament a prop del santuari del Coll.

El terme prové de l'antiga divinitat cèltica, que s'hi honorava, ja que hi ha un epígraf gravat que diu, en llatí, «Al déu Seitund»; es tracta, possiblement, de l'assimilació d'una divinitat indígena dins la religió romana.⁶⁵²

V. *Terrer, el*.

Selva, bosc de

«*Bosc nomenat de Selva*» (Man. 1316).

Antic bosc que sembla que era de castanyers i es localitzava a Santa Creu d'Horta. Pladevall esmenta (1962b, p. 280) a partir d'un document del segle XIV: «en Berenguer de Mir, parròquia de Santa Creu, el 12 de gener de 1317, ven a Berenguer Cerreda, de la mateixa parròquia, sis explets de castanyers al *bosc nomenat de Selva* al preu de 24 sous». Podria tractar-se d'una forma singular antiga referida a una part de la partida de les Selves, ja que aquesta no es localitza gaire lluny dels límits de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Creiem que es tracta d'un topònim de caràcter tautològic, ja que prové del llatí *SILVA*, 'bosc', que, com ja esmentava Balari (1964, p. 231), es referia a «un lugar lleno de árboles y matas, que le hacen naturalmente frondoso».

652. Sobre aquest altar romà, podeu consultar A. PLADEVALL (1974), «Inscriptions romaines de Catalogne. Gerone, Paris 1991», i una a *Scripta manent: La memòria escrita dels romans*. Catàleg d'exposició MNAC, Barcelona, 2002.

Selves, les¹

[lə'sewβəs]

Partida localitzada a l'est d'Osor i al sud de la riera d'Osor entre les propietats del Simon, el Bosquet, la Grevolosa, la Crosa i la Talaia d'en Bancs. Oralment se l'esmenta amb diftongació i es refereix a una zona boscosa de castanyers i d'alzines.

«*Loco vocato las Selvas*» (*Capb.* 1446); «lo lloch anomenat la Castanyeda de Puigborrell en lo lloch anomenat las Selvas» i «lloch anomenat las Seuvas» (*Llev.* 1731); «Pieza de tierra sita en la Partida dicha Las Selvas limita L. Manso Crosa y un torrente, M. Manso Gravalosa, P. Manso Busquets, T. Manso Simon» (*Cad.* 1785); «Pessa de terra lloch nomenat Las Selvas» (*Llev.* 1792); «Pieza nombrada de las Selvas» (*Amill.* 1862); «Finca las Selvas linda N. manso Talaya y manso Gravalosa, S. E. manso Gravalosa, O. mansos Talaya y Gravalosa» (*Amill.* 1944); «Finca Manso Bayer. A. La Barraca B. Cal Esquerrá C las Selvas» (*DFE* 1959); «Pago o paraje Las Selvas entre la Talaya den Banchs y la Grabalosa» [inclou vint-i-una peces] (*Cad.* 1960).

Gràficament, només cal esmentar la forma diftongada de 1731, *Seuvas*, que respon a la pronúncia actual.

Etimològicament, plural de *selva*, del llatí *sĭlva*, 'bosc', ja que, de fet, encara ara és una zona boscosa, un origen i sentit acceptats per toponomistes com Balarí (1964, p. 231), Moreu-Rey (*ENL*, p. 56) —que concreta que es tracta d'un bosc espès—, Balañà i Abadia (1989, p. 78), Alcover i Moll (*AlcM*, 9, p. 806), Coromines (*OnCat.*, VII, p. 95) o Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 159).

V. **Major de les Selves*.

Selves, les²

«Una *pessa de terra* part castanyers anomenada La Poyanca vuy las Selvas [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat las Selvas [...] a mitg dia en honor del Mas Busquets» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de pertinencias del mas Crosa nomenada Poyanca y vuy las Selvas» (*Llev.* 1792); «Pieza nombrada de las Selvas» (*Amill.* 1862).

Nom d'una o de diverses peces de terra que, metonímicament, prenen el nom de la partida en la qual es localitzen.

V. *Selves, les¹*.

Selves, perxada de les

[pər'ʃaðəðələ'sewβəs]

Perxada que forma part de la partida homònima i que es pronuncia de manera diftongada; concretament, aquesta zona boscosa de castanyer es localitza al sud de la Talaia d'en Bancs.

V. *Selves, les¹*.

Selves, serra de les

«Una Mansada o Mas anomenat sa Sarreda dirruit y a llur Mas Busquets unit [...] Afronta asolixent ab la *Serra de las Selvas*» (*Llev.* 1731).

Nom que devia referir-se al grup de muntanyes situat al nord-oest del Bosquet i al sud-oest de la Grevolosa, vers la Súrria, i que tancaria pel vessant sud la partida de les Selves, que n'originaria el nom.

V. *Selves, les*¹.

Senglar, sot del

[¹soddəlsəŋ'gla]

Curs d'aigua situat vers can Plana que prové del Part i discorre en direcció nord.

«*Torrente vocato del sengla*» (*Capb.* 1562); «*sot del Senglá*» (*Amill.* 1947); «*Sot del Sanglá*» (*DFE* 1951); «*sot del Senglá*» (*Amill.* 1953); «*sot del Senglar*» (*LA* 1966).

Com ja indicàvem a Bruguera (2002*b*, p. 213), creiem que es tracta d'un zootopònim provinent del preuat mamífer per als caçadors, del llatí (PORCUS) SĪNGŪLARIS, 'porc salvatge' (*DEM*, p. 384).

V. *Sot del Senglar*.

Senglars, tancat dels

[təŋ'kaddəlsəŋ'glas]

Zona boscosa situada a la castanyeda de la Font, vora el mas Masferrer.

Es tracta d'un espai tancat, d'on ve el genèric, en el qual la Societat de Caçadors d'Osor tancava porcs senglars perquè s'hi reproduïssin, un nom, per tant, força recent però, alhora, força popular, de caràcter zootoponímic i en plural.

Sense Orella, cal

[¹kal'sensu'relə]

Nom d'una casa situada al carrer de Cercenedes que s'originà en la característica física del portador del malnom individual, la manca d'una orella.

Senyor

V. **Coma de S.*

Senyor, vinya del

«Pieza nombrada *viña del Seño* de Francisco de Asís Margarits» (*Amill.* 1862).

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una peça de terra de conreu de vinya el nom de la qual devia recordar un antic senyoriu en el sentit de 'qui té autoritat sobre un territori', del llatí SĒNĪORE, 'més vell', comparatiu llatí de SENEX, SENIS, 'ancià', que designava els membres més venerables i va acabar suplantant el terme DOMINUS, -I, 'amo, senyor' (*DEM*, p. 385).

Senyora Maria, ca la [ˈkaɫəsəˈjɔrəməˈriə]

Casa situada al carrer de la Peña també coneguda com a *cal Llarg*.

El terme s'originà en el fet que hi anà a viure una dona amb una certa distinció, provinent de Barcelona, a la qual la gent anomenava la *senyora Maria*.

Sepultures, les [ləsəpuɫˈturəs]

Indret situat al nord d'Osor, sobre el Croset, prop dels límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. En aquest lloc es pot trobar un encreuament de camins on també hi ha els límits entre tres propietats particulars. Apareix recollit per l'Institut Cartogràfic Català (MAPA 3) i pel *Nom*. 2004, que les considera una «serra».

«*Las Sepulturas*» (LA 1710); «*las Sepulturas*» (*Llev*. 1731); «*las Sepulturas*» (Del. 1885).

Bruguera i Escorihuela (1996, p. 52) consideràvem que aquest nom es podria haver donat per possibles aparences formals, ja que hi destaquen unes roques especialment planes i el terra està format per pedres planeres que podrien recordar la llosa d'una sepultura; tanmateix, és possible que provingués del fet de tractar-se d'un encreuament de camins i d'un límit parroquial i particular que podrien fer pensar en diferents creus de terme, com si fossin creus de diverses sepultures, és a dir, que podria tenir caràcter metafòric. No tenim constància que s'hi hagi localitzat cap necròpolis antiga.

Sepultures, coll de les, o collet de les Sepultures [ˈkoɫdələsəpuɫˈturəs]

Pas de muntanya situat a les Sepultures, al camí que condueix al mas el Clascar.

«*Coll de las Sepulturas*» (LA 1710); «*Mas Cruzet [...] Afrontan [...] a tremuntana ab lo Coll de las sepulturas*» (*Llev*. 1731).

El nom prové del llocdit homònim, on es localitza el coll o collet.

V. *Sepultures, les*.

Sepultures, perxada de les [pəɾˈʃaðəðələsəpuɫˈturəs]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al llocdit homònim en direcció a pedra Jugadora.

V. *Sepultures, les*.

Sepultures, torrent de les

«Una pessa de terra que fou de pertinencias Mas Clascar en lo lloch anomenat Pedra Jugadora en vista del Plá de Anglés [...] afronta [...] a tremuntana ab dit Mas Clascar tot *torrent amunt de las Sepulturas* fins a Pedra Jugadora alt á lá

Serra en vista de Anglés» (*Llev.* 1731); «*Torrente que descende de las Sepulturas*» (Del. 1885).

Creiem que aquest és un altre nom del *sot del Clascar*, que neix a pedra Jugadora, discorre per les Sepultures en direcció nord-oest i desguassa al Ter.

El nom del curs d'aigua prové del nom del llocdit pel qual discorre.

V. *Sepultures, les*.

Sequer, camp el [ˈkaməlsəˈke]

Antiga peça de conreu situada a tocar del molí d'en Serra, del qual era propietat.

El topònim es refereix a un espai amb poca aigua per contrast amb *el Regadiu*, un derivat de *sec* amb el sufix *-er* en el sentit de 'terra que no es rega o es rega poc'.

Sererols, camí de

«*Via que uenit de Planes et pergit ad Solerols et Cercenades*» (DSMA, 960); «*Via publica quo itur a Sararols*» (*Capb.* 1560).

Camí que devia dirigir-se al mas homònim a la parròquia de Susqueda.

V. **Sererols, mas*.

Sererols, mas

«*Via que venit de Planes et pergit Solerols et Cercenades*» (DSMA, 960); «*Mansi de Sererols*» (*Capb.* 1342); «*Pere de Sererols parroquia Susqueda*» (Cop. 1421); «*Manso Sarerols*» (*Capb.* 1446); «*Mansi de Sararols*» (*Capb.* b 1560); «*Mansi Serarols*» (*Capb.* 1699); «tot lo *Mas Sararols* situat en dita Parra de Susqueda terme de Osor» (*Llev.* 1731); «*Mas Cerarols* unit al mas Codina parr. Susqueda, terme Osor» (*Llev.* 1792).

Antic mas que es localitzava a la zona més septentrional d'Osor, prop del mas la Codina, en parròquia, per tant, de Sant Vicenç de Susqueda.

Grafiat de diverses formes homòfones, *Sererols*, *Sarerols*, *Sararols* i *Cerarols*, etimològicament, sembla que hem de partir de la forma del segle x, ja que si efectivament correspon al mateix lloc —ho semblaria per la proximitat a can Cercenedes de Susqueda— es produiria el que esmenta Coromines (*OnCat.*, VII, p. 116), un diminutiu plural de *soler* amb dissimilació *l > r* i *o > e*; amb aquest sentit coincideix Moreu-Rey (ENL, p. 85) quan es refereix a dos llogarrets del Bages i de la Plana de Vic anomenats *Sererols*. Tanmateix, el fet que al segle xiv documentem la forma «*en sererols*» (*Not.* 1334) i que com a llinatge continuï viu a Osor durant els dos segles següents, xv i xvi, ens fa creure també en un possible origen antroponímic que, segons Moll (ELC, p. 231), podria provenir del llatí CERESIA, 'cirera', amb el sufix *-ol* però no amb sentit diminutiu sinó per a formar el nom de l'arbre *cirerol* i *cererol*.

Sererols, prat de

«Los tres çingulos terre cum oliveriis loco vocato *Prat de Sererols*» (*Capb.* 1342).

Prat que devia localitzar-se prop del mas homònim.

V. **Sererols, mas*.

Serola

«*Pessa anomenada Sarola*» (*Llev.* 1731); «*Pessa nomenada Sarola*» (*Llev.* 1792).

Peça de propietat del Sobirà de la qual desconeixem la situació.

Creiem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat fossilitzat amb el substantiu *erola*, diminutiu de *era*, del llatí *ARĒA*, 'petita estesa d'un vegetal, jaç o parterre natural' (DECat, III, p. 418), que va passar a denominar un 'tros de terra pla sobre un relleu', tal com assenyalen Moreu-Rey (ENL, p. 29) i Domingo i Francàs (1997, p. 271).

Serpent, mas

«*Casa dita Serpent de Josef Iglesias. Havitada de Francisco Cavallé y Coll, parcero*» (*Cad.* 1785); «*Manso Sarpent de José Iglesias*» (*Amill.* 1862).

Mas localitzat a Santa Creu d'Horta, possiblement vers Pigem i l'Espinau, per la qual cosa podria tractar-se d'un antic nom de *la Molina de n'Iglésies* o de *cal Rectoret*.

Desconeixem l'origen del topònim, encara que semblaria tractar-se d'un malnom.

Serra

V. *Casa Nova d'en S., Prat d'en S.*

Serra, camps de la

«*Illam petiam terra vocata Camps de la Serra*» (IFM 1669).

Peces de conreu que sembla que es localitzaven vers el Carbonell.

Possiblement, el nom de lloc és de caràcter orogràfic, del llatí *SĒRRA*, 'cadena de muntanyes' (DEM, p. 386).

Serra, can

[*'kan'serə*]

Forma simple de *can Serra de Toronell* i que per escrit és possible que es refereixi a més d'un mas, ja que hem documentat els masos *Serra Adrovera*, *Serra del Coll*, *Serra Bronquera*, *Serra de Toronell* i *Serra Mitjana*.

«*Manso Serra*» (Not. 1285); «*Mansum Serra*» (Not. 1334); «Quinta qui fuit de *Mansi Serra*» (Capb. b 1562); «*mas Serra* habitat per Maria vídua de Guillem de Serra i Pere fill seu» (Man. 1316); «Joseph Serra hereu del *mas Serra* de Osor» (LB 1716); «*mas Serra*» (LB 1733); «Ramon Buscá masover de *la Serra*» (LB 1777); «*mas Serra*» (LA 1811); «*Casa Serra* hi viu Juan Serra, Juan Vidal, N. N. Cabré y Joseph Pidemun» (LA 1817); «Joan Oviols cambrer de *la Serra*» (LB 1851); «*Manso Serra* de Juan Serra» [can Serra de Toronell] (Amill. 1862); «Juan Crous Triador habitante del *Manso Serra*» (LB 1958).

Sigui quin sigui el mas al qual faci referència, l'origen del nom o bé és orogràfic, del llatí *SĒRRA*, 'cadena de muntanyes', o bé antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, «*en Sera*» (Not. 1285), fins ara,⁶⁵³ incloent-hi dos caps de casa en els segles XV i XVI, «Gregori *Serra*» (Fog. 1497) i «Salvi *Serra*» (Fog. 1533), i un alcalde, entre 1900 i 1903, Francisco Masó *Serra*.

V. *Can Serra*.

Serra, collet de la

«Sitio conocido por *Cullet de la Serra* heredad de Miguel Borrell» (OSHS 1889); «el sitio conocido por *Cullet de la Serra* en la propia heredad de Miguel Borrell [...] descendiendo siempre y siguiendo la referida sierra de San Miguel» (OSHS 1890).

Pas de muntanya situat als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al nord-oest de Sant Miquel de Solterra.

Els esments documentals ens permeten d'observar que el topònim té caràcter orogràfic, en el sentit de 'cadena de muntanyes', del llatí *SĒRRA*, en aquest cas relacionat amb la serra de Sant Miquel de Solterra.

Serra, font de la

«Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll [...] Afronta [...] a mitg dia ab lo Torrent de la *font de la Serra*; a ponent y tremuntana ab honors del Monastir de nostra Senyora del Coll» (Llev. 1731).

Font que sembla localitzada a la muntanya del Coll, no gaire lluny de can Coll. Creiem que el topònim és de caràcter orogràfic, malgrat que també es podria relacionar amb can Coll, antigament anomenat *Serra del Coll*.

V. **Font de la Serra*.

Serra, molí d'en

[mu'liðən'serə]

Antic molí i asserradora situat entre la riera d'Osor i el Maroi. Es podria haver anomenat també *molí del Mas Cortal* —ja que era de propietat de can Serra de Toronell—; Pladelasala (1960, p. 373) assenyala que podria haver estat l'antic

653. Segons el Pad. 2002, amb quatre casos, dos com a primer cognom i dos més com a segon.

mas de Serra Adrovera. Aquest molí es degué reconstruir al final del segle XVIII o al principi del segle XIX, ja que en un document llegim que «Mariano Albareda y Collell ven a Gil y Joseph Serra del Toronell pare y fill pagesos amos de lo molí fariner un tros de terra de 40 canas, la riera dita de Osor, pessa de terra dita las alsinas den Albareda y ampla quatre palms pel passatge de la aÿgua del rech de llur dit molí fariner que novament han construït» (FNA 1805). A banda del molí, al mateix espai també hi havia una casa (o un mas) anomenada *del Molí d'en Serra*. Apareix anotat a dues guies excursionistes del segle XIX com a «lo *Molí d'En Serra*» (AAEC 1882).

«Esteve Baburés moliner de *la Serra de Toronell*» (LB 1848); «*Molino den Serra* de Juan Serra» (Amill. 1862); «*Molí den Serra*» (Hip. 1862); «*Molino Serra*» (Pad. 1930); «*Molí den Serra*» (Amill. 1944); «*Molino den Serra*» (Amill. 1953).

El fet que vagi precedit de l'article personal permet d'adonar-nos que el nom té l'origen en el llinatge documentat a Osor des del segle XIII; tanmateix, Navarro Colás (1963, p. 70) considera que prové de l'orònim, aspecte que no creiem adequat.

V. **Molí d'en Serra, mas*.

Serra, oliveres d'en

«Una pessa de terra boscosa anomenada Prat Puigborrell y part las *oliveras den Serra* [...] Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Puigborrell, a ponent y tremuntana part en altre honor llur y part en honor del Mas Romagueras» (Llev. 1731); «Pessa de terra boscosa anomenada Puigborrell y part las *Oliveras den Serra*» (Llev. 1792).

Peça de conreu d'olivera que es localitzava vers l'antic mas Puigborrell, entre les propietats de les Romegueres i can Serra de Toronell.

El topònim, precedit d'article personal, s'origina en el llinatge relacionat, alhora, amb can Serra de Toronell.

Serra Adrovera, mas

«*Serra adrovera* habitat per Pere za Serra adrovera» (Man. 1316).

Antic mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor del qual desconeixem la situació, malgrat que Pladelasala (1960, p. 373) indica que podria ser el *mas de Serra Adrovera*.

Creiem que és un topònim compost format per l'orònim *serra* i el substantiu o adjectiu *adrovera*, d'origen incert, encara que podria ser una feminització per concordança de *Adrover*, antropònim germànic provinent del nom *Adroer*, 'pare del poble' (ELC, p. 91).

Serra Aguda, serrat de

«Lo serrat dit Ripoll anomenat *Serrat de Serra aguda*» (Rip. 1562); «Una pessa de terra anomenada Planellas afronta [...] a tremuntana ab lo *Serrat de Serra-guda*» (Llev. 1731).

Grup muntanyós situat al sud del Ripoll i de la riera de la Noguerola. Per la localització, podria referir-se al serrat que des del Ripoll ascendeix fins als límits amb Sant Hilari Sacalm, prop del mas Solterra, per tant, al *serrat de Rocaguda*.

Topònim compost format per *serra* en sentit orogràfic i l'adjectiu *aguda*, 'punxeguda', del llatí *ACŪTU*, participi del llatí *ĀCŪĒRE*, 'esmolar', derivat de *ĀCUS*, -US, 'agulla' (DEM, p. 25), que probablement fa referència a la forma d'alguna de les muntanyes que constituïen la serra que podria ser la roca de Cercenedes.

V. **Rocaguda*.

Serra Bronquera, mas

[ˈsɛrəβɾuŋˈkɛrə]

Mas que es troba en terme municipal de Susqueda, al nord-est del Prat d'en Serra, al sud-oest del Soler del Coll i a l'oest de Sant Benet. Com assenyala Pladelasala (1960, p. 371), havia format part de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, però a partir de 1855 es va incloure a la de Santa Maria del Coll. Apareix situat en la cartografia com a «*C. Serra-Bronquera (ruïnes)*» (MAPA 1). És possible que es tracti de l'antic *mas Proenquera* o *Serra de Proenquera*.

«*Manso de serrabronquera*» (Capb. 1562); «Joan de *Serra de Bronquera*» (FM 1563); «*mas Serrabrunquera*» (FN 1817); «Francisca Treserras estada de *Serrabrunquera*» (LLC 1929e).

Creiem que es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *Serra*, que tant podria correspondre a l'orònim com al llinatge, ja que es localitza prop del mas Prat d'en Serra; el segon element, *Bronquera*, podria ser una evolució o tergi-versació de *Proenquera*.

Serra d'Amunt, mas

«Una pessa de terra que antiguament era construït lo *Mas Serrademunt* alias Moix; Afronta asolixent en honor de llur Mas Aïof y part en honor del Mas Bosch [...] y part en honor del Mas Sarsanedas» (Llev. 1731); «Una pessa de terra en que antiguament era edificat lo *mas Serra de Munt*, de Benet Sarsanedas y Rejol» (Llev. 1792).

Antic mas, també anomenat *d'en Moix*, que es localitzava entre l'Aió i els masos can Cercenedes i can Bosc.

Topònim compost format pel nom *Serra*, amb caràcter orogràfic o antroponímic, i la locució preposicional de caràcter espacial *d'Amunt*, que té sentit per contrast amb altres masos que també incloïen l'específic *Serra*.

(Serra de) Proenquera, mas

«*Mansis de Prohenquera*» (PFM 1343); «*Mansi de serra de proanquera*» (Capb. 1560); «*Petiam terra vocata de la Serra de Prohanquera*» (Capb. 1699); «*manso Serra de Prohenquera*» (MR 1771).

Amb la forma simple o composta, sembla que és un altre nom, potser l'original, del *mas Serra Bronquera*. Es tracta d'una casa en municipi de Rupit i parròquia primer de Querós i posteriorment d'Osor dins el marquesat de Rupit.

Precedit de vegades de *serra* en sentit orogràfic o antroponímic, *Proenquera* és un mot d'origen incert que hauria pogut derivar del nom de planta *proenca*. En un document de l'any 1068, l'*Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda*, apareix com a límit amb Sant Martí de Querós un *riu de Proenquera*, que deu relacionar-se amb el mas: «de occiduo in termino Sancti Martini Cheros in sua parrochia sicut est de rivo Provinchesa»; es tracta, doncs, d'un topònim de notable antiguitat.

Serra de Toronell, la

[lə'serəðə(ɫ)turu'neɫ]

Partida fonamentalment boscosa d'alzina que es localitza entre el terme de la Cellera de Ter, can Serra de Toronell, les Malloles, Sant Gregori i el pla de Roure, al nord-est d'Osor.

«*Partida dicha Manso Serra de Toronell* propia de Gil Serra Labrador. Limita L. Manso Bechdejú y Manso Fanera en término de la Sallera, M. Manso Panella y Manso farré, P. Manso Romagueras» (Cad. 1785); «*Finca Serra de Turonell*. Límites manso Maroi S. Con las tierras del manso Panella O. Con las del manso Romagueras» (DFE 1939); «*Partida Serra de Turonell* y Mayola linda al N. Con Manso Mori y Lugaré, S. Con manso Panella, O. Con manso Romagueras» (Amill. 1944); «*finca manso Serra de Toronell*» (Amill. 1947); «*finca Manso Serra de Toronell* y Mayola» (Amill. 1953); «*Pago o paraje la Serra de Toronell*» [inclou trenta-una peces de terra] (Cad. 1960).

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Serra de Toronell, can*.

Serra de Toronell, can

[ˈkan'serə(ðə(ɫ)turu'neɫ]

Mas situat just als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter,⁶⁵⁴ a l'est de Sant Gregori i a l'oest del puig d'Afrau. Havia estat una casa amb un capella dedicada a sant Josep, encara parcialment visible, tanmateix, actualment tot plegat es troba en procés d'enrunament. És esmentat per Pladelasala (1960, p. 285) i Juli Serra (2002, p. 146), que arran del seu viatge de 1890 l'anota com a «*mas nom-*

654. De fet, a Osor existeix una dita que esmenta que «A can Serra de Toronell mengen a Osor i dormen a la Cellera».

brado *Serra del Serrat*», forma no recollida en cap altre document ni esment oral. També apareix en la cartografia com a «*can Serra*» (MAPA 1, 4, 5 i 6), «*la Serra de Toronell*» (MAPA 2) i «*Mas la Serra de Turonell*» (MAPA 3).

«*Serra de Turonell* habitat per Berenguer de Serra de Thoronell» (Man. 1316); «*mansi Serra de Toronello*» (Not. 1334); «*mansi Serra de Toronell*» (Com. 1355); «Franciscus Serra de Toronell *mansi Serra de Toronell*» (Capb. 1446); «*Mas Serra de Turunell*» (LB 1717); «*Mas Serra de Turonell*» i «*Mas Serra del Toronell*» (Llev. 1731); «*la Serra de Turonell*» (LB 1756); «*Manso Serra del Toronell*» (Escrip. 1776); «*Mas Serra de Turonell*» (FN 1826); «*Manso Serra de Turonell*» (Hip. 1859); «*Casa Serra de Toronell*» (Nom. 1863); «*manso Serra de Turonell*» (LB 1920); «*manso Serra de Turonell*» (Amill. 1947); «Juan Crous Triadó vecino *manso Serra de Turonell*» (LB 1954).

Gràficament, cal esmentar l'alternança entre la preposició *de* i la contracció *del* com a enllaç entre genèric i específic, aspecte que es manté actualment. Es tracta d'un topònim compost format per *Serra*, que podria tenir sentit orogràfic, ja que se situa a la serra muntanyenca existent des del serrat d'en Cànoves i puig d'Àfrau i que arriba fins a Sant Gregori, i *Toronell*, nom arcaic d'un mas de la zona; de fet, sembla que el propietari del mas Serra va adquirir el mas Toronell i va formar can Serra de Toronell, forma composta que va prendre caràcter antroponímic, ja que es tracta d'un llinatge documentat a Osor des del segle xiv fins a la primera meitat del segle xx, habitualment relacionat amb els propietaris de la casa, Berenguer *Serra de Thoronell* (1316), Franciscus *Serra de Toronell* (1446), Miquel *Serra de Toronell* (1688), Josep *Serra de Toronell* (1707), Josep *Serra de Toronell* (1731), Gil *Serra de Toronell* (1785) o Josep *Serra de Toronell* (1826). Endemés, Josep *Serra de Toronell* va ser alcalde d'Osor entre 1763 i 1764, Gil *Serra de Toronell* ho va ser entre 1779 i 1780 i el 1786, i un altre Josep *Serra de Toronell*, els anys 1813-1814 i 1817-1818.⁶⁵⁵ En aquest cas sembla que el llinatge sorgí arran del topònim, a partir de la unió dels noms de dos masos, *Serra* i *Toronell*.

V. **Toronell, mas*.

Serra de Vallpregona, peça de terra

«*Petiam terra voccatam Serra de Vallpregona*» (Capb. 1622).

Peça de terra que afrontava amb les propietats de can Bosc.

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb la situació de la peça de terra, possiblement boscosa, a la serra de Vallpregona.

V. **Vallpregona, serra de*.

655. A més, l'alcalde entre 1741-1743, 1749-1750 i 1755-1756 també es deia Josep Serra i podria ser el primer dels esmentats, i en els períodes 1813-1814 i 1817-1818 ho va ser un altre Josep Serra, que podria coincidir amb el tercer dels indicats.

Serra de Vielles

V. *Darrere S. de V.*

Serra de Vielles, carena de [kə'ɾenəðə'serəβi'eɫə]

Terme recollit oralment referit a la part més enlairada, de caràcter planer, de serra de Vielles, al nord del mas els Aigols, just al límit entre els municipis d'Osor i la Cellera de Ter.

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb la serra en la qual es localitza i que també s'anomena, de manera simple, *serra Vielles*.

V. *Vielles, serra de*.

Serra del Coll, mas

«Silvanus de *Serra de Manso Serra*» (*Capb.* 1342); «*Mas de ça Serra des coll*» (PFM 1343); «*Mas de sa serra des coll*» (FM 1563); «Ego Raphael Coll agricola parrochia Sancti Petri de Osorio termini Rupit domini utilis *Mansorum Serra*, Codina, Falgueras, Salro et Pontey infra terminos de Rupit et de Osor Prioratur dicti Monastery S. *Ma de Colle*» (*Capb.* 1622); «Jacobus et Petrus Badia y Coll dominis utilis *mansorum Serra des coll*» i «*Mansum Serradescoll*» (*Capb.* 1699).

Una altra forma composta arcaica amb la qual es denominava el mas *can Coll*.

Topònim compost —encara que localitzem alguna forma simple— en el qual en alguns casos apareix l'article salat aglutinat al nom. L'origen és si més no curiós, ja que es localitza a la muntanya del Coll, prop de coll de Nafre, i això ens podria fer pensar en un sentit orogràfic, tanmateix, observem també que al segle XIV era de propietat de «Silvanus *de Serra*» (*Capb.* 1342) i al segle XVI, «de Salvi *Coll*» (*Capb.* b 1562), cosa que ens mostra també un possible origen antroponímic.⁶⁵⁶

Serra del Serrat, mas

Aquest terme s'usa esporàdicament, el recull Juli Serra (2002, p. 146) arran del seu viatge per les Guilleries de 1890 i es refereix a *can Serra de Toronell*, potser per la seva situació a la serra de muntanyes que va de puig d'Afrau a Sant Gregori.

V. *Serra de Toronell, can*.

Serra Mitjana, mas

«*Mas Serra mitjana*, habitat per Pere de za Serra miyana» (*Man.* 1316).

Antic mas esmentat per Pladevall (1962b, p. 285) com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor en el segle XIV.

656. Tanmateix, el 1342 el procés podria haver estat invers, és a dir, que el llinatge hagués sorgit del topònim.

Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *serra*, possiblement amb sentit orogràfic, i l'adjectiu de situació *mitjana*, per contrast amb altres cases anomenades *Serra*, com ara *d'Amunt*, *de Toronell*, *Adrovera*, del mateix període.

Serra Torta, serrat de

«Del serrat de Serratorta fins a la creu del Coll sa Cudina» (FI 1613); «la tremoleda del Serrat de Serratorta» (FI 1618).

Serrat provinent de la *serra Torta*, raó per la qual es tracta d'un topònim compost que en els esments documentals apareix aglutinat.

V. **Torta, serra*.

Serrabella, coll de

«De meridie in terminio de parrochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est super Cabannal, et vadit usque ad ipsa Devodella, et vadit inde [...] ut in rocha de Solatera, et exiit ad *collum de Serrabella* qui est iuxta Greval» (Sus. 1068).

Indret que documentem al segle XI en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, entre coll de Nafré i el Cerver. Pladelasala (1960, p. 369) el grafia com a «*Serra Vella*», però Pladevall (*Catalunya romànica*, iv, p. 315) ho fa aglutinat i amb *-b-*, respectant la forma arcaica, que considerem l'adequada.

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *serra*, possiblement en sentit orogràfic, i l'adjectiu *bella*, probablement del llatí *BĒLLU*, *-A*, 'que posseeix les qualitats que constitueixen la bellesa' (DEM, p. 60).

Serradella, mas

«Mas Server, es a saber casal, hera, hort, clos y quintans junt ab todas las terras de aquell junt ab los *Masos Casadevall, Sarradella* y Puigbell dirruits y a dit Mas units» (Llev. 1731); «Tot lo Mas Cerver junt ab los *masos Casadevall, Serradella* y Puigbell dirruit y al dit mas Cerver units. De Ysidro Cerver pages de Osor» (Llev. 1792).

Antic mas que es localitzava prop del Cerver del qual hi havia una propietat.

Ja que no documentem el llinatge a Osor, creiem que o bé es tracta d'un derivat de *serrar*, 'estrènyer, recloure', o bé d'un diminutiu feminitzat de *serrat*, de *serradell*.

Serradella, pont de

«Una pessa situada en lo lloch anomenat la Verneda prop lo *Pont de Serradella*» (Llev. 1731); «lo *pont de Serradella*» (Llev. 1792); «lo territori nomenat *Pont Serradella*» (FN 1823); «Partida *Pont Serradellas*» (Amill. 1944); «*Pont Serradellas*» (Amill. 1953).

Pont que devia ser sobre el torrent homònim.
V. *Pont Serradella; *Serradella, torrent de.

Serradella, torrent de

«Aqua vocata de Serradella» (Com. 1355); «Riarya vocata de Serradella» (Capb. 1446); «Mas Montmitjà [...] Afronta [...] â mitg dia part en honor den Crosa anomenat las Selvas, part en honor del Mas Busquets, part en honor den Triador y part ab la Riera de Serradella» (Llev. 1731); «torrente Serradellas» (Amill. 1947).

Torrent localitzat prop del Bosquet i el Triador, que discorre per la partida de les Selves; possiblement, es tractava d'algun afluent pel vessant est de la riera d'Horta.

Gràficament, cal assenyalar que en documents del segle xx és en plural.

Pel que fa a l'etimologia, creiem que és un diminutiu de *serrar* en el sentit de 'estrènyer', del llatí *SERRARE*, 'tancar' (*OnCat.*, VII, p. 124), o bé una feminització de *serradell*, diminutiu de *serrat*, 'serra de muntanya o muntanya de poca alçària' (*AlcM*, 9, p. 865, i *ELC*, p. 204). No creiem que provingui del llinatge, ja que no l'hem documentat a Osor.

Serraller, cal

[ˈkalsəɾəˈle]

Petita casa existent a la zona nord d'Osor, prop del riu Ter, entre els masos la Codina i la Farigola, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda.

El nom possiblement prové d'un malnom relacionat amb l'ofici d'aquell qui 'fabrica i ajusta panys, claus i tota mena d'objectes de ferro' (*DIEC*, p. 1665).

Serrallonga, cova d'en

[ˈkoβəðənsəɾəˈloŋgə]

A banda d'una cova del mateix nom a Querós, aquest és un altre nom de la *bauma d'en Becaina*, una petita cova situada prop de les Mines d'Osor, sobre el pla de la Illeta.

Segons tradició, el nom provindria del popular bandoler, tot i que sembla que Joan Sala *Serrallonga* no s'hi havia amagat; en canvi, sí que ho havia fet el trabucaire osorenc anomenat *Becaina*, que apareix a l'altra forma toponímica. Tanmateix, un excursionista com Artur Osona, que recull la «Cova den *Serrallonga* a Querós», també esmenta aquesta d'homònima quan, descrivint un espai proper a les Mines d'Osor escriu: «á 15 minuts més amunt dels forns hi ha una *cova*, dita den *Serrallonga*, y a la vorera oposada de la casa de la Panadella» (Osona, 1886).⁶⁵⁷ El terme apareix documentat com a llinatge osorenc des de 1671 i s'ha mantingut

657. Quan Osona esmenta la *Panadella*, en realitat es refereix al mas la *Penella*.

fins als nostres dies;⁶⁵⁸ tanmateix, com hem assenyalat, segons la tradició no prové del llinatge osorenc.

Serrat

V. **Era del Mas S.*, **Serra del S.*

Serrat, can, o casa Serrat [ˈkansəˈrat]

Casa del carrer Major coneguda avui com a *can Pep Rusc, les Cases Velles* o *pisos de la Mestressa Cercenedes*.

«*Casa Sarrat* hi viuen Joseph, Joan y Salvador Sarrat» (LA 1817).

El nom de la casa, com mostra l'esment escrit i el fet que oralment es digui l'article personal, prové del llinatge del qui hi havia viscut, un llinatge documentat a Osor des de principis del segle XVIII fins a la segona meitat del segle XX.

Serrat, carena del

«La mitat de aquella pessa de terra vinya plantada que antiguament fou de pertinencias dels quintans del Mas Romagueras anomenada la Vinya den Horta [...] Afronta asolixent en honor de Ysidro Banchs ab la *Carena del Serrat*» (Llev. 1731).

Situada prop les Romegueres, devia tractar-se d'una carena situada al *Serrat* en el seu sentit orogràfic de 'serra secundària que davalla de la carena d'una altra'.

Serrat de Serra Torta, tremoleda del

«*Tremoleda del serrat de Serratorta*» (FI 1618).

Bosc de trèmols situat a Santa Creu, vers els límits de la propietat del Triador. Topònim compost format per tres elements, *Serrat*, 'serra secundària que davalla de la carena d'una altra', derivat de *serra*, una formació adjectiva de COLLIS SERRATUS, posteriorment substantivada (DECat, VII, p. 842). El segon i tercer elements, *Serra* i *Torta*, apareixen gràficament aglutinats, *serra* també té caràcter orogràfic, 'cadena de muntanyes', i *torta* és un adjectiu relacionat amb la forma, 'angulós, colltorçat', derivat del verb *tòrcer* (OnCat., VII, p. 322).

Serrat del Gall, partida de terra

«*Partida Serrat del gall*, Pla regadó y Gausach linda al N. Manso Bagué» (Amill. 1944).

Partida situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos del Barder, el Veguer i el Gelats, a la banda est del torrent de Fontfreda o Aiguafreda.

658. Segons el Pad. 2002, amb sis casos, quatre com a primer cognom i dos com a segon.

Topònim compost originat en el nom del serrat que presideix la zona.
V. *Gall, serrat del*.

Serrat del Gall, perxada del [pər'ʃaðəðəlsə'raddəl'ɣaʎ]

Zona boscosa de castanyer localitzada sobre el Veguer en direcció sud, cap a la serra muntanyosa que n'origina el topònim compost.

V. *Gall, serrat del*.

Serrat Mitjà, peça de terra del

«Pessa antigament dita *del Serrat Mitjà*» (*Capb.* 1699).

Peça localitzada a la muntanya del Coll, parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Topònim compost que indica l'indret on es localitzava el tros de terra.

V. **Mitjà, serrat*.

Serrat Mitjà, sot del

«... honors del Sot dels Escandells antigament així nomenat vuy de Buxadella, o *Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjà*» (*Llev.* 1792).

Un altre nom del *sot dels Escandells, de Boixadella o de la Roca de la Sal*, vers la muntanya del Coll.

V. **Serrat Mitjà, peça de terra del*.

Serreda, la

«Fexia terre dicte *Serreda* qua possidet en busquets» (*Capb.* 1446).

Peça de terra situada prop del mas del mateix nom i del torrent homònim, que pertanyia al mateix propietari.

V. **Serreda, mas*.

Serreda, mas

«*Ipsum mansum de Cerreda, ubi habitabat Durandus vel sui heredes*» (LFM 1068); «*Manso de sarreta*» (*Not.* 1285); «*Manso Sarreda*» (FI 1331); «*lo mas de sa Serrade té. lo en Busquet*» (LLC 1440); «*Mas Sarreda*» (FI 1446); «*Mansi de la Serreda*» i «*Mansum vocatum sa Serreda*» (*Capb.* 1446); «*Mas de la Serreda que posseix Busquets de Sta Creu*» i «*una Mansada o Mas anomenat sa Sarreda dirruit y a llur mas Busquets unit [...] Afronta a mitg dia y ponent en honor llur del Mas Busquets; y a tremuntana en honor de llur mas Triador*» (*Llev.* 1731); «*Tota aquella mesada o mas nomenat sa Serreda dirruit y al mas Busquets aplevat*» (*Llev.* 1792).

Antic mas documentat per escrit entre els segles x i xviii, moment en el qual consta com a enrunat. Segons Pladevall (1980, p. 5), partint del pergami 3 de Ra-

mon Borrell de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, es tracta d'un dels masos que el comte Ramon Borrell i la seva esposa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç: «la *Cerreda* (dintre de la demarcació de Santa Creu, que fou un mas que subsistí fins el segle XIV)». Bolòs i Hurtado (2001, p. 52 i 105) el situen a Santa Creu d'Horta però com un «[m]as documentat després del segle XI», cosa que, com hem pogut comprovar, no és exacta, ja que existia almenys des del segle X; tot i això, el relacionen amb el «*valle Ciriseda* [Cereda] documentat des del 930».⁶⁵⁹ Pladelasala (1960, p. 375) el situa al segle XIV i com un mas no identificat. Pladevall (1962b, p. 285) no esmenta aquest mas però sí que assenyalava l'existència d'un mas «*Serrera* habitat per Berenguer de Serrera», que no apareix a cap altre document; creiem que devia tractar-se d'un error de transcripció del mas que ens ocupa o d'una assimilació al *Man. 1316*. Així mateix, Elvis Mallorquí (2005, p. 96) indica que es tracta d'un mas de propietat del Sobirà datat entre els segles XIV i XVIII quan ja era ròneg.⁶⁶⁰ Aquest mas, doncs, es trobava a Santa Creu d'Horta, prop del Bosquet i el Triador, vers la Súrria, bastant més al nord-est d'on el localitzen Bolòs i Hurtado.

Gràficament, el trobem escrit alternant S- i C- a principi de mot i amb *-r-* o *-rr-*, possiblement perquè la fonètica és idèntica. Per altra banda, també podem observar que el connector entre el genèric i el nom propi s'alterna entre la preposició *de* sola o acompanyada de l'article salat arcaic *sa* o l'actual *la*, cosa que semblaria indicar que el lloc on se situava la casa s'anomenava *la Serreda*, possiblement els antics *valle Ciriseda* del 930 o *ipsa Cireseda* del 984; en alguna ocasió s'hi omet l'enllaç.

El terme també l'hem documentat com a antropònim, un malnom del segle XVI que podria indicar pertinença o possessió del mas, «Farrer alias *Sarreda*» (*Capb.* 1560), i també com un llinatge relacionat amb el mas al segle XIV.

Etimològicament, es tracta d'un mot complex no esmentat a cap de les obres consultades, per la qual cosa la podríem considerar una primera documentació. Com afirmàvem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 194), creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *serreig*, 'planta gramínia de les espècies *Setaria viridis* (Garrotxa, Vallès) i *Setaria verticillata* (La Selva)' (AlcM, 9, p. 871), o bé de *sarro*, 'planta de l'espècie *Chenopodium bonus-Henricus*' (AlcM, 9, p. 762), com altres topònims com *Sarret*, un poble desaparegut a la Ribalera i de diverses cases a Farrera, Foix i una partida de terra a Tírvia (Pallars Sobirà) i Sarrera, pic andorrà. En aquest origen de *Sarret* coincideixen Moreu-Rey (ENL, p. 64) i Moll (ELC, p. 242). Ara bé, si observem la forma de 1285, *Sarreta*, també podria haver-se tractat d'un diminutiu de *serra*, com assenyalen Amigó (1999, p. 134) i Moreu-Rey (ENL, p. 37). Una darrera possibilitat partiria de les formes més antigues del segle X, *Ciriseda* i *Cireseda*, que es podrien relacionar, com fa Coromines arran de *Ceret* (*OnCat.*,

659. R. ORDEIG I MATA (1999), *Catalunya carolíngia*, IV: *Els comtats d'Osona i Manresa*, p. 52.

660. Aquest estudiós el recull amb la grafia *Cerreda* i assenyalava que «també s'anomena *mas Sarreda*».

III, p. 360-361), amb un derivat col·lectiu femení amb el sufix *-eta*, provinent de *cerasium* en el sentit, doncs, de 'lloc abundant de cirerers'; de fet, no gaire lluny d'on s'hauria situat el mas encara existeix el coll de Cirerers, que, si fos així, possiblement s'hi relacionaria i llavors s'hauria d'escriure amb C- inicial.

Serreda, torrent de

«*Torrente de sa Serreda*» (*Capb.* 1446); «un honor llur boscos anomenat Puigmerdos en dita Prra. de Sta Creu del *Torrent de Sarreda* al *Torrent de Busquets*» (*Llev.* 1731); «*lo torrent de Serrada*» (*Llev.* 1792).

Amb aquest nom es devia fer referència a algun dels sots que conflueixen a la riera d'Horta abundants a l'espai on se situa, prop del Bosquet a Santa Creu d'Horta.

Gràficament, cal destacar l'aparició de l'article salat que acompanya la preposició com a enllaç entre genèric i topònim el 1446.

El nom prové del fet que era pròxim al mas homònim o al lloc per on discorria, que devia rebre el mateix nom.

V. **Serreda, mas*.

Serres, les

[lə'serəs]

Forma simple i plural que hem oït amb una certa freqüència a la banda d'Anglès i de la Cellera de Ter per referir-se a *can Serra de Toronell* —a voltes, simplement, *can Serra*, forma oïda fonamentalment a Osor.⁶⁶¹ Amb aquesta forma s'hi refereix Navarro Colás (1963, p. 70), encara que no el situa en el mapa que presenta, possiblement per oblit.

«Pep Prat, Pau Massacs mossus de *les Serres*» (*LLC* 1927); «*Carmeta de las Seras*» (*LLC* 1929e); «*Manso Serras*» (*OLCT* s. d.); «*Las Serras*» (*GR* 1956); «*Les Serres*» (*Cad.* 1960); «*Les Serres*» (*DFE* 1963).

La forma plural pot ser com a conseqüència que en el mas hi havia diverses construccions: la casa, els llocs on vivien els mossos, cambres i masovers i la capella de Sant Josep.⁶⁶²

Serres del Sobirà, mas

«*Serras Subirá*» (*Pad.* 1930).

Antic mas que sembla que es localitzava a Santa Creu d'Horta, entre el Barder i la Casa Nova de Muntanya.

661. Com demostra el fet que hàgim documentat el «*Manso Serras de Toronell*» (*DFE* 1939).

662. Possiblement per aquesta raó també hem documentat la partida de terra homònima amb la forma simple plural, «*Finca Serras*» (*OLCT* s. d.) o «*Finca Las Serras*» (*DFE* 1963).

Forma composta formada pel plural *Serres*, possiblement amb caràcter orogràfic, i *Sobirà*, que deu referir-se al mas del qual devia ser propietat.

Servera, la [ləsər'βerə]

Arbre de notables dimensions, poc present a la flora de la zona, que es localitza prop del Cerver enmig d'una perxada i amb el qual es podria relacionar.

Es tracta d'un derivat de *serva*, fruit de l'arbre, un mot d'origen incert.

Ses Caligens, bosc de

«Lo bosc de sas caligens» (*Capb.* 1622).

Zona boscosa que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí però en una zona que depèn parcialment del Priorat del Coll.

Topònim actualment opac del qual desconeixem l'origen i el sentit.

Sescorts, peça de terra

«Una *pessa de terra* anomenada *Sescorts* o *Rableda* [...] afronta asolixent ab dit *Mas Veguer*» (*Llev.* 1731).

Antiga peça situada a la partida la Rebleda, prop de les propietats del Veguer. Peça de terra que deu relacionar-se amb el curs d'aigua homònim.

V. **Sescorts, torrent*.

Sescorts, torrent

«Item quenda petiam terre in dicta parrochia com bosch et castanyeys ad locum vocato bosch des puig; afrontatur ab oryente in *torrente* vocato *Sescorts* et ab occidente in honore mansi de prato et a circio in honore de mansi bayer» (*Capb.* 1446).

Hidrònim situat vers el Baier i que prové de la zona del mas el Veguer, on documentem una peça de terra homònima.

Possiblement, es tracta d'un topònim aglutinat compost per l'article salat i el substantiu plural *corts*, probablement de *cort*, 'lloc on es recullen els animals domèstics per a menjar i dormir', del llatí vulgar *CŌRTE*, i del clàssic *COHERS -ŌRTIS*, 'recinte tancat' (*DEM*, p. 123).

Sescreus, puig [ˈputʃsəsˈkreus]

Puig que es localitza sobre el carrer de la Penya i l'antic camí d'Osor a Sant Hilari Sacalm, a la banda més propera a la plaça Vella; col·loquialment, també se l'anomena *la Baga*, ja que es tracta d'una zona boscosa de castanyers.

«Lo Puig dit vulgarment *Puig sas creus*» (*FN* 1829).

Es tracta d'un topònim amb l'article salat fossilitzat i el substantiu femení plural *Creus*.

En desconeixem el sentit original, si bé podria relacionar-se amb un 'lloc amb encreuament de camins', ja que des d'aquí el camí discorria vers Sant Hilari Sacalm en direcció sud-oest o cap a Osor vers l'est; ara bé, també podria tenir el sentit que li dona Amigó (1999, p. 130) quan afirma: «...hi ha la partida de *la Creu* o *les Creus* a la majoria dels termes, i *la Creueta* o *la Creveta*. En alguns llocs encara es conserva l'objecte que va generar el nom, però en molts altres el record només es manté gràcies a la persistència del topònim. En plural, *les Creus*, acostuma a designar el lloc on hi havia hagut, o encara hi ha, *el Calvari*, un altre topònim»; la proximitat al poble i l'orografia de l'espai permeten de creure en aquesta possibilitat. Cal afegir, finalment, que *Creus* apareix documentat com a llinatge osorenc des de les primeres dècades del segle XIX fins a mitjan segle XX; tanmateix, l'aparició de l'article salat encara actualment ens fa creure que no existeix relació entre el nom de lloc i l'antropònim, ja que semblaria tractar-se d'una forma cronològicament bastant antiga.

Setembre del Coll, mas

«*Mansi septembris de Colle*» i «*Mansi Septembra de Colle*» (*Capb.* 1342); «*Mansi Septembris Monastery de Colle*» (*Capb.* b 1562); «*Mansi Saptembre*» (*Capb.* 1622); «*Mansi Setembre den Coll*» i «*mansi Satembra del Coll uniti mansi Falgueras et Codina*» (*Capb.* 1699); «*Mansi Setembris de Colle*» (*Capb.* 1707); «*Michael Badia et Coll agricola parrochie Sancti Petri de Ozor dominus utili mansorum falgueras, Codina, Settembra, Serra, Salrró et Pontey*» (*Capb.* 1622, any 1737); «*Mansus Septembris de Colle*» (*Pr.* 1766).

Mas que es localitzava vers el santuari del Coll però del qual desconeixem la situació, tot i que sembla que era entre can Coll i els antics Falgueres i Codina del Coll.

El topònim és grafiat de maneres diverses, llatinitzades, *Setembris* o *Septembris*, o degudes a l'homofonia *Septembra*, *Septembre*, *Settembra*, *Satembra* i *Saptembre*.

Es tracta d'un nom compost, encara que en alguna ocasió apareix amb la forma simple. El primer element, *Setembre*, possiblement prové del mes llatí SEPTEMBRE, 'setè mes romà', potser amb caràcter antroponímic o lligat al fet que el mes de setembre se celebrava l'aplec i diversos romiatges al santuari del Coll, puix que coincidia amb la festa de les Marededéus Trobades. El segon element, *Coll*, deu fer referència al santuari i la muntanya vers on es localitzava i del qual depenia; tot i això, en un escrit de 1699 va precedir de l'article personal *en i*, a més, sabem que el seu propietari havia portat com a llinatge la forma *Coll*, «Salvi Coll» el 1562 i «Miquel Badia i Coll» el 1622, cosa que també podria indicar un origen antroponímic en el llinatge *Coll*, àmpliament documentat a Osor.

Sever

«Una pessa de terra en lo lloch antigament anomenat *Sever* [...] Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola [...] a ponent en honor llur anomenat Castandell y part en honor del Mas Riba de Munt» i «pessa nomenada *saber*» (*Llev.* 1731); «lloch antigament dit *Saber*» (*Llev.* 1792).

Zona situada al sud d'Osor, entre els masos la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall i la Talaia d'en Verneda.

Desconeixem si el topònim provenia del llinatge —no documentat a Osor—, del prenom o, com en el cas de la població osonenca *Seva*, té un origen incert.

Sidro, can [ˈkanˈsiðru]

Nom d'una casa i un restaurant situats al carrer Major, en un edifici també conegut com a *can Camell*.

«Sidru *can Sidru*» i «L. Busquets *can Sidru*» (LLC 1929e).

El terme té origen antroponímic, en l'hipocorístic del prenom amb afèresi. La forma castellanitzada *Isidro* per *Isidre* encara avui té vigència i té molt arrelament popular.

V. *Can Sidro*.

Sidro Tuta, vinya d'en [ˈbijəðənˈsiðruˈtutə]

Antiga zona de conreu de vinya situada a la banda est de Puig-rodon i que ha esdevingut una zona boscosa de pi.

El nom prové del sobrenom de qui n'havia estat el propietari, un malnom compost format per l'hipocorístic del prenom masculí *Isidre* o *Isidro* amb afèresi i el malnom *Tuta*, del qual desconeixem el sentit i l'origen.⁶⁶³

Siguilla, camp [ˈkamsiˈɣiɫə]

Forma oral deformada corresponent al *camp Sailla*, situat prop de la Noguerola.

V. **Sailla, camp*.

Silvestre, mas

«pessa de terra en la qual antigament estava construït lo *Mas Silvestre* dirrutit y a son Mas Pidevall unit [...] Afronta asolixent en honor del Mas Cauli y part en honor den Gravalosa; á mitg dia part en honor den Pidemunt anomenat Sot dels Alous mitgensant Torrent del Bruguer a solponent y tremuntana en honor del Mas Bayer» (*Llev.* 1731).

663. MOREU-REY (1981, p. 162) creu que aquest nom és conseqüència d'una pronúncia defec-tuosa de la paraula *fruita*.

Antic mas situat entre les propietats del Caulí, la Grevolosa, el Baier, el Pide-munt i el Pidevall.

Creiem que el topònim prové del prenom masculí no estrany a Osor,⁶⁶⁴ ja que no hem documentat el llinatge; tanmateix, també podria haver-se originat en l'adjectiu en el sentit de 'pertanyent als boscs' (AlcM, 9, p. 910), ja que per la seva situació havia de trobar-se en un espai fonamentalment boscós. El terme prové del llatí SILVESTER, 'selvàtic, silvestre' (DNP, p. 300), derivat llatí de SILVA, -AE, 'selva' (DEM, p. 388).

Simon, el¹

[əlsi'mon]

Mas en estat ruïnós situat al nord-est d'Osor, entre la Talaia d'en Bancs, al sud, i la Crosa, al nord. Pladelasala (1960, p. 374) l'anota com un mas del segle XIV de la parròquia de Sant Pere d'Osor i Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 era habitat per Arnau Simon. Se l'esmenta en una guia excursionista com a «ca'N Simon» (AAEC 1882).

«Mas Simon» (*Man.* 1316); «mansi en Simon» (*Not.* 1334); «lo mas Simon» (LLC 1440); «casa del Simon» (LB 1703); «mas Simon» (LB 1717); «lo Mas Simon antigament dirruit y novament rehedificat [...] afrontan Asolixent en honor del Mas Camps; a mitg dia en honor del Mas Montsitjar [...] y part en honor de la Riera a ponent així mateix y a tramuntana així mateix y part en honor de llur Mas Camps» (*Llev.* 1731); «Casa dita Simon de Narciso Pol y Simon» (*Cad.* 1785); «lo mas Simon» (*Llev.* 1792); «Esperansa Pol y Simon filla de Narcis Pol y Simon pages hereu del Mas Simon» (FN 1805); «Manso Simon de N. Muxach» (*Amill.* 1862); «manso Simon» (LA 1863); «Simón» (Pad. 1885); «Simón» (Pad. 1930); «manso Simon» (*Amill.* 1944); «el Simon» (GR 1956).

Possiblement, el nom del mas prové del llinatge documentat a Osor entre el segle XIV, «Arnau Simon» (*Man.* 1316), i el segle XIX; entre els portadors, hi documentem l'alcalde d'Osor el 1803 i 1804, Narcís Pol Simon. A més, sovint hem comprovat que hi ha coincidència entre el cognom del propietari i el nom del mas: Arnau Simon (1316), Narcís Pol i Simon (1792) o Francesc Pol Simon (1805). Navarro Colás (1963, p. 86) també anota, amb la forma Simó, que es tracta d'un nom «muy usado en la Edad Media y que continúa usándose actualmente como antropónimo». Segons Moll (ELC, p. 78), el llinatge prové del nom de Simó Pere, que, ahora, segons Albaigés (DNP, p. 301), és una derivació de Simeó, segurament influït pel nom grec Simon, de ΣΙΜΩΝ, 'que té el nas gros'.

V. *Sobre el Simon, Sota el Simon.*

664. En el període que va de 1700 a 1746, segons els llibres de baptismes de la parròquia de Sant Pere d'Osor, es van batejar quatre criatures amb el nom de *Silvestre*, i entre 1747 i 1798, dues més.

Simon, el² [əlsi'mon]

Partida situada a l'entorn del mas homònim i que es correspon, en certa manera, amb el *bosc del Simon*.

«Partida Manso Simón linda L. Manso Pidemunt M. Manso Masfarré P. Manso Crosa T La Riera» (Cad. 1785); «Finca Mansos Simon y Culí. Límites N. Riera de Osor. Castaños» (DFE 1939); «Finca Manso Simon y Manso Culí linda al N. Con riera de Osor, al S. Con mansos Talaya y Bayer, al E. Con manso Pidevall» (Amill. 1944); «finca Manso Simón» (Amill. 1953); «Pago o paraje Simon entre el Cauli y Las Mina» [inclou setze peces de terra, un camí i una caseta a més del mas el Simon] (Cad. 1960).

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Simon, el¹*.

Simon, bosc del ['bozgdəlsi'mon]

Zona boscosa propera al mas, predominantment de castanyer, d'alzina i de suro. Apareix recollit pel *Nom*. 2004 i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a «*bosc del Simon*» (MAPA 3).

V. *Simon, el¹*.

Simon, camí del [kə'miðəlsi'mon]

Nom de dos camins que tenen en comú el fet de dirigir-se al Simon. Un prové de la carretera d'Anglès a Osor i discorre en direcció sud-oest i l'altre s'inicia a la Casa Nova de Mas Coll i discorre en direcció nord-est. El primer apareix esmentat en una guia excursionista, «lo *camí de ca'n Simon*» (AAEC 1882).

V. *Simon, el¹*.

Simon, font del ['foŋdəlsi'mon]

Font situada a tocar del mas que n'origina el nom.

V. *Simon, el¹*.

Simon, sureda del [su'reðəðəlsi'mon]

Zona boscosa predominantment d'alzines i de suros que s'inclou dins el bosc del Simon i que es localitza al sud del mas que n'origina el nom.

V. *Simon, el¹*.

Simon, vinya del ['biɲəðəlsi'mon]

Antiga zona de conreu de vinya, actualment boscosa, que es localitza sobre el Pidevall.

Per la situació no sembla pas relacionada amb el mas homònim, encara que, possiblement, sí que prové del llinatge, freqüent a Osor entre els segles XIV i XIX.

Sintarró

«Partida *Sintarró* linda al N. Con acequia del Molino de la Serra, al S. Con riera de Osor, al O. Con torrente llamado la Horta» (*Amill. 1944*); «finca *Sintarró*» (*Amill. 1947*).

Petita partida que es localitzava, entre el torrent de n'Horta i la riera d'Osor, prop del rec del Molí d'en Serra.

Sis «Quartos», castanyeda dels [kəstə'ɲeðəðəlsis'kwartus]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, entre el coll de Cire-rers i el turó del Mallol.

Perxada de propietat del Sobirà amb el nom compost format pel numeral *Sis* i el castellanisme lèxic *Quartos*, relacionat amb diners. Possiblement, es tracta d'un terme referit al poc valor de la castanyeda o bé a la poca producció que se n'extreu, i de fet, és una perxada força petita.

Sitges, les¹

«Feixa terra *loco vocato ses siges*» (*Capb. 1342*); «*loco vocato Siges*» (*Capb. 1562*); «*loco vocato les siges*» (*Capb. 1622*); «*petiam terra vocatam de Sitjes*» (*Capb. 1699*); «*honor llur anomenat Sitjes*» (*Llev. 1731*).

Indret que sembla que es localitzava en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, prop de l'antic mas Dois.

Possiblement, es tracta del plural de *sitja*, 'lloc d'emmagatzemar gra', que fou antigament *cija* i llavors significà una 'fossa artificial com a masmorra, o bé natural, com a petit avenc' (DECat, VII, p. 954), sentit, aquest darrer, de 'clot' o 'cavitat reduïda', que també recull Moreu-Rey (ENL, p. 40). És un nom d'origen incert que podria ser preromà (DEM, p. 391).

Sitges, les²

«Una pessa de terra boscosa en lo *lloch anomenat ciges* axi com afronta a solixent en honor del mas Rouir a mitgdia axi mateix y part en honor de dit Ripoll» (Rip. 1420); «honor de dits Ripoll anomenat *Citges*» i «aquellas tres pesas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallines la una enomenada *Citjas* y la altra anomenada Coma de barcelo y la tercera anomenada Vinya del moix» (Rip. 1562); «lo *lloch anomenat Citjas*» (Rip. 1598); «*pessa de terra de Sitjas*» (Rip. 1598).

Homònim del situat vers Susqueda, aquest fa referència a un lloc entre els masos el Ripoll i l'antic Rovir.

Possiblement, l'origen etimològic del topònim és el mateix que el del seu homònim situat a la banda septentrional d'Osor.

V. **Sitges, les¹*.

Sitjar

«*Petia terra vocata Sitjá*» (*Capb.* 1562); «*Altra pessa terra dita Sitjá*» (*Capb.* 1699).

Peça de la qual desconeixem la situació.

El nom es deu originar en el genèric de caràcter col·lectiu que designa un paratge on es troben un seguit de fosses o falles del terreny (*OnCat.*, VII, p. 141), per tant, es tractaria d'un derivat de *sitja*.

Sitjar, mas

«*Petrus Boscha agricola dominus utilis Mansis Sitjar parrochie Osor*» (*Capb.* 1622); «*Sagimon Server y Buscá pagés del mas Sitjá*» (LB 1759); «*Manso Pontey linda L.M. Manso Plana, P.T. Manso Sitjá*» (*Cad.* 1785); «*Francisco Puig qui per causa de nupcias entrí en la casa y terras ditas lo Mas Sitjar o can Manuel de dita parroquia de Sant Pere de Ozor*» (FN 1803); «*lo mas Sitjar de dita parroquia de Osor*» (FN 1847).

Es deia així el mas *can Manuel*, situat prop de can Plana, en parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll, tot i que municipi de Susqueda.

El nom del mas creiem que prové del llinatge datat entre els segles XVII i XX.

Sitjar, torrent del

«*Una pessa de terra que antes eran diferents pessas de terra anomenat las Hortas y Aulet den Planas [...] Afronta asolixent part ab lo torrent anomenat den Sitjar y part ab la Riera de Ozor*» i «*lo Torrent del Sitjar*» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua que pren el nom de l'antic mas situat vers can Plana i can Manuel, entre els termes municipals d'Osor i de Susqueda.

Creiem que, amb un ús inadequat de l'article personal al primer esment documental, el nom del torrent s'origina en el mas prop del qual discorria.

V. **Sitjar, mas*.

Sitjars

«*Loco vocato Sitjás*» (*Capb.* 1622).

De situació desconeguda, el terme deu ser un plural de *sitjar*, un mot de sentit col·lectiu que designa un paratge amb un seguit de fosses o falles del terreny (*OnCat.*, VII, p. 141).

Siureda

«*Una pessa de terra anomenada Siureda [...] afronta a solixent y mitg dia en honor llur á ponent y tramuntana en honor den Coma*» (*Llev.* 1731).

Antiga peça que es localitzava a la zona més occidental d'Osor, al veïnat de Querosell, prop de la Coma i el Carbonell.

Possiblement, el terme és un sinònim de *sureda*, com apunten Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 939) i Coromines (DECat, VIII, p. 148). Tanmateix, aquesta forma sembla que és pròpia de la Catalunya Nord, com esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 154). El suro és present en aquell espai i, per tant, continuem considerant que és un derivat col·lectiu de *suro* o *alzina surera*, un fitotopònim que no recull Maria-Reina Bastardas (1994, p. 136-137), que només anota *sureda* i *siuret* com a provinents de SUBER, 'alzina surera'.

Sivella, mas

«Una Masoveria anomenada *Sivella*, situada en dita Parra ab las terras de aquel» (Llev. 1731); «Tota aquella *masoveria* dita *la Civella*» (Llev. 1792).

Masoveria poc documentada que es localitzava vers can Serra de Toronell.

Desconeixem quin pot ser l'origen del nom de lloc; podria relacionar-se amb la part del cinturó, possiblement amb referència a l'ofici de siveller, com el llinatge que esmenta Moll (ELC, p. 259) i que també en podria ser la causa, malgrat que no el documentem a Osor, o bé podria provenir d'algun renom individual; si fos així, s'originaria en el llatí FIBĒLLA, 'sivella, fermall', diminutiu del llatí FĪBŪLA, -AE, 'agulla, sivella' (DEM, p. 391).

Sobirà (de Santa Creu), el¹ [əlsuβi'ra]

Nom d'un dels masos més notables d'Osor i, en general, de les Guillerries, tal com assenyala Coromines (*OnCat.*, VII, p. 145): «*El Mas Sobirà*, el grandios casal de les Guillerries situat entre Osor, Sant Hilari i Castanyet damunt l'església. Rural i veïnat de *Sta Creu d'Horta*». Se situa a Santa Creu d'Horta, en un elevat indret al sud-est d'Osor, entre can Mont, el Viurevol i la Fàbrica del Sobirà, al costat del camí Ral de Girona a Vic, entre Santa Creu d'Horta i Sant Hilari Sacalm. Pladelasala (1960, p. 375) el data al segle XIV i Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 era habitat per «*Pere des Subirà*». Es tracta d'una casa que apareix en nombrosos textos excursionistes i mapes. Així mateix, és al *Nom*. 2004 amb la forma composta «*el Sobirà de Santa Creu*». ⁶⁶⁵ Existeix una dita popular que mostra la riquesa d'aquest mas: «Si voleu saber qui són / els més rics d'aquestes terres / el Noguer de Segueró / el Sobirà de Santa Creu / i l'Espona de Saderra». Jacint Verdaguer hi situa la rondalla titulada «Consell mal aprofitat»; a més, és esmentat per viatgers

665. Per conèixer qüestions històriques, artístiques i arquitectòniques d'aquest mas, podeu consultar J. de CAMPS I ARBOIX (1976), *La masia catalana*, p. 164-169; F. BRUGUERA i N. RAMIÓ (1997), *Osor*, p. 16-17, «El Sobirà de Santa Creu», i E. MALLORQUÍ (2005), «El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna», *Quaderns de la Selva*, núm. 17, p. 81-103.

com Juli Serra a l'obra *Las Guillerías*, de 1890, en què diu: «las poderosas casas de Iglesias y del Subirats, ricos propietarios que se reparten desde Santa Coloma hasta Osor y San Hilario, todo terreno circundante que no ha conocido otros señores desde muy remota fecha» —amb error de còpia—, o per Francisco de Zamora al *Diario de los viajes hechos en Catalunya*: «Llegamos a reconocer otra casa todavía más famosa que la del Soler, situada en estas montañas, en el término de Osó, conocida por Subirá de Santa Creu».

«*Mas Sobirá*» (Man. 1316); «*mansi sobira*» (Not. 1334); «*Mas Subirá*» (Capb. 1446); «lo *Subirá de Santa Creu*» (LB 1706); «*La Casa del Subirá de Santa Creu*» (LV 1726); «*Mas Subirá de Santa Creu*» (Llev. 1731); «*mas Subirá de Santa Creu*» (LB 1769); «el *mas Subirá*» (Llev. 1792); «el *Mas Subirá*» (FN 1805); «*la casa del Subirá*» (FN 1824); «*Manso Subirá*» (Hip. 1859); «*Subirá*» (Pad. 1884); «el *manso Subirá*» (OSHS 1889); «el *Subirá*» (Pad. 1930); «*Manso Subirá*» (DFE 1939); «*Manso Subirá*» (Amill. 1953); «*Manso Subirá*» (DFE 1963).

Grafiat amb la forma simple o composta —afegint-hi la parròquia a la qual pertanyia—, es tracta d'un mas molt documentat. El terme apareix com a llinatge osorenc des del segle XIII fins al segle XIX; endemés, s'hi recullen dos caps de casa, «*Johannes Sobirá*» (PLO 1473) o «*Miquel Subirá*» (*Fog. 1553*), i dos batlles, el de 1440, «*en Sobirà batlle*» (LLC 1440), i el d'entre 1848 i 1849, Manuel *Sobirà*. Existeix relació entre l'antropònim i el topònim, ja que durant molt temps coincidí el nom del mas amb el llinatge del propietari: Pere des *Subirà* (1316),⁶⁶⁶ Gertrudis *Subirà* i Espígol (1731), Valentí Soler i *Subirà* (1805) o Marcià Benet y Soler y *Subirá* (1862). Tanmateix, l'existència prèvia de dos masos *Sobirà d'Amunt* i *Sobirà d'Avall* per formar el que ens ocupa i la situació elevada de la casa ens fa creure que en aquest cas fou el topònim que originà l'antropònim i que, per tant, prové de l'adjectiu en el sentit de 'més alt, més elevat', del llatí SUPERIOR, -ORIS, comparatiu de SUPĒRUS, 'el de dalt' (Balari, 1964, p. 222, i DECAT, VII, p. 974-975); en aquesta possibilitat coincidim amb Navarro Colás (1963, p. 89), que indica: «La situación del "Sobirà" es geográficamente mucho más elevada que todos sus alrededores, por tanto su denominación corresponde a lo dicho por Balari».

V. **Barraca del Sobirà, Casa Nova del Sobirà, Parral del Sobirà, *Serres del Sobirà*.

Sobirà, el²

[əlsuβi'ra]

Notable partida situada entre les propietats de ca n'Iglésies i el Gelats i que arriba a terme de Sant Hilari Sacalm pel vessant parroquial de Santa Margarida de Vallors, prop de l'ermita del Pedró, i de Santa Coloma de Farners vers el mas Albó.

«*Partida de tierra dicha Subirá propiedad de Valentín Subirá limita L. Manso Iglesias M. Mansos Fradera y Albó en termº de Castañet y el mismo Dueño en*

666. També sabem que el propietari del mas el Sobirà d'Amunt, el 1294, es deia Berenguer Sobirà.

termº M. San Ilario, P. Juan Ux en termº de San Hilario y Manso Gelats, T. Manso Fonollet y Manso Vague» (*Cad.* 1785); «la indicada *propiedad del Subirá*» (OSHS 1890); «*Finca Subirá*. Castaño, encina y chopo» (DFE 1939); «*Finca manso Subirá* linda N. mansos Gelats, Casica Iglesias, S. manso Barraca, E. parroquia Santa Cruz, O. mansos Talaya y Gelats» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje el Subirá*» [inclou trenta-nou peces de terra] (*Cad.* 1960).

El nom de la partida s'origina del nom del mas del qual és propietat.
V. *Sobirà (de Santa Creu), el*¹.

Sobirà, camí del [kə'liðəlsuβi'ra]

Nom que rep el *camí Ral* de Vic a Girona en l'espai proper al mas o bé d'altres de més secundaris que tenen en comú el fet d'arribar al Sobirà.

«*Camí del Mas Gelats al Mas Subirá*» (*Llev.* 1731).

El nom de la via de comunicació s'origina en el fet d'arribar al mas.
V. *Sobirà (de Santa Creu), el*¹.

Sobirà, horta d'en (o de o del), o hort d'en (o de o del) Sobirà

«*Hort den Subirá*» (*Vic.* x-xi); «hasta encontrar el Barranco dels Abeuradors sube por és hasta encontrar otra vez dicha Riera la que sigue hasta encontrar el Barranco de la Guinarda tuerce hacia este al que va siguiendo hasta la *huerta de Subirá*» (SMV 1844); «la *huerta de Subirá*» (Del. 1885); «de *Horta del Subirá*» (OSHS 1889); «pasando por la Baga que está enfrente de la *horta de Subirá*» (OSHS 1890).

Zona de conreu que es localitzava just en els límits parroquials entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, per tant, entre Sant Hilari Sacalm i Osor.

El topònim s'origina en el fet de tractar-se d'una propietat del Sobirà, raó per la qual en un cas va precedit de l'article personal i pren com a referent l'antropònim i en d'altres, sense determinar o amb el definit, i pren com a referent la casa.

V. *Sobirà (de Santa Creu), el*¹.

Sobirà, molí del [mu'liðəlsuβi'ra]

Molí fariner de propietat del Sobirà, a Santa Creu, vers el mas la Fàbrica.

«*Molino de Valentín Subirá*» (*Cad.* 1785); «Isidro Bosch *moliner del Subirá*» (LB 1802); «Pere Coma moliner habitant al *molí de Subirá*» (LB 1824); «lo *Molí del Mas Subirá* de la Parroquia de Santa Creu de Horta» (FN 1844); «*Molino den Subirá*» (OSHS 1889).

El nom del molí s'origina pel fet de ser una propietat del Sobirà.
V. **Molí (del Sobirà), el*; *Sobirà (de Santa Creu), el*¹.

Sobirà, quintà del

[kiŋ'taðəlsuβi'ra]

Part de la partida localitzada a tocar del mas pel vessant est.

V. *Sobirà (de Santa Creu), el*¹.**Sobirà d'Amunt, mas**

«*Mansi subira damunt*» (Not. 1334); «*mas Subirá de Munt*» (FPS 1389); «*lo mas des Sobirà demunt d'Osor*» (Llev. 1399); «*isienda del mas Subirá de Munt en las dos heretats de Subirá de Munt, Subirá de Vall, mas Collell vuy dirruit*» (FPS 1577); «*dit Mas Subirá de Munt y Mas Subirá de Vall units y agregats*» (Llev. 1731); «*Tot lo mas Subirá de Munt y lo Subirá de Vall a aquell unit de Valentí Soler y Subirá pagès de Osor*» (Llev. 1792).

Antiga casa que, unida al Sobirà d'Avall, formà l'actual mas *el Sobirà*. Segons Camps i Arboix (1976, p. 167), al segle XVI «[f]ou una dona, Joana Vilar de Sesgorgues, vídua de Pere Sobirà, qui vers 1577, veient tota mena de dificultats, uní totes dues masies i començà l'obra de reconstrucció». Segons el mateix autor, el primer propietari conegut d'aquest mas és del final del segle XIII, però desconeixem el moment de construcció d'aquest mas i del seu contrari, el Sobirà d'Avall: «*Dos foren los masos originaris del futur patrimoni el Sobirà d'Amunt i el Sobirà d'Avall, la fundació dels quals es perd en la nit del temps. Eren modestes construccions, possiblement ocupades per dos germans. El primer amo conegut del Sobirà d'Amunt fou Berenguer Sobirà Pagès, que el 21 de febrer de 1294 va testar instituint hereu el seu fill Pere*». És molt possible que fos aquest mas el que es localitzava on actualment trobem el Sobirà, ja que, com també assenyala l'esmentat Camps i Arboix, un nét de Berenguer Sobirà pagès del Sobirà d'Amunt, el 7 de juny de 1382 pagà a Pere Sobirà d'Avall «*dos-cents sous de tern, ço es, cent cinquanta sous, per los dos immobles salvat dret a l'Iltre. Sr. Benet de Cabrera*», és a dir, que semblaria que era el mas amb més activitat i empenta econòmica, cosa que també indica Elvis Mallorquí (2005, p. 97).

Topònim compost per l'específic *Sobirà* i la locució *d'Amunt* per indicar situació a l'espai i en contrast amb el *mas Sobirà d'Avall*.

Sobirà d'Avall, mas

«*Mansi subira davall*» (Not. 1334); «*mas Subirá de vall vuy dirruit*» (FPS 1389); «*lo mas altra des Sobirà jusà*» (Llev. 1399); «*isienda del mas Subirá de Munt en las dos heretats de Subirá de Munt, Subirá de Vall, mas Collell vuy dirruit*» (FPS 1577); «*dit mas Subirá de Munt y Mas Subirá de Vall units y agregats*» (Llev. 1731); «*Tot lo mas Subirá de Munt y lo Subirá de Vall a aquell unit de Valentí Soler y Subirá pagès de Osor*» (Llev. 1792).

Antic mas que, unit al Sobirà d'Amunt, van formar el que ara és *el Sobirà de Santa Creu*. Elvis Mallorquí (2005, p. 97) l'esmenta i indica que es tracta d'una «[p]ropietat del mas Sobirà (1382)».

Topònim compost format pel nom propi *Sobirà* i la locució *d'Avall*, que pren sentit per contrast amb el *mas Sobirà d'Amunt*.

V. *Sobirà (de Santa Creu)*, *el*¹; **Sobirà d'Amunt*, *mas*.

Sobre, quintà de [kiŋ'taðə'soβrə]

Antiga zona de conreu actualment erma, situada sobre la Codina.

És un topònim compost format a partir de la preposició originada en SÜPER, 'damunt de', amb la finalitat d'assenyalar la situació de la peça en relació amb la Codina, del qual era una propietat.

Sobre la Barraca, feixa de terra de [feʃəðə'soβrələβə'rakə]

Feixa antigament d'avellaners i actualment de pins, situada a Puig-rodon.

És un topònim compost de la preposició *sobre*, que indica situació, i el nom *barraca*, referit a una petita construcció destinada a guardar-hi eines i poder-s'hi aixoplugar.

Sobre Can Pelleringa, perxada [pər'ʃaðə'soβrəkəmpələ'riŋgə]

Zona boscosa de castanyer situada a la banda de dalt de can Pelleringa en direcció oest, localització a partir de la qual s'origina el topònim compost format a partir de la preposició *sobre*, del llatí SÜPER, 'damunt de',⁶⁶⁷ i el nom del mas que serveix de referent.

V. *Pelleringa*, *can*¹.

Sobre la Casa Nova, perxada [pər'ʃaðə'soβrələ'kazə'noβə]

Zona boscosa de castanyer localitzada sobre la Casa Nova de Mas Coll en direcció est, fet que n'origina el nom compost.

V. *Casa Nova de Mas Coll*.

Sobre Fonollet, sureda de [su'reðəðə'soβrəfunu'jet]

Bosc fonamentalment d'alzina surera situat sobre Fonollet a Santa Creu d'Horta, raó a partir de la qual s'origina el nom de lloc compost.

V. *Fonollet*, *el*.

Sobre la Font del Borrell

«Finca *Sobre la Font den Borrell*» (Amill. 1944); «finca *sobre la Font den Borrell*» (Amill. 1947); «Finca *Sobre Font den Borrell*» (Amill. 1953).

667. Com indica MOREU-REY (ENL, p. 44), l'ús d'aquesta preposició *sobre*, com *sota*, és freqüent en toponímia: «Per denotar la situació superior o inferior encara pot juxtaposar-se la preposició "sobre", i la preposició llatina "sub" (sota)». A l'espai osorenc, actualment s'usa molt sovint, de vegades, potser perquè s'ha perdut la memòria del topònim que antigament havia assenyalat aquell indret.

Topònim compost format per la preposició *Sobre*, que indica situació en l'espai, i *Font d'en Borrell*, que és el lloc que serveix de referència.

V. *Borrell, font del; Font del Borrell, la*.

Sobre l'Horta, perxada [pər'jaðə'soβrə'lortə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del Sobirà situada sobre la casa l'Horta prop de l'horta del Sobirà i dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

«*Perxada Sobre l'Horta*» (PSOB 2002).

Topònim compost format a partir de la preposició *sobre*, que indica la situació de l'indret en relació amb la casa l'Horta.

Sobre Masferrer, partida de terra [pər'tidə'soβrə'masfə're]

Zona de terra actualment boscosa que se situa per sobre de Masferrer.

Es tracta d'una forma composta per la preposició que indica situació en relació amb el mas que origina el topònim, en contrast amb la partida de sota el mateix mas.

V. *Masferrer, mas*.

Sobre la Mata ['soβrələ'matə]

Zona boscosa de pins i d'alzines que es localitza sobre la Mata, en direcció nord.

«*Finca Sobre la Mata*» (Amill. 1944); «*finca de Sobre la Mata*» (Amill. 1953).

Topònim compost format per la preposició *Sobre*, 'damunt de', i *Mata*, que es refereix al mas situat prop d'Osor, al nord de la piscina i el camp de futbol.

V. *Mata, la*¹.

Sobre el Molí d'en Vila, hort de

«*territori sobre lo Molí den Vila*» (FN 1834); «*hort sobre el molí de Vila*» (Hip. 1861).

Zona de conreu localitzada entre el molí de Cercenedes —antigament *d'en Vila*—, el camí de Susqueda —avui *carrer de França*— i el torrent Merder o de Mirapeus.

Es tracta d'un nom de lloc compost descriptiu de la situació de l'indret, format per la preposició espacial *sobre* i el lloc on se situa, el *molí d'en Vila*.

V. **Vila, molí d'en*.

Sobre les Pereres, feixa de terra de ['feʃəðə'soβrələspə'rerəs]

Feixa localitzada a Puig-rodon que actualment és una pineda.

Es tracta d'un topònim compost format per la preposició i el nom del fruïter, que indica que aquesta feixa es localitzava sobre la que s'anomenava *de les Pereres*.

V. *Pereres, feixa de les*.

Sobre el Simon, perxada [pər'ʃaðə'soβrəlsi'mon]

Zona boscosa de castanyer situada sobre el Simon en direcció nord.

Es tracta, doncs, d'un topònim compost format per la preposició que indica situació en relació amb el mas que serveix de referent.

V. *Simon*, el¹.

Sol de la Gallard, el

«Quanda petiam terre in dicta parrochya de Santa Cruce de Orta locho vocato *al sol de la gayard*, affrontatur ab oryente in riarya de Serradella» (*Capb.* 1446).

Possiblement, es tractava d'un tros de terra de solell situat a Santa Creu.

Grafiat amb -y- potser per la iodització, creiem que podria provenir del llinatge. Sorprèn l'ús de l'article femení davant el nom propi, que collabora a fer creure en la hipòtesi anotada.

Solà¹

V. **Abell S.*

Solà²

«*Fexa terra vocata Solan*» (*Capb.* 1562); «*Fexiam terra vocatur Solan*» (*Capb.* 1622); «*Petiam terra vocata al Solá* afrontatur a oriente mansi Planas cum honori mansi den Terradas mediante torrente venianti Monar, occidente Serra vocata Hera cremada, circio cum honore den Coll qui fuit den Codina y den Falgueras» (*Capb.* 1699); «*Petiam terra vocatus Solan*» (*Capb.* 1707).

Peça de terra que es localitzava prop del mas can Plana.

Grafiat amb manteniment de la -n final etimològica en la majoria d'esments, el topònim creiem que s'origina en la situació en un espai assolellat.

Solà, el [əlsu'la]

Antiga partida que es localitzava prop d'Osor entre el torrent Merder, el Sole-ric, el camp d'en Martí i la Posa.

«Un hort de terra situat en lo *lloch anomenat lo Solar*» (*Llev.* 1731); «*el Solà*» (*Es-crip.* 1781); «Hort situat prop de la Vila en lo *lloch nomenat lo Solá*» (*Llev.* 1792); «*territori dit Solá*» (*FNA* 1811); «*territori anomenat Solá* afronta ab lo Torrent de Mirapeus» (*FNA* 1814); «*partida El Solá*» (*Hip.* 1846); «*pieza del Solá*» (*Amill.* 1862); «*finca Solá*» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje Solá*» [inclou dues peces de terra] (*Cad.* 1960).

Grafiat amb ultracorrecció el 1731, el topònim prové de la seva situació en un vessant molt assolellat, del llatí SOLANUS, -A, -UM, 'del cantó del sol' (DE, p. 859).

Solà, camí del [kə'miðəlsu'la]

Antic camí que des del carrer de França s'enfilava en direcció nord fins a la partida del Solà i passava pel camp d'en Martí.

«*Camí qui va al Solar*» (Llev. 1731); «*camí de Osor al Solá*» (Escrip. 1781); «*camino del Solá*» (Amill. 1944); «*camino del Solá*» (Amill. 1953).

És evident que el camí rep el nom del lloc al qual es dirigeix.
V. *Camí del Solà*; *Solà, el*.

Solà, hort d'en

«*Pessa lo hort den Solá*» (MN 1710); «*hort anomenat vulgarment de Solá*» (Llev. 1792); «*lo Hort den Solá*» (Amill. 1947); «*lo Hort den Solá*» (Amill. 1953).

Nom d'una peça que, possiblement, per l'ús de l'article personal, és d'origen antroponímic, en el llinatge que, documentat des del segle xv, ha perdurat fins als nostres dies.⁶⁶⁸ Si no fos així, podria tractar-se d'un ús metonímic del nom de la partida en la qual es podria localitzar.

Solà, hort del, o peça de terra o feixa de terra del Solà ['orddəlsu'la]

Nom de diverses peces que es formen per metonímia en relació amb la partida de terra homònima.

«*Pieza del Solá*» (Amill. 1862); «*Hort del Solá*» (Amill. 1947); «*Hort del Solá*» (Amill. 1953).

El topònim creiem que s'origina en la situació en un espai assolellat del tros de terra que, a més, pren caràcter metonímic en relació amb la partida dins la qual es trobaven.

Solà, hortells d'en

«*Dins lo Camp den Vilas un hort anomenat los Hortells den Solá*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tractava de diverses peces de poca extensió que es localitzaven al camp d'en Viles, sobre la partida del Solà.

Per l'ús de l'article personal, semblaria tractar-se d'un topònim originat en el llinatge; tanmateix, el fet que el Solà sigui a prop també fa pensar en la possibilitat d'un ús inadequat de l'article personal i que el nom de les peces de terra tingues caràcter metonímic en relació amb la partida al costat de la qual es trobava.

668. Segons el Pad. 2002, amb cinc ocurrències, una com a primer cognom i quatre com a segon.

Solà, mas

«*Mansi Solano*» (*Capb.* 1446); «dos masos avui dirruits y al dit Mas llur units, lo un anomenat Mas Turonell, lo altre *Solá* cassals dirruits [...] junt afronta asolixent en honor del Mas Serra y part en honor del Mas Oriol y part ab lo Mas Sunyer; a mitg dia en honor den Panella que fou den Piconera; â ponent en honor den Baceda y a tremuntana ab lo Mas Serra del Turonell» (*Llev.* 1731); «Dos masos vuy dirruits al Mas Masferrer agregats, lo un nomenat mas Toronell y lo altre *Solá*» (*Llev.* 1792).

Antic mas que es localitzava entre les propietats de Masferrer, can Serra de Toronell i el Pidemunt, al nord-est d'Osor.

Grafiat amb la forma llatinitzada el 1446, el nom del mas prové, possiblement, de la seva situació a l'espai, 'lloc on el sol hi toca més estona al llarg del dia' (DECat, VIII, p. 17-18, i *OnCat.*, VII, p. 149),⁶⁶⁹ del llatí SOLANUS, -A, -UM, 'del cantó del sol' (DE, p. 859). Si no fos així, també existiria la possibilitat que el topònim s'hagués originat en el llinatge.

Solà, serra del

«*Cerra del Sola*» (*Capb.* 1342).

De situació incerta vers Sant Benet, el nom de lloc deu indicar que es tracta d'un espai assolellat, per tant, originat en el llatí SOLANUS, -A, -UM, 'del cantó del sol' (DE, p. 859).

Solà, vinya d'en

«*Viña den Solá*» (*Hip.* 1849); «*Viña den Gallet linda al O. con Viña de Solá*» (*Amill.* 1944); «*Viña den Solá*» (*Amill.* 1953).

Antic tros de conreu de vinya de situació incerta, tot i que pel fet d'afrontar amb la vinya d'en Gallet, podria haver-se localitzat vers el Borratxí.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en* fa pensar en un origen antroponímic del nom, del llinatge documentat a Osor des del segle xv.

Solà d'en Borrell, llocdit

«*Lo lloch anomenat Solan den Borrell*» (*Llev.* 1731).

Indret que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos Borrell de Santa Creu, can Mont i Viurevol.

Per l'ús de l'article personal, podem intuir que hi ha un origen en el llinatge que, segurament, provenia del mas del mateix nom, localitzat a la mateixa parrò-

669. A l'entrada *Solà*, *Solana* i derivats de l'*OnCat.*, Coromines remet al DECat, però s'hi refereix amb un error, ja que no apareix *solà* al volum VII, com indica l'*OnCat.*, sinó al volum VIII.

quia i amb el qual limitava. El primer element del topònim compost devia assenyalar situació en l'espai assolellat en contrast amb *obac* o *bac*.

Solà de Juiells

«Pessa lo *solà de Juyells*» (*Capb.* 1622).

Indret que depenia del Priorat del Coll i sembla que era en parròquia de Mansolí. Nom d'origen incert que es podria grafiar *Juiells*, *Jullells*, *Joiells* o *Junyells*.⁶⁷⁰

Solà de Recs de Sant Julià, llocdit

«*Locum vocato Solan de Rechs de Sant Julya* affrontatur ab oryente in torrente vocato de Rechs, a merydye in honore domyne na busqueta de villa de osoryo ab occydenete honore bartolomy maig et a a circio in dicto honore bartolomy maig» (*Capb.* 1446).

Topònim compost format pel nom *Solà* en el sentit de 'indret exposat al sol', del llatí *SOLĀNU* (AlcM, 9, p. 983); pel nom *Recs*, que fa referència a l'antiga família noble o a un derivat de *regar*, i *Sant Julià*, que indica l'indret situat vers els masos Masferrer i el Bancs.

Solà de Satonella

«Lloc anomenat *Solà de sa Tonella*» (FI 1331).

Possiblement, es tractava d'un indret situat vers el mas Roscall, a Santa Creu d'Horta.

Topònim compost format per *Solà*, que indica situació en un vessant assolellat, del llatí *SOLANUS*, -A, -UM, i *Satonella*, que es refereix al mas.

V. **Satonella, mas de*.

Solà de la Vinya, el

«Pessa en lo *Sola de la Vinya*» (*Capb.* 1343).

Indret en parròquia de Mansolí en una zona dependent del Priorat del Coll.

Com ja assenyalàrem a Bruguera (2004a, p. 25), creiem que es tracta d'un topònim compost format pel nom *Solà*, que indica situació en un espai assolellat, del llatí *SOLANUS*, -A, -UM, i *Vinya*, que fa referència a aquest conreu, del llatí *VĪNĒA*, 'camp plantat de vinya' (DEM, p. 439).

670. Si es tractés d'aquest darrer cas, MOREU-REY (ENL, p. 26) i AlcM, 6, p. 798, recullen la forma com a topònim referit a un riu afluent del Fluvià, al terme de Besalú (la Garrotxa), i un llinatge que, etimològicament, provindria de *Junyent* per canvi de sufix, forma que admet també Moll (ELC, p. 183), tot i que també indica que podria tractar-se d'un derivat de *juny*.

Solana, la

«Lloch nomenat *la Solana*» (LA 1715).

De localització desconeguda, deu tractar-se d'un nom provinent de la situació assolellada de l'indret, un sinònim de *solell*, substantivació de l'adjectiu *solà*, *solana*.

Solana del Coll de Cirerers, la

«Peça del Mas Viuravol situada al lloc dit *la Solana del Coll de Siders*» (FI 1562).

Antiga peça de terra que devia localitzar-se al sud del coll de Cirerers.

Topònim compost provinent del nom *solana*, 'terreny en pendent situat cara a migdia, on dóna molt el sol', forma femenina de l'adjectiu *solà*, substantivada (AlcM, 9, p. 985), una forma originàriament del català occidental però que, com recull Domingo i Francàs (1997, p. 130): «Les dues formes de l'adjectiu *solà*, *-ana* s'han substantivat i s'han constituït en sinònim de *solell*, no solament per al català occidental [...] de fet, **solana**, devia tenir existència antigament en tot l'interior del Principat, com ho corrobora la freqüència pertot arreu tant de *solana* com dels seus derivats [...] en noms d'entitats toponímiques altres que *solell*». Els altres elements del nom de lloc serveixen per assenyalar la situació al coll de Cirerers.

V. *Cirerers, coll de*.

Solanic, el

Topònim esmentat per Danés (1986, p. 5), que indica que és «diminutiu de El Solà, al terme d'Osor»; es tractaria, doncs, d'un derivat de *solà* amb el sufix diminutiu *-ic*.

Solatera, roca de

«Et vadit usque ad ipsa Devodella et uadit inde [...] est in *rocha de Solatera*, et exiit ad collum de Serrabella qui est iuxta Greval» (*Sus.* 1068).

Eminència rocosa localitzada en els límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor. Pladelasala (1960, p. 370) l'esmenta com a «*roca de Solaterra*».

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen d'aquest antic topònim.

Solcalloses

V. **Coma de s.*

Soldat, can

[¹'kansu]¹'dat]

Petita casa que s'havia localitzat als límits municipals entre Osor i Susqueda, entre can Bosses Vinyes i can Cercenedes de Susqueda.

«En la divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas Viñas y al sur de la que fue *Can Soldat*» (IGCOS 1927); «Mojón nº 22 Colocado cerca de las ruinas, lado S., que fueron la casa llamada *Can Soldat* a 150 m. Dirección E. Siguiendo la misma divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas-Viñas» (OS 1927).

El nom de la casa degué originar-se en el sobrenom d'algun dels seus habitants que, possiblement, devia haver format part de l'exèrcit, un mot provinent de l'italià *soldato*, participi passat de *soldare*, 'tenir a sou algu', derivat italià de *soldo*, 'paga militar, antiga moneda', probablement a través del francès (DEM, p. 394).

Soldats, pont dels [ˈpoŋdəlsuˈlɛj]

Pont situat sobre la riera d'Osor, que inicia la carretera que condueix al Sole-ric i al Coll, prop d'Osor, a tocar dels Nínxols. També se'l coneix per *pont Nou*.

«*Puente de los Soldados*» (LA 1957).

Se l'anomena d'aquesta manera perquè la construcció es va començar el 1940 i va anar a càrrec d'un batalló disciplinari que va arribar a fer-ne els pilars. L'obra, però, es va cloure molt més endavant, concretament l'any 1967.

V. *Pont dels Soldats*.

Solell, baga del [ˈbaɣəðəlsuˈlɛj]

Baga situada a la banda de migdia del Clascar, raó a partir de la qual es degué originar el nom de lloc, que indica que es localitza en un espai en el qual hi toca força el sol, del llatí vulgar *SOLĪCŪLU*, diminutiu de *SŌLE*, 'sol' (AlcM, 9, p. 992). El terme encara té vitalitat en la parla i es continua pronunciant amb iodització, fet que confirma el que assenyala Domingo i Francàs (1997, p. 129): «**Solell**, diminutiu de *sol*, és el geosinònim per al català oriental de *solà* i *solana* del dialecte occidental. Gairebé pertot arreu és dit segons la pronúncia *ieista* (*solei*), fins i tot en els llocs que l'havien tingut, però on ara ja no és vigent.»⁶⁷¹

Solell, camp del [ˈkamdəlsuˈlɛj]

Peça de terra situada al quintà del Clascar, en un espai molt assolellat, raó a partir de la qual degué sorgir el nom.

Solell, feixa de terra del [ˈfeʃəðəlsuˈlɛj]

Antiga feixa de conreu actualment boscosa de castanyer situada sobre la Casa Nova de Colobrans.

671. No oblidem que a Osor la iodització encara perdura majoritàriament. Així mateix, és interessant d'observar com hem documentat topònims pretèrits —alguns que han arribat als nostres dies— formats amb termes que, d'entrada, serien occidentals, com ara *el Solà* i *la Solana*, en canvi, *Solell* únicament l'hem recollit oralment.

El nom prové del fet que hi toca molt el sol, ja que es localitza a la banda sud del mas i, a més, contrasta amb una altra feixa anomenada *el Bac*.

Solell, quintà [kiŋ'tasu'lɛj]

Antiga zona de conreu immediata al Clascar que se situava al vessant sud de la casa.

Per tant, el fet de ser la part del quintà més assolellada origina el nom, del llatí vulgar SOLĪCŪLU, 'espai en el qual toca el sol', diminutiu de SŌLE, 'sol' (AlcM, 9, p. 992).

Solell de Can Coll, el [əlsu'lɛjðə'kaŋ'koɫ]

Peça de propietat de can Coll, en parròquia d'Osor i municipi de Susqueda. Està orientat a l'est i es troba situat just sota la casa.

Només documentada oralment, destaca la iodització a *Solell* i l'absència d'un segon mot comú *mas*, que se substitueix per la contracció *can*.

V. *Coll, can*.

Solella de la Codina [su'lɛjðələku'ðinə]

Antiga peça de conreu, actualment boscosa d'alzina, situada prop de la Codina Vella, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del municipi osorenc.

El nom prové del fet de tractar-se d'una propietat del mas homònim. El més curiós és l'ús de *Solella*, una feminització de *solell*, en el sentit de 'paratge on toca molt el sol' (DECat, VIII, p. 16), que es pronuncia ioditzat i és poc habitual a la zona, ja que, com afirma Coromines (DECat, VII, p. 17), «[e]l femení *una soleia* és propi dels Pirineus berguedans i cardenerencs», un espai molt allunyat del que ens ocupa.

V. *Codina, la*¹.

Soler

V. **Corb de S*.

Soler, camp del

«Una feixa de terra y un *camp* contiguos dit *del Soler* en lo lloch nomenat Genestar» (*Llev. 1792*).

Antic tros de terra de situació incerta però que, possiblement, es trobava on havia existit un antic mas amb aquest nom de propietat de can Serra de Toronell. Desconeixem si el topònim s'origina en el llinatge o bé en l'antic mas.

Soler, feixa de terra

«*Fexie terra vocata Soler*» (Capb. 1342).

Situada vers Sant Benet, el nom del tros de terra afeixat devia provenir, possiblement, del substantiu *soler*, 'pis, sòl, d'un habitatge' o 'solar', malgrat que també s'hauria pogut referir a una propietat d'algun mas amb el mateix nom, possiblement *el Soler del Coll*.

Soler, mas

«Mas Serra de Toronell [...] afrontant Asolixent en honor de llur *Mas Soler* dirruit y al dit Mas unit» (Llev. 1731); «Tot lo mas nomenat *Mas Soler*» (Llev. 1792).

Antic mas que sembla que se situava prop de can Serra de Toronell.

Desconeixem si el nom del mas prové del llinatge o de l'antic substantiu comú d'origen llatí, de *sōLARĪU*, 'pis, sòl, d'un habitatge' o 'solar', derivat de *sōLUM*, 'base, fons, terra en què es viu' (DECat, VIII, p. 31), ja que, com assenyala Coromines (*OnCat.*, VII, p. 153), «[e]l NL *Soler* està ben representat arreu del domini lingüístic català».

Soler, vinya del

«Territori anomenat la *Viña den Soler*» (FN 1818); «*viña* nombrada *de casa Soler*» i «*viña* antiguamente dicha *den Soler*» (Hip. 1853); «*Viña del Solé*» (Hip. 1854).

Peça de conreu de vinya que es localitzava prop de la partida del Soleric.

El fet que l'específic vagi precedit de *casa, del* i *d'en* ens fa dubtar si l'origen del topònim es troba en el llinatge, en el nom comú o bé si indica propietat de l'antic mas Soler d'en Ripoll, és a dir, del Soleric.

Soler d'Amunt, mas

«Petrus Solerio de Mont. *Mansum* meum vocatum *Solerio de Mont* afronta mansi Pontey, Fonte de Galart torrente des pigots et Mansi Solerio o de Vall» (Capb. 1342); «*Mansus Soler de Mont* termino de Osorio» (Capb. 1562); «*Mansi Solerdemont*» (Capb. 1622); «*mas Solerdemont*» (Coll 1660); «*Mansos Solerdemunt* et Soler de Vall unitos et agregatos» (Capb. 1699); «*Mas Solé de Amunt*» (Acl. 1723).

Nom d'un dels dos masos homòmits que, units, formaren l'actual *mas Soler del Coll*, fet del qual no esmenta res Pladelasala. Segons un document del segle XVI, sembla que es trobava en terme municipal i parroquial d'Osor.

Es tracta d'un topònim compost que en alguna ocasió apareix gràficament aglutinat. El primer element, *Soler*, possiblement és de caràcter antroponímic —de fet, el 1342 podem observar que tot el nom del mas pren aquest mateix caràcter i el seu propietari es diu «Petrus Solerio de Mont»—, del llinatge, i el segon, *d'Amunt*, que a

voltes apareix per escrit amb la forma dialectal *Mont*, és una locució preposicional locativa per indicar la situació d'aquesta casa en relació amb el mas Soler d'Avall.

Soler d'Avall, mas

«*Mansatam vocatam Soler de Vall* afrontatur mansi Coral, mansi Solerio de Mont et torrente des Pigots» (*Capb.* 1342); «*Mansos Soler de munt et Soler devall*» (*Capb.* 1560); «*Mansi vocato Mas Solerdevall* in parroquia de Osorio et termino de Susqueda» (*Capb.* b 1562); «*Mansata vocata Soler de Vall*» (*Capb.* 1622); «*Mansos Soler demunt et Soler de Vall unitos et agregatos*» (*Capb.* 1699); «*Mas Solé de Avall*» (*Acl.* 1723); «*Michael Puigderajol et Maria Soler de Puigderajol conjuges dominam mansorum Soler demont et Soler devall unitos et agregatos*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Ja que aquest mas es localitzava en municipi de Susqueda i parròquia de Sant Pere d'Osor, com l'actual Soler del Coll, i el Soler d'Amunt sembla que era en municipi i parròquia osorencs, hem de creure que és a partir d'aquest que es construï l'actual Soler del Coll.

Nom compost que apareix de vegades aglutinat i que pren el nom del contrast en l'espai amb el *Soler d'Amunt*. Per tant, està format del llinatge *Soler* i la locució prepositiva *d'Avall*.

Soler d'en Ripoll (de Plaça), mas

«*Miquel Bosch masover del Soler den Ripoll*» (LB 1700); «*el Soler den Ripoll*» (LB 1711); «*Lo Mas Soler den Ripoll de Plassa* que vuy posseheix an Romagueras» (*Llev.* 1731); «*el Soler den Ripoll*» (LB 1735); «*Manso Solé*» (*Cad.* 1785).

Creiem que aquesta és una forma composta referida al *Soleric*, ja que, en els llibres de baptismes, consta com a masover «*Miquel Bosch*» (1700), «*Miquel Bayer*» (1701), «*Joan Huix*» (1708 i 1710) i «*Pere Huix*» (1735), mentre que al *Soleric*, segons els mateixos documents però en altres esments, documentem «*Miquel Bayer i Bosch*» (1703) i «*Joan Huix*» (1706, 1755 i 1784), i la coincidència dels llinatges no la considerem casual.

El nom està format per *Soler*, possiblement el llinatge documentat a Osor des de finals del segle XIII i que ha perviscut fins als nostres dies,⁶⁷² un terme, segons Moll (ELC, p. 206), provinent del llatí *SÖLARIUM*, derivat de *SÖLUM*, 'sòl, terreny solar'; el segon element, precedit de l'article personal, *Ripoll*, devia tractar-se del llinatge d'un propietari posterior, un cognom datat des del segle XIV fins al present,⁶⁷³ un llinat-

672. Segons el Pad. 2002, amb catorze ocurrences, quatre com a primer cognom i deu com a segon. Grafiat *Soler* i *Solé*, es tracta del tretzè llinatge més freqüent a hores d'ara.

673. En el Pad. 2002 el trobem tretze vegades, set com a primer cognom i sis com a segon, i és el quinzè llinatge més abundant a Osor.

ge que, segons esmenta Moll (ELC, p. 152), prové de la capital del Ripollès. De vegades, s'hi afegeix un tercer element, *de Plaça*, que es devia referir al portador del llinatge *Ripoll*, el que devia viure a alguna de les places del poble, la Vella, la Major o la del Verger.⁶⁷⁴

V. **Mas Soler (d'en Ripoll)*.

Soler (de Mansolí), el

[əlsu'leðəmunsu'li]

Notable partida situada en terme municipal de Sant Hilari Sacalm però amb una part dins d'Osor, concretament la localitzada entre el Soler de Mansolí, les Berbolades i la riera d'Osor, a l'oest de Sant Miquel de Solterra.

«*La heredad del Manso Soler*» (OSHS 1889); «*Finca Manso Soler* compuesta por el manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. Riera de Osor y Manuel Verneadas mediante torrente llamado majó y parte con la loma de la tierra hasta la era de can Gombau con bosque de Sarsanedas y José Ripoll con el manso domus de Romagueras de Osor pasando por el punto llamado Rourich y otro punto llamado era del Cangumbau. Castaños, hayas, robles, fresnos, encinas» (DFE 1939); «*Finca Manso Soler* de Dolores Homs es paraje Barboladas» (*Amill.* 1947); «*Finca Manso Soler*» (*Amill.* 1953).

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb el mas el Soler de Mansolí, situat en terme de Sant Hilari Sacalm, a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Soler (de Mansolí), camí del, o carretera del Soler (de Mansolí)

[kə'miðəlsu'le]

Nom almenys de dos camins de muntanya, un que prové de les Berbolades i discorre en direcció sud, i l'altre, en terme de Sant Hilari Sacalm, que s'inicia a la carretera de Sant Hilari i circula en direcció est.

«punto conocido por Xaraminas en heredad del Manso Soler. Consiste en un peñasco aplanado que está al lado de la *carretera del Soler*» (OSHS 1889); «*Mo-jón nº 16 [...] que está al lado de la Carretera del Solé*» (OSHS 1890).

El nom del camí prové del del mas hilarienc anomenat *el Soler de Mansolí*.

Soler de Vila, mas

«Joan Huix masover del *Soler de Vila*» (LB 1747).

Esment esporàdic que podria referir-se al *Soleric*, anteriorment *Soler d'en Ripoll (de Plaça)*, ja que dels anomenats *Soler* és el més pròxim a la vila d'Osor.

Es tractaria, doncs, de l'antropònim *Soler* i el topònim genèric *Vila* per assenyalar proximitat a la població i, alhora, diferenciar-lo d'altres masos homònims.

674. *Ripoll de Plaça* degué ésser una forma composta que va esdevenir sobrenom, ja que la localitzem a dos documents com a antropònim, a les Escript. 1717 i 1739.

Soler (del Coll), el [əlsu'leðə'l'koɫ]

Mas situat en municipi de Susqueda, tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor o, en alguna època, de Santa Maria del Coll. Es troba a l'oest del santuari del Coll, al sud de l'embassament de Susqueda i al nord de Sant Benet. Pladelasala (1960, p. 371) el data al segle xi i indica que es tractava d'una casa de domini del senyor de Rupit.⁶⁷⁵ Per la seva situació, límit parroquial, apareix a diverses obres cartogràfiques, «*Can Soler*» (MAPA 1), «*Can Solé*» (MAPA 2), «*El Soler*» (MAPA 3), «*C. Soler del Coll*» (MAPA 6).

«...et vadit ad ipsa Erola, et pergit ad *manso de Soler*» (Sus. 1068); «*mansi Soler*» (Capb. 1342); «*Mansi Soler*» (Capb. 1562); «*Lo Mas Soler* paga delma y primicia al priorat del Coll» (Coll 1699); «*casa dita Soler*» (LA 1707); «*lo Soler de N. Sa del Coll*» (LB 1724); «*Mansi Soler*» (CB 1735); «*mas Soler del Coll*» (LB 1748); «*el Soler de N. S. del Coll*» (LB 1768); «*mas Soler* parroquia de Osor pero terme del castell de Rupit» (FS 1773); «*mas Soler* de Joan Puigderajols y Soler» (Escrip. 1782); «*mas Soler del Coll* de Miquel Puigderajol y Soler» (FN 1846); «*el Soler de N. Sa del Coll*» (LB 1847); «*el Solé del Coll*» (LLC 1929e).

Terme d'origen antroponímic, com mostra el nom d'algun dels seus propietaris que hem documentat: en *Soler* (1562), Josep *Soler* (1769), Joan Puigderajols *Soler* (1782) o Miquel Puigderajols *Soler* (1846). El segon element, que apareix en algunes ocasions, *del Coll*, serveix per situar la casa vers el santuari del Coll i amb la finalitat de diferenciar-la d'altres d'homònimes, com ara *el Soler de Mansolí* o *el Soler d'en Ripoll*.

V. **Creu del Soler (del Coll)*, **Llarga del Mas Soler*, **Mas Soler (del Coll)*, *Soler (de Mansolí)*.

Soler (del Coll), camí del [kə'miðəlsu'le]

Camí que, des de la carretera del Coll condueix fins al mas el Soler del Coll en direcció oest i d'aquí va al Sui, raó per la qual a vegades se l'anomena *camí del Sui*. Apareix en una obra cartogràfica, «*camino del Solé*» (MAPA 2), i pren el nom del mas al qual es dirigeix.

V. *Soler (del Coll)*, *el*.

Soler (del Coll), font del [ˈfɔŋdəlsu'le]

Font situada prop del mas el Soler del Coll, del qual sorgeix el nom.

V. *Soler (del Coll)*, *el*.

675. En una propietat de la casa es va trobar una ara votiva pagana dedicada a una divinitat silvestre que es conserva al Museu Episcopal de Vic i que sembla que provenia d'una zona artigada de prop del mas el Terrats.

Soleric, el¹

[əlsulə'rik]

Mas localitzat sobre Osor, al vessant nord, prop de la carretera del Coll. Possiblement, abans s'havia anomenat *mas Soler d'en Ripoll (de Plaça)* i *mas Soler de Vila*. Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta com a mas de Sant Pere d'Osor. A més, apareix en algunes obres cartogràfiques com a «*casa Solaric*» (MAPA 1) i «*Can Solarich*» (MAPA 2 i 4).

«Miquel Bayer y Bosch pagès masover de la *casa del Solerich*» (LB 1703); «Joan Huix masover del *Solerich*» (LB 1706); «*Manso Salarich*» (Escrip. 1779); «Pere Soler masover del *mas Solerich* den Romagueras» (FN 1801); «Pere Solá masover del *mas Solerich*» (FNA 1817); «*Casa Salarich*» (LA 1817); «Manuel Clapera masover del *Solarich*» (LB 1825); «*Manso Salarich*» (Hip. 1851); «*Manso Solarich*» (CB 1853); «*Solarich*» (Nom. 1863); «*Solarich*» (Pad. 1884); «el *manso Solerich*» (LB 1924); «*El Sularich*» (LLC 1929e); «*El Solarich*» (Pad. 1930); «*Manso Solarich*» (DFE 1939); «*El Solarich*» (GR 1956); «*Manso El Solarich*» (DFE 1963); «*mas el Solarich*» (LA 1966).

Etimològicament, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, d'un sobrenom derivat diminutiu de *Soler*, un llinatge freqüent a Osor des del segle XIII, amb el sufix *-ic*; tanmateix, també podria tractar-se d'un diminutiu de *soler* en el sentit que assenyala Moreu-Rey (ENL, p. 85) de 'camp o camp assolellat', com ocorre amb altres noms de lloc com *el Soleràs* o *el Solerot*.⁶⁷⁶ A més, Navarro Colás (1963, p. 88) també considera que el topònim té caràcter antroponímic, però n'assenyala com a origen un nom personal germànic: «posiblemente de un SALDERICUS O SELERICUS, con el sufijo germánico -RICH, con el que se han formado gran cantidad de nombres de persona latinizado en -RICUS [...] Solarich y Salarich es un antropónimo muy usado actualmente»; no creiem que aquesta hipòtesi sigui l'adequada, ja que no documentem el mas fins al segle XVIII, molt enllà del domini germànic.

V. **Costes del Soleric, Mas el Soleric*.

Soleric, el²

[əlsulə'rik]

Partida situada entre can Badia, can Gravat, la carretera del Coll i el Solà, una zona en bona mesura urbanitzada on encara es poden veure alguns camps d'ave llaners.

«*Finca Solarich* de Julián Soler Ripoll» (Amill. 1944); «*finca Solarich*» (Amill. 1953); «*Pago o paraje C. Solarich*» (Cad. 1960).

El nom de la partida prové del mas que s'hi localitza.

V. *Soleric, el¹*.

676. El fet que, possiblement, es tractés de l'antic *mas Soler d'en Ripoll (de Plaça)* o *Soler de Vila* fa creure molt més factible la primera hipòtesi de caràcter antroponímic.

Soleric, el³ [əlsulə'rik]

Barri situat sobre Osor a la banda nord, entre can Gravat, la carretera del Coll i la partida del Solà, a l'entorn del mas que n'origina el nom.

V. *Soleric, el¹*.

Soleric, bassa del ['basəðəlsulə'rik]

Mena de dipòsit en la qual s'acumulava l'aigua que provenia del sot de la Torrentera i que discorria pel rec Gran. S'utilitzava l'aigua de la bassa per distribuir-la a les diferents cases que s'havien construït en el barri i per regar; actualment, s'ha substituït per un dipòsit municipal d'aigua.

El nom de la bassa provenia del fet que abastava el barri del Soleric.

V. *Soleric, el¹*.

Soleric, drecera del [drə'serəðəlsulə'rik]

Camí que des del Solà, en direcció oest, arribava fins al Soleric.

«Partida Camp den Prat linda al E. Con *sendero del manso Solarich*» (Amill. 1944);

«*Sendero Manso salarich*» (Amill. 1947); «*sendero manso Solarich*» (Amill. 1953).

Grafiat amb assimilació vocàlica el 1947, el nom del camí es refereix a l'indret al qual es dirigeix.

V. *Soleric, el¹*.

Soleric, vinya del ['biŋəðəlsulə'rik]

Nom d'antigues peces de conreu de vinya que es localitzaven sobre el mas en direcció nord i que actualment han esdevingut peces ermes o boscoses de pi.

«Finca *Viñas del Salarich*» (Amill. 1944); «*Viña del Soleric*» (Amill. 1947); «*Viña del Salarich*» (Amill. 1953).

Gràficament, cal esmentar les assimilacions vocàliques a la primera síl·laba de 1944 i 1953 i la terminació amb *-ch* arcaica referida al so velar oclusiu sord.

El nom de la vinya s'origina en el mas prop del qual se situava.

V. *Soleric, el¹*.

Solerols

V. **Sant Daniel de S.*

Solroca, font de

«Lo torrent de la *font de Solrocha*» (FM 1614); «la *font de Solrocha*» (RFM 1623).

Font que devia localitzar-se prop del mas homònim, al veïnat de Querosell.

Sembla evident que l'hidrònim prové del nom del mas.

V. **Solroca, mas.*

Solroca, mas

«*Mansi Suroca*» (Not. 1285); «*Sorroca* o *Surroca*, vers Mansolí, habitat per Ferrer de Sorroca» (Man. 1316); «*Mansi de Solrocha*» (FM 1343); «*Mansi de Solroca*» (Capb. 1446); «*Mas de Solroca*» (FM 1563); «*Duas Mansatas* de la Rocha et de *Solrocha*» (PFM 1585); «Miquel Brugarolas alias Doys [...] tenian venda perpetua del *mas* Roca, y *Solroca* otorgado a Juan Coma en 15 de janer de 1585 a la N^a de Osor» i «*Mansada* dita *Solrocha* limita solixent camí que va del Boscha a la Coma devallant per lo torrent de Solrocha avall fins al camí qui va de Casa den Boscha al Mas Claver com diu lo Torrent fins al sot del Grevol conforma diu laygua de la font allá baix. A Migdie ab lo Comellar de Solrocha afrontant ab lo Mas Rocha. A ponent ab lo camí qui va de casa den Boscha a Casa den Coma y a tremontana ab la honor de dit Mas Coma» (FM 1614); «*Mansata* anomenada *Solroca* afronta en tots honors ab lo Mas Casadevall» (Llev. 1731); «Masoveria dirruhida al Mas Carbonell unida nominada *Solrocha*» (Llev. 1792).

Aquesta és una altra forma referida al *mas Saroca*, situat entre el Carbonell, la Coma, el Bosquets de Querós i el Boscà, a l'antic veïnat de Querosell. Apareix citat per Pladevall (1962b, p. 285) amb la forma vocalitzada, *sol* > *so-su*.⁶⁷⁷

Etimològicament, és probable que sigui una forma aglutinada en el sentit de *sus roca*, 'damunt la Roca' (OnCat., VII, p. 191), o bé de *sub roca*, probablement 'sota la roca' (AlcM, 10, p. 83, i ELC, p. 206), amb referència al mas *la Roca* localitzat al sud del Solroca.

V. **Comellar de Solroca*.

Solroca, peça de terra de

«Quedant comuna a ditas parts la font de Solrocha per abeurar lo bestiar de una y altre, y axí mateix una pessa de terra contigua a la font per fer pasturar comunament dita *pesa de terra de Solrocha*» (RFM 1623).

Tros de terra que devia localitzar-se prop de la font i del mas del mateix nom, que n'originen el nom, a l'antic veïnat de Querosell.

V. **Solroca, mas*.

Solroca, torrent de

«Camí que va del Boscha a la Coma devallant per lo *torrent de Solrocha*» (FM 1614); «lo *torrent de Solrocha*» (RFM 1623).

677. CARRERAS CANDI (1911, p. 80) esmenta aquest mas com a pertanyent a Osor a partir d'un document del segle xv, de 1542: «Yo Miquel Çarriera y de Gurb senyor de la val y terme de osor com a señor directa del *mas solroca* y de la roca quis tenen a directa senyoria mía com a senyor de dita vall».

Curs d'aigua que devia discórrer prop del mas Solroca, vers el coll de Querós.
V. **Solroca, mas*.

Solsia, bosc

«Locum vocatum *bosch sulzia*» (*Capb.* 1446).

Antiga zona boscosa que sembla que es localitzava vers la riera d'Horta, en direcció sud-est cap als masos el Bosquet i el Triador.

El nom de lloc podria originar-se en relació amb el mas homònim o bé amb el nom comú *solsida*, 'ensulsiada'.

V. **Solsia, mas*.

Solsia, camp de la

«Una pessa de terra situada en dita Parra y sota llur *camp de la Sulcia*; Afronta asolixent ab llur Mas Sulcia; a ponent ab la Riera de la Nogarola» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra de poca tinguda lloc vulgarment dit sota lo *Camp Sulcia*» (*Llev.* 1792).

Peça de terra que es localitzava a tocar de la riera de la Noguerola, vers on hi havia hagut l'antic mas del mateix nom.

Per la situació i les afrontacions, sembla que el nom prové del mas.

V. **Solsia, mas*.

Solsia, coll de

«Item una pessa de terra que fou de pertinencias del mas nogareda afronta a solixent en honor del mas Ripoll [...] a ponent en honor de dit Ripoll anomenat Citges y part en honor den Sarsaneda que es prop del *Coll de Solsia* y a tremuntana en honor del mas Rajol» (*Rip.* 1562).

Pas muntanyós que devia localitzar-se prop del mas homònim, entre les propietats de can Cercenedes, el Ripoll i l'antic Rajol.

El topònim deu estar relacionat amb el nom del mas.

V. **Solsia, mas*.

Solsia, mas

«*Mansi de solsia*» (*Not.* 1285); «*Arnaldo de Solsia*» (FB 1306); «*Mansi de sulsia*» (*Not.* 1334); «*Mansi sulsia*» (*Capb.* 1342); «Vidal Sarsanedas y Margarida sa muller hereu del *mas de la Solsia* dela parroquia de Sant Pera de Osor» (*Rip.* 1404); «*Mansi Sulsyam*» i «*Mansum mei vocatam de la Solcia* de Johannes Serseneda» (*Capb.* 1446); «*Mas Sulcia* dirruit» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra en que antigament era construït dit *mas Sulcia* vuy dia dirruit» (*Llev.* 1792).

Antic mas de propietat de can Cercenedes, enrunat ja en el segle XVIII, que es localitzava prop de la riera de la Noguerola.

Topònim d'origen incert, com ja assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1993a, p. 197); tanmateix, segons Coromines (*OnCat.*, VII, p. 172), podria provenir de *solsida*, sinònim de *ensulsiada*, del llatí *SŪBSĪDERE*, 'engolir-se, ensorrar-se'. Tanmateix, el terme apareix com a llinatge osorenc en els segles XIII, XIV i XV, com a *Solcia*, *Solsia* i *Sulcia*, relacionat, possiblement, amb el mas, ja que el 1404 documentem un «Bernat *de Solsia*» (Rip. 1404) com a habitant a la casa; també podria ser, per tant, que es tractés d'un topònim d'origen antropònimic.⁶⁷⁸

Solsia, riera de

«*Riarya vocata de solcia*» (Not. 1285).

Possiblement, es tracta d'una forma esporàdica referida a la *riera de la Noguerola* en el seu pas prop de l'antic mas Solsia.

L'hidrònim creiem que s'origina en el nom del mas.

V. **Solsia*, mas.

Solterra¹

V. *Sant Miquel de S.*

Solterra²

[suŋ'terə]

Partida de terra, espai fonamentalment boscos situat entre les propietats de la Riba d'Avall i el Gomis i la muntanya de Sant Miquel de Solterra, a l'entorn del mas homònim.

«*Heredad* anomenada *Solterra* en la Parroquia de Ozor» (FN 1709); «*Partida Manso Solterra* limita L. Manso Rivadevall, M. Manso Rivademun, P. Manso Borrell término San Hilario, T. Manso Gomis» (Cad. 1785); «*heretat* anomenada de *Solterra*» (FN 1823 «*Finca Sunterra*» i «*Finca Manso Solterra*. Encinas y castaño» (DFF 1939); «*Finca Manso Solterra* linda al N. Con manso Gomis y manso Soler, al S. Con manso Ribadevall, al E. Con Manso Gomis y Manso Soler, al O. Con Manso Ribademunt» (Amill. 1944); «*Pago o paraje M. Solterra*» [inclou cinquanta-quatre peces de terra de dos propietaris, dos camins i una caseta a més del mas Solterra] (Cad. 1960).

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Solterra*, mas.

Solterra, capella de

«Font de Saguardia y un Cami qui va a dita *Capella de Solterra*» (Llev. 1731).

Forma simple referida a l'antiga *capella de Sant Miquel de Solterra*.

V. *Sant Miquel de Solterra*, capella de.

678. Llinatge molt antic que no recull Moll a ELC.

Solterra, font de

«Torrent que devalla de la *font de Solterra*» (Llev. 1731).

Font que devia localitzar-se a la muntanya homònima i podria tractar-se d'una altra manera d'anomenar la *font Saguàrdia*.

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de, Saguàrdia, font*.

Solterra, mas

[ˈmassuŋˈtɛrə]

Mas situat al sud d'Osor, al nord-oest de la Riba d'Amunt, al sud-est de Sant Miquel de Solterra i a l'oest de la Riba d'Avall. Pladelasala (1960, p. 373) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor del segle XIV «[c]ontiguo al vetusto Castillo de Solterra». Pladevall (1962b, p. 285) assenyala que era un «mas propi de la castlania del castell de Solterra situat sobre el mas, pertanyia amb persones amb persones a la família Paba, en un mas força ric habitat per Arnau de Solterra i el seu fill Guillem Bernat». Segons un manual de 1450, aquest fou un dels masos que el 1450 Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera cedí a Arnau de Rocasalva perquè es trobava erm i deshabitat. Apareix en la cartografia, «*Casa Solterra*» (MAPA 1), «*Mas Solterra*» (MAPA 3) i «*Solterra*» (MAPA 4), i recollit sense genèric al *Nom*. 2004.

«*Mas Solterra o Souterra*» (Man. 1316); «*Mansi solterra*» (Not. 1334); «*lo mas de Soltera d'Osor*» (Llev. 1399); «*Mas Solterra*» (Man. 1450); «*la casa de Solterra*» (LB 1704); «*Joseph Clos pages masover de Solterra*» (LB 1710); «*Tota aquella Mansada vuy afogada anomenada de Solterra, ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit Mas Solterra unida*» (Llev. 1731);⁶⁷⁹ «*lo mas Sulterra*» (LB 1732); «*Casa Mas Solterra*» (Cad. 1785); «*casa y heretat anomenada de Solterra*» (FN 1823); «*Pere Cantal masover de Solterra*» (LB 1850); «*Manso Solterra*» (Amill. 1862); «*Solterra*» (Pad. 1880); «*el manso Solterra*» (LB 1919); «*Miliu Fernández mossu Sunterra*» (LLC 1929e); «*Solterra*» (GR 1956).

Gràficament, destaca la diftongació inicial *sol* > *sou*, freqüent com *al* > *au*; així mateix, el 1929, observem una assimilació de *l* > *n* que respon a la pronúncia oral.

L'etimologia coincideix amb la de *Sant Miquel de Solterra*, i Coromines (*On-Cat.*, VI, p. 466), parlant del cim, esmenta aquesta casa: «i baixant del cim, per la fondalada, cap a Osor, vaig passar per un vell mas, on em digueren «*ací és a sɔntɛra*».

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Solterra, oliveres de

«Una pessa de terra brollar de pertinencias de dit mas Gomis situada en dita parroquia en lo lloch nomenat las *oliveras de Solterra*» (Rip. 1606).

679. Aquest esment documental sembla mostrar l'existència de dues cases homònimes, una anomenada *mansada* i derruïda i l'altre, el mas que ha arribat als nostres dies.

Possiblement, es tractava d'una zona amb oliveres localitzada vers el mas Solterra.

El topònim deu originar-se en el mas o la muntanya homònims.

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de; Solterra, mas*.

Solterra, serra de

Forma simple de referir-se a la *serra de Sant Miquel de Solterra* que s'usa a diverses guies excursionistes: «*Serra de Solterra*» (CEC 1924), «*Sierra de Solterra*» (Castells). Botet i Sisó també recull aquesta forma però canviant el genèric, «*montanyes de Solterra*».

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de*.

Solterra, sot de

[ˈsoddəsunˈtɛrə]

Nom que rep la *riera de la Noguerola* en un dels sots que la formen entre els masos Solterra i la Riba d'Amunt.

«*Torrent que devalla de la font de Solterra*» (Llev. 1731).

L'hidrònim pren el nom de la muntanya i del mas prop del qual discorre.

V. *Sant Miquel de Solterra, cim de; Solterra, mas*.

Solterra d'Amunt, mas

«*Lo mas de Solterra d'Amunt*» (Cop. xv).

Antic mas localitzat al sud de l'actual *mas Solterra*; de fet, creiem que es tractava de la «*masoveria dita Sulterra*» derruïda el 1792 o la «*mansada vuy afogada anomenada de Solterra*», de 1731.

Dependent del castell de Solterra, l'existència d'aquest mas ens mostra que a la mateixa zona hi havia hagut més d'una casa homònima, raó per la qual s'usava aquesta forma composta amb l'específic pròpiament dit acompanyat de la locució preposicional que pren sentit en contrast amb el *mas Solterra d'Avall*.

V. *Solterra, mas*.

Solterra d'Avall, mas

«*Lo mas de Solterra de Vall*» (Cop. xv).

Creiem que es tracta de l'actual *mas Solterra* perquè en aquest document del segle xv se l'esmenta amb la forma composta, com aquí el recollim, o simple.

Terme compost amb el nom propi acompanyat de la locució preposicional *d'Avall* en contrast amb el *mas Solterra d'Amunt*.

V. *Solterra, mas*.

Son, el

«Pessa de terra territori dit *al Son*» (FNA 1803).

De situació incerta, desconeixem si el topònim coincideix, etimològicament, amb el poble de l'Alt Pallars sobre el qual Coromines (*OnCat.*, VII, p. 158) afirma que es tracta d'un mot preromà iberobasc, i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 162) el qualifiquen d'origen incert, potser preromà pirinenc.

Soriol, torrent de

«lo lloch anomenat Coma de Junquer vuy lo Junquer [...] Afronta [...] à mitg dia ab lo *Torrent de Soriol*» i «Una pessa de terra situada antigament anomenada Feixa del Bosch del Mas Horts, ó Gallinada [...] Afronta [...] a ponent en honor del Mas Ribademunt y a tremuntana ab lo *Torrent de Suriol*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tractava d'un dels cursos d'aigua que formen la riera de les Ribes o de la Noguerola, ja que la documentació ens l'esmenta prop de la Riba d'Amunt.

Desconeixem l'origen del topònim, encara que, com dèiem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 155), semblaria antroponímic, una aglutinació de l'article salat i el prenom o llinatge, s'*Oriol*,⁶⁸⁰ o del llinatge recollit per AlcM, 10, p. 82.⁶⁸¹

Sorral, camp de

«Petiam terra quam tenemus prope dicti nostri mansi Planas ad partem occidentalem quide voccatam ho die Lo Camp de la era et antea *Camp de Sorral*» (*Capb.* 1699).

Peça de terra de conreu que sembla que es localitzava prop del mas can Plana.

Possiblement, es tracta d'un derivat de *sorra* amb el prefix *-al*, tot i que ens resulta curiós que un camp es pugui particularitzar per la presència de sorra.

Sorreres, font de les

[ˈfɔ̃ndələsuˈrerəs]

Font que es localitza entre els masos el Barder i el Fonollet, l'aigua de la qual es dirigeix al torrent del mateix nom.

V. *Sorreres, torrent de les*.

Sorreres, torrent de les

[tuˈrɛndələsuˈrerəs]

Un altre nom del *torrent de la Flota*, afluent del d'Aiguafreda, que discorre en direcció nord entre el Fonollet i el Barder.

680. Llinatge, però, que no recull Moll a ELC.

681. De fet, CARRERAS CANDI (1911, p. 83) transcriu un antic document de 1323 que hi havia hagut a l'Arxiu Parroquial d'Osor, en què situa vers aquesta zona un «*torrente de ariol*» que, possiblement, respon a l'hidrònim que ens ocupa i amb l'origen que esmentàvem de *Oriol* o *Ariol*.

Es tracta d'un derivat de *sorra* amb el sufix *-era* en plural, que indica 'abundància de sorra', un fet visible en alguns espais de la zona on la sorra destaca de color més clar per sobre de la resta i de tacte més aviat gruixut.

Soses, pla de

«Boscho in loco vocato *plan de ses soses*» (*Capb.* 1342).

Indret que sembla que es localitzava prop del pla de les Lloses, per tant, vora els límits municipals entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm —pel vessant de Querós—, aspecte que també assenyala Rodríguez Burch (1975) al seu estudi sobre el capbreu del Coll de l'any 1342, únic text en el qual hem documentat el nom.

Etimològicament, i amb referència al municipi homònim del Segrià, Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 163) anoten que «probablement correspon a la forma plural de *sosa* 'barrella'»; Coromines (*OnCat.*, VII, p. 170) esmenta «Almenys aparentment seria natural relacionar amb un element ibèric *sosin*, component freqüent en l'onomàstica», però afegeix: «Hi ha, però, diversos parònims, variats, i alguns irrecusables, que tendeixen tots a desestimar aquesta pista ibèrica». Es tractaria, doncs, d'un topònim d'origen incert que també és possible que es relacionés amb la *sal*, potser per als ramats.

Sot, el¹

[əl'sot]

Forma toponímica usada freqüentment per referir-se a algun dels molts sots, com a torrents o petites i fondes valls, que es localitzen a Osor.

«Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat *lo Sot*» (*Llev.* 1731); «pessa de terra cultiva en lo territori dit *lo Sot*» (FNA 1816).

Domingo i Francàs (1997, p. 255) indica que «*sot* tant pot fer referència a la depressió com al curs d'aigua», és a dir, que tant pot significar 'vall petita i fonda' com tractar-se d'un sinònim de *torrent*, cosa que intentarem esbrinar en aquells noms de lloc en què es fa present.

Etimològicament, sembla que és un nom d'origen preromà (*AlcM*, 10, p. 29; *DECat*, VIII, p. 109, i *DEM*, p. 396).

Sot, el²

«Finca La Piconera *Parcela El Sot*. Límites S. Con la Riera Mayor» (DFE 1950).

Peça boscosa de castanyer que es localitzava a la partida de la Piconera, entre aquest mas i la riera d'Osor, possiblement a tocar del sot de la Piconera.

Possiblement, l'específic és un sinònim de *torrent*, ja que és tan proper a la riera d'Osor que no creiem que es refereixi a una fondalada.

Sot, torrent del

«*Torrent del Sot*» i «*Torrent des sot*» (Llev. 1731); «*Torrent del Sot*» (Llev. 1792).

Ja que el mot *sot* és viu i comprensible avui a la zona, hem de considerar que no es tracta d'un topònim de caràcter tautològic sinó que *torrent* es refereix al curs d'aigua i *Sot*, a una petita i fonda vall o a una clotada.

V. **Torrent del Sot*.

Sot de Can Pelleringa, gorga del [ˈɡorɣəðəlˈsoddəˈkampələˈringə]

Gorga de la riera d'Osor en el punt d'unió entre la riera d'Horta o de Can Pelleringa amb la riera d'Osor, fet que n'origina el nom.

V. *Can Pelleringa, sot de*.

Sot de la Comarca, torrent

«Feixa de terra cultiva y de regadiu alavora del torrent anomenat lo *torrent el sot de la Comarca*» (FNA 1806); «lo *torrent del sot de la Comarca*» (FNA 1819).

Nom compost que devia estar format per l'orònim *sot*, 'clotada, vall petita i fonda', i *la Comarca*, referit a la partida de terra.

V. *Comarca, la*¹; *Comarca, sot de la*.

Sot de la Creu, el [əlˈsoddələˈkrew]

Partida situada prop d'Osor, sobre la carretera que es dirigeix des de la font del Borrell fins al Ripoll, entre les propietats del Ripoll i el camp Sailla, i des del dipòsit municipal d'aigua fins a la riera de la Noguerola, indret pel qual discorre el sot de la Creu, que li dona nom. Ara és una zona fonamentalment boscosa d'alzina.

«Lo hort *sot de la Creu*» (Hip. 1862); «partida *Sot de la Creu*» (Amill. 1944); «finca *Sot de la Creu*» (Amill. 1947); «finca *Sot de la Creu*» (Amill. 1953); «Finca *Sot de la Creu*. Límites E. Riera Nugarola. Alameda, chopos, elisos y plátanos» (DFE 1967).

V. *Creu, sot de la*¹.

Sot de les Fonts, perxada del [pərˈʃaðəðəlˈsoddələsˈfons]

Zona boscosa de castanyers de propietat de can Cercenedes d'Osor situada a l'entorn del sot de les Fonts, no gaire lluny del mas les Berbolades.

V. *Fonts, sot de les*.

Sot de la Maduixa, el

«Territori dit *al Sot de la Maduixa*» (FNA 1802); «territori dit *el Sot de la Maduixa*» (FNA 1804).

Indret situat a la partida de la Maduixa, a l'entorn del sot que discorre per allà. Es tracta d'un topònim compost de *Sot*, que aquí possiblement és un hidrònim, i *Maduixa*, que és el nom que designa pròpiament la partida.

V. *Maduixa, sot de la*.

Sot de la Mata, partida de terra

«Territori anomenat *lo Torrent de la Mata*» (FN 1848); «*partida lo sot de la Mata*» (Hip. 1857); «*partida lo torrent de la Mata*» (Hip. 1862).

Petita partida situada a l'est del sot de la Mata i que servia d'afrontació a la partida de terra la Mata.

Topònim compost relacionat amb la presència de l'hidrònim.

V. *Mata, sot de la*.

Sot de la Posa

«Pessa de terra anomenada en part lo Bach del Sot de la Posa y en part lo *Sot de la Posa*» (FNA 1819); «finca *Sot de la Posa*» (Amill. 1947); «finca *Sot de la Posa*» (Amill. 1953).

Potser es tracta d'una part de la partida de la Posa, segurament la més propera al sot del mateix nom.

El terme s'origina en el sot que discorre per la partida de la Posa.

V. **Bac del S. de la P.*; *Posa, la*; *Posa, sot de la*.

Sot de la Roca, perxada del [pər'ʃaðədəl'soddələ'rokə]

Zona boscosa de propietat de can Cercenedes i situada a la Roca, a l'entorn del sot que hi ha allà i que és l'element que origina el topònim.

V. *Roca, la*; *Roca, sot de la*.

Sot de la Torrentera, el

«Finca *Sot de la Torrentera*. Chopos de la casa de campo cal Teixidor» (DFE 1951).

Petita partida de propietat de cal Teixidor que es localitzava a tocar del sot del mateix nom, entre la Barraca d'en Baier i el Pontarró.

V. *Torrentera, sot de la*.

Sot del Nespler, perxada del [pər'ʃaðədəl'soddəlnəs'plə]

Zona boscosa de castanyer situada a l'entorn del sot que n'origina el nom, concretament, a la banda est sobre la Casa Nova de Mas Coll.

V. *Nesperer, sot del*.

Sot del Senglar, el [əl'soddəlsəŋ'gla]

Petita partida situada a l'entorn del curs d'aigua que n'origina el nom, entre les propietats de can Plana i la partida de la Tàpia, prop de la carretera que, seguint des del camí Ral del Coll va de la Tàpia a can Plana.

«Partida Sot del Senglá» (Amill. 1944); «finca sot del Senglá» (Amill. 1947); «Finca Sot del Sangá. Castaños» (DFE 1951); «finca Sot del Senglá» (Amill. 1953).

V. *Senglar, sot del*.

Sot del Senglar, font del [fɔŋdəl'soddəlsəŋ'gla]

Font situada a tocar del sot que n'origina el nom, prop del camí de can Plana i, alhora, no gaire lluny d'aquest mas.

V. *Senglar, sot del*.

Sot dels Canals, perxada del [pəɾ'ʃaðəðəl'soddəlskə'nals]

Bosc de castanyer situat a l'entorn del sot —sinònim de *torrent*— que n'origina el nom, al costat de la perxada de la Coma i no gaire lluny del Simon.

V. *Canals, sot dels*.

Sota, la

«Una pessa de terra anomenada *la Sota* situada en dita parroquia de Ozor de la part de solixent de la Casa de dit mas Ripoll [...] afronta asolixent en la riera de noguerola» i «la pessa anomenada *la Sotta*» (Rip. 1562); «pessa de terra situada lloch anomenat *la Sota*» (Llev. 1731); «Tros de terra aulet lloch dit *la Sota*» (Llev. 1792).

Llocdit que es localitzava entre el mas el Ripoll i la riera de la Noguerola.

El topònim podria haver-se originat per la situació de l'indret en relació amb el mas el Ripoll, del qual era propietat, del llatí *сѸБТА*, variant del llatí clàssic *сѸБТУС*, 'situació a la part inferior d'una superfície per oposició a la part superior' (DEM, p. 396); tanmateix, desconeixem si el fet que vagi precedit de l'article definit que el substantiva i que no aparegui precedit d'altres elements, indica una possible feminització de *sot*.

Sota la Barraca, feixa de terra de [ˈfeʃəðə'sotələβə'rakə]

Feixa que havia estat d'avellaners i altres arbres fruiters que actualment és una pineda a Puig-rodon.

Es tracta d'un nom de lloc compost de la preposició *sota*, que indica situació a l'espai amb referència a una barraca que havia servit d'aixopluc i per guardar-hi eines, de la qual ara pràcticament no queda res.

Sota el Camp del Maroi

«Pessa de terra lloch nomenat *sota lo Camp del Maroy*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tracta d'un tros de terra de conreu situat entre el Maroi i la riera d'Osor.

Topònim compost que indica situació inferior en relació amb el camp o partida del Maroi.

V. *Maroi*, *el*².

Sota la Codina, olivera de [uli'βeɾəðə'sotələku'dinə]

Olivera de notable diàmetre localitzada al nord d'Osor, prop de la Codina Vella.

Topònim compost format per la preposició *sota*, que assenyala situació a la part inferior en relació amb el mas que serveix de referent.

Sota el Croset, baga de

«Finca *Baga de Sota el Cruset*. Límites N., O. con camino del Cruset» (DFE 1945).

Zona boscosa de castanyer situada a l'est del mas que n'origina el nom.

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb la situació a l'espai, amb la preposició espacial *sota* i el nom de mas *el Croset*, que serveix de referent.

V. *Croset*, *el*².

Sota el Gelats, perxada [pər'jaðə'sotəʎzə'lats]

Zona boscosa de castanyers localitzada a la banda de baix del Gelats, situació a partir de la qual es forma el nom del topònim.

V. *Gelats*, *el*¹.

Sota Masferrer, partida de terra [pər'tiðə'sotə'masfə're]

Zona boscosa situada sota el mas Masferrer que pren el nom en contrast amb la partida *Sobre Masferrer*. És un nom de lloc fruit de la situació.

V. *Masferrer*, *mas*.

Sota la Mata

«Finca *Sota la Mata* linda al E. Con Hort de les Animes» (Amill. 1944); «finca *Sota la Mata*» (Amill. 1947); «finca *sota la Mata*» (Amill. 1953).

Petita finca situada entre les partides de la Mata, el Maroi, la Maduixa, el Torrent de n'Horta i la Posa, l'espai entre la zona de sobre la piscina i el camp de Can Camell.

Topònim compost referit a la situació a l'espai en relació amb el mas la Mata.

V. *Mata*, *la*¹.

Sota la Piconera, aulet [u(əw)'lɛt'sotəlɛpiku'nɛrə]

Bosc d'alzines situat a la banda est del mas la Piconera.

Es tracta, doncs, d'un topònim compost format per la preposició *Sota*, que indica posició, del llatí *sŭbŕus*, 'situació a la part inferior d'una superfície per oposició a la part superior' (DEM, p. 396), i *Piconera*, el nom del mas que serveix de referent.

V. *Piconera*, la¹.

Sota el Pidevall, camp

«Pessa de terra lo quintá de *sota casa del Pidevall*» (FP 1765); «Tros de terra situat en lo quintá de dit mas Pidevall anomenat lo *camp de Sota* dit *mas Pidevall*» (FNA 1811).

Antic tros de terra de conreu i ara una arbreda que es localitza entre el Pidevall i la riera d'Osor.

Es tracta d'un topònim compost format per la preposició *Sota*, que indica situació del lloc amb referència al mas el Pidevall, segon element del topònim.

V. *Pidevall*, el¹.

Sota el Pontarró

«Partida *Sota el Puntarró* linda al N. con carretera, al S. Con riera de Osor» (*Amill.* 1944); «finca *Sota el Puntarró*» (*Amill.* 1947); «finca *Sota el Puntarró*» (*Amill.* 1953).

Petita partida que es localitzava al sud del Pontarró, separat pel camí Ral, i al nord de la riera d'Osor.

Es tracta d'un topònim compost per la preposició que n'indica la situació en relació amb la partida de terra del Pontarró.

V. *Pontarró*, el.

Sota la Roca, perxada [pəɾ'ʃaðə'sotələ'rokə]

Nom que reben diverses zones boscoses de castanyer que es localitzen sota la roca de Cercenedes, és a dir, que es tracta d'un topònim compost format per la preposició de situació *sota* i el nom de lloc *la Roca*.

Sota el Simon, aulet de [u(əw)'lɛddə'sotəlsi'mon]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina situada al nord-est del Simon, a tocar de la perxada del mateix nom.

V. *Simon*, el¹.

Sota el Simon, perxada de [pər'ʃaðəðə'sotəlsi'mon]

Zona boscosa de castanyers situada al nord del mas el Simon, fet a partir del qual s'origina el topònim compost.

V. *Simon, el*¹.

Sota la Talaia, perxada [pər'ʃaðə'sotələtə'lajə]

Topònim compost referit a un bosc de castanyer que se situa a la banda inferior de la Talaia d'en Cinto, en direcció sud.

V. *Talaia d'en Cinto, la*.

Sota el Veguer, perxada de [pər'ʃaðə'sotəlbə've]

Forma composta amb la preposició i el nom del mas per indicar la situació d'aquesta zona boscosa de castanyer.

V. *Veguer, el*¹.

Sotarrians

«Pessa de terra boscosa anomenada *Sotarrians*» (*Capb.* 1699).

Peça situada a Susqueda però parròquia d'Osor dependent del Priorat del Coll.

Sotjar del Llop, el

Topònim que apareix com a «*El Sotjá del Llop*» (MAPA 1), un indret situat en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del terme i a poca distància en direcció SSO de la Creu de Portell.

Es tracta d'un punt elevat, per tant, deu fer referència a un turó en què es devien haver divinat en altres èpoques llops, d'aquí provindria *sotjar*; per tant, un zootopònim originat en aquest mamífer, que sembla que havia abundat en aquests paratges.⁶⁸²

Sui

V. **Caseta d'en S.*, **Costa del S.*

Sui, el

«Pieza de tierra sita en la Partida dicha *El Suy*, propia de Juan Suy, residente es Susqueda, linda M.P. Manso Codina, T. Manso Sarsanedas» (*Cad.* 1785).

682. Per conèixer la presència del llop en aquesta zona, podeu consultar l'article de X. PÉREZ (2000), «La memòria del llop a la Selva», *Quaderns de la Selva*, núm. 12. Aquí s'afirma que el llop va desaparèixer pràcticament de les Guàrdies al segle XIX; tanmateix, podem observar que la seva presència toponímica a Osor és prou rica i significativa.

Terra de propietat del mas el Sui de Susqueda que travessava el riu Ter i entrava en terme municipal osorenc vers les propietats de la Codina i Cercenedes de Susqueda.

El nom de la partida s'origina a partir del del mas.

V. *Sui, camí del*.

Sui, camí del

[kə'miðəl'suj]

Camí que, des de la carretera del Coll, prop de can Coll, es dirigeix en direcció oest fins al Sui, en municipi de Susqueda, o bé, des de prop del santuari del Coll, en direcció nord-oest, arriba al mateix mas passant prop del Soler del Coll.

«*Via publica de Suy*» i «*caminum vocatum des Suy*» (*Capb.* 1562); «*via quam itur ad mansum Sui*» (*Capb.* 1622); «*Camí de N^a Sra del Coll al mas Suy*» (*Escrip.* 1778).

El nom del camí prové del fet que es dirigeix al mas homònim situat en municipi i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i té relació amb el llinatge, que, per altra banda, també documentem a Osor des del segle XIV fins ara.

Sui, casa d'en

«*Altre Casa situada en dita vila y en lo Carrer anomenat del Verger anomenada Casa den Vaguer; Afronta â [...] tremuntana a la casa den Suy*» (*Llev.* 1731).

Antiga casa que es localitzava al carrer del Verger.

La presència de l'article personal en el topònim sembla mostrar que prové del llinatge.

Sui, castanyeda d'en

«*La Castanyeda den Suy*» (*Capb.* 1622, any 1737).

Situada en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda, devia tractar-se d'una zona boscosa de castanyer propera al mas del mateix nom.

Tot i això, l'article personal que precedeix l'específic ens fa creure que el nom s'origina en el llinatge.

Sui, feixa de terra

«*Fexa terra vocata Suy*» (*Not.* 1285).

Feixa que sembla que es localitzava vers el pretèrit mas Sui, prop del Triador. El nom de la peça de terra afeixada prové del de l'antic mas.

V. **Sui, mas*.

Sui, mas

«*Mansi Suy*» (Not. 1285); «*Mansus Suy* de Jacobus Suy» (Not. 1334); «*Mansis Sui*» i «*Mansi Suys*» (Capb. 1446).

Antic mas diferent de l'homònim de Susqueda localitzat vers el Triador.

A partir de la coincidència entre el propietari de la casa i el topònim en el document de 1334, creiem que es tracta d'un terme originat en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIV i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁶⁸³ Segons Moll (ELC, p. 313), és un llinatge provinent, possiblement, del cognom francès *Souille*.

V. **Casa Nova del Sui*.

Sui, pla de

«Una pessa de terra situada en dita Parra, fou de pertinencias del Mas Clascar en lo lloch anomenat Pedra Jugadora [...] afronta [...] a ponent en honor del Mas Cerver al dit Mas Clascar lloch anomenat *Pla de Sui*» (Llev. 1731).

Zona planera que es localitzava entre el Cerver i el Clascar, vers l'antiga Costa del Sui, prop dels límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

Desconeixem el sentit del topònim, encara que podria ser de caràcter antropònimic o, com assenyalava Moreu-Rey (ENL, p. 91), relacionat amb un indret d'observació, en el sentit de 'guaita', llavors, significaria 's'ull', 'l'ull', mot que encara avui s'ioditza a ['uj] —la zona de pedra Jugadora és, efectivament, un bon mirador de tota la vall del Ter vers el Pasteral i la Cellera. També podria relacionar-se amb l'adjectiu *sull*, ioditzat, en el sentit que recull Coromines (*OnCat.*, VII, p. 187) de 'puig escapçat, sense punta'.

Suiol, torrent

«*Torrente Soyol* ad locum vocato Borbolades» (Capb. 1446).

Curs d'aigua localitzat vers les Berbolades, al sud-oest d'Osor.

Desconeixem si es tracta d'un nom d'origen germànic, de *Sunniulf*, com *Sunnyol* (ELC, p. 122), o bé un derivat de *sull*, 'escapçat', amb iodització.

Sunyer, mas

«*Mas Sunyer*» (Man. 1316); «*Mansum* vocatum *Sugner*» (Capb. 1446); «Pessa de terra o masada dita del *Mas Sunyer*» (FP 1688); «Dos masos lo un anomenat

683. Segons el Pad. 2002, amb vuit casos, cinc com a primer cognom i tres com a segon. A més, l'AlcM, 10, p. 67, recull el llinatge com a present a Osor.

Mas Sunyer lo altre Mas Sagrer units y dirruhits en lo veynat dit de Toronell y lo terreno en que estavan edificats» (*Llev.* 1731); «*mas Sunyer*» (*Llev.* 1792).

Casa localitzada al nord-est d'Osor, entre Masferrer i can Serra de Toronell. Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor datat del segle XIV, i Pladevall (1962b, p. 285) indica que el 1316 era habitat per Bernat Sunyer.

Grafiat de manera arcaica amb el dígraf *-gn-* que representa el so palatal nasal sonor, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, com mostraria el fet que al primer terç del segle XIV fos de propietat de «Bernat *Sunyer*» (*Man.* 1316), un llinatge que, segons Moll (ELC, p. 122), prové d'un nom personal germànic *Suniar*, 'vertader'.

V. **Mas Sunyer*.

Sureda, camp

«Pessa de terra anomenada vulgarment *Sureda*» [vers el Carbonell] (*Llev.* 1792); «Finca *Camp Sureda* limita S. Manso Solana, E. riera de Osor, O. con camino de Osor» (*Amill.* 1944); «finca *Camp Sureda*» (*Amill.* 1947); «finca *Camp Sureda*» (*Amill.* 1953).

Almenys es tracta de dues peces de terra, una prop del mas el Carbonell, a l'oest d'Osor, i l'altra vers la riera d'Osor, no gaire lluny del poble.

Malgrat l'existència del llinatge entre la primera meitat del segle XVIII i la fi del segle XX,⁶⁸⁴ creiem que el nom és un fitotopònim col·lectiu derivat de *suro*, 'alzina surera', amb el sufix *-eda*, que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 136), ja es documenta a Girona des de l'any 930 amb la forma *ipsa Sovereta*. El terme s'origina en el llatí *SUBĒRĒTA*, 'bosc d'alzines sureres' (AlcM, 10, p. 81, i DECAt, VIII, p. 148).

Surell, mas

«Una pesca de terra situada prop lo *Mas Surell* Afronta asolixent en altre honor llur mediant la Riera de Gironella; a mitg dia així mateix que fou den Camps, a ponent en honor den Gravalosa» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra prop lo *mas Surell*» (*Llev.* 1792).

Mas poc documentat de situació incerta, tot i que a Santa Creu d'Horta.

Com recull Coromines (*OnCat.*, VII, p. 189) amb referència a un antic nom entre Colera i el coll de Banyuls, es tractaria d'un derivat de *suro*, sinònim de *sureda*, és a dir, un fitotopònim col·lectiu que no recull Maria-Reina Bastardas en el seu estudi sobre col·lectius botànics.

684. No el recull Moll a ELC, tot i que sí el trobem a l'AlcM, 10, p. 81.

Súria, la

Terme de caràcter orogràfic recollit per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) i pel *Nom.* 2004 per referir-se a l'espai situat al nord-est del Bosquet, a l'oest de la Vena i al nord de la Brolla; un nom de lloc, però, que no ens ha esmentat cap informant.

Possiblement, es tracta d'un mot preromà, com recullen, majoritàriament, amb referència al municipi del Bages, AlcM, 10, p. 81; ENL, p. 191; *OnCat.*, VII, p. 189, i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 163), excepte Balaña i Abadia (1989, p. 72), que assenyalen que s'hauria originat de l'àrab clàssic (*al*)*huràisa*, '(la) guàrdia petita';⁶⁸⁵ hipòtesi poc probable tractant-se de l'espai on ens situem, la Catalunya Vella, amb poca influència aràbiga.

Surós, camí de

[kə'miðəsu'ros]

Camí que discorre prop del mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta, i que es dirigeix en direcció est cap al mas Surós de Castanyet, una notable casa en terme de Santa Coloma de Farners, la propietat del qual pràcticament arriba fins a terme osorenc i per aquesta raó apareix en nombrosos documents consultats.⁶⁸⁶ Coromines (*OnCat.*, VII, p. 191) l'esmenta explícitament: «Gran mas en el terme de Santa Coloma de Farners (La Selva), dalt del Santuari de Santa Bàrbara, entre Anglès, Sta Creu d'Horta i Castanyet»⁶⁸⁷ i n'explica una divertida anècdota: «Vaig pujar-hi des de Castanyet, un dia tòrrid de juny de 1970 obrint-me pas per la ferra d'esbarzers i arboços, fins a topar-me, al capdamunt, amb dos cirerers grandiosos, claferts de cireres. Impossible resistir i fou una fartanera pantagruèlica. A un tret de pedra hi havia el mas. Ara deshabitat, però els masovers hi puguen per la sega i les tallades de bosc. —Heu trobat els corriols gaire bruts? Esteu assedegats? Us donarem cireres, que ara no les cull ningú—. Una mica enrojolat vaig donar gràcies, i seguir, ara ja de pla, fins a Ruscall i baixar a Osor».

El topònim sembla derivat de *suro*, 'alzina surera', en el sentit col·lectiu de 'lloc poblat de suros'; tanmateix, Coromines, davant la presència de grans cirerers, indica que pot provenir de CERASE, -OSU, *ceresós* > *cereós* > *cerós* > *Surós* (*OnCat.*, VII, p. 191). *Surós* és un llinatge documentat a Osor en el segle xv i amb més freqüència durant els segles xvii, xviii i xix, tot i això, no creiem que es relacioni amb el mas de Castanyet.

685. Balaña afegeix en una nota a peu de pàgina: «Coromines considera indoeuropeus els topònims documentats amb el sufix *-esa*. Però, en aquest cas, ja que sempre es parla del castell o "guàrdia" de Súria, des de l'any 993, potser sigui correcta l'etimologia aràbiga que proposem».

686. Per exemple: «Mas *Surós* de Castanyet» (*Llev.* 1731), «Manso *Surós* en termº de Castañet» (*Cad.* 1785) o bé «Manso *Surós*» (*Amill.* 1944).

687. En aquesta ocasió, Coromines comet un error de situació, ja que can *Surós* és a Santa Coloma de Farners, vers Castanyet, però lluny de Santa Bàrbara, molt més al nord i en terme municipal d'Anglès.

Susqueda

V. **Planica de S.*

Susqueda, camí de

[kə'miðəsus'keðə]

Camí que des del carrer de França arriba fins a la carretera del Coll, trenca a l'esquerra i a la partida de la Tàpia s'enfila cap al nord fins al Part i el coll de Nafré, seguint bàsicament el camí Ral, i des d'aquí va més al nord cap a l'embassament de Susqueda i a l'antic poble avui sota l'aigua del pantà.

«*Camí publich que va de Osor a Susqueda*» (FP 1805); «*lo camí que va de dita vila a la Parroquia de Susqueda*» (FN 1835); «*Camino de Osor a la parroquia de Susqueda*» (Hip. 1862); «*Camino de Osor a Susqueda*» (LA 1871); «*camino vecinal de Osor a Susqueda*» (Amill. 1947); «*camino de Susqueda*» (DFE 1961).

Topònim d'origen incert referit al poble selvatà veí d'Osor. Balañà i Abadía (1989, p. 221) indica que és un creuament probable del cèltic *trukka*, 'soca, rabassa d'un arbre', i del cèltic *sesca*, 'risca, carritx, canyís'; Maria-Reina Bastardas (1994, p. 137) assenyala que «té tot l'aspecte de ser un col·lectiu amb *-eda*, però és difícil de fer cap conjectura sobre el seu origen»; Coromines (*OnCat.*, VII, p. 192), amb precaucions, indica que podria derivar de *roca*; Dalmau i Casanovas (1969, p. 52) va fer una hipòtesi en la qual deia que provenia de la forma aglutinada de l'article salat *sa*, del llatí *IPSA*, i l'adjectiu *oscada*, 'medi situat en un fondal o tanca de muntanyes'. Alcover i Moll (*AlcM*, 10, p. 86) no anoten cap possible etimologia, i Moreu-Rey (*ENL*) ni tan sols recull el nom del poble.

Susqueda, coll de

«*Ipsa Collo de Suscado*» (SBB 937).

Documentat de molt antic, sembla que aquest era un altre nom del *coll de Nafré*.

Pladevall (1993, p. 63) indica que semblaria tractar-se del topònim *Susqueda*, «nom que no pot deixar de suggerir-nos el del terme de Susqueda». Bolòs i Hurtado (2001, p. 27, 52 i 118) anoten directament que és el *coll d'Onofred* o *de Nafré*. Per tant, hem de considerar que es tracta d'una de les documentacions més antigues de Susqueda.

V. *Susqueda, camí de*.

Susqueda, pantà de

[pən'ta(nu)ðəsus'keðə]

Embassament que va negar el poble de Susqueda —d'on ve el nom— una part del qual, la més oriental incloent-hi la presa, es localitza en terme municipal osorenc. Apareix al *Nom*. 2004 com a curs fluvial.

V. *Susqueda, camí de*.

Susqueda, torrentera de

«Fins al Coll de Nafre ahont se troba un terme fixat, que fa la divisio del Terme de Ropit ab Ozor y de alli segueix la *Torrentera* dita *de Susqueda* fins baix al Riu Ter» (*Llev.* 1731).

Sot situat als límits entre Osor i Susqueda, entre el Ter i el coll de Nafré, i per aquest motiu rep aquest nom.

V. *Susqueda, camí de.*

Sútia, la

[lə'sutiə]

Nom de dos indrets diferents, un situat prop del Clascar, al nord d'Osor, i l'altre, a Santa Creu d'Horta, en un pas de muntanya entre ca n'Iglésies i Ridefrè.

El substantiu prové del nom comú que significa 'forat gros destinat a atrapar-hi llops', sentit recollit per l'AlcM, 10, p. 87, a la població veïna d'Anglès. Danés (1986, p. 7) també esmenta una *Sútia del Llop* prop de Serradeures, a Sant Hilari Sacalm, com a nom relacionat amb la fauna, i Coromines també parla de *les Súties*, que localitza a Rupit. Coromines mateix (DECat, VIII, p. 157) afegeix que es tracta d'un «mot comarcal d'origen incert, probablement pre-romà, potser basco-ibèric»; tanmateix, el sentit que s'hi recull és el de 'clot on es crema llenya per a carbó' i afegeix, amb referència al significat aportat per Alcover i Moll, que «no hi ha comprovació i que de tota manera podria resultar de l'aprofitament ultreior del clot d'una sútia de carbó que no havia estat colgat de terra». Doncs bé, aquests esments toponímics osorencs, així com els comentaris de diferents informants, mostren que, efectivament, en aquests verals, *sútia* té el sentit de 'trampa per a llops' i que es tracta, doncs, d'un nom relacionat amb la fauna, com anoten Danés (1986, p. 5) i Bruguera (2002b, p. 213).

Sútia, collet de la

[ku'ʎeddələ'sutiə]

Pas de muntanya situat entre ca n'Iglésies i Ridefrè, prop dels límits municipals entre Osor i Anglès.

El nom del coll prové del fet que es localitza en el llocdit homònim, a Santa Creu d'Horta.

V. *Sútia, la.*

Talaia

V. *Sota la T.*

Talaia (d'en Bancs), la

[lətə'lajə]

Partida situada a l'entorn de la Talaia d'en Bancs o d'en Cinto, entre les parts de ca n'Iglésies i les Selves.

«*Finca Manso Talaya* Límites N. E. tierras del Manso Muixach, S. con las del Manso Iglesias de Sts Creu. Castaño» (DFE 1939); «*Partida Manso Talaya* limita al N. con Manso Muixach, S. con Manso Iglesias, O. con Manso Masferrer» (Amill. 1944); «*finca Manso Talaya*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje La Atalaya* entre la Costa del Pont y Las Selvas» [inclou deu peces de terra a més del mas] (Cad. 1960).

El nom de la partida és una forma simple del mas.

V. *Talaia d'en Bancs, la*.

Talaia, bassa de la [ˈbasəðələtəˈlajə]

Construcció situada sobre la Talaia d'en Verneda en la qual es recollia l'aigua d'un sot i es feia arribar a la casa que n'origina el nom.

«*Perxada Bassa de la Talaia*» (PSOB 2002).

El nom de la bassa, evidentment, prové del mas.

V. *Bassa de la Talaia; Talaia d'en Verneda, la*¹.

Talaia, font de la [ˈfɔŋdələtəˈlajə]

Nom de dues fonts, una situada a tocar de la Talaia d'en Cinto i l'altra, de la Talaia d'en Verneda.

V. *Font de la Talaia; Talaia d'en Cinto, la; Talaia d'en Verneda, la*¹.

Talaia, sot de la [ˈsɔdələtəˈlajə]

Un altre nom que rep esporàdicament la *riera de la Noguerola* en els seus inicis, quan discorre prop de la Talaia d'en Verneda.

V. *Talaia d'en Verneda, la*¹.

Talaia d'en Bancs, la [lətəˈlajədəmˈbənʃ]

Mas restaurat per a desenvolupar-hi serveis de turisme rural, situat al sud-est del Simon, a l'oest de la Grevolosa i al sud de la riera d'Osor, a l'alçada de la Crosa. Apareix cartografiat com a «*la Talaia*» (MAPA 4) i també és conegut com a *la Talaia d'en Cinto*.

«*La Atalaya den Banchs*» (LB 1767); «*Matheu Ripoll masover de la Atalaya den Banchs*» (LB 1778); «*la Talaya de Banchs*» (LA 1811); «*la Talaya de Banchs*» (LB 1817); «*Manso Talaya de Banchs*, limita amb la finca del mas Yglesias, Espinalp, Casanovas, Pigem, Triador, Busquets y Masferrer de Vall» (Hip. 1859); «*Atalaya de Banchs*» (Pad. 1880); «*Atalaya Banchs*» (Pad. 1930); «*Talaya de Banchs*» (DFE 1939); «*La Talaya Banchs*» (GR 1956); «*Talaya Banchs*» (DFE 1963).⁶⁸⁸

688. En el *Nom*. 1863 aquest mas apareix recollit incorrectament amb la forma *Talaya de Basés*, a causa, possiblement, d'un error de còpia.

Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *talaia*, per l'indret en el qual se situa, una carena amb àmplia visió del territori, de l'àrab *talāyi*, plural de *talia*, 'sentinella' (DEM, p. 402), i el llinatge *Bancs* pertanyent a un antic propietari, possiblement el qui el féu construir, un llinatge documentat a Osor entre els segles xv i xx.

Talaia d'en Cinto, la [lətə'lajəðən'siŋtu]

Un altre nom de *la Talaia d'en Bancs* format a partir del topònim *Talaia*, complementat per *d'en Cinto*, que prové amb afèresi del prenom *Jacinto*, que, a més, correspon al propietari de la casa del mateix nom situada al carrer de França i a la qual va pertànyer el mas fins no fa gaire anys.

V. *Cinto, can; Talaia d'en Bancs, la*.

Talaia d'en Verneda, la¹ [lətə'lajəðəmbər'neðə]

Mas encara existent en procés d'enrunament. Es localitza al sud de la Riba d'Amunt i al sud-oest del Gelats, raó per la qual en alguna ocasió se l'esmenta com a *Talaia del Gelats*. Pladelasala (1960, p. 374) la situa incorrectament a la parròquia de Santa Creu d'Horta —pertany a Sant Pere d'Osor— i la recull com a «*La Talaya den Berneda*».

«*La Atalaya den Verneda*» (LB 1767); «*Casa Talaya de Bernedas* de Narciso Bernedas de San Hilario» (*Cad.* 1785); «*la Talaya den Verneda*» (FN 1818); «*Manso Talaya de Manuel Verneda*» (*Amill.* 1862); «*Atalaya de Verneda*» (Pad. 1885); «*Atalaya Verneda*» (Pad. 1930); «*Badó la Talaya Berneda*» (LLC 1936); «*Talaya Barnedas*» (GR 1956).

Amb l'específic grafiat *Atalaia* o *Talaia*, en sentit de 'mirador', atesa la seva situació a l'espai, des de la qual es pot observar una àmplia zona de territori, es tracta d'un topònim compost que s'acompanya de l'expressió provinent del llinatge *Verneda*, que de vegades és en plural, *Vernedes*, un cognom documentat a Osor al segle xv i des del segle xvii fins a mitjan segle xix, que, segons Moll (ELC, p. 161 i 264), pot provenir del nom d'un poble del Gironès o del fitotopònim col·lectiu en el sentit de 'bosc de verns'. La forma composta és deguda a la voluntat de diferenciar aquesta casa de la seva homònima, que es complementa amb les expressions *d'en Bancs* o *d'en Cinto*.

Talaia (d'en Verneda), la² [lətə'lajə(ðəmbər'neðə)]

Partida de terra boscosa situada entre el Gelats i la Riba d'Amunt. L'indret apareix situat en la cartografia com a «*L'Atalaya*» (MAPA 1).

«*Finca Gelats y Talaya*» (DFF 1939); «*Pago o paraje La Atalaya* entre El Gelats y la Ribademunt» [inclou vint-i-cinc peces] (*Cad.* 1960); «*Finca Gelats, Talaya*. Límites N. Torrente Nugarola. Castaños, encinas y alcornouques» (DFF 1964).

El nom de la partida prové del de la casa.

V. *Talaia d'en Verneda, la*¹.

Talaia del Gelats, la [lətə'laɟəðəʎzə'lats]

Forma composta usada per esmentar *la Talaia d'en Verneda* pel fet de localitzar-se prop del Gelats, que serveix de referent i del qual en un esment es considerava una propietat: «La Casica dita *la Talaya* que está compresa dins Mas Gelats, de Pere Pau Vernedas» (FN 1823).

V. *Gelats, el*¹; *Talaia d'en Verneda, la*¹.

Talamanca

«Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Talamanca* que fou den Triador Afronta [...] a mitg dia en honor del Mas Ravartenchs y part en honor den Gravalosa mediant la Riera de Gironella y a tremuntana en honor den Gravalosa anomenat Mas de las Casas hont se divideix la Parroquia de Ozor ab la de Sta Creu» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra territori vulgarment dit *Talamanca*» (*Llev.* 1792).

Indret que es localitzava a Santa Creu d'Horta, entre els masos la Gironella i el Roscall, al sud-est d'Osor.

Homònim del poble del Bages, és possible que es tracti d'un topònim d'origen preromà indoeuropeu, com esmenten Coromines (*OnCat.*, VII, p. 212),⁶⁸⁹ Moreu-Rey (ENL, p. 147)⁶⁹⁰ o Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 164). Malgrat això, Balañà i Abadia (1989, p. 72) considera el terme un arabisme, aspecte que no creiem adequat.

Tallafoç, el [əl'tajə'fok]

Indret situat prop de la Penella, dalt del llocdit la Cremada, sobre les Mines d'Osor en direcció nord. És el lloc on fou aturat un important incendi als anys vuitanta del segle passat.

Es tracta, doncs, d'un topònim compost de *talla*, del verb *tallar*, i *foc*.

Tamanyins

«Finca *Tamañins*» (*Amill.* 1944); «Finca *Tamañins* de Juan Vila Pidemunt» (*Amill.* 1953).

Partida de la qual desconeixem la situació i el sentit i l'origen del nom.

689. De fet, Coromines ja havia recollit aquest nom de lloc com a preromà l'any 1965 a *Estudis de toponímia catalana*, vol. 1, p. 225.

690. Tanmateix, el nom de lloc es recull en una llista, diu l'autor, «presentada amb moltes reserves, de topònims que han estat considerats celtes per alguns autors».

Tanyaleda, peça de terra de la

«Pessa de terra de la Tanyaleda» (Llev. 1792).

Desconeixem l'origen del nom, però podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *tany*.

Tàpia, la¹

[lə'tapiə]

Partida situada al nord del camí Ral del Coll, entre la partida del Pontarró, la de Can Plana, la del Sot del Senglar i la de les Casulles. Actualment, hi trobem trossos de vinya, avellaners, arbres fruiters, camps de conreu, algun prat i alguna zona erma.

«Partida vulgariter numcupatem la Tapia» (MN 1710); «la Tapia» (Escríp. 1729); «un tros de terra part vinya y part cultiva en lo lloch anomenat la Tapia» (Llev. 1731); «Pessa de terra de sermens y oliveras territori vulgarment dit La Tapia» (Llev. 1792); «territori anomenat la Tapia» (FN 1835); «partida de terra la Tapia» (LA 1915); «finca la Tapia» (Amill. 1947); «Finca La Tapia. Castaños y encinas (antes era viña)» (DFE 1951); «Finca La Tapia Límites S. Camino del Santuario del Coll» (DFE 1958).

Terme força habitual en toponímia referit, com esmenta Moreu-Rey (ENL, p. 80), a una paret que, efectivament, tanca la partida en termenejar amb el camí Ral; així doncs, prové del nom comú amb el significat de 'paret de fang premat', probablement originat en el llatí vulgar *TAPIA*, potser d'origen onomatopèic (DEM, p. 404).

Tàpia, la²

[lə'tapiə]

«Duabus petys terra una vocatam La Tapia» (MN 1710); «ort la Tapia» (Escríp. 1729); «pessa de terra anomenada la Tapia» (Llev. 1731); «Pessa de terra conreu y viña nomenada La Tapia» (Llev. 1792); «Pieza la Tapia» (Amill. 1862).

Diverses peces que, possiblement, en la majoria dels casos prenen el nom per metonímia de la partida en la qual devien situar-se. Tanmateix, en algun cas és possible que es tractés d'un tros de terra localitzat en alguna altra zona amb el mateix sentit i origen que el nom de la partida.

V. *Tàpia, la¹*.

Tàpia, sot de la

«Pieza al sot de la Tapia» (Amill. 1862).

Forma esporàdica referida al *sot del Pontarró*, límit de la partida de la Tàpia.
V. *Tàpia, la¹*.

Tàpia, vinya de la

«Viña de la Tapia linda camino del Coll» (Amill. 1944); «Viña de la Tapia» (Amill. 1953).

Peça de terra de conreu de vinya que es localitzava a la partida del mateix nom.
V. *Tàpia, la*¹.

Tàpia d'en Quintana, la

«Pessa de terra anomenada *la Tapia den Quintana* de Gabriel Martí Crosa afronta amb el camí que va de la mateixa vila a Ntra Sra del Coll» (FNA 1816).

Topònim compost format per *Tàpia*, que semblaria el nom de la partida en què es devia localitzar aquesta peça de terra, i *Quintana*, que devia respondre al llinatge d'un antic propietari amb la voluntat de diferenciar aquest tros d'altres de la mateixa zona o partida.

V. *Tàpia, la*¹.

Tardiva

«Petiam terra vocatam de *Tardiva* de Petry Bosch alias Boscha des Doys» (Capb. 1622).

Tros de terra pel qual devia discórrer el torrent del mateix nom.
V. **Tardiva, torrent de*.

Tardiva, torrent de

«*Torrente de Tardiva*» (Capb. 1342); «*Torrente vocato de Tardiuu*» (Capb. 1562); «*torrente vocato de tardiva*» (Capb. 1622); «*torrente vocato Tardiva*» (Capb. 1699); «*torrente de tarridiva*» (Capsolt 1830).

Curs d'aigua que sembla que discorria entre els termes municipals d'Osor i de Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a l'oest del terme.

Malgrat que Moreu-Rey (ENL, p. 140) esmenta l'existència d'un lloc anomenat *Tardiu*: «*Tardiu* (antigament Darnac)», desconeixem l'origen etimològic i el sentit del topònim.

Tarrús, llocdit d'en

«Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra en lo *lloch anomenat den Tarrus* [...] afronta [...] a tremuntana ab lo Torrent dit de la Matuxa alias Albareda» (Llev. 1731).

Petita partida que afrontava amb el sot de la Maduixa o de Ca n'Aubreda.

Per l'ús de l'article personal, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, de *Tarrús*, tot i que no hem documentat el llinatge a Osor.

Teca, sot d'en

[ˈsoddəŋˈtekə]

Petit sot situat prop dels límits municipals amb Santa Coloma de Farners a l'oest del collet de l'Espinau.

El nom sembla que s'hauria originat en un malnom de persona.

Teix, roca del

[ˈrokəðəˈteʃ]

Malgrat situar-se en el municipi de Sant Hilari Sacalm, es localitza molt a prop dels límits del municipi i algun informant ens va comentar, pensem que erròniament, que es tractava d'un terme en el vessant occidental d'Osor, al nord del coll de Querós, al nord-oest del turó del Coll i al sud-oest del pla de les Lloses. Juli Serra el situa, però el recull amb una grafia incorrecta, «*Roca del Tedo*» (MAPA 6), i apareix com a «*Roca del Teix*» al MAPA 1. L'eminència orogràfica s'aixeca fins als 1.068 metres sobre el nivell del mar.

Danés (1986, p. 6) fa referència a aquest topònim i el situa en el camí que des de coll de Querós arriba fins al pla de les Lloses; comenta que es tracta d'un fito-topònim referit al nom de l'arbre un notable exemplar del qual es pot observar a la zona, un «arbre singular i poc freqüent a la comarca», afegeix. Aquesta idea és compartida per Coromines (*OnCat.*, VII, p. 255), que escriu: «No és un arbre abundant en les nostres muntanyes i boscos, i generalment apareix en grans exemplars isolats, més rarament formant nuclis molt poc nombrosos; però precisament per això ha donat motiu de bastants NLL». El terme prové del llatí TAXU, 'arbre semblant a les coníferes, de fruits vermells verinosos' (DEM, p. 407).

Teixidor

V. **Barraca d'en T.*

Teixidor, cal

[ˈkaɫəʃiˈðo]

Mas situat entre la carretera del Coll, en direcció nord, i el torrent homònim, al sud, a l'oest del Croset i al sud de can Ginestar. Pladelasala (1960, p. 372) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor. Apareix situat en la cartografia com a «*Can Teixidor*» (MAPA 1 i 4) i «*C. Teixidor*» (MAPA 6). Endemés, ha estat recollit al *Nom.* 2004 com a «*Cal Teixidor*».

«*Manso Teixedor*» (Escrip. 1780); «*Manso Taixidó*» (LA 1817); «Juan Guell bracer *mas Taixidó*» (LB 1835); «*Manso Teixidor*» (Hip. 1855); «*Teixidó*» (*Nom.* 1863); «*Taxido*» (Pad. 1880); «*Taxidor*» (Pad. 1884); «*Manso can Teixidor*» (LB 1925); «*manso Teixidor*» (DFE 1939); «*Manso Teixidor*» (*Amill.* 1947); «*Cal Teixidor*» (GR 1956).

El nom podria haver-se originat en el llinatge documentat a Osor en un cap de casa de la Sagrera, «*Pere Teixidor*» (*Man.* 1316), i amb més presència des del segle XVI fins ara, que es manté com a segon cognom (amb una ocurrencia, segons

el Pad. 2002), hipòtesi que també considera Navarro Colás (1963, p. 85). Tanmateix, també podria provenir de l'ofici. Sigui com sigui, el nom derivaria del verb amb el sufix *-dor*.

V. *Cal Teixidor*.

Teixidor, casa

«*Casa Taixidó* a la vila, hi viu Geroni Cural» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa del nucli urbà d'Osor, diferent, per tant, del mas.

Desconeixem si el nom prové del llinatge o bé de l'ofici; un derivat del verb *teixir* amb el sufix *-dor* en el sentit de 'qui té l'ofici o el negoci de teixir' (ELC, p. 260).

Teixidor, hort d'en

«*Lloch lo hort den Teixidor*» (Escrip. 1735); «*Mansus Badia afrontartur ab oriente [...] mediante torrente de Mirapeu [...] et partim in honore lo hort den Teixidor*» (CB 1735).

Peça de terra que es localitzava a l'oest del mas can Badia, a tocar del torrent Merder o de Mirapeus, entre aquest curs d'aigua i el camp d'en Martí.

El fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en* ens fa pensar que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent del llinatge.

Tell, бага del

[^h'bajəðəls'tej]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers situada als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, vers el sot dels Rius, a l'est de la riera d'Osor i a l'oest de Sant Miquel de Solterra. Sempre l'hem oït esmentar amb la pronúncia ioditzada.

El nom prové de l'arbre, ja que se'n poden veure exemplars escampats enmig dels castanyers, un nom originat en el llatí vulgar *TĪLĪŪ*, del llatí clàssic *TĪLĪA*, -AE (DECat, VIII, p. 381, i DEM, p. 406).

Tells, riera dels

[ri'erəðəls'tejz]

Un altre nom del *sot dels Rius*, situat vers la serra Gran de les Berbolades i la бага del Tell, curs d'aigua que discorre en direcció oest per unir-se a la riera d'Osor prop de Santa Maria de Mansolí, vers el gorg de la Plana, límit entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

«*Torrente del Tey*» (Not. 1334); «*torrent del Tey*» (Llev. 1731); «*Torrent del Tey*» (Llev. 1792); «*Torrent del Tey*» (FN 1802).

L'específic és el plural del nom de l'arbre que és present a la zona on també si-tuem la *bagu del Tell*.

Ter

V. *Sant Miquel de T.*

Ter, el[ə^hˈtɛr]

Curs d'aigua que travessa el terme d'Osor pel vessant nord, en un espai d'uns tres quilòmetres i mig, entre la presa de Susqueda i el mas el Terrats. De fet, funciona en bona part d'aquesta zona com a límit municipal entre Susqueda i Osor.

«*Fluvium Tezera*» (Bolòs i Hurtado, 2000, any 844); «*flumine Ticeris*» (*Capb.* b 1560); «*rivo Ticeris*» (*Capb.* 1562); «*flumine Ticeris*» (*Capb.* b 1562); «*flumine Ticeris*» (*Capb.* 1699); «*riu de Ter*» (*Llev.* 1731); «*rio Ter*» (*Cad.* 1785); «el rio Ter» (OS 1927); «*rio Ter*» (DFE 1958).

Sembla que, etimològicament, es tracta d'un topònim d'origen preromà, com recullen Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 166), Coromines (*OnCat.*, VII, p. 262),⁶⁹¹ Balaña i Abadia (1989, p. 200) i Dalmau i Casanovas (1969, p. 18), i amb una evolució fonètica que sembla que fou *Tecēre* > *Tezer* > *Teðer* > *Teher* > *Ter* (*OnCat.*, VII, p. 262). Tanmateix, altres estudiosos, com Alcover i Moll (*AlcM*, 10, p. 234), Moreu-Rey (*ENL*, p. 116) o Danés (1986, p. 3), han considerat que el topònim prové d'un antropònim germànic *Tedari* o *Theudher*. La forma *Ter* es documenta com a llinatge osorenc durant la primera meitat del segle xx, però no té cap relació amb l'hidrònim.

Terçals

«Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *Tersals* [...] Afronta asolixent en honor den Pidevall; a mitg dia part en honor den Banchs y part en honor den Busquets; a ponent en honor del Mas Badia» i «Una pessa de terra situada en lo lloch anomenat las Selvas que antigament eran dos la una anomenada *Terçals*» (*Llev.* 1731).

Podria tractar-se d'un derivat de *terç*, un mot relacionat amb el numeral *tres*.⁶⁹²

Terçans, llocdit de

«*loco vocato de Terssans*» (*Capb.* 1342); «*loco vocato de tersans*» (*Capb.* b 1560).

Indret localitzat al nord d'Osor en parròquia de Susqueda.

Podria tractar-se d'un derivat de *terç*, malgrat que desconeixem en quin sentit.

691. Coromines ja n'havia esmentat l'origen preromà el 1965, a *Estudis de toponímia catalana*, vol. 1, p. 69.

692. Com esmentàrem BRUGUERA i ESCORIHUELA (1999, p. 155), puix que el terme no es recull a cap diccionari. Si fos tal com assenyalen un derivat del numeral, podria tractar-se d'una primera documentació del mot.

Teresa, ca la [ˈkaləˈtɾezə]

Casa situada al carrer de la Riera i que també s'havia anomenat *can Gallet*.

«Conchita nena de *ca la Tresa*» i «Maria *ca la Tresa*» (LLC 1929e).

Grafiat amb síncope, seguint la pronúncia, el nom de la casa prové del prenom femení.

Terme Rodó, el [əˈl̪t̪erməruˈðo]

Peça de terra de propietat del Sobirà, situada a Santa Creu d'Horta, prop de la Sútia i la partida de Ca n'Iglésies.

Es tracta d'un topònim compost del substantiu *terme*, que indica un límit de propietats, entre les del Sobirà i les de ca n'Iglésies, i l'adjectiu *rodó* amb referència a la forma arrodonida que allà es localitza i que serveix de terme.

Termes

V. *Tres T*.

Termes, collet dels

«El *collet dels Térmens*» (FPS 1615); «lo pou gran de la neu que es al *collet dels Térmens*» (FPS 1700).

Coll situat a la carretera del Sobirà a Sant Hilari Sacalm, a tocar del Pou de Glaç del Sobirà i dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

El topònim rep aquest nom perquè és pròxim a límits municipals i particulars.

Termes, pla dels

«Un camí qui va à dit Mas Planas al *Pla dels Termens*» (*Llev*. 1731).

Zona planera localitzada prop dels masos can Plana i can Manuel.

Gràficament, cal esmentar el manteniment de la *-n* final etimològica.

Atès que el lloc se situa prop dels límits entre Susqueda i Osor, considerem que el topònim té el sentit de 'límit, fita que assenyala un límit' en plural, del llatí TĒRMĪNU amb idèntic significat.

Termes, serrat dels [səˈraddəlsˈtɛrməs]

Petita serra situada a la banda més septentrional d'Osor, vers la Creu de Portell i els masos can Raptic i can Bossa, a les afrontacions municipals entre Susqueda i Osor.

Precisament perquè se situa en límits municipals, creiem que es tractaria d'un plural amb el sentit de 'fites que assenyalen un límit'.

Terra Bellosa

«Una pessa de terra anomenada Ridafré y fou del Mas Viuravol Afronta [...] a mitg dia y ponent en altre honor llur anomenat *Terra ballosa*» (Llev. 1731).

Espai de situació incerta que semblaria que era a Santa Creu en direcció a Ridefrè.

Topònim compost format pel substantiu *Terra*, possiblement 'porció de superfície que pertany a algú i serveix per al conreu o per algun altre aprofitament', del llatí *TĒRRA* (AlcM, 10, p. 249), i, probablement, un adjectiu del qual desconeixem el sentit, *Bellosa*, que podria tractar-se d'un derivat de *bell* o de *vell*.

Terrades, les

«*Mas Terrades*» (Man. 1316); «*Mas de çes Terrades de Osor*» (Cop. xv); «*Mansum vocato de Terradys*» (Capb. 1446); «*Mansi de Terradis*» (Capb. b 1560); «*mansi de Terrades*» (Capb. 1622); «*mansi den Terrades*» (Capb. 1699); «*Mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas [...] a mitg dia part ab dit Mas Bosch mediant ditxa Riera major*» (Llev. 1731); «*mas nomenat Terradas, dirruit*» (Llev. 1792).

Antic mas que sembla que es localitzava prop de la riera d'Osor, vers l'actual gorg del mateix nom, entre les propietats de can Bosc i can Plana, a tocar de la carretera Vella del Coll. Pladelasala (1960, p. 373) assenyala sobre aquest mas que data del segle XIV i que és «Conocido ahora por La Io»; creiem que l'estudiós s'erra, ja que l'Aiò o Aiolf se situaria al sud-oest d'Osor i a l'oest de Cercedes, mentre que el mas les Terrades seria a la banda nord de la riera d'Osor, al nord-oest d'Osor, molt al nord de l'Aiò. Pladevall (1962b, p. 285) el documenta el 1316 i indica que llavors era habitat per Tomàs de Terrades o Tarradas i Vidal, fill seu.

Desconeixem si el topònim s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins al segle XVII o en el derivat de *terra* que, segons Coromines (*OnCat.*, VII, p. 265), podria significar 'cases amb teulada de terra, és a dir, amb terrat, no de palla'. Tanmateix, el fet que el llinatge sovint prengui sentit de pertinença o propietat del mas, per exemple el 1316 Tomàs de *Tarradas* o *Terrades*, ens fa decantar cap al sentit antroponímic.

Terrades, gorg de les

[¹gorɣdələstə'raðəs]

Impressionant gorg i salt d'aigua localitzat a la riera d'Osor, entre el gorg Lludriguer i el de l'Olla, a l'alçada de can Bosc. Possiblement, es tracta de l'indret on s'havia trobat el mas homònim, que seria a l'origen de l'actual hidrònim, aspecte que recull Pladelasala (1960, p. 372): «No obstante antes de entrar a la de Mansulí, se encuentra el paraje fluvial conocido por "gorg de la Plana" que, como en el

caso de los “gorg de las Terrades” y “gorg de Vallfogona” podría indicar otro manso».

V. **Terrades, les*.

Terrat, mas

«*Mansi vocato Tarrat*» (*Capb.* 1446).

Mas pretèrit i poc documentat diferent del seu homònim plural situat en terme de Susqueda. Aquest sembla que es localitzava prop d'Osor a la zona del mas la Mata.

Desconeixem si el nom de la casa s'origina en el llinatge que documentem, en plural, a Osor entre mitjan segle xvi i principis del segle xx, o bé en el nom comú.

Terrats, el [əɫtə'rats]

Porció de la partida de terra situada al límit entre Osor i Susqueda, a tocar del Ter, al nord d'Osor.

«Mojón nº 28 Colocado en Serrat de la Molina en la divisoria de la propiedad de este nombre y la *del Terrats* de María Clascar Bayer y de Pedro Obiols Clascar» (OS 1927).

És un espai de propietat del Terrats de Susqueda, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

Terrer, el [əɫtə're]

Mas enrunat que es localitza en terme i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però que havia format part de la de Santa Maria del Coll en terme del marquesat de Rupit. Es localitza al sud-oest del Soler del Coll, al nord-oest de Sant Benet i al nord-est de Serra Bronquera. Apareix en la cartografia com a «*El Terrer*» (MAPA 1) i «*El Tarré*» (MAPA 6). Segons Pladelasala (1960, p. 372), podria tractar-se d'un antic mas del segle xi anomenat *Camp de Baset* o *Vaset*, fet que intueix partint de les limitacions parroquials. Prop d'aquest mas es localitza una ara votiva romana dedicada a una antiga divinitat cèltica anomenada *Seitund*, raó per la qual se suposa que en aquell indret hauria pogut existir un antic temple rural.

«*Manso Terrer*» (MR 1771); «*Mas el Terré*» (FS 1773).

Etimològicament, es tractaria d'un derivat de *terra*, possiblement 'acumulació de terra' (DECat, VIII, p. 444), o bé 'lloc d'on es treu terra per a la indústria terrissera', del llatí *TERRARIŪ*, 'fet de terra, pertanyent a la terra' (AlcM, 10, p. 261).

V. **Seitund, altar de*.

Terrera (d'en Garriga), la

«Una pessa lloch dit *la Terrera den Garriga*; afronta asolixent ab lo Mas Maroy; a mitg dia ab Francisco Garriga» (*Llev.* 1731); «lloch dit *la Tarrera*» (*Escrip.* 1775).

Partida de terra que es localitzava vers el Maroi.

Grafiat en un cas composta amb el llinatge *Garriga*, possiblement per diferenciar-se d'altres trossos de terra de la mateixa zona, creiem que *Terrera* deriva de *terra* en el sentit de 'lloc on abunda la terra bona per a la indústria terrissera' (*AlcM*, 10, p. 261) o bé 'extensió de terreny sense vegetació' (*DECat*, VIII, p. 444-445).

Teula, font de la

[ˈfoɲdələˈtəwlə]

Antiga font encara recordada, malgrat que ja no existeix, que es localitzava prop de can Pelleringa.

L'hidrònim s'originava en el fet que l'aigua rajava per una teula, per tant, prové del substantiu referit a una 'peça de terra cuita de forma corbada', del llatí *TĒGŪLA*, derivat llatí de *TEGĒRE*, 'cobrir' (*DEM*, p. 411).

Teuleria, la¹

[lətəwləˈriə]

Indret situat a la banda sud del Pidemunt, lluny del seu homònim prop del Soleric.

Ens va comentar un informant que allà hi havia hagut un forn de teules; es tractaria, per tant, d'un topònim derivat de *teula* en el sentit de 'fàbrica de teules'.

Teuleria, la²

[lətəwləˈriə]

Partida situada a tocar del Soleric, concretament a l'espai on actualment podem veure una creu d'homenatge a dos morts a l'inici de la Guerra Civil de 1936.

«*La Taularia*» (*CB* 1853); «*Partida Taularia* limita al E. Con Manso Salarich» (*Amill.* 1944); «*finca Taularia*» (*Amill.* 1947); «*finca Taularia*» (*Amill.* 1953).

Creiem que es tracta d'un derivat de *teula* amb el sufix *-eria*, que assenyala, possiblement, l'existència d'una antiga fàbrica de teules en aquella zona.

Teuleria, vinyes de la

«Pieza de tierra cultivo *Viñas de la Taularia*» (*CB* 1853).

Antigues zones de conreu situades a la partida de terra homònima.

V. *Teuleria, la²*.

Teulet, feixa de terra de

«*Fexa terra vocata de Taulet*» (*Capb.* 1560); «*fexa de terra vocata des Taulet*» (*Capb.* b 1560).

Peça que semblaria situada vers els límits municipals entre Osor i Susqueda. Desconeixem si l'origen del nom es troba en el llinatge; tanmateix, es tracta d'un cognom que no hem documentat a Osor a les fonts consultades.

Timoneta, casa de la

«*Casa de la Timoneta*» (Llev. 1731); «Tot lo mas Albareda antes la *casa de la Timoneta*» (Llev. 1792).

Possiblement, és un nom anterior del *mas Albareda*.

Desconeixem si es tracta d'una feminització del llinatge *Timonet* —documentat a Osor més endavant, a la primera meitat del segle xx— o d'un sinònim ensordit de *timoneda*, 'farigola', derivat col·lectiu del llatí *THYMUM* amb el sufix *-eta*.

Tintes, torrent de les

«Una pessa de terra anomenada Longanyas [...] Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant *Torrent de las Tintas*» i «*Torrent* que devalla de la Font del Parral anomenat *las Tintas*» (Llev. 1731).

Creiem que aquest és un nom pretèrit del *sot d'Aiguafreda*, situat a Santa Creu.

Desconeixem si té cap relació amb el participi del verb *tenyir* substantivat, com assenyalava en relació amb alguns noms de lloc Coromines (*OnCat.*, VII, p. 274), o, com indicàrem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 155), si podria «referir-se a un torrent [...] en el qual per motius geològics / meteorològics l'aigua tingués un color peculiar», cosa de la qual no tenim constància si bé l'aigua del *sot d'Aiguafreda* és transparent i cristal·lina.

Titus, can [ˈkaɲˈtitus]

Nom de dues cases, una situada al carrer Major i una altra, la de més anomenada, al carrer de França.

Possiblement, el terme s'origina en el prenom masculí, un nom d'origen llatí que significava 'protegit, honorat' (DNP, p. 315).

Toc, el [əɫˈtok]

Encreuament de camins situat prop del Clascar.

Documentat oralment, no ens han sabut donar cap explicació sobre l'origen del nom. Colloquialment, «fer el toc» significa anar a prendre quelcom; desconeixem si el nom podria tenir-hi alguna relació. També podria tenir el significat de 'tocar o fer sonar certs instruments com a senyal d'alguna cosa', potser relacionat amb la cacera del senglar.

Toi, casa

«*Casa Toy* hi viu Feliu Clos» (LA 1817).

Nom pretèrit d'una casa del qual desconeixem el sentit, ja que, malgrat l'existència del llinatge en el poble veí d'Anglès actualment, no l'hem documentat a Osor.⁶⁹³

Tomanyics

«Partida als *Tomañics*» (Hip. 1862).

Possiblement, un tros de terra del qual desconeixem la situació i el sentit del nom; es podria relacionar amb el de planta *tamanyí* o tractar-se d'un error de còpia de la partida de *Tamanyins*.

Ton, artiga d'en [ər'tiγəðəŋ'ton]

Zona boscosa de castanyer que forma part de l'Artiga de l'Aulet, situada prop del Sobirà, a Santa Creu d'Horta. Pretèritament devia tractar-se d'un zona de conreu que s'havia pres al bosc.

El topònim prové del prenom *Anton* o *Antoni* amb afèresi.

V. *Artiga d'en Ton*.

Ton, prat d'en [ˈpraddəŋ'ton]

Zona planera no conreada situada a Santa Creu d'Horta, sota l'Espinau, prop dels límits entre Santa Coloma de Farners i Osor.

Es tracta d'un topònim provinent de l'hipocorístic originat en el nom de fonts masculí *Anton* o bé *Antoni* amb afèresi.

Ton Mestre, can [ˈkaŋ'tom'mestrə]

Casa del carrer Major actualment més coneguda com a *can Xica*.

Nom provinent d'un propietari que es deia *Antoni*, se l'anomenava amb l'hipocorístic amb afèresi i havia estat mestre d'escola. La forma és possible que s'usés per diferenciar aquesta casa i qui hi vivia d'altres, ja que es tracta d'un sobrenom individual i de casa molt freqüent, com ho demostra l'existència de *cal Mestre*, *els pisos dels Mestres* o l'antic «Josep Culí conegut per *Mestre* de Sant Hilari» (Hip. 1851).

Ton Tonet, can [ˈkaŋ'toŋtu'net]

Casa del carrer de França també coneguda com a *ca la Carolina*.

«*Can Tontunet*» (LLC 1929e).

693. Endemés, es tracta d'un llinatge no recollit per Moll a ELC.

Grafiat en el document de manera aglutinada, es tracta d'un nom de casa compost a partir de dos termes antroponímics, ambdós del prenom *Antoni* i amb afèresi, a més el segon, derivat amb el sufix diminutiu *-et*. La raó de la dualitat es troba en el fet que durant cert temps a la casa varen viure avi i nét anomenats *Antoni*, el primer fou el que es conegué com a *Ton* i el segon, de menor edat, com a *Tonet*.

Tonet, can [ˈkaɲtuˈnɛt]

Nom d'una casa del carrer del Pont que s'origina en el prenom *Antoni* o *Anton* amb afèresi i derivació diminutiva amb el sufix *-et*.

Tonet, hort d'en

«Pessa de terra anomenada *hort den Tonet*» (Hip. 1856).

Devia tractar-se d'un tros de conreu el nom del qual era de caràcter antroponímic, del prenom masculí *Antoni* o bé *Anton* amb afèresi i derivat diminutiu amb el sufix *-et*.

Tonet Quintana, casa

«*Casa Tonet Quintana* hi viuen Joseph y Anton Ripoll» (LA 1817).

Atès que es tracta d'un nom de casa contemporani a la *casa Quintana*, pensem que és una forma composta amb la finalitat de diferenciar els dos habitatges.

El terme s'origina del prenom *Antoni* o *Anton* amb afèresi i sufix diminutiu *-et* i el llinatge *Quintana*, documentat a Osor entre el segle *xvi* i el segle *xx*, un cognom, segons Moll (ELC, p. 226), provinent del nom comú en el sentit de 'extensió de terra al voltant d'una masia'.

Tonet Viuda, can [ˈkaɲtuˈnɛdˈbiwðə]

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer de l'Arbreda, més coneguda com a *can Mariano del Clascar*.

Es tracta d'una forma composta de l'hipocorístic diminutiu i amb afèresi del nom *Antoni* i la referència a la situació familiar d'absència de cònjuge provinent de la mare del portador inicial del sobrenom, que havia enviduat jove.

Toni, can [ˈkaɲˈtoni]

Casa situada al carrer de França a la façana de la qual es pot veure una fornícula amb ceràmica catalana que reproduceix una imatge de sant Antoni.

«*Casa Toni*» (LA 1817); «*can Toni*» (Hip. 1860); «*Quimeta can Toni*» (LLC 1929e).

El terme s'origina en l'hipocorístic format a partir del prenom *Antoni* amb afèresi.

V. **Can Toni*.

Tonya

V. **Costa de la T*.

Toron, torrent d'en

«*Torrente vocato den Toron*» (*Capb.* 1560); «*Torrente vocato den Toron*» (*Capb.* b 1562).

Hidrònim de situació desconeguda, però sembla que era prop de Susqueda.

L'ús de l'article personal fa pensar en un antropònim provinent de *turó*, 'puig, cim de muntanya' (ELC, p. 207), o de *toron*, 'deu, font' (*OnCat.*, VII, p. 309).

Toronal, font del

[ˈfoŋdəˈtuɾuˈnal(s)]

Font localitzada a una notable alçada, a tocar del pla de Sant Gregori, una de les de més altitud de la zona conjuntament amb font Saguàrdia. Apareix esmentada en una poesia anònima de mitjan segle xx: «Y com a final / també en beuriem *del Turunal* / tan se val / si beixés amb una canal / i tembé bona sería / si beixés amb una tubería» (PAF). Joan Coromines (DECat, VIII, p. 617) esmenta aquest topònim com a derivat de *toron*, 'font, deu, ullal', i hi reproduïx un poema que encara avui es pot llegir a la font, obra del doctor Àngel Vinyes i Miralpeix, conegut a Osor com a *l'avi Peix*: «Notable la Font del *Toron-alt* que raja un centenar de metres al peu del cim de St. Gregori, de la banda d'Osor. És d'aigua mai estroncada i fresca, i certament el nom no ve de *turó* 'puig', puix que no designa cap paratge orogràfic ni cap turó o serrat, sinó només la font; i és clar que pren nom del fet de ser tan alta, la més elevada d'aquella vall de les Guillerries, ja prop del capdamunt de la muntanya. En visitar-la el primer cop, el 1970, hi vaig veure uns bells versos anònims, esculpits damunt la pedra (amb aqueixa grafia): «Rages dalt l'altura, / *Font del Toronal*: / aigua tota pura, / sembla que murmura / càntic eternal»; m'han dit més tard, diverses vegades, gent del país (1977, 1980), que és una font molt coneguda de tothom, amb aquest nom, i un amic m'assegura que els versos són del Dr. Àngel Vinyes i Miralpeix: pels quals felicito aquest senyor».

Toronal, sot del

[ˈsottuɾuˈnal(s)]

Nom del *torrent de Sant Gregori* a la seva part inicial, ja que neix a la font homònima a partir de la qual es forma l'hidrònim. El curs d'aigua pren, successivament, diversos noms abans d'unir-se a la riera d'Osor.

V. *Toronal, font del*.

Toronell, el

«Partida *el Toronell* limita L.M.P.T. Manso Masferré» (*Cad.* 1785);⁶⁹⁴ «Pessa de terra de boschosa de bruchs y arbossos plantada pertinensa mas Masferrer anomenada *Toronell*» (FNA 1808).

Partida situada a tocar de Masferrer, possiblement a la zona en la qual antigament hi havia hagut un mas homònim.

V. **Toronell, mas*.

Toronell, mas

«*Mas Torondell*» (SBB 933); «*ipsum mansum de Torondelo* ubi habitabat Adam vel sui heredes» (LFM 1068); «*mansi Toronello*» (*Not.* 1334); «aquells dos masos vuy dirruits y al dit Mas units, lo un anomenat *Mas Turonell*, lo altre Solá Cassals dirruits terras, honors y pocessions; junt afronta asolixent en honor del Mas Serra anomenat del Noguer, y part en honor del Mas Oriol que posseheix dit Serra y part ab lo Mas Sunyer; â mitg dia en honor den Panella que fou den Piconera y part en honor del Mas Pidemont; â ponent en honor den Baceda y a tremuntana ab lo Mas Serra del Turonell» i «*Mas Toronell de Montort*» (*Llev.* 1731); «Dos masos vuy dirruits al Mas Masferrer agregats, lo un anomenat *Toronell* y lo altre Solá» (*Llev.* 1792).

Mas que s'havia localitzat al sud de can Serra de Toronell, prop dels límits entre Osor i la Cellera de Ter, entre Sant Gregori i el puig d'Afrau. Pladelasala (1960, p. 372) el data al segle XI i com a origen de can Serra de Toronell: «*manso de [...]* *Torondello*, s. XI?». Tanmateix, sabem que ja es documenta al segle X, el 933, com un dels masos que el comte Ramon Borrell i la comtessa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç.

Gràficament, trobem l'esment compost de 1731, «*Toronell de Montort*», que podria referir-se a l'espai en el qual es localitzava aquest mas; a banda d'això, destaquem les formes llatinitzades dels esments més antics.

Segons Coromines (DECat, VIII, p. 616, i *OnCat.*, VII, p. 309), es tractaria d'un derivat diminutiu de *Toron*, 'deu, ullal, font', del bascoibèric *iturri-ondo*, 'base o lloc troncal de la font', aviat reduït a *turondo*.

V. *Serra de Toronell, can*.

Toronell, veïnat de

«Dos masos lo un anomenat Mas Sunyer lo altre Mas Sagraer units y dirruits en lo *veynat* dit *de Toronell*» (*Llev.* 1731); «*veynat* anomenat *de Toronell*» (*Llev.* 1792).

694. Aquesta partida no es tracta d'una simplificació de la de *can Serra de Toronell*, ja que en el mateix document aquesta apareix com a «*partida Manso Serra de Toronell de Gil Serra*».

Nom que havia rebut la zona situada al nord-est d'Osor entre Sant Gregori i el puig d'Afrau i que devia incloure els masos el Bancs, Masferrer, les Malloles i can Serra de Toronell a banda d'algun altre que a hores d'ara resta desaparegut, com els masos Sunyer i Sagrer.

El nom del veïnat es relaciona amb l'antic mas i la partida de terra del mateix nom i amb l'actual *can Serra de Toronell*.

V. **Toronell, mas*.

Torons, els [əlstu'rons]

Espai situat vers la Rovira, en municipi de Susqueda però parròquia d'Osor.

Ja que no es tracta d'un espai muntanyós i hi neix un petit curs d'aigua, creiem que ha de tenir aquesta grafia perquè es relacionaria amb l'antic mot *toron*, 'font, deu', d'origen preromà indoeuropeu o ibèric, potser d'un iberobasc *tūrondo* (DECat, VIII, p. 616).

Torre

V. *Castell de la T*.

Torre, la¹ [lə'torə]

Forma simple amb què es fa referència col·loquialment a la *torre de Sant Joan*, situada sobre la riera d'Osor a l'est del poble. Esporàdicament, també hem oït aquesta forma per referir-se a la *torre de la Presó* o *de Recs*, situada enmig de la vila.

«Loco vocato *la Torre*» (Com. 1355); «*la Torre*» (Llev. 1731); «*La Torre*» (Escrip. 1775); «*la Torre*» (FNA 1801); «*La Torre*» (Amill. 1953); «*La Torre*» (Cad. 1960).

El topònim s'origina en el fet que es tracta d'una construcció que, segons Pladevall (*Catalunya romànica*, IV, p. 314), data del segle XII o XIII i que per «El seu emplaçament damunt un pas estret tenia com a missió el control i la defensa de l'únic accés a la vila pel cantó de llevant». Per tant, el topònim prové del llatí TÜRRE, 'construcció més alta que ampla amb diversos fins' (DEM, p. 416). Documentem el terme com a llinatge entre el final del segle XVII i la primera meitat del segle XX sense que tingui, però, relació amb el lloc.

Torre, la² [lə'torə]

Mas en procés d'enrunament situat sobre la riera d'Osor pel vessant nord, prop del prat de les Hortes, al sud de la torre de Sant Joan, entre mas Coll i la Crosa. Apareix en una guia excursionista com a «*la casa de la Torre*» (AAEC 1882); Pladelasala (1960, p. 373) considera que l'antiga casa data del segle XIV i la relaciona amb la torre de Recs: «*La Torre* ("...de Turri")», s. XIV».

«Joan Casal masover de *la Torre de Recs*» (LB 1706); «Raphael Collell habitant en la casa den patit de *la Torre de Recs*» (LB 1709); «Francesch Buschá habi-

tant en *la Torre den Petit*» (LB 1743); «*la Torre den Petit*» (LB 1745); «Juan Cavaller masover de *la Torra den Patxoquí*» (LB 1769); «*Manso Torra*» (*Cad.* 1785); «Juan Prat masover de *la Torra*» (LB 1808); «Joseph Cantal masover de *la Torra*» (LB 1824); «*Manso Torra* de Juan Canaleta» (*Amill.* 1862); «*La Torre*» (*Nom.* 1863); «*Torra*» (*Pad.* 1885); «Luis Puig y Obiols habitante en el *manso Torra*» (LB 1919); «*Manso La Torre*» (*Amill.* 1953).

Gràficament, cal esmentar la forma composta *Torre de Recs* de principis del segle XVIII, que la relaciona amb l'antiga casa forta, i confirmaria el que assenyala Pladevall (*Catalunya romànica*, iv, p. 314), que la torre de Sant Joan podria ser la torre de Recs datada de 1310; les altres dues formes, *Torre d'en Petit* i *Torre d'en Patxoquí*, es relacionarien respectivament amb el llinatge i el malnom de qui en devia haver estat el propietari. El nom del mas, doncs, prové de la seva situació, propera en direcció sud a la torre de Sant Joan, col·loquialment *la Torre*, és a dir, que, com assenyala Navarro Colás (1963, p. 82), «En nuestro caso se trata de un topónimo que conserva el significado de la palabra de origen».

V. *Sant Joan, torre de; Torre, la*¹.

Torre, la³

[lə'torə]

Partida situada entre la riera d'Osor, el mas la Torre, la Crosa, el mas Coll i la torre de Sant Joan, un espai fonamentalment boscós de pins i d'alzines.

«*Pessa de terra de la Torre*» (*Escrip.* 1775); «*la Partida dicha de la Torre*» (*Cad.* 1785); «*Fexa terra en la partida dita de la Torre*» (*Llev.* 1792); «*lo territori dit la Torre*» (FNA 1801); «*Dos fexas de conreu territori anomenat La Torre*» (FN 1846); «*llocdit La Torre*» (*Hip.* 1857); «*Pieza de la Torra*» (*Amill.* 1862); «*Finca Torre Límites E. Terreno de Manso Crosa, S. Riera de Osor; O. Con tierras del Manso Masferrer. Chopos y alisos*» (DFE 1939); «*Finca La Torra linda al S. Con riera Mayor de Osor, E. Manso Crosa, O. Manso Masferrer*» (*Amill.* 1944); «*Pago o paraje La Torra*» [inclou vuit peces de dos propietaris a més del mas la Torre] (*Cad.* 1960).

El nom s'origina en el mas homònim i la torre de Sant Joan.

V. *Torre, la*¹.

Torre, ca la

['kalə'torə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que degué originar-se en un malnom que indicava procedència del mas i que tenim documentat, «Joseph (a) *Torra*» (FNA 1815).

Torre, camí de la

[kə'miðələ'torə]

Camí que s'inicia al mas Coll i arriba a la torre de Sant Joan en direcció nord-est.

«*Lo Camí de la Torra*» (*Llev.* 1731).

El nom del camí s'origina en el de l'indret al qual es dirigeix.⁶⁹⁵
V. *Torre, la*¹.

Torre, carena de la [kə'renəðələ'torə]

Carena d'una muntanya que, des d'un camí proper, permet d'arribar a tocar de la torre de Sant Joan, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

V. *Torre, la*¹.

Torre, casa de la

«En lo lloch anomenat Verger afronta part ab camí qui va a la dita Plassa del Veguer⁶⁹⁶ y part ab la *casa de la Torra* [...] y a tremuntana ab dita *casa de la Torra*» (*Llev.* 1731).

Casa que es localitzava a la plaça del Verger unida a la torre de Recs.

El nom de la casa prové del fet que estava unida a la torre situada prop del campanar.

Torre, font de la ['fontələ'torə]

Font localitzada prop del mas homònim a partir del qual es formava l'hidrònim. Es tracta d'una font recordada però actualment seca i perduda.

V. *Torre, la*².

Torre, gorga de la ['gorɣəðələ'torə]

Gorga que es localitza a la riera d'Osor, just sota el mas que n'origina el nom, a poc més d'un quilòmetre d'Osor en direcció est.

V. *Torre, la*².

Torre, vinya de la

«Pessa de terra cultiva territori dit la *viña de la Torra*» (FNA 1826); «Finca *Viña de la Torra* limita N. O. con manso Masferrer» (*Amill.* 1944); «finca *viña de la Torre*» (*Amill.* 1947); «finca *Viña de la Torre*» (*Amill.* 1953).

Antiga zona de conreu de vinya situada al nord-oest de la torre de Sant Joan prop de les propietats de Masferrer.

695. A. PLADEVALL (*Catalunya romànica*, IV, p. 314) descriu aquest camí de la manera següent: «Per arribar-hi, cal deixar la carretera que va d'Anglès a Sant Hilari Sacalm, un cop passat el quilòmetre 8, i travessar la riera per un pont que mena a una important serradora. En comptes de seguir cap a la dreta que porta a la serradora, o a l'esquerra que retorna cap al poble, cal enfilem el camí dreturer, en força mal estat, que passa davant una casa i per sobre d'aquesta serradora vorejant la muntanya, el camí puja per un revolt molt tancat. Aquí cal deixar el camí i seguir a peu en sentit contrari d'on hom ha vingut, per la carena del contrafort, entremig d'una espessa vegetació, fins a tocar de les restes».

696. Error de còpia per *plaça del Verger* i no pas *del Veguer*.

El nom s'origina en el fet que es localitzava a la partida homònima.
V. *Torre, la*¹; *Torre, la*²; *Torre, la*³.

Torre de Recs, partida de terra

«Una pessa de terra de vinya plantada situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Torra de Recs*» (Llev. 1731); «Pieza de tierra situada en la Partida dicha *La Torra dels Recs* limita L. Manso Crosa M. la Riera» (Cad. 1785); «Pessa de terra de viña en lo territori vulgarment dit *Torra de Recs*» (Llev. 1792).

Forma composta referida a la partida de *Recs*, actualment dins de la de la Torre.
V. **Recs, partida de terra de; Torre, la*³.

Torre de Recs, torrent de la

«Un hort de terra a la part del *Torrent de la Torra de Recs*» (Llev. 1731); «Hort o feixa de terra en vers lo *torrent de la Torra de Recs*» (Llev. 1792).

Possiblement, és una forma composta referida al *torrent de Recs*.
V. **Recs, torrent de*.

Torrent de n'Horta, el [əɫtu'rendə'nortə]

Partida localitzada des d'on actualment hi ha les escoles fins, aproximadament, a la piscina; enmig d'aquest espai trobem el torrent que genera el nom de la partida.

«Un hort de terra situat en lo lloch anomenat *lo Torrent den Horta*» (Llev. 1731); «Hort de regadiu situat en lo territori anomenat *lo Hort del Torrent den Horta*» (Llev. 1792); «lo puesto dit *Lo Torrent den Horta* o Vallpiera» (FN 1801); «partida *el Torrent den Horta*» (Hip. 1858); «*Finca del torrent de Horta*» (Amill. 1862); «Partida *Torrent de Horta* linda al N. Con riera de Osor, camino llamado Maroy, S. Con acequia del Molino den Serra y O con torrente de Horta» (Amill. 1944); «Pago o paraje *Torrent den Horta*» [inclou nou peces de terra de vuit propietaris diferents] (Cad. 1960).

V. *Horta, torrent de n*[?].

Torrent de la Mira, partida de terra

«Partida *Torrent de la Mira*» (Escrip. 1779).

Partida de terra per la qual devia discórrer el torrent homònim.
V. **Mira, torrent de la*.

Torrent de Mirapeus, el

«Dos horts en lo lloc anomenat *Lo Torrent de Mirapeus*» (Llev. 1792).

Zona de terra a l'entorn del torrent de Mirapeus, avui *torrent Merder*.
V. **Mirapeus, torrent de*.

Torrent de Recs, partida de terra

«Un hort de terra a la part del *Torrent de la Torra de Recs*» (Llev. 1731); «Hort o feixa de terra en vers lo *torrent de la Torra de Recs*» (Llev. 1792).

V. **Recs, torrent de*.

Torrent del Sot

«Quatre diferents pessas de terra, que posseheix a carta de graccia dit Vernedas de St Hilari la una anomenada Plansaulina, altre Longanyes, altre *Torrent del Sot* y la altre lo *Torrent del Tey*» (Llev. 1731).

Topònim compost format per l'hidrònim *Torrent*, del llatí TORRĒNTE, participi present de TORRĒRE, 'assecar-se', i l'orònim *Sot*, en aquest cas, 'clotada, vall petita i fonda'.

Torrent del Sot, castanyeda

«Una pessa de terra anomenada *Castanyeda del Torrent del Sot* en dita Parra de Osor [...] Afronta asolixent en honor den Ribadevall anomenada Colldesbanchs; a mitg dia ab lo Mas Vaguer; a ponent y tremuntana en honor den Ribadevall» (Llev. 1731); «Pessa de terra anomenada *Castanyeda del Torrent del Sot*» (Llev. 1792).

Nom que rebia una antiga zona boscosa de castanyer que es localitzava vers els masos la Riba d'Avall i el Veguer.

Topònim compost format per dos termes orogràfics que, a la zona on ens trobem, estan relacionats i, de vegades, fins i tot són sinònims, raó per la qual podria tractar-se d'un nom de lloc de caràcter tautològic. El primer element, *Torrent*, pot indicar un curs d'aigua continuat o la depressió del terreny per on, en temps de pluges, passa un corrent d'aigua, del llatí TORRĒNTE; el segon, *Sot*, pot tenir el mateix significat que l'anterior o bé referir-se a una depressió fonda entre muntanyes, un mot d'origen preromà incert, tot i que podria tractar-se de SÖTTU, 'clot, depressió' (AlcM, 10, p. 29); és a dir, que possiblement era un bosc de castanyers on hi havia una depressió entre dos pendents muntanyosos pel qual discorria un torrent. *Torrent* és un llinatge osorenc freqüent datat des del segle xv, «Juan *Torrent* procurador de la Val d'Osor» (LLC 1440), però més habitual des del segle xvii fins ara.⁶⁹⁷ Tanmateix, sembla clar que no existeix en aquest cas relació entre llinatge i topònim.

Torrent de la Vinya, partida de terra

«Una pessa en lo lloch dit *Torrent de la Vinya*» (Llev. 1731); «*Partida Torrente de la Viña* de Joseph Masferré linda L.T. Manso sarsanedas, M. P. Manso Ri-

697. Segons el Pad. 2002, amb quinze ocurrences, set com a primer cognom i vuit com a segon, es tracta de l'onzè més nombrós a Osor.

poll» (*Cad.* 1785); «Pessa de terra situada en lo *territori* dit lo *Torrent de la Vinya*» (*Llev.* 1792).

Antiga partida que es localitzava entre les propietats de can Cercenedes, el Ripoll i els antics masos Rajol i Arrancada.

Topònim compost que degué originar-se en el fet que el torrent anomenat *de la Vinya* discorria per aquell espai de conreu, possiblement, de vinya.

V. **Vinya, torrent de la.*

Torrentera

V. **Grevolosa de la T.*

Torrentera, la¹

[ləturən'terə]

Partida de terra situada entre el torrent del Pontarró, Puig-rodon, el Soleric i el torrent de la Torrentera, al nord-oest d'Osor.

«Una pesa de terra part cultiva y part bosch en mitg de la qual hi ha construhida una casa o barraca en lo *lloch* anomenat *la Torrentera*» (*Llev.* 1731); «*partida la Torrentera*» (*Escrip.* 1776); «Pessa de terra de conreu en feixas dividit de sermens y altres arbres fruyters en lo *territori* vulgarment *La Torrentera*» (*Llev.* 1792); «*territori* dit vulgarment *La Torrentera*» (*FNA* 1800); «*territorio* llamado *la Torrentera*» (*Hip.* 1800); «tros de terra cultiva y de regadiu *territori* anomenat *la Torrentera* afronta ab lo *Torrent del Pontarro*» (*FN* 1844); «*partida Torrentera*» (*Hip.* 1851); «*Pieza la Torrentera*» (*Amill.* 1862); «*Finca la Torrentera* [Manso Salarich] limita torrente *Pontarro*, torrente *Torrentera*» (*Amill.* 1944); «*Finca La torrentera. Castaños*» (*DFE* 1963).

Creiem que el topònim prové del fet que es troba entre dos torrents i que, per tant, té el sentit de 'llit de torrent, lloc per on discorren aigües o hi discorreran quan ploqui', com assenyalen Domingo i Francàs (1997, p. 230), Coromines (*DE-Cat*, VIII, p. 623) i Alcover i Moll (*AlcM*, 10, p. 381), és a dir, que es tracta d'un derivat de *torrent*.

V. **Pamparó de la Torrentera*, **Quintans de la Torrentera.*

Torrentera, la²

«Tota aquella *peça de terra* que fou de pertinencias del mas Panella part bach y part soley dita *La Torrentera*» (*Llev.* 1792); «*Camp* anomenat *Torrentera*» (*FNA* 1806); «*pessa de terra* anomenada *la Torrentera*» (*FNA* 1816).

Tros de terra que es localitzava prop del mas la Penella.

Atès que aquesta peça de terra es localitzava prop del torrent homònim, creiem que en aquest element es troba l'origen del nom.

V. *Torrentera, torrent de la.*

Torrentera, sot de la, o torrent de la Torrentera [ˈsoddələtʉrɛŋˈtɛrə]

Nom que rep el *torrent de Sant Gregori* en el seu pas per la partida de la Torrentera, de la qual pren el nom, aproximadament des de la Barraca d'en Baier fins al Soleric, abans se l'anomena *sot de Cal Teixidor* i després, *sot del Pontarró*. A banda d'aquest hidrònim recollit encara actualment, en el decurs de la història hi ha hagut almenys dos cursos més d'aigua amb aquest nom, un vers el mas el Bosquet, a Santa Creu d'Horta, i l'altre vers la Penella, a les Mines d'Osor.

«Pessa de terra afronta terras del mas Romagueras mediant *torrent de la Torrentera*» (FNA 1806); «Las aguas vulgarment dichas *la Torrentera*» (FN 1828); «*torrente* nombrado *la Torrentera*» (LB 1829); «*arroyo la Torrentera*» (Hip. 1861); «Aguas del *Torrent* denominado *de la Torrentera*» (CB 1901); «*torrente* llamado *Torrentera*» (DFE 1939); «*Sot de la Torrentera*» (Amill. 1944); «*torrente Torrentera*» (Amill. 1953).

L'hidrònim creiem que s'origina en el nom comú i, atès que és un curs d'aigua continuat, possiblement té caràcter tautològic, és a dir, es tractaria d'un sinònim del seu genèric, *sot* o *torrent*, un sentit que ja situen a Girona Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 381).

V. **Sot de la Torrentera*.

Torrentera, torrent

«*Torrente Torrenterys*» (Capb. 1446).

Hidrònim que es localitzava vers el mas el Bosquet, a Santa Creu d'Horta.

Grafiat amb la forma llatinitzada, creiem que es tracta d'un topònim de caràcter tautològic, ja que l'específic, possiblement, és sinònim del genèric, del qual, alhora, deriva.

Torrentera, torrent de la

«Tot lo mas Panella de Vall junt ab los masos Panella de Munt y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats que arriben al *torrent* dit *de la Torrentera*» (Llev. 1792).

Homònim de dos cursos d'aigua més, aquest sembla que es localitzava vers les Mines d'Osor, prop de la Penella; de fet, és probable que sigui una denominació pretèrita del *sot de la Penella*, que discorre en direcció sud, neix vers puig d'Afrau i desguassa a la riera d'Osor prop de l'antiga colònia minaire.

L'origen del nom, atès que és un curs d'aigua continuat, creiem que es troba en el derivat de *torrent* però que, alhora, n'és un sinònim; es tractaria, per tant, d'un hidrònim de caràcter tautològic.

Torrentera, vinya de la

«Un hort de terra part vinya y part castanyers anomenat la *vinya de la Torrentera* [...] Afronta asolixent ab lo Torrent que devalla del Crozet» (Llev. 1731); «Pessa de terra part viña vulgarment anomenada la *Vinya de la Torrentera*» (Llev. 1792).

Possiblement, es tractava d'un tros de terra fonamentalment de conreu de vinya localitzat a la partida de la Torrentera, que n'originaria el nom.

V. *Torrentera, la*¹.

Torrentera d'en Pidevall, la

«Loch la *Torrentera den Pidevall*» (Escrip. 1778); «Tros de terra ab alguns castanyers part de aquella del Mas Pidevall ab nom de las *Torrenteras den Pidevall*» (Llev. 1792).

Partida de terra que devia localitzar-se prop del mas el Pidevall.

Topònim compost format pel nom *Torrentera*, en el sentit de 'lloc per on recorren les aigües quan plou', i el llinatge *Pidevall*, precedit de l'article personal *en*.

Torrentera d'en Pruna, partida de terra

«*Partida la Torrentera den Pruna*» (Hip. 1855).

Possiblement, es tractava d'una peça de terra localitzada a la partida de la Torrentera que era de propietat d'en Pruna, pel cognom o bé per la casa.

Evidentment, és un topònim compost.

V. *Pruna, can*.

Torrentera d'en Sabaters, vinya

«Tros de terra part conreu y part vinya vulgarment anomenada la *Viña de la Torrentera den Sabatés*» (Llev. 1792).

Topònim compost que devia fer referència a una peça de conreu de vinya situada a la partida de *la Torrentera*, de la qual provindria el primer element del nom, i que devia ser de propietat d'algú anomenat *Sabaters*, antropònim del qual s'originaria el segon element del topònim, precedit de l'article personal, un llinatge documentat a Osor des de principis del segle XIV, «Pere *Sabaterii*» (Man. 1316), fins ara,⁶⁹⁸ incloent-hi dos caps de casa, «*Johannes Sabater*» i «*Berengarius sabater*» (PLO 1473).

698. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrencies, una com a primer cognom i amb la forma *Sabatés* i una altra com a segon, en singular i com a *Sabater*.

Torrentera del Pontarró, la [lɔtureŋ'terə]

Partida situada entre la Barraca d'en Baier, el Soleric i el Pontarró, resseguint el torrent homònim.

«Pessa de terra en lo puesto anomenat *la torrentera del Pontarró*» (FN 1800); «puesto llamado *torrentera del Pontarró*» (Hip. 1800); «Tros de terra anomenat *la torrentera del Pontarró*» (FNA 1801); «lo territori dit *la Torrentera del Pontarró*» (FNA 1803); «Territori anomenat *la Torrentera* afronta ab lo Torrent del Pontarró» (FN 1844).

Topònim compost o simple, com el 1844, referit a l'espai proper al sot del Pontarró, per on devien haver discorregut les aigües del sot o bé les plujoses.

V. *Pontarró, el*.

Torrentera Llarga, peça de terra

«Pessa de terra *la Torrentera llarga*» (FNA 1801).

Probablement, es tracta d'un topònim compost format pel nom que, per metonímia, deu referir-se a la partida a la qual devia pertànyer i l'adjectiu *Llarga*, del llatí *LARGU*, -A, 'abundant, copiós', per diferenciar aquest tros de terra d'altres de la mateixa partida.

Torrenteres, les

«*La Torrenteras*» (FN 1803); «Lo territori dit *las Torrenteras* o Rocacorbera» (FNA 1811).

Indret de situació incerta que, segons un text, també s'anomenava *Roca Corbera* i podria tractar-se d'una part de l'actual partida que rep el nom de *Roca Corbera*.

El fet que sigui un plural de *torrentera* ens fa creure que, probablement, té el sentit de 'lлит de torrent', indret per on discorren les aigües d'un sot o torrent quan plou.

Torrenteres, font de les

«Cami de la Piconera a la *Font* anomenada *de las Torrenteras*» (FN 1803).

Situada vers la Piconera, és possible que es tracti d'un plural de *torrentera* relacionat amb el torrent d'aquest nom que hem documentat a la zona.

Torrents, bosc de ['bozgdətu'rens]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers localitzada als límits entre Osor i Susqueda, a la zona dels masos Torrents de Susqueda i la Casa Nova de Colobrans d'Osor, al nord-oest del coll de Nafre. Únicament apareix recollit per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3) i pel *Nom*. 2004 com a «*bosc de Torrents*».

El topònim pren el nom del mas susquedenc.

Torta, serra

«Una pessa de terra de tinensa del Mas Iglesias, anomenada de *Serra Torta*» (FI 1549); «del serrat de *Serratorta* fins a la creu del Coll sa Cudina» (FI 1613); «Una pessa de terra prop la *Serra Torta*» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra prop *Serra torta*» (*Llev.* 1792).

Antic orònim localitzat a Santa Creu d'Horta, possiblement vers el Roscall.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada de genèric i específic de 1613. Segons Coromines (*DECat*, VIII, p. 583, i *OnCat.*, VII, p. 322), aquest adjectiu com a nom de lloc té el sentit de 'angulós, colltorçat', derivat del verb *tòrcer*.

V. **Serra Torta*, **Serrat de Serra Torta*.

Tortosí, barraca del

[bə'ɾakəðə|turtu'zi]

Petita construcció actualment inexistent que es localitzava prop del Cerver.

El nom de la barraca creiem que prové d'un malnom individual originat en el gentilici, que indicaria procedència o algun tipus de relació amb la capital del Baix Ebre.

Trampa, la

«Pieza *La Trampa* de Tomás Carbonell» (*Amill.* 1862); «Finca *La Trampa* limita al N. S. E. O. con manso Coma» (*Amill.* 1944); «finca *La Trampa*» (*Amill.* 1953).

Nom d'una peça de terra de propietat del Carbonell que es localitzava entre aquest mas i la Coma, a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest d'Osor.

Topònim peculiar⁶⁹⁹ que, ja que es localitza en una zona feréstega i boscosa, és possible que indiqués la presència de paranys per a caçar, potser un sinònim de *sútia*, un mot amb presència toponímica a Osor, un forat per a agafar llops, és a dir, una forma del mateix sentit que *trapa*, que recull Coromines (*OnCat.*, VII, p. 358) com a topònim referit a 'paratges muntanyosos on se sol posar força paranys i caus per atrapar bèsties salvatgines i peces de caça'. Per tant, és possible que el mot sigui una variació de *trapa*.

Tramuntana, can

[ˈkaɲtɾəmuɲˈtanə]

Casa del carrer Major també coneguda com a *ca la Coloma*.

Desconexem l'origen del mot, malgrat que podria provenir de l'orientació al nord de la casa o bé d'algun fet anecdòtic que ens és desconegut.⁷⁰⁰

699. Considerem que és peculiar perquè COROMINES (*OnCat.*, VII, p. 338) indica que aquesta variant, com a nom de lloc, «es localitza, sobretot, en terres valencianes».

700. MOREU-REY (1981, p. 142) considera que és un renom provinent de la situació de la casa. L'origen del cas que ens ocupa podria ser semblant, ja que es tracta d'un habitatge que es troba en un espai molt poc assolat.

Transformador, el [ə̞|trənsfurmə'ðo]

Edifici que es localitzava al costat del Casal Verdaguer, prop del parc infantil i de l'hort del Rector, al bell mig del poble, on hi havia hagut un transformador elèctric.

Travessera (de la Tinguda), la

«Una pessa de terra anomenada *la Travessera*; Afronta asolixent ab llur Mas Sararols» (Llev. 1731); «Pessa de terra dita *la Travesera*» i «Pessa de terra dita *la Travessera de la Tinguda*» (Llev. 1792).

Antic tros de terra que es localitzava vers el mas la Codina, al nord del riu Ter, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor.

Topònim compost format pel substantiu *Travessera*, possiblement en el sentit de 'camí transversal' (ENL, p. 101), derivat del verb *travessar* pel fet que devia localitzar-se prop d'algun encreuament de camins, i *Tinguda*, substantivació del participi del verb *tenir*, possiblement sinònim de *possessió* o *propietat*.

Tremoledes, perxada de les [pər'ʃaðəðələstrəmu'leðəs]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, situada entre la Barraca, la Casa Nova de Muntanya i el Campdelarit, en els límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, al sud-oest d'Osor i al nord-oest del Sobirà.

«*Perxada Tremoledes*» (PSOB 2002).

El topònim és un derivat col·lectiu plural del nom d'arbre *trèmol* amb el sufix *-edes*, un fitotopònim que indica la presència d'exemplars d'aquest arbre a la zona. Es tracta d'un fitotopònim col·lectiu que esmenta Maria-Reina Bastardas (1994, p. 140) com un nom de lloc de l'Alt Empordà, i també el recullen Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 476), que el daten al segle XIV, i Coromines (*OnCat.*, VII, p. 342), que el documenta a Espinelves al segle XVI.

Tres Fonts, les [ləs'tres'fons]

Font amb tres sortides d'aigua que es localitza davant del Barder, a Santa Creu d'Horta. També se la coneix com a *font dels Tres Gallets*.

Es tracta d'un topònim format pel numeral *tres* i el substantiu plural *fonts* amb referència a les tres sortides d'aigua.

Tres Gallets, font dels [ˈfɔ̞ndəls'trezgə'lets]

També coneguda com a *les Tres Fonts*, es tracta d'una font situada a Santa Creu prop del Barder, caracteritzada per tenir tres raigs d'aigua.

D'aquesta peculiaritat s'origina el topònim, del numeral *tres* i el substantiu en plural *gallet*, que es relacionaria amb el 'broc d'un recipient destinat a fer rajars un líquid a raig prim' (AlcM, 6, p. 150).

Tres Pins, els [əls'tres'pins]

Indret situat sobre la carretera del Coll, al nord-oest del Soleric, a l'est de Puig-rodon i al sud de cal Teixidor.

Es tracta d'un topònim visual descriptiu format pel numeral *tres* i el nom de l'arbre en plural *pins*, que indicava la presència de tres notables exemplars de pi on havia predominat el castanyer.

Tres Roures, perxada els [əlstreɪz'rowrəs]

Zona boscosa fonamentalment de castanyer situada entre el Veguer i el Gelats.

«*Perxada dels Tres Roures*» (PSOB 2002).

El topònim prové del numeral i del nom d'arbre en plural pel fet que enmig dels castanyers es poden veure tres notables exemplars de roures.

Tres Termes, els [əls'tres'terməs]

Indret situat prop del coll de Roscall, en el límit entre els municipis d'Osor, de Brunyola i de Santa Coloma de Farners. Prop de l'indret també hi ha el límit entre les propietats de ca n'Iglésies, Bellveí i la Grevolosa.

Arran d'això, podem deduir que es tracta d'un topònim format pel determinant numeral que fa referència als tres municipis o a les tres propietats particulars i el nom plural *termes* en el sentit de 'fita que assenyala un límit', del llatí TĒRMĪNU (DEM, p. 410).

Tria, la¹ [lə'triə]

Aquest és un dels masos més septentrionals d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

«*Manso Tria* de Esteban Sarsanedas» (Amill. 1862); «*Manso Tria*» (Pad. 1880); «*Tria*» (Pad. 1885); «*la Tria*» (OS 1927); «*La Tria*» (Pad. 1930); «*Manso Tria*» (Cad. 1960).

Es tracta d'una varietat de *trilla* amb iodització, com indica Coromines (*On-Cat.*, VII, p. 352), «Com que la *ll* d'aquest mot, provinent de -c'L- era del tipus -yl-, es reduïa a *y* en la coneguda zona del cat. Or., a l'esq. del Llobregat», per tant, s'originaria en el mot provinent del llatí TRĪCHĪLLA, 'emparrat, barraca formada amb parra' (DECat, VIII, p. 740), o, segons Moreu-Rey (ENL, p. 84), «*La Trilla* designa un terreny clos; però ha servit per a batejar moltes menes de terres de cultiu». Amigó (1999, p. 147) afegeix que «és freqüent que *la Trilla*, o *la Tria*, o *les Estries*, indicant terres a la vora d'un poblat, horta, potser en algun cas també 'hortes de parres'»; Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 525) també recullen aquests diferents sentits, però no sabem quin d'aquests fou el que originà el nom del mas.

Tria, la² [lə'triə]

Espai situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, de propietat del mas homònim les possessions del qual entren en terme osorenc. Es localitza a la zona més al nord d'Osor, entre Cercenedes de Susqueda, Bosses Vinyes i la Tria.

«Partida Manso Trias de Susqueda de Miguel Trias» (Amill. 1862); «Partida La Tria (Casa Nova de Sarsanedas) limita N. Con manso Bosas Viñas, al E. Con manso Sarsanedas de Susqueda» (Amill. 1944); «finca Tria» (Amill. 1947); «Pago o paraje La Tria» [inclou sis peces de terra a més del mas la Tria] (Cad. 1960).

El nom de la partida s'origina en el del mas.

V. *Tria, la¹*.

Tria, la³

«Una pessa de terra cultiva y part bosch anomenada *la Tria* [...] afronta asolixent part ab lo Mas Basseda y part ab lo Mas Crosa» (Llev. 1731); «Pessa de terra dita y anomenada *la Tria*» (FP 1765); «Pessa de terra vulgarment dita *La Tria*» (Llev. 1792).

Nom pretèrit d'una peça situada prop de Masferrer, sobre la partida del Regadiu.

Etimològicament, el nom de la peça de terra es relaciona amb *trilla*, amb iodització (*OnCat.*, VII, p. 352), que designa, possiblement, un terreny clos, tot i que també s'hauria pogut relacionar amb el mas les Tries, situat en aquesta mateixa zona.

V. **Tries, les*.

Tria, castanyeda de la [kəstə'jɛðəðələ'triə]

Zona boscosa de castanyer situada al nord d'Osor i que s'inclou dins la partida homònima, prop del mas que n'origina el nom.

V. *Tria, la¹*.

Tria, collet de la [ku'ʎɛððələ'triə]

Pas entre muntanyes situat al nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al camí que es dirigeix al mas homònim que origina el nom de la collada.

V. *Tria, la¹*.

Tria, quintà de la [kiŋ'taðələ'triə]

Peça de terra localitzada als límits de la partida de Masferrer, prop de les propietats del Pidevall.

«Honor anomenat lo *quintà de la Tria*» (Llev. 1731); «El *quintà de la Tria*» (FP 1784); «Finca *Quintà de la Tria*» (Amill. 1947); «*Quintà de la Tria*» (Amill. 1953).

Topònim format pel genèric *quintà*, possiblement referit a ‘un tros de terra que es conrea després de cinc anys que és rompuda’, al ‘terreny de conreu disposat a feixes en la pendent d’una muntanya’ o al ‘camp de conreu immediat a les cases d’una masia’ (AlcM, 9, p. 62), i *Tria* en el sentit de ‘terreny clos’ o bé relacionat amb l’antic mas *les Tries*.

V. **Tries*, *les*.

Tria, serrat de la

«*Serrat de la Tria* a 800 m. direcció E. Siguiendo la divisoria mansos Sarsanedas y Bosas-Viñas» (OS 1927); «lugar llamado *Serrat de la Tria*» (IGCOS 1927).

Grup muntanyós situat als límits entre Susqueda i Osor, vers els masos Bosses Vinyes de Susqueda i can Cercenedes de Susqueda, la Tria i la Plana d’Osor.

Topònim relacionat amb el mas més septentrional d’Osor.

V. *Tria*, *la*¹.

Tria, torrent de la

«Aquella pessa de terra de pertinencias de Mas Camps en lo lloch nomenat lo *Torrent de la Tria* [...] Afronta asolixent en honor seu anomenat lo quintà de la Tria, á mitg dia y sol ponent y tremuntana en honor del Mas Pidemunt» (Llev. 1731); «pertinencias del mas Camps dirruit al mas Pidevall agregat lloch dit *Torrent de la Tria*» (Llev. 1792).

Creiem que es tracta del *sot de les Vimequeres* o *de la Piconera*.

L’hidrònim creiem que s’origina en el *quintà de la Tria*, en el fet de discórrer per aquesta zona on podria haver existit un mas anomenat *les Tries*.

V. *Tria*, *quintà de la*.

Tria d’en Saleta, la

«Un camp de terra situat en dita Parra anomenat Campsailla [...] Afronta [...] a tramuntana en honor de llur Mas Rajol anomenat *Tria den Saleta*» (Llev. 1731); «lo territori dit *La Tria den Saleta* sobre lo torrent de la Noguerola» (Llev. 1792).

Indret situat vers l’antic mas Rajol, al nord-est de can Cercenedes.

Topònim compost el primer element del qual és el nom *Tria*, forma dialectal de *trilla*, ‘emparrat, barraca formada amb parra’, del llatí TRĪCHĪLLA (*OnCat.*, VII, p. 352); Moreu-Rey (ENL, p. 84) indica que el mot va passar a referir un terreny clos però amb el temps va batejar moltes menes de terres de cultiu, i Amigó (1999, p. 147) assenyala que *Tria* o *Trilla* indiquen «terres a la vora d’un poblat, hortes, potser en algun cas també horta de parres». El fet que es pronuncii *tria* és per la iodització a *-yl-* (DECat, VIII, p. 740). El segon element deu respondre al llinatge documentat a Osor des del segle XVII fins a mitjan segle XIX.

Tria de la Feixa, peça de terra

«Trilia vocata *tria de la feixa* in loco vocato des Doys» (*Capb.* 1342); «*petiam terra* vocatam *tria de la feixa* situata in loco vocato des doys» (*Capb.* b 1560); «Illa *petiam terre* vocatam *tria de la Feixa*» (*Capb.* 1562); «*Petiam terra* vocatam *tria de la Feixa* sita in loco vocato des Doys» (*Capb.* 1622); «Tota illam *petia terra* sitam in dicta parrochia de Ozor vocatam *la Tria de la feixa*» (*Capb.* 1699); «*la pieza Tria de la Feixa* de pertinencias del Manso Boscá des Doys» (Capsolt 1831); «*pieza de tierra* llamada *Tria de la Feixa* sobre el Manso Buscá» (FNA 1832).

Peça de conreu situada en els límits entre Osor i Susqueda, prop del Boscà.

Topònim format per *Tria*, forma dialectal de *trilla*, perquè es pronunciava *-y-* la consonant *-yl-* (DECat, VIII, p. 740), del llatí TRICHĪLLA, ‘emparrat, barraca formada amb parra’ (*OnCat.*, VII, p. 352),⁷⁰¹ i *Feixa*, referit a una zona afeixada.⁷⁰²

Tria del Quintà del Ripoll, la

«honor de dits Ripoll *tria del quinta de dits Ripoll* mitgensant» i «la quintana y *tria de dit Ripoll*» (Rip. 1562).

Topònim compost format pel nom *Tria*, iodització de *trilla*, que designa, possiblement, un terreny clos (*OnCat.*, VII, p. 352) situat a les terres de conreu, i *Quintà*, del llatí QUINTANUS, -A, -UM, ‘de cinc en cinc’ (DE, p. 208), propera al mas el Ripoll.

Tria Petita, la

«La pessa de terra anomenada *la Tria Petita* de Esteva Boschá» (*Coll* 1699).

Topònim compost pel substantiu *Tria*, variant ioditzada de *trilla*, i l’adjectiu descriptiu *Petita*, possiblement per diferenciar aquesta peça de terra d’altres d’homònimes.

Triador, el¹

[əˈtriəˈðo]

Mas situat a Santa Creu d’Horta que té al sud ca n’Iglésies i al nord, el Bosquet. Pladelasala (1960, p. 374) assenyala que data del segle xv i Pladevall (1962b, p. 286), que el 1316 era habitat per «Joan *dez Triador*». Així mateix, Elvis Mallorquí (2005, p. 97) recull que es tracta d’una propietat de ca n’Iglésies des de 1733 i que «[s]embla ser el mas Pigem, o bé n’era veí», cosa que no és exacta a hores d’ara, ja que es pot situar Pigem i el Triador sense que coincideixin. Apareix recollit

701. Si ens fixem en el document de 1342, quan s’esmenta el lloc com a «trilia vocata *tria de la feixa*», ens podem adonar que el mot *tria* o *trilla* apareix usat com a genèric i com a específic, fet que confirma l’afirmació de COROMINES (DECat, VIII, p. 740) que *trilla* «no solament fou toponímic».

702. De fet, a l’espai on devia localitzar-se el nom, sobre el mas el Boscà, encara es pot observar que havia existit diverses feixes de conreu que actualment resten abandonades.

en cartografia, «*Mas el Triador*» (MAPA 1 i 3), «*Triado*» (MAPA 2), «*El Triadó*» (MAPA 4), «*Triador*» (MAPA 6), i al *Nom.* 2004 com un edifici osorenc anomenat «*el Triador*».

«*Mansi Triador*» (*Not.* 1285); «*Mas Triador*» (*Man.* 1316); «*Mas Triador* limita amb el mas Iglesias» (FI 1446); «*Mansi Triador* de Petry Triador» (*Capb.* 1446); «*Mas Triador*» (FI 1562); «Jaume Triador propietari del *mas Triador* de Santa Creu» (FI 1605); «*Mas Triador* de Llorenç Triador» (FI 1624); «*Mas Triador* de Santa Creu de Horta» (LB 1728); «Tot lo dit llur *Mas Triador* [...] Afronta a mitg dia en honor del Mas Yglesias [...] y part en honor del Mas Busquets» (*Llev.* 1731); «Francesc Iglesias i Cabanas adquireix perpetuament a Vicenç Triador pagès de la parròquia de Santa Creu, tot el dret de prelatió i fadiga del *mas* o *heretat* anomenat *Triador*» (FI 1733); «el *mas Triador* de Santa Creu» (FN 1801); «Joaquim Triador, treballador de Santa Creu d'Horta firmà venda perpètua a favor d'Antoni Iglesias de tot el *mas Triador*» (FI 1801); «*mas Triador*» (LA 1838); «*manso Triador*» (*Amill.* 1862); «*Triador*» (Pad. 1885); «*El Triador* agregat al mas Iglesias» (FI 1901); «*El Triadó*» (Pad. 1930).

Nom de mas originat en el llinatge del propietari, ja que fins a principis del segle XIX es produeix la coincidència dels dos elements: Joan *dez Triador* (1316), Petry *Triador* (1446), Jaume *Triador* (1613), Llorenç *Triador* (1624), Vicenç *Triador* (1731), Antoni *Triador* (1789) o Joaquim *Triador* (1801). Aquest llinatge és documentat a Osor des del segle XIII fins ara,⁷⁰³ i en tot aquest temps, s'hi inclouen diferents caps de casa, «*Martinus Triador*» i «*Berengarius Triador*» (PLO 1473) i «*Segimon Triador*» (*Fog.* 1553). Segons Moll (ELC, p. 260), es tracta d'un mot originat en l'ofici de qui 'tria (ovelles, productes de la terra, etc.)', és a dir, seria un derivat postverbal de *triar*.

Triador, el² [ə'triə'ðo]

Zona boscosa de castanyer localitzada a l'entorn del Triador en direcció sud cap a ca n'Iglésies.

«*Partida casa Triadó* de Antonio Triador limita con Manso Yglesias» (*Cad.* 1785).

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Triador, el¹*.

Triador, castanyeda del [kəstə'ɲeðəðə'triə'ðo]

Bosc de castanyer situat entre el Bosquet i el Triador.

V. *Triador, el¹*.

703. Segons el Pad. 2002, amb sis ocurrences, una com a primer cognom i cinc com a segon, i amb dues formes gràfiques, *Triador* i *Triadó*.

Triador, feixa del, o peça de terra del Triador

«Feixam terra voccatam *feixa de Triador*» i «*Pessa Triador*» (Capb. 1446).

Peça de terra afeixada que es localitzava entre els masos el Triador i el Bosquet. El nom del tros de terra s'origina, atesa la situació, en el del mas.

V. *Triador, el*¹.

Triador, sot del, o riera del Triador [ˈsoddəɫtriəˈðo]

Curs d'aigua que neix a l'est del Triador i discorre en direcció nord-oest per unir-se a la riera d'Horta, vers cal Cisteller, passant prop del mas el Bosquet.

«*Riarya de Triador*» (Capb. 1446).

L'hidrònim s'origina en el fet que el sot neix prop del Triador.

V. *Triador, el*¹.

Trida, casa

Casa recollida com a «*C. Trida*» (MAPA 1 i 2), localitzada a l'oest del Baier, al nord-oest del Brau i a l'est de la riera de la Noguerola, vers el Castell del Baier.

Desconeixem quins sentit i origen podria haver tingut aquest nom de lloc.

Tries, les

«Una masoveria situada en dita Parra anomenada de *sas Trias* [...] Afronta asolixent ab la Riera de Osor; a mig dia ab lo Mas Baceda de Vall; a ponent part així mateix y part ab lo Mas Banchs» i «llur *Mas Trias*» (Llev. 1731).

Mas pretèrit, diferent de l'homònim de Susqueda, que es localitzava al nord-est d'Osor entre el Bancs, la riera d'Osor i l'antic mas Baceda, possiblement vers la Crosa.

Creiem que el topònim és un plural de *tria*. Atès que és de propietat del Baier i Crosa, no considerem que tingui un origen antroponímic, malgrat que documentem el llinatge a Osor des d'inicis del segle XVIII fins als nostres dies.⁷⁰⁴

Trilla, la

«Pessa de terra cultiva anomenada *la Trilla*» (Acl. 1767).

Antiga peça de conreu que se situava prop del Boscà, en parròquia de Sant Pere d'Osor, encara que municipi de Susqueda.

Atesa la situació d'aquest tros de terra, creiem que es tracta d'una forma no ioditzada de *tria*, relacionada amb la *Triade la Feixa* i, possiblement, la *Triade Petita*.

704. Segons el Pad. 2002, amb dues ocurrencies, ambdues com a primer cognom.

Trilles

«Una pessa de terra de llur Mas Banchs en lo lloch anomenat Viña Çarriera [...] Afronta [...] a ponent en honor del Mas Crosa anomenat *Trillas*» (*Llev.* 1731).

Indret que es localitzava prop del mas la Crosa i no lluny de la riera d'Osor.

Atès que no lluny d'aquí es localitzava un antic mas *les Tries*, a més del *quintà* i la *peça de la Tria*, és possible que aquest terme es correspongui amb una forma arcaica del mateix nom; sorprèn, però, que no hi hagi iodització, que és habitual a la zona.

Per tant, es tractaria de la forma plural de *trilla*, sinònim de *tria*, del llatí TRĪCHĪLLA, 'tancat fet de fullam i brancatge de plantes enfiladisses sostingut per pals ficats en terra' (*AlcM*, 10, p. 525).

Triola, sot de la [ˈsoddələtriˈolə]

Hidrònim que es refereix a un curs d'aigua que funciona com a límit municipal entre Susqueda i Osor al vessant nord del terme. Apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a «*Sot de la Triola*» (MAPA 3). Neix en terme de Susqueda i discorre en direcció sud per unir-se al Ter prop del mas el Terrats. Pretèritament, també ha rebut els noms de *sot de la Plana*, *de la Roca del Llorer*, *d'Era Cremada* i *de Rabionet* i *torrent de les Blanques*.

El nom s'origina en el del mas en municipi de Susqueda, possiblement un diminutiu de *tria* o bé un llinatge que també documentem a Osor des de mitjan segle XVIII fins a principis del segle XX.

Trona, la [ləˈtronə]

Petit turó situat sobre la carretera de can Cercenedes, a l'oest del mas i al nord del Soleric que travessa la riera d'Osor.

Creiem que pot tractar-se d'un topònim de caràcter metafòric relacionat amb el sinònim de *tribuna*, ja que s'enlaira en l'espai. Si fos així, provindria del terme fruit d'un creuament del llatí TRIBŪNA amb el llatí THRONUS.

Trona, revolt de la [rəˈβoɫdələˈtronə]

Revolt que localitzem a la carretera que des de la carretera de Sant Hilari Sacalm, prop de la font del Bordegàs, es dirigeix fins a can Cercenedes, concretament, sota mateix del llocdit que n'origina el nom.

V. *Trona, la*.

Trull

V. *Pla del Trull*.

«Tubos», sot dels [ˈsoddəlsˈtuβus]

Curs d'aigua situat prop del Clascar en direcció nord i que fou entubat, raó a partir de la qual se l'anomena d'aquesta manera, amb un castellanisme lèxic.

Tuïc, can [ˈkaŋtuˈik]

Casa del carrer de l'Arbreda que s'havia anomenat *ca la Piua*.

El terme, possiblement, s'originà a partir d'un malnom individual el sentit del qual desconeixem.

V. *Can Tuïc*.

Tuïc, horta d'en [ˈortədəŋtuˈik]

Tros de terra de conreu situada entre la propietat de can Badia i l'horta d'en Cases, prop del torrent Merder.

Es tracta d'un nom de lloc provinent del malnom individual encara existent com a nom de casa.

Tuna, la

«Feixolam terra loco vocato *sa Tuna*» (*Capb.* 1342); «Loco vocato *la Tuna*» (*Capb.* 1560); «loco vocato *tuna*» (*Capb.* b 1560); «terra boscosa loco vocato *la Tuna*» (*Capb.* 1699).

Indret de situació incerta que sembla que era en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Possiblement, el topònim assenyala la presència d'una cova a l'indret, tal com esmenta Coromines (*DECat*, VIII, p. 950, i *OnCat.*, VII, p. 361).

Tunes, torrent de les

«Una pessa de terra anomenada Plansaulina [...] Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant *Torrent de las Tunas*» (*Llev.* 1731).

Possiblement, es tracta d'un nom pretèrit del *sot d'Aiguafreda* o de *Fontfreda*, ja que es localitzava vers l'antic mas Gausac i les propietats del Veguer i el Fonollet.

Com ja assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1999, p. 155) seguint Alcover i Moll (*AlcM*, 10, p. 576) i Coromines (*DECat*, VIII, p. 950), creiem que el terme és una forma plural sinònima de *tuta* o *cova*, un mot d'origen incert.

Tutes, les [ləsˈtutəs]

Zona boscosa de castanyer i d'alzina situada en una carena propera a la Molina del Clascar, on trobem els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor (o Santa Maria del Coll) i Sant Vicenç de Susqueda.

«Atraviesa la baga de la Molina y pasa por *las Tutas*» (*Del.* 1885).

El topònim fa referència a diverses petites cavitats que es localitzen entre les roques de la zona, és a dir, es tracta d'un sinònim de *cova*, un mot de formació expressiva i onomatopeica, com mostra Coromines (DECat, VIII, p. 946), i que, segons Domingo i Francàs (1997, p. 287), és una cova petita que pot servir, però, de refugi o d'aixopluc, aspecte que s'avé força amb els forats que s'hi poden observar.

Tutes, aulet de les [u(əw)'lɛddələs'tutəs]
Bosc fonamentalment d'alzines localitzat al llocdit homònim.
V. *Tutes, les*.

Tutes, perxada de les [pər'fəðədələs'tutəs]
Zona boscosa de castanyer que es localitza prop de la Molina del Clascar, a l'indret homònim, que n'origina el nom.
V. *Tutes, les*.

Txitxes, collet de les [ku'kɛdləs'tʃitʃəs]
Pas de muntanya que es localitza prop de la Roca o roca de Cercenedes.
Recollit oralment, desconeixem el sentit i l'origen del nom de lloc.

Txutxu, cal ['kal'tʃutʃu]
Petita casa o barraca que es localitzava al nord d'Osor, prop del mas Bosses Vinyes i del terme municipal de Susqueda.
Com ens indicava un informant, el nom de la casa es corresponia amb el malnom del seu habitant.

Urbanització, la [lurβənidzəsi'o]
Espai situat entre el santuari del Coll i Sant Benet, entre els municipis d'Osor i de Susqueda, un lloc en el qual es van construir diversos xalets en els anys setanta a més d'una piscina i dues pistes de tennis.
És a partir d'aquesta construcció i urbanització de l'espai que se n'origina el nom, en el sentit de 'barri situat als afores d'una població', derivat de *urbanitzar*, que, alhora, prové de *urbà* (DEM, p. 428).

Vadora, ca la ['kaləβə'dorə]
Nom d'una casa del carrer de França originat en el prenom *Salvadora* amb afèresi. El terme havia funcionat com a malnom, «Maria Vila alias *Vadora*» (LLC 1929e).

Valelles, coll de

Pas de muntanya situat a la serra de Vielles, als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor i municipals entre la Cellera de Ter, Susqueda i Osor. El topònim sols apareix esmentat a finals del segle XIX per Juli Serra a la seva obra cartogràfica: «*Coll de Balella*» (MAPA 6).

V. **Valelles, llocdit; Vielles, serra de.*

Valelles, llocdit

«Una pessa de terra boscosa situada en lo *lloch anomenat Valellas*; Afronta asolixent ab la Serra de Sant Juliá; a mitg dia ab honor del Mas Clascar mediant Camí; a ponent ab dit Mas Clascar en la Serra de Valellas» i «una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat Valellas*; Afronta asolixent ab lo Torrent de Valellas [...] a ponent en honor del Mas Clascar» (*Llev.* 1731).

Indret situat als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Osor, vers l'actual serra de Vielles, entre els masos els Aigols i el Clascar.

Desconeixem si el nom de lloc es relaciona amb els semblants recollits per Coromines (*OnCat.*, VII, p. 394) *Valiella*, *Valielles* i *Valiella* —a Mallorca—; si fos així, provindria de VALLICELLA o el plural VALICELLAS, diminutiu de VALLIS, o bé del llatí VALLICULA, 'valleta'.

Valelles, serra de

«Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat Valellas Afronta [...] a ponent ab dit Mas Clascar en la *Serra de Valellas*» (*Llev.* 1731).

Serra muntanyosa situada al límit de les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, a la zona del mas el Clascar d'Osor. Per la situació, podria tractar-se d'una forma arcaica referida a l'actual *serra de Vielles*.

V. **Valelles, llocdit.*

Valelles, torrent de les

«*Torrente de Valellas*» (*Sus.* 1068); «*Lo Torrent de las Valellas*» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua que podria ser el *sot de la Molina*, ja que funciona com a límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

L'hidrònim s'origina a partir del nom del lloc en el qual neix.

V. **Valelles, llocdit.*

Valentí Parral, casa de

«*Casa de Francisco donadeu alias Valentí Parral*» (FNA 1833).

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

Possiblement, el nom prové del prenom i el llinatge d'un seu antic propietari o habitant.

Valeri, can [ˈkambəˈlɛri]

Nom pretèrit però recordat de *ca la Pardala*, al carrer de França.

El nom de casa prové del prenom masculí.

Vall

V. **Savall*.

Vall, la

«Locum vocatum *ça vall*» (*Capb.* 1446).

Indret que se situava prop de la partida de terra de Puig-rodon.

Precedit de l'article salat arcaic, creiem que el nom de lloc no té res a veure amb el llinatge sinó que prové de l'orònim, del llatí VALLE, 'depressió allargada del terreny entre muntanyes' (*DEM*, p. 431), potser amb caràcter hiperbòlic.

Vallfogona, gorg de [ˈgorɣdəˈβaɫfuˈɣonə]

Gorg situat a la riera d'Osor, a l'alçada de la font d'en Primo, a uns tres quilòmetres d'Osor. Destaca pels saltants que s'hi poden veure i Pladelasala (1960, p. 372) s'hi refereix i anota que aquest gorg indica l'antiga presència d'un mas homònim, que, tanmateix, no hem documentat: «el paraje fluvial conocido por “gorg de la Plana” que, como en el caso de los “gorg de les Terrades” y “gorg de Vallfogona” podría indicar otro manso».

Etimològicament, Coromines (*OnCat.*, VII, p. 429) assenyala que provindria de VALLIS FECŪNDA, 'vall fecunda, fètil', amb assimilació *e-ó* > *o-ó*, habitual en la fonètica catalana.

Vallfogona, mas

Mas sols esmentat per Pladelasala (1960, p. 373), que, situat prop de les Berbolades, creiem que es referiria al mas *Vallpregona d'Amunt*: «*Vallfogona* (“...de Valleprofunda”, s. XIV, Mas Vallfogona, s. XV, “...dirruitus” s. XVI)». Per l'existència del gorg homònim, creiem que és una forma inadequada de *Vallpregona*, ja que en els documents del segle XV que hem pogut consultar no hem localitzat cap mas amb aquest nom, mentre que *Vallpregona* hi apareix freqüentment.

V. *Vallfogona, gorg de*.

Vallpiera

«Hort de regadiu en lo puesto dit Lo Torrent den Horta o *Vallpiera*» (FN 1801).

Una altra forma arcaica referida a la partida del *Torrent de n'Horta*, entre la Mata, el Maroi i la riera d'Osor.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *vall*, sinònim de *pla*, i *piera*, que podria provenir del llatí *APIARIA*, 'abellars' (ENL, p. 136).

Vallpregona

«Loco vocato apud *vallem profundam*» (APO 1323);⁷⁰⁵ «*Loco vocato vallpregona*» (Com. 1355); «Pieza de tierra sita en la *Partida* dicha *Vallpragona* propia de Antonio Solé residente en San Ylario Limita L. Manso Ripoll Sarsanedas y Borrell, M. término de San Hilario P. La Riera T. Mansos Bosch y Sarsanedas» (Cad. 1785).

Antiga partida localitzada vers on hi havia hagut el mas homònim, a tocar de la riera d'Osor, prop de les propietats de can Bosc i can Cercenedes.

El nom s'origina en el del mas.

V. **Vallpregona*, *mas*.

Vallpregona, feixa de terra de

«*Fexa de Vallpregona*» i «Feixie terre vocata *fexa de Valpregona* alodio Sancti Petri Osorio» (Capb. 1342); «*Fexa de Valprehona*» (Capb. 1622).

Grafiada sense palatalitzar en un cas de 1342, el nom del tros de terra devia originar-se en la localització a la partida homònima, vers el mas.

V. **Vallpregona*, *mas*.

Vallpregona, mas

«*Mansi de Vall pregona*» (Not. 1285); «*Mansi Valle profunda*» (Man. 1316); «*mansi de Vallpregona*» (Capb. 1342); «*Mansum vocatum Valle Profunda*» (Capb. 1446); «Precari fet per lo Rvt Miquel Mercader Prior de N. Sa. Del Coll de Osor a favor de Pere Banchs alias Bosca des Doys de la parroquia de Osor dels *mansos* Buscá des Doys, *Ballpregona* y altres» (Capsolt 1560); «*Manso Vall pregona*» (Capb. 1562); «*Casa Vallpregona*» (Cad. 1785); «*Manso Vallpregona*» (Capsolt 1830).

Antic mas que havien estat dos, *Vallpregona d'Amunt* i *d'Avall*, situats un entre can Bosc i la Corbera i l'altre, vers les Berbolades del Soler. Pladevall (1962b, p. 285) l'esmenta al segle XIV i indica que era «propri d'en Paba i Gilabert de Neros, habitat per Jaume *Valle profunda* i Esperta de *Valle profunda*».

705. CARRERAS CANDI (1911, p. 83) transcriu un antic document de l'Arxiu Parroquial d'Osor, datat de 1323, on apareix aquest llocdit com a propietat de la família Paba: «habemus loco vocato apud *vallem profundam* sub dominio dominorum de seronibus qui predictae tenetur in feudum per domino de paba».

Com demostren alguns dels documents més antics, es tracta d'un topònim compost aglutinat del substantiu *vall* i l'adjectiu *pregona*, del llatí VALLE PROFUNDA, 'vall fonda' (AlcM, 10, p. 662). El terme el documentem com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XVI sovint relacionat amb el mas, «Jaume de *Valle profunda*» (*Man.* 1316); no creiem, però, que sigui el llinatge l'element que origina el topònim sinó més aviat a la inversa.

Vallpregona, serra de

«*Serra de Valpregone*» (*Capb.* 1622).

Forma esporàdica referida a les eminències muntanyoses que s'inicien vers can Bosc i arriben fins al santuari del Coll seguint la carretera Vella del Coll.

L'orònim pren com a referència el mas d'aquella zona.

V. **Serra de Vallpregona*; **Vallpregona, mas*.

Vallpregona d'Amunt, mas

«*Mas Vallpregona de Munt*» (*Cop.* xv); «*Mas Vallpregona de Munt*» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra lloch anomenat Barboladas que fou del mas Vallpregona de Munt*» (*Llev.* 1792); «*Mas Valpregona de Munt, dirruit*» (FN 1818); «*la casa llamada Vallpregona demont*» (FNA 1832); «*Manso Vallpregona devall sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la parte opuesta de la Casa llamada Vallpregona demont es Berboladas del Soler enteramente dirruído*» (*Capsolt* 1832).

Casa pretèrita que s'havia localitzat entre els masos les Berbolades, el Boscà i la Corbera, no gaire lluny de la riera d'Osor pel vessant nord.

Topònim compost format per l'aglutinació de *vall* (que en una ocasió apareix escrit sense palatalitzar), l'adjectiu *pregona* i la locució prepositiva *d'Amunt*, que pren sentit a partir de la situació més al nord del mas Vallpregona d'Avall.

V. **Vallpregona, mas*.

Vallpregona d'Avall, mas

«*Mansi Valpregona daval*» (*Not.* 1334); «*Mansi de Valleprofunda devall*» (*Capb.* 1342); «*Mas Valpregona de Val*» (*Cop.* xv); «*Mansi Valle Profunda de Vall*» (*Capb.* 1446); «*Mansi Vallpregona devall*» (*Capb.* 1560); «*Mansi vocatum de Valpregona Inferiore*» (*Capb.* 1562); «*Mansi Valleprofunda inferiore*» (*Capb.* 1622); «*mas Vallpregona de vall*» (*Llev.* 1792); «*Manso Vallpregona devall sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la parte opuesta de la Casa llamada Vallpregona demont*» (*Capsolt* 1832).

Antic mas que se situava vers les Berbolades del Soler; de fet, és molt possible que es tractés del seu precedent, al sud de can Bosc, al nord del Soler de Mansolí i al nord-oest de la roca de Cercenedes, no gaire lluny de la riera d'Osor en direcció nord.

Aglutinació del substantiu *vall*—algunes vegades sense palatalitzar—, l'adjectiu *pregona* i la locució prepositiva *d'Avall*—gràficament, amb formes arcaïques aglutinades, no palatalitzades—, que pren sentit per contrast amb el *mas Vallpregona d'Amunt*, situat més al nord.

V. **Vallpregona, mas*; **Vallpregona d'Amunt, mas*.

Vaquer, mas

Topònim sols recollit per Navarro Colás (1963, p. 83) que, possiblement, deu tractar-se d'un error, ja que no l'hem oït esmentar ni l'hem documentat per escrit. De fet, l'estudiosa no el situa en el mapa que presenta. Tanmateix, etimològicament, considera que es tracta d'un derivat de *vaca*: «Baqué igual que vaquer “el que cuida de las vacas”, del llatí *VACCARIUS*; CC se reduce a C porque precede a la vocal A. En nuestro caso se trata de un antropónimo extendido por toda Catalunya».

Veguer

V. **Caseta del V.*, **Palomeres d'en V.*

Veguer, el¹

[əɫβə'ɣe]

Mas situat al sud-oest d'Osor, prop del sot d'Aiguafreda, al sud del Fonollet i el Barder i a l'est del Gelats, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Pladelasala (1960, p. 374) l'esmenta com *el Baguer* i Pladevall (1962b, p. 285) el localitza en parròquia de Sant Pere d'Osor, encara que indica que es troba «situat al límit de la parròquia, vers el mas Mir, de Santa Creu». Apareix en la cartografia com a «*mas el Veguer*» (MAPA 3) i «*C. El Bagué*» (MAPA 6), el 1890.

«*lo mas Veger d'Osor*» (Llev. 1399); «*Lo mas Veguer*» (LLC 1440); «*Mansum vocatum Vaguer*» (Capb. 1446); «*Miquel Ripoll sta al Mas Veguer*» (Fog. 1553); «*la casa del Mas Veguer*» (LB 1705); «*Marianna Codina habitant al Veguer del Mas*» (LB 1708); «*Johannes Vaguer dominus utili mansi Vaguer*» (MN 1710); «*Joseph Vaguer Sr util y propietari del Mas Vaguer [...] Afronta â mitg dia part en honor del Mas Fonollet*» (Llev. 1731); «*Manso Vaguer de Segismundo Vaguer y Piñana*» (Escrip. 1747); «*Mas de Bagué*» (Cad. 1785); «*Mas Veguer*» (FN 1801); «*el Vagué*» (LB 1810); «*Manso Vaguer*» (Amill. 1862); «*Bagué*» (Nom. 1863); «*Vegué*» (Pad. 1880); «*Vagué*» (Pad. 1930); «*Manso Bagué*» i «*El Bagué*» (GR 1956).

Gràficament, per les homofonies pròpies del dialecte central, documentem el nom de la casa com a *Veguer*, *Vaguer*, *Vegué*, *Vagué*, *Baguer* i *Bagué*.

Etimològicament, Coromines (*OnCat.*, VII, p. 451) el considera provinent del llatí *VICARIUS*, 'el qui té les vices o representació d'un poderós de més autoritat', i l'esmenta explícitament: «*El Vegue(r) gran mas en ruïnes en el terme d'Osor*». Tanmateix, la forma toponímica és present com a llinatge osorenc almenys des

del segle xv, quan el documentem com a cap de casa, «*Petrus veguer*» (PLO 1473), i fins ara que, amb la forma *Bagué*, perviu com a primer cognom.⁷⁰⁶ Navarro Colás (1963, p. 83) es decanta per l'origen antroponímic, ja que, referint-se al *manso Bagué*, diu que «en nuestro topónimo se trata de transmisión antroponímica del nombre». Per tant, desconeixem si a partir del nom de lloc s'originà el llinatge —la documentació semblaria mostrar-ho així perquè és més antic l'esment del mas que el del llinatge— o a la inversa.

V. **Mas Veguer, Sota el Veguer*.

Veguer, el²

[əɫβə'ye]

Partida situada vers el mas que n'origina el nom, entre la Casica i Fonollet, als límits de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta amb la de Sant Pere d'Osor.

«*Locum vocatum Vaguer*» (*Capb.* 1446); «*Partida Mas de Bagué limita [...] P. T. Manso Fonollet*» (*Cad.* 1785); «*pieza al Bagué*» (*Amill.* 1862); «*Finca Manso Bagué. Castaños y chopos*» (DFE 1939); «*Finca Manso Bagué. Límites N.E. Manso Fonollet, S. Subirá O. Culi*» (DFE 1944); «*finca manso Bagué*» (*Amill.* 1953); «*Pago o paraje el Bagué*» [inclou dues peces de terra i un camí a més del mas el Veguer] (*Cad.* 1960).

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas.

V. *Veguer, el¹*.

Veguer, casa

«*Casa situada en dita vila y en lo carrer anomenat del Verger anomenada la Casa den Vaguer de Anton Serrallonga y Casamitjana*» (*Llev.* 1731); «*Casa Baguer*» (LA 1817).

Antic nom d'una casa situada al carrer del Verger, prop de can Casamitjana.

El terme podria haver-se originat en el llinatge o bé tractar-se d'un sobrenom que indica origen o provenença del mas homònim.

V. *Veguer, el¹*.

Veguer, feixa d'en, o peça de terra en Veguer

«*Fexa terra vocata an Vager*» (*Com.* 1355); «*Feixa de terra de mas Vaguer*» i «*Petia terra dictus den Vaguer*» (*Capb.* 1446).

Peça el nom de la qual semblaria originar-se en el llinatge, ja que, excepte en un cas de 1446, en què es fa referència al mas, l'específic va precedit de l'article personal *en*.

706. Encara que, segons el Pad. 2002, amb una única ocurrència.

Veguer, font del [ˈfoŋdəlβəˈye]

Antiga font propera al mas del mateix nom.

V. *Veguer, el*¹.

Veguer, roure d'en

«Una pessa de terra situada en lo terme de Sta Creu y part en lo Terme de St Hilari, Parra de Sta Margarida de Vallors en lo lloch anomenat Hera del Mar y *Roura den Vaguer* y fou del Mas Vaguer» i «seguint lo ayguaves fins al *Roure dit den Vaguer* y de allí seguint la Serra fins al Coll de Lavanyas» (*Llev.* 1731); «Possessio de terra entre Santa Creu y Sant Hilari dit Era del Mar y *Roure del Vaguer*» (*Llev.* 1792).

Possiblement, es tractava d'una zona boscosa de roures situada al límit municipal entre Sant Hilari Sacalm i Osor, entre les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, entre la Casa Nova de Muntanya i la Creu de Llevanyes.

Creiem que és un bosc de roures, és a dir, que el genèric, malgrat referir-se a l'arbre en singular, pensem que té caràcter col·lectiu, que pren el nom del mas el Veguer al qual havia pertangut, com mostra el primer esment de 1731. Cal destacar el canvi d'article personal *en* a definit *el*, potser perquè el 1731 es té en consideració el llinatge del possessor del Veguer i el 1792, únicament la casa pròpiament dita.

Veguera, serrat de na

«Una pessa de terra anomenada Torrent del Tey y *Serrat de na Vaguera* [...] Afronta asolixent en honor de dits Masos Gelats y Ribadevall» (*Llev.* 1731); «pessa de terra dita Torrent del tey y *Serra de na Vaguera*» (*Llev.* 1792).

Indret muntanyós que es devia localitzar al sud d'Osor, al sud-oest de la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall i el Gelats, al nord del coll de Llevanyes i al sud-est de Sant Miquel de Solterra.

Possiblement, es tracta d'una feminització de *Veguer*, que prové de l'ofici o del llinatge.

Vell

V. **Becdejú V.*, **Cementiri V.*, **Ombres V.*, **Pardalet V.*

Vell, camí

«Una pessa de terra ab serments y arbres y es de pertinencias de la Casa de puig farran la qual fou establida ha Bernat de Solsia per lo senyor Berenguer de dita casa de puig farran senyor ab acta [...] als 7 de las Chalendas de juny del any 1346

axí com afronta a solixent en lo *Cami publich Vell* axí com allí ja es termenat, a mitgdia y ponent en honors del mas Ripoll» (Rip. 1404).

Antic camí que devia ser substituït per un altre que, possiblement, provenia d'Osor i es dirigia cap al Ripoll en direcció sud.

El nom degué originar-se a partir de l'adjectiu en el sentit 'que té molts anys', del llatí vulgar *VECLU*, del clàssic *VĚTŮLU*, diminutiu llatí de *VĚTUS*, -ĚRIS (DEM, p. 433), possiblement, en contrast amb un *camí Nou*.

Vell, hort

«Tota aquella feixa de terra de sota al costat del seu hort nou fins al torrent de ballomar y tota la terra que es baix sota del *hort vell* fins al riu» (Rip. 1259).

Antiga peça de conreu que es localitzava a tocar del mas el Ripoll.

El topònim s'origina per contrast a partir de l'adjectiu qualificatiu, com podem observar a l'esment documental del segle XIII, on apareixen l'*hort Vell* i l'*hort Nou*.

Vell, pont

[ˈponˈbej]

Forma habitual de referir-se al pont medieval situat sobre la riera d'Osor enmig del poble, que uneix els carrers del Pont i de la Riera amb el de França.

El topònim s'origina en l'adjectiu, pronunciat de manera ioditzada, pel fet de ser el més antic i en contrast amb el *pont Nou* o *dels Soldats*. Per tant, té el sentit 'que té molts anys', del llatí vulgar *VECLU*, del clàssic *VĚTŮLU*, diminutiu de *VĚTUS*, -ĚRIS amb el mateix significat (DEM, p. 433).

Vell de les Hortes, camí

«Un hort de terra situat en dita Parra anomenat lo hort den Baceda [...] Afronta [...] a tremuntana ab lo *camí vell de las hortas*» (Llev. 1731); «*Camí vell de ditas Hortas* anomenadas den Vila» (FNA 1824).

V. **Hortes, camí de les*.

Vell del Coll, hostal

[usˈtalˈbej]

Aquest topònim fa referència a l'edifici que se situa davant del santuari del Coll i en el qual s'havia instal·lat l'antic hostal.

Per tant, es tracta d'un topònim compost format pel nom *hostal* —indica el tipus d'edifici, amb menjador i habitacions, del llatí *HOSPITĀLE*, 'alberg d'hostes i pelegrins', derivat llatí de *HŌSPES*, -PĪTIS, 'hoste'—, l'adjectiu qualificatiu *vell* —en contrast amb l'actual, més modern i cronològicament posterior— i el nom propi *Coll* —es refereix al fet que se situa en aquest indret.

Vella

V. **Castanyeda V.*, *Codina V.*

Vella, baga de la

«Mojón nº 2 Situado en el punto llamado Terme de la Partió a 1017 m. dirección E-N pasando por la *Baga de la Bella*» (OSHS 1889); «*Baga de la Vella*» (OSHS 1890).

Zona boscosa de castanyer situada als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, al nord-oest del pla de les Cases i al sud del pla de la Vella.

El topònim deu originar-se en l'adjectiu pel fet de relacionar-se amb el pla de la Vella o formar-ne part.

V. *Vella, pla de la*.

Vella, ca la

[ˈkaləˈβejə]

Casa situada al carrer de França.

El terme possiblement s'originà en l'adjectiu —pronunciat ioditzat— amb referència a l'edat avançada d'alguna antiga habitant de la casa.

Vella, noguera

[nuˈɣerəˈβejə]

Antic exemplar de noguera que es localitzava a l'Era de les Bruixes, a tocar de la riera d'Osor. Malgrat que ja no existeix, encara és recordada i se'n conserven fotografies en què es pot observar que se singularitzà per les seves notables dimensions.

Pronunciat amb iodització, el nom prové de l'adjectiu en el sentit de 'antiguitat'.

Vella, pla de la

[ˈpladələˈβejə]

Àmplia zona planera bàsicament boscosa de castanyer, localitzada entre el Gelats, el Parral del Sobirà i la Casa Nova de Muntanya. Sols l'hem trobat a dos mapes, «*Pla de la Vella*» (MAPA 1 i 3), i al *Nom*. 2004.

La pronúncia ioditzada i amb [e] ens fa creure que el nom prové de l'adjectiu en femení que significa 'antic, de temps passats', del llatí vulgar VECLU, del clàssic VĒTŪLU, diminutiu llatí de VĒTUS, -ĒRIS amb el mateix significat (DEM, p. 433).

Vella, plaça

[ˈplasəˈβejə]

Plaça situada al final del carrer Major en direcció a Sant Hilari, a l'encreuament amb el final del carrer de la Penya i l'inici del de la Riera, sobre la riera d'Osor.

«la *plassa vella de Osor*» (LB 1710); «la *Plassa Vella*» (Llev. 1731); «la *plaza Vella*» (Escrip. 1769); «Sa *plassa vella*» (Llev. 1792); «la *plaza Vella*» (FN 1800); «la *plassa Vella*» (FNA 1819); «la *plassa Vella de Osor*» (FN 1844); «*Plaza Vella*» (Nom. 1863); «*plaza Vella*» (Pad. 1885); «*Plaza Vieja*» (Pad. 1930); «*Plaza Vella*» (Amill. 1953).

Pronunciat de manera ioditzada, es tracta d'un topònim originat en l'adjectiu femení en sentit de 'antiga' i en contrast amb les altres places osorenques posteriors, és a dir, que es tracta d'un nom amb indicacions diacròniques, gens estrany en noms urbans, com recull Moreu-Rey (1974a, p. 20-21).

V. **Plaça Vella*.

Vella, vinya¹ [ˈbijəˈβejə]

Pronunciat de manera ioditzada, actualment es tracta d'una zona erma i boscosa situada a l'oest del Cerver i a l'est del bosc de Torrents que antigament devia haver estat un espai de conreu de vinya.

V. **Vella, vinya*².

Vella, vinya²

«la *Viña Vella*» (Escrip. 1605); «Balance de tierra vulgarmente la *Viña Vella*» (Escrip. 1696).

Antic conreu de vinya que es localitzava vers el mas la Corbera, a l'oest d'Osor.

Probablement, es tracta d'un topònim format a partir de l'adjectiu en el sentit 'que té molts anys' per contrast amb una hipotètica *vinya Nova*.

Velles

V. *Cases V.*, **Saleres V.*

Vena, la¹ [ləˈβenə]

Mas situat a Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor, prop de la riera de Giro-nella. Es tracta d'un habitatge recollit en cartografia, «*La Vena*, ruïnes» (MAPA 1), «*Casa la Vena*» (MAPA 2), «*Mas la Vena*» (MAPA 3) i «*La Vena*» (MAPA 4), i al *Nom.* 2004 com a «*la Vena*».

«*Mas de sa Vena*» (Not. 1285); «*mas de la Vena*» (FI 1331); «*Mansi de la bena*» i «*Mansi vocato de la Vena*» (Capb. 1446); «*Mas de la Vena*» (FI 1562); «*la casa de la Bena* de Santa Creu de Orta» (LB 1703); «*Mas de la Avena*» (Llev. 1731); «*manso Vena*» (Amill. 1862); «*Bena*» (Pad. 1884); «*manso Vena*» (Amill. 1944); «*manso Vena*» (Amill. 1953).

El terme, inicialment, sembla que havia funcionat com a llinatge dels residents a la casa, ja que al segle XIV la trobem habitada per «*Pere de za Vena*» i «*Burchs de Vena*» (Man. 1316), però al segle XVIII ja formava part de les propietats de la Grevolosa quan, possiblement, ja eren més d'un mas, «confessa per raho de dos masos anomenats de *las venas* situats dins a Parroquia de Santa Creu» (Llev. 1731), possessió de Josep Pidemunt i, alhora, «*Mas de la Avena* que posseïeix Gravalosa» (Llev. 1731); aquest fet no apareix a cap altre document, la qual cosa ens fa pensar

en un possible error de transcripció, ja que, sistemàticament, apareixia com a casa de propietat de la Grevolosa primer (LB 1715, 1785), posteriorment, de N. Muixac (Amill. 1862) i de Ramon Esteba Colomer (Amill. 1944, 1947 i Cad. 1960).

Gràficament, l'hem vist *Vena*, *Bena* i *Avena* —a part del plural esmentat—, formes degudes, possiblement, a la desconeixença del mot per part dels escriptors, ja que en tots els casos es pronunciarien igual. El mas també és recollit per Pladelasala (1960), que el documenta al segle XIV, tot i que, com hem vist, com a mínim és del segle XIII.

Quant a l'etimologia, malgrat que a la grafia normativa i a la majoria de documents apareix amb *V-*, no creiem que provingui del llatí *VENA*, 'corrent d'aigua subterrani', poc habitual per altra banda en toponímia, sinó que coincidim amb la majoria d'estudiosos que indiquen l'origen en un mot orogràfic⁷⁰⁷ referit a 'conca' o 'coll de muntanya', del cèltic *Benna*, 'cove, cistella, ventre d'un carro', com esmenta Coromines (*OnCat.*, II, p. 418), «d'on la idea de 'conca de muntanya' o 'collada' (per la corba que formen els dos costats d'aquesta)». Dit això, considerem que la grafia «*Vena*», recollida en el *Nom.* 2004 i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAPA 3), s'hauria de substituir, per raons etimològiques, per *Bena*, cosa que també demostraria la pronúncia amb *e* tancada.⁷⁰⁸

V. **Mas Pigem a la Vena*.

Vena, la²

[lə'βenə]

Partida de terra fonamentalment boscosa situada entre les propietats de la Grevolosa, les Cases i el Perer, al sud-est d'Osor.

«*Loco vocato Vena*» (Capb. 1446); «*Lloc la Vena*» (FI 1750); «*Finca Mansos Grabolosa, Casas, Paré y Vena* linda al E. Con término de Inglés» (Amill. 1944); «*fincas Mansos Grabolosa, Casa, Paré y Vena*» (Amill. 1947); «*Pago o paraje La Vena* entre Grabolosa y las Casas» [inclou quinze peces a més del mas la Vena] (Cad. 1960).

El nom de la partida es relaciona amb el mas del mateix nom.

V. *Vena*, la¹.

Vena, font de la

[ˈfɔŋdələ'βenə]

Font que es localitza a tocar del mas que n'origina el nom.

V. *Vena*, la¹.

707. El cas més emblemàtic d'aquesta proposta el trobem a R. AMIGÓ I ANGLÈS (1980), «Vint-i-cinc anys d'experiència en reculls de noms de lloc. Uns quants exemples modèlics», BISO, núm. I, p. 20, on se serveix d'aquest topònim com a exemple per demostrar que a vegades el terme pot portar confusió.

708. Per tant, hem de corregir el que vàrem presentar a F. BRUGUERA i X. ESCORIHUELA (1996, p. 49), on recollíem incorrectament el mot com a *Avena*, provinent de la planta gramínia i amb el significat de «nom que té relació amb les plantes».

Vena, puig de la

«Mas Triador [...] Afronta [...] a tramuntana en honor de dit Busquets fins al Puig de la Avena» (Llev. 1731); «al S. Se ve el monte Vena» (OLCT 1927).

Possiblement, es tracta d'un puig situat a la serra homònima, a l'oest del Bosquet i a l'est de la Vena, un cim situat prop dels 800 metres d'alçada.

Creiem que l'orònim s'origina en el nom del mas.

V. *Vena*, la¹.

Vena, serra de la

«afrontant asolixent part en honor den Yglesias que fou den Pigem alt en lo collet del Collsaroca y part en honor de dit Yglesias en lo Coll de sa Cudina mediant un camí â ponent en honor de dit Gravalosa alt a la Serra de la Avena y part en honor de dit Busquets» i «serra del mas de la Vena den Gravalosa» (Llev. 1731).

Probablement, es tracta d'un nom referit a la serra situada entre el Bosquet, el Triador, la Vena, cal Rector, la Molina i ca n'Iglésies i en la qual es localitza el Collsacodina, amb alçades d'entre 700 i 825 metres.

Com mostra el segon document, el topònim s'origina en el mas.

V. *Vena*, la¹.

Vena, sot de la

[¹soddələ'βenə]

Curs d'aigua afluent de la riera de Gironella pel vessant oest.

El nom prové del mas homònim, que hi és pròxim.

V. *Vena*, la¹.

Vena de Rouric, coll de

«Tot aquell tros de terra boscos y herm que dit Rajol y dit Ripoll tenen y poceheixen en dita parroquia de Ozor en lo lloch anomenat Coll de Vena de Rourich» (Rip. 1458); «Coll Sauena de coll rourich» (Rip. s. d.).

Possiblement, es tracta d'una forma composta referida al *coll de Rauric*.

Es forma a partir de l'orònim *vena* amb el significat de 'conca, collada o coll de muntanya', del cèltic *Benne*, 'cove, cistella, ventre d'un carro' —és a dir, que el topònim tindria caràcter tautològic—, i l'antropònim provinent del nom personal germànic *Raderic* o *Hrodric*.

Ventós, puig

[¹puɔzβəŋ'tos]

Turó situat a Santa Creu d'Horta, al sud del mas la Molina i al nord de l'Espinau.

Es tracta d'un topònim originat en l'adjectiu *ventós*, derivat de *vent*, en el sentit de 'on fa sovint vent' (DIEC, p. 1855).

V. *Puig Ventós*.

Ventosa

V. *Era V.*

Verdaguer

V. *Casal V.*

Verdaguer, carrer

«*Calle Verdaguer*» (Amill. 1944); «*Calle Verdaguer*» (DFE 1949); «*calle Mn. Verdaguer*» (LB 1949); «*C. Verdaguer*» (Amill. 1953); «*Calle Verdaguer*» (LA 1979).

Així es deia el *carrer del Verger* durant l'època franquista i fins a 1979.

El nom del carrer era un homenatge al poeta català de Folgueroles, màxim exponent de la Renaixença poètica, Jacint Verdaguer.

Verdal, sot del

[¹soddəɫβər'ðal]

Curs d'aigua localitzat al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, sobre la Codina i prop de can Cercenedes de Susqueda.

Només documentat oralment, deu tractar-se d'un topònim relacionat amb la pretèrita feixa de terra *Verdals*, que se situava a la mateixa zona.

V. **Verdals*, feixa de terra.

Verdalà, casa de

«*La casa de Verdala*» (FN 1801).

Nom pretèrit d'una casa que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des de mitjan segle XVII fins a la primera meitat del segle XX.⁷⁰⁹

Verdals, feixa de terra

«*Fexa de terra Vardals*» i «*Feixam terra voccatam antiquitur Ridauchs et nunch Vardals*» (Capb. 1699).

Nom pretèrit d'una feixa de terra que sembla que era al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop de can Cercenedes de Susqueda.

Desconeixem si és un derivat de *verd* —encara que no té gaire sentit caracteritzar una feixa de terra amb el color verd, que, en principi, sempre hi serà present— o bé si prové de *bardal*, 'bosquet de gerderes' (DECat, I, p. 646) —aleshores, hauríem de variar-ne la grafia.

709. Moll a ELC només recull la forma *Verdala*, provinent del nom d'ocell, però no la forma aguda, que és molt clara en els documents osorencs, ja que l'hem aplegat amb formes molt diverses, *Verdalà*, *Bardelà*, *Bardalà*, *Vardelà*, *Vardalà*, *Vardolà*, però pràcticament sempre amb accent.

Verge, font de la [ˈfɔ̃ndələˈβerʒə]

Font situada a la carretera que des d'Osor es dirigeix fins al coll de Llevanyes a l'alçada del Gomis i sobre la riera de la Noguerola. Al costat podem veure una ceràmica amb la imatge d'una Verge.

Desconeixem, però, la raó que en devia originar el nom, potser alguna història popular relacionada amb la Verge Maria.

Verger, el

«*Loco vocato Vergé*» (Com. 1355); «*loco dicto lo Verger*» (MN 1710); «*lo lloch dit lo Verger*» (Llev. 1731); «*territori dit Lo Verger*» (Llev. 1792); «*el Verger*» (Amill. 1862).

Indret del qual desconeixem la situació i si té relació amb la plaça homònima.

El mot deu significar 'hort amb varietat de flors i arbres fruiters', del llatí vulgar *VĪRIDĪARĪŪ*, 'arbreda', derivat llatí de *VĪRĪDES*, -E, 'verd' (DEM, p. 435).

Verger, carrer del [kəˈredəɫβərˈʒe]

Carrer que des del passeig del Borrell, a can Casamitjana, arriba fins a la plaça del Verger, que n'origina el nom. Es tracta d'una part de l'antic *camí de Sant Hilari Sacalm*.

«*Lo Carrer anomenat del Verger*» (Llev. 1731); «*Calle del Verger*» (Escrip. 1780); «*carrer vulgarment dit Lo Verger*» (Llev. 1792); «*Calle llamada del Verger*» (Hip. 1800); «*carrer dit del Vergé*» (FN 1819); «*Calle del Verger que dirigeix cap a Sant Hilari*» (Hip. 1854); «*calle del Verger*» (Amill. 1862); «*C. P. Vergés*» (Pad. 1877); «*calle del Vergés*» (Pad. 1885); «*Calle del Verger*» (LB 1928); «*Calle Vergés*» (Pad. 1930); «*calle Vergés*» (Amill. 1953); «*carrer del Verger*» (LA 1979).

V. *Verger, plaça del*.

Verger, font del [ˈfɔ̃ndəɫβərˈʒe]

Font amb aigua provinent del dipòsit municipal que es localitza a la plaça del Verger, concretament a la façana de la casa de les Monges.

V. *Verger, plaça del*.

Verger, hort del

«*Pieza del Verger*» (Amill. 1862); «*Hort del Vergés*» (Amill. 1944); «*hort del Vergés*» (Amill. 1953).

Nom d'una o de diverses peces de terra que devien localitzar-se entre l'actual plaça del Verger i la riera d'Osor.

La forma *Vergés* creiem que és una pluralització o un error de còpia, ja que pensem que la peça de terra es relaciona amb el carrer o la plaça del mateix nom.

V. *Verger, carrer del*; *Verger, plaça del*.

Verger, plaça del [ˈplasədəlβərˈʒe]

Plaça situada entre el carrer del Verger, el carrer de Cercenedes i la torre de la Presó, indret pel qual discorria l'antic camí que conduïa a Sant Hilari Sacalm.

«*Plassa del Verger*» (Llev. 1731); «lo carrer de Osor o *plassa dita del Verger*» (Llev. 1792); «la *plassa dita lo Verger*» (FN 1804); «*plaza del Vergé*» (PN 1840); «*plaza Vergés*» (Nom. 1863); «*Plaza Vergé*» (Pad. 1871); «*Plaza Vergés*» (LA 1897); «*plaza Vergés*» (Pad. 1930); «*Plaza del Vergés*» (LA 1936); «*plaza Verger*» (LA 1979).⁷¹⁰

Etimològicament, creiem que *Verger* prové del llatí vulgar VĪRIDĪARĪU, 'arbre-da', derivat llatí de VĪRIDĪES, -E, 'verd' (DEM, p. 435), és a dir, possiblement havia estat un espai cobert d'arbres fruiters i horts de conreu a l'entorn del qual es degueren anar construint les cases que formaren la plaça actual. La grafia *Vergés*, creiem que és conseqüència d'un error de transcripció, encara que també podria haver-se tractat d'una pluralització.

Vermell, esquei [əsˈkɛjβərˈmɛj]

Zona rocosa que engorja la riera d'Osor a l'alçada del mas el Rafec.

El topònim s'origina a partir del color, ja que les roques tenen una mena de venes vermelloses.

V. *Esquei Vermell*.

Vermell, sot [ˈsodbərˈmɛj]

Profund sot que localitzem a Santa Creu d'Horta, entre el coll de Roscall i cal Rectoret.

Pronunciat de manera ioditzada, el nom s'origina en el color vermellós del fons del sot, ja que es tracta d'una zona argilosa, és a dir, que s'originaria en el llatí VERMĪCŪLU, 'cotxinilla', diminutiu de VĒRNIS, -IS, 'cuc', d'on es treia colorant vermell (DEM, p. 435).

Vernadella, sot de

«Partida Riba de Vall linda al S. Con manso Ribademunt y Sot de Vernadella» (Amill. 1944); «*Sot de Vernadella*» (Amill. 1947); «*Sot de Vernadella*» (Amill. 1953).

Sot que es localitzava entre la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, al sud d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un derivat de *vern* en sentit col·lectiu amb el sufix *-ella*, com a *olivella* o *alzinella*, ja que, de fet, existeix el *coll de Vernadell* amb aquesta etimologia prop de Prat de Molló.

710. Durant el període de la Guerra Civil se l'anomenà *plaça de la República* i durant el franquisme, *plaça d'Espanya*.

Verneda

V. *Casica de V., Talaia d'en V.

Verneda, la

«*Loco vocato la Verneda*» [Santa Creu d'Horta] (*Capb.* 1446); «*la Verneda*» [prop de la Crosa] i «*lo lloch anomenat la Verneda prop del pont de Serradella*» (*Llev.* 1731); «*lo lloch anomenat Verneda*» [prop del Baier] (*Llev.* 1792).

Nom de diversos espais que devien tenir en comú el fet de tractar-se de zones boscoses amb presència de verns, és a dir, que es tractaria d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda*, que significa 'bosc de verns'.

Verneda, peça de terra

«*Petiam terra vocatam Verneda*» (*Capb.* 1446); «*Una pessa de terra anomenada Verneda*» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra vulgarment dita Verneda*» (*Llev.* 1792).

De situació desconeguda, creiem que es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda*, un terme que com a apel·latiu, com esmenta Maria-Reina Bastardas (1994, p. 141), data del segle x i com a topònim, del segle xii. Curiosament, el nom primitiu que origina el derivat no és d'origen llatí sinó del cèltic *uerno-* (o *uerna-*), 'mena d'arbre' (DECat, IX, p. 173, i DE, p. 958).

Verneda, torrent

«*Torrente sa Verneda*» (*Capb.* 1622).

De situació incerta, semblaria que es localitzava a la zona sud del coll de Querós, és possible que en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Possiblement, es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda*, que indica la presència d'aquest arbre prop del curs d'aigua o bé que neix o discorre per una zona boscosa de verns. De fet, es tracta d'un terme, en paraules de Coromines (*OnCat.*, VII, p. 467), «nombrosíssim en NLL».⁷¹¹

Vernedes

V. *Casa Nova d'en V.

Vernedes, baga d'en

«*Baga den Varnedas* dita també el Palloch» (LA 1820).

711. Podem observar que això és cert a Osor, i no només amb aquest col·lectiu, car els derivats de *vern* són abundants en la toponímia: *sot de Vernadella*, *la Verneda*, *perxada la Vernica* o *sot dels Verns*.

Zona boscosa de castanyer de situació incerta, el nom de la qual és d'origen antroponímic, concretament en el llinatge que, en singular o plural, datem a Osor esporàdicament al segle xv i amb més freqüència i continuïtat des del segle xvii fins a mitjan segle xx; un llinatge que, segons Moll (ELC, p. 161 i 244), prové del nom d'un poble del Gironès o bé del substantiu derivat col·lectiu de l'arbre *vern*.

Vernet de les Eres

«Locum vocato *Vernet de ses Heres*» (*Capb.* 1446).

Topònim situat vers el mas el Carbonell, a Querosell, prop del coll de Querós.

Forma composta el primer element de la qual possiblement és un fitotopònim col·lectiu, un derivat de *vern* amb el sufix *-et*, del llatí *-ETUM*, amb el significat de 'bosc de verns'; el segon element es deu referir a la partida boscosa en la qual se situava, *les Eres*.

Vernica, perxada la

[pər'ʃaðələβər'nikə]

Zona boscosa de castanyers de propietat de can Cercenedes, localitzada prop de la casa.

Desconeixem l'origen del nom, malgrat que ens decantem per creure que, arran de la presència d'algun vern, es tractaria d'un derivat de *vern* amb el sufix *-ica*, potser en sentit col·lectiu, com amb *-et*, *-eda* o *-ell*, *-ella*; dos sufixos que, segons Maria-Reina Bastardas (1994, p. 61 i 147), poden tenir caràcter diminutiu i col·lectiu.

Verns, sot dels

[ˈsoddəlz'bɛrns]

Curs d'aigua localitzat prop del mas Gironella, que discorre en direcció oest-est per unir-se a la riera de Gironella prop del mas esmentat.

Es tracta d'un plural de l'arbre, un nom d'origen preromà, del cèltic *uerno-* (o *uerna-*), 'mena d'arbre' (DE, p. 958).

Verro, casa

Possiblement, es tracta d'un forma simple pretèrita referida a *can Jep Verro*, al carrer de França.

De fet, sabem que el 1820 hi vivia un home de nom Josep Agustí: «Joseph Agustí alias *Verru*» (LB 1820). Per tant, el terme deu originar-se en el malnom individual en el sentit de 'persona bruta o deixada'.

Via, la

[lə'βiə]

Camí amb rails per on havia dissortegut una màquina destinada a portar perxes de castanyer i que es localitzava a la perxada homònima. S'inicia vers el coll de

Cirerers, a Santa Creu d'Horta, i s'acaba a la carretera d'Osor a Santa Creu, sobre la riera d'Horta vers cal Cisteller.

V. *Via, perxada de la*.

Via, perxada de la

[pəɾ'ʃaðəðələ'βiə]

Zona boscosa de castanyers situada entre el Collsacodina, la Rebleda, la riera d'Horta i el mas Triador. Apareix en la cartografia com a «*Perxada d'en Via*» (MAPA 3) i al *Nom*. 2004, «*perxada d'en Via*». Creiem que en el recull per escrit s'ha inclòs un ús inadequat de l'article personal, ja que ens l'han esmentat com *la perxada de la Via* pel fet que la travessa un camí homònim que s'anomena d'aquesta manera a causa d'uns rails que hi havia hagut per on havia discorregut una màquina transportant perxes de castanyer des del coll de Cirerers fins a la carretera d'Osor a Santa Creu d'Horta prop de cal Cisteller.

Així, el topònim té sentit de 'camí transitable especialment per via fèrria', del llatí *vĭa*, 'camí, carrer' (DEM, p. 437).

Vic, camí de

«*Camí de Vic*» (FI 1549); «*Via publicha Vicens*» (*Capb.* 1622); «Mas Surós de Castanyet mitgentsant *camí Real de Vic*» i «*camí Real de Vich a Gerona*» (*Llev.* 1731); «*carretera de Gerona a Vich*» (*Madoz* 1840); «*camino Gerona a Vich*» (*Hip.* 1859); «*camino de Gerona a Vich*» (*DFF* 1939); «*camino de Gerona a Vich*» (*DFF* 1963).

Nom que reben dos camins amb els quals es pot arribar a Vic, capital episcopal. Un és el que discorre per Santa Creu d'Horta i procedeix de Santa Coloma de Farners i Girona i va a Sant Hilari Sacalm i l'altre és el camí Ral, que es dirigeix al santuari del Coll i d'aquí a Sant Benet i Sant Hilari i que sovint se l'ha anomenat *camí Vigatà*.

El nom de la via de comunicació prové de la localitat on es dirigeix, capital d'Osona i del bisbat al qual pertany la parròquia d'Osor. Etimològicament, el nom del municipi prové del llatí *vicu*, 'raval', com assenyalen Alcover i Moll (*AlcM*, 10, p. 788), Moreu-Rey (*ENL*, p. 77), Coromines (*OnCat.*, VIII, p. 9) i Moran, Batlle i Rabella (2002, p. 182).

Vicari, font del

[ˈfɔndəβiˈkari]

Font situada sobre el camí que des de la Carretera es dirigeix fins al Brau. Apareix esmentada en un poema de mitjan segle xx: «Y la del *Vicari* / a cent passes més pots anar-hi» (PAF).⁷¹²

712. Així mateix, el poeta i antic rector d'Osor, Ramon Cabanas i Antich, va escriure un poema dedicat a aquesta font titulat «Font del Vicari», que podem trobar a R. CABANAS (1986), *Així és la vida*, p. 25-26.

El fet que es localitzi prop de la font del Rector i sigui més petita i menys abundosa que aquella ens mostra una relació metafòrica entre ambdues, com la d'un vicari envers un rector en una parròquia, aquell està per sota del rector i l'assisteix i l'ajuda. Per tant, metafòricament, el nom prové de VICARĪUS, 'home que assisteix a un superior en les seves funcions i que el substitueix i representa en les absències' (AlcM, 10, p. 788).

Vidal, barri

[ˈbariβiˈðal]

Nom que rebia una part del carrer Major, del passeig del Borrell i la plaça de la Vila, fins a mitjan segle xx. Concretament, abraçava la partida homònima, la banda del carrer Major situada entre l'entrada al poble i les escales de l'Issa, la zona a l'entorn de l'Ajuntament i el passeig del Borrell fins a can Barraca o can Vidal.

«*Barrio Vidal*» (Amill. 1862); «*Barrio de Vidal*» (LA 1870); «*Barrio de Vidal*» (Pad. 1871); «*Barrio Vidal*» (FP 1876); «*Barrio Vidal*» (Pad. 1884); «*Barrio Vidal*» (FP 1893); «*B. Vidal*» (LA 1909); «*Barrio Vidal*» (Pad. 1930); «*Barrio Vidal*» (Amill. 1953).

El nom del barri prové del llinatge relacionat amb la casa que es localitza allà, al passeig del Borrell, actualment més coneguda com a *can Barraca*.

V. *Vidal, can*.

Vidal, can

[ˈkambiˈðal]

Casa situada al passeig del Borrell també coneguda com a *can Barraca* i antigament *ca l'Emília*.

«*Casa de Joseph Vidal*» (Llev. 1731); «*Casa de Vidal*» (Escrip. 1778); «Hort tras la *casa de Joseph Vidal*» (Llev. 1792); «*Casa Vidal*» (LA 1817); «*can Vidal*» (Hip. 1853); «*Can Vidal*» (FP 1893); «*Can Vidal*» (Amill. 1944); «*Can Vidal*» (Cad. 1960).

El nom de la casa prové del llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins als nostres dies.⁷¹³ Segons Moll (ELC, p. 88), significa 'vivaç, sa, fort', del llatí VITALIS.

V. *Can Vidal*.

Vidal, mas

«*Mansi Vidal*» (Not. 1334); «Una pessa de terra situada en que antiguament estava construït un Mas anomenat Despujol molt temps ha dirruit. Afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor; a mitg dia part ab lo *Mas Vidal*» (Llev. 1731).

Per la seva situació, vers els masos el Brau i el Baier, sembla que és diferent de la casa situada al nucli urbà d'Osor.

713. Segons el Pad. 2002, amb tres ocurrencies, una com a primer cognom i dues com a segon.

L'origen del nom del mas també creiem que és antroponímic, concretament en el llinatge documentat com a osorenc des del segle XIV fins al present.

Vidal, molí d'en [mu'liðəmbi'ðal]

Antic molí que es localitzava a tocar de la riera de la Noguera i que algun informant ens ha dit que era el mateix que el *de la Pe* i d'altres, que era diferent, més avall i prop de can Vidal.

«Lo *molí den Vidal*» (Escrip. 1717); «casa ab son portal al davant de ella construït contigua al *Molí Fariner* dit *den Vidal* y antiguament de la Avellana situada molt cerca de la vila de Sant Pere de Ozor» (FP 1805); «Damia Arbocet moliner de farina dueño util y propietario de dit *Molí* anomenat *den Vidal*» (FNA 1808); «lo *molí* dit *den Vidal*» (FNA 1816); «el *molí den Vidal*» (LA 1818); «lo *Molí den Vidal*» (FN 1830).

El nom del molí s'origina en el llinatge o la casa.

V. **Molí d'en Vidal*; *Vidal, can*.

Vidal, peça de terra d'en, o camp o hort d'en Vidal

[ˈpesə(ˈord)ðəˈkambi'ðal]

Forma metonímica usada per referir-se a una o diverses peces de terra localitzades a la partida homònima.

«Lo *camp den Vidal*» (FN 1820); «*Hort den Vidal*» (Hip. 1853); «*Pieza den Vidal*» (*Amill.* 1862); «*pessa den Vidal*» (*Amill.* 1953).

El topònim prové de la partida en la qual es localitzava el tros de terra de conreu.

V. *Can Vidal, horts de*.

Vielles, carena de

«Término confina desde el punto Plá de las Llosas hasta el conocido por *Carena de Bayelles*» (OS 1927).

Indret situat a la serra de Vielles, en el punt en el qual coincideixen el límit entre els termes municipals de Susqueda, la Cellera de Ter i Osor. Es tracta de la forma simple de la *carena de Serra de Vielles*.

El topònim es relaciona amb la serra homònima. Tanmateix, el més interessant en aquest document és la grafia, que ens permet d'intuir que *Vielles* podria ser, en realitat, una pronúncia ioditzada i assimilada de *Valelles*, és a dir, una evolució *Valelles* > *Vaielles* > *Vielles*.

V. **Valelles, llocdit*; **Vielles, serra de*.

Vielles, serra de[¹serəðəβi'eλəs]

Grup muntanyós situat a la banda septentrional d'Osor, vers pedra Jugadora i els Aigols, al nord-oest de Sant Gregori, al límit entre Susqueda, la Cellera de Ter i Osor. Apareix en la cartografia com a «*Serra de Vielles*» (MAPA 1, 3 i 4) i «*Sierra de Viellas*» (MAPA 2) i pren caràcter oficial al *Nom.* 2004 com a «*serra de Vielles*».

«parte superior de la *Sierra de Biellas* [...] siendo común a los términos municipales de Osor, Susqueda y La Sellera» (OS 1927); «toma sucesivamente los nombres de Sierra den Cánovas, Puig de Frou, monte de San Gregorio, Piedra jugadora y *Sierra de Viellas*» (OLCT 1927); «la cresta denominada *Sierra de Viellas*» (IGCOS 1927).

Atès que en aquest indret neix el sot dels Aigols i el torrent de Montglòs, és possible que el topònim es relacioni amb una via d'aigua (*OnCat.*, VIII, p. 7), del llatí *VIA*, 'camí, carretera; carrer, viatge'. Així mateix, podria tractar-se d'un derivat de *via* en el sentit de 'camí', cosa que podria confirmar l'existència d'un antic camí de Girona a Vic per les Guilleries que proposa Josep Tarrés,⁷¹⁴ que podria discórrer des de la Cellera i «s'enfilava per Plantadís a la vessant nord del Puig d'Afrou i de Sant Gregori, passant pel Clascar i el Cerver per anar a petar al coll de Nafre». Tanmateix, es tracta d'una hipòtesi que es podria reforçar per l'esment que Juli Serra fa el 1890 d'un «*coll de Balella*» (MAPA 6), que es referiria a un pas de muntanya. Una darrera possibilitat és que es tracti d'una evolució de *Valelles* i, aleshores, podria referir-se a una 'vall petita'.

V. *Darrere Serra de Vielles; Serra de Vielles, carena de.*

Vigatà, camí

«*Camino publico vigatan*» (*Capb.* 1342); «*Camino vigatano* quo recedit des Doys et quo itur a Caros» (PFM 1343); «*camí vigatà*» (FI 1446); «*via vigatam*», «*Camy bigata*» i «*via publica vigatana*» (*Capb.* 1446); «*Camino Vigata*» (*Capb.* 1562); «*via publica vigatana*» (*Capb.* 1622); «*camino Vigatano*» (*Capb.* 1699); «*Camí Vigata*» i «*Camí Real Vigata*» (*Llev.* 1731).

Un altre nom del *camí Ral*, que provinent de Girona i Santa Coloma de Farners, arriba a Vic passant pel santuari del Coll, Sant Benet i el coll de Querós.

El topònim s'origina en el gentilici provinent del nom de municipi *Vic* com a lloc de destí del camí, per tant, es tracta de l'adjectiu en el sentit de 'propi de Vic'.⁷¹⁵

714. J. TARRÉS I TURON (2002), «Un antic camí de Girona a Vic per les Guilleries», *Quaderns de la Selva*, núm. 14, p. 223-233.

715. Aquest mateix gentilici s'usa en femení amb referència a un vent caracteritzat per la seva fredor i pel fet d'anar acompanyat de boira. Prové de la plana de Vic i s'endinsa només el vent, que s'anomena *la Vigatana*, a la vall d'Osor pel coll de Nafre.

Vila

V. **Cornellà V.*, **Costa d'en Vila*, **Rost d'en V.*, **Soler de V.*

Vila, casa d'en, o can Vila

«Narcís Vila y Peradalta pagés qui per causa de nupcias ha entrat en la *Casa den Vila* de Osor» (LB 1729); «*Casa de Vila*» (Escrip. 1754); «Casa anomenada *casan Vila* de Mariano Puig, sastre» (FNA 1807); «Tota aquella Botiga Gran dita la botiga de casal Ros vulgarment part *casa* dita *den Vila* y vulgarment den Ros en carrer vulgarment dit de Fransa» (FNA 1815); «Casa nombrada *can Vila*» (Hip. 1854).

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

El terme va precedit de l'article personal i prové del llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, «Berengaria de *Vila*» (FI 1286), fins als nostres dies.⁷¹⁶

Vila, feixa d'en

«Pessa al carrer que va a N. S. del Coll vulgarment la *Feixa den Vila*» (Llev. 1792).

Peça de terra afeixada que devia trobar-se sobre l'actual carrer de França, entre la partida del Solà i el mas can Badia.

Topònim compost de *feixa*, que fa referència a la forma, i el llinatge *Vila*, documentat a Osor des del segle XIII fins als nostres dies; els dos noms s'enllacen amb la preposició *de* i l'article personal *en*.

Vila, hortes d'en

«*Hortas* nomenadas *den Vila*» (FNA 1824).

El nom de la peça o les peces de conreu s'origina en el llinatge, possiblement, del seu propietari, com mostraria l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*.

Vila, mas de

«*Mas de Vila* vulgarment conegut com a Mas Morell adquirit el 1286 per Pere Iglesias a Arnau Boter, Berengaria de Vila i son germà Guillem Morell» (FI 1286).

Antic mas de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta. També se l'havia anomenat *mas Morell*.

Creiem que el nom del mas s'hauria pogut originar en el llinatge o bé en el fet de referir-se a una persona provinent de vila, com sembla mostrar que fos propietat de Berengaria de Vila.

716. Segons el Pad. 2002, amb setze ocurrences, nou com a primer cognom i set com a segon, es tracta del sisè quant a nombre de portadors.

Vila, molí d'en (o de la)

«*Molí den Vila*» (LB 1703); «*Molí den Vila* antigament de Mirapeus» i «*Molí de la Mata* dit *den Vila*» (Llev. 1731); «*moli den Vila* vuy den Sarsanedas» (LB 1746); «*moli de Vila* antigament de Mirapeu» (Escrip. 1754); «Lo *Molí den Vila* situat a la immediació de Osor, de Benet Sarsanedas y Rajol» (Llev. 1792); «Lo *molí den Vila*» (FN 1800); «el *Molino* arinero dicho *den Vila*» (Hip. 1801); «lo *molí de la Vila*» (FN 1830); «*Molí de Vila*» (LA 1861); «*Molino de la Villa*» (LA 1871).

Antic nom del *molí de Cercenedes*, situat al final del carrer de França, sota el cementiri i sobre la riera d'Osor, al costat del torrent Merder. També se l'havia anomenat *molí de la Mata* i *de Mirapeus*.

Gràficament, es produeix la pèrdua de l'article personal que precedeix l'específic, que, de vegades, se substitueix pel definit *la*, a causa que amb el temps es va perdent consciència que el nom del molí provenia del llinatge del propietari⁷¹⁷ i es considera que es refereix al nom comú sinònim de *població* —es localitza a tocar de les cases del carrer de França—, cosa que explica la forma en castellà «*Molino de la Villa*» de 1871.

V. **Molí d'en Vila*, **Molí de la Vila*, **Sobre el Molí d'en Vila*.

Vila, partida de terra de la

«*Partida* dita *Vila* de Juan Casamitjana linda T. La Riera», «*Partida de la Vila* de Gregorio Clos» i «*Partida de la Vila* de Juan Margarit» (Cad. 1785).

Nom genèric amb què es feia referència, al segle XVIII, a bona part de les terres de conreu localitzades prop del nucli urbà osorenc.

El topònim s'origina en la situació de les terres de conreu prop o dins del nucli urbà d'Osor, per tant, prové del nom comú en sentit de 'població d'importància mitjana'.

Vila, pla d'en

«Pessa de terra *pla den Vila*» (Hip. 1860).

Devia tractar-se d'una zona planera amb terra de conreu el nom de la qual prové del llinatge, com mostraria el fet que l'específic vagi precedit de l'article personal *en*.

Vila, plaça de la

[ˈplasəðələˈβilə]

Plaça situada entre el carrer Major, el passeig del Borrell i l'edifici de l'Ajuntament, una plaça que s'havia anomenat *Borrell* i formava part del barri Vidal.

717. També llegim: «Francisco Vila cirugía de Arbucias com a tenint lo moli fariner en la Vila de Osor» (RFM 1709).

«*Plaça de la Vila*» (LA 1979).

El topònim prové de la situació al nucli urbà osorenc i a tocar de l'Ajuntament.⁷¹⁸

Vila, pont de la [ˈpoŋdələˈβilə]

Forma força habitual de referir-se al *pont Vell* medieval sobre la riera d'Osor, que uneix el carrer de la Riera amb el de França.

«*Ponte villa*» (Capb. 1446); «el *Pont de la mateixa Vila*» i «una casa situada en dita vila de Ozor [...] dellá del *Pont den Vila*» (Llev. 1731).

Gràficament, cal esmentar l'ús inadequat de l'article personal al segon esment de 1731, ja que és evident que el topònim no prové del llinatge sinó de la situació del pont enmig del poble, per tant, sinònim de *població*. És possible que això es produís arran de l'existència no gaire allunyada del molí d'en Vila, que sí s'origina en l'antropònim.

Vila, torre de la

«Plassa dita del Verger; junt afronta [...] a ponent ab la *Torra de la Vila*» (Llev. 1731).

Una altra manera de denominar la *torre de la Presó* o *de Recs* amb la finalitat de diferenciar-la de la *de Sant Joan*, situada fora vila.

Prové del nom comú pel fet de localitzar-se al poble, per tant de *vila*, del llatí vulgar *vĪLA*, 'aplec de cases', del clàssic *vĪLLA*, -AE, 'casa de camp, propietat rural' (DEM, p. 438).

Vilabella, vinya d'en

«Pessa de terra part conreu part avellaneda y bosch y part de vinya anomenada la *Vinya den Vilabella* y antes Oller en lo territori dit La Costa de las Romagueras» (Llev. 1792).

Peça de conreu de vinya el nom de la qual degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des del final del segle XVII fins a mitjan segle XIX.

Vilanova, hort de, o possessió de terra de Vilanova

«Una porció de terra que antigament estava construïda una torra y hort dit de *Rechs* y *Vilanova*» (Llev. 1731); «una possessio de terra que antigament estava construhida la *Torra* y hort nomenat de *Rechs* y despues *de Vilanova*» (Llev. 1792).

718. Aquesta forma toponímica també l'hem documentada esporàdicament per referir-se a la *Plaça* o *plaça Major* en alguns textos escrits del segle XIX: «*Plassa de la Vila*» (FN 1801) o «*plassa Vila*» (LA 1879).

Peça que se situava entre la riera d'Osor, Masferrer i, possiblement, la torre de Sant Joan.

Topònim originat en el llinatge de la família que senyorejà la vall d'Osor durant una part del segle xv. Com a llinatge, el documentem a Osor durant el segle xv i entre el segle xvii i principis del segle xx —en aquest cas, evidentment, sense mantenir relació amb l'antiga família noble.

V. **Recs i Vilanova*.

Vilanova de Sau, camí de

«El sitio denominado Plá de las Llosas, a unos treinta metros de la margen sur del *camino de Osor a Vilanova de Sau*» (IGCOS 1927).

Nom que rep esporàdicament el camí que des d'Osor va fins al pla de les Lloses, d'aquí al coll de Querós, Querós i Vilanova de Sau, i que discorre en direcció nord-oest.

El nom del camí prové del municipi osonenc al qual es dirigeix. Es tracta d'un topònim compost de *Vilanova*, aglutinació de *vila* i *nova*, arran del fet d'haver-se creat a l'antic terme de Sau, i *Sau*, un nom d'origen incert, potser preromà, segons Coromines (*OnCat.*, VII, p. 60), probablement de caràcter hidronímic.

Vilar, casa de

«*La casa de Vilar*» (*Llev.* 1731).

Nom d'una casa diferent de l'antic mas que, possiblement, s'origina en el llinatge.

Vilar, mas¹

«*Mas Vilar* o *Vilario*» (*Man.* 1316); «*Mansata Vilar*» (*Capb.* 1342); «*Mas Desvilar*» (*Llev.* 1731); «*Mas Desvilar* parroquia de Susqueda» (*Llev.* 1792).

Mas que, segons Pladelasala (1960, p. 371) i Pladevall (1962b, p. 285), depenia del Priorat del Coll i sembla que es localitzava vers el Clascar i el Cerver, al nord d'Osor.

Gràficament, cal destacar les formes aglutinades amb preposició i article salat del segle xviii. Creiem que el topònim és de caràcter antroponímic, ja que documentem el llinatge a Osor des de finals del segle xiii fins a principis del segle xx, incloent-hi diversos caps de casa, «*Petrus Vilar*» i «*Michael Vilar*» (PLO 1473) i «*Barthomeu Vilar*» i «*Pere Vidal*» (*Fog.* 1497).

Vilar, mas²

«*Mansi Vilario*» (*Not.* 1285); «*En Codyna des vylar*» (*Not.* 1334); «*Sra dona Anna maÿ y de gallines [...]* filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines con-

dam donzell en la Vila de Ripoll domiciliat senyora de las rendas de las *casas* de les Romagueras, y de la matha, de la Riera y *del Vilar* situadas en lo terme de Ozor» (Rip. 1598).

Forma simple referida al *mas Desvilar* entre Masferrer i can Serra de Toronell.
V. **Desvilar, casa*.

Viles, camp d'en

«Pessa de terra dita lo *Camp den Vilas* situada a la part de munt del Solà» (Llev. 1792).

Antiga peça de terra de conreu que es localitzava sobre la partida del Solà.

L'específic va precedit de l'article personal *en* i això ens fa creure que el topònim s'origina en el llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII fins a mitjan segle XIX, un antropònim format a partir del plural de *vila*.

Vimener

«Fexiis cum viuers vocatus de *vimaner*» (Capb. 1342); «cum alio nostro loco vocato *Vimañer*» (Capb. 1699).

Antic indret situat vers can Coll, possiblement en terme de Susqueda, encara que parròquia de Sant Pere d'Osor.

Palatitzat al segle XVII, creiem que es tracta d'un derivat de *víme*c o *vimen*, sinònim de *vimenera*, amb referència a l'arbust les branques del qual s'usen en la cistelleria; de fet, Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 815) recullen el mot amb aquest sentit a Mallorca.

Vimequeres, font de les

[ˈfɔ̃ndələzbiməˈkerəs]

Font situada a l'origen del sot a què dóna nom, al nord del Pidevall i la Piconera i al sud de can Serra de Toronell.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim referit a l'arbust sinònim de *vimenera* o *vimetera*, derivat de *víme*c, planta present a l'indret.

Vimequeres, sot de les

[ˈsɔddələzbiməˈkerəs]

Curs d'aigua que neix al sud de can Serra de Toronell i del pla de Roure, vers la font homònima, i s'uneix a la riera d'Osor a les Mines d'Osor al sud de la Piconera. Apareix esmentat en una obra cartogràfica, «*Sot de les Vimequeres*» (MAPA 1).

L'hidrònim s'origina en la font que es localitza a l'inici del sot.

V. *Vimequeres, font de les*.

Vinya

V. **Costa de la V.*, **Solà de la V.*

Vinya, la¹ [lə'βijə]

Nom de dues partides, una situada vers el Soleric, a tocar de la Comarca, i l'altra, entre la Penella i el Pidevall. En ambdós casos, actualment es tracta de boscos de pins.

«*Pedazo de tierra territorio nombrado de la Viña*» [entre el Pidevall i la Penella] (FP 1861); «*Pieza a la Viña*» (Amill. 1862); «*Finca la Viña* limita al E. Con camino llamado la Comarca» (Amill. 1944); «*finca la Viña*» [vers el Soleric i la Comarca] (Amill. 1953).

En tots dos casos es tracta d'una zona antigament de conreu de vinya.

Vinya, la² [lə'βijə]

Nom de diverses peces de conreu de vinya situades a diversos llocs; entre els esments orals i escrits en podríem situar a la Tàpia, a Puig-rodon, a Querosell, vers la Fàbrica del Sobirà, vers can Serra de Toronell i prop de can Coll.⁷¹⁹

«*Fexam vocata fexa de sa Vinya*» (Capb. 1446); «*fexia vocatam as vinea*» (Capb. 1622); «*Duabus petys terra una vocatam La Tapia et altera la Vinya*» (CB 1735); «*pessa de terra anomenada la Viña*» (Escrip. 1735); «*petiam terre vocatam la vinya* de Miquel Badia y Coll» (Capb. 1622, any 1737); «*Feixa de terra vulgarment dita Feixa de la Vinya* de Antoni Carbonell y Bassas» i «*dos perras del mas Badia la Tapia y la Vinya*» (Llev. 1792); «*pieza la Viña*» (Amill. 1862); «*pieza la Viña*» (Amill. 1953).

Vinya, castanyeda de la

«*Pessa castanyeda de la Viña*» (Hip. 1862).

De situació desconeguda, el més curiós és que en el topònim el genèric indica un bosc de castanyers i l'específic, una zona de conreu de vinya; possiblement, devia tractar-se d'una vinya situada al costat d'una castanyeda.

El nom de lloc es refereix al 'camp plantat de vinya', del llatí VĪNĒA, forma substantivada de l'adjectiu VINEUS, -A, -UM, 'relatiu al vi', derivat llatí de VĪNUM, 'vi' (DEM, p. 439).

Vinya, quintà de la [kiŋ'taðələ'βijə]

Antiga zona de conreu de vinya, actualment una pineda localitzada entre la Penella, la Piconera, el Pidemunt i el Pidevall, a l'est d'Osor, vers la partida homònima.

719. De fet, això i l'existència d'un bon nombre de topònims derivats o compostos a partir de *vinya* demostra la importància pretèrita d'aquest conreu a Osor, un conreu que actualment s'ha limitat a una presència molt mins i testimonial a la partida de la Tàpia.

Vinya, torrent de la

«*Torrente Sa Vinya*» (Escrip. 1605); «*Torrente savinya*» (Escrip. 1696); «*Torrent de la Vinya*» (Llev. 1731); «*lo torrent de la Vinya*» (Llev. 1792).

Curs d'aigua possiblement afluent de la riera de la Noguerola que discorria per les propietats del Ripoll, can Cercenedes, mas Rajol i mas Arrancada. És possible que es tractés d'un antic nom de l'actual *sot de la Creu*.

Gràficament, cal assenyalar que es va anar perdent l'article salat que encara apareixia en els documents del segle XVII i que, el 1696, s'aglutinava amb el nom propi.

L'hidrònim es degué originar en el fet que prop del cus d'aigua hi devia haver hagut zones de conreu de vinya, de fet, una partida de la zona s'havia anomenat, precisament, *Torrent de la Vinya*, per tant, provindria del llatí *vīnĕa*, 'camp plantat de vinya'.

V. **Torrent de la Vinya*.

Vinyassa, la¹

«Item un mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas par dellá dita Riera vuy anomenat *la vinçassa*» (Llev. 1731); «pessa a la Riera dita *Sa Vinyassa*» (Llev. 1792).

Nom pretèrit d'un espai situat prop de la riera d'Osor, vers el mas les Terrades. Es tracta d'un derivat augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa*.

Vinyassa, la²

[ləβi'ɲasə]

Nom pretèrit de l'indret en el qual es varen construir la Vinyassa de Dalt i de Baix, al nord del terme, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Susqueda i Osor.

«Terra quo antiquitus erat *la Vinyassa*» (*Capb.* 1699).

Segons ens comentaren, aquesta zona havia estat plena de vinyes, malgrat que actualment és un espai boscos. Per tant, es tractaria d'un derivat augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa*, com recullen Moreu-Rey (ENL, p. 62) i Alcover i Moll (AlcM, 10, p. 824).

Vinyassa, la³

«*Petiam terre vocata la vinyasa* de Michael Badia y Coll» (*Capb.* 1622, any 1737).

Antiga peça de conreu localitzada vers la capella del Part, a l'antic mas Pontei.

Probablement, devia tractar-se d'un camp de conreu de vinya d'una certa extensió, ja que creiem que és un derivat augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa*.

Vinyassa de Baix, can [ˈkambiˈɲasəðəˈβaɪ]

Antic mas que es localitzava al nord del terme, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Susqueda i Osor.

«*Biñasa de Baix*» (LA 1817); «*Manso Viñasa de baix*» (Amill. 1862); «*Viñasa de baix*» (Pad. 1885); «*Viñasa Baix*» (Pad. 1930); «*Manso Viñasa de Baix*» (DFE 1941); «*Can Viñasa de Baix*» (Amill. 1947); «*Manso Viñasa de Baix*» (Cad. 1960).

Topònim compost format per l'específic *Vinyassa*, augmentatiu de *vinya*, i la locució preposicional *de Baix*, que mostra situació espacial en contrast amb *la Vinyassa de Dalt*.

V. *Can Vinyassa*, *Can Vinyassa de Baix*.

Vinyassa de Dalt, can [ˈkambiˈɲasəðəˈðal]

Mas localitzat als límits entre Osor i Susqueda, a la banda més septentrional del terme. Malgrat que les propietats del mas es localitzaven en terme osorenc, sembla que la casa era a Susqueda, vers l'actual *can Vinyassa* ras i curt.

«*Manso viñasa de dalt* de N. Bruguera» (Amill. 1862); «*Viñasa Dalt*» (Pad. 1930); «*Manso Viñasa Dalt*» (DFE 1941); «*Casa Can Viñasa de dalt*» (Amill. 1944); «*Casa can Viñasa de Dalt*» (Amill. 1953); «*Can Viñasa de Dalt*» (Pad. 1960).

Topònim compost format pel derivat augmentatiu de *vinya*, *Vinyassa*, i la locució preposicional *de Dalt*, per contrast amb la situació de *can Vinyassa de Baix*, al sud-est.

V. *Can Vinyassa de Dalt*.

Vinyes, les¹ [ləzˈβiɲəs]

Nom pretèrit d'una part d'una partida situada a Puig-rodon, la més propera al Soleric i que havia estat un espai amb diverses peces de terra en les quals es conreava vinya, i d'aquí prové la forma plural. Actualment, es tracta d'una zona boscosa de pi.

Vinyes, les²

Antiga zona de conreu de vinya que es localitzava al nord-est d'Osor, vers els masos can Masó, els Artigots i el Pidemunt.

«*Finca Las Viñas* limita al S. Con Manso Masó» (Amill. 1944); «*finca Las Viñas*» (Amill. 1947); «*finca Las Viñas*» (Amill. 1953).

El nom de lloc s'origina en el fet d'haver-se tractat d'un espai de conreu de vinya, que apareix en plural perquè hi devia haver diverses peces de terra.

Vinyes, torrent de les

«El camellà del *Torrent de les Vinyes*» (FI 1562); «Un Mas anomenat Collell diruhit y a dit Mas Subirá unit [...] Afronta [...] a ponent en altre honor llur que part fou den viuravol mediant *Torrent de las Vinÿas* que devalla del Coll de Sirés» (*Llev.* 1731).

Curs d'aigua possiblement afluent de la riera d'Horta que es localitzava a Santa Creu d'Horta a la zona del mas Viurevol i del coll de Cirerers.

Hidrònim format a partir del plural del nom comú que significa 'camp de vinya', de *vĭnĕa*, 'camp plantat de vinya' (DEM, p. 439).

Vinyet del Monar

«Loco vocato *Vinyet des Monar*» (*Capb.* 1622).

Possiblement, es tractava d'una zona de conreu de vinya que podria haver-se trobat en terme de Susqueda, situada a tocar del torrent homònim.

V. **Monar, torrent.*

Vinyets, camí dels

«*Cami dels Viñets*» (Hip. 1855).

Camí que pren el nom del lloc al qual es dirigeix.

V. **Vinyets, vinya dels.*

Vinyets, vinya dels

«*Pessa vinya dels Vinyets*» (Hip. 1855); «*Viña dels Viñets*» (*Amill.* 1944); «*Finca Viña dels Viñets* limita al E. con torrente de la Mata, al O. con camino llamado La Maduixa» (*Amill.* 1947); «*viña dels Viñets*» (*Amill.* 1953).

Partida situada cap al torrent de la Mata, la partida de la Mata i la de la Maduixa.

Creiem que es tracta d'un derivat collectiu de *vinya*, del llatí *VINĒTUM*, en el sentit de 'extensió gran de vinyes' (AlcM, 10, p. 824). Tot i que documentem el terme com a llinatge osorenc a la primera meitat del segle xx, no creiem que en aquest cas existeixi relació entre topònim i l'antropònim.

Vinyoles, les

«*La pessa de sas Vinyolas*» (*Capb.* 1622).

Peça que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí en un espai dependent parcialment del Priorat del Coll.

Derivat diminutiu plural de *vinya*, del llatí *vĭnĕŏla* (AlcM, 10, p. 824), com ja assenyalàrem a Bruguera (2004a, p. 25). Documentem el mot com a llinatge

osorenc des del segle xvii fins ara, que ha perviscut amb la grafia castellanitzada *Viñolas*,⁷²⁰ tanmateix, no considerem que existeixi relació entre topònim i antropònim.

Vinyots, els

«Petia terra vocata *çes bignots*» (*Capb.* 1560); «pessa de terra dita *lo Vinyot*» (*Hip.* 1862).

Peça de terra que sembla que es localitzava a la zona de la capella del Part, a tocar del camí Ral que condueix al santuari del Coll.

Gràficament, cal esmentar la pervivència de l'article salat al segle xvi així com l'ús d'un dígraf *-gn-* per representar el so palatal nasal sonor. Al segle xix el nom de lloc apareix en singular potser perquè es passa de diverses peces a una d'única.

Possiblement, es tracta d'un derivat diminutiu de *vinya* amb el sufix *-ot* en el sentit de 'trosset de terra plantat de ceps' (*AlcM*, 10, p. 824).

Viola, hort de la

«*Hort de la Biola*» (*Hip.* 1855).

De situació desconeguda, possiblement es tracta del nom d'un hort originat en el llinatge provinent del nom de la flor morada (*ELC*, p. 245); tanmateix, també podria referir-se a la presència a l'espai de la planta de la família de les violàcies, ja que no hem documentat el llinatge a Osor en el decurs de la història.

Violí, can

[¹kambiw'li]

Casa situada al carrer de França que té relació amb un antic habitant el qual se l'anomenava *en Ton Violí*.

«*Can Biulí*» (*LLC* 1929e).

El nom degué originar-se en un home que tocava aquest instrument, esporàdicament o professionalment com a músic.

Violí, vinya d'en

[¹bijəðəmbiw'li]

Nom d'un antic espai de conreu de vinya, actualment una pineda, situat a la banda més occidental de la partida de Puig-rodó; també se l'havia conegut com a *vinya de Can Gol*.

El topònim s'originà en el sobrenom de persona esdevingut, alhora, nom de casa. V. *Violí, can*.

720. Segons el *Pad.* 2002, amb dos casos, un com a primer cognom i un altre com a segon.

Viuda

V. *Tonet V.*

Viuda, can

[ˈkamˈbiwðə]

Forma simple de referir-se a una casa situada al carrer de França més coneguda com a *can Non Viuda*.

«*Can Biude*» (LLC 1929e).

Nom de casa provinent d'un malnom individual, «Ramon Bois alias *Biude*» o «Paquita *Biuda*» (LLC 1929e), que indica situació personal d'absència del cònjuge. El més destacable és que la contracció és masculina i el malnom, femení; això deu ser per un procés de masculinització del malnom, que es degué aplicar al fill de la vídua.

V. *Non Viuda, can*.

Viurevol, el¹

[əɫβirəˈβol]

Mas situat a la zona meridional d'Osor, a Santa Creu d'Horta, entre el Sobirà i can Mont. Sabem que el 1592 la casa va ser adquirida per Bernat Sobirà, fet que recull Elvis Mallorquí (2005, p. 97). Apareix situada com a «*C. Viurevol*» (MAPA 1) i «*el Virevol*» (MAPA 4). Pladevall (1962b, p. 288) indica que el 1316 era un mas «habitat per Soler de Viurevol i Cerdà de Viurevol».

«*Mas Viurevol*» (*Man.* 1316); «*mansi viurauol*» (*Not.* 1334); «*mas Viuravol*» (FPS 1389); «*lo mas Viurovol d'Osor*» (*Llev.* 1399); «*Mansi Vyuravol*» (*Capb.* 1446); «*Camí missader dels masos Viuravol y Subirà*» (FI 1562); «*mas Viurevol*» (FPS 1592); «*Joan Baucell masover del Viravol*» (LB 1708); «*mas Viurabol*» (FPS 1710); «*mas Viuravol*» (*Llev.* 1731); «*lo mas Virabol de Santa Creu*» (LB 1739); «*Mas Viravol*» (LB 1756); «*Casa Biuravol de Valentin Subirà*» (*Cad.* 1785); «*mas Viuravol de Valentí Soler y Subirà*» (*Llev.* 1792); «*Albert Grevol masover del Viravol*» (LB 1827); «*Manso Virabol*» (*Amill.* 1862); «*Viravol*» (Pad. 1885); «*Viurabol*» (Pad. 1930); «*El Viuravol*» (GR 1956); «*El Viravol*» (*Cad.* 1960).

Pronunciat i escrit sovint sincopat, creiem que el topònim s'origina en el llinatge que documentem, relacionat amb el mas, des del segle XIV, «*Cerdà de Viurevol*» (*Man.* 1316) o «*Bartomeu de Biurauol*» (*Not.* 1334), fins al segle XVIII, incloent-hi tres caps de casa dels segles XV i XVI, «*Pere Viuaroll*» (*Fog.* 1497) i «*Salvi Viurevol*» i «*en Viurevall*» (*Fog.* 1553).⁷²¹

Tanmateix, atesa la situació de la casa, en el camí Ral que condueix al Sobirà i Sant Hilari Sacalm, sobre un revolt bastant pronunciat, Navarro Colás (1963, p. 71) considera el topònim de caràcter topogràfic i el grafia «*Viravolt*»: «El origen de este topónimo viene motivado por su situación geográfica, este manso está asen-

721. Amb dos errors de còpia o transcripció.

tado en una curva muy pronunciada del camino», és a dir, que es tractaria d'un topònim compost aglutinat i amb síncope, de *viu* + *revolt*.⁷²²

V. **Mas Viurevol*.

Viurevol, el²

[əɫβiɾə'βol]

Zona actualment boscosa o erma situada a Santa Creu d'Horta, entre el molí del Sobirà, el Viurevol i el Sobirà.

«*Pago o paraje C. Virabol*» [inclou vint-i-cinc peces de terra, una caseta i un camí a més del mas del mateix nom] (*Cad.* 1960).

És evident que el nom de la partida de terra prové del del mas.

V. *Viurevol, el¹*.

Viurevol, roques d'en

['rokəzdəmbiɾə'βol]

Tros de terra amb diverses eminències rocoses que es localitza a Santa Creu d'Horta, prop del Sobirà, vers l'aulet del Sobirà.

Es tracta d'un topònim relacionat amb el llinatge i el nom del mas al qual pertanyia, i per això va precedit de l'article personal *en*.

V. *Viurevol, el¹*.

Viver, el

[əɫβi'βe]

Nom d'almenys dues basses destinades a recollir aigua per regar, una sota el camí del Soleric, a la partida del Solà, i l'altra entre les partides de la Posa i la Maduixa.

«Lo marge y paret del *viuer* de la casa de puigfarran» (Rip. 1562); «*Lo Viver*» (Escrip. 1769); «*el Viver*» (Hip. 1855).

El topònim prové del nom comú que significa 'bassa per recollir aigua per regar', encara que les formes escrites podrien tenir el sentit de 'lloc destinat al planter d'arbres joves o plantes'. Amigó (1999, p. 123) recull aquest sentit, malgrat que l'amplia a 'font o toll on neix aigua', a voltes sinònim de *estanyol*, significats que no semblen pertinents en els nostres casos. Així mateix, Moreu-Rey (ENL, p. 86) també recull «*El Viver*» o «*Els Vivers*» com a 'lloc destinat a la reproducció d'animals', que tampoc sembla el cas osorenc.⁷²³ Sigui com sigui, s'originaria en el llatí *VIVARIŪ*, derivat de *VIVUS*, -A, -UM, 'viu' (DEM, p. 441).

722. L'esmentada estudiosa indica que no recull documentació antiga del mas; tanmateix, nosaltres, que l'hem documentat al segle XIV, no hem trobat en cap cas la forma sense aglutinar ni la forma *revolt*. Així mateix, no veiem gens clar que l'espai, el *revolt* molt pronunciat, no hagi variat des del segle XIV. Tot plegat ens fa mostrar molt prudents davant la hipòtesi que presentava Navarro Colás.

723. De fet, AlCM, 10, p. 854, recull tots aquests sentits, així com el DECat, IX, p. 318 —i no pas el volum VIII, com indica *OnCat.*, VIII, p. 86.

Viver, camp del, o hort o peça de terra del Viver

«Loco vocato *Camp de Viver*» (*Capb.* 1446); «*Camp Viver*» [parròquia de Santa Maria de Mansolí dependent del Priorat del Coll] (*Capb.* 1622); «Una *pessa de terra* situada anomenada *viver* [...] Afronta [...] a mitg dia ab la Riera de Ozor» (*Llev.* 1731); «*Pessa de terra* anomenada *Viver*» (*Llev.* 1792); «*pessa hort del Viver*» (*Hip.* 1855).

Nom de diverses peces que devien tenir en comú la presència d'un dipòsit d'aigua per regar o bé que es tractava d'un tros on hi havia planter de plantes o d'arbres.

Com assenyalàvem, el topònim deu provenir dels indrets amb planters de plantes i d'arbres joves o bé amb la presència d'alguna bassa destinada a recollir aigua per regar, del llatí *VIVARIŪ*, derivat llatí de *VIVUS*, -A, -UM, 'viu' (DEM, p. 441).

Volant, font del [ˈfɔ̃ndəɫβuˈlan]

Font situada a tocar dels límits entre Anglès, la Cellera de Ter i Osor, prop de la Petja de Sant Martí i el pont de les Pedreres.

Desconeixem les raons del nom, ja que es tracta d'una font natural molt allunyada de l'antic mas homònim.

Volant, mas

«*Mansi Volant*» (*Capb.* 1446); «prope *mansum Bolant*» (MN 1710); «casa anomenada *Mas volant* [...] Afronta a mitg dia, ponent y tremuntana en honor del Mas Ribadevall y Gelats» (*Llev.* 1731); «Pessa de terra en que vuy es edificada una casa dita lo *Mas Volant* parroquia de Osor de Narcís Vernedas» (*Llev.* 1792).

Antic mas que es localitzava al sud d'Osor, entre el Gomis i la Riba d'Avall. Podria ser que també se l'hagués esmentat com a *casa d'en Pau Volant*.

Si coincidís amb la *casa o casica d'en Pau Volant*, l'origen del nom podria ser antroponímic, en el llinatge, que només apareix, però, en els esments de Pau Volant del segle XVIII —i el primer esment documental del mas és del segle XV—; per aquesta raó, també es podria tractar d'un malnom. Sigui com sigui, es tracta d'un nom d'origen incert.⁷²⁴

V. **Pau Volant*.

Wilson, carrer de [kəˈreðəˈwilson]

Així es va dir una part de l'actual carrer Major, la que anava des del passeig del Borrell fins al final del poble en direcció a Anglès.

724. BRUGUERA i ESCORIHUELA (1993a, p. 195) anotàrem que podria tractar-se d'un instrument, com el que es recull a AlcM, 10, p. 862, diem: «¿Seria arriscat pensar amb una relació amb el significat de mola de dalt, de les dues moles d'un molí de cereals, que és la que roda (Berguedà, Guillerics i Lluçanès)?». Tanmateix, no disposem de res que ens ho permeti de demostrar.

El nom es va posar el 1918 arran d'una petició popular que fou acceptada per la corporació municipal en un ple del vint-i-u de desembre,⁷²⁵ i perdurà fins a 1939, quan passà a formar part de la *avenida del Generalísimo*, i, a partir de 1979, *carrer Major*.

«*Calle de Wilson*» (LA 1918); «*Calle Wilson*» (Pad. 1930); «*Calle Wilson*» (LA 1933); «*Calle de Wilson*» (LA 1936).

El nom del carrer és un homenatge a qui va ser president dels Estats Units entre 1912 i 1920, Thomas Woodrow Wilson, que, malgrat intentar mantenir el principi de no-intervenció durant la Primera Guerra Mundial, va haver de declarar la guerra a Alemanya l'abril de 1917 i, guanyada la guerra, va elaborar els seus catorze punts que constituïen un programa de reconciliació per a una pau justa, on defensava, entre altres coses, el respecte a les minories i l'abolició dels tractats secrets, però el senat nord-americà no ratificà els acords; va rebre el Premi Nobel de la Pau l'any 1919 (GEC, 15, p. 670-671).

Xabagó, can

[ˈkaxəβəˈɣo]

Casa situada al carrer Major, a la plaça Vella, més coneguda avui com a *can Gasparic*. El terme apareix recollit en un poema datat al final del segle XIX o al principi del segle XX la primera estrofa del qual diu: «[...] n'és fill de *Ca'n Xabagó* / de la plaça Vella d'Osor».⁷²⁶

725. La petició popular, firmada per vint-i-set persones, deia:

Magnífico Ayuntamiento: Los que suscriben, mayores de edad, vecinos de la presente villa, con el mayor respeto y consideración exponen: Que con motivo de haberse firmado el armisticio entre los beligerantes confundidos por espacio de cuatro años en la mayor de las guerras y ser dicho acto de presagio de la paz que devolverá al mundo la tranquilidad alterada por tan cruel lucha, esta población llena de regocijo ha dado en este día expansión a sus sentimientos de fraternidad universal por medio de una fiesta en la que participa sin distinción la vecindad entera como que es siempre satisfactorio acariciar el recuerdo de faustos acontecimientos, haciéndose los suscritos intérpretes de los deseos de la muchedumbre ávida de dejar grabado el acto que simboliza los principios de independencia de los pueblos en forma inalterable.

Suplican a esa Corporación municipal que acuerde poner el nombre de Wilson a la calle que al presente es conocida por Barrio Pujol de esta villa, para así dejar grabado el recuerdo del que ha sido principal impulsor de la paz y la justicia.

El 21 de desembre, en un ple municipal es decideix que «Desde el día de hoy quede nombrado calle de Wilson la conocida por Barrio Pujol de esta villa» i, a més, «Se acordó el envío de un mensaje de felicitación a Mr Wilson y comunicarle haberse acordado poner su ilustre y venerado nombre a una de las principales calles de esta población» (LA 1928).

726. El poema sencer es pot llegir a l'apartat «Cultura popular» del *Programa de la Festa Major del Terç 2008*, p. 44, que es recollí gràcies a Josefina Plana i Coll, néta de Josep Coll Massaneda, que havia residit a can Xabagó i al qual va dedicar el poema esmentat un home gran del mas can Cercenedes; la composició ha perviscut per transmissió oral i manuscrita de pares a fills.

«*Casa Xabagó* hi viuen Isidro Pidevall y Juan Gurt» (LA 1817).

Desconeixem el sentit o l'origen del terme, que podria tractar-se d'un malnom individual.

Xacó, partida de terra d'en

«*Finca den Xacó* de María Pidevall Coll» (Amill. 1944); «*Finca den Xacó*» (Amill. 1953).

De situació desconeguda, el fet que el topònim contingui l'article personal fa pensar en un origen antroponímic, possiblement en un malnom individual que podria ser l'origen d'altres d'actuals com *en Xaconic* o *la Xaconica*. Segons Moreu-Rey (1981, p. 94-95), el malnom, possiblement, es relacionaria amb la indumentària, amb l'ús d'un determinat tipus de barret o capell militar.

Xaconic, can [ˈkaɲʃəkuˈnik]

Casa situada al carrer Major també coneguda com a *ca la Xaconica*, que ens han comentat que n'era el nom inicial.

«Noy Roseta *Xacunic*» (LLC 1939).

Masculinització que podria provenir d'un derivat femení diminutiu de *Xacó*, un malnom que documentem en un topònim pretèrit.

V. **Xacó, partida de terra d'en*.

Xaconica, ca la [ˈkaɫəʃəkuˈnika]

Casa del carrer Major també anomenada amb la forma masculinitzada *can Xaconic*.

«Rosita Carreras (a) *Xaconica*» (LLC 1929e); «Roseta *Xaconique*» (LLC 1939).

Potser es tracta originàriament d'un malnom individual derivat diminutiu de *Xacó*.

V. **Xacó, partida de terra d'en*.

Xaramines, les

«Situado en el punto conocido por *las Xaraminas* en heredad del manso Soler. Consiste en un peñasco aplanado que está al lado de la carretera del Soler» (OSHS 1889).

Indret situat als límits entre Sant Hilari Sacalm i Osor, entre Sant Miquel de Solterra i la riera d'Osor, al sud-oest del terme.

Xarpant, cal [ˈkaʎʃərˈpan]

Casa de la plaça Vella.

El terme també s'havia usat com a malnom personal, *en Xarpant*. A l'espai que ens ocupa, *xarpant* es refereix a una persona curta de gambals, poc espavilada, i d'aquí podria haver-se originat el malnom individual, i d'aquest, el nom de casa.⁷²⁷ Tanmateix, també podria provenir del verb *xarpar* o *enxampar* i, aleshores, podria estar relacionat amb algun fet anecdòtic.

Xarpolla, pla [ˈplaʃərˈpoʎə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del Sobirà que es localitza entre el Parral del Sobirà i la Casa Nova de Muntanya, a la zona meridional d'Osor.

El nom podria originar-se en la presència de la planta anomenada *serpoll*, semblant a la farigola, que Coromines (DECat, VII, p. 838) indica que prové del llatí *SERPÛLLUM*, i Alcover i Moll (AlcM, 9, p. 862), de *SERPÛLLU*, en ambdós casos com a nom de planta.

Xic

V. *Noi X*.

Xic, aulet [u(əw)ˈletˈʃik]

Antic bosc d'alzines, actualment de castanyers, situat prop de can Cercenedes d'Osor.

V. *Aulet Xic*.

Xic, cal [ˈkaʎˈʃik]

Nom de dues cases, una situada al carrer de la Riera i l'altra, al de França —també anomenada *can Barder*.

El nom prové, possiblement, d'un malnom sinònim de *petit*, 'de poca corpulència física, de menor edat', un malnom documentat per escrit, «*en Xic Feliu*» i «*en Joan alias Xich*» (*Cad.* 1785) o «*en Fonsu Xich*» (LLC 1929e).

Xic, castanyer del [kəstəˈɲeðəʎˈʃik]

Castanyer borat que havia existit a la partida de la Tàpia, prop de can Plana, també anomenat *castanyer del Noi Xic*.

El nom s'originà en el malnom del seu propietari, i significa 'petit; nen, nena', un mot d'origen expressiu, relacionat amb el llatí *CICUUM*, -I, 'cosa insignificant, fotesa' (DEM, p. 448).

727. Malgrat això, el mot amb aquest sentit no l'hem trobat a cap de les obres consultades, incloent-hi el *Diccionari català-valencià-balear*.

Xica, baga

«Pessa la *Baga Xica*» (Hip. 1855); «Pieza *Baga Xica*» (*Amill.* 1862); «Finca *Baga Xica*. Límites S. Con camino de Osor a Susqueda. Castaños» (DFE 1939).

Peça boscosa de castanyers que devia situar-se en un indret ombrívol i que s'acompanyava de l'adjectiu *Xica*, en el sentit de *petita*, per diferenciar-la d'altres peces homònimes. L'aparició d'aquest adjectiu en diferents topònims contradiu, en certa manera, Alcover i Moll, que en limiten l'ús al català occidental, a Tarragona i València; tot i que no és actualment d'ús comú, sí que l'hem oït a Osor.

Xica, can

[ˈkənˈʃikə]

Casa del carrer Major també coneguda com a *can Ton Mestre*.

«Maria *can Xica*» (LLC 1919e).

El nom de la casa, possiblement, s'origina en l'hipocorístic provinent del prenom *Francisca* amb assimilació consonàntica *s > x* i afèresi; si no fos així, podria tractar-se de l'adjectiu femení amb significat de 'petit, nena'. El més curiós, però, és l'introduïdor masculí, possiblement perquè es devia masculinitzar a partir d'un sobrenom de dona.

Xica, gorga d'en

[ˈgorɣəðənˈʃikə]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, entre el gorg de l'Ànec i el del Prat Gran.

L'hidrònim es troba sota unes terres que havien estat de propietat de can Xica, raó a partir de la qual es degué estendre el nom.

V. *Xica, can*.

Xica, vinya

«Pieza *Viña Xica*» (*Amill.* 1862).

Peça de conreu de vinya el nom de la qual es devia formar a partir de l'adjectiu qualificatiu sinònim de *petita* en contrast amb altres de més extensió.

Xica de la Barraca, baga

«Finca *Baga Xica de la Barraca* (*Amill.* 1944); «*Baga Xica de la Barraca*» (*Amill.* 1953).

Partida que formava part de les propietats de la Barraca d'en Margarits —d'on prové part del nom— i que se situa entre aquest mas i el camí Ral entre Osor i Susqueda.

V. **Xica, baga*.

Xica de Rebleda, baga

«Pieza de la *baga xica de Rableda*» (Amill. 1862); «finca *Baga Xica de la Robleda* linda O. Con Manso Funollet» (Amill. 1947); «finca *Baga Xica de la Robleda*» (Amill. 1953).

Possiblement, es tractava d'una partida boscosa de castanyer, de propietat de can Cercenedes d'Osor, localitzada a la partida de la Rebleda a Santa Creu, prop del Fonollet.

Topònim compost format a partir de l'adjectiu *Xica* en el sentit de 'petita', relacionat amb el llatí *CICUM*, -i, 'cosa insignificant, fotesa' (DEM, p. 449), i *Rebleda*, per indicar que es localitzava vers aquesta partida.

V. *Rebleda, la*; **Xica, baga*.

Xico Coral, can

[ˈkaɾˈʃikukuˈral]

Casa situada entre la plaça de la Rectoria i el carrer de Catalunya també coneguda com a *ca la Corala*, *ca la Lores* o *can Narcís Sastre*.

Es tracta d'un nom compost format de l'hipocorístic de *Francesc* o *Francisco* amb palatalització, per assimilació consonàntica *Sisco* > *Xico*, i afèresi, i un segon element, *Coral*, que pot provenir del llinatge documentat a Osor del segle XIV, «Guillem de *Coral*» (*Man. 1316*), a principis del segle XX⁷²⁸ o indicar procedència d'algun dels antics masos homònims situats en municipis veïns, un a Anglès i l'altre a Susqueda.

Xico Laura, can

[ˈkaɾˈʃikuˈlawrə]

Nom d'una casa situada a la plaça de Catalunya format a partir de l'hipocorístic *Xico*, del nom de fonts masculí *Francesc* o *Francisco*, amb assimilació a palatal i afèresi, i el prenom femení *Laura*, fruit de la relació filial, és a dir, que el nom es referia a 'en Xico, el fill de la Laura' i d'aquí va passar a la casa on vivia.

V. *Artiga d'en Xico Laura*.

Xico Ramona, can

[ˈkaɾˈʃikurəˈmonə]

Casa del carrer de França.

Es tracta d'una forma composta per l'hipocorístic de *Francisco* i el prenom *Ramona*, que possiblement significa 'la casa d'en Xico, fill de la Ramona', ja que hem documentat «*Xicu Sola (a) Ramona*» (LLC 1929e).

Xicot, cal

[ˈkaʎʃiˈkot]

Nom d'un petit mas de propietat de ca n'Iglésies, situat als límits entre Santa Coloma de Farners i Osor, a tocar de la carretera forestal que des de Santa Creu d'Horta es dirigeix fins a Castanyet. Apareix situat en la cartografia com a «*C. Xicot*» (MAPA 1).

728. No el recull Moll a ELC.

«Carretera que el senyor Iglesias està construïnt des de Castanyet a *cal Xicot* i que travessa les seves terres del mas Casanova» (FI 1891); «*Cal Xicot*» (FI 1941).

El nom de la casa pot originar-se en un derivat de l'adjectiu *xic*; de fet, es tracta d'un habitatge de petites dimensions, o en el substantiu que significa 'promès'; sembla clar que no hi ha relació amb l'antiga casa homònima localitzada al nucli urbà osorenc.

Xicot, can

«Casal o pallissa anomenat vulgarment *casan Xicot* en vila de Osor en lo paratge dit lo carrero, camí qui baixa la Riera» (FNA 1815); «*Can Xicot*» (Amill. 1944); «*can Xicot*» (Amill. 1947); «*can Xicot*» (Amill. 1953).

Casa que es localitzava prop de la riera d'Osor, en algun dels corredors que hi conduïen des del carrer de França o de la Riera.

Nom format d'un malnom documentat al segle XIX, «Joseph Bosch alias *Xicot*, Francisco Bosch alias *Xicot*, pare y fill» (FNA 1803). Aquest terme devia tenir el sentit de 'promès, noi que festeja' (AlcM, 10, p. 939), si no es tracta d'un derivat de l'adjectiu *xic*.

Xicot, hort d'en, o hort de Can Xicot

«Territori dit lo *hort de Joseph Bosch alias Xicot* i «Aquella altra viverada de aygua en lo dit *Ort den Xicot*» (FNA 1803); «*Hort del Xicot*» (Hip. 1851); «*Finca Hort de can Xicot* limita al N. con Riera Mayor, S. con Huerto de la Rectoría, E. con riera Nogarola» (Amill. 1944); «*Hort de can Xicot*» (Amill. 1953).

Peça de conreu que sembla localitzada entre l'hort del Rector, la riera Major i la riera de la Noguerola, és a dir, vers l'Era de les Bruixes i els horts de Can Vidal.

Com mostra el primer dels esments documentals de 1803, el topònim prové del sobrenom de persona que, posteriorment, es relaciona amb el nom de casa.

V. **Xicot, can*.

Xineia, can

[ˈkaɲjiˈneja]

Casa que es localitza al carrer de França.

En desconeixem el sentit i l'origen.

Xiquet, can

[ˈkaɲjiˈket]

Casa localitzada al carrer de França també coneguda com a *can Llorenç del Molí* i *ca la Carmeta Llevadora*.

L'origen del nom pot trobar-se en un derivat diminutiu de *xic* amb el sufix *-et* o bé en l'hipocorístic del prenom masculí *Francesc* o *Francisco*, *Xico* en diminutiu, amb el sufix *-et*.

Xiquet, font del

«Fuente del Xiquet» (Amill. 1944); «fuente del Xiquet» (Amill. 1953).

Font que sembla que es localitzava vers la partida del Solà i del torrent Merder, probablement prop del molí de Cercenedes, que també és coneguda com a *font de Can Xiquet*.

El nom de la font, possiblement, s'origina en un malnom individual que encara perviu com a nom de casa.

V. **Font del Xiquet; Xiquet, can.*

Xolius, vinya d'en

[^h'biɾəðəɲfu'liws]

Antic tros de vinya localitzat a la Costa de Puig-rodon, sobre la partida del Solà.

«Finca viña den Xolius» (Amill. 1944); «viña den Xolius» (Amill. 1953).

Topònim d'origen antroponímic, com mostra el fet que vagi precedit de l'article personal *en*; possiblement, es tracta d'un malnom que podria significar 'petit' (AlcM, 10, p. 959), ja que no hem documentat aquesta forma com a llinatge.

Xoriguera

V. **Rocaxoriguera.*

Xòrrec del Mas Fonollet, el

«Xorrec des mas Fonollet» (Man. 1316).

Topònim esmentat per Pladevall (1962b, p. 258) en el seu article sobre la vall d'Osor a partir del manual parroquial del segle XIV: [a la riera d'Osor] «desguassen al seu torn les rieres secundàries *de les Ribes* (1316) dita també de Noguerola (1318) en el lloc on està emplaçat Osor, el *torrent de Rechs* (1316) vers el mas Pujol, el *torrent des Jugador* (1316) que venia de la part de Romegueres, el *xorrec des mas Fonollet* (1316) i en especial la *riera de Geronela* (1318) o de Santa Creu que recull les aigües de dita vall, a la que s'ajuntaven el *torrent des Lavador* (1318) i el *torrent de mas Val* (1318)». Segons aquesta enumeració de torrents, hem de creure que aquest nom es referia a la riera d'Horta, que, en direcció NEN, s'uneix a la d'Osor prop del poble.

Sembla que el topònim prové del fet que aquest rierol discorre prop del Fonollet, que n'originaria l'específic, acompanyat d'un terme força arcaic, *xòrrec*, 'xaragall' (AlcM, 10, p. 964), que aquí té un sentit més de 'sot' o 'rierol', ja que es tracta d'un curs d'aigua constant, no només d'un regueró que es forma arran de la pluja.

V. *Fonollet, el.*

ANNEX I

Classificació dels topònims

En aquesta part anotem els diferents camps semàntics que trobem en el recull. A cada grup hi ha una breu explicació que vol facilitar al lector la coneixença dels factors que ens han portat a formar un apartat amb aquell títol. Per saber a quin grup es recull cada terme s'ha de consultar l'entrada de cada nom de lloc a l'apartat «Llista de noms».

1. TOPÒNIMS PROVINENTS D'UN ALTRE TOPÒNIM

Aquesta és una de les formes de creació de noms de lloc més significativa de la zona. Consisteix a prendre un referent toponímic conegut per referir-se a un altre indret que li és proper però que conté un genèric diferent. Evidentment, els noms propis que intervenen en aquest procés solen ser significatius: una muntanya, un sot o una riera, una font o, sobretot, un mas, malgrat això, no se'n pot excloure cap element. De fet, hi encabim fins a 1.120 termes, un 27,95 % dels noms de lloc recollits tenen aquest origen totalment —simples— o parcialment —compostos— i hi destaquen les partides, les fonts, els camins i les carreteres.

2. TOPÒNIMS PROVINENTS D'UN LLINATGE

L'antroponímia, sobretot els llinatges, és un generador important de topònims, ja que antroponímia i toponímia estan molt relacionades. En el nostre cas, aquest àmbit és el segon més significatiu, amb 500 termes, simples o compostos, que inclouen llinatges osorencs pretèrits o presents, un 12,48 % del total. A voltes, però, és dubtós saber si es fa referència a un antropònim o a un topònim, sobretot quan existia la coincidència entre el nom d'un mas i el llinatge del seu propietari; sovint, ens orienta a diferenciar-los l'article personal que habitualment precedeix el llinatge. També incloem en aquesta apartat alguns noms de

carrer que responen a personatges històrics que majoritàriament varen existir per imposició política. Els genèrics que més freqüentment introdueixen aquest tipus d'específics són masos i cases, tot i que també s'hi recullen zones de conreu, peces o partides de terra.

3. TOPÒNIMS PROVINENTS D'UN PRENOM

Relacionats amb l'antroponímia, trobem els noms provinents d'un prenom. De vegades es produeix el dubte de si es tracta d'un prenom o un llinatge, llavors ens hem decantat per l'un o l'altre en funció de l'existència o no d'aquella forma com a llinatge osorenc; aquest fet explica que la *perxada de l'Agustí* o el *camp d'en Martí* es consideri que provenen de llinatges i, en canvi, *mas Mir* o *can Damià*, de prenom. El més habitual és que aquests noms de lloc es refereixin a cases, però els més antics que documentem introdueixen uns altres tipus de topònims, i sovint es tracta d'antroponims d'origen germànic: *Maifré*, *Aiolf*, *Alberic*, *Nafré*, *Gonfau*, *Rumbau*, *Robertencs*, *Rauric*... Els noms amb aquest origen, simples o compostos, són 158, un 3,94 % del total. Cal afegir encara que, lingüísticament, en els noms de casa els prenom tenen diverses particularitats, com ara afèresis (*Ció*, *Vadora*, *Cinto*, *Mingo*...), apòcopes (*Mari*), síncopes (*Fenci*, *Jan*) i derivacions (*Quelic*, *Tonet*, *Miquelot*...).

4. TOPÒNIMS PROVINENTS D'UN MALNOM O NOM DE CASA

La malnominació és un apartat de l'antroponímia que afecta sobretot els noms de casa. Tanmateix, és habitual que els noms de casa i els malnoms individuals originin noms de peces de terra, que sovint indiquen propietat d'una casa del poble més que no pas proximitat, i més esporàdicament, altres genèrics (*font*, *gorra*...). Els topònims amb aquest origen, amb la forma simple o composta, són 181, un 4,52 % del total dels recollits.

5. TOPÒNIMS ORIGINATS EN UN OFICI O UNA DIGNITAT

Relacionats en certa manera amb la malnominació, hem aplegat un seguit de noms, 52, un 1,30 % del total, que provenen d'un ofici o d'una dignitat. Majoritàriament es tracta de noms de casa, encara que —amb poca freqüència— en trobem d'altres tipus: peces de terra, font, sot, pla, camí i pont.

6. TOPÒNIMS PROVINENTS DE L'OROGRAFIA

L'orografia, el relleu, és un altre dels elements fonamentals en la formació de topònims a Osor, de fet, en aquest apartat s'encabeixen 301 topònims, un 7,51 %

del total. Sens dubte, l'extensió i els desnivells de la zona, des dels 250 m a l'indret més baix fins als 1.204 m del més enlairat, són aspectes que ho afavoreixen. Així, hi abunden els noms, simples o compostos, formats amb *coll*, *coma*, *era*, *mont*, *pla*, *plana*, *puig* o *roca...*, que volen descriure les diferents eminències, zones planes i els desnivells que es poden observar en el paisatge de la zona.

7. HIDRÒNIMS

Entenem per hidrònims aquells noms de lloc que d'alguna manera es relacionen amb l'aigua. El nombre de topònims d'aquesta mena és de 97, un 2,42 % del total. Solen relacionar-se amb cursos d'aigua constants o intermitents (*riera*, *sot*, *torrent*, *torrentera...*), amb l'aigua estancada (*estanyol*, *bassa*, *gorg...*) i amb les fonts. Aquests topònims, majoritàriament, designen peces i partides de terra, tot i que no exclusivament.

8. FITOTOPÒNIMS

Entenem per fitotopònims aquells noms que es relacionen amb la vegetació. Es tracta d'un altre dels originadors significatius, ja que ens situem en un territori amb predomini d'espais forestals que, per les espècies que s'hi recullen, produeixen un nombre important de noms de lloc, 215, un 5,37 % del total. Al costat de noms més genèrics com *bosc*, *devesa*, *selva* o *verger*, trobem com a esments més significatius aquells que es relacionen amb arbres com l'alzina, el castanyer, el faig, el roure, el pi o el vern, algunes de les espècies arbòries més presents a la zona; tanmateix, segons mostra la toponímia, sembla que també n'hi havien estat significatives algunes, com el noguer o el saule, al costat d'algunes de més esporàdiques, no per això poc importants (àlber, arboç, boix, gatell, ginesta, grèvol, pollancre...). També hi recollim noms relacionats amb arbusts, per exemple la canya, l'avellaner, el bruc o les plantes espinoses i altres plantes i herbes com les bardisses, la farigola, la maduixera o el lli, entre d'altres. Una característica de molts fitotopònims és la presència de derivats col·lectius amb diversos sufixos: *albereda*, *arbocer*, *alzinar*, *aulet*, *bruguer*, *rovira*, *vimener*, etc.

9. ZOOTOPONIMS

Els zootopònims són els noms de lloc relacionats amb la fauna. Aquests topònims ens permeten de documentar a la zona l'existència pretèrita d'animals salvatges actualment desapareguts com ara el llop, la llúdriga o el cabirol. Unes altres espècies d'aquesta mena presents són el senglar, la guilla, l'esquirol o el conill. Al costat d'aquests, en trobem d'altres de domèstics com el burro, el gat o el boc, i aus com l'àli-

ga, el corb, la gallina, el gaig, el colom, l'oca o el xoriguer. En total, hem aplegat 51 noms de lloc provinents o relacionats amb alguna espècie animal, un 1,27 %.

10. TOPÒNIMS ORIGINATS EN LA COMPOSICIÓ DEL TERRENY (COLOR, TIPUS...)

En aquest apartat hem aplegat els noms de lloc relacionats amb la composició o la naturalesa del terreny (si és rocós, pedregós, sorrenc, terrós, ferruginós, etc.), amb el color que devia predominar a l'indret o bé amb el tipus de roques que constitueixen el territori anomenat (*codina, molera...*). Hi trobem recollits fins a 56 topònims amb la forma simple o composta, fins a un 1,40 % del total.

11. TOPÒNIMS FORMATS A PARTIR DE LA FORMA I LA MIDA

Recollim aquí els noms de lloc que s'originen a partir d'una forma determinada o bé de la seva mida en comparació amb algun altre lloc, raó per la qual hi detectem la presència d'adjectius qualificatius i descriptius com *clos, estret, llarg, gran, major, petit, rodó...* S'hi inclouen 145 noms de lloc simples o compostos, un 3,60 % del total.

12. TOPÒNIMS ORIGINATS EN LA SITUACIÓ A L'ESPAI

En aquest grup s'apleguen els noms originats a partir de la situació o bé en relació amb altres indrets, en els quals es recullen fórmules prepositives espaials com *davant de, de dalt, de baix, d'amunt, d'avall, sobre, sota...*; o bé amb referència a l'exposició al sol, assolellada o ombrívola, d'aquell espai, i que aporta formes semàntiques com *bac, obac, obaga, solà o solell*. Es tracta de 200 topònims simples o compostos, un 5,00 %.

13. TOPÒNIMS ORIGINATS EN L'ACTUACIÓ DE L'HOME (CONSTRUCCIONS)

Ens referim a noms originats a partir de la intervenció de l'home quant a construccions relacionades amb l'hàbitat (*barraca, cabana, casa*), activitats més o menys industrials (*assegador, canal, fàbrica, forn, mina, rec, molí...*), la ramaderia (*colomer, cortal, bassa...*), els espais de comunicació (*carrer, carretera, via, palanca, pont...*) i altres de diversos (*capella, castell, creu, torre...*). Són 243 topònims, un 6,06 % del total.

14. TOPÒNIMS ORIGINATS EN L'ACTUACIÓ DE L'HOME (CONREU I RAMADERIA)

Noms relacionats amb l'agricultura, l'explotació de les terres de conreu i els tipus d'espai de conreu (*artiga, camp, hort, horta, illa, tria, rompuda, regadiu, se-*

quer...); i amb la ramaderia, però prescindim dels que responen a una construcció, raó per la qual s'hi inclouen les *saleres* —solen ser pedres naturals— i no els *colomers* o *cortals* —sovint construccions de l'home. El grup està format per 140 noms, un 3,50 % del total.

15. TOPÒNIMS ORIGINATS EN RELACIONS JURÍDIQUES O FETS POLÍTICS

Antigues relacions institucionals o jurídiques també ens han deixat alguns noms de lloc; així, per exemple, hi trobem l'*alou* o les antigues possessions senyoriales. En aquest grup també s'apleguen diversos topònims que són conseqüència de la propietat a què pertanyen (*rectoria, estat, monestir, ajuntament...*) o d'unes determinades circumstàncies polítiques (*constitució, república, dictadura...*), però prescindim dels noms de persona o lloc recollits en carrers i places en determinats moments històrics i que s'inclouen en altres grups relacionats amb la toponímia o amb els llinatges. Fins a 38 noms hem recollit amb aquestes particularitats, un 0,95 % del total.

16. TOPÒNIMS ORIGINATS EN FETS O EPISODIS ANECDÒTICS

Apleguem en aquest apartat aquells noms de lloc que, possiblement, s'ocasionaren a partir d'algun fet inhabitual, que per alguna raó sorprengué la població i influí a l'hora d'anomenar l'indret: un incendi, un plet judicial..., o bé, en noms de casa, expressions usades per l'habitant o el propietari de l'habitatge que impliquen que se l'anomeni d'aquella manera. Es tracta de 30 noms, un 0,75 % del total.

17. HAGIOTOPÒNIMS

La religió —sobretot el cristianisme— és un altre generador de topònims a la zona. Evidentment, els noms de sants i santes són els més abundants però n'hi ha d'altres de relacionats amb alguna celebració (la missa o els enterraments) o bé amb edificis (com l'església). Forma un grup amb 56 noms de lloc, un 1,40 % del total.

18. TOPÒNIMS ORIGINATS EN L'ÚS DEL LLOC

Aquest grup el formen majoritàriament noms comuns esdevinguts propis per la voluntat dels parlants d'especificar-los. Així, hi trobem edificis destinats a algun ús social (ensenyament, comerç...) o indrets en els quals es desenvolupava habitualment alguna acció (beure, rentar...). S'hi apleguen un total de 41 noms, que constitueixen un 1,02 % del total.

19. TOPÒNIMS AMB REFERÈNCIES TEMPORALS

Els noms de lloc d'aquest apartat tenen en comú que recullen alguna referència cronològica, amb l'ús dels adjectius *nou* o *vell*, que, possiblement, es contrastaven amb algun altre lloc de característiques semblants amb un nom paral·lel sense la connotació temporal. Hi hem aplegat 45 noms, majoritàriament compostos, un 1,12 % del total.

20. TOPÒNIMS D'ORIGEN DESCONEGUT O INCERT

Aquest és el tercer grup més nombrós de topònims, amb 338 noms, un 8,44 % del total, que confirma l'afirmació d'Amigó (1999, p. 82): «La llista que tenim de noms no classificables perquè no sabem veure què poden voler dir és llarga». En aquest apartat recollim, efectivament, els topònims que ens són totalment opacs, dels quals desconeixem el significat (*Anelan*, *Devodella*, *Matalussa*), però també aquells altres dels quals tenim seriosos dubtes sobre si s'haurien d'incloure en un grup o bé en un altre (per exemple, toponímia o llinatge).

ANNEX II

Etimologies populars: tradicions toponímiques. Exemples osorencs

És evident que un dels desigs de l'home és conèixer el seu entorn i, dins d'aquest coneixement, s'inclou la comprensió i l'origen d'una realitat que li és tan immediata com els noms de lloc. I aquesta realitat no sempre es pot veure satisfeta ja que sovint els topònims han perdut sentit, han deixat de ser clars i han esdevingut opacs, sense sentit actual. Aleshores, és quan apareix el que s'anomena etimologia popular, és a dir, el fet de cercar alguna explicació o un relat que justifiqui aquell específic a partir de paraules conegudes, semblants i amb sentit per al parlant present, o bé, simplement, substituint el nom opac original per un de conegut, és a dir, creant una pseudoetimologia⁷²⁹ o, fins i tot, segons Xavier Terrado (1999, p. 114), «La etimología popular no se queda en una falsa explicación, sino que, yendo más allá llega frecuentemente a transformar el nombre».

Aquest fenomen, com assenyala Ramon Amigó (1999, p. 98), és habitual arreu del domini lingüístic ja que «[m]entre el nom és una incògnita, hi ha una mena d'inquietud, com una incomoditat», és a dir, que una comunitat no se sent bé davant d'un nom de lloc opac, fosc, desconegut, i per aquesta circumstància apareix l'etimologia popular, «el poble senzill, il·letrat, es fa les seves etimologies i fins i tot adapta algunes pronunciacions perquè la paraula concordi amb allò que vol dir».⁷³⁰ O sigui que, com torna a anotar Terrado (1999, p. 110-111), «[e]l ha-

729. Un cas d'aquestes característiques es pot observar en, per exemple, dos noms de lloc osorencs, el carrer de l'*Arbreda*, que hauria de ser *Aubreda* o *Albereda*, substituït arran del desconeixement de l'existència pretèrita d'una casa amb aquest llinatge que generà el nom i no pas el derivat col·lectiu d'arbre; o bé amb el llocdit *camp Siguilla*, pres com si es tractés d'un nom de casa que substituï el *camp Sailla* pel fet de desconèixer el sentit de *illa* en un lloc d'interior i d'haver-se perdut l'ús de l'article salat fossilitzat.

730. Tanmateix, Terrado afirma que «la etimología popular es frecuentemente obra de letrados», és a dir, que no és tant fruit de la imaginació de la gent del poble sinó de la creativitat de persones amb nivell cultural.

blante se halla habituado a asociar forma fónica y significado. El hábito es tan fuerte que llega a aplicar el principio de solidaridad entre significante y significado también a los topónimos. Y aquí tienen origen muchas transformaciones de los nombres de lugar. Se violenta a los topónimos exigiéndoles que «quieran decir algo». I, encara, Moreu-Rey (ENL, p. 158), insistint en això, afegeix que «la causa més generalitzada de la transformació dels topònims és el fenomen semàntic irregular, anomenat pels uns etimologia popular, i per d'altres analogia o atracció analògica. Un topònim incomprès es torna entenedor, amb lleugeres modificacions de forma, però canviant totalment de sentit».

A banda d'aquestes pseudoetimologies, encara es produeix un altre fenomen interessant en relació amb els topònims i la cultura popular. Consisteix en la creació d'històries, de vegades relacionades amb sants, dimonis..., que explicarien alguns noms de lloc. En aquests casos, el relat justificatiu del topònim se sol crear arran de la forma d'un lloc o bé d'un doble sentit del mateix nom, és el que se sol anomenar tradició toponímica.

Tot seguit reproduïm algunes narracions amb aquestes característiques, és a dir, uns relats que intenten justificar un seguit de noms de lloc. Anotarem aquestes narracions sense comentaris, car l'estudi científic amb l'origen, els esments documentals i el possible sentit es recull a l'apartat «Llista de topònims». Aquests relats es refereixen als topònims *Osor*, *coll de Nafré* (amb tres llocs propers més, Susqueda, Querós i Sant Sadurní d'Osormort), *el Coll* (santuari i muntanya), *la Petja de Sant Martí* i *la Cadira del Diable*, *Sant Miquel de les Formigues* i *el pla o camp de Llancers*.⁷³¹

1. ELS NOMS D'OSOR I DEL COLL DE NAFRÉ RELACIONATS AMB UN ÓS⁷³²

Es diu que a mitjan segle XI, en un indret de les Guilleries, per aquests bells indrets, va aparèixer un terrible ós, famolenc, que va causar grans estralls en els ramats i fins i tot la mort d'alguna persona. Aleshores, un grup nombrós de cavallers va decidir donar fi a aquella fera i es van concentrar en un indret entre Sant Hilari Sacalm i Anglès, que des d'aleshores seria conegut com a **Osor** (terra d'óssos).

Començaren la cacera i molt aviat el nafraren, el feriren del coll en un indret que des de llavors s'anomenà el **coll de Nafré**. Tanmateix, fugí cap a una vall propera on el varen perdre i algú exclamà: Aquí se us queda!, cosa per la qual el lloc

731. De ben segur que devien haver existit altres relats semblants que intentarien justificar altres noms com *l'Era de les Bruixes*, *el pont de les Bruixes*, *la riera del Diable*, *la roca de la Fe* o *la gorga del Diable*, tanmateix, si això havia estat així, ara aquestes històries s'han perdut.

732. El text és una adaptació de les diferents versions que n'hem pogut llegir, entre d'altres les presents a P. COLLELDEMONT (1994), *Vic i rodalies; Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1932; *Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1976, i F. BRUGUERA i N. RAMIÓ (1997), *Osor*.

s'anomenà *Susqueda*. Seguint des d'allà la conca superior del Ter se'ls seguia escapolint i una veu exclamà: —Car ós! Espai conegut des d'aleshores com a *Querós*.

Quan els cavallers havien decidit de donar per acabada la cacera infructuosa de l'animal, vet ací que els gossos van començar a bordar follament. Els cavallers van girar la mirada cap allà i quina no fou la seva sorpresa quan van poder observar el colossal ós. Tots a la una van començar a disparar les seves sagetes i l'animal va caure enmig d'una mar de sang. —L'ós és mort!, va exclamar algú. Des de llavors i fins ara, aquell indret fou conegut com a **Sant Sadurní d'Osormort**.

2. EL COLL RELACIONAT AMB UNA FERIDA AL COLL⁷³³

Habentse apoderat los Moros de Espanya, per los anys 712, volgué Deu Nostre Senyor que aquesta Nació sacudís de una vegada y fos libre de la tirania de aquells enemichs de nostra Religió sacrosanta; a est fi valentse de D. Pelayo, encengué en los cors dels Espanyols lo esperit de la independencia y llibertat, e infundí un valor lo mes extraordinari pera prendre promptament las armas, declarar oberta guerra, y perseguir incessantment als seguidors de Mahoma. La Nació alashoras se alsá de son abatiment, y un sens número de personas, al mateix temps que valerosas, de gran pericia en l'art militar, se posaren al frente dels braves Espanyols, conduintlos per lo camí de la gloria.

Un de aquestos esforsats Capitans que se feu celebre principalment en Catalunya, fou D. Benet de Cabrera, fundador de dit Santuari. La causa qui motivá la sua erecció á principis del sigle x fou la següent:

Se trobava D. Benet en la Vall de Osor seguint a una partida de Moros, quant aquestos en vergonyosa retirada, lograren apoderarse de una Torre, tancar-se en ella y posarse en estat de defensa. Enardits los Espanyols á la veu de D. Benet, atacan als Moros refugiats en la Torre, y la victòria pareixia segura, quant una desgracia, la mes deplorable umplí los cors de la major tristesa: D. Benet acababa de ser ferit en lo coll, cayent en terra sens esperansas de vida.

¿Y morirà D. Benet? ¿Podran los Moros gloriarse de haberlo vensut? No, perquè aquella bona Mare, la Reina dels Angels, que ja may deixa sens recompensa á aquells que de cor la aman, no volgué que son fill sirvent fos víctima de las armas enemigas: per això al oir que D. Benet que la reclamaba dient: *Mare de Deu del*

733. Text extret del llibre de 1876, *Relació històrica de la capella eligida en honor de Maria Santíssima baix lo títol de Coll de Osor*, Vic, imp. de la viuda i fill de J. Valls, del qual respectem la forma gràfica. Aquest text és la base del que apareix a J. VILARÓ I PONT (1896), *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll*, Vic, Anglada. Així mateix apareix a J. GOMIS LLAMBIAS (1922), «El Santuari de Coll de Nafre», a *Rondalles*, Girona, Publicacions Gerunda; M. ARNAU I GUEROLA (1970), «Osor, llegenda i tipisme», *Revista de Girona*, núm. 52; *Programa de la Festa Major del Terç* de 2002, i F. BRUGUERA i N. RAMIÓ (1997), *Osor*.

Coll ajudeume, promptly se aparegué ést piadós senyor y lo consolá de esta manera: «Benet, no témias, aquí estich jo per auxiliarte. Tu has peleat y pelear per l'honor de mon estimat Fill y també per lo meu; tu jamay has fet obra ni emprés batalla alguna sens implorar nostre favor; tu sempre me has estat fiel, y no has desmentit lo amor quem professas; tu finalment acabas de implorar lo meu ausili: en premi, pues, de tanta constancia, te participo com desde est moment quedarás curat de la tua ferida mortal y en estat de continuar las tuas operacions de guerra. Demá farás entrar a tota la tua gent en batalla, y per la mia intercessió alcansarás contra los Moros completa victoria. Finalment, es la mia voluntat que en aquest lloch fassas una Capella á honra mia en la que consediré un sens número de gracias á quants justament me las demanin». Dit aixó desaparegué.

Lo succés comprová la veritat de la aparició. D. Benet quedá desde luego enterament curat, y l'endemá, batallant contra los Moros, alcansá completa victoria; puix la major part moriren, y los restants, en total dispersió, buscaren en los Pirineus salvar la sua vida.

Obtinguda esta y moltas altrás victorias, se presenta D. Benet al Monastir d'Amer, pera participar al Sr Abat tot quant li había succehit, y los grans desitjs que tenia de cumplir lo que li había ordenat María Santíssima, sa Protectora. Enterat lo Sr Abat del assumpto, y convençut de la real y verdadera aparició, sumament commogut contestá á D. Benet en aquests termes: «Senyor, estaré contentíssim que fassan construhir la Capella en honor de la Verge maria baix lo títol del **Coll**, y en proba de que aixó me es sumament agradable y que aprobo vostra lleyal resolució, vos prometo que, luego de conclós dit Santuari, enviaré a ell alguns Monjos per a que habiten en aquest lloch sant, y contínuament alaben á Deu y á Aquella que sempre se vos ha mostrat tan propicia».

Content en gran manera D. Benet, no sols de la eprobació del Sr Abat, sinó també de la promesa que li havia fet, tractá desde luego de edificar lo Santuari. Se associaren alashoras a D. Benet varios altres caballers, los quals tenint coneixement del motiu que ocasionaba la tal erecció, no vacilaren tampoch en desferse de sos interessos y contribuir á una obra tan santa.

Deu, emperó, que es rich y pródich en concedir gracias, sens dupte per la intercessió de Maria Sma., volgué donar una proba manifesta de lo molt que li agradaba aquella empresa, fent un dels majors miracles. En lo mateix punt ó lloch ahont debia edificarse la Capella se trobá tota la pedra necessaria, ja tallada y arreglada á punt de obrarla.

¿Qui podrá explicar la alegria de D. Benet y sos companys al veurer de un modo tan palpable la protecció divina? ¿Ab quin ánimo y promptitut se comensaria aquella obra santa!

En efecte, se posaren desde luego á edificar lo santuari, y poch temps despues ja era un Temple que causaba admiració per la armonia que regnaba en sa estruc-

tura, per la bellesa artística, y per la profunda y religiosa emoció que causaba en tots los cors la entrada á aquella Capella».⁷³⁴

3. EL NOM DE LA PETJA DE SANT MARTÍ I LA CADIRA DEL DIMONI⁷³⁵

Servint de fita divisòria entre'ls termes d'Osor i de la Sellera, corre per una uibèrrima vall la Riera d'Osor. Les aigües clares i transparents, s'escorren en pendent suau sobre un llit de pedruscall, fent mil tortes capritxoses fins trobar el Ter. En una cova propera al curs del rierol, vivia en l'antigor, segons el dir de la gent, el pietós San Martí, desfent sa apacible existència en l'oració i les bones obres de les que'n deien molt i bé als pobres jornalers d'aquelles encontrades.

L'home just, era respectat i volgut per tots quants el coneixien. Qui més qui menys havia rebut d'ell, auxili material o moral. Ell subvenia en la mida dels seus possibles a les necessitats del pròxim. Tot això el feia gaudir d'una influència paternal que utilitzava per a enfortir i enfondir les arrels del sentiment religiós entre aquella gent bona i senzilla. D'aquí que les costums i les maneres dels pagesos d'aquelles rodalies eren en aquell temps exemplars, cosa la qual disgustava de debò al murri d'en Llucifer qui veia disminuir de dia en dia el contingent d'ànimes que procedint d'aquells entorns s'inscrivien en els registres d'entrada de l'infern.

Amuixat de mala manera, se presentá'l diable un dia, disfressat d'hisendat, pels termes d'Osor i de La Sellera. Escampant l'or i prodigant concells, intentà despertar en el cor dels pagesos l'odi envers S. Martí. Però els seus esforços resultaren en va. Començà deprés a renegar contra Déu i els Sants, conseguint que tot-hom se'l guaités amb certa recança.

Veient fracassats els seus manetjos, decidí entendre-se-les directament amb Sant Martí i amb aquest propòsit topà amb ell un dia, entaulant una animada conversa.

Observà el Sant que cada cop que intercalava en la conversa el sant nom de Déu aquell senyorot tot sotregava. Això li donà entenent de que se les havia amb el dimoni.

Llucifer oferí al bon home riqueses i honors si se comprometia a allunyar-se per una temporada d'aquelles encontrades. Martí respongué que ell vivia content amb sa pobresa que no li impedía estimar a Déu y al pròxim. Després d'apurar tots els medis, pensà el diable que potser el joc lograria interessar S. Martí. I li digué:

734. Deixant de banda altres consideracions històriques, cal dir que el domini dels Cabrera a la vall d'Osor és molt posterior a les dates que indica la història.

735. Extret de J. GOMIS LLAMBIAS (1922), «El seient del diable», a *Rondalles*, la grafia del qual respectem. També apareix a D. GRAU (1987), «Girona pas a pas».

—Ja que no acceptes els meus oferiments, t'invito a jugar una partida que decidirà qui dels dos ha de fugir a corre cuita d'aquests llocs. El qui la guanyi podrà quedar-se tranquilament... Acceptes?

S. Martí medità un xic i a la fi digué:

—Aceptat. Veiam en que consistirà l'aposta.

—Sencillament. Ens trobem a la vora de la Riera d'Osor. El que salti més enllà a l'altra banda, guanyarà l'aposta. Pots comensar tu si vols.

S. Martí, implorant l'auxili celestial, pegà embranzida i saltà. Anà a acaure cinc metres més enllà de la vora del rierol. I en el lloc en que posà peu, damunt la roca hi quedà grabada profundament la seva petja.

El diable esclatà en ferma rialla. Ell arribaria molt més lluny. S. Martí entretant resava. Sense donar-se impuls saltà'l diable. Però cosa estranya, al ésser entre cel i terra damunt mateix de les aigües, una punxada terrible de mal de ventre cargolà'l seu cos que perdé l'impuls caient al mig del rierol sobre una pedra que sobrexia de les aigües i en la qual hi quedà marcat el *seient* de l'avergonyit jugador.

Sense despedir-se sisquera de S. Martí, desaparegué com per encant el senyoret hisendat. El Sant entre tant donava mercès a Déu per la seva protecció. Encara existeixen entre La Sellera i Osor en la riera la **petja de S. Martí** i el **seient del diable**.

4. EL NOM DE SANT MIQUEL DE LES FORMIGUES⁷³⁶

Sembla que, antigament, les formigues eren les absolutes mestresses de l'ermita de Sant Miquel, en la qual hi tenien nius subterranis i allà els seus magatzems i rebost. Entraven i sortien quan els donava el gust i la gana i en llurs passeigs constants per l'ermita, alguna vegada els va succeir d'enfilar-se irreverentment a l'altar i des d'allà a la cama nua de l'àngel sant que en actitud pacífica tenia en repòs la seva serpentina espasa, amb la punta baixa i fixada a terra.

Va succeir un dia que una formiga, la més agosarada, va pessigar la cama del sant, de la qual, com si fos d'humana carn, en va brollar una gota de sang i, aleshores, el sant, cobrant vida i brandejant per l'aire la seva lluent espasa, va obrir els llavis i amb veu asseverativa va condemnar les formigues, per aquell desacatament, a morir, totes aquelles que fossin a l'ermita i totes aquelles que hi entressin pels segles dels segles.

Des d'aquell dia, va quedar la gota de sang a la cama del sant i aquest, amb el braç estirat i l'espasa alçada en actitud amenaçadora, mentre apareixien mortes

736. Extret de V. BALAGUER (1893), *Al pie de la encina*, amb traducció de l'autor. També apareix a A. CARDÓS (1952), *Guillerías*. És particular d'aquesta zona que a la tardor s'hi puguin veure moltes formigues alades mortes, i per això es degué originar el relat.

instantàniament totes les formigues que gosessin entrar al santuari. Així fou com l'ermita va prendre el nom de **Sant Miquel, el de les Formigues**, que no va perdre mai més.

5. EL NOM DEL PLA O CAMP DE LLANCERS⁷³⁷

Situat en els límits municipals entre Osor i Anglès, al sud de Santa Bàrbara, localitzem el camp o pla de Llancers, que, segons l'imaginari popular, conté connotacions bèl·liques que parteixen d'un primitiu nom relacionat amb l'arma, la llança i el soldat que l'usa, **el llancer**. Aleshores, s'ha creat una tradició que en justifica el nom a partir del fet de situar-hi una contesa entre carlins i miquelets en què les espases, les llances i els llancers varen desenvolupar un paper destacat, raó per la qual es va anomenar el *pla o camp de Llancers*.⁷³⁸

Evidentment, aquí la imaginació prové del fet de relacionar el topònim amb un terme conegut i no pas amb el verb arcaic *llançar* en el sentit de 'deixar baixar el bestiar muntanya avall, cap a les pastures, al matí, o cap al corral al vespre'.⁷³⁹

737. El relat que explicaria el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc l'hem recollit per informació oral.

738. La idea sembla que va quallar perquè, segons ens ha comentat un informant, hi havia qui afirmava que en aquest indret havia trobat antigues llances.

739. De fet, a la zona hem documentat un antic *mas Llancers*, on, possiblement, tenien bestiar que deixaven anar a pasturar al llancer. A més, el topònim el documentem, com a mínim, des de principis del segle XVIII, abans de les guerres carlines.

ANNEX III

Llinatges osorencs en el decurs del temps

Anotem aquí els llinatges osorencs que hem trobat al llarg dels segles en els documents consultats. Són per ordre alfabètic i acompanyats dels segles en què eren presents. Quan al costat hi ha només un segle vol dir que només l'hem localitzat en aquell moment. La negreta indica que encara perviu, segons el Pad. 2002.⁷⁴⁰

Abellà s. XVIII-XX	Alzuria s. XX-XXI
Abenza s. XX	Amador s. XX
Abolí s. XX	Amagat s. XX
Acebo s. XX	Amats s. XIX
Adrobau s. XVIII-XIX	Amer s. XX
Aguilar s. XVII	Ametller s. XIX
Agustí s. XVIII-XXI	Amiel s. XX
Alabau s. XVIII	Ana s. XX
Alberch s. XX	Andrés s. XX
Albereda s. XVII-XX	Andreu s. XVII-XXI
Albó s. XIV-XX	Àngel s. XX
Alcántara s. XX	Angelats s. XIII-XVII
Alcázar s. XX	Anglada s. XVIII-XXI
Alegrí s. XX	Anglès s. XX
Aleuberro s. XX	Añaños s. XX
Alguazil s. XX	Aparicio s. XX
Alibés s. XX	Aranda s. XX
Alonso s. XX-XXI	Arau s. XVII-XIX
Alou s. XVIII-XX	Arbocet s. XVIII-XIX
Altarriba s. XIX	Arbonés s. XX-XXI
Alzina s. XVIII	Arbós s. XVIII-XIX

740. Per veure l'estudi d'aquests llinatges, podeu consultar el treball de capacitació investigadora de BRUGUERA (2002a), *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenomes, llinatges i malnoms*.

- Arcarons s. XIX-XX
 Ardua s. XX
Arias s. XIX-XXI
 Arimany s. XVIII-XX
 Armans s. XVIII
 Armengol s. XIV-XX
 Arnau s. XV-XIX
 Aro s. XX
Arranz s. XX-XXI
Arrauz s. XX-XXI
 Arroyo s. XX
Artigues s. XVII-XXI
 Asquer s. XVIII
Astort s. XX-XXI
 Aubach s. XVIII
 Aubiol s. XVII-XVIII
 Auladell s. XVI
 Auledes s. XVIII-XIX
 Aulet s. XIV-XIX
 Aulina s. XIII-XVII
 Ausellac s. XVII
Avalós s. XX-XXI
 Avellaneda s. XX
Ayats s. XVII-XXI
Ayuso s. XX-XXI
Baborés s. XIX-XXI
Bac(s) s. XVII-XXI
 Baceda s. XIII-XIX
Badenas s. XX-XXI
 Badia s. XIV-XX
 Baena s. XX
 Baget s. XV
 Bagis s. XVIII-XIX
 Bagot s. XVII
 Bagur s. XX
Baixàs s. XVIII-XXI
Baixes s. XVII-XXI
 Baladors s. XIII
 Balaguer s. XV
 Balanyà s. XVII-XVIII
 Balart s. XVIII
 Ballester s. XX
 Balmes s. XVII-XX
 Banchs s. XV-XX
Bandera, de la s. XX-XXI
 Banús s. XIX
Baqué s. XX-XXI
 Barbé s. XX
 Barceló s. XIII-XVIII
 Barcons s. XIX-XX
 Barmenyè s. XVIII
 Barnils s. XX
 Baronet s. XX
 Barraca s. XVIII
 Barrionuevo s. XX
 Bartés s. XVII
 Bartolomé s. XX
Bartrina s. IX-XXI
Basart s. XVIII-XXI
 Bascla s. XX
 Basela s. XIX-XX
 Basses s. XVIII-XX
 Basset s. XVIII-XX
 Bassols s. XVIII-XX
 Baster s. XX
Batet s. XX-XXI
Batlle s. XVIII-XXI
 Batllich s. XVIII
 Bau s. XVII-XVIII
Baucells s. XVII-XXI
Bayer(s) s. XIV-XXI
 Benet s. XVII-XX
 Benito s. XX
 Berga s. XX
 Bernach s. XVIII-XIX
 Bernada s. XVIII-XX
 Bernadí s. XVIII
 Bernal s. XX
 Bernans s. XVIII
 Bernatallada s. XX
 Bertran s. XVIII-XIX
Bertrana s. XX-XXI
 Bets s. XVIII
 Beulas s. XIX
Bigas s. XIX-XXI
 Bim s. XVII
 Biscayó s. XV
 Blanc s. XVIII-XX
 Blanco s. XX
 Blanquí s. XVIII-XIX
 Blasco s. XX
Boada(s) s. XVIII-XXI

- Bocha s. XVI
 Boday s. XVIII-XIX
 Bofia s. XIX
 Bofill s. XIX
 Bohigues s. XIX
Boix s. XVII-XXI
 Boixeda s. XIII-XX
 Boixó s. XVIII
 Bonada s. XVIII
 Bonadona s. XX
 Bonaventura s. XVIII-XX
 Bonavida s. XVIII-XIX
Bondia s. XX-XXI
 Bonet s. XVII-XIX
 Bonmatí s. XVIII-XX
 Bonza s. XX
 Bordolà s. XVIII
Borrell s. XIV-XXI
 Bosacoma s. XX
 Bosacon s. XX
Bosc s. XIV-XXI
 Boscà s. XIV-XX
 Bota s. XX
Botella s. XX-XXI
 Boter s. XIII
 Bou s. XV-XX
 Bover s. XVII-XX
 Brachs s. XVIII-XIX
 Brases s. XVIII
 Bravo s. XX
 Bremon s. XX
 Bret s. XX
 Brugada s. XVII-XIX
 Brugaroles s. XVI-XVII
Bruguer s. XV-XXI
Bruguera s. XIII-XXI
 Brun s. XVIII-XIX
 Brunet s. XVII
Buch s. XIX-XXI
 Buendía s. XX
 Bufonet s. XV
 Buil s. XX
 Buiró s. XVIII
 Buixalleu s. XVIII
Busquets s. XIII-XXI
 Bustillo s. XX
- Cabal** s. XX-XXI
 Caballeria s. XX
Caballero s. XX-XXI
 Cabanes s. XVII-XVIII
 Cabravia s. XVIII-XIX
 Cabrera s. XX
 Cabruja s. XIX
 Cadarset s. XIX
 Cadena s. XIX-XX
 Cafals s. XVIII
 Cal s. XIX-XX
Caldera s. XX-XXI
 Calters s. XIV-XV
 Calm s. XV-XX
 Calvo s. XX
 Camell s. XIX-XX
 Caminades s. XVIII
 Cammarachs s. XVIII
 Camós s. XVIII-XX
 Campamà s. XX
 Campàs s. XVII-XIX
 Campdelacreu s. XVIII
 Campderich s. XIX
 Campellos s. XX
Campillo(s) s. XX-XXI
 Camplà s. XV-XIX
 Campllonch s. XIX-XX
 Campmajor s. XVIII-XIX
Campos s. XX-XXI
 Campoy s. XX
 Camprodon s. XVII-XIX
 Camprubí s. XIX-XX
Camps s. XIV-XXI
Canaleta s. XVIII-XXI
Canals s. XX-XXI
Cantal s. XIX-XXI
 Canudas s. XX
 Caparroz s. XX
Capdevila s. XVIII-XXI
 Capistrano s. XX
 Carbó s. XIX
 Carbonell s. XIV-XX
 Carbonés s. XVIII-XIX
Carceller s. XIX-XXI
Cardenosa s. XX-XXI
 Cardona s. XX

- Carles s. XVII-XIX
 Carmona s. XX
Carrasco s. XX-XXI
Carré s. XIX-XXI
Carrera(s) s. XV-XXI
 Carrión s. XX
 Carús s. XX
 Casaboscà s. XVIII-XIX
Casacoberta s. XVII-XXI
Casadesús s. XVIII-XXI
 Casadevall s. XIX-XX
 Casajoana s. XX
Casal(s) s. XIII-XXI
 Casamitjana s. XVI-XX
 Casanova(s) s. XVIII-XIX
Casassas s. XVIII-XXI
 Casellas s. XIX-XX
Cases s. XIII-XXI
 Caseta s. XVIII
 Casica s. XIX
Castany(s) s. XVIII-XXI
 Castanyet s. XIV
Castell(s) s. XVIII-XXI
 Castellà s. XIX
 Castellet s. XIV-XX
Castillo s. XX-XXI
 Castro s. XX
Castronuevo s. XX-XXI
 Cat s. XX
Catalana s. XX-XXI
 Caulí s. XVIII-XX
 Caum s. XX
 Caupena s. XVII-XIX
 Cavaller s. XVIII-XIX
 Ceballos s. XX
 Cellabona s. XVI-XIX
 Celró s. XIV
Cendrós s. XX-XXI
Cercenedes s. XIII-XXI
Cereza s. XX-XXI
 Cerreda s. XIV
Cerver s. XIII-XXI
 Chimeno s. XX
 Chinchilla s. XX
Cid s. XX-XXI
 Ciurana s. XX
 Ciuró s. XIX
Clapera s. XVII-XXI
 Clascar s. XIV-XX
 Clavero s. XX
 Clerch s. XX
Clerigue s. XX-XXI
Climent s. XX-XXI
 Clopés s. XVIII-XX
 Clos s. XVII-XX
Closa s. XIII-XXI
 Clota s. XIX
 Clua s. XIX-XX
 Clusells s. XVII-XX
 Coberta s. XVII-XX
Codina s. XIII-XXI
 Codina i Salomó s. XVIII
Coll s. XIV-XXI
Collell s. XIV-XXI
 Collellmir s. XX
 Colobran s. XIV-XX
Colom s. XVIII-XXI
 Colomer s. XIX-XX
 Cols s. XIX
Coma(s) s. XIII-XXI
 Comadevall s. XX
 Comajoan s. XVIII-XX
 Comapedrosa s. XVII-XX
 Cominal s. XV-XX
 Company s. XVIII-XX
 Contiller s. XIX
 Contreras s. XX
 Coral s. XIV-XX
 Corbalán s. XX
Corbera s. XI-XXI
 Corcó s. XX
 Cornallet s. XIX
Cornellà s. XVIII-XXI
 Cornells s. XVII
Cornet s. XIX-XXI
Coromines s. XVIII-XXI
 Coronado s. XX
 Corral s. XX
 Corriol s. XVII-XIX
 Cors s. XVII-XIX
 Cortés s. XX
 Cortina s. XIX

- Cosma s. xx
Costa s. xv-xxi
 Crespi s. xix
Creuet s. xviii-xxi
 Creus s. xix-xx
 Crofogereda s. xiv
 Cros s. xix-xx
 Crosa s. xv-xx
 Croset s. xvi-xviii
Crous s. xviii-xxi
 Cruells s. xviii
 Crusells s. xx
 Cubillas s. xx
 Curiel s. xx
Cuvalier s. xx-xxi
 Dalmai s. xv
 Dalmau s. xiv-xx
Danés s. xix-xxi
 Darder s. xiv
 Darnés s. xx
 Daseura s. xix
 Dauder s. xix
 Daunis s. xx
 Delgado s. xx
 Dellundé s. xix
 Desrochs s. xiv
 Destral s. xvi-xx
 Deu s. xix-xx
 Deulofeu s. xix
 Deura s. xviii
 Devesa s. xix
 Dial s. xix-xx
Díaz s. xx-xxi
Dois s. xiv-xxi
 Dolç s. xv
 Domènech(s) s. xiv-xx
 Domeny s. xx
Donadeu s. xvii-xxi
 Donat s. xx
 Dorca s. xix-xx
 Dordal s. xviii
Douibi s. xx-xxi
 Duch s. xviii
 Dull s. xx
Duran s. xvii-xxi
 Duray s. xviii
- Echena s. xix
 Echevarría s. xx
 Egea s. xx
 Encina s. xx
 Endalt s. xviii
Engracia s. xx-xxi
 Esbert s. xv
 Escallers s. xiv
 Escolà s. xix
 Escribano s. xx
 Eslava s. xx
 Espadaler s. xx
Esparraguera s. xx-xxi
Espí s. xx-xxi
 Espinàs s. xvii-xviii
 Espinet s. xx
 Espluga s. xix
 Espona s. xix-xx
Espuche s. xx-xxi
 Esquent s. xviii
 Esquerrà s. xviii
 Esqueu s. xviii-xix
Estany s. xx-xxi
 Estanyol s. xx
 Estela s. xix
Esteve s. xix-xxi
 Estrada s. xviii
 Estragués s. xviii
Expòsit(o) s. xix-xxi
 Fabra s. xx
Fàbrega(s) s. xviii-xxi
 Fabregat s. xviii
 Fabri s. xvi
 Fageda s. xiv-xix
 Faig s. xviii
 Faja s. xviii
 Falcó s. xx
 Fa(o)lgueres s. xiii-xx
 Farigola s. xviii-xx
 Farnés s. xviii-xx
Farriol s. xx-xxi
 Farsanela s. xv
Fauchs s. xviii-xxi
 Fayé s. xvii
Febrer s. xx-xxi
 Feixes s. xv-xx

- Felip s. XIX
 Feliu s. XVII-XIX
Fernández s. XX-XXI
 Ferran s. XIII-XV
 Ferrándiz s. XX
 Ferrando s. XX
 Ferrarons s. XIX-XX
Ferreira s. XX-XXI
Ferrer s. XIV-XXI
 Ferrera s. XX
 Ferruch s. XIV
 Fidalgo s. XX
 Figuereda s. XX
 Figueres s. XV-XX
 Figuerola s. XX
 Filló s. XVIII
 Flaquers s. XX
 Flens s. XVIII
Florentina s. XX-XXI
 Flores s. XX
 Fo(l)chs s. XVIII-XX
 Folgarolas s. XX
 Folgosa s. XIX
 Fondiqué s. XIX
 Fonollet s. XIV-XIX
Font s. XVI-XXI
 Fontaner s. XVIII-XX
 Fontbona s. XVIII
 Fontdeborrell s. XIV-XIX
 Formigó s. XVII
 Forn s. XV-XVI
 Fornés s. XVIII-XIX
Fort s. XX-XXI
 Fortet s. XVIII-XX
Fortià s. XX-XXI
 Fortuny s. XX
 Fradera s. XVIII-XX
 Fraga s. XX
 Franc s. XIX-XX
 Francàs s. XVIII
 Francis s. XX
 Franco s. XX
 Franquesa s. XX
 Freixa(s) s. XX
 Frenetty s. XIX
 Fuentes s. XX
 Fuster s. XVI-XX
 Galera s. XX
 Gallardo s. XX
 Gallego s. XX
 Gallifa s. XIV
 Galliners s. XV
 Galobardes s. XX
 Galseran s. XX
 Galtajaro s. XVII
 Gálvez s. XX
Gamell s. XIX-XXI
Garanger s. XX-XXI
 Garangou s. XIX
Garbayo s. XX-XXI
 Garbí s. XVII
 Garceso s. XX
 Garcia s. XVII-XX
 Garganta s. XVIII-XX
Garolera s. XVIII-XXI
Garriga s. XVI-XXI
 Garroset s. XVIII-XX
 Garzón s. XX
 Gascó s. XVIII
 Gassó s. XX
Gasull s. XX-XXI
 Gausach s. XIII-XIX
 Gayart s. XVI-XX
 Gaytó s. XVII
 Gelabert s. XVI-XX
 Gelada s. XVIII-XX
 Gelats s. XV
 Geliu s. XVIII
 Gelpí s. XX
 Gentile s. XX
Gestí s. XX-XXI
Gibert s. XX-XXI
 Gifra s. XVIII-XX
Gil s. XVIII-XXI
 Gilibover s. XIX
G(J)iménez s. XX-XXI
Gimpera s. XX-XXI
Ginesta s. XIX-XXI
 Giralt s. XX
Giró s. XX-XXI
 Gironella s. XIV-XVIII
 Gironès s. XIX-XX

- Gispert** s. XIX-XXI
 Glaudís s. XVIII
 Gobroño s. XX
 Godayol s. XVIII-XIX
 Godoy s. XVIII
Gol s. XIX-XXI
 Gomà s. XVIII
 Gombau s. XV
 Gómez s. XV
 Gomfau s. XIII-XIV
 Gomis s. XIII-XIX
 Gondahí s. XVIII-XIX
González s. XX-XXI
 Gorgals s. XX
 Gornés s. XVIII
 Gou s. XVIII-XX
 Goyal s. XX
Grabalosa s. XII-XXI
 Gracia s. XIX
 Granadas s. XVII
 Graner s. XVIII
 Grau s. XIV-XIX
 Grèvol s. XIX
Gros s. XVIII-XXI
 Guabau s. XVIII-XIX
 Guàrdia s. XVII-XVIII
 Guardiola s. XIX
 Guasch s. XV
 Gubern s. XVII
Güell s. XVIII-XXI
 Guerrero s. XX
 Guillamon s. XX
 Guillem s. XIV
 Guillés s. XX
 Guiset s. XX
 Guitart s. XIX-XX
Guiteras s. XX-XXI
 Guitó s. XX
 Guix s. XIX-XX
 Guixà s. XX
 Gurb s. XV-XIX
 Gurt s. XVIII-XIX
 Gutarra s. XVIII
 Gutiérrez s. XX
Heredia s. XX-XXI
 Hereu s. XVIII
- Hernández** s. XX-XXI
Herrera s. XX-XXI
 Herrero s. XX
 Hierga s. XIX
 Hinojo s. XX
Horra s. XVIII-XXI
 Horta s. XVI-XX
Hortal s. XIX-XXI
 Hortanova s. XIX
Hosa s. XIX-XXI
Hosta s. XVIII-XXI
 Huix s. XVII-XX
 Hulió s. XIX-XX
Iglésias s. XIII-XXI
 Illa s. XIII-XIX
 Infante s. XX
 Inglés s. XX
 Insa s. XX
 Irache s. XIX
 Isaac s. XIX-XX
 Isart s. XX
 Isern s. XVII-XX
 Isubernón s. XX
 Izquierdo s. XX
 Jich s. XIX
 Joanhuix s. XVIII-XX
 Jodar s. XX
 Jofre s. XX
 Joher s. XX
 Jorba s. XVIII
 Jordi s. XVIII-XX
 Jou s. XIX
 Jovany s. XVIII
 Jover s. XVIII-XX
Juan s. XVIII-XXI
 Jubero s. XX
Julia s. XVIII-XXI
 Juncà s. XVIII-XX
Junquera s. XVIII-XXI
 Juventeny s. XIX-XX
 Juyà s. XIX-XX
Kiss s. XX-XXI
 Laguarda s. XX
 Lamarca s. XX
 Lascombas s. XVIII-XIX
Lastra s. XX-XXI

- León** s. XX-XXI
Lezcano s. XX-XXI
 Licerazo s. XX
Ligero s. XX-XXI
 Lladó s. XIX-XX
 Llanas s. XX
 Llandrich s. XIX
 Llanser s. XIV
 Llarch s. XVIII
 Llauser s. XIV
 Llavari s. XX
 Leonart s. XX
 Llinàs s. XX
 Llirinas s. XVII
 Llistosella s. XIX
 Llitrus s. XX
 Llobera s. XVIII-XX
 Llobet s. XVIII-XIX
 Llomar s. XVIII-XIX
Llonch s. XX-XXI
 Llongarriu s. XX
 Llopart s. XVIII-XX
 Llopis s. XVIII
Llorà s. XVIII-XXI
 Llorens s. XVIII
 Luansí s. XX
Llunell s. XVIII-XXI
 Loditxo s. XVII
López s. XX-XXI
 Lorca s. XX
 Lorente s. XX
 Lourenço s. XX
Luque s. XX-XXI
 Macià s. XX
 Mador s. XX
 Madriguera s. XVII
 Maga s. XV-XVI
 Maig s. XV-XVIII
 Majoral s. XIX
 Malbosch s. XIX
 Mall(y)ol s. XVII-XX
 Mall(y)oles s. XVIII-XX
 Malràs s. XVII
 Mancineiras s. XX
 Manga s. XX
Mansilla s. XX-XXI
 Manuel s. XVIII-XX
 Manyà s. XVI-XIX
 Maquiciosa s. XX
 Maranyas s. XVII
March s. XVIII-XXI
 Marcó s. XX
 Marcos s. XX
 Marès s. XIX-XX
 Maresma s. XIX
Margalef s. XX-XXI
 Margaril s. XX
 Margarit(s) s. XV-XX
 Margenedas s. XVIII-XX
 Margentí s. XIX
 Marguí s. XIX-XX
 Marian s. XVIII
 Marimon s. XVIII
 Marín s. XX
 Mariné s. XX
 Marlet s. XIX
 Maroy s. XV-XVIII
 Marquès s. XVI-XX
Márquez s. XX-XXI
 Marré s. XVIII
Martí s. XVII-XXI
 Marticrosa s. XVIII-XX
 Martigosa s. XX
Martín s. XX-XXI
 Martinell s. XX
Martínez s. XX-XXI
 Martinosa s. XIX-XX
 Martorell s. XVIII
Martos s. XX-XXI
Mas s. XVII-XXI
Masachs s. XVIII-XXI
 Masbernà s. XVII-XVIII
 Masclavera s. XVIII
 Mascort s. XIX
 Masdeu s. XVIII
 Masferrer s. XV-XX
Masgrau s. XVI-XXI
 Masmiquel s. XVIII-XX
 Masnou s. XVII-XX
Masó s. XVIII-XXI
 Masoliver s. XIX-XX
 Masramon s. XIX-XX

- Masromeu s. XVIII
Massa s. XX-XXI
 Massaguer s. XVIII-XX
 Massana s. XX
 Massaneda s. XIX-XX
 Massans s. XX
 Masegur s. XVIII
 Masvivas s. XIX
Mata(s) s. XIII-XXI
 Matabosch s. XIX
Matamala s. XVII-XXI
 Matamalella s. XVIII-XIX
 Mateu s. XVII-XIX
 Matlló s. XVIII-XIX
 Mató s. XX
 Maurell s. XIX
 Mauri s. XIX
Maya s. XX-XXI
 Maydó s. XVIII-XIX
 Mayfré s. XIII-XIV
 Maynegra s. XVIII-XIX
 Medina s. XX
 Medir s. XX
Medrano s. XX-XXI
Melian s. XVIII-XXI
 Menso s. XVII
 Mercader s. XX
 Mercer s. XIV
 Merino s. XX
Mesa s. XX-XXI
 Mesiz s. XX
 Micalet s. XIX
 Mieres s. XV
 Miguel s. XX
 Milans s. XIX
 Millan s. XIX-XX
Millet s. XX-XXI
Minaya s. XX-XXI
 Mingot s. XVII
Minobes s. XX-XXI
 Mir s. XIV-XVIII
Miralpeix s. XV-XXI
 Miralta s. XX
 Miret s. XX
 Mitjavila s. XIX
 Mojica s. XX
 Molas s. XX
 Molgosa s. XVIII
 Molina s. XIX-XX
 Molinero s. XX
 Molist s. XIX-XX
 Mollano s. XX
 Mollfulleda s. XX
 Monar s. XVIII
 Mondéjar s. XX
 Moner s. XV-XX
 Monplet s. XVIII
 Monràs s. XIX
 Monseny s. XVII-XVIII
 Mo(u)nt s. XIV-XX
 Montalbán s. XX
 Montals s. XVII-XX
 Montaner s. XIX-XX
 Montanyà s. XVII-XVIII
Montanyés s. XX-XXI
Montero s. XX-XXI
Monteys s. XVIII-XXI
 Montfort s. XX
 Montolín s. XX
 Montoto s. XX
 Montsegur s. XVII
 Montserrat s. XX
 Mor s. XX
 Mora s. XIX-XX
Moragues s. XVII-XXI
 Morales s. XX
 Morató s. XIX
 Morell s. XIII-XX
 Morella s. XVII-XX
 Moreno s. XVIII-XX
 Morer s. XVIII-XIX
 Morera s. XX
 Moret s. XVIII
 Morevia s. XX
 Mori s. XVIII
Moriscot s. XIX-XXI
 Mosull s. XX
 Muiset s. XVIII-XIX
 Muixach s. XIX-XX
 Mundet s. XIX
 Mundich s. XVIII
 Muns s. XX

- Munt Mitjà s. XIV
 Muntada s. XIV-XX
 Munuera s. XX
Muñoz s. XX-XXI
 Mural s. XIV
Murciano s. XX-XXI
 Murfuyeda s. XIX
 Murillo s. XX
 Muros s. XX
 Murta s. XVII-XIX
 Musany s. XX
 Musellas s. XX
 Mut s. XX
 Nadal s. XV-XX
Narro s. XX-XXI
Navarro s. XX-XXI
 Navés s. XX
 Navoa s. XX
 Negre s. XIX
 Nicolau s. XVIII-XX
 Niell s. XVIII
 Noell s. XX
 Noguer s. XIV-XX
 Noguera s. XVIII-XX
 Noguereda s. XIII-XIV
 Noguerola s. XVIII
 Novellas s. XVIII-XIX
 Novich s. XIX-XX
 Nules s. XX
 Núñez s. XX
Obiols s. XVII-XXI
 Obrador s. XIX
Ojeda s. XX-XXI
 Olea s. XX
 Oliva s. XIX-XX
 Olivella s. XIV
Oliveres s. XVIII-XXI
Oller s. XIV-XXI
 Olmeda s. XV
 Omar s. XVI-XIX
 Ombreses s. XIII-XIX
 Oms s. XVIII-XX
 Oriol s. XVIII-XIX
 Ortín s. XX
Ortiz s. XX-XXI
 Ortuño s. XX
- Otero s. XX
 Paba s. XIII-XIV
 Paderneras s. XVII-XVIII
Pagès s. XIII-XXI
 Palahí s. XVIII-XX
Palau s. XIV-XXI
 Pallarès s. XIX
 Pallarols s. XVIII-XX
 Pallisa s. XX
 Palmerola s. XVII-XIX
Palomeras s. XX-XXI
Palou s. XX-XXI
 Pàmies s. XX
 Pandis s. XVII-XVIII
Panella s. XIII-XXI
 Panisses s. XVIII
Panosa s. XVIII-XXI
 Papell s. XIX
 Paradell s. XIX
 Parallada s. XX
 Pararols s. XX
 Parcera s. XVIII
 Parcet s. XIX-XX
 Paredes s. XX
Parera s. XIX-XXI
 Parés s. XVIII-XIX
 Parral s. XIX
Parramon s. XIX-XXI
 Part s. XIV-XV
 Parte s. XX
 Pasqual s. XVIII-XX
 Pasqüet s. XIX
Pastells s. XIX-XXI
Pastor s. XX-XXI
 Patiteu s. XIX
 Patllari s. XIX
Pau s. XX-XXI
 Paulís s. XIX-XX
 Paya s. XIX
 Pedrajas s. XX
 Pedrero s. XX
Pedro s. XX-XXI
 Pedrosa s. XVII-XX
 Peix s. XVII
 Pelay s. XVIII
Peña, de la s. XX-XXI

- Peracaula** s. XIX-XXI
 Peradalt s. XVIII
 Perarnau s. XVIII
 Perer s. XIII-XIX
 Peres s. XVIII-XIX
Pérez s. XX-XXI
Perich s. XX-XXI
 Permanyer s. XVIII-XX
 Perot s. XIX
 Perpiñà s. XX
 Petit s. XVII-XIX
 Pi s. XIII-XVIII
 Pianya s. XVII
 Piconera s. XIV-XIX
Pidemunt s. XV-XXI
Pidevall s. XIV-XXI
Pielias s. XIX-XXI
 Piella s. XIV
 Piferrer s. XVII-XX
 Pigem s. XVIII
 Pijoan s. XX
 Pinós s. XIX
 Pinsach s. XX
 Pinyana s. XIII-XVIII
 Piñeiro s. XX
 Piquer s. XIX-XX
 Piriz s. XX
 Pixarellas s. XV
 Pixola s. XIX
Pla s. XV-XXI
 Plademunt s. XIX
 Pladevall s. XX
Plana s. XIII-XXI
Planchart s. XVIII-XXI
 Plandoleix s. XVIII
Planell, de s. XIX-XXI
 Planella s. XVIII-XX
 Planicas s. XVIII-XX
Planiol s. XVIII-XXI
 Planiona s. XVIII
 Poaté s. XVIII
Pol s. XVII-XXI
 Poliol s. XVIII
Pons s. XVIII-XXI
Pont s. XVIII-XXI
 Pontey s. XIV-XIX
 Pontí s. XVIII
 Porsals s. XIX-XX
 Port s. XIX-XX
Porta s. XIX-XXI
 Portallo s. XVIII
Pous s. XIX-XXI
 Pradell s. XVII-XIX
 Prades s. XX
Prat s. XV-XXI
 Presas s. XX
Pretel s. XX-XXI
 Prior s. XX
 Provincials s. XIV
 Pruna s. XIX-XX
 Prunenca s. XVIII
 Prunera s. XX
 Puerta s. XX
Puig s. XIII-XXI
 Puig Robertenchs s. XIV-XV
 Puigborrell s. XIV-XV
 Puigdelloses s. XX
 Puigdemunt s. XVIII-XX
Puigderajol(s) s. XVII-XXI
 Pujabet s. XVIII
 Pujals s. XVIII
 Pujol s. XIII-XX
Pujolar s. XX-XXI
Pujolràs s. XX-XXI
 Punsí s. XX
 Puntillé s. XIX
 Puyané s. XVI
 Quadras s. XIX-XX
 Quatrecases s. XVII-XIX
Quer s. XIII-XXI
 Quesada s. XX
 Quintana s. XVI-XX
 Quiñón s. XX
Rabaneda s. XX-XXI
Rabassa s. XIX-XXI
 Rabasseda s. XIX
 Rabastera s. XVIII
 Rabionet s. XVIII-XX
 Rafanell s. XVIII
 Rafec s. XIV-XVIII
 Rajol s. XIV-XIX
 Ramió s. XV

- Ramírez** s. XX-XXI
 Ramis s. XVII
 Ramon s. XX
Ramos s. XX-XXI
 Rams s. XX
 Rancada s. XIV-XV
 Ranchal s. XX
Raset s. XX-XXI
 Ratera s. XX
 Reales s. XX
Rebull s. XX-XXI
Recasens s. XVIII-XXI
 Recs s. XIII-XV
 Redorta s. XX
 Reffus s. XVIII
 Regereda s. XIV
 Regolta s. XVIII-XX
 Reguer s. XX
Reig s. XVII-XXI
 Reinado s. XX
 Reiné s. XX
 Reixach s. XVII-XVIII
 Renart s. XIX
 Requena s. XX
 Resta s. XX
Restudis s. XIX-XXI
 Revell s. XVII
Reverter s. XVII-XXI
 Riba(s) s. XIII-XX
 Ribademunt s. XIV-XVIII
 Ribadevall s. XIV-XVIII
 Riber s. XVIII-XX
 Ric s. XIX
 Richard s. XX
 Rico s. XX
 Ridaura s. XIX
 Ridecós s. XVII
 Ridemar s. XIV
 Ridors s. XX
Riera s. XIII-XXI
 Rigall s. XX
 Rigalt s. XVII-XVIII
 Rigau s. XVIII-XX
Ripoll s. XIV-XXI
 Riuró s. XX
 Rius s. XVII-XIX
- Rivera** s. XX-XXI
 Robirola s. XX
 Roca s. XIII-XX
Rocasalva s. XVII-XXI
 Roder s. XVIII
Rodrigo s. XX-XXI
Rodríguez s. XVIII-XXI
 Rof s. XX
 Roger s. XX
 Roig s. XVIII
 Rojo s. XX
 Romà s. XX
 Romagueres s. XIII-XX
 Romero s. XX
 Roquer s. XVII-XX
 Roquet s. XVIII-XX
 Roqueta s. XVIII
 Ros s. XX
 Roscall s. XIV
 Roser s. XX
 Rosós s. XV
 Rosquella s. XIII-XX
Rossell s. XVII-XXI
 Rosset s. XIX
 Rotllant s. XX
Roure s. XV-XXI
 Rovir s. XIV-XV
Rovira s. XV-XXI
Rubio s. XX-XXI
 Rubió s. XX
 Rugaltes s. XVIII
 Ruiz s. XX
 Rurich s. XX
 Sabarí s. XV
Sabater s. XIV-XXI
 Sabrià s. XX
 Sáez s. XIX-XX
Sala s. XIV-XXI
 Salart s. XX
 Salavedra s. XX
 Salavert s. XIII-XVIII
Saldaña s. XX-XXI
 Salemanya s. XVIII
 Sales s. XVII-XIX
 Saleta s. XVII-XIX
 Salgits s. XIV

- Saliga s. XIII-XVI
 Salitja s. XVI-XVIII
 Sallent s. XVIII
 Sallés s. XVIII
 Salló s. XVII
 Salou s. XVIII-XX
 Salvà s. XVIII-XX
Salvador s. XIX-XXI
 Salvans s. XIX
 Salvi s. XX
 Samper s. XX
San León s. XX-XXI
Sanahuja s. XX-XXI
Sánchez s. XX-XXI
Sancho s. XX-XXI
 Sangles s. XVI-XIX
 Sanguesa s. XX
 Sans s. XX
 Santaló s. XIX
 Santamaria s. XIX-XX
 Santaner s. XVIII-XX
 Santigosa s. XX
 Santos s. XX
 Sarareny s. XV
 Sarriera s. XVI-XVII
 Sastre s. XVII-XX
 Sastre Julià s. XVIII
 Sauleda s. XV-XVIII
 Saurí s. XVIII-XX
 Saus s. XVIII
 Sebarroja s. XIX
Seijas s. XX-XXI
 Selles s. XX
Sénder s. XX-XXI
 Sererols s. XV-XVI
 Sergio s. XX
 Serinyà s. XX
Serra s. XIII-XXI
 Serra Adrovera s. XIV
 Serra de Toronell s. XIV-XX
 Serrabrunquera s. XVI-XVIII
 Serrador s. XVII
 Serrahima s. XX
Serrallonga s. XVII-XXI
 Serramitjana s. XIV
Serrano s. XX-XXI
- Serras s. XIX
 Serrat s. XVIII-XX
 Serreda s. XIV
 Sidera s. XIX-XX
 Sierta s. XIX-XX
 Siges s. XVIII
Silva s. XX-XXI
 Simon s. XIV-XIX
 Simonet s. XV
Singh s. XX-XXI
 Sinto s. XVIII
 Sitjar s. XVII-XX
 Sobirà s. XIII-XIX
 Sobirana s. XVIII-XX
Sobrin s. XX-XXI
Solà s. XV-XXI
 Solano s. XX
 Solans s. XIX-XX
 Soldevila s. XVIII-XIX
Soler s. XIII-XXI
 Solsona s. XIX
 Solterra s. XIV
 Soms s. XV
 Soris s. XVIII
 Sotera s. XX
Sousa s. XX-XXI
 Subirós s. XIX-XX
 Suita s. XX
 Suiz s. XX
 Sulcia s. XIII-XV
 Sunyer s. XIV-XIX
 Suquet s. XVII-XVIII
 Sureda s. XVIII-XX
 Surinyach s. XX
 Suriol s. XV
 Suronells s. XVIII
 Surós s. XV-XIX
 Surroca s. XIII-XIX
Suy s. XIV-XXI
 Suyols s. XIII-XV
 Taberner s. XVI-XX
Taboada s. XX-XXI
 Tafanell s. XVII-XVIII
 Tallades s. XVII-XIX
 Talleda s. XVII-XX
Tapia s. XX-XXI

- Tarrés s. XVIII-XX
Teixeira s. XX-XXI
Teixidor s. XIV-XXI
Tejedor s. XX-XXI
 Téllez s. XX
 Temer s. XVIII-XIX
 Tenas s. XIX-XX
 Ter s. XX
 Terrades s. XIV-XVII
 Terrats s. XVI-XX
 Terris s. XVII-XIX
 Timonet s. XX
 Tió s. XIX
 Tobes s. XX
 Tomàs s. XIX-XX
 Torà s. XX
 Tordera s. XVII-XIX
Torelló s. XX-XXI
 Tornés s. XVIII-XIX
Toro s. XX-XXI
 Torre(s) s. XVII-XX
 Torrella s. XX
 Torrendich s. XIX
Torrent s. XV-XXI
 Torrentó s. XVIII
Torroella s. XX-XXI
Torrus s. XX-XXI
 Tort s. XIX
 Tortadés s. XVII
 Tous s. XIX
 Toves s. XX
 Tramis s. XX
 Travaria s. XIX
Traveset s. XX-XXI
 Tremp s. XVII
 Tresserras s. XVIII
Triador s. XIII-XXI
Trias s. XVIII-XXI
 Triola s. XVIII-XX
 Troche s. XX
 Truyol s. XX
 Tubau s. XVIII-XX
 Tubert s. XIX
 Tudanca s. XX
 Tull s. XX
 Tulsà s. XX
- Tura s. XIX-XX
Turon s. XIX-XXI
 Tusell s. XX
 Ugas s. XX
 Ullastres s. XVII-XVIII
 Urda s. XX
 Uriarte s. XX
Vadelvira s. XX-XXI
 Vaixeras s. XVII
 Valencia s. XX
 Valentí s. XVIII-XX
 Vallicrosa s. XVIII-XX
Vallmajor s. XX-XXI
 Vallosera s. XVI
 Vallpregona s. XIII-XVI
Valverde s. XX-XXI
 Vareres s. XVII
Vargas s. XX-XXI
 Varillas s. XX
 Vázquez s. XX
 Vega s. XX
Veguer s. XV-XXI
Vehí s. XX-XXI
 Vélez s. XX
 Vena s. XIV
 Vendrell s. XX
 Vengiu s. XIV
 Ventura s. XX
Verdaguer s. XX-XXI
 Verdala s. XVII-XX
Verdegay s. XX-XXI
 Vergés s. XVII-XX
 Vernedas s. XV-XX
 Vernis s. XVIII-XX
 Verón s. XX
 Viader s. XVIII-XIX
 Vial s. XVIII
Vicens s. XIX-XXI
 Vicente s. XX
Vico s. XX-XXI
Vidal s. XIV-XXI
Viernes s. XX-XXI
 Viguer s. XVIII
Vila s. XIII-XXI
Vilà s. XVIII-XXI
 Vilabella s. XVII-XIX

- Vilageliu s. XVIII-XIX
Vilallonga s. XVIII-XIX
Vilalta s. XIX
Vilamala s. XVII-XX
Vilanova s. XV-XX
Vilar s. XIII-XX
Vilardebò s. XX
Vilardell s. XVII
Vilaró s. XVIII-XX
Vilarrasa s. XIX-XX
Vilarrubia s. XX
Viles s. XVIII-XIX
Villalba s. XIX
Villaret s. XVIII-XX
Vinyals s. XIX-XXI
Vinyes s. XVIII-XXI
Vinyeta s. XVIII
Vinyets s. XX
Vinyoles s. XVII-XXI
- Viurevol s. XIV-XVIII
Vivanco s. XX
Vives s. XX
Vivet s. XVII
Xandri s. XIX-XXI
Xargai s. XX-XXI
Xarpell s. XX
Xasto s. XVII
Xena s. XX-XXI
Xicoy s. XVIII
Xirgu s. XX
Xisquet s. XIX
Xumena s. XVIII
Xumetra s. XVII-XX
Xuriguera s. XV
Yáñez s. XX
Zamora s. XX
Zapata s. XX

ANNEX IV

Malnoms individuals

Fem una llista dels malnoms individuals i al costat el segle en el qual els hem trobat per escrit; quan hi ha un interval de segles es refereix a més d'un recull per escrit i quan el segon segle escrit és l'actual vol dir que aquell renom l'hem documentat per escrit i es manté viu ara, per tant, que l'hem localitzat per escrit i oralment. Quan no s'hi anota cap segle és que l'antropònim només s'ha recollit a partir de la informació oral.

l'Aixafacigrons
Albereda s. XIX
l'Andalús s. XX
l'Andalusa s. XX
l'Angeleta
l'Angelina
(Vadó d')Anglès
l'Aragonès
Aranet s. XX
l'Assanya
Aulina s. XVI
Avellana s. XIX
Baieric s. XIX
en Bancs s. XIX-XXI
el Banquer
el Barber s. XIX
el Barber de Sant Boi s. XX
en Barraca
en Barrancs s. XIV
Barraquer
Bassetta s. XV
el «Bassurero»

Bayer
la Bebe
en Becaina s. XIX-XXI
en Beia s. XX-XXI
(Joan) Beliques s. XIX
en Benet
Benet Petit s. XIX
en Beno
(en Noi) Bonic s. XIX
el Bort s. XVIII-XIX
Bort de Cercenedes s. XIX
Bort de la Talaia s. XIX
Bort del Pidevall s. XIX
Bort del Sobirà s. XVIII-XIX
la Boua
en Brau
en Bufa
Burja
en Busti
en Bustillo
el Cabrer s. XIX
Cabruja s. XIX

- Cadenes
 en Calço s. XX-XXI
 Camell s. XIX-XX
 en Campal s. XV
 el Campaner s. XX-XXI
 en Camplà s. XV
 la Canària
 en Canet
 Capó s. XX
 Cargol
 el Cargolaire
 el Carnisser
 la Carnissera
 la Caro
 el Carreter
 la Cartera
 en Casa Nova
 en Casamitjana s. XX-XXI
 en Casica
 en Casina
 Castellà s. XX
 la Castellana
 la Cata
 en (Vadó) Caterino s. XX
 Caulinet s. XIX
 en Cavorca
 en Celró
 en Cercenedes
 la Cervera
 el «Chiquitín»
 en Cicuta
 Cintet s. XX
 en Cinto s. XIX-XXI
 la Ció s. XX-XXI
 en Ciso
 el Cisteller
 en Clascar
 el Coco
 el Coix
 la Coixa
 (en Peret del) Coll
 (en Pla del) Coll s. XIV
 Colobran s. XIV-XVI
 en Coloma
 (en Quim de la) Coma
 (Maria) la Coma
 en Cominal s. XX-XXI
 la Conxita
 la Corala
 en Corbera
 la Cornalera s. XVIII
 Crosa s. XVIII
 en Croset
 en «Cubano» s. XX-XXI
 en Cucot
 en Cu-cut
 Curt
 la Damiana
 en Delaida
 en (Pep) Dep
 en Dest(o)
 en Destral
 la Destrala s. XX-XXI
 en Dimoni
 Dois s. XVI-XVII
 la Dolo
 Escura-xemeneies s. XX
 en (Quimet) Espardenyer
 Esquerrà s. XVIII
 Esquirola
 (Ton Mon) Farga s. XX
 en Feixixo
 en Fenci
 el Ferrer
 en Ferrer de Saleta s. XIV
 Ferrer Gat s. XIX
 el Ferrer Nou s. XX
 la Ferrera
 (Angeleta de la) Fonda
 en Fonso
 Fontdeborrell s. XVIII
 en Fredo
 el Fuster
 en Fuster Gran
 en Gall
 el Gallego s. XX
 en Gallet s. XIX-XX
 Gallussa
 en Gambes
 la Gamella
 Ganastra s. XX-XXI
 en Garbanso s. XX

- en Gasparic
 Gat s. XIX
 en Gelats s. XV-XXI
 Genís s. XIX
 la Gola
 en (Ton) Goll
 en Gomis
 (la Maria dels) Gossos
 Grana
 Granat s. XIX
 en Grau s. XIX
 la Graua
 en Gravat
 la Gravada
 en «Huevo»
 la Iot
 en Jan
 en Jave
 en Jep Mata s. XIX
 Jep Verro s. XIX
 en Joan del Cafè
 en Joanet
 en Joanet Capó
 Jordi s. XIX
 en (Xico) Laura
 la Liceua
 el Llarg
 en Llebre
 en Llenç
 la (Carmeta) Llevadora
 Llorenç Calderona
 en Llosa s. XX-XXI
 la Lola
 la Loli
 la Lores s. XX-XXI
 la Lores la Casanoba
 la Lores del Molí s. XX
 Macarró s. XIX
 en Maig s. XVIII
 (Pere) Malagarsa s. XX
 en Màlia
 Manalango s. XIX
 en Manela
 en Manuel s. XVIII-XX
 el Manyac s. XVIII
 en Margarida
 Margarit s. XV
 la Mari
 la Maria de l'Àngel
 Marianna s. XX
 en Maroi s. XIX-XXI
 Marquès s. XV
 en Mas Coll
 en Masferrer
 la Masferrera
 Masó s. XIX
 en Matret
 en Meló
 Menut s. XVIII
 Menut de Sant Hilari s. XX
 Menut Sobirà
 en Merlot
 Mero Embustero s. XX
 la Mestra
 Mestre de Sant Hilari s. XX
 els Mesurons s. XX
 les Mesurones
 en Metxa
 en Mic
 en Milhomes
 en Milio
 (l'Albert de les) Mines
 Minet
 en Mingo
 en Miquelet
 en Miquelot s. XVIII
 Mixila s. XIX
 Moix s. XVIII
 en Molina
 el Moliner
 en Mon del Mestre
 la Mona
 Montà s. XX
 en Moto
 la Muda
 en (Pito) Munda
 en Mut s. XV
 en Nacho
 en Nacus
 en Nan
 en Nando
 el Nano de l'Horra

- en Nanot
 la Nanota
 en Nasi s. xx
 en o la Nati
 en Navarro
 en Nel
 el Negre
 el Nen (Pons)
 Nen Ganastra s. xx
 en Neron
 la Nilla
 la Nina
 el Nino
 en Nis
 en Nita
 en Nito
 en Non
 en Non Viuda
 en Nori s. xx
 en Nyony
 en Nyola s. xx-xxi
 Oc
 Ombreres s. xvii-xix
 Palau s. xv
 Pallaringa
 Pamparó s. xviii-xix
 Pardal s. xx
 la Pardala
 Pardalet s. xix
 Parral s. xx
 la Pasquala
 en Passabardisses
 (Ramon) Passagana s. xix
 la Passatites s. xx
 el Pastor
 Patxoquí s. xix
 Pau Noia s. xx
 Pebrot
 en Pedicorta s. xiv
 en Pediu
 Pedrosa s. xvi
 en Pegot
 en Pellinga
 en Pep del Cafè
 en Pep Mia
 en Pep Pontarró
- en Pep Rusc
 en Pepet de can Pau
 en Pepet Sastre
 en o la Pepeta
 en Pepetot
 la Pepi
 en Pepis
 la Pepita
 la «Pequenya»
 la Perruquera
 Petit
 Pilata s. xix
 Pinsà
 en Pinotxo
 Pintor s. xx-xxi
 en Pipeta
 el Pirata
 en Pistoles
 la Pita
 en Pito Mariner
 en Pito Munda
 (Bosc de) Plaça Vella s. xviii
 en Plana s. xvi-xxi
 (Pere) Pobre s. xix
 en o la Pones
 Pont s. xx
 el Portuguès
 la Portuguesa
 el Príncep s. xix
 en Pruna s. xix
 en Puça s. xx-xxi
 Pupa s. xix
 la Puri
 en Quatre Mesurons
 en Quel Casica
 en Quel de la Fonda
 en Quel Tarrumfa
 en Quelic
 en Quelic de l'Atxa
 en Quico
 en Quico Mansueta
 en Quim de can Badia
 en Quim de can Bosce
 en Quim de can Nanot
 en Quim del Soleric
 la Quimeta

- Quintana s. XVIII
 en Quiqui
 en Racó s. XX
 Rajol s. XIX
 en Ramon del Cafè
 en Ramonet
 Rector
 Rei s. XIX
 Renoc
 Republicà d'Osor
 Ribademunt s. XV
 en Ripoll s. XVIII-XXI
 la Rita
 Rocasalva s. XVI
 el Roder
 en Romegueres
 en Romeu de sa Font s. XIV
 la Rossa
 en Rovira
 en Rupit
 la Sabata Viuda s. XVIII
 la (Rossita) Sabatera
 en Saco
 (Miquel de la) Sagrera s. XIV
 Salavert s. XV
 Salitja s. XVI
 (Ramon de) Sant Miquel s. XIV
 (Pere de) Santa Creu s. XIV
 Sardina
 en Sastre
 en Sastrellarg s. XIX-XXI
 en Sastric
 Sec s. XVIII
 la Seca
 en Sense Orella
 la senyora Lolita
 la senyora Maria
 la senyora Teresa
 en Serra
 (en Pep de les) Serres
 en Set Orelles
 en o la Sevilla
 en Sidro de l'Assanya
 en Sidro de can Sidro
 en Sidro del Molí
 en Sili
 (en Ramon del) Simon
 en Siset del Soleric
 en «Sito»
 en Sobirà
 Sobiranes s. XIX
 Soler s. XVIII
 en Soleric s. XIX-XXI
 en Soques
 (en Joan de la) Taca
 la Tànem
 (en Quel) Tarrumfa
 Teca s. XIX
 en Tete
 en Tin
 en Tino
 el «Tío Pepe»
 en Tira-Tira
 en Titu
 en Titus
 en Ton de Canet
 en Ton Sastrellarg
 en Ton Tonet
 en Tonet de can Cases
 Torre
 el Tòtil
 el Traginer
 Lla Tudis
 en Tueta
 en Tuïc
 la Tuïca
 en Tuta
 en Txispa
 Txutxu
 mossèn Ussebi
 Vadora s. XX
 en Vadoret
 Valent s. XIX
 en Vallfogona s. XV
 (Miquel) Vena Tallada s. XX
 en Verder
 la Vermella
 en Vicenç de l'Estanc
 en (Ton) Violí
 en Viuda
 Volant
 en Xacó s. XIX

en Xaonic s. xx-xxi
la Xaonica s. xx-xxi
en Xai s. xx
en Xaranet
en Xarlot s. xx-xxi
en Xarpant
en Xatí
en Xeliu
la (Maria) Xerraire
Xic s. xviii-xxi
en Xic Feliu s. xviii
en Xica
en Xico Coral

en Xico de la Molina
en Xico Jep s. xx
en Xico Mansueta
en Xico Mariner
en Xico Ramona
Xico Xec s. xviii
Xicot s. xix
en Xineia
Xiquet
(Miquel) Xisclet s. xix
la Xita
Xolius
en Xuieques

Bibliografia

- AEBISCHER, P. (1926). *Études de toponymie catalane*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (1928). *Essai sur l'onomastique catalane du IXe a XIIe siècle*. Barcelona: Biblioteca Balmes. (Publicacions de l'Oficina Romànica)
- (1936). «L'origine du toponymie catalan "Pi" et lo mot "Pinus" du latin medieval de Catalogne». *Boletín de Dialectología Catalana* [Barcelona], vol. xxiv.
- ALBAIGÉS, J. M. (1994). «Índex d'autors, temàtic i de referències». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. lvi.
- (1997). *Diccionari de noms de persona*. Barcelona: Edicions 62. (DNP)
- (2002). «Índex general dels butlletins números 1 a 90 (1980-2002)». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. 91.
- (2005). *El gran llibre dels cognoms catalans*. Barcelona: Edicions 62.
- ALCOVER, A. M.; MOLL, F. de B. (1988). *Diccionari català-valencià-balear*. Palma de Mallorca: Moll. 10 v. (AlcM)
- AMIGÓ, R. (1980). «Vint-i-cinc anys d'experiència en reculls de noms de lloc». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. i, p. 19-28.
- (1990). «Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. xl.
- (1999). *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ANDREU, J.; CANELA, J.; SERRA, M. À. (1992). *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle xv*. Barcelona: Fundació Noguera. (Textos i Documents; 27) (LLC 1440)
- ARNAU I GUEROLA, M. (1970). «Osor, llegenda i tipisme». *Revista de Girona* [Girona], núm. 52.
- BALAGUER, V. (1893). *Al pie de la encina*. Arbúcies: Edició facsímil editada per l'Ajuntament d'Arbúcies el 1993.
- BALAÑÀ I ABADIA, P. (1989). *Els noms de lloc de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- BALARI JOVANY, J. (1964). *Orígenes històrics de Catalunya*. Sant Cugat del Vallès: Instituto Internacional de Cultura Romànica. [2a edició, reimpressió en dos volums de l'obra de 1899]

- BASTARDAS I RUFAT, M.-R. (1994). *La formació dels collectius botànics en la toponímia catalana*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres.
- BERTRAN, J. M. (1998). «El canvi de nom en els hidrònims. Alguns exemples de la Catalunya central». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LXXIII, p. 55-57.
- BOLÒS, J.; HURTADO, V. (2000). *Atlas del comtat de Girona (785-993)*. Barcelona: Dalmau editor.
- (2001). *Atlas del comtat d'Osona (798-993)*. Barcelona: Dalmau editor.
- BORRELL I SABATER, M. (2002). *Santa Coloma de Farners*. Santa Coloma de Farners: Ajuntament de Santa Coloma de Farners. (Els Pobles de la Selva)
- BOTET I SISÓ, J. (1980). *Geografia general de Catalunya*. Vol. VI: *Província de Girona*. Barcelona: Edicions Catalanes.
- BRUGUERA, F. (1988). «El nom d'Osor». *Programa de la Festa Major del Terç 1988*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 31-32.
- (2000). «Llinatges actuals osorencs anteriors al segle XVI». *Programa de la Festa Major del Terç 2000*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 37-45.
- (2001). «Els animals en els noms de lloc osorencs». *Programa de la Festa Major del Terç 2001*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 41-47.
- (2002a). *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenoms, llinatges i malnoms*. Girona: Universitat de Girona. Filologia Catalana. Treball de capacitació investigadora inèdit tutoritzat pel doctor August Rafanell i el professor Modest Prats.
- (2002b). «La fauna en la toponímia d'Osor». *Quaderns de la Selva* [Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans], núm. 14, p. 209-220.
- (2002c). *Osor*. Osor: Ajuntament d'Osor. (Els Pobles de la Selva)
- (2003). «Noms de cases osorenques anteriors al segle XX». *Programa de la Festa Major del Terç 2003*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 60-70.
- (2004a). «Un capbreu parcial de Santa Maria de Mansolí originari del segle XIV». *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm 2004*. Sant Hilari Sacalm: Ajuntament de Sant Hilari Sacalm, p. 21-26.
- (2004b). «Etimologies populars. Uns quants exemples selvatans». *Quaderns de la Selva* [Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans], núm. 16, p. 151-165.
- (2005). «Esmements osorencs a l'obra de Joan Coromines (alguns exemples)». *Programa de la Festa Major del Terç 2005*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 49-52.
- (2008). «Normativització de topònims oficials osorencs». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. 106, p. 19-29.
- BRUGUERA, F.; ESCORIHUELA, X. (1993a). «Els masos d'Osor segons un llevador del segle XVIII». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LIII, p. 177-197.
- (1993b). «La importància de l'aigua en el terme d'Osor segons un llevador del segle XVIII». *Programa de la Festa Major del Terç 1993*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 20-23.
- (1994). «Els masos d'Osor segons un llevador del segle XVIII». A: *Congrés d'Onomàstica. Actes XVII Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 177-197.
- (1995). «Noms d'Osor en un llevador del segle XVIII». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LX, p. 370-392.
- (1996). «Classificació dels topònims continguts en un llevador d'Osor (la Selva) del segle XVIII». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LXVI, p. 49-53.
- (1999). «Els noms d'Osor segons un llevador del segle XVIII (i III)». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LXXVII, p. 137-156.

- BRUGUERA, F.; RAMÍO, N. (1997). *Osor*. Girona: Diputació de Girona; Caixa de Girona. (Quaderns de la Revista de Girona; 70)
- BRUGUERA, F.; TALLEDA, J. (1996). *Diccionari etimològic*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. (DE)
- Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* (1980-2004) [Barcelona: Societat d'Onomàstica] (En total són 99 números i el maig de 2006 se'n va fer una edició des del número 1 fins al 90 en CDRom)
- CAMPS I ARBOIX, J. de (1976). *La masia catalana*. Barcelona: Aedos.
- CARDÓS, A. (1952). *Guillerías*. Barcelona: Miguel Arimany.
- CARRERAS CANDI, F. (1911). *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*. Barcelona: Publicació de l'Estiuada.
- CASANOVA, E. (1991). «Toponímia oronímica i repartició semàntica». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. XLIV, p. 569-586.
- CASELLAS, F.; CASELLAS, D. (2003). *Vocabulari de les comarques gironines*. Barcelona: La Busca Edicions.
- CASTELLS, L.; TERES, J. (1945). *Guillerias*. Barcelona: Velloso Editor.
- Els castells catalans* (1971). Barcelona: Rafael Dalmau, editor.
- CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA (CEC) (1924). *Les Guilleries*. Barcelona: CEC.
- CODINA I BAGUÉ, J. M. (1984). «El llibre del llevador de delmes de Sant Pere d'Osor». *Revista de Girona* [Girona: Diputació de Girona], núm. 106, p. 63-66.
- (1991). «Osor, un cadastre de l'any 1785». *Programa de la Festa Major del Terç 1991*. Osor: Ajuntament d'Osor.
- COLLELDEMONT, P. (1994). *Vic i rodalies*. Girona: Edicions Periòdiques de les Comarques. (*El Punt*. Les Guies)
- COROMINES, J. (1965 i 1970). *Estudis de toponímia catalana*. Barcelona: Barcino. 2 v.
- (1989). *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor.
- COROMINES, J.; amb la col·laboració de GULSOY, J.; CAHNER, M. i l'auxili tècnic de DUARTE, C. i SATUÉ, À. (1995-2001). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. (DECat)
- COROMINES, J.; FERRER, J.; GULSOY, J.; RASICO, Ph.; TERRADO, X. (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. 8 v. (*OnCat*.)
- DALMAU I CASANOVAS, J. (1969). *Notes per a un estudi sobre els noms de lloc a Girona*. Cassà de la Selva: Colla Excursionista Cassanenca.
- DANÉS, F. (1986). *Apunts de toponímia*. Sant Hilari Sacalm. [Document inèdit de l'autor de set pàgines.]
- Diccionari de la llengua catalana* (1987). Barcelona: Enciclopèdia Catalana. (DLC)
- Diccionari de la llengua catalana* (1995). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (DIEC)
- DOMINGO I FRANÇÀS, C. (1997). *Els noms de les formes de relleu*. Barcelona: Societat d'Onomàstica; Institut Cartogràfic de Catalunya.
- DOMINGO I PALAU, A. (2001). «Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. 85, p. 11-33.
- FABRA, P. (1991). *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Edhasa. (DGLC)
- FIGARDA, P. (2001). *Llegendes de la vall d'Anglès*. Anglès: Ajuntament d'Anglès.
- FONT RIUS, J. M. (1969). *Cartas de población y franquicia de Cataluña*. Madrid; Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

- FORT, J. (2006). *Els noms de lloc*. Girona: Diputació de Girona; Caixa de Girona. (Quaderns de la Revista de Girona; 123)
- GENESCA, G.; RIGO, A. (2000). *Tesis i treballs. Aspectes formals*. Vic: Eumo.
- GINEBRA, R.; PLADEVALL, A.; RAMS, E. *et al.* (2003). «Les Guillerries, terra d'aigua». *Revista de Girona* [Girona: Diputació de Girona], núm. 219, p. 56-85.
- GOMIS, J. (1922). *Rondalles*. Girona: Publicacions Gerunda.
- Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1987.
- Gran enciclopèdia catalana* (1981-2005). 1a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. 21 v. (GEC)
- Gran geografia comarcal de Catalunya* (1981). Vol I: *Osona i Ripollès*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- GRAU, D. (1987). «Girona pas a pas». *Diari de Girona* [Girona].
- GRAU, J. M. (1996). *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona: Fundació Noguera.
- GUARDIOLA-SAVALL, M. I. (2000). «Notes sobre l'apel·latiu coma». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LXXX, p. 36-39.
- GULSOY, J. (1996). «Quer 'roca, penyal' i la seva família en la toponímia catalana». *Llengua & Literatura* [Barcelona: IEC], núm. 7, p. 167-208.
- IGLÉSIES MATABOSC, J. (1999). *Els Iglésies. De pagesos a burgesos*. Santa Coloma de Farners: edició de l'autor.
- IGLÉSIES, J. (1979). *El fogatge de 1553*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana.
- (1991). *El fogatge de 1497*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1990). *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC.
- (1992). *Documents de la Secció Filològica, II*. Barcelona: IEC.
- (1996). *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC.
- (1999). *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: IEC.
- (2000). «Criteris per a l'aplicació de la normativa lingüística en la toponímia». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. LXXX, p. 51-53.
- (2002). *Criteris per a la redacció i la publicació de reculls de toponímia*. Barcelona. [Document intern inèdit de vuit pàgines]
- LANAO, P. (1986). *Anglès*. Girona: Diputació de Girona; Caixa de Girona. (Quaderns de la Revista de Girona; 6)
- LLAGOSTERA, L. (2002). *La Cellera de Ter*. La Cellera de Ter: Ajuntament de la Cellera de Ter. (Els Pobles de la Selva)
- LLINÀS, J. (2003). *Amer, Susqueda-Sant Martí Sacalm*. Amer: Ajuntament d'Amer. (Els Pobles de la Selva)
- LLINÀS, J.; MERINO, J. (2000). *El patrimoni de la Selva*, fitxer 4. Santa Coloma de Farners: Consell Comarcal de la Selva.
- LLOBET, S. (1990). *Les Guillerries. Collsacabra*. Granollers: Alpina.
- MADOZ, P. (1840). *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*. Madrid. [Esmetat, però, a partir de (1985). *Catalunya al Diccionario geográfico Pascual Madoz*. Barcelona: Curial]
- MALLORQUÍ, E. (2005). «El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna». *Quaderns de la Selva* [Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans], núm. 17, p. 81-103.

- MALLORQUÍ, E. [coord.]. (2006). *Toponímia, paisatge i cultura: Els noms de lloc des de la lingüística, la geografia i la història*. Girona: Universitat de Girona.
- MANENT, A. (1980). «Els estudis d'onomàstica catalana. L'estat de la qüestió». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. 1, p. 9-11.
- MASSÓ, J. (1985). *Estudi sobre la classificació de cartografia*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya.
- MIRALLES, J. (1980). «Normes per a l'aplec i l'estudi de malnoms». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. 1, p. 29-37.
- Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey* (1988). A cura d'A. Manent i J. Veny. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 3 v.
- MOLL, F. de B. (1987). *Els llinatges catalans*. Palma de Mallorca: Moll. (ELC)
- (1991). *Gramàtica històrica catalana*. València: Universitat de València. (GHC)
- MOLL, J.; TORT, J. (1985). *Toponímia i cartografia: Assaig de sistematització*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya.
- MONTSALVATGE, F. (1916). *Nomenclátor històrica de las iglesias parroquiales y rurales, santuarios y capillas de la provincia y obispado de Gerona*. Olot.
- MORAN, J. (1995). *Estudis d'onomàstica catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1996). *Consideracions sobre l'onomàstica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2006). *L'etimologia i l'onomàstica*. Barcelona: Grup Promotor Santillana.
- MORAN, J.; BATLLE, M.; RABELLA, J. A. (2002). *Topònims catalans: Etimologia i pronúncia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MORAN, J.; BOLÒS, J. (1994). *Repertori d'antropònims catalans (RAC), I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MORAN, J.; RABELLA, J. A. (1999). *Diccionari etimològic manual*. Barcelona: Edicions 62. (DEM)
- MOREU-REY, E. (1974a). *Toponímia urbana i onomàstica vària*. Palma de Mallorca: Moll.
- (1974b). *Toponímia catalana: Assaig de bibliografia*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (1981). *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*. Barcelona: Millà.
- (1982). *Els nostres noms de lloc*. Palma de Mallorca: Moll. (ENL)
- (1986). «Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. xxv, p. 8-12.
- (1991). *Antroponímia. Història dels nostres prenomes, cognoms i renoms*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- NAVARRO COLÁS, F. (1963). *Toponímia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor*. Tesi de llicenciatura inèdita dirigida pel doctor Francisco Marsà. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres, Secció de Filologia Romànica.
- Nomenclátor oficial de toponímia major de Catalunya* (2004). Barcelona: Generalitat de Catalunya: Institut d'Estudis Catalans. *Nom*. 2004.
- Nou diccionari de la llengua catalana* (1994). Barcelona: Enciclopèdia Catalana. (NDLC)
- OFICINA D'ONOMÀSTICA. SECCIÓ FILOLÒGICA IEC (2000). «Criteris per a l'aplicació de la normativa lingüística en toponímia». BISO [Barcelona: Societat d'Onomàstica], núm. lxxx, p. 51-53.
- OSONA, A. (1882). *Anuari de la Associació d'Excursions Catalana II. Las Guillerias*. Barcelona: AAEC. (AAEC 1882)

- PERARNAU, J. (1984). «Pergamins de Girona a Copenhague». *Arxiu de Textos Catalans Antics* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Facultat de Teologia], núm. 3, p. 221-242.
- PLA CARGOL, J. (1966). *La provincia de Gerona*. Girona; Madrid: Dalmau Carles Pla.
- PLADELASALA, J. (1960). «Parroquia de San Pedro de Osor». *Ausa* [Vic], vol. III, p. 364-376.
- PLADEVALL, A. (1958). «Parròquia de Santa Margarida de Vallors». *Ausa* [Vic], vol. III, p. 125-134.
- (1960). «Les Guilleries: síntesi històrica y evolución demogràfica». *Ausa* [Vic], vol. III, p. 329-345.
- (1962a). «La Vall d'Osor dels anys 1316 a 1318». *Ausa* [Vic], vol. IV, p. 256-266.
- (1962b). «La Vall d'Osor dels anys 1316 a 1318 (II)». *Ausa* [Vic], vol. IV, p. 283-298.
- (1974). *El santuari de la Mare de Déu del Coll*. Barcelona: Montblanc.
- (1979). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica». *Programa de la Festa Major del Terç 1979*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 4-10.
- (1980). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (2)». *Programa de la Festa Major del Terç 1980*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 4-14.
- (1981). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (3)». *Programa de la Festa Major del Terç 1981*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 5-14.
- (1982). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (4)». *Programa de la Festa Major del Terç 1982*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 5-13.
- (1983). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (5). Els terratrèmols del segle xv». *Programa de la Festa Major del Terç 1983*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 5-7.
- (1984). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica (6). La reconstrucció de la Vall i inicis de l'Edat Moderna». *Programa de la Festa Major del Terç 1984*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 8-9.
- (1985). «La Vall d'Osor. Síntesi històrica. La reconstrucció de la Vall i inicis de l'Edat Moderna (continuació)». *Programa de la Festa Major del Terç 1985*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 5-7.
- (1986). «La Vall d'Osor, síntesi històrica. La reconstrucció de la Vall i inicis de l'Edat Moderna». *Programa de la Festa Major del Terç 1986*. Osor: Ajuntament d'Osor, p. 4-5.
- (1991). «Osor». *Catalunya romànica*. Vol. IV. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 311-315.
- (1993). «El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i la vall d'Osor». *Quaderns de la Selva* [Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans], núm. 6, p. 49-78.
- (2005). «L'antic municipi de Querós-Mansolí unit al de Sant Hilari Sacalm». *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*. Sant Hilari Sacalm: Ajuntament de Sant Hilari Sacalm.
- PLANAGUMÀ, T. (2002). «Un exemple de revisió toponímica comarcal: la Garrotxa». A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Girona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Girona: Universitat de Girona, p. 45-51.
- PLANES, R. (1993). «La brega de la quadrilla d'en Serrallonga a Osor (1630). El procés de la mort del bandoler Cristòfor Madriguera». *Arxiu de Textos Catalans Antics* [Barcelona: IEC: Facultat de Teologia], núm. 12, p. 374-394.
- PRESS, T.; VILAPLANA, A.; PIBERNAT, E.; MINISTRAL, M. (1991). «Els noms de lloc». A: *Terres i gent*. Girona: *Diari de Girona*, p. 369-384.
- PRUENCA, E. (1995). *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona: Fundació Noguera. (DSMA)

- PUJOL, D.; LLAGOSTERA, L. (1990). *La Cellera de Ter*. Girona: Diputació de Girona: Caixa de Girona. (Quaderns de la Revista de Girona; 28)
- RAMIÓ, N.; BRUGUERA, F.; CATALÁN, J. (2002). *Excursions per la vall d'Osor*. Osor: Ajuntament d'Osor.
- RAMS, E. (2002). «Els oficis perduts dels bosquerols de les Guilleries». *Revista d'Etnografia de Catalunya* [Barcelona], núm. 20.
- (2003). *Anglès*. Anglès: Ajuntament d'Anglès. (Els Pobles de la Selva)
- RAMS, E.; TARRÉS, J. (2001). *Les Guilleries*. Girona: Diputació de Girona: Caixa de Girona. (Quaderns de la Revista de Girona; 91)
- (2002). *Un viatge per les Guilleries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l'any 1890 per Juli Serra*. Barcelona: Rafael Dalmau editor.
- Relació històrica de la capella eligida en honor de Maria Santíssima baix lo títol de Coll de Osor*. (1876). Vic: Imp. de la viuda i fill de J. Valls.
- RIPOLL GAROLERA, M. (2000). *Famílies Ripoll*. Santa Coloma de Farners: edició de l'autora.
- RODRÍGUEZ BURCH, J. M. (1975). *Estudio del capbreu de Osor y Susqueda (Priorato de Santa María del Coll)*. Tesi de llicenciatura inèdia dirigida pel professor Rafael Conde. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Filosofia i Lletres.
- (1981). «El capbreu d'Osor i Susqueda». A: *Miscel·lània del desè aniversari del Col·legi Universitari de Girona*, núm. 1, vol. 1. Girona: Col·legi Universitari de Girona, p. 109-112.
- SERRA, J. (1890). *Las Guillerías*. Barcelona: Luis Tasso, editor.
- SERRA, R. (1997). *La Selva. Delimitació geogràfica-llegendes-relats excursionistes*. Mollerussa: Agrupació Catalana Colldejou de Promoció Excursionista.
- SERRADESANFERM, À. (2003). *Sant Hilari Sacalm*. Sant Hilari Sacalm: Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. (Els Pobles de la Selva)
- SERRADESANFERM, À.; PLADEVALL, A. (1986). *Sant Hilari Sacalm capital de les Guilleries*. Sant Hilari Sacalm: Indústria Artesana FITER.
- TARRÉS, J. (2002). «Un antic camí de Girona a Vic per les Guilleries». *Quaderns de la Selva* [Santa Coloma de Farners: Centre d'Estudis Selvatans], núm. 14, p. 223-234.
- (2005). «L'antiga xarxa de camins de les Guilleries». *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* [Girona], núm. XLVI, p. 357-365.
- TERRADO, X. (1999). *Metodologia de la investigació en toponímia*. Saragossa: edició de l'autor.
- TURULL, A. (1994). *Introducció a l'onomàstica. Toponímia i antroponímia catalana i general*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs.
- VENY, J. (1996). *Onomàstica i dialectologia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- VILARÓ, J. (1896). *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll*. Vic: Anglada.
- ZAMORA, F. de (1973). *Diario de los viajes hechos en Cataluña*. Barcelona: Curial.

PÀGINES WEB

- www.ccselva.org Consell Comarcal de la Selva
- www.ddgi.es Diputació de Girona
- www.gencat.net/ptop/binaris/seltoponímia Toponímia de la Selva
- www.gencat.net/toponímia Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya
- www.geocities.com/mitologics/llegendes Mites i llegendes de les Guilleries

- www.icc.es* Institut Cartogràfic de Catalunya
www.idescat.es Institut d'Estadística de Catalunya. Onomàstica. Noms i cognoms
www.onomastica.org Societat d'Onomàstica de Catalunya
www.osor.cat Ajuntament d'Osor
www.ub.es Universitat de Barcelona
www.udl.es Universitat de Lleida. Toponímia i onomàstica
www.uib.es Universitat de les Illes Balears. Gabinet d'Onomàstica
www.uv.es Universitat de València
www.xtec.es/serveis/crp/llegeng Llegendes de la Selva

TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA

Títols publicats

- 1 Ramon AMIGÓ, *Siurana de Prades* (1995)
- 2 Cosme AGUILÓ, *La toponímia de la costa de Lluçmajor* (1996)
- 3 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Poboleda* (1998)
- 4 Josep RECASENS, *Blancafort, a partir dels noms passats i presents* (2000)
- 5 Jaume SABATÉ, *Onomàstica del poble i terme de la Vilella Alta* (2000)
- 6 Ramon AMIGÓ i Ramon PERE, *L'Albi i els seus noms* (2001)
- 7 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Colldejou* (2003)
- 8 Dolors CABRÉ i Josep VECIANA, *Onomàstica del terme municipal dels Garidells* (2003)
- 9 Ramon PERE, *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades* (2004)
- 10 Montserrat CAILÀ i Jean-Paul ESCUDERO, *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir* (2005)
- 11 Eugeni PEREA, *Onomàstica de Riudoms* (2006)
- 12 Ramon PERE, *Els noms del Vilosell i el seu terme municipal* (2006)
- 13 Albert TURULL, *La toponímia de les comarques de ponent. Un assaig d'interpretació tipològica* (2007)
- 14 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Duesaigües i el seu terme* (2008)
- 15 Ramon AMIGÓ, *Onomàstica del terme municipal de Constantí* (2008)
- 16 Josep MORAN, *Característiques del nom propi: Estudi d'interpretació lingüística* (2009)
- 17 Fèlix BRUGUERA, *Recull de noms d'Osor* (2010)

